I F L

1609

Judicio si forte tuo male multa coharent
Hinc infracta, stylo sat properante, libro:
Quid titulus tibi promittat perpende; monetam
Non unam semper quippe viator habet.
Argento hac, auro constat variabilis illa;
Non valor illi idem, nec typus unigine.
Libri hujus ratio est eadem, quod in ordine desit,
Rerum compenset certa igitur bonitas.

Christiani Risij R.B.

Ao. 1684. d. 1. Octobr.

Hans Christoph

Hans

a.

a

APOPHTHEGMATA, EX PROBATIS GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ SCRIPTORIBVS

A CONRADO LYCOSTHENE collecta, & per locos communes, iuxta Alphabeti seriem, digesta.

Postremâ hac editione diligenter recognita, & vndecim Apophthegmatum centuriis aucta.

Accesserunt Parabolę siue Similitudines, ab ERASMO ex Plutarcho & aliis olim excerptæ, deinde per LYCOSTHENEM dispositæ, ac nunc primùm aliquot centuriis auctiores editæ.

Excudebat Iacobus Stœr,

M. D. XCI.

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

QVID nouâ hac noſtrâ apophthegmatum, à Conrado Lycoſthene, viro de literis & literatis optimè merito, olim per locos ordine alphabeti digeſtorum, editione ſit præſtitum, paucis indicare neceſſarium duximus.

Primùm, quàm diligenter fieri potuit errata quæ in prioribus editionibus, præcipuè verò ab ipſius Lycoſthenis obitu (ſæpius enim iteratæ ſunt) irrepſerant, ſunt emendata: & ſi non diffitemur quædã inter excudendũ nobis excidiſſe, quæ pro tua æquitate & induſtria condonabis ac facilè corriges.

Apophthegmata frequentiùs poſita, ſuperflua, abſtulimus: extra ſuos locos poſita ad claſſes conuenientes reduximus: quæ apophthegmatũ nomine, aut lectione indigna erant, aut obſcœna, & ethnicã impietatem vel ſpurcitiem nimium redolentia deleuimus: vt operis titulo materia reſponderet vndique, nec quicquam occurreret quo pudici oculi vel purgatæ aures offenderentur.

Deinde titulos ſeu locos quoſdam omiſſos reſtituimus, & multis apophthegmatum (aſteriſco ſignatorum) centuriis noſtram editionem ornauimus.

Poſtremò, ſacra quædam (ſed raro) ſcitè dicta profanis adiunximus, vt veræ pietatis aliqua recordatione inter legendum affectus, ab Ethnicorum ſchola, equidem erudita, ad ſinceram illam & cœleſtem in ſacro Dei verbo apertam, velut manu ducereris.

Porrò in hoc opere promouendo perficiendoq; ſuam nobis operam commodauit amicus quidam noſter, Anonymus, bonarum literarum amans, & eruditorũ omnium diſcipulus: qui iampridem apophthegmatum ſacrorum vberrimum theſaurum tibi colligit, quem (Deo annuente) breui in lucem emittet. His Lycoſthenicis interea vtere fruere, faue nobis, & vale. Ex typographeia noſtra, VIII. Idus Auguſti, anno Redemptionis noſtræ CIↃ. IↃ. XCI.

DE APOPHTHEGMATVM SIVE SENTENTIARVM, NEC non etiam Similitudinum selectissimarum, vtilitate atque vsu.

OPTIMO cuique, & humaniorum Studiorum ac ciuilis conuersationis studioso homini, quàm maximè necessarios esse locos hosce communes apophthegmatum siue sententiarum, ac etiam similitudinum ex optimis vtriusque linguæ scriptoribus selectarum, hinc facilè constare potest, quod qui in munere seu publico & ciuili, seu priuato & domestico versantur, si appositè & cum gratia quadam loqui versaríque cessent, vita hominum non vita sed ferinus & cæcus quidam cœtus videari poßit. Philosophis igitur, oratoribus, Imperatoribus, regibus, principibus, ducibus, atque priuatis omnibus hominibus ad cõmunia obeunda huius vitæ munera, studiáq; exornãda, suppellex hîc offertur locupletißima, nõ solùm ad benè dicendum, sed etiam, quod longè præstantius est, ad benè agẽdum: vtriusque enim hinc exempla peti possunt illustria eorum, qui inter homines eruditionis & sapientiæ laudes excelluerunt. Priuatorum enim hominum vnumquenque primùm admonet Socrates, vt virtutis desiderio non minus quàm patriæ semper teneatur: propterea etiam abstinentißimum vitam agat, & voluptates omnes, veluti Sirenes, fugiat. Beatus, inquit Bias, est, non qui diues est & concupitis potitur, sed qui nihil concupiscit. Hoc autem priuatum quemque decere, atque etiã duces maximos, facilè constat ex admonitione Aristidis ad Themistoclẽ: nam cùm Themistocles summã boni ducis laudem definiret, scire ac præscire hostiũ consilia, Et istud, inquit, ô Themistocles, faciendum est, sed imprimis oportet habere manus continentes: hæc enim egregij ducis præcipua laus est, vt videlicet etiam & ipse

nihil

nihil concupiscat, præcipuéque manibus linguæq; & ventri temperet atque pudendis. Ad Imperatores verò etiam extat admonitio Democriti: nam, inquit, imperator inuictus & fortis est, non hostium, sed voluptatum victor. Ad priuatum verò spectare potest admonitio Epicuri, qua docet hac arte ditescere quosque facile, non si præsentibus alia adiecerint, sed si vsum atque necessitatem præuisam sibi circuncinderint. Hæc perpauca admonitionis exempla hîc proposita volui, vt quanta sit operis vtilitas magis innotescat: nã non solùm principibus & cuique priuatorum exhibet admonitiones accõmodatissimas, sed & actionum regulas constituit in omnibus, & dum sani sumus, & dũ ægrotamus, siue etiam cũ amicis, siue cũ hostibus agimus, vel seriò vel iocosè. Præterea sui officij sæpius admonet iudices, milites, monarchas, nobiles, & priuatos quosq;, torpẽtes excitat, lãguentes fouet, tristes solatur, imperitos rerũ arguit, sciolos castigat, eruditos miris modis afficit, adolescẽtes docet, adultos à prauis affectibus dehortatur, viros confirmat, senes fulcit, & ad supremam illam metam festinantes gratis acclamationibus impellit. Pseudochristianis autem ethnicorum tot sapienter dicta & gesta ruborem incutiunt, impios & iniustos homines ad celeste & tremendum illud tribunal vel inuitos pertrahunt, de tot blasphemis, obscœnis, nefandis dictis & factis rationem reddituros. Studiosis bonarum literarum, seu declamationibus, seu mutuis colloquijs, seu epistolarum ad familiares scriptione ingenia sua velint (vt decet) exercere, materiam suppeditat, qua instructi ornatè & copiosè disserere queant. At hîc meminerint, velim, apophthegmata, vt & prouerbia & similitudines, esse instar salis & condimentorum, quorum vsus non ita frequens, sed aptus esse debeat. Qua in re prudentia & exercitatione, temporis filia, opus est. Porrò, ad apophthegmatis definitionem accedendum est. Súntque apophthegmata cum adagijs ipsis comparanda: quòd apophthegmata cum adagijs non parum cõueniant, immo affinitatem maximam inter se habeant. Nam cùm sit adagium, teste Varrone, quasi circumagium & celebre dictum, per ora hominum obambulans, & scita quapiam nouitate insigne, vt inquit Erasmus: nulli dubium est quòd & apophthegma, sit celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne, quamuis non sit vulgo iactatum, nec passim per ora hominum obambulet, vt adagium. Equidem optimè consultum esset

hominum vitæ, si magis essent trita celebria dicta: nam bene & sapienter dicendo, tandem homines bene agerēt & sapientiores essent. Ad rem autem redeuntes, inter alia quæ adagijs confinia ponuntur, etiam Erasmo teste sunt apophthegmata, quæ nec alio modo differunt ab adagijs quàm sententiæ. Inter sententiam autem & adagium siue prouerbium, quod Græcè parœmia dicitur, hoc est discriminis, quod vtrunque cum altero coniungi potest, & vtrunque rursus ab altero seiungi, non aliter quàm album ab homine. Et veluti non omne album est homo, nec etiam homo est omne quod album est: tamen nihil vetat id album esse, quod homo est. ita etiam non rarò fit, vt sententia parœmiam siue prouerbium complectatur. Non omne tamen quod parœmia est, idem est & sententia, nec econtra. Exempli gratia, sententia est hæc non adagium nec prouerbium, Pascitur in viuis liuor post fata quiescit. *Prouerbium verò est hoc, non tamen sententia,* Ego in portu nauigo. *Sententia verò simul & prouerbium est hoc,* Ne puero gladium. *similiter etiam aliqua sunt apophthegmata, quæ simul etiam sunt prouerbia & apophthegmata, vt est responsum Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem.* nam, *inquit,* siquidem stultus es, sapientem rem facis: si verò sapiens, stultam. *Apophthegma verò est, non autem prouerbium, si dicas,* oportet Cæsaris vxorem, non solùm crimine, verumetiam criminis suspicione vacare. *Quoniam igitur quædam sunt ex adagijs, ex quibus confici possunt apophthegmata, quæ transire possunt in adagia, non inutile est horum inter se affinitatem demonstrasse: nam hinc constat apophthegmata ad omnia ea vtilia fere esse, ad quæ sunt & adagia: & vbi aliquid inter huiusmodi apophthegmata desideratur, id posse ab adagijs facile mutuari. pro apophthegmate enim ex adagijs vsurpari potest, si quis respondeat, iniusta petenti, se vsque ad aras esse amicum. Et sic etiam multa hac ratione formari possunt, & passim ex omnibus adagijs possunt apophthegmata commodè formari: vbi breuitas simul adsit, & sententia, & quod scitè dici possit: nam scitum appellamus quod antiquitate pariter & eruditione commendatur. Nunc videamus quid sit apophthegmatum proprium, & vnde id eis contingat. Ipsius enim tradita definitione, & similitudine atque differentia ab adagijs, si quid proprium est apophthegmatis in memoriam*

rursus

rursus reuocabimus, & facilè etiam inde apparebit quo pacto & ad quot vtilis sit apophthegmatum cognitio. Apophthegmatis proprium est quod est sententiæ proprium, hoc est vt eruditione & antiquitate commendetur, sítque scita quapiam nouitate insigne & celebratum, quod etiam maxime adagio conuenit, immò ex hoc fit vt ad quæcunque vtilia sint prouerbia, ad eadem conferant & apophthegmata. Conducit igitur apophthegmatum cognitio cùm ad alia permulta, tum potissimum ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus, & ad gratiam orationis, atque etiam ad intelligendos optimos quosque autores. Et primum quidem conducit ad philosophiæ scientiam comparandam: quoniam scitè dictis quicquid est philosophiæ scientiæq; & sapientiæ in homine facilè comprehenditur. Non segniter ergo nec oscitanter, sed pressius & penitius inspicienda erunt & relegenda hæc apophthegmata: subsunt enim in hisce scitè dictis, & sententijs veluti quidam igniculi ingentis sapientiæ: suntq; huiusmodi apophthegmata simillima sacrorum mysterijs in quibus maximæ quæpiam res ac diuinæ minutulis & in speciem penè ridiculis ceremonijs significari solent. his enim breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuuntur, quæ philosophiæ principes tot voluminibus tradiderunt, immo tantum honoris habitum est eis olim, vt non ab homine profecta, sed cælitus delapsa, viderentur. nam è cælo, inquit Iuuenalis, descendit γνῶθι σεαυτόν, id est nosce teipsum: & perinde etiam pro foribus templorum, veluti digna dijs, inscribebantur, passimq; columnis & marmoribus insculpta visebantur tanquam immortali digna memoria. sed hoc adhuc longè magis manifestum est, si quis memoriæ repetat Socraticum illud, quod in apologia Socratis responsum habetur, vbi pluribus rationibus Socrates docet, magis obediendum esse Deo quàm hominibus. Hoc enim dogmate nullum vnquam proditum est à philosophis vel ad rectè instituẽdam vitam salubrius, vel Christianæ religioni nostræ vicinius: & nihilominus rem tantam breue hoc apophthegma paucis complectitur. Felicitatis enim humanæ summa eo cõprehensa est. immo hoc si mortalibus persuaderi queat, ilico facessẽt è medio bellum, inuidia, fraus, atq; vniuersum malorũ agmen. Ex hoc igitur vno solo apophthegmate satis patet quantum philosophiæ breuis sententia nobis aperiat. Sed videamus quo pacto etiam ad persuadendum apophthegmata

conducant. vnica autem hac ratione, vt cæteras breuitati consulens omittam, hoc facile constat, quòd apophthegmata siue sententiæ, quæ vulgo receptæ sunt, hoc ipso, quod incertum autorem habent, velut omnium fiunt, & vim maximam ad persuadendum habent. neque enim durassent hæc in æternum, inquit Fabius, nisi vera omnibus viderentur. Ad intelligendos autem optimos quosque autores etiam conducere, & potissimum etiam ad intelligētiam eorum quæ dicuntur colloquendo, hinc facile constat, quòd mutilatim hæc quandoque efferuntur. vt cùm dicimus, Principiis obsta. *Cæterùm non est quòd hac de re pluribus agamus. Vtilitas enim in promptu legenti erit, & potissimum si legantur vt mores instituantur, & sermones emendentur. nam si corrumpunt bonos mores colloquia praua, facilè instaurabuntur optimi ex dictis & sententijs Sapientum.*

THOMAS NAOGEORGVS LECTORIBVS.

Dicta olim veterum mixtim collegit ERASMVS,
  Vnde ingens studiis prodiit vtilitas.
Olim ea CONRADVS nidis communibus aptè
  Disposuit, curis auxit & illa suis.
Vnde lucrum maius facies studiosa iuuentus,
  Quòd certo inuenies condita quæque loco.
Scilicet vt prodest aptè digesta supellex,
  Quum citius quicquid flagitat vsus adest:
Sic habet in studiis, quum facta argutáque dicta
  In classes retines quæque redacta suas.
Ergo LYCOSTHENEI dignas persoluito grates,
  Cuius ita assidua ritè iuuaris ope.

CAPI-

CAPITVM SIVE LOCORVM COMMVNIVM Index.

A

Pote-

FINIS.

APOPH-

APOPHTHEGMATVM LOCI COMMVNES,

CONRADO LYCOSTHENE COLLECTORE.

De Abſtinentia.

SOCRATES.

EVM qui virtutem, tanquam patriam, intueri deſiderabat, admonebat, vt abſtinentiſsimã vitã agens, voluptates omnes, veluti Sirenes, fugeret. Stob. ſerm. 15.

Idem.

* Quoſdam hoſpites ſuos quum ſatis tenui cœna excepiſſet, cuidam querenti, repondit: Si boni ſunt, æquanimiter ferent: ſi mali, non eſt curandum. Laertius.

Idem.

* Suadere ſolitus erat illos cibos potúſve vitandos, qui vltra ſitim famemq; vitandam producũt appetentiam. Xenophon. Macrob. Saturnal. lib. 7. cap. 4.

Plato.

* Extat præclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos, in qua ſcriptũ eſt, his ferè verbis: Nullo modo placuit bis in die ſaturum fieri. Cicero lib. vlt. Tuſcul. quæſt.

Bias Prieneus.

Beatum quidẽ eum eſſe dicebat, qui & diues eſſet, & cupitis potiretur. Sed eum qui nihil concupiſceret, longè beatiorem fore. Maximus ſer. 3. de Caſtitate.

Ariſtides.

Quum Græcis tributa indixiſſet, tanto pauperior rediit, quantum abſumpſerat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis ſolent alij meſſem opimam metere. Eo magis ille cauit, ne quid ſuſpicionis eiuſmodi conflaret ſibi, proinde ſuis impendiis rem geſsit. Plutar. in Græc. apoph.

Idem.

Quũ Themiſtocles irrideret Ariſtidis conſilium, hoc agentis vt cenſus eſſet in tuto, dicens eam laudem non eſſe viri, ſed ſcrinij tutò ſeruãtis aurum: deinde ſummam boni ducis laudem definiret, ſcire ac præſcire

hostium consilia: Et istuc, inquit, ô Themistocles faciendum est: sed in primis oportet habere manus abstinentes, atq; hæc egregij ducis præcipua laus est. Hoc sermone notauit Themistoclis rapacitatem, & ostendit à publico bono abstinendum esse omnibus. Plut. in vita Aristidis.

Anacharsis.

Eius statuis atque imaginibus inscribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id est, linguæ, ventri, pudendis temperãdum. Quòd maximorũ malorum causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laer. lib. 1. cap. 9.

Zeno Cittiensis.

Ne per morbum quidẽ cibo magis delicioso fruendum opinatus est. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quam Manem seruulum, si ægrotaret, curari se iussit. Nimirum volebat, nõ se mollius tractandum, quàm ægrum aliquem seruum. Si enim absque preciosis alimentis recuperare sanitatem serui possunt, quid idem nobis futurum prohiberet? Sanè indignum est, virũ bonum vllo se seruo molliorem præstare. Musonius, in lib. de Alimentis.

Aristippus.

* Moderatur voluptati, nõ qui penitus abstinet: sed qui hoc modo vtitur, vt non abripiatur cum ipsa: vt naui & equo imperat haud qui nõ vtitur, sed qui, quò libuerit ducit. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat; Fortis est, non tantùm hostium, sed & voluptatum victor. Stobæus ser. 7.

Idem.

Quemadmodum vnctio non quæ suauis est, aut lõga, bona est, sed quæ sanat: sic cibus, non qui suauis, aut multus, bonus est, sed qui valetudinem tuetur. Max. monach. ser. 27.

Idem.

In capiendo cibo omnis celeritas absit: hoc enim caninũ est, bestiámque magis quàm hominem decet. Max. ser. 27.

Epictetus.

* Solitus est dicere, duo esse vitia omnium teterrima ac grauissima, intolerantiã & incontinentiam: cùm aut iniurias, quæ sunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusq; nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eaq; sibi imperando atque obseruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitamq; viuet tranquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. A. Gellius lib. 17. cap. 19.

Epicurus.

Interrogatus, qua quis arte ditesceret: Non si præsentibus adiecerit, respondit, sed vsum ac necessitatem sibi persuasam circunciderit. Stobæus serm. 17. Non augendæ sunt opes, sed minuẽdæ cupiditates.

Demosthenes.

Dicebat, hoc esse perpetuum sapientis institutum, vt rationem cupiditatum dominam cõstituat. Stob. serm. 17.

Cyrus Persarum rex.

Hi qui repentinis abstinent voluptatibus, non id agunt vt lætentur nunquam, sed vt per hanc incontinentiam multo maiore in posterum tempus lætitia afficiantur. Brusonius lib. 1. cap. 9. ex Xenophonte.

Darius.

* Fugatus ab Alexandro, cùm aquã turbidam & cadaueribus inquinatam bibis-

bibiſſet, negauit ſe vnquam bibiſſe iucundius. Nunquam videlicet ſitiens biberat. Cicero Tuſcul.quæſt. vltim.libro.

Alexander Macedo.

Ob aquarum defectum in itinere ſiti laborabat: igitur cùm fortè oblata eſſet galea aqua plena; vbi galeam in manus accepit, circunſpiciens quos circa ſe habebat equites demiſſo capite & fixis in potũ oculis, inguſtatam reddidit aquam, probatiſque viris dixit: Si ſolus bibero, hos mœror inſtigabit. Bruſo. libro 1. cap.9. ex Q.Curtio.

Cato maior.

Quamuis complures vrbes cœpiſſet, nihilominus tamen dicebat, hiſce diebus quos in caſtris fuiſſet, nihilo plus accepiſſe, quàm quę ex hoſtium agris comediſſet ac bibiſſet. Plutarc.

Idem.

Neque, inquit, mihi ædificatio, neque vas, neque veſtimẽtum vllum in manu pretioſum, neque pretioſus ſeruus, neque ancilla. Si quid eſt quo vtar, vtar: ſi non eſt, ego ſum, quo cuique per me vti atque frui licet. Bruſon.lib.1.cap.9.

Tiberius Cæſar.

* Ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magiſtratus & præfecturas ſuas mutaret? reſpondit ſe data opera hoc feciſſe ſemper. Naturâ enim omnes qui adminiſtrationi pręſint pecuniæ eſſe cupidos, plurimũq; ſtudij ad rem magis magiſq; augendam eos collocare. Cæterùm ſi diutius in magiſtratu verſentur, ſegniores ad quæſtũ faciendum fieri. Muſcas enim, ſi longiùs corporum vlceribus inſideant, minus graues & moleſtas fieri, quippe ſanie vlcerum ad ſatietatẽ vſque refertas: & eum qui vlceribus ſcateat durius acceptũ afflictumq; iri, ſi ſaturis iam repulſis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephor. eccleſ.hiſtor.libr. 1.cap.17.

Iulianus Imperator.

Eunuchos, coquos, tonſores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob cauſam: negauit ſibi eſſe opus eunuchis cùm vxor deceſſiſſet: nec opus eſſe coquis, quòd ſimpliciſsimis cibis veſceretur. De tonſoribus dixit, vnum multis ſufficere. Eraſm.lib.8.apoph.

Alexander Seuerus.

Curſore nunquam vtebatur, niſi ſeruo ſuo, dicens: Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere. Cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores non habuit niſi ſeruos ſuos: nolens quenquam ingenuum ſordidis miniſteriis dehoneſtare. Ælius Lampridius.

Boethius.

* Paucis minimiſq; natura contenta eſt, cuius ſatietatem ſi ſuperfluis velis vrgere, aut iniucundũ fiet quod infuderis, aut noxium. lib.2.proſa 5. de philoſoph.conſol.

Rodolphus imperator.

Qùum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem geſsit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt ruſtico (qui meſſoribus potum ferret) ablatam hydriam ſicera plenam, atq; imperatori oblatã. Quam cùm ille vidiſſet, reddite, inquit, homini vaſculum ſuum: nam ego exercitui, non mihi ſitiebam. Sicque ſua abſtinentia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad ſitis patientiam inuitauit ſuo exemplo. Æneas Syluius libro 3. commentariorum in res geſtas Alphonſi.

Alphonſus rex.

Quũ fugato Iacobi Caudolæ exercitu, ſine tentoriis ac commeatu

(ſiquidē ex inſperato aduenerat)pernoctare ſub dio cogeretur, & Ioannes Eſernitanus Alphonſi ſtudioſus raphanum vnúm, in tam magna militum inopia, & panem vnum cum dimidio caſeoli Balearici, regi miſiſſet, recuſauit: Non decere, inquiens, imperatorem ieiuno exercitu mandere. Panormita. lib. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Pyrrhiniculus Vaſco.

Is peregrè iter faciens, cùm ad meritoriam tabernam veniſſet, & appoſita eſſet cœna omni ex parte olitoria, cum vino dilutiſsimo, omniaq; adminiſtrarentur quàm parciſsimè, finita cœna iuſsit ad ſe vocari medicum, ad mercedem capiendam. Igitur caupo cùm reſpondiſſet: Ecquid, malum, in viculo maximè agreſti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipſum ignoras? quo ſit igitur merces operæ ſuæ par, medici pretium accipe, non cauponis. Senſit autem, frugalitatem ſobrietatémque optimam hominis eſſe medicinam. Adrianus Barlandus.

D. Ambroſius.

* Abſtinentia ciborū ſola nō ſufficit, niſi opera ei bona etiam adiungantur. Polyanthea.

D. Gregorius.

* Abſtinentes & arrogantes per abſtinentiam quidem corpus afficiunt: ſed per deſiderium vanæ gloriæ viuunt. Polyanthea.

Iſidorus.

* Sicut omnes cupiditates carnales abſtinentia reſecantur: ita omnes animæ virtutes edacitatis vitio deſtruuntur. Neque quiſquam poteſt virtutem perfectionis attingere, niſi prius edomuerit ventris ingluuiem.

Vide Apophthegmata de Caſtitate, & Continentia, Frugalitate, & Tēperantia.

De abuſu rerum pernicioſo.

Ariſtippus.

DELECTATVS aliquando inſigni vnguēto: Malè ſit: inquit, malis cinedis, qui rem tam bellam infamarūt: ſentiens: multa per ſe bona, reiici culpa vtentium malè. Laer. libro 2.

Theodorus Athen.

Obiiciētibus quòd doctrina ipſius multi redderētur deteriores reſpondit, id aliorum vitio accidere, qui doctrinam ipſius ſiniſtra exciperent, quum ipſe dextra porrigeret. Plutarchus, libello de Animi tranquillit.

Diogenes.

Aliquando Platoni occurrit, caricas edens, eiq; offerens dixit: Licet participem eſſe, quum acceptas ediſſet, Participem eſſe dixi, inquit, non deuorare, μεταχεῖς εἶπον, οὐ καταφαγεῖν. Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accōmodari, videlicet in eos, qui principis, præceptoris, aut parentum permiſſu abutuntur ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus, non eſſe inutile deguſtare dialecticam, totam vitam ei impendat ſtudio. Dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtulerit caricas. Laert. lib. 6.

Epictetus.

Conſpiciens quendā impuris moribus audacem, cōfidenti lingua, improbo tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat deūm atque hominum fidē, his verbis increpans hominem: O homo, vide quò mittas, num purgatū ſit vas. Nam ſi ad arrogantiam iſta immiſeris, interierint: ſi computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur aut ſi quid his deterius. Senſit eruitionem

tionem esse perniciosam, si in animum inciderit prauis affectibus corruptũ: & quò quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil pestilentius. Eras. libro septimo apoph. ex Gellij libro 17. cap. 19.

Prometheus.

Quum ignem è cœlis in terras deportasset, eúmque primum visum Satyrus complecti vellet, & exosculari: Heus, inquit, ni caues hirce, profectò dolebit tibi mentum. Admonens, etiam quæ natura pulcherrima sunt maximéque non necessaria, tamen fieri perniciosa, nisi rectè vtaris. Erasmus 8. apoph. ex Plutarcho.

D. Cyprianus.

* Duodecim sunt abusus seculi: sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, diues sine eleemosyna, mulier sine pudicitia, dominus sine potestate, Christianus contentiosus, pauper superbus, rex iniquus, episcopus negligẽs, plebs sine disciplina, populus sine lege tract. de 12 abusi.

D. Bernardus.

* Magnus abusus est, vt corpus induatur, & suis vestibus anima nuda deseratur. In apologia.

De accusatione.

Demosthenes.

IVssus ab Atheniensibus, vt quendã accusaret, recusauit: sed facta in eum populi acclamatione, surgens dixit, Vos me, viri Athenienses, consultorem habebitis etiam inuiti: calumniatorem verò, ne si velitis quidem. Bruson. lib. 1. cap. 16.

Cicero.

In Cælium melius differentem ac accusantem, quàm defendentem crimina, vrbanissimè bonam dextram, malam verò Cælium sinistram habere dicebat. Bruson. lib. 1. cap. 16.

M. Crassus.

Cùm leui de causa nunc accusator, nunc patronus in vna eadémque causa esset, Sicinius homo mordacissimus interrogatus, cur Crassum non ob id reprehenderet? Non facio, inquit, quandoquidem fœnum in cornu habet. Bruson. libro 1. capite 16. ex Plutarcho.

De admonitione.

Thales.

ROgatus, quid esset facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim cùm valemus, recta consilia ægrotis damus. Eras. lib. 7. apoph. ex Laërt. 1.

Zeno Cittiensis.

Quodam in conuiuio immoderatius vorante obsonia neque quicquã aliis reliquum faciente piscem ingentem, qui apponebatur, è patina sustulit, quasi solus illum deuoraturus. Quum alter intuens Zenonem, significaret se mirari impudẽtiam: Quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meam opsophagiã ferre non potes? Laërt. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum qui sub ipso sedebat, pulsabat pede. Zeno autem vicissim pulsabat illius genua, & ad ipsum cõuersus: Quid (inquit) putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommo

do, quum alios ipsi maioribus afficiant, nec sentiant. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Quidam in publico gestans longam trabem, per imprudentiam percusserat Diogenem, móxque ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num inquit, me vis iterum percutere? Alij sic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & post ictum adiecit, Caue: par pari referens. nam ante læsionem dicendum erat, Caue. Laërt. lib. 6.

Leo Byzantius.

Quum Philippus adornaret bellũ aduersus Byzantios, Leo adiit illum, percontans hunc in modum: Quid, inquit: accidit tibi Philippe, vt bellum instituas? Vt inquit, tua patria, ciuitatum pulcherrima, huc adducatur, vt intelligat se à me diligi, eóque ad fores amasiorum meorum venio. Ad hæc Leo: At qui redamari cupiunt, haud quaquam cum gladiis venire solent ad fores amasiorum. Amantes enim non egent bellicis instrumentis, sed ciuilibus. Hoc dicto in diuersum flexo regis animo, patriam suam liberauit. Philostrat.

De adulatione & assentatione.

Pythagoras.

PYthagoras potius gaudendum redarguentibus, quàm assentantibus dicebat, quos etiam hostibus deteriores iudicabat. Stobæus serm. 12.

Socrates.

* Adulationem panopliæ pictæ similem esse dicebat, quæ delectationem quidem præstat, sed nullum vsum. Item, vt timidus miles videns hostes appropinquantes de adornanda fuga cogitat: sic (inquit) adulator videns imminere periculum iis quorum opibus viuebat, statim retro cedit. Stob. ibidem.

Aristides.

Ita est (inquiebat) ingenium hominũ, vt facilè admittant eos, qui sciunt obsequi ac inseruire studiis cuiusque. Hi enim soli iam benigni, ac verè viri æstimantur. At contrà videre est, quàm rigidi putentur, qui ab omni assentandi studio alieni, modestiã inducere moliuntur. Stobæus.

Aristippus.

Cùm malè audisset à Diogene, quòd Dionysium coleret: Si Diogenes, inquit, sciret vti regibus, non vesceretur crudis in dies oleribus. Idem.

Antisthenes.

Satius esse dicebat, incidere in coruos, quàm in parasitos. Hi enim viuentis animum corrumpunt: illi solùm mortui corpus. Laërt. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 1. cap. 7. Hoc alij Diogeni adscribunt.

Idem.

Vt meretrices bona omnia præter mentem & prudentiam suis amatoribus imprecantur, eodem modo adulatores iis quibus cum agunt. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat, rectè quidem facta laudare, honestum esse: mala verò laudibus vehere, adulterini esse animi, & impostoris. Idem.

Crates.

Parasitos συγκατανευσιφάγους appellabat (quasi quis Latinè conuepulones dixerit) quòd omnium dictis facilè inter epulas annuant. Stobæus.

Idem.

Ad opulentum adolescentem, quẽ parasi-

parasitorum comitabatur turba: Adolescens, ait, miseret me tuæ solitudinis. Stobæus.

Idem.

Eos qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse quos oportet: neq; cum iis qui adsunt habere societatem quum sint insidiatores. Laërt. li. 6. cap. 5.

Clearchus Solensis.

* Adulatorum mores dicebat humiles esse atque seruiles: breui tempore artem eorum durare, nemo enim parasitum canum amat. Materia quoque fingendi tempore consenescit. Athenæus.

Anaxilaus.

* Adulatores assimilabat vermibus, qui triticum nacti nō discedunt, donec vacuum reddiderint: sic illi diuitum substantiam rodunt. Athen. ex Theophrasto.

Bion.

Eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quę auribus circumaguntur. Eras. 8. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris, tyrannus: si de mitibus, adulator. Laërt lib. 1. cap. 6. Plutarch.

Diogenes.

Oratores, qui in summo pretio apud Athenienses habebantur, vocabat turbæ ministros: quòd ad gratiā loqui cogerentur, ac seruiliter adulari stolidæ multitudini. Laërt lib. 6.

Idem.

Orationem blandam, non ex animo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, vocare solebat melleū laqueum, quòd blandè amplectens hominem iugulet. Laërt. lib. 6.

Idem.

Aiebat, in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomen solum amicitiæ inscriptum esse. Stobæus.

Idem.

Interrogatus quænam bestia morsum haberet omnium nocentissimū, respondit, Si de feris interrogas, est obtrectator; si de mansuetis, est adulator. Nam obtrectator quidem præ se fert odium, adulator autem sub amici persona multo lædit grauius. Laertius libr. 9. Stobæus & Brus. libro 1.

Idem.

Græci, si cui precantur exitium, iubent adire ad coruos *εἰς κόρακας*. At Diogenes dicere solebat, multis periculosius esse incidere in assentatores, quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ est in Græcarum vocum affinitate, Nam illi *κόρακας* appellant coruos, & vnica literula mutata *κόλακας*, adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antistheni. Laërt. Eras.

Idem.

Interrogatus, ob quæ facta canis nomen vulgo sortitus esset, Quoniā dantibus blandior, inquit, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Laërt. lib. 6.

Idem.

Aristippum philosophum & Socratis discipulum vocabat regium canem, quòd Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Est enim canis animal ad adulationem & assentationem promptissimum. Laërtius libr. 2. cap. 8.

Epictetus.

Audiens quendam adulatoribus fa

cilè suas aures præbentem: Corui, ait mortuorum cadaueribus oculos euellunt neque id iniuria. nullus enim vita functo luminis vsus est. At adulatores viuentium animos corrumpentes, omnem illis visum adimunt. Stob. Antonius in Melissa part. 1. 52. Maxi. ser. 52.

Themistius.

Quum videret Iouiani Romanorum imperatoris aulam assentatoribus refertam esse, perfacetè atque luculenter illos irridens ex moribus deprehendi ait, purpuram ipsos magis, quàm Deum colere neque aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atq; in contrarium adeo momentum refluente. Nicephorus Callistus libr. 10. capit. 42. histor. Eccles.

Sotion.

* Dicebat, sicut qui amicos peregrè abeuntes dum via plana est deducunt, dum asperior esse incipit recedunt: ita adulatores comitantur diuites & luxu diffluentes viros, at sumptus cùm deficit, statim referunt pedem. Stobæus Sermo 12. & Maxim. Serm. 11. ex Sotionis libr. de ira.

Phauorinus.

* Acteon ab alumnis suis canibus interiit: parasiti eos à quibus aluntur, pessundant. Stob. ibidem.

Plato.

Quum Diogenem offendisset olera lauantem, dixit illi: Si Dionysio morem gessisses, profectò non lauares olera. Diogenes vicissim Platoni. Si tu lauares olera, Dionysio non inseruisses. Laërt. lib. 6.

Demosthenes.

Adulatorem in hoc differre dicebat à coruo, quòd hic mortuos, ille viuos deuoraret. Apud Græcos autē lepida paronomasia est inter κόραξ & κόλαξ. Simile est ei quod de Epicteto iam retulimus. Antonius in Melissa. par. 1. ser. 52. Max. serm. 11.

Isocrates.

Adulatores, vt impostores, odio esse habendos suadebat. Creditores enim vtrique in re quauis sibi credita fallunt. Stob. Max. serm. 11.

Philo.

Philo dicere solebat fraudulentos adulatorum sermones aduersandos esse, qui cùm animæ rationem non habeant, veritatem in rebus perspicere non sinant. Aut enim laudant vituperanda, aut vituperant sæpe quæ omnem laudem excellunt. Anton. in Melis. 52. Max. ser. 11.

Apollonius.

Rogatus à rege Babylonio, qua ratione quietè imperio frui potest? respondit, Si paucis credideris. Bruson. lib. 3. cap. 13.

Crispus Passienus.

Dicebat, adulationi non esse claudendum ostium, sed aperiendum, verùm vt solent amicæ: quæ si impulit, grata est: gratior, si effregit. Sensit, nō probandos eos, qui prorsus non ferunt vllam adulationem: quam vt affectare turpe est, ita ingerentem se non oportet omnino repellere. Prodest enim in hoc, vt homo perspiciat qualis esse debeat. Erasmus libro 8. apoph.

Phocion.

Antipatro petenti vt in gratiam suam faceret quiddam, quod cum iustitia non conueniret: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti. amicus enim non ad quiduis obsequitur, adulator autem in omnibus obsecundat. Plut. in Græcorum apoph. Anto. in Melis. Maxi. serm. 11.

Aristony-

Aristonymus.

Sæpenumero dicere solebat: Ligna dum augent ignem, consumi ab ipso: Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis perire. Stobæus.

Demaratus.

Postquam cum ipso colloquium Orontes habuisset asperius, cuidam dicenti, Asperius tecum egit Orontes, ô Demarate: nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt: non qui durius cúmque maleuolentia verba faciunt. Plut. in Laconicis.

Parysatis.

Præcipere solebat, vt qui regẽ conueniret, eum alloquuturus, verbis byssinis vteretur: hoc est, mollibus, talis enim à regibus expetitur oratio, non austera & ad viuum resecans. Plutarchus in apophthegmat.

Clitophus.

Philippo iacienti in ipsum scommata, & admodum hilari. Ergo posthac, inquit, te non alam. Lepidè inuertens rem, nam reges in hoc alunt parasitos, vt illorum dictis exhilarentur. Quòd si ipsi reges inter se nôrint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus sit parasitis, quum ipsi norint parasitos agere, alioqui parasiti magis alunt reges, quàm reges parasitos. Quanquam Plutarchus in Symposiacis ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id est, non ego te alo: notans regem, quòd versa rerum vice pro rege ageret morionem: Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Eras. 6. apoph.

Eudæmonicus.

Alexander habebat Eudæmonicum philosophum, sed quouis parasito adulantiorem. Hic cum aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerent, dixit Alexandro, Quin tu tale quippiam facis, Alexander, fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philosophi vocem, ridens ait: Nolo enim formidabilis esse, quemadmodum tu me doces, qui satraparum ac regum capita me iubes super cœnam apponere. Sic Athenæus. Plutarchus in vita eius secus aliquanto: Quid mihi succenses quòd pisces apponam in conuiuio, ac non potius satraparum capita? Eras. libro 6. apophtheg.

Alexander Macedo.

Quum in Hammonis templum venisset, sacerdos grandæuus illum salutauit? Salue fili, & hanc salutationem à Deo habeas. Tum Alexander: Lubens ô pater excipiam eam salutationem, & posthac lubens tuus ero filius, si mihi totius orbis imperium concesseris. Sacerdos autẽ cùm se intro recepisset, quasi deum consulturus, respondit, Iouem id promittere quod petiisset. Iterum ab eodem scire cupiebat Alexander num eorũ aliqui superessent, qui patrem Philippum interfecissent? ad quæ sacerdos ait: Interfectores iamdudum dignas dederunt pœnas, qui Philippum occiderunt, sed patri tuo nemo mortaliũ potest tendere insidias. Tales sunt hodie adulatores qui sub prætextu pietatis, blandiloquio principes terrarum seducunt, dum eos quasi deos extollũt, & mira adulatione ad quiduis tentandum extimulant, nullam aliam ob causam, quàm vt ita principibus placeant, vt tamen nihil de dignitate, potestate, & authoritate illis decedat. Vide Plut. in vita Alex. & Q. Curtium.

Anaxarchus.

Quum Alexandrum se ob Cliti necem discruciantem videret, Nescis, inquit, ius & fas adsidere Ioui, vt

quicquid rex facit, id iustum fásque sit? Laert. lib. 9. cap. 10. Plutarch. in Alexandro.

Cœlius.

* Cliens quidam cum Cœlio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, dic, ait, contra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset, Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significãs, & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blandiẽdo prouectum ad honores. Erasm. 4. apoph.

Seneca.

* Alexander quum in obsidione cuiusdã vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus: dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia concupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

* Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epistol. ad Sabin.

D. Ambrosius.

E molliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauiæ tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. lib. 3. de Officiis.

D. Gregorius.

* Adulator scorpio est, qui palpando incedit, sed cauda ferit. In Ezech. lib. 1. cap. 9.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tantus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpres & Scholiastes, lib. 8. cap. 5. Ecclesiast. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cùm diceret, Brunenius Neronensis respondit: Tamen nullum genus hominum magis amas, quàm adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicenti, alapas dedit: dicentíque illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus mordes, adulator? Æneas Syl. lib. 1. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus Rex.

Adulatores lupis haud absimiles esse dicebat. Nã quemadmodũ lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis intendere. Ant. Panormita de rebus gest. Alphonsi lib. 3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Ex Sicilia nauigans cùm vidisset garrias aues triremem circumuolantes, attentásque si quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere: quæque arripuisset, celeriter illã aufugere: conuersus ad suos, dixisse fertur: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicantes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantissimè assentatorum mores, qui vbique præstò sunt, dum quod accipiant, habemus in promptu: quo ablato, refugiunt, nunquam nisi vrgente necessitate redituri. Panor, lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Balthasar Cossa.

Is pontificatum adeptus maximum Ioannes tertius & vicesimus dictus, sæpenumero supra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici sentiam, tamen iis quæ præclarè de me prædicantur, plurimum oblector. Vnde sunt qui putant non probandos esse, qui prorsus non ferunt vllam adulationẽ, quòd in hoc prosit, vt intelligat laudatus, qualis esse debeat. Æneas Syl. libr. 1. de dictis & fact. Alphonsi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philosophus.

CVM vidisset Arcesilaum, inter assentatores euntem: Quid tu, inquit, venisti huc, vbi sumus nos, qui liberti sumus? Sensit vir prudentissimus, libertati nil magis obstare, quàm assentatores. Refert Laert. libro 9. cap. 12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine scripserat Iouis filium. Is hoc legens, Istius, inquit, rei nequaquam mihi conscius fuit Lasanophorus ille. perquàm facetè ridens poëticam adulationem, paríque modestia sui generis humilitatem agnoscens. Lasanum autẽ matula fictilis est. Quod si Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & seruum matulam in cubiculo ferre solitũ, & Antigonum filium. Plut. in Apoph.

Alexander.

Aristobulus historicus librũ conscripserat de rebus ab Alexãdro Macedone gestis, in quo multa supra viri fidẽ adulantissimè affinxerat. eum quum illi in nauigatione recitasset, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaspen demersit, & ad Aristobulum cõuersus: Tu, inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui solus me sic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eras. lib. 8. Apoph.

Idem.

Validissima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis gestis Herculem superasse: At ego, inquit, meas res gestas in imperio ne verbo quidem cum his quæ gessit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi, sed huius animo nulla satisfaciebat adulatio. Plutarchus in Apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæsaris amicos esse tristes: Hoc dicis, inquit, illos Cæsari malè cogitare? Irrisit adulantem nuncium, quasi Cæsariani rebus suis diffiderent, metuerentque Pompeium. Plu. in Rom. apoph.

Idem.

* Nolo, inquit, esse laudator, ne vi-

dear adulator. Et, habet adulatio principia iucunda, sed exitus amarissimos adfert. Itē, cuius aures clausæ veritati sunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius salus desperanda est. Rhetoric. libr.1. & libr. de amicitia.

Augustus.

Augustus Romanorū imp. Tarraconensibus pro læto ostento ei nunciantibus, quòd in eius ara palma esset enata. Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quod illi diis tribui volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nūquam in ara Cæsaris adolerent incensum. Erasm. 4. apoph. ex Suetonio.

Furnius.

Furnius Antonij partes sequutus fuerat. At posteaquàm victoria cessit Augusto, metuens sibi, subornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæsari egit: Hæc vna ô Cæsar abs te mihi facta est iniuria, effecisti vt mihi & viuendum & moriendum sit ingrato: significans, tantam esse eius beneficij magnitudinē, vt nulla ex parte par esset referendæ gratiæ. Reprehensionis colore blāditus est principi. Eras. 8. Apoph.

Sfortia.

Quum quidam apud Sfortiam, vt eius sibi gratiam compararet, Tartaliā accusaret, quòd in conuiuio quodam eius famam criminosè lacerasset: Sfortia animaduertens adulatoris improbitatem, Non opus est inquit, vt hac in re multum persuadēdo me labores, quū Tartalia omnibus maledicat. Peracutè delatorem auertēs, simul & sua vitia Tartaliæ obiectās. Paulus Iouius de reb. gest. Sfortiæ. cap. 85.

De adulantium libertate.

Arcadion.

IS odio Philippi Macedonis spontè deseruerat patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente, & ipse adesset. Eum ergo rex accersitum rogauit, Quousque fugies Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis non miretur eam libertatē in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnā. itaque cum eo in gratiam rediit. Quāquam libertati suberat adulatio: subindicans Philippum nusquam non esse celebrem. Eras. lib. 6. apoph.

Agis Argiuus.

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrum ingentia munera dedisse cuidam ridiculo, exclamauit: O rem vehementer absurdam. Quum Alexander hac voce excitatus, dixisset, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non posse, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter assentatoribus delectari. Si quidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione: & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari consueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Pestilentissimum adulationis genus, sub libertatis imagine blandiri. Erasm. 6. apoph.

Anonymus.

Tiberio senatum ingrediente, surgens adulator quidam, exclamauit, esse liberè loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicam attinerent, Erectis ad hāc vocem omnibus, ipso etiam Tiberio attento: Audi, inquit, Cæsar, in quo te reprehendimus omnes, licet nullus audeat palàm fateri. Impendis teipsum nobis corpus

pus tuum diurnis nocturnísq; laboribus & curis pro Repub. conficiens. Huiusmodi multa quum diceret, sub libertatis prætextu turpiter adulans C. Seuerus subiecisse fertur: Ista tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Erasm. lib.6. apoph. Bruson. lib.3. cap.16. ex Suetonio & Tacito.

Tiberius.

* Adulandi studiũ in primariis Reipub. Romanæ viris detestatus & indignè ferens, quantumuis tyrannidis amicus, quoties è Senatu egrediebatur, apud se exclamabat, ô homines ad seruitutem paratos. Tacitus.

De adulterio.

Thales.

THALES Milesius adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Non est, inquit, periurium adulterio peius. Significans, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset committere. Eoq; in atrocibus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Laert. lib.1. Brus. lib.1. cap.4.

Socrates.

* Adulteros perinde facere dicebat, ac si qui nolint ex aqua supernè profluente bibere: sed ex illa quæ in fundo subsedit ac deterior est. Stobæus serm.6.

Vide apophtheg. de Libidine & Scortatione.

Diogenes.

Quum quidam Diogeni referrẽt, Didymonem mœchum comprehensum: Dignus est, inquit, ex ipso nomine suspendi. Porrò didymi Græcis testiculi dicuntur: ab his igitur, vnde nomen habebat, & quibus peccauerat, voluit eum suspendi. Laert. libr.6.

Idem.

* Eos irridebat, qui cellas promptuarias obserant vectibus, & seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm.6.

Periclyoné Pythagorica.

* Quæ lectos alienos amat, omnia domestica odit, tum liberos, tum famulos. Huiusmodi mulier dolos fingit apud maritum, & mendacia in omnes ei narrat, vt sola videatur ipsi maximè beneuola esse, & familiam regat. Hæc ocium amat: ab hac exitium rebus omnibus nascitur, quas & ipsa & maritus communes habẽt. Lib. de mulieris cõcinnit. apud Stob. serm.83.

Demosthenes.

Demadi oratori dicenti, Sus Mineruam, per scomma inscitiam Demostheni exprobrans: At ista Minerua (inquit) nuper in adulterio deprehensa est. Brusonius libr.1. cap.4. ex Plutarcho.

Geradas.

Lycurgi temporibus tanta erat apud omnes vxorum pudicitia, ac tam longè aberant ab ea turpitudine quæ postea inualuit, vt prius esset incredibile, adulterij crimen apud Spartanos inueniri. ferturq; dictum cuiusdam vetustissimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hospite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri? neque enim videret se quicquam super hac re sancitum à Lycurgo: Nullus, inquit, ô amice apud nos adulter est. Quum ille subiecisset, Quid igitur, si existat, Dabit, inquit, bouem tantum, vt porrecto

vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurotâ. Cumq; ille ridens dixisset, Fieri non potest vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit Geradas, Spartæ existat adulter, in qua diuitiæ, delitiæ, & corporis ascititius cultus probro habentur: contrà verecundia, modestia, ac obedientiæ magistratibus debitę obseruatio, decori laudiq; dantur? Prudenter intellexit Geradas, ibi non posse nasci vitia, vbi non admittuntur vitiorum seminaria: eaq; vbique iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc est clementissima ratio medendi prauis moribus, excitandiq; virtutis studium. Plut. in Lacon. apoph. & in Lycurgo.

Dionysius Senior.

Quũ intellexisset filium, cui principatum relicturus erat, ingenui viri coniugem adulterasse, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquam in patre comperisset? Hîc adolescẽs: Tu, inquit, non habebas patrem regem. Nec tu, subiecit Dionysius, filium regẽ habiturus es, ni talia perpetrare desinas. Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus est. Plutar. in reg. & imp. apoph.

Alexander.

Quum puella multa nocte ad Alexandrum ducta esset, cum eo dormitura, rogauit rex, vbi fuisset tam diu? illa respondente, se expectasse donec maritus isset cubitum: ministros accitos acriter obiurgauit, ac, Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin vestra culpa fuerim factus adulter. Egregium castitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos simplex stuprũ pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tum fuisse morem qui adhuc durat in Italia, vt vxores secubarent à viris, nisi si quãdo vocarentur. Plut. in reg. & imp. apoph.

Pontidius.

Pontidius interrogatus à quodam, qualẽ existimaret eum qui in adulterio deprehenderetur: Festiuè, Tardum respondit. Bruson. libr. 1. cap. 4. Respondeamus nos, Turpissimum & impium nebulonem.

Sylla.

Syllæ libertus, cui Fausti nomen erat, cùm intellexisset sororem eodem tempore duos mœchos habere, Fuluium Fullonẽ videlicet, & Pomponium cognomento Maculam: notans per ridiculum eius adulterium: Miror, inquit, sororem meam habere maculam, cum fullonem habeat. Brusonius lib. 1. cap. 4. Ita ludũt probrosi & ad obscœna quæque admittenda & patranda nati homines, sed potius monstra hominum.

S. Augustinus.

* Indignantur, inquit, mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris fœminis pœnas: quum tantò grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Lib. de adult. coniugiis.

Idem.

* Sicut satius est fame mori quàm vesci idolothytis: ita præstat mori sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Libr. De bono coniugali.

S. Ambrosius.

* Nemo, inquit, sibi blandiatur de legibus hominũ. Omne stuprũ adulteriũ est: nec viro licet quod mulieri nõ licet. Eadẽ à viro, quæ ab vxore, debetur castimonia. Quicquid in ea, quæ nõ sit legitima vxor cõmissum

ſum fuerit, adulterij crimine damnatur. lib.de Patriarchis.

De ægrotatione.

Socrates.

STVLTI, inquit curari nequeunt, quãdo ſiniſtram fortunam experiuntur: nec ægrotantes ſanari poſſunt, ſi voluptatibus operam dederint. Stob.ſerm.2.

Antigonus.

A graui morbo poſtquam conualuerat: Nihilo prius eſt, inquit, (ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos) ne animo efferamur, quũ ſimus mortales. Quis docuerat Ethnicum regem, philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabãt amici ceu magnum malum, quòd tam grauiter ægrotaſſet: ille interpretatus eſt, ex morbo plus acceſsiſſe boni quàm mali. Corpus extenuarat, ſed animũ reddidit modeſtiorem: corporis robori non nihil detraxerat, ſed animo detraxit inſolentiam, morbum longè periculoſiſsimũ. Proinde nõ peſſimè res habet, quum leuior morbus arcet pellitve maiorem. Plutarch. in apoph.regum, & Eraſm. verum hoc idem dictum alij etiam Alexandro adſcribunt.

Ion Sophiſta.

Dicere ſolebat, rem moroſam eſſe ægrotationem. Nam ægrotis & vxor moleſta eſt, & medicum incuſant, & lectulum moleſtè ferunt. Ex amicis etiam ſi quis accedit, grauis eſt: & qui diſcedit, moleſtus. Philoſtratus, & Bruſonius lib.4. & cap.20. ex Plutarch.lib.de animi tranquil.

Itamus.

Quum apud Antigonum militaret, corporis aduerſa valetudine laborans, rogatus à rege palloris cauſam, ęgritudinẽ incognitam cauſatus eſt. Rex verò animi magnificentia ductus, iubet remedia adhiberi ad eum ſanandum. Reſtitutus igitur ſanitati miles, poſtea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò à rege mutationis cauſam, ait: ô rex, tu me minus audacem feciſti, quòd iis malis me vindicaſti, quibus vita à me mea contemptui habebatur. Senſit miles, ægritudinem hominibus in eo prodeſſe, vt omnia fortunæ bona, & ipſam etiam vitam miſeram & ærumnoſam contemnant, qua cum ſani ſumus, in noſtram perniciem abutimur. Bruſ.lib.4.cap.15.ex Plutarch.

Anaxarchus.

Ridebat Alexandrum, quòd ſeipſum Deum faceret. Cùm autem aliquando in morbum incidiſſet Alexander, & ei medicus ſorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus, inquit: At noſtro Deo ſpes omnis in ſorbillatione patellæ poſita eſt. Irridet Philoſophus Alexãdrum regem, qui ob fortunã propitiam, & res tam fœliciter geſtas, Deum ſe eſſe putabat. At oſtendunt humanæ vitæ miſeriæ, & incõmoda quæ in dies nos circunueniunt, nos homines eſſe fragiles: quo fit, vt admoneamur ſubinde, ne ex hominibus nos deos eſſe fingamus, nullis malis obnoxios. Ælian.lib.9.de Var.hiſt.

Seneca.

* Nihil æquè ægrum reficit atque adiuuat, quàm amicorum affectus. Epiſt.76.

Theodoricus epiſcopus.

Theodoricus Colonienſis eccleſiæ pontifex, prudentia & authoritate inter electores imperij facilè princeps, quærenti Sigiſmundo Cæſari,

quónam pacto felicitatem consequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti rursum, ad cœlestem illam quo itinere pergeret? Rectà, inquit. Instanti tertiò, quid agens rectà vaderet? Si vitam tuam ita institueris, dixerísque, inquit, vt facturum te promisisti, dum calculus, aut podagra, siue alia valetudo aduersa acrius te oppresit. Docuit autē, morbum monere nos ad capessendā meliorem vitam. Æneas Syluius libro 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apopht. de Morbis, Sanitate & bona Valetudine.

De æmulatione.

Ethocles Lacedæmonius.

DICEBAT, duos Lysandros Spartam ferre non posse. Et Archestratus Atheniensis, duos Alcibiades in ciuitate Atheniensium tolerari nō posse. Adeò, tametsi diuersi & contrarij, tamen erant intolerabiles. Ælianus lib. 11. de Varia hist. Plutarch. in Lysandro & Alcibiade.

Aristoteles.

Quum Xenocratis æmulatione aperiisset scholam hoc carmen vsurpauit:

Αἰσχρὸν σιωπᾷν, Ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν.

id est, Silere turpe, ac Xenocratē pati loqui. Alij pro Xenocrate, ponunt Isocratem. Laert. lib. 5. cap. 1.

Alexander.

Quum ei datum esset scriniolum, quo nihil inter opes Darij pretiosius pulchriúsve repertum est, & quæreretur in quem vsum destinandum esset: aliis aliud suadētibus dixit, Huic optimè seruādus dabitur Homerus: sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Ita visum est iuueni, qui se totum ad exemplar Achillis componebat. Plut. in Alexand.

Plutarchus.

* Vt non est verus amor qui caret zelotypia: ita nemo amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. In moralibus.

Vide apopht. de Imitatione.

De Ænigmatibus.

Cicero.

HORTENSIS orator defensionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixisset, Non didici soluere ænigmata: Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota est fabula de monstro Sphinge, quæ præmiis propositis edebat ænigmata: non soluentibus autem, mors erat præmium. Plut. in Romanor. apoph.

Idem.

Idē orator ænigmate lusit in matrem Pletorij, qui Fonteium accusabat, dicens eam, dum viueret, ludum, mortuam magistros habuisse: notās, quòd dum viueret, infames ad eam fœminæ commeare solebant: post mortem verò bona eius venibant. Sermo videtur & absurdus, & præposterus. Nam qui ludos habent, ipsi magistri sunt, & discipulos habent. Magistri autem dicuntur non solùm qui docent, verumetiam qui regunt. Eras. lib. 4. apoph.

Plutarchus.

* Si quis huiusmodi ænigma componat, Quid sit quod oderit simul & amet, fugiat & persequatur, minetur & supplicet, irascatur & misereatur, desinere

desinere velit ac nolit,eadem re maximè tum gaudeat,tũ tristetur? Hîc sanè scirpus ægrè solui & conciliari posset. Porrò sphingis ænigma permulta quoque conficta habet. Non enim reuera tripes est senex,si baculo innitatur:neque infans est quadrupes,quia gressus molles & infirmos manibus fulcit. Amantium autem affectus veri sunt: amant,oderunt,eundem absentem desiderant,præsentem metuunt,adulantur, cõuitia ducunt, &c.Stobæus, serm. 62.

Vide infra, Argutias Dialecticas, & Sophismata.

De æqualitate.

Themistocles.

IS facilitate morum multos ciuium sibi conciliarat, atque hinc popularem potentiam est adeptus. Itaque cuidam ipsum admonenti,Bene principatum geres Athenis, si cunctis æqualis & communis esse voles: respõdit,Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni.Plutar.

Diogenes.

Pecuniis si quando egeret,eas ab amicis accipiebat. At cùm à quibusdam ob id suggillaretur,quòd præter philosophi dignitatem, mendicorũ more peteret:Imò,inquit, non peto, sed repeto. Repetimus autem mutuum,aut depositum. Amicus autem egenti amico dans, non donat, sed reddit potius id quod amico debet: quoniam amicorum omnia debent esse communia.Laërt.lib.6.

Epicurus.

Is mirum in modum Pythagoræ institutum improbabat:qui cùm diceret,amicorum omnia esse communia,iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune,dicens id esse diffidentium verius quàm amicorum. Nam si quis verus est amicus, nihilominus habeo pro meis,quæ ille possidet, quàm si deposuisset.Qui diffidit autem, aut nõ est verus amicus,aut dubitat de animo alterius.Erasm.lib.8.Apophtheg.

Plato.

Felicem & beatam esse eam ciuitatem inquit,in qua istæ voces, Meũ & Non meum, proferri non audiantur:eo quòd communibus,quoad fieri potest,rebus,quæ quidem alicuius æstimationis sunt,vti ciues debeant. Sed multò magis huiusmodi vox è connubio eximenda est. Plutarch. in nuptialibus præceptis,& Stob. serm. 72.

Idem.

* Serui & domini,inquit,amici nũquam erunt.Nec probi nec improbi, etiam si æqualibus afficiantur honoribus.Inæqualibus enim æqualia inæqualia fiunt, nisi mensuram accipiant. Nam propter hæc vtraq; seditionibus replentur Respublicæ. Verus enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam procreari,&c.lib.6. de legib.Stob. serm. 42.

Leo.

Leon Eurycratidis filius interrogatus,in qua tandem vrbe aliquis possit tutò vitam agere:In ea,inquit,quã qui incolunt, neque plus possident, neque minus:& vbi iustitia viget,iniustitia imbecillis est.Grauiter admonuit, æqualitatem esse pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem seditionis esse seminarium: nec ibi locum esse iustitiæ,vbi vt quisq; potentior est,ita licentius opprimat imbecilliorẽ. Plut.in Laconicis apoph.

Lycurgus.

Interrogatus, quomodo liceret hostium insultum effugere, Si, inquit, nec alius alio plus requirat. Quo dicto docuit, tutiores esse eos ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plutar. in Laco. apoph.

Idem.

Quoniam intelligebat æqualitatẽ & ad frugalitatem, & ad concordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partitionem, & in singulos ciues æquam portionem distribuerat. Fertur itaque, cùm dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrum recens demessum, conspicerét que manipulorũ aceruos ordine positos & æquales, delectatus eo spectaculo, cum risu dixisse comitibus: Vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius est ciuium concordia, rursum tyranno nihil formidabilius. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Quũ statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est conuiuia publica. Percontanti verò cur ea cõstituisset, sic, vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis: & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio. Denique non solùm in esculentis & poculentis, verùm ne in strato quidem aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. Plut. in Lacon.

Curius.

Deuictis Sabinis, cùm ex Senatusconsulto ei ampliaretur agri modus, quem consummati milites accipere solent, recusauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens: esse malum ciuem, cui non esset satis, id quod cæteris esset satis. Plinius Iunior cap. 33. de viris illust.

Plura pete ex apopht. Amicorum omnia communia.

De ærario & fisco.

Traianus Imp.

Fiscum, lienem vocare solebat, quòd eo crescente reliqui artus omnes tabescerent. Langus in Nicephori annotationibus.

Constans Imp.

Dicere solebat, opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum principis claustrum reseruari. Eutrop.

De affabilitate.

Demonax.

Cvidam sciscitanti, quomodo delegatam sibi prouinciam administrare commodè posset, respondit: Si minimum loquens, plurima audieris. Hoc dicto princeps iubetur, & ęqua & iniqua audire. Eras. libr. 8. apoph.

Hortensius.

Ob cultum mundiorem, ac gesticulationes in dicendo molliores crebrò malè audiebat, in ipsis etiam iudiciis. Sed quum L. Torquatus, homo subagrestibus moribus, dum apud consilium de causa Syllæ quæreretur, non iam histrionem illum diceret, sed gesticulatricem, Dionysiámque, notissimæ saltatriculæ nomine com-

compellaret, tum voce molli demissaque Hortensius, Dionysia (inquit) Dionysia malim equidem esse, quàm quod tu Torquate, ἄμουσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος; id est, inelegans, agrestis, aditu difficilis. Periculosè maledicit alteri, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obiici. Eras. lib. 6. apoph.

Titus Vespasianus.

Admonitus ab amicis, quòd plura polliceretur interpellantibus quàm prę̨stare posset: respōdit, Non oportet quenquam à Cæsaris colloquio tristem discedere. Sueton. in eius vita.

Hadrianus Imp.

In colloquiis etiam humillimorum mirè ciuilis erat: eósque detestari solebat, qui hanc humanitatis voluptatem ipsi inuiderent, hoc prætextu quòd dicerent principis maiestatem vbique seruandam. Dion.

De affabilitate neglecta.

Aristippus.

QVum aliquando Dionysium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, prostratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam velut abiectius, quàm vt philosophum deceret, reprehenderet: Non ego, inquit, sum in culpa, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta prōptum, & ad faciendum, & ad excusandum quidlibet. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Legati Laced.

Venerunt aliquando Lacedæmonii ad Lygdamin tyrannum, legatione fungētes: sed quum ille variis cau sationibus frequenter distulisset colloquendi copiam, tandem post omnes excusationes dictum est, illum parum firma esse valetudine, sed languere nonnihil. Legati responderūt: Per Iouem, non venimus huc cum illo luctaturi, sed colloquuturi. Plut. in Lacon.

Græca mulier.

Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti, vt causam ipsius cognosceret, cùm hac flagitatione frequenter obstreperet illi, respondit, sibi non esse otium. Cúmque anus inclamasset, Proinde ne rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocē, non illi solùm præbuit aures, verumetiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori: sed Philippo Macedoniæ regi tribuit Plutarch. in apophtheg. regum & imperator.

De affectatione verborum.

Anicula.

ANicula Theophrasto licitanti quiddam, idque admodum Atticè: Hospes, inquit, non vendo tanti: Notans illum, quasi non esset Atticus natura, qui supra modum affectaret atticismum. Id enim solent hospites, dum in aliena lingua volunt videri diserti. Eras. 6. apoph.

Fauorinus.

Ad adolescentem priscarum & iam obsoletarum vocum affectatorem: Curtius, inquit, & Fabricius dilucidè cum suis fabulati sunt: neque Aruncorum, Sicanorum, aut Pelasgorum, qui primi Italiam incoluisse leguntur, sed ætatis suæ verbis locuti sunt: tu verò perinde quasi cum matre Euandri nunc loquaris, verbis iā

olim desitis veteris. Quod si intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abunde consequêris tacens? Erasm. Rot. li. 6. apoph.

Melanthus.

Melanthus interrogatus quid sentiret de tragœdia Diogenis: Non vidi, inquit. Notauit affectationem Diogenis in scribendo, quæ sæpenumero non minima obscuritatis causa est. Plutar in libro περὶ τοῦ ἀκούειν.

Pacatus.

Oscus Rhetor quidam clarissimus, cùm adeò loquendo simul & scribendo affectaret, vt nil absque schemate proferret, Pacatus obuiam ei veniens dixit: Poteram dicere, Aue Osce. Irrisit hominem affectatorem, salutatione affectata. Vsus est enim occupatione affectata, præter omnem necessitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Polus sophista cùm daret operam vt nimis affectatè loqueretur, atque hinc immodicè gloriaretur, Plato hominem sic taxauit: O Pole, vt te tuo alloquor modo. Polus autem Græcè sonat pullum equinum. Voluit autẽ taxare hominis affectatè loquentis arrogantiam. Laërt. lib. 3.

Demonax.

Quum interrogasset quendam, atque is verbis nequaquam vulgaribus respondisset: Ego, inquit, amice, te nunc interrogo: at tu perinde respondes, quasi viueret adhuc Agamemnon. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quendam Rhetorem audiens ita loquentem, Hora nimium iaculatrix adueniens regionem herbis defectam reddidit: Non desines, ait, mecum vt cũ turba agere? Notauit autẽ his verbis, sermonem hominis plus satis affectatũ. Plu. in Roman. apoph.

Idem.

Phauorini dictionem vt nimium compositam solebat arguere ridiculè, quòd cùm ille ægrè tulisset, ait: vt philosophum vestis neglectior, ita oratio decet inaffectata. Eras. libr. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Mecœnas cùm verbis affectatis scribere soleret, ab Augusto hac valedictione derisus est: Vale mel gentium, melcule, ebur ex Hetruria, laser Aretinum, adamas Supernas, Tiberinum margaritum, Cilneorum smaragde, Iaspis figulorum, Berylle Porsennæ, &c. Macrob. lib. 2. cap. 4.

Cicero.

M. Lepidus cùm Romæ in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, ait Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit autem Lepidus schema vocum similiter desinentium. At satius erat schema perdere, quàm Senatum offendere. Eras. lib. 4. Apophtheg.

De affectibus humanis.

Thales.

Thales Milesius interrogatus, quis nam felix dicendus esset? Qui corpore, inquit, sanus est: animo verò castus. Sensit vir sapientissimus, affectus esse animi morbos. Laërt.

Aristonymus.

* Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapientes animi affectibus. Stobæus.

Antoninus Pius.

Quum M. Antoninus fleret educatorem suum mortuum, & adolescẽs ab aulicis ministris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: Permittite, inquit Antoninus Pius, illi

illi vt homo ſit:neque enim vel philoſophia, vel imperium tollit affectus. Eraſ. lib. 6. Apoph.

M. Antoninus Verus.

Iamiam moriturus, cùm ſuos ad grabbatum ſtare, dolere, atque angi videret: Humanum eſt, inquit humanis caſibus ingemiſcere: multóque magis, miſericordiam prouocare, quæ oculis vſurpantur. Senſit autem, hominem non lignum aut lapidem eſſe, qui nullis rebus afficiatur, ſed animal, quod affectibus miſericordiæ tangatur, & compatiatur etiam. Herodianus lib. 1.

Philo.

* Vis ignis abſumit obiectam materiam, & affectus excandeſcens abligurit corrumpítque quicquid inuenit obuium lib. de cognit. quæren. erudit.

De affectibus priuatis.

Themiſtocles.

Themiſtocles Athenienſis, filiũ ſuum, quem mater adamabat, atque in deliciis habebat plurimum omnium Græcorum poſſe, colligebat hunc in modum: Athenienſes, inquit, dominantur Græcis, ego Athenienſibus, mihi mater, matri filius. Plut. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Quum Pyrrhoni Elienſi philoſopho obiurganti ſororem Philiſtam, quidam obiiceret, quòd oblitus eſſet ſuæ profeſsionis (docebat enim, omnia eſſe indifferentia) ſic eluſit: Non enim, inquit, in muliercula declarabitur indifferentia. Laërt. libro. 9. cap. 11.

Cleon.

Cleon, quum reipub. adminiſtrationem capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt, ſe iam omnium amicitiarum vincula velle ſoluere, quòd amici plerunque obſtarent, ne liceret vbique rectum tenere clauum. Eraſ. li. 6. apoph. ex Plutarcho.

De Affectibus noſtris qui in alijs probantur.

Anonymus.

Alexandro Macedonum regi pirata quidam captus & ad ipſum adductus, rogatúſque quare auderet infeſta reddere maria, paucis reſpondit: Ego cũ vnica nauicula pirata nominor, tu cũ idem facias magna claſſe, rex appellaris. Quo dicto Alexander motus, ipſum ſtatim dimiſit, Plu. in vita Alexandri.

Alexander.

Quum peritum quendam ex Indis ſagittarium cœpiſſet in fuga, qui per annulum ſagittam mittere diceretur, voluit vt artis ſuæ ſpecimen ederet. Recuſantem autem iratus occidi iuſſit. Verùm cùm iam duceretur ad mortem, dixit ſagittarius, ſe multis iam annis non exercuiſſe artem ſuam, eóque timuiſſe ne erraret. Id vbi delatũ eſt ad regem, quod ignominiæ metu recuſaſſet, admiratus ingenium ambitioſum, dimiſit illum donatum: eo quòd mortem appetere maluiſſet, quàm fama ſua videri indignus. Apparet autem ex hac hiſtoria nos affectus noſtros etiam amare in aliis. Alexander enim cum ſemper ambitioſus & gloriæ appetens fuerit, ſimilem affectum in ſagittario probauit. Vide Plutar. in regum & imp. apoph.

De affectibus frenandis.

Socrates.

QVum post sudorem è palestra collectum videret alios ad potum confugere, vt sitim explerent, ipse bibere solus noluit. Verùm interrogatus, cur bibere nollet? Ne cõsuescam inquit, obsequi affectibus. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Iactanti se cuidam, ac dicenti, Viros supero in Pythiis. Ego, inquit, viros, tu verò mancipia. Lusit rursus affinitate vocum, quæ est inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat, quicunque seruirent cupiditatibus: hos philosophia vincere pulchrius est, quàm in Pithiis ludis vincere viros. Laert. lib. 6. Erasm. lib. 3. apoph.

Demosthenes.

Sapientis esse dicebat, nunquam animo conniuere, neque affectibus quoquomodo licentius indulgere, ne effrenati, rationis imperium deserant. Stobæus.

Agesilaus.

Illud sibi cum primis gloriæ ducere solebat, quòd rex cùm esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quod regnum obtineret in alios. Plut. in apoph. Laconicis.

" *Demonax.*

Cuidam seruum suum virgis cædenti, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est, qui suis affectibus & cupiditatibus imperare non potest. Eras. 8. apoph.

Megabates.

Quum Agesilaum adisset aliquando salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculum offerret, Agesilaus auertit vultum, ac refugiens osculum, ait, Præstantius duco, vt quis sibi seruet suam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. Intellexit nimirum vir continentissimus neminem esse liberum qui cupiditatibus seruiret: nullum imperium esse tam speciosum, quàm si quis animo suo posset imperare. Plutarchus in apophthegm. Lacon. Erasm. lib. 1. apoph.

Plutarchus.

* In magnō fluctu non sistitur nauis nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: Sic in magnis rerum procellis summa ratio debet animũ cohibere ne ab affectibus auferatur. In Ethicis.

Seneca.

* Vt nullum, inquit animal, nec mite, nec ferum, paret rationi, quia ratione caret: sic nullus affectus. lib. 3. de ira.

Cato maior.

Dicebat eum optimum & laude dignum esse imperatorem, qui propriis suis affectibus imperare posit. Plutarch. in Rom. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex aiebat, si sibi contigisset nasci temporibus quibus Romana Respublica florebat, se constructurum fuisse contra curiam templum Ioui Positorio, in quo priusquàm venirent in senatum patres conscripti, odium, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Allusit ad priscorum morem, qui Iouem multis cognominibus insignie bant, nunc Statorem, nũc Gamelion,

nunc

nunc Genethlion,nunc Philium,nũc Xenion appellantes. Ac si tam multa possit Iupiter,illud in primis præstandũ erat,vt in synodis,in iudiciis,in senatibus,in quibus de Repub.cõsultatur,nihil haberent momenti affectus priuati. Nam hi sunt qui frequenter & ciuitates & regna bellis committunt,ac pessundant denique. Panormitan. libr. 3. de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Nil inconuenientius esse dicebat, quàm si quis aliis imperaret,qui suis affectibus propriis imperare prius non posset. Sentiens,nil perniciosius esse Reipubli. quàm si is qui prauos aliorum affectus coërcere debet pœna adhibita, à propriis ipse affectibus vincatur. Panor. li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

A. Politianus.

* Dicebat,sicut Tarquinius pauperum summa capita,dum in horto ambularet,baculo decussit, sic semper in animo validioribus affectibus atque potentioribus potissimũ esse resistendum. lib. de ira.

De afflictionibus.

Nazianzenus.

* SOl nubibus obtectus lætius postea splẽdet,& ver post hiemis tristitiam est acceptius, iucundior tranquillitas blanda, & mare quietum post seditiones ventorum & perturbationes aquarum littoribus allidens: sic post afflictiones nobis vita tranquillior. In orat. de Cypriano.

D. Augustinus.

* Boni laborant,quia flagellantur vt filij: mali exultant,quia damnantur vt alieni. In Psal. 93.

Idem.

* Dicebat, Sicut in vno igne aurũ rutilat & palea fumat, sub eadémque tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideo cum oleo amurca confunditur quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eadémque vis irruens bonos probat,purificat,eliquat,malos damnat,vastat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur atque blasphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia, sed qualis quisque patiatur. Nam pari modo exagitatũ & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. De Ciuit. Dei, lib. 1. cap. 8.

Cyprianus.

* Nisi,inquit præcesserit pugna, non potest esse victoria, quum fuerit in pugnæ congressione, victoria tunc datur vincentibus & corona. Nam gubernator in tempestate dignoscitur,in acie miles probatur. Delicata iactatio est cùm periculum non est: conflictatio in aduersis,probatio est veritatis. Arbor quæ alta radice fundata est,ventis incumbentibus non mouetur: & nauis quæ forti compage solidata est,pulsatur fluctibus, nec frangitur, &c. Serm. de mortalitate.

De Agricultura.

Aristippi.

ARistippus, cùm ei quidam obiiceret: Tua culpa interiit ager, Atqui melius est,inquit,agrum propter me, quàm me propter agrum perire. Stob. ser. 55

Zeno.

Zeno Stoicus philosophus, cùm videret familiarem quendam ex agri laboribus incuruatum & circumflexum: Nisi tu agrum perdideris, inquit, ipse te perdet. Stobæus ser. 55.

Lycurgus.

Sciens quantum vtilitatis humanæ vitæ agriculturæ suppeditaret studium, agros omnes ciuibus suis diuisit colendos: vt concordes inter se omnes simultatem ac prauos affectus deponerent, & simili labore omnes victum quærerent. Plut. in regum apoph.

Lysander.

Quum ad Cyrum minorem, Persarum regem venisset, in hortum ductus, admiratus & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, Cyrum interrogauit, à quo essent arbores plantatæ, & cuius solertiâ tam aptè dimensæ? Cui respondens Cyrus, ait: Atqui ego ipse sum ista dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio, mea enim manu sunt satæ. Tum Lysander purpuram ornatúmque Persicum multo auro intuens, dixisse fertur: Rectè Cyre te beatũ ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. Cic. in Caton.

Artaxerxes.

Mises Artaxerxi Persarũ regi malum punicum cùm in vanno obtulisset, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quonã horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò respõdente, domo sua, & ex suis agris, gauisus rex supra modum, missis regiis muneribus virum ornauit. Per solem, inquit (ita enim Persæ iurare solebant) iste homo tali curatione & agriculturæ diligentia, poterit etiam ciuitatem (meo quidem iudicio) ex parua ampliorẽ reddere. Videtur autem innuere, non tantùm agros, sed omnes res, cura & sufficienti opera, & indefesso labore, contra naturam etiam meliores & præstantiores effici posse. Ælia. lib. 1. de Var. hist.

Gelo Syracusanus.

Suos ad agriculturæ studium adhortabatur, partim, vt agri ad vsum hominum meliores redderẽtur, partim, ne otio torpescerent. Plutarch. in regum & imperatorum apoph.

Myson.

Oeteus, quum Mysonẽ Cheneum se sapientiorem conueniret, eum reperit æstate stiuam aratro aptantem, Dicente autem eo, non esse tempus arandi: Satis, ait Myson, tẽpestiuum est, ad parandum nobis victum. Brusonius lib. 1. cap. 8.

Faraotes.

Faraotes Indorum rex, Apollonio de eius victu sciscitanti: Ego ait, palmarum fructibus aut oleribus pascor, aut quæ præbent mihi arbores, quas ego his manibus colo. Bruson. lib. 1. cap. 8.

Socrates.

* Amaltheæ cornu interpretatus est ad huiusmodi similitudines accommodando. Amaltheam quidem significare illum qui minimè μαλ-θων, id est dissolutus, sed gnauus & operarius esset, bona omnia consequuturũ. Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimũ, virũ operarium innui. Botros autem & similia in cornu esse, quoniã omnia quorum egemus, in agricultura insunt: quamobrem gestantes ipsum bonus genius bonaq; fortuna introducuntur. Stob. serm. 54.

Anonymus.

* Pulchrè ille quidem, qui agriculturam

turam aliarum artium parentem atque nutricem appellauit: qua bene habente cætera valeant:neglecta vero,terra marique iacent omnia. Xenophon in œconom. Stobæus sermo. 54.

Attilius Regulus.

Is aiebat, Neque fœcundißimis locis agrum insalubrem parandũ,neque effœtis saluberrimũ. Frustra salubris est locus,vbi peritur fame: & frustra fertilis est,vbi non licet viuere.Eraſ.lib.6.apoph.ex Liuio.

Scipio Nasica.

Candidatus in ædilitatis petitione cum adoleſcentulo competitore deſcenderat:cuius quum manum ruſtico opere duratam tetigiſſet, interrogauit, Num manibus ambulare cõſueſſet? Id vt populo cognitum eſt, repulſam petitionis paſſus eſt, eo quòd hominem agricolam ſpreuiſſe videretur.Bruſo.lib.1.cap.8.

Cato Maior.

Dicebat,fortißimos viros ac ſtrenuißimos milites,ex agricolis gigni, minimeq; malè cogitantes.Plutar.& Eraſ.lib.5.apoph.

Idem.

Dicere ſolebat ad ruſticos,In re ruſtica operæ parcendũ, in agro autem emendo minimè, quod enim malè emptum eſt,ſemper pœnitet. Eraſm. lib.5.apoph.

Idem.

Dicere ſolebat, pecuniam pedibus compenſari:ſentiens nimirum, ſatis ſumptuoſum eſſe, ad villam procul diſsitã crebro proficiſci: ſed hoc impendij pedibus compenſari, ſi dominus impiger inuiſat fundum ſuum. Cicero in orat.pro Flacco.

Idem.

Interrogatus, quis eſſet certißimus agricolæ quæſtus: reſpondit: Si bene paſcat.quis proximus?ſi mediocriter paſcat. quid tertiũ? ſi bene veſtiat. quid quartum?reſpondit,Arare, & terram bene vertere. Eraſm.libr.5. apopht.

Curij Dentati.

Manius Curius, qui Dentatus cognominatus eſt,nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum diſtribuiſſet, magnam verò Reipubl. optauit à Diis, ne quando exiſteret quiſquam Romanorũ, cui ager exiguus videretur; qui poſſet alere dominum. Sentiens, hominem planè ignauum eſſe, qui ex hac agri portione non tantùm laboribus ſe exerceret,vt inde viuere poſſet. Plin.cap. 33.de viris illuſtribus.

Cicero.

* Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil eſt agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. lib.1.de offic.

Idem.

* Voluptatibus agricolarũ ego incredibiliter delector,quę nec vlla impediuntur ſenectute, & mihi ad ſapientis vitã proximè videtur accedere. Habẽt enim rationem cum terra, quæ nunquam recuſat imperium,nec vnquam ſine vſura reddit quod accepit, licet alias minore, plerunque maiore cum fœnore. libr. de Senectute, vbi plura in agriculturæ laudem.

Domitianus.

Domitianus imperator iuſsit excidi vineas: quòd ſtudio colendi vineta,negligerentur arua.Sueton.

Diocletianus.

Quum ſe imperio abdicaſſet, atque priuatam vitã in villa ſua inſtituiſſet, ab Herculio atq; Galerio ad

recipiendum imperium rogatus, tanquam pestē aliquam detestatus, respōdit: Vtinam Salonæ possetis visere olera nostris manibus instituta, profectò istuc tentandum nunquā iudicaretis. Fuit autem Diocletiani villa haud procul à Salonis, vbi priuatus cōsenuit. Eutropius, & Cuspinianus.

Vitruuius.

* Natus infans sine nutricis lacte nō potest ali, neq; ad vitæ crescentis gradus perduci: sic ciuitas sine agris & eorū fructibus in mœnibus affluentibus non potest crescere: nec sine abundātia cibi frequentiam habere, populúmque sine copia tueri. lib. 2. de architect.

De alea.

Plato.

ADolescētem, quòd lusisset alea, grauiter increpuit, qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non est, inquit, assuescere. Laërt. lib. 3.

Alexander.

Quosdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ sensisset eos non ludere. Siquidē multi sunt, qui in hoc ludo velut in re maximè seria versantur, non enim ludunt, qui fortunas suas omnes, interdum & liberos, aleę permittunt arbitrio. Plutar. in reg. & imp. apoph.

Manius Curius.

Manium Curiū accusator eius ad concitandā inuidiam in sipario (idest velaminis genus) pinxerat omnibus locis, aut in neruo nudū, aut ab amicis redemptum ex alea: hoc agens, vt omnibus persuaderet, quàm is esset perditè deditus aleæ. Hoc crimen ridiculè inficiatus est Manius: Ego, inquiens, nunquam vici. Alter intelligi volebat, Curium assiduè lusisse alea. Curius eo torsit, quasi infelicitas esset opprobrata. Non est verisimile, qui frequenter ludit tesseris, nunquam vincere. Refert Fabius.

Cicero.

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticensem, dicentíque quòd totas noctes ebrius esset: At illud, inquit Cicero, non addis, eū totos dies alea ludere: ciuiliter excusans Catonē, qui totū diē reipu. negotiis dabat operā, nocturnas aliquot horas sumebat laxando animo. Erasm. 4. apoph.

Huc refer apoph. de Ludo & Recreatione.

De ambiguè dictis.

Diogenes.

SEruum quendam fugitiuū videns ad puteum sedētem, Vide, inquit, adolescens, ne excidas: ambiguo verbo ludens. Nam excidit, qui in puteū decidit, & ἐκπίπτει, id est, excidit, qui de loco pellitur. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Interrogatus, quamobrem athletæ nihil sentirēt? Quoniam, inquit, suillis ac bubulis carnibus educati sunt. Nam athletæ crassioribus cibis enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, sed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locum. Nā vt Gręcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis sentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat, quid esset causæ, cur athletę veluti sensu carentes, nō offenderētur plagis: Diogenes animorū stuporē notare maluit. Laërt. li. 6.

Idem.

Quum mentio fieret de puero stuprato, Diogenes, interrogatus cuias esset, lusit ex ambiguo dicens, Tegeates: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum idem

est

eſt quod lupanar.Ibidem.

Iſchomachus.

Quum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre? Quî poteſt,inquit, quum triduò nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in ventre habere dicitur, quæ fert vterum. Nam id medicus percontabatur,an eſſet grauida.Eraſ.li.6. apoph.

Stratonicus muſicus.

Quendam,qui malè cecinerat,rogauit,cuius eſſet cantio?quum ille reſpondiſſet,Carcini:multò magis,inquit,quàm hominis. Carcinus enim Græcè cancrum ſonat. Eſt autem eadem vox cantoris cuiuſdam nomen, quem notant Græcorum prouerbia. Eraſ.lib.6.apoph.

Idem.

Quum trabes delapſa quoſdam è conuiuis occidiſſet,dixit,ἄνδρες,δοκῶ εἰσὶ θεοὶ,εἰ δὲ μὴ εἰσὶ δοκῷ εἰσὶ.Id Latinè reddi non poteſt: iocus eſt ex amphibologia.δοκῷ ſonat trabi,ſi ſubſcribas iota:& ſine hac,ſonat opinor:Viri,opinor dij ſunt,quòd ſi non ſunt,trabi ſunt.Niſi fortè δοκῶ legendum,acuto accentu,vt intelligas trabes ſunt. Eraſ.6.apoph.

Idem.

Quum Satyrũ accepiſſet apud Iliũ peregrinari,feſtiuiter in illũ torſit illud prouerbio iactatum,In Ilio ſemper mala: ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur, quæ miſera triſtiáque ſunt, aliter homines mali.Eraſ.6.apoph.

Idem.

Polyidæ glorianti,quòd diſcipulus ipſius Philopas canendo viciſſet Timotheum:Miror,inquit, ſi ignoras, quòd diſcipulus tuus cõdit decreta, Timotheus autem leges. Iocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cantionis.Eraſ. ex Athenæo.

Philoxenus.

Philoxenus, cui cognomen Pternocópis,patria Corinthius,orto ſermone quòd turdi magno vẽderẽtur, quum fortè adeſſet Coridus,qui malè audiebat, quòd corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet:Atqui ego,inquit, memini fuiſſe tempus, quo Coridus obolo parabatur: ludens ex ambiguo,nam corydus etiam auiculæ nomen eſt.Eraſ.6.apoph.

Demonax.

Demonax in Herminum Peripateticum,qui ſemper in ore habebat decem Ariſtotelis Categorias, ita luſit: Equidem arbitror Hermine, te non indignum decem Categoriis. Iocus eſt ex ambiguo vocis,Categoriȩ Grȩcis vel prædicamenta dicuntur, vel accuſationes.Eraſ.lib.8.apoph.

Idem.

Quum Athenis quidam Romanus ſenator filium ad Demonactem adduxiſſet,eleganti forma, veſtitu delicato,ac deliciis effœminatũ,dicerétq; Salutat te, ô Demonax, filius meus: Pulcher eſt,inquit,& te dignus,& matri non abſimilis.Vtrunq; autem poterat dici in laudem.Nunc autem patrem notauit ex filij effœminatis moribus,&matri ſimilem dixit mollem & deliciis euiratum. ibidem.

Lais Corinthia.

Cuidam amatori,qui miſſo ſigillo iubebat illã venire:Non poſſum, inquit,lutũ eſt.Olim terrȩ genera ſignabant,at illa lutum eſſe dixit,quaſi ob lutum viarum non poſſet accedere. Luteum ſigillum nihil morabatur,argenteum quærebat.Eraſ.6.apoph.

Philippus Macedo.

In aciȩ vulnerat⁹ circa clauiculã cũ de

cumberet lecto,& medicus à quo curabatur, subinde præmium efflagitaret:Sume,inquit rex,ipsemet, habes enim clauem in tua potestate:ludens ancipiti voce: κλεὶς enim Græcè & clauem sonat,qua aperitur cista, vel ianua domus: & commissuram quoque humeri cum pectore. Plutar. in apoph.regum & impp.

Clitophus.

A Philippo donatus equo saucio, vendidit:& ab eo pòst interrogatus, vbi nam esset equus? Ex vulnere, inquit, illo confectus est.Ludēs ex ambiguo,nam πέπρακται sonat venditus est,& confectus est.Eras.6. apoph.

Afer orator.

In quendam patronum imperitum,sed splendido vestitu se venditantem litigatoribus, lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus.Lusit ab inexpectato: nam auditor pro vestitus expectabat, instructus,aut exercitatus. Eras. 6. apoph.

Philippus orator.

In maleolentem,Video,inquit,me à te circunueniri, sentiens, se malo odore vndique oppleri.quum circunuenire dicatur,qui dolo fallit. Eras. 6.apoph.

Idem.

Causam agens,quum pusillus testis prodisset,Licétne,inquit,rogare? Quum quæsitor properans dixisset, Licet,modò breuiter: hic Philippus, Non accusabis,perpusillum rogabo. Primùm in testem risus obortus est: sed mox in iudicem Lucium aurificem conuersus, qui sedebat ipso teste breuior.Erasmus 6. apoph.

Curtius.

Curtius eques Romanus delitiis diffluens,quum apud Cæsarem cœnaret, macrum turdum sustulit è patina? cúmque tenens interrogauit Cæsarem,licerétne mittere? cúmque is respondisset: Quid ni liceat? ille protinus auem misit per fenestram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi.Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis,quod apud Romanos erat solenne: & mittitur, quòd abiicitur.Eras.lib.4.apoph.

Cicero.

Quum Cicero in Pompeij castra venisset,dicentibus,Serò venisti.Minimè,inquit,serò, nam nihil hîc adhuc parati video. Allusit ad eos, qui serò veniunt ad conuiuium.iocus est ex ambiguo.Serò venit qui tardè venit: & serò,qui post tempus.Plutarc. in Roma.apoph.

Idem.

Quum Faustus Syllæ filius ob æris alieni magnitudinem supellectilem suam proscripsisset:Hāc, inquit, proscriptionem magis approbo, quàm paternam.Lusit ambiguo verbo.Proscribitur res,quæ in auctione venum exponitur: & proscribuntur homines,à quouis iugulandi,quo crudelissimo genere Sylla quamplurimos ciues proscripserat. Plutarch.in Romanorum apoph.

Idem.

In Isauricum ita lusit: Miror quid sit,quòd pater tuus,homo constantissimus,te nobis varium reliquerit.Iocus ex ambiguo vocis.Nam varius dicitur,parum animo constans, varius item,qui vestigiis plagarum notatus est. Vulgatum autem erat,hunc Isauricum aliquando à patre cæsum loris.Inde illud M. Cælij prætoris non dictum,sed factum: cuius quum sellam curulem consul Isauricus fregisset,alteram posuit loris intentam,tacitè minitans illi,atque exprobrans, quod à patre loris cæsus esset. Eras. 4.apoph.

Idem,

Idem.

C. Cæſari in ſenatu enixè defendēti cauſam filiæ Nicomedis,beneficiaq; regis in ſe commemoranti:Remoue, inquit Cicero,iſthæc oro : quoniam notum eſt quid ille tibi, quid tu illi dederis.Iocus eſt ex ambiguo verbi. Nam dat,qui confert beneficium:& dat mulier quæ ſui facit copiam. Vnde illud Martialis,

Vis dare,nec dare vis.

Malè audiebat Cæſar,quòd in Bithynia Nicomedi regi fuiſſet obſequentior,quàm pudicitiæ leges poſtulant. Eraſ. 4. apoph.

Idem.

Quum mater M. Bruti Seruilia pretioſum ære paruo fundum abſtuliſſet à Cęſare,qui bona ciuium ſubiiciebat haſtæ,ita iocatus eſt Cicero: Et quidem, inquit, quo melius emptum ſciatis,emit hunc fundum Seruilia,tertia deducta. Seruiliæ autem filia dicebatur Iunia Tertia, eadémque C.Confidij vxor,laſciuiente dictatore tam in matrem ,quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus eſt Cicero:potuit enim intelligi, tertia pars pretij detracta. Deducitur autem vxor aut ſcortum. Eraſm. libro. 4. apophthegm.

Idem.

Vatinium inimicum,& alioqui ſceleratum,M. Tullius audierat obiiſſe diem:poſt,quum rurſum audiſſet illum viuere:Malè pereat,inquit, qui malè mentitus eſt, ſignificans, Vatinium indignum qui diutius viueret. Omne mendacium malum : ſed hoc mendacium bis erat malum,quia bonos viros in falſum gaudium coniecerat. Dictum tamen erat ambiguū, quod dici poterat & de illo quem mori nolles. Plutarch.in Rom. apophthegm.

Craſſus.

Quum Brutus iunior fundos ædéſque paternas luxu prodegiſſet,& in his etiam thermos, & in ſermone quodam diceret ſe fruſtra ſudare, Non mirum, inquit Craſſus, nuper enim exiſti è balneis. Luſit ex ambiguo.Exit è balneo,qui lauit : & exit, qui vendidit,alterique cedit. Eraſ.li. 6.apoph.

L. Galba.

L. Galba ſcurra, cuidam pilam negligenter petenti : Petit,inquit,tanquā Cæſaris candidatus.Huius competitores negligentius ambiebant. vel quia metuebant Cæſarem repulſæ impatientem, vel quia deſperabant ſe aſſequuturos tali competitore,vel quia ſic illi blandiebantur. Iocus eſt ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur : & petitur magiſtratus.Eraſm.6.apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit,C. Centoni prodeunti,ac ſatis contumelioſè interroganti, Quid fers Cincole?Vt emas,inquit,ſi vti velis.notans illum, quòd donatis & commendatitiis rebus vti gauderet.Alluſit autem ad illud decantatū in primis,Emere malo quàm rogare. Ad hæc amphibologia eſt in verbo, Ferre. fert enim qui promulgat legem:& fert,qui portat aliquid venale. Eraſm.6.apoph.

Plancus.

Plancus in iudicio amici,cùm moleſtum teſtem deſtruere vellet, interrogauit ſutorem quendam,quo ſe artificio tueretur? ille vrbanè reſpondit,Gallam ſubigo. Habetur autem hoc ſutorium inſtrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem ambiguitate conuertit.Nam Plancus in Meuia Galla nupta malè

audiebat. Macrob. lib. 2. cap. 2. Satur.

Vespa Terentius.

Titius quidam studiosè pila ludere solebat, sed idem noctu signa sacra frangere putabatur. Hunc quum gregales in campo desiderarent, Vespa Terentius hoc colore excusauit, vt diceret illum fregisse brachium. Nam diuorum imagines brachiis gestabant donaria. Huc allusit Vesp. Erasm. lib. 6. apoph.

Proculeius.

Quærebatur de filio, quod expectaret mortem patris: quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit, rogo vt expectes. Detorsit verbum in contrarium sensum. Expectat mortem patris, qui inhiat: & expectat, qui non accelerat mortem patris. Fab. lib. 9.

Aug. Cæs.

Olim erat magna sepulchrorum religio, eáque pars agri quæ sepulchro erat dicata, non proscindebatur aratro. Vectius itaque quum nihil hac religione deterritus patris monumentum exarasset, Augustus facetè iocatus est, Hoc, inquiens, est verè patris monumentum colere. Rursus lusit ancipiti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager aut aliud simile. Gemina fuisset amphibologia, si pro monumento dixisset memoriam, quòd ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria nobis sacrosancta dicitur, quos vita defunctos veneramur: & memorias, ad Græcorum imitationem, vocamus defunctorum monumẽta. Eras. libro. 4. apoph. ex Suetonio Tranquillo.

Idem.

Quum plerique rei quos Seuerus Cassius accusabat, absoluerentur, & is cui Cæsar forum extruendum locarat, diu traheret illum operis expectatione: Vellem, inquit Cæsar Augustus, vt Cassius & forum meum accusasset. Iocatus est ambiguo verbo, nam absoluitur, quod perficitur, & absoluitur, qui à causa liberatur, absoluit opus architectus, & reum iudex absoluit. Eras. li. 4. apophth.

Romani.

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, daturos pœnas sceleratos, ac breui dignum exitium facturos: exclamatum est ab vniuersis, Tu facies, Auguste. Quæ vox bifariam potest accipi: Tu facies vt dent pœnas aut tu dabis pœnas. Sueton. in Nerone.

De ambitione.

Plato.

Dicitur ter nauigasse in Siciliam, nec sine periculo, nec sine cauillis obtrectantium. Molon itaque, qui gerebat hostilem in Platonem animũ, negabat non esse mirũ si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat necessitas. Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionysium esse Corinthi adeò mirabantur omnes, vt iam abierit in prouerbium de re inexpectata & incredibili. Laert lib. 3.

Idem.

* Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minimè ambitiosi sunt, optimè & procul à seditionibus permanet: contra verò quæ aliter affectos habet ciues. Libro 7. de legibus.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim

partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur. Miserabiles autem, qui spe falluntur. Stob. ser. 2.

Theages.

* Contentio honorum, seu ambitio, oriuntur ex vi irascibili: quę cùm in excessu fuerit, gignit feritatem. Stob. serm. 1.

Thucydides.

* Nō solum ambitio & gloriæ studium expers est senectutis, sed magis (quod populare & ciuile est, quale formicis etiam & apibus) ad finem vsque vitæ perdurat. Plutarch. Stob. serm. 43.

Aristoteles.

* Plurimæ seditiones in ciuitatibus ambitionis culpa oriuntur: de honoribus enim non quilibet, sed potentissimi quique contendunt. Stob. serm. 43.

Themistocles.

Cùm aliquando theatrum peteret, interroganti cuidam cuius vocem esset libentissimè auditurus? Eius, inquit à quo artis meæ quàm optimè canerentur. Ingenuè fassus est, se magno gloriæ studio teneri. Solebant enim olim Musici, in publico virorum illustrium laudes canere. Plut. in eius vita.

Idem.

Themistoclem ferunt virtutū stimulis agitatum & ob id noctes inquietas exigētem, quærentibus, quid ita eo tempore in publico versaretur, respondisse, Quia me trophæa Miltiadis de somno excitant. Marathon nimirum animum eius, & Artemisium, & Salanis, naualis gloriæ fertilia nomina illustrāda tacitus facibus incitabant. Plut. in Themistocle. Valer. Max. lib. 8. cap. 13.

Timon.

Timon, qui cognomine Misanthropos dictus est, elementa malorum vocabat Auaritiam & Ambitionem: eo quod ex horū vitiorum fonte, cætera vitia omnia prouenire ac manare viderentur. Timonis dicterium recitat Stob. ser. de Iniustitia.

Socrates.

* Timidus patriam, ambitiosus verò substantiam paternā deserit. Stob. serm. 4.

Epaminondas.

Lacedęmoniis bello victis, ac multo sanguine fuso iam fugatis, cùm audiret, illos eius belli calamitatem extenuare, vt palàm fieret omnibus quanta strages edita esset, non quibuslibet permisit cadauera interfectorum tollere, sed vt quæque ciuitas sua auferret, & ita factum est, vt appareret, plusquam 1000. Lacedæmonios interiisse. Plut. in apoph.

Alexander.

* Anaxarchus philosophus ex auctoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos esse referens: Heu, me miserum, inquit Alexander, quòd ne vno quidem adhuc potitus sum! Angusta homini possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Iuuenal. saty. 10. Plutar. de tranquillit. anim. Valer. Max. lib. 8. cap. 13.

Hipponicus.

Statuam ponere, sacrosanctū patriæ donariū, in animo habebat. Cum autem quidam ei cōsuleret, vt à Polycleto fingendam imaginē curaret: respondit, Non se eiusmodi donariū positurum, cuius gloria non ad consecratorem, sed ad factorem esset reditura. Etenim liquere, spectatores in ea statua magis artem & industriam Polycleti, quàm suam liberalitatem

& munificentiam admiraturos esse. Ælia.lib.14.de Varia hist.

Damis.

Cùm Alexander Magnus per literas petiisset, vt Lacedæmoniorũ decreto decernerentur ipsi diuini honores, & in deorum numero referretur: Age, inquit, cõcedamus Alexandro, si velit appellari Deus. Despectam risit stultam principis ambitionem, qui putaret ab iis posse creari deos, qui ipsi nihil aliud essent quàm homines: aut si hoc nõ putauit, insigni stultitia falsi nominis vmbra gloriaretur. Plut.in apoph.

Theopompus.

Cum Pylij decretum edidissent, quo Theopompo tribuebãtur summi honores, rescripsit: Mediocres honores ipsum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, hoc vltro delatum reiecit, simul & suam declarans modestiam, & amicos admonens, in omni re modum esse optimum. Quin & illud acutè perspexit, quæ subitò crescunt in altũ, non esse diuturna, quod genus sunt betæ & cucurbitæ: cæterùm quæ paulatim augescunt, ea facere ætatem, veluti quercum & buxum. Plut.in Lacon.

Iulius Cæsar.

* Narrant eum, quum Alpes iam transiisset & præter oppidulũ quoddam barbaricũ paucis & miseris habitatum hominibus iter faceret, amicis per iocum ex ipso quærentibus, an & hîc de magistratibus essent cõtentiones, ac de principatu certamina, & potentium æmulationes, serio respondisse, Malle se hîc primum, quàm Romæ secundum esse. Rursus cùm in Hispania per ocium res Alexandri gestas legeret, diu cogitabundum ad extremum illacrymasse, & amicis causam quærentibus dixisse, An non dolendum vobis videtur, me cùm id ætatis sim, qua Alexander tot nationibus imperauit, nihil dũ memoratu dignum gesisse? Plut.in Cæs.

Agrippa.

Agrippa familiaribus suis dicere solebat, hũc esse morem principum, vt nolint habere quenquam se potiorem. Nam ea quidem, quę facilem & exploratam victoriam esse videntur habitura, ipsi gerere statuunt: pessima verò quæq; & difficillima aliis committunt. Quod si eueniat vt opportuna negotia aliis mandare cogantur, grauiter ferunt, propter laudem & gloriam eorum qui ea gesserunt, sed sibi ipsi rerum bene gestarum gloriam libenter ascribunt. Xiphilinus in Augusto.

Agrippina.

* Nero, cùm primum natus esset, quidam astrologus prędixit eum regnaturũ esse & matrem necaturum. Quod cùm Agrippina mater intellexisset, subitò exclamare cepit: occidat, dum regnet. Præsagio votoq; respondit euentus. Sueton.

C.Caninius.

Rutilius & Scaurus cùm competitores essent in consulatu, Rutilius tandẽ Scauro cesit. Sed Scaurus ambitus Rutilium accusabat, quoniam in tabulis Rutilianis scriptum esset, A.F.P.R. atque interpretaretur Scaurus, Actum fide Publij Rutilij: quasi suffragia Rutilius corrupisset, nec potuisset fieri consul Scaurus, nisi ex renuntiatione Rutilij: Rutilius rursus interpretabatur, Antè factũ postea relatum: Tum C.Caninius eques Romanus, quum Ruffo adesset, exclamauit, neutrum illis literis declarari. Id enim significare: Æmylius fecit,

fecit, plectitur Rutilius: id est, Æmylius Scaurus corrupit populum, Rutilius passus est repulsam. Brusonius lib.1.cap.15.

C.Cotta.

Caius Cotta in ambitione artifex, dicere solebat, se operā suam, quòd non contra officium rogaretur, polliceri solere omnibus, impartire autem iis apud quos optimè poni arbitraretur. Brus.lib.1.c.15.

Horatius.

Quum rediret ad suos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat spolia gestans, quorum vni desponsa fuerat Horatij soror virgo, illa autem agnoscens sponsi paludamentū, quod ipsa manibus suis confecerat, solueret crines, ac fletu sponsum mortuum inclamaret: Horatius sororem gladio transfigit, dicens, Abi hinc cum tuo præpostero amore, oblita fratrum mortuorum, viuíque, oblita patriæ. Tantum valuit amor laudis, & patriæ gloria. Liuius, & Plin.de vir.ill.

Afer.

Afer Didio Gallo qui prouinciam ambitiosissimè petierat, deinde impetrata re, tanquam coactus, querebatur, vrbanè, Age, inquit, Didi, aliquid & reipub.causa labora. Brus.lib. 1.cap.15.

Cicero.

Coci cuiusdam filius ambitiosissimus, cum candidatus in campum descendisset, ac à Cicerone petiisset suffragium, Tullius coquum agnoscens, ait, Ego quoque tibi fauebo. Respexit autem Cicero ad officium hominis, cui ideo fauere cuperet, ne sale perderet offam. Bruson.lib.1.capite 15.

Idem.

* Miserrima, inquit, est omnino ambitio, honorúmque contentio. Item. Facillimè impellitur ad res iniustas, qui gloriæ cupidus est. Item. Difficile est potestatem cupienti, seruare æquitatem. lib.1.de Offic.

Cato Vticensis.

Quum M.Octauius, duas habens legiones haud procul ab Vtica, à Catone postularet, vt inter ipsos de imperio statueretur, Cato legatis nihil respondit, verùm ad amicos conuersus, Quis iam miretur, inquit, rem malè gestam esse, quum in ipsa morte in nostris videatis dominandi cupiditatem? Significans, ambitione ducum bellum infeliciter cessisse. Plutarch.

Alphonsus rex.

Dehortantibus amicis, ne ob imminentia pericula bellum pro Ioanna Neapolitanorum regina, contra Martinum pontificem, qui regno eam spoliarat, susciperet: Non abhorreo, inquit, periculum, cum sine labore & periculo nemo vnquam gloriam consecutus sit. Panormita. de rebus gestis Alphonsi. lib.1.cap.2.

S. Augustinus.

* Non ferè quisquā est, qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam. Item. Quoties hominibus pręesse desidero, toties Deo meo præire contendo. Comment. in Psalmos.

Idem.

* Diabolus ruit, quia elegit potius præesse, quàm subesse. lib.14. de ciuitate Dei, cap.11.

S. Ambrosius.

* Hoc ipso perniciosior ambitio, quòd blanda est consolatricula dignitatum, & sæpè, quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos. habet enim fo-

rensem gratiam, domesticum periculum, & (vt dominetur aliis) prius seruit, curuatur obsequio vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior. Commentar. in Lucam, lib. 3.

Chrysostomus.

* Quicunque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi computatur, qui de primatu tractauerit. Homil. 25. in Matth.

S. Bernardus.

* O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes torquens omnibus places? Nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negotiis eius. lib. 3. de consideratione.

Plura pete ex apophth. de Gloriæ & Laudis cupiditate, atque Regnandi libidine.

De ambitione ex sordibus.

Socrates.

ANimaduertens Antisthenẽ ambitiosius ostentare vestem laceram & detritam, facetè hominem increpauit, οὐ παύσῃ, inquit, ἀγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν: id est, non desines te nobis comere? Significans, eiusdem esse ambitionis vilitatem amictus ostentare, & delicato cultu sese venditare. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alcibiades cum Socrati magnifica misisset munera, & Socrates respuere videretur, Xantippe auida dissuasit, & donum magnificum ac indignum vt nõ acciperetur esse dixit. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Alij namque videri & laudari cupiunt, dum alios ornant muneribus: alij verò ex eo laudem sibi parare studẽt, quòd propter communem consuetudinem omnia contemnant: & sic omnibus sua innata est ambitio. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, ídque obuertens fissuram omnibus daret inspiciendam: Per fissuram (inquit Socrates) pallij tui, video tuam inanitatem. eleganter notans, turpiorem esse ambitionem ex vtilitate cultus, quàm ex amictu splendido. Atque vtinam inter Christianos non sint multi Antisthenes, qui sub veste fusca, vili, sordidáque, plus celent gloriæ, quàm alij diuites habent in holosericis ac byssinis. Erasm. lib. 3. apoph.

Diogenes.

Quum aliquando perfusus esset aqua, starétque toto distillans corpore, circunstantes aliquot, vt fit, commiserabantur hominem indigna passum. Quibus Plato (nam & is fortè tum aderat:) Si vultis, inquit, commiserari Diogenem, abite: notans in philosopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur spectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quàm miserandus: at si nullo teste perfusus fuisset, tum verè fuisset miserabilis. Laertius libro sexto.

Idem.

Rhodios quosdam adolescentes elegantiore cultu conspiciens, dixit, τῦφος οὗτός ἐστιν, id est, hic fastus est. Rursum, quum vidisset Lacedæmonios substricta tunica parcè sordidéque

déque cultos, ἄλλος,inquit, οὗτος τύφος ἐστὶν, id eſt, hic alius faſtus eſt. Significans, non minus peccare eos qui ad oſtentationem ſordidè veſtiuntur, quàm qui ſplendido veſtitu ſeſe iactitant. Vnde ſcitum eſt illud diui Hieronymi; Pullas æquè vt candidas deuita. Eraſm. libro octauo apophth.

Plato.

Plato frugalis quidem erat, ſed tamen amans mundiciei: contrà Diogenes, ſordidus. Itaque calcans Platonis culcitram, præſentibus aliquot Dionyſij amicis, quos Plato inuitarat ad conuiuium, dixit, Calco Platonis ambitionem. Mox Plato: At quanta ſuperbia tumes ipſe Diogenes, dum alienam ſuperbiam te calcare putas? Hoc ipſum ab aliis narratur lepidius, Diogeni dicenti, Calco faſtum Platonis: Calcas inquit Plato, ſed alio faſtu. Nam hoc ipſum faſtus erat, quòd iactabat mundiciei contemptum: & qui ſordibus gloriantur, non minus ambitioſi ſunt quàm qui ſplendidè veſtiuntur, ſed aliter: Turpior eſt autem ambitio, ex fuco virtutis laudem captans. Socion tamen hoc non aſcribit Diogeni, ſed Platoni Cynico. Laert. lib. 6.

Diogenes.

De ſeipſo dicere ſolitus eſt, ſe implere & ferre tragicas execrationes. Nam erronem ſe eſſe, domo & patria carere, mendicum agere, tenui veſtitu vti, & in diem viuere. Nihilominus tamen in his non ſibi minus placebat, quàm Alexander in terrarum orbis imperio cum ſubactis Indis Babylonem reuerteretur. Ælianus libro tertio, de Varia hiſtoria.

De amicitia, atque amico bono.

Thales.

THales Mileſius philoſophus dicebat, amicorum abſentium æquè ac præſentium oportere meminiſſe. Amicitia enim eſt animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, niſi tantiſper dum vident. Diogenes Laert. libro 1, cap. 1.

Democritus.

* Probum amicum (dicebat) gaudiis quidem vocatum adeſſe decet: aduerſis autem caſibus ſua ſponte. Item. Veri amici tum ſuaues amicitias fruitione cõmuni, tum calamitates participatione ſua reddunt leuiores. Item. Non poſſe opitulari amicis, inopiæ eſt: nolle autem, malitiæ eſt ſignum. Maxim. ſerm. de amicitia.

Chilo Spartanus.

Quendam prædicantem ſe nullos habere inimicos, interrogauit, num vllum haberet amicum? Sentiens, amicitias, & inimicitias inuicem ſe conſequi: nec fieri poſſe, quin qui multos haberet amicos, complures habeat & inimicos. Plutar. in apoph.

Pittacus.

*Erga amicos, inquit, eſto cõſtans: erga inimicos munitus & cautus. Maximus, ſerm. de amicitia.

Critias.

* Qui cum amicis verſatur omnia ad gratiam & voluntatem illorũ faciens, ex prȩſenti voluptate inimicitiam facit in poſterum. Maximus, ſerm. de ámicitia.

Socrates.

Dicere ſolitus eſt, nullam eſſe poſſeſſionem pretioſiorem vero bonó-

que amico. nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præposte rè facere multos, qui pecuniæ dispen dium grauius ferunt quàm amici iacturam: quíque se beneficium perdidisse clamant gratis collocatum, quum eo sibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem. Erasm. libro 3. apoph.

Idem.

Crœso interrogato, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? Cùm ille respondisset, vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si illos tibi amicos asciuisses. Maximus serm. 6.

Idem.

* Dicebat qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis esse similes, qui agro suo relicto colunt alienum. Ibidem.

Plutarchus.

* Vasa quidem (inquit) meliora sunt noua: sed amicitia præstat quò vetustior. Item. Equi bonitatem in bello, amici verò fidem in calamitate iudicamus. Maxim. serm. de amicitia.

Isocrates.

* Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in aduersa fortuna cognoscimus. Item. Vera amicitia tria requirit maximè: virtutem tanquam honestam, & familiaritatem vt iucūdam, & vsum tanquam necessarium: nam vbi iudicaris, recipere debes, & congressu lætari, & vti si egeas. Maxim. ser. de amicitia. Plura vide apud Isocratem ipsum admonit. ad Nicoclem.

Dion Philosophus.

* Quot amicos pararis, tot oculos habes, quibus quæ velis videas: tot aures, quibus quæ decet audias: tot consilia, quibus de iis quæ conducūt consultare & prospicere possis. Non enim aliter se habet plurium amicitia, quàm si cui Deus vnum corpus habenti multas daret animas, quæ omnes illi prouiderent & consulerēt. Maxim. serm. de amicitia.

Pisonianus Dion.

* Quæ calamitas extra amicitiam non intolerabilis? quæ prosperitas, remota amicitia, non iniucunda est? Item. Eum iustè miserrimum iudico, qui in miseriis & calamitatibus multos habet qui lætentur: in rebus autem secundis qui delectetur neminem. Maxim. eodem serm.

Zeno Cittiensis.

Interrogatus, quid reuera esset amicus? respondit, Alter ego. Laertius lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Admonitus à quodam, ab amicis illi tendi insidias, vt caueret. Quid facias, inquit, sic & cum amicis & cum inimicis habebimus consuetudinem? Ab inimicis nobis cauemus, amicis fidimus. Quòd si pariter ab vtrisque nobis cauebimus, non est suaue viuere. Laert. lib. 6.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium: Se quidem amicum esse dixit, sed ad aras vsque. Sensit vir prudentissimus, eatenus benefaciendum esse amicis, quatenus iustitia, æquitas, & in Deum pietas permittit. Plutarch. in apoph. Gellius libro 1. capite 3. Brus. libro 1, capite 3.

Xenocrates.

Quum Platoni Dionysius diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat, Non

Non prius, inquit quàm hoc : suum ostendens caput.Laërt.lib.4.cap.2.

Aristoteles.

Rogatus quo pacto amici tractandi essent? Non aliter, inquit, quàm nos ab illis tractari cuperemus.Laër. lib.5.cap.1.Brus.lib.1.cap.3.

Sextus Philosophus.

* Amicum(dicebat)nō diligas vtilitatis gratia. Nam talis amicitia breuis & instabilis est.Item.Amicum ne parato, cui non credis omnia. Maxim. serm de amicitia.

Dion Syracusanus.

Admonitus vt caueret sibi ab Heraclide & Calippo,quorum fidei plurimùm credebat:respondit, se malle vita excedere,quā in metu violentæ mortis amicos inimicósq; iuxtà ponere.Brus.lib.1.cap.3. ex Plutarcho.

Phocion.

Nicocli petenti,vt sibi ante Phocionem venenū haurire liceret. Tametsi durū hoc,inquit Phocion,tamen concedendū est ei,cui nihil vnquā in vita negaui.PhocionemNicocles inter amicos fidissimum vnicè adamarat, eíque molestum erat videre illū morientem. Eam molestiam vt vitaret petiit vt ipse prior biberet. Et hac in re Phocion cōmodauit amico.Plut. in Græc.apoph.& in Phocione.

Epaminondas.

Dicere solebat,non prius interdiu discedendum è foro esse, quàm si nouum aliquem amicum ad veteres adieceris. Ælianus libro 14.de Var. hist.

Anytus.

Amicum Alcibiadem quum ad cœnam rogasset, ille recusauit: sed domi bene potus,cum famulis paulò pòst irrupit, stánsque ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere,& ad suas ædes deferre: qui ferè dimidium asportarunt.aliis conuiuis autem Alcibiadis violentam superbiam criminantibus,Anytus dixit, illum humaniter egisse, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipsi reliquisset. Erasm.6.apophthegm.ex Plutarcho.

Antalcidas.

Interrogatus, quo pacto quis amicos sibi facere posset? respondit, Si loquatur illis iucūdissima, pręstet autem vtilissima. Quo dicto innuit, in parandis amicis adhibendum esse primò sermonis comitatem, in officiis autem pręstandis vtilitatem.Plu. in Laconicis apoph.

Anonymus.

Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant se quocunque vellet vinculo astringere,quo certius esset amicitiam fore sinceram.Quibus ille:Vna est,inquit, de amicitia certitudo, si etiam volentes lædere non possint : nam reliquæ omnes prorsus infirmæ sunt.Conuenit cum illo Chilonis:Sic habendum amicum,vt cogites illum posse fieri inimicum.Eras.lib.8.Apoph.ex Plutarcho.

Cyrus.

* Quum quidam ad eum misisset ornamenta multa,ea distribuit amicis,interrogatus autem cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest : amicos autem his ipsis ornatos intuens,maximum mihi ipsi ornatum aptatum esse putabo.Maximus, serm.de amicitia.

Darius.

Darius rex quum aperuisset prægrande malum punicum, & quidam ab eo sciscitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret,quantus illic inesset granorum:respondit,

Zopyrorum. is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans, regi nihil prius aut clarius esse debere probis ac fidis amicis. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Darij matrem, vxorem, & sorores captiuas inuisens, vnà cum Hephæstione, hunc, quòd esset eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, Sysigambis Darij mater pro rege adorauit. Eadem ex nutibus adstantium intelligens errorem, perturbata denuò salutauit Alexandrum. Tum Alexander: Nihil est, ô mater, quòd turberis: nam & hic Alexander est. Sentiens, amicum esse alterum ipsum. Plut. in Alexan.

Idem.

* Interrogatus à quopiam vbi thesauros haberet, amicos ostendens, In his, inquit. Maximus, serm. de amicitia.

Idem.

Idem, inter amicos quos habebat præcipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum, sed omnium maximè diligere Hephæstionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephæstion amat Alexandrum. Id Græcè iucundius dicitur, φιλοβασιλεὺς & φιλαλέξανδρος. Sentiens, Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, præstare fidum amicum: Hephæstionem, priuato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaque, licet dissimiliter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium. Craterum ornauit dignitate: Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem. Plutar. in apophtheg. regum.

Idem.

Ilium profectus, Achillis statuam coronãs, O te fœlicem, inquit Achilles, cui viuo talis amicus contigit. Loquebatur autem de Patroclo, qui fidissimus Achilli fuit amicus. Plut. in vita Alexandri.

Legati Scytharum.

* Extat sapientissima Scytharum legatorum oratio ad Alexandrum, lib. 7. hist. Q. Curtij dehortatoria à bello. Inter alia autem egregiè dicta, & illud occurrit. Quibus bellum nõ intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse caue credas. Inter Dominum & seruum nulla amicitia, &c.

Demonax.

* Pauciora (inquit) mala contingunt hominibus ab inimicis, quàm amicis. Inimicos enim quum metuant ab eis cauent: amicis verò aperti sunt, vnde periculis exponuntur & insidiis ipsorum facilè capiuntur. Anton. serm. de amicis improbis.

Idem.

* Arcanum in amicitia auditum inimicus postea factus ne efferas: læderes enim non tam ipsum amicum quàm amicitiam. ibidem.

Philistio.

* Ne propter iram amici arcana effutias. Quin speres, inquit, ipsum denuò amicum tibi fore. Sæpe iucundior fit amicitia quæ deposita simultate ad concordiam rediit. Fugiendæ sunt malorum amicitiæ, & bonorum inimicitiæ. Ibidem.

Demetrius.

In somnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem messem: eóque struebat illi insidias, vt tolleret è medio. Idque quum indicasset Demetrio filio

lio, iureiurando adegit vt sileret. Is verò iuncto sibi Mithridate, deambulabat in litore maris, & infima hastæ parte inscripsit harenæ, Fuge Mithridates. Is intellecta re, profugit in Pōtū, atq; illic regnauit. Plut. in apoph.

Isocrates.

* Nullum, inquit, tibi amicum sumas, priusquam inquisiueris, quomodo se cum prioribus amicis gesserit. Expectabis enim talem erga te futurum, qualis fuit erga illos. Ibidem.

Scipio minor.

Negabat vllam vocem inimiciorem amicitiæ potuisse reperiri, quā eius qui dixisset, Ita amare oportere, vt aliquādo esses osurus, nec verò se adduci posse, vt hoc (quemadmodum putaretur) Biantis esse dictum crederet, qui sapiens habitus esset, vnus è septem: sed impuri cuiusdā, & ambitiosi, aut omnia ad suam potentiam reuocantis, esse sententiam. Quónam enim modo quisquam amicus ei esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? Cicero in Lælio.

Idem.

* Sapienter monebat non parandum esse amicum, cui non ausis per omnia credere. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, nihil difficilius esse, quàm amicitiam vsque ad extremum diem permanere. Mutantur enim mores sæpe, aliâs aduersis rebus, aliâs ingrauescente ætate: aut dirimuntur contentione vel luxuriæ conditione, vel commodo alicuius, quod idem adipisci vterque posit. Ibidem.

Idem.

Frequenter dicebat, in omnibus rebus diligentiores esse homines, vt capras & oues quot quosque haberet, dicere posset: amicos quot haberet, non posset. in illis quidem parandis curam adhibent, in amicis eligendis sunt negligentes. Ibidem.

Pompeius.

Cato cùm prædiceret, Pompeij potentiam crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed multò magis ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato magis accedunt ad diuinationem, mea autem accommodata sunt amicitiæ. Quo dicto indicat, Catonem de rebus loqui planè incertis, se verò ea præcipuè secutum esse, quæ tum temporis amicitia, quę sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. De amico autem multò humanius est bene sperare, quàm quasi per somnium diuinare peiora. Plut. in apoph.

P. Rutilius.

Amico iniusta petenti quum pernegasset suum officium, ísque indignabundus diceret: Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si quæ ab te peto, non accipio? Imò, ait Rutilius, Quid tua mihi opus est amicitia, si quid inhonestæ rei propter te facturus sum? Valer. Maxim. lib. 6. cap. 4. & Eras.

Cicero.

* Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt. Cui potest esse vita vitalis, qui non in amici mutua beneuolentia conquiescat? Verus amicus est alter idem. Qui ex amicitia tollit verecundiam, maximum eius tollit ornamentū. Sine virtute nec amicitiā, nec vllam rē expetendā consequi possumus. Odiū est venenum amicitiæ. Nulla est amicitia, cū alter audire verum nonvult, alter ad mentiendum paratus est.

Nulla eſt excuſatio peccati, ſi amici cauſa peccaueris. Ab amicis honeſta petamus, & amicorum cauſa honeſta faciamus. Certus amicus in re incerta cernitur. lib. de amicitia, vbi plura leges.

Idem.

* Ea eſt iucundiſsima amicitia, quã ſimilitudo morum coniugauit. Plurimæ delectationes ſunt in amicitia. Omnium rerum quas ad beatè viuendum ſapientia comparauit, nihil eſt maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius. Meipſum ames oportet, non mea, ſi veri amici futuri ſumus, Amicitia, res ſanctiſsima. Qui amicitiæ fidem lædit, is oppugnat omniũ commune præſidium, & quantum in ipſo eſt diſturbat vitæ ſocietatem. lib. de Off. de finibus bonorum & malorum, orat. pro Roſcio Amerino, & alibi.

Micipſa rex.

* Non exercitus, inquiebat, Iugurtham alloquens, neque theſauri præſidia regni ſunt, verum amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide parantur. Saluſt. hiſt. de bello Iugurthino.

Volumnius.

M. Lucullum, quòd Bruti & Caſsij partes ſequutus eſſet, M. Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui viuum familiariter coluerat, ſine fine deploraret, ad Antonium pertractus ait, Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto ſupereſſe debeo, quum ei infelicis militiæ autor extiterim. Eraſ. 6. apoph.

M. Antonius.

Lucillius Bruti familiaris, quum Barbaros in Brutum obnixè ruentes cerneret, Brutũ ſe eſſe aſsimulauit: captúſque, & ductus nimis auidè ad Antonium, quum in Antonij eſſet aſpectu, ait: M. Brutum, ô Antoni, nemo cæpit, abſitque vt ipſum quiſquam capiat hoſtis. Exterritis his qui adduxerant, Credo, ait Antonius, vos commilitones, hunc errorem grauiter ferre: ſed ſcitote vos meliorem prædam adeptos, dum enim hoſtem quęritis, amicum mihi adducitis. Viuo quidem Bruto ignoro per deos qua in re vterer: his amicis vtinam magis quàm hoſtibus potiar. Plut. in Bruto, & Bruſo. lib. 1. cap. 3.

Auguſtus Cæſar.

Cùm Alexandriam vi cepiſſet ciuibus omnibus & ciuitati ſe parcere dixit propter Arrium ciuem Alexandrinum, & olim ſibi ſumma familiaritate coniunctum. Raræ profectò clementiæ fuit Cæſar, qui propter vnicum amicum eam ciuitatem diripere noluit, quæ tam diu pertinaciſſimè rebellarat. Plut. in apoph.

Hecaton.

* Ego tibi monſtrabo, ait, amatoriũ ſine medicamento, ſine herba, ſine vllius veneficæ carmine. Si vis amari ama. Seneca, Epiſt. 9.

Attalus philoſ.

* Dicere ſolebat iucundius eſſe amicum facere quàm habere: quomodo artifici iucundius eſt pingere quàm pinxiſſe. Ibidem.

Alphonſus rex.

Neapolitani cùm in honorem & æternam Alphonſi regis clariſsimi memoriam arcum triumphalem ædificare vellent, & quo ſatis ſpatij haberẽt, Nicolai Marię Buzuti magnanimi & ſtrenui equitis domum diruere conarentur: rex ſtultum ciuium facinus incuſauit, dicens, non tanti ſe facere ædificia ventis & tempeſtatibus expoſita, vt ob id veteris amici (cuius operam ſtrenuam non

ſemel

ſemel in bello expertus eſſet) domum deſtruere cuperet. Pluris autem fecit rex prudentiſsimus amicum, quàm nominis ſui perpetuum monumentum. Panormitan.lib.1.de geſt. Alphonſi.

De amicitia regum & principum.

Solon.

TYrannorum amicos dicebat calculis ſupputatoriis eſſe ſimillimos: qui vt arbitrio ſupputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Laert.lib.1.cap.3.

Aratus.

Philippus Arato venenũ dandum curarat, quod non repentè occideret, ſed lenta tabe conſumeret. Id vbi ſenſit Aratus, nec inueniretur remedium, diſsimulauit: & ingreſſus cubiculum, vni tantum ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc ſunt premia regiæ amicitiæ. Non ſemper tutum regibus dare optima conſilia. Eraſm. lib.6.apoph.

Antipater.

Quum didiciſſet Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio ſtruxit inſidias Alexãdro, cui fidendum eſt? Si non ſtruxit, quid agendum? Erat Parmenio velut alter Alexander, in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cuiquam amico fidere: ſi Alexander, nihil commeritum ſuſtulit, præſtat à regum negotiis abſtinere. Plutarch. in apoph.

Omulius.

Omulius ſenator Romanus, Traiani imperatori dicere ſolebat, Maiori vtilitatis ratione malum principem optari poſſe qui permultos bonos haberet amicos, quàm bonum qui malorum multorũ amicitiis vteretur. Si quidem facilius fore, à multis bonis vnum malum ad bonitatem deduci, quàm ab vno bono malos multos à malitia auerti. Fulgoſ.libr. 7.cap.2.

De amicitia neglecta, aut violata.

Bion.

DIcebat, amicos, quales quales eſſent, retinendos eſſe: ne videamur aut malos recepiſſe in familiaritatem, aut bonos reieciſſe. Laert. lib.4.cap.7.

Socrates.

Cuiuis promptum eſſe dicebat, ſi quid rerum inſignium haberet, proloqui: quum difficillimum eſſet nominare quos poſsideret amicos, quũ hac poſſeſsione nulla ſit charior. Hoc dicto taxabat præpoſterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentiſsimè haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior ſibi videtur cui pecuniæ nonnihil obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui ſibi parauit bonum amicum, non videtur ſibi factus beatior, nec iacturam deflet qui perdidit. Eraſm. lib.3.apoph.

Idem.

Eos qui amicitiã violarent, etiamſi iniuria affectorum ſupplicia effugerent, Dei vltionem tamen nequaquam euaſuros dicebat. Senſit autem vir ſapientiſsimus, eos diuina vltione meritò puniri, qui amicitiam humanæ ſocietatis vinculum, diſrumperent. Maximus ſerm.6.

Simonides.

Interrogatus, quam ob rem, quum esset extremæ senectutis, tamen attentus esset ad rem: Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm carere amicis, taxans instabiles hominum amicitias, qui consequuti quod volunt, negligunt amicum: eidem, dum sperant, obseruiunt. Erasm. lib. 6. apoph.

Diogenes.

Rogatus, quemadmodum amicis vteretur Dionysius? Vt vasculis, ait: dũ plena sunt, euacuat, & vacua abiicit. Brus. lib. 1. cap. 3.

Anaxagoras.

Anaxagoras philosophus Periclis præceptor fuisse legitur, cui in administranda republica magno fuit vsui. Verùm cùm Pericles negotiis intentus desiisset agere curam Anaxagoræ, iam ad decrepitam prouecti senectutem, constituit inedia finire vitam. Id simul vt renuntiatum est Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus & lachrymis conatus est hominem à spontaneæ mortis proposito reuocare: ídque magis sua ipsius causa quàm philosophi. Cui Anaxagoras, retecta facie iam moribundus, nihil aliud respondit quàm hæc, O Pericles, & quibus lucerna est opus, infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ob vsum vulgarem, & talis consiliarius neglectus periit. Laërt. lib. 2. cap. 3.

Pisistratus.

Pisistratus Atheniensium tyrannus, quum aliquot amici, qui ab ipso defecerant, Phylen occupassent, venit ad illos stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis quid sibi vellet percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum: ob hoc enim veni cum sarcinis. Egregius animus, qui nollet sine amicis nec regnare, nec viuere. Plut. in apophtheg.

Cato maior.

Audiens grauissimam de colenda amicitia disputationem, ait: Amicitiæ quæ non placent, dissuendæ magis quàm discindendæ sunt. Cicero in Catone.

De amicitia falsa, quæ in aduersis patefit.

Chilon.

Dicere solebat, Promptius ad amicorum aduersam fortunã, quàm ad res secundas accurrendum. Rebus prosperis aduolant quilibet, etiam minus amici: qui adsunt reflante fortuna, hi verè sunt amici. Laër. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Importunè amare, nihil aliud esse quàm odio prosequi, dicebat. Is enim qui se amicũ esse simulat, quid aliud agit, quàm vt porrigens vna manu panem, se amicum dicat, post tergum altera manu lapidem proiiciat? Maxim. ser. 6.

Demetrius Phalereus.

Aiebat, veros amicos in rebus lætis adesse vocatos, in aduersis inuocatos & vltro. At vulgò fit secus. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Anonymus.

Lacon quidam pridie ab hospite declinatus, postridie lectis stratisq; conductis liberaliter exceptus, strata ipsa conscendit ac conculcare cœpit, dicens: Propter hæc heri ne in palea quidem dormiui. Plut. in Lacon.

Namer-

Namertes.

Legatione fungens, quum à quodam eius gentis, ad quam erat missus, beatus prædicaretur, eo quòd multos haberet amicos: interrogauit, quomodo qui multos haberet amicos, periculum faceret an amicum haberet sincerum ac probum? Id quum alter fassus se nescire cuperet discere: Per aduersam, inquit, fortunam. Plut. in Lacon.

Psammenitus.

Psammenitus Ægyptiorum rex à Cambyse regno pulsus est. Eius filiam ancillari veste indutã, cum aliquot nobilium virginibus, Cambyses mitti iusserat ad hauriendam aquam, vt hoc spectaculo parentum captiuorũ animos discruciaret. Cæteris indignè ferentibus, solus Psammeticus demisit oculos. Mox iussit duci filium illius, cum aliis plurimis eiusdem ætatis, vinctis ceruicibus, & ore frenato. Atque hoc etiam specta culo solus Psammenitus ad lachrymas commotus non est. Idem quum vidisset familiarem quendam exutum opibus, mendicantem obambulare, hoc spectaculo adeò commotus est, vt ingenti fletu hominẽ amicum compellans, caput suum barbarico more cæderet. Ea re cognita, quum Cambyses per nuntium causam sciscitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, vnius seniculi calamitatem tam impotenter ferret? respondit: Fili, domestica mala gra uiora sunt, quàm vt lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad summã inopiam redactus est, idq; in extremo senectutis limine. Eras. 6. apoph.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor cum fortè Xenocrati obuiã factus esset, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis: fustem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem liberauit. Telonem verò tanquam indigna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum cum ab omnibus probaretur, post aliquot dies Xenocrates obuiam factus Lycurgi filiis: Citò, ait retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd mihi amico, in re tam periculosa & difficili tulerit auxilium. Eras. lib. 8. apoph.

Antigonus.

* Hic Diis sacrificans precabatur vt se à simulatis seruarẽt amicis: cumq; percunctaretur quispiam, quamobrem tale quid à Diis optaret: Quia, inquit, hostes cùm cognosco, caueo. Maxim. ser. de amicit.

Dionysius Senior.

Admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in vestram amicitiam recipiatis. Alteri tyrãnus destinarat diem necis, quùmque is pauculos dies petiisset rerum domesticarum ordinandarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret, ea conditione, vt si ille non rediisset ad diem præscriptum, hic plecteretur. Rediit autẽ ad diem, mori malens, quàm amicum fallere. Ita seruatus est vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus apud tyrannos etiam. Eras. 5. apoph.

Tarquinius superbus.

Iam exul factus, dixisse fertur: Se tum deniq; cognouisse quos habuisset amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre posset. Qui commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam: sed amicos secundæ res parant, aduersæ probant. Erasm. 6. apoph.

Alphonsus rex.

Ex Sicilia nauigans, videns aues marinas circunuolantes triremem, & expectantes cibum à nauigantibus, escam in mare proiecit. Verùm cùm videret à volatilibus certatim rapi, quæ deinde cum prȩda aduolabant, ad suos conuersus ait: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simulac enim aliquod officium aut beneficiũ hiantes & dimicantes inuicem à me acceperunt, aufugiunt, nec reuertũtur, donec necessitate premantur, plura petentes. Antonius Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amicorum electione.

Antisthenes.

ILlud cum primis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus vasa diligenter inspicerent, priusquam emerent: vitam eorum non inspicerent, quos sibi in amicitiam adiungerent. At maior vtilitas est à fidis amicis, quàm à vasis: & plus damni est, nisi deligas. Laërt. libro 2. cap. 8.

Solon.

Solon Salaminius summopere suos admonere solebat, ne citò quoslibet amicos sibi pararent: quos autem semel parauissent, ne facilè reijcerent. Refertur ex Apollodoro apud Laërt. & Erasm. in prouerbio, Ne cuiuis dextram inieceris.

Aristoteles.

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι οὐδεὶς φίλος. Sctiens, multos esse amicos nomine, paucissimos aut nullos re. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Præstare dicebat, vnicum habere amicum multi pretij, quàm multos nullius. Græca sonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους. Laërt. lib. 1.

Isocrates.

* Amicos tibi compara, non omnes qui id cupiunt, sed eos qui ingenio tuo digni sunt: neque quibus cum iucundissimè viuas, sed cũ quibus optimè ciuitatem administres. Stob. sermon. 46.

Euripides.

Amicos qui nihil tibi verbis indulgeant comparato. Qui verò vt complaceant & delectent te verba faciunt, eos tãquam malos ex foribus excludito. Stob. serm. 14.

Darius.

Zopyrus sibi nares & aures prȩcidit: itaque dissimulans quis esset, ad Babylonios transfugit, fingens se à Dario crudelissimè tractatum. Babylonij persuasi, commiserunt illi prȩfecturam. Ille nactus occasionem, Dario ciuitatem tradidit. Postea Darius sæpenumero dicere solebat, se malle vnum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentissima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centum Babylonibus anteposuit. Ab hoc animo quantum absunt principes quidam qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem ac doctum amicum? Plut. in apoph.

Scipio minor.

Polybij sequens præcepta, dabat operã nequando è foro rediret domum, priusquã sibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidisset, familiarem, & amicum reddidisset: sentiens, nullam esse homini possessionem meliorem. Plut. in apoph.

Alphon-

Alphonsus rex.

Quum dubitaret, vtrum Franciscum Sforciam, an Nicolaum Picininum in amicitiam & societatem admissurus esset: (erat autem alterum duntaxat, propter illorum inter se simultates, admissurus) Matriciensibus legatis regem adeuntibus, & interrogantibus vtrũ Sforciæ an Picinino gratulari deberent: Vtrosque tanquam amicos habẽdos esse, item ab vtrisque tanquam inimicis cauendum esse respondit. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amico castigatore.

Diogenes.

AD salutẽ opus esse dicebat aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monent, hi redarguunt, & reprehendunt. Laërt. lib. 6. Plutarch. de vtilitate ab inimicis capienda.

Phocion.

Antipatro petenti, vt in gratiam suam faceret quiddam pugnãs cum iustitia: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul & amico & adulatore vti. Amicus obsecundat quousque patitur æquum & honestum. Nec enim amicus ab amico quod iniustum est petere debet. Adulator autem, ad quiduis obsequitur. Plut. in apoph.

Philippus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat. Quidam igitur eorum, qui vendebantur, exclamauit: Parce mihi, Philippe, à patre enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, Vnde nam hæc amicitia conflata esset? Tum ille: Volo, inquit, propius accedens dicere. qui quum admissus esset, quasi arcani quippiam dicturus: Dimitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nã ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, dimitte liberum: nesciebam enim prius illum mihi verum amicum esse, donec melioribus institutus sum ab ipso. Sensit vir prudentissimus, eos pręcipuos amicos esse, qui probè nos instituunt. Plutarch. in apoph.

Cobares, Medus.

* Natura mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest (inquit ad Bessum) quod in suo quisque negotio hebetior est quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum qui sibi suadent. Obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæ cogitaueris amor. Expertus es, vnumquemque quod ipse repererit, aut solum aut optimum ducere. Curtius lib. 7.

Cato.

Intelligens quendam animum ab amico reprehensore alienasse, Noli, inquit, indignari amico: apem enim propter aculeum nõ odisti, sed foues & tueris propter fructũ. Cur igitur amici obiurgationem fers adeò iniquè, quam propter beneuolentiam plurimùm amare debes? Maximus ser. 6.

De amicorum rebus communibus.

Epicurus.

IMprobrabat institutum Pythagoræ, qui quum doceret amicorum

communia esse omnia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune: dicens, id esse diffidentium verius quàm amicorum. Etenim si quis mihi verè sit amicus, nihilominus habeo pro meis quæ illi possidet, quàm si deposuisset. Porrò qui diffidit, aut non est ipse verus amicus, aut de alterius animo dubitat. Erasm. libro 8. apoph.

Anytus.

Anytus amicorum Alcibiadis vnus, eum ad cœnam rogarat. Ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis comessabundus irrupit, & stans ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre, qui ferè dimidium asportarunt. Aliis autem conuiuis Alcibiadis violentiam accusantibus: Anytus respondit, illum bene egisse, cui cùm totum auferre licuerit, dimidiam tamen adhuc partem ipsi reliquisset. Sensit vir prudentissimus, amicorum meritò omnia communia esse debere. Erasm. lib. 6. apoph.

Plura vide suprà de AEqualitate.

De amore impudico.

Diogenes.

AMorem dixit otiosorum esse negotium, quòd hic affectus potissimùm occupet otio deditos. Ita fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agant. Laërt. lib. 6.

Plato.

Omnes qui perditè amarent, dicebat in alieno viuere corpore, in suo verò ac proprio planè mortuos esse. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Idem.

Conditiones amatoris cùm ostendere vellet, Animus est, dicebat, in suo quidem corpore moriens, in alieno verò viuens. Brusonius lib. 1. cap. 2.

Aristoteles Cyrenæus.

Ab amico quodam percontatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, neque sine eo, respondit. Stob. serm. 61.

Panetius.

Adolescentulo quærenti, an sapiens amaturus esset? De sapiente, inquit, videbimus. Mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, nō est committendum, vt incidamus in rem commotam, impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. Brusonius lib. 1. cap. 2.

Theophrastus.

Interrogatus, quid esset amor? respondit, animæ otiosæ affectus. Stob. serm. 52.

Prodicus.

Aiebat, cupiditatem geminatam, amorem esse: amorem verò geminatum, insaniam fieri. Stob. sermon. 62.

Alexander.

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret & valetudinarios, & mutilos debilésque, productus est quidam qui se inter ægrotos adscripserat, quum non ægrotaret. Is ad Alexandri conspectum adductus & examinatus, fatsúsque se morbum prætexuisse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Alexander, cui negotium retrahendæ ad exercitum Telesippæ delegaretur, vt cognouit eam esse liberam: Persuadeamus, inquit, ò Antigenes, Telesippæ, vt nobiscum maneat, nam

nam vim admouere liberæ, non est nostrum. Sic indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet nisi persuasam. Plutarch.

Apollonius.

Eunuchus quidam quum deprehensus esset cum pellice regis Babyloniæ, præsentem Apollonium rex interrogat, quid de eunucho faciendum iudicaret? at ille: Quid, nisi vt viuat? Admiranti autem regi subiecit, Omne supplicium, si viuet, ob amorem patietur. Brusonius lib. 1.cap.2.

Politys rex Thraciæ.

Troiani belli tempore, cùm Troiani pariter & Græci legationem ad ipsum misissēt, auditis vtrisque pronuntiauit, vt Alexāder redderet Helenam, & à se pro vna duas formosas abduceret vxores. Sapuisset Paris, si hoc fecisset. Nā vna satis fruitus, habuisset duas nouas, & patriæ consuluisset. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus sat erat futurum, si tantum redderetur, quæ cum adultero tam diu dormierat? Plutarchus in apophtheg.

Cato Maior.

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere: quod hodie quoque celebratur, Animam illic potius esse vbi amat, quàm vbi animat. Plut. in eius vita.

Idem.

Affirmabat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent. At amantes, quum discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullū possunt, Fulgosus lib.7.cap.2.

Populia.

Populia Marci filia, miranti cuidam quid esset, quapropter aliæ bestiæ nunquam marem desiderarent, nisi cum prægnātes vellent fieri: respondit, Quia bestiæ sunt. Macrob. lib.2.cap.5. Satur.

Iulia Augusti.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cùm conscij flagitiorū admirarētur, quomodo similes Agrippæ filios procrearet, quæ tam frequenter vulgo potestatem corporis sui faceret? respondit: Quia nunquam nisi naue plena vectorem tollo. Macrob. lib.2. cap.5. Saturn.

Anonyma.

Mulier quædam dixerat se deperire amore Vespasiani. ei perductæ quum pro concubitu sestertia quadraginta donasset, roganti dispensatori, quo titulo vellet eam summam rationibus referri, dixit, Vespasiano adamato. Sueton.

Vide apophthegmata de Coitu, Incontinentia, Libidine fœda: & Coitu immoderato.

De amoris parum honesti remedijs.

Crates.

AMore laborantibus ostēdit remedia: Amori, inquit, medetur fames: sin aliter, tempus: quòd si nec his vti possis, laqueus. luxus ferè alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia si nihil prosunt, superest laqueus, vt morbus finiatur suspendio. Laërt. lib. 6. cap.5.

De amantium ira & odio.

Agathon.

AGathonem poetã amabat Pausanias figulus, qui cùm aliquando venissent ad Archelaum, qui non minus amoris quàm literarum erat studiosus, & contentiones orirentur inter amatorem & amasium: interrogauit Agathonem Archelaus, quid sibi vellet, quòd frequenter simultates exerceret cum eo à quo summopere amaretur? At ille: Huius rei (inquit) ô rex ego rationem tibi reddã. Neque enim ei sum infestus, neque rustica quadam morositate id facio. Quòd, si quid ego quoque de moribus intelligo, cùm ex aliis, tum ex arte poetica, iucundissimum amantibus esse reperio, si ex contentione & litibus cum amasiis in gratiam redeant. Et sanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere. Huius ego voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter litigando. Gaudium enim capit, si continuam cum eo contentionem dissoluam, & reconciliem. Si verò æqualiter & consueto more cum eo semper agã, non experiretur dissidium. Ælianus lib. 2. de Varia historia.

De amore honesto.

Antisthenes.

ILlud frequẽter in ore habuisse dicitur, Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς: id est, Dignus amari quisquis bonus est. Non enim verus & sincerus amor est, nisi quem conciliat virtus. Laert. libr. 6. cap. 1.

Socrates.

Docuit animorum formam magis amãdam, quàm corporum: eámque voluptatem quam in nobis gignit conspecta formosa facies, ad longè pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendã. Verùm vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Notabat, φιλεῖν Græcam vocem ancipitem esse, ad osculandum, & amandum: quorum prius est corpus amantium, alterum mentem. Erasm. libro tertio apoph.

Idem.

Eos qui corpus tantum amarent, similes esse aiebat mendicis qui semper egerent, semper instarẽt, aliquid flagitantes: rursus qui amici essent potius quàm amatores, similes esse his qui proprium fundum possiderent, quem semper student reddere meliorem. Amator suam quærit explere voluptatem: amicus haud quaquam ad se spectans, hoc se putat ditiorẽ, quo meliorem reddiderit amicum. Eras. lib. 3. apoph.

Zeno.

Formoso dicenti, sibi non videri futurum vt sapiens amaret: Nihil, inquit, esset vobis formosis infelicius. Quisquis enim docet, admonet, instituítque ad virtutem adolescentes, vtique amat. Atque is demum verus est amor. Nam qui vulgò dicuntur amare, suum venantur commodum cùm incommodo adamati. Laertius lib. 7. cap. 1.

Th. Pontanus.

Thomas Pontanus, vir prudentia ac sapientia clarissimus, assiduè dicere solebat, Amorem nunquam fecisse stipendium. Ea quippe est amoris vis, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiã sine pecunia. Iac. Spieg. in lib. 2. Æneæ Syluij de dictis ac factis Alphonsi. cap. 43.

Idem.

Idem.

Sæpenumero dixisse fertur, Amorem inermem quidem incedere, dormire tamen loricatum. Notat autem, amorem subditorum erga suos principes tanti fieri, vt princeps, cui beneuolentia suorum satis perspecta est, non sibi timeat, etsi solus interdiu ambulet. Noctu tamen semper adhiberi corporis custodes. Ibidem.

De amore sui, quem Græci φιλαυτίαν vocant.

Socrates.

Dicebat, Neminem in seipso sua cernere vitia, alterius autem apertissimè. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 75.

Idem.

Si quis, inquit, in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si verò prudẽtes aut iustos hîc omnes exurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita damnosum, quòd cùm hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen sibi videatur. Stob. sermone 21.

Diogenes.

Interrogatus, quídnam in tota rerum natura existeret difficillimum: Nosse seipsum, inquit. Multa enim propter amorem sui sibi quẽque sumere solitum. Antonius in Melissa. par. 2. serm. 75.

Idem.

Hominũ dicebat aliquos opportuna loquentes non intelligere seipsos, sicuti lyræ egregiè resonantes non sentiunt, Stobæus serm. 21. Antonius serm. 75. parte 2. Melissæ, & Maximus serm. 7.

Plato.

Iubebat, vt cùm aliquos irriserimus, conuertamur ad nosmetipsos, & videamus, ne ipsi eisdem vitiis laboremus. Stob. serm. 21. Anton. in Melissa. Amor enim sui multa celat, & circumoperit in illo qui magis irridere solet alios. Stob. serm. 21. Anton. in Melissa serm. 75.

Idem.

* Omnium maximum, inquiebat, quoddam malum in multorum animis est innatũ: cuius quidem, quum facilè sibi ignoscant, nullum remedium excogitãt. Est autem hoc quod dicere solent, naturâ sibi quisque esse amicum. Sed re vera nimius in seipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæcatur quippe circa occæcatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cùm seipsum magis quàm veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, & pulcrum sit, malè iudicat, lib. 5. de Legib. Stobæus, serm. 24.

AEsopus.

Vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et in anteriorem quidem alienos errores condere, in posticam verò nostros: ideóque non videri à nobis. Stob. ser 21.

Demosthenes.

Omnium facillimum esse dicebat, seipsum decipere. quod enim vnusquisque cupit, id etiam in animum inducit, & sibi persuadet. Res autem ipsæ frequẽter nõ ita se habent. Ibid.

Apollonius.

Dicere solebat, quam plurimos esse, qui semetipsos præter vllum decorum amantes, propria peccata defenderent, accusarent autem aliena. Ibidem.

De eo quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Chilo.

OPtimum regem esse dixit, qui non operam dat vt metuatur. Stob.serm.46.

Pittacus.

Eum laude dignum imperatorem dicebat, qui ita se erga suos gerat, vt non eum, sed ei ciues timerent. Stobæus, ser.46.

Pythagoras.

Potius elige, inquit, qui versentur tecum, te venerentur & ament, quàm timeant. Amorem enim reuerentia & obseruantia, timorem odium sequitur. Phauorinus apud Stob.

Polydorus Alcamenis F.

Cuidam percontanti cur Spartani in bello fortiter sese periculis obiicerent? Quoniam, inquit, duces reuereri didicerunt, potius quàm timere. Reuerentia cum amore cõiuncta est: metuimus autem illos maximè quos odimus. Rectius autē suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. Plut.in Laconicis apoph.

Constantius Chlorus.

Amicis admonentibus, quòd in augendo fisco videretur indiligentior, respondit: Publicas opes rectius à priuatis haberi, quàm intra vnum claustrū reseruari. Bonus princeps, qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habes quicquid ciues possident. Erasm.lib.8.apoph.

Sigismundus imperator.

Audiens à quibusdam disputari, num melius esset amari, an timeri à subditis? respondit: Quemadmodum superi amari & timeri volunt, ita & reges. Neque enim bene ames, nisi etiam timeas. Timor enim reuerentiam arguit, quæ regibus maximè debetur. Certè qui non timet, contemnere videtur. At in regibus quoque situm est, vt & amentur, & timeantur: si ita moderentur vitam, vt nec inferioribus sint terrori, nec superioribus despectui. Æneas Syluius lib.4.commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Interrogatus, quos è popularibus suis percharos haberet? Illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Sensit autem, illos esse ex animo amicos, qui principem magis amant, quàm metuūt. Panorm.lib.4.

Plura vide infrà de Beneuolētia, Clementia, Humanitate, atque imperio vel regno bene administrando.

De animæ immortalitate.

Phocylides.

* ANima immortalis est, inquit, viuitque perpetuò, nec senescit vnquam. In præceptis suis.

Epicharmus.

* Si animâ bonus es, mors nocere tibi non potest: viuet spiritus tuus in cœlo beatus, &c. Apud Clement. Alex.

Pythagoras.

* Aurigam animam optimam si corpori constitueris: vbi derelicto corpore ad liberum æthera perueneris, eris immortalis, &c. In aureis versibus.

Socrates.

Hominem ipsum animum esse dicebat, corpus autē nihil aliud quàm animi organum, vel domicilium, aut vt verius dicā sepulcrū, ac carcerem: vnde cùm emerserit, tum demū sui iuris esse, multóq; quàm antea feli-

eius viuere. Erasm. in Declamat. de Morte.

Idem.

Quum hora mortis ei immineret, rogatus à Critone, quo modo vellet sepeliri: Multam inquit, ô amici, operam frustra consumpsi. Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc auolaturum, neque quicquam mei relicturum. Veruntamen, ô Crito, si me assequi poteris, aut sicubi nactus eris, vtcunq; tibi videtur sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum, quũ hic excessero, consequetur. Sensit Socrates, animum esse hominem: corpus nihil aliud esse quàm animi vel organum, vel domiciliũ. Eóq; stultè facere illos, qui soliciti sunt quomodo spoliantur. Brus. lib. 4. cap. 10.

Idem.

Iam damnatus, iudicibus dicebat: Anytus quidem & Melitus (accusatores enim eius fuerant) interficere me possunt, sed incommodo aut detrimento minimè afficere. Pia hominis ethnici sententia, sentientis tyrannos pro suo quidem arbitrio in corpora hominum sæuire posse, ast in animam, quæ immortalis est, nullam omnino potestatem habere. Brus. lib. 4. cap. 10.

Anaxarchus.

A Nicocreonte Cypri tyranno captus, & malleis ferreis in saxo excauato contusus: Tunde, inquit, tunde probè Anaxarchi carnes & ossa, siue (vt alij) follem: Anaxarchum nequaquam lædes. Sensit autẽ philosophus clarissimus, tyrannum quidem potestatem habere vt pro arbitrio crudelitatem suam exerceat in corpora hominum, animam tamen immortalem semper fore, extra omne tyrannorum imperium. Philo Iudæus in libro, Quod omnis probus liber. & Bruson lib. 2. cap. 1. ex Plutarcho.

Cercidas Megalopolit.

Quum in morbum periculosissimum incidisset, interrogatus num libenter mori vellet? Quid ni? ait. Videbo enim post mortem viros in omni sciẽtiarum genere doctissimos, ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis Homerum, ex musicis Olympum, qui suis literarum monumentis nomen sibi immortale pepererunt. Ælianus libro 13. de Varia historia.

Philistio.

* Anima sapientis (inquit) Deo coniungitur. Animam non mors, sed mala vita perdit. Anton. & Maxim. serm. de anima.

Aegyptius monachus.

Quum nuntius venisset, qui patris mortem annuntiaret, respondisse fertur, Desine blasphemare, & impiè loqui: pater enim meus immortalis est. Nicephorus libro 11. cap. 45. Eccles. histor. ex Euagrio.

Cyrus.

Moriens filiis suis ait, Nullo modo filij hoc vnquam mihi persuasi, vt animus viuat, donec fuerit in corpore mortali: quum verò ab hoc solutus fuerit, moriatur. Cicero in Catone Maiore ex Xenoph.

Thraseas.

Quum non tantùm in alios, sed in matrem etiam, quam occidi fraude curauerat, crudelissimè sæuiret, P. Thraseas Petus, Romanorum fortissimus dicere solebat: Nero quidẽ me occidere potest, perdere autem nequaquam, innuens quidem, Neronem tyrannum cruentissimum potestatem habere grassandi in corpora suorum, animam autem (quæ immortalis est) nequaquam lædi à

quouis homine posse. Xiphilinus in Nerone.

Cicero.

* Animorum,inquit,in terris nulla origo inueniri potest : nihil est enim in animis mistum, atque concretum,aut quod ex terra natum atque factum esse videatur , aut quod humidum, aut flabile , aut igneum. His enim nulla vis inest memoriæ, intellectus,cogitationis,quæ præterita retineat, præuideat futura, præsentia comprehendat , quæ quidem omnia diuina sunt. lib.1.Tusc.quęst. & in consol.

Idem.

* Cogita te mortalem non esse, non hoc corpus. Non enim is es quẽ forma ostendit , sed mens cuiusque ipse est,non hæc moles quam digito indicare possumus.Item. Sicuti Deus caducum hunc mundũ regit & mouet,ita & spiritus immortalis, fragile corpus.in Somn.Scipionis.

Seneca.

* Animus,si propriam eius originem aspexeris,non ex terreno &graui concretus corpore,ex illo cœlesti spiritu descendit , nec est ratio aliud quàm in corpus pars diuini spiritus mersa. Et quemadmodum radij solis contingunt quidem terram , sed ibi sunt vnde mittuntur , sic animus magnus ac sacer, & in hoc demissus, vt propius diuina noscamus, cõuersatur quidem nobiscum,sed hęret origini suæ. Item. Hæc quæ vides ossa circum nobis , neruos & obductam cutem , vultúmque & ministras manus,&cętera quibus inuoluti sumus, vincula animorum tenebræq; sunt. Obruitur his animus,fugatur, arcetur aduersis , omne illi cum hac carne graue certamen est. Ne abstrahatur & findatur, nititur illo vnde demissus est : ibi illum æterna requies manet. Item. Mors quam pertimescimus intermittit vitam,non eripit: veniet iterum qui nos in lucem reponat dies. lib. ad Gallionem , Martiam,de breuit.vitæ,ad Lucillium,& alibi , vbi multa de animæ humanæ præstantia & dignitate.

Alphonsus rex.

Maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat,quòdcorpora in hac vita decrescere, ac per omnia membra suos quasi fines & terminos habere videret: animos verò, quanto ad annos accederent , tanto magis intelligẽtia,virtute & sapientia crescere. Panormitanus libro 4. de Alphonsi reb.gest.

Fridericus imperat.

In Austria cùm obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta , qui vitam inter voluptates illecebrásque nulla vnquam valetudine offensam duxisset,ignotáque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset , ídque Friderico Cæsari narraretur : Et hinc,inquit ille, immortales animas censere licet. Nanque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi docent) eúmque iustum esse nemo negat : profectò alia loca sunt, ad quæ post mortem animæ migrant , ibíque pro factis aut mercedem, aut pœnam accipiunt. Nam hîc nec bonis sua præmia , neque malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syluius.

De animi bonis ac cultu.

Bion.

DIcere solebat,formam & venustatem bonum esse alienum. Sentiens

Sentiens nimirum, animi bona reuera esse nostra, cætera verò omnia fluxa, & paruo duratura tempore. Laërt.lib.4.cap.7.

Bias.

Quum patriam eius Prienen hostes inuasissent, omnibus quos sæuitia belli incolumes abire passa fuerat, prætiosarum rerum pondere onustis, fugiëtibus: interrogatus, Quid ita nihil ex bonis suis secum ferret? Ego verò, inquit, omnia bona mecū porto. Pectore enim illa gestabat, non humeris: non oculis visenda, sed æstimanda animo: quæ domicilio mentis inclusa, nec mortalium nec deorū manibus labefactari queunt: & vt manentibus præstò sunt, ita fugientes non deserunt. Cicero in Paradoxis. Valer.Max.lib.7. cap.2. Verùm Seneca lib. cap.5.de Tranquillitate, & epist.9. Stilponi hoc ascribit.

Thales.

Dicebat, non esse fucandā faciem, sed animum honestis studiis exornandum: quòd hæc forma veros conciliet ac perpetuos amicos. Diogen. Laërt.lib.1.cap.1.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbique esse in pretio, nec posse à fortuna eripi. Idem ascribitur Aristippo. Laërt. lib.6.cap.1.

Idem.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocē edere, qua de re potissimū gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Non igitur, inquit, erubescis, qui non de animo gloriaris? significans, magis gloriandum de bonis animi, quàm de forma, quam haberet cum statua communem. Laërt.lib.6.cap.1.

Ariston.

* Vulgus hominū Laërti comparabat, qui cum reliqua ruri diligenter omnia curaret, seipsum negligebat: sic & illos studiosissimos quidē esse circa possessiones, animum autem feris obrutum affectibus nō excolere aiebat. Stob.serm.4.

Aristippus.

Nauigans cū ciuibus suis, & naufragio quodam eiectus, venit Rhodum, vbi summa cum humanitate & reuerentia exceptus & tractatus est, etiam ab ignotis illis hominibus. Tandem verò, quum hi qui cum Aristippo naufragium passi erant, pararēt reditum in patriam, rogaréntque illum, Ecquid vellet ciuibus suis renuntiari? Nil aliud, inquit, quàm vt studeant sibi huiusmodi parare opes, quę naufragio nō pereant, sed simul cum possidente enatent. Sensit vir sapientissimus, hominē non fortunæ, sed animi bonis muniendum, vt vbiuis terrarum victum sibi comparet, & apud homines magno sit in pretio. Vitruuius lib. 6. de Architectura. Fulgos.lib.7.cap.2.

Democritus.

Dicebat, potius animę quàm corporis curam esse habendam. Siquidem anima perfectissima corporis vitia leuat: robur autem corporis, absque ratione, nihilo meliorem reddit animam. Stob.serm.1.

Diogenes.

Conspicatus adolescentem philosophiæ dantē operam: Euge, inquit, corporeæ formæ spectatores ad animi pulchritudinem auocas. Sentiens, illum hoc agentem, vt animū virtutibus & honestis disciplinis exornaret, hoc consequuturū, vt longè me-

liores amicos esset habiturus. Laërt. lib.6.cap.2.

Idem.

Dicebat, homines summa cura quę faciunt ad viuendum perquirere: sed quæ ad bene viuendum conducant, nihili pendere & negligere. Stobęus.

Pythagoras.

Magis animi vires quàm corporis optandas esse asserebat. Animi enim bona veræ sunt possessiones, cætera omnia instabilia & incerta. Diuitiæ enim, aliáque eius generis bona, fortunæ temeritati subiacent: virtus autem stabilis, perpetuáque habetur. Stob. serm. 1.

Socrates.

* Nihil aliud, inquit, agẽs circumeo, quàm suadẽs iunioribus senioribusq; vestrûm, neq; corporũ neq; pecuniarum, neq; aliarũ omnino rerũ curam prius vehemẽtiusq́; quàm animi habendã esse, vt quàm optimus sit: docens, nõ ex pecuniis virtutem, sed ex virtute pecunias, aliaq́; bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Plato in apolog. Socratis. Stob. serm. 5.

Idem.

* Neque, inquit, Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Stob. serm. 5.

Idem.

Quum taxaret vnguentis delibutos, & Charondas, siue (vt aliis placet) Phædon, percontaretur, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit Aristippus, infelix, & me infelicior Persarum Rex. At vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo præstantior. Sensit, externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: cum & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mẽdicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laërt. lib. 2.

Isocrates.

Videns ex discipulis quendam agri sui colendi studiosum, cæterùm in exornandis moribus desidem: Vide, inquit, ne agrum mitiorem cultioremq; faciens, tu incultus animo atque agrestis prorsus euadas. Stob.

Plato.

Dicere solebat, eos qui corpora exercerent, & animũ negligerẽt, nihil aliud facere, quàm imperantẽ relinquere, & imperatũ curare. Stob. ser. 2.

Idem.

* Quæ dominãtur, inquit, præ illis quæ seruiunt semper sunt honoranda. Quapropter meritò post dominantes deos, eósque qui illos sequuntur, animũ nostrum colendum, secundoq; loco habendũ iubeo. Nemo autẽ rectè animũ suum honorat, nisi qui vitiis fugatis pietatem & iustitiam colit. Stob. serm. 41.

Aristoteles.

Illud amicis ac discipulis inter disserendum frequenter solebat ingerere: Visum accipere lumẽ à circumfuso aëre, animum autem à disciplinis liberalibus. Sentiens, ingenium adolescentum disciplinis acui, & ad reliqua philosophiæ mysteria reddi perspicax. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Xenophontem in angiportu quodam habuit obuium: quúmque videret adolescentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret. vbi constitisset, rogauit, vbi fierẽt venderentúrque variæ merces, quibus vulgò vtuntur homines? ad id quum promptè respõdisset Xenophõ, percontatus est vbi homines fierent boni? cùm adolescens respondisset, se

id ne-

id nescire: Me igitur sequere, inquit, vt hoc discas. Ex eo Xenophon cœpit esse Socratis auditor. Absurdum est, scire vbi parare queas honestam vestem, aut poculũ: & ignorare, vnde tibi comparare possis animi cultum. Eras. lib. 3. apoph.

Stilpo.

Interrogatus, Quid esset statua fortius? respondit, Homo stupidus, & animi cultum negligens. Stob. serm. 2.

Iamblichus.

Dicere solebat, cùm anima viuamus, eiusdem virtute quoque nos viuere dicendum esse: perinde vt oculis cùm cernamus, ipsorum quoq; virtute bene cernimus. Stob. serm. 1.

Dionysius sophista.

In Heliodorum, quem Adrianus Cæsar vnicè amabat, torsit hoc dictum: Cęsar potest honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non potest. Cæsar enim Heliodorum, studio verius quàm iudicio, fecerat magistrum epistolarum. Dion in Hadriano.

Pausanias.

Quibusdam in spoliis barbarorũ demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, ipsos esse multi pretij, quàm possidere pretiosa. Correxit suorum admirationẽ, eósque ad verorum bonorum admirationem reuocauit. Plut. in Lacon.

Leontychidas.

Rogatus à quodam, Quo pacto quis bona quæ adsunt tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. In animi bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis stabiliora, si quædã seposuerimus, nec fortunæ volubili cõmiserimus. At sunt principes, qui proferendæ ditionis studio semet in periculum coniiciunt, ne hoc ipsum quod habent imperiũ amittant: multi item diuites, augendæ rei studio, quicquid habent, totum committũt nauibus. Plutarch.

Demonax.

Vehementer eos coarguebat, qui corpora summo studio curarent, atque sese omnino negligerent. Haud dissimiles eos ratus, iis quorum omnis solicitudo in extruendis ædificiis versaretur: & hominũ, qui ædes habitarent, nullam penitus haberent rationem.

Stilpo.

Demetrius Antigoni filius cùm Megaram occupasset, Stilponem philosophum accersitum rogauit, num quis militũ aliquid rerũ abstulisset? Nullus, inquit: neminem enim vidi, qui scientiam & eruditionem raperet. Sentiens, animi bona nõ esse bellorũ violentiæ obnoxia. Plut. in Demetrio. Seneca.

Agesilaus.

Quum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more Magnum appellarent: Qua, inquit, Agesilaus, re ille me maior est, nisi sit iustior, ac tẽperantior: Contempsit vir egregius externa bona: quæ vulgus præcipuè suspicit, ac hominis felicitatẽ animi bonis metiebatur. Ea sententia philosophus esse consueuit in ore, sed hanc bellator expressit affectu. Plutarch.

Dionysius senior.

Quum intra regiã sacrũ ex more perageretur, præcoq;, sicuti assueuerat, precaretur, vt per multa tempora inconcussum duraret imperium: Non tu desines, inquit rex, abominanda nobis imprecari? Sentiens, potius optandam bonam mentem: quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem: quandoquidem

animi bona fortunæ bonis semper præferenda sint. Erasm. lib.5.apoph.

Milo Crotoniates.

Factus iam senex, quum vidisset athletas alios in curriculo sese exercẽtes, fertur inspexisse lacertos suos, lachrymánsque dixisse: At hi iã mortui sunt. Meritò fleuit, qui felicitatẽ corporis viribus metiebatur. Animi vigor serius senescit, si tamen senescit vnquam. Eras.6.apoph.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione, & Virtutibus.

De animosè dictis.

Anaxagoras.

QVum ab Atheniensibus esset damnatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Atheniensibus: Imò illi (inquit) me. Sẽtiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laërt. lib.2.cap.3.

Xenocrates.

A Dione dicteriis lacessitus, non sum, inquit, tibi responsurus: neque enim tragœdia à comœdia taxata dignatur eã respõso. Laërt. lib.4.cap.2.

Pericles.

Subitò oborto solis defectu, cùm videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorẽ, vehemẽter perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoris faciem, interrogauítq;, nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante, Quid interest, inquit, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Plut. in Græc.apoph.

Agis Archidami F.

Quum Ephori ei dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens, ad huius (proditorem quendam ostendentes) patriam: nam is ipse te perducet in arcem: Et qui conuenit, inquit, tot iuuenes ei credere, qui patriam prodidit? Plutarch. in apoph.

Idem.

Idem dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes: sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à re gerendæ celeritate. Eras. lib.1.apoph.ex Plut.

Idem.

Idem apud Mantinæam, quibusdam dissuadentibus, ne cum hostibus, quòd numero plures essent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis imperare velit. Plut.in apoph.

Cleomenes.

Quum ab augure admoneretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: posteaquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plut.in Lacon.apoph.

Callicratidas.

Quum venisset ad Cyrum regem, petiturus pecunias rei nauali necessarias, vidit regem largius bibentem. Expectauit igitur, donec bibisset. Vidit enim non dari copiam, vt regem conuenire posset. Postero verò die cùm iterum audiuisset illum bibere, nec se admitti ad colloquium, dixit: Ita cũram habendam esse pecuniarũ, vt ne quid tamen cõmitteretur Sparta indignum, & mox inde recessit Ephesũ, multa imprecans mala iis, qui primi à barbaris fuissent ludibrio habiti, cóque sua patientia docuissent

illos

illos fiducia diuitiarum aliis illudere. Plut. in apoph. Lacon.

Leonidas.

Cùm ad Leonidam Alexandridæ filium quidam militum dixisset, Hostes sunt prope nos: Et nos, inquit, prope illos. Significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut. in apoph. Lacon.

Agesilaus.

Quum in Lydia Tissaphernem fugasset ac multis interfectis in agros regios incursionem fecisset: Rex Persarum per legatos magnifica illi munera obtulit, vt à bello desisteret. Agesilaus autem respondit: Pacis quidem tempore Reipubl. vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere: belli autem tempore non item. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quàm gloriam, nec pacem hosti venderet fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli barbarorum supplex fuit vt transitus daretur: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, Vtrum per hostium an amicorum regionem iret? Plutarch.

Idem.

Quum Græci qui Asiam incolebant, Persarum regem pro more Magnum appellarent: Quare, inquit Agesilaus, ille me maior est, nisi sit iustior, aut temperantior? Idem.

Lacæna.

Lacæna quædam cùm audiuisset filium incolumen, sed fugisse ex clade, scripsit filio hunc in modum: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc, dilue, aut ne sis. Præstabilius putabat filium mori, quàm cum infamia viuere. Plut in apoph. Lacænarum.

Lacæna.

Alia quædam cùm audiret à filio, quàm generosè frater in prælio occubuisset. An non turpe est, inquit, te non fuisse in re tam honesta & laudabili comitem? Ibidem.

Pelopidas.

Quum ex militibus quispiam, qui viderat Lacedæmonios per angustias montium aduentare, dixisset Pelopidæ, Incidimus in hostes: Quin potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi. Plut. in apoph.

Lacones.

Quum quidam fortè obuiam facti Laconibus dixissent: Fortunati estis, ô Lacones, nam modò hinc abiuere latrones: Non nos, inquiunt, per Enyalium: (sic enim Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Pirata quidam ad Alexandrum Magnum deductus & rogatus cur auderet infestare maria: compendio respondit: Ego, inquit, quoniam id vnica nauicula facio pirata nominor: cũ tu, Alexander, idem facias magna classe, rex appellaris. Alexander hominis animum tam intrepidum admiratus, donauit illum vita. Plut. in Alexandro.

Leonidas.

Xerxes cùm scripsisset ad Leonidam, Mitte arma: rescripsit Leonidas, Veni & cape. Maluit armatus mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Ibidem.

Cyrus.

Cyro iuniore conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones conticeret, nec se in belli discrimen con-

iiceret. Quid ais, inquit, Clearche: Iubésne, vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam. Plut. in apoph.

Alexander.

Darius rex Persarum, quum numerosissimum exercitum instruxisset aduersus Alexandrum, admonitus Alexander vt considerate contra tantum hostium impetum omnia ageret, nil aliud respondit quàm Magna animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plutarchus in apophtheg.

Cypriæ mulieres.

Cyprij cùm aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres obuiam ierunt, & nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? an nescitis vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egresi fuistis? Erasm. li. 6. apoph.

Demetrius Phalereus.

Quum audiuisset Athenienses destruxisse statuas quas illi posuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt cuius gratia illas posuerunt prius., Laërt. lib. 5. cap. 5.

Zenobia.

Ab Aureliano capta, & in conspectum illius ducta, quum is dixisset, Quid, ô Zenobia, ausa es nobis insultare, Romanis imperatoribus? Imperatorem, inquit, te agnosco qui vi ceris: Galienum, Aureolum, reliquósque, principes non putaui. Trebell. Pollio.

Lucullus.

Archelao, qui iterum à Mithridate defecerat, asseueranti, si in Ponto Lucullus conspiceretur, fore vt omnia subderentur imperio Romano, respondit Lucullus: Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris, ad vacua illorum lustra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. Plutarch.

Q. Fabius.

Quum à Romanis missus esset legatus ad Carthaginenses, vt explorarét cur Saguntus contra fœdus à Pœnis oppugnata esset: sinu ex toga facto, En (inquit) vobis bellum & pacem apportamus, vtrum igitur placet sumite. Cùm Pœni ferocius clamarent, daret vtrum vellet: Fabius effuso sinu, Bellum (inquit) damus. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum nauis, qua Granius, prætorius quæstor, vehebatur, in Scipionis Metelli potestatem venisset: Scipióque cæteris direptis, quæstori salutem polliceretur, quæstor respondit: Cæsaris milites salutem dare, non accipere solent. Eras. lib. 9. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum, cùm milites longius euagarentur, ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem conuolat, ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrũ est mori. Vos interrogati, quo loco ducem vestrum amiseritis? meminеritis dicere, apud Orchomenum. Plu. in Sylla.

Popilius.

Missus erat ad Antiochum regem ferens epistolam à senatu, qua iubebatur, vt exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno spoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum ad se accedentem, procul humaniter salutasset, non resalutato rege, literas reddidit: quibus lectis quum Antiochus diceret, se consultaturum, daturúm-

turúmque responsum: Popilius Lenas, virga, quam tenebat, ducta linea, cinxit regem dicens, Hîc igitur stans consulta, & responde. Omnibus viri spiritum admirantibus, posteaquam Antiochus spopondisset se facturum, quæ Romanis viderentur: ita demum salutauit illum, & amplexus est Popilius. Plut. in Rom. apoph.

Cato.

Rebus deploratis cùm amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret, respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victũ, nec captum esse, qui se per omnẽ vitam inuictum præstitisset. Plut. in vita Catonis.

Pompeius.

Audiens quosdam esse, qui inuiderent concessum sibi triumphum: Se citius omissurum triumphum, ait, quàm militibus blanditurum, simulque laureatas fasces abiecit, vt illinc inciperent direptionem. Plutarchus in apoph.

Iulius Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam Sociorum proficiscens, quum audiuisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit: ibíque copiis congregatis, & equo, cui insidere solebat, adducto: Hoc inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus, & pedes aggressus est Heluetios. Erasm. lib. 4. apoph.

Alphonsus rex.

Virgiliana lectione cùm præcipuè delectaretur, & terra fortè (quum in quarto Aeneidos libro legeret de morte Didonis) moueretur, obstupescentibus aliis ex re tam improuisa & periculosa, Alphonsus dixisse fertur: An mirum vobis videtur, si in morte tam celebris reginæ (cuius mortem apud Virgilium diuus Aurelius Augustinus nunquam sine lachrymis legisse fertur) terra intremescit? Panorm. libr. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Cum his confert apopht. de Fortiter dictis, & Fortitudine militari.

De aqua lustrali.

Diogenes.

QVùm videret quendam se religionis causa aspergentem aquis fluuialibus, hoc enim ritu prisco solebant purificari, si quid piaculi commissum crederent: Infelix, inquit, multum erras in Grammatica, non absolueris aspersus, multo minus aspersio te liberabit à vitæ criminibus. Laërt. lib. 6.

Valentinianus.

Nondum imperator, templum Fortunæ ingrediens cum Iuliano, hinc atque hinc stantibus æditius, qui aquam introeuntibus aspergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percussit æditaum. Hoc, inquit, non est purificare, sed inquinare. Nam illi tales aspersiunculas appellabant purificationes. Erasmus libro 8. apophthegma.

De arcanis non temerè effutiendis.

Thales.

THales frequẽter dicere solebat, Vide ne te in ius vocet sermo

contra coniunctos tibi ac socios dictus. Sensit vir sapientissimus, amicis non adeò fidendum esse, vt committamus eis arcana, vt inde effutiant magna nostra infamia & ignominia. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

* Dicebat carbonem ignitum facilius in lingua contineri posse, quàm sermonem arcanum. Stobæus, serm. 39.

Anaxandridas.

* Qui commissum sibi instar depositi sermonem euulgat, aut iniustus est, aut admodum incontinens. Iniustus quidem, si lucri causa id faciat: sui absque lucro, incontinens. Ibidem.

Aristoteles.

* Interrogatus, quidnam in vita difficillimum esset, Tacere, inquit, quæ dicenda non sunt. Ibidem.

Aristo.

Dicere solebat, vt ij venti sunt nobis molestissimi qui abstrahunt pallia. Ita grauissimè lædunt amici, qui expiscantur arcana. Erasm. libro 6. apoph.

Isocrates.

* Sermonum deposita, inquit, fidelius quàm pecuniarum custoditores lib. ad Dæmonicum.

Euripides.

Quum malè audiret ab hominibus ob oris graueolentiam: Multa, inquit, in illo occulta computruerunt. Innuere voluit vir grauissimus, se posse retinere arcana: contra aliorum consuetudinem, qui omnia temerè effutiunt. Solent autem res in occulto congestæ computrescere. Erasmus. Rot. lib. 8. apophthegm. ex Stobæo.

Philippides Comicus.

Lysimacho cum primis charus fuit, & familiaris: cui cùm Lysimachus offerret liberalitatem suam, ac frequenter diceret, Quid vis tibi impertiam rerum mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam. Significans, esse periculosum nosse magnatum arcana: quorum siquid effutias, actum est de capite. Brus. lib. 6. cap. 10. ex Plutarch.

Vide infrà plura sub tit. Taciturnitatis & Silentij.

De argutè dictis.

Thales.

Cvm diceret, mortem æquè salutarem esse ac vitam: audiuit à quodam, Cur igitur non moreris? Argutè respondit, ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accersitur. Laërt. libro 1. cap. 1.

Socrates.

Admonitus ab amico, quòd excepturus hospites admodum tenuem fecissent apparatum. Si boni sunt, inquit, satis erit: sin minus, plus satis. Laert. in eius vita.

Aristippus.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respondit, Se illos emisse obolo: quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Ibidem.

Idem.

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestāti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ.

drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat,hic detorsit in contemptę pecuniæ laudem.Laërt.lib.2.cap.8.

Idem.

Quum quidam illi probro daret, quòd lautè nimísque splendidè viueret: Id, inquit,si vitium esset,in deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè vestiri, & lautissimè epulari solent.Ibid.

Antisthenes.

Quum salsamenta per forum gestaret, quibusdã admirantibus, quòd philosophus officio tam sordido fungeretur,idque in publico,ac non potius seruo id delegasset: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum esse sordidum obsequiũ, quod sibi quis impenderet.Deinde non esse indecorũ, cum portare salsamenta, qui salsamentis vesceretur. Laërt. libr.6. capit.1.

Diogenes.

Narrant, Alexandrum Magnum astantem Diogeni Cynico, quæsisse ab eo, Num ipsum metueret? Tum ille,Quid es?bonum,an malum:Alexander respondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non esse metuendum nisi se malum esse profiteretur. Laert.lib.6.cap.2.

Aristippus.

Polyenus sophista ingressus in ædes Aristippi, cœpit magnificè iam paratum conuiuium reprehendere. Verùm Aristippus dissimulata obiurgatione, cùm paulò pòst hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæso, ait, meam incusas mensam cuius iam inuitatus particeps esse cupis? Videris mihi nõ lautiorem mensam, sed impendiũ tantum reprehendere. Ibid.

Secundus sophista.

Quum tale declamationis argumentum esset propositum:Qui seditionem mouerit,moriatur:qui sedauerit, præmium ferat.Quidã & mouerat & sedauerat, petítque præmiũ. Hanc quæstionẽ paucis absoluit Secundus sophista.Quod est prius?mouisse: quod posterius? sedasse.Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde(si potes) accipe præmium rectè factorum.Philostratus in sophist.

Proculus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis,coturnicibus,catellis & equis alendis indulgentẽ:quem pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potius luderet. Quo nomine cũ ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit,desinet,cum senibus colludens, quàm cum æqualibus.Philostrat.

Sphærus Sophista.

Quum diceret opinionem nõ cadere in virum sapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxũ ipsa re confutare,curauit mala Punica,veris simillima,sed ex cæra cõfecta, apponi in conuiuio.Ad quæ cum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falsi specie fuisse assensum. Ad id dextrè Sphærus: Non sic,inquit, assensus sum, vt crederem esse mala Punica: sed probabile putarã, esse mala punica.Laër.lib.7.c.2.

Philoxenus.

Interrogatus, quam ob causam in tragœdiis induceret mulieres malas, cùm Sophocles eas induceret bonas? argutissimè respondit, Quoniam ille (inquit) tales inducit, quales esse deberent:ego verò,quales sunt. Eras. lib.6.apoph.

Stilphon.

Habebat filiam parum secundæ famæ. Cuidam igitur dicenti, dedeco-

rat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Plut. libr. de Tranquillit. & Laërt. lib. 2. cap. 12.

Theopompus.

Theopompus hospiti cuidam iactanti, quòd apud Theopompi ciues Philolacon, hoc est Laconum amans diceretur: Præstaret, inquit, si φιλοπολίτης, id est ciuium amans dicereris potius, quàm Laconum. Notauit autem hominem, qui alienæ ciuitatis studiosus haberi mallet, quàm suæ. Porrò quisquis alienam Rempubl. vehementer adamat, suam quodammodo vituperare videtur. Plu. in Lac.

Anonymus.

Huic simile est illud. Quum legatus ab Helide missus, diceret sibi ob id à ciuibus legationē commissam, quòd vnus Laconicam vitam admiraretur: quidam rogauit hominem, vtrum meliorē duceret vitam aliorum ciuium, an suam ipsius? Quum is respondisset, suam ipsius: Quî igitur potest, inquit, ista ciuitas seruari in qua quum multi sint, vnus tantum bonus est? Argutè taxauit oratoris impudentiam, qui Lacedæmonios ac sese laudarit, cum suorum ciuiū vituperio non vulgari. Probabat quippe Lacedæmoniorum mores, sed solus Elidensium: restabat igitur, vt apud Elidenses non esset nisi vnus vir bonus. Plut. in Lacon.

Leonidas Anaxandridæ F.

Ephoris dicentibus, quòd ad Termophylas proficiscēs, paucos secum educeret: Nimirum, ad hoc, inquit, negotium, ad quod profisiscimur, satis est. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello. Satius enim esse perire paucos quàm multos. Plut. in apophtheg. Lacon.

Cleomenes.

Diuitino morbo vexatus, quum expiatoribus ac diuinis auscultaret, antè non solitus idem facere quodam id admirante: Quid miraris, inquit? Non enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem nunc nō sim idem, non probo eadem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

A medico pharmacum accipiens, vt simul & semel hauriret: per Geminos, inquit, sumam quæ præscribis: si mihi prorsus est in fatis vt moriar, quamuis non omnia sumpsero. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam apud Agesilaum regem magnifaceret regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem, inquit, quum huius esset ætatis, erat infelix. Sensit vir clarissimus, veram felicitatem non ex annis & iuuentute metiendam esse. Ibid.

Agesipolis Cleombroti F.

Quū è Sparta iussisset mitti catulos, ac respondisset aliquis, non exportari apud Lacedęmonios catulos: Ne viros quidem inquit, antea: atqui nunc fieri cœpit. Festiuiter autem indicare voluit, in bene instituta republica omnia proficere in melius. Plut. in apoph. Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Ab Argiuo quodā audiens, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerarent à maiorum suorum decretis & legibus: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Audiens Xenocratem iam senem Academia cum amicis disputantem,

tem, percontatus est, Quisnam esset senex ille? Vbi verò respondisset aliquis, illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutẽ quærerẽt: Et quãdo, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Plutarch. in apopht. Lacon.

Idem.

Quum quidam, commemorando laudem ac trophea quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit, istuc idem esse, ac si quis deuictis mille ouibus pugnaret cum quinquaginta lupis. Significans, Persas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus bellacissimis rem habere. Ibid.

Anaxandridas Leontis F.

Percontanti quidam, cur Lacedæmonij Helotibus (sic autem apud illos dicebantur, quorum cõditio media erat inter seruos & ingenuos) cõmitterent colẽdos agros, ac non ipsi potius eos colerẽt? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparamus. Taxauit autem hoc dicto eorum stultitiam, qui potius ad ostentationẽ, quàm ad laborẽ & vsum, mancipia habent. Plut. in apoph. Lacon.

Agis Archidami F.

Cuidam sciscitãti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos. Ostendens multum referre quàm bonos & fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Ibid.

Idem.

Cuidã consulẽti, vt hostibus fugientibus daret transitũ: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinẽ manent, si nõ pugnamus cũ fugientibus? Existimabat vir clarissimus, aduersus hostẽ nullam præter eundam esse occasionem. Ibid.

Pausanias Cleombroti F.

Quum Delij de insula cum Atheniensibus haberẽt controuersiã, atq; inter cætera dicerent, quòd ex more regionis, neque mulieres in insula parerent, neq; mortui sepelirentur: Quomodo, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est? Notauit autem argutè ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci finerent viuos, nec sepeliri mortuos. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti cur Tyrtæũ poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, externus nobis dux esse videatur. Ibid.

Lycurgus.

Quum Thebani consulerent Lycurgum de luctu & sacrificio, quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis, ne lugeatis: sin hominem, ne vt deæ rẽ diuinam faciatis. Taxauit autem Thebanorum consuetudinẽ. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare, hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Ibid.

Idem.

Cuidã postulãti vt in ciuitate pro Aristocratia, id est pro optimatũ gubernatione, cõstitueret Democratiã, hoc est popularẽ gubernationẽ: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiã instituas. Docuit autẽ argutè, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est quàm magna domus ibidem.

Anonymus.

Metapontinus quidam Laconi obiicienti ignauiam: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis posſidemus, Ergo, inquit Lacon, non ſolùm ignaui eſtis, verum etiam iniuſti. Significans, non poſſe fieri, vt quis meticuloſus & imbellis multũ teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum. Ibid.

Idem.

Alius quidam, quum videret Diogenem cognomẽto Canem, in vehemẽti frigore ſtatuam æream amplectentem, rogauit, num frigeś? illo negante, Quid igitur, inquit Lacõ, magni facis? Philoſophus hoc ipſum exiſtimabat magnificum, quòd ſic haberet corpus ad omnes iniurias duratum: id Laconi ridiculum videbatur, cùm magno eius incõmodo fieret, nec vtilitas inde promanaret ad alios. Ibid.

Idem.

Argiuo quodã dicente, multa Spartanorũ ſepulchra apud nos ſunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum, ait, apud nos nullum eſt ſepulchrum. Innuens, quòd Spartani ſemper inuaſiſſent Argiuos: illi autẽ Spartanos nunquam. Et ſic quàm acutiſsimè, quod ille dixerat in gentis ſuæ laudem, retorſit in ignominiam. Ibid.

Lacones.

Athenienſibus, quum tradita ciuitate poſtularent, vt Samum tantùm ipſis relinquerent, ita reſponderunt Lacones: Hoc tẽpore, quo veſtri non eſtis, alios habere poſtulatis. Vnde natum eſt prouerb. Qui ſemetipſum non habet, Samum petit. Eraſ.

Anonymus.

Cuidam Lampem Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videbatur, multorum nauigiorum dominus, Lacon. Nihil (inquit) moror felicitatem de funibus pendentem. Senſit autem, non in manu noſtra eſſe, quæ in fortunæ ſunt imperio, & ea præſertim quæ nauibus committuntur. Plut. in Lacon.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à Lacone: at ille, Si quid, inquit, dedero tibi, magis es futurus mendicus. Verùm iſtius probroſæ vitæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertem. Ibid.

Idem.

In luctandi genere, quod illi Chirapſiam vocant, quum is qui collum alterius vrgebat fruſtra, prætérq; legem palæſtræ pulſaret vndique, & in terram detraheret, poſteaquam corporis viribus deſtitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit. Cúmque alter diceret, Mordes, ô Lacon, fœminarum more: Non, inquit, ſed more leonum. Et ſic obiectam ignauiam detorſit in laudem fortitudinis. Iure autem ſe morſu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Ibidem.

Phœnidas.

Quum eſſent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui poſſit declarare virum bonum incolumem. Præſagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipſe patriæ maluiſſet eſſe incolumes. Ibid.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine ſuperato dixit: Aduerſarius tuus ô Lacon te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendum accommodatior, quoniam certamen magis erat artis quàm virtutis. Ibidem.

Anonymus.

Anonymus.

Quidam cum laudibus immodicis commendasset bellatores optimos: Lacon, Bene, inquit, sed apud Troiam. significans, tales olim fuisse, sed hoc genus hominum iam olim desiisse inueniri. Ibidem.

Anonymus.

Quidam Lacon seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur, inquit, pœnas dato. Ibidem.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, nùm tutum esset ad Spartanos iter? Refert, inquit, qualis eò decedas, nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venantur. Significauit autem, nec ferocibus ac violentis esse tutũ proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis, delicatos enim homines in tenebris lasciuire non sinunt. Ibidem.

Ariston.

Quum Atheniensis quidam recitaret funebrem orationem, conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales, inquit Aristo, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Ostendit, recitatorem magis illustrare virtutem Lacedæmoniorum, quàm Atheniensium. Ibidem.

Anonymus.

Quidam cùm ad Laconem dixisset, Mentiris: ille contrà, Nimirum (ait) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Taxauit autem reprehendentem, quòd Lacedæmonio peior esset. Ibidem.

Lampis.

Interrogatus, quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter: exiguas verò, cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnáque vigilãtia corradi pecuniam: cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè esse amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda Respub.

Antiochus Ephorus.

Quum audiuisset, Philippũ Messeniis agros dedisse, percontabatur, num viros quoq; dedisset, per quos aduersus pugnantes pro agris tueri possent quod datum erat? Plutarch. in apoph.

Pittacus.

* In conuiuio quodam, cùm de bestiis esset sermo, ad Myrtilum ioco dixit, teterrimum inter feras tyrannum, inter placidas esse adulatorem. Plutarch. in conuiuio.

Diocles.

* Is philosophus habitus est ὀψοφάγος. Cuidam interroganti, vter piscis esset melior, congrus, an Labrax seu lupus? Alter, inquit, elixus, alter assus. Erasm. in adagiis.

Anonymus.

* Thessalus quidam rogatus, qui Thessalorum forent placidissimi? Qui bello (inquit) defuncti sunt. Plutarch. de instit. lib.

Melanthius.

* Is erat Alexandri Pheræi tyranni parasitus. Rogantibus autem quemadmodum necatus esset Alexander? per latus, inquit, in ventrem meum. Plutarch. de dignosc. adulter.

Leo Byzantius.

* Irrisus à gibboso, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus: humanam (inquit) affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Plut.

Cæcilius Metellus.

In loco munito dùm cogitaret

collocare exercitum, ac centurio dixisset ipsi, Si decem tantùm hominum iacturam facere velis, capies locum: interrogauit eum, num ipse de numero istorum vnus esse vellet? Plut. in Romanorum apoph.

Cato maior.

Belligerans cũ his qui Bætim fluuium accolunt, quũ in discrimen adductus esset, propter hostium multitudinẽ, & Celtiberi offerrent suppetias, si darentur talenta ducenta, Romani verò non sinerent illũ mercede pacisci cum barbaris, dixit Errare Romanos, eo quòd si vicissent, redditurі essent nõ de suo, sed de bonis hostium, sin vincti fuissent, iam nõ fore, nec à quibus peterentur nec qui peterent. Ibidem.

Cicero.

Quum quendam audiret, dicere se à Cæsare ad Pompeium transfugisse, relicto ex festinatione equo, ait: Melius igitur de equo quàm de teipso statuisti. Sentiens, longè rectius facturum fuisse, si vnà cum equo apud Cæsarem mansisset. Ibid.

Messala.

Messala vir exactissimi iudicij, ac Romanæ linguæ exactissimus censor, quum audisset M. Portium latronem declamantem dixit, Sua lingua disertus est. Desiderans in eo Latini sermonis maiorem elegantiam, quũ ingenium cõtigisset tam felix. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Proculeius.

Querebatur de filio quod expectaret mortẽ patris, quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto. Imo rogo, inquit ille, vt exspectes. Detorsit verbum in sensum cõtrarium. Expectat quippe mortẽ patris, quis ex animo desiderat eius bona post mortem: & expectat, qui diu viuentem videt inuitus. Quint. lib. 6.

Anonymus.

* Prouincialis quidã intrauerat Romã simillimus Cæsari, & in se ora omnium conuerterat. Augustus hominem ad se perductũ, dic mihi, inquit, adolescens, fuit aliquando mater tua Romæ? Negauit ille, & argutè adiecit, sed pater meus sæpe. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturnal.

Musonius.

* Rutilius quum aliquando Romæ adiisset Musoniũ philosophum, rogauit, Dic mihi, Musoni, Iupiter seruator, quem tu imitaris, num fœneratur. Notans illius inopiam, qui interdũ cogeretur accipere nimium. Ad hoc arridens Musonius: At, inquit, ne fœnerat quidem, Rutili. Turpi⁹ est ad fœnus dare quàm accipere. Rutilius cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apopht.

Pollio.

* Temporibus triumuiralibus quum Fescenninos Augustus in eum scripsisset, ait: At ego taceo. non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Hyrcanus.

* Ad cœnam à Ptolemæo Aegypti rege inuitatus, & omnibus qui accumbebant carnes edentibus, ossa verò ante Hyrcanum cumulãtibus, Tryphon scurra regis, vides (inquit) Domine, ossa ante Hyrcanum collecta? Hinc collige patrem eius Syriam omnem ita nudasse, vt hic ossa nudauit carnibus. Quum rex risisset, & Hyrcanum rogaret, cur tot ossa ante eum iacerẽt? Non immeritò, inquit, Domine: nam canes ossa vnà cum canibus deuorant, vt isti, ceteros conuiuas innuens, quod nulla ante

eos ſita eſſent oſſa.homines verò carnes edunt,oſſa abiiciunt.Itaque & ego comedi vt homo. Solers reſponſum admiratus rex, omnes iuſſit applaudere.Suidas,ex Ioſepho.

Aridices.

* Quum Antigoni regis libertus ad nouas nuptias nuper euectus,philoſophos ad conuiuium congregaſſet : & irridendo eorum minutulas quæſtiones,ſcire ſe velle dixiſſet,cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris efficiatur? Aridices Philoſophus indignè ferens, Tu nobis, inquit,abſolue, cur de albis & nigris loris ſimiles maculæ gignantur.Macrob.lib.7.Saturn.cap.3.

Siſinnius.

* Is Nouatianorum epiſcopus, victu non tenui,ſed in ſumma continentia ſumptuoſo vtebatur, & cãdida veſte nitidus,quotidie bis in publicis balneis lauari ſolebat: quamobrem rogatus,cur epiſcopus quum eſſet,bis in die lauaret? quia, inquit, temporis excludor anguſtiis, ne ter lauem.Suidas.

Anonymus.

* Libanius ſophiſta,ſummus Iuliani Apoſtatæ fautor, cùm interrogaſſet Antiochiæ ludimagiſtrũ quendam, virum bonum atque pium: Quid nunc fabri filius (Chriſtum per contumeliam intelligens)rerum ageret? reſpondit, Non otiatur, ô ſophiſta,quem tu fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit vir optimus Iulianum ob inſignem impietatem non diu ſuperſtitem fore. Et quidem paulò poſt Iulianus in Perſia interfectus eſt.Tripart.hiſt.lib.6.cap.44.

Anonymus.

* Quærenti cuidam, quid ante mundum conditum Deus faceret, pius quidam pater reſpondit,Curioſis parabat inferos. Profanam audaciam graui dicto compeſcens. Hiſt. Eccleſiaſt.

Sannazarius.

* Actius Sincerus Sannazarius rari vir ingenij, magnæq́ue nobilitatis, cùm in conſpectu Federici regis eſſet quæſtio, quid præcipuè conferret oculorum perſpicuitati,& medicis varia remedia proponentibus : at ego inquit,Inuidiam oculorum perſpicuitati plurimum conferre aio. Subridentibus omnibus, Annon inuidia (ſubierit) maiora & pleniora omnia videre facit. Quid autem oculis magis præſentaneum, quàm vt vis ipſa aſpiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque ſtatim Ouidianos illos verſus,Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris, Vicinúmque pecus grandius vber habet.Pont.& Ant.Panormit.

Pomponius Lætus.

* Romæ incarceratus eſt, quaſi cum Callimacho & Platina contra Paulum pontificem max. coniuraſſet, & in quæſtione accuſatus quod ſibi & permultis adoleſcentibus literarum ſtudioſis nomen immutaſſet : nam pro Petro Pomponij nomen ſumpſerat, antiquitatis ſtulto amore. Quo nomine appellatus à Vianeſio antiſtite, qui quæſtioni præſidebat, Quid, inquit, tibi & Paulo pontifici, ſi mihi fœniculi nomen indidiſſem? Sabellicus, in eius vita.

De arrogantia.

Bion.

ARrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Diogenes.

* In arrogantia, quemadmodum in armis deauratis, non similia sunt interiora exterioribus. Item. Arrogantia tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stob. serm. 22.

Xenophon.

* Arrogantis nomen conuenire mihi rectè videtur iis qui se simulant esse ditiores, doctiores & fortiores quàm sint: & ea se facturos promittunt quæ præstare nequeunt: idque manifestò facere videntur, accipiendi quippiam & lucrandi gratia. Stob. ibidem.

Agesilaus.

Vt ipse singulari modestia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus, quum desperatæ quędam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Hoc cognomento vir arrogãtis ingenij delectatus, insolentius vsus est eo titulo. Tandem quum & Agesilao scriberet, nec veritus esset hac vti salutatione, Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem: rex eo offensus proœmio, præterea nihil dignatus est legere, sed rescripsit in hunc modum, Rex Agesilaus Menecrati ὑγιαίνειν, i. bene valere. ac si dixisset, sanam mentem tibi precor. χαίρειν Græci dicunt: quibus bene precantur. ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, ferè in malum sonat, quo significamus abesse sanitatem mentis.

Archidamus Agesilai f.

Post cõflictum apud Chæroneam cùm à Philippo rege Macedonum literas accepisset acerbius scriptas, hũc in modum rescripsit: Si metiaris vmbram tuam, haud quaquam reperies illam factam maiorem quàm erat ante victoriam. Grauiter admonens, non esse prudentis ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior. Æquum autem est, vt homo se suis & propriis bonis metiatur potius quàm externis, quæ fortuna cùm libet dat, cùm visum est eripit. Plut. in Laconicis.

Vide apopht. de Fastu & Superbia.

Demonax.

Ad Agathoclem Peripateticũ arroganter iactantem, sese & solum & primum esse dialecticorũ: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Erasm. li. 8. apoph.

Idem.

Cynico cuidam arroganter iactãti pallium, peram & baculũ, ac subinde vociferanti, se Antisthenis, Cratetis ac Diogenis sectatorem esse. Impudenter, inquit mentiris, quum sis Hyperidæ discipulus. Allusit ad vocem ὑπεριδεῖν, quod est per arrogantiã despicere. Est autem & rhetoris nomẽ Hyperides. Erasm. lib. 8. apoph.

M. Drusus.

Non contentus L. Philippum consulem præcipitasse in carcerẽ, quòd se loquentem ausus esset interpellare, quum senatus ad eum misisset vt veniret in curiam, Cur non potiùs, inquit, senatus ad me venit in Hostiliam rostris propinquam? Quid consecutum? Tribunus senatus authoritatem despexit, senatus tribuni verbis paruit. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Vide apopht. de Superbia.

De artium atque disciplinarum vtilitate.

Aristoteles.

* Visus accipit lumen suum à circumfuso aere: animus etiam lumen recipit ex disciplinis liberalibus, vt ad reliqua philosophię mysteria reddatur perspicax. Laërt. lib. 5.cap.1.

Nero.

A Mathematicis audierat fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat,

Τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει: Id est,
Terra quæuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse bonis literis, vt etiam si ab imperio detruderetur, quauis regione, ob insignem scientiam posset haberi in pretio. Recitat Suetonius in eius vita.

Plura pete ex apopht. de Doctrina, Eruditione, Philosophia, item de Animi bonis, &c.

De artibus superuacaneis & inutilibus.

Diogenes.

Cuidam adolescenti, lusum quendam amatorium eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocant κοτ]αβίζειν: Quo melius, inquit, hoc deterius, damnans improbitatem artis, qualis est alea: cuius quo quisque est artifex melior, hoc vir est deterior. Laërt. lib. 6.

Idem.

Euclidis scholam, quòd arguta quidem, sed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χολὴν, id est bilem, ac molestiam appellabat, quum schola Græcis sonet otium: & Platonis διατριβὴν, id est exercitationem, κατατριβὴν, id est contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita semotus, disputationibus insenesceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philosophicè viuere, quàm disputare. Laërt. libr. sexto cap 1.

Plato.

Anniceris quidam Cyrenæus, aurigandi peritia insignis, & vt egregius artifex, ita gloriosus artis ostentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrendi, flectendi currum, & per easdem interdum orbitas redeundi ostentabat. Admirantibus igitur aliis, solus Plato negabat sibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili studio dedisset, ad vllam rem grauem ac frugiferam esse idoneum. Ælianus lib.3. de Var. hist.

Anonymus.

Hospes quidam apud Lacedæmonios, quum ipsi stanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantùm temporis vni pedi posse insistere, quantum ego possum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: attamen nullus est anserum qui istud non possit. Iure derisit hominem, qui longo vsu didicisset artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipubli. Huiusmodi sunt artes præstigiatorum, funambulorum, & similium. Plutarchus in Lacon.

Huc refert Disputationes inutiles & contentiosas, item quæstiones infrugiferas, Sophismata, &c.

De artium contemptu.

Lacedæmonij.

LAcedæmonij quoniam ſeueriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliq́ue gloriam potiſsimùm ſpectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuium animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad otioſam oſtentationem traducere. Nam & Roma cùm adhuc ſpiraret Germanam illam auſteritatem, Græculos profeſſores vrbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla Græciæ pars corruptior erat, quàm Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliíque innumeri ſophiſtæ magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant. Plutarch. Eraſm. lib. 1. apoph.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipſi videretur Tyrteus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Plu. in Laco. apoph.

Philippus.

Quum audiſſet filium ſuum quodam in loco ſcitè ceciniſſe, obiurgauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plut. in apoph.

Pyrrhus.

Interrogatus, vter melior tibicen videretur, Pythónne an Chariſius? Polyperchon, inquit. Is erat egregius dux exercitus. Contempſit omnes artes, quæ cum re militari nil haberent commune.

Similia dicta leges infrà apoph. de Muſicæ contemptu.

De Arte, quam quiſque nouit exercenda.

Archidamus Zeuzidami F.

VIdens Periandrum, qui arte medica excellentiſſimus fuerat, infelicia carmina ſcribẽtem: Quid (ait) tibi accidit, mi Periander, vt pro inſigni medico, malus poëta vocari concupiſcas? Notauit hominis ſtultitiam, vt qui ſe in ea re exercere cuperet, in qua nihil omnino valebat, nec natura, nec ingenio. Plutarchus in Lacon.

Alcibiades.

Zopyrus Phyſiognomon cùm profiteretur ſe hominum mores naturáſque ex corpore, oculis, vultúque cognoſcere: conſpectum Socratem, ſtupidum tardúmque eſſe dixit: quod cùm audiſſet Alcibiades, irridens hominem, ait, Scilicet, rem acu tetigiſti. Bruſo. lib. 1. cap. 10.

Pyrrhus.

Audiens quendam promittentem, ſe traditurum ei aciei inſtruendæ artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat: dixit, non opus eſſe ſibi imperatore, vel belli duce, cuius aures tubæ ſonus nunquam circumierit. Stobæus ſerm. 52.

Hannibal.

Quum ad Antiochum exul Epheſum veniſſet, ab hoſpitibus inuitatus eſt ad audiendum Phormionem Peripateticum: qui cùm copioſius aliquot horas de imperatoris officio loquutus eſſet, atque de re etiam militari multa diſſeruiſſet, delectati vehementer qui audierant, ab Hannibale quæſierunt, Quidnam de Phormione iudicaret: ibi reſpondiſſe fertur, Multos ſe deliros ſenes ſæpe vi-

vidisse: sed qui magis quàm Phormio deliraret, se vidisse neminem. Brusonius lib.1.cap.10.

Gallus.

Gallus iurisperitus, si quis negotium ad ipsum detulisset, in quo de facto quærebatur, dicere solebat: Nihil hoc ad ius, ad Ciceronem ito. Sensit Gallus, aliud esse officium iurisconsulti, aliud oratoris. Nec esse necesse, de his quæ ad alienam professionem pertinent, respondere. Tul.in Topicis ad Trebat.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara aliquot ædificia erigeret, reprehensus ab Hadriano nõdum imperatore, quasi nescio qua in re peccasset, respondit: Abi potius, & cucurbitas pinge, nam tu quidem ędificandi artem planè ignoras. Dion Nicęus, & Xiphilinus in vita Hadriani

Vide Iudicium de re aliena atque ignota.

De aspectu incauto.

Alexander.

DArij filias dum haberet captiuas demissis oculis salutabat, idque raro: sibi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solebat, Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ. Plut. in eius vita.

Vide plura de Visu, infrà.

De assentatione.

Diogenes.

* IN assentatione, inquiebat, veluti sepulchro quopiam, solum amicitiæ nomen inscriptum est. Stobæus, serm.14.

Socrates.

* Lupi cùm sunt canibus similes, assentatores amicis, diuersa tamen studia sequuntur. Stob. ibidem.

Theophrastus.

* Assentationem rectè quis turpe colloquium, & obsequium quoddam assentatorum vtilitatis gratia institutum esse arbitretur. Stobæus ibidem.

Vide apoph. de Adulatione.

De assiduitate.

Menander.

* SI vel modicum modico coniunxeris, idq; frequenter feceris, statim fiet hoc quoq; magnũ. Omnia enim assiduitate conficiuntur negotia. Stob. serm.29.

Democritus.

* Vt assiduitatem in opere persequendo commendaret, dicebat perpetuam cunctationem reddere actiones imperfectas: & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem. Stob. ibidem.

Vide apopht. de Diligentia, Industria, & Labore.

De assuetudine.

Antisthenes.

ROgatus, Quæ disciplina cum primis esset necessaria, respõdit, De discere mala: Id enim non modò primum est, vt mala assuetudine nobis infixa abiiciamus penitus, verùm est longè etiam difficillimum. Laërt. lib.6. cap.1.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediisset, cúmque vidisset effusius ridentem, admiratus dixit: Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse.

Tanta res est, inde à teneris virtuti assuescere. Eras. lib. 6. apoph.

Polemon Sophista.

Quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormiit, cui apparuit Æsculapius iubens vt à frigido potu abstineret. ad quem Polemon: Præclarè, inquit, quid autem si bouem curares? subindicans, iam diu assuetum duris, frustra vocari ad delicias. Philostrat. in Sophistis.

Plato.

Adolescentem, quod lusisset alea, grauiter increpuit. qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At parum non est, inquit, assuescere. Laërtius. lib. 3.

Herodes sophista.

Quum subinde à Proteo Cynico conuiciis aspergeretur, Consenuimus, inquit, tu maledicendo, ego verò malè audiendo. Quo dicto ostendere voluit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat. Philostrat. in Sophistis.

Socrates.

Socrates Alcibiadi admiranti, quòd Xantippen supra modum rixosam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit, stridorem audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundem qui quotidie audit, adeò molestè non fert, vt se audire nesciat. Laër. in vita Socratis.

De Astrologia & Astronomia.

Bion.

Aiebat, maximè ridiculos esse Astronomos, vt quum non videant pisces iuxta se nātes in littore, illos qui in cœlo sunt se videre dicant. Stob. serm. 78.

Diogenes.

Astrologus quidam in foro stellas in tabella quadam depictas cùm demonstraret, atque diceret, En tibi hîc stellas errantes. audiens hoc Diogenes, Ne mentiaris, inquit, bone vir: stellæ enim non errant, sed illi: ostensis qui assidebant. Stobæus serm. 78.

Anonyma.

Thaletem, dum cœlum contemplatur, in fossam illapsum, ancilla eius, iure id eum pati dixit, qui cùm iuxta pedes posita ignoraret, cœlestia intueretur. Stob. ibidem.

Ariston.

Dicebat, eorum quæ philosophi scrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil, quædam supra nos esse. Sensit autem, disciplinam morum spectare ad nos, Sophisticam nihil ad nos pertinere: eo quòd ad vitæ emendationem non tantùm non profit, sed rixas etiam & contentiones progeneret. Astronomiam autem, Astrologiam, &c. supra nos esse omnino. Stobæus serm. 78.

Pindarus.

Naturæ speculationibus vacantes imperfectum sapientiæ fructum capere dicebat. Stob. ibidem.

Anaxagoras.

Quum cœlum intueretur, astrorúmque mirabilem cursum admiraretur, cuidam sciscitanti, cur ita libenter ferret subdiualia peruigilia? respondit, vt cœli aspectu fruar, cursus & recursus siderum in orbem redeuntes subindicans. Philo. Iud. in libro, Quod mundus sit incorruptibilis.

Phauorinus.

* Scito dilemmate astrologos iudiciarios perstringere solitus est. Aut aduersa, inquit euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicũt, & mentiuntur: miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáque sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies, antequam è fato fias. Si felicia promittunt, eáque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Nullo igitur pacto vtẽdum est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. A. Gellius, lib.14.cap.1.

Accius poeta.

* Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures verbis diuitãt alienas, suas vt auro locupletent domos. A. Gellius, ibidem.

Anonymus.

Inter nonnullos quæsitum est, quum in omne hominum genus Alphonsus liberalem ac munificũ sese ostẽdisset, cur solos astrologos præteriret? neque enim huius scientiæ præceptores, sicut aliarum disciplinarũ magistri, in eius curia visi sunt. Vnus, qui magis scire videbatur, Sidera, inquit, stultos regunt, impellúntque, sapientes astris imperant. Stultos ergo principes honorare astrologos, cõsequens est, non sapientes: inter quos nomen suum Alphonsus obtinet. Æneas Syluius lib. 4 cõmentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De astutia.

Lysander.

QVum probro ei daretur, quòd pleraque astutia, dolo simul ac fraude gereret, non palàm virtute conficeret, hac parte Hercule generis authore indignus: ridens dixit, Vbi quod vellet non assequeretur leonis exuuium, ibi vulpinum applicandum esse, sentiens, quod honestis rationibus non posset effici, id fraude dolísque perficiendũ. Plut. in Lacon. Brus. lib.2.cap.9.

Cleomenes Anaxandr. F.

Septem dierum inducias cum hoste pactus, captata opportunitate, tertia nocte dormientes inuadit, multos interficit, alios in seruitutem redigit. Obiurgatus verò, quod fœderis fidem non seruasset: Ad iusiurandum, ait, noctes non additas fuisse. Sed is tandem furiosus factus, ac talis se vsque ad virilia membra laniauit, ridénsque & lætabũdus animum exhalauit. Brus. lib.3.cap.20.

Vide apopht. de ambiguè & argutè dictis.

De attentione.

Cleanthes.

DIsserens, adolescenti cuidam, quem videbat parum attẽtum, rogauit, Sentirétne? Illo affirmante, se sentire: Cur igitur ego, inquit, non sentio te sentire? Solent enim qui intelligunt, oculis ac gestu, interdum & verbis significare, se quæ dicuntur intelligere. Laërt. lib.7.cap.2.

Zeno Cittieus.

Iis quæ rectè dicerentur, negabat esse relinquendũ locũ, velut præclaris artificibus, ad spectandũ. Contrà,

auditores dicebat adeò debere eſſe attẽtos ad ea quę diſſerũtur, vt nõ vacet dare ſignũ approbationis. Dũ.n. applauditur & acclamatur, perit aliquis audiẽdi fructus. Laër.li.7.cap.1.

Ariſtoteles.

Quendam vana loquacitate præter modum garrientem quum aliquandiu audiuiſſet, demum aliud cogitans, eodem manſit loco. Verùm finita oratione, cùm is qui peroraret, eum interrogaſſet, num hæc placuiſsẽt quæ dixiſſet? Hercule, inquit, tibi animum non intẽdi. Bruſon.lib. 3.cap.25.

M. Antonij.

Alexander ſophiſta legatione fungens pro Seleucia apud M.Antoniũ, vidénſque illũ minus attentum, clariore voce dixit: Auſculta me, Cęſar. Antonius autẽ acerbitate confidentiáque vocis exaſperatus: Auſculto, inquit, intelligóque te. Tu enim es ille qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui ſemper oles vnguentum. Philoſt.

Cicero.

Quum orante M.Tullio, quidam creditus Afer genere, diceret, Nõ audio: hoc ſermone negans ſe probare quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solebat enim ea gens habere perforatas aures, vt inde ſuſpenderet annulos ac gemmas, quæ nunc collo digitíſque geſtamus. Plut.in Rom.apoph.

De auaritia.

Bion.

AVaritiam dicebat omnis improbitatis eſſe metropolim. Stob. ſerm.10.

Idem.

Diuites ſordidos dicebat ita facultatũ ſuarum curã habere, quaſi eſsẽt propriæ: rurſus, ex eiſdem nihil capere vtilitatis, quaſi eſſent alienæ. Laërt.lib.4.cap.7.

Idem.

In diuitem quendam ſordidum ita loquutus eſt: Hic facultates ſuas nõ poſſidet, ſed ipſum pòſſident facultates. Laërt.lib.4.cap.7.

Idem.

Eos deridendos putabat, qui eius generis diuitiis præter modum ſtudent, quas fortuna largitur, illiberalitas ſeruat, benignitas aufert. Maximus ſerm.12.

Chilon.

Dicere ſolebat, hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodũ aurum Lydio lapide. Oſtendens permultos, qui aliis vitiis diu reſtiterint, opum auiditate perſæpe à virtute deduci. Et qui aduerſus opes conſtans fuerit, eum de cæteris vitiis facilius victoriam reportaturum. Fulgoſius lib.7.cap.2.

Ariſtides.

Auarus quidam & prędiues quum paupertatẽ ei exprobraret: Mihi, inquit, paupertas nihil mali videndum præbebit, tibi autem diuitiæ par fas nefáſque paratæ turbas non paucas. Maximus ſerm.12.

Anacharſis.

Quum rogaſſet quendam, quanta eſſet ſpiſſitudo nauium? reſpondit, Quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharſis, à morte ſunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, pernauigant maria, incerti de reditu. Laër. lib.1.cap.9.

Ariſtippus.

A Dionyſio pecunia donatus, Plato libris: atq; ob id à quodã reprehenſus, quaſi ad rem attẽtior eſſet quàm Plato: Quid refert, inquit, mihi pecu-

niis

niis erat opus, Platoni libris. ſentiēs, neutrum accuſandum. Laërt. lib. 2.

Idem.

Platoni obiurganti, quòd multos piſces emiſſet, reſpōdit, ſe illos emiſſe obolo. quumq; Plato dixiſſet, Tanti & ipſe empturus eram. Vides, inquit, igitur, ô Plato, me non eſſe obſoniorum auidum, ſed te pecuniæ amantem. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Simonides.

Simonides interrogatus, cur in extrema ſenectute auarus eſſet? Quoniā reſpondit, malim defunctus opes inimicis relinquere, quàm viuus amicis egere. Stob. ſerm. 10.

Democritus.

Dicebat, diuitū multos eſſe procuratores, nō autē pecuniarū dominos. Auarus enim non ſuas poſſidet diuitias, ſed poſſidetur à diuitiis: quarum non tantùm ſeruus, ſed mancipium meritò dici poteſt. Maximus ſer. 12.

Idem.

Vna (dicebat) cupiditas mortaliū extimulat animos, vt opes aſſequantur. Atqui videmus, iiſdē cōgeſtis, diſcruciari nihilominus cogitationes. Tum illis amiſſis, relinqui triſtitiā, luctúmque perpetuum. Stobæus.

Idem.

Cupiditas plurium, inquit, amittit præſentia, ſicut æſopicus ille canis. Stob. ſerm. 10.

Idem.

Pecuniarum cupiditatē, niſi terminetur aliqua ſatietate, multò miſeriorem iudicabat extrema paupertate. Maiores enim cupiditates indigentias quoq; maiores faciūt. Sto. ſer. 10.

Diogenes.

Auaros obiurgabat, quòd pecuniā verbis vituperarent, quū eam animo plurimi facerent. Eſt autem hoc auaris peculiare quòd nulli magis deteſtātur auaritiā, quàm ipſi. Laër. lib. 8.

Idem.

Interrogatus quid eſſet in vita optimum? Libertas, inquit. At verè liber non eſt qui ſeruit vitiis: nec liber eſſe poteſt qui multis eget: plurimis autē eget auarus, ambitioſus, ac deliciis deditus. Laërt. lib. 6.

Idem.

Dicere ſolebat, cupiditatē eſſe malorū omniū arcē ac μετρόπολιν: quod dictū eſt etiam à Bione & aliis. Ibid.

Idem.

Interrogatus, quænam eſſent feræ peſſimæ? Reſpondit, In mōtibus vrſi & leones, in ciuitatibus autem publicani & ſycophantę. Antonius in Meliſſa, part. 1. ſerm. 34. Max. ſerm. 22.

Idem.

Poſcebat aliquid ab homine auaro: quem vbi videret contantem, ac negaturo ſimilem, ô homo, inquit, ad cibum te poſtulo, non ad cyppum: vt, quà licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφή cibus eſt, & ταφή ſepultura. Laërt. lib. 6.

Idem.

Anaximenis ſeruos conſpicatus multa vaſa ferentes, cuius ea eſſent interrogauit. Quum autem illi Anaximenis eſſe, reſpondiſſent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, ſeipſum non habens? Voluit autem indicare, hominem auarum eſſe extra ſeipſum. Maximus ſerm. 12.

Idem.

* Quemadmodum arbores & vites in locis inuiis & præruptis naſcentes non hominibus ſed coruis & aliis auibus fructus adferunt: Sic (inquit) diuitiæ ſi ab auaro poſſidentur, in vſum aliorū hominū nequaquā cedūt, ſed adulatoribus & aſſentatoribus ſubſeruiunt. Stob. ſerm. 90.

Idem.

Quum insatiabilem nõnullorum auaritiam, in multorũ ciuium perniciem excrescentem vidisset: Auari, inquit, vita sua, tanquam gladio vtuntur, omnia facientes secundum ansam. Stob. serm. 10.

Idem.

Magna & multa simul accipiẽtes, μεγαλοπλάγχους, i. Insigni mẽdicos appellabat. Stob. eodem serm.

Idem.

Intuens quendam opulentas anus amare simulantem: Hac ratione, inquit, non oculum, sed dentes amisit. Stob. eod. serm.

Idem.

Auaros hydropicis comparabat. Illos enim argento plenos, hos autem refertos aqua, amplius desiderare, ídque vtrosque in magnã sui perniciem, dicebat. Affectus enim ipsorum eo magis intenduntur, quò largius desiderata consequuntur. Stob. serm. 10. Eadem similit. vtitur Polyb. hist. lib. 13.

Ariston.

Aristonem philosophum maximè admiratum ferũt, quòd homines potius superuacuis fortunæ bonis, quàm necessariis commodísque beati essent. Bruson. lib. 1. cap. 1.

Idem.

* Hominis auari vita silicernio, hoc est, funebri cõuiuio similis est. Cùm enim cætera omnia habeat, exhilaraturum non habet. Stob. serm. 10.

Archelaus rex.

Timotheus musicus, quum ab Archelao minus quàm sperarat accepisset, canens subtaxabat Archelai auaritiã, tu argentũ terræ genium laudas. Succinuit illi Archelaus, Tu verò, inquit, postulas. Bruson. lib. 1. cap. 1. ex Plutarc.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent auari? Respondit, qui turpia lucra venantur, & necessarios aut amicos negligunt. Stob. serm. 10. Maxim. serm. 18.

Idem.

* Auarorũ diuitiæ, vt sol post occasum, neminem mortaliũ oblectãt. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 34.

Idem.

Auaros auibus similes esse dicebat, quarum alia deglutit quicquid inuenerit, & quandoque suffocatur: aliæ verò sequuntur, vt quod habẽt, ei extorqueant: & ipsæ quoque aliæ post alias suffocantur. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 35.

Idem.

Nec à mortuo, inquit, petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Nam mortui aut non respondent, aut lædunt: ita auarus, aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Ad quempiam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem, ô improbe dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati. Stob. serm. 10.

Idem.

Dicere solebat, eos qui corpus curarent, nõ rem quidem suam, sed seipsos curare: qui autem pecunias, neque seipsos, neque sua, sed quam longissimè à suis abesse. Max. serm. 12.

Aristoteles.

Dicebat quosdam homines adeo tenaces esse, quasi nunquã essent morituri: & alios etiam esse, qui ita sua profunderent bona, ac si cras morituri essent, Laërt. lib. 5. cap. 1.

Timon.

Demosthenes cùm animaduertisset,

ſet, auarum quendam ad ſepulcrum efferri: Iſte, inquit, cùm vitam non vitalem vixerit, aliis vitam reliquit. Bios autem Græcis & vitam & victum ſignificat. Maximus ſermo.12. Stobæus.

Idem.

Quibuſdam arbitrantibus Demadem iam deſiiſſe malũ eſſe: at enim, inquit Demoſthenes, ſaturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, leones autem mitiores ſunt ſaturi. Eraſ.lib.4.apoph.

Timon.

Timon ille cognomento Miſanthropos, id eſt hominũ exoſor, elemẽta malorum eſſe dixit Auaritiam & Ambitionem: quemadmodum enim ex primis illis & ſecundis principiis generantur naturaliter omnia, ſic ex auaritia & ambitione omnia vitia progenerantur alia. Stob.ſerm. 8.& Eraſm.lib.6.apoph.

Hadrianus Sophiſta.

Hadriano ſophiſtæ miſerat quidã piſces in diſco argenteo: at ille delectatus vaſculo, non remiſit, tantùm ei qui miſerat, reſpondit, Bene facis, quòd etiam piſces: quaſi diſcus eſſet dono miſſus, piſces tantum nouitatis gratia additi. Quidam autem dicunt ioco factum, vt caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe dicebatur: nam eo admonito, diſcum reddidit. Quum eſſet apud Coloniã Agrippinam, ſenatus honoris gratia miſit vinum in cantharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt. Id admiratus, rogauit cauſam. Reſponſum eſt, olim vinum ſolere mitti cantharis argenteis: hoc honoris quum eſſet habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſtimant rapto viuere, poſtridie manè profectus eſt cũ argenteis cantharis. Re cõperta, miſit ad illum ſenatus, qui cãtharos repoſceret. At ille: Vltro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc caſu admoniti, mutarunt conſuetudinem. Verba ſunt Eraſ.in apoph.

Cleomenes Anaxandr.F.

Dicente quodam illi, delicatus es: At melius eſt, inquit, quàm iniuſtum eſſe. Tu verò pecuniam ſortitus multam, nondum contentus es: ſed ſubinde cogitas, qua ratione cumulo adiicias. Bruſ.lib.1.cap.1.

Lycurgi.

Quicquid erat rerum ſuperuacanearum, è ciuitate eiiciendum curauit: adeò vt nec negotiator, nec ſophiſta, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartã ingrederetur. Neque enim paſſus eſt illis eſſe pecuniam talibus vtilem, tantum ferream monetam cudit, quæ ponderè Ægineticam æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam. Plut.in Laco.

Demonax.

Quoſdam eſſe dicebat, qui non in hac præſenti vita viuerẽt, ſed magno ſtudio ſe præpararent, quaſi alteram vitam ſint acturi, non hanc præſentem. Notauit autẽ inſatiabilem eorum hominum auaritiam, quibus nihil ſufficit: quaſi poſt mortem etiam vſui ſint nobis per fraudem comparatæ diuitiæ. Maxim.ſerm.12.

Lacedæmonij.

Quum pecuniæ eſſent in Lacedæmoniorum regionem conuectæ, qui eas importarãt, morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regibus hoc oraculũ erat redditum. Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſander, deuictis Athenienſibus, magnam auri argentíque vim inuexit: nec ſolùm pecunias receperunt, verùm etiam ipſi

viro honos est habitus. Proinde Sparta, donec Lycurgi legibus vteretur, nec à iureiurãdo recederet, sexcentis annis in Græcia primas tenuit & legũ æquitate, & gloria. Cæterùm quũ ab his paulatim defluerent, inundarétq; obiter diuitiarũ amor, & auaritiæ malum, nõ solùm ob hæc decreuit illorũ potentia, verum etiã quibus antea sociis & amicis in bello fuerant vsi eos inimicos habere cœperunt. Porrò quũ ita se gererent, tamẽ post Philippi Macedonis in Chęronea victoria quanquam Græci cæteri omnes illum imperatorem terra pariter ac mari declarassent, ac post hunc Alexandrũ filium euersis Thebanis, soli Lacedæmonij, tametsi ciuitatem haberẽt nullis cinctam muris, essentq; nõ modò perpauci propter assidua bella, sed multò quàm antea imbecilliores, captu faciles essent facti, quoniam adhuc seruabant admodum exiguas quasdam Lycurgicarum legum scintillas: non se prębuerũt belli socios, neq; cæteris Græcis, neq; pòst Macedonicis regibus, neq; in cõmune cum illis concilium venerunt, neq; tributum pendere coacti sunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppressi sunt, ita vt nihil iam reliquum esset patriæ institutionis: sed reliquorum similes effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerat, exuti sunt, & in seruitutem traducti, ac nunc, quemadmodum cæteri, sub Romanorum viuunt imperio. Graue documentum vniuersis, imperia virtute parari, auaritia, luxu, deliciísque vel perire, vel verti in tyrannidem. Plut. in Lacon.

Vxor Pythij.

Pythius, natione Lydus, in vrbe Phrygiæ Calenis (nam ibi regnabat, homo prædiues, sed auri studio præter modum deditus) totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquam aliud ibi ageretur. Huius morbo vxor solerti remedio medicata est. Absente enim marito curat & mensam & omnem mensæ supellectilem adfabrè ex auro confici denique & cibariorum effigies, quibus nouerat maritum præcipuè delectari. Reuerso, cùm conuiuij tempus esset, apponitur mensa aurea, cum reliquo vasorum apparatu. Atque hoc sanè spectaculo diues aliquandiu pauit oculos, tandem quum interpellaret stomachus, iubet apponi cibos. Apponuntur illi aurea ciborũ simulachra spectanda, non edenda. Hic cum incandesceret ita Pythius, flagitans apponi quod edi posset, iamdudũ spectaculorum esse satis: Tum vxor, An non sentis (inquit) Pythi, dum nihil aliud quæris quàm aurum, agricolationem deseri, & ciues tuos ad famem vocari, breui perituros si quà cœpisti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritũ ab immodico auri studio reuocauit. Eras. libr. 8. apoph. ex Plut.

Hieron.

Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: Atqui, inquit, non docui eos ditescere, neque studere pecuniæ. Maximus serm. 12.

Aspasia.

Aspasia Xenophontis vxor, cùm esset (vt muliebre ingenium est) rerum alienarum appetens, atque inuida, interrogata, Si vicina tua melius quàm tu aurum habeat, vtrúmne illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid si vestes, cæterúmque ornatum mulie-

mulierbrem pretij maioris habeat, quàm tu, tuúmne an illius malis? Respondit, Illius, Agesis, si maiorẽ quàm tu habeat virum, vtrúmne tuum malis, an illius? Erubuit mulier. Bruso. lib.1.cap.1.

Semiramis.

Monumento quod sibi pararat inscripsit, Quisquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit, capiat. Darius potitus ea ciuitate, titulo credens, saxum ingens quo claudebatur monumentum vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, sed ex altero saxi latare hoc inscriptum reperit: Ni vir malus esses, & pecunia inexplebilis, haudquaquam mortuorum loculos moueres. Plutarch.in apopht. Stob.serm.8.

Antigonus.

In extorquendis pecuniis acer erat ac rigidus. Cuidam itaque dicenti, At non talis fuit Alexander: Meritò inquit, nam ille metebat Asiam, ego culmos lego. Sentiens, opulentissimam Asiam prius ab illo spoliatam, sibi à spoliatis corradendum quod posset. Plut.in apoph.

C. Fabricius.

P.Cornelium, hominem (vt putabatur) auarum & furacem, sed egregiè fortem ac bonum imperatorem, suo suffragio fecerat consulem. Huic quum Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor simultatis, ipsum fecisset consulem, bello præsertim magno & graui: Nihil est, inquit, quod mihi gratias agas, si malui compilari quàm venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate sperabat fore, ne Romani venirent in manus hostium. Erasm.lib. 6.apoph.

Scæuola.

Septimelio Anagnino (quem Plutarchus & Plinius Septimuleium vocant) cui pro C. Gracchi capite erat aurum repensum, roganti, vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum. Cicero libr.2.de Oratore.

Deiotarus.

M.Crassus ad Parthicũ bellũ proficiscẽs, quum in itinere Deiotarum Galatarum regem, extremo iam senio confectum, nouam vrbem ædificantem offendisset: O rex, inquit, quídnam negotij hoc est? Quid, quũ iam duodecima diei hora tibi adsit, nouam vrbem condere incipis? Ad hæc subridens Deiotarus, Crassíque auaritiam subcarpens, Tu verò, inquit, imperator, quum sis, haud quaquam (vt videre videor) matutinus (erat enim sexagenarius) in Parthos cum exercitu festinas, prædam amplissimam rapturus. Bruson.lib.1.ca. 1.ex Plutarch.

Cicero.

Quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri vino apposito diceret, Bibe Falernum hoc annorũ quadraginta: subtaxans Cicero hominis auaritiam, Bene ætatem fert, mi Damasippe, ait: Veniámque dedit vino, vnde gloriam Damasippus aucupabatur. Brus.lib.1.

Idem.

Crasso dicente, Stoicorũ esse dogma, virum bonum esse diuitem. Vide, inquit Cicero, ne magis hoc sentiant, sapientis esse omnia: rectè notans Crassi auaritiam, cui nihil esset satis. Eras.4.apoph.

Idem.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi verę laudis gustum (inquit) minimè sentiunt. Philipp.2.

Iugurtha.

Iugurtha cùm pecunia Romanos exagitasset, iussúsque tandem esset à senatu paucis diebus Italia decedere: Postquam Roma egressus est fertur sæpe tacitus respexisse, & postremò dixisse, O vrbem venalem, & mox perituram, si emptorem inuenerit. Quod paulo pòst euenit. Romani quippe, antea cum inuicti essent, sola auaritia victi sunt, & antiquũ nominis decus planè amiserunt. Bruso. lib.1.cap.1.ex Salustio.

Nero.

* Nunquam cuiquam munus publicum delegauit, quin hæc adiiceret: scis quibus mihi est opus: &, hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quã principe dignior. Suet. & Dion.

Seneca.

* Nulla auaritia, inquit, sine pœna est, quanuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrymarum, ô quantum laborum exigit! quàm misera desideratis, quàm misera partis est? Adiice quotidianas sollicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormẽto pecunia possidetur, quàm quæritur. Epist.115. ad Lucillium.

Idem.

* Multò concitatior est auaritia in magnarum opum congesta collocata: vt flammæ infinitò acrior vis est, quo ex maiore incendio emicuit. lib. 2. de benef. cap.27.

Idem.

* Irrupit in res optimè positas auaritia: & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatẽ intulit, vt multa cõcupiscendo omnia amisit. Epist. 90. ad Lucill.

Idem.

* Aurum & argentum, & propter ista nunquam pacem agens ferrum, quasi malè nobis committerẽtur natura abscondit. Nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nos & causas periculorum nostrorum, & instrumenta, disiecto terrarum pondere eruimus. Nos fortunæ mala nostra tradidimus: nec erubescimus summa apud nos haberi, quæ fuerãt ima terrarum. Vis scire quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? Nihil est istis, quandiu mersa & inuoluta cœno suo iacent, fœdius, nihil obscurius. quid ni; quando per longissimorum cuniculorum tenebras extrahũtur. Nihil est illis dum fiunt, & à fece sua separãtur, informius. Deniq; ipsos opifices intuere, per quorum manus sterile terræ genus & informe perpurgatur: videbis quanta fuligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos quàm corpora: & in possessore eorum quàm in artifice plus est sordium. Epist. 94. ad Lucill.

Idem.

* Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Epist. 108. ad Lucill.

Idem.

* Quæ tanta necessitas hominem ad sidera erectum incuruauit, & defodit, & in fundum telluris intimæ mersit, vt erueret aurum, non minore periculo possidendum quàm quærendum? Natural. quæstion. libr. 5. cap.15.

Vespasianus.

Instituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? Negante illo. Atqui hæc, inquit, è lotio est. Sueton. & Bruson. lib. cap.1.

Idem.

Legatis nunciantibus, decretam illi publicè non mediocris summæ statuam, iussit vt eam continuò ponerent, & cauam ostendens manum. Ecce (inquit) parata basis. Significans, vt eam pecuniam, quam in statuã decreuissent impendere mortuo, viuo darent in manum. Sueton. in Vespasia.

Idem.

In itinere quodam mulio desiliit, quasi calceaturus mulas: sed re vera, vt adeundi litigatori spatium morámque præberet. At Cæsar dolum suspicatus, interrogauit mulionem, quanti calceasset? pactúsque est lucri partem. Hoc si fecit vt suos corrigeret, ciuilitas fuit: sin vt eo emolumento fieret ditior, sordidum erat. Sueton. in Vespas.

Idem.

Quidam è charis ipsius ministris, apud ipsum pro quodam, quem fratrem suum esse simulabat, intercedebat, vt illi procuratio committeretur. Id sentiens Cæsar candidatum solum ad se vocauit, exegítque pecuniam quam ille suffragatori suo pepigerat: ea accepta, mox ordinauit. Huius rei ignarus minister, rursus interpellauit pro fratre, cui Vespasianus: Alium, inquit, tibi fratrem quære, hic quem tuum putas, meus est. Sueto. in Vespas.

Anonymus.

Rusticus quidam, quoniam gratuitam libertatem suppliciter petens à Cæsare Vespasiano, repulsus est, non est veritus clarè dicere: Vulpes pilos mutat, non mores, exprobrans illi naturæ rapacitatem: quasi mercede data concessus fuisset, quod gratuitò negabat. Sueton. & Bruson. lib. 1. cap. 1.

Caligula.

In auctione Apronius quidam, vir prætorius, dormitans capitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum sibi nutantem præteriret: nec hoc monere desiit, donec ignoranti tredecim gladiatores sestertium nonagies addicerentur. Erasm. lib. 6. apophtheg.

I. Bassus.

Quærente Domitia Passiani, quòd taxans eius sordes, calceos eam veteres diceret vendere consueuisse: Non, me hercules, inquit, hoc vnquam dixi, sed dixi emere te solere. Bruson. lib. 1. cap. 1.

Alexander Seuerus.

Vetronium Thurinum, familiarem, quòd his, qui petebant aliquid à Cæsare, vendidisset suum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatúmque ad stipitem alligari iussit, supposito igne ex humida materia, præcone clamante: Fumo punitur, qui fumos vendidit. Ælius Lampridius.

D. Hieronymus.

Et dicere & scribere solebat, auaro tam illa quæ habet, quàm quæ

non habet deesse. Ostendens, hominem auarum semper esse egenum, etiamsi amplissimas diuitias possideat. Fulgo. lib. 7. cap. 2.

Alphonsus rex.

Dicere solebat, ab diis olim, Ioue, Neptuno, Plutone, omnia trifariam partita fuisse, & sua quenque sorte partéque contentum agere. At hominibus hodie, neque quod satis, neque quod minus esset, satis esse. Notat, auaritiæ & habendi desiderium omnibus innatum. quàm pauci enim sunt, qui sua sorte contenti viuere cupiant. Pan. lib. 4. de Alph. reb. gest.

Idem.

Quum audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Vergilius in Æneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas: ad suos conuersus, ait, Ex his insulis in curiam Romanam commigrasse Harpyias compertum est, ibique iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ curiæ ingluuiem, auaritiam, & detestandam rapacitatem. Panormit. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi, cap. 8.

De audacia.

Chilo.

Dicere solebat, Non esse tentanda quæ fieri non possunt. Quædam honesta sunt ac magnifica: sed magno reipubl. malo tentantur: si nequeas perficere. Atque hæc est præcipua pars boni consultoris, dispicere nō solùm quid per se optimū sit, sed quid pro temporum ratione possit obtineri. Laërt.

Isocrates.

Inter amicos dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam, mercedis loco daturum decem milia. Nam animi timiditas reddebat Isocratem ad dicendum inutilem. Erasmus Roter. lib. 8. apopht.

Epaminondas.

Imminente aduersus Lacedæmonios pugna, cùm sella in qua sedebat succubuisset, viderétque milites hoc prodigio exturbatos: Imò, inquit, sedere prohibemur, militúmq; animos restituit. Plutarch.

Leonidas.

Obiurgatus à quodam, quòd paucis militibus stipatus, cum multis pugnare tentaret: audacter respondit, si ex multis constat victoria, non tota sufficeret Græcia: si in audacia horum, numerus sufficit. Plutarch. in Lacon.

Archidamus.

Conspiciens filium suum cum Atheniensibus iuueniliter ac temerè congredientem: Aut viribus, inquit, adde, aut animis adime. docens, periculosam esse audaciam, si vires nō suppetant spiritibus. Plutarch. in Laconicis. Stob. serm. 51. Bruson. lib. 2. cap. 43.

Agis Archidami F.

Audiens quosdam abhorrere ab hostium multitudine, ait, non percontandum esse quot sint hostes, sed vbi sint, vt audacter aggrediantur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum apud Mantineam pugnare cum hostibus numero longè superioribus prohiberetur: Fortiter pugnandum est, inquit: cum multis enim pugnare necesse est, qui multo-

rum

rum dominus esse cupit. Brus.lib.7. cap.2.

Idem.

Interrogatus quot haberet milites: Quot sufficiunt, inquit, ad fugandos hostes, Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Ad Macedonum regem nuntios misit Agesilaus rex, rogans, vtrum per hostium solum irent, an amicorum? Cùm ille respondisset, se consultaturum; Fiat, inquit, igitur consultatio: nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, sibique metuens, satius esse censuit, illum vt amicum suscipere. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Admonitus à suis, ne cum Thebanis, qui numero præstabant, manus consereret; respōdit, Qui multis vult imperare, non debet multorum timere congressum. Plut.

Pædaretus.

Quum à quopiam audiret, magnũ hostium esse exercitum, audacissimè respondit: Eo maior erit & gloriosior nostra victoria. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Pirata quidam populabundus discurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus est, rogatus cur id ausus esset? Quoniam inquit, deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant, nec sponte dabant, vi erepturus. Ad id Cleomenes: Compendiosa, inquit, malitia. Detestatus prædonis nefarium scelus, probauit tamen orationis expeditam breuitatem. Plut. in Lacon. apoph.

Epaminondas.

Alexander Pheræus, hostis Thebanorum, Atheniensibus à quibus in amicitiam societatémq; ascitus fuerat, polliceri se quum dixisset eis carnes, quæ mina prius vendebantur, semiobolo præbiturum, audiente Epaminonda: At nos, inquit, Thebanis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has carnes coquendas gratis exhibebimus, eorum enim agrum excindemus. Bruson. lib.1.ca. 6. ex Plutarcho.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor fortè fortuna obuiam factus Xenocrati, qui à Telone obtorto collo in carcerem ducebatur, occurrens fustem impegit in caput Telonæ, Xenocratémque liberauit, & Telonem in carcerem coniecit, Quod Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, Xenocrates post aliquot dies obuiam factus Lycurgi filio: Retuli, inquit, gratiam patri tuo, qui ob tam audax facinus meritò ab omnibus laudatur, Erasm.

Aratus.

Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco in bellis eximium: Differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Alexander.

Audiens Darium, inuictissimum Persarum regem, multas parare militum myriades: respondit, Vnus lupus non multas timet oues. Antonius in Melissa serm. 37. par. 1. & Maximus serm. 71.

Diphilus tragicus.

Quum in ludis Apollinaribus ad eum versiculum venisset, Miseria nostra magnus est, directis in Pompeium Magnum manibus, pronuntiauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus;

nec histrio veritus est iterare simili gestu. Dubites, vtrum potius mirari conueniat actoris audaciam, an populi. Simili audacia vsus est in eadem fabula, quum ventum esset ad eum versiculum; Virtutem istam veniet tempus quo grauiter gemas. Tametsi mihi videtur carmen esse mutilum. Suspicor addendum, Serua virtutem istam, aut aliud simile verbum, vt sit versus Trochaicus. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Iulius Cæsar.

Facinora, quæ & periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: de his non consultandũ, quod ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas: expensio verò periculi reuocat hominum audaciam. Plat.

Huc refer ea quæ sunt infrà sub titulo Temeritatis. Videtur enim temeritas non minimam cum audacia habere affinitatem & cognationem.

De auditu, & auditoribus.

Thales.

AB amico quodam rogatus, quãtum veritas distaret à mendacio? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit vir sapientissimus, non ea certa esse illico, quæ auribus percipimus ab aliis, qui mendaciter de rebus nugantur: sed ea demum, quæ coram oculis cernimus. Maximus serm. 35.

Xenocrates.

Dicebat, pueris potius aures esse muniendas follibus quàm athletis: quòd plus sit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis sermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia. Laert. lib. 4. cap. 2. Plutarch.

Stratocles.

Quum audiuisset partam esse ab hostibus victoriam, rem protinus populo patefecit, & vt publica supplicatio in laudem deorum institueretur persuasit. Verùm quum paulo pòst ex alio nuntio intellexisset, suos non victores, sed fugatos fuisse: vana spe lusus, Ecquis (inquit) vestrûm quicquam damni accepit, quod totum hoc triduum mea opera hilares lætique fuistis? Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pindarus.

Apud Thebanos, in contentione imperitis auditoribus vsus, superatus est à Cotinna quinquies. Redarguens verò ruditatem ipsorum Pindarus, vocauit Catinnam. Ælianus lib. 13. de Varia historia.

Straton.

Cùm Stratoni physico quidam obiecisset, quòd Menedemus plures haberet auditores: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt, quàm vngi? Nil autem aliud his verbis indicare voluit, quàm Menedemi philosophiam esse dilutam: & quàm plurimos inueniri, qui audiant quidem de rebus disputantes, sed perpaucos qui virtutem exercerent. Eras. Rot. lib. 7. apoph.

Vide apopht. de Attentione.

De auguriis.

Misonianus.

QVum expectantẽ & stantẽ equitũ turmã inspiceret, in qua ipse cũ Romanis militibus erat & moræ causam

causam intelligeret esse, quòd augur prius inspicere vellet quid augurij capiendum esset ab aue, quam fortè in via offenderat? Misonianus aliud à se agi fingens, arcum tetendit, primáque sagitta confossam auem in terram deiecit, atque ridens ad comites conuersus dixit, Parum consilij atque opis ab irrationalibus animatis posse quēquam sperare, posteaquam pateat, ea nescire, quæ ad se ipsa pertineant. Et re & verbo auguria vana esse, stultéque eis credi, ostendens. Fulgos. lib 7. cap. 2.

Augustus Cæsar.

Quum sublimis ex Actiaca victoria reuerteretur, occurrit inter gratulantes quidam coruum tenens, doctum hæc verba sonare, Aue Cæsar victor. Hac salutatione delectatus Augustus, auem sex millibus numûm emit. Socius opificis, ad quem nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæsari eundem & alium habere coruum, quem vt afferre cogeretur, rogauit, allatus, verba quæ didicerat expressit, Aue victor imperator Antoni. Augustus nihil exasperatus, tantum iussit, vt munus cum delatore partiretur. Bruson. lib. 2. cap. 3. Macro. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Salutatus similiter à psittaco, & hunc emi iussit. Idem miratus in pica, & hanc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat, Opera & impensa periit. Tandē peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eâ quum Augustum prætereuntem salutasset, Cæsar: Satis, inquit, istiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quæ toties audierat, subtexuit, Opera & impensa periit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quanti nullam adhuc emerat. Macrob. libro 2. capit. 4. Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

Callisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatum dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit, Diogenes, infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brusonius libro 1. cap. 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te conuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa cōuinco, qui tuis relictis, me meáque colas. Significans, illum à schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, mihi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plut. in apoph.

Omulius.

Indicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos: quàm bonum principem malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosus libro 7. capite 2.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui

& incolumes esse vellent darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus imperat.

Constantinus Romanorum imperator cùm principum aulas vbique spadonum atque aulicorum improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiam atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastes, lib.8. cap.14. Ecclesi.histor.

Alexander Seuerus.

Alexander Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quod proposuerat. AElius Lampridius in Al. Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus non necessariis dicens: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipublicæ vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo rarissimam rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson. lib.1. cap.5.

Sigismundus Imp.

Reges ac principes in terris beatos esse aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatisque cultores in curiam asciscerent. AEneas Syluius lib.2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandem vel cum periculo capitis inde amouerent. Innuit autem, quàm difficulter ab aula diuelli possint qui nihil aliud quàm otium & luxum sectantur. AEneas Syluius lib. eodem.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit garrias aues triremen circunuolantes, & bolos à nauigantibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cũ amicis secum nauigantibus digito ostẽdisset: Persimiles sunt his garriis, inquit, aulici aliquot mei, qui simulac concertantes beneficiũ à me accipiũt, statim aufugiũt. Notauit autẽ aulicorũ ferè omniũ mores, qui fidos se seruos principibus prçstant, dũ prædã, luxum, munera, &c. hiantes expectant: & voti compotes facti à principum conspectu ad priuatos fugiunt. Panormit. lib.1. de reb. ab Alphonso gestis.

Aeneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimùm sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curiæ valedicerent. Ostendunt enim animum suum expletũ esse & periculo se subtrahunt, in quod curiales frequenter incidunt: qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnã domini mactantur. Cæterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multò ditiores principum liberalitate ac munificentia reddantur. Æneas Syluius lib.1. commen. de reb. gestis Alphonsi.

De

De authoritate.

Pericles.

A Populo frequenter vocatus, ἀσύντακτός εἰμι. inquit, ſentiẽs, ſe non eſſe cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum. Plutar. in Græc. apoph.

Idem.

* Quum in comitiis accuſaretur ob res malè geſtas, grauiter reſpondit, ſcilicet, mihi quidem vos iraſcimini, ei viro qui nemini veſtrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ deſpicientia. Non crimen modò arrogantiæ, vanitatis, ambitionis effugit tunc, magnificè de ſe loquendo: ſed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipſo inuidiam opprimentis, quod deiici ſe & frangi non eſt paſſa. Plutarch. libr. Qua ratione quis citra inuidiam ſeipſum laudare poſſit.

Epaminondas.

* Pelopidam à principibus Reipublicæ accuſatum, quod exacto Bœotarchiæ tempore non ſtatim domum rediiſſet, ſed bellum feliciter continuaſſet, ſubmittentem ſe & deprecantem Thebani ægrè abſoluerunt. At contrà Epaminondam, qui eius tum fuerat collega, multa de rebus ſuis geſtis magnificè prædicantem, ac dicentem, Paratus ſum mori, ſi fateri velitis, ô ciues, me vobis inuitis Laconiam vaſtaſſe, Meſſenẽ inſtauraſſe, & Arcades in vnũ corpus cõduxiſſe: nõ ſuſtinuerũt iidẽ ire in ſuffragia, ſed admiratione viri gaudio ſimul riſúque oborto diſceſſerunt. Plutar. eodem lib.

Scipio Afric.

* Romani ægrè tulerunt Ciceronẽ crebro res ſuas contra Catilinam geſtas prædicantem: iidem tamen Scipionem dicentem, Non debetis vos ſentẽtiam de Scipione ferre, qui vobis poteſtatem decernendi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitolium deduxerunt, ſacrificióq; eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Athenienſis.

* Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placaſſet, & qualis tandem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniuſtè deprehenſus ſim? Plutarch.

M. Scaurus.

Pro roſtris accuſatus, quòd à rege Mithridate ad prodendam Rempublic. pecuniam accepiſſet, ita cauſam ſuam egit: Iniquum eſt, Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationem vitæ reddere. Sed tamen audebo vos interrogare: Varius Sucronenſis ait, M. Æmylium Scaurũ mercede corruptum, populum prodidiſſe: A. Æmylius Scaurus huic culpæ ſe affinem eſſe negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accuſationem repulit. Eraſm. lib. 6. apophth. ex Plin. cap. 72. de viris illuſtribus.

Cato Vticenſis.

In forum veniens cum Thermo, ac conſpicatus Caſtoris templum armatis occupatum, omnéſque fori aditus à gladiatoribus obſideri, ipſúmque Metellum vnà cum Cæſare: O timidum, inquit, hominem, qui aduerſus vnum tantam armauit multitudinem. Plutarchus in eius vita.

Auguſtus.

Auguſtus indignè ferebat, aliquid de ſe componi niſi ſeriò, & à præſtantiſsimis: admonebátque prætores,

ne paterentur nomen ſuum commiſſionibus minorum aut hiſtrionum obſoleſieri: hac quidem in parte Alexandrum Magnum referens. Decet enim, vbique principis authoritatem ſartam tectam præſtare. Eraſ. lib. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter ſe tumultuantes vellet compeſcere, nec auſcultarent illi, ſed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes ſenem, quem iuuenem ſenes audierunt. Auguſtus enim adoleſcens ad Rempubl. admotus eſt, ſummáque fuit authoritate: hac ſola voce illos coercuit, nec aliud ſupplicium ob concitatum tumultum exegit. Plut. Rom. apoph.

Cicero.

* Metello obiicienti, plures ipſo teſtimonium contra eos dicente damnatos, quàm defendente abſolutos eſſe: Quis verò, inquit, non hoc dicit, plus in me fidei eſſe quàm eloquentiæ? Plutarch.

Seuerus imp.

Quum milites Baſſianum Seueri filium (qui pòſt Antoninus Caracalla dictus eſt) Auguſtum conſalutaſſent, eo quòd pater pedibus æger bellum moraretur: iuſsit ſe deferri ad tribunal, ſimulque adeſſe omnes tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, ſiſti deinde & filium, qui Auguſti nomen non recuſarat. Hic quum in omnes eius facti autores iuſſiſſet animaduerti, excepto filio, omnéſque ante tribunal proſtrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingens, Tandem (inquit) ſentitis caput imperare, non pedes. Ælianus Spart.

B

DE BALNEO.

DIOGENES.

INGRESSVS aliquando ſordidum balneum, dicebat, Qui hîc lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo, quo mundarentur. Laërt. lib. 4.

Stratonicus.

Quum videret ſacellum, malo, ſordidóque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, poſteaquam è balneo exiit malè lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quiſquis enim hîc lauit, illic ſuſpendit tabulam, veluti ſeruatus. Indicans, magnum eſſe, ſi quis è tali balneo exiſſet incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in Arcadia malam terram ac ſalſam aquã balneator exhiberet, iocatus eſt ſe terra marique obſideri. Apparet in balneis terræ fuiſſe vſum, qui nunc eſt fullonibus. Eraſm. lib. 6. apoph.

De barba.

Ariſtippus.

DIonyſij quæſtor, nomine Simus, natione Phryx oſtẽdit Ariſtippo ſuas ædes vndiquaque ſplendidas, etiam pauimẽto pretioſis teſſellis conſtrato. Itaque omnibus circumſpectis Ariſtippus ſputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignanti, hoc colore ſe excuſauit quòd in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil eſſe fœdius,

dius, aut immundius, barbati faciе, cùm eam hominis partem oportuerit esse mundissimam. Quāquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippum, vtcunque illi ascribatur. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus, cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunque venatur stimulos ad virtutem. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam, & super ea quoque re narrant Lycurgum reddidisse rationem: Quoniam, inquit, coma formosis addit decorem, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóque constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestāda est quorundam præpostera cura qui corporis eas partes vellūt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecūdiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: contra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plut. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbam alerent? Quoniam, ait, hic ornatus cùm sit homini omniū pulcherrimus ac proprius, nullo omnino constat impendio. Plutarch. in apoph. Lacon.

Demonax.

Cuidam percontanti, quam philosophię sectam potissimùm amplecteretur? Quis, inquit, tibi indicauit me esse philosophum? Móxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit, si tu me ex barba iudicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm. lib. 8. apophtheg.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret decorum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatū, significans, multarum rerum vsum & experientiam in medico considerari. Meminit Valer. Max. lib. 1. cap. 1.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbę radantur. Hoc dictum quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit in prælio nullā ansam meliorem esse, quàm barbæ. significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiūt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi. Plut.

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus, cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos, me nō mulierem, sed virum esse in-

telligam.Barba enim ornat virum:& admonet,vt virilia, quoque facinora fortius aggrediamur.Lycosth.

De barbarie.

Anacharsis.

Cuidam obiicienti, quod esset barbarus:Certe,inquit,apud Athenienses,sed vicissim, Athenienses barbari sunt apud Scythas.Greci,sed imprimis Attici (quoniã apud ipsos florebant disciplinæ liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabant barbaras:cùm barbarum dicatur,quicquid est peregrinum atq; inusitatũ. Laërt. lib.1.cap.9.

Stratonicus.

Interrogatus,vtri essent barbariores,Bœoti,an Thessali?nominauit Eleos,significans, hos vtrisque barbariores,cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius : si ab Eleo fuisset propositũ , vt fortè fuit. Eras. 6.apoph.

Seneca.

* Cùm barbarorum animos species iniuriç perculit,aguntur statim: & qua dolor traxit, ruinæ modo,regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetentes sua : gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore vrgere, & per suum vulnus exire. Lib.3.de ira,cap.3.

De beatitudine.

Chilon.

Interrogatus,qua re docti præcellerent indocto? Bona, inquit,spe. Doctos autẽ appellabat, honestis legibus ac moribus institutos,& iuxta rectam institutionem vitam agẽtes. Hi cæteris rebus pares, hoc vno superant improbos,quòd pòst hanc vitam sperant rectè factorum præmia. Nam Lacones existimabãt egregios viros, post obitum in vitam beatam translatos,fieri diuos.Diogenes Laërtius.

Socrates.

Interrogatus de Archelao Perdiccæ filio, qui tum fortissimus habebatur,num eum beatum iudicaret?Nescio,inquit : nunquam enim cum eo collocutus sum. Subiicienti, Eadem opera de rege Persarum dubitare potes an sit beatus?Quid ni,inquit,cùm nesciam quàm sit doctus, aut quàm vir bonus. Socrates hominis beatitudinẽ veris animi bonis metiebatur. Cicer.lib.Tuscul.quæst.5.ex Gorgia Platonis.

Diogenes.

Athenienses hortabantur Diogenẽ,vt mysteriis initiaretur:addentes, quòd initiati apud inferos principatum tenerent.Ad quç Diogenes,Perquàm ridiculum est, inquit,si Agesilaus& Epaminondas in cœno degũt: & Patetion fur ac vilissimi quique homines,quòd initiati sint,in Beatorum insulis erunt. Grauiter taxauit sacrificulorum errores , qui quæstus gratia blandiebantur hominum imperitorum superstitioni, persuadentes,initiationem cõferre felicitatem post hanc vitam.Eras.lib.3.apoph.ex Diogenis Laërtij lib.6.

Antisthenes.

Quum Orphicis mysteriis initiaretur, ac sacerdos diceret , illũ bonis plurimis fruiturũ apud inferos, post hanc vitam: Cur,inquit,ergo tu non abrumpis vitam?Erasm.Roter.lib.7. apopht.ex Laërtij lib.6.cap.1.

Plato.

Eum demum beatum in vita pronunciari dicit, cui in senectute contigit

tigit, vt ſapiētiam veráſque opiniones aſſequi poſſit. Cicer.lib. de Finibus 5.

Ariſtoteles.

* Exiſtimandum eſt, inquit, beatitudinem non in diuitiarum poſſeſſione eſſe ſitam, ſed in bono ſtatu animæ. Etenim neq; corpus ornatum veſte ſplēdida beatū aliquis dixerit: ſed quod ſanitate fruitur, & bene ſe habet,licet nihil ex prędictis ei adſit. Eodem modo ſi anima ſit bene inſtituta ipſam & hominē huiuſmodi fe licem appellare conueniet: nō illum verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cùm ipſe nullius ſit pretij. Quoniā ne equum quidē, licet phaleris aureis,& reliquo apparatu precioſo ornetur,magnifacimus,ſi natura malus ſit. At illū qui natura ſit generoſus,impēſius laudamus. Quemadmodū enim ille ridiculus fuerit, qui ſeruis ſuis deterior eſt: ita nō minus habēdi ſunt miſeri, quorū diuitiæ maioris ſunt precij, quàm ingenium proprium.Stob.ſerm.3.

Anaxagoras.

Interroganti cuidā,quiſnam eſſet beatus? Nemo,inquit, ex iis quos tu fœlices exiſtimas:ſed eū in eo numero reperies, qui à te ex miſeriis conſtare creditur. Nō erit ille diuitiis & honoribus abundans,ſed aut exigui æris,aut non ambitioſæ doctrinę fidelis ac pertinax cultor, in ſeceſſu quàm fronte beatior.Valer.Max.lib. 2.cap.Bruſon.lib.2.cap.36.

Seneca.

* Beatæ vitę cauſa & firmamentū eſt,ſibi fidere. Hoc autē contingere non poteſt, niſi cōtemptus eſt labor, & in eorū numero habitus, quæ neque bona ſunt,neq; mala. Epiſt.31.ad Lucill.

Idem.

* Beatus is non eſt, quem vulgus appellat,ad quē pecunia magna confluxit: ſed ille, cui bonum omne in animo eſt,erectus, excelſus,& mirabilia calcans: qui neminem videt cū quo ſe commutatum velit:qui hominem ea ſola parte æſtimat, qua homo eſt: qui natura magiſtra vtitur, ad illius leges componitur, ſic viuit vt illa præſcripſit: cui bona ſua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit,certus iudicij,inconcuſſus,intrepidus: quem aliqua vis mouet,nulla perturbat: quē fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentiſſimum, vi maxima intorſit,pungit,non vulnerat,& hoc rarò.Epiſt.45.ad Lucill.

Idem.

* Quid eſt beata vita? Securitas & perpetua tranquillitas:hanc dabit animi magnitudo, dabit conſtantia bene iudicati tenax. Ad hoc quomodo peruenitur? Si veritas tota perſpecta eſt, ſi ſeruatus eſt in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, aut benigna, intenta rationi, nec vnquam ab illa recedens, amabilis ſimul mirabiliſque.Epiſt.92.ad Lucill.

Idem.

* Tunc beatum eſſe tè iudica, cùm tibi ex te gaudium omne naſcetur. Quum in his quæ homines eripiunt, optant, cuſtodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, ſed quod velis: breuem tibi formulam dabo,qua te metiaris,qua perfectum eſſe iam ſentias. Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infeliciſſimos eſſe felices. Epiſt. 124. ad eundem.

Idem.

* Beata eſt vita, quæ conuenit naturæ ſuæ. hæc non aliter

contingere potest, quàm si primùm sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcherrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiúmque ad id, nō anxiè tamen rerum quæ vitam instruunt curiosa: diligens sine admiratione cuiusquam: vsura fortunę muneribus, non seruitura. Lib. de vita beata, cap. 3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

SOlon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorē? Tellum nominauit Atheniensem, priuatum hominem: sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus dein, cui post illum tribueret felicitatis elogium. Cleobin & Bitum argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facile confiteor te regem opibus & imperio florentem: beatum non appellatum, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodotus in 1. & Laërt. lib. 1. cap. 1. & Eras. lib. 7. apoph. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Cùm quidam apud Agesilaum admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem inquit, cùm huius esset ætatis, erat infelix. indicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso cōtigit. Plut.

Epaminondas.

Percontatus, quisnam inter omnes duces omnium esset fortissimus: ipséne, an Chabrias, an Iphicrates? Respōdit, hoc iudicare satis arduum est, dum viuimus. Indicare autem voluit, Solonis sententiam esse verissimam, qui neminē ante mortē beatū iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque dum vixerit. Plut. in Græc. apoph.

Dionysius tyrannus.

* Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequam piè defunctum viderit. Mortuum laudare tutum est. Stobæus serm. 94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam ei vita omnino trāsacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vbi se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Stob. ibid.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli vocātur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarch.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenien-

nienses habere nouum instructum exercitum: Quid inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouas habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nouis armis instructos, quum his nescirent vti. Plutarch. in apoph.

Idem.

* Magno & instructo exercitu cōspecto, sed sine duce: Quanta bellua! dixit; sed absque capite. Stob.

Xenophon.

* Victoria in bello nec multitudine, neque fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. serm.49.

Brasidas.

* Existimate tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, ac obedire ducibus. Thucyd.lib.5. Stob.serm.52.

Antigonus.

* Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere, sed vtilitatem retro sitam persequi. Stobæus serm.52.

Lamachus.

* Præfectum quendam manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum: Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plutarc. & Stob.

Antigonus.

* Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob.

Ephori.

Quum Lacedæmoniorũ rex polliceretur se funditus euersurũ quandam ciuitatem, quæ sæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium: non permiserunt Ephori, dicentes; Nequaquam abolebis, neque subuertes iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus acueretur ab bellandi peritiam. Plut.in Lacon. Bruso, lib.3.cap.15.

Eudamidas.

Cùm quidam cõmemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulisset, hortaretur ad bellũ cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit Eudamidas, istuc idem esse ac si quis deuictis mille ouibus, pugnaret cũ quinquaginta lupis: significans Persas, vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus, bellacissima gente, rem habere. Proinde qui ob victorias à Persis reportatas censeret cum Macedonibus bellum item suscipiendum, nihilo probabilius diceret, quàm si quis ei qui vicisset mille oues, diceret, Aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris, Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Cuidam percontanti, cur ciuibus bellum aduersus Macedones suscipere volẽtibus, ipse autor esset quiescendi? Quoniam, inquit, nolo illos mendacij arguere. Tectè significans, Spartanos gloriosè magis quã seriò bellum poscere. Eos prodidisset Eudamidas, si ipse quoque bellum approbasset. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent, Nunc effecit, vt per ipsum stetisse videretur, quo minus bellum susceptum esset, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integram quasi promptos

haberent ad bellandum animos. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Percontanti cuidam, quamobrem omnium deorum statuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ? Ne, inquit, probra quæ ob ignauiam iaciuntur in homines, ad deos referamus, néve iuuenes, nisi armati, deos comprecentur. Eo commẽto ciuium animis hanc opinionem infigere studebat, diis gratam esse fortitudinem, inuisam ignauiam: simúlque iuuentutem armis ferẽdis debere assuescere, quo simul & minus indulgerent delitiis, & vtiliores bello euaderent, si ne religionis quidem causa fas esset arma ponere, cuius obtentu ferè solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Cùm in bello vidisset iaculum, catapulta mittendum eo tempore primùm ex Sicilia aduectum, exclamasse dicitur, Hercules, periit viri virtus. Quo dicto innuere voluit, fortem virum vix ab ignauo in strage posse dignosci, si tormentis bellicis non manu res geritur. Plut. in Lacon. apoph. Stob. serm. 49.

Lacones.

Venerem, quam vocant μορφὰ, armatã colunt. quin omnes etiam deos deásque hac figura fingũt vt lanceam teneant: hac imagine significantes, omnes esse bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchrius: tali specie proponebant deos suos, quales cupiebant esse ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos otiosos & quietos, eósq; fingebant gestu recumbentium. Porrò quum archetypus omnis honesti petẽndus sit à numine, periculosum est Reipubl. tales facere deos, quales si quis imitetur, inutilis aut perniciosus sit Reipubl. futurus. Plut. in Lacon.

Darius.

* Ferro bella geruntur, non auro: viris, non vrbium tectis: omnia sequuntur armatos. Q. Curtius, lib. 5.

Teres.

Teres Sitalci pater dicere consueuit, Quoties esset in otio, nec militia exerceretur, se nihilo meliorem esse equisonibus. Plut. in apoph.

Demosthenes.

* Bellum honestum turpi paci præferendum est. Stob. serm. 49.

Thucydides.

* Quàm temerarij & repentini sint belli casus, priusquam ingrediamini, considerate. Solet enim eius mora diuturnior in diuersam plerunque fortunam abire. libr. 1. histor. & Stob. serm. 49.

Idem.

* Bellum minimè certum aut præscriptum aliquid habet: sed ipsum per se multa machinatur pro re nata. qui id leniter & facilè fert tutior est: iracundus autem nihilo minus peccat. Ibid.

Iul. Cæsar.

* Expectare dum hostium copiæ augentur, summa dementia est. Comment. lib. 4.

Idem.

* Errant qui in bello omnes secundos rerum euentus expectant. Comment. lib. 7.

Alphonsus rex.

Aliquot ei ciuitates quum ab Eugenio pontifice oblatæ essent dono, eo quòd Picenum armis suis sedi Romanæ recuperatum esset: Alphonsus cùm has repudiasset, respondit, se nequaquam quæstus aut prædæ,

prædæ, ſed eccleſiæ gratia hanc expeditionem ſuſcepiſſe. Innuit autem, non aliam ob cauſam quàm pro aris & focis, hoc eſt, pro ſalute patriæ & religione conſeruanda, bellandum eſſe. Panorm. libr. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Vide apoph. de Militia.

De belli pernicie.

Antiſthenes.

QVum quidam dixiſſet, pauperes interire in bello: Imò plures tum fiunt, reſpondit. Stobæus ſerm. 48.

Diogenes.

Philippo cum Græcis pugnaturo, Diogenes in eius caſtra peruenit. perductus igitur ad Philippum, ac rogatus num ſpeculator eſſet? Stultitiæ, inquit Diogenes, vanitatiſque tuæ ſum verus ſpeculator, qui cogente nullo, de vita & de regno velut ad caſum aleæ periclitaturus venis. Vtinam hodie audirent Diogenem ita loquentem, terrarum principes: qui ſæpenumero nulla vrgente neceſſitate propriis ſtimulati affectibus, bella cruentiſſima & pluſquam ciuilia ſuſcipiunt, in magnam ſuorum perniciem. Bruſon. libr. 3. cap. 15.

Antigonus.

Sophiſtæ cuidam librum de iuſtitia conſcriptum porrigenti: Deſipis, inquit, qui cùm me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iuſtitia diſſeritis. Sẽſit, eos qui ditionis ampliandæ, gloriæve cauſa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges. Eraſm. lib. 4. apoph. ex Plutarcho.

C. Marius.

Mille Camerinos, qui ſe in bello aduerſus Cimbros, ſtrenuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æquauit, ídque præter omne ius. Ad eos verò qui factum hoc reprehendebant, reſpondit, ſe ob armorum ſtrepitum, legum vocem non potuiſſe exaudire. Nihil aliud nimirum innuit, quàm leges ſemper ſilere inter arma. Plut. in Rom. apoph.

C. Cæſar.

Metello obſiſtenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti: Non idem, inquit, armorum & legũ tempus eſt. Quod ſi hæc pati non potes, nunc quidem hinc abſcede: ac poſteaquam peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi videbitur, & plebis patronum age. Plutarchus in Rom. apophthegmat.

C. Tacitus.

* Vbi bellum ingruit, innocentes & noxii iuxta cadunt. lib. 1. hiſt.

S. Auguſtinus.

* Quid culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, vt dominentur in pace victuri? hoc reprehendis. Sed timidorum eſt, non religioſorum. Nocendi cupiditas, vlciſcendi crudelitas, impacatus atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, &c. hæc ſunt quæ in bellis iure culpãtur. Adu. Manichæos.

Idem.

* Militare non eſt delictũ, ſed propter prædam militare peccatum eſt: nec Rempublicam adminiſtrare criminoſum eſt, ſed ideò agere rempublicam vt diuitias augeas, videtur eſſe damnabile. Propterea enim quadam prouidentia militantibus ſunt ſtipendia conſtituta ne

dum sumptus quæritur, prædo grassetur. De verbis Dom. tract. 19.

Vide apoph. de Militia.

De bellicis sumptibus.

Archidamus.

IN bello Peloponnesiaco sociis rogantibus, quāta pecunia futura esset satis? ac postulantibus, vt tributorum certum modum præscriberet: Bellum, inquit, non quærit definita: significans, eos qui bellum susceperunt, oportere per omnia seruire belli necessitatibus, quarum nullus est certus modus, quòd variæ sint bellorum præter expectationem occasiones. Plut. in apoph.

Pausanias.

Post victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit suis, vt apponerent cœnam Persicam, quam sibi barbari prius apparauerant. Ea cùm esset opipara ac sumptuosa: Lurco, inquit, eras, ô Persa, qui quum tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. id erat panis genus cōtemptum ac vulgare. Admonuit, stultissimū esse, locupletes pugnare cum his, quibus nō multum est quod eripiatur. Etenim si feliciter cadat Martis alea, exile lucrum est: sin secus, ingens est damnum. Erasm. libr. 4. apophthegm.

Q. Flaminius.

In Philopœmenem Achęorū ducē qui multos haberet equites & pedites armatos, sed pecuniarū indignus, Q. Flaminius ita ludebat: Philopœmen, inquiens, manus habet & crura, ventrem non habet. Ac tali quidem specie corporis erat Philopœmen. Quintius autem, equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: sed quoniam non habebat quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. Plutarchus in Rom. apoph.

De beneficentia.

Chilon.

DIcere solebat, Dati beneficij decere obliuisci, accepti autē meminisse. Quo vituperauit eorum hominum insaniam, qui beneficia in amicos collata non solùm exprobrant priuatim, sed publicè etiam coram omnibus. Laert. lib. 1. cap. 5.

Democritus.

Homo (inquiebat) ad largiendū, quam promittendum, promptior esse debet. Donum enim licet exiguum, prodest egenti, verba autem, ac magnifica promissa, nulli sunt vtilia, Stobæus.

Idem.

Si benè, inquit, mereri de aliquo voles, citissimè aliquid in illum beneficij conferas. Mora enim ingratum redditur, & parū amabile, quicquid dederis. Stob.

Pythagoras.

Interrogatus, qua ratione homines Diis similes haberi possent? Respondit, Si veritatem amplecterentur, & cunctis benefacerent. Ælius lib. 12. de Varia hist.

Alexander.

* Vrbem dono dedit cuidam, qui seipsum mensus, tanti muneris inuidiam refugiens, dicebat illud nō conuenire fortunæ suæ. Non quæro, inquit, quid te accipere deceat, sed quid me dare. Seneca, libr. 2. de benefic. cap. 16.

Socrates.

Socrates.

* Archelao regi roganti vt ad se veniret, respondit, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria nō posset. Timuit fortasse ne cogeretur accipere quæ nollet. Negotium enim illi erat cum rege omnia sua magno æstimari volente. Seneca, lib. 5. de benef. c. 6.

Aristoteles Cyrenæus.

Dicebat, non oportere beneficium oblatum à quoquam recipere. Aut enim vt rependere possit, molestias habiturum, aut si non referat, ingratitudinis reprehensionem incursurū. Ælianus lib. 10. de Varia hist.

Theophrastus.

Interrogatus, quidnam vitam conseruaret humanam? respondit, Beneficentia, Stob. serm. 41.

Heraclitus Physicus.

* Opportuna beneficētia, inquit, quasi cibus fami conueniens, animi indigētiam sanat. Anton. & Maxim. serm. de beneficentia.

Anacreon.

* Quum auri talentum à Polycrate tyranno accepisset, aliis id distribuit, inquiens, Odi munus quod vigilare cogit. Ibidem.

Lacedæmonij.

Quum Smyrnæis egentibus commeatum misissent, atque illi beneficium verbis attollerent, Lacedæmonij sermonem interrumpentes, Nil magni est, inquiunt. Hæc enim collegimus, vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius est beneficium, quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerāt (qui plerisq; mos est) bonā gratię partē amittunt. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Cuidam egeno mādauit, vt à quodam ex amicis ipsius talentum peteret, petiit, & accepit. Amico percontanti, cur id iussisset? Quoniam, inquit, ille cùm vir sit probus, inopia premitur: tu verò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipse pauper, hac ratione subuenit egenti. Bonorum enim probrum est, virum probum egere necessariis. Erasm. lib. 5. apoph.

Agesilaus.

Iis qui clanculum aduersarentur, palàm quidem non exhibebat negotium, sed efficiebat vt ipsum in militiam sequerentur, atque ex his nonnullos duces exercitus ac magistratus factos euehebat: qui cùm se in magistratu improbè & auarè gessissent, eóque in ius vocati periclitarentur; rursus Agesilaus illis patrocinabatur, & ab ipsis stabat, atque hac arte reddebat eos ex clanculariis hostibus amicos, & ad se reuocabat. Quibus rebus factum est, vt tandem neminem haberet aduersarium. Quid hac prudētia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci? Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Interrogatus, quid esset in regno beatissimum? respondit, nunquam vinci beneficiis. Phauorinus.

Artaxerxes.

Quum sibi malum punicum insignis magnitudinis à paupere datum esset; Per solem, inquit, ciuitatem ex parua magnam quàm celerrimè facere posset, si eius fidei credatur. Laudauit autem hominis beneficentiam qui pro fortunæ conditione obtulit regi quod habebat, & gratum putabat. Brus. lib. 3. cap. 13.

Philippus.

Quum Thebis obses esset, Philonis Thebani hospitio vsus est, multísque insuper ab eo beneficiis af-

fectus. Is quum vicissim à Philippo nihil muneris vellet accipere, Ne me, inquit Philippus, beneficentia superatum hac laude spolies, quòd hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius existimauit, bene faciendo, quàm potentia vincere. Plutarchus in apoph.

Alexander.

Taxiles, vnus è numero regum Indiæ, occurrēs Alexandro, sic illum affatus est, Prouoco te, inquit, non ad pugnam, neque ad bellum, sed ad aliud certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: sin superior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipsum inter nos certandum est, vter benefaciendo superet alterum. Et humanissimè complexus illum, non solùm non spoliauit ditione, sed auxit etiam. Plut. in apoph.

Diogenes.

* A quodam rogatus, quam ob causam homines mēdicis darēt, philosophis verò nihil largirētur: Quia, inquit, se claudos & cæcos fore sperare possunt, philosophos autem minimè. Anton. & Max. serm. de beneficentia.

Idem.

* Quum discum ossibus refertum Alexander ei dono misisset, Est quidem, inquit, cibus cynicus, sed donū minimè regium. Ibidem.

Idem.

* Dicebat in eodem ponendū vitio dare indignis, & dignis non dare. Eodem serm.

Fabricius.

Quū bellaret contra Pyrrhum regem, medicus Pyrrhi scripsit ad Fabricium, se regem veneno necaturū, id autē ne fieret, admonuit Pyrrhum vt sibi caueret. Pyrrhus, ne frustra hoc beneficium accepisse, videretur, Fabricij captiuos gratis remisit, Fabricius gratis recipere noluit, sed parem captiuorū numerū etiam dedit, ne mercedem proditi veneni accipere diceretur. Plut. in Rom. apoph.

Crispus Passienus.

Dicere solebat; se quorundam hominum iudicium malle quàm beneficium; quorundam libentius admittere beneficium quàm iudicium: quo dicto Seneca asseruit, nihil se subtilius atque insignius, in distinguendis maximè & curandis vitiis cognouisse. Quis enim bonorū virorū iudicio & consilio stare malit, quàm malorū cadere beneficiis? E regione quis malorum hominum bono iudicio fidere malit, quā bonorum beneficiis, ex quibus periculū tibi imminere possit? Seneca, de Beneficiis, lib. 1. capite 15.

Fl. Vespasianus.

Admonitus ab amicis, vt caueret à Metio Pomposiano, quòd de hoc rumor increbuerat, fore vt aliquando regnaret: non solùm sibi non metuit ab illo, sed & consulem fecit. Id admirantibns amicis. Erit, inquit, olim memor tanti beneficij. Eras. lib. 8. apoph.

T. Vespasianus.

Dicebat, non licere quenquam à vultu imperatoris tristem discedere. Brus. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Inter cœnandum aliquo die recordatus, quòd quicquam præstitisset, memorandam illam vocem edidit: Amici, diem perdidi. Laudanda sanè principis beneficentia tam peculiaris, qui omne tempus se perdidisse putabat quo amicis benemeritis suū non præstitisset officium. Suet.

Alexan-

Alexander Seuerus.

Descriptum habebat,quid cui præstitisset. qui nihil aut minimum petiissent,eos appellabat,dicens: Quid est cur nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoscebat,principem debere rectè suo fungentibus officio: nec æquum iudicabat, vt probè suo defunctus officio, priuatus egeret: Ælius Lampridius.

Idem.

Rogatus quis esset rex optimus? Qui,inquit,amicos,muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit & sibi conciliat.Max.ser.9.de Magistratu.

Alphonsus rex.

Audiens ab amicis, frustra in Aluarum, hominem parum gratũ,tam infinita beneficia collata esse:dixisse fertur, Ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satisfieri,& propterea plures quidem esse qui darẽt: sed qui dare scirent, esse perpaucos. At nõ ob id pigrius dandum,aut benefaciendum esse.Panor.lib.2.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum intellexisset quosdam esse qui acceptis beneficiis planè ingrati essent, inquit: ingratos nequaquam effecturos,quo minus ipse & humanus & beneficus perstaret. Innuit autem, nequaquam prudentis esse, ita moueri malorum ingratitudine, vt in bonos nil beneficiorum porrò conferat. Panorm.lib.1. de Alphon. rebus,gestis.

Idem.

Suppliciter à Ioannæ Neapolitanorum reginæ, omni ope destitutæ, oratoribus vt contra Martinum V. pontificem (qui eam indignam, quæ regnum ecclesiæ Romanæ feudatarium teneret,iudicarat,& Ludouicum Andegauensem Siciliæ regem declarauerat) auxilium ferret, rogatus, dissuadentibus consiliariis, vt qui durum & perquàm anceps fore bellum dictitarent: respõdit,Herculem etiam non rogatum laborantibus subuenire consueuisse.dignum igitur esse,vt ipse quoq; fœminæ afflictæ, & tantopere roganti, opem ferret, Panormi.lib.1.de rebus gestis, Alphonsi.

Vide apopht. de Liberalitate & Magnificentia.

De beneficio dignis collato, & à dignis accipiendo.

Socrates.

QVodam tempore foro reuersus, inter amicos dixit: Emissem pallium,si nummos habuissem. Nihil postulauit, tãtum verecundè admonuit egestatis, Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamen post eam vocem quisquis properauit, vt ait Seneca (lib.7, de benef.cap.24.)serò dedit.

Idem.

* Ei cùm multa multi offerrent, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, te dignũ quod dare tibi possim inuenio, & hoc modo pauperem me esse sentio. Itaq; dono tibi quod vnũ habeo,Me ipsum.Hoc munus rogo, qualecũq; est, boni cõsulas,cogitésq; alios cùm multũ tibi darẽt, plus sibi reliquisse. Cui Socrates, Quid ni tu, inquit, mihi magnũ munus dederis, nisi fortè paruò te æstimas. Habebo itaq; curæ,vt te meliorẽ tibi reddam quàm accepi.Sen.lib.1.de benef.c.8.

Idem.

Dicebat eũ q diuiti largitur nihil ab

illo differre, qui aquam in mare profundit. Anton.&Maxim.ferm.de beneficent.

Diogenes.

Quibusdam prædicantibus eius benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: Quin & me, inquit Diogenes, laudatis, qui accipere merui? Plus enim est meruisse beneficium, quàm dedisse, iuxta illud Publij Mimi. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Laert.lib.6.

Archelaus.

Ab Archelao in conuiuio familiaris quidam, sed parum humanus, petiit sibi dari poculum. Archelaus autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti postulatori: Tu quidem, inquit, dignus eras qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet, vel non petens. Significans, alteri hoc tribuisse regiam familiaritatem, vt auderet quiduis petere: at Euripidis boni viri pudorem hoc mereri, vt vltro ei daretur aliquid. Plut.in apoph.

Antigonus.

Thrasillo Cynico drachmam petenti; Non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit, idem Antigonus, Cynicum, si tale munus accipias. Quo dicto, vtroque cornu postulatoris improbitatem repulit: & docuit interim, dignis tantum beneficium esse præstandum. Plut. in apoph.

Cato maior.

Præclaras actiones aiebat præclaris verbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius est quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar sequutus: Honestas actiones honestis actionibus occupandas, hoc est benefacta benefactis addenda, ne si desinamus benefacere obsolescat priorum benefactorum memoria. Plut.in apoph.

Græcinus Iulius.

* Is cùm ab amicis cõferentibus ad impensam ludorum pecunias acciperet, magnam pecuniam à Fabio Persico missam non accepit. Et obiurgantibus his, qui non æstimabant mittẽtem, sed missa, quod repudiasset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam à quo propinationẽ accepturus non sim? Cúmq; illi Rebilus Consularis, homo eiusdem infamiæ, maiorem summam misisset, instaretque vt acciperet: Rogo, inquit, ignoscas: & à Persico non accepi. Seneca, lib. 2.de benef.cap.21.

Crates.

* Non ab omnib. quæ dantur accipienda sunt. Non decet enim virtutem ab improbitate nutriri. Anton.& Maxim.ferm.de beneficentia.

De beneficio indignis collato.

Democritus.

QVum animaduertisset, quẽdam quibuslibet promptè largientẽ, & temerè suppeditantẽ: Malè, inquit, pereas, qui Gratias virgines meretrices effecisti. Maximus, ferm.8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multũ conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercẽdam esse. Pontan.cap. 30.de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fridericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, quàm paucissimos gratos vidisse; idque ex muneribus

ribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib.2. comment. de rebus gestis Alphonsi.

Photius.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda, nam & ipsi iacturam faciunt, & in bonos contumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppeditata. Anton. ex Maxim. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offulam obiiciendam, dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse, Pontan. ca. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

AMicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficeret: respondit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. 4. apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecunia? Plut. in apoph.

Plutarchus.

* Mansuetudine potius & beneficẽtia quàm timore elicienda est beneuolentia. Epist. de amicitia. apud Stob. serm. 46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatẽ, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur, quòd pro more, nullis stipatus armis, solus obambularet, regiæ maiestatis immemor: respõdit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolentiam satis perspectam habeat. Panor. lib.2. de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & Regno beneuolentia stabiliendo.

De Bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

PErdifficile (inquit) est bonum esse. Dicente autem Phocatio, quærendum esse studiosum ac frugi virum, Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brusonius lib.1. cap. 18.

Solon.

* Probitatem morũ habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob. serm. 35.

Socrates.

Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse, eos qui tales essent, quales videri vellent. Brusonius lib.1. cap. 18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cum paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quàm cũ multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorũ vbique raritas est, quàm de grege malorum, quorũ vbiq; plena sunt omnia. Laër. li.6. ca.1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia bene fertur, & leuiter: sic prudentia grauiter incumbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè potest excuti. Philo Iudæus libro, Quod omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra. Deorum, quum sint optimi natura proprium est bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris, quàm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laërt. libr. 6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros, ait, nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gentem incorruptissimam tantùm in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quũ ab his oporteat pueros ad probitatem institui. Diogenes Laertius libro 6. Brusonius libro 1. capite 18.

Idem.

Peregrinum quendam conspiciens, sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sensit vir prudentissimus, hunc mundum esse phanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper bene, honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laertius lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniam etsi inter multos improbos agat, non tamen peruertitur. Stob. serm 35.

Themistocles.

Prædium vendens, præconem diuulgare iussit, quod vicinum quoque bonum haberet. Non parum enim refert quàm bonum virum tibi vicinum habeas. Stob. ser. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quũ ei dono misisset, adferẽtes interrogauit, Quam ob rem ex tãto Atheniensium numero sibi soli ea mitteret? Illi responderunt: Quoniam solum ipsum rex existimaret bonum esse virum. Quin igitur, dixit, me posthac quoq; bonum esse permittat, & pecuniam remisit Sensit autem non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob. serm. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istam, qua mouemur ad faciliùs mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quidque expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. sermone 35.

Aristoteles.

* Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit: propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini, dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiens esse quidem magnum imperatorum numerum, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aurelio.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus, abiit fronte serena, Diis agens gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib. 1. cap. 18. ex Plutarcho.

Posi-

Posidippus.

* Quorum mores, inquit, sunt bene compositi, eorum vita quoque simul moderata est. Anton. & Maxim. serm. de bonitate.

Demosthenes.

* Non tam verba quàm boni mores persuadere possunt. Ibidem.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum existimandum putabat, qui perfectissimam actionem iuxta mentem separabilem cõseruat, & participationem intelligibilis pulchritudinis suscipit, ac essentiæ potentiæq; Dei particeps est. Stobæus sermone 35.

Apollonius Tyanæus.

Quum in iudicium ad Domitianum adduceretur, apud quem accusatus fuerat, nec esset facilis à viro crudeli elapsus, tantum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixisset, Quò duceret? ac dicente illo, Ad iudicium? Contra quem (subiecit) dicturus sum? Brus. lib. 1. cap. 18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

* NE multis, inquit, verbis pauca comprehendas, sed paucis multa. Stob. serm. 33.

Zeno Cittieus.

Ad quendã dicẽtem, breues esse philosophorum sententias: Vera prædicas, inquit, oportet enim & syllabas illorum, si fieri posit esse breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quę paucis verbis comprehensa sunt. Laërt. lib. cap. 1.

Epictetus.

Philosophiæ summam Epictetus duobus verbis comprehendere solitus est ἀνέχου καὶ ἀπέχου: id est, sustine & abstine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: posterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduersis deiiciamur, nec prosperis corrumpamur. Refert Gellius lib. 17. cap. 19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò prospicere debes, quàm vt tutum securúmque sit quod agis. Est autem tutius tacere quàm loqui. &c. In Enchiridio.

Plato.

Antisthenem, qui differendo fuerat prolixior, sic admonuit, ignoras quod orationis modus sit, non penes dicentem, sed penes audientem. Laërt. lib. 3.

Isæus.

Pythonis proditoris accusationem Isæus sophista tribus dictis absoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimisit. Neq; enim Deus pronuntiasset oraculo nisi talis esset: nec populus vinxisset, nisi talis fuisset: neque rex abiisset, nisi eum cuius gratia venerat non reperisset. aut rex è castris illum non demisisset. Philostrat. in sophistis.

Phocion.

In concione sedens seorsim, accessit quidam qui diceret, Videris cogitabundus, ô Phocion: Rectè quidem coniectas, respondit: Cogito enim, si quid queam detrahere his quæ dicturus sum apud Athenienses. Alij soliciti sunt, vt quàm plurima dicant, quo videantur eloquẽtes esse, atq; diserti. Illi diuersa erat cura, nimirum vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm paucissimis complecteretur Plut. in apoph.

Demosthenes.

De Phocione, quoties in cõcione dicturus assurgeret ad amicos pro-

ximos dicere ſolebat Demoſthenes, rationum ipſius ſecurim ſurgere. Nã Phocion erat in dicendo breuis, ſed acutus. Solebat autem ferè à Demoſthene diſſentire. Plut. in Demoſth.

Apollodorus.

Dicebat optimos homines in dicendo breuiſsimos eſſe: linguaces autem, ſi tantum moleſtię caperent, quãta reliquos afficiunt, haud ſanè longos ſermones habituros eſſe. Stob. ſerm. 34.

Epaminondas.

In Spartanos, qui multa magnáque crimina Thebanis obiiciebant: Hi nimirũ fecerunt, inquit, vt breuiloquentia vti deſtiteritis. Solebãt Lacedæmonij de breuiloquentia gloriari, ſed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti ſunt, de illis conquerentes. Plut. in apoph.

Archidamus.

Cùm irrupiſſet Archidamus in Arcadiã, audito quòd hoſtibus Elei ferrent auxiliũ, ſcripſit illis in hunc modum: Archidamus Eleis, Quies bona. Non potuit breuius & ſuadere, quod erat illis commodum: & minari malum, ſi quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem, & Laconem. Plutar.

Cleomenes.

Pirata quidam cùm prædam per Lacedæmoniorum regionem feciſſet, captus, & interrogatus cur id feciſſet? Quoniam, ait, deerat mihi vnde viuerem, & aliis quoque darem, ad eos venire coactus ſum, qui haberent: quæ nec ſponte dabant, vi erepturus. Cui Cleomenes ait: Compendioſa tibi ineſt malitia. Eóque dicto deteſtabatur hominis improbitatem, & laudabat expeditam orationis breuitatem. Plu. in Lacon.

Leo Eurycratidis. F.

Cuidam de rebus haudquaquã inutilibus intempeſtiuè loquenti, O hoſpes, inquit, re opportuna non opportunè vteris. Nihil oratione melius, ſi parcè promas linguæ theſaurum. Plu. in Lacon.

Lycurgus.

Interrogãti, quamobrem Lacedæmonii breuiloquium vſurparent? Quoniam ſilentio eſt finitimum, inquit. Stobæus ſermone 33. Anto. in Meliſſa, parte 1. ſerm. 73. Maximus ſerm. 20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quàm eloquentia polluerunt. Ideo breuiloquentia, λακωνισμὸς, i. Lacedæmoniorum ſeu Spartanorũ ſermo, dicta eſt: quòd Lacones ſeu Lacedæmonij in apophthegmatis præcipuè valerent. Horum autem Lepos in eo præcipuè conſiſtit, vt paucissimis verbis plurimùm ſententiæ complectantur. Cuiuſmodi ſunt illa αἴκα, i. Si, reſponſum prolixæ orationi legati: & οὐκ, i. non, totam occupans epiſtolam & ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, i. aut hunc, aut ſuper hunc. Eraſ. in adag. Plutarch. in apoph. vbi innumera extant breuiloquentiæ Laconicæ exempla, ad ſuos locos hoc apop. opera relata.

I. Cæſar.

Quum in bello ciuili Pharnacem primo congreſſu viciſſet, Laconica breuitate ad ſuos ſcripſit: Veni, vidi, vici, Plut. in apoph.

Auguſtus Cæſ.

In Silicia pro Theodoro Ariũ præfectum inſtituit. ſed cùm Cæſari quidam libellum porrexiſſet, in quo ſcriptum erat, Caluus Theodorus Tarſenſis fur eſt, quid tibi videtur? lecto eo, nihil aliud ſubſcripſit quàm videtur, Plut. in apoph.

DE CÆCITATE.

TIMON NICÆVS.

IN quendam omnia mirantem, ita lusit: Quin & illud miraris, quòd cum tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus erat, vnde & Cyclops dictus est: & discipulum habebat luscum, Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem. Laërt. lib. 9. cap. 12.

Asclepiades.

Cuidam interrogāti, Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset? Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestam cæcitatem corporis, cùm animo cerneret. Eras. lib. 8. apoph.

Aristoteles.

Percontanti, quî fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Antipater Cyrenaicus.

Mulierculis quibusdā cæcitatem ipsius deplorātibus: Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Nocte omnes cęci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet, etiam occlusis sensibus. Responsum Antipatri conueniebat fœminis, omnia voluptate metientibus. Eras. lib. 8. apoph.

Inarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu planè careret, Cōstantinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum Saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respondit: Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. lib. 6. cap. 2. ex hist. Eccl.

Antonius Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem: Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quòd carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscæ & lacertæ habent. Sed lætare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientię lumen accenditur. hist. Eccl.

De callidè dictis.

Simonides.

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperant bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Rot. lib. 6.

Phrynæ.

Praxitelem, à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret. Promisit quidem amens: sed illa intellexit artificem dissimulare, quod esset domi suæ optimū. Clam igitur subornauit seruum, qui Praxiteli in foro sua vendenti diceret, domū suam maximo flagrare incēdio, & pleraq;

iam incendio consumpta esse. Praxiteles igitur statim interrogat, an Satyrus & Cupido superesset? Quod cùm meretrix audiuisset, ait, salua esse omnia, & Cupidinem sibi dari iussit.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, ea tamen cõditione, vt eam vtrisque simul, redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulans, decepta muliere pecuniam abstulit. Post menses aliquot venit demũ alter, depositũ efflagitans. Verùm cum ferè iã desperaret delusa muliercula, Demosthenes ei patronus adfuit, qui cùm in aduocationẽ venisset, sic negotiũ absoluit: Parata est mulier, vt fidem depositi soluat: non tamen fieri id poterit, nisi socius quoq; adductus fuerit quoniã ab ipsa modò audiuimus, hãc legem dictã esse, Ne deposita pecunia alteri sine altero nu meretur. Et hac calliditate seruauit mulierculã, & elusit nebulonũ depo situm improbè efflagitantium conspirationem. Plut. in Demosthene.

Vide suprà apopht. de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rẽ calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna lege sancita sit calumniatoribus, vt furibus, quamuis amicitiam (quæ optima est possessio) furentur. Quamobrem cõtumelia licet malefica sit, iustior tamen est quàm calumnia: quæ, quia latet, nocentior est. Stob. serm. 40. ex Plut.

Democritus.

* Gladius quidem secat, calumnia autẽ separat amicos. Anton. & Max. serm. de vituperatione.

Idem.

* Dicebat calumnias esse vitãdas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantùm habent. Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquẽ à se persuasum decipit, odium excitat aduersus eum qui nihil est commeritus. Stobæus serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquam admittendum esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuo lentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quæ tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa, part. I. ser. 53. Max. ser. 10.

Diogenes.

* Audiens aliquando hominẽ mo ribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neque in te laudãdo. Stob.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis profugisset, interroganti cuidã, qualis esset ciuitas Atheniẽsium? respon dit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum con senescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophãtas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælianus lib. 3. de Varia histo.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiã mulierem, quam amabat, hymno quasi deam

deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio: ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Thearidas.

Quum gladium cote acueret, rogatus à quopiam, num esset acutus? magis acutus, inquit, quàm est calumnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

* Dicebat multos plus mali per calumnias quàm per hostes accepisse: multísq; maiora illata esse damna propter aurium infirmitatẽ, quã per inimicorum insidias. Stobæus serm. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquãtisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Stob. ser. 40.

Idem.

* Quidam eum calumnianti, respondit, non descendo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Maxim. serm. de calumnia.

Simonides.

* Dicenti cuidã, Multi te apud me deferunt, respõdit, Ecquando tu tandem desines me auribus calumniari? Stob. serm. de malitia.

Pelopidas.

* Quum fortis quidã miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei cõuiciatus esset: equidẽ dixit, facta eius respicio, verba auten non audiui. Stob. serm. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intẽdere. Adiecit scelerato præcepto causam appositã: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Nõ arbitror (inquit Eras.) quemquam esse diabolum tam impium, qui rẽ magis nefariam possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel in innocentissimum. Audiui ducem quendã his verbis adhortantẽ suos milites nauticos, ad quiduis prędandi temeritatẽ: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorũ, siue hostium: nam vt qui spoliati sunt, sic agant apud principem, vt cõpellamur restituere, semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Eras. lib. 8. apoph.

S. Basilius.

* Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quẽ traducit, audientibus eũ, & ipse sibi. Anton. & Max. de vitup.

Photius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidẽ similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocentem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 53.

Vide apopht. de Contumelia, conuicijs, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canicie.

Anonymus.

Lacon quidam senex, percõtatus cur barbam gestaret tam prolixam? Vt, inquit, virũ me esse sciam, canos intuens capillos: nihilq; cõmittam illis indignum. Plut. in Lacon.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos

habere cœperat, Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tãdem induxit ætatis mentionẽ. Hac occasione rogauit filiam, vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Qúumque illa respondisset, Ego, pater, cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Erasm. lib.4.apoph.ex Macrob.lib.12.cap.5. Satur.

De castigatione, correctione, & reprehensione.

Diogenes.

DIcere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiã inimicis opus esse: eo quòd illi nos admoneant, hi verò nostros errores, vitęq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laërt. lib.6.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiã inuertere solebat. Ille quippe cũ primas tribuat ei qui per se sapiát, secundas qui rectè admonẽti obtemperet: Zeno è cõtrario pronũciabat: Optimus ille quidẽ, qui paret recta monenti. Laërt. lib.7. cap.1.

Idem.

Quendam dicentem, sibi in multis displicere Antisthenẽ, abusus Sophoclis dicto Zeno Cittieus, rogauit, nũ aliqua haberet Antisthenes quæ placerent? ille respondit, se nescire. Hic Zeno: Et non te pudet, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse; si quid rectè dictum, id ne animaduertere quidẽ, nec tenere? Idem morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorum tantùm ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laërt. lib.7. cap.1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua quærẽti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquam decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus non alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpẽdis illustrium virorum operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apopht.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si puer à pręceptore vel alio castigatus ob commissum delictũ, querelam ad patrẽ detulisset: turpe erat patri si hoc audito, non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebát hanc de se mutuò fiduciam, vt crederent, neminẽ esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquã pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur morbo. Eras. lib.8. apoph.

Anonymus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedo in auctione sedebat, veste sublata parũ decorè. Quidã igitur eorũ qui vendebantur, exclamauit: Parce mihi Philippe, à patre.n.tibi sũ amicus. Philippo verò interrogãte. Quo pacto, & vnde, ô homo, cõflata hæc est amicitia?

Tum ille; Volo, inquit, propius accedens dicere. Admissus, quasi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, finite abire liberum: nesciebam enim, illum mihi verè beneuolū & amicum esse. Non offensus est rex tantus, nec simulatione, nec admonitione ignoti hominis: sed simul & simulatione mutua simulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio pensauit. Plut.

Pauson.

Receperat à quodam equum pingendum specie volutantis sese, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauson ridens: Inuerte, inquit, tabulam: eo facto, iam non currere, sed volutari videbatur. Ita quædam errata, quæ videntur maxima, minimo negocio corriguntur, si quis commodè interpretetur. Refert Plutarchus in libello, Cur Pythia vates desiisset carmine reddere oracula.

De castigatione modesta.

Zeno Cittieus.

REgem Antigonum, cui familiarissimus erat, nimiæ ebrietati deditum videns, hoc amici vitium amica admonitione castigare conatus est. Antigonus igitur vino iam repletus, cùm Zenonem oscularetur is orauit vt dictis suis iā obediret. Cui cùm Antigonus respondisset, libenter se hoc facturum, iuramento sententiam confirmans: Abi, inquit, Zeno, & vinum immodicè sumptum euome. Graui & sapienti reprehensione simul temulētiam eius taxans, simúlque cauens, ne nimia potatio ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Socrates.

In conuiuio videns adolescentem auidius vescentem obsonio, ac subinde panem in ius immergentem, ô conuiuæ, inquit, quis vestrum pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas disputatione: sensit iuuenis, & erubuit, cœpítque moderatius obsonio vesci. Eras. lib. 3. apoph.

Geminius.

Antonius triumuir cùm in Asia degeret, atque vnà esset Cleopatra Ægypti regina, cuius nutu Antonius, eius amoribus nimium victus, regebatur, per id tempus graues inter ipsum atque Octauium controuersiæ exarserant. Amici igitur ab vrbe Roma ad Antonium in Asiam Geminiū miserunt, vt omnia tentarentur, per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset, atque in mutuam concordiam rediretur. Cùm autem Geminium Antonius conuiuio excepisset, præsente Cleopatra monuit vt mandata quæ habebat exponeret. Ad quem Geminius: Quæ tibi dicere missus sum Antoni, cùm sobrio & alio loco quàm vbi nunc sumus, tractanda sunt. Sed vtcunque, rem tuam vel ebrius dicere mihi posse videor: scilicet, res tuas bene successuras, si Cleopatram in Ægyptum dimiseris. Et sic quàm paucissimis verbis Antonij ebrietatem, & eius in Cleopatram immodicum amorem sapienter carpsit. Plut. in vita Anton.

De castigatione libera.

Diogenes.

IN Stoicorum Gymnasio retrorsum incedens ridentibus nonnullis, Nō

vos inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stobæus ferm.2.

Demades.

Quum vidiſſet Philippum regem largius potum cum amicis ſaltaſſe per mediam captiuorum turbam, eíſque petulanter exprobraſſe ſuam calamitatem, liberè dixit: Quum, ô rex, fortuna tibi Agamemnonis perſonam impoſuerit, non pudet te factis agere Therſiten? Ea vox totum regem in diuerſum vitæ genus immutauit. Eraſ. lib. 6. apoph.

Philippus.

Diſſidium habens cum Olympiade vxore, cúmque Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad ſe venientem percontatus eſt, quomodo inter Græcos inuicem conueniret? Hic Demaratus, ſcilicet, inquit, magnopere tibi curæ eſt Græcorũ concordia, cùm qui tibi ſunt coniunctiſſimi huiuſmodi in te ſint animo. Quid hîc expectas, niſi vt rex offenſus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis ſuis abduci? Imò quoniam Demarati ſermo ab ira ad ſaniora conſilia vocabat, rex ſeſe ad eius obiurgationẽ compoſuit, poſitáque ita rediit cum ſuis in gratiam. Plutarch. in apoph.

Subrius Flauius.

Quum de coniuratis agerentur quæſtiones, Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus cauſis adductus ad obliuionem ſacramenti proceſſiſſet? Oderam te, inquit, nec quiſquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruiſti: odiſſe cœpi, poſtquam parricida matris & vxoris, auriga & hiſtrio & incendiarius extitiſti. Negant in ea cõiuratione quicquam accidiſſe Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quæ patraret inſolens. Suetonius in vita Neronis.

Huc referri poſſunt apopht. de Correctione, & Libertate.

De caſtigatione dura.

Socrates.

Ovendam acrius caſtigãtem ſeruum, quamobrem ita ſæuiret roganti; quoniam, inquit, quum ſit obſoniorum voraciſſimus, tamen ignauiſſimus eſt: quúmque ſit auidiſſimus, tamẽ deſidioſiſſimus eſt. Tum Socrates, Nunquámne, inquit, conſideraſti, vter veſtrum pluribus egeat verberibus, túne an famulus? Vtinam ſibi quiſque dicat quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punítque idem quod ſibi ignoſcit: aut ſi non idem, crebrò deterius. Eraſm. lib. 3. apoph.

Lacædemonij.

Apud Lacedæmonios ſi quis in peccato deprehenſus fuiſſet, cogebatur aram quandam, quæ erat in vrbe, circumire, ac vituperationem interim in ipſum compoſitam canere: quod nihil aliud erat, quàm ſeipſum ſua voce obiurgare. Ingenui, pudore & laudis amore melius ducuntur ad honeſtum: virgis aut flagris cædi ſeruile eſt. Plut. in Lacon.

Iſidorus Cynicus.

Neronem imper. tranſeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantaret, ſua bona malè diſponeret. Nauplius erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorũ exitio eſt vltus. Solebat autem Nero tragœdias cantare. Suet.

De

De castigatione iniquo animo excepta.

Diogenes.

IMprobum quendam cùm castigasset, interrogatus à quodam, quid faceret? Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Antonius in Melissa, part.2.serm.32.

Theodorus Athen.

Dicere solitus est, se doctrinam auditoribus dextra porrigere, sed illos sinistra accipere. Sentiens, illos bene dicta in malam accommodare partem. Erasm.6.apophtheg.ex Plutarcho.

Cambyses.

Praxaspes Cambysen regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpem enim esse in rege ebrietatem, in quem vnum omnium essent coniecti oculi. cui rex: Vt scias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo, etiam post vinum, & oculos & manus in officio esse. Bibit deinde solito largius: iámque vinolẽtus iubet obiurgatoris filium produci, alleuatáque supra caput sinistra manu stare: tunc in cor adolescentis figit sagittam, nam, id dixerat se petiturum: recisóq; pectore, iaculum cordi infixum ostendit patri, rogans num satis certam haberet manum? At ille negauit Appollinẽ potuisse certius mittere. Herodot.

De castitate.

Isocrates.

COnspiciens Sophoclem tragœdiarum scriptorem sequi puerum quendam, forma illius captum: Oportet, inquit, ô Sophocles hominem non manus tantùm apud se continere, verùm & oculos. Eras.8.apophtheg.ex Cicerone.

Alexander.

Quum Philoxenus classis præfectus Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se, pueros habentem insigni forma venales, si vellet emere: indignè tulit, apud æquales subinde clamitans, Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret? Plutarch. in Alexandro.

Cyrus.

Cyrus abstinebat à conspectu Pantheæ: & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignam regis oculis, Ob isthuc ipsum, inquit, magis est illa abstinendum. Etenim si nunc tuo obtemperans cõsilio illam adiero, quum vacat, fortassis illa mihi persuasura est vt ad ipsam frequenter eam, etiam quum non vacabit, eíque assideam, neglectis seriis negotiis. Scitè retorsit argumentum, regiæ functionis memor. Eras. lib.5.apophth.

Alexander.

Cùm puella, excubia iam nocte, venisset cum eo dormitura, rogauit rex, cur tam serò venisset? Illa respondente, se expectasse, donec maritus cubitum isset, Alexander ministros accitos acriter obiurgauit, quòd aditum dedissent. Reducite, inquiens, hanc, ne adulterij ansam mihi præbeatis. Egregium sanè castitatis exemplum, tũ in iuuene, tum in rege. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quũ filius eius adolescens institisset, vt hospitium nancisceretur apud

viduam treis habentem forma decente filias, hospitiis designandis præfecto: Nõ expelles, inquit, filium meũ ex loci angustia? Non prodidit adolescentis affectum, quem sciebat captare quod amaret: sed excusauit ædium angustiam, in quibus vidua cũ tribus filiabus ageret. Plut. in apoph.

Antiochus tertius.

Quum Dianæ sacerdotem vidisset supra modum eleganti forma, continuò soluit Epheso: veritus, ne vis amoris aliquid ipsum facere compelleret, quod fas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione Christiani milites, qui Deo dicatas virgines constuprare pro ludo ducunt. Plutarch. in apophtheg.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, cùm nudos homines, qui sibi facti erant obuiam, qui eam ob turpitudinem damnabantur, vidisset, dixit, eos, matronis quidem honestis & continentibus, nihil à statuis differre. Cor enim hominis pudicum, rerum impudicarum aspectu nequaquam malis cogitationibus tangitur. Dion in Tiberio

Scipio.

Scipio posteaquam Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorum, armis cœperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille, Libenter acciperem, inquit, si priuatus essem, non imperator. Iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset, quid decet imperatorem. At multi sunt hodie: qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tũ decora esse omnia, quòd sunt imperatores. Plutarchus in Rom. apophtheg.

Anonymus.

* Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius olim) scortatio excitatur: cibi & potionis expletione, somni satietate, otio & lusu inaniq; garrulitate, & vestitus exornatione. Anton. & Max. serm. de Castitate & temperantia.

Huc spectant apoph. de Continentia, Pudicitia & Visu.

De celeritate atque velocitate in agendo.

Socrates.

QVi fructus præcoces magno emerent, eos aiebat desperare, quòd ad tempus maturitatis essent peruenturæ. Alioqui stultum est, & pluris & deterius emere, quum paulo pòst liceat & minoris, & meliores. Ita nusquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes, ad sobrium iudicium. Erasm. libr. 3. apopht.

Apelles.

Pictori imperito de celeritate glorianti, & ostensa tabula dicẽti, Hanc modò pinxi: etiam si tacuisses, inquit, Apelles, res ipsa loquitur, quòd eam ex tẽpore subitò pinxeris. Eras. lib. 6. apoph.

Agatharchus.

Is sese iactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis respondit, ea quæ citò fiunt, citò perire: contrà, quæ paulatim exacta cura absoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valerium ita respondit: Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta ci

tò nascitur, buxus paulatim. Erasm. lib.6.apoph.

Augustus.

Augustus Cæsar dicere solebat, nihil minus in perfectum ducem cõuenire, quàm festinationem ac temeritatem, crebróque illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Suetonius. Vide præterea prouerbium apud Erasm. Festina lentè.

Iulius Cæsar.

Ea facinora quæ periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: at de his nõ consultandum, eo quòd ad hæc perficienda plurimùm habeat momenti celeritas. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum Pharnacem primo congressu vicisset, amicis scripsit, Veni, vidi, vici, summã rei bene gestę celeritatem indicans. Plut. in apoph.

De charitate.

Firmus.

* IN cæteris rebus laudatur modus: in charitate verò qui maiorẽ partem habet, gratior est Deo. Anton. serm. de charit.

Basilius Magnus.

* Deus non omniũ Deus est, sed illorum quos ei charitas conciliauerit. Ibid.

Chrysostomus.

* Opifex omniũ virtutũ est charitas, cuius natura satietatẽ nescit, sed dũ semper fruitur dilectis, magis magisque inflammatur. Ibid.

Photius.

* Diligere eos qui nos oderũt virtutis opus est & diuinum: diligentes diligere humanũ & vulgare: cæterũ odisse etiã diligentes, ne belluis quidem conuenit. Ibid.

Gr. Nyssenus.

* Omnis malorum turba charitatis affectione exterminatur. Ibidem.

Clemens Alexandr.

* Multis modis charitas intelligitur, clementia, suauitate, patientia, inuidentiæ & æmulationis vacuitate, & iniuriarum obliuione. Ibidem.

De ciuilitate.

Pericles.

ARiphroni volenti publico prę̃conio quæri Alcibiadem, qui adolescens clàm domo egressus ad amicum Democratem se contulerat, obstitit, dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat, illum interiisse: Sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nũquam potuisset eluere. Plutarch. in Græc. apoph.

Aeschines.

Cùm Rhodi recitasset orationem suam contra Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione defendi non potuisset. At desineretis admirari, inquit, Æschines, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Mira ciuilitate se exemit à crimine, & iudices excusauit, damnationis iniustæ causam reiiciens in orationem Demosthenicam. Erasm. Rol. lib.8. apoph.

Aristoteles.

Cùm iam natus annos 62. adeò laboraret, vt nulla planè spes vitæ superesset, conuenerunt ad eũ discipuli, rogantes vt ex ipsis successorem

eligeret. Erant autem duo inter auditores præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Iussit igitur Aristot. vinum exoticum sibi, Rhodium scilicet & Lesbium adferri, vt extremum biberet Vale, & gustato vino primùm Rhodio, dixit, Firmum herclè vinum, & iucũdum. Mox gustato Lesbio, Vtrumque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubiũ fuit, quin ciuiliter Theophrastum Lesbium successorem sibi fecerit. Laert. lib.5.cap.1.

Alexander.

In hyeme quum duceret exercitũ, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. Cúmque videret militem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret, in Macedonia nato conceditur. Q. Curtius.

Archelaus.

Euripides quum in cõuiuio Agathonem deoscularetur, Archelaus amicis dixit, Ne miremini; nam pulchrorum etiam autumnus pulcher est. Ciuiliter excusauit amicũ apud amicos. Eras. Rot. lib.5. apoph.

Eudamidas.

Die quodam, cùm Xenocrates argumentum quod tractabat, differendo absoluisset, iámque finem dicendi fecisset, superuenit Eudamidas, cui cùm comitum quispiam dixisset, Posteaquam nos adsumus, tum ille desiit dicere: Rectè, inquit, siquidẽ ea dixit quæ voluit. rursus altero dicente, Bonum erat audire, putans fore vt sua causa iuberet Xenocratem eadem de integro differere: Quid, inquit Eudamidas, si venissemus ad te iam cœnatum, num postularemus vt cœnares iterum? Ciuilitas erat, quòd philosophum ad iterandam disputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruisset tædio dicentis. Laconicæ virtutis erat, quòd magis admirabatur præclara facinora designantes, quàm de virtute differentes. Plut. in Lacon.

Alexander Maced.

Cùm è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios, mutilos & debiles, productus est quidam qui se ægrotare finxerat. Is cùm ad regem duceretur, vt ostenderet, cuius rei gratia morbum simulasset: fassus est, hoc factum esse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Verùm cùm sciret eam virginem esse liberam, ait: Persuadeamus Telesippæ, vt ad nos veniat sua sponte, nam manus liberæ virgini admouere nequaquam decet. Et sic ciuiliter indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat: & ingenuam tamen virginem non vi adegit vt adesset sponso futuro. Plut. in apoph.

Cato.

Multis Publij Scipionis ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem: Cato sic excusauit, dicẽs minimè mirandũ, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Plut. in Cato.

Augustus Cæs.

Cùm nulli ferè ad conuiuium inuitati suum denegaret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cùm à coniuratore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem esse. Alius tam ieiunum apparatũ contumeliam fuisset interpretatus, ille ciuiliter etiam pudori

dori consuluit: inuitatoris familiaritati tribuens, ídque in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Plut. in apoph.

De claudicatione.

Demonax.

IN Ruffinum quendam claudum, multo tempore familiarem Peripateticis, dixit, nihil esse turpius Peripatetico claudo. Allusit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione quæ non cõuenit claudo. Eras. Roter. lib. 8. apoph.

Androclidas.

Is claudicans, cùm se in ordinem bellantium coniecisset, malè audiuit à quibusdam, quòd pede læsus in aciem proruisset, pugnaturus contra sanos ac agiles, quibus respondit: Non fugientem, sed manentem cum hostibus, pugnare oportet. Quod vitio dabatur, ad animi fortitudinem retorsit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Alius quidam Lacon claudus ad bellum proficiscẽs, cùm ab aliis militibus derideretur. Non opus est inquit, fugientibus, sed qui subsistant, & ictus hostium fortiter propellant. Plut. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam filium claudum in aciem proficiscentem: Fili, inquit, fac vt singulo quoque gradu virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere. Ac hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animos ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil esse in fuga præsidij claudo, aut vincendum, aut moriendum est. Plut. in apoph. Lacænarum.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirãtibus, quòd nupsisset viro claudo, satis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ: id est, Claudus optimè virum agit. Sensit, maritum adhibendũ non ob oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij. Ferũtur autẽ claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accõmodi. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Alexander.

Philippus à Triballis in prælio vulneratus est, femore lancea traiecto, iamq; opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem cõtractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire: sed gradum mouẽs, virtutis tuæ potius memineris. Plut. in vita Alex.

Anonymus.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non claudicat, sed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc iocus in eum qui Clodio fauebat. Eras. lib. 6. apoph.

Caruilij mater.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti, ex vulnere ob rempublic. accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecũdanti, mater dixit: Quin prodis mi Spuri, & quotiescunque gradum facis, toties tibi tuarum virtutum venit in mentem? Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Seuerus imper.

Cùm ob claudicationem podagra laborans, ad imperium inutilis iudicaretur, contemptores suos in ius vocauit, atque capite damnauit, qui cùm veniam delicti à Cæsare petiissent. Non feci vobis iniuriam, inquit, lata sententia. Nunc enim sentietis, non pedes, sed caput impe-

rare in homines ſceleratos. Dion Nicæus,& Xiphilinus,in vita Seueri.

De clementia.

Pittaci Mitylen.

TYrrhenum Pittaci filium, Cumis in tonſtrina ſedentem, faber quidam ærarius impacta ſecuri occidit. Cumani homicidam vinctũ miſerunt ad Pittacum, vt de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita cauſa,dimiſit hominem dicẽs,Ignoſcentiam eſſe potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius eſſe condonare quàm meminiſſe iniuriæ, & vlciſci. Sunt qui referant, homicidam ab Alcæo fuiſſe demiſſum cum hoc elogio, Melius eſt ignoſcere, quàm punire. Laert.lib.1.

Socrates.

Cuidam percontanti cur Xantippen moroſiſſimam vxorem domi aleret, dicebat, ſic cum eius notæ vxoribus habendam conſuetudinem, quemadmodum qui ſe ad ſtadium equeſtre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos ſi ſubegerint, cæteris vtuntur commodius. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Quum Plato laudaſſet quendam qui erga omnes leniſſimus & manſuetiſſimus eſſet, Diogenes reſpondit, nil quicquam huic homini tribuendum eſſe, qui homines dolore, ſi res poſtularet,non afficeret. Senſit vir prudẽtiſſimus,lenitatem & manſuetudinem nimiam plurimùm in repub.obeſſe.Laert.lib.6.

Quirinus Sophiſta.

Ab Aſianis caſtigatus, quòd in accuſando mitior ac lenior eſſet,quàm ipſi docerent; Multò,ait, melius eſt, vt vos meã ſentiatis lenitatem,quàm ego veſtram crudelitatem.Philoſtratus in Sophiſtis.

Dion Syracuſ.

Dion Syracuſanus extimulatus aſſiduis à militibus vociferationibus, vt Heraclidem factionũ authorem, & in Syracuſanos conſpirantem, è medio tolleret:reſpondit,Si ob inuidiam Heraclides perfidus nefariúſque eſt, haud propterea opus eſt vt Dion neglecta virtute,irę obtemperet, vitámque corrumpat.Bruſ.lib.3. cap. 4.ex Plutarcho.

Demaratus.

Perſa quidam à rege defecerat, is ſuaſu Demarati mutatus, quum reuertiſſet ad ſuos, tentarétq; eum rex interficere: Turpe, inquit,fuerit, ô rex, ſi cùm hoſtis fuerit, non potius ab eo defectionis pœnas ſumere,nũc amicum factum velis occidere. Hoc prudentiſſimo dicto & regis indignationem temperauit, & eius, cui reditum perſuaſerat, incolumitati conſuluit. Vtrique conſultor vtilis, alteri ne quid indignum regia manſuetudine cõmitteret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe. Plut.in Lacon.apoph.

Ageſipolis Cleombroti F.

Quidam quum apud ipſum ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonũ rex intra pauculos dies ſubuertiſſet Olynthum: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis ſpatio non extructurus eſt.Significãs, multo melius eſſe ſingulari clementia ſeruare ciuitates, quàm conditas excindere.Plut.in Lacon.

Cleomenes.

Quum ex quodam audiſſet,bonũ magiſtratum omnino erga omnes mitem & placidum eſſe oportere reſpon-

respondit,Bene quidem, ita tamen ne sit contemptui. Significans, clementiam nimiam perniciosam esse ciuitati. Plutarc.in Laconicis.apoph. Brus. lib.1.cap.13.

Demonax.

Dicebat,nequaquam hominibus irascendũ esse si delinquerent, sed corrigenda vitia:nimirum exemplo medicorum,qui non indignantur ægrotis,sed morbo medentur.Nam hominis est peccare:Dei verò, aut hominis Deo proximi,emendare peccata.Eras. lib.8.apoph.

Pisistratus.

Comessatores quidam in Pisistrati vxorem inciderant,multáque lasciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Postero verò die, iam decocta temulentia, Pisistratum adierunt cum lachrymis, orantes veniam. Tum Pisistratus: Vos quidem in posterum date operam vt sitis sobrij: vxor verò mea heri nequaquam vsquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adolescentibus: pietatis, quòd vxoris honori consuluit, negans tale quicquam in illam factum esse. Plutar.in Græc. apoph.

Darius Xerxis pater.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum etiam an grauia essent populo tributa. Quum illi respondissent, esse mediocria: iussit, vt singuli dimidiam tantùm partem exigerent, qua beneuolentia & clementia admodum conciliauit sibi subditorum animos, vt meritò ab omnibus diligeretur. Plutarchus in apoph.

Agesilaus.

Feliciter pugnatum erat ab Agesilao rege apud Corinthum: in eo prælio quanquam accepisset, Spartanorum admodum paucos desideratos, cæterùm è Corinthiis & Atheniensibus aliísque sociis ingentem numerum interiisse, adeò non gauisus est, nec elatus ex victoria vt grauiter ingemiscens deploraret Græciæ vicem:Heu, inquiens, Græciam, quę tot viros intestino bello perdidit, quod vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant.Viro magnanimo victoria erat optabilis,sed charior erat sociorum incolumitas. Quo animo tulisset ille, si plurimorum ciuium interitu fuisset empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio, tum natura bellaci tum Ethnico: at Christiano principi nulla non debet esse lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hostium exitio contigit.Plut.in Lacon.apoph.

Antigonus.

Antigonus rex Macedonum amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse sententia, vt crederet, clementiam plus posse,quàm violentiam. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum ab initio regni durior esset, senex iam factus, clementer & placidè regnum administrauit. Hanc morum mutationem quum mirarentur subditi: respondit: Prius opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia,qua regnum recuperatum seruatur.Plut.in apophtheg.

Anonymus.

Ptolemæus Lagi filius, quum Grammaticum notasset inscitiæ, quærens ab eo quis esset Pelei pater? vicissimque audisset, Dic tu prius quis sit Lagi pater? amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam: Si regium est, inquit, non pati vt à quoquam dicto attingatur: nec illud regium est, quenquam dicto lacessere. Iniquè petit vindictam, qui prior lacessiuit, cuiuscunque dignitatis fuerit. Nec suæ dignitatis meminisse debet qui refertur, quum eius prærogatiuam lacessendo deposuerit. Erasmus Rot. libro 5. apophthegmat. ex Plutarcho.

Philippus.

Athenienses legationem ad Philippum miserant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iussit illos dicere, qua in re gratum facere posset Atheniensibus. hic Demochares excipiens, Si teipsum, inquit, suspendas. is Demochares vnus fuit è legatorum numero ob linguæ procaciam dictus Parresiastes. Ob tam inhumanũ responsum indignantibus regis amicis, Philippus compescuit eos, iussitque vt Thersitem illum incolumẽ dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuersus, Renuntiate, inquit, Atheniensibus multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Tales demum animi regno digni sunt. Plut. in apoph.

Idem.

Indignantibus Philippi amicis, quòd Peloponnesij in Olympiacis ipsum sibilis deriderent, præsertim beneficiis à rege affecti, hoc sermone Philippum extimulantibus ad vindictam: Quid igitur, inquit, futurum est si quid illis faciamus mali? Vrbanissimè amicorum argumentum vertit in diuersum: Si tam prauo ingenio sunt, vt eos irrideant, qui de ipsis bene meriti sunt: grauius nocebunt, si quis illos malefactis prouocet. Hoc non solùm moderationis & clementiæ, verumetiã eximiæ cuiusdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorũ sibilos regẽ negligere. Plut. in apoph.

Idem.

Quibusdam Philippo Maced. consulentibus vt cum Atheniensibus asperius ageret: respondit, illos absurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam tũ agenti, tũ patienti suaderent, vt gloriæ suæ theatrum abiiceret: significans, sese hoc agere, non vt Athenas euerteret, sed vt ciuitati celeberrimæ doctissimorum virorum copia florenti suas virtutes probaret. Plut. in apoph.

Alexander.

Alexander cum Poro Indorum regi victo obtulisset, se daturum quicquid peteret, & Porus vt regaliter tractaretur petiisset, subridẽs Alexander, Faciã hoc, ait, non tua, sed mea causa. Non ignorauit autem rex bellicosissimus, nil adeò decere ac ornare principem, quàm si clementia vtatur erga eos etiã quos nouit hostes fuisse atrocissimos. Brus. lib. 3. cap. 13.

Darius.

Idem Alexander tantæ fuit clementiæ, vt Darius precaretur à Diis, vt aut superare posset clementia Alexandrũ, aut si is regno spoliaretur, solus Alexãder in Persarũ regno imperaret. Brus. li. 3. cap. 13. ex Plut. Q. Curtio, & aliis.

Porsena.

Demiratus egregium animum Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ suæ, quod in stringendo ferro errasset, foculo impositam eam exuri passus est, dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, eisque

eísque refer, te cùm vitam meam petieris, à me vita donatum. Liuius.

M. Liuius.

Fuso Hasdrubale, nonnullis suadentibus vt hostes ad internecionem insequeretur: Aliqui, inquit, & superſint, qui de victoria nostra nuntium hostibus perferant. Eraſ. 6. apoph.

Scipio maior.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam viam fugiendi, verùm etiam muniendam. Docens nequaquam sæuiendum esse in eos, qui ferre arma destitissent. Erasmus Rot. lib. 5. apoph. ex Plutarch.

M. Bibulus.

Quum in Syria duos egregiæ indolis filios amisisset, à Gabinianis militibus occisos, & horum interfectores Cleopatra ad illum vinctos misisset: vt in filiorum interfectores pro arbitratu suo animaduerteret, ille protinus intactos remisit ad Cleopatram. Eraſ. lib. 6. apoph.

M. Brutus.

Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cum Cæsare occidendus esset Antonius, dissuasit dicens, Hoc negotium quod pro legibus ac iure susciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. Plutarchus in Bruto.

Cato maior.

Admonebat eos qui potentes essent, vt parcè vterentur sua potestate, quò semper vti possent. sentiens, potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem. Plutar. in apoph.

Cicero.

. Cùm Cæsar rerum potitus Pompeij statuas deiectas honorificè repofuisset: Cæsar, inquit Cicero, dum Pompeij statuas reponit, suas stabilit. sentiens, illum hoc non in Pompeij gratiam facere, sed vt sibi clementiæ simulatione fauorem apud ciues conciliaret, atque hoc pacto suum regnum constabiliret. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Tanta clementia erga hostes & rebelles vsus est, vt Marius non semel dixerit: Cæsar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant: qui non audent, humanitatem & clementiam. Bruſ. lib. 3. cap. 13.

Augustus Cæsar.

Timagenes, historiarum scriptor, multa petulanter in Cæsarem, multa in vxorem, multa in totam illius domum dixerat. Cæsar illum admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cùm perseueraret malè loqui, nihil aliud quàm domo sua illi interdixit. Timagenes autem libros quos scripserat acta Cæsaris continentes, recitauit, & combussit in odium Cæsaris, quasi rerum ab illo gestarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamen palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæsare, nemo ciuium Romanorum ab ædibus suis exclusit: nam in domo Pollionis Asinij consenuit: Nunquam tamen Augustus cum hospite inimici expostulauit, nisi quòd quodam tempore illi dixit, θηριοτρόφεις: id est, alis bestiã siue viperã. Mox Pollionem parantẽ excusare se interpellauit, dicẽs, Fruere mi Pollio, fruere: At cùm Pollio nondum securus diceret, Si iubes Cæsar, protinus illi interdicam domo mea. An istud, inquit, Augustus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat antea Timageni iratus Pollio, nec aliam habebat desinendi causam: nisi quòd illi

Cæſar iraſci cœperat. Vtriuſque maleuolentiam boni conſuluit principis clementia. Eraſmus libro 4. apoph. ex Sueton.

Idem.

Lex erat, vt qui patrem occidiſſet, culeo inſueretur: nec hæc pœna ſumebatur, niſi de confeſſo. Ab huius pœnæ atrocitate Cæſar vt liberaret manifeſti parricidij reum, ſic interrogauit, Certè patrem tuum non occidiſti: anſam porrigens inficiandi. Tanta erat principis in iudicando lenitas. Eraſ. 4. apoph. ex Suetonio.

Iul. Cæſar.

Quidam è turba ſtatuæ Cæſaris coronam lauream impoſuerat, candida faſcia præligatam: at quum tribuni detracta faſcia hominem in vincula duci iuſſiſſent, Cæſar grauiter increpatos, eos poteſtate priuauit: ídque, ne regnum affectare videretur, cauſatus eſt, per illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam. Eraſmus libro 4. apoph.

Auguſtus Cæſar.

Quum populus Athenienſium videretur deliquiſſe quiddam, ſcripſit ex vrbe Aegina: Non arbitror vos latere, quòd vobis iraſcor, neque enim Aeginæ ſum hybernatus. Nec aliud illis neque dixit, neque fecit: ſatis habens, illis comminatum eſſe ni deſiſterent. Plut. in apoph.

Idem.

Quum quiſpiam ex Euclidis accuſatoribus affatim & ad ſatietatem vſque dicendi libertate vtens, eò tandem profectus eſſet, vt tale quiddam diceret, Hæc ſi tibi non videntur magna, iube vt mihi reddat ſeptimum Thucydidis librum. His offenſus Cæſar iuſſit illum duci, cæterùm vt audiuit illum ex Braſidæ poſteris reliquum eſſe, ad ſe venire iuſsit, ac moderatè correptum dimiſit. Eod. lib.

Idem.

Alexandriam vrbem munitiſſimam quum vi cepiſſet, ſuggeſtum aſcendit, & adiuncto ſibi Ario Alexandrino, ad ciues deſperantes dixit, ſe ciuitati parcere, primùm propter ipſius magnitudinem, deinde propter Alexandrum magnum conditorem eius vrbis, deinde propter Arium amicũ optimũ cuius hęc patria eſſet. Rarę profectò clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ tam pertinaciter rebellarat. Eraſ. in apoph.

Idem.

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpente ſomnos ipſius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendam noctuam: ſpéque ingentis præmij ad Auguſtum pertulit, laudato Imperator mille nummum dari iuſsit, ille autem auſus eſt dicere, Malo viuat: auémque dimiſit. Quis non miretur hanc contumaciam impunè ceſſiſſe militi? Eraſm. li. 4. apoph. ex Suetonio.

Idem.

Auguſtus quum iam quadrageſimũ exceſſiſſet annum agerétq; in Gallia, delatum eſt ad illum L. Cinnam adoleſcentem nobilem, ac Pompeij nepotem, inſidias illi ſtruere: dictum eſt vbi, quando, & quomodo aggredi vellet. Decreuerat enim ſacrificantem interficere. Dictabatur proſcriptionis ſententia, ſed Auguſto interim varias edente voces, ingreſſa Liuia vxor: Fac inquit, quod medici ſolent, qui vbi vſitata remedia non procedunt, tentant contraria: ſeueritate nihil adhuc profeciſti ignoſce,

ſce. Cinna deprehenſus vitæ tuæ nocere non poteſt, famæ tuæ prodeſſe poteſt. Protinus iuſſit accerſiri ſolũ ad colloquium: venienti alteram cathedram poni iuſſit. Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquentem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. His commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd ſeruaſſet repertũ in caſtris hoſtium, quòd patrimonium omne conceſſiſſet, quòd inſuper ornaſſet ſacerdotio: rogauit, quare putaſſet ipſum occidendum? perturbato Cinna, ſic finiit obiurgationem: Vitam tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac parricidę. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia: cõtendamus, vtrum ego meliori fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et conſulatũ obtulit. Vis exitum? Cinnam habuit perpetuò amiciſſimum, ſolus ille fuit hæres, nullis amplius inſidiis ab illo petitus eſt. Suetonius in eius vita.

Idem.

Æmylius Ælianus cùm accuſatus eſſet quòd malè loqueretur de Cæſare, Auguſtus reſpondit nil aliud quàm, Si malè loquitur, ſciat me quoque linguam habere, plura enim loquar de eo viciſſim. Mira Cæſaris clementia, qui maledicum pro ſuo iure immaniter tractare potuiſſet. Eraſ. lib.4.apoph.ex Suetonio.

Idem.

Tiberius cùm ad eum ſcripſiſſet, quàm malè à quibuſdam hominibus lingua inſectaretur, reſpondit: Satis eſt, ſi hoc habemus, modò ne maleficiant nobis. Eraſ. ibid. ex Suet.

Nero.

Quum ex amore cuiuſdam capite damnati cauſæ ſubſcripturus eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas neſcirem. Vox parſimoniam humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiiſſet. Senec. lib.2. de clem.

Traianus.

Quum ſua clementia & humanitate anteceſſores ſuos omnes ſuperaret, amicis aliquando culpantibus, quòd nimis clemens erga ſuos eſſet: reſpondit, Talem ſe imperatorem eſſe priuatis, quales eſſe ſibi imperator priuatos optaret. Bruſon. lib.3. cap.4.

T. Veſpaſianus.

Fratrem Domitianũ inſidias molientem, non eſt vltus, ſed his verbis admonuit: Quid opus te parricidio petere, quod me volente obuenturum eſt, imò quod iá habes, imperij particeps? In Chriſtiano vix reperias tantum manſuetudinis. Eraſm. lib.8. apopht.

Antoninus Pius.

Caſſium ſenatorium virum occidi paſſus eſt, non iuſſit occidi, poſt etiam extinctum doluit, dicens: Voluiſſe ſe ſine ſenatorio ſanguine imperium tranſigere. Mira clementia in affectatorẽ imperij. Iulius Capit.

Hadrianus.

Adeò contempſit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem, fortè obuio dixerit, Euaſiſti. Principibus in priuatis offenſis debet eſſe ſatis, potuiſſe vlciſci. Dion.

Theodoſius iunior.

Rogatus, cur neminem eorum à quibus lædebatur, ſupplicio capitis afficeret? reſpondit, Vtinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Spieg. in lib.2.cap.47. Panor. de reb. geſt. Alphonſi. Eraſ. lib.8. apopht.

Idem.

Quum in Amphitheatro Conſtantinopoleos ſederet ſpectator, & populus damnatus efflagitãs clamaret,

Crudeli bestiæ artifex obiectus pugnet: compescuit immitem turbę vocem, dicēs, Nescitis, inquit, quòd nos consueuimus clementer spectare. innuens, vbicunque adest princeps, illic oportere omnia mitius geri. Eras. lib. 8. apopht.

Aurelianus Cæsar.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti sunt in spē prædæ. Vrbe autē capta, militibusq; ex Cæsaris promisso direptionē oppidi flagitantibus respondit, Agite, canem me negaui relicturum. canes omnes occidite. Et sic promissis satisfecit, & clementer hostes suos tractauit. Flauius Vopiscus.

Galienus.

Quidam vxori Galieni iunioris gemmas vitreas pro veris vēdiderat: re comperta mulier flagitauit vindictam. Cæsar iussit hominem corripi, quasi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impostor & populus expectat terribilem leonem, prosiliit capus. Cunctis rem tam ridiculā mirantibus, per curionē dici iussit: Imposturam fecit & passus est. Eadem opera fefellit impostorem, & irrisit vxorem. Trebellius Pollio.

Alexander Seuerus.

Amici eius improbantes humanitatem & clementiam, Mammea mater, vxórque Memmia, sæpe dicerēt, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorē imperij fecisti: respondit, Sed securiorē & diuturniorem. Bru. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Ouinius Camillus antiquæ familiæ senator, cùm rebellionē moliretur, & tyrannidē affectaret, hominis fraude intellecta, ad se vocari iussit, & egit gratias, quòd Reip. curam sua sponte suscipere tētaret. Mox ad senatū processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamētis imperialibus & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionísque comitem adhibuit. Quúmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit Ouinium, & equo sedere iussit: denique mori paratum dimisit. Ælius Lampridius.

Rodolphus imp.

Quum post morū mutationē clementior suis fuisset, quàm ab initio imperij, obiurgatus ob id: Seuerum, inquit, & immitē fuisse me aliquando pœnituit, lenem & placabilē nunquam. Æneas Syluius lib. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Sigismundus Cæs.

Eos reges demum in terris beatos esse dicere solebat, qui eiectis ex aula sua hominib. superbis, viros mansuetudinis & misericordiæ cultores in curia assessores haberent. Æneas Syluius de dictis Sigismundi imperat.

Alphonsus rex.

Cùm argueretur aliquando, quòd nimis mitis ac lenis esset erga suos, vt qui nōnunquam etiam iis qui vel grauiter in ipsum deliquissent, ignosceret: Malo, inquit, multos mea clemētia & māsuetudine seruare, quàm paucos mea seueritate perdere. Panormit. lib. 2. de Alphonsi reb. gestis.

Idem.

Cuidam dicenti, Caue ne tua hæc clementia ac lenitudo in perniciem cedat: Imò verò respondit, multa mihi perferēda sunt, ne in inuidiā cadā. Pan. li. 2. de reb. gestis Alphōsi regis.

Idem.

Dicere solebat, Qui nimis lenem & man-

& mansuetum principem quęrerentur, expectandum iis esse, vt vrsi, ac leones quandoque regnarent. Hominis sanè clementiam esse: beluarum autem, feritatem. Panorm. lib. 2. de rebus gestis. Alphonsi.

Idem.

Ab amico admonitus, ne malis & facinorosis hominibus adeò mitis esset: Malos beneuolentia & clementia interdum citius quàm seueritate in viam virtutis reuocari posse, respondit. Cogitandum tamen, ad priuatas iniurias principem facilem ad ignoscendum, in iis autem quæ lędunt Rempub. seuerum esse oportere: ita tamen, vt non hominem, sed crimen ipsum insectari ac punire videatur. Panormit. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus verò, cur erga omnes etiam malè meritos tam humanus ac mansuetus esset: respōdit, se quidem iustitia bonis gratum esse, malis autem clementia. Panorm. lib. 2. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Frequenter etiã dicebat, nihil magis aduarsariorum animos flectere, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panorm. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis,

Idem.

Quum in obsidione Caietæ, suscеptis impuberibus, senibus, omnísque sexu bellis haudquaquam vtili, quos Caietani ob annonæ penuriam ciuitate expulerant: quidam Alphonso regi dixisset, si tu hos nō admisisses, Caietani paucis pòst diebus sese dedidissent. At ego, respōdit rex, pluris facio eorũ vitas, quàm Caietas centum. Facinus profectò regium & memorabile, ac Deo in primis gratum, acceptúmque. Quum enim vrbem per id tempus quadraginta fermè millium conatu capere nequisset, postea soluta ac diu desita iam obsidione, sine vi, sine armis, ea gratitudine in ditionem redigit. Panor. lib. 1. de rebus gestis. Alphonsi.

Idem.

Quum verò contra Venetos ac Florentinos, potentissimos Italiæ populos, haud equidem iniuria bellum suscepisset, & iam Neapoli aduersus eos magna animi fiducia contendisset: Florentini primùm, mox Veneti oratores, in agro Pelignensium obuiam facti sunt, pacem ab armato perhumiliter postulantes, cuius conditiones cùm audire cuperent Alphonsus dixisse fertur: Se nullum aliud pacis datæ pretium existimasse, quàm hostes genibus aduolutos ad se, pacem dedisse. O clementiam omnibus principibus imitandam, & nostro hoc seculo inter potentes rarissimam. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

His cognata pete ex apopht. de Humanitate, Mansuetudine, atque Patientia iniuriæ.

De cognitione sui.

Thales.

Cvidam percontanti quid esset difficile: Seipsum, inquit, nosse. Atqui hoc vulgus putat esse facillimum. Aliena rectius perspicimus quàm nostra, & sibi quisque adulator est. Laërt. lib. 1.

Idem.

* Difficile est se nosse, inquit: sed beatũ. Et hæc est secundũ naturã vita, Anton. & Max. ser. de cognit. sui.

Chilon.

Dicere solitus est, Caue tibiipsi, siue à teipso, siue obserua teipsum. Nã Græcè est, φυλάκτειν ἑαυτὸν: vt admoneat, sibi quẽq; debere suspectũ esse. Omnes sibi cauẽt ab aliis: at frequenter, nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi, dum libidinẽ, dum iram, dum ambitionem aliásque cupiditates adhibet in consilium. Laër. lib.1.cap.4. Stob.serm.19. Max.ser.56.

Idem.

Volebat, Nosse seipsum quenque debere: atque idcirco Apollini aureis literis sacratum eius dictũ fuit. Nam qui se rectè nosset, animam atq; corpus vt æquum est diligeret: neque quod vni est impartiendum, alteri præberet. Quod cùm plerique perperam faciant, id nullius alterius culpę est adscribendũ, nisi quòd nos ipsos, id est, humanam compactionem agnoscere nolumus. Fulg.lib.4.cap.2.

Bias.

Vt homines ad sui cognitionẽ duceret, iubebat vt in speculo vnusquisque suas actiones contemplaretur, vt honestas magis ornaret, turpes verò emendaret. Stob.ferm.21.

Heraclitus.

Iuuenis adhuc omnium sapientissimus esse inde iudicabatur, quòd rogatus quid sciret, respondisset, Sat scio quod nihil scio. Ex Aristonymi scriptis recitat Stob.ser.21. Anton.in Melissa, par.1.ser.59. Max.serm.56.

Diogenes.

Interrogatus quónam modo quis suimet pręceptor fieri posset? respondit, si seipsum eis, quibus alios increpat, increpuerit. Stob.serm.1.

Simonides.

Conuiuio quodam exceptus, in quo Pausanias etiam erat, Iussus aliquid è sapiẽtię pręceptis depromere, statim dixisse ad Pausaniam fertur: Memento te hominẽ esse. Id autem Pausanias tunc tẽporis non magnopere curauit, captus iam superbia, eo quòd ad Medorum partes sese applicuisset, & elatus ob hospitij ius, quod ei cum rege intercedebat: forsitan etiam vino depulsus à sede rectæ rationis. Cùm verò iam esset Chalcœco, & cum fame luctaretur, iámq; calamitosissimam omnium mortẽ ob oculos cerneret: tunc in mentem ei venit Simonides, & magna voce exclamauit: O Cee hospes, magnum quiddam in tuo sermone inerat. Ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momẽti putarẽ. Ælianus lib.9. de Varia historia.

Theocritus.

Cuidam quęrenti quare libros nõ scriberet, respondit: Quoniam, vt libet, nõ possum: vt verò possum, non libet. Stob.ser.21. ex Aristonymo.

Socrates.

Dicebat, sese nihil scire pręter hoc vnicum, quòd nihil sciret: reliquos verò ne hoc quidem scire. Antonius in Melissa, part.1.ser.59.

Idem.

Roganti cur nihil scriptum ederet, respondit: Quia video chartam multò pretiosiorem, quàm ea quæ scribenda forent. Stob.

Plato.

* Qui nihil, inquit, propemodum scimus, arbitramur nos omnia scire: non permittentes autem alios, quæ ipsi nescimus, agere, peccare cogimur ipsi cùm agimus. Anton. & Max. serm. de cognit. suiipsius.

Philemon.

Philemon dicere solebat, homo cùm sis, id fac semper intelligas, & semper eris homo. Anton. & Max. serm. de cognit. sui.

Demonax.

* Interrogatus, quando cœpiſſet philoſophari, tum dixit cùm cognoſcere meipſum incæpi. Stob. ſer. 21.

Philippus Maced.

Cùm ad Chæroneam Athenienſes viciſſet, animum elatum ratione cõpeſcuit: & ne quid poſthac per contumeliam & faſtum committeret, hoc inſtituit, vt quotidie mane excitaretur è ſomno, his verbis: Surge rex, & hominem te eſſe cogita. Stob. ſerm. 21. ex Æliano.

Alexander.

Alexander poſteaquam ex diuturno morbo conualuit, nihilo ſe deterius affectum dixit. Admonuit enim nos (inquit) ægritudo, nec altum ſaperemus, vtpote mortales. Stobæus ſerm. 21.

Placilla.

Placilla Theodoſij imperatoris vxor pientiſſima, ſubinde maritum admonere ſolebat, iam in Cæſarem euectum, vt ſe olim priuatũ hominem fuiſſe cogitaret. Quem putabat præ cæteris ad Romanæ reipubl. gubernacula aſſumptum, non vt ferociùs ſuperbiret, atque iam Deum ſe factũ exiſtimaret, vt alij: ſed vt hominem ſe eſſe cogitans, variis cum ſubditis fragilitatibus obnoxium, ritè gubernaret imperium, tanquam Dei ſeruus: Nicephorus Calliſtus libr. 12. cap. 42.

Baſilius.

* Memor, inquit, naturæ, nunquam ſuperbies. Memor autem eris ipſius, ſi teipſum obſerues. Anton. & Max. ſerm. de cognit. ſui.

Idem.

* Accurata cognitio tuiipſius ſufficienter te veluti manu deducet ad notionem & contemplationem Dei. ibidem.

Didymus.

* Noſſe, inquit, ignarum ſe eſſe, ſapientiæ eſt: & ſcire ſe iniuſtitiam feciſſe, iuſtitiæ. Ibid.

Chryſoſtomus.

* Is maximè ſe nouit, qui ſe nihil eſſe putat. Ibid.

De collega inutili.

Scipio Aemylianus.

CReatus cenſor, addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, ſed vitę diſſolutioris, pro roſtris dixit, ſe ex maieſtate Reipublicæ omnia geſturum, ſiue ciues ſibi dediſſent collegam, ſiue non dediſſent: innuens, ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quàm talem collegam: Valer. Maxim. lib. 6. cap. 4. Plin. de Viris illuſtrib. 58. & Bruſon. lib. 4. cap. 5.

De coitu & venere.

Pythagoras.

ROgatus à quodam, quando eſſet congrediendum cum fœmina? Cùm voles, inquit, teipſo fieri debilior. Multa Venus eneruat hominẽ. Laert. lib. 8. cap. 1.

Idem.

Idem dicere ſolebat, Ne ſæpe homo ab homine. Hoc ænigmate, frequente venereorum vſu interdicens. Stob. ſerm. 15.

Ariſtoteles Cyrenæus.

Interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, dixit, neque ſine eo. Stob. ſerm. 61.

Lycurgus.

Quodam admirante quamobrem vetuiſſet ſponſum cum ſponſa ſimul

dormire sed statuisset, vt vterque cum suis æqualibus maximam diei partem versaretur, cúmque his totas noctes quiesceret, cum sponsa verò furtim ac verecundè congrederetur: Primùm, inquit, quòd vt corporibus essent validi, si non vterentur congressu ad satietatem: dein, vt illis amor mutuus semper maneret recens ac vigens: denique, vt fœtus ederent robustiores. Plut. in Lacon.

Alexander.

Duabus potissimùm rebus, cùm Deus à multis prædicaretur, se quòd mortalis esset, deprehendere dicebat, somno & coitu: quod hæc præcipuè proderent, humani corporis imbecillitatem. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plutarchus in Alexandro.

His cognata sunt, quæ in apophth. de Amore, Incontinentia, Libidine, &c. reperies.

De comitate.

Diogenes.

SOlitus est dicere, manus non esse porrigendas amicis, complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus amicis: sed comitati comitem adiungendam beneuolentiam, & benignitatem. Laert. lib. 6. & Eras. lib. 3. apoph.

Socrates.

Æschines cùm cuperet esse ex numero discipulorum Socratis, suámque apud præceptorem excusaret paupertatem, molestè ferens, quum alij Socratis amici multa subinde largirentur, se solum nihil posse: An non intelligis, inquit Socrates, quàm magnum munus mihi dederis, nisi fortè teipsum parui æstimas? Comiter suscepit discipulum egenum, & nihil mercedis postulauit ab eo, quē pauperem esse nouerat. Laërt.

Antalcidas.

Rogatus à quodam, quo pacto quis maximè placere possit hominibus? Si inquit, loquatur illis iucundissima, præstet autem vtilissima. Plut. in apophth. Lacon.

Telecrus.

Fratri suo quærenti, quòd ciues erga se non perinde afficerentur, atque erga illum: sed inhumanius tractarent, quòd nondum ab illis esset creatus Ephorus: Tu (inquit) extra omnem comitatem positus, iniuriam ferre nescis, ego autem scio. Sensit, comitatem plurimum posse ad conciliandum ciuium fauorem. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam causam detulit ad oratorem: is negauit, ac detulit ad alterum qui recepit. At is qui detulerat, dicere solebat, sibi gratiorem fuisse orationem eius qui negarat, quàm eius qui recepit: Quòd ille comiter recusasset, hic grauiter & inamœno vultu recepisset. Eras. lib. 8. apoph.

C. Cotta.

Dicebat se operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, solere polliceri omnibus: sed impertire illis tantùm, apud quos optimè poni arbitraretur. Cicero ad Quintum fratrem, de petitione cōsulatus.

Traianus Imp.

Amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis, nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo me imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Eras. Rot. lib. 8. apopht. Brus. lib. 3. cap. 4.

De commendatione.

Agesilaus.

QVidam petit ab Agesilao, vt se scriptis ad hospites & amicos suos Asiaticos literis commendaret, quo apud illos ius suum consequeretur, respondit: Nihil esse opus literis commendatitiis. Nam mei, inquit, hospites sua sponte quæ iusta sunt faciunt, etiam si illis non scripsero. Apud bonos in bona causa superuacua est commendatio, quum ipsa res impetret quod precibus exoraretur. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Cæsar.

Augustus filios suos nunquam populo commendauit, nisi cum hac exceptione: Si merebuntur. Honorem non authoritati, sed meritis tribui volens. Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Antoninus Pius.

Rogatus cui filium commendaret, vobis, inquit, promeretur, & diis immortalibus. Fauorem noluit suæ authoritati tribui, sed filij meritis. Iulius Capitolinus.

De comœdiæ libertate.

Crates.

CRates Thebanus cùm filium Pasiclem in meretricis domũ perduxisset, dixit; Hoc tibi est patrium coniugium. Nam mœchi Tragici præmia referunt exilia ac cædes: Comici autem scortatores ex luxu & temulentia lucrifaciunt insaniam. Sensit homo ethnicus, quasi tragicam esse rem adulterium: propterea quod plerunque crudelis sit eius exitus. Scortari autem esse comicum, scortatio enim non mortis damnatur supplicio: nihilominus tamen, qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur (vt sunt re vera) insanis similes. Laertius libr. 6. cap. 5.

Socrates. N.

Quum in Aristophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuiciis proscinderetur, & adstantium quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouem, inquit, ægrè fero, si in theatro, perinde vt in magno conuiuio, salibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quosdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat scommata: quibus commoueri, vehementer inciuile habetur. Eras. libr. 3. apophth.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus. neque enim tragœdia, quum à comœdia taxatur, dignatur eam responso. Nota est veteris comœdiæ licentia, in qua multa scommata iaciuntur & in ipsos poëtas, & fabularum personas: at tragœdia non dignatur vicissim humiles personas attingere. Laer. lib. 4. cap. 2.

Lacones.

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec seriò nec ioco quicquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent stupra, incestum & adulteria: prohibent dolos, iniuriam, furta, cæteráque flagitia: at in fabulis talia poëtæ diis affingunt. Nec placuit illis quorundam excusatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecillium animos. Hãc ob causam Archilochũ poëtam cùm venisset Lacedæmonem, eadem hora

expulerunt, quod intellexerãt ab illo ſcriptum, ſatius eſſe abiicere arma quàm mori. Plut. in apoph.

De compaſsione ſeu condolentia.

Socrates.

*Dicebat medicos ægrotis, amicos infortunatis conſulere debere. Stobæus.

Antonius Verus.

Dicere ſolebat inhumanum planè eſſe, humanis caſibus & calamitatibus non ingemiſcere. Innuens eos ab hominum natura alieniſſimos eſſe, qui aliorum miſeriis non afficiuntur, ac inſtar lapidum in aduerſis amici rebus ſtant immoti. Capitolinus.

Anonymus.

Quidam deciderat in puteum pro fundũ, eum quum vidiſſet quiſpiam, commiſerans hominem, dixit: Miſer, quomodo in puteum decidiſti? Tum ille. Quid refert, quomodo inciderim: hoc potius age, vt hinc poſſim educi. Refertur à diuo Auguſtino.

De concordia.

Antiſthenes.

Fratrum inter ſe concordiam dixit Antiſthenes quouis muro firmius munimentum. Id dictum & ad ciuium concordiam accommodari poteſt. Laert. lib. 6. cap. 1.

Muſonius.

* Dicebat, nullas nuptias ſine concordia eſſe honeſtas: nec vllam ſocietatem vtilem. Improbos verò inter ſe concordiam alere non poſſe. Sicuti lignum rectum cum curuo, aut duo ligna curua inter ſe conuenire nequeunt. Stobæus ſermone 78.

Melanthus.

Quum Gorgias ſophiſta recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, Hic, inquit, de concordia totius Græciæ diſſerit, qui ſibi, vxori, & ancillæ, tribus duntaxat, vt concorditer viuant nondum perſuaſit. Eraſ. 6. apoph.

Leo Byzantius.

Leo Byzãtius ſophiſta venit Athenas, populo diſſidiis tumultuanti cõcordiam ſuaſurus. vbi prodiſſet in ſuggeſtum, corpore admodum puſillo, omnium riſus obortus eſt. Ille fortuitam occaſionem vertens in proœmium: Quid, inquit, ô viri Athenienſes, ſi conſpiceretis vxorem meam? quæ tam puſilla eſt vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocem quum maior etiam populi riſus ſublatus eſſet, ſubiecit, At nos tam puſillos ſi quando diſſidemus, vix ciuitas Byzantium capere poteſt. Ita fermè Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philoſtratus in Sophiſtis. Nempe quũ prodiſſet ad populum, dicturus de cõcordia ipſa ſtatim ſpecie riſum mouit populo, quòd obeſus eſſet, ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus riſu multitudinis, Quid, inquit, ridetis viri Athenienſes? Vxor mihi eſt me multo obeſior, & tamen concordes vnus capit lectulus, diſcordes ne tota quidẽ domus. Quod refert Philoſtratus, & probabilius eſt & feſtiuius.

Iſæus ſophiſta.

Lacedæmonij cùm periclitarentur, ac de ciuitate mœnibus cingenda

da consultarēt, Homericum carmen recitauit Isæus sophista:

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philostrat. in Sophistis.

Archidamus.

A duobus inter se dissidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Mineruæ, cognomento Chalciœcæ sacrum. ibi exegit ab illis iusiurandum, vt starent arbitri iudicio. id vbi iurassent: Pronuntio, inquit, ne priùs hunc locum exeatis, quàm quod inter vos est dissidij ponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingeniosus, quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet recusato arbitrio: nec alterum è duobus alienaret, si pro altero contra alterum tulisset sententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere, quicquid Mineruæ templo promissum esset. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

A quodam percontatus quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur? ostendit ciues armatos & vnanimes: Hi, inquiens, sunt Spartę ciuitatis mœnia. significans, Resp. nullo munimento tutiores esse quàm virtute ciuium consentientium. Plutarch. in apoph. Lacon. Erasm. lib. 1. apoph.

Idem.

Similiter cùm alius quidam interrogasset hoc ipsum: Ciuitatem non saxis lignísve, sed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, ait: quos si iungit, concordia, nullus potest esse murus inexpugnabilior. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum ad Cyrum regem mitteretur, vt pecunias belli exigeret, & ter à rege bibulo non admitteretur. discessit, iurauítque, apud comites, vt primùm Spartam rediisset, nihil non facturum, vt Græcos inter se conciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, desinerentque illius regis viribus inter se pugnantes egere. Singularis profectò fuit prudentiæ vir, quòd perspexit, Gręcos non alia magis ratione posse reddi barbaris formidabiles, quàm si depositis intestinis simultatibus, mutuam inter se concordiam sancirent. Plutar. in Lacon. apoph.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quum Athenienses querimoniarum, quas cum ipso mutuas habebant, arbitram delegissent Megarensium ciuitatem, quæ controuersiam inter eos componeret: Turpe, inquit, si Megarenses melius norunt quid iustum sit, quàm hi qui se Græcorum duces ac rectores præstitissent. Megarenses apud Græcos malè audiebant, de quibus iactatum est, quòd neque primi essent, neque secundi, neque tertij, neque quarti, neque vllo in numero: cum Athenienses pleræque Gręciæ imperarent. Ab ipsis igitur quibus cum litem habebat, rex nolebat finiri dissidium: simul declarans, & quam suæ fideret causæ, & quàm aduersariis non diffideret: malens clarissimæ ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarensium arbitrio vincere. Plut. in Lacon. apoph.

Lycurgus.

Quum agros inter ciues diuisisset, & post longum tempus ex peregrinatione veniens, in agris Lacedæmoniorum fortè manipulorū aceruos in messe conspexisset ordine positos: ridēs ad eos qui aderant, dixisse fertur: Vt tota Lacedæmon vide-

tur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserunt hæreditatem. Bono principi nil iucundius erat, quàm suorum ciuium concordia. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Ad ciues suos qui scripserant, quo pacto hostium impetum repellere possent: Si pauperes, ait, manseritis, & contentiones mutuas deposueritis. Complexus est autem vnico quasi verbo, vir sapientissimus, quid ciuitatibus exitium potissimùm pariat: immodicæ videlicet diuitiæ, ac omnis concordiæ neglectus. Brus. lib.2.cap.4.

Demetrius.

Cùm aliquando à venatione rediret, ad patrem legationem iam audientem, succinctus vt erat telis, accessit, eúmque osculatus consedit: Hæc, inquiens, concordia regni nostri tutissimum erit præsidium. Discedentibus itaque legatis, Renunciate, inquit Antigonus, ô viri, talem amorem, animíq; pietatem, qualem vidistis. Brus.lib.2. cap.4. ex Plutarcho.

Scilurus.

Scilurus octoginta liberos masculos habens, cùm esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere. Id cùm singuli recusassent, eò quòd videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, atque ita facilè confregit omnia, filios admonens his verbis: Si concordes eritis, validi inuictíque manebitis: contrà, si dissidiis & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. Plutarchus in apophtheg. Stob. serm.82.

Themistocles.

Cùm Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractasset Astum, & hac fama perterriti classiarij cogitarent de repetenda domo, idq; plerique suaderent: solus Themistocles obstitit, dicens eos vniuersos hostibus fore pares, dispersos verò perituros. Æmylius Probus.

Anonymus.

Chij aliquando cùm grauissimo seditionis morbo laborantes, tumultum inter se excitarent: quidam intèr illos homo natura ciuilis & pacis amans, ad eos qui omnes amicorum suorum aduersarios ex vrbe volebant eiicere: Nequaquam, inquit, sed cùm victoriam obtinuerimus, relinquamus aliquos, ne procedente tempore non habentes aduersarios, nobis ipsis bellum inferamus. Atque hoc dicto persuasit, vnitatem & concordiam in Repub. retinendam esse. Ælianus lib.14. de Varia historia. Plut.

Tyresius.

Scipio Africanus quum Numantinos sępe victores iam fregisset, obsessósque tãdem expugnasset: Tyresium principem Celticum rogauit, qua de causa Numantia aut prius inuicta, aut pòst euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Brus. lib. 2.cap.4.

Mycipsa.

Mycipsa rex iamiam moriturus, filios suos paterno monet affectu, vt concordes sint, aureis semper literis scribendam sententiam addẽs: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur. Sallust. de bello Iugurthino.

Seuerus imp.

In grauissimum morbum incidẽs, postea-

posteaquam vitæ suæ finem instare animaduertit, ad se vocauit Marcum Antonium & Getam filios, à quibus quid vellet percunctatus: Facite, inquit, vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite. Sciebat enim, filios regni cupidissimos post mortem de successione disceptaturos: & nisi militum animos pecunia flecterent, penitus interituros esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Seueri.

Iouianus imp.

Cùm solicitaretur vt responsum daret Macedonianis supplicantibus, Odi, respondit, omne contentionis genus: cõcordiam autem vnicè amplector & amo. Nicephorus Callistus lib.10.cap.40.Eccles.hist.

De confessione.

Pythagoras.

*DIcebat peccata non esse verbis tegenda, sed tentandũ vt reprehensionibus curarentur. Ant.& Max. serm.de iniust.peccato,& confess.

Aristoteles.

* Non multum ab impeccabili discedere dicebat, qui peccatum vt decet fateretur. Ibidem.

Lysander.

In Samothracia oraculum petens, iussus est à sacerdote dicere, quid deterrimũ in vita egisset. Ipse quoque sacerdotem rogauit, vtrum iussu suo, an deorum, id facere oporteret? At illo dicente, deorum. Tu igitur, inquit, mihi concede, vt illis, si percontentur, dicam. Bruson.lib.2.cap.13.ex Plut.in Laconicis.

Antalcidas.

Interrogatus à sacrorũ ministro, quibus rebus per omnem ætatem operam dedisset? Nõ opus est, inquit, vt tibi hoc dicam: sed si quid malè egi, Diis nequaquam incognitum est. Plut.in Lacon.

Anonymus.

Sacerdos quidam Laconem initiaturus, rogabat in quibus ab ineunte ætate potissimum peccasset? At ille: Hoc, inquit, Deos nequaquam latet. Verùm cùm magis vrgeret responsum, Lacon rogauit etiam, Num hoc sacerdoti vel diis ipsis dicendum esset? Quum respondisset, Diis: Tu igitur secede parum, inquit, ne audias, Diis dicturus eram. Plut.in Lacon.

Seneca.

* Quare vitia sua nemo confitetur? quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis est indicium. Expergiscamur ergo, vt errores nostros coarguere possimus. Epist.54.ad Lucill.

De coniugio.

Crates.

HIpparchia Metroclis soror adamauit Cratetem, apud parentes minitans se sibi conscituram necem, ni philosopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati suasu reuocari posset: Crates surgens, detracto pallio nudauit tergum gibbo deformatum: Ne quis circumueniatur, inquit, hic est sponsus: & proiecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos est. Super his delibera, neque enim mihi coniunx esse poterit: nisi cui placeat idem institutum. Quum accepisset conditionem puella, mox substrato pallio cum illa congressus

est, parentibus adstantibus. Itaq; consummatum est Cynicum matrimonium. Laert. lib. 6. cap. 7.

Pittacus.

* Interrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem, sin deformem, pœnam: haudquaquam, dixit Pittacus. Sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stob. ser. 65.

Antisthenes.

Quidam censebat sapienti non esse ducendam vxorem, sed Antisthenes contrà, censebat ducendam esse: at non voluptatis, sed liberorũ gratia. Debetur hoc naturæ, & patriæ. Sed cum optima indole prȩditis congredietur, vt ex bonis nascantur boni. Quin & amabit maritus vxorem, non vulgari more, sed iudicio, is enim verè & constanter amat, qui iudicio amat. At sapiens optimè diiudicabit, quæ sint amore dignæ: aduersus eos qui vxores se iactant habere pro matulis. Recitat Eras. Rot. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 6. cap. 1.

Charilaus.

Charilaus percontanti quamobrem Lacedæmonij virgines nudas producerent in publicum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit, virginibus mariti sunt inueniendi, vxores verò seruandæ iis qui eas nacti sunt. Huc spectabat ea consuetudo, vt nec puellis deessent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium consuetudinem, vbi virgines videri nefas est, vxores oculis hominum exponuntur. Plutarch.

Anonymus.

Ciues qui à nuptijs abhorrerent, cœlibésque viuere mallent, à spectaculis quibus nudi pueri incedebant, arcebat Lycurgus, aliásque addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter, vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos esset apud Lacedæmonios, vt iuniores senioribus multum honorem cultúmque præstarent, hoc honoris ademit iis, qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercillidam dictum reprehendit quisquam, quum tamen belli dux esset probatissimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam nõ assurgeret, atque ille diceret, Non mihi assurgens cessisti? Nec tu, inquit, mihi cessurum genuisti. Tam procax iuuenis dictum in seniorem, eúmq; bellica laude celebrem, nunquam tulisset populus Spartanus, nisi pro pessimis ciuibus habuisset eos, qui sponte steriles esse statuissent, nec agnoscerent quid patriæ deberent. Nam rem propius intuentibus, non ita magnum discrimen est inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem Reipublicæ dare quum possit recusat. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Quum certum tempus præscripsisset quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent: interrogatus cur id statuendum putasset? Vt, inquit, soboles ex adultis perfectæque ætatis parentibus nata, valida sit & vegeta. Et coitu præpropero non solùm læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate, quam ætas conciliat: rursus qui vergẽte iam ætate, nec fruuntur liberis suis, nec eos possunt ad perfectam institutionem perducere,

mor-

morte ſenióque præuenti.Plut.in Laconicis.

Leonidas.

Leonidas Anaxandridæ filius, & Cleomenis frater,cùm ad bellum contra Perſas proficiſceretur, Gorgoni vxori ſuæ interroganti,quídnam mandare vellet: Nihil aliud quàm vt nubas, inquit: & bonos liberos parias. Quo dicto primùm oſtendit, in eo prælio ſe periturum:deinde ſuadet vxori ne vidua maneat,ſed nubat,filios educet Reip.Plut.in Lacon.apoph.

Demoſthenes.

* Dicebat homines ſui ſeculi meretrices habere, ad voluptatem explendam,concubinas ad quotidianam corporis curam: vxores verò (ſubiiciebat) ducendæ ſunt, vt liberos legitimos gignamus, & familiæ fidam cuſtodem præficiamus. Stobæus ſerm. 65.

Antianira.

Antianira Amazonum regina,demirantibus quòd nupſiſſet claudo: ſatis, Cynicè reſpondit,ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id eſt, claudus optimè virum agit.Senſit, maritum adhibendum non ad oculorum oblectamenta,ſed ad vſum coniugij.Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi.Eraſ.lib.9. apoph.

Huc refer apoph de Vxore ducenda, & non ducenda,&c.

Huc refer apoph de Vxore ducenda, & non ducenda,&c.

De coniugali amore.

Theſca.

EA fuit Dionyſij ſoror,nupta Polyxeno,quæ poſtquam maritus metu tyranni profugiſſet,& rex ſororem accuſaret, quod conſcia fugæ mariti non indicaſſet:Adeóne,inquit, Dionyſi,me vilem abiectíque animi fœminam iudicas,vt ſi ſenſiſſem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum comitem addìtura fuerim?Eraſ.5.apoph.ex Plut.

Portia.

Bruti vxor Portia,Catonis filia,poſteaquam ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo, ea nocte quæ præceſſit diem in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto cultellũ tonſorium velut vnguium reſecandorum gratia popoſcit, eóque quaſi fortè de manibus elapſo,ſeipſam grauiter vulnerauit.Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus,obiurgare eam cœpit,quòd tonſoris præripuiſſet officium. Hîc illa clàm marito: Non hoc,inquit,temerè feci: nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt, parum ceſſerit ex ſententia, quàm æquo animo me ferro ſim peremptura.Plutar.in Bruto.

Iulius Cæſar.

Pompeiam vxorem, quòd ſiniſtra fama laboraret,quaſi cum Clodio rem habuiſſet,repudiauit quidem. Cæterùm cum Clodius hoc nomine reus peragеretur,Cæſar citatus teſtis nihil mali de vxore dixit.At cùm accuſator diceret,Cur igitur cum illa feciſti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cæſaris vxorem etiam à calumnia puram eſſe.Præter argutiã reſponſi, laudari poteſt & ciuilitas,quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit.Plu.in Ro. apoph.

De coniugali pudicitia, conſule titulum de Pudicitia.

De coniugij moleſtiis.

Pittacus.

EXpertus dicebat Æqualem ducito:quum ipſe domi haberet opu-

lentiorem, ac proinde morosam & imperiosam. id latius explicat in Chiliadibus Erasm.

Antisthenes.

Antisthenes adolescenti consulenti, cuiusmodi vxorem ducere expediret? si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Suasit, ducendam esse vxorē, quæ nec fastidium viro moueret, ob deformitatem: nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Tribuit autem Gellius hoc dictum Bianti, sed Laërt. lib. 6. cap. 1. Antistheni.

Demonax.

Epicteto Cynico suadenti, vt vxore ducta, daret operam liberis: neque enim id indignum esse philosopho: Da mihi, inquit, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum ineptè suadere alteri, quod ipse non faceret. Eras. libr. 8. apoph.

Cato.

Narratur illud Catonis dictum, Si sine vxoribus mundus esse possit, vita nostra non esset absque diis. Sensit felicissimam hominum vitam fore, si datum esset à coniugio liberos viuere. Sed, vt idem ait apud A. Gellium, cum illis incommodè viuitur, sed sine illis omnino viuitur, vt meritò dici possit vxor necessarium malum. Eras. libr. 8. apoph. At celestis veritas, vxorem bonum necessarium esse asserit.

Alphonsus.

Dicere solebat, ita demū matrimonium tranquillè, citráque querimonias exigi posse, si maritus surdus fiat, vxor cæca. innuens, opinor, fœmineū genus obnoxium esse zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & querimonias: rursum maritis permolestam esse vxorum garrulitatem: qua molestia cariturus sit, si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspicione, si careat oculis. Eras. lib. 8. apoph.

Vide apophthegm. de Vxore non ducenda.

De coniugio iterato.

P. Syrus.

Eum improbè Neptunum accusare dicebat, qui semel ex naufragio liberatus, iterum mari se credit. Transfertur autem ad eum, qui secundam duxit vxorem. Brusonius libr. 4. cap. 25.

Dionysius.

Matri suæ præter ætatem nubere cupienti, Ciuilia, inquit, ô mater, iura violari possunt, naturæ ius nequaquam. Significans, contra naturā esse, si vetula, quę iam parere non potest, nubat. At hodie nubunt septuagenariæ. Plutarch. in Reg. apoph. & Brus. lib. 4. cap. 1.

Annia.

Ab amicis adhortata, vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cùm ætas esset & integra, & forma præstantissima adhuc: quorum alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum: nullo inquit, pacto hoc factura sum: si enim bono viro nupsero, nolo posthac timere ne amittam: sin verò malo, quæ me caperet dementia, vt post optimū talem admitterem? Erasmus libro 8. apoph.

Valeria.

A quodam rogata quam ob rem defuncto Seruio marito, nulli posthac nubere vellet? Ideo, inquit, hoc facio, quia Seruius meus, licet aliis defunctus sit, apud me viuit, viuétque semper. Erasmus libro 8. apophtheg.

Martia

Martia Catonis F.

Interrogata, quam ob causam post mariti mortem, alio se copulare viro renueret? Respondit, Quia non virum facilè inuenero, qui me magis velit, quàm mea. Noluit probare castissima matrona hoc coniugium, quod mutuo careret amore. Quæ dotis enim causa nubit viro, concubinum verius quàm maritum habebit. Eras. 8. apoph.

Portia.

Cùm laudaretur apud eam mulier quædam vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium: Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit nisi semel. Non passa est illam inter bene moratas numerari, quæ citra necessitatem asciſceret alterum virum. Nam multas huc cogit egestas. Porrò coitus gratia nubere, est non verè pudicarum. Eóque dixit, Felix, excusans necessitatem. Eras. li. 8. apoph.

Eadem.

Quum diutius lugeret maritum, rogata quem esset habitura diem luctus vltimum: respondit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno sanè cum dedecore plurimarum Christianarum, quæ viro nondum elato iam nupserunt. Idem.

Barbara Imperatrix.

Erat Sigismundi Cæsaris vxor, quo fatis functo vidua superstitit. ei autem diceret aliquis, imitandum turturis exemplum, quæ mortuo marito, perpetuam castitatem seruaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres iubes, cur non columbas potius passeresque proponis? Aen. Sylu. de dictis Sigismundi & Friderici imperatoris.

Vide apopht. de Secundis nuptiis.

De conscientia bona.

Chilon.

Iam grandæuus dicebat, se sibi nullius facti conscium esse, cuius pœniteret, vno excepto: quòd cùm esset ascitus arbiter, vt inter duos amicos finiret controuersiam, nec quicquam vellet aduersus leges facere, persuasit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem seruauit, & amicum. Hic scrupulus nonnihil mouebat senis amicum, quòd perfectæ virtutis fuisset, nullo metu à regula legum deflectere: nec illius amicitiam magnifacere, qui ob sententiam secundum leges, non secundum ipsum datam, desineret amicus esse. Quid illa sanctius anima, quæ per omnem vitã, quæ illi longa contigit, hoc tantum criminis admisit? Laërt.

Bias.

Interrogatus, quænam res in vita metu careret? Bona conscientia, respondit. Stobæus. ser. 24. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 66. Maximus serm. 24.

Periander.

Percontatus, quid in minimo esset maximum? Respondit, Bona mens in corpore humano. Stobæus sermo. 1. de Prudentia.

Idem.

Interrogatus, quid esset libertas? Recta conscientia, dixit. Stobæus sermo. 24.

Socrates.

Rogatus, quínam tranquillè viuerent? Illi, inquit, qui nullius absurditatis sibi conscij sunt. Stob. ser. 24. Antonius in Melissa, parte 2. ser. 77.

Pericles.

Moriturus hoc nomine sibi gratulabatur, quod ipsius causa nullus Atheniẽsiũ

pullam vestem induisset: significans, se nulli causam mortis fuisse, nec vlli diem ab ipso capitis dictum. Pullati sunt, qui mortuum lugent: & olim capitis reum amici pullati pullatum comitabantur. Plut. in Græc. apoph.

Isocrates.

Dicebat, omnino non sperandum esse, si quid turpe feceris, te latiturum. Quamuis enim lateas alios, tute tamen tibi malè conscius eris. Stobæus serm. 24.

Idem.

Dicebat, nihil celandum esse prorsus illorum, quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est. Siquidem circa res latentes necessariò multum timoris & metus contingit. Stob. ser. 24.

Idem.

* Æmulemini (inquiebat) non opulentissimos, sed de nullo crimine sibi conscios. Cum hac enim fortuna suauissimè quis vitam agere possit. Ibid.

Agis.

Ab Ephoro interrogatus, num etiã pœniteret eorum quæ gessisset: impauidè respondit, Nequaquam pœnitet: cùm sciam, me prudentiam cum honestate semper coniunxisse, nullam enim aliam ob causam, nunc ad supplicium mortis ducor. Quo dicto ostendere voluit suam innocẽtiam, & bene facti conscientiam: etiam in ipsa morte. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm captus & damnatus ab Ephoris, duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam misericordia motum eius fortunam flere, cui ait: Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, meliórque sum iis qui ad mortem me damnarunt. Quo dicto ostendit, eos bene mori, & honestè, qui contra fas & omne ius suppliciis afficiuntur. Plutarchus in Lacon apoph.

Epictetus.

* Parentes (inquiebat) pueros nos pædagogo tradiderant, qui vbiq; obseruaret, ne læderemur. Deus autẽ iam viros insitæ conscientiæ custodiendos tradit. quæ quidẽ custodia & conseruatio nequaquã contemnenda est: quoniam & Deo displiceret, & conscientiæ ipsi nostræ hostes essemus. Stob. ser. de conscientia.

Seneca.

* Bona conscientia prodire vult & conspici. Epist. 97. ad Lucill.

Iulius Drusus.

Eius ædes pluribus ex partibus patebant vicinorum prospectui. Hoc incõmodũ faber se quinq; talentis correcturũ pollicebatur, effecturũq; ne pars aliqua esset obnoxia prospectui. Tum Drusus: Decem, inquit, dabo, si talem reddas domum meam, vt vndiquaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Erasf. lib. 6. apoph.

Pertinax Imperat.

Ab amicis admonitus, vt prætorianorum militum insidias effugeret, qui iam conabantur imperatorem de vita tollere: Respondit, se nequaquam malè sibi conscium esse, ideóque non opus esse, vt contra imperatoriam maiestatem, atque anteactam vitam, latebris aut fuga consuleret vitæ suæ. Herodianus lib. 2.

Virginius.

Cluuius historiographus sic affatus est Virginium, cuius res gestas attigerat: Scis Virgini, quæ fides historiæ debeatur. Proinde si quid in historiis meis aliter legis ac velles, rogo ignoscas. Ad hæc Virgini9: At, ô Cluui, túne igno-

Ignoras ideò me fecisse quod feci, vt esset liberum vobis scribere quæ libuisset? Vox excelsi animi testis, & rectè factorum conscientia contenti. Eras. lib. 8. apoph.

Anonymus.

* Nihil est quod sic nos delectare soleat, vt conscientia pura & spes bona. Item. Conscientia læta & exultās, sibi etiam vultum hilarem reddit, ac genas rigat animi bona valetudo. Nec sine causa dictum est à sapiente, læti cordis os florescit. Anton. serm. de puro corde.

De conscientia mala.

Chilon.

SÆpenumero in ore habebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolere, hoc semper. Res amissa exiguo tempore dolet, sceleris autem conscientia semper cruciat animum. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Impietatem malam esse cōtubernalem fiduciæ, & adiecit versiculū Euripidis,

Seruum facit, quamuis feroculū virum.

Sensit vir sapientissimus, ibi libertatem non habere locum, vbi mala & inquieta sit conscientia: nec eum hominem frui animi tranquillitate, qui scit sibi iratum & infensum esse numen diuinum. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Diogenes.

Neminem à timiditate liberum & reuera animosum esse dicebat, quàm illum, qui nullius mali sibi conscius esset. Stob. serm. 24.

Pythagoras.

Neminem tam audacem esse dicebat, quem mala conscientia non faciat timidissimū. Non quiescit enim animus malè conscius, sed ab omni etiam vento abhorret. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicere solebat, virum iniquū plus mali pati, afflictū conscientia, quàm eum qui corpore castigatur & ceditur: multo quippe grauiores sunt animi male sani, quàm corporis morbi. Stob. serm. 24.

Plutarchus.

* Facinorosa cōscientia, instar vlceris in corpore, pœnitentiam relinquit in anima lancinantem, iugiter ac peruellentem, &c. lib. de animi tranquillitate.

Anonymus.

Pythagoricus quidā philosophus coëmens sibi à sutore calceos, non promptam habens pecuniā, orat vt in crastinū expectet diem: quò cum venisset, satisfacturus, audit sutorem iamiam defunctum esse. Nō faciens igitur mentionem pecuniæ, nūmos non inuita manu domum, gratulabundus de facto iam lucro, retulit. Verùm cùm sceleris cōscientia subinde torqueretur, arrepta pecunia ad sutoris tabernam regreditur, & pecuniam in sutoris domū proiiciens, ait: Tibi viuit, aliis qui defunctus est. ac sic animum à conscientia facti liberauit. Recitat Eras. lib. 6. apoph. ex Seneca.

Seneca.

* Facinora mala flagellātur à conscientia, cui plurimum tormētorum est, eo quòd perpetua illā solicitudo vrget ac verberat, quod sponsoribus securitatis suæ non potest credere. epist. 97. ad Lucill.

Idem.

* Conscientia aliud agere nō patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat pœnas quisquis expectat:

quiſquis autē metuit,expectat. Tutum aliqua res in mala conſcientia præſtat,nulla ſecurum.Epiſt.105.

De conſilio bono.

Lacones.

LAcones ſi quando ſtratagemate, hoc eſt,callido conſilio ſuperaſſent hoſtem, Marti bouem immolabant : ſin aperto prælio gallum: hoc pacto conſuefacientes belli duces,vt non ſolùm fortes eſſent ad prælium, verùm etiam callidis conſiliis aduerſus hoſtem inſtructi. Præclarius enim exiſtimabant, hoſtem ingenio citra ſanguinem deiicere, quàm pugna plerũque vtrinque cruenta.Plut. in Lacon.

Bias.

* Interrogatus,quis eſſet optimus conſiliarius? Tempus,inquit.Stob.

Solon.

* Conſule(inquiebat)non quę iucundiſſima, ſed quæ ſunt optima. Idem.

Antigonus.

Zenone defuncto,quem vnum ex philoſophis maximè ſuſpiciebat,dicere ſolebat,geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatũ,quod ad illius viri iudicium potiſſimùm componeret ſuas actiones, quem vnum pro multis hominum milibus habebat. Plut. in apopht.

Scipio.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere ſolebant,illũ eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem,Lælium verò collegam illius geſtorem. Alludētes huc, quòd alius eſt actor fabulæ, alius author. Sentiebant, Scipionem præclaras res gerere, ſed Lælij conſiliis.Eraſ.lib.6.apoph.

Choricij.

* Sine bono conſilio nihil efficit robur : prudentia verò quãuis robur non aſſumpſerit, multa multoties excogitat. Item. Prudens conſultatio manuum multitudinē vincit:imperitia verò cum hominũ turba deterior eſt.Anton.ſer.de conſilio.

Antoninus Pius.

Nihil ſolitus eſt agere in bellicis negotiis,aut in ciuilibus,de quo non prius conferret cum grauibus viris: dicēs, Æquius eſt vt ego tot taliúmque amicorũ cõſilium ſequar, quàm vt tot taléſque amici meam vnius ſequantur voluntatem.Iulius Capitol.

Euripides.

Euripidis dictum memorabile celebratur,Vnicum conſilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit,non perinde referre,quàm numeroſum educas exercitum,ſed quantum belli rectores polleant conſilio. In bello ſiquidem plus haberet momenti prudens conſiliũ, & ſolertia,quàm vires conſilij expertes.Eraſ.lib.8.apoph.

De conſilio ſecreto.

Antigonus.

FIlio Philippo multis præſentibus percontanti,ac dicenti , Quando caſtra mouebimus? Quid,inquit? nũ metuis, ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcētis imperitiam , qui hoc patrē multis præſentibus interrogaret, quum in bello celanda ſint principum conſilia : ſed quoties caſtra mouēda ſunt, omnibus tuba dat ſignum. Plut.in apopht. Cæl. Rhod. lib.13.cap.5.

Metellus Macedonicus.

Simile ferè dictũ legimus Metelli Mace-

Macedonici, qui cũ omnia proprio & ſubito conſilio ageret, amico cuidam roganti, quidnam acturus eſſet? Tunicam, inquit, meam exuerem, ſi eam cõſilium meum ſcire exiſtimarem. Plin. cap. 61. de viris illuſt.

Vide apopht. de Silentio, Secretis non effutiendis, & Taciturnitate.

De conſilio præcipitato.

Chilon.

FErtur hoc Chilonis nomine, In via non properandum. Ex inceſſu colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimiũ lentus ignauum. Decet autem in publico compoſitis eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti conſilio. Laërt.

Phocion.

Atheniẽſes cùm aduerſus Alexandrum feliciter pugnaſſent, ac diis iã gratias agerent, rogatus Phocion, an hęc ita geſta nollet? Hæc quidem, inquit, geſta vellẽ, ſed illa decreta. Sentiens, etiam inconſulta conſilia nonnunquam feliciter cedere. id quoties accidit gratulandũ quidem eſſe reip. non tamen ideo non ſemper vtendũ optimis conſiliis. Fortaſſis & illud ſenſit Phocion, non eſſe protinus fidendum primis ſucceſſibus, ſed totius negotij euentum declaraturum, quale fuiſſet ipſius conſilium. Plut. in apopht.

Idem.

Rumor incerto authore obortus erat de morte Alexandri, móxque rhetores proſilierunt, hortantes, ne contarentur, ſed illicò bellum ſuſciperent. Phocion expectare iuſſit, donec certius aliquid cognoſceretur. Nam ſi, inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatem coërcuit. Ibidem.

Artabanus.

Xerxi expeditionẽ in Gręciam paranti, ait, Iterum atq; iterũ, dum tibi videbitur, re apud teipſum probè cõſiderata, edicito quod optimum arbitraberis. Bene enim & præmeditatè conſultare, comperio maximum eſſe lucrum. Nam etſi quid è contrario euenturũ eſt, nihil tamen minus bene conſultum eſt, ſuperauítq; fortuna conſilium. Bruſ. lib. 2. cap. 15.

Democritus Aetolus.

Nullam rem eſſe tam inimicam conſiliis dicebat, quàm celeritatem. Præcipitata enim cõſilia ſi in tranſuerſum agantur, nulla reuocari pœnitentia poſſunt in melius. Bruſ. lib. 2. cap. 15. ex Liuio.

Iulius Cæſar.

Ea facinora plurimum probare ſolitus erat quæ ſine longo conſilio & conſultatione prolixa gererentur. Plut. in apopht.

Auguſtus Cæſ.

Dicebat, ſe Romanis eum imperij ſucceſſorẽ relicturum, qui nũquam eadem de rebus conſultaſſet. de Tiberio loquens, quem conſiliis plurimum valuiſſe præſentibus ferunt. Plut. in apopht.

De conſilio ſenili.

Ageſilaus.

CVm vita defunctus eſſet Lyſander, Ageſilaus numeroſam ſodalitatẽ aggregatam cõperit, quam ille ex Aſia domũ reuerſus, ſtatim aduerſus Ageſilaũ inſtituerat. id indignè ferens Ageſilaus, deſtinabat omnibus palàm facere, cuiuſmodi ciuis fuiſſet Lyſander dum viueret, ac prælecta quadam oratione, quam Lyſander in libro deſcriptam reliquerat, com-

positam quidem à Creonte Halicarnasseo, sed in hoc vt hanc Lysander edisceret,atq; apud popularē multitudinem recitaret (tractabat autē oratio de nouandis rebus, déque mutando reipub.statu) hanc,quoniā arguebat Lysandrū fuisse ciuem perniciosum, ac seditionis auidum, Agesilaus voluit euulgare. Cæterùm vbi senex quidā Ephorus orationem perlegisset,metuens dictionis grauitatem ac vehementiam, ne lecta alios quoque multos ad rerum nouarum studium excitaret:consuluit Agesilao, ne Lysandrum sepultum refoderet, sed orationē premeret. Senis consilio paruit, & à cœptis conquieuit Agesilaus:doctus non solùm obtemperare publicis legibus ac magistratui, verumetiam priuato senioris consilio. Vir excelsi animi, plus apud se valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odium, simúlque perspexit,indecorum esse, simultatem exercere cum sepulto. Hac moderatione vsus est aduersus manifestum inimicum.Plut.

Paulus AEmylius.

Sæpenumero dicebat imperatorem, si minus ætate, certè moribus senem esse oportere:sentiens,non esse præcipitanda consilia,quod solent iuuenes, sed moribus vtendum senilibus.Eras.

Sertorius.

Cùm Pompeij milites dispersos superasset, multis occisis, audisétque aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, reuocatísque suis dixit: Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Pompeium pueri nomine signans, Metellum vetulæ anus. Plut. in Sertorio.

De consilio bono, sed contempto.

Phocion.

Athenienses cùm inuito Phocione bellum cum Antipatro suscepissent,cúmque Athenas irruentem audissent, Phocioni detulerunt vt pacē cum Antipatro expostulet. At Phocion: Tunc,ait,quum otiosis vobis consulebam, si mihi creditum esset,aut nunc profectò tumultuantes consuleretis, cui potissimùm vos vestráque credere deberetis. Bruson. lib.2.cap.33.ex Plutarch.

Scipio Africanus.

Turpe esse aiebat,in re militari dicere, Non putabam. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur,administrari oportere arbitrabatur summa ratione. Valer. Max.lib.7.cap.2.

De consilio parum honesto.

Demosthenes.

Demosthenes summus orator, Atheniēsibus flagitātibus vt cō suleret obstitit,dicens, ὁ σιωπῆ ταχμαι: id est,Non sum coactus in ordinem, Significās, se non seruire popul. affectibus,sed suo arbitratu facere quod faciēdum iudicasset.Eras.4.apopht.

Idem.

Populus Atheniensiū à Demosthene flagitabat,vt quendam accusaret: id cùm recusaret, cœpit populus in illum,vt solet,vociferare. Tū surgēs: Vos me,viri Athenienses,consultorē habetis vel inuiti: calumniatorē autem

tem non habebitis, etiam si velitis. Plutarch.

Themistocles.

In concione dixit, se reperisse cōsilium, quod summopere pertineret ad dignitatem Atheniensium: sed id eius esse generis, vt proferri non expediret. populus censuit, vt vni Aristidi indicaret: si is probaret, probaturos omnes. Cùm igitur Themistocles indicasset Aristidi, se de incendenda Græcorum nauali statione cogitare (sic enim fore, vt Athenienses toti Græciæ dominarentur) Aristides ad populum progrediens, dixit Themistoclis consilio nihil esse vtilius, sed eodem nihil inhonestius. Hac audita voce, populus vetuit, ne super ea re in posterū verba faceret Themistocles. Hic certè populus quiddam philosophicum præstitit, repudians vtilitatē cum turpitudine coniunctam: simúlque declarauit, quanta sit spectatæ virtutis authoritas, qui non dubitarit Reip. fortunam vnius iudicio committere. Plutarchus in Aristide.

Liuius Salinator.

In consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius dare posse consilium dixit, quàm eum qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodem loco esset, facturus fuerit. Liu. lib. 7. Decad. 4.

De consilio in melius mutato.

Diogenes.

PRobabat eos qui vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi nō nauigarent: qui pueros alituri, non alerent; qui ad rempubl. accessuri, non accederent: qui se ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent. significans, ab his omnibus abstinendum: eóq; prudentes videri, qui ad ea solicitati, tēpestiuè vertissent sententiam: quòd semel aggressis, non sit integrū mutare consilium, etiam si pœniteat instituti. Qui duxit vxorem, iam sui iuris non est: qui se mari commisit, ventorum arbitrio feratur oportet: qui semel accessit ad remp. scenæ seruiat oportet: & vt cupiat, tutum non est ad priuatam redire vitam. Laert. libr. 6.

De consilio malo, ac consultori pessimo.

Lycurgus.

ROgatus aliquādo, quam ob rem vetuisset frequenter aduersus eosdem expeditiones agere; Ne, inquit, dum crebrò sese defendunt, bellandi peritiam vsu colligant. Vnde & Agesilaus grauiter accusatus est, quòd crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis, Thebanos Lacedæmoniorum hostes ad repugnandum induxisset. Nam cùm Antalcidas vidisset illum saucium, exprobrauit quòd Thebanos præliandi artem docuisset, cùm ante nec scirent bellare, nec vellent. Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedē habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandum, nec exercitatos, vel inuitos consuefeceris, docuerísque bellum gerere. Hoc stratagema latius etiam patet, videlicet ne sæpius cum iisdem litigemus aut contendamus, ne tandem assueti vel contemnant nos, vel superent. Plut. in Lacon.

De consiliariis regum ac principum.

Homulius.

Optare solebat potius malũ principem, qui bonos haberet consiliarios ac amicos: quàm bonum, qui malos haberet; quibus rerum administrationem committeret. Putabat enim facilius fore, vt à multis bonis vnus malus ad saniora duceretur, quàm ab vno bono multi à malitia auerterentur. Fulgo.lib.7.cap.2.

Idem.

Cùm à Troiano Romanorum imperatore audiuisset, Domitianum pessimum fuisse imperatorem, amicos tamen optimos habuisse: atque illum magis odio fuisse, qui Rempublicam peioris vitæ hominibus commendasset: dixisse fertur, Melius erat vnum malum pati, quàm multos. Multi enim mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla ratione superari. Ælius Lamprid.in Alexandro.

Marius Maximus.

Meliorem esse rempublicam & propè tutiorẽ referebat, in qua princeps malus esset, quàm in qua amici principis praui existerent. Quando quidem vnus malus possit à pluribus bonis corrigi, multi autem ab vno nequaquam. Cuspinianus in Consulibus.

Fridericus Cæsar.

Consiliariis suis in curiam vocatis, Vtinam, inquit, consiliarij mei in palatij vestibulo duas res deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & mihi etiam inter consilia diiudicare facillimum esset. Interrogatus autem, quænam res illę essent? Simulatio, & dissimulatio, respondit. Docuit autem, principes commodis publicis rectè consulere posse, propter consiliariorum priuatos affectus. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Ladislaum Hungariæ ac Bohemię regem adhuc puerum, cùm educaret, sanguine sibi coniunctum, non defuerunt ex consiliariis, qui puerum clam perdendum Cæsari persuaderent, cuius mors opes maximas, plurimáque regna allatura esset. At Imperator: Quî fit (inquit) quòd me diuitem potius quàm pium erga meos esse cupitis? Ego sanè diuitias non ita amo, vt impiis consiliis persuasus, propter eas indignum facinus perpetrare velim. Quo dicto docere voluit, consilium pessimum, cúmque crudelitate coniunctum, à principibus reiiciendum esse: nihílque consiliariorum persuasione faciendum, quod principis maiestatem lædere, eiúsque nomen bonámque famam obscurare apud subditos possit. Æneas Syl.lib.3.commen.de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm senex quidam, & natura & ætate audacior, ex patrum numero, eum argueret, quòd contra patrum ferè omnes sententias bellum capesseret: Respondit, Regum consiliarios vt reges esse, aut regum animos habere oportere. Plurima enim interdum consiliariis & priuatis conuenire, quæ regem non decerent. Sic pecuniam cudere Parmenoni licuit, Alexandro verò non licuit. Anton. Panor.lib.1.de rebus Alphon. & Æn. Syluius de eius dictis.

Idem.

Interrogatus, quibus cõsiliariis maximè

ximè delectaretur? Libris respondit: à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panormitan. libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Perabsurdum sibi videri dicebat, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci. Notauit autem principes & magnates, qui quum imperij & principatus titulos sibi vendicent, alieno tamen consilio rogantur, etiam nolentes. quo fit, vt sæpenumero cum magno reipublicæ incommodo alienis oculis videant, alienis auribus audiant, alienis linguis loquantur. Et sic nihil minus sunt quàm imperatores, qui à consiliariorum arbitrio ita pendent, vt planè horum sint mancipia. Panorm. libr. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cathalanis optimum factu fore censentibus, si Alphonso adhuc adolescentulo septem viri ad gubernandas respublicas adiungerentur, qui Deum timerent, iustitiam colerent, cupiditates tenerent sub freno, neque donis, neque muneribus tangerentur: Alphonsum laudasse consilium, atque ita respondisse ferunt: Si horum non dico septem, sed vnum tantùm dederitis, continuò illi & regimen & regnum ipse facilè concessero. Pulchrè autem innuit, paucos bonos regum esse consiliarios. Ibid.

De consolatione.

Amasis.

AD quendam filio priuatũ dixit: Si non tristatus es, cùm nondum esset in mundo, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius est, scilicet in hac vita. Stobæus.

Socrates.

* Iis qui res aduersas & amicorum mortem ægrè ferebant dicere solebat, Aleæ ludo similem esse vitam, & quicquid euenit veluti quandam tesseram disponere oportere. Nec enim (inquiebat) denuo iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Idem.

Diogenes.

Antisthenem morbo decumbentem inuisens dixit, Nunquid amico est opus? Significans, in rebus afflictis potissimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel consolando molestiam mitigent. Laert. lib. 6. apoph.

Idem.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: cùm ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum, nam animo ægrotanti medicus est oratio. Laert. lib. 6.

Demetrius Phalereus.

Quum apud Thebanos exul, inglorius & humilis viueret, & intellexisset, Cratem philosophum se visendi gratia aduentasse, ad se vocauit. quem vt de fortiter & moderatè ferendo exilio disputantem audiuisset: Malè sit, inquit, omnibus negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Ostendit hoc dicto, multum ægritudinis ex philosophi disputatione ablatum esse. Laert. lib. 5. cap. 4.

De constantia.

Zeno.

Dicere solebat, facilius esse vtrem inflatum mergere, quàm quemuis probum virum inuitum ad aliquid agendum cogere. Nam inuictus animus rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Anaxarchus.

Cùm à Nicocreonte Cypri tyranno in saxo concauo tunderetur, philosophus animo infractus: Tunde tunde Anaxarchi vasculum, ait Anaxarchi constantiam non teris. Bruso. lib.2.cap.2.ex Plutarcho.

Xantippe.

De Socrate marito prædicare solebat, quòd semper vidisset illum eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè constantis animi: cùm alij domo egressi, siquid accidit triste, redeant turbidi: si quid læti, gestientes. Erasm. lib. 8. apoph.

Philoxenus.

Quum Dionysij tyranni poëmata, vtpote indocta, vna litura expluderet, in lapidicinas detrusus est: sed inde amicorum precibus reuocatus, vbi demum Dionysium sua carmina recitantem audiuit, surrexit, & rogatus à Dionysio, quid ita fecisset, constantissimè respondit; Satius suauiúsque esse in lapidicinis vitam agere, quàm eius audire poëmata. Bruson. lib.2.cap.1.ex Plutarcho.

Theodorus.

Lysimacho Macedoni mortẽ crudelissimã minitanti, respondisse fertur: Minitare hæc purpuratis tuis: Theodori quidem nihil interest, humíne an sublimè in cruce putrescat. Cicero lib.1. Tusc. quæstion. Bruson. lib.2.cap.1.

Aristides.

Quum se vnam è filiabus Dionysio tyranno matrimonio copulasse indoleret, dixissetq; , se potius mortem filiæ imprecari, quàm à tyranno eam detineri: re intellecta Dionysius, illum morti destinat. Sed interrogatus ab illo, num de filiæ collocatione, quemadmodum prius, ita nunc sentiret? Respondit rerum à se gestarum mœstitia affici quidem, dictorum autem nulla pœnitentia detineri. Brus. lib.2.cap.1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Phæreo captus, tyranno nuntiauit, absurdum esse, miseros ciues (Phæreos autem intelligebat) insontes occidi quotidie, sibi autem soli parci: quem si seruet, cognoscat vlturum. Admirans igitur Alexander constantiam capti, Quid, inquit, mortem accelerat Pelopidas? Tu autem diis inuisus, inquit ille, perquàm celeriter optes. Brus. lib.2. cap.1.ex Plutar.

Agis.

Quum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit: Se nulla tangi pœnitentia cõsilij cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, se mortem præmij loco relaturum: sciens ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium, quicunque sequatur euentus. Plut. & Brus. 2.1.

Socrates.

* Solitus est dicere, vt statua in sua basi, virum virtutis studiosum bono proposito nixum, immotum esse debere. Stob. serm.1.

Idem.

* Morti adiudicatus propter philosophiæ

ſophiæ ſinceram profeſſionem, ad iudices conuerſus ait, Equidem vos omnes ſingulari quadã beneuolẽtia cõplector: parendũ tamen & potius duco Deo immortali quàm vobis. Itaq; quandiu & ſpirabo, & potero, nunquã philoſophiæ curã abiiciam, nec veſtri admonendi, moréq; ac modo meo adhortandi ad virtutẽ, quencunq; fuero ex vobis nactus. Plato in Apolog.

Diogenes.

* Cuidam monenti vt iam ſenex quieſceret à laboribus: Quid, inquit, ſi in ſtadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum curſum remittere, an magis intendere? Rectè ſenſit, virtutis ſtudium hoc magis & conſtanter intendendum, quo minus ſupereſt vitæ: quod turpe ſit, tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere. Laert. lib. 6.

Eteocles.

Antipater quum à Lacedæmoniis obſides quinquaginta peteret, Eteocles Ephorus, vir omnium conſtantiſſimus, reſpondit, ſe pueros quidem non daturum, ne paterna priuati educatione malis moribus imbuerentur, qua carentes, ne ciues quidem eſſent: ſed ſenes mulieréſque, duplo, ſi velit, plures daturum. Ille verò cùm multo grauius, niſi obſides acciperet, minitaretur, reſpondit Eteocles: Non curamus minas, nam ſi grauiora morte nobis imperas, facilius moriemur. Bruſonius lib. 2. cap. 1. ex Plut.

Manlius.

Quum oblatum à Quiritibus conſulatum aduerſæ oculorum valetudinis excuſatione denegaret, inſtantibus cunctis, immobili animo ac vultu: Alium (inquit) Quirites quærite, ad quem hunc transferatis honorem: nam ego veſtros mores nec ferre poſſum, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Liu. lib. 6. Dec. 1. Valer. Max. lib. 6. cap. 4. Plinius Iunior de Viris illuſtribus, cap. 28.

Cyanienſes.

Decius Brutus, Marci Bruti patruelis, quum contra Antonium in Hiſpaniam exercitum duxiſſet, tótamque Luſitaniam ſubegiſſet, excepta Cyania vrbe, quæ magna conſtantia arma retinebat, redemptionem tentauit. Sed ciues vrbis omnes vno ore Bruti legatis conſtantiſſimè reſponderunt, ſe à parentibus ferrum bellicáque inſtrumenta accepiſſe, quibus vrbem tuerentur: non aurum, vel quicquam aliud, quo libertatem ab aliis emerent. Bruſ. lib. 2. cap. 1.

Cato Vticenſis.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæſaris clementiam confugeret: reſpondit, Victorum eſſe, & eorum qui deliquiſſent, ſupplicare: Catonem nec victum nec captum eſſe, qui ſe per omnem vitam inuictum præſtitiſſet, ac Cæſarem honeſtate iuſtitiáque longè ſuperaſſet. Cæſarem potius victum captúmq; eſſe, qui bellum, quod diu negaſſet ſe moliri aduerſus patriam, nunc id egiſſe conuictus eſſet. Proinde pro ſe Cæſarem orarent, qui vellent, pro Catone neminem orare debere. Plut. in Cat.

Idem.

Quum in domo Druſi auunculi, tribuni tunc plebis, educaretur, ad eúmque Druſum Latini de ciuitate impetranda conueniſſent: à Q. Popedio Latinorum principe rogatus, vt ſocios apud auunculum adiuuaret:

constanti vultu, Non facturum se, respondit. Iterũ deinde sæpiúsq; interpellatus, in proposito, vultueodẽ, perstitit. Tunc Popedius, in excelsam ædium partem eleuatum, abiecturum se eum inde, ni precibus obtemperaret, minatus est. Nec hac re Cato puer ab incepto moueri potuit. Expressa est igitur illa vox hominum: Gratulemur Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatẽ licuisset. Plut. in Catone, vbi Pompeium Sylonem, non Popedium vocat. Brus. lib. 2. cap. 1. ex Plut.

C. Mænius.

Augusti centurio, captus, & ad Antonium perductus, quum interrogaretur, Quid de se statui iuberet? Iugulari me, inquit, iube: quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, vt aut Cæsaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam. Brus. lib. 2. cap. 1. ex hist. Rom.

T. Vespasianus.

Cùm deprehendisset eos qui in ipsum conspirauerant, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit: ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Verùm his perculsis: Videtísne (inquit) principatum fato dari, frustráq; tentari facinus potiundi spe? Eras. lib. 8. apoph.

Ludouicus Bauarus.

Ludouicũ seniorem Bauariæ ducem Stephani ducis filium, cùm captiuum haberet Albertus Marchio Brandemburgensis, non pauca ab eo petiit, quæ cùm ille negasset, tradere eum in manus duri & inimicissimi sibi principis minabatur. Tum Ludouicus, Quæ poteris ex me, inquit, libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Si quid amplius voles, corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi obnoxium inuenies. Æneas Syluius lib 3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Huc refer apoph. de Perseuerantia.

De constantia in re turpi.

Agesilaus.

QVum audisset maleficum quẽdam hominem, ac scelerosum, summa constantia se omnibus tormentis opposuisse, ac forti animo dolorem omnem pertulisse: Quàm miser, inquit, homo est, qui constantiam in res tam flagitiosas ac turpes collocat? Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam esse: quam si ad res honestas tulisset, magno vsui poterat esse Reipub. Plut. in Lacon. Erasm. lib. 1.

De consuetudine.

Antisthenes.

DIcere solebat, Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina. At sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quod cum vitio coniunctum, neque enim ideo temulantia detestanda, quòd alicubi non sit in vsu, sed quòd per se turpis. Nunc ex vsu regionum de rebus iudicat populus. Laert. libri sexti capite primo.

Polyænus.

* Consuetudinem dicebat initium

tium exiguum capere, neglectam autem vires maximas ſumere. Ant. & Max.ſerm.de conſuet.

Chryſoſtomus.

* Dicebat, Nihil tam firmum eſt in rebus humanis,quàm veteris conſuetudinis tyrannis: Item, Ethnici, conſuetudinem alteram naturam eſſe dixerunt. Item,Mirè efficax,eſt conſuetudo ad ſe retinendam, quæ non patitur vt ad priſtinum virtutis habitum aliquis reuertatur. Ibidem.

Philo.

* Non rus (inquiebat) improbos,non vrbs bonos efficit:ſed ſimilium congreſſus & conſuetudo.Anton.ſerm.22.

Vide apopht.de Aſſuetudine.

De conſuetudine loquendi.

M.Pomponius Marcellus.

CVm ex oratione Tiberij Cæſaris quiddam reprehendiſſet, contrà affirmante Atteio Capitone id eſſe Latinum, & ſi non eſſet, futurum certè:Iam inde,inquit,mentitur Capito. Tu enim Cæſar ciuitatem dare potes hominibus, verbis non potes. Hominibus datur ciuitas,quo recipiuntur in ius ciuium,verbis datur ciuitas, qui recipiuntur in conſuetudinē ſermonis Romani.Quemadmodum multæ voces non Græcæ tantùm, ſed & Britannicæ, & Gallicæ, & Perſicæ ciuitate Romana donatæ ſunt. Id publicus vſus poteſt, Cæſar non poteſt. Eraſm.8. apoph.

De contentione.

Democritus.

* OMnem contentionem imprudētem eſſe dicebat: dum enim hoſtem quo pacto lædat reſpicit, propriam negligit vtilitatem. Stob. ſerm.20.

Epictetus.

* Contendere,inquiebat, cùm vbique indecorum eſt, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere ſobrium poteſt, neque ſobrius ab ebrio perſuaderi. Vbicúnque igitur non adfuerit ſobrietas, tandem nequicquam te contendiſſe apparebit.In enchiridio.

Anonymus.

* Contendere intempeſtiuè cum amicis, & in diſputationibus, prudens cauebo: ne contra quàm ſentio,ſtudio vincendi, contentionem foueam amplexerque: ne quando cum iactura veritatis, etiam ſecus quàm ipſe credo, falſa argumentatione contra diſputantes decipiam, aut ſaltem ad contendendum extimuler.Stob.ſerm.1.

Euſebius philoſophus.

* Dicebat homines multa potius ſcire videri cupere, quàm vera dicere ſtudio teneri: Proinde multos dum contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionem de rebus maximè neceſſariis dubiam efficere.Stob.ſerm.4.

Idem.

* Multi homines, inquit, diſputando de rebus, haud ſecus quàm animantia bruta pugnando, ſolam ſibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & ſtudio relicto,nihil præter ſuam vtilitatem curant. Eodem ſerm.

Idem.

* Gratæ sunt (dicebat) contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re proposita vincendi desiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaque multi intempestiuè, præter decorum, in rebus grauissimis, in quibus deteriorem sententiam superare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. Stob. ibid.

De contemptu & irrisione.

Diogenes.

QVidam gloriosum titulum inscripserat ædibus suis, Iouis filius Callinicus Hercules hîc habitat, ne quid introeat mali. Diogenes ex inscriptione stultitiam hominis deprehendens, adiecit μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία: id est, Post Bellum auxilium. Indicās, seram esse malorū omnium deprecationem, postquam talis immigrasset. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulsor. Eum oportuit in ædes immigrare, priusquam immigrasset dominus ædium, qui ipse erat magnum malum. Laert. lib. 6.

Hannibal.

Cùm adesset dies quo primā pensionem exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mentionem ingemuit: at Hannibal interim effusè risit. Ea de re increpatus ab Hasdrubale Hedo, negauit eum risum fuisse gaudentis, sed aliorum seras & inanes lachrymas deridētis, quæ nūc in leuiore malo manarent, cū antea potius manare debuerint, quo tempore Romani classes, arma & amplissimarum victoriarum spolia Pœnis detraherent, ac leges victis imponerent. Plut.

Nero.

Cùm desperatis rebus iam mortē sibi ipsi inferret, destitutus omni auxilio: ingressus ad eum Centurio, semianimem reperit, itaque penula ad vulnus apposita, simulans se venisse in auxiliū, nihil aliud respondit quā, Serò: & Hæc est fides. Sermo ambiguus est: potest enim intelligi, Serò venisse, qui iam ad morientem venerat: & serò venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item, Hęc est fides, potest esse expostulantis de fide amicorum. At Nero sensit, se nihil illius verbis credere, eiúsque rei argumentum esse vulnus in iugulo lethale. Sueton. & Erasm.

De continentia.

Pythagoras.

* DIcebat, nihil egregium comparari, quòd non continentiæ labor præcederet. Stob. serm. de continentia.

Idem.

* Admonebat, Ne sępe homo ab homine: hoc ænigmate, frequēte venereorum vsu interdicens. Eod. serm.

Idem.

* Iubebat vt vnusquisque continentiam sibi tanquam robur ingens opesque pararet. Eodem serm.

Apollonius.

* Commendabat frugalitatem & continentiam: non quod (inquit) tāti res viles ac minimè sumptuosas faciamus, sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Ibid.

Socrates.

* In festo quodam Athenis, ostentādi causa, Alcibiades multa dona Socrati trāsmisit. Admirata Xanthippe

thippe donorum magnificentiam, maritum vt acciperet, rogauit. Ad quam ille: Imò detrectando munera, cum ambitiosa, inquit, viri ambitione certabimus. Tanta fuit huius viri continentia. Eod. ser.

Idem.

* Rogatus, quónã à cæteris hominibus differret, respondit: Alij quidem viuunt, vt edant: ego edo, vt viuam. Eod. ser.

Idem.

* Interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? Si continens inquit, & cupiditatum fuerit inops. Eod. ser.

Democritus.

* Dicebat bene compositum esse animum, qui de rebus absentibus non tristatur, presentibus autem letatur. Ibid.

Pericles.

Collegam sortitus Sophoclem poëtam, cùm simul nauigarent, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit ille, ô Sophocles, prætorem non modò manus, sed & linguam habere continentem. Plut. in apoph.

Zeno.

Zeno simul & Cleanthes assidebant Chæremondæ, cúmque sentiret affectum amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationes optimum esse remedium quietem. Subduxit se vir integerrimus imminente periculo. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Statuis atque imaginibus suis inscribi iussit, linguæ, ventri, & pudendis temperandum. Quòd maximorum malorũ causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laërtius lib. 1. cap. 9.

Isæus sophista.

A quodam, qui formosissimam ostendebat mulierem, interrogatus, Nũ formosa videretur πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμῶν: id est, desij laborare ab oculis. Philost. in sophist.

Archidamus.

Ei cùm quis promisisset suauissimum vini genus: Quorsum, inquit, opus est? quandoquidem quo melius est, eo plus absumeretur: & quæ fortes decent viros, ea reddent inutiliora. O verè masculum animum, & omniũ deliciarum contemptorem! Plutarc. in Lacon.

Agesilaus.

Admonitus vt aliquid de vitæ rigore remitteret, quòd (quæ vitæ est volubilitas) euenire posset, vt tempus ipsum exigeret aliam viuendi rationem: At ego, inquit, me consuefacio, vt quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne queram ipse mutationem. Mira animi continentia, qui nec in austeriore vita delicias requireret: nec inter delicias agens, ab illis corrumpi posset. Plut. in apoph. Lacon. & Eras. li. 1. apoph.

Idem.

Quodam die cùm castra tumultuosius essent mouenda, adolescentem, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum, cúmque is & blandis precibus & lachrymis illum remorari conaretur, versus ad suos, Quàm difficile est (inquit) simul & misereri & sapere: malens sequi quod id temporis expediebat, quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Agesilaus. Plutarch. in Lacon.

Alcamenes.

Cùm quidã Alcameni Telecri filio obiecisset, cur tam sordidè viueret, cũ

tamen amplas possideret opes? Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. Significans, perniciosas esse opes, nisi adsit animus ipsis superior. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Inuitatus, vt Darij filias inuiseret (prædicabãtur enim puellæ admirabili esse forma) noluit ire, dicens: Sibi non committendum, vt cùm viros vicisset, à mulieribus vinceretur. Eras. li. 8. apoph. Maxim. serm. 3.

Idem.

Apud Antipatrum cœnans formosa psaltria inducta, Alexander aspectu motus in illam exarsit. Mox rogauit Antipatrum, nunquid ipse muliebris amore teneretur? Illo confitente, O sceleste, inquit, non tu protinus abduces è conuiuio mulierem? Quantum ille animus aberat à constupranda aliena vxore, qui tantopere sibi metuit ab amica hospitis! Plut. in apoph.

Idem.

Cùm Cassander Pythenem Euij tibicinis amasium per vim osculari vellet, idque Euium ægrè ferentem sensisset Alexander, iratus exiliit in Cassandrũ, clamans: Itane per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non satis erat regi, si seipsum præstaret continentem, nisi & præfectos haberet sui similes. Quando autem passus fuisset à suis per vim constuprari filiam aut vxorem honesti ciuis, qui tibicini suos amores etiam ab osculo voluit esse inuiolatos? Denique quòd duces peccarent, arbitratus est ad se pertinere. Plutar. in apoph.

Idem.

Cùm in Illyricos peruenisset, ac in Iouis ara animaduertisset mulierem forma præstantem, pulchritudinem admiratus, diu spectauit. cúmque Hephæstion diceret, Æquum esse vt ipse amatam caperet: An non, inquit, hoc indignissimum esset, vt qui in aliorum incontinentiam animaduertere velimus, ipsi incontinentiæ seruire ab exteris deprehendamur? Max. serm. 3.

Menedemus.

Adolescente quodam dicente, magnum esse si quis quæ concupiscat, assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Maxim. serm. 3.

Basilius.

* Verè continens est, (inquit) qui omni perturbatione superior est, & nullum voluptatis irritamentum admittit: sed animo sobrio & nusquam cedente ad omnem fruitionem noxiam afficitur. Anton. sermo de ieiunio & continentia.

Philo.

* Continentiæ (inquit) proprium est sanitas & robur: incontinentiæ autem imbecillitas & ægritudo morti vicina. Eod. serm.

Vide apopht. de Castitate, Ieiunio, Temperantia: & supra de Abstinentia. Item apoph. de vitiis quæ his virtutibus opponuntur.

De contumacia.

Plato.

Dionem, ob formam & rerum gestarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, caueret metueretq; contumaciam, cui comes esset solitudo. Insolenter enim vtentem rebus prosperis, amici destituunt. Laërt. 3.

De

De contumelia.

Diogenes.

* CAluo cuidam contumeliis eum afficiente reſpondit, Tibi contumeliam non dico, ſed capillos tuos laudo quod malam effugerint caluam. Anton. & Maxim. ſerm. de vituper.

Ariſtippus.

* Contumelia à quodam affectus ſecedebat: maledico autem perſequente, ac dicente, fugis? Etiam, inquit: nam tu malè dicendi poteſtatem habes, ego verò non audiendi. Eodem ſerm.

Spartani.

Chij quondam Spartæ peregrinantes, à cœna vomuerant in Ephororum curia: dein etiam in ſedes, in quibus ſedere ſolebant Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primum quidem acris inquiſitio facta eſt, quínam hoc deſignaſſent, ne fortè ciues eſſent. Vt verò compertum eſt fuiſſe Chios, edixerunt, ſe Chiis permittere, vt agerēt intemperantius. Excellentium virorum eſt negligere contumeliam, quæ à palam improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt. Plutarchus in Lacon.

Scipio Æmilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit: ſi quintum pareret mater eius, aſinum fuiſſe parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúſque eius exprobrans. Eraſ. lib.6.apoph.

De conuictu & conuerſatione.

Diogenes.

ADoleſcenti formoſo ad conuiuium eunti: Deterior, inquit redibis. Reuerſus verò à conuiuio adoleſcens, cùm Diogeni dixiſſet: Iui, nec redij deterior: inquit, Deterior igitur. indicans, fieri non poſſe, vt adoleſcens ex conuictu improborum non fiat deterior. Laërt. lib.6.

Epictetus.

Hominem, cum quo conuerſamur, tribus modis conſiderandum eſſe ſuadebat: nempe vt præſtantiorem nobis, aut inferiorem aut æqualem. Præſtantiori quidem auſcultare & obtemperare conuenit, minorem modeſtè perſuadere, æquali autem conſentire. Et hoc ſanè modo in conuerſatione hominum nunquam in contentionem incides. Stobæus ſermon. 3. de Temperantia.

Ageſilaus.

Argiuo cuidam dicenti, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & inſtitutis: At vos, inquit, cùm Spartam venitis, non deteriores, ſed meliores euaditis. Dictum retorſit in Argiuum. Nam hoc dicens, magis ſuam gentem vituperauit, quàm Lacedæmoniorum: ſimul indicauit, quantopere referat inter quos viuas. Plutarchus in Laconicis apophthegmat.

Hippocratides.

Ei quum aliquando fuiſſet obuiūs adoleſcens, quem amator ſequebatur, erubeſcenti adoleſcentulo: Cum his inquit oportet ambulare, cum quibus conſpectus non mutes colorem. Docuit, ex improbis conuictoribus nihil capi fructus niſi probrum & ignominiam. Plutarc. in Lacon. apoph.

Iulia Auguſti.

In ſpectaculo gladiatorum cōuerterant in ſe populi oculos Liuia & Iulia, comitatus diſſimilitudine. Liuiam cingebant viri graues, Iuliam iuuenes

luxuriosi comitabantur. Pater itaque Augustus Iuliam admonuit scripto, videret quantũ inter duas principes fœminas interesset? Illa rescripsit: Et hi mecum senes fient. Hoc commodè interpretanti, lepidè: incõmodè procaciter dictum videri potest. Eras. lib. 4. apoph. ex Sueton.

S. Ioannes Apostolus.

Ioannes Apostolus & discipulus Iesu Christi, lauandi gratia balneum ingressus, cùm vidisset ibi Cerinthum, continuò exiliens, non lotus discessit, dicens: Fugiamus hinc, ne & ipsæ balneæ corruant, in quibus Cerinthus lauatur. Quo dicto, & ipso etiam facto ostendit, malorum consortiũ vbique esse fugiendum. erat enim Cerinthus, vt non solùm simpliciter malus, sed apertus veritatis atque omniũ piorum hostis. Euseb. libro 4. Ecclesiast. hist. cap. 4.

De eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Antisthenes.

CVidam opprobranti, quòd interdum cum improbis haberet consuetudinem: & medici, inquit, cum ægrotis versantur: nec tamen ægrotant ipsi. Sentiens, philosophum ideo versari cum improbis, vt eos reddat meliores. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Romulus.

Ei crimine vertebatur, quòd cũ improbis versaretur: Et medici, inquit, cũ ęgrotis, non tamen morbo inficiuntur. Max. serm. 6.

Demosthenes.

Accusatus, quòd improborum vteretur contubernio: Optimus, inquit, is est medicus, qui sanos relinquit & bene habentes: ægrotos & penitus deploratos suscipit curandos. Stobæus & Max. ser. 6.

De conuiuiis.

Diogenes.

ADolescenti formoso ad conuiuiũ eunti: Deterior, inquit redibis. Reuersus à conuiuio adolescens, quũ Diogeni dixisset, Iui, nec redij deterior: inquit, χείρων μένων, id est, deterior igitur, indicans, fieri non posse, quin adolescens è luxurioso temulentóque conuiuio redeat deterior. Laërtius libro sexto.

Idem.

Rogatus, quánam hora prandere oporteret? si diues, inquit, est, quando vult: si pauper, quum potest. Laërtius in eius vita. Brus. lib. 2. cap. 14.

Idem.

Inuitatus apud Platonem, oleas ex omni apparatu tantũ gustantem: Quid, inquit, sapiens vir in Siciliam huiusmodi mensarum gratia profectus, appositis modò non frueris? Ibidem.

Athenodorus.

Dicebat, ne ad cœnam quidem se iturum ad eum, qui sibi per hoc debiturus sit. Brusonius lib. 2. cap. 14.

Zeno.

Rogatus cur in conuiuio tam hilaris esset, qui alioqui seuerior videbatur: vrbanissimè respondit, Lupini (inquit) quam sint amari, perfusi tamen aqua dulcescunt. Brus. lib. cap. 2. ex Plutarch.

Aristarchus.

Vocatus ad cœnam, non prius venturum se pollicitus est, quàm nomenclaturam eorum, qui simul vocati erãt didicisset. Dicebat enim: Cui nauigandũ est, aut in expeditione militandũ, contubernium vtcunque ferat cõmorantium necesse est: cæterùm citra delectũ sese pota-

potatorum turbæ immiſcere, hominis eſt impudentis, & parum cordati. Stobæus.

Ariſtides.

Semper ſuo vnius præſidio fretus Rempub. adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad iniuriam aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non obaliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum, quod iuſtum non eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo quod iudicaſſet Reipub. conducere. Nunc mundus vndique plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit viris inſigni virtute præditis, eò quòd maior pars, quæ ferè deterior eſt, ſæpe cogit facere quod nolent, aut abſiſtere ab eo quod erat factu optimũ. Eraſm.

Paulus Aemylius.

Cùm deuicto Perſeo epulum exhiberet victoriale, admirantibus Gręcis, quòd in magno ſplendidóque apparatu curioſus eſſet, dicere ſolebat, Eiuſdem eſſe animi, & aciem & conuiuium bene ſtruere: Illam quidem, vt formidoloſus hoſtibus: hoc, vt amicis gratus eſſet. Plutarch. in Rom. apopht. & Bruſ. lib. 2. cap. 2.

Sertorius.

Admonere ſolebat ſuos, ne quid in conuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur: prę̨ſertim, à iurgiis & obſcœnitate temperaretur. Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire, vel videre, Plutarch.

De conuitiis.

Demoſthenes.

A quodam conuitiis laceſſitus, Cõmittor, inquit, in certamen, in quo qui ſuperior euaſerit, inferior eſt: & qui vicerit, victus eſt. Eraſm. Rot. lib. 4. apopht.

Chryſippus.

* A quodam improbo multis affectus cõuitiis: Optimè, inquit, feciſti, quòd nihil eorũ quæ in te ſunt prætereris. Anton. & Max. ſer. de vitup.

Idem.

* Audiens quoſdam ipſi conuitiari & obloqui: atqui ego, inquit, Sic vitam degam, vt illis nemo ſit crediturus. Eod. ſerm.

Cleobulus.

* Dicebat conuitiorum reprehenſionem illos nõ attingere qui ſecundum virtutem viuunt. Ibidem.

Plato.

* Quum reprehẽderis conuitioſè, inquit, vide num quid à te conuitio dignum deſignatum ſit: ſi nihil tale actum eſt, fumum eſſe illud conuitium exiſtimato. Anton. ſer. de obloquut.

Anonymus.

* Sapienti cuidam quum aliquis diceret, me præſente tibi à certo quodam conuitium factum eſt: tum ille, Niſi tu, inquit, libenter audiuiſſes, nunquam ille mihi eſſet conuiciatus. Eod. ſerm.

Scopelianus.

Eos qui conuiciis agerent, exiſtimantes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare ſolebat, non tantùm ebrias, ſed & rabidas. Philoſtratus.

Idem.

Pſaltæ cuidam moleſtius obſtre-

penti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας abi ad coruos: ludens vnius literæ mutatione. Athenæus apud Eras. lib. 6. apoph.

Demades.

Tibiis similes esse dicebat Athenienses, quòd adempta lingua nihil residuæ rationis haberent. Stob. ser. de Imprudentia.

Anonymæ.

Philippus Macedonum rex, cùm iudicaret vino madidus, & perperam sententiam contra mulierem tulisset: illa intelligẽs errorem esse vini, non regis: Prouoco, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Erasm. lib. 8. apopht.

Philippus.

Athenienses comparabat statuis quibusdam, quæ nihil aliud quàm os haberent, & magna pudenda. Stob. serm. de Imprudentia.

Idem.

* Eum conuitiis afficiebat quidã effreni lingua præditus: cumq; amici hortarẽtur vt conuitiatorẽ persequeretur: Absit, inquit ille ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton. serm. de contumelia.

Idem.

* Dicebat se suis conuitiatoribus gratiã habere, quòd ab iis melior redderetur. Ego enim, inquit, Studens illos mendacij conuincere, si quid improbè fecerint, muto consilium, & pœnitentiã factum emendo. Ibid.

Diogenes.

* Cuidam cõuitiatori, At nec mihi (inquit) credit quisquam te laudanti, nec tibi me vituperanti. Ibid.

Cicero.

Cùm Pompeius, Gallum quendam, qui ad se à Cæsare transfugerat, ciuitate Romana donasset: O hominem (inquit Cicero) bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, cùm nostram nobis non possit reddere. Plut.

Idem.

Adolescens quidã accusatus, quòd patrem placenta venenata sustulisset, cùm stomachabundus minaretur se probris laceraturum Ciceronem: Hoc, inquit ille, malim quàm placentam, ancipiti dicto parricidiũ illi obiiciens. Erasm. libro 4. apopht. ex Plut.

C. Memmius.

Cùm accusaret Bestiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddã duceretur: Vide (inquit) Scaure, mortuus rapitur, si potes esse possessor. notans Scaurum, qui malè audiebat, quod Phrygionis Pompeij bona sine testamento possideret. Erasm. 6. apoph.

Huc refer apopht. de Detrectatione, Liberè dictis, Maledicentia, &c.

De conuiciis in ipsum authorem retortis.

Anacharsis.

Exprobranti cuidã Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Laërt. lib. 1. cap. 6.

Diogenes.

Aristippus philosophus, & Socratis discipulus, cùm vidisset Diogenem olera lauantem, accessit: Si Diogenes, inquiens, sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus oleribus, non esset canis regius: hoc est, non adularetur Dionysio regi, vt cibum ex aula eius

eius caperet. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Diogenem quidam amentem vocabat, cui ille: Amens quidem non sum, non tamen eandem quam vos mentem habeo. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Cuidam probri gratia obiicienti egestatē, quum ipse esset homo scelerosissimus: Ob rerum egestatem, inquit, neminē vidi torqueri, ob malitiam autem quàm plurimos. Eras. lib. 3. apoph. in fine.

Idem.

Platone de quibusdam differente, Diogenes præsens, non attentè animaduertebat. Quamobrem indignatione cōmotus Plato: Quin, inquit, diligenter sermones meos auscultas, canis? Qui nihil perturbatus: At ego, inquit, nunquam eò sum reuersus, vnde veni, quod canes solēt. Obscurè taxans ipsius in Siciliam profectionem, Ælian. lib. 14. de Varia historia.

Idem.

Quidam ei obiiciebat, quòd olim falsam monetam signasset: Fateor, inquit Diogenes, fuisse tempus quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu profectò futurus es nunquam. Laërt. lib. 6.

Idem.

Philosophi vulgò hoc nomine malè audiebant, quòd deos aut non crederent esse, aut contemnerent. Hoc innuens Lysias, interrogabat Diogenem crederétne esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, quum persuasum habeam, te diis inuisum esse? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non respondit ad quæstionem, sed in contumeliosè interrogantem retorsit sermonem. Laërt. lib. 6.

Socrates.

Acrius obiurgāti familiarē quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nónne satius erat hæc illi dixisse seorsum? Cui Socrates: Et an non tu quoque rectius fecisses, si hęc mihi seorsum dixisses? Erasm. lib. 3. apoph. ex Plutarch.

Plato.

* Quidam ei retulit esse nonnullos, qui ipsum conuitiis & maledictis insectarentur. At ego, inquit, ita mores componam, vt illis fides nulla habeatur. Anton. sermone de contumelia.

Demosthenes.

Pytheas Demostheni obiecit, quòd ipsius enthymemata lucernam olerent: significans illum non nisi de scripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorsit Demosthenes, vt diceret, Non eodem pretio sibi & illi constare lucernam. notans, quòd ille nocturnis conuiuiis indulgeret, plus impendens luxui, quàm ipse studio. Plut. in Demosth.

Idem.

Aduersus Demadem clamantem, Demosthenes me corrigere vult, sus Mineruam: At ista (inquit Demosthenes) Minerua anno superiore in adulterio deprehensa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem. Erasm. 4. apopht. & in Prouerb. Sus Mineruam Ex Plutarch.

Idem.

Aduersus quendam Phęreum nomine, de stupro suspectum, quum Phæreus Demostheni vigilias lucubrationésque obiiceret: Scio, inquit, tibi molestū fuisse, quod lucernā per noctem habuerim. Brus. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

* Quum cuidã multis verbis quidam nugator vt probrum obiiceret, quod è parentibus ignobilibus prognatus esset: Mihi, inquit, dedecori sunt parentes, tu verò parẽtibus. Anton. serm. de contumel.

Antagoras.

Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque patellam versantem deprehendit Antigonus à tergo stans, eíque dixit: Putásne ô Antagora, Homerum, quum Agamemnonis res gestas scriberet, coxisse congrum? Contra hæc Antagoras: Et tu rex, putásne Agamemnonem, quũ illas res gereret, fuisse curiosum, si quis in exercitu congrum coqueret? Plut. in apopht.

Archelaus.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao sperasset, ac minus sperato accepisset, palàm illum incusabat, canens, Tu verò terræ filium argẽtum laudas? nutu regem denotans, at Archelaus succinuit: Tu verò petis? In Græcis verbis plus est gratiæ, ob vocum affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς, id est, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit. Plut. & Eras.

Leo Byzantius.

Pisiadi obiicienti lippitudinem oculorũ: Corporis, inquit, vitium exprobras, haud videns filium tuum Nemesium humeris baiulantem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse deam. Impudenter aliquis in alterum torqueret conuitium, si in promptu sit quod ipsi vicissim obiiciatur. Philostratus.

Quirinus sophista.

Quũ ab Asianis reprehenderetur, quòd in accusando mitior ac lenior esset quàm ipsi docerent: Multò, inquit, satius est, vt vos meam accipiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Tumebant Asiani rhetores, & immodicis delectabantur. Philost. in sophistis.

Nicetes Smyrnæus.

Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandescenti, dicentíque, Desine latrare in me: admodum salsè respondit, Si tu desinas mordere: nam vtrunque canum est. Philost. in sophistis.

Polemo.

Timocrati philosopho apud Polemonem dicenti, Fauorinum esse loquacem: Et omnis, inquit ille, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, quòd esset eunuchus. Visus est excusare vitium, sed re vera conduplicauit. Philostratus.

Chabrias.

* Improbo cuidam eum multis conuitiis afficiente, respondit: Bene fecisti quòd nihil eorũ quæ in te insunt prætermisisti. Anto. ser. de cõtu.

Anonymus.

Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochiæ ludimagistrum quendam virum bonũ atque pium, Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) ageret? respondit. Non otiatur ô sophista, quem fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit autem vir optimus, Iulianum ob insignem impietatem & crudelitatem non diu superstitem fore, & diuinam vltionem præ foribus esse: paucos enim post dies Iulianus est interfectus. Tripart. hist. lib. 6. cap. 44.

Epaminondas.

Quum Argiui Thebanorum essent,

ſent ſocij, Athenienſium oratores,in Arcadiam miſſi, vituperarunt vtranque gentem, & Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat, nam Oreſtes Argiuus fuit,Oedipus Thebanus.Interim ſurgens Epaminondas: Fatemur,inquit, apud nos fuiſſe qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrem necarit: ſed eos qui hæc patrarunt nos expulimus, Athenienſes receperunt. Tanto compendio conuicium retorſit in authores. Plut.in apoph.

Idem.

Pelopidæ increpanti, quòd nullos tolleret liberos, malè in hoc conſulens patriæ: Vide, inquit, ne tu peius conſulas, qui talem patriæ filium relicturus ſis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. Mihi, inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura. In hoc enim ſuſcipiũtur liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc melius præſtant egregia facinora, nam liberi frequenter offuſcant parẽtum gloriam.Eraſ.lib.5.apoph.

Stilpo.

Quum olim omnium hominum oculi in ſolum Stilponem coniecti eſſent,quidam ad Stilponem, Iſti(inquit)omnes te admirãtur vt beluam: Nequaquam, ait, ſed vt verum hominem admirantur me beſtiæ.Laert. lib.2.cap.12.

Gnathæna.

Reprehenſa à Stilpone philoſopho, quòd adoleſcentes corrumperet; Tu, inquit, egóque Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adoleſcentes tecum verſantes inutilia quædam & amatoria ſophiſmata doces, vt nihil referat cum philoſopho verſentur, an cum meretrice. Eraſm. lib.6.apoph.

Phocion.

Athenienſes Demadẽ præponentes Phocioni,belli ducem conſtituerunt. Qui cum ambitu ſuperaſſet Phocionem, ſummè animum extulit,& accedens Phocionem: Accommoda, inquit, mihi ſordentem iſtam chlamydem, quam geſtare ſolitus es in tuo belli principatu. Cui reſpondens Phocion: Nunquam, inquit quicquam tibi ſordens deerit, dum talis fueris. Ælianus libr.14. de Varia hiſt.

Idem.

Demoſtheni rhetori dicenti, Occident te, ô Phocion, Athenienſes, ſi quando cœperint inſanire, hunc in modum reſpondit: Me quidem, ſi inſanire occeperint: at te, ſi ad ſanam mentem redierint. Demoſthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm ſalubria conſulebat. Plut. in apoph.

Themiſtocles.

Seriphio cuidam obiicienti, quòd non ex ſeſe,ſed ob vrbis nobilitatem celebris eſſet: Vera, inquit Themiſtocles, prædicas. Neque enim ego ſi Seriphus eſſem, clarus eſſem, neque tu ſi Athenienſis. Non inficiatus eſt vrbis celebritatem nonnihil facere ad illuſtre nomen: ſed illum eſſe tam ignauum, vt etiam ſi fuiſſet natus Athenis,nihilo minus fuiſſet obſcurus futurus.Plut.in apoph.

Adimantus.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themiſtoclem, qui Græcos hortaretur incitarétque,ita loquutus eſt: O Themiſtocles, eos qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cedere. Cui Themiſtocles, Sic eſt Adimante, vt dicis: ſed nec eos qui ſe ſubducunt, coronat quiſ-

quam. Adimantus notauit in Themistocle præcipitem audaciam, ille vicissim illum insimulauit formidinis, qui cùm opportunitas inuitaret, detrectaret pugnã. Plut. in Themist.

Cleomenes.

Cleomenem quidam per conuicium dixerat deliciis deditũ. At hoc, inquit, satius est, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniarum amore teneris, quũ quod satis est possideas. Argutè significauit, neminem esse posse iustitiæ tenacem, qui supra quàm satis est congerendi studio tenetur: ad hæc stultum esse, qui alteri leuius exprobrat vitium, quum in ipsum illico grauius crimẽ possit retorqueri. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

E patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: Quin igitur mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? Quoniam, inquit, nec medici apud sanos, sed apud ægrotos versari solent. Salsissimè cõuicium exilij retorsit in Tegeaten, quod eius gẽtis corrupti mores egerent Spartana disciplina. Plut. in Lac.

Anonymus.

Quũ Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabundus dixisset, Vbi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus, Nõ adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit obliuisci indolis Laconicæ, nec tulit victoris iactantiã. Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuo quodam dicente, multa Spartanorũ sepulcra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum apud nos nullum est sepulcrum, innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos, Argiui verò Spartanos nunquam. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gentis suæ laudem retorsit in ignominiam. Plut in Lacon.

Idem.

Quidã cùm Laconi dixisset, Mentiris, ille contrà, Nimirum (inquit) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Quo dicto se liberum esse demonstrat, à seruo notatum: qui si fallat mendacio, loris punitur. Plut. in Lacon.

Plistonax.

Cùm rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixisset indoctos: Nos enim, inquit, Græcorum soli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum existimabant, quicquid non faceret ad efficiendã ciuitatem meliorem. Plut. in Lacon.

Demetrius.

Lysimacho Demetrium impetente conuiciis, dicentéque, Lamiam sibi visam meretricem de scena tragica prodeuntem (hæc erat amica Demetrij magnificè culta.) Demetrius respondit, meretricem Lamiam esse modestiorem, meliúsque moratam, quàm ipsius Penelopen, coniugẽ illius notans. Plut. in Demetrio.

Idem.

Quum alteram vxorẽ ducere statuisset, liberis ipsum percontantibus, nunquid in ipsis haberet de quo quereretur? Nequaquam, inquit, imò ob id potius alteram duco, quòd collaudem vos, cupiámque mihi & alios istiusmodi liberos nasci. Erasm. lib. 5. apoph. Illud etiã de Pisistrato & M. Catone refertur.

C. Marius.

In bello ciuili cùm fossa cinctus obsideretur, continuit sese, opportunum expectans tempus rei gerendæ. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus

gnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentẽ ad certamen venire. Plut. in apoph.

Galba.

Libo, cum ei dixisset, quando tandem Galba exibis de triclinio tuo? mox ait, Cùm tu de cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quòd L. Scribonius tribunus plebis iudices ferret familiares suos, & conuiuiis corruptos. Galba vicissim illum notauit adulterii. Eras. lib. 6. apoph.

Heluius Mancia.

L. Libonem apud Pompeium accusabat: in quo certamine Põpeius, Liboni fauens, Helio & generis humilitatem & senium exprobrans, dixit, illum ab inferis remissum, vt claros viros accusaret. Hoc conuicium is cõstanter retorsit hoc modo: Non mentiris, inquit, Pompei: planè ab inferis reuersus sum. Sed dum illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbum deplorantem, quòd summo genere natus, vitæ inculpatissimæ, patriæ amantissimus, in ipso iuuentutis flore tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum, ferro laceratum, querentẽ id sibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem, acerrimum pueritiæ tuæ, bonorúmque patris tui defensorem, cum tertiùm cõsul esset, catenis, quas tu illi iniici iusseras, vinctũ, obstantẽ te, aduersus omne fas & nefas, cũ in summo esset imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætoriũ virum Perpennam, sæuitiam tuam execrantẽ: atque hos omnes eadẽ voce indignantes, quòd indemnati sub te adolescentulo carnifice cecidissent. Has Manciæ voces, fortassis aliquis temeritatem appellet citius quàm libertatem. Scitum est, quòd subnectit Valerius: Eo tempore & fortissimum erat Pompeio maledicere, & tutissimum. Fortissimum, ob summã potentiam: tutissimum, ob reuocatam veterum facinorum inuidiam. Eras. lib. 8. apoph. ex Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

Ægilius.

Qu. Opimius consularis in adolescentia malè audiuit. Is Ægilio homini festiuo, qui videbatur mollior, nec erat, sic exprobrauit mollitiem: Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? Lepidè retorsit Ægilius: Non Pol, inquit, audeo: nam me ad famosas vetuit mater accedere. Alter simulabat orationem velut ad fœminam, alter acceptа persona simulationem vertit in irrisionem. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus orator.

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? respondit, Furem video. conuicium latrandi in ipsum retorquens, notauit hominis rapacitatem. Bruso. lib. 2. cap. 40.

Catulus.

Cùm audiret quosdam ex iudicibus quos pecunia Clodius corruperat præsidium petentes, ac si in periculo forent constituti: perstringens istorum prædonum auaritiam. Quid vos (inquit) à nobis præsidium postulabatis? an, ne nummi vobis eriperentur, timebatis? Cic. ad Att. lib. 1. Plut.

M. Crassus.

Cn. Domitius L. Crasso collegæ exprobrauit, quòd censor tanti habitaret, eo quòd in porticu domus haberet columnas Hymetias, pro domo eius millia nummûm identidem promittens. Crassus erat præsenti ac festiuo ingenio, rogauítque collegã, Quanti ipse domũ suam æstimaret.

Is respondit, Sexagies sestertium. Rursum Crassus: Quanto igitur, inquit, eam minoris æstimas, si decem arbusculas succidero? Eæ fuerunt loti, patula ramorum opacitate lasciuæ. cùm Domitius respondisset, tricies sestertium. Vter, inquit Crassus, nostrûm luxuriosior? egóne, qui decem columnas centum millibus nummum emi: an tu, qui decem arbuscularum vmbram tricies sestertium æstimas? Ita est ingenium hominum, ad aliena vitia perspicax, ad sua cæcum. Eras. lib. 6. apoph.

Deiotarus.

M. Crassus in Parthos proficiscens, cùm Deiotarum extremæ iam senectutis, nouam vrbem condere videret: Quid est, inquit, ô rex, hoc rei, quod cùm hora diei iam adsit duodecima, nouam vrbem extruere institueris? Ad hæc arridens Deiotarus: Imò quid tibi in mentem venit, Imperator, vt cum haudquaquam sis (vt videtur) matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properas? Nam id temporis Crassus sexagesimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima est in meridie, olim erat extrema diei. Plutarch. in M. Crasso.

L. Crassus.

L. Crassus censor Cn. Domitio collegæ exprobranti, quòd ob murenam in viuario mortuo lachrymasset: At tu, inquit, cum vxores tres extuleris, nullam emisisti lachrymam. Scitè retorsit conuicium. Notauit illum, quasi non curasset vxorum mortem. Et alioqui turpius est in vxoris funere non flere, quàm ob murenam emittere lachrymas. Eras. 6. apoph. ex Plutarcho.

Domitius Afer.

Longus Sulpitius insigniter ipse fœdus, eum contra quem in iudicio aderat, dixit ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui respondens Domitius Afer: Næ tu ex animi mei sententia, Longe. Qui malam faciem habet, liber non est. Si ideo liber non erat cuius agebatur causa, quòd deformis esset: nec ipse Sulpitius habendus erat pro libero, cum esset fœdissimus. Eras. lib. 9. apoph.

Cato.

Cùm quidam Catoni dixisset, Eamus deambulatum: & adolescens quidam interpellasset dicens, Quid opus erat de? Imò inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, significauit ipsum potius esse superuacaneum in vita, quàm de in verbo. Eras. lib. 5. apoph.

C. Lælius.

Ei quidam obscuro genere natus dicebat, Indignus es tuis maioribus. respondit: At tu hercule tuis satis dignus es. Cice. lib. 2. de Oratore, & in Lælio.

Cicero.

Cùm ad Pompeium venisset, ac venisse pœniteret, rogatus vbi Pisonem generum reliquisset? Apud tuum, inquit, socerũ: Cæsarem designans. Perinde quasi notatus esset Cicero, quòd à genero suo disiũctus esset, perstrinxit illum, quòd ipse cum socero bellum gereret. Plut. in apoph.

Idem.

Metello percontanti, quis ipsius esset pater, nimirum ignobilitatem exprobrans: At istam, inquit, percontationem vt respõdere sit difficilius, mater effecit tua, nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipse Metellus matrẽ referens, leuior erat, & inconstans, & affectibus seruiens. Cicero conuiciũ à patre ad matrem trãstulit. Tum enim incertus est pater,

ter cùm mater non cū vno consuetu dinem habet. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentem, Ciceronem vt parum virum ac cinædum incessebat conuiciis. At Cicero, Ignoras, inquit, quòd liberis intra fores ita conuiciandum sit. Significans hoc conuicium non in ipsum competere, sed in conuiciatoris filium. Parentum est autem obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes, nec turpia conuicia sunt eliminanda. Eliminat autē, qui aliis impingit, quod ipsius domi committunt liberi. Plutarch. in Rom. apoph.

Anonymus.

Plancus cùm in causa quadam adesset amico, vellétque testem molestum perturbare, interrogauit, quo se artificio tueretur. Sciebat enim illum esse sutorem. At ille lepidè retorquēs in Plancum: Gallam, inquit, subiugo. Id quidem sutorium habetur instrumentum: sed rectè exprobrabat illi adulterium cum Mæuia Galla, quo nomine Plancus malè audiebat. Eras. Rot. 6. apoph.

Antigenidas.

Cùm quidam eiusdem artis æmulus ira commotus contumelia affecisset dicerétq;, Abi, emā te pro mancipio, respondit, Bene facies, tū enim ego te docebo tibiis canere. Philo Iudæus lib. Quod omnis probus liber.

Cassius.

Iulio Cæsare iam per insidias interfecto, sedatóque tumultu populi, cùm Brutus ad Lepidum propinquum suum, Crassus verò ad Antonium proficisceretur, inter cœnandum cùm sermonem (vt fit) de multis rebus haberent: tum verò Cassium Antonius interrogauit, An nunc etiam (inquit) pugionem sub axilla geris reconditum? Certè, inquit, longè maximum: si quidem tu quoque regnum affectabis. Xiphil. Dionis abbreuiator, in Iulio.

Anonymus.

Cæsar Augustus cùm vidisset adolescentem oris similitudine sibi similem, interrogauit, num aliquando mater eius Romæ fuisset. Negauit ille: sed sentiens conuicium, statim retorsit in authorem, adiiciens, Sed pater meus sæpe Romę fuit. Augustus ludens, suspicionem intendebat in matrem adolescentis, velut ab ipso stupratam: & adolescēs protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Erasm. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Sfortia Cotignola.

Ei, Duci clarissimo, quum à Sergiano magno Senescalco, ad exprobrandam generis nouitatem, ligonis fabula obiectaretur: In hoc, inquit, vt video, stirpis origine pares sumus, quum Adamus, mortalium primus, terram & ipse foderit. Sed ego certè, quod iure diffiteri non potes, illo meo ligone multo nobilior euasi, quàm tu tuo pene & penna. Quo scommate lepidè admodum hominem transfixit, quum in eo tanta cum inuidia dignitatem stupro quæsitam, & patrem eius ad prætoris tribunal, ignobilem scribam, adulteratoque testamento falsi damnatum, scitissimè notasset. Paulus Iouius in vita Iacobi Mutij, cap. 84.

Queraldus.

Is Petri Aragoniæ regis senator,

missus aliquando legatus ad regem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quam rex ipse apparari iusserat editioribus in scamnis. Afri enim in solo super tapetis discumbunt. Cœnitauerunt plures simul. Rex autem ipse clàm iubet ossa colligi, eáque ad pedes Queraldi illo nesciente coniici. Finita igitur cœna, cùm aulæ magistri iussu mensæ essent sublatæ, apparerétque ossium cumulus: tum quispiam à rege submissus, Quid hic (inquit) ossium video, lupus profectò hic cœnitauit, non homo. Tum Queraldus ad regem conuersus: Mihi, inquit, ô rex cum lupis fuit negotium, cùm luporum sit & carnem & ossa simul arrodere, quod comessatores isti tui fecere. Ego verò, vt homo ac conuiua comis, carnes absumpsi, ossa in humum abieci, in canum pastum atque oblectamentum. Pontanus.

Ignatij episcopi.

Ignatius Calcedonensis episcopus, cùm iam Constantinopoli habitans, ob senectutis incommoda visu orbatus esset atque à Iuliano apostata ob id vexaretur, Galilæum (ita enim Christum per contemptum vir impius nominare solebat) visum non restituturum ei dicens: respondit, Lubens quidem oculis carere volo, ne tam impium tyrannum te Iulianum videre cogar. Fulgosus lib. 6. capite 2. ex histor. Ecclesiast.

Biracus.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui totam cancellariam pontificiam regebat, conuocatis aliquando certam ob causam discutiendam aduocatis nonnullis, quendam verbis acriter castigauit. Huic cùm vnus præ ceteris Thomas Biracus liberius respondisset, versus in eum patriarcha, inquit: Malum caput habes. At ille, vt erat homo promptus: Rectè, inquit, ac verè loqueris. Nam si bonum caput haberem, satis meliori loco res nostræ essent, neque opus esset hac nostra controuersia. Te igitur ipsum culpas, ait patriarcha. Tum ille: Non me, inquit, sed caput reprehendo: ita ipsum, qui aduocatis omnibus præerat, Patriarcham accusans, qui duro paulum capite erat. Poggius Florentinus.

De correctione.

Zeno.

Cvidam dicenti, Cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corriperetur, fore meliorem. Laert. lib. 7. cap. 1.

Gallus.

Quum Gallus, qui testimonium ferebat contra Pisonem, dixisset, innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, ídque Scaurus tenuitate Magij redargueret: Erras, inquit, Scaure. Ego enim Magium non conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem abstulisse. Correxit sermonem suum Gallus, sed ita, vt crimini corruptelæ crimen adderet luxus. Erasm. lib. 6. apoph.

Vide apopht. de Castigatione & Reprehensione.

De

De crudelitate.

Timon.

CVm Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuiſſet,& deoſculatus ei plurimum blandiretur,rogantibus quibuſdam, quæ inſuetarum blanditiarum cauſa eſſet? Reſpondit,amare ſe eum puerũ, quòd præuideret ipſum quandoq; Athenienſibus magnorum malorum cauſam fore, qua ſpe ſola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alij iure omnes abominabantur. Fulgoſius libro 9. cap.11.

Alexander Phereus.

Alexander Pherenſium tyrannus, maximè truculentus ſæuúſque eſſe videbatur. Theodoro verò tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiſeratione Æropem agente, lachrymas profudit, ſurgénſque de theatro receſſit. Verùm purgans & excuſans ſe apud Theodorum,affirmauit ſe non idcirco abiiſſe,quòd illum aut aſpernari aut contumelia afficere voluiſſet: ſed quod puduiſſet ipſum hiſtrionis incommodis & affectionibus miſericordem videri, ſuis verò ciuibus & ſubditis non item. Ælianus lib.14. de Varia hiſtor.

Vxor Hannibalis.

Hannibalis Pœni ſcelerata atque atrox nimis vxor, inſpecta. humani ſanguinis foſſa, pulchrum in ea eſſe ſpectaculum dixit. Fulgoſ. lib.9. cap.11.

C.Fimbria.

Procurarat, vt Scæuola in funere C.Marij iugularetur, quem vt cognouit ex vulnere recreatum, apud populum deferre inſtituit. Rogantibus, quid optimo innocentiſſimóque viro eſſet obiecturus?Obiiciam, inquit, quòd parcius corpore telum recepit. quaſi hoc ipſum crimen eſſet,nõ periiſſe.Eraſ.lib.6.apoph.Bruſon.lib.2.cap.9.

Q.Catulus.

Cùm Syllana crudelitas magna licentia ſæuiret in capita ciuium (nam occiſi feruntur ſupra nouem millia) percuſſoribus liberè per vrbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis, Qu.Catulus palàm auſus eſt dicere Syllæ: Cum quibus tandem victuri ſumus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidimus? Eutrop.

Sylla.

Septem millia Romanorum occidi iuſſit: ac cùm in vicino ad ædem Bellonæ ſedens exaudiſſet exclamationem tot millium ſub gladio gementium,exterrito ſenatu: Hoc agamus, inquit, P.C.ſeditioſi pauculi meo iuſſu occiduntur. Bruſon.lib.2. cap.9.ex Plutarcho.

P.Teleſinus.

Pontius Teleſinus cùm in eo bello,quod Sylla contra patriam geſſit, magno Reipub.Romanæ detrimento ad portam Collinam parum proſperè pugnaſſet, ac vociferaretur eruendam delendámque vrbem:adiecit,Etiam nunquam defuturos Italicæ libertatis lupos,niſi ſylua, in quã refugere ſolerent,penitus eſſet exciſa. Velleius Paterculus, & Cuſpinianus in Conſulibus.

L.Catilina.

Obiicienti Ciceroni,incendium à ſe excitatum:Sentio quidem (ait) verùm ſi aqua illud non potero, ruina extinguam.Bruſ.lib.2.cap.9.

Auguſtus Cæſar.

Audiens inter pueros, quos in Syria Herodes crudeliſſimus Iudæo-

rum rex interfici mãdauerat, filium quoq; eius interfectum, dixisse fertur: Se malle suem, quàm filium Herodis esse. Inter Iudæos enim cùm versaretur à suilla carne prohibita abstinebat, iuxta legem. Macrob.lib. 2.cap.4.Sat.

Idem.

Cœnabat apud Atedium, siue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è seruulis vas crystallinum: qui ilico iussus est ab Atedio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæsaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quàm vt aliter periret. Cæsar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti & crystallina omnia ante se frangi iussit, & cõpleri piscinam. Amicum autem grauiter increpauit: Et conuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus est, viscera hominis distrahentur? Tantúmne tibi placebis, vt tibi aliquem duci iubeas, vbi Cæsar est? Erasm.lib.4.apoph.ex Suetonio & Sen.

Theodorus Gadareus.

Is Tiberij Cæsaris in Rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium, sub specie lenitatis & clementiæ latitans, subinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum sanguine maceratum. Ab initio quippe sui imperij miram lenitatem prę se tulit, sed in progressu ad immanem crudelitatem prolapsus est, vt Suetonius testis est in eius vita.

Tiberius.

Cùm custodias recognoscentem eum quidam rogaret vt supplicium maturaret: respondit, Nondum redij tecum in gratiam. Humanitatis officium esse putauit, si damnatum citò occidisset. Suet.

Idem.

C. Caligulæ ideo imperium reliquisse dicitur, quo memoriam scelerum suorum maioribus Caij sceleribus obrueret: vtque maxima atque nobilissima pars senatus post mortem suam necaretur. Sæpe enim dictum illud vetus fertur vsurpasse: Me mortuo, terra cum igni misceatur. Dion Nicæus in eius vita.

Nero.

Post multa nefanda facinora quum vrbem atque imperium viuus perdere funditus optaret: Priamum mirum in modum beatum fuisse dicebat, quòd patriam simul cum regno perditam vidisset. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Quum amitam ex duritie alui cubantem visitaret, & illa tractans lanuginem eius (vt assolet iam grandioribus natu) per blanditias fortè dixisset, Simul hanc excepero, mori volo: conuersus ad proximos, confestim se positurum (velut irridens) ait, præcepítque medicis, vt largius purgarent ægram, quo citius efflaret animam. Brus.lib.2.cap.9.

Idem.

Quodam in colloquio proferente Græcum versiculum,

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί:

id est,

Me mortuo terra misceatur incendio:

Subiecit, Imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id est, me etiam viuo. Quibus portentis aliquando committitur Respub. Eras. 6.apoph.

Idem.

Columnis statuarum eiusdem illud adscriptum erat, Galli cantando me excitarunt. Indignissimè tulerat Galliarũ defectionẽ: proinde decreue-

creuerat, Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciámque exercitui diripiendam tradere. Suet.

Agrippina.

Quum iussu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in eum stringeret, ventrem ostendens clamabat: Hunc percute, hic est ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. Suetonius.

Nero.

Vestinus consul, quum eodem die omnia munia consularia obisset, è conuiuio repente ad supplicium raptus est. Conuiuæ nihil aliud quàm exitium expectabant. Horum pauorem irridens Nero, dixit illos satis supplicij luisse pro epulis consularibus. Dicas hoc à clemente dictum, si cætera Neronis facinora spectes. Sueton. in Nerone.

Caligula.

Is, vt alia omni in re, ita verbis quoque sceleratus fuit: persæpe repetens, Oderint dum metuant. Optabat etiam populum Rom. vnam habere tantum ceruicem, vt vno ictu omnes interficere simul posset. Fulgos. lib. 3. cap. 11. ex Sueton.

Idem.

Vir quidam prætorius valetudinis causa secesserat in Anticyram, petito à Caligula Cæsare commeatu. Is quum sæpius peteret prorogari commeatum, mandauit interfici, & adiecit, necessariam sanguinis esse missionem, cui tam diu non profuisset helleborum. Solent enim medici, in morbis validioribus venarum incisione vti. Et in Anticyram nauigabant, quibus opus erat purgatione. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum destinasset interficere fratrem suum, cúmque suspicaretur, sese medicamentis præmunire ita locutus est: Antidotum aduersus Cæsarem? Timebat ille venenũ, quasi Cæsar non posset alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum. Eras. lib. 6. apoph.

Vitellius.

Postquam occisum Othonem in campo Bebriaci cognouit, eóque venisset, abhorrentibus quibusdam cadauerum tabem detestabili voce cõfirmare ausus est: Optimè olere occisum hostem, & melius ciuem. Sed hic tandem religatis post tergũ manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissa, seminudus in forum tractus est inter ludibria, per totum vitæ Sacræ spatium, reducta coma, ceu noxij solent, quibusdam etiam cœno stercoréque incessentibus. Tandẽ apud Gemonias munitissimis ictibus excarnificatus, confectúsque est, indéque vnco in Tyberim tractus. Brusonius lib. 2. cap. 9. & Fulgosius li. 9. cap. 11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla.

Cum direptis ciuium bonis atque omnibus exhaustis ærariis, sua crudelitate ingentem corrasisset pecuniam, eámque indifferenter nefariis hominibus distribueret: obiurgatus à Iulia matre, vt pecuniis aliqua ex parte parceret, atque prædæ optimæ partem in alium vsum sibi reseruaret, strictum gladium ostentans matri, respondit, Læto sis animo, quamdiu hũc habebimus, nulla nobis deerit pecunia. Ostendens, nullam pecuniam apud subditos adeò reconditam esse, quam sua crudelitate extorquere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Antonini.

Vide apoph. de Tyrannide.

De cunctatione in rebus agendis.

Diogenes.

POſcebat aliquid ab homine auaro: quem cùm videret contantẽ, ac negaturo ſimilem, ô homo, inquit, ad cibum te poſtulo, nõ ad cyppum: vt qua licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim τροφὴ cibus eſt, ταφὴ, ſepultura. Eraſmus lib 3. apophtheg. ex vita Diogenis apud Laërt.

Socrates.

Hoc dicterium plurimum in ore habuiſſe dicitur: Dimidium operis peractum ei, qui iam eſſet aggreſſus. Sunt enim qui cunctando ac deliberando vitam omnem abſumant. Eſt autem hemiſtichium Heſiodium, Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. Laërtius in vita Socratis.

Fabius Max.

Quoniam cum Hannibale pugnare detrectabat, mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat. Ob quod cùm malè audiret, nihil tamen commotus, pergebat in ſuo inſtituto & Hannibalem cunctatione fregit, quem alij magno militum exercitu vincere nunquam potuerunt. Plutarc. in eius vita.

Iulius Cæſar.

Quum Pompeius inſtructam aciem apud Pharſalum inibi conſiſtere, & hoſtem operiri iuſſiſſet, Cæſar dixit illum erraſſe, qui vim, impetũ, ac diuinum afflatum animorum ad incurſionem paratorum, mora relaxaſſet. Adeò Cæſari non modò certamen erat cum Pompeio de fortuna belli, verùm etiam de bellandi peritia. Plut. in Rom. apoph.

Auguſtus Cæſ.

Illud ſemper citò factum poſſe dici aiebat, quod cùm factum eſſet, bene haberet. Tarditatem enim, quę tuta eſſet, celeritati anteponebat cui periculum eſſet coniunctum. Fulgoſus lib. 7. cap. 2.

Iulianus.

Quum in frequenti turba quidam ipſum his verbis appellaret aduerſus aduerſarium ſuum: Thalaſſius inimicus pietatis tuæ noſtra per vim eripuit. Agnoſco, inquit, ab illo me fuiſſe læſum, proinde dic illi, vt mihi potiori inimico prius ſatisfaciat, mandauítque præfecto, ne prius cognoſceretur illorum negotium, quàm ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiã. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæſar torſit in cunctationem. Eraſ. lib. 8. apophtheg.

De curioſitate.

Anonymæ.

THaletem in cœlum ſuſpicientem, & lapſum in barathrum, ancilla conſpicata, meritò id illi accidiſſe dicebat: qui cùm quæ ante pedes eſſent ignoraret, cœlum contemplaretur, vt cognoſceret. Antonius in Meliſſa. par. 2. ſerm. 77. & Maxim. ſer. 21. Bruſon. lib. 2. cap. 27.

Ariſtippus.

Quum quidam obiiceret Ariſtippo, ac diceret, Propter te ager periit, An, inquit, melius eſt, me propter agrum, quàm propter me agrum perire? Antonius ſer. 77. part. 2. Meliſſæ.

Xenocrates.

Nihil referre dicebat, vtrum pedes an oculos inferas in ædes alienas, videlicet deterrens ab omni curioſitate rerum ad nos nihil attinentium. Laërtius lib. 4. cap. 2.

Ze-

Zeno Cittieus.

Adoleſcentem curioſius quiddam quàm pro ætate ſciſcitantem, adduxit ad ſpeculum, vtque ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire quæſtiones eiuſmodi proponere? Laërt. lib.7.cap.1.

Socrates.

Interrogatus à quodam, quid ageretur apud inferos? Deridens hominis curioſitatem, reſpondit: Nec ego, inquit, vnquam iui, nec cum quoquam illinc reuerſo ſum collocutus. Maximus ſerm.36.

Idem.

Illud Homeri ſemper in ore habere ſolitus erat,

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id eſt,

Aedibus in noſtris, quæ praua aut recta gerantur.

Eo non ſolùm reuocans auditores à curioſitate rerũ alienarum, verumetiam à diſciplinis non neceſſariis: velut ab exacta cognitione Aſtrologię, aut Geometriæ, aut cauſarum naturalium, aut rerum vltra mundanarũ, ad cognitionem Ethices, cuius ſcientia præſtat, vt nobis ipſi noti ſimus, vtque rem domeſticam aut publicã vtiliter adminiſtremus. Stob. Laërt.

Idem.

Eodem ſpectat & illud quod illi adſcribitur, & in primis celebratur: Quæ ſupra nos, nihil ad nos. Sic enim reſpondere ſolebat admirantibus, quòd de moribus ſemper, de aſtris, deque meteorologis nunquam diſputaret. Gellius & Laërtius.

Ariſtoteles.

Eos qui res euidentes demonſtrare conarentur, ſimiliter facere dicebat, vt ſi quis ſolem per lucernam oſtendere conetur. Max. ſer.21.

Demoſthenes.

Quum quidam diceret eum agrum negligere, ipſum autem ſe curare: Ea (inquit) curo, propter quæ agrum comparaui. Antonius in Meliſſa, parte 2. ſermone 77. & Maximus ſermone 21.

Euclides philoſophus.

Rogatus à quodam, quales eſſent dij, quaque re potiſſimùm gauderet? Cætera quidem ignoro, inquit, at curioſos illis odio eſſe certò ſcio. Max. ſerm.21.

Demonax.

Cùm quidam exquireret, an mundus eſſet animatus? & rurſus, an globoſus? Vos inquit Demonax, de mundo ſoliciti eſtis, & veſtram ipſorum immundiciem non curatis. Antoninus in Meliſſa. par.2. ſer. 77. & Max. ſer.21.

Anonymus.

Aegyptius baiulus geſtans quiddam velo opertum, cuidam ſciſcitanti quid portaret? Ideo, inquit, obuelatum eſt, ne ſcires: tu verò cur curioſè veſtigas, quod occultum eſt? Solent vectigalium redemptores explorare ſarcinas. Aegyptij autem dicti ſunt ἀχθοφόροι. Era. l.6. apoph. ex Plu.

Seneca.

* Non vis eſſe iracundus? inquit: ne ſis curioſus. Qui inquirit quid in ſe dictum ſit, qui malignos ſermones etiam ſi ſecretò habiti ſint, eruit, ſe ipſe inquietat. lib.3. de Ira. cap.11.

Veſpaſianus.

A conſulari viro Menſtruo Floro monitus, plauſtra potius quàm ploſtra dicenda, poſtridie illum pro Floro Flaurum ſalutauit: ciuiliter alludens ad illius curioſam admonitionem. Veteres in quibuſdam pro diphthongo ſonabant o, vt Clodius pro Claudius. Sueton.

Anonymus.

Cuidam vxor sua pe r literas exprobrarat,qu òd lauacr is ac volupta tibus detentus,ad se redir e nollet. Id per frumentarios resciuerat impera tor.Itaque commeatum petenti, exprobrauit & lauacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæsar scripsit vxor mea,quod mihi?Notans cu riositatem principe indignam. Dion in vita Hadriani.

Huc spectant apopht. de Disputationibus rerum friuolarum.

DE DAMNO accepto.

CHILON.

DAMNVM dicebat turpi lucro semper præferendum esse: illud enim semel dolere, hoc autem semper. Laert. li.1.cap.4. Stob. ser.1.

Anaxagoras.

Post diutinam peregrinationẽ domum reuersus,cùm reperiret patriã possessionésque suas desertas: Nisi,in quit ista perissent,ego saluus non essem,quòd calamitas illum adegisset ad philosophiam : rebus autem integris,mansisset intra penates suos. Ita sæpenumero prospera sunt homini, quæ videntur aduersa: & quod damnum putatur ingens,lucrum est maximum. Laërt.lib.2.cap.3.

De deambulatione.

Socrates.

QVum ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respondit : Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus,& vsum deambulationis,qua agitantur homines vt eo melius cibũ capiant,& deinde ambulatione consumant. Cicero lib.5.Tus. quæstio.

De debitoribus soluendis.

Anonymus.

PHilosophus quidam Pythagoricus cum à calceatore sibi emisset phecassia (est autem calceamenti id genus) non habuit pecuniam qua sol ueret in promptu. Verùm cùm paulo pòst rediret ad tabernam vt solueret sutorem , audit eundem iam iam defunctum esse. Gratulabundus igitur philosophus de lucro, pecuniam domum retulit. Postea cùm se colligeret,videt se malè fecisse,arrepta igitur pecunia,ait: Tibi viuit calceator,aliis mortuus. & accedens eius ta bernã,nummos in eam proiecit , ne videretur homini etiam defuncto de negare id quod æquo debebat iure. Era.li.6.apoph.ex Sene.li.7.de benef.

Phocion.

Cùm Athenienses olim sacrificia instituissent,peteréntq; à ciuibus , vt vnusquisq; aliquid de suo ad cõplen da sacrificia adderet : Phocion Atheniensis efflagitatori respondisse dici tur: Puderet,si vobis adderẽ: ac huic, (debitorẽ digito ostendẽs) cui debeo iure,nihil redderẽ. Sunt qui putent se Deo facere rem gratam,si ad cultum idolorum multos conferant nummos. At Phocion vir sapientissimus, sensit Deo multo gratius esse,si satis facias iis quibus debes. Eius autem dicterium leges apud Plutarch. in Græcorum apoph.

Lycur-

Lycurgus.

Assiduum esse,dignúmque cui debitum credas, inopibus: at fide dignum, in moribus situm esse dicebat. Maxim. sermone 1. de Virtute.

Persæ.

Dicebant, duo esse peccata inter homines turpia: quorum primum est, debitorem esse: alterum, mentiri. Coniunxerunt autem hæc duo, ideo nimirum, quòd vnum rarò fit sine altero, qui enim ære alieno obstricti sunt, pollicentur in dies se satisfacturos, nec tamen præstãt quod promissum est semel atque iterum. Herodot.

Augustus Cæs.

Equite Romano quodam defuncto, compertum est illum tantum habuisse æris alieni,vt summam ducenties nummûm excederet: ídque, dum viueret, celauerat. Cùm igitur res illius auctioni subiicerentur, vt ex pecunia creditoribus satisfieret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum, Habenda est (inquit) ad somnum mihi concilian dum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat insomnem. Macrobius lib.2.cap.4.Sat.

Plutarchus.

* Pedem & manum, si computruerit, dicebat nos resecare, & quidem data mercede:ita domum & famulitium subiiciebat abiiciendum esse, vt ab ære alieno liberemur, hoc est, vt liberi fiamus. In moralibus.

De decoro vbique ac in omnibus obseruando.

Thales.

* VT bonũ histrionẽ, inquiebat, quamcunque ei poeta dederit personã, eius decorũ seruare decet: ita bonũ virũ, quãcunq; fortuna dederit.Nam & ipsa veluti poetria,nũc primi, nunc vltimi actoris locũ nobis tribuit, aliàs regis, aliàs medici personam.Stob.ser.de prudentia.

Diogenes.

Cùm vidisset fœminam diis procumbentem, ita curuato corpore vt à tergo quædam apparerent quę nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicẽs:Non vereris mulier, ne stante post tergum tuum Deo (nam illius plena sunt omnia) parũ decenter te geras? Idem Æsculapio percussorem consecrasse dicitur,qui accurrens procidentes in faciẽ contereret, hoc figmento deterrens homines à superstitione, qui credunt deos nõ audituros, nisi ipsis indecoro corporis gestu supplicent. Laërt. lib.6.

Socrates.

Cùm Socrati Lysias orationẽ, quã in eius defensionem composuerat, recitasset, Præclara,inquit, & elegãs oratio est,sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho, ac tali philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem,putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit,fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit,ac pulcher,qui tamẽ alicui non cõueniat?Hoc ipsum Val. Maximus narrat, minus Socraticè,

ſic enim Lyſię reſpondiſſe memorat: Aufer quęſo iſtam, nam ego ſi adduci poſſem vt eam in vltima Scythiæ ſolitudine perorarem, tũ me ipſum morte mulctandum concederem. Eraſ. lib. 3. apopht.

Plato.

Si quando fortè incidiſſet Plato in eos qui præter decorũ quippiã agerent, digreſſus cõſueuit dicere, Nuncubi ego talis? Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſque aſſentator eſt. Ex aliis igitur diſcendũ, quàm indecora ſint quæ præter honeſtatem geruntur. Laërt. lib. 3.

Iſocrates.

In conuiuio Nicocreontis Samiorum tyranni, cùm à conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, in quibus ego valeo, nũc non eſt tempus: in his verò quæ hoc tempus requirit, ego nõ valeo. Recuſauit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebus ſeriis diſſerere conſueuerat. Eraſ. lib. 8. apoph.

Pylades.

Cùm ſaltans Herculem furentem, nonnullis inceſſum hiſtrioni conuenientẽ minus ſeruare videretur, depoſita perſona ridentes increpuit, dicẽs, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι: id eſt, Stulti, furentem ſalto. Significans, hoc ipſum quod videbatur indecorũ, maximè decorum eſſe. Eraſ. 6. apopht.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de muſica cum ipſo cõtentioſius diſſerẽte: Aliud eſt, inquit, ô rex ſceptrũ, aliud plectrũ. Significans, non eſſe regiũ, de muſica eum muſico diſputare. Eraſ. 6. apoph.

Callicratidas.

Cùm à Lyſandri amicis ſolicitaretur, vt permitteret ipſis accepta pecunia quẽdam ex hoſtibus occidere: haud cõceſſit. Cui cũ Cleander dixiſſet, Accepiſſem profectò pecuniam, ſi ego Callicratidas fuiſſem: Et ego, inquit, ſi fuiſſem Cleander. Quo dicto monuit, in omni actione ſpectandum eſſe perſonæ decorum. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cuidã obiicienti quòd facilè mutaretur: Mutor, inquit, ſed pro tẽporum ratione, nõ, vt vos, proprio morbo. Prudentis eſt, pro re nata nouare conſilia: at ſine cauſa ſubinde alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cuidam qui vitio vertebat Hecateo rhetori omniũ clariſſimo, quòd adhibitus ad ipſorum cõuiuium nihil dixiſſet: Videris, inquit, mihi neſcire, quòd is qui dicendi nouit artem, etiam dicendi norit opportunitatem. In ſenatu, in foro, in concionibus, in legationibus, aliiſque reipub. negotiis locus eſt oratori: in conuiuiis temulentis maiore cum laude tacet eruditus, quàm loquitur. Sic periti bellatoris eſt, non minus ſcire retrocedendi artem, quàm pugnandi. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem ad Græcos, qui pacta reſcindere nolebant, dicere ſolitus erat: Ouis ſemper eandem edit vocem, cæterùm homo multas ac varias emittit. Quo admonuit, pro tempore, próque re nata variandum eſſe ſermonis habitũ. Eſt enim vbi loquendum ſit ſeuerius, eſt vbi blandius, vbi magnificentius, vbi ſubmiſſius. id ſi fit citra perfidiam, magna eſt prudentia. Porrò ouiles mores dicuntur habere, qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accõmodare. Plut. in Lacon.

Pedaretus.

Conſpecto quodã qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur

tur à ciuibus, dixit: Nec viros, qui mulierum ſimiles ſint, oportere laudare, nec mulieres, quæ virorum ſint ſimiles, niſi ſi qua mulierem vrgeat neceſſitas. Senſit, aliud decere bonũ virum, aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virum transfigurata accepit neceſſitatis excuſationem: in viro degenerante in mulierem, nullam recepit excuſationem. Ita non eadem laus decora principi eſt, quæ plebeio, non eadem magiſtratui, quę priuato. Plut. in Lacon.

C. Publicius.

Solitus eſt dicere, P. Mummium, cuiuis tempori hominem eſſe. Sentiens, illum dexteritate facilitatéq; ad omnem vitæ ſtatum eſſe accommodatum. Eodem ſenſu Pollionem Aſinium omnium horarũ fuiſſe hominem legimus. Et Tiberius Cæſar duos familiarius ab ipſo dilectos, omnium horarum amicos vocare ſolebat. Eraſ. lib. 6. apopht. De Ariſtippo dicitur, Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res.

Bibulus.

Cùm in ſenatu, variantibus ſententiis, Cato cenſeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam, è Repub. tollẽdam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in ſenatu rogationem tulit, vt vnicus cõſul Pompeius decerneretur. Aut enim, inquit, Reſpub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam ſimultatem poſthabuit Reipub. commodis. Eam ſententiam Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare, licet ab ipſo non debuerit proficiſci. Eraſm. 6. apoph. ex Plut.

Metellus.

Caius Iulius Cęſar, Metello obſiſtenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ne peccaret in leges: Non idem, inquit, armorum ac legum tempus eſt. Abſcede igitur, ac poſtea quàm facta pace, arma depoſuerimus, tunc, ſi videbitur, plebis patronum age. Eraſ. lib. 4. apoph. ex Plut.

De defenſione.

Antiſthenes.

Aiebat, homines virtute præditos, eos ſibi parare propugnatores, qui & fortes ſint, & iuſti. Nolunt enim defendi, ſi quid iniuſti admittant. Improbi contra fortes defenſores quærũt, iuſtos nolunt. Laër. lib. 6. cap. 1.

Cicero.

M. Cælium melius obiicientem crimina quàm defendentem, bonam dextram, malam ſiniſtram habere dixit: huc alludẽs, quòd in pugna dextra gladiũ tenemus, ſiniſtra clypeum gladio ferimus, clypeo defendimus. Eraſ. lib. 4. apoph.

De deditione.

Demoſthenes.

Qvum Alexander pacem hac lege deferret Athenienſibus, ſi ciues octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologũ retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus, ſi canes dederẽt. Lupi nomine ſignificans Alexandrũ: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouium, plebẽ Athenienſium. Addidit & illud: Vt mercatores, inquit exiguum frumenti in paropſide ſpecimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos: ſi traditis ciues octo qui depoſcuntur, populum vniuerſum traditis. Plut.

De dediscẽdi difficultate.

Socrates.

INterrogatus, quænam optima esset disciplina? dediscere mala, respondit. Max. serm. 17.

Antisthenes.

Rogatus, quæ disciplina cum primis esset necessaria? Mala, inquit, dediscere. Id enim non modò primum est, verùm etiam difficillimum. Laër. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 2. cap. 23.

Idem.

A quodam percontatus, quid sibi faciendum suaderet, vt bonus vir & honestus euaderet? Si mala, inquit, quæ tibi adsunt, ab his qui nouerũt, didiceris esse fugienda. Sensit, virtutis caput esse caruisse vitiis. Id non à quolibet discendum, sed ab his duntaxat, qui norunt quæ sint vera mala, quæ vera bona. Ibid.

Timotheus Musicus.

Aduentantem discipulum interrogauit, an sub alio etiam præceptore Musicæ operam dedisset: qui cũ sub alio militasse etiam affirmasset, Duplicem igitur dabis mercedem, ait, quoniam duplex mihi labor subeundus est: dedocendi videlicet vetera, & docendi noua. Bruso. lib. 2. cap. 23.

Vide apopht. de Assuetudine.

De iis qui degenerant.

Aristippus.

CVm degeneres filios adeò negligeret, quasi ex ipso nati non essent: accusatus à quodam, qui seueritatem eius improbabat: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit philosophus, eos nequaquam habendos pro filiis, qui à parentum & maiorum suorum laude dignis virtutibus turpiter degenerarent. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Videns adolescentem cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm ipsa natura voluit. Siquidẽ illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laërt. lib. 6.

Stilpon.

Habebat filiam sinistrę famæ. cuidam itaque dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus ęstimandum esse. Neque enim illa fuisset honestior ob patris celebritatem, nisi paternas virtutes fuisset imitata. Plut. in lib. de Tranquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiicienti, quòd filiam haberet impudicam: Vtrum, inquit, hoc meum peccatum est, an filiæ? Quum Metrocles respõdisset, illius peccatum, sed tuum infortunium: hunc in modum excepit Stilpo, Quid ais? an nõ quæ peccata sunt, eadem sunt lapsus? Annuit Metrocles. At lapsus, inquit Stilpo, quorum sunt, eorundem sunt & frustrationis. Et hoc cõfesso Metrocle: Porrò quorum sunt frustrationes, horum sunt & infortunia. Ita placido prudentíque sermone demonstrauit, filiæ duntaxat esse infortunium, cuius esset peccatum: ac Cynici conuicium nihil aliud esse quàm canis latratum. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Menedemus.

Dicebat, plurimos nauigare Athenas studiorũ gratia, q̧ primùm essent sapientes: deinde fierent philosophi, hoc

hoc eſt, ſapientiæ amantes, dein rhetores: denique progreſſu temporis euaderent idiotæ. Multum profecit, qui didicit ſe nihil ſcire. Et infeliciter proficit, qui ſemper vergit in deterius. Eraſm. ex Plutarcho.

Archidamus.

Periandro, qui cùm eſſet medendi celebris, & in primis laudatus, carmina ſcriberet infelicia: Quid, inquit, tibi accidit Periander, vt pro eleganti medico malus poëta vocari appetas? Notauit hominum mores, qui res honeſtas aggreſſi, degenerant ad ſordidiora: cùm conſultum ſit, vnumquenque in ea ſe arte exercere, in qua valet plurimùm. Plut.

Damatria.

Cùm intelligeret filium in bello planè inutilem eſſe, domum redeuntem propria manu interfecit. inhoneſtiſſimum enim eſſe putabat, ex tam præclaris parentibus natum filium, adeò degenerem aſpicere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleutia.

Audiens filiũ à paternis moribus degenerantem, & neſcio quibus rebus parum honeſtis operã dantem, eum admonuit, vt aut melius viueret, aut apud exteros maneret. Imò mortem ipſam minata eſt filio, ni mores in melius corrigeret. Plut. in Lacon.

Nicoſtratus.

Quum ab Archidamo ſolicitaretur, tum ingenti promiſſa pecunia, tũ cuiuſcunque vellet Lacænæ coniugio, vt Cromiũ traderet, reſpondit: Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbẽ, ſoleret improbos afficere ſupplicio, ipſe contrà ex probis faceret improbos. Lacedæmonij verò hoc nomine potiſſimùm gloriabantur, quòd originem ducerent ab Hercule. Plut. in apoph.

M. Cato.

In inimicum quendam probroſæ vitæ: Huius, inquit, mater quũ deos orat, vt ſibi filius ſit ſuperſtes: non precatur, ſed imprecatur. ſentiens, illam & ſibi & reipublicæ precari magnum malum. Eraſ. libr. 5. apoph. ex Plutarch.

Idem.

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem perueniſſent, ne turpiter ad deteriora degenerarent. ſed ad meliorẽ frugem ſe referrent: ita futurũ, vt & gloriam augerent, & benefactis maculã abolerent. Eraſ. lib. 5. apoph.

C. Lælius.

Cuidam malo genere nato, obiicienti ſibi, quòd indignus eſſet ſuis maioribus: At hèrclè, inquit, tu tuis dignus es. Id ſi dicas bono viro ex bonis prognato, laus eſt: ſin malo, ex malis prognato, graue conuiciũ eſt. Eraſ. lib. 6. apoph.

Iulia Augusti.

Cùm ob veſtitus nimiã licentiam ab amico quodam admoneretur, ac adhortaretur, vt ſe ad paternæ frugalitatis exemplar componeret, reſpondit: Pater meus obliuiſcitur ſe Cæſarem Romanum eſſe, at ego memini me Cæſaris eſſe filiã. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Traianus.

Solitus eſt dicere, Principes omnes multũ abeſſe à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque, ſumma cum laude geſſit imperium, priuſquã ad Caligulæ auunculi ſui crudelitatem appelleret animum. Eraſmus 8. apophthegm.

De delatione.

Caligula.

COmmentarios ad matris fratrúmque suorũ calumnias pertinentes, ne cui postmodum delatori testíve maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè testatus deos, neque legisse se, neque attigisse quicquam, concremauit. Quin & libellum de sua salute oblatũ non recepit: contendens sibi nihil admissum, cur cuiquam inuisus esset. Negauit se delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, nisi fingerentur. Erasm. libr. 6. apophthegm.

His adiunge apoph. de Calumnia, Detractione, Maledicentia, &c.

De democratia.

Solon.

DIcere solebat, eum principem sibi maximè gloriosum videri, qui Democratiam ex Monarchia ciuibus faceret. Phauorinus, & Stobæus ser. 46.

Lycurgus.

Cuidam postulanti, vt in ciuitate pro Aristocratia, hoc est, optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiam instituas. Compendio docuit, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est, quàm magna domus. Plut. in Lacon. & Stob. ser. 83.

De deposito.

Pittacus.

DIctum eius celebratur: Depositum quod acceperis, iustè reddito. Stobæus ser. 9. de iustitia.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, hac conditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus socij mortem simulans, decepta muliere nummos abstulit. Eo facto superuenit alter, & depositum repetere cœpit. Cùm mulier anxia de laqueo cogitaret, Demosthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, sic aggressus est petitorem: Mulier, inquit, parata est depositi fidem soluere, sed nisi socium adduxeris, id facere non potest: quoniam vt ipse prædicas, hæc dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur. Hoc ingenio seruauit miseram: elusítque nebulonum conspirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent. Valer. Max. lib. 7. cap. 3.

De desperatione.

Leonidas.

EPhoris dicentibus ad Leonidam, quòd ad Thermopylas proficiscens, paucos secum educeret: Nimirum ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello: satius enim perire paucos, quàm multos. Plut.

Anonymus.

Cuidam, qui laborans ab oculis, exierat

exierat in bellum, cùm nonnulli dicerent, Quò vadis ad istum affectus modum, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hostis gladium hebetabo. Plut.

Pompeius.

Rebus infeliciter gestis aduersus Cæsarem, & ad summam desperationem redactus, in tentorium venit attonito similis, nec aliam vocẽ emisit quàm hanc, ἐκοιῶ εἰς παρεμβολὸν. Ergo in castra, sumptáque veste præsenti fortunæ accommodata, clàm profugit. Plut.

De Deo.

Thales.

PErcontatus, Quid esset Deus? Quod principio & fine caret, respondit. Laert. in eius vita.

Zaleucus.

* Procœmio legum quas scripsit Locrẽsibus, hæc verba præfixit. Omnes qui vrbem ac regionem inhabitant, persuasos esse oportet, existimareq́; deos esse: quod manifestum fit ex cœli & totius mundi inspectione, rerúmque in ipsis dispositione pulcherrima, & ordine. Haud enim fortuita aut humana eiusmodi opera putare conuenit. Stob. ser. 42.

Anonymus.

Alius idem interrogatus, respondit: Quod est in triremi gubernator, in curru rector, præcantator in choris, dux in vrbe, imperator in exercitu, hoc est in mũdo Deus. Apuleius de Mundo. Id authori libri de mundo inter Aristotelis opera collocati tribuitur.

Simonides.

Interrogatus olim ab Hierone tyranno, Quidnam esset Deus? Deliberandi sibi vnum diem postulauit. cùm idẽ ex eo postridie quæreretur, biduum petiit, ac cùm ita sæpiùs duplicaret numerũ, admiratúsque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagitaret, cur ita faceret? Quia, inquit, quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior. Cicer. de Natura deorum. Bruson. lib. 12. cap. 26.

Socrates.

Socrates dicebat, deos omnium optimos ac fœlicissimos: ad horum similitudinẽ quo quisque propius accederet, hoc & meliorẽ esse, & beatiorem. Si corrigas vnius vocis numerũ, nihil dici potest Christianius. Rot. lib. 3. apoph.

Plato.

* Dicebat, Deũ nullo vspiam modo iniustum esse, sed planè iustissimum. Nec ei, inquit, similius inueniri potest quicquam, quàm qui inter nos iustissimus fuerit. In Theæteto.

Eusebius Philosophus.

* Dicebat non quærendum an dii sint, sed protinus esse credendum. Nã quęstione, inquit, proposita, etiã ille qui impiissimam opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 78.

Callicratidas Pythagoricus.

* Mundus (inquiebat) græcè κόσμος appellatur, vt qui per communem omnium diacosmesin, id est, decorã ad ministrationem, ad vnum optimum dirigatur. Est verò illud vnum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, viuẽs cæleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander.

In Iouis Ammonis tẽplo cũ à vate

dictus esset Iouis filius: Nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omnium quidẽ natura pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissimè interpretatus est oraculũ: nam vates per adulationem dixit, illum filiũ Iouis: quasi sic è Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander fassus est, Iouem natura autorem ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filiis agnoscere, qui virtute ac præclarè gestis proximè ad diuinam naturam accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Euagrius.

Euagrius quũ longa orationis serie audiuisset de Deo atque trinitate disputantes, Diuinitatẽ nequaquam definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones habere genus quod prædicetur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his cõpositam orationem. Sed nihil in sancta trinitate horum quæ dicta sunt, posse comprehendi. Ideóque quod ineffabile est, silentij tantũ oratione esse adorandum. Socrates lib. 6. Tripartit. histor. cap. 21.

Attalus martyr.

A tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt respondit, nominibus discernuntur. Qui autem vnus est, non indiget nomine. Euseb. lib. 6. Eccles. hist. cap. 3.

De Deo æterno.

Thales.

INterrogatus olim, quidnam in tota rerum natura esset vetustissimum? respondit, Deus. Quid ita? ὅτι ἀγένητος, hoc est, nunquam esse cœpit. Erasm. libr. 7. apophtheg. ex Laert. 1.

De Deo immutabili.

Agesilaus.

MOturus bellum aduersus Persarum regem, quo Græcos Asiam incolentes libertati restitueret, Iouis Dodonæi consuluit oraculum: is iussit, vt pro suo arbitratu bellum instrueret. verùm cùm Ephori ad Delphicum quoque oraculum consulendum misissent, hoc pacto proposuit consultationem: Num, Apollo, idẽ tibi videtur quod patri? Iouis se oraculũ omnino probare, respondit. Quo dicto ostendere voluit, deorum omnium concordiam: qui si inter se dissentiant, non profectò re vera sunt dij. Plutarch. in Laconicis.

De Deo & omnipotente, & vidente omnia.

Thales.

DIcebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere deorúmque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cicer. libr. 2. de Legib.

Idem.

Percunctatus, An facta hominum deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non solùm manus, sed etiã mentes puras habere vellemus, cũ secretis cogitationibus nostris cœleste numen adesse credimus. Laert. in eius vita, & Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Zeno.

Cùm ex Zenone Stoico quidam quæreret, An Deum latére possit iniuriam faciens? Imò, inquit, ne cogitans quidem. Maximus sermone 15.

Diogenes.

Videns mulierem ad aras deorum tam incuruato corpore procumbentem, vt obscœna quædã apparerent: Non vereris, inquit, mulier, ne stante post tergum Deo (cuncta enim plena deorum sunt) inhonestè te habeas. Laert. lib. 6.

Athenodorus.

Dicere prudenter solebat; ita nos cum hominibus homines viuere debere ac si Deus retributor bonorum, malorúmque vltor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspiceretúrque humanis nostris oculis. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Idem.

* Tunc scito, inquit, esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta dementia est hominum? Turpissima vota diis insusurrant: Si quis admouerit conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant. Senec. epist. 10.

Iamblichus.

* Sicut (inquiebat) oriente sole, tenebræ eius præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subterfugiunt, nihil solem impedientes: sic vndique refulgente potestate diuina, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, sed repente disperditur. lib. de mysteriis.

Demonax.

Quum admoneretur ab amicò quodam, vt secum in Æsculapij templum iret, Dominúmque pro salute filij oraret: Adeóne, inquit, surdastrum existimas Deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Recitat Eras. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Quum in Samothracia initiaretur, rogatus à sacerdote, quid egregium patrasset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dij. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se diis commendare: qui, siue prædicaret, siue sileret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plut. in Lacon. Idem de Lysandro effertur.

Anonymus.

Quidam sacris initiaturus Laconem, rogauit, quid sibi consciret maximè impiè factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dij sciunt. Quum initiator magis vrgeret, dicerétque, Omnino proferas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrum, inquiens: oportet me tibi dicere, an Deo? quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secede, vt illi dicam. Plutarch. in Laconicis.

De Deo semper colendo.

Xenophon.

Dicebat tum maximè colendos esse deos, quum homini res sunt secundæ: vt quum inciderit necessitas, confidenter illos implore-

mus, vtpote beneuolos iam & amicos. Rectè Xenophon. Sed vulgus hominum contrà facit, in felicitate profunda est Dei obliuio: cùm viget calamitas, tum demum vtcunque & perfunctoriè ad illum confugimus. Eras. lib. 7. apoph.

Philo.

Cum aliis Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quòd Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, sociis Iudæis respondit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. Euseb. lib. 2. Eccles. hist. cap. 5.

De Deo, dona sua æqualiter distribuente.

Crates.

CVm deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suũ denudare pro more pugnantium, non erubuit. Verùm à spectatoribus ob id derisus: De oculis, inquit, ô Crates, & reliquo corpore bono esto animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme, modò turpiter derident, morbo contrahi, & omnibus viribus destitui, & tum te beatum esse sentiẽt, deformem quidem, sed sanum, robustum, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quàm variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornat forma & sanitate, alium sapientia: hunc virtutibus, illum corporis robore: ita tamen, vt non vni & soli omnia conueniant. Laertius lib. 6. cap. 5.

Stratonicus.

Inuitatus aliquando, vt audiret citharœdum canentem, postquam audierat, recitauit illum versiculum Homericum, τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν. id est, Huic dedit hoc pater altitonans, verùm abnuit illud. Cuidam roganti, Quo pacto? exposuit, malè cithara canere dedit, bene canere negauit. Eras. lib. 6. apoph.

Dercillidas.

Missus orator ad Pyrrhum, qui iam exercitum induxerat in terram Spartanorum, vt cognosceret quid sibi vellet: cùm Pyrrhus præscriberet vt regem suum Cleonymum reciperent, alioqui futurum vt intelligerent se nihilo cæteris esse fortiores, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil sceleris commisimus: sin homo est, nihilo est nobis præstantior. Hoc dilemmate perstrinxit superbas regum minas. Dij, qui quos velint, possunt lædere, nec à quodam lædi vicissim, non nocent, nisi improbis: homines hominibus ex æquo metuendi sunt. Plutarch. in Laconicis.

Cato Vticensis.

Quum Pompeio res infeliciter cederent, & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quòd Pompeio præter ius agenti fuissent omnia prospera, causam reipub. tuenti nihil succederet. Plutarchus in Catone.

De dialectica.

Antisthenes.

DIcere solebat, Contradicentem doceri oportere, non contrà dicendo compescere. Dialectica igitur

ſi docendi ratio eſt, artis fines tranſgrediuntur qui tantum rixantur. Nam neque inſano, ſi viciſſim inſaniat, aliquis medebitur. Stobæus ſermone 80.

Diogenes.

Quicquid per ſe turpe non eſſet, id ne in publico quidem dicebat eſſe turpe. Hunc igitur in modum ratiocinabatur: Si prandere malum non eſt, nec in foro prãdere malum eſt: ſed prandere nihil mali eſt, ergo nec in foro prandere malum eſt. Hactenus tolerari poterat Cynicus ſyllogiſmus, verùm quis ferat ſimiliter colligentem, exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum vxore, aut exuere veſtes, malum non eſt: ergo in publico malum non eſt? Probis viris vbique placet verecundia. Laert. lib. 6.

Zeno.

Dialecticorum artes iuſtis menſuris comparabat, quæ non triticum, nec aliud quidpiam alicuius pretij, ſed paleas & ſtercora metiuntur. Stob. ſerm. 80.

Idem.

Rhetoricam palmæ, Dialecticam autem pugno ſimilem eſſe dicebat. eò quòd latius loquerentur Rhetores, Dialectici autem compreſſius. Cicero lib. 2. de Finibus: & in Oratore ad Brutum. Quint. lib. 2. cap. 21.

Idem.

Quum iam in artibus non vulgariter profeciſſet, attamen in Dialecticis plurimùm exercere ſeipſum præcipuè voluit. Verùm cùm pecunia, vt ſatisfaceret præceptori Dialectices, deeſſet, clàm per poſticum in auditorium Polemonis profeſſoris eius artis irrepſit, vt legentem audiret, quem dum Polemon fortè vidiſſet: Sat video, inquit, te furari ea dogmata, vt aliis poſteà mercedè vendas. Laudandum eſt Zenonis ardens ad Dialecticen ſtudium, in qua adeò profecit, vt multa etiam arti adiecerit. Vide Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quum illi Dialecticus quidam in ſermone, quem illi θερίζοντα, id eſt metentem appellant, oſtendiſſet ſeptem ſpecies Dialecticas: rogauit, quantum peteret mercedis à diſcipulis? poſcenti centum nummos dedit ducentos. Tanta erat in homine diſcẽdi Dialecticen cupiditas. Laert. lib. 4. cap. 1.

Chryſippus.

Ad Dialecticum quendam, Cleanthi multis ac prolixis ſophiſmatibus obſtrepentem: Deſine, inquit, ſenem à magis ad rem pertinentibus auocare, ſed nobis iunioribus iſta proponito. Docuit vir ſapientiſſimus, Dialecticæ ſtudium magis ſpectare ad iuuenes exercitatione indigentes, quàm ſenes grauioribus rebus occupatos. Laert. lib. 7. cap. 3.

Arceſilaus.

Dialecticos aiebat ſimiles eſſe ludentibus alea, qui non ſine delectatione decipiuntur. Stobæus ſer. 80.

Carneades.

Dialecticam inquiebat polypo ſimilem eſſe. Vti enim polypus cyrrhos ſuos auctos deuorat: ita dialecticos iam peritiores factos, ſuas quoque opiniones refutare. Stob. ſermone 82.

Ariſton.

Dialecticorum ſermones aranearum telis conferebat, vt quæ ſubtiles admodum, ſed inutiles eſſent. Stob. ſerm. 80.

Idem.

Dialecticam aiebat luto viarum ſimilem eſſe. Nam vt lutum inutile

cùm sit, transeuntes prosternit: sic Dialectica parum cùm prosit hominibus, imponit etiam. Stobæus sermone 80.

Idem.

Eos qui Dialecticæ studium profundè rimantur, cancros edentibus similes esse dicebat: qui propter exiguum alimentum circa crustas plurimas occupantur. Stobæus sermone 80.

Cleanthes.

Interrogatus, cur inter veteres, cùm non multi philosophati essent, plures tamen quàm nunc clari euasissent? Quoniam, respondit, tunc quidem res ipsa exercebatur, nunc autẽ de verbis est disceptatio. Stob. serm. 80.

Clitomachus.

Dialecticam lunæ comparabat, quæ similiter augeri & decrescere non cessaret. Ibidem.

Theocritus.

Ad Dialecticum quendam, acriter & contentiosè ei respondentem istud Homeri repetiit,

Lis vtinam pereat inter hominésque deósque. Ibidem.

Demonax.

Ad Agathoclem peripateticum, iactantem sese & solum & primum esse Dialecticorum: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. lib. 8. apoph.

De diffidentia.

Phocion.

CVm Byzantiis irascerẽtur Athenienses, quòd Charetem, qui cum exercitu in subsidium suæ ciuitatis missus esset aduersus Philippum, noluissent recipere: ac Phocion dixisset, non esse irascendum sociis diffidentibus, sed ducibus quibus fides non haberetur: ipse dux electus est, atque ipsi fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta discederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat vt non videretur tutum sese illius fidei committere. Prudentiæ est, infido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt sese credere. Plutarch. in Græcorum apoph.

Romani.

Populus Romanus, Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione, populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus autem, ne iuratis quidem. Eras. lib. 6. apoph.

De diligentia.

Zeno.

DIcebat τὸ δὲ γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, id est, vt aliquid fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen non esse paulum. Illud dictum quidam adscribunt Socrati. Laert. lib. 7. cap. 1.

Antisthenes.

Cùm multi philosophorũ disputassent de virtutis difficultate, Antisthenes prosiliens, virtutem assiduitate & studio disci posse affirmauit. Non ignorauit sanè vir sapientissimus, nil esse tam arduum, quin studij assiduitate inuestigari possit. Laert. lib. 6. cap. 1.

Isocrates.

* Dicebat, sicut in aliis negotiis cicurandísque feris cura & diligẽtia plurimum habet momenti: sic etiã

ad

ad virtutem adipiſcendam permagnas vires habere. Proœm. oration. ad Nicoclem.

Vide apoph. de Aſsiduitate, Induſtria, labore & ſtudio immodico.

De diligentia nimia, aut inutili.

Demoſthenes Mytilenæus.

PVlſata ianua hominis muſicæ ac citharæ deditis cùm is audito pulſu iuſſiſſet illum introire, faciam, inquit, ſi prius alligaris citharam. Subnotans, illum nil aliud quàm cithara canere. Eraſ. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Perſarum rex coronam ex roſis conſertam illeuit vnguento, miſitque Antalcidæ, de pace legationem obeunti. At ille: Suſcipio quidem, inquit, donum, atque animi promptitudinem laudo: ſed roſarum odorem naturæque flagrãtiam artis adulteratione perdidiſti. Aelianus lib. 14. de Varia hiſtoria. Idem dici poſſet de nimia diligentia, qua multoties res magis obſcuratur, quàm ornatur.

Apelles.

Protegenes pictor toto ſeptennio in pingendo Ialyſſo conſumpto, tandem ſummam manum impoſuit. Eũ cùm cerneret Apelles, primùm ſubſtitit mutus, & ſtupefactus inopinata atque admirabili contemplatione. Deinde reſpiciẽs: Labor quidem, inquit, magnus eſt, & itẽ artifex excellens, verùm operi gratia non ineſt: quam ſi homo conſecutus eſſet, labor eius cœlum attingeret. Laudauit quidem inſignem picturam Apelles, ſed nimiam diligentiam & induſtriam vituperauit, quæ operi gratiam omnem adimebat. Aelianus lib. 12. de Varia hiſt.

Pollio.

Dicebat, Commodè agendo factũ eſt, vt ſæpe agerem: ſed ſępe agendo factum eſt, vt minus commodè. quia ſcilicet aſsiduitate nimia facilitas magis quàm facultas, nec fiducia, ſed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, raro faciendum eſt. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licet pulchrè calleant Latinè, tamen vix vnquam adduci poſſunt, vt in familiari congreſſu Latinè loquantur. At ſi quando cõpellit neceſſitas, dicunt, exactè, quaſique de ſcripto. Eraſ. lib. 8. apoph.

Scipio Africanus.

Centurionem, qui pugnæ non adfuerat, cùm increparet, atque ille diceret, ſe in caſtris cuſtodiæ gratia remanſiſſe: Non amo, inquit, nimium diligentos. Bruſo. ex Cicerone libr. 2. de Oratore.

De diſcendi cupiditate.

Solon.

CVm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphûs ceciniſſet, delectatus eſt illa cãtilena: & iuſſit adoleſcentem, vt eam ſe doceret. Cũ autem quidam interrogaſſet, quam ob cauſam hoc deſideraret? reſpondit: Vt poſtquã ipſam didicero, moriar. Voluit autem oſtẽdere, quàm auidus diſciplinæ fuerit: vt qui morti iã proximus, ab aliis doceri nõ erubuerit. Ælian. de var. hiſt.

Idem.

Gloriari ſolebat, ſe aliquid quotidie addiſcentem, ſenem fieri. Tanta enim homini ſapientiſſimo inerat diſcendi cupiditas, vt ſenio iam gra-

uatus, non minus philosophiæ incumberet, quàm cùm adolescens ac iuuenis fuisset. sciebat enim hæc studia magnum senectutis solatium esse. Cice. in Catone maiore.

Antisthenes.

Antisthenis placita non indigna sunt quæ commemorentur. dicebat, τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικὴν, id est, virtutem disci posse. Aduersus eos, qui putant nasci cum homine, aut naturæ affectus studio vinci non posse. Laër. lib. 6.

Zeno.

Dicitur consuluisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere respondit vates, εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id est, si concolor fieret mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, contulit sese ad philosophiam. Dicitur autem Zeno natura fuisse colore fusco. Studium ac victus parsimonia maciem & palloré conciliat homini. Laërtius libr. 7. cap. 1.

Polemon.

Idem Zeno, licet iam profecerat, tamen modestiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon solitus est dicere: Non me clàm est Zeno, te per posticum irrepere, furarique dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans, illum furtim discere gratis, quæ aliis esset venditurus. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes Athenas profectus ad Antisthenem se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim discipulum recipiebat Antisthenes) non destitit tamen hærere: adeò vt quum aliquando baculum intentaret Antisthenes, vltrò baculo caput subiecerit, dicens, Cæde, si vis: at nullum inuenies baculum tam durum, quo me abs te abigas, dum aliquid dixeris. Insigne exemplum adamatæ sapientię. Laërt. lib. 6. cap. 2. Ælian. lib. 10. de Varia historia.

Democritus.

Arrodens cucumerem, sensit humorem esse mellei saporis, rogauitque famulam, vnde emisset? Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus: Et duc me, inquit, eò, ac locum indica. Demirante muliercula quid sibi vellet? Vt, inquit, dulcedinis causam inueniam: inuenturus, si locum inspexero. Hæc muliercula ridens: Quiesce, inquit, ô bone. nam ego imprudens cucumerem immiseram in ollam mellitam. At ille offensus: Molesta es, inquit, ego tamen incumbã, quærámque causam: quasi cucumeri peculiaris sit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum studij indefatigabilis. Laërt. lib. 9. cap. 7.

Cleanthes.

Antigono discipulo roganti, cur sordidam operam præstaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum pro Cleanthe dictus φρεάντλης, ita respondit: Num haurio tantum? an nõ & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philosophiæ causa? Alius negasset factum: philosophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ sibi ducens: quod ille vertebat probro. Laërt. lib. 7. cap. 2.

Metrocles.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domũ, vestem, & alia: disciplinas autem liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnũ studium & indefessam diligentiam. Laërtius libr. 6. cap. 6.

Socrates.

* Ei in senectute citharam pulsanti & aberranti dixit quidam, Tu ne adeo

adeo ſenex cithara ludis? reſpondit ille, Atqui præſtat ſerò quàm nunquam diſcere.Stob.ſer.de aſſiduitate.

Iſocrates.

* Apis,inquit omnibus floribus inſidet, à ſingulis, quod vtile eſt accipiens.Ita doctrinæ cupidi nihil non attingit, & vndique quæ ſunt vtilia colligit.Max.ſer.17.

Demoſthenes.

Interrogatus,Quo pacto ſibi oratoriam facultatem comparaſſet?Plus olei,inquit,quàm vini mihi conſumptum eſt.Stob.ſer.27.

Idem.

Tanta diligentia verſatus eſt in oratoria, vt nullam aliam ob cauſam magis ſe dolere dixerit, quàm ſi quãdo opificum antelucana victus eſſet induſtria.Cic.lib.4.Tuſc.quæſt.

Marcus Imp.

Lucius, quum Romam veniſſet, obuiam factus Imperatori Marco, percontatus eſt illum quò iret,& cuius rei gratia? cui Imperator, Honeſtum eſt & ſeni dicere:eo ad Sextum philoſophum, vt diſcam quæ nondũ ſcio. Hîc Lucius ſublatis in cœlum manibus,O Iupiter,inquit,iam ſenex tabellam geſtans puerorum more commeat in ludum, quũ noſter rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus ſit.Hîc citius probarim Cæſaris & ſtudium & moderationem, quàm Lucij libertatem. Philoſtratus.

Saluius Iulianus.

Iſtum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus,ſolitus eſt dicere: Et ſi alterũ pedem in ſepulchro haberem,adhuc addiſcere vellem. Refertur Pandect. libro 4. titul. de Fidei commiſsis. l. apud Iulianum. Hæc ſententia optimo iure placuit laudatiſsimis viris. Sed hodie paſſim audimus has voces: Iam adultus ſum,ſerum eſt diſcere. Imò hoc turpius eſt,neſcire quæ cognitu digna ſunt,quòd adultus es.

Alphonſus rex.

Cùm aliquando de iactura rerum pretioſarum ſermo haberetur, perſanctè affirmaſſe dicitur,Malle ſe gẽmas, vniones,margaritas ſuas, quæ quidem eſſent in orbem omnem ter rarum diffamatiſſimæ, quàm libros qualeſcunque perditum iri.Panormitan.libro 4.de rebus geſtis Alphonſi.

Plura pete ex apoph.de Induſtria.

De diſcipulo docili.

Antiſthenes.

QVum adoleſcens quidam, Ponticus genere,ſe in numerum diſcipulorum illius recipi cuperet,patri quærẽti, quibus rebus eſſet opus? Libro (inquit) nouo,ſtylo nouo,nouáque tabella.ſignificans, animum à vitiis vacuum,ſtudium vigil, & memoriam fidelem.Solent autem adoleſcentes voluptatibus ac deliciis occupatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in cauſa eſt vt minus proficiant.At philoſophia totum animum ſibi poſtulat.Laërt.lib. 6.cap.1.

Ariſtoteles.

Ariſtoteles Stagirita interrogatus, quo pacto fieret,vt diſcipuli quamplurimum proficerent:Si,inquit,præcedentes gnauiter inſequantur, ſequentes non morentur. Laërtius lib. 5.capite 1. Bruſonius libro ſecundo cap.23.

Vide apoph.de Docilitate.

De discipulo indocili.

Bion.

ARrogantiam dicebat esse profe ctus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Idem.

Cuidam obiicienti quòd adolescentem quendam ad se non pellexisset: Tenellus, inquit Bion, caseus nō attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse studiis accommodos. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Quum quendam ex discipulis inflatum turgidúmque esse nosset, sed desidem ac ignauum, percutiens dicebat: Non si magnus fueris, bonus & eruditus eris: sed si bonus & eruditus, tum demum reuera magnus eris. Brus. lib. 21. cap. 23.

NB. *Diogenes.*

Adolescenti cuidam, qui apud illum volebat philosophari, pernā dedit deferendam, ac sequi iussit. At ille disciplinæ impatiens, abiecta, quā ferebat perna, abscessit. Sed post aliquantulum temporis, occurrens illi Diogenes: Tuam & meam, inquit, amicitiam perna dissoluit. Sensit autem obiter philosophus clarissimus, eum nequaquam bonum fore discipulum, qui præceptoris moribus se non accommodaret, ac in licitis & honestis suum denegaret præceptori officium. Bruso. lib. 2. cap. 23.

NB. *Theodorus.*

Dicere solebat, Protagoram præceptorem omnium fidissimum, dextra manu porrigere auditoribus suis scientiam, illos verò sinistra accipere. Brus. lib. 6. cap. 2.

Isocrates.

Ephorum Cumanum, qui scholam ipsius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuò missus est, vt ab integro data mercede discipulum ageret, δίφρον appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quòd duos ferat: pugnantem & aurigam. Isocrates autem ex vocis etymologia captauit iocum in stupidum discipulum, qui bis attulerit mercedem. διφρὸς enim dici videtur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id est, à bis ferendo. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm diuersis moribus & ingeniis haberet discipulos, Ephorum scilicet, & Theopompum: Se calcaribus in Ephoro, contrà autem in Theopompo frenis vti solere dicebat. Cicero ad Atticum, & de Claris oratoribus. Quintilianus etiam lib. 10. cap. 1. Bruso. lib. 2. cap. 23.

Anonymus.

Philosophus quidam quum duos haberet discipulos: alterum quidem laboriosum, sed hebetis ingenii, alterum ingeniosum, sed ignauum: Ambo, dicebat, pereatis: quoniam tu cùm velis, non potes: tu verò cùm possis, non vis. Antonius in Melissa. par. 1. sermone 5. & Maximus sermone 17.

Stratonicus.

Quum doceret Macedonem quendam, nec ille quicquam proficeret, exasperatus in discipulum: In Macedoniam, inquit, pro eo quod alij dicunt, εἰς μακαρίαν, si cui precantur exitium. Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

De

De diſcipulorum erga præceptores pietate.

Xenocrates.

DIonyſius, cùm Platoni diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum preceptori aderat. Non prius, inquit, quàm hoc: ſuum oſtendens caput. Laërt. lib. 4. cap. 2.

Alexander.

Cùm interrogaretur, Vtrum magis deſideraret patrem Philippum, an Ariſtotelem preceptorem? Magiſtrum, inquit. Ille enim vt eſſem, hic autem vt præclarè inſtitutus eſſem, author fuit. Anton. in Meliſſa, par. 2. ſerm. 11. & Máx. ſerm. 23.

De diſcipulorum in frequentia, & exiguo numero.

Stratonicus.

IN ludo ſuo quum haberet pictas Muſas nouem, Apollinem vnum, diſcipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam, Quot haberet diſcipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Eraſ. lib. 6. apopht. ex Athenæo, & Bruſo. lib. 5. cap. 2.

De diſcordia.

Demaratus.

A Philippo Macedonũ rege hoſpitio ſuſceptus, qui ob nouas Cleopatrę nuptias à ſe Olympiadem Alexandrúmque auocauerat, dicenti Philippo, quo pacto Græci inter ſe mutuam agerent concordiam, reſpondit: Tua minimum intereſt, Philippe, Græciæ curam ſuſcipere, qui tot diſcordiis ac calamitatibus propriam cumulaſti regiam. Bruſon. lib. 1. cap. 20. ex Plut. apopht.

M. Agrippa.

Dicere ſolebat, multum ſe huic ſententiæ debere: Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur. Seneca in epiſt. lib. 14.

Leontius epiſcopus.

In grauiſſima illa apud Antiochenos de fidei negotio diſſenſione, timens ſeditionem, ſententiam ſuam apertè proferre non audebat, & aliquando caput ſuum canis floreſcens manu demulcens, dixiſſe fertur: Niuem eam ſolutam lutum multum ſubſecuturum eſſe. Ænigmate eo obſcurius indicans, diſſonantiã eam aliquando in ſeditionem euaſuram, neque eos qui factionis ſuæ eſſent, cum reliqua multitudine conſenſuros. Niceph. lib. 9. cap. 24. Eccl. hiſt.

Alphonſus.

Sæpenumero dicere ſolitus eſt, Si Romanis tẽporibus vixiſſet, ſe conſtructurum fuiſſe templum Ioui Poſitorio, vt de rebus acturi, in eo prius conuenirent, & cõtentionem omnẽ deponerent. Innuit autem, nihil ęquè Reipublicæ eſſe pernicioſum, ac ſi plebis cum patribus crebræ contentiones oriantur. Panorm. lib. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Vide apopht. de Concordia.

De diſputationibus, aut quæſtionibus friuolis atque inutilibus.

Ariſtippus.

CVidã qui propoſuerat ænigma, vehementer inſtãti vt ſolueret:

Quid ô ſtolide, inquit, vis ſoluam, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Luſit ex ambiguo. Soluitur enim quæſtio, & ſoluitur homo aut belua vincta. Stultum autem ſit furioſum hominem aut noxium animal ſoluere, magis nociturum. Laërtius libro 2. capite 8.

Idem.

Cõfutatus in diſputatione à quodam homine audaci, ſed furioſo ac ſtolido, quum illum videret geſtientem, inflatúmque victoria: Ego quidẽ, inquit, redargutus abeo: ſed ſuauius dormiturus te, qui redarguiſti. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Orante aliquando Anaximene, Diogenes prætendens pernam, auditores in ſe conuertit: ob id indignatus Anaximenes, obticuit ab auditorio deſtitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, diſputationem oboli pretium diſſoluit, ſignificans, illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admodum attentos haberet auditores. Laërtius libro 6.

Plato & Diogenes.

Platonis ideas, id eſt formas, riſit & Ariſtoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis diſſereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, ſubinde in ore habens, menſeitates & cyathitates, per quas voces intelligebat ſpecies menſæ & cyathi: Diogenes irridẽs ſubtiles nugas, Menſam, inquit, ac cyathum video, menſeitatem & cyathitatem non video. Tametſi ſunt & hodie qui ſorteitatibus & ecceitatibus ſibi videntur acuti. At Plato regeſſit dictum: Nec mirum, inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac menſæ, mentem verò non habes qua cernuntur menſeitates ac cyathitates. Laërtius libro 6.

Ariston.

* Veratrum, inquit, craſſiuſculè ſumptum purgat, Pollionem verò læuigatum ſuffocat: ſic & nimis anxia ſubtiliſque in philoſophia diſputatio. Stob. ſer. 8.

Gorgias.

Gorgiæ ſophiſtæ palàm exhibenti ſeſe ad reſpondendum, quod cuique libuiſſet proponere, Xenophon, non ille Socraticus, ſed alius quidam inuidens, adiit illum, atque hanc propoſuit quæſtionem: Dic mihi, Gorgia, quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent? Ad quem placidè Gorgias, Iſthuc quidem diſpiciendum relinquo: cæterùm illud iam olim cognitum habeo, terram aduerſus iſtiuſmodi homines producere ferulas. Philoſtratus.

Idem.

Quum audiuiſſet phyſicum quendam de antipodibus argutè diſſerentem, oſtẽſis in puteo hominum vmbris, interrogauit, num illos antipodes putaret. Irriſit inutilem quæſtionem philoſophorum, qui interdum de iis rebus diſputant, quæ non ſunt, licet ex certis demonſtrationibus hodie probari poſſit, reuera antipodas eſſe. Eraſm. libro 8. apophtheg.

Idem.

Cùm conſpiceret duos philoſophos, vtroſque pariter indoctos, inter ſeſe diſceptantes, & alterum quidem ridiculas quaſdam quæſtiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia

tia respondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum supponere? Lucianus in vita Demonactis. At refertur à Diogeniano his verbis: Vtrum stultior qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? Eras.lib.8.apopht.

Idem.

Idem aliis curiosa indagine disquirentibus, an mundus rationis exors sit, aut anima preditus, & sphęrę nihilominus figuram teneat? Vos, inquit, plus æquo de mundo solliciti, vestrā ipsorum immunditiem interea parum prouida consideratione pensiculatis. Stob.

Zeuxidamus.

Cuidam percontanti, quam ob causam Lacedæmonij leges de fortitudine citra scriptum seruarent, ac non potius descriptas traderent iuuenibus legendas? Quoniam, inquit, assuefaciendi sunt, vt præclaris gestis potius quàm scriptis intendāt. Inertię genus est, de fortitudinę philosophorū more disputare: sed protinus facti exercēda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest. Plut. in Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Quum audisset Xenocratem iam senem in Academia cum amicis disputantem, percontatus est, quis esset ille senex? vbi respondisset aliquis, illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutē quærerent: Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Visum est Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute disputare, veluti de re controuersa: quū oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto, impressa animo, & secundum virtutem exercere: non quærere, quemadmodum faciunt philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, nę in hoc quidem satis consentientes quid sit virtus aut beatitudo. Plutarc. in Laconic.

Pantholidas.

In Academia philosophos audiēs multa de virtute disserentes, interrogatus cuiusmodi viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi: sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Salsè tetigit mores Atheniensium, qui virtutē haberent in labris, non in factis. Plut. in Lacon.

As. Pollio.

Dicebat, in causa verecunda nunquam tentari debere improbā quæstionē. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæstiones nihil ad causam facientes. Eras. lib. 8. apopht.

De dissidio.

Plinius.

* EOs qui mutuis dissidiis sese conficiunt, similes dicit esse Gallis sæpius in pugna commorientibus. lib.2.natur.hist.cap.21.

Vide apopht. de Discordia, Odio, Setione.

De dissimulatione.

Plinius.

* VItro pellucido quod nihil celat voluit eos assimilare qui nihil dissimulare norūt, sed quicquid in animo est, protinus palam efferūt. lib.10.cap.62.

Vide

Vide apopht.de Libertate in dicendo, & Simulatione.

De diuinatione.

Chilon.

Dicebat, diuinationem non esse detestandam: quòd hanc deorum munus esse crederet, quæ ratione percipi posset ab homine insigni virtute prædito. Nam ipse prædixisse fertur, futurum vt ex insula Cythera summum malum oriretur Lacedæmoniis, cuius situm naturámq; cùm didicisset: Vtinam, inquit, hæc aut nunquam fuisset, aut simul vt nata fuit, euersa fuisset. Nam Demaratus Lacedæmone profugus, Xerxi suasit, vt in ea insula classem haberet: ac planè Græciã subegisset Xerxes, si Demarati cõsilium fuisset sequutus. Pòst, Nicias ea potitus, statuit illic præsidium Atheniensium, & Lacedæmonios multis cladibus affixit. Laërt. lib. 1. cap. 2.

Diogenes.

Dicere solebat, Si vlla disciplina id præstare posset, vt præsciremus quæ ferenda sunt, atque eadem amoliri à nobis certa ratione valeremus, egregium sanè illud esset, & longè optimum artificium. Sed si ordine inuiolabili ac lege inconcussa quippiam tolerandum est, ad quid attinet tale malum prænoscere? Stob.

Idem.

Videns hominum diuersas actiones, ac audiens somniorum esse interpretes & coniectores, dicebat, nullum animal homine esse stultius. Laërt. lib. 6.

Socrates.

Quum in somnis quidam Socrati visus esset dicere,

ἤματι κέν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο:

Ad Phthiam venias simulac lux tertia surget, Æschini dixit, Tertio die moriar: versum Homericum pro oraculo interpretans id euenit. Phthia erat patria Achillis: & amici conati sunt persuadere Socrati, vt in Thessaliam fugeret, quòd illic haberet fidos amicos. Eras. 3. apoph.

Demonax.

Conspicatus augurem quendam in publico vaticinia sua vendentem: Si potes, inquit, ea quæ Parcę statuerunt arte tua depellere, exiguã mercedem postulas: si quæ fatis decreta sunt omnino sunt euẽtura, quid tua prodest diuinatio? Bis miser esse cupit, qui mala quę vitari non possunt, amat præscire. Eras. 8. apopht.

Demetrius.

Quum Philippus locum quẽdam Ithomatam, non minus munitum, si præsidium imponeretur, quàm erat Acrocorinthus, occupasset, & sacrificio peracto per vatẽ ad ipsum exta essent delata, accepta Arato ac Demetrio Phalereo demonstrauit: & ipse animi dubius rogabat eos, qui exta portenderent? vtrum Messeniis locum redderet, an retineret? Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, vatis geris, locum dimittes: sin regis, vtroque cornu bouem retinebis. Peloponnesum bouis ænigmate signans, quàm facilè retineret, si duas arces præsidio tueretur. Eras. lib. apopht. 6. ex Plut.

Anaxarchus.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, ostenso calice prædixit fore vt vulnus acciperet. abutens ad id versu, quẽ recitat Laër. lib. 9. cap. 1.

βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χειρί. Id est,

Ferietur aliquis mox deûm humana manu. Erasm.

Calanus

Calanus Indus.

Ad mortem proficiſcens, quum conſcenderet rogum ardentem, O præclarum, inquit, diſceſſum è vita, quum vt Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem exceſſerit. Hunc quum Alexander admoneret, dicere ſi quid vellet? Optimè, inquit, propediem te videbo. Idque euenit, nam Alexander paucis poſt diebus mortuus eſt. Cicer. lib.1. de Diuinatione primo.

Larcas Indus.

Appollonius Tyaneus quum ad Indorum ſapientes, qui Brachmanes dicuntur, habens Larontis Indiæ regis literas commendatitias, accederet: vt venit ad illos, Larcas illorum princeps ſalutauit Apollonium, ſtatímque petiit regis literas. Admirante Apollonio, ac dicente, Vnde ſciret? Quo magis (inquit Larcas) mireris, ſcito D, vnum in ea epiſtola deeſſe: atque ita eſſe, palàm omnibus oſtendit. Bruſ. lib.7. cap.20.

Iudas Eſſæus.

Nunquã diuinando mentitus eſt. is quũ prædixiſſet, in Stratonis pyrgo, Antigonum regem eo die occubiturum: viſo Antigono, Nunc mihi pulchrum eſt mori, inquit, quum mendax fuerim (diſtabat enim Stratonis pyrgus ſexcentis ſtadiis) ſollicitáque mente ſecum hoc repetebat. Sed paulò poſt tamen interfectus eſt Antigonus, in loco ſubterraneo, qui Stratonis pyrgus dicebatur. Bruſ. lib. 7. cap.20.

M. Cato.

Aiebat ſe demirari, quòd non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicem. ſentiens, totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur quòd aruſpex aruſpicem poſſet videre abſque riſu. Solent enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam. Cic. lib.2. de Diuin.

Pompeius.

Catoni acerbiùs inſectanti Pompeium, quòd quum ipſe ſæpius prædixiſſet potentiã Cæſaris indies creſcentẽ nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, ſed potiùs ad tyrannidem tendere: Pompeius ita reſpondit, Tua (inquit) Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accõmoda ſunt amicitiæ. Sentiens, Catonem incerta loqui, quòd nemo poſſit rerum humanarum exitum liquido præſcire: ſe verò ea ſequùtum, quæ tum temporis amicitia, quæ ſibi cum Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat quid debebatur amico, incertũ erat, an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico verò humanius eſt bene ſperare, quàm malè diuinare. Plut. in apo.

Spurina aruſpex.

Spurina aruſpex admonuit C. Cæſarem, vt caueret diſcrimen ingens, quod vltra Calendas Martias nõ proferretur. Eo die quum iret in ſenatũ, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, nónne venere Calendæ Martiæ? Venere, inquit, ſed nondũ præteriere. Eodem die cæſus eſt Cæſar. Bruſon. lib.7. cap.20. ex Plut.

Anonymus.

Seuerus imperator cùm è Britannia rediret non ſolùm victor, ſed etiam in æternum pace fundata: ſcurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus eſt: Fuiſti Cæſar, totũ viciſti, iam Deus eſto victor. cuius diuinatio licet iocus eſſe videbatur, conſtat nihilominus tamen Cæſarem paulo pòſt periiſſe. Eraſm. libr.6. apophtheg.

Athanasius episcopus.

Ab Arianis & Græcis præstigiator dictus, atque ob diuinationis peritiam diu multúmq; derisus, cùm vrbem Alexādriam ingrederetur, cornix in aere volitans crocitabat. Græcorum igitur turba hæc audiens, scommate eum veluti impostorem persequens, quidnam cornix diceret, interrogauit. Ille autem perquam vrbanè & suauiter ridens: Cras, inquit. Portendi námque, crastinum diem vobis non bene cessurum. Mandatum enim ab imperatore veniens, festum diem vestrum inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porrò id Athanasij dictum, exitum suum habuit, ab imperatore enim literæ venere, quibus magistratus iubebatur, de cætero Græcos prohibere, ne ad templa accederent, & more superstitionis suæ dies festos peragerent. Et celebritas ea quæ iam aderat, & ab illis plurimi fiebat, venerationeq; maxima colebatur, tū penitus abrogata est. Niceph. lib. 9. c. 35.

De diuitiis ac opibus.

Chilon.

*PErcontatus, quid essent diuitiæ? respōdit, Thesaurus malorum, calamitatis viaticū, improbitatis suppeditatio. Ant. ser. De diuit.

Bion.

Dicebat, diuitiis operam dantes ridiculos esse, cùm eas porrigat fortuna, illiberalitas seruet, benignitas auferat. Stob. ser. 91.

Idem.

* Quemadmodū, inquit, vilia marsupia, & si nullius pretii fuerint, tanti tamen æstimātur, quantū in se numismatis continent: ita diuites etiā homines vani & nihili, bonorum quæ possident æstimatione ac pretio fruuntur. Stob. ser. 89.

Idem.

Dicere solebat, non minus molestum esse caluis, quàm comatis, pilos velli. Ostendere autem hoc dicto voluit, paria pauperum diuitúmq; tormenta esse. Brū. lib. 2. cap. 26.

Bias.

Beatum esse dicebat, ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur. Verùm multò beatiorem, qui ne desideraret quidē. Stob.

Chilon.

Dicebat, Quod Lydius lapis est auro, id aurum esse homini. Lapis enim index affrictu prodit quale sit aurum, ipsum autem aurum arguit quale hominis ingeniū: iuxta illud, Magistratus virum arguit. Laert. in eius vita.

Pythagoras.

Neque equum sine freno, neq; diuitias sine prudentia quenquam gubernare posse, dicere solebat. Stob. sermo. 92.

Hypsæus.

* Vt aurum, inquit, trementi manui impositum, tremit: sic & diuitiæ ab animo metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Stob. ser. 90.

Antisthenes.

Neque symposium sine colloquio & societate, neque diuitias sine virtute, voluptatem habere affirmabat. Stob. ser. 1.

Democritus.

Audiens de diuitiis variè disputantes, omnibus hominibus perpetuam quandam diuitiarum cupiditatem inesse dixit, quæ si non acquisitæ fuerint, vexant: si erunt acquisitæ, solicitudine & cura torquent,

Amissæ

Amissæ verò, dolores etiam adferunt haud mediocres. Max. ser. 12.

Idem.

Nequaquam diuitem, sed diuitiis bene vtentem, beatum iudicandum dicebat. Max. ser. 12.

Idem.

Neminem vnquam ob diuitias, & gloriam beatum esse existimandum dicebat. Talia enim omnia incertiora sunt, minorique fide deuincta, quàm vt bona censeri debeant. Max. serm. 12.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis diues fieri posset? Si, inquit, cupiditatum pauper erit. Max. serm. 12.

Idem.

Dicere solebat, Quantum ad naturam attineret, omnes homines diuites esse: sed quantum est in nobis, omnes pauperes videri. Maximus serm. 12.

Idem.

Eos etiam qui naturalibus diuitiis contenti essent, multò ditiores esse iis dicebat, qui cùm multa possideant, plura tamen concupiscunt, illis enim nihil deest, his plura quàm possident. Eod. serm.

Democritus.

Pecuniarum vsum cum prudentia, vtilem quidem esse ad exercendam liberalitatem, & ad iuuandum alios: cum stultitia verò, cõmunem largitionem esse dicebat. Stob. ser. 92.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, inter vlcera pessimus est affectus phagedenæ: ita in diuitiis animus non contentus, & sibi inæqualis. Stob. ser. 90.

Idem.

Diuitias comparare non inutile esse, sed iniustè corradere, turpissimum esse dicebat. Eod. serm. 92.

Idem.

Si diuitias, inquit, non expectes, pauca tibi multa videbuntur, praua enim appetentia ex inopia diuites facit. Stob.

Idem.

Interrogatus, quæ via esset facilè ditescendi? respondit: Si quis inops fuerit desiderio. Stob.

Zeno.

Cùm sæpe dixisset, diuitias esse indifferentes: Antigonus falsò ei nũciari fecit, prædia illius ab hostibus esse direpta: & cùm tristior effectus esset, Vides, inquit, diuitias non esse indifferẽtes? Bru. lib. 2. cap. 26. ex Laer.

Idem.

Dicere solebat, nõ magis prodesse, quàm nocere opes ad sanitatem. Ex eodem.

Anaxagoras.

Magno cum negotio pecunias cõparari, sed multo maiori opera conseruari & custodiri dicebat, Innuit autem, ita comparatum esse, vt omnes pecuniam quærant, ac opes amplissimas, quas cùm iam parauerunt, multò curiosius ac attentius seruant, ne statim euanescant. Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos, facilius est capere quàm diu retinere. Ælius lib. 4. de Varia hist.

Epicurus.

Scribens ad Pytocleam, Si vis, inquit, te diuitem facere, non pecuniæ adiiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Seneca.

Simonides.

Interrogatus, vtra res esset optabilior, diuitiæ an sapientia? Dubito, inquit, vt qui videam sapientes frequentare diuitum fores, innuens, philosophos verbis quidem contemnere diuitias, sed re tamen eas captare. Eras. 6. apoph. ex Stobæo.

Cleanthes.

Quærenti, quomodo quis diues euadere posset? respondit, si cupiditatum fuerit inops. Stob. ser. 92. Idem & ad Democritum referri, paulo antè diximus.

Epictetus.

Percontatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet. Stob.

Idem.

Audiens quendam sibiipsi ob amplas diuitias placentem, ait: Examina teipsum prius, vtrũ ditescere malis, an beari. Quod si diuitias velis, rem neque bonam esse scias, nec omnino in te sitam. Si verò beari, id & bonũ est, & penes te. Opes enim fortuna ad tempus commodatò dat: Beatitudo autem à nostra volũtate procedit. Stobæus sermone de Temperantia.

Idem.

* Nec equus, inquit, ob præsepe, phaleras, & tapetes, nec auis ob floccos ac nidũ suum effertur & gloriatur, sed vtrunque animal ob celeritatem, hoc quidem alarum, illud verò pennarum. Quare tu quoque ob externas diuitias ne superbito, sed ob probitatẽ & beneficentiam. Stob. eod. ser.

Socrates.

Diuitias ex vsu metiri iubebat. Non enim immensas possessiones diuitias vocabat, sed tantùm, quantum requiritur ad vsum decentem. Stob. ser. de Temperantia.

Idem.

Magnifaciendas esse diuitias dixit, si lætitiam sibi coniunctam haberent: nunc autẽ, inquit, plurimum dissident. Nam si diuites suis opibus frui velint, præ nimia voluptate corrumpentur; sin custodire, curis; sin verò acquirere, nimio desiderio pessũ ibunt. Stob. ser. 91.

Idem.

Interrogãti, Quisnã videretur sibi ditissimus? respõdit, Qui paucissimis contentus est. Antonius in Melissa, part. 1. ser. 37. Stob. ser. 5.

Idem.

* Diuitias auarorum Soli occidenti comparabat: neminem enim viuentium illas iuuare dicebat. Max. serm. de diuitiis.

Idem.

Satius esse dicebat, se in paucis facultatibus continentẽ hilariter agere, quàm in magnis infeliciter. Anto. in Melissa, par. 1. ser. 37.

Idem.

Cùm videret Alcibiadem ob diuitias elatum & propter agrorum spatiosos limites superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam ambitum terræ complectens suspẽsa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requireret. Quam cùm inuenisset, suos fundos eum iussit ostendere. & cùm responderet, Nusquam ibi pictos esse: Horum (inquit Socrates) possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ. Illudens hoc dicterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in iis rebus quæ fluxæ sunt, & cum mundo interire solent. Ælian. lib. 3. de Var. hist.

Plato.

Interrogatus, quantas opes habere conueniret: dixit, Quantæ possidenti neque insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. serm. 92.

Diogenes.

Aiebat, neque in ciuitate neq; in domo opulenta habitandi locum esse virtuti. Stob. ser. 91.

Idem.

Exprimere volens quid essent diuitiæ,

uitiæ, Fortunæ vomitum eas appellauit.Stob.ser.91.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit? Cùm autem illi, Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, qui seipsum non habet? Sensit autem philosophus, eum non in sua ipsius potestate esse, qui captus diuitiis sibi iam mortuus est.Max.ser.12.

Idem.

Physicus quidā interrogauit eum, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiātes. Pallent autem, qui metuunt.Laert.lib.6.& Maximus serm.12.

Posidonius.

Diuitias causas esse malorum dicebat, non quòd ipsæ facerent, sed quòd facturos irritarent.Senec.lib.3. epistol.

Isocrates.

* Dicebat illos contemni debere, qui nimium operam dant diuitiis, præsentibus autem vti nequeūt. Nam isti (inquit) non secus afficiuntur, quàm qui bonum equum possidens equitandi artem ignorat. lib.ad Dæmonicum.

Idem.

* Diuitias nō tam honestati quàm improbitati seruire dicebat, dum socordiæ hominum licentiam parant, & iuuenes instigant ad voluptates. Eodem lib.

Democrates.

* Vt vestes talares corpora, ita diuitias immensas, animas impedire dicebat.Stob.serm.91.

Anonymus.

Cuidam Lampen Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videretur, multorum nauigiorum dominus: Lacon, nihil (inquit) moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ sunt in manu fortunæ, tum eæ præcipuè quas negociatores cōmiscerēt nauibus. ruptis enim funibus sequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus.Plutarch.in Lacon. apoph.

Lampis.

Interrogatus quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnáque vigilantia corrasam pecuniam. Cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè est amplis lucris ditescere.Plutarch.in libello, An seni sit capessanda respub.

Pheraulas.

Is diues, à Saca fœlix nuncupatus ob diuitias, quas pauper acquisiuerat: Num, ait, ita existimas Saca, me nunc eò iucundius viuere, quò plura possideo? An ignoras, me & esse & bibere, & dormire, nullo modo mihi iucundius, quàm tunc quum eram pauper? Certum quippe est, eum qui pecuniis ac diuitiis oblectatur, si sumptum vel dispendium faciat, vehementer contristari. Brus. lib. 2. cap.26.

Plutarchus.

* Dicebat vt equus generosus nō ex apparatu precioso iudicatur, sed qui natura sit egregius: neque vir honestus, censetur qui magni pretij possidet opes, sed qui animo sit generoso.Anton.serm.de diuit.

M.Crassus.

Dicebat, neminem diuitem esse dicēdum, nisi eum qui reditu annuo legionem tueri posset.Plin.lib.33.Cicero autem in Officiis lib.1. pau-

lò aliter recitat, qui ait, Crassum neminem diuitem iudicasse, nisi qui prius facultatibus exercitum alere posset.

Sigismundus Cæs.

Sigismundo Cęsari allata erant ex Hungaria aureorũ quadraginta millia. Cùm autem aduesperasset, eáque in thalamo regio recondita fuissent, in cubiculum veniens Cæsar, dum cogitat in quémnam vsum eam pecuniam conuertat, somnus eum destituit. Tum ille excitatis cubiculariis: Ite (inquit) ocyus, consiliarios ducésque omnes militum huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi (timebant enim ne quid aduersi accidisset) Imperatorem celeriter adeunt, & quæ causa sit tam repentinæ vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta arca, inter eos qui aduenerant pecunia distributa: Ite, inquit, securè tranquilléque nobis dormire liceat. Nam quòd mihi somnum ademerat iam procul aberit à cubiculo. Æneas Syluius lib.4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Maximilianus Cæs.

Nullum non pecuniarum acerruum concupiuit: & quamuis non rarò ad eum ingens pecuniarum summa afferretur, tamen penes se eam nunquam retinuit, sed ad quæstores referri iussit, dicens, se regendis hominibus præpositum, nec auri sibi custodiam demandatam: quo siquis semel capiatur, mox è rege seruum futurum. Iacobus Spieg. in Æneæ commentaria de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Pecunia.

De diuitiarum vsu.

Socrates.

* Dicebat diuitias pro moribus possidentium variare, vt vinum mutatur cum vasis. Stob. ser. 92.

Idem.

* Sudor, inquit, exercitiis prouocatus decentior est: sic etiam diuitię propriis laborib. acquisitæ. Eod. ser.

Idem.

* Diuitias (inquit) veluti amicum liberalem ac promptum, ad honestas actiones assumere oportet. Ibidem.

Socrates.

* Adolescens ipsum interrogabat, quomodo diuitias malũ & bonũ esse putaret? Tum ille, Non secus quàm tu nunc honestis quidẽ bonísque hominib. bonas esse iudicas: itẽ scientibus quo loco pecuniis vtendũ sit, iis cõmodæ sunt: improbis verò & imperitis, malæ, &c. Plato, in Eryxia, aut de diuitiis.

Ariston.

* Vt ab eodem vino alij contumeliosi, alij benigniores fiunt: sic (inquiebat) à diuitiis alij aliter afficiuntur. Eod. serm.

Aristoteles.

* Melius est, inquit, ad felicitatem pauciora possidere, quàm multa cum inuidia. Nam ista vita laudabilior & suauior est. Ibid.

Bion.

Diuitias dicebat esse neruos actionũ, quòd sine his nihil agatur, Laert. lib.4. cap.7. Alius dixit diuitias esse belli neruos.

Aristippus.

Reprehensus quòd pecunias acciperet ab amicis, respondit, se non ideo accipere vt vteretur ipse, sed vt illi

illi discerent, ad quas res vtendum sit pecuniis. Vulgus enim diuitum aut in equos, aut in operosas structuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris, si egeant, sit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Aristippus non nisi ad vitæ necessaria pecuniis vtebatur: ideóque à diuitibus accipiebat, vt eis demonstraret bene vtendi rationem: id non poterat, nisi illi materiam subministrassent. Veluti qui cupit artem scribendi discere, chartam & calamum porrigit docturo. Laert. lib.2.cap.8.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, calceus maior ineptus est ad vsum, ita & possessio copiosior. Calcei enim magnitudo superflua vtentem impedit: opibus autem vel vniuersis vel ex parte aliqua suo tempore vti licet. Stob. serm.93.

Alcamenes Telecri F.

A quodam obiurgatus, quòd tam parcè frugaliterque viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eũ qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. significans perniciosas esse diuitias, nisi adsit animus diuitiis superior, qui possit earum vsum non ex copia sed ex necessitate moderari. Plut. in Lac.

Phauorinus.

* Nemo (inquit) adeo diues est, qui non pauciora habeat quàm desideret. At illum qui animo futurus est tranquillo & bene composito, oportet in læta fortuna alios respicere, qui pauciora bona possident: in sinistra autem, infeliciores. Stob. serm.92.

Idem.

* Diuitiis vtendum est, tanquam materia quadam, non ad res omnes similiter. Eod. serm.

Dionysius senior.

Quum audisset quendam è ciuibus aurũ habere domi defossum, id ad se deferri iussit. Verùm posteaquã is suffuratus auri paululum, in aliam vrbem commigrasset, ibique mercatus esset agrum, reuocato Dionysius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis vti cœpisset, desiissetq; rem vtilem inutilem reddere. Satis declarauit, se non aurum alienum appetisse, sed hominis morbum sanare voluisse: simul vsum auri legitimum demonstrauit, si in agricolationem impendas potius quàm in vsuram. Plut. in apoph.

De diuitiarum abusu.

Solon.

Dicebat, opulẽtiam esse matrem saturitatis, saturitatem ferociæ ac violentiæ. Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnũ migrat in cornua. Laer. li.1.c.3.

Diogenes.

Diuitias nil aliud esse quàm velamenta malitiæ dicebat. Diuites enim cùm aliis nihilò sint meliores, tamen peccant licentius. Laert. lib.6.

Idem.

* Plerosq; diuites dicebat esse similes arboribus & vitibus, quæ in locis inuiis ac præruptis nascũtur: quod istarũ fructus non vsui sint hominibus, sed coruis & eiusmodi auib⁹ cõsumantur: Diuites etiã non ad honestas res diuitiis vti, sed adulatoribus, meretricibus, turpissimis voluptatibus, vanissimæque gloriæ præbere pecunias. Stob. serm.90. Idem apoph. de Cratete Thebano refertur, & de Socrate.

Democritus.

* Dicebat diuitias malis artibus cōparatas, infamiæ nota inter homines insigniri. Stob. serm. 90.

Socrates.

* Vt ægrotum, inquit, lectus aureus nihil iuuat, sic neque stolidum diuitiæ. Stob. serm. 92.

Eucritus.

Cuidam quærenti ex eo, vter esse mallet, Crœsus, an Socrates? Respondit, viuens mallem esse Crœsus, è vita autem decedens Socrates. Indicauit autem, beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem. Diuites autem licet bonis omnibus in præsenti vita abundent, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac malè collocatas, cruciandos dæmonibus dari. Stobæus.

Lycurgus.

Interrogatus cur hostium interfectorum cadauera spoliare prohibuisset? Ne milites, inquit, ditescant, & dum prædæ incumbunt, pugnam negligant. Metuit vir prudētissimus, ne diuitiis amplis corrumperentur milites, quæ plerunque insolentiores & minus fortes reddunt homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit, quòd illius insidiis, otio & somno fuisset priuatus: videlicet quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Symposiacis.

De diuite indocto.

Socrates.

COnspicatus hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris, ac bullis argēteis exornari, quum interim tamē nihil aliud sint quàm equi. Stob.

Idem.

Ad prædiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quę possidet. Eras. lib. apoph.

De diuitiarum atque opum contemptu.

Pythagoras.

* QVibus, inquit, à corpore solutus nō egebis, illa omnia contemne: & quibus etiā defuncto erit opus, illis tibi vacante deos adiutores aduoca precibus. Stob. serm. 5.

Diogenes.

Quum murem fortè conspiceret in Megarico discurrentem, qui neque cauum quæreret, neque turbis terreretur, neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exēplum, móxque contemtis omnibus, cœpit in dolio habitare. Laert. lib. 6.

Idem.

Demirantibus quòd nullas haberet ædiculas vbi cibum capere posset, ostendit Iouis porticum, aítque: Athenienses ipsi magnificam extruxisse aulam, vbi vesceretur. Quod publicum erat, sibi quoque paratum interpretabatur. Neq; potuit optare cœnationem splendidiorem. Ibid.

Idem.

Alexander Magnus inuisens Diogenem, reperit eum in cranio sedentem pro dolio, ac laceras schelas glutino committentem. Posteaquam rex multa cum illo collocutus, pararet abire, dicerétque, Cogita Diogenes quid à me velis petere. nam quicquid optaris, feres: Mox, inquit,

de aliis,interim secede paulisper, cũ rex secessisset,putans illum velle deliberare,diutius silenti repetiit: Pete quod vis Diogenes.Hoc,inquit,vole bam.nam prius arcebas mihi solem, ad id quod ago necessarium. Alij narrant illum dixisse , Ne mihi feceris vmbram:quod vellet apricari. Laërt. lib.6.Cic.lib.5.Tusc.quæst.

Idem.

Diuitias oblatas recusans,subiunxit Indignum se nouerit canis nomine,qui ab opibus & deliciis se cohibere non potest.Stob.

Aristippus.

Quodam tempore nauigans,vt intellexit nauim esse piraticam,deprõpsit aurum,ac numerare cœpit:moxque abiecit in mare,& grauiter ingemuit,fingens sibi imprudenti & inuito excidisse.Hoc ingenio vitæ suæ consuluit adempta piratis occidendi vinciendive materia. Sunt qui narrẽt,illum & hæc dixisse: Satius est vt hæc per Aristippum , quàm propter hæc pereat Aristippus.Laër.li.4.ca.8.

Idem.

Cùm prædium amœnissimum perdidisset,cuidam deploranti tam miserabilem illius casum:Quid,inquit, an nescis tibi vnicum esse prædiolum , mihi verò tres agros superesse? Cùm annuisset alter,Quin igitur tuã potius vicem deploramus? sentiens, insipientis esse , dolere amissis potius quàm gaudere relictis.Laërt.lib. 2.cap. 8.

Idem.

Cùm vidisset famulum quendã in itinere pecuniam ferentẽ,onere premi.Abiice,inquit,quod nimium est, & fer quantum potes.Laërt.lib.2. ca. 8.Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Præterea cùm aliquando perdicẽ quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestanti luxum in philosopho:Et tu,inquit Aristippus,si obolo venalis esset,non emeres?Cùm is respondisset,se empturum:Et mihi inquit tanti sunt quinquaginta drachmæ.Quod ille luxus nomine damnabat,hic detorsit ad laudem contemptũ pecuniæ. Si quidẽ qui pretij magnitudine deterretur ab emendo , is non contemnit cibum, sed pluris facit pecuniam. At philosopho nihilò pluris æstimabantur quinquaginta drachmæ,quàm illi obolus. Aristippus itaque obsonij cupiditate par,superior erat despectu nummorum.Laërt.lib.2.cap.8.

Cleanthes.

Pecuniam,quam collegerat aliquãdo coram familiaribus abiecit,dicẽs Cleanthes alterum Cleanthem alere posset,si vellet.Laërt.lib.7. cap. 2.

Philoxenus.

In Sicilia fundum ac domum opulentam nactus & animaduertens illius gentis luxũ ac deliciias:per deos inquit,hæc bona me nõ perdent, sed ego potius illa. Móxque cessit aliis hereditatem,& è Sicilia abnauigauit. Eras.lib.8.apoph.

Anacreon.

* Quinque talentis à Polycrate tyranno Samio donatus,cũ per duas noctes pro ipsis solicitus fuisset, reddidit ea,inquiens,Non tanti esse quanta ipsorum nomine cura laboraret: vel,Odimunus, quod vigilare cogit. Stob.serm.91.

Pelopidas.

In præfectura rei militaris Epaminondæ erat collega:cúmq; amici dicerent, illi rei necessariæ, videlicet colligendi pecunias nullã esse curã: Ita per Iouem,inquit,necessariæ, sed huic Nicomedi ; ostendens hominẽ

claudum ac mancum.Sensit,fortibus viris nihil esse opus pecunia.Plut. in apophtheg.

Epaminondas.

Iason Thessalus venerat Thebas belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ vehementer egenti aureorũ duo millia misisset,aurum non recepit,sed ipsum Iasonem intuitus : Iniustis,inquit,imperas , ipse deterior. Ipse verò quinquaginta drachmis à ciue quodã acceptis mutuò pro viatico exercitus inuasit Peloponesum. Sentiebat,iniquas esse diuitias , quæ possessorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio, contenti sunt.Plut.in apoph.

Idem.

* Legati venerunt à rege ferentes aurum,vt eum corrumperent. Inuitati sunt igitur ad prandium ab eo qui intelligebat qua gratia appulissent. A prandio iussit vt causam aduentus explicarent. Apposita fuerat mensa vilis,biberant vinum acidum. Quum quid dicerent non haberent, ille subridens,Abite,inquit, & domino vestro mea prandia narrate,vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse.Stob. ser.5.

Themistocles.

Cùm inter deambulandum torquem aureum humi iacentem vidisset,vocans ad se ex pueris quendã,dixisse fertur: Quin hoc tollis ô puer, inuentum huiusmodi? non enim tu es Themistocles.Ostendit autem,homines plerunque diuitiarum cupidissimos esse,quarum ipse adeò contemptor esset vt inuentos fortè humi thesauros non acciperet. Aelianus libr.13.de Varia historia,Plutarch. in apoph.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt quum rex hostes aggrederetur, præcedebat eum miles coronatus qui in certamine victor aliquando tulisset coronam.Quum igitur Lacon quidã in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset,& multo cum sudore deiecto aduersario coronam tulisset:cuidam dicenti , quid emolumenti tibi adfert victoria,ô Lacon? ille ridens & alacer respondit:Ante regem , inquit , coronatus incedens , pugnabo cum hostibus. Generosæ mentis est, laudis honore teneri potius quàm pecuniæ.Plut.in Lacon.

Scipio.

Quum Numantini viderentur inexpugnabiles,vt qui multos Romanorum duces superassent , populus Scipionem iterum consulem fecit, ad suscipiendum hoc bellum. Cæterùm quum multi gestirent exire in militiam, idque senatus fieri vetuisset , quasi Italia futura esset deserta: ac ne pecunias quidem ex ærario sumere passus est,sed vectigales prouẽtus,quorum tempus nondum excesserat,assignauit.Scipio pecuniis quidem sese negauit egere, suas enim & amicorum satis futuras. Plutarch. in apophtheg.

M.Coriolanus.

Quum ob bene nauatam operam ante prædæ diuisionem è singulis rebus,equis & captiuis, denos sibi eligere iuberetur, insuper & equo pulcherrimo donatus à consule: Lætor, inquit,à consule laudari , equúmque fortitudinis prẹmium lubẽs accipio, cætera non tam decora , quàm mercedem,non accipiam , fuitque communi reliquorum sorte contentus. Nec aliud extra ordinẽ petiit, quàm vt Volscus quidam vir probus & æquus,

quus,quo hoſpite & amico fuerat vſus,non venderetur captiuus,ſed ſuæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ,& hoſpitis me mori,magis applauſum eſt quàm victoriæ.Plut.in Coriolano.

Anonymus.

T. Labienus cùm equiti ſtrenuo de præda Gallica aurum offerret,omne donum renuens, aurum ad pedes Labieni abiecit. Eraſmus libro 6. apophtheg.

S.Taddæus Apoſtolus.

Abgaro regi Edeſſeno,ſibi aurum & munera offerenti pro doctrina & miraculis, iiſdem recuſatis, reſpondiſſe fertur : Si noſtra relinquimus, quomodo accipiemus aliena? Euſebius lib.1. Eccleſ.hiſt cap.15.

Baſilius Magnus.

Præfectus Cæſareæ Baſilio blandiens ſuadebat, vt in gratiam imperatoris fidem negaret, promittens ei imperatoriam amicitiam & opes. Cui Baſilius: Hæc enim homini Criſtiano, inquit, non conueniunt, ſed adoleſcentibus, & illorum ſimilibus qui talia promiſſa reſpiciunt. Tripartitar.hiſtoriarum libro 7.cap.36.

Anonymus.

Fertur de quodam è priſcis,quòd cùm ſpectaſſet pompam ſumptuoſiſſimam, ad familiares verſus, dixit. Videte amici, quàm multis rebus opus non habeo. Philo Iudæus in lib. Quod Deus ſit immutabilis. Plutarchus idem de Socrate aſſerit.in Moralib.

Plura vide infrà apophtheg de Munerum contemptu & de Paupertate.

De docilitate.

Xenorcates.

AD quendam nec geometriç,nec muſices,nec aſtrologiæ peritũ, ad ſcholam tamen ipſius commeantem:Abi,inquit, anſam philoſophiæ non habes,hoc eſt,non es ad philoſophiam docilis, nullis inſtructus diſciplinis.Alij ferunt illum ita loquutum, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐκ ἀνδάπτεται, id eſt, apud me vellus non maceratur. Lana rudis non ſtatim traditur veſtiario,ſed fulloni.Laërt.lib 4.cap.2.

Antiſthenes.

Adoleſcens quidam cùm ſe in numerum diſcipulorum ab Antiſthene recipi cuperet,patri quęrenti quibus rebus eſſet opus? Libro inquit Antiſthenes,nouo ſtylo,nouáque tabella. Significans animum ab omnibus vitiis vacuum, ſtudium vigil memoriam fidelem eſſe debere, vt doceri probè poſſet diſcipulus.Laër.li.6.c.1.

De doctrina & eruditione.

Thales.

DIcere ſolebat,faciem componere non præclarum eſſe:ſed bonarum artium ſtudiis animum excolere,lõgè eſſe præclarius.Laër.l.1.c.1.

Idem.

Interrogatus,Quíſnam eſſet felix? Qui corpore,inquit,ſanus eſt,animo verò eruditus.Ibidem.

Solon.

Ei cùm obiiceretur, quòd in foro conduxiſſet oratorem : Atqui dixit, cùm habeo conuiuiũ,coquũ conduco.Ant.par.1.ſer.50.Meli.Max.ſer.17.

Socrates.

Interroganti,quódnã eſſet pulcherrimũ animal,dixit: Homo doctrina

ornatus, Antonius in Melissa, par. 1. serm. 50.

Idem.

Cùm ei sermo barbarus exprobraretur, Ego quidē, dixit, barbarus sum verbis, vos autem moribus. Antonius ser. 50. par. 1. Melissæ.

Idem.

Scientiam dicebat vnicum esse bonum, contrà vnicum malum, ignorātiam: quòd quicunque committunt rem iniustam, hoc peccant, quòd ignorant quid cuique sit tribuendū: & qui fortes sunt, non alia re fortes sunt, nisi quòd ex ea expetunt quæ vulgus existimat horrenda: & qui intemperantes sunt, hoc errant, quòd ea putant suauia aut decora, quæ minimè sunt. Summum igitur bonum esse dicebat, scientiam rerum expetendarum ac refugiendarum. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Videns hominem prædiuitem, sed planè rudem & indoctum: Hic, ait, equus est argēto ornatus. Solent enim stragulis, frenis ac auro argentóque insigniter exornari, cùm tamen reuera nil aliud sint quàm equi. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm vidisset prædiuitem quendā, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Interrogatus, quid in vita suauissimum esset? respondit: Disciplina & virtus, & rerum incognitarum historia. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50. Max. ser. 17.

Idem.

Quendam ex discipulis suis animaduertēs, agri quidem esse studiosissimum, sed actionis negligentem: Heus tu vide, inquit, ne dum agrum cicurare vis, animum tuum efferari sinas. Max. ser. 1.

Idem.

Quum intellexisset, quendam ex familiaribus suis studiose curantem, vt imago ipsius similis fieret: Tu, inquit, vt tibi similis lapis fieret, curasti: at ipse ne lapidi similis fias, non curas. Putabat autem sapientissimus vir eos lapidibus haud absimiles esse, qui literis animum non exornarent. Max. ser. 1.

Idem.

Interrogatus, cuiatem se esse diceret, Cosmopolitam se dixit, totius enim mundi incolam & ciuem posse eum arbitrabatur esse, qui omnimodæ eruditionis secum reportaret thesaurum. Cicero lib. 5. Tuscula. quæstionum.

Democritus.

Dicere solebat, disciplinam & eruditionem fortunatis quidem ornamentum esse, infortunatis autem refugium. Antonius par. 1. ser. 50. Melissæ, Max. ser. 17.

Idem.

Audiens quendam contumeliosius quàm par est, de literis loquentem: Ignoras, ait, quid dicas. Literæ enim diuitibus addunt nonnihil honestamenti, inopia laborantibus sunt asylum, & vnicum existunt vitæ præsidium. Stobæus.

Idem.

Dicere solebat, eruditionis radices esse quidem satis amaras, fructum autem dulcissimum. Hoc dictum alij ad Socratem referunt, sed Luscinius Democrito ascribit. Laërtius autem Platoni.

Idem.

Dicebat, Eruditionē & doctrinā nō aliter

aliter quàm aurum, vbiuis terrarum in maximo ſolere eſſe pretio. Stob.

Idem.

Cùm ignotus veniſſet Athenas, colloquio de philoſophia cũ Socrate habito, dixit: Hic philoſophus ſimilis eſt pentathlo: quod calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc diſciplinas quas ἐγκύκλιος vocant, denique omnium artium peritiam. Laërt. lib. 9. cap. 7.

Ariſtippus.

Dicebat, ſatius eſſe fieri mẽdicum quàm indoctum: quòd ille tantùm pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilominus homo eſt, cui deeſt pecunia: at homo non eſt, cui deeſt eruditio. Et tamen cui deeſt pecunia, petit ab obuiis: cui deeſt ſapientia, nullum ſolicitat vt accipiat. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, in quo differrent docti ab indoctis? Quo inquit, equi domiti ab inodmitis. Quemadmodũ enim equus indomitus ad omnem vſum incommodus eſt, ita quoque homo, niſi eruditione & artium ſtudio emolliatur. Laërt. lib. 1. cap. 8.

Idem.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot ſuis nauigans naufragio eiectus eſt. Qúmque in littore vidiſſet figuras mathematicas in arena depictas: Salua, inquit, res eſt, amici, hominum veſtigia conſpicio; & ingreſſus ciuitatem proximam, inueſtigauit quinam eſſent illic diſciplinarũ ſtudioſi. Cúmque his vbi congreſſus eſt, ſumma cum humanitate tractarunt, non ipſum modò, verùm & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum ſubminiſtrarunt. Tandem quum hi qui cum Ariſtippo venerant, pararẽt reditum in patriam, rogaréntq; illum, ecquid vellet ſuis ciuibus renũtiari? Vt inquit, ſtudeant ſibi huiuſmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, ſed ſimul cum poſſidente enatant. Refert idem Vitruuius de Architectura lib. 6. addẽs, Ariſtippum tunc veniſſe Rhodum. Laërt. lib. 2. Max. ſer. 17.

Idem.

Percontanti qua re differret ſapiẽs ab indocto: Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit, ſapientem ſecum in pectore circunferre, quo ſe commendet quibuſlibet. ibid.

Idem.

Cuidam percontanti, qua re eſſet melior euaſurus filius, ſi eum curaret literis erudiendum: vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem. Amphitheatra gradus habebãt marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autem vulgò dicebant, hominem indoctum & elinguem. Laërtius lib. 2. cap. 8. Bruſonius libro 3. cap. 9.

Idem.

Cùm Ariſtippus ab eo qui ſibi filium commendarat, quingentas petiiſſet drachmas: ac is dixiſſet, ſe tanti mancipium coemere poſſe: Eme, inquit, & habebis duo. Senſit autem hominem rudem & literarum ignarum nil eſſe niſi perpetuum vitiorũ & ruſticitatis mancipium. Plutarch.

Antiſthenes.

Interrogatus, quam ob rem diuites non irent ad ſapientes & eruditos viros, ſed hi ad illos? reſpondit, quoniam eruditi ſciunt quæ ad vitam ſint neceſſaria, illi verò neſciunt: ſecus enim, ſapientiæ potius quàm pecuniæ ſtuderent. Antonius in Meliſſa, parte 1. ſer. 50.

Idem.

Rogatus, quidnã vtilitatis ex philosophiæ hausisset studio? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Sensit vir prudentissimus, doctum & eruditum hominem nunquam esse solum, qui etiam in solitudine habet quod animo voluat, quod legat, & quasi secũ loquatur. Laër. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes rogatus, quod onus terra grauissimũ sustineret? Indoctum hominem, respondit. Max. ser. 17.

Plato.

Interrogatus, quidnam inter peritum & imperitum interesset? Quod inter medicum, ait, atque ægrotum. Brus. lib. 3. cap. 9. ex Stob.

Aristoteles.

Aristoteles interrogatus, qua re differrent docti ab indoctis? Qua viui, inquit, à mortuis. Sentiens, hominem absque literis statuam esse verius quàm hominem. Laër. li. 5. cap. 1.

Idem.

Illud amicis & discipulis inter disserendum frequenter solitus est ingerere: Visum accipere lumen à circunfuso aëre, animam autem à disciplinis liberalibus. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Rogatus quid ex philosophia lucratus esset, Hoc, inquit, vt iniussus ea faciam, quæ plerique per legum metum operantur. Cic. lib. 5. Tuscul. quæst.

Theophrastus.

Dicere solebat, virum eruditione præclarum vbique inuenire patriam, & in alienis locis nunquam peregrinum esse. Eruditio enim cũ in omni vitæ genere plurimum emolumenti adferat, nõ potest non vbique maximo esse in pretio. Bruson. lib. 3. cap. 31.

Idem.

Idem moriens accusasse naturam dicitur, quod ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus verò, quorum maximè interfuisset, exiguam dedisset: quorum ætas si potuisset esse longinquior, futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina, hominũ vita erudiretur. Cic. lib. 3. Tusc. quæst.

Glycon.

Doctrinam & eruditionẽ sacrum asylum, ad quod omnis generis homines concurrerent, esse dixit. Max. serm. 17.

Metrocles.

Dicebat, res alienas pecunia comparari, vt domum vestémque: sed disciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium, quum pecunia data statim fias possessor fundi. Laërt. lib. 6. cap. 6.

Cleanthes.

Dicebat, homines imperitos sola forma differre à bestiis. Antonius in Melissa, parte prima, sermone 50. & Max. ser. 17.

Stilpon philosophus.

* Rogatus quid statua durius esset? homo doctrinæ expers & stolidus, dixit. Stob. ser. 4.

Themistocles.

Expletis centum & septem annis, in ipso mortis agone dixisse fertur, se omnes ætatis dies literarum honestissimo ac philosophiæ sacratissimo studio consumpsisse, ad hominum vsum: verùm se dolere, quòd tunc egrederetur de vita, quando ex literarum studio sapere cœpisset. Bruso. lib. 3. cap. 31.

Demades.

Dicere solebat, doctos ab indoctis tantùm differre, quantum dij ab homini-

minibus. Antonius ſerm. 50. parte 1. Meliſſæ.

Antipater Cyrenaicus.

Cùm ex aſſiduo literarum ſtudio oculorum aciem amiſiſſet, & ſuam cæcitatem à mulierculis defleri audiuiſſet. Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Bruſo.lib.3.cap.31.

Hieron.

Interrogatus, quid eſſet à philoſophia adiutus? reſpondit, Vt libenter & iniuſſus faciam, quæ cæteri legum metu faciunt. Max.ſer.17.

Alexander.

Ariſtotelis philoſophi diſcipulus, tanti fecit bonarũ & laudatiſſimarũ artium ſtudium, vt apertè pronuntiare auſus ſit, ſe malle doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Bruſ.lib.3.cap.31.

Cornificia.

Regnante Octauiano Cæſare illuſtris, dicere ſolita eſt, ſolam doctrinam liberam eſſe, in quam fortuna tela ſua figere non poſſet. Guido Bituricenſis, titulo de Memoria.

C. Cæſar.

Iunium Syllanum, pronepotẽ Augusti, quia ſegnis ingenióque minimè acuto eſſet, pecudem auream appellabat. Cor. Tacitus, lib.13.

Theodoſius.

Cùm Arſenio viro doctiſſimo filios in diſciplinam tradidiſſet, ſempiterna memoria dignum & verè imperiale illud verbum proloquutus eſt: Si tales ſe præbituri eſſent, vt mores vitámque ſuam ad diſciplinam & leges Dei componerent, propenſum ſe fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & ſubditorum commodum & vtilitatẽ accommodatum: ſin minus, conducibilius eſſe, vt ſic priuati vitã agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Nicephorus Calliſtus libri 12. cap.23. Eccl. hiſtor.

Carolus quartus.

In ſcholam Pragenſen aliquando ingreſſus, cùm diſputantes liberaliũ artiũ magiſtros per horas quatuor audiuiſſet, ídque purpurati moleſtè ferrent, ac cœnæ tempus adeſſe dicerent: mihi, inquit, tempus eſt minimè, nam cœna mea hæc eſt. Prætulit autem imperator potétiſſimus philoſophicas diſputationes, conuiuiis etiã delicatiſſimis. Æn. Sylu.lib. 4. comment. in res geſt. Alphonſi.

Sigiſmundus imperat.

Cùm à principibus, qui literas oderant, reprehenderetur, quod homines obſcuro genere natos ob literarum cõmendationẽ foueret: Quidni, inquit, amem eos, quos natura cæteris antecellere voluit? Alij plurimum tribuunt generis nobilitati. At Cæſar, vir prudens, intellexit, in eruditis eſſe quiddã ſtemmatis pręſtantius. illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis diſciplinis exornatũ. Porrò vt natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora ſunt externis bonis. Iacob. Spieg. in Æneam Syluium.

Ladiſlaus.

Quamuis adhuc puer cum eo tempore quo Fridericus imperialibus infulis à Nicolao quinto Pont.Max. cingeretur, Romæ eſſet, non videri ſibi homines eſſe dicebat, qui bonas literas ignorarent. Senſit autem, hominem tum demum à brutis animalibus differre, ſi animum honeſtis artibus liberalibúſque diſciplinis excoluerit. Æn.Syl.lib.3. comment. de Alph. reb. geſt.

Alphonsus rex.

Optimos consiliarios esse mortuos dicebat, libros videlicet designans, à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panorm. lib.3. de rebus gestis. Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset nonnullos Europæ reges ad Basiliense concilium destinasse oratores potentes, & progenie illustres, magna cum equorum & comitantium pompa, Haud decere, aiebat, quum de iure humano & diuino disceptandum esset, nobilitatem potentiámve iactare, sed doctrinam & sententiam. Panor. lib.2. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Tantopere amauit bonarum artium studia, vt persanctè affirmaret, se malle perdere quæ possidebat omnia, quàm vt tantillum eruditioni decederet suæ. Ant. Panorm. lib.1. de rebus Alphonsi, & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Aliquando interrogatus, vtrúmne armis an libris maiorẽ gratiam deberet? respondit, ex libris se arma & armorum iura didicisse. Indicans, se libris acceptum referre, quæ sciret, omnia. Panor. lib.4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm eruditissimus esset, tanti faciebat bonarum artium studia, vt diuitem sine cultu literarũ aureum vellus appellare solitus sit. Idem Panor. lib.3.

Idem.

Audiens, quendã Hispanię regem dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, eam vocem bouis esse, non hominis. Non enim ignorauit quantum prosit imperantibus artibus liberalibus & philosophiæ studiis probè esse instructum. Eras. lib.8. apoph.

Iulianus Cardinalis.

Iuliano Cardinali, qui Basiliẽsi cõsilio interfuit, in bibliotheca lectitanti, cùm Ottho quidam dixisset, Quid hic inter mortuos solus latitas? cur non potiùs exis ad nos, qui suauiter viuimus? Imò, Iulianus inquit, hi fama viuunt; tu verò neq; nomine, neque re viuis. Sensit autẽ cũ Diogene, vitã sine literis mortẽ esse. Æn. Syl. lib.3. commen. de reb. gest. Alphonsi.

Sigismundus Imp.

Georgius Fiscellus cùm esset Ll. doctor, à Sigismundo Cæsare equestris militiæ insignia suscepit. Exin, cùm Basiliensem synodũ adisset, consultante de rebus arduis Sigismũdo, dubius erat, legúmne doctoribus in vnũ locum coniunctis, an equitibus item in alium separatis, sese coniungeret. Cumq; tandẽ ad equites inclinaret: Stultè agis, inquit Sigismũdus, qui literis militiam præfers. Nã ego milites mille vna die fecerim, doctorẽ vnum mille annis nõ fecerim. Doctrinã militiæ prætulit imperator, quòd vt ipse linguarum ac literarum peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare & prouehere studuit. Æneas Syl. lib.4. comment. in res gestas Alphonsi.

De doctrina & eruditione in pretio habita.

Aristippus.

NAufragio eiectus ad Rhodiensium littus, in gymnasiũ venit, deq; philosophia disputauit, & plurimis munerib. donatus est. Dicẽtibus

verò

verò comitibus qui de reditu in patriam cogitabant, Num quid suis nũtiari vellet? iussit dicere, eiusmodi possessiones & viatica liberis oportere parari, quæ etiam cum naufragio possent vnà enatare. Vitruuius libr.5. sed Laert. ad Antisthenem refert.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica, quæ simul cum naufragio enatarent. Sentiens, bonas artes vbiuis gentium fore in magno pretio, nec posse vlla fortunæ tẽpestate eripi. Laert. lib.6.cap.1. Max.ser.17.

Diogenes.

Eruditionem omnibus hoc sermone commendabat, quòd diceret eam iuuenibus adferre sobrietatem, senibus solatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentũ: propterea quod ætatem, suapte sponte lubricam, coerceat ab intemperantia, senectutis incommoda honesto solatio mitiget, pauperibus sit pro viatico (non enim egẽt eruditi) diuitum fortunas ornet. Laert.lib.3.cap.31.

Idem.

Cùm ei capto latrones malignè cibum præberent, nec præsenti fortuna, nec illorum immanitate deterritus, dixit, iniquissimum esse, cum procelli agníque venales saginentur diligentius, hominem præstantissimum animal inedia macerari, quasi hoc pacto non redderetur vilior. Itaque accepto quantum sat erat, cùm iam esset vendendus inter cæteros sedit, & prandebat bono animo, impartiens etiam proximis. Cúmque vnus ex his valde mœstus, cunctanter sumeret: Desine, inquit, tristari, & vtere præsentibus:

Nec formosa cibum Niobe non sumpsit, & eius,
Pignora sub testis letho bis sena iacebãt,
Sex natæ totidẽmq; pubẽti corpore nati.

Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Captus à latronibus & iam vendendus, interrogabatur à licitatoribus cuius conditionis homo esset? & quid sciret præ cæteris? respondit: philosophus sum, & hominibus præesse scio. Qua voce prodebat ingenium generosum, vereq; regium animum. * Quum verò iussus esset surgere, vt de corporis statura emptor rectius iudicare posset: Quid? inquit, si piscem emeres: num eum iuberes manere erectum? Plut. & Philo libr. supra citato.

Aristoteles.

Dicebat, eruditionem in prosperis esse ornamentum: in aduersis refugium. Laert.lib.5.cap.1.

Stilpo.

* Hic capta patria, amissis liberis, amissa vxore, cùm ex publico incendio solus, & tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, cui cognomen ab exitio vrbiũ Poliarcetes fuit, num quid perdidisset? Omnia, inquit, bona mea mecum sunt. Ecce vir fortis ac strenuus, ipsam hostis sui victoriã vicit, &c. Seneca, epist.9.ad Lucill.

Epicurus.

* Si cui (inquiebat) sua non videntur amplissima, licet totius mundi sit Dominus, tamen miser est. Seneca, ead.epist.

Dionysius iunior.

Pulsus à tyrãnide, & rogatus quid illi Plato & philosophiæ studiũ profuisset? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem æquo animo feram. Plutarch.

Hieron.

Cùm Xenophanes Colophonius

poëta Homerum vituperaret, quot famulos haberet interrogauit. cumque is se duos habere respondisset, eósque vix alere posse: tum Hieron, Non te pudet, inquit, Homerum vituperare, qui defunctus etiam amplius quàm decem millia nutrit? Maximus serm.17.

Sigismundus imper.

Cùm aliis multis nominibus, tum illo præcipuè commendabilis fuit, quòd vt ipse linguarum, ac literarum peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare ac prouehere studuit. Quo nomine quum à Germanis principibus, qui Latinas literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendatio nem foueret: Quid ni, inquit, eos amem, quos natura cæteris antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externæ nobilitatis insignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est verius quàm re. At qui virtute præditus est, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando tibicines obreperent, Ciceronis lucubrationes accipiens, Abite, inquit, musici, abite: adest enim, qui dulciora nobiscum loquatur, Cicero Romanæ fons eloquentiæ. Panorm. & Æneas Syl.

Vide apop. de Animi bonis ac cultu, de Artium vtilitate, & de Philosophis.

De doctrina factis dissentanea.

Diogenes.

Eos qui de virtute loquerentur, nec rectè viuerent, citharæ dicebat similes, quæ sono prodesset aliis, ipsa nec sentiret nec audiret quicquam. Hoc dictum non multùm abluit à dicto beati Pauli, de cymbalo tinniente. Laert. lib. 6.

Panthoidas.

Cùm in Atheniensium Academia philosophos multa de virtute disserentes audiuisset, interrogatus, quales ei viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi, sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Castigauit autem mores Atheniensium, qui virtutem quidem ore prædicabant, factis exprimebant contrarium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditatáque multa præclarè polliceretur, Viri, inquit, Athenienses, quæ iste magnificè disseruit, ego re faciam. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima, Plutarch.

Nestor.

Ab Aiace iurgiis lacessitus: Non incuso, inquit, quòd rectè agis, sed quòd perperam loquaris. Sophocles.

Ioan.

Ioan.Capocius.

Diſſidentibus inter ſe Othone 4. & Friderico ſecundo imperatoribus, cùm Innocentius tertius pontifex apertè fauiſſet Othoni primo, deinde poſt aliquod tempus ad Fridericum ſtudia ſua conuertiſſet, & per Quadrageſimæ tempus de more conciones haberet, mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni deditiſſimus: Verba tua, inquit, pater ſancte, Dei ſunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria ſunt, diaboli videntur eſſe. Fulgoſius libro ſexto, cap.2.

Diogenes.

Videns cantorem quendam vecordem, ac moribus incompoſitis, aptare pſalterium: Non te tui pudet, inquit, qui ſonos ligno aptare noris, vitam verò ad rectam rationem cõponere neſcis? Laert. lib.6.

Idem.

* Cùm in Stoicorum gymnaſiũ retrorſum incederet, ridentibus nonnullis: Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob.ſer.de Imprud.

Cleanthes.

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ cùm aliis bene ſonent, ſeipſas non audiunt. Sentiens nimirum, illos, licet aliis verbis, idem docere quod Stoicos, & tamen ipſos id non animaduertere. Poteſt & ita interpretari, Peripateticos præclarè docere, ſed eorum vitam à doctrina diſſidere. Laert.libr.7. cap.2.

Idem.

Quum quidam Arceſilaum reprehendiſſet, quòd officia vitæ tolleret: Cleanthes Aſſius aſſiſtens, Define (inquit) hominem vituperare. Nam ille licet dictis tollat officia, tamen factis commendat. Notauit hoc dicto philoſophus, & turpiſſimum eſſe philoſopho iudicauit, ſecus docere quàm viuere. Si vita proba eſt, cur docet diuerſa? ſi doctrina ſana eſt, cur ſecus viuendo eam refellit? Laer.lib. 7.cap.2.

Cleomenes.

Audiens quendam de fortitudine diſputantem, interrogatus, Quídnam de diſputante iudicaret? Ineptum eſt, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipſe nihil fortiter geſſit vnquam. Plutarch. in Laconicis.

Anonymus.

Quum apud Athenienſes agerentus panathenæa, Attici ſenẽ ludibrio habuere, inuitantes tanquam admiſſuri: cæterùm vbi veniſſet, non admittentes. Verùm iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios ſenatores quum veniſſet, omnes è ſedilibus aſſurgẽtes, locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu, multáque geſtuum ſignificatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit, Per Geminos, norunt Athenienſes quæ ſint honeſta, at ea non faciunt. Apud Athenienſes maximè florebat philoſophia, quæ docet, quid turpe, quid honeſtum. Spartani non recipiebant eiuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione maiorum, virtutem factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt, vt apud Athenienſes eſſent verba philoſophiæ, apud Lacones ipſa res. Admonet apophthegma, turpiſſimum eſſe ſcire quid deceat, & tamen diuerſa ſequi. Plut.in Lacon.

De dolo & fraude.

Lysander.

QVum quidam ei probro daret, quòd pleraque dolo & fraude gereret, ridēs dixisse fertur, Vbi quis quod vellet non assequeretur, leonis exuuio vulpinum applicandum esse. Sentiens, quod honestis rationibus nō possit effici, id fraude efficiendum esse. Plut. in Lacon.

Annibal.

Quum Fabius simili arte recepisset Tarentum, quali Annibal cœperat: Et Roma (inquit Annibal) suum habet Annibalem. Plut. in Annibale.

De dolore.

Chrysippus.

* DIcebat quidem sapientem dolere, sed non torqueri, seu cruciari, aut demisso reddi animo. Stob. ser. 7. De fortitudine.

Archytas Pythagoreus.

* Insipientū dolores dicebat carere ratione: sapientum verò non vltra progredi quàm ratio de rebus componendis sollicita permittit. Lib. de doctrina morali apud Stobæum.

Themistius.

* Dolorem proprium esse homini asserebat, quod narratione lepida confirmauit. Lutum enim (aiebat) Prometheus ex quo hominem effinxit, non macerauit aqua, sed lachrymis. Lib. de affect. moderatione apud Stobæum.

Euphrantes Syrus.

* Is amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes, & si quis amiserit quod amabat, dolere prohibes. Stob. serm. 97. de tristitia.

Cleanthes.

* Percontatus, quid esset dolor? animæ, inquit, resolutio. Stobæus serm. 106.

Democritus.

* Dolorem immorigerum animæ torpentis ratione expellendum esse dicebat. Ibid.

Chilon.

* Cuidam propter sua mala dolentis dixit, Si aliorum omnia mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ibidem.

Anonyma.

* Sotion, libr. de ira dicit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuiusdam, dolorem apud illos libenter manere, à quibus alitur & augetur. Stob. eod. ser.

Epictetus.

* Interrogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset, dixit, si quis ita comparet seipsum, vt quàm optimè viuat. Anton. & Max. serm. de dolore.

Idem.

* Quomodo expelledus esset dolor, rogatus, respōdit, quæ futura sunt sic æstima, ac si iam accidissent. Deinde addebat. Fac dolore vaces, non vt omnino affectibus carens, brutorū more, nec vt rationis expers velut insipientes: sed tanquam virtutis cultor rationem habe pro doloris remedio.

De Domini præsentia.

Antigonus.

PVgnaturus aduersus Ptolomæi milites, gubernator eum admonuit, plures esse naues hostium: Pro

quot,

quot,inquit, nauibus supputas, qui hîc præsto sum? Sentiens, ad victoriam plurimum haberi momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Ptolomæus autem tum suis non aderat. Plutarc. in regum & imper. apoph.

Anonymus.

Cùm quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gellius, & Eras. in Prouerb. Frons occipitio prior.

Anonymus.

Quidam interrogatus, quę res potissimum saginaret equum: respondit, Oculus domini. Alter rogatus, quod stercus esset optimum? Domini vestigia, inquit. Vterque autem significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendam. Eras. loco iam citato.

De Domus structura & ornatu.

Epictetus.

SI domum cupis, inquit, vt decet exstruere, imitare Lycurgum Spartanum. Sicut enim ille non muris vrbem muniuit, sed virtute ciues instruxit, & vrbem perpetuò liberam conseruauit: ita tu quoque non magnum vestibulum circunda, nec turres altas erige, sed potius inhabitatores beneuolentia, fide & amicitia confirmes: tum nihil noxij domum ingredietur, ne si vniuersa quidem malitiæ turma restiterit. Ne tabulis & picturis domum tuam circunda, sed temperantiã ipsam depinge. Illud enim alienum est, & oculorum modò iucũda præstigiatio. Hoc verò, indelebilis æternusq; domui ornatus existit. Stob. sermone de temperantia.

Vide apopht. de Ducis præsentia.

De dono & muneribus.

Diogenes.

QVidam pallium à Diogene repetenti, lepidissimè respondit Diogenes: Si donasti, habeo: si commodasti, vtor: significans, sibi non esse in animo reddere, siue dono, siue commodato accepisset. Turpe est reposcere quod dono dederis: & inhumanum est eripere, quo vtenti est opus. Laert. lib. 6.

Vide apopht. de Munerũ corruptela. &c.

De dote.

Chilon.

DIcere solebat, Vxorem humilem modico apparatu ducendã esse, ne pro coniuge dominam in domum accersas: sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum adfert. Propterea hoc erat vnum ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laert. lib. 1. cap. 4.

Lycurgus.

Interrogatus, cur lege cauisset, vt absque vlla dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neq; propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Lysander pulchras habebat filias, quarum nuptias quum quidam vi-

uente adhuc Lysandro peterent, eo defuncto, filiarum nuptias recusabant. iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem esse credentes coluerant, eundem iustum ac probum ex paupertate agnitum contemnerent. Hoc vt apophthegma nõ est, ita salubre est exemplum seueritatis, quòd admoneat, in conciliandis matrimoniis magis spectandam virtutem, quàm censum: eósque perfidos & inconstantes esse amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius spe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honestius esse fama quàm pecunia ditescere. Plutarch. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam virgo paupercula, rogata quam sponso dotem esset allatura? Pudicitiam, inquit, à maioribus traditam. Generosè professa est, eam esse pulchrè dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias. Plutarch. in apophtheg. Lacænarum.

Themistocles.

Qùum ex procis filiæ virum probum diuiti prætulisset, quibusdam hoc admirantibus: Malo, inquit, virum absq; pecunia, quàm pecuniam absque viro. Vir strenuus facilè parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis est. Plut. in Themist. & apopht.

Hermocrates.

Antipater Hieropolites quum ducturus esset Seueri Cæsaris filiam, forma parum felici: & familiarium quispiam interrogaret, quando laturus esset τὰ ἀνακαλυπτήρια (sic appellabantur munera, quæ sponsæ amici deferebant sponso, tertio die quo sponsa debebat exhiberi spectanda) Hermocrates lepidissimè respondit, ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον τοιαύτην λαβών: id est, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω est retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme est, tegi magis oportet quàm retegi. Philostrat. in Sophistis.

M. Antoninus.

Eius vxor Faustina malè audiebat vulgò. Itaque hortantibus amicis, vt eam repudiaret, si nollet occidere: vxorem, inquit, si dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine significans imperium, quod ab socero, volente Adriano, adoptatus acceperat. Iulius Capitolinus.

De bono belli duce.

Polydorus.

Cum Argiui post illam trecentorum pugnam rursus essent prælio superati, socij Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, sed aggressus hostium muros, ciuitatem illorum caperet. Id enim factu fore facillimũ, quum interfectis viris, solæ mulieres essent reliquæ. His in hunc respondit modum Polydorus: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honestum est. Cæterùm quum pro agris pugnarim, vrbem velle capere non arbitror esse iustum. Si quidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi, ne cum hostibus quidem putauit agendum secus quàm postulabat æquitas: quum hominum vulgus sibi in hostem putet licere omnia, in tantum, vt si de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor existimet sibi ius esse, regnum vniuersum victi occupare. Ille etiam turpe sibi iudicabat, bellare cum his qui-

quibus deerant paria ad bellum prę-sidia. Talis enim victoria, nullam habet virtutis laudem, sed crudelitatis crimen. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Percontatus quid ducem belli præcipuè exornaret? Respondit, aduersus hostes audacia, & in oblata opportunitate ratio & consilium. Stobæus serm. 52.

Lysimachus.

Lysimachus dicere solebat, Imperatores, vel belli duces, nulla venia dignos esse, qui in bello errarent. Vbi, si quid offenditur perperam, temeritate, vel inscitia, emendari non potest. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 13. Genial. dierum.

Iphicrates.

Oratori cuidam pro concione hũc in modum ipsum interroganti: Quis es, vt tam sublimes geras spiritus? num eques, aut sagitarius, aut scutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, sed qui his omnibus imperare didici. Sentiens, pulchrius esse, bonum præstare ducem, quàm quemuis militem. Plut. in apoph.

Idem.

* In sociorum agro castrametatus, cùm vallum extrueret & fossam pararet, obiiciẽti, quid est quod metuamus? dixit, Nulla imperatoris vox deterior esse potest, quàm Non putabam. Plut. & Stobæus.

Chabrias.

Frequenter dicere solebat, eos demum ducis munere quàm optimè fungi, qui res hostium quàm maximè cognitas & perspectas haberent. Plut. in apoph.

Pausanias Plistonactis F.

Percontanti quo pacto possent debellari Thraces? Si, inquit, qui vir optimus est eum belli ducem delegerimus. Admonens, plurimum ad victoriam momenti esse in imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales sint quibus gerendæ rei creditur authoritas. Plut.

Albertus Austrius.

In bello quod contra Bohemos, prius quàm Romanis imperaret, diutissimè gessit, interrogatus, quem copiis præficere statuisset? Si alium, inquit, quàm me, ductorem exercitus petitis, frustra me Austrię ducem appellatis. Dux enim re vera est, qui exercitum ducit, & quem acriter pugnantem exercitus sequitur. Æneas Syl. lib. 3. commentariorum de rebus Alphonsi.

Vide apopht. de Principe & Imperatore bono.

De duce externo.

Pausanias.

PErcontanti cur Tyrtæum poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, Pausanias, externus nobis dux fuisse videatur. Poetæ apud Lacedæmonios non erant in pretio, nec hoc nomine Tyrtæus meruit apud illos honorẽ: sed quoniam strenuum ducem in bello præstiterat, putarunt eam laudem patriæ vindicandam. Plut. in Lacon.

De duce sene.

Sertorius.

CVm Pompeij milites variè dispersos superasset, multis occisis, audissetq; aduẽtare Metellum senem cum aliis copiis, diremit prælium: reuocatísq; suis dixit, Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus

illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Vnde liquet, quantum duces senes, experientia rerum edocti, iunioribus & rerum imperitis sint anteponendi. Plutarch.in Sertorij vita.

De ducis prudentia & vigilantia.

Chabrias.

ILlud frequẽter dicere solebat, Formidabiliorem esse ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo. Sentiens, totam belli fortunam pendêre à virtute & prudentia ducis. Plutarch.in apoph.

Iphicrates.

Iphicrates, quòd sutore patre natus existimaretur erat contemptui, ac tum primum famam sibi parauit, posteaquàm ipse saucius, hostem vnà cum armis correptum, viuum in triremem suam deportauit. Is cùm in amicorum ac sociorum agris haberet exercitum, ac nihilò minus & vallum iaceret, & fossam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putaram. Significans in tranquillissimis rebus interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Hoc Latini transferunt ad Scipionem Africanum. Plutarchus in Græcorum apoph.

Timotheus.

Quum oratores Charetem commendarent à mole & proceritate corporis, censentes talem creari debere Atheniensium ducem: Non ducem, inquit, Timotheus, sed qui duci suas stragulas portet. Dux autem esto qui tum ea quæ ante ipsum, tum quæ à tergo sunt prospiciat. Existimabat vir prudentissimus, ducis virtutes non in corporis proceritate, sed potius in animi magnitudine, solertia, & prudentia positas esse. Plut.in apoph. & Stob. serm.de Imperat.&c.

Philippus.

Quum in exercitu multo tempore dormisset, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno præsertim in bello: sed tamen hoc interdum absque periculo fieri, si rex habeat fidum ac vigilantem præfectum. Ita cum laude amici suam excusauit somnolentiam. Plut.in apoph.

Anonymus.

Numantini cùm à Scipione in fugam essent versi, à senioribus castigati, quia quos toties fugassent, fugerent: quendam è iunioribus dixisse ferunt, pecora quidem etiamnum eadem sunt, sed mutatus est Pastor. Plut.in apoph.

C.Fabricius.

Quum audisset Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum versus: Pyrrhus, inquit, non Epirotæ vicerunt Romanos. Sentiens, vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pactoRomani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quòd non haberent ducem Pyrrho similem. Plut.in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Iturus in Afranium, se ire dixit in exercitum sine duce: in Pompeium verò, ad ducem sine exercitu. Bruso. lib.3.cap.33.

De ducis præſentia, quę multum confert ad victoriam.

Demades.

Vita defuncto Alexandro dixit, ſe videre exercitumMacedonũ, principe orbatum, Cyclopi ſimilem. ſentiens turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe vſui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, fruſtra vaſtum corpus ac vires habebat immanes. Eraſ. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Epaminondas.

Conſpecto magno exercitu, qui bono & prudente imperatore carebat: Quanta bellua, dixit, abſque capite? Stobæus ſermone 52.

Idem.

In nouiſſima pugna apud Mantineam ſauciatus, delatúſque in tentorium, vocauit ad ſe Daiphantum, poſtque illum Iollidam: at vbi audiuit, eos viros interiſſe, iuſſit omitti bellum cum hoſtibus: quandoquidem iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipſa res teſtimonium præbuit, quòd Epaminondas vera dixiſſet. Plut. in apoph.

Antigonus.

Suprà, de Domini præſentia.

De duce ſtrenuo & ſolerte.

Agis.

Vicerat Argiuos prælio Agis, qui pòſt redintegratis viribus rurſum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conſpicatus multos è ſociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri cum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere cenſetis eos qui à nobis victi ſunt? Eo dicto, ducis ſolertia protinus reddidit animũ ſuis. Plut. in Lacon. apoph.

Lyſander.

Cùm ad Corinthiorum qui defecerant muros peruenisſet, videns Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidiſſet, vt lepus conſpiceretur excitatus tranſilire foſſam: Non pudet, inquit, ô Spartani, huiuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus ob ipſorum ignauiam lepores indormiunt? Caſum fortuitum ſolertia ducis torſit ad animum addendum militibus. Plut. in Lacon.

Braſidas.

Egreſſus ad bellum, hunc in modum ſcripſit Ephoris: Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: teſtatus animum fortiſſimo duce dignum. Nam euentus hominis nõ in manu. Eraſ. in apoph.

Epaminondas.

Cùm copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percontantibus, quid putaret portendere Deum? Attonitos, inquit, eſſe hoſtes, quòd cùm tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtra metarentur. Solertia ducis non ſolùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem. Plut. in Græcorum apoph.

Iphicrates.

Exercitum conſtituendum eſſe dicebat, ceu vnum corpus: ita vt loco thoracis phalangem habeat, manuũ ſocios, pedum equites, capitis autem loco optimum ducem & imperatorem. Stob. ſer. 52.

Philippus.

Aiebat præſtantiorem eſſe ceruorũ exercitum imperãte leone, quàm

leonum ductore ceruo. Sensit autem, prudentiam & fortitudinem ducis multum conferre ad recuperandam victoriam. Stob. ser. 52.

Alexander.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc semper prædicauit Alexander, quod scriptum est Iliad. 7.

Dux bonus, atque idem validus pugnator in armis.

Plutarchus in vita Alexandri.

Idem.

Hortante Parmenone, vt noctu hostem adoriretur, alioqui summũ fore discrimen, si palàm cum tanta multitudine Martem experiretur, siquidem ex fragore procul, velut è pelago resonante, coniectabant immensum esse numerum: Non furor inquit, victoriam, recusans tenebrarum præsidio vincere. Plut. in vita Alex. & Q. Curtius.

Idem.

Idem Nisam expugnaturus, cùm videret milites deterreri fluminis, quod ciuitatem præterlabitur profunditate, exiliit: O me omnium deterrimum, exclamans, qui natare nõ didicerim, móxque clypeo pro subere innixus, primus tranauit. Plut. & Curtius in vita Alexan.

Pyrrhus.

Ad quendam, promittentem se traditurum ei aciem instruendi artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat, dixit: Non opus esse sibi imperatore, cuius aures tubę sonus nunquam circumierit. Stob. ser. 52.

Idem.

Quibusdam inter pocula quærentibus vtrum Antigenidas aut Satyrus melior esset tibicen? Mihi sanè, dixit, præstare videtur dux, qui multos incitat. Stobæus ser. 52.

Hannibal.

Cùm audisset Stoici cuiusdam argumenta, quibus probabat solum sapientem imperatorem esse, risit, existimans fieri non posse, vt militaris scientia paretur sine vsu & experientia in rebus ipsis. Stob. ser. 52.

Pompeius.

Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militassent, equum in forum deducerent ad duumuiros, quos censores appellant: & commemoratis expeditionibus ac ducibus sub quibus meruissent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur: Itaque Pompeius cùm esset consul, ipse equum ad censores Gallium ac Lentulum deduxit, quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obisset? Omnia, inquit, sub me ipso imperatore. Significans, se sic gessisse ducem, vt nihilò secius omnes militis partes grauiter præstaret. Idem & imperator bonus, & miles strenuus: qua laude nulla principi potest maior contingere. Plut. in apoph.

De duce, qui vitæ suæ non debet esse prodigus.

Theophrastus.

THeophrastus dicere solebat, eũ qui imperat, non gregarij militis, aut gladiatoris in arena, sed fortissimi ducis mortem obire oportere. Innuit autem vir clarissimus, Regem fortem esse oportere, non audacẽ, ferocémve, & quasi vitæ suæ prodigũ ac contemptorem. Vbi enim imperatoris periculum ipsa rerum necessitas & Reipub. salus postulat, illic forti

forti animo pugnandum est: sin secus, abstinendum ab armis. Gladiatores enim honestè quidem cadunt, si viritim certantes, fortiter se contra singulos hostes gerant: Imperator verò pro toto exercitu pugnat. Franciscus Patricius Senensis, de institutione regis. lib. 2. cap. 1.

Timotheus.

Cuidam ostendenti Atheniensibus cicatrices quas in bello pro patria imperator accepisset, ridens, inquit: Equidem valde erubesco, quod cùm Samum obsiderem, iuxta me sagitta fortè cecidit: qua exanimatus, non quasi dux tanti exercitus, sed quasi ignauus tyro cæcidissem. Franciscus Patr. Senens. lib. 2. cap. 1. de Regis instit. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Cùm quidam obiiceret illum parum esse pugnacem: respondit, Bene quidem dicis: Mater enim mea me imperatorem non autem bellatorẽ peperit. Quo dicto ostendere voluit, ducis non esse, temerè se obiicere periculis, miles enim gregarius si cadit habet statim qui sibi succedens cõtra hostem præterea pugnet. Dux autem si interfectus fuerit, prosterni tur totus exercitus. Ibidem.

De ducis pietate in suos milites.

Phocion.

ADhuc florente Leosthene interrogatus ab oratoribus, quid ipse boni fecisset Reip. Nihil aliud, inquit, nisi quòd, donec ego vobis fui dux, nulli dicta est oratio funebris, sed omnes vita defuncti in maiorum monumentis sepulti sunt. Alij iactabant cruentas victorias: Phocion existimabat egregij ducis esse, sic administrare rem militarem, vt nulli, aut quàm paucissimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidissent, apud populũ laudare, ac eis cenotaphia erigere. Plut. in Phocione.

Pelopidas.

Vxori quæ ipsum ad bellum proficiscentem rogabat muliebriter, vt seruaret seipsum: Alij, inquit, vt istuc faciant monẽdi sunt. Nam princeps ac dux hortandus est potius, vt seruet ciues. Vox imperatore digna: cuius est, ciuium multorum salutẽ suæ vnius incolumitati anteponere. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, se malle vnum ex ciuibus suis seruare, quàm mille hostes perdere. Brus. li. 2. cap. 24. ex Plut.

Q. Minutius.

Hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet. Visne, inquit, tu ex illis paucis esse? Admonens, non esse boni ducis, vllius militis incolumitatem contemnere. Eras. 6. apoph. Idem de Scipione ad cẽturionẽ dicitur. Vide Plut. in apopht.

Lucullus.

Ad direptionem incitantibus, dixit, se malle vnum militem Romanum ex hostium manibus eripere, quàm vniuersas hostium fortunas sibi vendicare. Plutarchus in Lucullo.

M. Cato.

Cùm cuidam militũ argenti librã distribuisset, ait, Satius esse multos habentes argentũ, quàm paucos habentes aurum, è militia domũ redire. Nam duces non alia re quàm gloria auctos è prouinciis redire oportere. Sensit, rem sat fœliciter gestam, si tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex distributis manubiis

exigua portio ad singulos redeat: potius quã si multis desideratis, pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam autem rerum præposterè gestarum gloria redit ad duces, hac portione par est illos esse contentos siue multum sit prædæ, siue parum. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Cessantibus copiis, quas subsequi iusserat, frustra sępe accersitis, noctu clam paruulum nauigium ingressus, vt ad relictum properaret exercitũ, gubernator cùm à ventorum tempestate abhorreret: Solue, inquit, solue nauem, Cæsarem enim vehis de salute suorum sollicitum. Bruso. libro 3. cap. 13.

Alex. Seuerus.

Militibus diligenter prospexit de commeatu, dicens, se magis seruare milites quàm seipsum, quòd in his sita publica salus esset. Facilius est enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Ælius Lampridius.

De bono duce non facilè mutando.

Philippus Maced.

DIcere solebat Athenienses sibi magnopere beatos videri, qui quotannis inuenirent ducem, quos belli duces crearent: quum ipse multis annis vnũ duntaxat belli ducem reperisset, Parmenionem. Significãs inutile esse Reipub. subinde mutare duces: sed satius esse, quem idoneum ac fidum nactus sis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi sint duces, sed quàm bello gerendo accommodi. Plutarchus in apoph.

De duce ignauo.

Agesipolis Pausaniæ F.

CVidam dicenti ipsum, cùm rex esset, cum æqualibus suis fuisse obsidem: non liberos, aut vxores eorum: Et quidem non iniuria, inquit. Par enim est, vt & nos nostra errata feramus. Indicans, si quid calamitatis in bello accideret, plerunque ducum insolentia fieri. Par igitur est vt delicti pœnas etiam dent præ cæteris. Plutarch. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Antigonus milites quosdam videns thoracibus & galeis indutos sphæra ludere, delectatus est hoc spectaculo ac duces illos accersi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nuntiatum esset duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui sphæra luserant armati: simul & ducum ignauiam puniens, & militum strenuitatem honorans. Plut. in apoph.

Vide apopht. de Imperatoris officio, & de imperio rectè administrando.

DE EBRIETATE.

Pittacus.

LEgem tulit, vt qui per temulentiam sceleris aliquid commisissent, duplo plecterentur. Solet enim vulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Ideò factum ferunt, vt insula vino abundaret. Laërt. libr. 1. cap. 5.

Solon.

Solon.

* Legem tulit, inter alias, cuius verba huiusmodi erant: Princeps, si deprehendatur ebrius, morte multetur. Fr.Patr. lib.6.de regno,tit.26. ex Laërt.

Pythagoras.

Ebrietatem dicere solebat insaniȩ meditationem esse.Stob.ser.18.Max. serm.30.

Idem.

* Consultus, quînam vinosus ebrietatem desereret? respõdit, Si quæ per ebrietatem facit, frequẽs animo voluat.Stob.ser.18.

Heraclitus.

* Ruditatem celare non ita facilè esse dicebat, præcipuè in vino.Stob.

Democritus.

* Pro sanitate vota (inquiebat) diis homines efferunt,inscij penes se ipsam esse:cõtraria autem per luxuriam faciẽtes, suis libidinibus ipsam amittunt.Stob.

Idem.

Dicere solebat, in vite tres nasci botros, quorum primus esset voluptatis, secũdus ebrietatis, tertius iniuriæ. Anton.in Melissa, parte 1. ser. 39. & 41. Max. serm.30. Epicteto attribuit.

Anacharsis.

Anacharsis Scytha idem de tribus botris dixisse fertur,nisi quòd tertio attribuit molestiam. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim,largiorem, gignere temulentiam, largissimum, parere rixas, cædes ac morbos. Laërt. lib.1. cap.9. Stob. ser.16. Ant.in Melis. pert.1.ser. 41.Max.ser.30.

Idem.

Admirabatur illud,quòd Græci initio conuiuij ciathis pusillis vterentur,saturi maioribus.Sẽtiens,potum non in aliud adhibendum,nisi ad sedandam sitim.Absurdum igitur esse, tum plus bibere, quum iam satis esset sedata.Laërt.lib.1.

Idem.

* Dicere solebat, quicunque sobrius fieri vult,turpes ebriorum mores intueatur.Plutarch. Stobæus.

Plato.

Negabat oportere inebriari præterquam in festis,in quibus ipse Deus vinum porrigit.Festos dies decet hilaritas, ebrietas semper fœda est. Laërt.lib.3.

Idem.

Discipulos suos admonebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem suam furibundam & phrenetico similem intuerentur,in posterum ab ebrietatis vitio abhorrerent. Fulgo.libro 7. cap.2.

Idem.

* Dicebat animi mores in vino apparere,ac gubernatorẽ ebriosum, & quemuis cuicũque rei præfectum omnia subuertere,siue nauigium,siue currum,siue exercitũ, siue quamcumque rem fidei suæ commissam. Stob.serm.18.

Idem.

Manifestum esse dicebat, non modò senem bis puerum fieri, sed inebriatum quoque.Eodem serm.

Diogenes.

Videns hominis vino deditissimi ædes venales esse, ex ianuæ inscriptione: Minimè dubitabam, inquit quòd vini crapula excussa facilè domum euomeres. Bruson. lib. 1. cap.19.

Idem.

Vinum plurimũ in conuiuio quodam dono acceptum effudit. quod quum quidam indignè ferrent:Si in-

quit,vinum omne ebiberem,nõ tam liquorem quàm meipſum quoque perderem.Stob.

Idem.

Adoleſcentem ſtupidum mero,& prorſus decipientem intuitus : Adoleſcentule,ait,temulento ſatus es patre.Stob.

Zeno Cittieus.

Summa verecũdia colebat,in pretióque habebat rex Antigonus. Accidit,igitur,vt aliquando vino ſupra modum impletus, obuiam Zenoni fieret:quem oſculatus eſt,atque amplexus,vt temulẽtus. petiítque vt ſibi quid iuberet.Et interpoſito temerè ſacramento, confirmauit ſe præſtiturum quicquid poſtulaſſet. Tum ille dixit ei:Abi,& euome. Graui ſapientíque reprehenſione ſimul temulentiam eius taxans, ſimul verò cauens ne nimia comeſſatio potatióque ei nocumentum adferret.Ælian. lib.9.de Var.hiſt.

Sophocles.

* Vitio vertebat Æſchylo, quòd ebrius ſcriberet: Nam & ſi bene ſcribit,inquiebat, neſciens tamen id facit.Stob.ſerm.18.

Cleoſtratus.

* Cuidam ei dicenti,Nõ te pudet, ebrium fieri ? reſpõdit,Te verò non pudet ebriũ monere?Anton.& Max. ſerm.de ebrietate.

Leontychidas.

Percontanti cuidam,cur parcè biberent Spartiatæ?Ne,inquit,pro nobis alij conſultent. Senſit autem vir clariſſimus, eum nequaquã ſalubriter de rebus conſultare poſſe, cui ſanum iudicium à vino ablatum ſit. Bruſ.lib.1.cap.19.ex Plut.in Lacon.

Ariſtippus.

Iactanti cuidam,quòd multum bibere poſſet,nec inebriaretur : Quid, inquit,magni narras,quum idem faciat quoque mulus?Laërt.lib.2.cap.8.

Anonymus.

Quidam Lacon, quum audiſſet quoſdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorũ morem, in conuiuiis compellentium ad certum cyathorum modũ, quum id reuera nihilo abſurdius ſit, quàm hominem qui non eſurit, ad certum eſcarum modum cõpellere,niſi quòd alterius abſurditatem eleuat conſuetudo.Plut.in Lacon.

Ageſilaus.

Cùm in compotatione quadam ſortibus ex more ductis factus eſſet princeps conuiuij(huius autem partes erãt, præſcribere quantum quiſque biberet) rogatus à pincerna quantum cuique vini deberet apponere? Si multũ,inquit, vini paratum eſt,dato cuique quantũ poſſit:ſin parum,cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mirè proſpexit,ne vel parata vini copia deeſſet,quibus placeret largior potatio:vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret ſobrietas.Rurſus in maligniore vini copia, per æqualitatẽ excluſit occaſionem murmuris. Etenim cũ ſingulis æqua vini portio diſtribueretur,nihil deerat his qui bibebant moderatius : & qui largius fuerant bibituri,quũ haberent quod naturæ ſatis eſſet,queri nõ poterãt ſi deerat libidini,eo quòd nemo omniũ plus aut minus haberet cæteris. Itaq; æquis animis ſe illi quoque ad moderationem cõponebant,quibus alioqui placebat luxus. Plut.in Lacon.apopht.

Crates.

* Conſpicatus adoleſcentẽ athleticũ ebrietate & gula corpulentiorẽ fieri: O miſer,exclamauit,deſine aduerſus

uerſus temetipſum carcerē munire. Anton.& Max.ſerm.de incontinētia circa menſam.

Demoſthenes.

Philocrates & Æſchines Athenienſiū legati ad Philippū Macedoniæ regem cū aliis miſſi, cùm domū redirent, regemq; eo nomine laudarent, quòd ſtrenuè bibiſſet: reſpondit Demoſthenes, Habet hanc virtutē cum ſpongia cōmunem. Senſit vir prudētiſſimus, regū virtutes nō in euacuandis poculis ſitas eſſe. Plut. in Demoſthene.

Cyrus.

Aſtiages cùm rogaſſet Cyrum regem, quamobrem vinum non abſorbuiſſet? Quòd metuerā (inquit) medius fidius, ne in cratere mixta venena forent. Etenim quum tu in natalicijs amicos adhibuiſti, perſpicuè didici te eis venena infudiſſe. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouiſti? Quod videbam vos, reſpōdit, neque corporis eſſe neque mentis compotes. Bruſo.lib.1.cap.19. Xenophon in Pædia Cyri.

Idem.

Sparamizas Metrodoti cum per ebrietatem Cyri mortem aperuiſſet: Rectè, inquit, ſe habet illud, quod crebrò vſurpatur à Græcis, Veritatē in vino eſſe. Bruſ.lib.1.cap.19.

Androclides.

Ad Alexandrum regem vino plus ſatis deditum, dixiſſe fertur: Vinum potaturus, rex, memento bibere terræ ſanguinem. cicuta homini venenum, cicutæ vinum. Bruſo.lib.1.cap. 19.ex Plinio.

Stratonicus.

Is citharœdus natione Athenienſis, non minus feſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus, aſſiduè iubebat puerum ſibi infundere vinum: Non quòd ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam. Athenæus.

Plutarchus.

* Dicebat Mundum igne & aqua corrumpi, luxurioſorum autem opus amore & ebrietate. Anton. & Max.ſerm.de ebriet.

T. Quintius.

Democrates cùm temulentus, finito conuiuio muliebri habitu ſaltaſſet, poſtero die venit ad T. Quintium, petens ſubſidium contra Meſſanos, quos ad defectionem ab Achæorum imperio pellicere conabatur. Cui Titus ait: Miror te hominem vinolentum, meróque eneruatū, huiuſmodi res moliri, quæ virorum non mulierum ſunt. Bruſo. lib.1.cap.29.ex Plutarch.

Cicero.

Ei in foro ambulanti cùm ad bibendum aqua oblata eſſet, vidit fortè L. Cottam cēſorem, hominem vino deditiſſimum, non procul aſtantem, cúmque aquam Cicero accepiſſet iā hauſturus, vocatis amicis: Circumtegite me, inquit, ne cenſor me aquam bibere videat, & pro ſuo iure rationéque officij ſenatu amoueat. Notauit autem Cottæ cenſoris vinolentiam, quam in aliis non reprehendere, verum etiam grauiter punire debebat. Bruſon. libro 1. capite 10.

Auguſtus Cæſ.

Videns equitem in ſpectaculis bibentem, miſit qui illi ſuis verbis diceret: Ego ſi prandere volo, domum eo. Reſpondit eques: Tu enim non times, ne perdas locū. Auguſtus ſenſit, indecorū eſſe, illic in publico bibere. Eques per iocū ſic interpretatus eſt, Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro, quòd locus ipſi ſeruetur, equiti nō itē. Eraſ.lib.6.apoph.

Tiberius imp.

Quoniam tyro in castris auidius bibebat vinum, militari ioco, pro Tiberio Claudio Nerone, dictus est, Biberius Claudius Nero. Erasm. lib. 6. apopht.

Firmus imp.

Vini patientissimus fuisse legitur, citra tamen ebrietatem. Quodam autem à barbaro vexillario ad bibendum prouocatus, duas vini situlas hausit, & postea toto conuiuio sobrius fuit. Cùm verò barbarus diceret, Cur nō & fæcem ebibisti? Stulte, inquit, terra non bibitur. Eras. Rot. lib. 6. apopht. ex Vopisco.

Aurelianus.

Bonosus, qui imperator postea factus est, cùm tantum biberet, quantum hominum nemo: Aurelianus vrbanissimè dicebat, Non vt viuat, sed vt bibat, natus est. Bruso. lib. 1. cap. 19. ex Vopisco.

Vib. Crispus.

Is summus Vitellij imperatoris amicus, cùm ob nocturnas comessationes atque compotationes luxuriosissimas in grauissimum incidisset morbum, & ita quidem vexaretur, vt Vitellianis conuiuiis interesse amplius nequiret, postquam paululum conualuisset, ad amicos dixisse fertur: se omninò fuisse periturum, nisi tam grauiter laborasset. Xiphilinus in vita Vitellij.

Anonymus.

Bonosus imperator vir extremæ gulæ & ebrietatis, cùm se suspendio suffocasset, interrogatus quidam, qui eius mores & vinolentiam nouerat, quisnam esset suspensus? respondit, non hominem esse, sed amphoram. Vopiscus.

Anonymus.

Cùm celebrarentur à Ferdinando rege, Hyppolytæ nurus atq; Alphōsi filij nuptiæ, apparatu splendidissimo (erat enim dies decursionis hastatæ, flagrabántque sub sole cuncta: conuenerant autem mortales omnis generis ad spectandum) cúmque plurimi ludorū essent laudatores, vel plerique omnes admiratores potius, in media laudantiū frequētia & plausu exclamauit Germanus quidā: O Valeant ludi, quibus nemo bibit. Pōtan.

Basilius magnus.

* Quid esset ebrietas, rogatus respondit. Ebrietas dæmon est, sponte admissus in animos per voluptatem. Mater est malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit, ex modesto lasciuum, iustitiam ignorat, prudentiam abolet. Et sicut aqua pugnat igni, sic immoderatio vini mentem sobriam extinguit. Item, vt fumus fugat apes, ebrietas pellit spiritualia dona. Anton. & Max. serm. de ebrietate.

Chrysostomus.

* Dicebat ebrietatem esse rectæ mentis alienationē, & deliriū, & secundū animā sanitatis perditiọ. Ibid.

De ebrietatis variis effectibus.

Anacharsis.

Ab adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nūc vinum non fers, vbi senueris, aquam feres. Nam qui bibunt intemperantius vinum, ea præsertim ætate cui magis conuenit aqua, ij frequenter senes ob inopiam coguntur aquam bibere. Laërt. lib. 1. cap. 9.

Idem.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorē, inquit, duxisti

xisti satis deformem. Cui Anacharsis, Prorsus ita mihi videtur: sed heus puer, infunde mihi largius, vt reddam eam formosam. Indicare voluit vir sapientissimus, vinum immoderatius potatum adimere homini rectum iudicium. Athenæus lib.9.

Idem.

Interrogatus, num in Scythia essent tibicinæ? Respondit, Ne vites quidem. Significans, saltationes, reliquásque eius generis voluptates è vinolentia nasci Laert.libr.1.cap.9.

Eratosthenes.

Dicebat, vinum igni æquale habere robur, quod cùm virum inuaserit, eum veluti boreas vel notus mare Lybicum turbat & confundit: occulta, & quæ profunda mente gerit, aperit, & ostendit, virorúmque totã mentem excutit. Phauorinus.

Aeschines.

Dicere solebat, Speculum formæ esse æs, vinum autem animi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, nihil tam secretum esse animo nostro insculptum, quod homo ebrius non effutire audeat: Maxim. sermo.30.& Stob.

Aeschylus.

Ebrietatem tanquam pestem fugiendam suadebat, qui enim potus mensurã transgreditur, non amplius mentis & linguæ compos est, sed sine pudore turpia & indecẽtia loquitur, ex viro factus puer. Phauorinus. Verùm hoc alij etiam ad Theognidem referunt.

Anonyma.

Quum Philippus Macedonũ rex cognitionem exerceret parum sobrius, ac perperam aduersus mulierem quandam tulisset sententiam: illa sentiens errorem esse vini, non regis, exclamauit: Prouocarem, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Excussit regi muliebre conuicium temulentiã, adegítque, vt expergefactus causam eandem animo præsentiore cognosceret. Erasm.lib.6.apoph. Valer. Max.lib.1.cap.2.

Anonymus.

Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata est, acciti sunt iuuenes, ac periclitabãtur omnes, quum factum nec negari posset, nec defendi. Tum vnus illorum deterioris ingenij: Imò, inquit, rex, & ista diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, nisi nos lagena defecisset: linguæ petulãtiam in temulẽtiam reiiciens. Itaque mox ira principis in risum versa dimissi sunt. Eras.6.apoph.ex Plutarch.

Claudius imp.

Claudius Cæsar nunquam adeò animi sui secreta protulit, atque olim dum multo vino madidus esset: vbi dixit, Sibi fatale esse, vt coniugium flagitia ferret, deinde puniret. Quæ vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. Ex Suet.

Vide apophthegmata de Gula, Incontinentia circa mensam, Intemperantia & vino.

De educatione & institutione liberorum.

Socrates.

Dicebat, optimè natis, ingenuísque potissimum, adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsuuenire quod in equis, in quibus qui feroces sunt ac generosæ indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij & ad omnem

vſum accommodi euadunt, ſin minus efferati, intractabiles, & ad nihil vtiles. Eóque fit, vt feliciſſima quæque ingenia corrumpantur inſcitia inſtituentium, qui mox equos vertunt in aſinos, quòd erectis ac liberis imperare neſciant. Eraſ.3.apoph.

Idem.

Dicebat, muliebrem ſexum virili non minus eſſe docilem & ad diſciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem (quæ tanquam viris propria, Græcis à viro dicitur ἀνδρεία) ſi diligenter inſtituatur. Id collegit ex puella ſaltatricula, quæ inducta in conuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis ſpatio, numeriſque pedum, vt nunquam falleret: eadémque inter acutiſſimos gladios, nõ ſine horrore ſpectantium, impauida ſaltaret. Eraſm. 3.apoph.

Idem.

Interrogatus etiam, quam ob rem ipſe non adminiſtraret Rempublic. quum adminiſtrandi rationem optimè ſciret? reſpondit, Eum vtiliorem eſſe ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipub. quàm qui ipſe rectè gubernaret.

Idem.

Adhortabatur iuuenes, vt ſe ſubinde ad ſpeculum cõtuerentur: quod ſi eſſent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum committerent: ſin minus, quod corpori deeſſet, id ingenij cultu morúmque honeſtate penſarent. Adeò vir ille vndecunque rapiebat occaſionẽ ad virtutis ſtudium adhortandi. Eraſ.lib.3. apoph.ex Laertio.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediſſet, eumq; vidiſſet effuſus ridentem, admiratus dixit, Se tale nihil vnquam apud Platonem vidiſſe. Tanta res eſt, iam inde à teneris virtuti aſſueſcere. Eraſ.lib.6.apoph.

Ariſtoteles.

Ariſtoteles Stagirita aiebat, parentes qui rectè liberos ſuos inſtituiſſent, multo honorabiliores eſſe iis qui tantùm genuiſſent: quod ab his contigiſſet viuere, ab illis bene viuere. Laert.lib.5.cap.1.

Ariſtippus.

Ariſtippus percontanti, quæ potiſſimùm adoleſcentibus eſſent diſcenda: Quę viris, inquit, vſui futura ſunt. Hoc dictum & aliis adſcribitur. Optima ſtatim diſcenda ſunt, nec rudis ætas, quæ maximè docilis eſt, ſuperuacaneis eſt occupanda. Laert.libr.2. cap.8.

Idem.

Quidam cum Ariſtippo agebat, vt filium ſuum ſuſciperet erudiendum, ſed quum philoſophus pro mercede peteret quingẽtas drachmas, ille deterritus magnitudine pretij, Minoris, inquit, emerem mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nuſquam parcior eſt quàm rectè inſtituendis liberis, pluresq; ſumptus impẽdit curandis equis quàm filiis. Ibid.

Diogenes.

Quum captus venderetur in Creta, præconi rogãti quid ſciret, & quo titulo eum commendaret emptori? Dic, inquit, te vendere hominem, qui ſciat imperare liberis. Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem, percontans num ſciret quod profiteretur? vbi ex ſermone hominis comperit eſſe ſapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eiq; ſuos liberos erudien-

erudiendos tradidit, quos ille suscеptos liberaliter instituit, primúmq; tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcum tendere, fundam rotare, iaculari telum. In palæstra verò non permittebat, vt prædotriba illos grauioribus laboribus in morem athletarum exerceret, sed hactenus, quantum ad ruborem, bonámq; corporis valetudinem conduceret. Curauit etiam, vt ex poetis aliísque scriptoribus optima quæque addiscerent: quòd ea modò sciamus, quæ memoria tenemus. Breuiter, totius philosophiæ summam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eosdē instituit domi ministrare parentibus, cibo leui vilíque & aquæ potu cōtentos esse: cúmque cæteri cæsariem alant ad formæ commendationem, ille iussit illos radere comam, & si quando prodeundum esset in publicum, incomptos producebat absque tunicis incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos instituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum est, vt à pueris obseruaretur, pérque illos parenti cōmendaretur. Alij narraut, præconem Diogenis iussu ita prædicasse, Est'ne quispiam qui velit emere dominum? Laertius libro sexto.

Lycurgus.

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eósque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educauit catulos, eodem patre eadémque matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein quum ambos produxisset in forum apud multitudinem, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores: mox emisit leporē, quum vterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet: Annon videtis, inquit, ciues duos catulos, quum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationē admodum dissimiles inter se euasisse, plúsque ad honestatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Proinde ne nobis quidem, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductúmque ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ illæ mortalium omnium clarissimus ac generossimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, quæ multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. magis enim mouent, ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Res quidem efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam naturam corrigit, & vertit in bonā. Quales nascantur liberi, nulli in manu est: at vt recta institutione euadāt boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. apoph. ex Plut. in Lacon. & Brus. lib. 2. cap. 38.

Idem.

Idem obiicientibus, quòd eloquentiæ studio rhetoribus daret mercedem: Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum vulgo discrepans, qui periisse existimāt, quod liberis instituendis impēditur,

Eraſ.Rot.lib.8.apophtheg.

Eteocles.

Poſt Agin bello ſuperatum Antipatro poſtulanti obſides pueros quinquaginta Eteocles, qui tum Ephorum agebat, reſpondit: Se pueros non daturum, ne ſi licenter vixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinæ, itaque ne ciues quidem eſſent: cæterùm ſenes ac mulieres ſe duplo numero daturum. Verùm Antipatro dira minitanti, ni acciperet poſtulata, populus vna voce reſpondit: Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno alteróve ciuium reperire, fortaſſe non ita magni miraculi eſſe videatur: in vniuerſo populo tantum eſſe conſenſum, prodigioſum eſt. Hoc exemplo ſimul admonemur, quanta ſolicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatem educandæ, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus: perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum maioribus ſuis reſpondeat. Plut.in Lacon.

Agaſicles.

Cuidam dicenti, admirari ſeſe, quòd cùm eſſet auidus diſcendi, non adiungeret ſibi Philophanem, ſophiſtam eo tempore clariſſimum: reſpondit prudenter, Eorum ſe velle diſcipulum eſſe, quorum ſimul eſſet filius. Significans, non minus intereſſe quos nactus ſis parentes, quàm quos aſciſcas vt bonis moribus formeris. Plut. Eraſ.lib.1.

Ageſilaus.

Eum rogabat quidam, in quibus præcipuè rebus pueri inſtitui deberent? Iis, inquit, rebus quibus vſuri ſint, quum ad virilem peruenerint ætatem. Rectè cenſuit, non friuolis artibus inſtituendos liberos, quæ nec grandibus decori futuræ ſunt, nec ad ſeria vocatis vtiles. Plut.in Lac.apo.

Leotychidas.

Interrogatus, quid potiſſimum oporteret pueros ingenuos diſcere: Quæ illis, inquit, vbi ad virilem ætatem peruenerint, vſui ſunt futura. Plut.in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficiſceretur in bellũ contra Perſas, vxori Gorgoni roganti, ſi quid ipſi mandaret? Nihil, inquit, aliud tibi mando, quàm vt nubas, & bonos filios parias. Plut.in Lac.apo.

Hippomachus.

Quum aliquando videret adoleſcentes, quos exercebat, è foro carnes afferentes, dicebat, ſe procul agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos: quod inſtitutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. Eraſ.6.apophth.ex Plutarcho.

Anonyma.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodam ſuo vt pretioſo gloriaretur, Lacæna oſtenſis quatuor filiis quos habebat, moribus compoſitiſſimis, Huiuſmodi, inquit, decet eſſe honeſtæ probæq; mulieris opera, déque his tollere animos, & gloriari. Iones operoſis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit, nullum opus eſſe præclarius, quàm ſi filios honeſtis moribus inſtituat. His enim melius ornari patriam, quàm auleis aut veſtibus. Plut.in apo.Lacænarũ.

Themiſtocles.

Quoniam adoleſcens feroci mutabilique ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores dicere ſolebat, Aſperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, ſi quis illis adhibeat diſciplinam, rectamq; inſtitutionem. Plut.in eius vita.

Anony-

Anonymus.

Themiſtocli pædagogus dicere ſolebat, Nihil mediocre futurus es ô puer:nam aut magnum bonum eris reipub.aut magnum malum.Generoſa indoles,ſi accedat recta inſtitutio,magno bono eſt patriæ :ſin ad vitia degeneret, ingens adfert malum.Plut.in Themiſtocle.

Demetrius Phalereus.

Adoleſcentum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat in educatione am putandam eſſe : ſed relinquendam ſobrietatem. Docuit vir ſapientiſſimus,hæc ingenia non eſſe deſperanda:ſed quod redundat,in inſtitutione recidendum eſſe.Laert.lib.5.cap.5.

Philippus.

Alexander etiamnum adoleſcens, videns patrem Philippum equum præferocem,nec vllum ſeſſorem tergo patientem, voluit inutilem abiectum ire: Qualem,inquit equum iſti perdunt,dum illo per imperitiam ac molliciem vti neſciunt? Cúmque mira arte ſine verberibus tractaſſet equum,tandem conſcenſum ad curſum admiſiſſet, tum calcibus vſus eſt:ac molliter flexis habenis quum equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater: Aliud,inquit, ô fili, tibi per regnum quære, quando iam te non capit Macedonia.Præſagit vir prudens,tam excelſæ indoli non ſuffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituentium, qui ferè neſciunt imperare, niſi ex equis generoſis reddiderint aſinos. Eraſ.lib.4.apoph.ex vita Alex.apud.Plut.

Cornelia Gracchi mater.

Quum Campana mulier illius hoſpitio vtens, ornamenta ſua, quibus illud ſeculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtenderet : traxit eam ſermone, donec liberi redirent è ſchola.tum,Et hæc(inquit)ornamenta mea ſunt.Sentiens, matronæ nihil eſſe pulchrius,neq; pretioſius,quàm liberos rectè educatos.Eraſ.6.apoph. ex Plutarcho.

Anonymus.

Quidam accuſatus quòd patrem pulſaſſet, hoc modo defendit impium facinus: Et ille,inquit, patrem ſuum verberauit, & hic (oſtenſo filio) me verberabit,poſteaquam adoleuerit, adeò nobis hoc gentilitium eſt. Videmus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quiſque fuerit in parentes,tales experiatur in ſe liberos. Eraſm.in lib.8.apoph.

Anonymus.

Quidam quum à filia pertraheretur,ventúmq; eſſet ad domus limen, Deſine (inquit) fili : nam & ego patrem huc vſque.Agnouit ſe commeruiſſe,qui ſic à filio tractaretur : tantum poſtulauit,vt eſſet æqua retaliatio.Eraſ.ibid.

Vide apopht de Doctrina & Eruditione.

De educatione filiorum neglecta.

Diogenes.

Reprehendebat homines, quòd lucta,aliíſque ludis ſemet ſedulò exercerent, nullos autem in hoc incumbere, vt probi & honeſti reddantur.Laert.lib.6.

Idem.

Dicebat, plurimos inſanire præter digitum.Nam ſi quis aſſiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur inſanus : ſi quis indicem,ſanus videtur. At plurimi ſunt

homines, qui grauius insaniunt in rebus seriis, quàm si digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgò non habentur insani. Quemadmodum & hodie, parentes in liberis pro graui peccato castigant, si læua pro sinistra vtantur: atqui non itidem castigant eos, cùm turpia pro honestis eligunt. Laert. lib. 6.

Idem.

Multis verbis in inertiam & inscitiam Megarensium, pecora sollicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ ibi luxu & otio difflueret) in uehebatur: dicebátq; se Megarēsis alicuius arietē esse malle, quàm filiū. Ælian. lib. 12. de varia histor.

Demonax.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, dicerétque, Salutat te, ô Demonax, filius meus. Pulcher est, inquit Demonax. & te dignus, & matri non absimilis. vtrunque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri similem dixit mollem & euiratū deliciis. Eras. Rot. lib. 8. apopht.

Pericles.

Pericles Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur. nimio verò fauore ac profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quod stultum sit, & inutile, eas obtrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictū, vt refert Aristophanes, & Plut. in eius vita, & Valer. Max. lib. 7. cap. 1.

Proclus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeò non increpabat, vt vnà cum illo potius lasciuiret. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur, Citius, inquit, desinet, cū senibus colludens quàm cū æqualibus. Phil. in Soph . Volat. lib. 18. comment.

De eleemosyna.

Democritus.

Peregrinis & egētibus alimoniam ministrandā esse dicebat. Equidē quisquis indigenti victum negat, is neque ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. Stobæus.

Idem.

Dicebat, beneficium pro tempore exile, ingēs reddi iis qui illud in extrema necessitate acciperent. Stob.

Idem.

Audiens quendā magnificis verbis multa cuidā promittentē, sed mendaciter: Coneris, inquit, ad exigua largiendum, quàm ad plurima promittendum, esse propensior. Nam penuria laborantibus donum, vel perexiguum, prodest, verba autem & magnificæ pollicitationes nulli sunt vtiles. Stobæus.

Idem.

Dicere solebat, Si bene mereri de aliquo voles, citissimè da. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. Stob.

Aristoteles.

Cùm nefario cuidā homini eleemosynam dedisset, & ob id castigaretur à quodā: Nō mores, inquit, sed hominem cōmiseratus sum. Docuit vir sapientissimus, etiā malis & indignis eleemosynam dandam esse in summa rerum necessitate, ne penuria suadente agant quod dedecus est coram

ram Deo & hominib.Laert.lib.5. c.1.

Idem.

Reprehensus à quodã, quòd eleemosynam dedisset improbo: Non homini, inquit, dedi, sed humanæ sorti. Laert.lib.5.cap.1.

Demosthenes.

Dicere solebat, æquũ esse vt pauperes piè foueantur, cum delectu tamẽ: ita vt dimissis improbis, illorum ratio potissimũ habeatur, qui præter culpam egestate premuntur. Stob.

Amedæus Sabaudiæ dux.

Rogatus à quibusdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt postera die redirent. Cùm verò iam adessent, Amedæus è pergula à latere ædium ingentem mendicorum multitudinem eis ostendit vnà discumbẽtium. Atq; hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibúsque cælestem gloriam me spero venaturum. Munsterus lib.2. Cosmographiæ, vbi de Allobrogum vel Sabaudiæ ducibus.

Placilla.

Theodosij Romanorũ Imp. vxor piẽtissima, cùm reprehenderetur à suis, quòd ægrotos visitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates suas elargiretur, respondit: Imperatori conuenire, vt aurum id largiatur: se autẽ manuũ opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit offerre. Nicephorus Callistius lib.12.dap.42.

Vide apopht. de Beneficentia, Liberalitate & Mendicitate.

De electione.

Aristippus.

QVum Dionysius tres venustas puellas obtulisset, admonens, vt ex his quã vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: Ne Paridi quidẽ fuisse tutum, vnam cæteris prætulisse. ac puellas deduxit ad aulæ vestibulum, dimisitque: nõ minus in contemnẽdo facilis, quàm in amplectendo. Laert.lib.1.c.8. Brus.lib.2.cap.31.

M. Cato.

Hispaniam sortitus, cùm hostium audisset miram copiam esse ad bellum paratam, ob idque decreuisset Celtiberorum ope vti, petentibus illis ducenta talenta subsidij gratia, atque negantibus aliis conditionem dicentibus, Turpe esse populo Rom. auxilia mercede conducere: vrbanè scitéque Cato, non esse graue, respondit. nam si vicissent, hostium manubiis se satisfacturum illis: si victi essent, nec eos qui peterent, nec à quibus repeti deberet superstites fore. Brusonius lib.2. cap.31.

Aristotelis.

Aristoteles quum iam natus annos ferè sexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ spes superesset, conuenerunt ad illum discipuli rogantes vt ex ipsis aliquem deligeret, qui in locum eius succederet. Inter auditores erant duo præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Aristoteles respõdit, se quod petebatur facturum, vbi daretur opportunitas. Paulo pòst, quum rursus ad eum eadem de causa conuenissent, dixit, vinum quod biberet sibi parum esse commodum, ac quæri iussit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id simulatque curatum est, gustato Rhodio dixit: Firmum hercle vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio: Vtrũque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepidè simul & verecundè successorem sibi ea voce, non vinum delegisset: probauit vtrun-

que, nec tamen auditoribus eligendi ius ademit. Laert. lib. 5. cap. 1.

Lysander.

Lysander Laced. quum aliquando Dionysius ipsi misisset stolas duas, iubens vt vtram elegisset, eam mitteret filiæ: Ipsa, inquit, rectius eliget. Atque accipit ambas, abiit. In hoc exemplo nihil est imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum, nec aliud ab hoc duce expectandum ferè, præter malitiosam ingenij vafriciem. Plut. in Laconicis apoph.

Scipio Aemilianus.

Quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contenderent, vter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter P.C. dissensio esset, omnibus quónam eius sententia inclinaret expectātibus: Neutrum inquit, mihi mitti placet. alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod habet, nequaquam satis est. Aequè malam imperij magistram iudicans paupertatem, atque insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

C. Fabricius.

Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, cæterùm in bello animo ingens, manúq; promptus, quum bellum immineret in consulatu obtinendo C. Fabricij opera adiutus est, qui ob prauam tamen vitam Ruffino semper infensus fuerat: verùm eo tempore ob belli suspicionem, cùm ignauos desidésque ipsius competitores videret sententiam mutauerat. Quam ob rem Ruffinus miratus, cùm Fabricio impensè gratias egisset, Fabricius dixisse fertur: Noli mirari Ruffine: rapinis enim immunui malo, quàm vendi. Quo dicto taxauit Ruffini rapacitatem, & competitorum perniciosam ignauiam. Ostendítque, satius se ducere, auaro consule, eodémque gnauo homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quàm iis ad consulatum euectis, qui per ignauiam rempub. prodituri essent, vinctum ab hoste venundari. ex duobus enim his malis optimum eligendum erat. Fulgosus lib. 6. cap. 2.

De eloquentia.

Demosthenes.

Immodicum eloquentiæ studium obiicientibus, ita respondit: Eloquentiæ studium declarare hominem popularem: contrà negligere studium eloquentiæ, esse eorum, qui dominari populo quærerent vt qui hoc agerent, non vt persuaderent dicendo, sed vt vi cogerent. Plut. in Demosth.

Idem.

Aeschines & Philocrates Atheniēsium legati, cùm Philippi Macedonis eloquentiam plurimùm laudassent & commendassent, Demosthenes ait: Si eloquens est Philippus, habet hoc cum multis sophistis commune. Sensit vir prudentissimus, regis virtutes nequaquam in eloquentia positas esse. Plutarch. in vita Demosth.

Aeschines.

Quum Rhodi exul recitaret orationem suam aduersus Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione fuisset damnatus ab Atheniensibus. At desineretis, inquit, admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes, damnationis causam reiiciens in violentiam eloquētiæ Demosthenicæ. Philostratus, & Brus.

& Brusonius lib.4.cap.31.

Iphicrates.

Iphicrates in causa obrutus eloquentia patroni, qui Aristophontem defendebat: Aduersariorum, inquit, melior est histrio, sed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio histrionis, ita sæpè melior causa vincitur à peiore, patroni infamia, stultitiáve. Erasmus libr. 5. apoph.

Thucydides.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter esset in palæstra superior, ipse an Pericles? Posteaquam, inquit, ego hominem pugnando deieci, ille se negat cecidisse: itaque vincit & spectatores à sua sententia deiicit. sentiens, se bonis rationibus esse superiorem, sed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens, diu in administranda repub. aduersatus est Pericli. Eam contentionem Archidamus palæstram appellauit. Eras. 6. apop.

Messala.

Suprà de Argutè dictis.

M. Antonius.

Marcus Antonius, cui vel primas eloquentiæ patrum tribuebat ætas, vir natura præacutus & prudens. Disertos dicebat se vidisse multos, eloquentem omnino neminem. Insidebat videlicet in eius mente species eloquentiæ, quam cernebat animo, sed re tamen ipsa non videbat. Cicero in Oratione ad Brutum.

Vide apopht. de Oratoribus & Rhetorica.

De errore & lapsu.

Diogenes.

Cvidam obiicienti, quòd aliquando falso signasset monetam (nā hanc ob rem iussus est exulare) Fateor, inquit, fuisse tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu nunquam futurus es. Notabat eos, qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipsi ne in senectute quidem corrigāt suos. Laërt. lib. 6.

Idem.

Quodam idem obiiciente Diogeni, & exilium ob facinus illud ei per pessum exprobrante, respondit Diogenes: Tum temporis celerius etiam iuuenis reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem vesicæ, quum senibus molesta sit dysuria. Laërt. lib. 6.

Anonymus.

Quidam seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens, igitur (inquit) pœnas dato. Vulgaris quidem, sed frigida excusatio est, Insciens feci. Vigilandū erat, ne quid committeret imprudens. Plut. in Lacon.

Munatius.

Munatius facti pœnitens, quòd Fabium insimulasset à quo postea esset adiutus: Ad commilitones, Boni (ait) sapientísque viri est, si errauerit, in reliquum tempus doctorem se sibi adsciscere. Brus. libr. 5. cap.12.

Scipio Afr.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putaram. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur, administrari oportere, summa ratione arbitrabatur.

Val.Maxim.libro 7.capite 2.

De exactionibus & tributis.

Callicratidas.

CVm ad pecunias petendas ad Cyrũ iuniorem mitteretur,ad belli vſum : bis regis aulam acceſsit , & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertiò verò cùm audiiſſet, & iterum bibere eum, nec ſe ad colloquium admitti intellexiſſet, dixiſſe fertur : Ita curam habendam pecuniarum,vt ne quid tamen committeretur Sparta indignũ. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam eſſe pecuniam debitam,ne quid noſtræ dignitati & exiſtimationi decedat.Plut.in Lacon.

Dionyſius ſen.

Exegerat pecunias à Syracuſanis, deinde quum videret illos lamentantes,obſecrãtes,ac negantes ſe habere quod darent, indixit alteram exactionem,idque iterũ ac tertiò fecit. At poſtquam , vbi maiorem ſummã imperaſſet,audiret illos in foro ambulantes ridere , & ſcommata in regem iacere,iuſsit præfectos ab exigendo quieſcere.Iam enim,inquit,nihil habent, quandoquidem nos contemnunt.Plut.in apoph.

Tiberius.

Cùm deprehendiſſet Æmilium Rectum,quem Ægypto præfecerat, nimium à populo exegiſſe , ſuper ea re iratus,reſcripſit : ſe tonderi velle ſuas oues, non deglubi. Solent antẽ principes deglubere oues , cùm grauiores exactiones ſubditis imponũt, quàm vllo pacto ferre poſſint. Dion. Nicæus in Tiberio.

Antoninus Caracalla.

A Iulia matre grauiter obiurgatus , quòd ingẽtem illam pecuniam, quam per fas & nefas à ſubditis vi exegerat, profunderet:gladium euaginatum oſtendens,Bono(inquit) animo eſto mater : Nobis,quandiu hũc habebimus,nulla vnquam deerit pecunia. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

De exercitatione ingenij.

Diogenes.

DIcebat,vſum atque exercitationem quemadmodum in actionibus extraneis,ita & in actionibus virtutis & animi,tum celeritatem quandam , tum facilitatem parere.Laertius lib.6.

Ariſtoteles.

Frequenter dicere ſolebat ad parandam ſapientiam tria potiſsimùm neceſſaria eſſe : Naturam, doctrinã, & exercitationem.Exercitatio enim niſi naturæ & doctrinæ accedat , nil ſolidæ eruditionis hauries, Laërtius. lib.5.cap.1.

Demonax.

Quendam infeliciter declamantem admonuit,vt ſeſe diligenter exerceret:cùmque is reſpondiſſet,Nunquam apud me non declamo : Nihil igitur mirum,inquit, ſi dicis ineptè, qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis vti.Eraſ.lib 8.apophtheg.

Cicero.

Cùm M.Craſſum pro roſtris magno populi applauſu laudaſſet,&eũdem poſtea ex eodem loco acribus conuiciis inceſſeret : Quid,ait Craſſus,an non me nuper ex hoc ipſo loco laudaſti?Laudaui,inquit,ſed exercendi gratia argumentum infame de cla-

clamans. Solent enim Rhetores tractare materias ἀδόξας, velut cùm laudant Busyridem, aut febrim quartanā aut ingratitudinē. Era. li.4. apoph.

De exercitatione corporis.

Socrates.

Dicere solitus est, saltatione mouenti corpus spatiosa domo opus esse ad exercendum sese: at qui cātu aut oratione sese exerceat, huic vel stanti, vel accūbenti quemuis locum sufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, præsertim à cibo sumpto turbulētiores improbabat. Eras. lib.3. apoph.

Idem.

Cùm ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? respondit, Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, exercitationē corporis multum prodesse sanitati. Cice. lib.5. Tusc. quæst.

Plato.

Solebat admonere, vt neq; corpus sine animo exerceamus, neque animum sine corpore, vt pariter vtriusq; curā habeamus. Nam alterum athletarum est, alterum inertiū. Laër. li.3.

Lycurgus.

E certaminibus ea sola cōcesserat exercere, in quibus manus non extēderentur in altum. Eius constitutionis causam percontanti: Ne quis, inquit, illorū laborando consuescat defatigari. Siquidem exercitia ad confirmandum corporis robur adhibētur, non ad exhauriendas vires. Qui verò subinde delassantur in exercitamētis quoniā imbecilliores veniūt ad labores necessarios, facilius deficiūt. Plut.

Anonymus.

Quoniam apud Lacedæmonios in summo pretio erat ius, quod illi nigrum appellāt, adeò vt seniores hoc contenti non desiderarent carnes, sed eas iuuenibus cederent: Dionysius Siciliæ tyrannus dicitur huius gratia coquum emisse Laconicum, eique mandasse, vt sibi hoc ius appararet, nullis parcens impendiis. Quod vbi rex gustasset, ac displicuisset, expuit. Tum coquus, Hoc (inquit) ius, ô rex, sumendum est: postquam te Laconū more exercueris, & in Eurota laueris. Plut. in Lacon.

Vide apopht. de Labore.

De exilio.

Hercules.

* Interrogatus, Argiuús-ne esset, an Thebanus? respondit, Non vnā cūro patriam iactare: omnis Græcia mihi patria est. Plut. lib. de exilio.

Democritus.

* Dicebat peregrinationem & exiliū vitæ frugalitatē docere: offa quippe, & thorus herbaceus, famis ac laboris sunt medelę dulcissimę. Stobæus ser.38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapiēti dicebat esse peruiam: quū fortis animæ mundus vniuersus patria sit. Eodem serm.

Demaratus.

Ad eum qui apud regē Persarum parasitū agebat, ac subinde in Demarati exiliū dicteriis ludebat: Non, inquit, amice tecū pugnaturus sum, nā vitæ aciem absumpsi. Ludens ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græcè tū ordinem sonat, tū aciem. Nullus autem ad pugnā instructus est, cui nulla superest acies: & ordinē vitæ assumpsit qui ex rege factus est exul. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Cùm Alexander in Olympis preconio ius fecisset omnibus exulibus, in suam cuique patriam redeundi, prætérquàm Thebanis: Infortunatũ quidem, inquit Eudamidas, præconium, sed vobis, ô Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad consolandos Thebanos sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in suam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Plut. in Lacon. apoph.

Cato.

Cùm impetrata esset restitutio Achæorum exulum, Polybius & hoc à senatu petiit, vt restitutis apud suos pristini honores ac magistratus redderentur. Hîc Cato rogatus sententiam dixit, Polybius idem facere videtur quod fecit Vlysses, qui Cyclopis speluncam repetere voluit, quo pileum & cingulum, quæ illic per obliuionem reliquerat, reciperet. Significãs, abundè multum esse, quòd exulibus datus esset in patriã reditus: esséque periculum, ne dum pristinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur. Eras. Rot. lib. 5. apoph.

Theodorus Philosophus.

Offensus libertate Theodori, dixit illi, Quoniam istis eras moribus patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semele Bacchum ferre non posset. Sentiens, se maiorem esse, quàm vt à malis ferri posset, à quibus tamen nõ tam suo, quàm ipsorum malo pulsus esset. Plut. in apophtheg.

Stratonicus Musicus.

Seriphi agens, hospitem suum percontatus est, ob quam causam illic homines iuberentur vertere solum? cùm ille respondisset, flagitiosos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu quoque, inquit, aliquid flagitij cõmittis, vt ex his locorum angustiis emigres? Notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Eras. lib. 6. apop. ex Plutarcho.

De exilio fortiter ferendo.

Aristides.

AB amico quodam rogatus, quã ob causam exilium ei tam molestum fuisset? respondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniustè in exilium missus esset, & ob eam iniustitiam vbique malè & ab omnibus audiret. Stob. ex Serino, ser. 37.

Anaxagoras.

Ab Atheniensibus damnatus exilio, & cuidam dicenti, priuatus es Atheniensibus: Imò illi, inquit, me Sẽtiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contra. Laërt. lib. 2. cap. 3.

Stilpo.

* Quidam noxium esse exilium affirmanti, respondisse fertur. Quib. tandem & qualibus bonis priuat exilium, animí ne an corporis, an fortunæ? An iudicandi agendíq; dexteritatem aut felicitatem aufert? haud sanè. An fortitudine, iustitia, aut alia quapiam virtute priuat. Ne id quidẽ. Sed nec vllo fraudat corporis bono. An non æquè licet in aliena terra bene valere, viribus pollere, acutũ cernere, & audire acutè, interdum verò multò magis, quàm si in sua terra quis maneat. fortunæ verò bonis exilium neminem exuit. An non visum est multos, tum demũ cũ exules sunt facti, potitos fortunæ bonis splen-

ſplendidioribus?vt Phœnix,Themiſtocles,&c.Stob.ſerm.38.

Diogenes.

Cuidam per conuicium dicenti, Sinopenſes te exilio damnarunt: At ego, inquit, illos manſione ſignificans, ſe quòd ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactum, quàm exulare coactum. Philoſophus, cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatum vnius tãtum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquam poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Hoc ita refert Plutarchus in libello de Exilio: Te Sinopenſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt: at ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremíſque Euxini littoribus incluſi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam,ſed melius: exulabant potius, qui infœlici regioni erant adſcripti. Laërt.lib.6.

Idem.

Cuidã illi probro obiicienti,quòd exularet à patria: Miſer,inquit,iſtius rei cauſa philoſophatus ſum. Siue quòd exilium compuliſſet Diogenem ad philoſophandum: ſiue quòd ideo didiciſſet philoſophiam,vt exilium ſimiléſque caſus æquo animo perpeti poſſet.Laërt.lib.6.

Demetrius Phalereus.

Cùm exularet,ac apud Thebanos inglorius humilíſque viueret,audiſſétque Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placidè prudentérque de ferendo exilio diſputantem. Malè,inquit, fit negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum cognoſcere non licuit. Laërt.lib.5.cap.5.

Anaxandridas.

Cuidam exilium acerbè ferenti, reſpondiſſe dicitur, Ne horreſcas exulare ciuitate. A iuſtitia enim exulare miſerum eſt.Quo reſponſo ſenſit,eos nequaquam miſeros eſſe, qui prȩter meritum,vel peculiares quaſdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia ſemper conſolatrix aſſiſtit. Plut. in Lacon.

Themiſtocles.

Quum pulſus primùm Athenis,& mox tota Græcia, veniſſet ad Perſarum regem, ditiſſimus ab eo factus eſt. Porrò,Magnifica dona,quibus à rege honoratus erat,intuẽs,dixit: O pueri, perieramus, niſi periiſſemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themiſtocli feliciter ceſſerat exilium.Plut.in apopht.

Teucer.

Rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri eſſet inuiſus, atque ab eo exilio multaretur, ad ſocios conuerſus,ait: Patria eſt,vbicunque bene eſt.Cicero in Tuſc.quæſt.

Rutilius.

Conſolanti eum cuidam,ac dicenti,inſtare bella ciuilia,& ob id breui futurum vt omnes exules reuerterentur: Quid tibi, inquit malè feci, vt mihi peiorem reditum quàm exitum optares. Malo vt patria exilio meo erubeſcat,quàm reditu mȩreat. Seneca,de benef.lib.6.cap.37.

De experientia rerum.

Eudamidas.

AVdito philoſopho,qui diſſerue rat, ſolum ſapientem eſſe bonum belli ducẽ:Sermo,inquit,mirificus eſt,at qui eum dicit,fide caret,eo

quòd illum nunquam circumſonuit tuba. Probauit ſententiam:ſed indicauit, neminem cum fide loqui de re quam nullo modo ſit expertus. Plut. in Lacon.

Demades.

Rogatus, quo præceptore eſſet vſus? Tribunali, reſpondit, Athenienſium. Inſinuãs, quòd in ipſis negotiis experiẽtia quauis inſtitutione ſophiſtarum melior ſit. Stobæus ſerm.27.

Antigonus.

Interrogatus, Quem è ſuæ ætatis ducibus præſtantiſſimum iudicaret? reſpõdit Pyrrhum ſi ſeneſceret. Non pronũtiauit optimum:ſed optimum fore, ſi rerum experientiam ætas adiungeret. Plut. in vita Pyrrhi.

Taſſus.

Interrogatus, Quídnam ſapiẽtius eſſet præ cæteris? Experientia, dixit. Stob. ſerm.27.

Paulus Aemylius.

Quum per loca prærupta irrupiſſet in Macedoniam, vidiſsétque inſtructam hoſtium aciem, exhortante Naſica vt protinus inuaderet hoſtem:Facerem, inquit, ſi tuæ eſſem ętatis:ſed multatum rerum experientia prohibet, ne ex itinere ſtatim cũ inſtructa acie congrediar. Plutarc. in apopht.

De exprobratione.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere, quòd ex mutuo & elingui facundum haberet conſulem: de L. Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me ſtrenuè facere, quàm ego abs te ſcitè loqui didiciſſem. Eraſ. 6. apoph.

Ser. Galba.

C. Iulium conſummatis victoriis in foro ius dicentem, huiuſmodi dictis auſus eſt interpellare. C. Iuli Cęſar, pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius conſulatu pecuniam ſpopondi, quo nomine nunc appellor: quid agã? num dependam? Hac voce palàm illi exprobrans, quòd Pompeij bona vendidiſſet, cui fuerat affinitate iunctus. Æquum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea depẽderet, quæ nondum orto inter illos bello fuiſſent cõtracta. Cæſar hac inuidia commotus, æs alienum Pompeij è fiſco reſolui iuſſit. Eraſ. lib. 8. apoph.

Licinius.

Is Cæſaris libertus, ſolebat patrono, nouum aliquod opus inchoanti, magnas conferre pecunias. Quem morem ſequutus Licinius, nouum opus aggreſſuro cẽties promiſit per libellum: in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummam, quæ virgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar vſus, priori ſummę, quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter expleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterùm vbi Cæſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello: Conferto tibi domine, ad noui operis impenſam, quod videbitur. Non expreſſit ſummæ modum, vt illi liberum eſſet ſcribere quãtum vellet, quandoquidem priorem ſummam duplicaſſet. Suetonius.

Turonius.

Auguſtus delectatus inter cœnam fuerat ſymphoniacis Turonij Flacci man-

mangonis, eósque fruméto donarat, quum alios auditos soleret largiter donare nummis. Eosdem quum postea Cæsar inter cœnam requireret, Turonius sic excusauit: Ad molas, inquit, sunt. exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impunè tulit, quòd dixerat non miles, sed mango. Suetonius.

Huc referri possunt etiam quædam liberè dicta.

DE FACETE ET IOCOSE DICTIS.

Crates.

A magistratu obiurgatus, quòd cótra leges & consuetudinem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? Adduxit igitur eos in tonstrinam, ostendítq; Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant. submonens faceto responso, omnibus ad vsum vti licere. Turpe enim ac inhonestum si esset vti linteis, ne in tonstrina quidem vsus esset. Laërt. lib. 6. cap. 5.

Aristippus.

Aristippo philosopho cùm probrosè obiiceretur à quodam, quòd haberet Laidem meretricē. Quid tū, ait, si modò nō habeor à Laide? Cic.

Socrates.

Cuidam dicenti, Antisthenem philosophum matre Threicia natum esse, patre autem non tam barbaro, sed Atheniensi: Quid, inquit, an tu putas virum adeò præclarum ex vtroque parente Atheniensi nasci potuisse? Facetè vir sapientissimus notauit corruptos Atheniensium mores, indicās, potius è Thrace, Scytháve nasci posse virum bonum ac præclarum quàm ex Atheniensi: & hoc igitur quod habebat virtutis Antisthenes, matri Hybridi potius ascribendum, quàm parenti. Laërt. in eius vita. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Alcibiades Socrati miserat munus præclarum. Id quum Socrates videretur recusare, Xantippe dissuasit. asseuerans donum esse magnificum, & indignum quod respueretur. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Sentiens, interdum esse magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri. Eras. lib. apoph.

Anonymus.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei est, inquit? plus aquæ infundit, quasi non puro, sed vehementer sordido. Hoc scommate notauit Alcibiadis vitam, multa infamia cōtaminatam. Plut. in Lacon.

Pericles.

Subito oborto solis defectu, cùm Pericles Atheniēsis videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorē, vehemēter perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoris faciem, interrogauítque, Nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante: Quid interest, inquit, igitur, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Sensit vir prudens, interuentu lunæ nobis abscondi solem, quemadmodum opposita chlamys impediebat aliorum aspectum, nullum autem esse ostentū, quod natura fit. Eras. lib. 5. apoph. Plutarch. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Cùm sororem Philistam vehementer obiurgasset, malè audiuit eam ob causam, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim omnia esse indifferentia.) Verùm maledicētium improbitatem sic elusit, cùm diceret, In muliercula non declarari indifferentia. Laërt. lib. 9. cap. 11.

Diogenes.

Ad puerum Spurium, ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum: Caue, inquit Diogenes, ne patrem ferias. Erat enim è scorto natus, atque ob id incerto patre. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm furem purpurę comprehensum vidisset, carmen Homericum in eum detorsit ἔλλαβε, inquit, πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή, id est,

Te mors purpurea apprehendit, violentáque Parca. Laërt.

Idem.

Aliquando stipem poscens, ita ἐρανάρχην, id est, eum qui stipi erogandæ erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τοὺς ἄλλους ἐνάριζ', ἀπὸ δ' ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας: id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram.

Dicti autem huius festiuitas in hoc est, quòd pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε: quorū prius est, da stipem: alterum, armis spolia. se Hectoris nomine signans. Spoliat autem, qui munus denegat pauperi & egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Ibidem.

Idem.

Cùm hominem qui in Olympiacis certaminibus subinde pugnare solitus erat, inuenisset oues pascentem: Quàm celeriter, inquit, vir fortissime, ab Olympiis ad Nemea te contulisti? Allusit autem quàm facetissimè ad vocum affinitatem. νέμεα quippe certamina à loco dicuntur, vt Olympia. Νέμω verò Gręcis pasco sonat, & νέμος pascua. Laër. li. 6. cap. 2.

Idem.

Corintho vendendus, interrogante præcone quídnam calleret? respondit, Hominibus imperare. Risit præco, & Magnum (dixit) artificem vendo, si quis sibi dominum velit emere. Stob. serm. 1. de Prudentia.

Idem.

Videns vetulam quandam nimis comptè incedere: Si, inquit, ad viuos properas, falsa es: si ad mortuos, ne cunctare. Ant. part. 2. ser. 18. Melissæ. Max. serm. 41.

Alexander.

Senem quendam capillos inficientē intuitus, Noli, inquit, capillos tingere, sed genua hæc incuruą potius, vt facili⁹ & prōptius eas. Max. ser. 41.

Agesilaus.

Quidā aspiciens Lacedæmonium quēdam claudum ad bellum exeuntem, cùm ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse non qui fugiant, sed qui loco maneant. Plut. in Lacon.

Idem.

Iam senex, persæpe sine calceis & tunica prodibat in publicum, cum lacera veste, idq; matutino tēpore hyemis. Cùm autem quidam eum obiurgaret, quòd puerilius ageret, quàm ætatem deceret, respondit, Iuniores ciuium, si vestem virilem induam, omnes oculos in me cōiicient. Ælianus lib. 7. de Varia historia.

Idem.

Ex Asia discedēs, aiebat se triginta sagittariorū millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorū aureorum milli-

millibus (Persarum autem hi nummi aurei sagittarium habebant insculptum) Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plut. in Lacon.

Idem.

Menecrates quidam medicus cùm fortè ægrotantes aliquot liberasset à morbis, sib i Iouis nomẽ inde adscribi passus est. Tandẽ verò epistolam ad Agesilaum regem scribens, eam sic exorsus est: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem. Verùm rex cũ hominis stultitiam esset admiratus, hunc in modum rescripsit: Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Facetè admonuit hominem, cui mentis sanitatem planè deesse putabat, qui homo cùm esset, Deorum nomen sibi ascriberet. Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus, an philosophus etiam placentis vesceretur? Quid, inquit, num putas apes stultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, saccari vsu nõdum reperto. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

* Quum videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro Dea coleretur, spectari plusquam ferinã crudelitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Cleomenes.

Argiuis profitentibus se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis prius. Verùm huius dicti argutia Latinè reddi non potest. Græcis enim μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι verò redintegrare pugnam. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam Gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus quippe mouet lachrymas. Acapna autem ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. lib. 8. apoph.

Anonymus.

Lacon quidam quotidie conuiuantem quendam, plagiarium ac tyrannum vocauit, per quem ipse tot annis nunquam vidisset mensam suam. Ioci autem lepos est in faceta fictione. plagiarum appellauit, quòd liberalitate sua homines sibi redderet obnoxios: tyrannum verò, quòd per illum non liceret cuiquam conuiuarum domi suæ viuere. Erasm. libr. 8. apophtheg.

Idem.

Alius quidam, quum homines defunctos in sellis sedẽtes videret: Absit, inquit, vt hîc sedeam, vnde seniori assurgere fas non est, ostendit autem facetissimo dicterio, mortẽ horrorem incutere hominibus, vitam autem omnibus esse dulcissimam. Brusonius lib. 4 cap. 10.

Idem.

Quidam iratus Agasoni, volebat eum percutere, qúumque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus, At tu (inquit) Atheniensis non es, eique multas plagas inflixit. Plut. de Cohibenda iracundia.

Antigonus.

Suprà, de Beneficio in indignos collato.

Philopœmen.

Diuertere volebat ad hoſpitium veteris amici. Quo cognito, iuſſit hoſpes apparari quę neceſſaria eſſent alia ab vxore, dum interim ipſe obſonia appararet. Inter hæc Philopœmen ſolus (vt res ipſa ferebat)ad hoſpitium properat. quem venientem, vt ſolum, vt deformem, vt qui nihil ornatus haberet eximij arbitrabatur mulier ex adminiſtris eſſe aliquem, qui herum præueniret: cúmque eſſet de aduentu Philopœmenis mirificè ſolicita,etiam blandiendo rogauit eum, ſe vti adiuuaret ad dominum comiter excipiendum. Tum Philopœmen, vt erat perhumanus, cognito mulieris errore, confeſtim ſecuri accepta, & cuneo, cœpit ligna findere, ad coquendam cœnam. hoſpes interim domum ingreſſus,cùm animaduerteret Philopœmenem findendis lignis malleo incumbere:Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philopœmen? quid agis dux maxime? Ad ea Philopœmen: pro deformitate, inquit, oris, totiúſque corporis pœnas luo. Voluit ipſemet præbere de ſe hoſpiti & ſibiipſi riſum. Res ſanè feſtiuo ac faceto homine digna, quæq; quò rarior, eò etiam fuerit lepidior. Pontanus ex Plutarcho.

Stratonicus.

Stratonicus muſicus cùm in Pontum nauigans, ad regem Beriſadem veniſſet, diu apud eum moratus,voluit illinc in Græciam adornare fugam. Verum cùm id rex non videretur paſſurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas ô rex, qui ſtatueris hìc manere. Quo dicto, facetè ſuam indicabat fugam & regis interim conſilium probabat,quaſi ille de migrãdo cogitaſſet, & ipſe, non niſi grauibus cauſis commotus, pararet abitum. Athenæus.

Idem.

Se vehementer demirari aiebat Satyri ſophiſtæ matrem,quæ illum decem menſes tuliſſet, quem nulla ciuitas decem dies ferre poſſet. Eraſm. lib.6.apoph.

Idem.

* In ſacrificio tibias inflaturo inſcito quodam tibicine, Bona ominari me oportet, inquit: libemus iam, atque deos precemur. Athen.lib.8.

Idem.

* Cleon citharœdus, cognomine bos, nec rectè pulſabat lyram,& voce plurimùm diſſonabat ab eius fidibus: eum cùm audiuiſſet Stratonicus. Aſinus (inquit) ad lyram, adagium olim fuit: nunc autem dicendum, Bos ad lyram. Athen.eod.lib.

Idem.

* Quodam ſciſcitante,quænam eſſent tutiſſima nauigia: rotunda, an longa? reſpondit,quæ in terram ſubducta ſunt. * Rhodi cùm artis ſpecimen exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit,Quandoquidem id vos nõ præſtatis, quod nullius eſt impendij,quomodo à vobis ſperare munus aliquod viritim poſſum? * Minnaco calceario de muſica pertinacius cum ipſo altercanti, animum ſe non aduertere dixit,propterea quod ſupra pedis malleolum loqueretur. Affine huic dictum eſt Apellis, ne ſutor vltra crepidam. Athen.eod.lib.

Idem.

* Ignarum medicum dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos migrarent,efficere. * In agri Mileſij oppido quodam cùm variarum nati-

nationum miſcellanei homines habitarent, omnia ſepulchra peregrinorum eſſe ac conuenarum intuitus, faceſſamus hinc, inquit, puer: ſoli mori videntur hîc alienigenæ, ciues autẽ nulli. * Maroneæ, quę ciuitas erat luxui ac cõpotationibus diffluẽs, cum quibuſdam potans, ſi per ciuitatem oculis tectis duceretur, quo in loco ciuitatis eſſet, cogniturum ſe dixit. Opertis deductus oculis, interrogantibus vbinam eſſet, in caupona, reſpondit: tanquam caupona foret tota ciuitas. * Victis Sicyone qui aduerſus illum certauerant, in Æſculapij delubro trophæum erexit, inſcriptionémque hanc addidit, Stratonicus de iis qui citharam malè pulſant. * Cuidam ipſum laudanti vt nonnihil muneris auferret, maiorem ſe mendicum eſſe dixit. * Pellæ ad puteum accedens, an eſſet potu ſalubris aqua ſciſcitatus eſt: reſpondentibus qui hauriebant, illam ſe bibere: eſt igitur inſalubris, ait, quia luridi eſſent incolæ, & pallẽtes. Athen. lib. 8. vbi alia extant eiuſdem Stratonici iocosè dicta, quæ ſuis locis hoc opere continentur.

Dorion tibicen.

* In Cypro cùm apud Nicocreontem cœnaret, ac poculum quodpiam impenſius laudaret, ſi voles, idem artifex, tibi alterum fabricabitur, ait Nicocreon. Tum ille, tibi potius mihi verò hoc dato. * Tempeſtatẽ deſcriptam à Timotheo quodam cùm irrideret, in feruente cacabo illa ſe vidiſſe dixit vehementiorem. * In conuiuio claudicantis pedis deformẽ ſoleam quum amiſiſſet, furi nihil (inquit) grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus meus cõueniat. Ath.

Theocritus Chius.

* Defuncta vxore Dioclis helluonis, parato eius cauſa ſilicernio, cùm maritus ſimul & fleret & obſoniis ſe ingurgitaret, Plorare, inquit, ô miſer, deſine: nihil helluonatu proficies. * Idem Diocles cùm alienati agri pretium in coëmendis obſoniis diſſipaſſet, feruentem piſcem mandens, exutum ſibi οὐρανὸν (hæc vocula & palatum ſignificat, & cœlum) quærebatur: tunc, Id tibi reliquum eſt, inquit Theocritus, mare vt ebibas: ſic maxima tria (nempe terram, cœlum & mare) è conſpectu ſuſtuleris. Athen. eod. lib. 8.

Alexis poeta.

* Eum locutuleiis quibuſdã ob edacitatem arguentibus, ac ſciſcitantibus quidnam libentiſſimè comederet, Spermologos, inquit, toſtos. Spermologus & auem ſignificat, & blateronem ac vaniloquum. Athen.

Stratonicus.

* Aſpecto Propide citharœdo Rhodio, proceræ ſtaturæ viro, artis indocto, inepti paucíque ſermonis, interrogatus qualem eſſe illum exiſtimaret, dixit, nullus, magnus, piſcis, malus. obſcurè ſignificãs, primùm quod eſſet homo nihili, deinde ampla quidem mole corporis, ſed ob infantiam piſcis, & prauis moribus. * Idem Mylaſſam vrbem cùm appuliſſet, delubra multa, homines paucos autem intuitus, in medio foro ſtans, clamabat, Audite templa. Athen. eod. lib.

Anacharſis.

* Accitis in conuiuium doctis ad riſum mouendum hominibus, ſolus omnium non riſit: poſt autem adducta ſimia in riſum ſolutus dixit, natura quidem animal illud eſſe ridiculum, homines autem arte & ſtudio. Athen. lib. 14.

Pauſon.

* Quum equũ volutantem ſe pin-

gendum conduxiſſet, pinxit currentem. Stomachante locatore, ridens Pauſon, tabulam inuerte, dixit. Hic quæ ſupra ſunt infra cernes, & non currere ſed volutari videbitur equus, Plut.lib.de Pythiæ oracul.

Publius Syrus.

* Quum puer ad patronum domũ eſſet adductus, promeruit eum non minus ſalibus & ingenio quàm doctrina. Nam fortè cùm ille ſeruum ſuum hydropicum iacentem in area vidiſſet, increpuiſſétque, quid in ſole faceret? reſpondit Publius, Aquam calefacit. * Ioculari deinde ſuper cœnã exorta quæſtione, Quodnam eſſet moleſtũ otium? aliud alio opinante, Publius, Podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumiſſus, & maiore cura eruditus, mimos componere cœpit. L. Gyraldus.

Bias.

* Conſeruis demiſſo vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti eſſent, animaduertens quendam ex aſpectu plus ſatis effeminatum eſſe, accedens inquit, Tu me emito: viro enim opus habere videris. Ille cauillo pudefactus, in turbam ſe abdidit. Philo, lib. Quod probus liber.

Diogenes.

* Dum venundaretur, in preconem humi iacens iocabatur, nec ad pręceptum eius exurgere animum induxit, ſed ei inſultans, Quid ſi piſcem, inquit, auctionareris? Plutar. de tranquillit. animi.

Philippus Macedo.

* Index ſedens duorum facinoroſorum: vnus, inquit, fugiat ex Macedonia, alter eum inſectetur. Plut. in apophtheg.

Ariſtippus.

* Petiit talentũ à Dionyſio, quumque rex redarguendi occaſionem nactus diceret, nonne tu prædicabas, Philoſophum non egere? Da, inquit, & poſtea de hoc diſputabimus. Cùm accepiſſet pecuniam: An non, inquit, rectè dixi, philoſophum non egere? Non eget, qui quum opus eſt, habet vnde accipiat. Laer. lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

* Hoc adagio, ſcopum attingere, feſtiuiter vſus eſt in puerum ſaxa in patibulum iaculantẽ: Euge, inquiens, continges tandem aliquãdo ſcopum. Eraſ. in Adag.

Idem.

* Feſtiuè ſuam Corintho Athenas, ac denuo Corinthum Athenis migrationem, contulit regis Perſarum, verè Suſis, hyeme Babylone, æſtate apud Medos commorationibus. Plutarch. de virtutis profectu.

Democrates orator.

* Aſcendens in pulpitum in concione Athenienſium, dixit, Ego & Athenienſes, magnopere inflati, parum poſſumus. Plut. in politicis.

Hadrianus ſophiſta.

Suprà, de Auaritia.

Iſmenias.

Canebat in ſacrificiis, quúmq; non litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè: & hoc canente, litatum eſt. Incuſantibus autem iis qui aderant, Diuinitus, inquit, contingit venuſtè canere. Hic Iſmenias ridens: At me, inquit, canente Dij voluptate capti, me morabantur: te verò feſtinante illos abigere, arripuere hoſtiam. Plutar. lib. 2. Sympoſiacωn.

Philoxenus.

Cœnans apud Dionyſium, quum animaduerteret regi appoſitum piſcem mullum inſigni magnitudine, quum ipſi appoſitus eſſet perpuſillus, piſciculum auribus admouit. Id factum

factum admiranti Dionyſio, cauſamque percontanti: In manibus, inquit, eſt Galatea, de qua volebam ex hoc quędam percontari: Verùm negat ſe per ætatem quicquam adhuc ſcire, ſed ait proauum ſuū iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet commemorare: ſi liceat colloqui. Quo dicto, rex facetam admonitionem intelligens, miſit illi ſuum mullum. Eraſ. Rot. lib. 8. apoph.

Polemon.

Procōſul quidam torquebat prædonem: quúmque dubitaret, quòd ſupplicij genus eſſet de illo ſumpturus, Polemon fortè ſuperueniens: Iube, inquit, illum ediſcere veterum ſcripta. Philoſtratus.

Anonymus.

Quum legatis nauigaturus in Aſiam, nauem conſcendiſſet, & à quodam interrogaretur, Num metueret, ne naufragio eiectus à piſcibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piſcibus, qui tot piſces deuorarim? Rot. lib. 8. apoph.

Fabius Max.

Cùm Tarentum Hannibalis præſidio firmatum expugnaſſet, Scribe percontāti in direptione vrbis, quid de templorum ſimulachris ſtatuiſſet? Relinquamus, inquit, Tarentinis iratos deos. Plutarch.

P. Licinius Varus.

Africano illi maiori coronam ſibi in conuiuio ad caput accommodanti, cùm ea ſæpius rumperetur: Noli mirari, inquit, ſi non conuenit. caput enim magnum eſt. Cicer. lib. 2. de Oratore.

Cicero.

Suprà, de Ebrietate.

Mallius.

Serpilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Romæ pictor inſignis habebatur, quum videret filios illius deformes. Haud ſimiliter, inquit, Malli fingis & pingis. & Mallius: Non mirum, inquit: in tenebris enim fingo, luce pingo. Eraſm. lib. 6. apopht.

Fauſtus Syllæ F.

Cùm ſoror eius eodem tempore duos mœchos haberet, Fuluium Fullonis filium, & Pompeium cognomine Maculam: Miror, inquit, ſororem meam habere Maculam, cùm Fullonem habeat. Macrobius lib. 2. cap. 2. Satur.

Cicero.

Caninius Rebulus conſul in Fabij Maximi demortui locum à C. Iulio Cæſare ſubſtitutus, cùm per vnius diei ſpatium fuiſſet conſul: Cicero iocabundus dixiſſe fertur, Vigilantem ſanè habuimus conſulem, qui in conſulatu ſuo ſomnum nunquam vidit. Macrobius lib. 2. Saturnal.

Idem.

Præterea cùm hūc conſulem congratulandi gratia accederent multi ex amicis, idem dixiſſe fertur: Maturemus, maturemus, inquam, vt ad hominem ante finem ſui conſulatus perueniamus. Plut.

Idem.

* Verrem Romani caſtratū porcum vocant. Cùm autem Cæcilius quidam, Iudæorum ſuperſtitioni adhærens, Verri adhæreret, facetè Cicero in eum iocatus dixit, Quid Iudæo cum verre? Plutarch.

Hannibal.

Quum Minutius Hannibalis inſidiis ſeptus, in ſummo eſſet periculo, ne cum ſuis copiis periret Fabius Maximus eius collega è monte mouens exercitum, venit illi auxilio, multíſque trucidatis hoſtibus ipſum

eripuit. Quo facto, Hannibal Pœnorum dux ad suos dixisse fertur facetissimè, Nonne vobis sæpenumero prædixi, futurum vt illa montana nubes nobis aliquando tempestatem immitteret? Plut.

Anonymus.

* Thessalus quidam interrogatus, Qui Thessalorum essent placidissimi? Qui bello, inquit, defuncti sunt. Plut. de liber. inst.

M. Lollius.

Videns Galbam eloquentissimum oratorem, omni corporis habitu carentem: Prò dolor, inquit, quàm malè habitat Galbæ ingenium. Macrob. lib. 2. cap. 6. Satur.

Galba Parasitus.

Cùm reprehenderetur, quòd otiose viueret: Nemo, inquit, cogitur vt sui otij reddat rationem, sed laboris tantum transacti. Facetè innuit, nullos tutius ac quietius viuere posse, quàm otio deditos: eo quòd facti ratio ab his nulla exigatur. Eras. lib. 8. apoph.

Lucullus.

Cn. Pompeius nō probabat in Tusculano ædificatam à Lucullo villam, quod ea æstiuæ quidem inhabitationi accommodissima cùm esset, hybernæ tamen parum omnino prospectum fuisset. Ad quæ iucundissimè magnáque festiuitate Lucullus: Num tibi, inquit, Pompei, minus habere cordis videor, quàm grues, quàm ciconiæ, qui nesciant pro temporibus habitationem mutare? Pontanus.

Casselius Iurisc.

* Mercatori quemadmodū cùm socio nauem diuideret interroganti, respondit, Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Macrob. lib. 2. Saturn. cap. 6.

Idem.

* Vatinius, cùm gladiatorum munus ederet, obtinuerat vt Ædiles edicerent ne quis in arenam nisi pomum misisse vellet. Tunc Casselius consultus, An nux pinea pomum esset? respondit, Si in vatinum missurus es, pomum est, Macrob. ibid.

M Crassus Orator.

* Cùm testis quidam cōpellatus instaret, Dic ergo, Crasse, qualem me reris? Talem, inquit, ostendens in tabula pictum infacetissimè Gallum exerentem linguam. Plin. lib. 35. capite 4.

Vatinius.

Cùm audisset Ciceronem gloriātem, se humeris reipub. de exilio reportatum: Vnde ergo, inquit, tot tibi varices? Macrob. lib. 2. capite 3. Saturn.

Cicero.

Infrà de Honore momentaneo.

Idem.

Querenti dein Vatinio, quòd grauatus esset, domum ad se infirmantem venire: respondit, Volui in consulatu tuo venire, sed nox me comprehendit. Macrob.

Idem.

* Vatinius collo strumoso ad tribunal quidpiam petebat à Cicerone prætore. Quo non concedente, sed diu consulente: Equidem, inquit, si prætor sim non dubitarē: tum conuersus, Atqui ego, inquit Cicero, non habeo tantum collum. Plut. in Cic.

Idem.

* Voconio occurrens, qui secum ducebat tres insigniter deformes filias, submissè ad amicos dixit, Inuito Apolline seminauit liberos. Plutarch. in apopht.

Idem.

* Quum in ea prouincia quam Quin-

Quintus frater rex erat, vidiſſet clypeatam fratris imaginem, ingentibus lineamentis vſque ad pectus pictam (erat autem Quintus ipſe ſtaturæ exiguæ) ait, frater meus dimidius eſt maior quàm totus. Macrob. lib.2.Saturn.

Idem.

* Lentulũ generum ſuum,exiguę ſtaturę hominem oblõgo gladio accinctum videns, Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Macrob.ibidem.

Idem.

Cœnans apud Damaſippum & ille mediocri vino poſito diceret; Bibite falernum hoc, annorum quadraginta eſt: Bene, inquit Cicero, ætatem fert: iocosè deluſoris verba & impoſturas taxans. Macrob. lib.2. cap.3.Saturn.

Idem.

Cùm ei teſtem in iudicio Verris roganti dixiſſet Hortenſius, Non intelligo hæc ænigmata: Atqui debes,inquit,cùm Sphingem domi habeas. Acceperat autem ille à Verre Sphingem æneam magnæ pecuniæ. Plutarch.in apopht.

Anonymus.

* Poſt Mutinenſem fugam,quærentibus quid Antonius ageret, familiaris eius reſpondit: Quod canis in Ægypto, bibit & fugit. Quoniam in illis regionibus conſtat, canes metu crocodilorum exterritos, currere & bibere. Macrob.lib.2. Saturnal. cap.2. vide Adagium, vt canis à Nilo.

Mun.Plancus.

Infrà de mortuis non lædendis.

Anonymus.

Plancus cùm in iudicio quodam moleſtum ſibi teſtem deſtruere vellet, interrogat ſutorem quendam qui aſtabat, quónam artificio ſe tueretur, Qui vrbanè reſpondit, Gallam ſubigo. Eſt autem galla ſutorium inſtrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem, quanquàm obſcurè, conuertit. Nam Plancus in Mæuia Galla nupta malè audiebat. Macrobius lib.2. cap.2. Satur.

Orbilius.

Orbilius Grammaticus inſignis, cùm prodiiſſet in reum teſtis, interrogatus à Galba monſtruoſo, quaſi eius profeſſionem ignoraret: Quidnam artis exerceret? Reſpondit facetiſſimè, In ſole gibbos fricare ſoleo. Idem lib.2.cap.6.

L.Cæcilius.

Cum C.Cæſar aliis qui ſecum pila luſitabant, centena ſeſtertia, illi autem vni quinquaginta dari iuſſiſſet: Quid ego, inquit, vna tantùm manu ludo, & non duabus, vt plus habere poſſim? ibidem.

Auguſtus Cæſ.

Cùm inter Virgilium Maronem, qui vbique ſuſpirabundus obſeruatus eſt, & Flaccum Horatium, qui oculorum lippitudine plurimùm laborauit, conſediſſet, rogatus à quodam amicorum, quídnam ageret? Sedeo,inquit,inter ſuſpiria & lachrymas. Sabellicus.

Idem.

Videns multos à Caſſio Seuero accuſatos abſolui,cùm architectus fori Auguſti expectationem operis diu traheret: Vellem, inquit, Caſſius &

meum forum accusasset. Macrob. lib.2.cap.4.Satur.

Idem.

Vectius cùm monumentum patris exarasset, ait Augustus, Hoc est verè monumentũ patris colere. Ibid.

Idem.

Audiens, inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse, quàm filium. Alludebat autẽ ad legem Iudæorum, quibus suilla caro prohibita erat. Macrob. eodem loco.

Idem.

Exceptus à quodam cœna satis parca, & quasi quotidiana, cùm cœna finita valedicens discederet, hoc insusurrauit: Non putabam me tibi familiarem. Ibidem.

Idem.

Vatinio in prima sua ætate eleganter etiam insultauit. Conuulsus enim ille podagra, volebat tamen videri discussisse vitium, & mille passus ambulare se gloriabatur. Cui Cęsar: Non miror, inquit, dies enim aliquando sunt longiores. Macrobius eodem loco. Verùm hoc dictum Fabius Ciceroni tribuit.

Idem.

Relata ad Augustum æris alieni magnitudine, quam quidam eques Romanus, dum vixit, excedentem ducentis H-S celauerat, culcitram emi cubicularem in eius auctione sibi iussit. Præceptum autem admirantibus, respondit: Habenda est ad somnum culcitra, in qua ille, cùm tantum deberet, dormire potuit. Macrob. lib.2.cap.4.Satur.

Iulia Augusti F.

Cùm in gladiatorum spectaculo iuuenibus quibusdam circumdaretur, reprehensa ob id à patre Augusto, iocosè respondit: Et hi mecum senes fient. Macrob. lib.2.c.5.Satur.

Eadem.

Cùm grauem amicũ audisset Iulia, suadentem, se melius facturam, si se composuisset ad exemplar paternæ frugalitatis, ait: Ille obliuiscitur Cæsarem se esse: ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. eodem loco.

Neron.

Audiens Claudium imperatorem (qui in deorum numerum ab adulatoribus relatus erat) boleto è medio sublatum esse: dixisse fertur, hactenus ignoraui, boletum deorum esse cibum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Claudij.

Vespasianus.

Cùm paulò ante obitum suum cometam visum audiret, atque animaduertisset, quosdam esse qui mortis præsagium interpretarentur: Non mihi, inquit, sed regi Parthorũ mortem portẽdit, ille enim comatus est, ego caluus sum. Xiphilinus.

Idem.

Reprehendenti filio Tito, quòd etiam vrinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admouit ad nares, sciscitans, Num odore offenderetur: & illo negante: Atqui, inquit, è lotio est. Suet.

Antoninus Pius.

Antoninus Pius Romanorum imperator, cùm Apollonium, quem Chalcide acciuerat, ad Tiberinam domum, in qua habitabat, vocasset, vt ei M. Antoninum traderet, atque ille dixisset: Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad magistrum: risit eum, dicens: Facilius fuit Apollonio philosopho è Chalcide Romam venire, quàm è

domo

domo sua in Palatium: Capitolinus, & Cuspinianus in Consulibus.

M. Antoninus.

Sentiens sibi venenum à medicis in Commodi gratiam clàm propinatum, Tribuno militum signum postulanti, quam facetissimè respondisse fertur: Abi in orientem, ego enim iam ad occasum commeo. Xiphilinus.

Vibius Crispus.

Is fuit Vitellij luxuriosissimi imperatoris familiaris, cùm autem ob nocturnas comessationes atque compotationes in tam grauem morbum incidisset, vt ad tempus Vitelliano conuiuiis interesse nequiret, postquā parumper conualuisset, ad amicos facetè dixisse fertur: se omnino fuisse periturum, si hoc tempore tam grauiter non laborasset. Xiphilinus in Vitellio.

Idem.

* Rogatus, ecquis esset cum Cæsare in conclaui? respondit, Ne musca quidem. Ancipiti ioco Domitiani consuetudinem notans, cui mos erat quotidie sibi secretum horarium captare, nec interim aliud ferè nihil ageret, nisi quod muscas captas stilo configeret. Eras. in adag.

Hadrianus.

Cionium Commodum, iam adoptatum, cùm prætura honorasset, eundemque bis consulem designasset, videns hominem minus sanum esse, sæpissimè dictitasse fertur: Bone Deus, in quàm caducum parietem inclinauimus! Spartianus, & Cuspinianus in Consulibus.

Iulius Gallus.

Iulius Gallus, Senecæ frater, cùm vidisset Agrippinam atque Neronē Claudij Cæsaris mortem (cuius ipsius authores, tamen dolosi, fuerant) simulatè deflere, Claudiique laudes decantare, dixisse fertur: Alios necatos in carcere, trahi à carnificibus in forum magnis quibusdam vncis, & deinde in fluuium proiici: Claudium verò in cœlum vsque vnco à suis interfectoribus tractum esse. Xiphilinus in Claudio.

Satellius Quadratus.

* Caluisio Sabino de seruorum multitudine multa pecunia à se coempta glorianti dixit, Minori præcio totidem scrinia emisses. Idem Sabinum vt luctaretur orabat: cúnque ille diceret, Quomodo luctabor homo æger ac debilis, & vix viuere valens? Noli quæso, inquit Quadratus, hoc dicere: aspice quot seruos habes robustissimos. Seneca, epist. 27.

Fridericus imper.

Friderico Romanor. imperatori Amedæus dux Sabaudiæ (quem clerus Basileæ congregatus, Eugenio quarto à summo pontificatu deposito, in illius locū suffecerat, Felicémque papam quintum vocauerat) filiam, quam domi habebat viduam, iuuenē & forma præstātem, in matrimoniū obtulit, simúlq; dotis nomine auri nummûm ducenta millia, si Eugenio relicto. Petri successorem appellaret. Cæsar autem ad suos conuersus: Vendere, inquit, alij pontificalia solent: hic libenter emat, si reperiat venditorem. Æneas Syluius lib. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Martianus.

Is Nouatianus episcopus, cùm Sabbatium Iudæum Christianorum sacris initiasset, hominémque nihilominus Iudaicis deliramentis inhærere deprehendisset, quàm facetè di-

xisse fertur: Se multo melius fecisse si spinis, quàm Sabbatio, manum imposuisset. Nicephorus Callistus, lib.12, Eccle.histor.cap.31.

Basilius magnus.

* Valens imperator vt eum à constantia & orthodoxæ fidei professione reuocaret, misit Demosthenem quendam hominem furibundum & audacem, qui cùm blasphemias in Basilium debaccharetur, barbarismo quodam fortè lapsus est. Ad quod Basilius risu exclamauit, vidimus & nos Demosthenem sine literis. At eũ importunius oblatrantem ita obiurgauit, Tuum est de pulmentariis cogitare, & non diuina dogmata decoquere. Sozom. lib.6.cap.16.

Leontius.

Is episcopus Antiochenus, cùm videret Ecclesiam in doctrina dissentire, tangens caput suum iam canum, fertur dixisse: Hac niue soluta, lutum cogetur immensum. Per hoc ostendens, quòd ipso defuncto, illa discordia populo generaret seditionem. Tripartit.histor. libro 4. capite 35.

Sisinius.

Nouatianorum episcopus, interrogatus à quodam, cur episcopus iam factus, bis in die lauaret? facetè respondit. Quia ter non possum. Niceph. Calist. libr. 12. Eccles. histor. cap.12.

Idem.

* Leontius eum asperis verbis excipiens, dicebat, Vos Nouatiani templum habere non debetis, cùm pœnitentiam tollatis: Atqui, respondit Sisinius, neminem ita pœnitet vt me. Illo, cuius rei? sciscitante: Quod te viderim inquit. Suidas Sozom.

Idem.

A quodam percontatus, cur candidam vestem gestaret, quæ episcopum vt aliena minus diceret? Respondit: Tibi ostendendum potius est, vbínam scriptum sit, quòd episcopum pulla veste vti oporteat. Idem Niceph. libr. 12. cap. 12. Eccles. hist.

Anonyma.

Anus quædã cùm vidisset Iouianũ imperatorem forma quidem conspicuum, sed proceritate atque crassitudine corporis excellentem, atque aliquantulum mente etiam captum, dixisse fertur: O dij immortales, quã corpulenta est stultitia! Nice. Callist. lib.10.cap.vlt.

Ephraim Syrus.

Quum aliquando dies multos pro consuetudine sua ieiunio transegisset, & minister tempore cibum ei adferret accidit vt is ollã frangeret. Ephraim verò pudore iuxta & timore correptum illũ videns: Bono, inquit, esto animo. Quãdoquidẽ enim obsoniũ ad nos venire renuit. nos age ad id accedamus: & ad ollæ fragmenta concedens, comedit. Niceph. Callist. lib. 9.cap.16. Eccle.hist.

Ludouicus Crassus Fr.rex.

* In prælio contra Anglorum regem Henricum, ab equite quodã vrgebatur. Eques apprehenso fræno equi regij captum esse regem exclamabat. Ludouicus exerto gladio equitẽ obtruncauit, dicens, At ne in latrunculorũ quidem ludo rex solus capitur. Corrozettus, de dictis & factis memorab.

Nicolaus V. Pont. Rom.

Cùm ei renuntiatum esset, quosdam esse Romæ, qui bonos versus facerent: negauit bonos esse. Cur enim, inquit, ad me non veniunt, qui etiam poëtis malis pateo? Moleste tulit homo sapiens in vrbe sua esse,

ſe, qui literas ſcirent, & neſcirentur. Hermolaus Barbarus in Præfatione Caſtigationum ſuarum in Plinium.

Alphonſus.

Venationi admodũ deditus cùm percontaretur Antonium Panormitam, quínam Neapoli nobiles eſſent viri venandi ſtudioſi, an item ſcriptores de natura canum aliquid prodidiſſent? Quum tu, inquit Panormit. ad latus habeas rex, rerum harum omnium prudentiſſimum virum, ne aliunde quærites, quippe qui annos ſupra quadraginta cum hoc genere animalium ſit ita conuerſatus, vt noctes quoque ipſas cum canicula cubitauerit: hic tibi & canum naturas deſcribet, & illorum inſtituendorum artes tradere poteſt. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia non nominauerim. Cúmq; his dictis ſubriſiſſet: Antonius indicauit, ſub caniculæ nomine vxorem illius ſignificari, mulierem omnium clamoſiſſimam, pariter & rabioſiſſimam. Pontanus.

Idem.

Dicebat, ſibi videri eos maximè inſanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans, magnæ fœlicitatis eſſe ab improba muliere liberari. Eraſ. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm audiſſet, Senenſes, qui à bello Italico medij extitiſſent, in naturam partium inclinantes, poſtea ſedato bello diuiſorum militum prædam eſſe, dixiſſe fertur, Senenſibus eueniſſe, quod his ſolet qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à ſupernè habitantibus vrina vexentur. Panormit. libr. 4. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Cùm à Iacobo Alamano, homine quidem Chriſtiano, ſed Iudęis parentibus nato, diui Ioannis aureum ſimulachrũ venale exhiberetur, quingentorum aureorum pretio coëmendum: Non tu ſanè ineptus es, inquit, & maiorum tuorum longè diſſimilis, diſcipuli & ſeruuli imaginem tanti æſtimãs, cùm illi Ioannis ipſius magiſtrum & dominũ, & regem Iudæorum triginta non amplius denariis vendiderint? Panor. lib. 1. de reb. geſtis Alphonſi.

Idem.

De improbo efflagitore qui nullũ petendi finẽ faceret: Vereor, inquit, ne vxorem etiam demum meam petiturus ſit. Ibidem.

Idem.

Iocabundus quiſpiam, vel tentabundus potius, cùm dixiſſet, ad Alphonſum (de ſomniis autem erat diputatio) nocte præterita ſomniaſſe, dono ſe ab rege accepiſſe ſacculum aureis grauidum. Alphonſus facetè reſpondit: An ignoras, nullam eſſe Chriſtiano homini fidem ſomniis habendam? Pont.

Idem.

Cùm audiret Triſponium iuriſconſultum, qui deformorſiſſimam habebat vxorem, trecentos aureos furto amiſiſſe, ad amicos dixiſſe fertur: Triſponio melius eſſet, ſi fures vxorem quàm pecuniam abſtuliſſent. Panor. de rebus geſtis Alphonſi. lib. 1.

Anonymus.

Coloniæ Agrippinæ pictor quidã inſignis, ſed prodigus ac piger, & amator vini, quã plures Chriſti imagines cauponibus pignori dedit, eáſque hoc pacto perdere quã vendere ma-

luit. Interrogatus autem, cur non potius venderet? Ergo, inquit, me Iudæum quàm Christianum esse mauultis. Æn.Syl.li.1.comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Alexander qui ex du cibus Marouiæ erat, egregius bibulus, cùm mortem obiisset Viennæ, diémque illi (vt vocant) tricesimum in templo diui Stephani, cui præfuerat, canonici multique viri nobiles celebrarēt, sacerdos quidam, qui sitibundus cellam vinariam Præpositure intrauerat, vidisse se inter dolia deambulantem asseruit, & ecclesiam reuersus, cū orantes adhuc compresbyteros inuēnisset, Quid hic Alexandro inferias (inquit) agitis? Ille in suo templo lætus agit bibitque, vos autem siti arescitis. Æneas Syl.lib. 1. comment.de reb.gest.Alphonsi.

Anonymus.

Quidam cùm in tabernam venisset, ibidémq; hospitis vxorē cū ancillis plus satis rixantem, in prandio ferre nequiret, hospes conuersus ad hominem. Ecqua inquit, hæc est tua impatientia? duos ego & triginta nunc annos huius clamores & insaniam dies noctésque pertuli, tu verò ne horam quidem eam ferre potes? Quo dicto & hominis impatientiam leniit, & vxorem ab ira in risum commouit. Adrian. Barlandus.

Ludouicus vndecimus Gal. rex.

* Audiens indoctum quendam instructissimam habere bibliothecam, dixit. Eum similem esse gibboso, qui molem in dorso portans eam nunquam aspiceret. Corrozettus, de dict. & fact. mem.

De fama bona.

Socrates.

Rogatus, quo pacto quis posset honestam assequi famam? Si talis, inquit, esse studeas, qualis haberi velis. Veluti si quis bonus tibicen haberi cupiat, ea prestet oportet, quę à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodum qui medendi est imperitus, non ideo medicus est, quòd pro medico ascitus est, & vulgo medicus appellatur, ita non statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragiis declaratus sit, nisi sciat artem gubernandæ ciuitatis. Eras. lib.3. apoph.

Idem.

* Pulchritudinem famæ dicebat citò marcescere ex inuidia, ceu morbo quodam. Stob. ser.38.

Epictetus.

Interrogatus, quo pacto quis honestam famam assequi posset? respondit, Si bene vis audire, discito bene loqui: & cùm bene loqui didiceris, rectè facere conator, & hoc modo bonam famam acquires. Stob. ser.3. de Temper.

Idem.

* Si cupis, inquit, bene audire, disce bene dicere. Doctus autem bene loqui, da operam vt rectè agas: atque sic perfrueris bona fama. Stobæus sermone de virtute.

Isocrates.

* Plus tibi curæ sit vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquas. Nam hæ mortales sunt, illa verò immortalis. Stob. serm.46.

Age-

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Quid dici poterat breuius? ac rursus quid absolutius? Siquidem fucis parta gloria, vt nō est vera gloria, ita nec diuturna est. Plut. in Lacon. apoph.

De fama & rumore falso.

Thales.

INterrogatus ab amico quodam, quantum veritas abesset à mendacio? Quantum, respondit oculi distant ab auribus. Voluit significare, ea non semper certa esse, quæ communi fama sparguntur in hominum cateruа. Fama quippe (vt Maro ait) mobilitate viget, virésque acquirit eundo. quo fit, vt falsa multoties veritati adiungantur. Veriora igitur sunt ea quæ præsentibus oculis intuemur, quàm quæ ab aliis falsè relata audimus. Eras. lib. 8. apoph.

Stratocles.

Quum de parta quadam victoria nuntium accepisset, protinus ad populum retulit: vtiq; supplicatio diis immortalibus decerneretur persuasit. Aliquanto pòst, quum certior nuntius adferretur acceptę cladis, populo indignante quòd delusus esset: Ecquis, inquit, vestrûm quicquā damni accepit, quòd totum hoc triduum mea opera hilares lætíque fuistis? Eras. lib. 6. apoph. Fulgosus lib. 4. cap. 18. ex Plutarch.

Phocion.

Rumor cùm incerto autore obortus esset de morte Alexādri Magni, móxque Rhetores prosilirent, hortantes Athenienses vt statim bellum susciperent: Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam, si inquit, hodie mortuus est, cras & perendie etiam mortuus erit. Grauiter admonens, ne incertis rumoribus fiderent, & se temerè in summum periculum præcipitarent. Plut. in apopht.

De fame & siti.

Socrates.

DIcere solebat, Cibi condimentū esse famem, potionis sitim. Cicero libro 5. Tusc. quæst.

Idem.

* Arbitrari se dicebat, idcirco sues homines effectos à Circe, quòd famis & sitis impatientes, vario cibo & potu nutriuisset: Vlyssem autem partim Mercurij consilio, partim abstinētia sua, hoc periculo se exemisse. Xenoph. lib. 1. de dict. & fact. Socratis.

Diogenes.

In foro manibus operās, Vtinam, inquit, liceret sic perfricato ventre non esurire. Bruso. lib. 2. cap. 41.

Anonymus.

Apud Laconas ius, quod nigrum vocabāt, cùm maximè celebraretur, fertur Dionysius tyrānus, iuris ipsius gratia Laconicum emisse seruum. Et iussisse id sibi præparari, nulla impensæ habita ratione, sed quum gustasset, indignabundus expuisse dicitur. Tum verò coquus, ô rex, inquit, hoc ius tibi sumēdum est, cùm te Laconicè exercueris, in Eurotáq; laueris. Brus. lib. 2. cap. 41. ex Ciceronis lib. 5. Tusc. quæst.

Antiphanes.

* Dicebat famem omnia dulcia reddere præter seipsam:& paupertatem morum esse magistrã. Stob. ser. 93. vide apopht.de paupertate.

Darius.

In fuga cùm aquam turbidam, & cadaueribus inquinatã bibisset, negauit vnquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel perrarò sitiens biberat. Cic. libro 3. Tuscul. quæst.

Artaxerxes.

Artaxerxes quum in fuga quadã direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? Plut.in Reg.& imp.apoph.

Idem.

Artaxerxi iam siti deficienti, Peribarzanes eunuchus, quum aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit, putris aquę cotilas octo continentem, eam aquam cùm rex ebibisset, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam sibi visam suauiorem, confessus est. Erasm. lib. 5. apopht.

Lysimachus.

Lysimachus superatus à Dromichete in Thracia, quum se ipsum totúmque exercitum propter sitim tradidisset, Postquam captiuus bibisset: O dij, inquit, quàm paruæ voluptatis causa meipsum ex rege seruum effeci. Brus.lib.7.cap.6.ex Plut.

Ptolemæus Lagi F.

Quum peragranti Ægyptum, comitibus non cõsequutis, cibarius in casa panis datus esset, negauit vllum cibum vnquã sibi visum suauiorem. Aderat enim optimum condimentum, fames. Erasm.lib.6.apoph Cic. lib.5.Tusc.quæst.

Stratonicus.

Ad quietem iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athenæus.

C.Marius.

Quum castra metatus esset aduersus Teutonas, in loco qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus se sitire, ostendit illis flumen proximè hostium vallum lambens, Illinc inquit, nobis potus sanguine venalis est. At illi iusserunt, vt se quò vellet duceret, donec liquidũ haberent sanguinem, nec totus adhuc præ siti diriguisset. Plut.in Rom.apoph.

M.Cato.

In oratione quam habuit ad populum tumultuantem de frumento diuidendo, ait. Perdifficile esse, ad carentem auribus ventrem verba facere. Venter quippe cibi auidus, pręcepta non audit. Plut.in Catone.

Iul.Cæsar.

Dicere solitus est, sibi idem esse consilium aduersus hostẽ, quod plerisque medicis contra morbos corporum, fame potius, quàm ferro superandi. Nam medici non nisi tentatis omnibus, ad sectionem descendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos: aduersus omne morbi genus iudicant inediam. Huic simile est, quod dicere solebat Domitius Corbulo, hostem dolabra, id est, sensim esse vincendum. Securis statim incidit, dolabra paulatim idem efficit. Eras.lib.4.apoph.

Alphonsus.

Videns rusticum quendam humi prostratum vuas comedentem auidè, ad suos conuersus: Vtinam mihi, inquit, isto otio comedere Dij dedissent. Panor.li.2.de reb. gest.Alphõsi.

De familiaritate.

Lacides.

ACcersitus ab Attalo rege, respõdit, imagines eminus esse spectandas. Innuens, arctam assiduámq; familiaritatem sæpè minuere virtutis admirationem. Laërt. lib. 4. cap. 8.

Cato Vticensis.

Munatio quęrenti, quòd in Cypro Catonem adiens, parum ciuiliter repulsus esset, quum nihil esset negotij sed intus cum Canidio fabularetur: sic se purgauit Cato, vt diceret, Se vereri, ne iuxta Theophrasti sententiam, nimia amicitia causam aliquando daret odio. Eras. lib. 5. apopht.

De fastu.

Diogenes.

* FAstus (inquit) tanquam pastor quoquo libet vulgus hominũ ducit. Stob. serm. 22.

Antisthenes.

Inuisens Platonem aduersa valetudine laborantem, ac visa pelui in quam vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video, fastum non video. Solebat enim quemadmodũ Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaque quum in pompa quadã equestri, quidam equus crebro hinnitu ferociáque spiritus excelsos testaretur, eóq; vehemẽter à Platone laudaretur, versus ad Platonẽ: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. Laër. li. 6. cap. 1.

Plato.

* Dicebat, sicut aerem ex vtribus quippiã infusuri exigunt: sic exhauriendam ex animis iuuenum falsam opinionẽ & fastum. secus enim fastu turgentes, nihil boni aut solidi admittunt. Stob.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputandam, & relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia nõ sunt desperãda, sed quod redundat, recidendum est. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Vide apopht. de Arrogantia & Superbia.

De fato.

Thales.

INterrogatus, quid in tota rerum natura esset robustissimum? respondit, Fatum. cũcta enim superat. Laër. lib. 1. cap. 1.

Solon.

* Dicebat, statum mortalibus adducere mortalibus mala simul & bona. Stob. ser. 9. Sacra autem philosophia asserit, mala ex peccato, bona ex Dei gratia oriri.

T. Vespasianus.

Quum à duobus clarissimi ordinis esset in ipsum coniuratum, ac facinus eò processisset, vt iam inficiari non possent, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit, ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Illis autem perculsis, & animi pręsentiam admirantibus, Videtísne, inquit, principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu? Eras. lib. 8. apopht.

Ascletario.

Ascletario mathematicus à Domitiano imperatore interrogatus, quis exitus vitæ ipsum expectaret? firmauit, fore vt breui laceraretur à canib. Domitianus igitur è vestigio inter-

fici illum imperat, atque accuratissimè sepeliri, ad artis derisionem. Sed repentina tempestate deiecto funere, semiustum cadauer canes discerpserunt. Brus. lib. 2. cap. 38.

Cosmus Flor. dux.

Alphonso Aragonum regi malè pacatus, vir, alioqui magnus & illustris, cùm Alphonso dono mitteret Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis, qui aderãt, ne per immortales deos librum attrectaret, ab hoste missum, veneni suspectum. Rex prima facie visus est medicis assentiri, illis animo illudẽs. Nam cùm Liuius in medio constitutus esset, illum manibus accepit, legit & euoluit. Subinde medicos, qui continuè aduersarentur, rogitãs, vt desinerent ineptire. Regum quidem animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura & tutela, sacras lætásque agere, inquiens. Panor. lib. 1. de rebus gest. Alphonsi.

De fauore.

Orontes.

Artaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus, & condemnatus esset: Quemadmodũ, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantum possunt ponere: sic regum amici nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis subducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis. Plut. in apoph. Regum.

Solon.

Suprà titulo de Amicitia regum & principum.

Iul. Cæsar.

Postquam Publius Mimus in scena superasset omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæsare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione seruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauẽte iudice superatur. Erasm. lib. apoph.

De fauore, arte & largitionibus captato.

Dionysius iunior.

Se multos quidẽ alere liberalium artiũ doctores dicebat, non quòd illos admiraretur, sed quia per illos ipse aliis admirationi esse vellet. Sciebat, populũ de illis, tanquam de viris ornatissimis, magnificè sentire, & hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Simili arte hodie fortassis principes quidã alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horũ consiliis geri pleraq;. Eras. li. 5. apoph. ex reg. & imp. apoph.

Darius.

Suprà de Clemẽtia. & infrà de regno virtute stabiliendo.

Philippus.

Alexander Magnus cùm fauorem suorum ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hæc fama ad Philippum parentem delata esset, filium illico accersit, & grauiter his verbis obiurgauit: Quæ te, malûm, ô fili, ratio in istam spem induxit, vt eos putes tibi fauere, quos pecunia tibi deuinxisti? Plut. in apoph.

Glaucia & Libo.

Celebratur Glauciæ dictum in Metellum, Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ solet esse contigua. Notauit autem illum, quòd multos sibi cibo largitionibúsque deuinciret. Idem aliis

verbis Libo obiecit Galbæ. In corte aluntur animalia domestica. Eraſ.lib. 6.apophtheg.

Anonymus.

Quidam dixit, eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitij cauſam illi fuiſſe. Vnde Cæſar Auguſtus cogitauit aliquando de tollendis huiuſmodi largitionibus. Inſincerus fauor eſt, qui donis emitur: quæ ſi minuas, ingens murmur: ſi tollas, ſeditio grauis oritur. Eraſ.lib.6.apoph.

Conſule apoph. de Benignitate, & Beneuolentia, Humanitate, &c.

De feriis & diebus feſtis.

Diogenes.

LAcedæmone peregrinum quendam conſpiciens ſeſe ſtudioſè ad feſtum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono feſtus eſt? Senſit, hunc mũdum eſſe phanum Deo dignum, in quo conſtitutus homo ſemper honeſtè, velut in conſpectu numinis omnia cernentis, verſari deberet. Detorſit huc prouerbium quo dicitur, Pigris ſemper eſſe feſtum. Laert.lib.6.

Antiſthenes.

Interrogatus, quid eſſet dies feſtus? Gulæ irritamentum, & luxuriæ occaſionẽ eſſe dixit. Stobæus, & Maximus ſer. 27. Antonius in Meliſſa. part.1. ſerm.39.

De fide ſeruanda.

Anaxarchus.

CVm à Nicocreonte grauiter torqueretur, vt conſcios proderet, poſt multa in tyrannum conuitia, linguam ſibi ipſi dentibus abſcidit, commanducatam in tyranni faciem expuit, his prius verbis emiſſis: Non erit hæc corporis pars tuæ ditionis. Voluit vir conſtantiſſimus, potius ſibi ipſi amputare linguam, & perire penitus, quàm non ſeruare ſilentij fidem. Laert.lib.9.cap.10.

Zeno Eleates.

Accuſatus quòd in perniciẽ Nearchi tyranni coniuraſſet, ductus ad tormenta vt coniuratos proderet, indicauit eos qui tyranno omniũ amiciſſimi erant, neglectis conſciis: qui poſtquam pœnas dediſſent, interrogatus à tyranno, num quis præterea occidendus ſupereſſet? Tu ſolus, inquit, Reipubl. pernicies, ſuperes, quibus dictis, dentibus linguam abſcidit, & in tyranni faciem expuit. Maluit enim mori quàm indicare eos qui occiſo tyranno ſaluam cuperent eſſe rempublicam. Laert.lib.9.cap.5.

Eurycratidas.

Percontanti cur Ephori per ſingulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent? Vt inter hoſtes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore Reipublicæ diſcrimine pacta violantur in bellis: ſed illic quoque violantur ab his, qui domi conſueuerint fallere. Plutar. in Laconicis apophtheg.

Alexander.

Quidam cùm rupem teneret inexpugnabilem, vt putabatur, ſemet Alexãdro dedidit: at Alexander non ſolùm eius ditionis principem eſſe iuſſit, verùm etiam addidit, dicens: Hic homo mihi videtur ſapere, qui ſe maluit bono viro, quàm loco munito concredere. Et ſic fidem hoſti ſanctiſſimè ſeruare voluit. Plutarch. in apoph.

Hanno & Ro. Coſſ.

Amiſſa nauium claſſe prope Sici-

liam insulā omnium fertilissimam, Carthaginenses de pace cum Romanis incunda consultabant. Hamilcar cùm negaret se iturum esse ad consules Romanos, timens ne idem accideret ipsi à populo Romano, quod Pœni fecerant Cornelio Asinæ consuli Romano (qui cōtra ius gentium catenis vinctus est) Hanno fidem Romanorum considerans, profectus est in vrbem vt pacem impetraret, qui dum liberius legationis suæ rationes exposuisset, à tribuno audiuit: illi posse accidere, quod accidisset Cornelio consuli. Verùm cùm vterque consul tribunum compescuisset, responderunt: isto metu Hanno te fides nostræ ciuitatis liberat. Eras.lib. 6.apophtheg.

Fabricius.

Pugnaturus contra Pyrrhum regem, à medico regis epistolam accepit, qua promittebat se regem veneno necaturum esse, si iuberet. Verùm eam epistolam misit Fabricius ad hostem crudelissimum, & admonuit vt sibi caueret ab insidiis potius amicorum quàm hostium. Quis non admiretur Fabricij erga hostem immanissimum fidem, quem amicè monuit vt tutè periculum euitaret? Secus faciunt hodie duces, qui clàm insidias hostibus struunt, contra iustitiam, fidem & omnem æquitatem, vt victores etiam ex coempta victoria domum gloriabundi redeant. Valerius Maxim.

Cicero.

Dicente illi Metello, plures testimonio peremisti, quàm patrocinio seruasti: Nempe, inquit Cicero, plus est mihi fidei quàm eloquentiæ. Plut.

Pontius Centurio.

Captus à Pompeij socero Scipione, cùm isto modo ei salus daretur, si se futurum Cn. Pompeij militem affirmasset, ita respondit: Tibi quidem Scipio gratias ago, sed mihi iniusta conditione vitæ non est opus. Maluit autem Pōtius mori, quàm fidem Cæsari datam frangere. Bruson. lib.2.cap.35.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est: Tantum valere ad fidem debere principum verbum simplex, quantum priuatorum hominū iusiurandum. Turpissimum enim est fidem fallere, in regibus verò longè turpius. Pan.libr. 1.de Alphonsi reb.gest.

De fiducia sui.

Themistocles.

CVm Eurybiades baculum sustulisset in Themistoclem obstrepentem: Percute, inquit, sed tamen audi. Præsens animus, & suo fidens consilio. Plut.in Græco.apoph.

Epaminondas.

Postquam Alexandrum Pheræorum tyrannum Thebanis infensum, Athenienses sibi fecissent amicum ac socium, isque polliceretur illis, se perfecturū vt minam carnium emerent semiobolo: videlicet significans, se immensum numerum pecudum ac iumentorum adducturum è præda: Epaminondas, At nos, inquit, Atheniensibus ad coquendas istas carnes ligna gratis suppeditabimus. Nā syluas ipsorum succidemus, si se plus satis admisceant nostris negotiis. Plutarchus in apoph.

Xerxes.

Cùm importarentur ad eum Atticæ cariæ venales, negauit se illas esurum, donec regione potitus esset, quæ

quæ illas ferret. Tam ingens erat excelsi pectoris fiducia. Plut. in apoph.

Fabricius.

Pyrrho hortanti vt apud se ageret, imperij socius futurus: Ne tibi quidē isthuc expedierit, inquit. Nam si Epirotæ nostrûm vtrunque pernorint, mihi regi quàm tibi parêre mallent. Plut. in apoph.

Scipio maior.

Cùm obsideret oppidum humili loco situm, prominente illinc Veneris templo, iussit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertio pòst die ius ibi redditurus. Et quod se facturum prædixit, fecit vrbe capta, tanta erat fiducia victoriæ. Plut. in apoph.

Sylla.

Cùm ad sociale bellū magnis cum copiis missus esset circa Limernam, è vasto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlum perueniens constitit. Id vates interpretati sunt, quòd vir bonus, aspectu eximius & admirandus principatū adeptus, præsentibus turbis ciuitatem liberaturus esset. Hoc audito Sylla. Ille, inquit, ego sum. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, ignísque concolorem: nec se ait suæ virtutis pudere, qui res tam multas, támque præclaras gessisset. Plutarch. in Sylla.

Idem.

Cùm Athenienses ad eum duos trésve misissent de pace acturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem ciuitatis faceret, sed Theseum, Eumolpum, & res aduersus Medos gestas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit, ô beati, istásque orationes vobiscum referte, non enim discendi cupidus huc missus sum à populo Romano, sed vt rebelles subuertam. Plut. in Sylla.

M. Crassus, & Parth. legati.

Cùm Parthi denuntiassent Crasso per legatos, vt suæ ætati consulens, à bello abstineret, iam sexagenarius, respondit: In Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hîc Agidis legatorum vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plutarchus in Crasso.

Iul. Cæsar.

Cùm Romę maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Qu. Catulo, primæ apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipsum ad fores deducenti: Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelsa indoles, omnísque repulsæ impatiens. Plutarchus in Roman. apoph.

Pompeius.

Quibusdam se videre negantibus quomodo posset Cæsaris impetum sustinere, hilari vultu vetuit illos hac de re esse solicitos. Nam simulac, inquit, solum Italiæ pede pulsauero, exilient affatim equestres pedestrésque copiæ. Præsens quidem animus, si fortuna respondisset. Plutarch.

Anonymus.

Maximinus quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipso præsente Græcos versus recitauit, quorum hæc est sententia:

Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Qui ab vno nō potest occidi, à multis occiditur. Capitolinus.

De fiducia artis.

Antigenidas.

CVm scitè canens populo minus probaretur: Mihi, inquit, cano & Musis. admonens, prorsus esse contemnendum imperitæ multitudinis iudicium, quum artis abundè magnum præmium sit ipsa conscientia. Eras. lib. 6. apoph.

Anacharsis.

Cùm ex patria Athenas ideo profectus esset, vt apud Solonem philosophiæ studiis animũ excoleret: reuersus in patriam, leges Scytharum iuxta consuetudines Græcorum formare voluit, ob quam causam à fratre in venatione occisus est. Verùm cùm iam moreretur, in hæc verba prorupit: Ego ob eruditionẽ meam incolumis è Græcia dimissus sum, & nunc per inuidiam, in propria mea patria trucidor miser. Laert. libr. 1. cap. 9.

Euripides.

Quum populus Atheniensis tumultuaretur, offensus sententia quadam in illius tragœdia, quæ tum agebatur & authorẽ efflagitaret vt eam mutaret, progressus in scenam dixit, Se vt populum doceret, non vt ab eo disceret, fabulas solere componere. Eruditio sibi conscia cõtempsit multitudinis iudicium. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Apud Alcestidem tragœdiarum scriptorem aliquando questus est, quòd summo tridui labore adnixus, non potuisset nisi tres versus absoluere. Cõtra Alcestidi glorianti, quòd ipse perfacilè centum absoluisset vno die: At tui, inquit, ad triduum modò mei in omne æuum duraturi sunt. Eras. lib. 6. apoph.

Collige quædam huc spectantia, de Eruditionis fructu.

De fiducia & abusu Potestatis.

Dionysius.

CVm obiurgaret filium, quòd ciuis cuiusdam Syracusani vxorem stuprasset, cùm hoc tam indignum facinus à parente suo nunquã vel vidisset, vel audiuisset etiam ab aliis: respondit filius: Verum est pater, hoc abs te nunquam audiui: sed id accidit, quòd nunquàm patrem regem habuisti. Ad quem pater: Nec tu quidem mi fili, nisi hæc facere desinas, vnquam habebis filium regem. Quod mox contigit. Nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multo pòst ob indigna facinora Syracusis pulsus est. Fulgosus libr. 7. cap. 2.

Antoninus imp.

Cùm pecuniam multam, partim à plebe, partim etiam à senatoribus minis atque vi extortam profudisset, obiurgatus à matre, quæ aliquam pecuniæ partem in alium vsum conferre conabatur: Desine, inquit, solicita esse de pecunia, & ostendens gladium nudatum: Quandiu hunc habebimus, nihil deerit nobis. Fretus enim sua potentia, nihil in toto imperio esse sibi ipsi persuadebat, quòd armata manu rapere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonino.

Idem.

Idem quũ propter nefaria quædã facinora se à senatu contemni animaduerteret: Certò, inquit, scio vos rebus à me gestis minimè contentos

tantos fore:propterea in armis sum, habeóque apud me milites, vt possim rumores, qui sparguntur de me, contemnere. Dion, & Xiphilinus.

De senectutis fiducia, vide apopht. de Senectute.

De fiducia meritorum.

Socrates.

QVum iudices inter se discreparent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quæ feci dignum me censeo, qui ex publico alar in Prytaneo. Nam hoc honoris habere solebant, qui præclarè de Republica fuissent meriti. Cicero lib. 1. de Oratore.

Epaminondas.

Quum Lacedæmone reuersus, cum suis commilitonibus capitis postularetur, eo quòd præter legem Bœoticæ præfecturæ menses quatuor addidisset, iussit vt duces in ipsum reiicerent crimen, tanquam vi compulsi. Ipse autem pro se dixit, non habere se sermones factis meliores. Sentiens, ipsas res gestas reo patrocinari debere. Quod si, inquit, omnino aliquid dicendum est apud iudices, peto vt cùm me occiderint, columnæ damnationis titulum ascribant, quo Græci videant, quòd Epaminondas Thebanos nolentes coegerit, Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat ac Messenam incoluerat, annis 230. igni ferróque populari: tum Arcades inter se conciliare résque illorum componere: denique Græcos libertati restituere: Hæc enim omnia sub ipso gesta erant. His auditis, discesserunt iudices, & calculos de illo ferre non potuerunt. Plut. in apoph.

Scipio maior.

Scipioni Senatus decreuerat, vt pecunias sumeret ex ærario, at quum quæstores ærarij negarent se eo die aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua nõ clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligenter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut. in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit. tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Carthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxim. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorum fiducia, vt repentè iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem. Plut. in apoph. & Plin. iunior de Viris illustribus.

De filiis siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id ex amicis illius quodam vidente, rogauit,

ne cui hoc quod viderat diceret, priusquam ipse quoque liberorum parens factus esset. Festiuè subindicans, eum lusum nequaquam leuitatis, sed amoris fuisse. Plut. in Lacon.apoph.

Crœsus.

Quum Cambyses se cum patre Cyro conferret, amicis, illum patre præstantiorem affirmantibus: Crœsus respondit, illum nondum patri æquandum, qui nondum reliquisset filium. Sentiens, & hoc esse non infimum erga rempublicam meritum, si non solùm ipse te præstiteris egregium virum, sed aliquem tui similem gignas, educésque patriæ. Erasm.lib.6.apoph.

Cæsar.

Quum Romæ videret peregrinos quosdam locupletes, canum ac simiarum catulos in gremio circumferentes, eósque habere in deliciis, percontatus est. Num apud illos fœminę parerent liberos. Sentiens, nullos catulos esse iucundiores infantibus. Plut.in vita Periclis, tametsi non indicat, cuius Cæsaris hoc dictum sit: suspicor esse Augusti.

Antoninus Pius.

Biduo priusquam moreretur, admissis amicis, aperuit sententiam suam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens: Se æquo animo mori, cùm filium relinqueret. Capitolinus.

De filiorum pietate in parentes.

Thales.

Filios subinde admonebat, vt parentibus bene facerēt, his verbis: Quale præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expectato. Laert.lib.1.cap.1.

Pittacus.

Filium admonens, ne cum patre in iudicio litigaret, his verbis vsus est: Si patre iniquiora dixeris, damnaberis: sin ęquiora, vel ob istud damnari dignus es. Stob.serm.177.

Telectus.

Cuidam nuntianti, patrem de eo malè loqui: Nisi inquit, illi dicendum esset, haudquaquam diceret. Maluit in se trãsferre culpam, quàm committere vt pater quicquam temerè loqui videretur. Habes & pietatis simul & modestiæ exemplum. Plut.in Lacon.

Idem.

Percontanti, quare mos esset apud Spartanos, vt iuuenes assurgant senioribus: Vt, inquit, assueti honorem habere nulla propinquitate iunctis, magis honorent parentes. Optima ratio consuefaciendi ad debitum officium, si vltra quàm debetur doceamur præstandum. Veluti si quis assuescat cum vxore verecundè castéque conuiuere, multò minus improbus erit apud alienas. Plut.in Lacon.

Agis.

Agidem vltimum regem Laconum huius nominis, cùm rogassent parentes, vt sibi in re quapiam iniustè adesset, recusauit illis aliquandiu. Verùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scientiam. Verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Plut.in Laco.apoph.

Scythæ.

Dario totius regni viribus subinde im-

de impetum faciente, Scythæ paulatim cedentes, ad vltimas solitudines peruenerant. Interrogati tandem ab eo, quem fugiendi finem essent facturi? responderunt se nec agros, nec villas, nec vrbes, pro quibus dimicarent, habere: cęterùm cùm ad parentum suorum monumenta peruētum esset, tum deniq; sciturum Darium, quomodo Scythæ solerent præliari. Eras. 6. apoph.

Alexander.

Cùm sibi multa de matre scripsisset Antipater: Ignorat, inquit, Antipater matris vnicam lachrymā multarum calumniarum epistolas delaturam esse. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adolescentes, vt in solitudine seipsos, in via obuios, & domi parentes diligenter reuererentur. Laert. lib. 5. cap. 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & honestè gessisset in vita illud sibi dicebat esse iucundissimum, quòd vtroque parente viuo Leuctrica pugna vicisset Lacedæmonios. Vir pius non tam sibi gratulatus est eam obtigisse gloriam, quàm hanc voluptatem ex se contigisse his, quibus vitam suam acceptam ferebat. Plutarch. in apopht.

M. Cato.

Adolescens quidam patris vita defuncti inimicum mox in ius vocauit, vltúsque est. quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdísve, sed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare. Eras. lib. 5. apoph.

Coriolanus.

Cùm meritò iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à sacerdotibus exorari posset: Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in castra venit. In cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sine, inquit illa, prius sciam, vtrùm ad hostem an ad filium venerim, & vtrum captiua an mater in castris tuis sim. Hæc aliáque quum dixisset, matrem complexus: Expugnasti, inquit, & vicisti iram meam. Patria te, quamuis mihi merito inuisam, huius precibus dono. Liuius.

Anton. Geta.

Qum Antonini Getæ pater Seuerus destinasset omnes diuersarum partium occidere, inter suos dicere solitus est: Hostes vobis eripio. adeò consentiente Bassiano, vt liberos etiam illorum suaderet necari, Geta puer interrogauit, quantus esset occidendorum numerus? eum quum pater edidisset, rogauit, num isti haberent parentes ac propinquos? quū responsum esset, Habere, & quidem multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate tristes futuri sunt, quàm læti; quòd vicimus. Valuisset cordatum pueri dictum, nisi quorundam crudelitas obstitisset. Aelius Spartianus.

De filiorum impietate in parentes.

Solon.

INterrogatus, cur nullas leges aduersus eos qui parentes verberassent constituisset: Quòd nullos, inquit, tales exstituros existimabam. Anto. in Melissa, parte 2. ser. 11. Max. sermone 23.

Diogenes.

Ad eum qui patrem despiciebat:

Non te pudet, inquit, eũ contemnere, cui debes hoc ipsum quòd tibi places? Dicti gratia sita est in allusione contrariorum. Pugnant inter sese, despectui esse, & sibi placere. Laert. lib. 6.

Plato.

Videns quendam erga patrem suũ fastuosius agere: Non desines, inquit, adolescens illum contemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. ser. 77. & Max. ser. 33.

De filiorum abdicatione.

Aristippus.

INcusante quodam, quòd filium sic abiiceret, negligerétque, quasi ex ipso natus non esset: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit, eos non habendos pro filiis, qui nihil haberẽt alioqui, quo se parentum affectui commendent, nisi quòd ab ipsis progeniti sint. Ita senex in comœdia: Tantisper te volo meum, dum id quod te dignum est, facis. Laer. lib. 2.

Anonyma.

Lacæna quædam, filium qui profectus in militiam, in acie loco fugerat non tantùm vt ignauum & inobedientem abdicauit, sed occidit penitus. De qua hoc extat apud Plutarchum in Lacęnarum apophtheg. epigramma.

Germen iners abeas ad tartara, téque perosus
Eurotas, ceruis nec det aquã timidis.
Ignauus catulus, mala sors, hinc vade sub orcum.
I, Sparta indignus, quẽ nec ego peperi.

Damatria.

Cùm filium haberet, qui se in bello non strenuè gessisset, domùm redeuntem non abdicauit tantùm, sed occidit etiam: dicens, Nequaquam conuenire, vt ex fortissimis parentibus natus filius, ignauus superstes esset. Plut. in Lacænarum apoph.

Teleutia.

Quum Chij exules venissent Spartam, quàm plurimi multis nominibus incusabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad se accersit. ex his vbi cognouisset, quæ filio obiicerent, videreturque filius in culpa esse, scripsit illi in hunc modum: Mater Pædaro. Aut melius viue, aut illic mane. Virago mortem minata est filio, ni mores corrigeret suos. Plutarch. in apoph. Lacænarum.

Alexander.

Reprehensus ab vxore, quòd filium inutilem abdicasset, diceretque ex eo esse, cùm expuisset in terram, Et hoc, inquit, ex me est, at non vtile. Max. serm. 23.

Augustus Cæsar.

Iuliam filiam ac neptem relegerat: deinde Agrippam, prius adoptatum, pòst ob sordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem solebat exclamare versu Homerico:

αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τ᾽ ἔμμεν, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι. id est,

O vtinam cœlebs vixissem orbúsque perissem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, seu tria carcinomata sua. Suorum enim mortem leuius ferebat, quàm dedecora. Quin & testamento cauit, ne si quid accidisset Iulię filię & nepti, sepulchro suo inferrentur. Erasm. lib. 4. apoph. ex Suetonij Augusto.

De

De fine vbique spectando.

Agesilaus.

AVdiens quendam Persarum regis adhuc iuuenis admirari felicitatem, respondit: Nondum vitæ finis adest, vir optime. Nam ne Priamus quidem quum eius esset ætatis erat infœlix, qui tamen miserè iam senex in Troiano incendio extremũ clausit diem. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Interrogatus, quem arbitraretur ducem præstantissimum: seipsúmne, an Chabriam, an Iphicratem? Id inquit, iudicatu perdifficile est, donec viuimus. Alludit ad Solonis dictum, qui finẽ hominis vbique spectabat. Quàm diu enim viuit homo, potest ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare. Plut. in apoph.

Fridericus imper.

Percõtatus aliquando quid homini optimum possit contingere? respondit, Bonus in hac vita exitus. Æneas Syluius libr. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

De fœlicitate.

Thales.

CVidam quærenti quis esset fœlix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo eruditus, siue castigatus. Cupiditates enim animorum morbi sunt. Laërtius lib. 1. cap. 1.

Anaxagoras.

Ab homine quodam malè sano interrogatus, quínam fœlices essent? respondit, Nemo sanè ex iis quos tu fœlices existimas, sed is quem tu miserum credis. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Vnicam fœlicitatem esse existimabat, qua fieret vt reuera lætemur, nec vnquam tristemur, quocunq; in loco aut tempore. Stob. ser. 101.

Idem.

Veram fœlicitatem esse dicebat, quæ faceret vt mens & anima in perpetua tranquillitate hilaritatéq; collocentur. Stob. serm. 101.

Ariston.

* Vt nihil iuuat (inquit) ægrum lectus quem pedes aurei fulciunt, sic neq; stultum fœlicitas externa. Stob. serm. 101.

Democritus.

Eum fœlicem esse dicebat, qui cũ exiguis pecuniis hilaris esset. Infœlicem autem, qui inter magnas opes tristaretur. Stobæus ser. 101.

Socrates.

Interrogatus quid esset fœlicitas? Voluptas, dixit, quam pœnitudo nulla sequitur. Stob. 101.

Idem.

Interrogantibus quínam essent fœlices? respondit: Illi qui mentem bonam & rationem possident. Stob. ser. eodem.

Idem.

* Polus quidam ab eo sciscitabatur, vtrum magnus Persarum rex fœlix esset? Nescio inquit, an eruditione & iustitia sit instructus. In hoc enim hominis fœlicitas consistit. Et miser homo est, si iniustus. Plato in Gorgia.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus vt ipsis leges scriberet, ac Reipublicæ statum componeret, recusauit dicens, Perdifficile esse condere leges tam fœlicibus: indicans, eos non facilè parere salubribus monitis, qui successu rerũ elati, sibi fœlices viderẽtur. Laër. li. 3.

Antisthenes.

Rogatus quid esset mortalibus beatissimum? Fœlicem, inquit, mori. Hæc sententia consentit cum illa Solonis: Qui fœliciter absoluit vitam, huic nihil sinistri potest accidere, quod fœlicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diuturnam vitam. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Solon.

Crœsus Lydius rex omnium ditissimus, accitum ad se Solonem, in congressu rogauit, An quis esset se fœlicior? Cui Solon, Tellum ciuem suũ fœliciorẽ, qui filios habuerit pro batissimos, & pro patria fortiter occubuisset, dixit. Crœsus autẽ, putans Solonem omniũ vrbanitatum expertem, iterum contendit: Num post Tellum, alium beatiorem nosset? Cleobẽ dixit, & Bitonem, Argiuos, qui mirifico inter se amore, tũ summa in matrem obseruantia se fœliciores esse ostenderant. At Crœsus iratus, interrogauit etiam, an in beatorum numerum non meritò reponeretur? Solon respondit: Nondum te fœlicẽ prædicamus, adhuc enim es in fortunæ & affectuũ potestate. Quã primùm autem mortuus fueris, tum demum videbimus quàm fœlix fueris. Plut. in Solone.

Demetrius Cynicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infœlicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi. Non licuit enim illi se experiri vt ex voto illi fluxerint omnia vt ante votũ: malè tamen de illo dij iudicauerunt. Indignúsque visus est, à quo vinceretur aliquando fortuna quæ ignauissimũ quemque refugit. Senec. lib. quare bonis mala accidant.

Iamblichus.

* Fœlicem eum esse dicebat, qui Deo, quatenus fieri potest, similis fuerit, perfectus, simplex, purus, & se paratus ab humana vita. Stob. ser. 101.

Sylla.

Sylla cognomento Fœlix, inter fœlicitates suas, duas præcipuas ducebat: alterã, quòd Pium Metellum haberet amicum: alteram, quòd vrbẽ Athenarum non subuertisset. Plut. in Ro. apophtheg.

Vide apopht. de Beatitudine vera, & Fortuna.

De fœnore.

Pittacus.

* Quæsitum vbique lucrũ inexplebile esse dicebat. Sto. serm. 10.

Periander.

* Dicebat quęstum turpem esse grauem thesaurum. Eod. ser.

Socrates.

* Interrogatus, quinã auari essent? qui turpia venantur, inquit: & necessarios amicorum negligunt. Eod. ser.

Polianus.

* Fœneratores pecunias habere & non habere dicebat. Nã dum omnia ad vsuram trahunt, nihil habent, & quod habent alius habet. Ibid.

Vide apopht. de Auaritia, Iniustitia, Lucro & Vsura.

De forma & pulchritudine corporis.

Bion.

Formam dicebat esse bonum alienum. Sentiens, extra hominem esse, quod ipse sibi nec dare potest, nec tueri datũ. Animi bona verè nostra sunt. Laërtius lib. 4. cap. 7.

Zeno Cittieus.

Formam aiebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refer-

refertur, Vocem esse formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rursus oratio composita gratiã addit formę. Laër. li. 7. ca. 1.

Idem.

Dicenti formoso cuidam, non videri sibi amaturum sapientem: Nihil ait, vobis formosis est infœlicius. Bruson. lib. 2. cap. 44.

Socrates.

Vocabat formam modici temporis tyrannidem. Bruson. lib. 2. cap. 44.

Plato.

Cùm exprimere tentaret, quidnã forma hominis esset? Naturæ priuilegium, vocauit. Bruſ. lib. 2. cap. 44.

Diogenes.

Formosum adolescentem formæ causa amari conspicatus dixit: Quin operam das adolescens, vt corporis amatores ad animam transferas? Antonius in Melissa, serm. 60. par. 1. Hoc autem Stob. ad Æsopum refert.

Idem.

Conspecto adolescente mollius compto, dixit: Si viris quidem te ornas, infœlix es: sin mulieribus iniustus. Anto. in Melissa, par. 1. ser. 60.

Idem.

Speciosa scorta reginas appellabat, multos enim facere, quæ perceperint. Stob. ser. 63.

Aristoteles.

Aristoteles cùm adolescentẽ se commere vidisset: Non erubescis, quòd cùm natura te virum fecerit, tu teipsum effœminas? Antonius in Melissa, parte 1. ser. 69.

Idem.

Cùm iuuenis quidã facie formosus, sed moribus petulans, inter alia conuitia ei diceret: Si tã exosus essem ciuibus, vt tu es, laqueo vitã finirem, respondit: Ego verò laqueũ mihi inferrem, si ita me ciues amarent vt te. Notauitautẽ adolescentis petulantiã Aristoteles, cui ostendebat, quàm turpiter ob tam insignem corporis formam à ciuibus adamaretur. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 60.

Idem.

Percontanti quî fieret, vt cũ formosis diutius ac lubentius confabulemur? respondit, eã percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laërt. libr. 5. cap. 1.

Idem.

Pulchritudinem dicebat quauis epistola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc ascribant Diogeni. Aristotelem verò, forma solitũ appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quod formæ gratia mox deflorescat: Plato naturæ prærogatiuam, quòd paucis contingat. Laërt. libr. 5. cap. 1. Sto. ser. 63. Bruſ. lib. 2. cap. 44.

Isocrates.

Eos qui pulchrum habent corpus animam autem malam, dicebat, optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Antonius in Melissa. parte 1. ser. 60.

Agesilaus.

Interrogatus cur aleret comã? Quoniam inter ornamenta, respondit, minimo constat. Stob. ser. 63.

Carneades.

Sciscitatus, quid forma hominis esset? Regnũ sine satellitio, respõdit: quoniã formosi impetrant quicquid volunt, nulla vi adhibita. Laërt. Stob.

Theophrastus.

Pulchritudinẽ nihil aliud esse dicebat, quàm tacitam deceptionem, aut silentem fraudem, quod absq; verbis persuadeat. Laër.

Demosthenes.

Æschinem & Philocratem, ex decẽ

illis legatis haud postremi nominis, ab Atheniensibus ad Philippum Macedoniæ regem missis & formã Philippi regis plurimùm laudantes irrisit Demosthenes, dicens, Quod in Philippo admodum formam laudatis, id habet cum aliis mulieribus commune. Sensit vir prudentissimus, regis boni virtutes nequaquam in forma corporis positas esse, sed in animo rectè composito. Plut.

Aesopus.

Æsopus ei qui corporis forma malè vtebatur: Pulchra veste (inquit) indutus, malè eam exuis. Maxim. ser. 44.

Idem.

Idem cùm per conuicium, facie deformi esse, ac turpi notaretur, ad eum à quo contemnebatur: Iniquus planè censor es, inquit, qui de forma mea pronuntiaturus, vultum damnas, animi autem speciem non intueris. Stob. Anton. & Max.

Antisthenes.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimum gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Nõ inquit, igitur erubescis, qui cũ in animo gloriaris? Voluit autẽ significare, de forma non gloriandum esse, quæ facilè variis casibus ac morbis gratiam amittit. Laërt. lib. 6. ca. 1.

Theocritus.

Theocritus cùm diu multúmque cogitasset, quo pacto ostendere hominibus posset, quidnam pulchritudo corporisque venustas esset: Demum eburneum detrimentum esse pronuntiauit: quod grata quidem sit aspectui, sed multorum incommodorum causa. Stobæus.

Philopœmen.

In Philopœmenem cùm iocaretur Titus Flaminius, deformitati corporis eius illudens, diceretq; vultu quã maximè iocoso & hilari: Quid hoc Philopœmen, cùm pulchras manus, crura etiam perquàm pulchra habeas, quòd ventrem ipse non habeas? Ad ea Philopœmen: Quid, ô Romanorum imperator eximie, cùm egregios pedites, strenuos maximè equites habeas, quòd pecuniã minimè habeas? Nam & Flaminius persæpe inopia rei pecuniariæ laborabat, quem admodum Philopœmen tenuitate ventris, ac medij corporis gracilitate. Pontanus ex Plutarcho.

Domicus.

Nec quicquam gratius hominibus esse dicebat, forma & decore: nec quicquam etiam breuius. Brusonius lib. 2. cap. 44.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat L. Ælius Lamia, homo deformis. Is quum interpellaret odiosè: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerũ. Huic dicto quum esset arrisum: Ingenium, inquit Ælius, ipse mihi fingere potui, formam non potui. Tum Crassus: Audiamus igitur, inquit, disertũ. Multo arrisum est vehementius. Cicero lib. 2. de Oratore.

M. Lælius.

In Galbam oratorem eloquentia clarum, sed gibbo deformem, ita lusit M. Lelius, vt diceret, ingeniũ Galbæ malè habitare. Nã animi domicilium est corpus. Eras. lib. 6. apoph.

Cicero.

Cicero cùm Voconium fortè obuiũ haberet cum filiabus tribus insigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit versiculum Græcum

φείβο

φοίϐο ποτ' ὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.
id est.

Phœbo haud ſinente hic ſeminauit liberos.

Sentiens, illum inuito Apolline liberis operam dediſſe: ſiue quòd Apollo pulcher à poëtis fingitur, ſiue quòd oriente ſole fœtus exiſtiment concipi fœliciores. Plutarc. in Rom.apoph.

Barth.Capranus.

Bartholomæus Capranus, Mediolanenſis eccleſiæ antiſtes, idcirco ſe miniſtros forma præſtantes quæſiſſe dicebat: quoniã turpes animi turpia corpora incolerent. Improbitatẽ autẽ in egregia forma perrarò compertam eſſe. Æneas Syl.lib. 2. comment.reb.geſt.Alphonſi. Conſtat tamen Aſpaſio Rauennati, magiſtro epiſtolarum imperatori, Alexandri Mammeæ F. hoc etiã dicterium adſcribi.

Vide apoph.de Corporis forma & pulchritudine.

De fortitudine domeſtica.

Zeno.

Accuſatus, quòd coniuraſſet in perniciẽ Nearchi tyranni, cùm in eculeo iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit pleróſque illi amiciſſimos. De his ſumpto ſupplicio, rogatus à tyranno, num quis ſupereſſet etiam: Tu ſolus, inquit, Reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amputatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. Laërt.lib.9.cap.5.

Bion.

Frequenter dicere ſolebat, Senum eſſe, valere prudentia: iuuenum verò, fortitudine. Laërt.lib.4.cap.7.

Coriſcus.

* Ille admodũ ſenex, cùm à quodam graui morbo cõualuiſſet: Apage, inquit, quàm inuitus reuerſus ſum, iam magnam partem itineris emenſus, quod abſoluere omnino decet. Et ſanè fortitudinis pars melior in moderato mortis contemptu conſiſtit. Stob.ſerm.7.

Bias.

Crœſus rex cùm contemptim atque minaciter Biantem allocutus eſſet, hominẽ in aduerſis rebus infractum, iuſſit eum cepas edere, fletum ciuiliter indicans, quandoquidẽ harũ eſus ciet lachrymas. Adeò ſapientes arbitrabantur nihil eſſe æquè regium, ac virtutẽ, cuius inſtituta per totam vitam fortiter atque infracto animo ſequuntur, nec imperatis aliorum terrentur. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Conſeruis demiſſo vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti eſſent, animaduertens quendã ex aſpectu plus ſatis effœminatum eſſe, accedens inquit: Tu me emito, viro enim opus habere videris. Sic ille pudefactus cauillo, quod non eſſe vanũ erat ſibi conſcius, in turbam ſe abdidit: cæteris audacem coniectorem, ſed veridicum ſtupentibus. Philo Iudæus eodem lib.

Socrates.

* Interrogatus, quid eſſet fortitudo & robur, dixit, Notus animæ cum corpore. Stob.ſer.7.de fortitud.

Democritus.

* Quid efficeret fortitudo, ſciſcitatus: diſpendia minuit, inquit. Item, fortis eſt, nõ qui hoſtes modò ſuperat, ſed & qui voluptatibus ſuperior exiſtit. Nã licet aliqui ciuitatib.im-

perent, mulieribus seruiunt. Eod. ser.

Theodorus Philos.

* Minabatur ei tyrannus mortẽ, & quidẽ insepultã. Habes, inquit Theodorus, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est. nam quod ad sepulturã pertinet, ô te ineptum, si putas interesse, supra terrã an infra putrescã. Seneca, li. de trãquil. animi.

Plato.

* Interrogatus, quomodo affectũ esse conueniat aduersus calamitates: ita (dixit) vt prouidens aliquis nõ incidat in eas: si tamẽ inciderit, cõdem nationẽ etiã sui nõ curet. Stob. ser. 7.

Aristoteles.

* Quid esset fortitudo, sciscitatus, Est (inquit) virtus animosi, per quam non facilè mortis metus ingruit.

Lacones.

Apud Lacones erat orationis genus simplex & affectatũ, nihil habẽs molle ac delicatum: nec in aliis versabatur argumentis, quàm vel in laudibus eorũ qui fortiter ac generosè vitam exegissent, quíque pro Sparta occubuissent, & ob id ab omnibus vt beati celebrabãtur: vel in vituperandis his qui metu periculorũ nihil egregij gessissent, & qui ob ignauiam à morte cruciabilẽ infœlicemq; vitã viuerẽt, vel in pollicitatione, per gloriæ studium accedẽte animos ad virtutem, ad cuiusque ætatem accommodatæ. Itaque tres erant apud illos chori, iuxta triplex ętatum discrimẽ: quibus in festis simul constitutis, senum chorus incipiens canebat,

Nos fuimus olim strenui iuuenculi.

Secundus, in quo erant viri robustæ ætatis, ita respondebat:

At nos sumus: si vis, facito periculum.

Porrò tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præstantiores nos futuri olim sumus.

Plut. in Lacon. apoph. & Lycurgo.

Anonymus.

Lacon quidam noctu præteriens monumentum, quum videret spectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens: Quò me fugis, inquit, bis moritura? Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm sophistam quendam de fortitudine disserentem non admodum attentis auribus audiret, & ob id à quodam reprehenderetur: Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nil fortiter gessit vnquam. Plut. in Lacon.

Alexander Macedo.

* In Ilio sacra facienti Alexãdro, sacerdos dixit, se ostensurum Paridis Lyram. at ille, imò Achillis (ait) si habes ostende, ac ante Lyram potius hastam. Stob. serm. 7.

Socrates.

* Morti adiudicatus, & proximus quidã Apollodorus eũ accedens, ait, At istud, ô Socrates, ægerrimè fero, quod te iniustè damnatũ video. Tũc Socrates, An tu (respõdit) malles me iustè quàm iniustè damnatũ? Simulq; risisse dicitur. Cùm autẽ Anytum falsum testem prætereuntẽ videret, dixit, Vir ille triumphat, quasi facinus magnum & pręclarum egerit, me ita occiso. Sed quàm stultus & improbus est? ignorat enim vter nostrũ in omne æuum vtilior & melior extiterit. Xenophõ in Apol. pro Socrate.

Agesilaus.

Fortitudinis in rebus aduersis insigne dedit specimen. Conõ & Pharnabazus per classem regiam mari potiti, obsidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim Atheniẽsium ciuitas mœnibus esset cincta. Itaque Lacedæmonij Pharnabazo donãtę pecuniam, pacẽ ineunt, cum

cum rege: mittúntque ciuem Antalcidam ad Tiribazum, Græcos Asiaticos, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, tradentes regi. vnde euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Agesilaū. Antalcidas enim inimicus erat Agesilao: ideo pacem quacunq; occasione confecit, inuidēs illius gloriæ, quum videbat bello crescere, red díque maximum, ac maximè celebrem. Nec tamē hæc infœlicitas deiecit illius animum. quin etiam cuidam dicēti, quòd Lacedæmonij Medissarent, ita respōdit, imò Medi potius Laconissant: significās, indolem suæ gentis corrumpi fortuna non posse. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitatus, vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullū esse vsum, nisi adsit iustitia. Quod si omnes essent iusti, nihil opus foret fortitudine. En animū summo dignū duce, qui nihil præter æquū iudicarit faciendū: rectéq; perspexerit, plurimum interesse inter audaciā & fortitudinem. Plut. in apoph. Lacon.

Zeuxidamus.

Suprà tit. de Disputationibus, aut quæstionib. friuolis, atq; inutilibus.

Alexander Mammeæ F.

Cùm audisset Artaxerxem Persarum regem magno militum exercitu Romanum inuasurū imperium: Fortes, inquit, viros atque moderatos decet optima quidem optare, sed ferre etiā quæcunq; acciderint cōtra animi votū. Fortitudinis quippe est, reb. prosperis nō extolli, infaustis nequaquā deiici animo. Herodianus lib. 6.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea aūt nihil interest, super terrámne, an infra cōputrescam. Stob. ser. 7.

Anaxarchus.

Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprum, Niocreon memor contumeliæ philosophum arreptū in mortariū coniecit, ac ferreis pistillis contundi iussit. Hic illā vulgò celebratā vocem emisit: πτύπτε τὸν ἀναξάρχου θύλακον: ἀνάξαρχον δ' οὐ πτύπτεις. id est, Tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchum non percutis. Sentiens, corpus nō esse partem hominis, sed animi domicilium tantum. Animus autē nō potest tūdi. Laër. li. 9. cap. 10.

Demetrius Cynicus.

Graui calamitate affectus dixit, Hoc vnū dij immortales queri possum, quòd non antehac mihi voluntatem vestram notam fecistis. Prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. vultis aliquam corporis partē? sumite. Nō magnam rē promitto: citò totū relinquā. Vultis spiritum? quidni? nullā moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis. A volente feretis, quicquid petieritis. Quid ergo est? Maluissē offerre, quàm tradere. Vide reliqua apud Senecam, lib. de prouidentia, seu quare bonis viris mala accidant.

Paulus Aemylius.

Cn. Cornelius Lentulus in clade Cannēsi tribunus militū, quū equum Paulo Æmylio in saxo sedēti, cruoreq; oppleto adduceret: Tu quidem, ait Paulus, macte virtute Corneli esto: sed caue, ne frustra miserando, exiguum tēpus è manibus hostiū euadendi absumas. Plutarc. & Liuius.

M. Cato.

Quibusdam efferentibus hominē inconsultè audacem, & in rebus bellicis strenuum, ait plurimum referre,

vtrum quis virtutē magno æstimet, an vitā non magni faciat. sentiens, nō eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam contemnunt: sed qui tanti faciūt virtutē, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nā semet in vitæ discrimen coniicere, aut infœlicium est, & quos vitæ iā tædet: aut immanium, & belluis similium. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

M. Crassus.

Quum Publius, Crassi filius fortissimè in bello & pugnasset, & cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, proximè ad Romanos accedebant, insultantes, rogantésque quo genere iuuenis ille fuisset ortus, neque enim fieri posse, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius nasci posset. Hoc tā tristi spectaculo nihil cōmotus Crassus, per omnes ordines concionatus est, clamans, Meus hic priuatus dolor est Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus: cæterum publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate vestráque virtute sita est. Plut. in M. Crasso.

Scipio.

Scipio Pompeij socer quum nauē suam teneri ab hostibus vidisset, ferro se transuerberauit, & quęrentibus vbi Imperator esset? Imperator, inquit, bene se habet. Brus. lib. li. 2. cap. 1. ex Appiano.

Canius Iulus.

* Cum Caio Cęsare diu altercatus, postquā abeūti Caius dixit, Ne fortè tibi inepta spe blādiaris, duci (ad suppliciū) te iussi. Gratias (inquit) ago, optimè princeps. Dum autē suppliciū illud Canius moratur, verisimile nō est quæ vir ille dixerit, quæ fecerit, quàm in tranquillo fuerit. Ludebat latrunculis, cùm Centurio agmen periturorum trahens, & illum quoque citari iubet. Vocatus numerauit calculos, & sodali suo, Vide, inquit, ne post mortem meam mētiaris te vicisse. Tum annuens centurioni: Testis (inquit) eris, me vno antecedere. Amicis autem tristitia affectis dixit, Quid mœsti estis? Vos quæritis an immortales animæ sint? Ego iam sciam. Ad supplicij locum peruentus, à philosopho quodam percontatus, quid cogitaret, respondit, obseruare (inquit) velocissimo illo mortis momento, an sensurus sit animus, exire se. promisítque si quid explorasset, circumiturum amicos, & indicaturū quis esset animarū status. Senec. lib. de tranquillit. animi.

P. Thraseas Pætus.

Cùm post multa crudelia Neronis facinora, atq; Agrippinę mortem, in senatu Romano de Neronis rebus ageretur, cui mirū in modum senatores assentabātur, dicere solebat: Si me tātùm Nero interfecturus esset, magnam haberem adulatoribus eius gratiam: sed si eos à quibus maximè laudabatur, sustulit, sublaturusq; est, cur oportet frustrà turpiter & seruiliter mori, cùm munus naturę explere liceat, retenta libertate? De me, enim, inquit, aliquis sermo habebitur in posterum, de iis nullus, nisi tantummodo eos interfectos fuisse. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Dicere solebat, Nero pro innata sua crudelitate occidere me potest, lædere autem non potest. Innuens, corpus quidem hominum crudelitati expositum esse, animum autē nequaquam. Xiphilinus in Nerone.

Agrippinus.

* Quondam ei iamiam pransuro, superuenit qui diceret, Nero te proscribit:

ſcribit:tunc illic,Ergo,inquit,in Aricia prandium ſumemus. Stobæus ex Epicteto.

Pertinax Imp.

Suprà apopht. de Conſcientia bona,& infra tit.de Morte contemnenda.

Philo Iudæus.

Cùm aliis Iudæis ex aula C. Caligulæ eiectus, eo quòd Cæſari diuinos tribuere honores recuſaſſet, ad ſuos conuerſus dixiſſe fertur. Bono animo eſtote viri, non deerit nobis auxilium: vbi autem humanum ceſſat, diuino non deſtituemur. Euſeb. lib.2.Eccleſ.hiſt.cap.5.

Athanaſius.

Quum ei indiceretur à Iuliano imperatore exilium, mœrentibus cunctis qui diſceſſum eius grauiter ferebant, inque ipſum oculis coniectis: Bono eſtote animo filioli,inquit,nubecula eſt,quæ breui euaneſceret.Niceph.Call.lib.10.Eccle.hiſt.cap.19.

D. Ambroſius.

Poſtquam aduerſus Arianos & Iuſtinam Auguſtam in templo multa diſputaſſet, atque orthodoxam fidem cõtra aliorum blaſphemias fortiter defendiſſet, à Valentiniano Iuniore iuſſus templum exire, reſpondit: Lubens id quidẽ non fecero,neque enim lupis ouium caulam prodam,neque blaſphemis templum diuinum concedam. Quod ſi necare me vis, in ipſa eccleſia in me enſem aut cuſpidem ſtringe, perlibenter enim cædem eam tulero.Theod.lib.5. cap.13. & Niceph.ſcholiaſtes. libr.12. cap.19.Eccleſ.hiſt.

Achemenides.

Achemenides, qui & Hormidas appellatus eſt, cùm in Perſia Chriſtianam religionem in maxima piorũ perſecutione profiteretur, vocatus à Tarane rege, & obiurgatus ob fidei confeſſionem,quam in homine extinguere minis conabatur:reſpondit. Impia atque difficilia à me petis rex, qui vniuerſitatis Deum nequaquam abiuro, vt tuæ maieſtatis fiam amicus.Maius enim eſt crimen,diuinam quàm regiam lædere maieſtatẽ. Niceph.lib.14.cap.20.Eccl.hiſt.

Idem.

Veſtimentis quibuſdam donatus à rege qui eum beneficiis vincere conabatur, excandeſcens,tunicam conſciſſam abiecit, & voce magna exclamauit:Si huius,inquit, gratia me religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum vnà cum impietate habe.Rex autem tam forti illum animo eſſe cernens, nudum regia exegit. Nicephor. eodem loco.

Ad domeſticam fortitudinem ſpectant ea quæ ſunt ſub apopht.de Patientia, Iniuria ferenda, Animi moderatione, Doloris patientia, Mortis contemptu,&c.

De fortitudine heroica & militari.

Antiſthenes.

Dicere ſolebat, hoſtibus à diis omnibus optanda eſſe bona, excepta fortitudine: quòd illa omnia aliquando futura ſint eorum qui fortitudine præcellerent, non eorũ qui poſſiderent, quòd ob ignauiam ea tueri non poſſint. Senſit, fruſtra parari bona, ſi quis parauit, tueri neſciat.Laert.lib.6.

Idem.

Si quam vidiſſet mulierem egregiè cultam, adibat ædes illius, iubebátq; virũ proferre arma & equum: quæ ſi placuiſſent,patiebatur mulierem indulgere deliciis, quòd eſſet

qui defenderet: sin minus suadebat vt eum ornatum deponeret, ne præda fieret aliis. Laert.lib.6.cap.7.

Diogenes.

* Cernens Megarenses longos muros educere, O homines nihili, inquit, non molem murorum curate, sed eos qui super muris collocabuntur. Stob.ser.7.

Musonius.

* Dicebat mortem honestam dum licet, arripiendam esse: ne (inquit) paulò post mori quidem tibi necesse sit, at honestè non amplius liceat. Eodem serm.

Synnidas.

Ante pugnam Leuctricam quibusdam dicentibus illam ipsam diem ostensurã fortem virum: Multifaciendam, vrbanè inquit, diem esse, quæ virum fortem monstrare posset. Plut.

Anonymus.

Lacon quidam adhuc impubes captus, clamabat. Pugnans quidem captus sum, seruire nolo. Verùm cùm paulò pòst iuberetur seruili fungi ministerio, elisum parieti caput rupit. Seneca epistol.11. Plut.autem, se è tecto præcipitem dedisse ait.

Idem.

Alius ægro corpore in aciem progrediebatur, cùm autem quidã eum, quorsum ita affecto corpore proficisceretur, interrogarent, respondit: Ad moriendum pro Reipublicæ nostræ salute. Max.ser.4.

Idem.

Alius claudus ad militiam proficiscens, quum ab aliis rideretur: Non opus est fuga, sed viribus inquit, quibus milites subsistant, locúmque in acie tueantur. Plutarc. in Lacon. Max. ser.4.

Lacones.

Quum quidam fortè obuij Laconibus dixissent, Fortunati estis, ô Lacones: nã modò hinc latrones abiere: Non nos, inquiunt, per Enyalum (sic enim illi Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Adeò gens ea gerebat animos ad omnia impauidos, quæ vulgus hominum formidat. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Quum ex Atheniensiũ sociis quidam contumeliæ causa rogasset captiuum Laconem, num qui in prælio occubuissent, fuissent strenui viri? Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fusum (sagittam intelligens) si strenui ignauíque discrimen nosset. Significans, illic vbi res sagittis aut saxis agitur, nullum esse fortis & ignaui discrimen: sed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui sint viri, qni non. Erasm. 6. apophtheg.

Idem.

Lacon quidam oculorum morbo laborans, ad bellum proficiscebatur, sed quibusdam dicentibus, quò abis sic affectus? aut quid facturus? Si aliud, inquit, nihil egero, hostis saltem gladium hebetabo. Plut.

Idem.

* Philippus ante Spartæ muros castrametatus, misit nuntios, multa & dira minitans, ni facerent imperata. Quidam autem ex Lacedæmoniis, minis auditis, gratiam, inquit, habemus Philippo, quod non prohibeat, id quod in pugnantium potestate situm est, mori. Stob. ferm.7.

Ariston.

Cùm Atheniensis quidam apud Aristonem recitaret funebrem orationem conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales igitur, inquit, nostros esse

esse putas, qui istos vicerunt? Plutarch. in Laconicis.

Anonymus.

Miles quidem Lacedæmonius, in pugna prostratus hostē eius tergo insidentem, rogauit vt se verteret, & in pectus potius stringeret ensem, rogatus, Quid ita? Ne amasius, inquit, meus erubescat, si viderit auersis con fossum vulneribus. Plutarchus in Lacon.

Androclidas.

Ad eum qui quærebat, cur breuibus Spartiatę pugionibus in bello vterentur? Quia cùm hostibus, inquit, cominus dimicamus. Plut.

Archileonida.

Hæc Brasidæ mater, filium in prælio occubuisse audiens, nil prius interrogauit, quàm an filius honestè occubuisset? Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibúsque, Non esse apud Lacedæmonios alium illi parem: Ignoratis, inquit hospites, quales sint Lacedæmonij. Erat quidem vir bonus Brasidas, cæterùm Sparta multos habet illo præstantiores. Vtrum in hac fœmina magis admirari conuenit? animíne generositatem, quæ de filij morte quòd obtigisset honesta, gloriandum etiam putaret, tantùm abest vt muliebriter defleuerit: an modestiam, & in patriam affectum, quæ non passa sit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid. Plut. in Lacon. apoph.

Pædaretus.

Pædaretus cuidam dicenti, magnum esse numerum hostium: Tanta, inquit, plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad persuadendā ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli possunt, quicunque difficultatis causatione dehortantur ab honesto. Plutarch. in Laconicis.

Anonyma.

Lacæna filium claudum in aciem proficiscentem deducens: Fili, inquit, singulo quoque gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere: at hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animum ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil est in fuga præsidij claudo: aut vincendum est, aut moriendum. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna clypeum imponens filio, sic illum adhortata est: Fili, aut hūc, aut super hunc. Laconica breuitate sentiens, sic rem gerendam in bello, vt aut victor clypeum referret, aut mortuus in clypeo domum reportaretur. Plutar. in apoph. Lacænarum. Stobæus tribuit dictum illud Gorgoni, Leonidæ vxori. ser. 7.

Alia.

Alia rursus filio ad bellum proficiscenti, clypeum imponens, Hunc, inquit, tibi pater semper seruauit, proinde tu fac serues eundem, aut ne sis. Ibidem.

Alia.

Alia filio dicenti, quòd breuē haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum, significans, nihil obfuturam gladij breuitatem, si propius ad hostem accederet. Ibidem.

Alia.

Lacedæmonius quidam sic in bello vulneratus, vt ingredi non posset, sed quadrupedum more ambularet, quum ob id derisus erubesceret, à matre reprehensus est his verbis: Quāto præstabat fili de fortitudine gaudere, quàm de stulto risu pu-

descere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Claudi. Plut. in apoph. Lacæn.

Anonymus.

Lacon quidam in clypeo pro insigni gerens muscam, eamq; non maiorem vera: quibusdam irridentibus, dicentibúsque quod in studio fecisset quò latêret: Imò, inquit, vt sim conspicuus. Tam enim propè accedo ad hostes, vt ab ipsis insigne cuiusmodi sit, videri possit. Salsissimè conuicium ignauiæ vertit in argumentum fortitudinis. Plut. in Lacon.

Antiochus.

Suprà de Argutè dictis.

Leonidas.

Contra Persas propugnaturus, per contatus, quid facere statuisset? Nil aliud, ait, facturus sum, quàm reuera pro Græcis moriturus pugnando. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Vbi peruenisset Thermopylas, sic commilitones affatus est: Aiunt barbaros in propinquo esse, nos autem tẽpus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quodam ita dicente, Præ iaculis barbarorum nec solem videre licebit: An non, inquit, lepidum fuerit, si cum illis sub vmbra pugnaturi sumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortẽ eunti, etiam iocari libuit: sed ludens interim, metum exemit suorum animis. Hoc apophthegma refert M. Tull. Tuscul. quæst. libr. 1. velut de ignoto: E quibus (inquit) vnus, quum Perses hostis in colloquio dixisset glorians, Solem præ iaculorum multitudine & sagittarum vmbra non videbitis: In vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Plut.

Idem.

Cùm alius quidam militũ de hostibus dixisset, Sunt prope nos: Et nos inquit, prope illos. significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut.

Idem.

Cuidam dicenti, Sic ne cum paucis aduersus multos belli fortunam experturus huc venisti? Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidem omnis satis sit: siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus suffecerit. In bello indicauit plus habere momenti quales ducas milites, quàm multos. Plut.

Idem.

Quum ei Xerxes scripsisset, Mitte arma: rescripsit, Veni & cape. Maluit armis mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Plut. in Lacon.

Agis Archidami F.

Dixisse fertur, Lacedæmonios nõ oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à fortitudine. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Infrà de Vrbium munitionibus.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos: ostendens, referre quàm fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Plut.

Idem.

Fortiter & illud dixisse fertur, Lacedęmonios non oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint: significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à fortitudine, reique gerendæ celeritate. Statim enim

cōgredi vult, qui quærit vbi ſint hoſtes. Plut. in Lacon.

Idem.

Paratum cum hoſte confligere, belli duces admonuerunt, expectaret reliquos ſocios: Num adſunt, inquit, qui pugnaturi ſunt? An neſcitis, eos ſolos cum hoſtibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præſcriptum ab Imperatore tempus nō adeſſent: reliquos, etiam ſi adſint, non pugnare. Ibidem.

Idem.

Milites ſic adhortatus eſt: Ita prandete commilitones mei: tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc vox ignauis ademiſſet animum ac viris fortibus addidit, admonens, ne cibo vinóque graues venirent ad prælium, aut certè pro patria fortiter occumberent. Plutarch. in Lacon. Id etiam Leonidæ tribuitur.

Idem.

Damadi dicenti, quòd enſes Laconici ob breuitatem à circulatoribus deuorarentur: Atqui his, inquit, enſibus Lacedæmonij aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gladiis, declarans, non referre quo quid apparatu fiat, ſed quantum efficiatur. Siquidem hoc ſpecioſior victoris gloria, quo minus habet præſidij præter virtutem. Plut. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Percōtanti cuidam, quam ob cauſam Spartiatæ non dicarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta: Quoniam, inquit Cleomenes, à timidis venerunt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis conſecrata reponi. Senſit, in bello aut vincendum, aut fortiter occumbendum: adeóque rem ignominioſam iudicabat metum mortis, vt alienæ quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis ſubmouenda. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam ei pollicitus eſt dono gallos qui pugnando interirent, tum vrbanè reſpondit: Non egeo iſtis, ſed iis qui dum alios pugnando conficiunt, ſuperſtites ipſi maneant. Plut. in apoph.

Idem.

Augure illum dehortante, ne exercitum edūceret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: poſtquam admouiſſet ciuitati copias, ac portas videret clauſas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occluſere portas? Fortis animus, ſi cum æquo bonóque fuiſſet coniunctus. Plutarch. in Lacon.

Ageſilaus.

Quum apud Mantineam pugnaretur fortiſſimè, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omiſſis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens, Solos cordatos eſſe viros fortes, hóſque ſolos eſſe autores victoriæ. Itaque ſi hunc, inquit, cœperimus, facilè cæteros in poteſtatem veſtram redigemus, vtpote vecordes, nulliúſque pretij, quod & euenit. Nam inclinante ad Epaminondam victoria, quum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi ſuos, & à fuga reuocanti, Lacedæmonius quiſpiam lethale vulnus inflixit. Eo proſtrato, qui erant cum Ageſilao, à fuga reuerſi, iam ancipiti Marte cum hoſte depugnarunt, ſic tamen, vt multo inferiores Thebani, multo præſtantiores Lacedæmonij viderentur. Hac arte prudentia

ducis consuluit incolumitati suorum, qui fuerant haud dubiè perituri: simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem & cordatum, quàm turbam imprudentium. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarorum supplex fuit, vt daretur transitus: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, vtrum per hostium an amicorum regionem iret, ac cæteri quidem illum amicè recipiebant venientem, ac discedentem deducebant. Cæterùm qui Troadenses appellantur, à quibus, vt fertur, Xerxes datis muneribus transeundi copiam emerat, transitus mercedem postulabant ab Agesilao, centum argenti talenta, totidemque fœminas. At is irridens eos, rogauit, cur non protinus venissent, accepturi quod postulabant? Admonuit exercitum, & congressus cum his qui se obiter collocauerant in acie, omnes vertit in fugam, compluribus trucidatis. Itaque sibi ferro viam aperuit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm hostes Agesilai exercitum fossa cingerent, id quod facile poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui suppetias ferebat, censeret erumpendum, & cum hoste conserendas manus, ne institutum perficerent: ille negabat, impediendos hostes, qui pares hostibus esse studerent, non superiores. Siquidem fossa vtrisque adimebat confligendi copiam. Porro cùm parum abesset quin fossa coiret, per hoc angustum interuallum instructis reliquis militibus, ac inter pares commissa pugna, vertit illos in fugam, hostiúmque ingentem stragem edidit paucis militibus, quos secum habebat, atque ex præda magnam pecuniarum vim misit Spartam. Plutarchus in Agesilao.

Epaminondas.

Cùm esset sibi nuntiatum, exercitum ab Atheniensibus nouis ornatum armis in se missum: Quid igitur, inquit, Antigenidas gemit, cum Tellen, nouas tibias habeat? Hic enim malus, ille optimus erat tibicen. Plut.

Idem.

Cuidam obiicienti, quòd Agamemnonis gloria æmularetur. Falleris, inquit, nam ille, totius Græciæ presidiis vsus, decem annis vix vnam cœpit vrbem: ego vnius huius vrbis præsidiis, vno die profligatis Lacedęmoniis, totam Græciam liberaui. Eras. 5. apoph. ex Plut.

Idem.

In Mantinea pugna lethaliter vulneratus, non prius ferrum eduxit, quàm audisset Thebanos vicisse: tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior: & educto ferro, protinus efflauit animam. Valer. Max.

Idem.

Quæsiuit, an clypeus esset saluus? vt audiuit saluum, rogauit, an hostes essent deuicti? Audiens penes Thebanos esse victoriam, ita loquutus est militibus: Non finis commilitones vitæ meæ, sed melius & altius initium aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Pugnaturi cũ Lacedæmoniis cum sella succubuit, militibus rem malè ominantibus: Imò, inquit ille, sedere prohi-

prohibemur, animósq; militum restituit.Bruſon.lib.2.cap.43.

Dercyllidas.

* Pyrrho exercitum ducente contra Lacedæmonios, & multa minitante, Dercyllidas, vnus ex ſenioribus, exurgens in concione dixit: Si quidem Deus eſt qui minatur, non timeamus, nihil enim iniuſtè egimus: ſin homo, norit quod viris minetur.Stob.ſerm.7.de fortitudine.

Archidamus.

Vbi vidiſſet iaculum catapulta mittendum, id temporis primùm ex Sicilia aduectum, exclamans inquit; Hercules, periit viri virtus. Quoties enim inſtrumentis bellum geritur, quæ miſſo telo ſaxóve procul feriunt, minimum intereſt inter fortem virum & ignauum: verùm vbi cominus res geritur, tũ apparet qui viri ſint, qui non.Plut.in Lacon.

Idem.

Cuidam quærenti quàm ſpatioſam regionem obtinerent Spartiatæ: Quantam, inquit, haſta poſſunt aſſequi. Alluſum eſt autem ad menſores agrorũ, qui decempedis aruorum ſpatia metiuntur.Plut.in Lacon.

Idem.

In bello quod gerebatur cum Philippo, quibuſdam ſuadẽtibus vt procul à patria pugnaretur: Haud iſtud ſpectandum eſt, inquit Archidamus, ſed bene pugnantes hoſtibus erimus ſuperiores: ſignificans, non perinde referre vbi confligas cum hoſte, vt, quàm ſtrenuè ſe gerat dux aut miles in bello.Plut.in Lacon.

Pelopidas.

Domo egrediens, lachrymante vxore, ac dicente vt ſeipſum ſaluum redderet: ô mulier, inquit, priuatorum eſt hæc admonere, ducum autem & imperatorum alios ſaluos facere.Plut.in apoph.

Braſidas.

Cùm bellum aduerſus Ephoros ſuſciperet, hoſtibus prius ſcripſit hunc in modum: Quicquid malorum vſpiam erit, profligabo, aut moriar. Verùm cùm in inſtituto ſuò pergeret & iam Græcos Thraciam incolentes liberaret, fortiter pugnando occubuit.Plutarch.in Lacon. apoph.

Callicrates.

Aduerſus Mardonium Xerxis ducem pugnaturus, ſagitta percuſſus ac propemodum exanimatus: Ego, inquit, mortem nihil lugeo, ſeu quòd domo proficiſcens vt pro Græcia morerer, huc venerim, ſed angor animo, quòd nec ſtrenuè, nec fortiter dimicans oppeto.Plut.

Ageſilaus Athenienſis.

* Is ad exercitum Perſicum explorandum miſſus, comprehenſus eſt & ad Xerxem perductus. Cúmque is immolaturus eſſet bouem ſuper aram ſolis, Ageſilaus dextram iniecit manum: & cùm ſine gemitu pertuliſſet anguſtiam illorum tormentorum, dixit, Tales ſumus omnes Athenienſes: ſin fidem non habes, etiam ſiniſtram immittam.Stob. ſerm.7.de fortitudine. Eadem refert Liuius & Plutarch.de Mutio Scæuola Romano.

Antigonus.

Cùm circa Andrum nauale inſtitueret prælium, dicente quodam, multo plures eſſe hoſtium naues: Me autem, inquit, aduerſus quot oppones? Plut.

Porus.

Porus Indorum rex, inuadente In-

diam Alexandro, suadentibúsque amicis, vt societatem cum regibus finitimis iniret ad propulsandum Alexandri impetum: Si mihi, inquit, tantæ vires non sunt, vt sine sociis saluus esse non possim, melius profectò est omnino non regnare, & fortiter mortem oppetere pro salute meorum. Curtius & Arrianus.

Idem.

Idem suadentibus amicis, vt faceret rem diuinam, nec Alexandro, postea transitum per flumen concederet: Non est, inquit, arma tentantium supplicare. Ex iisd.

Idem.

Dicentibus amicis, si supplex Alexandro cessisses, non esses victus: respondit, si Alexandro supplex cessissem, futurum erat vt ipse me ignauum seruum: si armatus restitissem, generosum regem iudicaret. Bruso. lib.2.cap.43.

Lycurgus.

Roganti, qua de causa vetuisset oppugnari turres: Ne, inquit, à fœmina pueróve, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non dissimili, viri præstantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non esset. E turribus verò puer aut mulier deiectu saxorum potest virum quantumuis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis nostris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Plut.

Xerxes.

Cùm à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus esset, tantam militum ducens multitudinem, hoc se deceptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens, non perinde referre quàm multos educas, sed quàm exercitatos. Erasm.5. apoph.

Darius.

Missis legatis ad Alexandrum ei decem milia talentorum, cunctam Mesopotamiam, filiæque matrimonium, tum amicum se sociúmque futurum pollicebatur. Literis perlectis Parmenio: Si Alexander (inquit) essem, has ego conditiones acciperem. Cui subridens Alexander: Et ego medius fidius, ait, si essem Parmenio. Plut. Q. Curtius. Arrianus.

Lacones.

Philippo, quum peruenisset in agros Lacedæmoniorum, scripsissétque, Vtrum vellet ipsum venire hostem, an amicum: respõderunt, Neutrum. Vnico verbo absoluerunt sententiam, quod erat Laconum: ac simpliciter negantes regi transitũ, quod erat virorum fortium. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Quum Darius numerosissimum exercitum instruxisset, Alexander profundissimo somno correptus est, adeò vt nec interdiu potuerit expergisci. tandem imminenti periculo amici ingressi, regem excitarũt. Qui quum dicerent, se mirari in eo rerum statu tantam regis securitatem. Magna, inquit Alexãder, animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plut. in vita Alexãd. Q. Curtius. Arrianus.

Idem.

Philippus Macedo, quum Alexandro filio dixisset, num vellet regiam ædificare domum, ornatam aureo, electro, eboréque: Minimè, inquit Alexander, sed potius hostium spoliis. Bruson. lib.2. cap.43.

Idem.

Insultantibus in eum Scythis, conuiciis-

uiciiſque trans Tanaim fluuiũ acceſſentibus,tranare decreuit.ſed diſſuadente Ariſtandro vate, qui dicebat, prodigiis hoc prohiberi:Satius eſt,inquit,periculo me offerre, quàm tota penè Aſia ſubacta, Scythis ludribrio &contemptui eſſe.Bruſ.lib.2.cap.43.

Idem.

Idem cuidam ciuitati, partẽ agrorum & dimidium rerum omniũ pro mittenti:Eo,inquit,propoſito in Aſiã veni, non quidem vt id acciperem quod dediſſetis,ſedvt haberetis quod reliquiſſem.Bruſ.lib.2.cap. 43.

Idem.

Vulnerato in pectore, in expugnatione cuiuſdã arcis, quum ab amicis reprehenderetur,quod tam propè acceſſiſſet Seniorem quendam Bœotiũ dixiſſe ferunt,Virorũ eſt, ô Alexander,magna facinora aggredi: ſed qui præclarè quicquam facit, neceſſe eſt & pati.Bruſ.lib.2.cap.43.

Idem.

Eundem cùm amici hortarentur, vt noctu hoſtes aggrederetur: Non eſt,inquit, regium victoriam furari: Q.Curtius.Plutarchus.

Idem.

Cùm vidiſſet quendam,idem cum ipſo nomen habentem, ſed timidũ, Adoleſcens, inquit aut nomen, aut mores mutato.Senſit autem,eum Alexandri nomine nequaquam dignũ eſſe niſi qui militari facinore fortem ſe militem & infractum oſtenderet. Q.Curtius Max.ſer.4.

Idem.

Cùm ei ad bellum gerendum proficiſcenti diceret Ariſtoteles, expectandam eſſe perfectam ætatem, & tum demum bellandum eſſe:Vereor inquit,ne dum perfectam ætatem expecto, audacem perdam iuuentutem.Eod.ſer.

Timotheus Athen.

Proſpera fortuna per omnia credebatur vti, dicebátque, Fortunam rerum bene geſtarũ cauſam eſſe, Timotheũ verò nullius. Proinde pictores dormitantẽ eum in caſtris taxantes fingebant, atque fortunam ſuprà caput pendentem, ciuitates quaſi in rete quodam conducere. Æli.lib. 14. de Var.hiſt.

Anonymæ.

* Eubuli & Ariſtophantæ Siculorum vxores, cum maritis adu. Phalariũ tyrannum Agrigentinum conſpirauerant.Deprehenſæ, tyranno omnia ingenuè faſſæ ſunt, & ſimul cum maritis ſtrenuã operam dediſſe,vt eũ tollerent. Sciſcitante Phalari quã ob iniuriam, Ob nullã priuatam,verùm ob publicam reſponderunt. Cõmunem enim iniuriam eſſe, quòd liberæ ciuitates ſeruitute præmerentur. Rurſus eo interrogante,quo tandem ſupplicio affectæ meritas pœnas luerent huiuſce odij: capitis dixerunt. Phalaris tanta animi fortitudine permotus,eas dimiſit liberas.Sto.ſer. 7.

Pyrrhus.

In pugna Tarentina Romanorum militum virtutem ac ducũ prudentiam admiratus, exclamauit, O quã facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Roman. militibus aut me rege Romanis!Ita Florus in Epit. lib.3.

Coriolanus.

In bello aduerſus Volſcos, quum rogaretur vt labore ac vulneribus æger ſeſe in caſtra reciperet: Non eſt, inquit,victoris labore, móxq; hoſtẽ fugientem inſectatus eſt. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.Eraſ.lib.6.apoph.

Scipio.

Scipio,qui quinquaginta quatuor

annorum spatium emensus, neque emit, neque vendidit quicquã, quum quidam ei scutum eleganter apparatum ostenderet, dixisse fertur: Atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Innuit autem, Romanos semper ceteris fortitudinis præstantiores fuisse, qui in bellica virtute omnium paucis annis domini facti sunt. Ælian. libr. 11. de Var. hist.

Q. Fabij, & Carthaginensium.

Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnata, Romani legatos misere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico consilio factum esset. Ad id quũ quidam Carthaginensium princeps ferocius respondisset, Romanus sinu ex toga facto, En inquit, vobis bellũ & pacem apportamus, vtrum placet sumite. quum Pœni ferocius reclamarent, daret vtrum vellet: Romanus effuso sinu, Bellũ, inquit, damus. Responderunt, Pœni, se accipere, eóque animo gesturos quo ille daret. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio iunior.

Postquam se intra muros vrbis receperat, Carthaginẽsibus ex arce sese defendentibus, ac Polybius suaderet vt in mari, quod interiacebat nõ valde profundũ, murices spargeret ferreos, aut tabulas aculeatas iniiceret, ne transmisso mari hostes pro aggeribus pugnarent: aiebat esse ridiculũ, quum mœnia tenerent, & intra vrbem essent, dare operam ne cum hostibus confligerent. Plutar. in Rom. apoph.

Idem.

Numantia capta, quum iterum triumphasset, incidit illi controuersia cum C. Graccho, tum pro senatu tum pro belli sociis. Id molestè ferens populus, tumultuabatur: Scipio verò cõscenso suggestu, Me, inquit, nec castrorũ vociferatio vnquam terruit, nec tumultus hominũ terrebit, quibus Italiam scio nõ matrem esse, sed nouercam. Significans, eos qui publicis patriæ commodis obstreperẽt, non esse verè Italos, sed alienigenas. Valerius refert illum dixisse: Nunquam eos metuam solutos, quos huc alligatos adduxi. Denotans, eos adductos fuisse captiuos, qui in victorem ferocirent. Plut.

P. Licinius.

P. Licinius consul, imperator equestri pugna superatus à Perseo Macedonũ rege, bis mille & octingentos milites amisit, partim interfectos, partim captos. Cùm verò post pugnã Perseus mitteret oratores acturos de fœdere ac pace: Licinius, qui victus erat, victori præscripsit, vt si pacẽ vellet, quæ haberet in sua potestate, daret in fidem Romanorũ. Ne calamitas quidẽ fortissimi viri spiritus potuit imminuere. Nec ignorauit Perseus, quibus cum viris ipsi res esset: eóque fecit victor quod victi solent facere. Plut. in Rom. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenũ quum milites lõgius euagarẽtur, ordinibúsque perturbatis fugã caperent: Sylla ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem cõuolat, ita vociferãs: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrum est mori: vos interrogati quo loco ducẽ vestrum amiseritis, memineritis, dicere apud Orchomenum. Hac voce suos reuocauit. Plut. in Syl.

Pomponius.

Pomponius Miles Romanus captus à Mithridate sub Lucullo imperatore, multis saucius vulneribus, rogatus à Mithridate, An curatus ei fo-

ret amicus:Ero,inquit,perlibenter,si tu prius Romanis amicus fueris. sin inimicus, me quoque inimicum habebis. Bruf.lib.2.cap.1.

M. Brutus.

Vltimum prælium initurus,dehortantibus quibusdã ne se tanto discrimini committeret:Hodie,inquit,aut rectè erit,aut nihil curabo.Significãs se aut victorem fore, aut non victurum. Mors autem adimit omnium malorum sensum.Plut.in Bruto.

Idem.

Post Cæsaris cædem periculis circundatus, scripsit ad Atticum,optimo in statu mentem suam locatam esse.Aut enim se victorem Romanã Rempubl.liberaturum, aut animam suo de corpore.Bruso.lib.2.cap.43.

Cyanienses.

Cùm M.Bruto tota ferè Lusitania sese dedisset:soláq; vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentatũ est per Bruti legatos,vt data pecunia perseuerarẽt esse sui iuris.Verùm his populus Cyaniensis vno ore respondit, sibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbem tuerentur:non aurũ,quo libertatem redimerent.Val.Max.lib. 6.cap. 4.

Pompeius.

Cùm Syllanæ factioni se addixisset,non absque spoliis, nec fine cruenta victoria imperatori se copias exhibiturum esse dicebat.Nec prius venit ad Syllam.quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Plut. in Roma.apophtheg.

Iul. Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam sociorum proficiscens, cùm audisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit.Ibi congregatis copiis,instructaque acie, vbi equus illius cui solebat insidere adductus est: Hoc, inquit,post victoriam vtar in persequendis hostibus & pedes aggressus est Heluetios.Plut.in Cæs.

Idem.

Videns aquiliferum terga dantem hostibus, faucibus cõprehensum hominem,in hostes manu conuertit,atque ait : Quorsum abis ignauissime, an non illos esse vides quibus cum dimicamus? Bruf.lib.2.cap.43.

Idem.

Pontentiam duabus potissimùm rebus parari,pecunia scilicet & militibus, atque deinde eam potentiam eiusmodi rebus conseruari & augeri, dicere solebat. Existimauit autẽ, hæc duo sese mutuò consequi posse, exercitum commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari. Xiphilinus in Cæsare.

Idem.

Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brundusio milites mitterentur. Id cùm tardius fieret, clàm omnibus conscensa scapha exigua, tentauit transmittere pelagus, cúmque nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum despondenti, quis esset aperuit, dicens: Confide fortunæ, sciásque te Cæsarem vehere. Tanta erat animi præstantia, quasi fortunam ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempestate ingrauescente,vetitus est quod instituerat peragere: Milites autẽ vbi resciuere factum, concursum fecerunt ad Cæsarem, grauitérque ferebant si alias expectaret copias, velut ipsis diffisus.Plut.in apoph.

Anonymus.

Cùm Antonius appararet classe cũ Cæsare confligere, quidam tribunus militũ,vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus

suum multis cicatricibus insignitum ostendit, dicens: O imperator cur his vulneribus, aut huic gladio parum fidis, inque lignis fragilibus spem reponis? Sine Phœnices & Ægyptij classe pugnent: nobis Romanis terram da, in qua consueuimus vel hostem vincere, vel mortem oppetere. Plut. in vita Antonij.

Turbo.

Turbo Adriani Cæsaris præfectus, admonitus ab eo, vt curã haberet suę valetudinis, sibique daret vocationẽ à negotiis, respondit, Non decere Cęsaris profectos, nisi stantes mori. Ignauum esse sentiens, in lecto incũbentem expirare. Eras. 6. in apoph.

Zisca.

Ioannes Zisca, Hussitarum dux & imperator bellicosissimus, cùm in pueritia vnũ oculum amisisset, inter æquales ludens. altero etiam in obsidione cuiusdam castri priuatus est. Sed neque oculo vtroque cassus imperio se abdicauit: Is post multa cõtra Bohemos & Theutones egregia facta, cùm in morbũ lethalem incidisset, ac iam propè moriturus interrogaretur: quomodo sepeliri vellet? Pellem, inquit, mortuo demite: relictóq; feris cadauere, ex ea tympanũ facite, quo in præliis vtamini. Nam vt hostes viuentis aspectũ non ferebant, ita mortui sonitũ non ferent. Æneas Syluius lib. 3. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Videns naufragos auxilium implorantes, suos adhortatus est, vt illi co subuenirent, qui dum pertimescerent periculũ maris tam horrẽdum, dicentes, melius esse vnam quàm vniuersas triremes perditum iri: Rex ipsemet soluit prætoriam nauem, Satius esse inquiens, vnà cum sociis viris fortissimis occumbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati. Panor. lib. 2. de rebus gest. Alphonsi.

De fortuna.

Socrates.

* MAximam ceu minimã spectandam esse dicebat, & quod abest non desiderandum: neq; enim inquit, ad te pertinet. Stobæus serm. 5.

Diogenes.

Solebant olim à periculis seruati in templis suspendere donaria, velut incolumitatem suam diis acceptam ferentes. Proinde quum Samothracẽ profecto Diogeni ostenderentur donaria, quæ à bello, morbo, nauigatione, aliòve discrimine seruati, dicârant: Atqui, inquit Diogenes: multò plura essent, si qui seruati non sunt, ista dedicassent. Sensit opinor, eos qui seruarentur, casu seruari, non deorum beneficio. Quòd si diis imputandum est si quis seruatur, iisdem imputandũ est quod plures pereunt quàm seruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothraces autem magna in hisce rebus superstitione laborabãt. Laërt. Nullã autem fortunã summi dei respectu, agnoscit vera Religio. fortuna nobis est, quæ in Deo prouidentia dicitur.

Plato.

* Dicebat Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatémque simul cum deo cuncta humana gubernarę. lib. 4. de legib.

Epictetus.

* Malum vinculũ esse dicebat, corporis quidem fortunam, animæ autẽ vi-

vitium. Siquidem qui corpore quidem liber, anima verò vinctus, is seruus est. Rursum qui corpore nexus, anima verò solutus, is liber est. In Enchiridio.

Archytas Pythagoreus.

* Quemadmodũ (inquit) refulgẽs lux perstringit aciem oculorum: sic etiam nimia fortuna intellectum animæ. Stob. serm. 1.

Demetrius.

Aristophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At Demetrius dicebat, non solum Plutũ, id est, diuitias, esse cęcum, verùm etiam Fortunam, Pluti ducẽ, vt iã sit illud prouerbij, Cæcus cæco dux Fortuna sæpe largitur indignis sua munera. Laër. lib. 5. cap. 5.

Theramenes.

Theramenes, vnus triginta tyrannorum, domo, in qua multi accumbebant, in cœnantes illapsa, solus incolumis euaserat. Hanc ob rẽ quum ab aliis fœlix prædicaretur, ille magna exclamans voce: O fortuna, inquit, cui me occasioni seruas? Sensit vir prudens, se non esse seruatũ, sed maiori malo reseruatum. nã aliquanto pòst interfectus est. Eras. 6. apoph.

Demosthenes.

* Dicebat rerũ euentus omnibus hominibus esse obscuros, & parua occasionum momẽta causas existere ad res maximas: ideo in secunda fortuna moderatum animum, futuríq; prouidum esse adferendum. Orat. ad Leptinem.

Plutarchus.

* Fortuna, inquit, sagittarij more collimat, interdum in nos iaculans tanquam in scopum quendã, interdũ in ea quę nobis adhęrẽt. Ant. & Max. serm. de fortuna bona & mala.

Vide apoph. de Fœlicitate & Infœlic.

De fortunæ inconstantia.

Thales.

Sciscitatus, quemadmodum quis calamitatem optimè ferre posset: Si, inquit, hostes videat in maiori versari miseria. Max. ser. 18.

Chilon.

Chilonis sententia huic non absimilis est, qui dicebat, infortunatum non irridẽdum esse: fortuna cùm inconstans sit, & nostræ etiam fœlicitati inuideat. Stob. serm. 109.

Idem.

Ab Æsopo interrogatus, quid ageret Iupiter? respondit: Excelsa deprimit, depressa extollit. indicans, arbitrio numinis res hominum sursum deorsum volui, reuoluíq;. Laër.

Aesopus.

Quærenti, quid dij facerent? dixit, eos alia struere, alia diruere. Stobæus serm. 103.

Bion.

Interrogatus, quis esset in vita maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur, vt assequatur ardua: & assequutus, æque torquetur ne amittat. Laërt. libro 4. cap. 7.

Idem.

Dicere solebat, Fortunam diuitibus pecunias non dono dedisse, sed mutuò. Hæc enim, cum suis bonis extra omnem spem nos euehit, suóque pro arbitrio mox deprimit incautos. Stob. serm. 103.

Socrates.

Dicebat, idem esse in secunda fortuna altum sapere, & in lubrica via cursu certare. Stob. serm. 103.

Idem.

* Idem est (dicebat) languẽti onus

imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob.serm.4.

Idem.

* In foco ignem, in vtraque fortuna mentem splendere pluchrū esse dicebat. Ant.& Max.serm.de fortuna bona & mala.

Bias.

* Eum demum infortunatū esse pronūtiabat, qui infortunium suum æquo animo ferre non posset. Max. serm.18.

Idem.

Interrogatus, quid esset difficile? Mutationem, inquit, secundæ fortunæ fortiter ferre. Max.serm.18.

Isocrates.

Suos admonere solitus erat, ne cuiquam suam calamitatem obiicerent. Communem enim fortunam esse: nec quid futurum nobis sit, modò spectari posse. Stob.serm.190.

Democritus.

Dicebat, nullam esse adeò munitam diuitiarum portam, quàm fortunę occasio aperire nō posset. Stob.

Teles.

* Fortunā, seu poetriam quādam, dicebat multas inducere personas, naufragi mēdici, exulis gloriosi, obscuri. Itaq;, inquit, decet virū bonum rectè agere, quácunq; ei fortuna dederit personā. Naufragus es factus? bene repræsentato naufragum: pauper ex diuite? bene agito pauperem, &c. Stob.serm. 106.

Plutarchus.

* Fortunā assimilabat malo certaminū præsidi. Nā sæpe coronat illos qui non vicerunt. Anton.& Max. serm.de fortuna bona & mala.

Anonymus.

Diagoras cùm Olympicis vidisset filios suos victores coronari, atq; ex filia filióque nepotes, eaq; re multū lætaretur, Lacædæmonius quidā dixisse fertur: Nūc ô Diagora pulchrū esset moriendi tēpus. Ostendēs, fieri nō posse, vt tantus fœlicitatis cumulus, alicuius rei infœlicitate ante mortem non compensaretur: & tunc moriendū esse, cùm viuentē plus vita delectat. Fulgos.lib.7.cap.2.

Leotychidas.

Roganti, quo modo quis maximè præsentia bona tueretur? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Bruson.lib.2.cap.37.

Dionysius iunior.

Amisso imperio Corinthi agens, si quis ipse molestus esset, dicebat, Quàm beati sunt, qui à puero infœlices fuere. Stob.serm.109. de Insperatis euentibus.

Idem.

Conuenerant aliquando Dionysius secundus & Philippus Amyntæ F. cúmque in diuersos sermones incidissent, Philippus inter alia Dionysium rogabat, Quomodo, cùm tantū regnum accepisset à parente, non id defendisset & conseruasset? respondens, Non mirum est, ait: quoniam quum reliqua mihi pater omnia reliquisset, fortunam solam, qua ea pararat, & tutatus fuerat, mihi non tradidit. Ælianus li.12.de Var.hist.& Bruson.lib.2.cap.37.

Democrates.

* Etiam bonum gubernatorem aliquando naufragium facere, & virum bonum vel industrium etiam infortunatum euadere dicebat. Ant. & Max.ser.de fortuna bona & mala.

Aristonymus.

* Vitam humanam theatro comparabat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob.serm.de illis qui indignè fortunati sunt.

Idem

Idem.

* Dicebat periti naucleri esse ventorum se mutationibus accommodare: viri autem sapientis, fortunæ. Stob.serm.3.

Pausanias.

Simonides ad conuiuium à Pausania vocatu , rogabatur inter conuiuandũ, vt quidpiam ex philosophiæ arcanis in medium adferret hospitibus, quod documẽto esset omnibus. Is itaque respondit Pausaniæ: Memineris te hominem esse. Vidit vir sapiẽtissimus, Pausaniam ex nimia fœlicitate superbientem, quem hoc dicto sui officij admonere voluit. Sed Pausanias contempsit philosophi dictum. At cùm iam in Charceœco & cùm fame luctaretur, iámque contumeliosissimam mortem præ oculis cerneret, in memoriã philosophi dictũ reuocans: O Cee hospes, ait, magnum quiddam in tuo erat sermone: ego verò nimium fortunæ meæ fidens, eum nullius momenti esse putabam: vnde nunc miserrimè interire cogor. Ælian. lib. nono de Varia historia.

Crœsus.

Consultus à Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrin reginam, à qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortalis, nihil est opus vt meam tibi sententiam dicam. Si verò te quoque agnoscis hominem, illud in primis discito, talem humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, eosdẽ semper fortunatos esse nõ sinit. Brus.lib.2.cap.37.ex Herod.

Demetrius.

Illum qui sinistram fortunam ferre nequeat, ne dextrã quidẽ posse ferre dicebat. Ant.in Melis.par.1.ser.70.

Idem.

Nemo Demetrio fuit vtraq; fortuna exercitatior. Itaque frequenter solebat in fortunam illud Æschyli dicere: Tu me extulisti, tu ipsa rursus deiicis. Plu.in Demetrio.

Darius.

Darius Xerxis pater, in sui laudẽ dicere solebat, sese præliis ac rebus asperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio constat reipub. Præstat principẽ è philosophiæ prçcepiis haurire sapientiã, potius quàm experimentis miseram, vt vocant, colligere prudentiam. Eras. lib.5. ex Plut.apopht.

Philippus.

Cùm Philippo Macedoni nũtium esset allatum, vno die multas res fœliciter ac prosperè gestas esse (nam eodem tẽpore vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias ipsi masculum fœtum erat enixa) porrectis in cœlum manibus exclamauit: Et ô fortuna, inquit, pro tot tantísque bonis leui quopiam malo me affice. Vir cordatissimus, non insolenter gestiit ob rerum successum, sed fortunæ indulgentiam suspectam habuit, cuius ingenium esse nouerat, vt quibus exitum molitur, his prius noua rerum prosperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius. Plutarchus in apophtheg. Fulgosus lib. 7. cap.2.

Apelles.

Interrogatus, cur sedentem fortunam pinxisset? respondit, Quia loco stare non potest. Stob. serm.103. Max.ser.67.

Romulus.

Infelicitatẽ hominibus plurimam prodesse dicebat, eo quòd in rebus aduersis doceamur de rebus antea nobis ignotis. Multi enim cùm ra-

tione futura prȩuidere non poſſunt, patiendo res intelligũt demum. Antonius in Meliſſa, parte 1. ſermone 70.

Idem.

Eum nequaquam beatum prædicandum dixit, qui propter amicos, aut alias fortunæ dotes exultaret. hæc enim ſunt fallacia & caduca omnia, quæ fortuna in ſua poteſtate habet. Max. ſerm. 18.

Fabius Max.

Cùm audiret Minutium collegam ab omnibus mirum in modum collaudari, quòd nonnullos hoſtes iam deieciſſet: ſe magis ſecundam Minutij fortunam, quàm aduerſam pertimeſcere, dicebat. Non ignorabat enim quàm variæ eſſent fortunæ vices, &c. Plut. in vita Fabij Max.

C. Marius.

Non ſanæ mentis hominem eſſe aiebat, qui ſe fortunæ committeret. Bruſ. lib. 2. cap. 37.

Anonymus.

De Mario tyrannorum ſeptimo dictũ eſt, quòd vno die factus eſt imperator, altero viſus eſt imperare, tertio interemptus eſt à milite, qui percuſſurus illũ dixerit, Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex ferrarius. Alluſit autẽ interemptor ad illud prouerbium, Tuo te gladio iugulo. Trebellius Pollio.

Seuerus imper.

Celebratur Seueri imperat. dictũ: Omnia fui, ſed nihil expedit. Sentiens, ſeſe ex humili loco per literarum ac militiæ officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad imperij faſtigium fuiſſe perductum: ſed nihil feliciter ceſſiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe. Ælius Spart.

Vide apopht. de Fœlicitate.

De fortuna aduerſa æquo animo ferenda.

Chilon.

Qvum quidam propter ſua mala doleret, dixit: Si aliorũ omniũ mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ſerm. 18.

Pittacus.

Prudentum virorum eſſe dixit, ne quid mali fiat cauere: fortium autẽ, id quod factum eſt, moderatè ferre. Stob. ſerm. 18.

Diogenes.

In caſus quoſdam aduerſos quum incidiſſet, dicebat, Bene factum ô fortuna, quòd tã viriliter mihi præfueris. Idem in huiuſmodi caſibus alta voce cantillabat. Stob. ſerm. 106.

Zeno.

Naufragiũ paſſus, opibus omnia amiſiſſet, immobili vultu: Euge, inquit, fortuna quàm opportunè nos ad hoc palliolũ redegiſti. Max. ſer. 8.

Socrates.

Xantippe dicebat, cùm infinitæ mutationes & Rempub. & ipſos occupaſſent, in omnibus ſe ſimilem vidiſſe Socratis vultum, & exeuntis domo, & denuò redeuntis. Ad omnes enim fortunæ vndique ingruentes procellas moderatus & concinnus erat. Stob. ſermone 106.

Idem.

* Dicebat, idem eſt in gymnaco certamine victum contumeliæ actionem aduerſario intentare: & in vita victum à fortuna, eam accuſare, quaſi neſcias quo iure quibúſque legibus in vitæ certamen cum ipſa deſcenderimus. Stob. ſerm. de puſillanimitate.

Archytas Pythagoreus.

* Dicebat nõ difficile eſſe aduerſam

ſam fortunam commodè ferre, ſed proſperum. Omnes etenim, inquit, quandiu in miſeria permanent, vt plurimũ moderatis modeſtiſq; moribus eſſe videntur: in rerum autem ſucceſſu elatis animis, &c. Stob. ſerm. de virtute.

Vide apopht. de morte ſuorum non deflenda, de Animi moderatione, Fortitudine, Felicitate, Infelicitate, Patientia, Iniuria, Vltione neglecta, &c.

De fratribus.

Antiſthenes.

FRatres qui eſſent concordes omni pariete dicebat eſſe fortiores. Laert. lib. 6. cap. 1.

Iſocrates.

* Dicebat, non decere fratres vt lances in ſtatera, altero humiliato alterum extolli. Anto. & Max. ſerm. de amore fraterno.

Socrates.

* Eos qui fratribus præteritis alios ſibi amicos acquirunt, iis ſimiles eſſe dicebat qui relicto ſuo agro alienum colunt. Stob. ſer. 82.

Plutarchus.

* Dicebat, nullam eſſe fratris amiſſi recuperationem, vt neque manus ablatæ. Anton. ſer. de amore ac odio in fratres.

Idem.

* Muſas dicebat nominatas quaſi ὁμοῦ οὔσας, id eſt, ſimul degẽtes, propter ſororiam animorum coniunctionem. Stob. ſerm. 82.

Euclides Socraticus.

* Cùm fratrem dicentem audiuiſſet, Diſperеam niſi te vltus fuero: reſpondit, Et ego, niſi vt nos ames tibi perſuaſerim. Plutarch. libr. de fratr. amore.

Sotion.

* Fratrum amantem & pauperem dici præſtat, inquit, quàm fratrum oſorem & diuitem. Stob. ſer. 82.

Idem.

* Fratri in fratrem inſurgenti, dicebat, Canem tibi infenſum mitigare conaris, vt fiat benignior: erga fratrem verò idem non facies. Eodem ſermone.

Ariſtippus.

* Ad fratrem reconciliatum dixit, Memineris te diſſenſionis, me reconciliationis fuiſſe authorẽ. Ibid.

Hierocles.

* Sicut oculi manúſque, ſi animæ & mentis per ſe compotes fierent, reliquas partes omni ſtudio curarent propter intercedentem ipſis communionem: quoniam ne ipſæ quidem functionem ſuam rectè adminiſtrare poſſunt citra præſentiam aliarũ partium: ita nobis etiam, inquit, qui homines ſumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus annitendum eſt, vt fratribus decenter vtamur, &c. Stob. ſer. 82.

Intaphernis vxor.

Dario permittẽte vt vnum ex ſuis eligeret, cuius vitam ſibi donari vellet, fratrem elegit. demirante rege, cauſamque ſciſcitante: Alius, inquit, maritus, alij liberi, ſi Deus volet poſſunt contingere: alium fratrem parentibus vita defunctis, non eſt quod ſperem. Eraſ. 6. apoph.

Eumenes.

Eumenes inſidiis petitus à Perſeo, credebatur exſtinctus. Is rumor cùm Pergamũ eſſet perlatus, Attalus eius frater impoſito ſibi diademate, ductáque fratris vxore, regnum occupauit. Cæterùm cùm audiſſet illum viuum: vt ſolebat profectus eſt illi obuiam, vnà cum ſatellitibus, haſtam

gestans. Eumenes autem amanter illum amplexus, dixit in aurem, Ne festines ducere, priusquam me mortuum videris: nec præterea per omnem vitã, vllam offensi animi significatione vel dicto vel facto dedit: quin etiam moriens, fratri & vxorẽ & regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cùm multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio posteaquam adoleuisset, adhuc viuens principatum tradidit. Plut. in reg. apoph.

Antiochus.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At vbi Seleucus à Galatis victus, nusquam appareret, sed interfectus in prælio crederetur, deposita Antiochus purpura, pullam vestẽ induit, rursus paulo pòst cum audisset illum esse incolumem, pro læto nuntio diis immolauit, fecitque vt ciuitates ipsi subditæ coronas gestarent. solent fratrum iræ, si quando inciderint, esse acerrimæ: solet regni cupiditas nihil impium aut nefarium ducere. At hic ea moderatione regnum ambiit, vt fratrem vellet incolumem. Plut. in regum apoph.

Caracalla.

Bassianus præfectus suadebat Caracallæ, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum: Sit, inquit, diuus, dum non sit viuus. Et sic fratrem in diuos retulit. Atque ita regnandi cupiditas nescit iura pietatis. Ex Ælio Spartia.

Vide apoph. de Concordia.

De frugalitate.

Crates.

DEmetrio Phalereo indignatus est, quòd ipsi panes ac vinũ misisset, dicens: vtinã fontes etiam panes ferrent. Sentiens, Vino nihil opus esse philosopho: atq; hoc ipsum esse submolestum, quòd panis non æquè parabilis esset, ac potus. Laert. lib. 6. cap. 5.

Idem.

Stilpon Ceij dedit caricam, simulque proposuit quæstiunculam. Cùm Cynicus protinus nucem deuorasset: Caricam, inquit, Stilpo, perdidi. hîc Crates, Non caricam modò, sed & quæstiunculam, cuius illa fuit arrha. Sentiens, se frustra captatum munusculo ad respondendum. Laert. libr. 2. cap. 12.

Idem.

Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rẽ inter se contrariam agunt, se beatos esse iudicãt: at ego me, quòd vtriusque, tũ emendi tum vendendi, sim immunis. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Socrates.

Dicebat, eos qui frugaliter viuerent, longè plus habere voluptatis, ac minus cruciatuum, quàm si indulgerent genio. Laert. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Aduocarat diuites aliquot ad cœnam, ob id solicita Xantippe, quòd apparatus esset perquam exiguus: Bono animo es, inquit, nam si frugi temperatique sunt, boni consulent: si minus, nulla bonis horum cura debet esse. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operosã & sumptuosam ambitionem in excipiendis conuiuiis, Laert. lib. 2. cap. 5. Stob.

Idem.

Dicere solitus est, eum esse diis simillimũ, qui quàm paucissimis egeret, cùm dij omnino nullius egeant rei. At vulgus diuites diis proximos

existimat,quorum deliciis nihil satis est. De his enim dictum est in comœdiâ Terentiana, Quàm vos facillimè agitis. Hoc autem Homerus diis tribuit, quos appellat ῥεῖα ζώοντες, id est, facillimè viuentes, Facillimè autem viuit, qui paucissimis contentus est. Laert.lib.2.

Idem.

Dicebat, qui suauiter ederet panem, huic non esse opus obsonio:& qui suauiter biberet quemlibet potum, hunc non desiderare poculum præter id quod adest. Fames enim & sitis optimè condit omnia.Ibid.

Idem.

Admonere solebat, quòd apud alios diceretur edere aut conuiuari, apud Athenienses dici εὐωχεῖσθαι:qua voce dicebat nos admoneri, eo temperamento sumendum cibum,vt nec corpus nec animus oneretur. huc opinor alludens ,quod ὀχεῖσθαι sonet vehi, vnde ὀχεῖον vehiculum, quanquam ὀχὸν dicatur & cibus: eóq; additum εὖ,ne sarcina iusta grauior imponeretur corpori. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Xantippe eum increpante, quòd tenuiter se ad amicos accipiendos prępararet,dixit:Si nostri fuerint,nihil curabunt. sin alieni, nos de ipsis nihil curabimus.Max.ser.13.

Idem.

Dicebat quoque optimum condimentũ esse famem, quòd & optimè edulcaret omnia,& nullius esset impendij. Vnde ipse semper iucũdè edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat nisi esuriens ac sitiens.Laert.

Idem.

Dicere solebat, multos in hoc viuere vt ederent & biberent:se autem contrà,ob id bibere & edere,vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem,sed ad necessitatẽ vteretur,quandoquidem natura paucis cõtenta sit. Eras.lib.3.apoph.ex Stob.

Idem.

Per forum obambulans, cùm aspiceret mercium copiam quæ illic vendebantur,ita secum loqui consueuit: Quàm multis rebus ego non egeo! ast alij cruciantur animo,ita cogitãtes, Quàm multa mihi desunt! Sibi gratulabatur, quòd iuxta naturã viuens,ac paucis assuetus, aurum,purpuram,gemmas,ebur,aulæa,reliquásque diuitũ delicias, nec cuperet, nec egeret:quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ. Laert.lib.2.

Idem.

Quendam ex amicis conquerentem,quòd Athenis omnia magno venirent(vinũ enim Chium mina, purpuram tribus minis constare, mellis heminam quinque drachmis) manu illius prehensa, duxit in forum farinariũ: Obolo,inquiens,semisextarius venit,vilis igitur annona est.Hinc ad olearia deducens:Duobus, inquit, æreis sextarius.non magno igitur in vrbe veneunt omnia. Qui paucis ac necessariis contentus est,sibi facit vilẽ annonam.Eras. lib.3.apo.ex Plut.

Idem.

Quõdam pro foribus deambulãti contentius vsque ad vesperam, cùm prætereuntium quispiã dixisset,quid agis Socrates? Obsonium,inquit,mihi comparo in cœnam. de fame sentiens, quam agitatione corporis excitabat. M.Tullius sic explicat:Quo melius cœnem, obsono ambulando famem.Laert.

Idem.

Ad famẽ ac sitim tolerandã exercuerat sese. post sudorem enim palæstra collectum, cùm alij potum,

vehementer appetunt, nunquam bibebat de primo cratere. rogatus quã ob rem id faceret? Ne consuescam, inquit, obsequi affectibus. Interdum enim, licet sitias, noxium est bibere: hic cùm ratio suadet abstinentiam, affectus hortatur vt bibas, magis obtemperandum est rationi. Laer. lib. 2.

Diogenes.

Cùm aliquãdo à Cratero Alexandri Magni præfecto ad cœnam inuitatus esset, respondit: se malle salem Athenis lingere quàm apud Craterũ adipata frui mensa. Laer. lib. 6.

Idem.

Quibusdam obiicientibus, quòd in foro cibum caperet: Quid mirum, inquit? in foro esurio. ratiocinatus à relatiuè oppositis. Si fames non vrgeret hominem in foro, fortassis absurdum esset in foro vesci. Sed eodẽ colore se tueri potuerat, in foro deiiciens aluum, aut vrinam reddens. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum aliquando vidisset puerum caua manu bibentem: Hic puer inquit, me frugalitate superat, qui supellectilem superfluam mecum circumferam; & eductum è pera poculum ligneum abiecit: Nesciebam, inquiens, & in hoc nobis prouidisse naturam. Quum alterũ puerum vidisset vasculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt superuacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modò fateamur, immodicũ simplicitatis exemplum in hoc esse vtile, vt nos nostri luxus pudeat. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multíque cingerent illũ ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circunstatis. nam id canibus cùm primis familiare est. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum primum cœpisset philosophari, ac in dolio, sicco mucidóque pane vescens solus, audiret totam vrbem lætitia perstrepentẽ (erat enim dies festus) sensit animo nonnihil tædij, diúque secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panísque micas edere. Quid tibi displicet, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce etiam parasitos alis. Laertius lib. 6.

Idem.

Panem album nactus, è pera cibarium eiecit, hunc versum perloquẽs: Hospes tyrannis è via decedito. Stobæus serm. 15.

Idem.

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, sed oleis duntaxat vescentem: Quid accidit, inquit, vir sapientissime, vt cùm ob huiusmodi mensas in Siciliam profectus sis, hîc à paratis abstineas? Ad hæc Plato: At hercle Diogenes, & in Sicilia huiusmodi ferè cibo contentus erã. Quid igitur, inquit Diogenes, necesse erat Syracusas nauigare? An tum Attica nõ ferebat oleas? Hoc dictum quidam adscribunt Aristippo. Laert. lib. 6.

Timotheus Cononis F.

Omissis opiparis cœnis, & epulationibus imperatoris assumptus à Platone ad conuiuium Academicũ, & frugali modicáq; cœna exceptus, reuersus ad suos dixisse fertur: Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent, Vituperauit cœnas splendidas & onerosas, quę omne sequentis diei gaudium & hilaritatem præscin-

præscinderent atque præriperent. Ælianus lib.2. de Varia hist.& Plut. in Symposiacis.

Leo Euth.F.

Interrogatus, quam quis vrbem incolens tutus sit? Vbi,inquit,neque plura neque pauciora inhabitantes possideant.Plut.in apopht.

Antisthenes.

Quum Diogenes ab Antisthene peteret tunicam, iussit vt duplicaret pallium, sic eum tunicæ speciem præbiturum: admonens, oportere paucissimis esse contentum. Laert. lib.6.cap.1.

Epicurus.

Dicere solebat, ei cui pauca non sufficiunt, nihil omnino satis esse. Item, se paratum esse de fœlicitate etiam cum Ioue certare, si aquam & offam haberet. Laudauit, frugalitatem his dictis:quo animo autē voluptatē laudauerit, ex aliis disces. Aelia.lib.4. de Varia hist.& Stob.ser.15.

Idem.

Gratias naturæ habendas, dixit, quòd ea quæ ad vitam hominis subleuandam spectant,parabilia fecerit: difficilia autem paratu non necessaria.Stob.serm.15.

Isæus.

Interrogatus, quis piscis, aut quæ auis esset ad vescendum suauissima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν: id est, ista curare desij. Philostratus in sophistis.

Apollonius.

Frugalitatem non ideo commendari hominibus dixit, quòd tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus:sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus.Stob.serm.15.

Alcamenes,Telecri F.

* Obiurgatus à quodā quòd parcè nimium ac tam frugaliter viueret,cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione non pro libidine viuere.Plut.in Laconicis.

Idem.

Idem, percontantibus quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterētur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumēto? Vt,inquit, ciuēs mediocritatē seruent in omnibus quæ in ædes inferunt, neq; quicquam habeant earum rerum quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim indecorum,si per ostium rude ac ciuile suppellex inferretur exotica, pretio cara,arte operosa, id ne fieret, ipsæ quodammodo fores admonebant. Hinc aiunt accidisse, quòd Leotychidas primus apud Lacones rex cùm cœnaret apud quendam,cerneretq; tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. adeò luxum esse putabat,naturam artificio corrumpere. Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Thasiorum genus vt copia rerum abundabat,præcipuè vini præstantia nobilis, ita deliciis erat addictior. per horum agros cum exercitu proficiscenti Agesilao, Thasij honoris gratia miserunt farinas, anseres bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta. At ille præter farinas nihil accepit: reliqua domum referri iussit ab his qui attulerunt, tanquam sibi suísque prorsus inutilia. Cæterùm cùm illi precibus & obtestationibus vrgerent omninò, vt acciperet xenia,

iussit ea inter Helotas distribui: id erat apud Lacedęmonios mancipiorum genus. Eius facti causam sciscitantibus, respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus delicias cupediásque recipere: propterea quod istiusmodi res quibus inescarentur ingenio seruili nati, oporteret à liberis procul abesse, grauiter taxans Thasiorum mores, qui dum voluptatibus seruirent, nec ingenuos se præstarent, nec liberos: & sapienter ostendens, nihil esse seruilius abiectiúsque, quàm gulæ ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam admirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo & vestitu vteretur: Optimam messem metimus, inquit, libertatem, quæ sine frugalitate esse nequaquam potest. Plut. in apopht. Lacon.

Lysander.

Lysandro in Ioniam proficiscenti, hospites quos habebat in Ionia, cum aliis multis, etiam bouem & placentam dono miserunt, Qui placentam cõtemplatus rogabat, quidnam illud cupediarum esset? Cui cùm is qui attulerat, responderet, ex melle, caseo, aliisque quibusdam confectum esse: Sed hoc, inquit Lysander, dandum est iis qui nouerunt. Non enim hic est liberi & ingenui hominis cibus. Ælian. lib. 3. de Varia historia.

Pausanias.

Quum Medos vicisset, iussit Persicam cœnam præparatam sibi apponi: in qua quidem quum magnus inesset sumptus, Per deos, (inquit) lurco Persa erat, qui cùm tot haberet, ad nostram venerit polentam. Brus. lib. 3. cap. 1.

Epaminondas.

Conuiuans cum collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetum. Percontantibus, num id conduceret ad sanitatem? Nescio, inquit, illud scio, bonum esse ad hoc, vti quis meminerit domesticæ diætæ, siue domesticorum negotiorum. Sentiens, conducere aduersus crapulam, & conferre sobrietati: simul indicans, se domi parcissimo victu agere solitum. Plut. lib. 2. Symposiacon.

Anonymus.

Quidam ingressus diuersorium, cauponi dedit obsoniũ, vt appararet, quũ ille posceret caseum & oleum, Quid, inquit Lacon, si caseum haberem, iam non egerem obsonio. Caupo caseum & oleum petebat ad condiendum piscem, at Lacon id vidés, cui sufficiebat victus simplex, superuacuum existimabat cibum cibo miscere, quum alter per se satis esse posset. Quantum absunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum species in vnum miscent discum? Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon quum duas amygdalas duras duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & amygdalam. Adeò Lacon deliciarum erat rudis, vt nesciret, sub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuisse notum, quando Plinius dubitat, an ætate Catonis fuerit in Italia. Plut. in Lacon.

Phocion.

Filium suum, qui plura solito obsonia coemerat, obiurgans, ita commina-

minatus est ei: Si plura quam secundum naturam vesceretur, vel ingurgitaret, ipsum condignas pœnas luiturum. Docuit filium vir sapientissimus, frugaliter esse viuendum, cum natura paucis contenta esse soleat: quæ si obsonio obruitur nimio, pœna statim in promptu est, quæ in variis morbis illico sese ostendit. Stobæus serm. 15. & 20.

Epaminondas.

Tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum reperisset bellariorum, obsoniorum, & vnguentorũ apparatum: confestim abierit, dicens: Ego te sacrificare putabam, nõ deliciari. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur, quàm tantum fuisse con sumptum olei. demirantibus autem collegis negauit se offendi sumptu, sed molestè ferre, tantum olei exceptum intra corpus hominum. Sentiens, oleum esse natum foris vngendo corpori, non intus explendo. Inunctum reddit corpus firmius, & iniuriæ patientius: infusum in viscera, reddit delicatius ac segnius. Plut. in apopht.

Idem.

Quum festum diem celebraret ciuitas, omnésque compotationibus & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus est obuiam squallidus & cogitabundus. Admirante illo, rogantéque, quid tandem esset rei, quòd solus ad eum affectus modum obambularet? Vt vobis, inquit, omnibus ebrios ac socordes esse liceat. O vocem principe dignam! Tum maximè vigilandum est principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipsi vnquam vacare, aut genialiter viuere. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum regina Carum Ada illud habetet studio, vt assiduò mitteret Alexandro obsonia, bellariáque, per alium rerum architectos coquósque magna arte parata. Alexander ait, seipsum habere meliores obsoniorum artifices: ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam verò tenue prandium. Plut. in reg. & imp. apoph.

Cyrus.

Rogatus ab hospite, quid ad prandium apparari iuberet? Nihil aliud, inquit, quàm panem. nam spero me prope riuum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obsonio, & sitim aquæ spe deferebat in cœnam. Refert Ammianus. lib. 21.

Ptolemæus Lagi F.

Plerunque apud amicos & cœnare solebat, & dormire. Quòd si quando illos vicissim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodatò sumẽs ab illis pocula, aulæa & mensas. Ipse verò sibi non parabat plura quàm exigeret necessitas: sed regalius esse dicebat ditare, quàm diuitem esse. Plut. in Reg. apoph.

Prodicus.

Dicere solebat, optimum condimẽtum esse ipsum ignem. Sentiens, bono stomacho satis esse, obsonium esse coctum, etiamsi nihil accedat deliciarum. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio minor.

Narrant eum annis quinquagintaquatuor, quib⁹ vixit, nihil vẽdidisse, nihil emisse, nihil ædificasse: libras autẽ argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquisse, quamuis

potius esset Carthagine, militésque ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in apoph. Mira etiam narrantur ab eodem de M. Catonis frugalitate.

M. Curius.

Nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuiq; militum distribuisset, magnam verò reipub. optauit à diis, ne quando existeret quisquam Romanus, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, eum non esse Romano dignum nomine, qui plus appeteret, quàm quod ad victum frugalem satis est. Plutarch. in apoph.

Augustus Cæsar.

Nulli ferè ad conuiuium vocanti negare solitus est. Exceptus igitur à quodã cœna perparca, ac penè quotidiana, quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem. Alius tam ieiunium apparatũ, contumeliam fuisset interpretatus: ille etiam pudori consuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, adquẽ in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Quid hac comitate amabilius in tãto monarcha, qualem nunc vix triginta reges æquẽt? Bruson. lib. 2. cap. 2. & Macrob. lib. 2. cap. 4. Satur.

Idem.

Populo de inopia vini caritatéq; quærenti dixit: A genero suo Agrippa productis pluribus aquis satis pro uisum, ne sitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantissimum studium, vndique prospiciendi vrbi de aquarum copia. Augustus autem seuerè populum ad aquas à vino reuocauit. Suet.

Iulius Cæsar.

Coquos omnes eiecit è palatio. Rogatus autem cur hoc fecisset. Non opus est coquis, ait, quòd simplicissimis cibis contentus esse possum. Erasm. lib. 8. apoph.

Tacitus.

Factus Romanorum imperator, cùm luxum omnẽ maximè damnaret, continuò dicere solebat: Frugales mensulas, holusculis & leguminibus Pythagoricis instructas, multo gratiores esse quàm Mylesiorũ sumptuosa fastidia. Et dicebat, se lactucarum vsu somnum mercari. Vopiscus Sabellicus, Ennead. 7. lib. 7.

Huc refer quædam, quæ annotata sunt apoph. de Abstinentia, Temperantia, &c.

De fuco.

Archidamus.

CHius quidam, ætate prouectus, venit Lacedæmonem: & cũ aliàs turgeret superbia, propter senectutem reuerenter habebatur, proinde canos occultare conabatur tinctura. Itaque cùm in conspectum Lacedæmoniorũ prodiisset, ostenso tali capite, exposuit quorum gratia venerat. Cõsurgens itaq; Archidamus rex Lacedæmoniorum: Quid, inquit, hic sani diceret, cuius nõ solùm animus, verùm etiam caput fucis contaminatum est? Et explosit eius dicta: ingenium Chij redarguens, ex iis quæ oculis cernebantur. Ælianus lib. 8. de Var. hist.

Philippus.

Ex Antipatri amicis quendã Philippus Macedoniæ rex in iudicum numerum asscripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillum, submouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum

eum muneribus gerendis non videri dignum, cui fideretur: lusit homonimiâ vocis. Fuco vtebatur in tingendis capillis, vbi nõ multum erat lucri: mltò magis vsurus erat fuco publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Plut. in apoph.

Vide apopht. de Vnguentis.

De fuga.

Diogenes.

QVum eius seruus Mathes quem vnicum habebat, aliquando aufugisset, hortaretúrque vt reduceret, negauit: Turpe est, inquit, Mathen sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laërt. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas. ad fugam alludens. Laërt. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse, ferunt non esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equũ quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse, nõ qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? Significare voluit vir clarissimus, eos demum bello esse vtiles milites, quibus nõ decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quum nauali pugna esset cõflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniẽsium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere nõ tantùm ignominiosum, sed damnosum etiã Spartanis est, contrà fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plutarch. in Laco. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehemẽter obiurgauit, dicens? Quò itis ignaua & fugitiua mancipia? & ostenso ventre: Num hũc inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plutarc. in apophtheg. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se, vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassetque carcerem, (nam statim vt accusatus est, è patria aufugit) At ego, inquit ostendam illis Alcibiadem viuere. Bruso. lib. 7. cap. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumueniendos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam sed aperiendam potius esse viam quo citius magna cum ignominia fugiant. Plutarch.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse viam fugiendi, sed etiã muniendam. Fuga enim hostium paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut. apoph.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugã alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Brus. lib. 2. cap. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim, in Ægypto canes è Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnantium. Macrobius lib. 2. ca p.2. Satur.

Cornificius.

Cornificius poëta, videns milites in bello, quod inter Augustum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cùm à Cæsaris partibus discessisset, Pompeiique ignauiam contemneret, vrbanè: Quem fugiam, inquit, noui: ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut. in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinãdi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius factum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore exceptũ in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextraque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnũ militem correxit, voce autem tã acri legionum omnium trepidationem discussit, vincique paratas vincere docuit. Eras. lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimiũ tamen sua gesta iactantem, sic leuiter taxauit: At tu cũ fugies posthac, nunquã post te respexeris. Macrobius li. 2. ca. 4. Satur.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atque oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabantur, effugeret, populique auxilium imploraret, respondit, indecorum esse ac illiberale, minimeque dignũ imperatoria maiestate, atque anteacta vita, latebris aut fuga salutem quærere. Herod. lib. 2.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob mirã currendi velocitatem admodum laudaretur, (centũ enim ad diẽ millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus, quam forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunque fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panor. libr. 4. de reb. gestis Alphon. Eras. 8. apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

DEmosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est,

est, bona fortuna. Attamen cùm ad pugnam vētum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cùm illi probro daretur, quòd ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens, redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plut. in vita Demost.

Theodorus philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quam Atheniensium rectores non valebant asse qui, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quod omnis probus liber.

Xenænetus.

Ciuibus exprobrantibus sibi, quòd imperator exercitus fugisset in bello: At vobiscum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux persistere potest absq; militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium, à quo ipse non est immunis. Plut. in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad causam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Atheniensibus, obtemperare noluit: Stultum est, inquiens, iudicium quærere, non fuga tibi consulere, cùm fugere possis. Et cum quidam diceret, An non credis, teipsum patriæ? respōdit, Imò ne matri quidem crederem. Timerē enim, ne fortè per imprudentiā, aut errorem veritatis, nigrū calculū pro candido submitteret, Ælianus lib. 13. de varia historia. Plutar. in Alcibiade. Huic haud absimile est Germanorū tritum prouerbium, *Vffder weite ist gut tadigen.* Cùm licet fugere ne quæras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hostibus immi nētibus, aiebat se non fugere, sed opportunitatem à tergo sitā persequi. Sentiens, non esse turpe fugere, quoties magis expedit hosti dare locum, quàm conserere manus. Dicti gratia in hoc est, quòd cùm fugere & perse qui sint contraria, ille fugiens interpretabatur, se persequi magis quàm fugere. Persequimur enim hostem, & persequimur id quod studiosè expetimus. Plut. in apoph. Stob. serm. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob. ser. 11.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum cædi iussit: cúmque is se sic excusaret, vt diceret, sibi fuisse in fatis vt furaretur: Et cædi, inquit. Laërt. lib. 7. ca. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratissimū furem, contra deos testimonium dicere aiebat, quòd in illa fortuna tamdiu viueret. Laërt.

Idem.

Conspicatus duci quendam, qui phialā ex ærario furatus sustulerat (ducebatur autem à magistratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non possit verè dici in magistratus aliquot Chri-

ſtianos,à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui decem drachmas ſuſtulit: ipſi impune magnis furtis, vel peculatu potius diteſcunt. Laërt. lib.6.

Demoſthenes.

Ad furem inquientem, Neſciebam quòd tuum hoc eſſet: At tuũ non eſſe ſatis ſciebas, reſpondit. Stob. ſer.11.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, ſolúſque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret: Puer quidam vulpeculã furatus, ad uenientibus qui amiſerant ad quærendũ veſtibus occuluit. Feram verò ſæuientẽ, ac pueri ipſius latus ad inteſtina vſque lacerantẽ, tantiſper tolerauit. Dum autẽ quærentes abirent, reprehenſus à pueris quibuſdam, dicentibus melius fuiſſe maniſeſtare vulpeculam, quàm vſque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: ſed multo ſatius eſt mori, quã in furto deprehendi. Plut. in Lacon.

Anaxander Eurycr. F.

Roganti cuidã, cur Spartani non colligerent pecunias in ærariũ publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum cuſtodes. Quàm malè conſulunt integritati ſuæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcã recondunt, ſi vir prudens ciuium ſuorũ moribus timuit, à pecunia publica, cuius tãtùm erant cuſtodes futuri, non domini. Plut. in Laco.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Feſtiuè, furem ſe videre reſpondit. Bru. li.2. cap.40.

Anonymus.

In ſeruũ furacem ita iocatus eſt, vt diceret eũ ſolũ eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatũ nec occluſum. Intelligimus autem, illi nec ſeras nec ſigna obſtare, quominus furetur. Scrinis claudimus: olim verò & cadi lagenæ que ſolebãt obſignari. Era. li.6. apop.

Alex. Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconem ſæpe edixerit: Nemo ſalutet principem qui ſe furem eſſe noſcet. Æl. Lampridius.

Idem.

Dicere ſolebat, ſolos fures de paupertate cõqueri, dum ita ſtudent ſcelera vitæ ſuæ tegere. Iactabat & ſententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δ' ἐκ, ἐκφεύξεται:

Id eſt,

Qui multa furatur, & pauca dat, effugit:

Notans quoſdam, qui tantùm furantur, vt habeant quo corrumpant iudicẽ, aut actorẽ. Ælius Lãpridius.

Idem.

Idem furti ſuſpicione infames nec intueri ſuſtinebat: adeò vt quum Septimius Arabinus, qui famoſus crimine furtorum ſub Heliogabalo fuerat liberatus, inter ſenatores principem ſalutatum veniſſet, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non ſolum viuit, ſed etiam in ſenatum venit, fortaſſis de me ſperat? tam fatuum, tam ſtultum me eſſe iudicat? Lampridius.

Vide plura apopht. de Peculatu.

DE GARRVLITATE ET LOquacitate.

Zeno Cittieus.

AVDIENS adoleſcentem nimis garrulum: Aures (inquit) in linguã deflu xere. Oſtẽdit autẽ adoleſcentis

scentis esse, audire quidem multa, loqui autem pauca. Laërt.lib.7. cap.1. Stob.serm.36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucissima. Ibidem.

Idem.

Adolescenti confidẽter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt: Significans ex sermonis procacia colligi morum impudicitiam. Ibidem.

Idem.

E discipulis suis aliquos dicebat esse φιλολόγους, id est, variæ rerum cognitionis studiosos: alios verò λογοφίλους, id est, loquendi tãtùm studiosos. Stob.serm.36.

Idem.

Quum percontatus esset à quodã homine satis contentioso, An virtus vtilis esset? renuit, non volens verbis respondendo ei occasionem dare litigandi. Eod.serm.

Idem.

Adolescenti in Academia de rebus friuolis negotiis garrienti, dixit: Nisi lingua in mentem intincta differueris, adhuc multo amplius dicẽdo delinques. Stob.eod.serm.

Clearchus.

* Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidẽ. Aurium enim & linguæ magnum est periculũ. Max.ser. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antisthenes aliquãdo in diatriba longam orationem habuisset: Ignorans, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentẽ, sed audientem est. Stob.serm.37. Max.serm.47.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit, num fundum haberet: Vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colendos magis esset idoneus, quàm ad dicẽdum. Laërt.lib.2.cap.16.

Apollonius.

Dicere solebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, silẽtium autem tutum esse. Stob.serm.37.

Idem.

* Interrogatus, qui essent hominũ optimi? qui in dicendo (inquit) sunt breuissimi. Linguaces autem si tantũ molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè lõgos sermones facerent. Ibid.

Nicostratus.

Si continenter, inquit, multa & celeriter loqui, sapientię signum esset, hirundines dicerentur nobis multo sapientiores. Max.serm.47.

Demosthenes.

In conuiuio cuidã multa loquenti: Si tam multa, inquit, sapuisses, nunquã tã multa locutus esses. Eod. ser.

Idem.

Rogatus, cur vnam habeamus linguam, aures verò duas? Quia, inquit, duplo plus audiendũ, quàm loquendum. Eod.serm.

Eusebius philos.

* Dicebat homines magnũ possidere vallum dentiũ ad coercẽdos leues sermones. Nos in omni re iudicio mentis indigere, quæ si verba nõ direxerit, sæpius ante consultationẽ effugiũt: & tãto vallo neglecto, citra iudiciũ ante tẽp⁹ foras ruũt. Eod.ser.

Nicostratus.

* Si continẽter & multa & celeri-

ter loqui,ſapiendi ſignũ eſſet,hirundines(inquit)dicerentur & eſſent hominibus ſapiẽtiores. Anton. & Max. ſerm.de temeritate in dicendo.

Lycon.

* Oratores ranis ſimiles eſſe dicebat : has enim in aqua clamare, illos verò ad clepſydram. Eod.ſerm.

Idem.

* Dicebat, quemadmodũ hirũdines perpetuo garritu familiaritatis voluptatẽ perdunt: ſic garrulos perpetuò obtundentes moleſtoſq; eſſe auditoribus.Eod.ſerm.

Democrates.

Auaritiam quandam eſſe dicebat, omnia velle dicere, & nihil audire. Stob.ſerm.36.Max.ſerm.47.

Iſocrates.

Cùm locutuleius quidam nomine Carçon,in diſciplinã eius recipi vellet, duplicem mercedem poſtulauit. Illi verò cauſam interroganti, dixit: Alterã quidẽ peto vt loqui diſcas,alterã autẽ vt tacere. Stob.ſer.36. Ant. Meliſſa.part.2.ſer.70.Max.ſerm.47.

Archelaus.

Tonſori garrulo ſubinde roganti, Quomodo te radam,ô rex? Silendo, inquit,Alter aliud reſponſum expectabat, & hinc dicti lepos. Quidam ſunt in curatione moroſi, Archelao ſatis erat,ſi ſileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis, paritérq; loquacibus res eſt.Plut.in apoph.

Anonymus.

* Iuriſconſulto loquaci dixit,non oportere multis verbis pauca dicere, ſed paucis multa. Ant. & Max.ſerm. de temeritate in dicendo.

Hieron.

Hieron,qui Geloni ſucceſſit in regnum:neminẽ qui liberè apud ſe loqueretur, importunum aut moleſtũ eſſe dicebat:cæterũ qui arcanum efferrent, eos exiſtimabat etiam illos lædere,apud quos effutirẽt, eo quòd odimus non ſolùm illos qui efferũt, verum etiam eos qui audierunt,quę nollemus illis audita eſſe.Ibidem.

Vide apopht. de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

IN eum qui non ceſſabat hoſtibus minitare:Non intelligis,inquit,te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Nam qui cupit inimicum vlciſci,nihil aliud efficit minando, niſi vt præmonito inimico, ſibiipſi maiores ſtruat inſidias. Plutar.in Laconicis.

Aſtycratidas.

Poſtquam Agis ſuperatus eſt apud Megalopolin in prẹlio aduerſus Antigonum,cuidam dicenti: Quid nũc facturi eſtis Lacedæmonij? Macedonibúſne ſeruituri? Quid tandem,inquit? num Antigonus vetare poteſt, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus?Ibidem.

Agaſicles.

Cuidam dicenti, Admirari ſeſe, quòd cùm diſcẽdi tam auidus eſſet, tamen non adiungeret ſibi Philophanem ſophiſtam:regali prorſus indole reſpondit: Eorum diſcipulus eſſe volo,quorum ſum & filius.Significans non minus intereſſe quos nactus ſis parentes, quàm quos informatores & educatores adſciſcas.Ibidem.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipſum veniſsẽt Eurotam, & quidam gloria-

gloriabundus dixisset: Vbi nūc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicę obliuisci, nec tulit victoris iactātiam. Ibidem.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurū ciuitatem quandā, quæ sępenumero Lacedæmoniis negotium exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebis iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabāt cotem iuuentutis, eò quòd hostibus semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedente quopiam gestante coronā, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset, cuidam dicenti: Quid emolumenti tibi adfert victoria? ridens respondit: Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus infixisset, puerorū sodales saucium iam morientē consolantur, ac pollicentur vltionē. At ille. Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibidem.

Anonymus.

Lacon quiddam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliercułæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plutarch. in Lacon.

Paulus Aemylius.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniātibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, nō bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendum non esse mouendum manus: id enim esse vęcordiam. Laërtius lib. 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειρισόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat autem chorea genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis solo corporis gestu sic repręsentabatur, vt spectatores propè plus intelligerēt ex saltatione, quam si quis recitasset. Erasm. libro 8. apophtheg.

Polemon.

Polemon sophista, histrionē Tragœdiarum, qui in Olympiis, O Iupiter pronuntiārat, ostensa terra: O terra, manu in cœlum proiecta: submouit à præmiis (præsidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commisit solœcismum. Ex Philostrato.

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, togam deiicientem ac re-

ponentem,non agere dixit, sed satagere. Actio enim oratoris est. Satagit autem qui frustra miseréque conatur. Eras.lib.6.apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accusauit, M.Tullio defendente, qúmque accusator affirmaret, se testibus, chirographis, quæstionibus probaturum,sibi à reo fuisse pręparatum venenum : sed interim rem tam atrocem, remisso vultu, languida voce, ac reliquo gestu parum concitato pronunciaret : M. Tullius, Tu, inquit, nisi fingeres M. Callidi, sic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui. Erasm.lib.4.apophtheg.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo mentem intorquebat, in hunc Cæsar ita iocatus est: Dic si quid velis,ait,quũ nucem perfregeris. Notauit incompositos perorantis mores,ac gesticulationes parum decoras.Nam qui habet in ore nucem duram, in rumpendo mentum solet intorquere. Bruso. lib.4.cap.31.

Augustus Cæs.

De duobus Pantomimis inter se commissis, vt alternis gestibus certarent,alterum dixit saltatorem, alterum interpellatorem : quòd ille immodicè gesticularetur, alter non gesticulari, sed saltantem interpellare videretur.Erasm.lib.4.apoph.ex Suetonio.

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat,dandam esse operã Geometriæ,donec quis possit mensurã terræ & accipere & tradere. Opinor eum sensisse,moderatos agros esse parandos, quos & tibi commodum sit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ possessiones vt non sine negotio parantur, ita non absque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia est in verbo γεωμετρεῖν,quod anceps est ad artem Geometricam, & ad agrorum mensores. Laërt. lib.1. cap.5.

Diogenes.

Cuidam ostendenti horoscopon: Bellum, inquit,herclè instrumẽtum, ne frustremur cœna, sentiens, inutiles esse artes Geometricas cum cæteris.Laërt.lib.6.

De gladio, gladiatoribus,atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus ac præstigias imitantibus deuorarentur : Agis iunior respõdit, His ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis.Plut.in Lacon.apoph.

Demonax.

Videns Athenienses hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum spectacula in vrbem inducerent:Nolite, inquit, ô ciues istam crudelitatem prius admittere in ciuitatẽ vestram,quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Voluit autem significare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem.Eras.lib.8.apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebat esse matrẽ annorum ob id opinor, quòd cum hominis vita sit breuis, honesta memoria in multa secula propagatur. Laert. lib. 4. cap. 7.

Heraclitus.

* Viam ad gloriam maximè compendiariam esse dicebat, si quis bonus esse studeret. Anton. & Max. ser. de gloria.

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximã, & quasi compendiariam dicebat, si quisque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis esset. Cic. lib. 2. Offic.

Democritus.

Democritus fertur & illud solitus dicere, λόγος ἔργου σκιὴ, id est, Oratio operis est vmbra. Significans, ex egregiis factis nasci laudes hominum eloquentium, non contrà. Primam igitur oportet esse curam factorum, quam gloriam consequitur vltrò. Laert. lib. 9. cap. 7.

Agesilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam sibi gloriam parare posset? Si mortem contempseris, ait. nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut. in apoph. Lacon.

Themistocles.

Adolescens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At postquam Miltiades apud Marathonẽ deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquã agentem præter decorum. Percontantibus autem vnde sic esset repentè mutatus? Miltiadis, inquit, trophæum non patitur me dormire, neque cessare. Gloriæ studium excussit amorem voluptatum: clauum, vt aiunt, clauo. Plut. in apophtheg.

Idem.

Ad Olympię certamen profectus, cùm in stadium processisset, omnes neglectis certaminibus oculos in ipsum intenderunt, in eóque complexando diem totum consumpserunt, ac Themistoclem illum cum plausu & admiratione peregrinis ostenderunt. Ea re vir gloriæ omnium cupidissimus, dixit amicis, se eo die laborum quos pro Græcia suscepisset, omnium fructum amplissimum reportasse. Plutar.

Anonymus.

Ex Indis quendam sagittandi arte cùm primis celebrem, adeò vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, quum in bello cepisset, iussit artis suæ specimen edere: recusantem, iratus rex necari iussit. Quum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, se multis diebus nõ exercuisse artem, eóque timuisse ne aberraret. Id vbi renuntiatum est Alexandro, quòd non contumacia, sed ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium gloriæ studiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem oppetere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Hic apparet, non omnino vanum esse quod prouerbio iactatum est, Simile simili esse amicum. Alexander gloriæ supra modum appetens, similem affectum in aliis amabat. Plut.

Phryne.

Quum Alexander Thebanorum mœnia diruisset, Phryne meretrix pollicita est de suis impendiis reposituram, modò ciues paterentur hoc insculpi elogium,

Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν ἀνέστησε

δὲ φρύνη. id eſt, Alexander quidẽ ſubuertit,ſed Phryne reſtituit.Hic meritò quis dubitet, vtrum ſit admiratione dignius, an quòd ſcortum corporis vſura tantas opes collegerit: an quòd tanto nominis amore teneretur, vt titulum tam carè voluerit emptum. Nam vt præclarius eſt reſtituere, quàm demoliri: ita ſpecioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti, quàm Alexandri regis.Eraſ.lib.8.apoph.

Epaminondas.

Venerat Thebas, belli ſocius futurus.Is cùm Epaminondæ egenti,duo aureorum millia miſiſſet, non accepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus: Iniuſtis, inquit, imperas, ipſe deterior. Sentiebat autem, iniquas eſſe opes, quæ poſſeſſorem facile ſeducunt. At viros fortes gloria, virtutis præmio, contentos eſſe debere putabat. Plut. in Græcor.apoph.

Pericles.

Quum Thucydides vociferaretur apud populum aduerſus Periclem, quòd in picturas ac ſtatuas ſummorum artificum profunderet rei publicæ cenſus, ipſe aſſurgens rogauit populum: Videretúrne multum impendiſſe? quo reſpondente,Plurimũ: Age, inquit, vt igitur hæc mihi impenſa, & non vobis: atque ipſis donariis deorũ, meum tantùm nomen inſcribam. Hæc vox ſubitò mutauit animum populi, iuſſitque vt publicis impendiis pergeret, nec vllis parceret ſumptibus.Eraſ.lib.5.apoph.ex Plutarch.

Idem.

* Eum iam morientem quum neceſſarij mœſti deplorarent,ac pręturas commemorarent, potentiam, & quæ trophæa, quas victorias vrbéſque Athenienſibus partas relinqueret:paululum ſeſe erigens,reprehendit eos, quòd cõmunes multorum, & fortunæ magis quàm virtuti debitas laudes retuliſſent,pulcherrima, & maxima, ipſique propria hac laude prętermiſſa,Quòd propter ipſum nemo Athenienſium nigram veſtem vnquam ſumſiſſet. Plut.

Epaminondas.

* Meneclida quodã oratore ipſum aliquando traducente, vt qui de ſe quàm Agamemnone amplius ſentiret: facio, inquit, hoc propter vos, Thebani, quorum ſolorũ opera Lacedæmoniũ imperiũ vnica die euerti.Plut.lib.de ſui laude,&c.

Phocion.

* Leoſthene adhuc rẽ feliciter gerente interrogatus, ab oratoribus quidnam beneficij in vrbem contuliſſet? nihil, inquit, quàm quòd me prætore vos orationẽ funebrem nullam habuiſtis, ſed quotquot mortui ſunt,in ſepulchris maiorum ſunt humati.Plutarch.

Antigonus.

Quum mitteret filium ſuum Demetrium cum numeroſa claſſe, magnáque militum vi ad Græcos liberandos, dicebat: Gloriam à Græcia, velut à ſpecula in orbẽ terrarum accendi, iuuenẽ gloriæ ſtudio extimulans, vt ſtrenuè rẽ gereret, quòd eius laudis rumor non intra Græciæ fines eſſet continendus, ſed ob Græci nominis celebritatẽ, per omnes mundi plagas dimanaturus. Plut. in Regum apophtheg.

Antigonus iunior.

* Is,cætera faſtu vacuus,& princeps moderatus, in nauali quodã prælio amicorum quodam dicente, Non vides quanto plures ſint hoſtiũ naues? Me verò ipſum,inquit,quot nauibus opponis?Plut.in apoph.

Scipio iunior.

Cenſor creatus, adoleſcenti cuidam equum ademit, quòd eo tempore quo Carthago oppugnabatur, ſplẽdidè cœnatus, libum in vrbis ſimilitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat, conuiuis diripiendum propoſuiſſet. Iuuene verò cauſam ſciſcitante, cur equo priuatus eſſet? Quoniã, inquit Scipio, me prior Carthaginem diripuiſti. Plutarch. in Rom. apoph.

Iul. Cæſar.

Poſtquam milites, qui Scipionem in Africa ſequebantur, fugiſſent, & Cato victus ſibi necẽ Vticæ conſciſſet: Inuideo, inquit Cæſar, ô Cato tibi mortem iſtam, quando tu mihi ſalutem tuam inuidiſti. Ibid.

Baſilius.

* Si gloriam quæris, inquit, & cupis ſuperior multis videri, & in rebus mundanis clarus fieri, ſis iuſtus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduerſis pro religione ſuſcipiendis, &c. Ant. & Max. ſer. de gloria.

Vide apoph. de Ambitione.

De gloriæ contemptu.

Crates.

Dicebat, ſe pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem, in quæ nullum ius haberet fortuna. Laert. lib. 6. cap. 5.

Democritus.

* Vnus, aiebat, mihi pro populo eſt, & populus pro vno. Senec. epiſt. 7.

Anonymus.

* Quum quæreretur à quodã egregio opifice, quo tanta diligentia artis ſpectaret ad pauciſſimos peruenturæ: ſatis ſunt, inquit, mihi pauci, ſatis eſt vnus, ſatis eſt nullus. Ibid.

Diogenes.

Cùm præconem in Olympiis ita pronuntiantem audiuiſſet, Doxippus vicit viros, correxit Diogenes: Hic, inquiens, mãcipia potius vicit. Oſtendens, eos nequaquam eſſe viros, qui in his certarent ſpectaculis, ſed mancipia potius gloriæ. Ibid.

Socrates.

Cùm audiret recitare Lyſidem Platonis: Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adoleſcens, ſiue quòd ob modeſtiam non agnoſceret laudes quas tribuebat Plato, ſiue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret. Eraſ. 3. apoph.

Epicurus.

* Quũ vni ex conſortibus ſtudiorum ſuorum ſcriberet: Hæc, inquit, ego non multis, ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. Senec. epiſt. 7. ad Lucill.

Metrocles.

Libros ſuos exuſſit, dicens:

Τά δ' εἰς ὀνείρων νεοτέρων φαντάσματα.

Sunt inferorum hæc ſomniorũ imagines. Sentiens, eſſe nugas ac deliramenta, quæ ſcripſerat. Laert. libr. 6. cap. 6.

Frontinus.

Vetuit ſibi extrui monumentum, his verbis: Impenſa monumenti ſuperuacanea eſt, memoria noſtra durabit ſi vitam meruimus. Excelſi animi eſt, quum præclara geſſeris, gloriam contemnere. Eraſ. lib. 8. apoph.

De gratitudine.

Chilon.

Dicere ſolebat, Beneficij dati obliuiſci decet, accepti meminiſſe. Vulgus hominum contrà facit. Si quid cui benefecerunt, ſine fine præ-

dicant, sineq; modo exaggerant: si quid in ipsos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiscuntur, aut dissimulant, aut el-uant. Laert. lib. cap. 4.

Diogenes.

Acceptis paucis nummis à Diotimo Carysio, homine sibi amicissimo cùm non haberet vnde munus tam amplum rependere posset, ad Diotimum dixisse fertur: Dij tibi largiantur tantum, quantum animo tuo cogitas & cupis. Ælianus libr. 4. de Varia historia.

Democritus.

Dum quendam ad gratificandum aliis studiosissimum, vilem nihilominus, vicissim videret compensationem accipere: Ohe, inquit, qui beneficia perdideris, num te non pudet Gratias quæstus gratia prostituere, quæ virgines esse dicuntur. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si facultas adest aliis gratificãdi, ne differas, nosti enim, quàm mutabilis sit rerum omnium status. Idem.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentũ autem non dante: Duas, respondit, arcas domi habeo, vnam gratiarum, alteram argenti: & cùm necessitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio, alteram verò solùm mihi commodam. Stobæus ser. 8. de Iniustitia.

Artaxerxes.

Rusticus quidam videns ad regem Artaxerxẽ varia deferri donaria, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu haustam è proximo flumine aquã illi obtulit, vultu alacri. Rex lætatus, iussit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donauit hominem. Plut. in Regum apophth.

Philippus.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ se ferebat quàm illius mortem acerbè ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipsius mitigare, dicentíque: Attamen ille tempestiuè decessit, iam natu grandis: Sibi quidem ipsi, inquit Philippus, tempestiuè decessit: sed mihi præproperè. Mors enim illum anticipauit priusquam à me beneficium acceperit, nostra dignũ amicitia. Perquàm rarum est, principẽ sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter quàm equis vtuntur. Dum vsui sunt, curant: inutiles factos abiiciũt, eósque spoliant citius quàm beneficio iuuant. Plut.

Augustus Cæsar.

Veteranus quidam cùm vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cæsarem Augustum, rogans vt sibi vellet adesse: Cæsar è comitatu suo selectum illicò dedit, eíque litigatorem commendauit. Hic miles vociferans: At non ego Cæsar, periclitãte te Actiaco bello, vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, simulque detexit cicatrices. Erubuit Cæsar, atque ipse descendit in aduocationem, veritus ne non modò superbus, verumetiam ingratus videretur. Eras. lib. 4. apoph ex Sueto.

Vide apophtheg. de Beneficijs, & Beneficentia.

De gratitudine in Deum.

Python.

Atheniensibus ob res feliciter gestas ipsum admirantibus, ac prædicantibus, quòd Cotyn regem interemisset: Diis, inquit, habenda est

est gratia, quibus authoribus hoc facinus præclarè gestum est, nam ipse nihil aliud quàm manum & operam meam commodaui. Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia si quid fœliciter cesserit. Sed interim vult nostram operam accedere. Eras. lib.6.apoph.ex Plutarch.

Placilla.

Placilla Theodosij Romanorum Imperatoris vxor, cùm videret maritum à pietatis veræque religionis studio alienum magis esse, quàm Imperatorem deceret, subinde ad eum dixisse fertur: Considerare te oportet suauissime coniunx, quis antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratū præstabis: sed ex præscripto legum Dei quod ab eo accepisti, gubernabis imperium, & ita eum, qui tibi, vt fideli ministro, commisit, ritè coles. Nicephorus Calist.lib.12.cap.42.

De grauiter dictis.

Bion.

FRequēter dicere solebat: Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerūt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Laert.lib. 4.cap.7.

Solon.

Percōtatus, Cur in parricidas nullam promulgasset legem? Nō expectabam, inquit, hoc scelus vnquam in hac ciuitate posse committi. Laer. lib.1.cap.3.

Thales.

Adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Thales Milesius ait, Non est periurium adulterio peius. Laert.lib.1.cap.1.

Zeno Cittieus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis sapere, sed in fortuitis vulgaribusq; rebus esse imperitos. Laert. lib.7.cap.1.

Democritus.

Dicere solebat: Si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum, vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt. Laert.lib.9.cap.7.

Empedocles.

Videns ciues suos voluptatibus deditos sumptuosissimè ædificare, dixit: Agrigentini sic indulgent voluptatibus, quasi postridie morituri: sic ædificant, quasi semper victuri. Idem.lib.8. cap.2. Item de Rhodiis dicit Plut.

Anaxagoras.

Cùm absens morti addictus esset, id nuntianti: Iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos atque in me. Laert.lib.1.cap.10.

Antisthenes.

Infra de Inuidia, quę plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Themistocles.

Simonides poeta Themistoclis prætoris operam pro amico in re iniqua petenti, respondit Themistocles: Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ alicuius gratiam præposuisset. Fulgosus.lib.6.

Socrates.

Grauiter dicere solebat, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Eras. lib. 8. apoph. ex Stobæo.

Idem.

Cùm Athenis causam diceret, defensionémq; ei Lysias à se cõpositam, qua in iudicio vteretur recitasset, demissam ac supplicem, imminentique procellæ accommodatam: Aufer, inquit, quæso istam. nam ego si adduci possem, vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem tum meipsum morte multandum cõcederem. Spiritum contempsit, ne careret grauitate: maluitque Socrates extingui, quàm Lysias superesse. Cic. li. 1. de Orat. Laert. in vita Socratis, & Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Agis.

Suprà de Filiorum potestate in parentes.

Agesilaus.

Audiens scelerosum quendam hominem fortiter pertulisse tormenta, ait: Quàm miser est homo, qui tolerantiam in res flagitiosas ac turpes collocat. Plut. in Lacon.

Idem.

Allato nuntio, illustrissimos viros prælio circa Corinthum commisso occubuisse in acie, Spartiatas autem cecidisse perquam paucos, multos verò ex hostibus: nullam lætitiam præ se tulit, sed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipsa perdidisti, quot si incolumes sint, profligare acie cunctos queant barbaros. Plutarch. in Agesilao.

Idem.

Iam senex, cur per hyemem solo pallio tectus obambularet absq; tunica, interrogatus: Vt, inquit, iuuenes hãc vitæ rationẽ imitentur. Ibid.

Idem.

Illud cùm primis sibi gloriç ducere solebat, quòd cùm rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque sibi ipsi imperaret. Ibid.

Idem.

Notans corruptissimos eorũ mores, qui Asiam incolebant, dicere solebat: inter illos qui improbi essent, eos non esse liberos: contrà qui probi, eos esse seruos: quòd vbi vitiis licerent omnia, virtus haberetur odio. Ibidem.

Idem.

Quum secum haberet Xenophontem, iussit, vt filios suos accerseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam: videlicet imperare, & parêre imperio: Plut. in Lacon.

Idem.

Ostendebat quidam Agesilao ciuitatis cuiusdã muros editos, quúmque rogasset, viderentúrne pulchri: Pulchri, inquit, per Iouem, verum apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Ibidem.

Alcamenes.

Infrà de Imperio administrando.

Agasicles.

Quum sciscitaretur, quo pacto posset quis tutò imperare, nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur ad Thermopylas, cum Persis conflictaturus, vxori interroganti, quidnam mandaret? Vt bono, inquit, nubas, & probos liberos parias. Plutarchus in Lacon.

Idem

Idem.

Iamiam cum hoste conflicturus, & admonitus vt reliquos expectaret socios, An nō adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur? Plut. in Lacon.

Theopompus.

Dicente quodam, ideò seruari Remp. Spartanam, quòd reges scirēt imperare: Imò potius, inquit, quòd ciues sciant parêre. Plut. in Lacon.

Telecrus.

Suprà de filiorum pietate in parentes.

Pædaretus.

Pædaretus Spartanus, nobilitate & sanctitate præstans, in petitione magistratus victus, maximę sibi esse lætitiæ prædicauit, quòd aliquot patria sua meliores viros haberet. Quo sermone repulsam honori adæquauit. Plutarch. in Lacon. Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Syagrus.

Legatus, quo tēpore Xerxes expectabatur, ad Gelonem tyrannum Syracusanum missus, vt in eo bello opem ab eo peterent: Geloni offerenti ducentas triremes, duo equitum & octo peditum millia, & prætereа grādem pecuniam, ac vim magnam frumenti, si Græci in eo bello ducem eum creare vellent, respondit: Ad quærendos milites, & non ad sumendum ducem missus sum. Fulgos. lib. 6.

Themistocles.

Cùm ad mare descendisset, vt occisorum Persarum stragem inspiceret: posteaquam vidit interfectorum sparsos torques, & armillas aureas, ad amicum conuersus ait: Tu qui Themistocles non es, ista collige. Grauissimo verbo conditiones ostendens, quibus hominum gradus discriminantur, eas esse, quæ faciant vt aliquid agere aut deceat, aut non. Fulg. lib. 6.

Demosthenes.

Lacessitus conuiciis, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit, inferior est: & qui vicerit, victus est. Plut.

Epaminondas.

* Quum aliâs solitus esset vncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatū est ad Leuctra, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus, ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse: eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Plut. in apoph.

Philippus.

* Græciæ potitus imperio, ad refrenandum animi fastum, puero delegauit hoc munus, vt singulis diebus mane tèr acclamaret, Philippe, memento te esse hominem. Ælian. lib. 8. de varia hist.

Alexander.

Darius rex, cùm iam ex vno atq; altero prælio Alexandri regis militarē virtutem esset expertus, filiam in matrimonium cum deciès centū millibus talētum, ac magnam simul regni partem obtulit, Parmenione autem dicente, se, si Alexander esset, vsurum ea conditione: respondit Alexander: Et ego vterer, si Parmenio essem. Curtius lib. 4. Arrian. lib. 2. & Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Galli.

Gallorum legati ad Alexandrum regem profecti, vt eius pacem & amicitiam peterent, interrogati ab Alexandro, quā ob causam ipsius amici-

tiam eo tempore postularent? putans dicturos, eius rei præpotentes ipsius vires causam esse: subridentes responderunt, Se metuere, ne in ipsorum caput cœlum rueret: & tamen ingentis animi regum amicitiam magnifacere. Fulgos. lib. 6.

Scip. Aemilianus.

Cùm haberet consortem censuræ Mummium, vt nobilem, ita eneruis vitæ, pro rostris dixisse fertur: Se ex maiestate Reipub. omnia gesturum, si sibi ciues vel dedissent collegam, vel non dedissent. Plin. cap. 58. de Viris illustr. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Idem.

Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contendebant, vter aduersus Viriatum in Lusitaniam mitteretur. ac magna inter P.C. dissensio erat, omnibus quónam eius sentētia inclinaretur expectantibus, Neutrum, inquit, mitti placet. Alter enim nihil habet: alteri nihil satis est. Æquè malam licentis imperij magistram iudicans inopiam atque auaritiam. Quo dicto, vt neuter in prouinciam mitteretur obtinuit. Valer. lib. 6. cap. 4.

Scip. Maior.

Dicere solebat, ij quibus sunt equiférociores, tradūt eos domitoribus, vt his facilioribus possint vti. Sic homines secundis rebus effrenatos, sibíque præsidentes, tanquam in gyrum rationis duci oportet, vt prospecta rerum humanarum imbecillitate, ac fortunæ varietate, reddantur moderatiores. Plut.

Pescennius Niger.

Rogatus, quidnam de Scipionibus sentiret? respondit, Illos sibi videri felices magis, quàm fortes, quòd vterq; domi iuuentutem parum sanctè transegisset. Aeli. Spartianus.

Cyanienses.

D. Brutus cùm penè totam Lusitaniam subegisset, ac sola gentis huius vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentata pecunia redemptione, propemodum vno ore legatis Bruti respondit: Ferrum sibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatē ab imperatore auaro emerēt, relictum. Val. Max. lib. 6. c. 4.

Manlius.

Manlio cùm omnium consensu apud Romanos consulatus deferretur, oculorum aduersæ valetudinis causam prætexit, quo honorem oblatum commodè recusaret. Instantibus autem cunctis: Alium, inquit Manlius, quærite Quirites, ad quem hunc honorem transferatis. Nam si me gerere eum coegeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos mecum imperium perpeti poteritis. Plin. cap. 28. de viris illustribus. Valerius Maxim. lib. 6. c. 5.

Q. Fabius.

Minutius quum gloriaretur, ipsius opera multum decessisse Fabianæ dignitatis: Fabius respondit, O Minuti, reputa tibi cum Hannibale certamen esse potius, quàm cum Fabio. Plutarch.

P. Rutilius.

Suprà tit. de Amicitia atque amico bono.

Augustus Cæsar.

Quum fortè ad ædes Catonis Vticensis venisset, ait: Quisquis præsentē Remp. mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Plut. in Rom. apoph.

Demetrius.

Domitianus Romanorum imperator, cùm philosophos mathematicósque omnes ex Italia pellendos statuisset, multíque iam ex philosophorū schola in Lybiam Scythiamq; confu-

cõfugiſſent: Demetrius philoſophus expulſus, inſtituta cum Apollonio ſermocinatione, dolẽter dixit & grauiter: Cicadis licet impunè canere, nobis autem ne mutire quidem fas eſt. Philoſtratus, & Cuſpin. in Cõſul.

Frontinus Conſ.

Domitiano imperante cùm omnibus liceret inimicos ſuos accuſare, Frontinus conſul. dixiſſe fertur: Malũ eſſe imperatorem habere ſub quo nulli liceret aliquid facere: ſed peius ſub quo omnibus omnia. Dion apud Cuſpinianum in Conſulib.

Cantacuzenus magnus.

* Quum res ei feliciter ſuccederent, fortunam non laceſſiuit, neque immodicè ſupercilium erexit: ſed retenta animi grauitate intra modeſtiæ limites immotus manſit. Nunc verò, inquit, me ſobrium eſſe oportet, cùm alij non ebrij eſſe non poſſunt. Proſperi enim ſucceſſus humana ingenia cùm primis explorant, & væcordes tam inſolentes reddunt, quàm cordatos conſtantiæ & grauitatis laudibus cumulant. Nicepho. Gregoras, libr. 9.

Alphonſus.

In contentione inter Franciſcum Sfortiam & Nicolaum Picininum, cùm interrogatus eſſet à Matticienſibus legatis, vtrũ ex his in amicitiã admittere vellet? reſpondit, Vtroſque tanquam amicos habendos eſſe, ſed ab vtriſq; tanquã inimicis cauendum. Senſit autem rex prudentiſſimus, quàm parum tutum ſit, ita parare amicos, vt hoſtes & inimicos interim alios ſibi infenſos non reddas. Panormita. libro 1. de rebus geſtis. Alphonſi.

Idem.

Improbo cuidam ac væcordi iactanti, repeiiſſe ſe virum ſapientem: Et qui fieri potuit, inquit, vt ſapientem dignoſceret ſtultus? Eraſ. lib. 8. apoph.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Quo die Carolo octauo in regno ſuffectus eſt, amicorum vni petenti ſibi dono dari fortunas Aurelianenſis ciuis, qui in Ludouicum hoſtili ſemper animo fuerat, ſtrenuè id negauit, atque alia maiora pollicitus eſt, inquiens, meritò eſſet ridendus Galliarum rex, ſi Aurelianenſis ducis (de ſeipſo autem loquebatur, quum antea eſſet Aureliæ dux) iniurias vlciſceretur. Fulgoſus, lib. 4. cap. 1.

Henr. Dandulus.

Is poſtea dux Venetiis creatus, ad Manuelem Comnenum imperatorem Conſtantinopolitanum, Veneto nomini infeſtiſſimum, miſſus orator, cùm multa alia prudenter apud eum principem locutus eſſe dicitur, vt illum patriæ reconciliaret: tum verò illud grauiſſimè addidit, vt meminiſſet Sibyllini carminis iampridem vulgati: futurum non multo pòſt, vt Adria orti Conſtantinopolitani imperij faſces ſceptraque ad ſe traherent. Quo tam graui dicto adeò excanduit Manuel, vt illi intra cubiculum euocato, æneum vas candens obiecerit, quod inſpectare diutius voluit, vt eum oculorum lumine priuaret. Quam pœnam ita paſſus eſt, quamuis grauiter laborarit, vt præcipuus ille author fuerit imperij ad Gallos transferendi. Ioannes Baptiſta Egnatius, libri ſexti capite quarto.

Stephanus Contarenus.

Creatus hic in Petri Zeni locum, Senatus iudicio, qui maritimæ rei

rectæ peragendæ in Benaco lacu præesset, quando res aduersæ nunciarentur, statim suscepta prouincia, domum est profectus, euocatáque de superiore ædium parte vxore: Scias inquit, me Benacensi oræ præfectum, Senatu ita iubente: tu igitur omnia domi parato, curatóque vt præstò sint, quæcunque mihi necessaria futura sunt. Atque intra paucos dies aut lætum à me partæ victoriæ nuntiũ expectato (id quod campani æris sonitus ex Marciana turri tibi significauerit) aut mortis meæ literas, quibus tu cadauer hoc ipsum auitæ sepulturæ mandes. Quæ vox quæso grauior esse potuit, ad testandam suam in patriam charitatẽ? cuius dignitate & gloria nihil sibi charius aut iucundius esse profitebatur. Ioannes Baptista Egnatius lib.6.cap.4.

De gubernatione.

Socrates.

Dicebat vehementer absurdum esse, cùm artes sedentarias nemo profiteatur absque dedecore, qui eas non didicerit: neque quisquam scrinium faciendum locet ei, qui rudis sit eius opificij: ad publicos magistratus admitti, qui nunquam dederunt operam disciplinis: sine quibus nemo potest rectè magistratum gerere. Cúmque nemo non detestaturus sit eum qui clauo assideret, ignarus artis nauticæ: multo magis detestandos, qui Rempublic. capescerent ignari politicæ philosophiæ. Neque eum putabat appellandum impostorem, qui à quopiam pecuniam aut vasculum acciperet, quod non posset reddere, sed illos magis impostores habendos dicebat, qui dolo persuaderent se idoneos gubernandæ Reipublicæ, cùm sint homines nihili. Hoc dictum multo magis ad principes, magistratus & episcopos Christianos pertinet, quàm ad Ethnicos. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Illum impudenter facere dicebat, qui cùm boues efficeret pauciores, postularet tamen haberi bonus bubulcus: sed multo absurdius esse, si quis haberi velit bonus Reipubl. gubernator, cùm ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torsit in Critiam & Chariclem, qui multos ciuium trucidarant. Nec illos id latuit. Critias enim illi minatus est, ni sileret, fore vt ipse quoque faceret boues pauciores? & quod minatus est verbo, re præstitit, nam huius opera Socrates periit. Laertius in vita Socratis.

Huc refer apophth. de Magistratu, Principatu, vel Principe, & Reip. administratione, &c.

De gula.

Anonymus.

* Sybarites quidam quum Spartæ in phiditiis conuiuaretur, Meritò vitæ contemptores esse dixit Spartanos: quisquis enim sanæ sit mentis decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis esse particeps. Athen.lib.4.

Galienus Cæs.

* Quum ei relatum esset, populum Rom. indignè ferre, quod Valerianus pater eius apud Parthos seruiret, conuersus ad adstantes: Ecquidnã habemus, inquit, quod prandeamus? Treb. Pollio.

Augu-

Augustus Cæs.

Quum ad Augustum delatũ esset, Erotem Ægypti procuratorẽ emisse coturnicem, in pugna superantem omnes, ac prorsus inuictã, eãq; assam deuorasse: iussit accersiri hominem, & discussa caussa, confessum malo nauis affigi iussit: vita iudicans indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem non pepercisset aui, quæ pugnando diu multisque potuisset esse voluptati: præterea quæ læto quodã omine, Cæsari perpetuam in bellis prosperitatem portenderet. Plut in Ro.apoph.

Huc refer apopht. de Deliciis, Ebrietate, Intemperantia, Voluptate, &c.

DE HÆRETICIS FUGIENDIS.

Polycarpus martyr.

ALIQVANDO Marcioni obuiam factus, atque oratus vt eum agnoscere vellet: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ. Tanta tunc Apostoli atque eorum discipuli in religione cautela vtebantur, vt ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum qui à veritate declinauerant, habere paterentur. Ibidem. Euseb. lib. 4. Eccle. histo. cap. 14.

Idem.

* Si fortè impia dogmata audiret, aures obturans continuò exclamabat, O bone Deus, in quæ me tempora reseruasti, vt hæc patiar? atque ex eo loco quo vel sedens, vel stans ea audiuisset, extemplo planè aufugiebat. Eusebius libro 5. hist. Eccl. cap. 19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato, tanquam Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c. Socrat. hist. Eccles. lib. 1. cap. 3.

S. Ioannes Apostolus.

Supra de Conuictu & conuersatione.

De hilaritate.

Zeno Cittieus.

ROgatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinum quum sit suapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. Naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laertius lib. 7. cap. 1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in poculo cicutam porrigentem, interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis, quando, & qua ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quòd cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cùm aduersus omnia mala, animi fortitudine

armatus esset, in ipsa etiam morte hilaritatem ostendit. Laërt. in eius vita.

Idem.

Quum puer Socratem in ipso ferè mortis agone detexisset, quòd illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quẽ persoluere ne neglexeris: perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. adeò inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremam vocem fuisse ferunt. Laërt.

Plato.

Negabat oportere inebriari, præterquã in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autem decet hilaritas, ebrietas autẽ in his locũ habere nequaquam debet. Laërt. li. 3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

PTolemæum regem adhortari solebat vt sibi pararet libros de regno, deq; militari imperio & gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quòd ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Plut. in Græc. apoph. & Laërt. lib. 5. cap. 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidem optimũ rerum bellicarum scriptorem esse, qui quàm plurimorum certaminũ ciuilium particeps fuerit, & quàm plurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere autem voluit, eum tantũ reuera esse bonum historicum, qui de his scribat rebus, quibus ipse interfuit. Polybius lib. 12. hist.

Virginius.

Suprà titu. de Conscientia bona.

Alphonsus.

Capuæ laborans aduersa valetudine: medicis multa medicamenta adhibentibus, in grauissimo morbo Quinti Curtij historias de Alexandri magni rebus gestis descriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cùm omnem morbi improbitatẽ superasset, sanitati restitutus: Valeat inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, restitutor sanitatis meæ. Antonius Panor. de reb. gest. Alphon. & Æneas Syl. de eius dictis.

De hypocrisi.

Diogenes.

QVidam sibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorũ esse censuit, quod homo mollis, Herculis amictũ sibi vendicaret. Idem dici potest iis, qui prodigioso amictu profitentur vitæ sanctimoniam, vita non respondent. Diogenis dictum extat apud Laërt. lib. 6. cap. 2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus quòd alienam ab omnibus deliciis austerámque vitam ageret: Foris, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus. Notans fictã illius parsimoniã, quum esset alioqui ambitiosissimus. Plut. in reg. & imp. apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum se aliquando in ea loca, in quibus nulli planè hypocritæ essent, respondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum est. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocrisi locus, si modo & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo est, qui non

ex aliqua parte fictus fucatúsque sit.

Alphonsus.

Cùm post Africanam victoriam in Ænariam insulam venisset, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Christum & virginem eius matrem, vermiculis acerbissimo morbi genere absumptum, animam expuisse, dixisse fertur: propterea Deum tantopere in hypocritas sæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tãquam sceleris mediatorem. Ideóque vt plurimum viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent, vt intelligant mortales, à talibus monstris maximè cauendum esse: quòd Deum ipsum non tantum post mortem, sed etiam in ipsa vita haberẽt indubitatum vltorem. Antonius Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De homine.

Solon.

INterrogatus olim, Quid esset homo? respõdit, putredo est in exortu, bellua in omni vita, esca vermiũ in morte. Anton.

Diogenes.

Quoties considerabat in hominum vita ciuitatum gubernatores, medicos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplans somniorum interpretes, coniectores, diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiísque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum, si exerceatur: sin ad vitia degeneret, longè esse infra mutas pecudes. Laërtius lib. 6.

Perictione Pythagorea.

* Dicebat conditum & compositum esse hominem in hoc, vt contempletur naturæ rerum ipsiúsque sapientiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparãdi contemplandíque rerum quæ extant sapientiam. Stobæus sermone de virtute.

Plato.

* Hominem mansuetum animal esse dicebat. Quòd si recta disciplina institueretur in mansuetiss. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. lib. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homo solus (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stobæus, sermone 116.

Cyrus.

Dicebat, eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos, sibíque inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiant. Plutarchus in apophthegmat.

Vide apophthegm. de Hominis fragilitate.

De hominibus ſuum officium non facientibus.

Diogenes.

QVodam tempore lucernam accenſam geſtans, obambulabat in foro clariſſima luce, quærenti ſimilis. Rogantibus quid ageret? Hominem, inquit, quæro. notans publicos ciuitatis mores vix homine dignos. Laërt. lib. 6.

Idem.

In foro ſtans, clamabat, Adeſte homines: veluti cõcionaturus apud populum. Quúmq; iam frequentes conueniſſent, nec ille defineret clamare, Adeſte homines: quidam indignati, En adſumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adeſſe iuſſi, non ſterquilinia. Non putauit hominis cognomen competere in eos qui non viuerent iuxta rationem, ſed brutorum in morem agerẽtur affectibus. Laërt. lib. 6. Eraſ. lib. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, ſcorta, & adulatores facultates ſuas profunderẽt, ſimiles dicebat arboribus, per præcipitia naſcentibus: quarum fructus nullus hominum guſtaret, ſed à coruis & vulturibus ederentur. quo dicto innuit, eos nequaquam eſſe homines, qui ventri & gulæ ſeruiunt. Laërt. lib. 6.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogaſſent, num illic eſſet multum hominum? negauit eſſe. Rurſus percontatus, an illic eſſet multa turba? annuit. ſignificans vocabulũ in paucos cõpetere. Laërt. lib. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam interrogabant, vidiſſétne illic multam turbam? Turbam, inquit, plurimam, ſed homines perpaucos. Laërt. lib. 6.

Idem.

Conſpecto adoleſcentulo, cultu geſtúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipſa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipſum refingis in fœminam. Laërt.

Stilpon.

Quum omnium oculi cõiecti eſſent in Stilponem, quidã: Iſti, inquit, Stilpon mirantur te vt beluam. Nequaquam, inquit ille, ſed vt verũ hominem. Solent peregrinæ beſtiæ in ſpectaculum produci: vulgares homines nemo miratur. Sed philoſophum plerique ſpectabant, non vt quemuis hominem, ſed vt hominem verum: nam id ſpectaculum eſt rariſſimum. Obiter notauit interpellatorẽ, quòd ipſe non eſſet verus homo, nec ſpectatu dignus. Laër. li. 2. cap. 12.

Architæ.

Dicebat, Quemadmodũ, ſi etiam ſummam diligentiam adhibeas: tamen piſcem ſine ſpinis nõ inuenias: ſic neque hominem inueniri poſſe, qui nõ doloſum ſpinoſúmque quiddam habeat admixtum. Ælian. lib. 10. de Var. hiſtor.

Alphonſus.

Licet ſocordi & obtuſo ingenio homines patienter audiret, ſolitus tamen eſt eos tantum, quorum proba ingenia eſſe ſciebat, homines appellare, Ennianum illud leui voce ſubmurmurans: Vulturis (ſic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in ſyluis miſerum mandabat hominem. Belliſſimè enim non homines,

nes,sed homones, Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere. Pan. lib. 1.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Sępenumero dicere solebat,Si nullam aliam præter Calabriam prouinciam haberet,se malle priuatū quàm regem viuere, ne imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent,præter figuram & nomen.Panor.lib.1.de rebus gestis Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

DIcere solebat,sic metiendam esse ab homine vitā quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max.ser.67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat.

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητὰ τοι πεπόνθαμεν.

Eheu,quid heu? nobis, quid hominum est,accidit:

Sensit,quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere,nec intolerabile.Laër. lib.4.cap.5.

Anacharsis.

* Rogatus à quodam,quid hominibus esset infestum? Ipsi,inquit,sibi ipsis.Stob.ser.2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor, dicere solebat, Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarū domicilia, quibus luctus, mœrores, tristitiæ mortalium,quasi septis,includerentur, Bene quidem. nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lance perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræmotu ex Plutarc.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominū calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones æquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores: qui alienæ inuident,suam deplorant sortem.Eras. lib.3.apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse .Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere.Stob.ser.97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideant, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putēt: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnibus relictis.Stob.ser.96.

Zeno.

Canem eum inuadentē quum repulisset,reprehēsus à quodam ob id, Perdifficile est,inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostēdere, hominem nunquā esse tam cautum, quin aliquando ostendat se quoque hominem esse affectibus obnoxium. Laërt.lib.9.cap.5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunā esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant : mala autem non tātùm non exquisita,sed extra omnē

etiam expectationem. Stob. ser. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanã imbecillitatem expenderent, quò ei per mediocrem possessionem prospiciatur & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. serm. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinẽt. Ant. in Melissa, part. 1. serm. 7. Max. serm. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitę spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. serm. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogaretur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret: videns Pausaniam nimium rebus suis fidere eo quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tanta rerum felicitate hominẽ esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictũ esset. Cúmque iam in summo vitæ discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tantam admonitionem conuenire putarem, vnde miserè nunc perire cogor. Ælian. lib. 6. de Var. histo.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quídnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 96.

Phauorinus.

* Homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea cõsequuntur: miserabiles vero, qui spe frustrantur. Stobæus sermone 4.

Mercurius Trism.

* Homo (inquiebat) animal est imperfectum, mẽbris imperfectis constans, & ex multis diuersísque corporibus constitutũ corpus gerens. Stob. serm. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quidnã esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunę lusus, inconstantiæ imago, inuidiæ & calamitatis trutina: reliquũ verò, pituita & bilis. Stob. serm. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formã pateretur effingi, non passus est, Quid, inquit, an non satis est nos hãc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris ostentandam? Iudicauit cum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Eras. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolere & mœrore affici prohibes. Stob. serm. 97.

Xerxes.

Xerxes.

Cùm vidiſſet vniuerſum Helleſpontum nauibus ſuis conſtratũ, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatum móxque fudit lachrymas. Tam ſubitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus rogare cauſam, Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimum nemo ſuperfuturus eſt. Plut. in apoph.

Philippus.

Poſtquam apud Cheroneum Athenienſem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate ſe efferre cœpit, vt ſe hominem fortunæ malis obnoxium eſſe non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta ſuperbia ſibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad ſolis exortũ in ſuum cubiculum ingreſſus inclamaret; Rex, memineris te non Deum, ſed hominẽ eſſe multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expoſitũ. Cælius Rhodiginus lib. 19. cap. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbique ob res feliciter geſtas vocaretur, Se, quòd mortalis eſſet, duabus potiſſimùm rebus deprehendere dicebat, ſomno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè prodũt hominis imbecillitatem, Somnus enim quid aliud eſt, niſi (vt ille ait) gelidæ mortis imago: coitus item quid aliud, niſi ſpecies morbi comitialis? Plut. in Alexand.

Idem.

Dum in obſidione cuiuſdam vrbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta grauiter ictus eſt: nec tamen ab inſtituto deſtitit, ſed mox quum repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet coactus quod ceperat omittere, ac chirurgum acceſſere: Omnes, inquit, me prædicant Iouis eſſe filium, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat. Plut. & Q. Curtius in Alexandro.

Stratonicus.

Quum audiſſet partũ matris Timothei regis: Si inquit, opificem peperiſſet, non deum, quales emiſiſſet voces? Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regẽ æquè miſerabilis ſit, ac parturientis quemlibet plebeium. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silenus.

A Mida captus, rogatus eſt quid eſſet homini optimũ? diu ſilentium tenuit. tandem addactus vt diceret, reſpondit: Optimum eſſe, nunquam naſci: proximum, quàm ocyſſimè aboleri. atque hoc pretio dimiſſus eſt. Plutarch.

Scipio Africanus.

Dicere ſolebat: Vt ij quibus ſunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus poſſint vti: Sic homines præ ſecundis rebus effrenatos, ſibíque præſidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, vt perſpecta rerũ humanarum imbecillitate, varietatéq; fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus imp.

Cuidã illos Vergilij verſus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum riſione reſpondit: Ego mihi diuum adoptaui, non

filium. Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorum, sed à rogo. Dion in Hadriano.

Aeneas Syluius.

Audiens disputantes de vitæ humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poëta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Syluius lib. 3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

*FAc ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

* Optimum sanè, inquit hoc dictum est, eritque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. ser. 1. de virtute.

Socrates.

* Equus generosus (dicebat) iudicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui anima egregius erit. Eodem ser.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laertius libr. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebāt aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea, quæ honestissima essent. tantùm valebat apud homines gētiles rerum honestas. Huius rei testis est Plut. in apoph. Lacon.

De honore, virtutis præmio.

Antisthenes.

SCiscitatus, quę res portenderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimē. Sentiens, eam Rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna scelerosis. Laert. lib. 6.

Theophrastus.

Percontatus, quánam re communis hominū societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stobæus sermo. 41.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, rectè facta dictáq; nullo neque præconio nec honore dignantur, quem oro fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistra-

magistratum susceperis. Plut. in apo.

Anonymus.

Titus Labienus equiti strenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audisset Scipionem dicentem; Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abiit. Miles aurum contempsit, honorem amplexus est. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potissimum colorem inducunt, quo vident homines, maximè delectari: ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non solum alit artes, verum etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magistratus his demum committerent, qui de se virtutis specimen dedissent: ita fieri, vt quàm plurimi sese ad egregia studia conferrent. Eras. libr. 5. apophtheg.

Idem.

Qui virtutem honore suo fraudarent, eos dicebat ipsam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ si detrahas, ipsa virtus elanguescit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat, cuius in primis laudabat illud, quòd diceret: Eosdem labores non esse æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero libro 2. Tuscul. quæstion.

Cicero.

Sibi propriè & solum honorẽ æstimari dicebat quem quis neque maiorum cõmendatione, neque per alterius calamitatem assecutus sit. Cicero in Philippicis.

Alphonsus.

Amico ac familiari cuidam suadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum posset, vitam ageret, nec corpus tot tantísque periculis obiectaret, respondisse dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem sapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum esse, in quod nisi per Virtutis templum introire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem aspera & salebrosa, enitendum esse. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Suprà apoph. de Ambitione.

De honore artibus & eruditioni exhibito.

Demetrius.

Demetrius Antigoni filius, cùm Rhodum obsideret, vrbémque iam cœpisset, tabulam quãdam Protogenis manu depictam studiosè seruari sibi præcepit, dicens: se citius parentis imagines, quàm eam picturam aboliturum. Plutarch. in Demetrij vita.

Neocles.

Arato destinanti tyrannorum cõmuni odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorẽ habebat: Neocles sup-

plex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicēs: Cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio Minor.

Vbi ciuitatem cōperit statuis deorum Græcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronūtiari publicè iussit, vt qui illarum essent vrbium agnoscerent illa, ac referrent domum. Plutarch. in Rom. apoph.

Sigism. imp.

Suprà apoph. de Doctrina & erudit.

De honore negato.

Phauor. philosophus.

Athenienses Phauorini æneam statuam deiecerant, vt hominis Cæsaris inimicissimi. Erant enim Athenienses vectigales Adriano Cæsari. Id posteaquam philosopho denuntiatum est, nihil commotus dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm bibere cicutam. Philostratus.

De honore ex necessitate oblato.

Paulus Aemylius.

Iterum petens consulatum, repulsam tulit: cæterùm cùm bellū aduersus Perseum ac Macedones, imperitia segnitiéque ducum iam longum duceretur, eidémque consulatum detulissent, negauit se illis habere gratiam, non enim se ob id tum designatum imperatorem, quòd ipse desideraret imperium, sed quòd ipsi imperatorem. Plutarch. in Romano. apophtheg.

Iul. Cæsar.

Cùm triumphans subsellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non assurrexit vnus omnium: id adeò indignè tulit, vt proclamarit, Repete ergo Aquila à me rempub. tribunus? nec deinde per cōtinuos aliquot dies cuiquam quicquā pollicitus est, nisi sub hac exceptione: Si tamen per Pontium Aquilam licuerit. Eras. lib. 4. apophtheg.

De honore momentaneo.

Cicero.

In Vatiniū, qui paucis diebus consul fuit, ita iocatus est: Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno: Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum tamque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. nisi fortè videtur hoc magis ad Caninium Reuilium pertinere. Macrobius.

M. Voltacilius.

Cùm audiret Caium Seruiliū per vnum tantum diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione filiorū Filamines dicti sunt. Flamini autem Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 2.

De

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibúsque nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino nõ cordi sint. Sapientissimè autem putauit,non esse simile dignitatem aliquam suscipere:& cùm iam acceperis,ea spoliari. Non enim graue est,non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestum est. Ælianus lib.14.de Varia historia.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiam aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Dominicum sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt: cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus libro secundo de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

AThenienses per adulationem decreuerant, vt Alexander pro Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros est,ita Serapis ab Ægyptiis specie bouis colitur.Laert.lib.6.

Aristoteles.

Præcipuam dignitatem esse dicebat,non fungi honoribus, sed ab aliis dignum honore iudicari. Stobæus.

Alexander.

* Capta Petra,arce inexpugnabili in India, Alexandrum amici eius iactabant supergressum rebus gestis Herculem: At ego,inquit,res gestas meas cum imperio non existimo esse vni Herculis verbo æquiparandas. Plut.in apoph.

Python.

* Eum, quòd interfecisset regem Cotyn, magni faciebant Athenienses & honorabant: Sed ille,Deus hoc (inquit) manu vsus mea perpetrauit. Plut.in præcept.politicis.

Agesilaus.

Agesilao quum nationes, quæ id temporis Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neq; picta, neq; ficta, neq; vllo alio artificio parata. At principũ vulgus hoc honoris genere se diis æquiparari credebat, summúmque rerum bene gestarum præmium arbitrabatur. Agesilaus ipso honesto contentus, negligebat eiusmodi adulationes verius quàm

malésue insculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quàm in foro æreus aureúsve stare. Eximiam virtutem sponte suum consequitur decus. Nec vlla speciosior statua quàm honorifica bene actæ vitæ memoria. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quũ moraretur in portu qui Menelai dicitur, mandauit iis qui aderãt, ne quam statuam aut imaginem in eius honorem erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, quum sint vilium ac nullius rei opificum opera. Plut. in Lacon. Apoph.

Idem.

Thasij quoniam intelligebant Agesilaum de ipsis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus illum dignati sunt: atque hac de re legationem ad illum miserunt. Is vbi legisset honores, quos legati ad illum detulerant, percontatus est, num illorum patria potestatem haberet ex hominibus faciendi deos. Quum illi respondissent, habere: Agedum, inquit, primùm vos ipsos deos facite: id si præstiteritis, tum vobis credam, quòd me quoque deum facere poteritis. Vtrum hic prius admirari conuenit: animi celsitudinem, adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philosophus semet in Aetnam coniecit, quódque tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt: an ingenij solertiam, qua Thasiis vel summam stultitiam vel abiectam adulationem suam in oculos ingessit? Plutarchus in apoph. Lacon.

Anonymus.

Quidam quum in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. In his enim sedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò scelus erat, iuuenem non assurrexisse seni. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Pylij cũ decreto statuissent Theopompo summos honores, ipse renuit: Mediocres honores ipsum tempus augere, immodicos verò abolere, dicens: Quo apophthegmate, id quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, ipse vltrò delatum reiecit. Plutarch. in Lacon.

Pyrrhus.

Quum rebus feliciter gestis domum redisset, & à suis aquila diceretur: Per vos, inquit, aquila sum. Qui enim non essem, quum vestris armis veluti pẽnis subleuer? Modestissimè gloriosi cognominis laudem in suos milites transferens, vitauit inuidiam. Plutarch. in Regum & impp. apoph.

Alexander.

Quum in bello crus ei esset sagitta vulneratum, multique accurrerẽt, qui ipsum frequenter Deum appellare consueuerant, exporrecta hilarique fronte ad Homeri carmen alludens dixit: Hic sanguis est quem videtis, liquórque, qualis diuis solet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatem, cùm ipsa res declararet ipsum nihil aliud esse quàm hominem. Plut. in apopht. regum & imperatorum.

Antigonus.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

M.Var-

M.Varro.

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannensi pugna, quæ Romanis fuerat infelicissima, superfuit, honores à populo delatos recusauit: dicens, felicioribus magistratibus opus esse Reipub. Quum animum gereret inculpatum, fortunæ suæ Reipub. vltro pœnas dare voluit, vir ob hoc ipsum summis dignus honoribus. Eras.lib.6.apoph.ex Plut.

Pompeius.

Quum in Libyam aduersus Domitium transisset, cúmque ingenti prælio superasset, militibus ipsum imperatoris titulo consalutantibus, negauit se eum honorem admissurum, quandiu hostium vallum staret erectum. Hoc audito, milites, licet ingens obstaret pluuia, impetu facto hostium castra adorti expugnarunt. Recusauit honorem, nondum factis emeritum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Populo, per adulationem Regem ipsum salutanti: Cæsar, inquit, sum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Erasm.lib.4. apopht. ex Plut. in vita Cæsaris.

M.Antonius.

* Quum Rhodum insulam vi cæpisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec Dominus, sed regis ac Domini interfector. Plutarch. in Antonio.

Tiberius.

Cuidam, à quo fuerat dominus appellatus, denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Quanta modestia in tanto principe? Nunc quidam nihil audire possunt nisi sacras maiestates, gratiosas celsitudines, & reuerendissimas dominationes. Eras.lib.6.apoph.

Maximinus Senior, Cæs.

* Nunquam ad oscula pedum quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Capitolinus.

Alexander Seuerus.

* Imperator creatus, quum vix annos 16. natus esset, ob virtutes eximias, titulis magnificis à Senatu decoratus, nunquam in animum induxit vt se Magnum, & Patrem patriæ cognominari pateretur: Oportere enim, aiebat, vt res gestæ maturiórque ætas ea nomina pararent. Lampridius.

Gregorius Nazianzenus.

Cùm successus Gregorij in ecclesia inuidia subsequeretur, adeò vt iniquis & minus sanis proscriptionibus ei abeundum esset, iámque alius ordinaretur Episcopus, quod nemo illi palàm dicere audebat, ipse verò sentiens quid fieret, dixit: Absit, vt mei causa aliqua simultas in Dei sacerdotibus oriatur. Si propter me est ista tempestas, tollite & mittite me in mare, & desinet à vobis quassatio. In eius vita. Gregorius Magnus, episcopus Rom. nomen Odrumenici siue omnium Ecclesiarum Episcopi constanter & semper recusauit, vt testantur eius epistolæ plurimis locis.

Alphonsus.

Neapolitani ciues, cùm ob virtutem & clementiam Alphonsi regis decreuissent vno consensu omnes arcum regi triumphalem ad memoriam honorificè struere, elegerunt locum super gradus marmoreos maioris ecclesiæ. Id verò quando quidem fieri non poterat, ni magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ

Buxuti, magnanimi & ſtrenui militis, domus, rex fieri omnino hoc prohibuit: Haud tanti ſe facere, inquiẽs, huiuſmodi ſaxorum ſtruem ventis imbrique obnoxiam, vt amici domũ ideo euerti pateretur. Contempſit rex honorem, & laudem ſaxorum teſtimonio poſteris memorandam: cùm ſecus hodie facient ij, qui nullis virtutibus conſpicui, omnibus ædificiis & parietibus nomen ſuum poſteris celebrandum inſcribunt atque inſculpunt. Panor.lib.1. de rebus geſtis Alphonſi.

Ioannes Picus.

* Is ſæpe oblatas & ſacras & profanas dignitates magno reſpuit animo, Deo & ſtudiis ſe addictum reſpondens. Cùm autem vir quidã magni nominis amicorũ ſuaſu eum ad Cardinalatus dignitatem petendam, vel certè ſi offerretur amplectendam ſubtimidè hortaretur, rẽſpõdit, Non ſunt cogitationes meæ cogitationes veſtræ. Bona Eccleſiæ pauperum bona ſunt. Io.Frãciſc. Picus in eius vita.

De hoſpitibus.

Cleomenes.

CVm amicus quidam hoſpiti in phiditiis nihil appoſuiſſet niſi vinum nigrum, & panem igni duratum, ſuccenſuit homini Cleomenes, dicens: Erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas eſt, ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem: at inhumanitatis eſt, hoſpitem eodem compellere. Plut. in Lacon.

Socrates.

* Rogatus, cuius hoſpitium nos quærere oportet? Illorum, inquit, qui bene ſapiunt. Stob. ſerm. 3.

Stratonicus.

* Quum perhumaniter quidam eum excepiſſet, multùm recreatus eſt. Videns verò mox alium introire, iterumque alium: faceſſamus hinc, ô puer, inquit ad ſuum comitem. Etenim pro columba palumbum, pro hoſpite pandochæum inuenimus. Ælian. de varia hiſtor. lib. 14.

Anonyma.

* Impetrauit ab Athanaſio epiſcopo Alexandrina mulier nobilis & diues, vt ex viduis quæ eccleſia ſumptu alebantur daretur ſibi vna aliqua alenda. Data eſt illi quædam miti & ſuaui ingenio, cuius facilitate auctum eſt matronæ ſtudium in pauperes. Popoſcit ſibi alteram dari, forte data eſt illi peruicax & mulier, ex qua cùm ex pio hoſpitio probra reportaret: ago tibi gratias (dixit Athanaſio) quòd talem dediſti, per quam patientiæ cultus à me exercebitur. Sabell. lib. 9. cap. 1.

Lucullus.

Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnificè tractaſſet, atque illi dicerent, ſe mirari quòd tantum impendiorum ſua cauſa faceret: Nõnihil ô hoſpites, veſtra cauſa, inquit, ſed maxima pars Luculli gratia. Plut. in Rom. apoph.

De hoſtibus & inimicis.

Diogenes.

AD ſalutem hominibus opus eſſe dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monẽt, hi redarguunt. Laert. lib. 6. Plut.

Antiſthenes.

Antiſthenes philoſophus Athenienſis,

nienſis,frequenter dicere ſolebat,hoſtes in bello ſemper obſeruandos eſſe, quòd hi primum omnium ſentiant ſi quid delinquas. In hoc igitur vtiliores ſunt nobis quàm amici, vt errata noſtra cognoſcamus,& cognita corrigamus. Laërtius libro 6.capite 1.

Ariſton.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui interrogatus quid oporteret bonum regem facere? reſpondit,amicis benefacere,inimicis verò malè.At quanto præſtantius, ait, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Plutarchus.

Onomademus.

Poſtquam aduerſam factionem ſuperaſſet, quibuſdam cenſentibus, omnes diuerſæ factionis vrbe pellendos,negauit expedire, dicens,ſe vereri,ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos exiſterent diſſidia. Sentiens,ſic eſſe multorũ ingenium, vt ſi deſint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant.Eraſ.6.apoph.

Xenophon.

Xenophon dicebat,eſſe prudentis cordatíque viri,etiam ab inimicis vtilitatem capere.Vulgatum eſt, neque ſolem, neque aquam, neque ignem magis vtilem eſſe hominibus, quàm amicos.Sed ingenij philoſophici eſt, quemadmodum periti medici ex beſtiis ac ſerpentibus noxiis vtilia quædam remedia colligunt,ita ex inimicorum odio decerpere aliquid,quod vertat in ſuum bonum. Eraſmus 7. apoph.

Chabrias.

* Optimos imperatores eſſe dicebat,qui res hoſtium notiſsimas haberent.Stob.ſer.52.

De hoſtibus,aſtu ac dolo vincendis.

Ageſilaus.

CVm adu. Teſſaphernem, hominem fœdifragum belligeraret, eiuſque vrbes quamplurimas variis inſidiis ac dolis cœpiſſet, amicis dixit: Fœdera quidem violare, præter cauſam impium eſt: cæterùm hoſtibus imponere, non modò iuſtũ eſt, ac laude dignum.verùm etiam & iucundum & lucroſum. Nec enim turpe putauit,dolis in illum vti,qui violato fœdere, periurio fefelliſſet & deos & homines.Plu.in Lacon.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm in luctandi genere,quod chirapſiam appellant,is qui collum alterius vrgebat, fruſtra prætérque legem palæſtræ pulſaret vndique,& in terram detraheret,poſt eaquam corporis viribus deſtitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit,cúmque alter diceret, Mordes ô Lacon, fœminarum more? Non,inquit, ſed more leonũ.Vt ſolerter obiectam ignauiam detorſit in laudem fortitudinis.Nullũ enim probrũ apud illos deteſtabilius,quàm muliebris imbecillitatis.Iure autẽ morſu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo.Plut.in Lacon.

Agis.

Cuidam conſulenti Agidem regem, vt hoſtibus fugientibus daret tranſitum:Et quomodo,inquit, pugnabimus cum his qui ob fortitudinem manent,ſi non pugnamus cum fugientibus?Exiſtimabat vir animoſus, aduerſus hoſtes nullam prætereundam occaſionem. Plut. in Lacon.apoph.

Antigonus.

Interrogatus, quomodo oporteret hostes aggredi? dixit, Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stobæus serm. 52.

Xenophon.

* Neque vel amicis (inquit) beneficium maius præstiteris in bello, quàm si inimicus ipsis esse videaris: vel magis hostibus vllo pacto nocueris, quàm si amicitiam ipsorum simules. Stob. ser. 52.

Herennius Pontius.

Samnitibus consultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas inclusis fieri deberet: Herennius Pontius suasit: vt inuiolatæ dimitterentur. Postero die eadem de re consultus, respondit, ad vnum vsque delendas. Sentiens, aut clementer magno beneficio demerendos hostes, aut irreparabili iactura illorum vires communiendas. Neutrum sequutus est exercitus, sed sub iugum missos, contumelia magis illos in se prouocauit. Eras. lib. 6. apoph.

De hostibus contemtis.

Agesilaus.

QVum edixisset Agesilaus rex vt captiui nudi vēderentur: Laphyropolæ, quorum munus erat res prædatitias diuendere quod erant iussi faciebant, ac vestium quidem, quoniā iuxta barbaricum morem erant splendidæ, multíque pretij, complures extiterunt emptores: cæterùm ipsa corpora candida, prorsusque tenera ac delicata, nec quicquam viri le præ se ferentia (quippe in vmbra, otio ac voluptatibus educata) adeo nemo concupiuit emere, vt deriderent etiā hoc mercium genus, velut inutilium, nec vllius omnino pretij. Id animaduertens Agesilaus qui auctioni præsidebat, & hunc casum torsit ad animādos ad fortitudinem milites: Hæc, inquit, sunt pro quibus pugnatis (ornamenta captiuorum ostendens) hi, quibus cum pugnatis: nuda captiuorum corpora demonstrās. Duplici nimirum argumento addidit suis animos: amplissima spe præmiorum, & hostium imbellium extremo contemptu. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutum esset ad Spartam iter? Refert, inquit, qualis eò descendas. Nā leones illuc euntes plorāt, lepores autem in vmbraculis venamur. significauit, ferocibus ac violentis esse tutū proficisci Spartā, nec mollibus & effœminatis: quòd hostili animo illuc proficiscentes malè acciperentur à fortibus: delicatos homines illic nō sinerēt lasciuire in tenebris. Plu. in Laco.

Antigonus.

Antigonus quum in paruulo quodam castello Græci obsiderentur, ac fiducia loci contemnentes hostes, multo in deformitatem Antigoni locarentur, & nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo, inquit, & aliquid boni spero quādo in castris meis Silenū habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, quod captis facere mos est, videlicet vt qui bello sunt vtiles in cohortes describātur, cæteri præconio subiiciātur: negauit se vel id facturū fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Plut. & Seneca.

Cicero.

Post Pharsalicum conflictū, cùm fugis-

fugisset Pompeius, Nonius quidã dicebat septem adhuc aquilas superesse, proinde bono animo essent hortabatur: Rectè, inquit Cicero, hortareris, si nobis cum graculis bellum esset. At ille aquilas dixit, vela Romana aquilis insignita. Plut. in Ro. apop.

Romani.

Cùm in pugna adu. Tigranem, hostium peditum centum millia trucidassent, paucis equitũ fuga seruatis, & ex ipsis non amplius centum essent vulnerati, interfecti quinque: dicebant, sese erubescere, quòd in tam vilia mancipia strinxissent ferrum. Plut. in Ro. apoph.

De hostibus non crudeliter tractandis.

Socrates.

CVm Crœsum interrogasset, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? illeque respondisset, Vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si & illos tibi amicos asciuisses. Max. ser. 6.

Agesilaus.

Solebat admonere milites suos, ne captiuos vt facinorosos cruciarent, sed vt homines seruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit, vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis castris relicti perirent. Eandem curam impendit senibus captiuis, ne quoniam sequi non possent, à canibus lupisve discerperentur. Hæc autẽ humanitas illi nõ solùm aliorũ, verũ etiã captiuorũ mirã beneuolentiã cõciliauit. Et nũc homines sibi videntur, qui trucidatis infantibus ac senibus, eã ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtriq;. Quo progressa est immanis illa feritas. Plut. in Lacon. apoph.

Ariston.

Cùm ex quodam audiuisset, amicis benefaciendum, inimicis autem malefaciendum esse: imo, inquit, præstantius est amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Plut.

Xerxes.

Cùm Græcorum exploratores in exercitu suo deprehendisset, nullo malo affecit, sed circumduxit, vt omnem viderent exercitum, & illæsos dimisit. Noluit vir bellicosissimus crudeliter grassari in hostes pernicio sissimos, quos non tam manu, quàm beneuolentia & clemẽtia vincere cupiebat. Plut. in reg. & imper. apoph.

Paulus Aemilius.

Perseo sese ad victoris pedes abiicienti, vocesque degeneres emittenti: Cur, inquit, fortunam crimine liberas, sic te gerens, vt superiore etiã fortuna videaris indignus? Cur meã dedecoras victoriam, ac rerum à me gestarum gloriam obscuras, tam abiectum te demonstrans, vt indignus appareas, quem populus Romanorũ haberet hostem? Plut. in eius vita.

Fabius Maximus.

Dicebat absurdum videri, si cùm equos & canes venaticos familiaritate ciboque cicuremus, potius quã catenis ac verberibus, homines feroces animo non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, sed asperiores in illos simus quã agricolæ sunt in caprificos ac malos syluestres & oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. Plu. in Rom. apoph.

Fabricius.

Fabricio iam consuli misit epistolam Pyrrhi medicus, qua promittebat se regem veneno necaturum,

ſi iuberet. At eam epiſtolam, authore non prodito ad Pyrrhum remiſit, iubens illum ſibi cauere qui peſſimus eſſet iudex tum amicorum tum hoſtium. Sentiens, eũ habere pro hoſtibus eos quos amplecti debebat, ſi ſatis nouiſſet: & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hoſtes. Plut. in Rom. apoph.

Sigiſmundus imper.

Laurentius Hungariæ Palatinus, cùm diceret imprudenter agere Sigiſmundum imperatorem, qui victis hoſtibus non ſolùm vitam & opes relinqueret, ſed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque. Tibi, inquit Sigiſmundus, videtur vtile inimicũ occidere, neque enim mortuus bellum excitat: At ego inimicum occido, dum parco: & amicum facio, dum extollo. Oſtendit autem, pulchrius eſſe benefaciendo, quàm potentia inimicos vincere. Æneas Syluius libr. 3. commentariorum de reb. geſt. Alphon.

Alphonſus.

Alphonſus Aragonum rex cùm expugnatis vrbibus, humaniter hoſtes omnes dimittendos mandaſſet, reprehenſus à ſuis ducibus qui omnes interficiendos putabant, reſpondit, Nihil magis aduerſariorum animos flectere atque conciliare, quàm placabilitatis & manſuetudinis nomen. Panor. lib. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

Idem cùm Caietam vrbem obſideret, coacti ſunt oppidani ob famẽ, qua grauiter vexabantur, ad bellum inutiles è ciuitate expellere, in quos cùm incidiſſet rex, adhortatus vt ferro trucidaret omnes. Nequaquã, inquit bellum cõtra puellas, fœminas, ſenes, ac innocentem iuuentutẽ ſuſcepimus: ſed contra viros armatos, de victoria manu nobiſcum concertantes. Et ſic pepercit rex imbelli ætati, ab hoſtibus ciuitatę pulſæ ob famem, Alphonſum ſanè, & Ageſilaũ, qui ſimilem pietatem hoſti præſtitit, noſtra tempora deſiderarent. Si quidem nunc de magna gloriantur animi fortitudine, qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eã ætatem abducunt, quæ vel libidini apta eſt, vel labori, vel vtrique. Alphonſi dictũ recitat Pano. li. 1. de reb. geſt. Alphonſi.

Huc refer titulum de Victoriæ moderatione.

De humanitate.

Ageſilaus.

Hydricus cùm quendam conieciſſet in carcerem, Ageſilaus humaniter veniam pro captiuo deprecatus eſt, hunc in modum ſcribens: Si nihil peccauit, oro vt hominem dimittas: ſi peccauit, mihi dimitte: ſed omnino dimitte. Innocentẽ punire, ſceluseſt; culpã interdum condonate in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Plut. in apoph. Lacon.

Xerxes & Arimanes.

Inter Xerxen Darij filium & Arimanem fratrẽ, de regno erat contentio. Itaque quũ Xerxes intellexiſſet, fratrem ex Bactrianorũ regione deſcendere, miſit illi munera, & iis quibus ea mãdarat perferenda, iuſſit vt ipſius verbis illi dicerent, His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes: quòd ſi rex fuerit declaratus, eris apud ipsũ omniũ primus. Hac humanitate delinitus Arimanes cõtẽtionẽ remiſit, ac fratri regnũ adepto protinus adorationis honorem exhibuit, eiq; diadema impoſuit. Xerxes autẽ illi

illi proximum ab se locum dedit. Eraſ. lib.5.apoph.

Philippus.

Filium Alexandrum admonere ſolebat, vt cum Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgi conciliata beneuolentia vires ac robur ſibi parans, dum liceret alio regnante eſſe humanum. prudẽter colligens, vt nulla re melius conſtabilitur imperium, quàm ciuium beneuolentia, ita difficillimum eſſe iam regnum adminiſtranti, erga quoſlibet eſſe humanum, non ſolùm quòd regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ, verùm etiam quòd Reſpublica non poſſit eſſe incolumis, niſi ſcelera ſupplicijs coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humanitas erga ciues, vt interim regiam tueantur authoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit. Plut. in apoph.

Plura pete ex apoph. de Clementia.

Diogenes.

Plato laudante quendam hoc nomine quòd erga omnes humaniſſimus eſſet: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum eſt, qui nullum vnquam affecit dolore? Quo dicto docere voluit nimiam humanitatem obeſſe reipublicæ. Laërt. lib. 6.

Agesiſtrata.

Quum Agidem filium exanimem iacentem videret, exoſculata facie dixit, Nimia tua, ô fili, bonitas, nimia manſuetudo & humanitas, te ſimul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus ſanè præclarum, ſed inuidioſum, nimirum vt degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priſcam illam ſeueritatem reuocaret. Interim dum ſtudet offendere neminem, & gratificari omnibus, ſemetipſum in exitiũ coniecit. Plut. in Lacæn. apophthegm.

Vide apopht. de Indulgentia & Licentia.

Turbo.

Quũ adhuc nihil aliud eſſet quàm centurio, & ante præfectos à Cæſare vocaretur in conſilium: Turpe eſt, inquit, ô Cæſar, excluſis præfectis cum centurione agere. Eraſm. lib. 6. apophthegm.

Anonymus.

Quidam videns Fauonium, quum nulli adeſſent famuli, Pompeio per omnia inſeruiẽtem, vſque ad pedum lotionem, pronũciauit Græcum verſiculum,

φεῦ, τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν.

id eſt,

Claris viris vt eſt decorum quidlibet?

Eraſm. libro 6. apophthegm. ex Plutarch.

Plotina.

Plotina Traiani imperatoris vxor, cùm poſt Traiani electionem primùm in Capitolium iret, multíque eſſent qui imperij felicitatẽ omnibus modis precarentur: adhuc in gradibus, conuerſa ad multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior qualem me exire cupio. Quo dicto innuere voluit, ſe non minus in imperio, quàm cùm extra imperium eſſet omnibus optimè velle. Vnde ſic ſe in principatu geſſit, vt omnino iuſta reprehenſione caruerit. Xiphilinus in vita Traiani.

Huc refer apopht. de Gloriæ & honoris contemptu.

De humilitate.

Vide apophthegmata de Moderatione animi, de Modeſtia, de Arrogantia, Faſtu, & Superbia.

DE IACTANTIA.

Diogenes.

PRæ Vero cuidam, qui vellet se recipi in numerum discipulorum Diogenis, ac diceret se excellere ingenio, respondit Diogenes: Si adeò excellis ingenio, optimísque moribus præditus iã es, non est quod me præceptore ad vitam necessaria discas. Notauit autem inanem adolescẽtis iactantiam, & indignum putauit vt in philosophiæ studio educaretur. Brus. lib. 3. ex Laërtio.

Aristoteles.

Admonebat suos, ne nimium se laudarent ipsos, nec vituperarent etiã. Laudare enim seipsum, vani: vituperare, stulti est. Brus. lib. 3. ex Stob.

Phocion.

Laosthenes quum Athenienses ad inferendum reliquæ Græciæ bellum assiduis stimulis concitaret, ac de se multa variáq; iactaret, Phocion ait: Cupressis sunt planè similes sermones tui illi enim magni sũt, nec tamẽ vllos ferunt fructus. Plut. in Phoc.

Anonymus.

Peregrinus quidam Spartæ crepidatus altero pede stans rectus, ad Laconem dixit, Nequaquam puto te ô Lacon, tantum temporis, quãtum ego, in pede perstare posse: Vrbanè excipiẽs Lacon, Minimè (inquit) sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit. Plut. in Lacon.

Lacones.

Philippus cùm minaretur Lacedęmoniis per literas, diceretque se omnia quæ conarẽtur prohibiturum: Lacedæmonij iactantiam eius irridentes, interrogarunt Philippũ, num mori etiam eos esset prohibiturus. Plutarch.

Fabius Max.

Quum M. Liuius sibi postularet acceptum ferri, quòd Fabius cæpisset Tarentum, videlicet quòd in arce præsidiũ habuisset: cęteris iactantiam hominis deridẽtibus, Vera (inquit Fabius) narras: nam nisi tu ciuitatem amisisses, nequaquam ego recepissem. Plut. in apoph.

Vatinius.

Ciceroni iactanti apud Vatinium, quòd humeris Reipub. de exilio aduectus sit, vrbanè inquit: Vnde tibi varices? Brus. lib. 3.

Iul. Cæsar.

Sylla factus prætor, quũ indignabundus Cæsari sua in se illum potestate vsurus esse dictitaret, ridẽs Cæsar: Rectè, inquit tuũ putas esse magistratum, quem tuis habes pecuniis comparatum. Plutarch.

Augustus Cæsar.

Augustus quempiam saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformẽ, nimiũ tamẽ sua opera iactãtem, sic leuiter vrbaneq; castigauit: At quum fugeres, inquit, nunquam respexisti? Brus. lib. 3.

Vide apopht. de Ostentatione.

De ignauia.

Diogenes.

QVibusdam admirantibus carmen illud Hesiodi,

οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id est,

Ne bos quidem pereat, etiam si vicinus sit malus.

atqui Messenij, inquit, simul cum bobus periere, vobis vicinis. Exprobrauit Atheniẽsibus ignauiam, qui Messeniis vicinis aduersus Lacedæmoniorum

niorum vim non fuerint opitulati. Eras.lib.8.apopht.

Democritus.

Interrogatus, qua re industrij ab inertibus differrent? respondit, Qua impij à piis? spe nimirum bona. Laboribus quippe incumbens, suæ industriæ sperat præmium amplissimum, ignauus autem desperans, nullam habet bonorum futurorũ spem qua fulciatur. Max.ser.32.

Antalcidæ.

Infrà de Salsè dictis.

Lysander.

Lysander Lacedæmoniis segniter Corinthiorum murum oppugnantibus, quum leporem fossa vidisset exilientem: Eos, inquit, timetis hostes, quorum ignauia lepores in muris dormiunt. Plut. in apoph.

Themistocles.

Hieronem cum equitatu venientem ad ludos Olympicos, vetuit certamen spectare. Interrogatus autem cur hominem excluderet: Non æquum esse respõdit, vt is qui maximi periculi se socium nõ præbuisset, ad communem conuentum ludicráque spectacula admitteretur. Notauit autem hominis in rebus præclarè gerendis ignauiam & oscitantiam. Ælianus lib. de Var. histor.

Scipio.

Cùm in Alexandriam venisset, pedésque vrbem accederet: rex autem cum aliis propter ignauiam corporísque mollitiem vix incederet: Scipio ad Panætium ait, Iam Alexandrini aliquid voluptatis & fructus ex nostra peregrinatione perceperunt. propter nos enim regem suum ambulantem viderunt. Bruso. lib.3.

Idem.

Neuius quidam, cũ iners socórsq; esset, festiuè per anominationẽ Scipio in illũ iocatus est: Quid, inquit, hoc Neuio est ignauius? Bruso. lib.3. cap.12.

Q. Metellus.

Dicere solebat, nescire se, an sua victoria plus boni an mali Reipublicæ attulisset. Notauit autem Romanorum post partam victoriam ignauiam, quæ multis malis ianuam aperuit. Bruson. lib. 4.

M. Cato.

Eius perfrequens fuit sententia: Nihil agendo, homines malè agere perdiscere. Quo dicto execratur omnem ignauiam, quæ multorũ malorum sæpenumero causa est. Columella lib.12.

Sigismundus Imp.

Cùm ignauus ac otiosus homo fœneratores eo nomine plurimùm laudasset, quòd dormientes etiam pararent ex rebus lucrum: At tu, inquit, Imperator, vigilando omnia consumis. Æneas Sylu. lib.4. cõmentariorũ in res gestas Alphonsi regis.

Vide apopht. de Otio, Pigritia, & Segnitie.

De ignobilitate & obscuritate generis.

Bion.

PErcontanti Antigono Homerico versu,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις; ἠδὲ τοκῆες;

Sentiens, se traductum de generis ac gentis ignobilitate, respondit ingenuè: Pater meus libertus erat, cubito sese emungens, significãs, eum fuisse salsamentarium. addebat, illũ Borysthenitem fuisse genere, nõ facie, sed in fronte gestare scripturam amari domini, matrẽ fuisse è lupanari: cùm

cætera item nudè commemoraſſet, adiecit verſum Homericum.

Ταύτης τῆς γενετῆς, τούτου πατρὸς εὔχομαι εἶ). Laërt.lib.4.cap.7.

Antiſthenes.

Dicebat, generis obſcuritatem eſſe bonum par labori. Aduerſus illud Epicuri, λάθε βιώσας. Multi ſtudent ignoti eſſe, quo viuant in otio. At ignobilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum, quàm famæ claritas. Diogen.Laërt.lib.cap.1.

Idem.

Cuidam opprobranti quòd eſſet hybrida, hoc eſt, non è duobus ingenuis natus, ſed ex patre Athenienſi, matre Phrygia: Nec è duobus, inquit, luctatoribus natus, & tamen luctator ſum. Sentiens, non tam referre vnde natus ſis, quàm ſis. Is verè liber eſt, quem philoſophia liberum facit: & is verè Græcus eſt, qui Græcorũ diſciplinis inſtitutus eſt. Laërt. lib.6.cap.1.

Socrates.

Malè audiens à quodã Athenienſi, quòd ex matre obſcura natus eſſet, reſpondit: An putas virum præclarum non ex obſcuris parentibus procreari poſſe? Innuit autem, non ex parentibus, ſed ex rebus geſtis veram nobilitatem iudicandam. Ibidem.

Anonymus.

Menedemus Eretrienſis, cùm aliquando decretum tuliſſet ad poculum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non eſſe ſapientis neque tabernaculum conſuere, neque decretum ſcribere. Subnotans, quòd ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondam eiuſdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum conſuebantur. Laërt.lib.2.

Soſtratus.

Cuidam obiectanti, quòd ex ignobilibus prognatus eſſet parentibus: Atqui, inquit, ob id ipſum debui magis laudari, & in admiratione eſſe, quòd à me genus initium cœpit. Antonius in Meliſſa, part.2.ſerm.79.

De ignoſcentia.

Pittacus.

Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tonſtrina ſedentem, faber quidam ærarius impacta ſecuri occidit. Cumani homicidam vinctum miſerunt ad Pittacum, vt de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita cauſa, dimiſit hominem, dicẽs: Ignoſcentiam eſſe potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius eſſe condonare, quàm meminiſſe iniuriæ, & vlciſci. Laërt. lib.1.cap.5.

Huc referenda ſunt apoph. de Patientia iniuriæ, Humanitate, Lenitate, Manſuetudine, Victoriæ moderatione, Vindictæ neglectu, &c.

De ignorantia.

Vide apopht. de Cognitione ſui.

De imitatione.

Pylades.

Hylam, negligenter ſaltantẽ Oedipodem, hac voce caſtigauit, σὺ βλέπεις: id eſt, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. Eraſm.lib.6.apoph.

Apelles.

Alexander quum apud Epheſum conſpectam effigiem ſui corporis ad viuum magna arte expreſſam admiraretur, atq; interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo hinni-

hinniret,deceptus imitatione: Apelles, Equus (inquit) ô rex, multo melius expressus est quàm tu. Eras. libr. 8. apoph.

Cicero.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deserta Themistoclē potius quàm Periclem fuisset imitatus: cum illis res nequaquam pares essent, his essent. Themistocles enim fugit ad Persas, Pericles mansit Athenis. Plutar. in Romanor. apoph.

Hadrianus sophista.

In conuiuio sophistarum, ad quos adhibitus erat tanquā egregij cuiuspiam arcani consors futurus, quum sermo fuisset ortus de characteribus dictionis, & in quo quisque præcelleret, & quid in quoque potissimùm imitandum esset: At ego, inquit, describam characteres, haudquaquam recensens incisiunculas, intellectulos, membra aut rhythmos: sed meipsum mihi imitandum proponens, omniúmque inuenta ex tēpore proferens, flexu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de hoc Hadriani dicto iudicandum sit, viderint Critici. illud scio, Horatiū, non temerè exclamasse, O imitatores seruum pecus: Et hodie videmus quosdam, qui se totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quòd si quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν equidē nec obsto cuiquam, nec inuideo. At ipse malim Epicteti rudem & indolatam phrasim, sed naturalem, quam Isocratis omni flosculorum genere picturatam. Huius Hadriani dictionem Herodes, sophista solebat appellare κολόσσου μεγάλου ἀποσπάσματα, id est, colossi magni fragmenta: simul in iuuene notans orationem nondum satis compositam, simul laudans & vocis & animi magnitudinem. Verba sunt Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Philostrati sophistis.

De Imperatoris seu belli Ducis præstantiss. & numeris omnibus absoluti officio: item de imperio rectè administrando.

Pericles.

QVotiescunque belli dux creatus esset, chlamydē induens, apud se dicere consueuit: Attende Pericles, quòd gesturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienses. His dictis se vir cordatissimus hortabatur, vt moderatè gereret principatum. Magni ingenij est, imperare liberis: at Græci plus quàm liberi tum erant: postremò inter Græcos liberrimi Athenienses. Plut. in apoph.

Plato.

Rempub. saluam esse putabat, in qua aut philosophi imperarent, aut principes sapientiæ studio incumberent. lib. de rep.

Timotheus.

Quærenti quid inter imperatoriā artem & oratoriam discriminis esset? Idem respondit, quod inter bellum & pacem. Stob. 52.

Plistarchus Leonidæ F.

Plistarchus Leonidæ filius cuidam roganti, quam ob causam reges Lacedæmoniorum non à priscis regibus cognomen sortirentur? Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare maluerunt, Posteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus est, & hoc nomē in aliquot posteriores de-

manauit. Agidis autem nomen dictum est à ducendo, quoniā clementer imperabat: & regum est persuadere potius, quàm imperare. Plistarchus autem sonat, plurimis imperantem. Plutarchus.

Theopompus.

Inf. de Patria fortiter propugnāda.

Solon.

Infrà de Regno & regibus.

Iphicrates.

Suprà de Bono belli duce.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, quomodo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Brus. lib. 3.

Alcamenes Telecri filius.

Cuidam percontanti, quo pacto quis optimè regnum seruare posset? Si lucrum, inquit, non magni fecerit. Longè latéque dissentiens à vulgo principum, qui non alia magis ratione principatum constabilire student, quàm attenuandis ciuium suis augendis opibus: quum iustitia & æquitas maximè reddant diuturnum imperium. Plut. in Lacon.

Agis.

A quodam interrogatus, quod disciplinæ genus potissimum exercitaretur apud Spartanos? Scire, inquit, imperare, & ferre imperium. Ibid.

Idem.

Apud Mantinæam quibusdam dissuadētibus, ne cum aduersariis, quòd numero plures essent, confligeret Agis senior: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis vult imperare. Ibid.

Agesilaus.

Interrogatus, quas res Imperatorem habere oporteat? dixit: Aduersus hostes audaciam, erga subditos beneuolētiam, in opportunitate verò rationē & consilium. Stob. ser. 52.

Cyrus.

Dicebat, neminem debere suscipere principatum, nisi esset melior his in quos susciperet imperium. Sensit vir prudentissimus, hoc esse principis munus, vt aliis prospiciat, & publicis commodis consulat. Id autem fieri nequaquam potest, nisi ab eo qui sapientia, vigilantia, animíque integritate cæteris antecellit. Plutar. in apoph.

Idem.

Dicere solebat, principem non debere inferiorē esse intelligendo quæ opus sunt, cæteris. Xenophon. in 7. Pædiæ Cyri.

Idem.

Idem à Clearcho, ne se in pugnæ periculum admitteret admonenti, respondisse dicitur: Iubesne regnum appetentem, regno me indignum ostendere? Brus. lib. 3.

Hieron.

Infrà titu. de Regno, & regibus.

Cato.

Quum Eumenes rex Romam venisset, & à senatu honorificè exceptus, clarissimorū ciuium frequentia stiparetur, Cato non dissimulabat, tantum Romanorum erga illum studium sibi suspectum esse, ipse vitans regis consuetudinem. Hoc quibusdam admirantibus, ac dicentibus, Eumenem virum esse probum, ac amico in populum Romanum animo: Sint ista vera, inquit: attamen illa belua, natura ferox canis est. Sentiens, omnes reges, vtcunque pro tēpore simulent, natura tyrannos esse, ac Democratiæ infensos. Romæ autem regis nomen erat inuisissimum. Eras. lib. 5. apoph.

Antiochus.

Antiochus quum à L. Scipione vlcra

tra Taurum montem, submotis imperij finibus, Asiam prouinciam, vicinásque ei gentes amisisset, gratias egit populo Romano, quòd magna parte curarũ per eos liberatus esset. Intellexit vir prudens, vnius hominis animum, qnamuis vigilantẽ, non posse tot negotiis parem esse. Eras. lib.5.apoph.

Vide Magistratuum curæ.

Antigonus.

Videns filium suum violentius & immodestius se gerere erga subditos: An non, inquit, nouisti fili, nostrum regnum esse nobilem seruitutem? Atque hæc Antigoni verba, quibus filium alloquutus est, maximam mansuetudinẽ & humanitatem præ se ferunt qui id non approbat, is verè mihi videtur neque regem neque ciuem nosse, sed tyrannicam vitam potius agere. Ælianus libr.2. de Varia histor.ex Plutarch.

Scipio Africanus.

Quibusdã calumniantibus, quòd parum strenuus bellator esset: Imperatorem, inquit, me mater, non bellatorem genuit. Significans in imperatore plus habere momenti solertiam ac prudentiã in consiliis, quàm vires in præliis. Plut.

M.Cato.

Seniorem imperatorem laude dignum, & ab omnibus extollendum putauit, qui sibi ipsi imperare posset. Plut.in apoph.

Cicero.

In summo imperatore belliq; duce quatuor res debere inesse dicebat, Scientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, & facilitatem. Cicero in oratione pro Pompeio.

Alexander Seuerus.

Ouinius Camillus, antiquæ familiæ senator, homo delicatissimus, rebellionem moliebatur, tyrannidem affectans. Id quum Alexandro renuntiatum esset, statímque probatum, ad palatium vocato gratias egit, quòd reipublicæ curam, quæ bonis viris recusantibus imponi solet, spontè reciperet. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionis comitem adhibuit. Cúmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium deliciis assuetum ad laborem, quem post quinque millia passuum cunctantẽ equo sedere iussit. Quúmque post duas mansiones equo etiã fatigatus esset, carpento imposuit. Hoc quoque respuentem, ac imperium tædio laborum recusantem, denique & mori paratum dimisit, ac militibus à quibus Cæsar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas suas tutò abire iussit. Sic illi commonstrauit, quid esset gerere imperium. Lampridius.

Saturninus.

Hortantibus militibus, vt imperium susciperet, ait: Nescitis, ô milites, quantum mali sit imperare: gladij vt ceruicibus immineant, hastæ vndique, spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluntate, non iter pro authoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Brus.lib.3.cap.13.

Iul.Cæsar.

M.Tullius lib.de Officiis 3. scribit, Cæsarẽ hos versus ex Euripidis Phœnissis semper habuisse in ore:

Nam si violandũ est ius, regnandi gratia,
Violandum est, aliys rebus pietatẽ colas.

Augustinus Cæsar.

Postquam Iulio auunculo crudeliter in senatu interfecto successisset in administratione imperij, ac nequaquam placeret Acciæ matri Philippóque vitrico, adiri nomen inuidiosæ fortunæ Cæsaris, respondit: Nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri indignũ. Contemnens humana consilia, & cum periculo potius summa quàm tutò humilia sequi proposuit. Velleius Paterculus, & Cusp. in Consulibus.

Mecœnas.

Augusti temporibus quum esset consultatio de imperio iterum abrogando, in ea deliberatione interrogatus Mecœnas, quid sibi videretur, respondebat: Regnum iustum & legitimè recuperatum in primis conducere rerum magnitudini. Quo dicto consulebat, iustius esse vt imperium deponeret Augustus, ac rempublicam restitueret in statum pristinum, Dion Nicæus in Augusto.

Augustus Cæs.

Admonebat Romanos, vt rẽpubl. committerent iis, qui vsu & experiẽtia rerũ plurimum possent: nec eam sinerent vllo tempore pẽdere ex cuiusquam voluntate: ne fortè is in regni cupiditatem veniret, aut mortuo eo respub. periclitaretur. Idem.

Idem.

Consulebat præterea, vt contenti rebus præsentibus, augere & dilatare imperium nollent: quòd futurum esset, vt id tuerentur difficilius, imminerétque periculum, ne ea quæ iam parta essent, admitterentur. Idem.

Fronto.

Cùm sub Nerua Cocceio, Romæ impromiscuè omnes ab omnibus leuissimas ob causas accusarentur, atque inde magnus tumultus exortus esset, Frontonem consulem dixisse ferunt: Malum quidem esse, imperatorem habere, sub quo nemini licet quicquam facere: sed multò peius esse, cùm omnia licent omnibus. Xiphilinus in vita Neruæ, & Fulgos. lib. 2. cap. 2.

Domitianus.

Paucis notum esse dicere solebat, quàm misera & ærumnosa sit imperantium conditio, qui à tyrannidis falsa suspicione tum demum liberantur, cùm diem iam extremum claudunt. Suet. in Domitiano.

Diocletianus.

Adhuc priuatus dicere solebat, nihil esse difficilius quàm bene imperare. Id Flauius Vospicus in Aureliano tradit se audiuisse à patre suo, & addit causam: Colligunt, inquit, se quatuor aut quinque, simul cõsilium ad decipiendũ imperatorem capiunt, dicunt, quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est, vera nõ nouit: cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri non oportet: amouet à republica, quos debebat retinere. Ita, bonus, cautus, optimus vẽditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum satis esse putat nasci, aut eligi: nasci vtcunque, eligi emptis suffragiis, ac solennibus ceremoniis confirmari. Vopiscus.

Pertinax.

Cùm possessionibus imperatoriis nomen suum inscribi prohibuisset, dicere solebat, illas nequaquam imperantium proprias, sed communes Romanorum, & publicas esse. Herodianus.

Traianus.

Iustitiæ & æquitatis amãtissimus, talem Imperatorem priuatis & ciuibus

bus se esse dicebat, qualem sibi ipse imperatorē priuatus optasset. Ioan. Lāgus in Nicephori annotationibus.

Idem.

Aliquando in conuiuio proposuit amicis, vt decem nominarent, quibus crederent rerum summam rectè delegari posse. Cùm illi silerent: Decem, inquit, à vobis posco, ego vnicum habeo Seuerianū. Solum illum imperio dignum iudicans. Dion Cassius.

Idem.

Licinio Suræ (quem quidā vt Cæsaris insidiatorem indicauerant) gladium nudum porrexit, atque: Accipe, dixit, gladium, quem pro me, si bene atque cum ratione imperauero, distringes: sin minus, eo ad interitum vtere. Dion Nicæus atque Xiphilinus in Traiani vita, Plin. in Panegyrico, & Niceph. lib. 3. cap. 23.

Hadrianus.

Dicere solebat miseram esse imperantium conditionem, quibus de affectu tyrannidis, nisi occisis, non credatur. Volcatius.

Valentinianus.

Solicitatus à militibus, vt sibi imperij socium deligeret: Vestrum quidem (inquit) fuit, vt priuatum me ad imperialem extolleretis dignitatem: res autem administrare, non iam vestri, sed principis ipsius arbitrij esse, vos ipsi quoque dixeritis. Itaque vos deinceps imperata facere, & quietos esse: me autem, quid facto opus sit, curare decet. Niceph. Callist. lib. 11. cap. 1. Eccles. hist.

Antoninus Pius.

Reprehensus, quòd nonnullos accusatos absolueret, respōdit, Principatum non à pœnis aut suppliciis, sed à mansuetudine potius auspicandum esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonini vita.

M. Antoninus Verus.

Dicere solitus erat, Neque pecuniæ vim tyrannidis luxuriam explere posse, aut stipantia satellitum agmina tueri principem, nisi ipsi quos regit, animum imperanti beneuolentiamque accommodēt. Quippe ij demum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neque enim quos sæuire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quæque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspicione omni assentationéque vacui: nunquámque imperia detrectant, nisi violenter contumelioséque sint habiti. Herodianus lib. 1.

Faustus Quintillus.

Iulianus cùm senatum Romanorum rogaret, vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirēt, prætentis insulis: Faustus Quintillus consularis augur contradixit, asserens, non debere imperare eum qui armis aduersario non posset resistere. Spartianus in Iuliano, & Cuspinianus in Consulibus.

Iouianus.

Cùm post Iulianum apostatam, qui aliquot Christianorum millia interfecerat, ad imperium raperetur, clamabat, Nolle se infidelibus imperare, cùm ipse esset Christianus. Cui responsum est à militibus omnibus, sese quoq; Christi fidei esse obnoxios. Cuspin. in Coss.

Alex. Seuerus.

Vigilanter prouidit, ne tribuni ducésque quicquam fraudarent de stipendiis militum, dicēs: Miles non

timet nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona. Sentiēs, militem cùm aliquid habet, metuere ne perdat: sed mendicitas ad omnem desperationem vocat armatum. Lampri.

Pescennius Niger.

Rogatus, quid sentiret de Scipionibus? Respondit: Illos sibi videri felices magis quàm fortes: quòd vterque domi iuuentutem parum sanctè transegerat. Sentiens, Imperatorem per omnem vitam in republicæ negotiis versari debere, nec à domesticis ad imperium accersiri. Spartianus.

Otho.

Sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit, Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quàm imperare. Sueton.

Sigismundus.

Rogatus, Quem virum regno dignum aptúmque existimaret? Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque aduersæ deprimerent. Æneas Syl. lib. 4. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Regnādi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autem, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in debito officio retineant, extra omne vitæ periculum. Æneas Syluius lib. 1. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Aeneas Syluius.

Principes priuatis hominibus multo meliores fore dicere solebat, si reges electione, & non successione fierent. Improbrauit vir clarissimus successionem regum, quàm vsus, haud vbique meliora secutus, recepit. Regem enim nasci nihil magni est. At regno dignum se præstitisse, maximum est. Æneas Syl. lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Huc refer apopht. de Principe & regno, item de administratione reipub. &c.

De imperio difficulter administrando.

Alphonsus.

SÆpenumero peroptare solebat, vt popularium suorum vnusquisque rex extitisset, quo demum illi, vt pote experti, cognoscerent principum occupationes & curas. Hoc vnico forsan modo fieri posse, vt desinerent molesti & importuni esse. Notabat autem, quàm difficile esset imperare, cùm tam diuersa sint hominum ingenia, diuersi mores, quibus principes se accommodare necesse habent. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Magnum quidem esse dicebat, aduersus hostem ducem esse: sed & illud maximū, ad omnem virtutem ciuibus ducem esset. Pan. lib. 4. de Alphon. reb. gestis.

Idem.

Eundem affirmare solitum accepimus, si nullum omnino aliud regnum, nullam prouinciam præter Calabriam aut haberet, aut habiturus esset, illam protinus se relicturum, priuatúmque & ciuem viuere potius velle quàm illorum, qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamuis dominum aut regem. Hoc autem dicto ostendere voluit, quàm graue sit imperare iis, qui omni humano ingenio exuti, nil norūt aliud, quàm

luxuriantes, ferarum more, in omni vitiorum sorde se inuoluere. Panor. lib.1.de reb.gest.Alphonsi.

De imperitia.

Socrates.

*INtuitus adolescentulum diuitem ac imperitum: En, inquit, aureum mancipium. Stob.ser.4.

Idem.

* Vt Proteus formam, ita imperitus (inquit) animum vbique mutat & variat. Eod.serm.

Idem.

* Dicebat imperitos in rebus errare, quemadmodum peregrini in viis. Eod.serm.

De impietate.

Bion.

IMpietatẽ dicebat malam esse contubernalem fiduciæ, & adiecit versiculum Euripidis:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασυσπλάγχνος τις ᾖ.
id est,

Seruum facit, quamuis feroculum
virum.

Sensit, ibi non esse libertatem, vbi est mala conscientia: nec eum posse liberè loqui, cui crimen impietatis verè potest obiici, nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Laertius lib.c.7.

Agesilaus Ephorus.

Agesilaus Ephorus, cùm ipsius suasu actum esset, vt fieret omnium debitorum solutio: iamque tabulis in forum Clarium conportatis, ignis esset iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis improbè insultabat, dicens, se nunquam clarius lumẽ, aut ignẽ vidisse puriorem. Extrema impietatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plut.in Lacon.

Iulianus Apostata.

Contra Persas exercitum ducens, grandem mulctam Christianis intulit, qui grauius à Paganis tractari, sæpius pro auxilio Imperatorem accesserant. Quibus impiè respondit, Æquum est vt mala sustineatis, cùm hoc sit præceptum vestri Dei. Tripartita hist.lib.6.cap.19.

De imprudentia.

VIde apopht.de Arrogantia, Audacia, Cognitione sui, stultitia, &c.

De impudentia.

Zeno.

AD adolescentem instantius impudentiúsque quàm per ætatem conueniret quiddam inquirentem, accepto speculo: Contemplare (inquit) teipsum, & dic deinde, num ei faciei congruant tales quæstiones? Brus.lib.3.cap.16.

Caligula.

Dicebat, se nihil magis in sua natura probare, quàm ἀδιατρεψίαν, hoc est, inuerecundiam. Pudor enim vt multis ad honestas actiones obstat, ita nonnunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. Eras.lib.6.apoph.

Anonymus.

Quum testis, qui se dicebat à reo vulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet: ingentem in fe-

more cicatricem ostendit, tum aduersarius: Latus, inquit, erat opportunius, significans, illum vulnere lethaliore dignum. Idem.

Vide apopht. de Lasciuia & libidine.

De impudicitia.

Milites Cæsaris.

IN Gallico triumpho, milites hos versiculos iactabant in Cæsarem:

Vrbani seruate vxores, mœchum caluum adducimus.

Auro in Gallia stuprum emisti, hic sumpsisti mutuum.

Notabant, quòd in prouincia agens, alienas vxores auro corruperit: Romæ non emerit, sed mutuum sumpserit, quòd vxor ipsius malè audiret de Claudio. Nisi fortè quiddam obscœnius intelligi voluerunt. nam Suetonius aliquanto pòst commemorat, quod Curio pater in oratione quadam appellat illum omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem. Eras. lib. 6. apopht.

Vide apopht. de Libidine & Lasciuia.

De impunitate.

M. Cato.

DIcere solebat, Iniuriam, etiamsi facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Sentiens impunitæ iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat: eos qui maleficos prohibere possent & tamen impunitate donarent, lapidibus obruendos esse. Sentiens, eos reipublic. perniciosissimos esse, qui permitterent impunè contra iustitiam, æquitatem, & vrbis leges agere. Plut.

Idem.

Addebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nihil esse periculosius impunitate, quæ semper ad deteriora inuitat. Ibidem.

Vide apopht. de Licentia.

De incessu.

Solon.

EIus apophthegma celebratur, in via non properandum esse. Ex incessu enim colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauum. Laert. lib. 1. cap. 4.

Cicero.

Cùm Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quàm deceret fœminam: cōtrà verò Piso gener lentius quàm deceret virũ, Cicero ambos eodem dicto taxauit, filiæ præsente genero dicens: Ambula vt vir. Eras. lib. 4. apoph.

De inconstantia & leuitate.

Cleanthes.

QVidam reprehendenti Arcesilaum, quòd officia vitæ tolleret: Desine, inquit, hominẽ vituperare. Nam ille, licet dictis tollat officia, tamẽ factis cõmendat. Id audiens Arcesilaus: Nõ moueor, inquit, Adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, sed ita vt à crimi-

crimine inconſtantiæ non liberaret Arceſilaum. Turpiſſimum enim eſt philoſopho, ſecus docere quã viuit. Si vita proba eſt, cur docet diuerſa? Si doctrina ſana eſt, cur eam ſecus viuendo refellit? Laërt. lib. 7. cap. 2.

Leotychidas.

A quodam, quaſi minus conſtans eſſet, notatus. Mutor, inquit, ſed pro temporum ratione, non vt vos. Prudentis enim eſt, pro re nata mutare conſilia: ſine cauſa autem ſubinde alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt. Plut. in Lacon. *Cicero.*

Metellus Diodoro, quo Rhetorices magiſtro fuerat vſus, defuncto, ſepulchro eius coruũ lapideum impoſuit: Iuſtum, inquit Cicero, præmium retulit, nã volare ipſum docuit, non dicere. notans Metelli leuitatẽ & inconſtãtiã. Plu. in Ro. apoph.

Scipio Maior.

Cùm traiecißet in Africam, ac terra potitus hoſtium caſtra concremaſſet, Carthaginenſes miſſis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes ſe elephantos, camelóſque, & naues ac pecunias daturos. Cæterùm poſtquam Annibal abnauigaſſet ex Italia Carthaginem, cœpit illos conuentorum pœnitere, eo quòd iam animum recepiſſent. Id audiens Scipio negauit ſe etiam ſi ipſi vellent, pacta ſeruaturũ, niſi prius imperatis adderent talentorũ quinq; millia, hoc nomine, quòd Annibalem accerſiſſent, Plu. in Ro. apoph. *Cicero.*

Supra tit. de Exercitatione ingenij & de ambiguè dictis.

De incontinentia & libidine fœda.

Xanthus.

ADulterum quendã videns pro foribus formoſæ mulieris: Iſte inquit, breuem voluptatem magno emit periculo. Maximus ſer. 3. de Caſtitate.

Menedemus.

Cùm adoleſcens quidam dixiſſet, magnum eſſe, ſi quis quæ concupiſſet, aſſequeretur: Multo, inquit, maius eſt, nihil eorum quæ non decet, concupiſcere. Maxim. eod. ſer.

Vide apopht. de inhoneſto, Meretricibus, ſcortatione & Scortis.

De Indoctis & inſipientibus.

Beſeleel rhetor.

* DIcebat animo puerũ ſeu indoctũ & inſipientẽ nihil ab ætate puero differre. Stob. ſer. de imprudentia.

Socrates.

* His dictis indoctos & inſipientes perſtringebat. fugientes nulla perſequente ſibi metuunt: inſipientes autẽ, licet nihil aduerſetur ipſis fortuna, perturbãtur. Neq; muſices ignari inſtrumenta concinnare, neq; indocti in fortuna ſibi accõmodare poſſunt. Idem eſt languenti onus impoſuiſſe, & indocto bonam fortunam. Stob.

De indole excelſa.

Alexander.

PVer etiamnum, cùm vidiſſet quã feliciter parens bella gereret, nequaquam gaudebat, ſed ad pueros æquales dicebat, Pater nihil mihi relicturus eſt, Illis contrà dicentibus, Imò ea omnia quæ bello iam ſubegit. Quid profuerit, inquit Alexander, ſi multa hæreditario iure poſſideo, ego autem nihil habeam quod agã, & militẽ patri ſimilem me eſſe

ostendam? Vides, indolem in puero ad imperium planè pronam? Plut. in apoph.

Scipio.

Super cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura esset respub. si quid ipsi humanitus accidisset? Vel hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perspiciens ingenium maximis rebus natum. Eutropius lib. 5. Plut. in Mario.

Caßius.

Etiamnum puer, Faustum Syllæ filium inter æquales de patris monarchia gloriantem nō tulit, sed ei colaphos impegit. Eius rei cognitionem cùm Pompeius ad se recepisset, accitis ambobus pueris Casius ausus est dicere: Eia Fauste, aude rursus coram hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt rursus percellam os. Inerat Cassio natiuum quoddam odiū tyrannidis, vt iam tum appareret, illi non defuturum animum ad interficiendum Cæsarem. Plut.

Pompeius.

Tam charus fuit populo Romano, quàm pater fuerat inuisus. Is etiamnum adolescens, totū se Syllanæ factioni addixit: cumque nec magistratus esset, nec senator, magnum tamen ex Italia cōtraxit exercitum. Hunc cùm Sylla ad se venire iussisset: Non absq; spoliis, inquit, nec incruentas Imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm, multis cōflictibus hostium duces superasset. Iam tum egregij principis, & ad res magnas nati, specimen dedit. Noluit adducere numerum, sed militem virtute spectatum. Plutar. in Roma. apoph.

Iul. Cæsar.

Cùm Syllam fugeret, etiamnum adolescens, incidit in piratas Cilices: ac primùm vbi pro redēptione summam, quam ab eo peterent pronuntiassent, derisit prædones, velut ignaros quem cœpissent, seque duplum daturum pollicitus est. Deinde quū asseruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis vt silerent, nec sibi dormienti obstreperent. Eisdem orationes & carmina quæ scriberet recitare solebat, quæ quum illi non satis probarent, stupidos ac barbaros appellabat: cúmq; risu minitabatur, se illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimissus, contractis ex Asia viris ac nauibus comprehendit eosdem prędones, ac suspendit: sed prius iugulatos, ne seueritas careret clementia. An non hìc statim agnoscis indolem Alexandri Magni cui nihil mediocre satis esse posset? Erasm. ex Plut. in Rom. apoph.

Tiberius.

Tiberius perspecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, subinde prædicabat, se natricem reipub. & Phaethōtem orbi terrarum educare. Natrix serpentis genus est. Erasmus lib. 6. apophtheg.

Vide apopht. de Ingenio.

De industria.

Cleanthes.

COllectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere posset, si vellet. Laërt. lib. 7. cap. 2.

Nicostratus.

Quum ob artem musicam diffideret à Laodoco citharœdo dixit illū in magna arte exiguum esse, se verò in exigua magnū. Non igitur solum lauda-

laudabile est, rem familiarem & opes amplificare: sed etiam artem, studio & industria. Æli.li.4. de Var hist.

Lacones.

Commune hoc prouerbium semper in ore habuerunt, Admota manu fortunam esse implorãdam. Quo innuere voluerunt, frustra inuocari deos, nisi addens industriam, manum rotæ admoueris etiam. Plut. in Laco.

Sal. Iulianus.

Saluius Iulianus solitus est dicere: Si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen addiscere vellem.

Maximinus.

Accepta legatione nullum omnino laborem fugere solebat, quum autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentque, cur tantopere laboraret, cùm eius loci esset, vt ducatum accipere posset: Ego, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo. Ex Ælio Lampridio.

Vide apopht. de Discendi studio & labore.

De infamia.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio queri Alcibiadem, qui adolescens clàm domo egressus ad amicum Democratem se contulerat, obstitit dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nihil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat illum interisse: sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plut.

Claudius Cæs.

Infrà titulum de memoria.

De inferno.

Bion.

DIcere solebat, facilem esse ad inferos viam: nam illuc homines abire clausis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi. Laërt. libr.4. cap.7. Vnde Virgilius.

Facilis descensus auerni.

Noctes atque dies patet atri ianua Ditis, &c.

Demonax.

Demonax interrogatus olim, qualisnam esset inferorum conditio? Expecta, inquit, & simul atque illuc venero, per literas tibi significabo omnia. Sentiebat autem nullos esse inferos. Eras. lib.8. apoph.

Bion.

In fabulis est, Danaidas puellas apud inferos huic addictas esse supplicio, vt pertusis vasis deferant aquam in dolium pertusum. Bion dicebat, grauius fore supplicium, si integris vasis, ac non pertusis idem facerent, tum enim irent onustiores. Laërt. lib. 4. cap.7.

De infelicitate.

Bias.

EVm demum infelicem esse dictitabat, qui infelicitatem suã æquo animo ferre non posset. Sensit vir prudentissimus, eam infelicitatem hominibus nocumento esse, quæ ratione gubernari nõ ita possit, vt vtilitatem aliquam patientia inde capias. Laërt.

Chilon.

Admonebat Chilon Lacedæmonius, secundis rebus elato nõ applaudendum, nec arridendum. Infelix felicitas est, quæ hominem reddit insolentiorem: eóque nõ plausum meretur, sed lachrymas, Grauiúsque

peccant,qui docent insolentiã quàm qui ea vtuntur.Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principum, quum ipse doceat illos hæc vitia.Laërt.lib.1.cap.4.

Epictetus.

Non omnino diis exosos esse dicebat,qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur. Sensit philosophus,infelicitatem prodesse hominibus, quibus si pro votis animi res procedant, adeò furiis agitantur, vt ex rebus prosperis iratos sibi deos faciant.In Euchirid.

Diogenes.

Alexander Macedo ad Antipatrũ literas Athenas deferendas Athliæ cuidã tabellario dederat. Diogenes autem cùm adesset,ad vocabulum alludẽs (Athlios enim infelix dicitur) Athlius,inquit,ad Athlium,per Athlium.Intellexit autem,omnia in hac legatione esse infelicia.Brus.lib.6.

Demetrius Stoicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infelicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi:quòd oporteat talem hominem aut sibi ignotum esse,aut qui nunquam sui periculum fecerit: aut diis inuisum, vt quem præterierint velut ignauum,nec idoneum ad fortunæ conflictum.Eras. lib. 8. apoph. ex Seneca.

De ingenio.

Isocrates.

Pveros candidos,ac felici ingenio natos,appellare solebat θεῶν παῖδας, id est,deorum filios:eo quòd hominis mens diuinæ sit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre videtur.Prisci dæmonibus attribuebãt corpora, eósque deorum filios appellabant. Dæmones autẽ à scientia dicti sunt,quasi δαήμονες. Idem de duobus auditoribus suis Theopompo & Ephoro quorũ prior erat acerrimo ingenio,alter leni, dicere solebat,Se alteri adhibere calcaria,alteri frenos.Præcipuũ est, vt doctor animaduertat ingenium ac naturã discipulorum.Meminit M.Tullius lib.de claris oratoribus.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorũ sublimitatem dicebat amputandam,sed relinquendã sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat recidendum est.Laërt. lib. 5.cap.5.

Cicero.

DeC.Cæsare dicere solebat,Quoties huius astutiã& ambitionẽ video sub humanitatis specie latitantẽ, me tuo reip.tyrannum: rursum quũ comas molliter fluentes, & ipsum vno digito scalpẽtem caput intueor, vix animũ inducere possũ,vt tantũ facinus animo concipiat.Era.li. 4.apop.

Vide apoph.de Indole.

De ingratitudine.

Antisthenes.

AVdiens Platonem de ipso malè loqui:Regium est,inquit, cùm benefeceris,audire malè. Excelsi profectò animi est,ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laërt. lib.6.cap.1.

Diogenes.

Quærẽti quid apud homines celerius senesceret?Beneficiũ,inquit. Dici enim vix potest,quanta accepti beneficij apud plerósq; fit obliuio. Sto.

Themistocles.

Atheniensibus ipsum contumelia affi-

afficientibus : Quid tumultuamini, inquit, aduerſus eos, à quibus ſæpenumerò fuiſtis affecti cõmodis? Aiebat autẽ ſe ſimilẽ platanis, ſub quarũ vmbra accurrũt homines afflicti tempeſtate,& eaſdem ſimul vt rediit ſerenitas vellunt, conuiciiſque petunt. Sentiens,hunc eſſe populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum,in pace con temnant ac vexent eoſdem. Plutarc. in apoph.

Plato.

Nominare ſolebat Ariſtotelem, mulum. Quid autem hoc ſibi nomẽ voluerit,ex eo liquet: Quòd mulus cùm ſaturatus eſt lacte materno,calcibus petit matrem.Significabat igitur Plato, inuoluto quodam ſermone,ingratitudinem Ariſtotelis. Etenim is cùm maxima Philoſpphię ſemina & acceſſus à Platone accepiſſet, ſuffartus optimis quibúſque, aduerſatus, ſcholam contra Platonem aperuit, & in Peripato cum ſuis familiaribus & diſcipulis aduerſus eũ pugnauit,Platonis perpetuus aduerſarius eſſe cupiens, Ælianus lib.4.de Varia hiſtoria.

Idem.

Cùm accepiſſet Xenocratem diſcipulum multa in eum impiè dixiſſe:Non eſſe credibile,circũſtantibus dixit, vt quem tantopere amaret, ab eo inuicem non diligeretur,ſed ſuggillaretur etiam. Senſit ingratitudinem nequaquam locum habere apud eos qui ſapientiæ ſtudiis ſe dederunt.Bruſ.lib.3.cap.11.

Ariſtoteles.

Cuidam interroganti cur reliquiſſet Athenas? reſpondit,quoniam noluiſſet committere, vt Athenienſes bis peccarent in Philoſophiam. Notauit autem magnam Athenienſium ingratitudinem, qui philoſophos de patriæ ſalute plurimum ſolicitos,ac de Athenienſiũ Republica bene meritos, non accuſarunt tantùm, ſed damnârunt etiam. Subobſcurè taxans Socratis mortem,& ſuum quoque periculum. Ælianus 6.de Varia hiſtoria.

Idem.

Cùm iudicum metu Athenis profugiſſet,interroganti cuidam, qualis eſſet ciuitas Athenienſium? reſpõdit, pulcherrima quidem eſt,ſed in ea pyrus ſuper pyrum, & ficus ſuper ficũ conſeneſcit. Notans Athenienſium cõtra benemeritos ciues calumnias ac crudelitatem. Ælianus lib.3.de Varia hiſtoria.

Idem.

A quodam interrogatus, Quid omnium velociſſimè ſeneſceret? Gratia,inquit.Senſit vir prudentiſſimus, breuiſſimam eſſe apud homines beneficij memoriam. Laërt.lib.5.cap.1.

Demoſthenes.

Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad arcem Palladis,ſublatis manibus dixiſſe : O Pallas, vrbium domina,cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris, noctua, dracone, & populo?Noctua,quum ſit auium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt: quemadmodum & draconem habet pro geſtamine : populus autem bellua eſt multorum capitum, peſſimam gratiam referre ſolita optimè de ſe meritis:velut Socrati,Phocioni, Scipioni & aliis compluribus. Plutarch.

Hippocratidæ.

Acceptis literis à Cariæ ſatrapa,in quibus continebatur, Lacedæmonium quendã quum fuiſſet conſcius inſidiarum,quas quidam ipſi ſtruxerant, non indicaſſe rem, ſed ſilentio

texisse:simúlque rogabat qnid de illo facturus esset? respondit hunc in modum:Si quo magno beneficio illum affecisti, interfice: sin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidolosum. Ingratitudinem erga bene meritum censuit morte plectendam. Cæterùm quod esset non per malitiam, sed per formidolositatem commissum, ei satis supplicij iudicabat exilium. Non enim ipse struxerat insidias, sed sibi metuens non prodidit. Plut in Lacon.

Epaminondas.

Epaminondas reuersus è Laconia accusabatur, quòd Bœotarchā quatuor integros menses contra leges gessisset. Collegas igitur iussit, vt in ipsum culpam deriuarēt, quòd se inuitos coëgisset. Ipse verò in curiam ingressus, non meliores rebus gestis rationes se habere dicebat. Sin minus, se quidem interfici postulabat: verùm inscribi columnæ, quod nolentes repugnantésq; Thebanos Epaminondas coëgisset, vt Laconiam quingentis ante annis intactam ab hostibus incendio ferróque vastarent, & vt ædificarent iterum Messanam 330. annis desolatam, quòd Arcades bello in societatē perstraxisset, & Græcis libertatem restituere coëgisset. His auditis, pudore affecti iudices, liberū pronuntiarunt. Cúmque regrederetur è curia, & Melitensis catellus blādiretur cauda, dixisse fertur ad præsentes, Hic mihi pro beneficio gratiam reponit: at Thebani, de quibus sæpe multúmq; sum præclarè meritus, mortem mihi iudicio pœnam constituerunt. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Philippus.

Cùm Athenienses, quotquot apud Chæronem capti fuerant, gratis dimisisset, illi verò etiam vestes stragulásque reposcerent, atque hac de causa Macedones in ius vocarent, risit Philippus, dicens: Quid? nónne videntur Athenienses arbitrari, se à nobis in talorū ludo victos esse? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui nō solùm gratias non agerent, quòd ipsi & incolumes & gratis fuissent demissi: verùm etiam criminarētur, quòd non solum & amictus & stragulas redderent, quasi nescirent quale esset ius belli: quasíque nihil aliud esset certare armis, quàm certare talis, qui ludus est puerorum. Plut. in apoph.

Cato.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem, Cato sic excusauit, dicēs: Minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Eras. lib. 5. apoph.

Domitius Afer.

Quum haberet ingratum litigatorem, ipsius conspectum vitantem, ne cogeretur agnoscere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem illi dixit: Amas ne me, quòd te non vidi? Tectè exprobrans ingratitudinē, cui gratum esset non videri à bene merito, ne cogeretur illi gratias agere. Eras. lib. 7. apoph.

Anonymus.

Cæsar Augustus æs alienum cuiusdam senatoris, quem charum habebat, nō rogatus dissoluerat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarū actione nihil aliud scripsit Cæsari, quàm, Mihi nihil. Ioco velut expostulans etiam, quod quum numerasset omnibus creditoribus, ipsi nihil numerasset. Stobæus.

Pompeius

Pompeius.

Quum iam detecta esset Pompeij cum Cæsare simultas, ac Marcellinus (vt Plutarchus aliorum iudicio Mar cellus) vnus ex eorum numero, quos Pōpeius euexisse putabatur, à Pompe'o ad Cæsarem transtulisset animum, adeò vt non veritus sit in senatu multa in Pompeium dicere, hūc ita compescuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline ei maledicere, cuius beneficio ex muto factus es facūdus, ex famelico eò productus, vt vomitum non teneas? Gra uiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipso, quod habebat dignitatis, authoritatis & eloquentiæ, abutebatur in eum cui debebat acceptum ferre. Nam hoc ingratitudinis genus est, sed tamen heu nimium vulgare. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Suprà apopht. de Amicitia falsa, & de Aulica vita.

Idem.

Cùm obiurgaretur, quòd in Aluarum Lunam, hominem sibi planè ingratum, tanta contulisset beneficia, quorum ne memor quidem iam esset: An ignoratis, inquit rex, ingenti beneficio, non nisi ingenti ingratitudine satis semper fieri? Panorm. lib. de rebus gestis Alphonsi.

De initiatione & promotione ad sacra, vt vocant.

Diogenes.

Athenienses cùm hortarentur Diogenem Cynicum, vt mysteriis initiaretur, addentes, quòd apud inferos principatum tenerent hi, qui sacris initiati essent: ille, Perquàm ridiculum est, ait, si Agesilaus & Epa minondas, fortissimi duces, in cœno degunt: & Patetion fur, & vilissimi quique homines, quòd initiati sint, summo aqud inferos gaudio fruuntur. Perstrinxit nefandam vulgi superstitionem, qui putat initiationem cōferre hominibus ad salutem, post hanc vitam. Laërt. lib. 6.

Antisthenes.

Suprà apophthegm. de Beatitudine.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Cùm audisset galero Cardinalitio donatum indoctum quendam ab Alexandro pontifice, Verè, inquit, ille Pontifex est summus histrio, qui nobis in purpura simias, asinos in pelle leonis exhibeat. Annal. Franciæ.

Idem.

* Solitus etiam est dicere: deteriorem esse conditionem equorum quàm asinorum. Quippe equos cursu fatigari & disrumpi, vt asinis sacerdotia præfecturas Ecclesiasticas Romā referant. Significās insulsis & hominum imperitissimis, nullo delectu habito, vt quisque citius numerata pecunia per equos celeres Romam adcurrit, beneficia vacantia, vt aiunt, conferri. Annal. Fr.

De iniuria.

Solon.

Interrogatus, quî fieri posset, vt quàm minimum iniuriarum existeret inter homines? Si inquit, qui iniuria affecti nō sunt, ęquè doleant, atque hi qui affecti sunt. Quisquis enim violat leges, nō vnum ciuem lædit, sed totam rempub. quod quidem

in ipſo eſt. At nunc dum aliis læſis aut quieſcimus, aut gaudemus etiã, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat. Laërtius libro 1. cap. 3.

Socrates.

Frequenter dicere ſolebat, peius eſſe iniuriam facere, quàm accipere. Bruſo. lib. 3. cap. 4. ex Xenoph.

Ariſtoteles.

Interrogatus, quid citò ſeneſceret, quid item tardè? reſpondit, Gratia & iniuria. Senſit philoſophus ſapientiſſimus, iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, beneficij verò longè breuiſſimam. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Theopompus.

Cuidã ſciſcitanti, qua via quis regnum tutò tueri poſſet: Si (inquit) amicis tribuat iuſtam libertatem, pro viribus interim vigilans, ne ſubditi afficiantur iniuria. Plut. in Lacon.

Marcus Caſ.

Quum Marcianus dixiſſet Marco, Cæſar, vim nullam feci. reſpõdit: Tu vim putas eſſe ſolum, ſi homines vulnerentur? Calliſtratus libro 4. digeſtorum.

M. Cato.

Iniuriam, etiam ſi faciẽs nihil adferat periculi, vniuerſis tamen periculoſam eſſe dicebat, ſentiens impunitate iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim ſi liceat impunè lędere, nullus erit tutus ab improborũ violentia. Plut. in apopht.

De iniuria æquo animo ferenda cõſule apopht. de Patientia iniuriæ, & Vltione negligenda. item de Moderatione animi.

De iniuſtitia.

Ariſtoteles.

* Dicebat, iniuſtitiã eſſe vitium animi, quo amplius quàm par eſt homines ſibi ſumunt. Stobęus ſer. 10.

Idem.

* Iniuſtitiæ effecta dicebat eſſe patria violare & inſtituta & iura, nec parere legibus, nec magiſtratibus, mentiri, peierare, trãſgredi conuentiones & fidem fallere. Comites autem iuſtitiæ ſunt calumnia, iactantia, inhumanitas, ſimulatio, malignitas, calliditas.

Plato.

* Summam eſſe iniuſtitiam dicebat, iuſtũ velle videri, ſi ſis iniuſtus. Eod. ſer.

Socrates.

* Omnium morborum turpiſſimum iniuſtitiam eſſe dicebat, & ideo quoque peſſimum: quod incommodum & dolorem maximum homini iniuſto inferret. Stobæus ſermone 41.

Aegyptij.

* Ægyptiorum reges legem ſuam quandam ſeruãt, qua iuramento obſtringunt iudices, vt rege ipſo iniuſtam flagitante ſententiam, ei morem non gerant. Plutarchus in apophtheg.

Antigonus.

* Scribebat ciuitatibus, ſi quid iniuſtum & legibus contrarium per epiſtolam mandaturus eſſet, ne parerent, ſed ipſum ignoratione laborare ipſum cenſerent. Plutarchus ibidem.

Themiſtocles.

* Poſtulanti à ſe Simonidi, vt ſententiam quandam iniuſtam ferret: Neque tu, inquit, Poeta bonus eſſes ſi præter numerum caneres, neque ego princeps probus ſi contra leges iudicarem. Plutarchus.

Lysander.

* Culpantibus ipſum, quòd multa per dolum agendo indignum Hercule ſe gereret, dixit, vbi Leonina pellis non ſufficit, ei adſuenda eſt vulpina. Plut. in Lyſandro.

Idem.

* De agro controuerſo, cùm viderentur Argiui iuſtiora quàm Spartani afferre argumenta, ſtringens gladium, hunc (ait) qui tenet, is optimè de agrorum finibus diſputat. Plutar. in apoph.

Demaratus.

* Defecerat quidam Perſa à rege ſuo eíque Demaratus perſuaſerat vt ad regem rediret, quem cùm deinde rex necare intenderet, Demaratus, turpe, inquit, eſt ô rex, à quo cùm inimicus eſſet pœnas ſumere defectiones non potuiſti, eum nunc amicum factum abs te occidi. Plut.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Cùm ſæpe repeteret edictis ſuis Iulius Pontifex, Eccleſiæ ſeruandæ gratia bellum Ludouico indictum, dixit, at veriſſimum eſſe comperio illud ſapientis dictum capitalem eſſe iniuſtitiam eorum, qui eum maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. Annal. Franciæ.

Vide apoph. de Iuſtitia, de Legib. &c.

De innocentia.

Bion.

OLim cum ſceleroſis nauigans, incidit in prædones. Illis dicentibus, Actum eſt de nobis, ſi agnoſcamur: Et de me, inquit, niſi agnoſcamur. Bonis innotuiſſe, ſalus eſt. Laert. lib. 4. cap. 7.

Socrates.

Morti deſtinatus, de cunctis rebus magis, quàm de ſe defendendo, cogitare videbatur. Quare Hermogenes Hipponici filius, Socrati familiaris: Atqui, ait, par erat ô Socrates, de tua defenſione curam habere, Nonne, ait Socrates, tibi videor ô Hermogenes hoc ipſum facere, dum quemadmodum vixerim meditor? Putabat autem Socrates ſapientiſſimus, omnem defenſionem ſuperuacaneam eſſe apud eos, qui ex vita bene tranſacta ſuam innocentiã non agnoſcerent. Bruſ. lib. 2. cap. 1. ex Xenophontis apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus, Apollodoro comploranti, dicentíque, Innocens morieris? Quid, inquit, num me nocentem mori malles? Ea igitur mors libẽter ſubeunda eſt, in qua criminis innocentia homo excuſatur. Xenophon in Apologia pro Socrate.

Idem.

Cùm iudices inter ſe diſceptarent, qua pœna dignus eſſet Socrates: Ego, inquit ob ea quæ feci, dignũ me cenſeo, qui publicitus alar in Prytaneo. nam hoc honoris haberi ſolebat iis qui præclarè de Republica fuiſſent meriti. M. Tullius hoc refert libr. de oratore primo: Erat, inquit, Athenis reo damnato, ſi fraus capitalis non eſſet, quaſi pœnæ æſtimatio. hæc ſententia: quum iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quaſi æſtimationem commeruiſſe ſe maximè confiteretur? quod quũ interrogatus Socrates eſſet, reſpondit, Se meruiſſe vt ampliſſimis honoribus & præmiis decoraretur, & vt ei victus quotidianus publicè in Prytaneo præberetur: qui honos apud Græcos maximus habebatur. Cuius reſponſo iudices ſic exarſerunt, vt capitis hominẽ innocentiſſimum con-

demnarent. Erás. lib.3. apoph.

Xenocrates.

Passerem, qui fugiens imminentem accipitrem, se in sinum suum cōiecisset, texit, fouitque, ac demulcens dimisit, dicens: Innocentem & supplicem non esse prodendū. Laert. lib.4. cap.2.

Plato.

Quum quidam Platoni narraret, nonnullos esse, qui ipsum maledictis insectarentur: At ego, inquit, sic viuam, vt illis non habeatur fides. Ant. part.2. Melis. serm.69.

Tectamenes.

Innocenter ab Ephoris damnatus abiit ridens. Rogantibus autē iis qui aderant, an contemneret Lacedæmoniorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim. Quo dicterio felicitatis esse putabat, quòd mori iuberetur, cùm neminem vnquam offendisset sua innocentia. Plutarch. in Lacon. apoph.

Anaxandridas Leontis F.

Cuidam acerbè ferenti, quòd cogeretur vrbe exulare: Ne, inquit, vir optime exhorrescas exulare ciuitate, sed à iustitia exulare horrendum est. Sensit, non esse miseros quibus præter meritum, incolumíque innocentia, accidit aliqua calamitas: sed eos verè deplorandos, qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiam si nulla sequatur calamitas. Plut. in Lacon. apophtheg.

Agis.

In carcerem detrusus (qui Dechas dicebatur, in quo morti addictis strāgulari fuit consuetudo) quum lictorem plorantem, & circa opus titubantem animaduertisset, Omitte, inquit, pro me has lachrymas amice: sic enim iniustè, contráq; ciuitatis leges moriens, lōgè melior sum quàm qui nuper me morte damnarunt. Plut.3.

Aristophon, & Cephalus.

Aristophontem Æschines tradit apud Athenienses gloriari solitum, quòd quū nonagies quinquies esset vocatus in ius, semper fuisset absolutus. At Cephalus homo popularis, iustius gloriabatur, quòd quum plura decreta scripsisset, quàm alius suorū temporum quisquam orator, tamen nunquam coactus esset causam dicere. Certius innocentiæ signum est, ita rem gerere, vt nemo velit accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes. At qui absoluitur, licet pœnā effugiat, cicatricem tamē criminis circumfert. Eras. lib.8. apoph.

Phocion.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignabundus deplorabat sortem suam. Quem ita cōsolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Euippe (siue, vt quidam legunt, Thudippe) satis est, cum Phocione mori? Phocion non tantùm innocens, verum etiam præclarè de Repub. meritus, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in apoph.

Anonymus.

Quū censoris munus gereret Augustus, eques quidam Romanus apud illū delatus est, quasi facultates suas imminuisset. At ille citatus probauit sese auxisse. Mox eidem obiectū est, quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruisset. Ille docuit, se ex vxore trium liberorum esse patrem. Nec satis erat equiti dimitti, sed Cæsari crudelitatē exprobrans

probrans addebat: Posthac Cæsar in honestos viros inquirēs, honestis viris hoc munus mandato. Satis apertè pronuncians, eos non fuisse viros bonos, qui manifestò falsa ad ipsum detulissent: obiter & ipsum criminans, qui vices suas mandaret sycophantis. Et hanc libertatem innocentiæ condonauit Cæsar. Erasm. libr. 4. apoph. ex Suetonio.

Titus Vespasianus.

Audiens, suos antecessores in imperio multis iniuriis à subditis affectos: Nemo, inquit, me iniuria afficere, aut contumelia potest: quia nihil ago, quod alios lædere possit. Quo dicto ostendere voluit, vitæ innocentiam certissimum esse corporis præsidiū. Xiphilinus in vita Vespa.

Idem.

Quū febre correptus, lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum suspexit, questúsque est, sibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœniteret, vno duntaxat excepto. Id cuiusmodi fuerit, nec ipse prodidit, nec quisquam coniectare potuit. Suet.

Antonius Pius.

Reprehendenti cuipiam eū, quòd in hostes mitis esset, atque in coniuratos quos vicerat, ac dicenti, Quid si hostes vicissent? Grauiter respondit, Nos non sic Deos colimus, nec si viuimus, vt illi nos vincant. Brus. lib. 5. cap. 26.

Alphonsus.

Percontatus à suis, cur sine satellitibus sæpenumero incederet? Se innocentia comitatum incedere, respondit. Innuit autem rex prudentissimus, eum demū bene munitum esse ab iniuria, qui propriam innocentiam habet comitē: eos verò nullibi esse tutos, qui malè sibi conscij, etiam pericula sibi fingunt, vbi planè nulla sunt. Panor. lib. 2. de Alphonsi reb. gest.

Huc referri possunt quædam ex apoph. de Conscientia bona.

De inscitia.

Diogenes.

DIogenes percontanti quæ tellus grauiorē gestaret molem? Quæ hominem, ait, rudem, & à bonarum artium studio alienum. Stob.

Plato.

Eo differre doctum ab indocto dicebat, quo bene valentem ab ægroto videmus. Mentis enim sanitatem ac lumen à doctrina persæpe, ab ignorantia autem ægritudinem manifestis rationibus proficisci. Fulg. libr. 7. cap. 2.

Huc refer quædam ex apoph. de Eruditione & Doctrina.

De integritate vitæ.

Cleomenes.

MEnander Samiorū tyrānus, ob Persarum incursiones ad Spartanos confugerat: ostendebátq; quantum pecuniæ secum tulisset, & quantum præterea Cleomeni dare vellet, at Cleomenes vir integer, ipse quidē nihil accepit, sed veritus ne quid aliis pecuniæ daret ciuibus, adiit Ephoros, dixítque: Satis esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, vt malus fiat. Plut. in Lacon.

Gorgo.

*Cleomenis regis filij à Gorgo, cū pa

trem Aristagoras Milesius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Persarum suscipiendum hortaretur, ac quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet: corrumpet te, dixit, mi pater, homo hic peregrinus, nisi eum quàm primum domo exturbas. Plut. in Lacæn. apoph.

Eudamidas.

Quum quidam laudaret Atheniensium rempublicam tam bene institutam, Eudamidas, vir integer & apertus; Quis, inquit, eam meritò laudet ciuitatem, quam nemo vnquam dilexit, factus seipso melior? Sensit vir prudentissimus, integritatem nequaquam locum habere apud eos, qui ita viuerent, vt meliores esse nequaquam cuperent. Plutarch. in Laconicis.

Alexander.

Vide suprà apoph. de Furto.

Alcamenes.

Percontatus, cur à Messeniis oblata munera respuisset? Quoniam, inquit, si recepissem, cùm legibus pacem habere non potuissem. O mentem integram, & regia maiestate dignam. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Artaxerxes Persarũ rex, cùm misisset ad Epaminõdam Thebanorum ducem tria Daricorum millia, Diomedontem Cyzicenum regium legatum vehementer increpuit, quòd tam periculosam nauigationem suscepisset, nullam aliam ob causam, quàm vt homines pecunia corrumperet: iussitque vt vrbe excederet quamprimũ regi suo munera referret, his verbis: Si fauet cõmodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum, non pecunia coemptum, sed gratis: sin minus, habebit hostem. Plut. in Græcor. apoph.

Lycurgus.

Lycurgus orator obiiciente quodam, quòd se pecunia redemisset à calumnia: non est inficiatus, sed clarissima voce populum appellans: Bene habet, inquit, viri Athenienses, quandoquidem tot annos in Repub. versatum dedisse me, non accepisse pecuniam criminantur obiectores. Eras. lib. 6. apoph.

Alexander.

Philoxenus classis præfectus cùm Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se pueros habentem insignioris formę venales, si vellet emere, Alexander indignè tulit, apud æquales subinde clamitans: Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret? Plut.

Antigonus.

Quibusdam admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonẽ, respondit, Quoniam cùm multa à me acceperit, nunquam tamen emollitus est. Eius mortem cùm audisset, ingemuit dicens: Quale theatrum perdidi? Erat enim Zeno innocentis vitæ, acerrimi iudicij, & ab assentando alienissimus. Laert lib. 7. cap. 1.

Pescenius Niger.

Consiliariis suis addidit salaria, ne grauarent eos quibus assidebant, dicens, Nec dare eos debere, nec accipere, Et sic suorum iudicum consuluit & consiliariorum integritati. Ex Ælio Spartiano.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Huc præcipuè referenda sunt ea, quæ suis locis annotata sunt de Iudice incorrupto, Munerum contemptu, Iustitia, &c.

De

De intemperantia.

Diogenes.

QVum adolescentem quendam insigni forma plurimi intuerētur, Diogenes incuruato corpore sinum lupinis implebat. Ad hoc spectaculum conuersis omnium oculis aiebat: Mirari se, cur adolescentulo dimisso, sese intuerentur, obiter notans illorum intemperantiam. Laert. lib. 6.

Idem.

* Dicebat plerosque viuos quidem seipsos putrefacere balneis humectantes, & re venerea tabefacientes. Morientes autem demum mandare corpus in suffimentis aromaticis recondi, alios etiam in melle ne citò computrescerent. Stob. serm. de intemperantia.

Idem.

* Earum ædium in quibus copia est alimentorū, dicebat multos esse mures & feles: sic etiam corpora intemperantium hominum morbos quoque multos asciscere. Eod. serm.

Idem.

* Ridebat eos qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Ibid.

Plato.

* Dicebat difficile esse inuenire intemperātibus quidem bonam voluptatem ægrotantibus autem salubrem. Ibid.

Demetrius Phal.

Conspicatus iuuenem intemperantiæ deditum: Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens syrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens, illum non esse hominem, sed statuam, qualis in viis solet poni Mercurio: hoc illi dissimilem, quòd effœminatorum more traheret vestem, quòd deditus esset ventri ac libidini: quódque barbatus esset, cùm nihil horum habeat Mercurius. Laert. lib. 5. cap. 5.

Anonymus.

Chrysippi discipulus, medicus non ignobilis, hominem quendam ex nimia intemperantia grauiter decumbentem, non sanari posse putauit. Verùm alius medicus cùm eundem accessisset se sanaturum pollicitus est, respondítque, Chrysippi discipulos respicere morbum, se verò animum. Voluit autem significare, tum demum hominem morbo liberari commodè posse, si intemperantiæ studio penitus valedixisset, & eius radices ex animo abiecisset. Ex Celsi lib. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, intemperantiam esse vitium partis concupiscibilis, quo homines frui voluptatibus illicitis appetunt. Stob.

Diogenes.

Phrine scortum cùm Venerem auream Delphis obtulisset, eam Diogenes Cynicus ita inscripsit, Ex Græcorum intemperantia. Brus. recitat lib. 3. cap. 23.

Eusebius Philosophus.

* Sicut, inquit, venti nauem correptam huc illuc ferentes quassant & inobedientem efficiunt gubernatori: itidem animam agitās & menti immorigeram esse cogens intemperantia, tranquillam esse & in portu quiescere non permittit. Stob. sermon. 6.

Vide tit. de Libidine, Scortatione, Luxuria, Gula, Voluptate.

De interrogatione absurda & inepta.

Thales.

PErcontanti vtrum fuisset prius, nox an dies? Nox, inquit, vno die fuit prior. Elusit ineptum percontatorem. Si nox vno die præcessit diem, dies genuit ante noctem. Nox enim finis est diei. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anonymus.

Inter salsa commemorat & illud M. Tullius ex Neuio, apud quem filius dicit patri: Quid ploras pater? isque respondet, Mirum ni cantem, condemnatus sum. Indignatur senex submorosus, rogari cur ploret, quasi damnatus magis cantare debuisset. Perinde quasi, si quis interrogaret ægrotum: Cur suspiras, aut cur decumbis? Eras. lib. 6. apoph.

De Inuidia, felicitatis & virtutis vmbra.

Cleobulus.

INterrogatus quænam præcipuè cauenda sint? respõdit; Amicorum quidem inuidiam, inimicorum autem insidias. Antoninus in Melissa, parte 1. ser. 62. Max. ser. 54.

Periander.

* Dicebat, Nemini esse inuidendum. Et quemadmodũ rubigo propria est frumenti ægritudo, sic inuidiam amicitiæ esse morbum. Item, sicut ærugo ferrum, sic inuidiam inuidi animam conterere. Et, Quo magis vtique inuidebis, tanto maiorum fies causa bonorum illi cui inuides. Stob. serm. de Inuidia.

Bion.

Conspiciens quendam tristi vultu, qui habebatur inuidus: Nescio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus discruciatur aliena felicitate, quàm suo infortunio. Laert. lib. 4. cap. 7. Stob. ser. 36.

Bias.

Admonebat eos qui laborabant, vt cauerent lassitudinem: qui autem bona fortuna fruerentur, inuidiam. Est enim felicitatis comes vbique terrarum inuidia. Stob. sermone de Prudentia.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto aduersæ fortunæ ictus quispiam ferat facillimè? Si inimicos, ait, videat deterius affectos. Tanta enim est inuidiæ vis: vt omne nobis malum extinguat si inimicum peius habere intelligimus. Brus. lib. 3. cap. 7.

Antisthenes.

Absurdum esse dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à Repub. non secernere inuidos. Significans, inuidos tam esse inutiles ciuitati, quàm lolium est tritico, & ignauus bello. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere. Ferrum enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Ibid.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ contemptum & paupertatem, in qua nullum ius exerceret fortuna. Aiebat item, se Diogenis Cynici ciuem esse & discipulum, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Diuitiæ enim, opes, honores, plerunque conciliant hominũ inuidiã. Laer. li. 6. c. 5.

Deme-

Democritus.

Dicebat, leges non prohibuiſſe ſingulos pro arbitrio ſuo viuere, niſi alter alteri fuiſſet inuidus & iniutius. Etenim inuidia ſeditionis parit initium. Stob. ſer. 36. Maxim. ſer. 54.

Anacharſis.

Bonum eſſe dicebat, ſi penitus à rebus humanis inuidia exularet, quo liberius vſque ad honeſti ſtudium accingerentur. Stob.

Idem.

Percontatus, cur homines ſubinde triſtentur? reſpondit, Quia non ſolùm propria mala eis moleſta ſunt, ſed etiam aliena bona. Ant. ſer. 62. parte 1. Meliſſæ. Maxim. ſer. 54.

Idem.

Inuidiam dicebat eſſe vlcus, quod paſſim verum ſua vi contraheret, Equidem liuido in primis prodeſt, boni ejus, cui inuidet, obſeruatio, citra tamen illius offenſam. Vnde perſpicuum eſt, inuidum haudquaquam in leges delinquere, quæ ſuo quemque more viuere ſinũt, dummodo alium non offendat. Stob.

Socrates.

Cùm inuidiæ naturam exprimere conaretur, animę vlcus & ſerram appellauit. Antonius in meliſſa, parte 1. ſer. 62. Stob. ſer. 36.

Idem.

Conſiderans quid inuidia eſſet, dolorem quendam reperiebat eam eſſe; non tamen nec in aduerſa amicorum, nec in ſecunda fortuna inimicorum: ſed illos inuidere aiebat, qui in amicorum proſperitate doleant. Xenophon lib. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ſer. 36.

Idem.

Cùm quidam mirarentur, cur quis alterum amans, eiuſdem proſperitate doleret: oſtendebat, multos eſſe ita erga quoſdam affectos, vt eos aduerſitate laborantes non poſſent negligere, ſed pro virili ſuccurrerent, ſucceſſu verò eorum dolerent: hoc autem prudenti viro minimè, ſed ſtolidis contingere aſſerebat. Xenophon lib. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ſer. 36.

Idem.

Interrogatus, quid bonis viris moleſtum eſſet? dixit, Malorum felicitas. Quid malis? Bonorum proſperitas. Antonius in Meliſſ. ſermon. 70. par. 1.

Ariſtoteles.

Oſtendere valens quid eſſet inuidia, Antagoniſtam fortunatorum eſſe dixit. Antonius in meliſſa, parte prima, ſerm. 62.

Idem.

Dicebat inuidiam colluctatorem eſſe ex aduerſo bonorum virorum. Æmulatio enim bona eſt, & bonos potiſſimum decet: Inuidia contrà turpis eſt, & à fœdo hominum genere occupata. Atqui videas bonos ita ſe comparare, vt æmulatione, honeſtiq; ſtudio, quæ ſunt optima ſectentur. Inuidos autem contrà, per liuorem bonos, quatenus, poſſunt, ab inſtituto ſuo arcere. Stob.

Theophraſtus.

*Dicebat Inuidos reliquis hominibus infeliciores eſſe, in eo quòd alij ſuis ſolùm calamitatibus dolent: inuidi verò præter ſua mala, bonis etiam alienis contriſtari pergũt. Stob. ſerm. de inuidia.

Idem.

* Improbos homines dicebant non tam propriis bonis gaudere, quàm alienis malis. Stobæus eod. ſerm.

Ariſtonymus.

* Iter facientes per ſolem ne-

cessariò comitatur vmbra, inquit: & incedentibus per gloriam comes est inuidia. Ibid.

Idem.

* Dicebat Inuidiam tanquam malum demagogum (id est ambitiosum reipub. popularis administratorem) honestis actionibus obsistere. Eod. serm.

Philo.

* Honesta, inquit, etiam si per inuidiam ad tempus obscurentur, tamen suo tempore soluta iterum splendent. Anton. & Max. serm. de Inuidia.

Epictetus.

Rogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset? Dixit, si quis ita cõparet seipsum, vt optima quæque faciat. Antonius in Melissa, par. 1. serm. 72.

Euagoras.

Inuidos reliquis hominibus diuersis vitiis laborantibus multò infeliciores esse dicebat: quòd alij suis tantùm calamitatibus dolent: inuidi verò, prȩter sua mala, bonis etiam alienis contristentur. Stob. serm. 30.

Hippias.

Dicebat duplicem inuidiam esse: Iustam quidem, cũ quis inuidet improbis honoratis: Iniustam verò, cũ bonis. Et inuidos duplo magis, quàm cæteros esse calamitosos. Non enim solùm propriis malis grauantur, vt alij, sed alienis quoque bonis. Stob. serm. 36.

Apollonius.

Prorsus hominibus non inuidendum dicebat. Boni enim, quibus bona eueniunt, digni sunt vt his fruantur feliciter: flagitiosi autẽ, in quãtauis prosperitate, sunt infelices. Stob.

Agathon.

Malos homines non tam lætari propriis bonis dicebat, quàm alienis malis. Anton. in Melissa. par. 1. ser. 62. Theophrasto autem hoc adscribit. Maxim. ser. 54.

Themistocles.

Adhuc adolescens, nihil dum prȩclari se fecisse dixit, Nondum enim inuideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maximè tritico innascuntur, & rosis pulchrè florentibus: sic inuidia maximè inuadit bonos viros, & in virtute proficientes, ac ingenij personæq; gloriam sustinentes. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 62.

Idem.

Ob honores Miltiadi collatos, quòd barbaros in Marathone superasset, tanta inuidia correptus est, vt noctes insomnes consumeret: rogatúsque, quam ob rem tam sæpe excitaretur? Miltiadis, inquit, tropheis subinde excitor. Plutarch. Æmilius Probus.

Herodes sophista.

Videns Quintilios Troianos quidem esse, cæterùm à Cæsare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens, sibi molestum esse, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. Philostratus in sophistis.

Eusebius Philosophus.

* Vir (inquiebat) multis quidem scientiis eruditus, sed ob animi malitiam inuidiamque nolens aliis desiderantibus communicare, similis est malo vasi, quod in se multa & bona recondit, sed antequam vsum sui præbeat, corrumpit. Stob. serm. de inuidia.

Seneca.

* Inuidiam (dicebat) effugies, si te non ingesseris oculis, si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere,

dere. Epist. 105. ad Lucill.

Agis.

Dicente aliquo, nonnullos sibi inuidere: Igitur & sua, inquit, mala, & tum mea tum amicorum bona illos cruciant. Inuidus enim, vt verissimè Flaccus canit, alterius rebus macrescit opimis. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Idem.

Quum quidam apud Agidem dicerent, esse nonnullos alienæ familiæ, qui ipsi inuiderent: Geminam igitur, inquit, habebunt molestiã, quos & sua ipsorum mala discruciabunt, atque insuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox, declarans, eos quos habet inuidia, magis esse misericordia dignos quàm ira: propterea quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiam si nemo vlciscatur. Plutarc. in Lacon.

Alexander.

* Dicebat inuidos homines nihil aliud esse quàm ipsorum tormenta. Curtius lib. 8.

Dionysius Senior.

Expostulantibus quibusdã, quòd honore dignaretur, cæterísque præferret hominem improbum, ac ciuibus inuisum: Volo, inquit esse quem me magis oderint. Agnouit ingeniũ multitudinis: si sit in quem inuidiam odiúmque deriuent, mitiores sunt in principem. Eóque videas nonnullos monarchas, quibusdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & authoritatis permittere, vt ipsi tutiores sint à furore multitudinis: qui si extiterit, habent victimam, qua ciuium iram mitigent. Plut. in apoph.

M. Cato.

Eos qui fortuna moderatè sobriéque vterentur, dicebat minimè peti inuidia. Non enim, inquit, nobis, sed bonis quæ nos circunstant, inuident homines. Externa bona extra hominem sunt, at insolenter vtenti vitium intra hominem est: qui eo sibi conflant inuidiam, verè sunt inuidiosi. Plut. in apoph. Stob. ser. 36.

Idem.

Dicebat, ideo sibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quotidie noctu surgens, rei familiaris, rationibus neglectis Reipubl. consuleret. notans ingratitudinem populi. Eras. libr. 5. apophtheg.

M. Crassus.

Quum animo angeretur ob honores in Pompeium collatos, audiuit à quodam, mox Magnum aduenturũ Pompeium. Arridens igitur inquit, Quantúsnam est? Inuidit Pompeio nomẽ, quod ob felicitatem, & egregiè rebus gestis ab aliis datum erat honoris gratia. Et sic plerunque felicitatis comes est inuidia. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Publius.

Mutium hominem inuidum, & in primis maleuolum, solito tristiorem vidẽs: Aut Mutio, inquit, nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni. Macrob. li. 2. ca. 2. Satur.

Asinius Pollio.

Ciceronis gloriæ vehementissimè inuidebat. Quum ergo Sextilius poëta Cordubensis in domo Messalę Coruini recitaturus, Pollionẽ aduocasset & principio poëmatis cœpisset.

Deflendus Cicero est, Latiæque silentia linguæ.

Statim consurrexit Pollio, atque ait, Messala, tu quid tibi liberũ sit in domo tua, videris: ego istum auditurus non sum cui ego mutus videor, atq; sic abiit. Offensus est autem his verbis, *Latiæq; silentia linguæ*, &c. Brus. lib. 3. cap. 7.

Furius.

E seruitute liberatus, quum in paruo admodum agello largiores multò fructus acciperet quàm ex amplissimis agris vicini, in inuidiam incidit hominum accusantiũ, ceu veneficiis fruges pelliceret alienas. Quamobrem à Spurio Albino Curuli die dicta, metuens damnationem, quum in suffragium tribus oporteret ire, instrumentum rusticum omne in forum attulit: adduxitque etiam filiam robustam, bene curatam & vestitam, ferramenta egregiè facta, graues ligones, vomeres ponderosos, & boues saturos, & dixit: Hæc sunt ô Quirites mea veneficia, nec possum præterea vobis ostendere labores manuũ mearum, multásque meas vigilias & sudores. Quod vbi audiuissent iudices, intellexerunt ex sola inuidia Furium accusatum esse, quem dimiserunt absolutum. Meminit huius & Plin. lib. 18. cap. 16.

Basilius magnus.

* Vt vultures, inquit, ad maleolentia cadauera præteritis pratis & multis aliis locis amœnis & odoriferis, feruntur: itemque muscæ quæ sana sunt præteruolantes ad vlcera festinant: sic inuidi splendida, & magna, & præclarè facta ne intuentur quidem, sed putria inuadunt. Anton. & Max. ser. de Inuidia.

Chrysostomus.

* Inuidet quidem dæmon, inquit, sed hominibus: tu verò cùm sis homo hominibus inuides, & quomodo consequêris veniam? Eodem serm.

Actius Sincerus.

Actius Sincerus, rari vir ingenij magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Friderici regis esset inter physicos quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati? aliíque fœniculi afflatum dicerent: alij vitri vsum, aliíque aliud: At ego, inquit, Inuidiam aio. Obstupuerunt hoc dicto adeò medici, vt ab auditoribus derisui haberentur. Tum ipse: Annon inuidia maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulitque statim Ouidianos illos versus:

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinúmq; pecus grãdius vber habet.

Pontanus.

De iocosè dictis.

Diogenes.

PErcontanti, quidnam vellet vt colaphum acciperet; Galeam, inquit. Et hic iocus est ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho. Laërt. lib. 6. dictum illud Socrati tribuitur à Seneca, lib. 3. de ira cap. 11.

Idem.

A lethali somno experrectum medicus interrogauit quomodo se haberet, Rectè, inquit, nam frater fratrem amplectitur. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd somnus mortis sit imago. Laërt. lib. 6.

Idem.

Mulierem aniculam se curiosius exornantem intuitus: Si viuos ait, lenocinio allicere voles, plurimum falleris: sed si defunctorum vmbras, oro, ne diu cuncteris. Stobæus.

Idem.

Didymus, qui vulgò audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit, Vide ne corrum-

pas pupillam. Hoc dictum apud nos non est adeò iocosum, vt apud Græcos, apud quos κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam. Laër. li. 6. ca. 2.

Theocritus.

Quum duceretur ad Antigonum regem, atque hi qui ducebant, iuberent hominem bono esse animo: fore enim incolumem, simulátq; venisset ad oculos regis: Omnem, inquit, spem salutis mihi adimitis, mordens regem, quòd luscus esset. Rex audito ioco, iussit hominem agi in crucem. Erasf. lib. 6. apoph. Nugæ seria duxerunt in mala.

Socrates.

Iam cicutam bibere volens, interrogauit hilari vultu, quomodo sumendum esset hoc medicamen, vt citò sanaretur? rogauit præterea, an liceret inde aliquid libare, vt mos erat in conuiuiis. Tanta in homine fuit iocandi consuetudo, vt etiam in morte præsentanea iocaretur. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Cicuta epota puer illum detexit & cùm præcordia iam frigere inciperent, Offeras, inquit, Æsculapio gallum, nam ex sudore illo conualescere incipio. Erasm. lib. 3. apoph.

Anonymus.

Apud Aeginetas lex erat, vt si quis Atheniensis Aeginam venisset, capitale esset. Huc quum esset deductus Plato vt venundaretur, capitis postulatus est à Carmendio, qui legem eã tulerat: sed tempestiuo cuiusdam ioco liberatus est. Ait enim, legem habere, si quis homo: at hunc esse philosophum. Laërt. lib. 3.

Stratonicus.

Quendam imperitè iaculantem, abiens ad ipsum scopum, constitit. Et cùm quidã interrogaret causam, respondit, Ne feriar. Anton. in Melissa. par. 1. ser. 54. Idẽ de Diogene dicitur.

Anonymus.

Lacon quidã gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens: quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta sunt, quòd fumo careãt. Eras. lib. 8. apoph.

Polemon.

Quum articuli morbo lapidesceret, medicos admonuit vt effoderent inciderentque Polemonis lapidicinas. Dicebátq;: Comedendum est, manus non habeo: ambulandum est, pedes non habeo: dolendum est, & manus & pedes habeo. Ex Philostrato.

Hippomachus.

Quibusdam laude vehentibus procerũ quempiam, ac prælongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamen idoneum: Sanè, inquit, si pẽdens ex alto corona esset detrahenda. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Archidamus.

Corinthiorum vrbem quum obsideret Archidamus, vidit è solo mœnibus proximo exilire lepores, mox que versus ad commilitones: Habemus, inquit, hostes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, velut in omen rapiens. Molles enim ac parũ viros Græci leporis vocabulo notare solent. Plut.

Brasidas.

Brasidas cuidam percontanti, quo modo vulnus accepisset, iocosè respondit, Prodẽte me scuto. Ita crebrò malum per illos venit, quorum præsidio credimus nos esse tutos. Plut. in Lacon.

Antigonus.

Quum accepisset literas prægrandibus literis scriptas: Hæ, inquit, vel cæco perspicuæ sunt, iocans

in vitium oculorũ:erat enim luſcus. Idem alius magno capitis ſui periculo dixiſſet, quod vſu venit Theocrito Chio.Plut.in apoph.

Iuba rex.

Cuidam quærenti, quòd ab ipſius equo eſſet aſperſus: Quid tu,inquit, an me Hippocentaurum eſſe putas? Iocosè deridens eum, qui equi moroſitatem inſcribebat ei,qui equo inſidebat.Bruſ. lib.3.

Philippus.

Quum eſſet Philippo Macedoni clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur,in ſingulos omnino dies aliquid poſceret:Sume, inquit, quantum voles:nã clauem habes,ludens ancipiti voce κλεὶς enim Græcè & clauem ſonat,qua aperitur ſcriniũ aut oſtiũ, & commiſſurã humeri cũ pectore. Quid hoc animo ciuilius, cui & in dolore,& erga auarum medicum iocari libuit? nec ob cruciatum moroſior, nec improbitate poſtulantis offenſior. Plut.in apoph.

Idem.

Suprà de Ambiguè dictis.

Anonymus.

Quidam imperatorem ſuum incuſauit, quòd illius inſidiis & otio & ſomnio fuiſſet priuatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus eſſet diues.Plut.in Sympo.li.1.

Appius.

Infrà de Reſponſo ab inexpectato.

Scipio Naſica.

Cùm ædilitatem curulem adoleſcens peteret:ac(vt candidati ſolent) manum cuiuſdam opere duratam prenſaret, rogauit hominem. Num manibus ambularet? Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerunt vt repulſam ferret. Adeò obfuit iocus intempeſtiuus. Eraſmus. libro 6.apophthegm.

Cicero.

Suprà tit.de Alea.

L.Portius Naſica.

Quum ex more conceptis verbis à Catone cenſore rogaretur, Habéſne vxorem ex animi tui ſententia? Habeo,inquit:at herclè nõ ex animi tui ſententia. Verùm ob eum iocum intempeſtiuum multa illi dicta eſt. Eraſ.lib.6 apoph.

Domitius Afer.

Didio Gallo,qui prouinciã ambitioſiſſimè petierat,mox impetrata ea querebatur,quaſi coactus eſſet: Age inquit,aliquid,& pro Repu. elabora. Iocus eſt ab ironia:ſimulq; illud eſt, quòd magiſtratũ magno ſtudio ambiſſet.Eraſ.Rot.lib. 6.apoph.

Catulus.

Cùm vidiſſet quendam ex iudicibus,quosClaudius donis corruperat, ait:Quamobrem præſidium à nobis poſtulatis?An ideo, ne dona nobis eriperentur? Cicero ad Atticum.Plut. in Catone Vticenſi.

Idem.

Cuidam oratori malo, qui in epilogo miſericordiam ſe mouiſſe putaret,poſtquam aſſedit,roganti videre túrne ſatis miſericordiam mouiſſe? At magnam quidem inquit: neminẽ enim puto tam durum, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit.Cicero lib. 2.de oratore.

Anonymus.

Cum Siculo cuidam,familiaris alius gemebundus diceret vxorẽ ſuam ſuſpendiſſe ſe de fico:Amabo te (inquit)da mihi ex iſta arbore,quos ſerã ſurculos. Cicero li.2. de Oratore.

Cicero.

Obiurgantibus,quòd homo ſexagenarius puellam virginem duxiſſet:Cras, inquit, mulier erit: locans, hoc

hoc probrum mox eluendum. nam poſtridie non poterat obiici, quòd virginis eſſet ſponſus. Eraſm. lib. 4. apopht.

Idem.

Quidam candidatus, qui coco pa tre natus credebatur, coram Cicerone ſuffragium ab alio petebat: Ego quoque, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoque coniunctionem, aut eodem, aut ſimi limo fuiſſe ſono. Eraſ. lib. 4. apoph.

Aug. Cæſ.

Herennium adoleſcentem moribus corruptiſſimis vitiatum, caſtris excedere iuſſit, quúmque illi dimiſſus, ignominiã reditus ſui apud Auguſtum deploraret his verbis: Quo ore redibo ad meos, quid dicam parentibus me incuſantibus? Dic inquit Cæſar, mẽ tibi diſplicuiſſe. Et ſic iocosè docuit, qua ratione reditus ſui ignominiam diluere poſſet. Suetonius in Auguſto.

Anonymus.

Quemadmodum Auguſtus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in ſe iactos aut retortos interdum liberius, patientiſſimè tulit. Adoleſcens quidam prouincialis Romam venerat, oris ſimilitudine tam mirificè referens Auguſtum, vt in ſe populi totius oculos conuerteret, Cæſar hoc audito, iuſſit ad ſe perduci: cúmque contẽplatus, hunc in modum percontatus eſt: Dic mihi adoleſcens fuítne aliquando mater tua Romæ? Negauit ille: ac ſentiens iocũ, retorſit, adiiciens: ſed pater meus ſæpe. Auguſtus ludens ſuſpicionem intendebat ad matrem adoleſcentis, velut ab ipſo ſtupratam: adoleſcens protinus rem ſuſpicionem retorſit in matrem Cæſaris, aut in ſororem. Nam oris ſimilitudo non magis arguebat illũ eſſe Cęſaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Sueton.

Aug. Cæſ.

Auguſtus Cæſar plurimum affectauit iocos, ſaluo tamen maieſtatis pudoríſque reſpectu, nec vt caderet in ſcurram. Scripſerat autem Aiacem tragœdiam, eandémque, quòd ſibi diſplicuiſſet, deleuerat. Poſtea verò cũ Lucius grauis Tragœdiarũ ſcriptor eum interrogaret, quid ageret Aiax ſuus? reſpõdit, In ſpongiam incubuit. Macrob. lib. 2. cap. 4. Sat.

Idem.

Cùm ei quidam libellum trepidus offerret, & modò proferret manum, modò retraheret: Putas, inquit, te aſſem elephanto dare? Macrob. lib. 2. cap. 4. Satur.

Idem.

Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, dicerétque, iam hoc homines vulgo loqui, non paruam ab illo ſibi pecuniam datam: Sed tu, inquit, noli hoc credere. Macrob. lib. 8. cap. 4. Sat.

Idem.

Alium præfecturam equitũ ſummorum, & inſuper ſalarium poſtulantem, dicentémque, Non lucri cauſa dari hoc mihi rogo, ſed vt iudicio tuo munus videat impetraſſe, & ita officium depoſuiſſe: hoc dicto repercuſſit, Tu te accepiſſe apud omnes affirma, & ego me dediſſe non negabo. Ibidem.

Idem.

Alium ſaxo in expeditione percuſſum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamẽ res fortiter à ſe geſtas iactantem, ſic per iocum caſtigauit: At tu, cùm fugies, inquit, nunquã poſt te reſpexeris. Ibid.

Idem.

Galbæ, cuius informe gibbo erat

corpus, agenti apud se causam, & frequenter dicenti, Corrige in me si quid reprehendis, respondit, Ego te monere quidem possum, corrigere non possum: ad gibbum alludens. Macrob.

L. Manlius.

Apud L.Manliũ, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, qui cùm filios eius deformosissimos vidisset: Non similiter, inquit, Manli fingis, & pingis. Cui Manlius: Non mirum est, respõdit, in tenebris enim & luce subobscura fingo, luce autem ac sole splendente pingo. Macrob. lib. 2. cap. 2. Saturn.

Nero.

In Claudij stultitiam subinde iocabatur productione syllabæ, quum diceret, Posteaquam desiit inter viuos morari, prima syllaba producta. Moros enim Græcè fatuum sonat: inde finxit morari, pro stultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. Suetonius.

Caligula.

Suprà apopht. de Auaritia.

Anonymus.

De Vespasiano patre narrat Suetonius, quum scurram multa in alios iacientem, prouocasset vt in se quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare desieris. alludens ad formam Cæsaris, qui faciem habebat cacaturientis. In cuiusmodi hominem locus extat Martialis,

Vtere lactucis, ac mollib. vtere maluis:
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

Ti. Vaspasianus.

Cùm morbo grauissimo decumberet, quotidiéque morbus ingrauesceret, dixit, Puto deus fio, significãs se moriturum. Suetonius.

Iulianus Cardinalis.

Cùm amicos ad cœnam vocasset, intérque conuiuandum, vbi in Basiliensis consilij mentionem incidisset, terra commoueretur: Bono animo estote, inquit, de synodo Basiliẽsi loquuti sumus, quæ omnem ecclesiam tremefecit, non tamẽ illisit. Æneas Syluius lib commentariorum de Alphonsi reb. gest.

Fridericus Imp.

Fridericus imperator, eos qui iocos moderatè ferrent, sapiẽntes: qui autem promptissimè iocarentur, ingeniosos esse dicebat. Habet autem iocus inter seria suum etiam locum: qui vbi erumpit, vtriusq; ingenium facilè declarat. Æn. Sylu. lib. 4. commẽtariorum in Alphonsi res gestas.

Ludouicus xj. Gall. rex.

*Vnus ex stipatoribus eius cum aulico magnæ nobilisq; familię primario exarserat iracũdia, cùm stipator nobilitate generis non se esse inferiorẽ aulico iactitaret: erántque eo nomine in certamẽ venturi. Hos ante se iubet sisti Ludouicus, rogátque stipatorẽ vnde ei genus, qui ita se cõferret nobiliss. homini. Tũ ille, eo se genere natũ ait, quo nullũ sit nobilius. Id quidẽ fateri, ortum regem ex stirpe Noæ: sibi verò genus esse ac gentilitatẽ ex quopiam illorũ qui cũ Noa fuissent tẽpore diluuij. Cachinno sublato, rex conuersus ad aulicũ, despicísne eum, inquit, cui genus regium & tibi æquale est? Eóque ioco vtrumque placauit, & ambobus porrexit dexteram. Ex Annal. Franciæ.

Idem.

* Baionensem Centurionem & Lemouicensem superbius de exitu & ordine cuiusdam prælij differentes hactenus tulit, vt Baionensi diceret, Cùm te rogabo pernas quomodo sa-

do ſalire oporteat: Lemouicenſi autem, cùm te rogabo. Caſtanea qua in terra, & quo pacto repaſtinata ſerenda, & quibus campis rapa & napus lætentur, tum demum reſpondeto. Silente vtroque, conuerſus ad Lemouicenſem, Noſtin', inquã, in alio ſolo rapam biennio ſatam conuerti in napum, in alio napum raporum accipere ſpeciem? ita & tu hauſiſti à Baionenſi ſuperbiam, ille verò à te ignorantiam quæ te adeo turgidum reddit. Ex iiſdem Annalibus.

Carolus Quintus.

* Admonitus aliquando in caſtris vt leges Germanis militibus de vitanda ebrietate ferret: reſpondit id perinde fore, ac ſi Hiſpanis interdiceret ne furarentur. Chytræus, orat. de Carolo 5. imperat.

Plura ſub apophth. de Facetè dictis.

De ira.

Plato.

SApienter auditores admonebat, vt iratos ſe in ſpeculo contemplarentur. Nam cùm faciem ſuam furibundam per omnia phrenetico ſimilem viderent, eo dedecore territi, in poſterum ab ira ſibi facilè temperaturos. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Ariſtoteles.

Alexandrum ira excandeſcentem placare volens, & ſedare ſummam indignationem, hæc ad eum ſcripſit: Excandeſcentia & ira non in pares, ſed in meliores exiſtere ſolet. Tibi verò nemo par eſt. Ælian. lib. 12. de Var. hiſt.

Epicurus.

* Quid ira efficeret, ſciſcitatus, reſpondit, Immodica ira gignit inſaniam. Seneca, epiſt. 18. ad Lucill.

Iſocrates.

* Praua ingenia, inquit, eadem ſolent eſſe ex contentioſa, vt non prius finem faciant pugnæ & contentionis, quàm lethalem acceperint plagam, & ſupplicio memorabili afficiantur. Anton. ſermone de odio, &c.

Herodotus.

* Dicebat hominum animos in auribus habitare: bonis enim auditis corpus gaudio repletur: contrariis autem, inflatur irâ. Stobæus ſermone 18.

Democritus.

* Iram, quemadmodum canes, cęcas criminationes parere dicebat. Antonius & Maxim. ſermone de ira.

Macarius.

Interrogatus, quid ita iniuriarum erga homines memoriam tenentes, vim & animæ reminiſcendi enecaremus; aduerſus dæmones autem, cùm acceptorum ab eis malorum reminiſcimur, detrimentum nullum ſentiremus? reſpondit: Propterea quòd prior illa affectio præter naturam, poſterior autem ſecundum naturam eſſet. Nicephor. Calliſtr. lib. 11. Eccleſ. hiſt. cap. 43. ex Euagrio.

De ira ſeu iracundia cohibenda.

Bias.

BOno conſilio duo maximè contraria eſſe dicebat: Feſtinationem ſcilicet, & iracundiam: homo enim iracundus cùm extra ſeipſum ſit, vacuus eſt omni conſilio. Laër. in eius vita.

Chilon.

Docebat vincendam iram, quòd is affectus ſit cæteris potentior: quam ſuperare fortius eſt, quàm hoſtem ar matũ deiicere: nec minus exitij mor talib⁹ ſit ab ira, quàm ab hoſte. Laër.

Ariſtippus.

Cùm videret ſuccẽſere quendam, ac verbis indignari: Ne verba, inquit, per irã proferamus, ſed verbis iram cõpeſcamus. Stob. ſer. 18. Max. ſer. 19.

Diogenes.

De non iraſcendo accuratè diſſerenti, adoleſcens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re præſtaret ea quæ docebat, inſpuit illi in faciẽ. Tulit hoc leniter ac ſapienter: Non quidẽ, inquit, iraſcor, ſed dubito tamen an iraſci oporteat. Laër. lib. 6.

Zeno Eleates.

Cùm maledictis laceſſitus incandeſceret, reprehenſus quòd philoſophus verbis improborũ commoueretur: Si conuitia, inquit, æquo animo admiſero, ne laudes quidem ſentiam. Lapidis eſt, non ſentire diſcrimẽ inter laudantẽ & vituperantẽ: ſed philoſophi eſt, non ita cõmoueri, vt ab honeſto recedat. Laër. lib. 9. cap. 5.

Architas.

Cùm in agro cõperiſſet quoſdam è famulis admiſiſſe quiddam, ſentiẽs ſe commotiorem in illos nihil quidem tum fecit, tantum abiens: Fortunati, inquit, eſtis quòd iraſcor vobis. Cic. lib. 4. Tuſcul. quæſt. Bruſo. lib. 3. cap. 19.

Pythagoras.

* Prodeſt (aiebat) cum muliere iracunda conſuetudinem habere exercitationis cauſa: vt equites decet ferocibus aſſueſcant vti equis, quos ſi domuerint, aliis etiam facilius vtentur. Anton. & Maxim. ſermone de ira.

Socrates.

Iratus filio aliquid delinquẽti, nihil aliud dixit, quàm, Ipſe te coërce. Laërt. in vita Socratis.

Idem.

* Seruo delinquenti, Cęderem te, ait, niſi iraſcerer. Admonitionẽ ſerui in ſanius tempus diſtulit, illo tẽpore ſe admonuit. Seneca lib. 1. de ira.

Democritus.

Ad quendam flagris ſæuientem in ſeruum, Deſine, inquit, te ſeruo tuo ſimilem oſtendere. Seruus enim eſt qui ſuis cupiditatibus imperare non poteſt. Eraſ. lib. 8. apoph.

Xenocrates.

Ingratitudinis vitij à Platone philoſopho inſimulatus, nunquam iracundia & indignatione ſe vinci paſſus eſt, ſed animo immoto illi qui hoc indicauerat, ac ad vltionem, inſtigarat: Hoc, inquit, quod nũc facio, mihi bonum atque commodum eſt. Quo dicto indicare voluit, non minus ſe curare propriam ſalutẽ, dum iræ frænum iniiceret, quàm Platonis maledicentiam, fortaſſis ab aduerſario confictam. Ælianus lib. 4. de Variar. hiſtor.

Plato.

Interrogatus, per quid cognoſceretur ſapiens? reſpondit: Sapiens cùm vituperatur, non iraſcitur: cùm laudatur, non extollitur. Laërt. in eius vita.

Idem.

Iratus ſeruo, cùm eũ caſtigare pararet, & fortè interueniret Xenocrates, Flagella, inquit, hunc puerũ: nam ipſe ſum iratus. Sibi diffiſus eſt homo philoſophus, ſentiẽs animi commotionem. At vulgus hominũ tum maximè punit, cùm iraſcitur. Laërt. li. 3. Ant. in Mel. par. 2. ſer. 53. Val. Max. li. 4. ca. 1. Vide Senec. de ira lib. 3. ca. 12.

Idem

Idem.

Idem præterea famulo ſic comminatus eſt, Loris te cæderem, ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendum, Sapuit Syrus ille Terentianus, qui ſe coniicit in angulum, edormiturus quod biberat vinum. At ira minus ſui cōpos eſt, quàm ebrietas. Laer.3. Valer. Max.lib.4.cap.1. Plutarc. de Educandis liberis.

Anonymus.

* Apud Platonem educatus puer, cùm ad parentes relatus, vociferantem videret patrem: nunquam, inquit, hoc apud Platonem vidi. Senec. lib.2.de ira.

Sotion.

* Vt naues, inquit, egregiæ ſunt, non quæ ſereno cœlo nauigant, ſed quæ tempeſtati reſiſtunt, & ſeruantur: ſic homines reſiſtentes iræ, magni ſunt & fortes. Anton. & Maxim. ſer.de ira.

Ariſtoteles.

Dicebat, perinde atq; fumus oculos commouet, & aſpectum ita conturbat, vt neque ea nobis videndi poteſtas fiat, quæ ſunt ante pedes: ita oborta ira rationi caligo ſuffunditur, vt ſe delinquere nulla cogitatione deprehendere poſſit. Stob. ſer.18.

Idem.

* Iracundiam deſcribens, Eſt, inquit, perturbatio ferina, dura & violenta potentia, cædium cauſa, calamitatis ſocia, iacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernicies, & perditionis origo. Stob.

Apollonius.

Iræ affectum ait, niſi diligentia ac verbis placidis temperetur, in genuinum quendam morbum excreſcere. Stobæus.

Idem.

Quiſquis erga leuia errata vehementius quàm per eſt iraſcitur, is delinquentem non ſinit inter culpam extremam & mediocrem quid interſit dignoſcere. Stobæus.

Theano.

Mulier ex Pythagorea philoſophorum cohorte, excandeſcens aliquando in ancillam; Vapulares iam, inquit, niſi irata eſſem. Stobæus.

Naucrates.

Iracundis ſimile quid accidere dixit, quod lucernis, quæ copioſo oleo magis inflammantur. Stob. ſerm. 18. Maximus ſer.19.

Demonax.

A quodam, cui imperator exercitum commiſerat, interrogatus, quo pacto delegatam prouinciam quàm optimè gerere poſſet? Si, inquit, iracundia vacaris. Iram ſenſit vir prudentiſſimus ad omnem functionem inutilem eſſe. Eraſ. lib.8.apoph.

Idem.

Subinde ſuadebat, non facilè iraſcendū eſſe hominibus, ſi delinquerent: ſed potius corrigenda eſſe vitia, medicorum exemplo, qui non indignātur ægrotis, ſed morbum ſanant. Eraſ. lib.8.apoph.

Pylager.

Rogatus quamobrem non delectaretur educādis pueris? Quoniam, inquit, nec meipſo delector. Agnoſcebat naturæ ſuæ vitium. Erat enim iracundus & moroſus, eóque nec appoſitus ad tenerā ætatem inſtituendam: cùm hodie ſtulti parentes nullis libentius cōmittant liberos ſuos, quàm huiuſmodi truculentis & aſperis. Philoſt. in ſophiſt.

Pyrrhus.

* Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici ſolitū aiunt his quos exercebat, præcipere, ne iraſcerentur. Ira enim perturbat artem,

& quà noceat, tantùm, non quà caueat, aſpicit. Seneca, de ira lib.2.

Antiochus ſophiſta.

Cùm malè vulgò audiret, veluti formidoloſus, quòd nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capeſſeret, Non vos, inquit metui, ſed meipſum: agnoſcens bilem ſuam vehementiorem, quàm vt cohiberi poſſet. Senſit idem Plato, qui ſunt iracundioris ingenij, ad diſciplinas quidem eſſe idoneos, ad gerendam Rempub. non item. Philo. in ſophi.

Anonymus.

Quidam iratus agaſoni, volebat eum percutere, cúmque is clamaret, Athenienſis ſum: ad aſinum verſus: At tu (inquit) Athenienſis non es: eíque multas plagas inflixit. Meminit Plut. in libello de Cohibenda ira.

Melanthius.

Negabat eam iram videri grauem, quæ mẽtem cogat emigrare, ſed quæ prorſus excludat domo. Sẽtiens, probis etiam ingeniis adiunctá eſſe iracundiam: ſed hoc vitium eſſe tolerabile, ſi celeriter animus ad ſe redeat, & pro ira rationem in conſilium adhibeat. At ſi perturbatio penitus inſideat animo, ita vt excuſſa ratione feratur effreni impetu, certa pernicies eſt. Eraſ. lib.8. apoph.

Charilaus.

Seruo cuidã audacius agenti cum ipſo, Ni iratus eſſem, inquit, occiderem te. Adeò putabat nihil rectè dici fierive ab irato, vt ne in ſeruum quidem animaduertere voluerit cõmotior. Plut. in Lacon.

Cotys.

Erat natura celer ad iram, ſæuúſque caſtigator eorum qui in miniſterio deliquiſſent. hoſpes quidam ad illũ detulit vaſcula fragilia, tenuiáque, ſed ſcitè curioséque celte tornóque elaborata. At is hoſpiti quidem dedit munera, cæterùm vaſcula omnia confregit. demirantibus cur id faceret: Ne, inquit, ſæuirem in eos qui fracturi erant. Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agnoſcere, & vitio materiam præripere. Plutarc. in apophtheg.

M. Cato.

Iratum ab inſano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis, ſentiens, iram eſſe breuem inſaniam. Plut. & Stob. ſer.18.

Idem.

* Eum in balneo quidam percuſſit imprudens: poſtea ſatisfacienti Cato, non memini (inquit) percuſſum me. Melius putauit non agnoſcere, quàm ignoſcere. Senec. lib.2. de ira.

Cato Vticenſis.

* Huic cauſam agẽti, in frontẽ mediam, quantum poterat attracta pingui ſaliua, inſpuiſſet Lẽtulus, abſterſit faciem, &, affirmabo (inquit) omnibus, Lentule, falli eos qui te negant os habere. Senec. libr.3. de ira. cap.38.

Athenodorus.

* Ei ob ſenectutem flagitanti vt ſibi liceret redire domum, Auguſtus conceſſit. At cùm ille Cæſari dixiſſet Vale, volens aliquod philoſopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit: Cæſar, cùm fueris iratus, nequid dixeris feceríſve, priuſquam Græcarum literarum xxiiij. nomina apud te recenſueris. Cæſar autem philoſophi dexteram amplexus: Adhuc, inquit, te præſente mihi opus eſt, totúmque etiam annum apud ſe detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij ſunt tuta fidi præmia, ſiue approbans philoſophi dictum, quòd tutum eſſet iram premere, ne prorumpat in verba: ſiue

ne ſentiens, philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet iam abiturus. Plut.in apoph.Fulgoſ. lib.7.cap.2.

Anonymus.

Ægyptius quidam monachus interrogatus, cur adeò ſe omnibus corporis voluptatibus ſubtraheret? reſpondit, Vt hac ratione omnem iræ cauſam & occaſionem præcidam. Ira quippe vt de voluptatibus belligeratur, ita etiam voluptatum ſuppreſſione ſopitur. Nicephor. Call.libr.11. Eccleſia.hiſtor.cap.43.ex Euagrio.

De irriſione.

Ageſilaus Ephorus.

CVm Agidis ſuaſu factum eſſet, vt fieret omnium debitorum ſolutio, iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis eſſet iniectus, ac flāma exurgeret, cæteris creditoribus mœſtis inſultabat dicens: Se nunquam clarius lumen, aut ignē vidiſſe puriorem. Debebat enim ipſe plurimum, & erat agrorū prædiues, nihil tamen cuiquam ſoluere habebat in animo. Extrema improbitatis eſt linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plut.in Lacon.

Trachalus.

Cuidam inter argumentandū dicenti, Si hoc ita eſt, is in exilium. ridens ſubiecit. Si non eſt, redis. Eraſ. lib.6.apoph.

Argeus.

Faciens iter per Selinuntem, cùm in monumēto quodam hoc Elegiacum carmen vidiſſet inſcriptum,

Hos reſtinguentes Mars forte tyrannida ſæuus
Ponè Selinuntis mœnia ſtrauit humi.

Iure periſtis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati ſitis extinguere: contrà oportuit illam ſinere, donec tota deflagraret. Arripuit iocum ex occaſione verbi Extinguere. Extinguitur enim, quod opprimitur: & extinguitur incendiū. Plut.in Lacon.

L.Craſſus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accuſabat Ælius Lamia, homo omnium deformoſiſſimus. Is cùm interpellaret odioſe: Audiamus, inquit Craſſus, pulchellum puerum. Huic dicto cùm eſſet arriſum, iterum ait: Audiamus etiam diſertum, & multo arriſum eſt vehementius: parum enim facundus erat. Eraſ.lib.6.apoph.

M.Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C.Centoni prodeunti, ac ſatis contumelioſè interroganti, quid fers Cinciole? Irridens hominem, Vt emas, inquit, ſi vti velis. Ridiculè autem notauit hominē quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Eraſ.lib.6.apoph.

Cicero.

Quum M.Appius in prooemio diceret, ſe magnopere rogatū ab amico, vt in cauſa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem: hic Cicero, Adeone ferreus homo es, inquit, vt ex tam multis quæ rogauit amicus, nihil præſtes? Plut.in apoph.

M.Lælius.

Suprà apoph. de Fortuna & pulchritudine corporis.

Vide apoph. de facetè & iocosè dictis.

De iudice bono & incorrupto.

Bias.

DIcere ſolebat, ſe malle inter inimicos quā amicos iudicare. Nā

ex amicis alterum prorsus futurum inimicum, ex inimicis autem alterum amicum fore. Bruson. libr. 3. cap.10.

Democritus.

* Optimus (inquit) iudex esse iudicatur, qui citò intelligit, & lentè iudicat. Alterum quidem est beneuolentiæ, alterum autem diligentiæ exquisitæ. Ant.serm. de incorruptis iudicibus.

Idem.

* Addebat, nihil inconsideratè agendum in iudicio, sed prius deliberandum: nec cogitatione festinandum vt aliquid plus quàm liceat dicatur: sed lentè & cunctanter appetitio accuratè exercenda est, nec ad gratiam immutanda: nam inconstans inconsulto, & leuis temerario deterior est. Eod.sermone.

Themistocles.

Oratus à Simonide poëta, vt amicũ non adeò iustam causam habentẽ, quàm commendatissimũ haberet: respõdit, Nec Simonidẽ fore bonũ poëtam, nisi mensuram modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: Neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ, alicuius gratiam præposuisset. Fulg.lib. 6.cap.4.& Plut.in apoph.

Archytas.

Dicebat iudicem & aram idem esse: pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Sentiens, tales oportere iudices esse, vt oppressis sint præsidio. Refert Aristoteles Rhetor.3.

Aristides.

Quum inter duos priuatos causam cognosceret, & alter quò Aristidem irritaret in aduersarium, extra causam multa commemoraret, quibus ille læsisset eum: Aristides interpellans hominem, Ista nunc, inquit, missa fac bone vir, & si quid te læsit eloquere: tibi enim in præsentia, non mihi iudex sedeo. Plut.in Aristide.

Alcamenes.

Cuidam ab Alcamene sciscitanti, quàm ob rem seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi? Ideo, inquit, pluribus diebus cognoscunt, quoniam si in capitis discrimine errauerint, non est corrigendi consilij potestas, oportet autem à causa liberatum, obnoxium manere legibus: quòd fit, vt secundum eandẽ legem liceat aliquid rectius de reo statuere. Hoc temperamento prouisum est, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum sit absolutus, potest eadem lege denuo conueniri, pœnásque dare legibus. Plut. in Laconicis.

Lysias.

* Dicebat iudices eadẽ mente præditos esse debere, qua legislatores. Stob.serm.de magistratu.

Idem.

Interrogatus, cur munera à Messenis oblata nõ accepisset? Quoniam in leges iustitiæ grauiter peccassem, inquit. Maluit vir prudẽtissimus bona conscientia iudicare, quàm propter manuscula à iustitiæ tramite turpiter discedere. Plut.

Agesilaus.

Cùm in causa quadam iudex esset, & is qui accusabat rectè dixisset: patronus verò malè, qui tamen subinde repeteret, Agesilaum decere vt legibus opitularetur, perinde ac si optimã haberet causam: hominis improbitatem reprehendens, ait: Si quis domum tibi oppugnaret, aut vestem arriperet,

arriperet, num expectares vt architectus aut sartor tibi esset auxilium laturus? Quo dicto indicabat, iudici nequaquam conuenire, vt opituletur iis qui contra leges aliquid delicti admiserunt. Plutarchus in Lacon. apophtheg.

Hippodromus Sophista.

Clementi tragœdiarum actori longè præstantissimo, quum apud Amphyctiones optimè re gesta negata esset victoria, quòd Byzantius esset, atque id temporis Byzantium à Romanis obsideretur, prosiliens clamauit: Valeant applaudentes, ac perperam de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter histrio appellasset Cæsarem, obtinuit Hippodromi suffragium. Philostrat. in sophistis.

Epictetus.

* Nihil est, inquit, quod eum qui præest magis deceat, quàm vt neminem vel superbè contemnat, vel indecorè admiretur, sed ex æquo omnibus præsit. Anton. serm. de iudicibus incorruptis.

Idem.

* Sequentia dicta etiam eius sunt. Sicut vera trutina, neque à bona & concinna corrigitur, neque per falsam examinatur: sic etiam iustus iudex, neque à iustis castigatur, neque apud iniustos iudicatur. Minimè in iudiciis delinques, si ipse in vita tua delicta caueris. Melius est, sententia iustè pronuntiata, reprehendi ab eo qui merito suo damnatus est: quàm si iniustè iudicaueris iure à natura vituperari. Quemadmodum Lydius lapis iudicat aurum, non autem ab auro examinatur: sic & homo qui iudicandi facultate pollet. Turpe fuerit iudicem ab aliis iudicari. Stob. serm. 9.

Machetas.

Philippus Macedo Machetæ cuiusdam pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem: itaque sentētiam tulit aduersus Machætam. Verùm quum is exclamasset, se ab ea sententia appellare, rex iratus, ad quem? inquit, nam appellandi verbum monarchis est inuisum. Hic Machetas: Ad teipsum, ô rex, inquit, si expergiscaris, & attentius audis causam. Ac tum quidem surrexit rex. Cæterùm posteaquam causam apud se melius perpendisset, intelligerétque Machetæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes ipse persoluit. In vno facto, quot regiæ virtutis argumenta? Non perseuerauit irasci & prouocanti, & somnolentiã publicè obiicienti: sed per otium rem animo accuratius considerauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud verò prudentiæ, quòd ingenioso commēto sic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando authoritatem non proderet, mulctam priuatim perinde quasi ipse damnatus esset, dissoluit. Plutarch. in apophtheg.

Idem.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari suo, qui iniuriarum postulabatur, petiit à Philippo, vt reus mulctam quidem solueret, sed à causa liberaretur, nec damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic verò Philippus: Præstat, inquit, vt ipse malè audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, sed quatenus licebat, integra iudicis opinione. Plut.

Idem.

Duo pariter scelerosi sese inuicem accusabant, cognoscente Philippo: rex audita causa pronuntiauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum insequeretur. Hoc Græcè sonat iucundius, quod φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exulantem, fugientem autem insequimur. Neutrum igitur absoluit Philippus, sed vtrunque damnauit exilio. Plut.

Anonyma.

* Cùm anus quædam præsidente Philippo causam diceret, ipsumq; ad ea quæ proponenda erant somniculosum videret, rogabat vt sibi liceret prouocare. Et cùm ille quæreret, ad quémnam? Ad Philippum, respondit, vigilantem. Stob. ser. 13.

Alexander.

Orante accusatore, altera manu aurem solebat occludere. Interrogatus, cur id faceret, respondit: Defensori etiam dandus est audiendi locus. Antonius in Melissa, parte 1. sermo. 53. Plutarchus sic recenset: Initio quum in causis capitalibus sederet iudex, accusatori alteram aurem occludebat: rogatus, cur id faceret? Alteram, inquit, integram seruo reo.

Antigonus.

Frater Antigoni Marsyas litem habebat: sed à rege postulabat, vt causa domi cognosceretur. Cui Antigonus: Si nihil inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctísque audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillum de iure concederet. Ipsum autem hoc dilemmate constrinxit. Si iniustam causam habere te scis, cur litigas? Sin iustam, cur fugis hominum conscientiam, & ad domesticas latebras rem fori pertrahis? non cariturus sinistra ciuium suspicione, etiam si ob bonam causam viceris. Plut. in apoph.

Antiphon.

* Si peccandum sit in iudicando, præstat (inquit) accusatum absoluere iniustè quàm iniustè perdere. Illud enim quidem peccatum est, hoc verò impietas. Stob. serm. 44.

Scipio minor.

C. Liuium prætereuntem cùm vidisset: Hunc, inquit, virum scio peierasse: verùm quoniam nullus illum defert, non possum simul & accusator esse, & iudex. Sit hoc in censore moderationis & iustitię exemplum. Plut. in apoph.

M. Antoninus.

Dicere solebat, priuatos quidem homines multos habere iudices: principi autem nullum esse alium iudicem quàm Deum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Vide apopht. de Iustitia.

De iudice malo & corrupto.

Pythagoras.

* QVi de malis, inquit, pœnas nõ sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. serm. de magistrat.

Philippus.

Quendam ex Antipatri amicis in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, submouit eũ, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur. Fuco vtebatur in tingendis capillis, vbi nõ multum erat lucri: multò magis vsurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus

dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam esse curam, vt cognoscendis causis viros præficiant incorruptos. Id qui fieri potest, vbi venduntur iudicandi munia, & is designatur iudex, non qui vir melior est, sed qui ad dandum prior, aut largior? At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat authoritas, quin suspectum è iudicum ordine moueret. Plut. in apoph.

Democritus.

* Damnandi sunt (aiebat) nec absoluendi, qui aliquid dignum exilio, aut vinculis, aliáve pœna committunt. Si quis verò temere absoluerit, lucri aut voluptatis gratia, iniustè facit, & iniustitiam ei cordi esse necessarium est. Stob. serm. 44.

Iamblichus.

* Malum iudicium omnis mali causam esse dicebat. Stobæus, eod. serm.

Q. Flauius.

Apud populum reus actus, accusante C. Valerio, quum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit, Se innocentem opprimi. cui Valerius æquè clara voce respondit: Nihil sua referre, nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta, reliquas tribus reo conciliauit: itaque reus, quem prostratum credebat, absolutus est. Erasm. lib. 6. apoph.

Q. Calidius.

Ex prætura Hispaniensi accusatus à Gallis, quum sensisset iudicibus pecuniam contra se datam, in eos iudices qui paruo pretio corrupti eum damnauerant, exclamauit: Idoneam mercedem pro meo capite pacisci debuistis. Bruson. lib. 3. cap. 10.

Cicero.

Infrà, de Victoria.

Vide apopht. de Iniustitia.

De iudice incauto.

Ptolemæus rex.

Cvm alea luderet, assistens quidam, condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille, quinam mortis supplicium commeruissent decerneret. Berenice verò vxor eius accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legeretur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse, cùm de hominis salute disceptaretur: sed cogitãdum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum talorum, & corporum. His auditis, delectatum Ptolemæum ferunt, neque postea vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Aelianus lib. 14. de Varia historia.

De iudicio nimis exacto.

C. Lucilius.

Dicere solebat, nolle se sua scripta legi, nec à doctissimis, nec ab indoctissimis: quòd hi nihil intelligerent illi plus saperent quàm vt posset illorum iudicio satis facere. Id exprimebat huiusmodi versu trochaico:

Persium non curo legere: Lælium Decimum volo.

Erat Persius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, sed nihil ad Persium. Refert M. T. cùm aliis aliquot locis, tum lib. de Oratore secundo.

M. Antonius orator.

Rogatus quam ob causam nullam vnquam orationem scripto mandasset? Vt, inquit, inficiari queam à me dictum esse, si quid fortè aliquando dixi, quod opus non erat. Labilis est hominum memoria, vt ægrè reperias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant. Hinc parata tergiuersatio, Non dixi, aut non sic dixi: aut dixi quidem, sed hoc adieci. Eras. lib. 8. apoph.

De iudicio iusto non temerè mutando.

Boso rex Arelatensis.

QVum ob alapam episcopo suo inter sacrificandum illatam, accusatus apud Othonem primum Romanorum imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus verò vnà cum reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederent, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Rex hoc audiens: Non æquum est, inquit, vt rectum imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum à principis ore frustra egredi. Munsterus recitat lib. 2. Cosmograph. vbi de Arelato.

De iudicio in re ignota non ferendo.

Diogenes.

CVidam ad ostentationem ingenij multa de rebus cœlestibus differenti: Quàm nuper, inquit, de cœlo venisti? Socratem in hoc retulit, cuius id illud: Quæ suprà nos: nihil ad nos. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Admirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes? Sentiens, de arte quacunque neminem melius ferre iudicium posse, quàm ipsum artificem. Certabant in theatro histriones, cantores & gladiatores, quorum artes populus nequaquam intelligebat: nihilominus tamen aliis applaudebant, alios explodebant. Laert. lib. 1. cap. 9.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de musica cum ipso differente: Aliud est, inquit, ô rex sceptrum, aliud plectrum. Significans non esse regium de musica cũ musico disputare. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem Minnaco fabro, secum de musica disceptanti: Non animaduertis, inquit, te supra malleum loqui? Castigauit hominem de rebus sibi ignotis & incognitis loquentem. Idem.

Idem.

Idem in eum, qui quum prius fuisset olitor, postea factus musicus, de arte secum contenderet, pronuntiauit senarium Græcum. vulgò celebrem.

ἣν οἶδεν ἕκαστος τέχνην, εἰς ταύτην ἴτω. (ἄδοιτις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.)

id est,

Quam quisque nouit artem, eam canat licet.

Idem.

Zetho de musica differenti, Ne vnũ, inquit, nequaquam oportet de musica loqui, qui tibi nomen omniũ à Musis alienissimum elegeris, teipsum pro Amphione appellans Zethum. Amphion, vt est in fabulis, cãtu citharæ cõdidit Thebas, at Zethus frater rusticus fuit. Apparet illũ sibi mutasse nomen. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Psaltes quidam apud Antigonum artis suæ specimen edebat. Quum verò sæpius Antigonus diceret: Constringe netem,& rursus mediam: indignatione commotus,respondit,Auertant,ô rex,à te dij malum hoc, vt me melius atque exquisitius hãc artem teneas.Iniquè tulit musicus eius reprehensionem, qui à musices studio planè alienus erat:indignum esse putans,artificem reprehẽdi ab eo, qui manus fidibus nunquam admouisset. Ælian.lib.9. de Var. histor.& Plut.in apoph.de Philippo rege idem recenset.

Hippomachus.

Hippomachus pugilãdi magister, quum athleta quidam ex eius discipulis specimen exhiberet artis,& circunstans multitudo vniuersa acclamaret, percussit eum virga Hippomachus,inquiens: Sed tu perperam, neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat.Nam si quid artificiosum præstitisses non hi te collaudarent. Innuens, eos qui vnumquodque ritè gerunt ac administrãt, non multitudini,sed iis tantum, qui rei notitiam aliquam haberent, placere oportere. Videtur & Socrates populi iudicium repudiare in collo qui ad Critonem,cùm Crito, veniẽs ad eum in carcerem suaderet vt effugeret & Atheniensium contra se iudicium corrumperet. Ælian.lib.2.de Varia histo.

Apelles.

Tabulas in pergula proponere solebat,postque eas latitans,quid prætereuntes reprehenderent auscultabat:Sutor quidam reprehendit,quòd in crepidis pauciores vna intus fecisset ansas,tulit hoc tacitus Apelles postridie quum idem circa crus aliquid notaret Apelles indignatus prospexit,denuntians illi ne sutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium abiit.Brus.lib. 1. cap.10.

Idem.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginem,quàm Apelles finxerat,contemplatus,non laudauit pro dignitate picturæ. Quum autem introductus equus hinniret equo picto,perinde atque vero:Atqui ô rex, inquit Apelles,hic equus in discernendis picturis longe te meliore iudicio præditus esse videtur. Ælianus lib.2. de Var.hist.

Nicostratus.

Infrà de Oratione nimis elaborata.

Zeuxis.

Megabyzus quum aliquando picturas tenuiter & ruditer confectas laudibus extolleret: alias verò cum summa industria elaboratas reprehenderet:pueri Zeuxidis eum deridebant. Zeuxis itaque: Cùm taces,inquit, Megabyze, nescio quid magni de te sibi pueri hi pollicentur, respiciunt enim ad vestem & cultum tuũ. Simulac verò quid artificiosum vis dicere,te contemnunt.Parcior igitur & consideratior sis in laudandis compescens linguam, neque cuiusquam, quæ nihil ad te attinent,opera vel artem collaudes. Ælianus lib.2.de Varia histo.Sed hoc ipsum Brus. libr.3. ca.16.& Eras.li.6.apoph.Apelli ascribunt:Plinius autem pro Megabyze ponit Alexandrum Magnum.

Polycletus.

Polycletus insignis statuarius,eodem tempore duo simulachra fecit: alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiç artisque normam. Gratificatus verò plebi hoc modo

est. Ad singulorum accessum transposuit & commutauit aliquid,morē gerens vniuscujusque voluntati & enarrationi.Itaque proposuit vtrunque.Et alterum quidem omnes admirationi,alterum ludibrio ac risui habuerunt.Respondens autem Polycletus:At hoc,inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælia. lib.14.de Var.hist.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam,habens imaginem pastoris vetuli cum pedo: de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit: Se nolle sibi dono dari talem viuum, nedum verum.Non spectauit artificium pictoris,sed formam tantùm,nec potuit etiam iudicare de re sibi ignota melius Eras.lib.8.apoph.

De iuramento vel iureiurando.

Thales.

ADultero sciscitanti, An abiuraturus esset adulterium?Non,inquit, est periurium adulterio peius. Significare voluit vir sapientissimus, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset committere.Eóque in atrocioribus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum,audebit & cum periurio inficiari. Thaletis dictum recitatur à Laërtio lib.1. cap.1.

Solon.

Tantam morum probitatem inesse hominibus oportere dicebat,vt nō opus esset ligare iuramento. Maximus sermone 33.

Socrates.

Socrates bonos viros decere dicebat,vt eos mores ostenderent hominibus, qui essent iureiurando firmiores. Antonius in Melissa par. 2. sermone 63.

Cleanthes.

* Dicebat iurantem eo ipso quo iurat tempore verè iurare aut peierare: nam si ita iuret, tanquam facturus, quòd iusiurandum attinet, verè sanctéque iurauit: sui proposito dissentiente,tanquam non facturus,peierauit.Stob.ser.28.

Cleomenes.

Cum Argiuis septem dierum pactus inducias,cùm obseruans deprehendisset illos tertia nocte indulgere somno,fiducia videlicet induciarum:adortus est eos,& alios interfecit,alios abduxit captiuos. Cæterùm quum illi probro daretur violata iurisiurãndi fides.De diebus,inquit, pactus sum, noctes non additæ sunt in iureiurando. Quanquam & alioqui, quicquid mali quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines habetur iustitia præstantius: verùm huic magnificæ voci non respondit euentus. Nam & vrbe, cuius gratia violarat conuenta,frustratus est, eo quòd mulieres detractis è templis deorum armis,illum vltæ sunt: perinde quasi diis ipsis, quos contempserat, pœnas de ipso sumentibus. Postremò versus in dementiam, ipse sibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vsque ad loca vitalia, itaque vitam finiit, ridens ore diducto.In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum,vtile tamen exemplum ad vitandam iurisiurandi violationem.Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, ita laudare ac probare solebat vt diceret eos nulla re magis deos sibi infestos reddere, quàm si sacrosanctum iusiurandum temerè violarent. Ælian. libr. 14. de Varia. hist.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium, cui adiunctum erat iusiurandum, hoc est periurium, respondit: Se quidem amicum esse, sed vsque ad aram. Sentiens, aliquoúsque gratificandum amicis, sed citra iuramenti violationem. Plutarchus in apoph.

Isocrates.

Iusiurandum oblatum duabus de causis fide firmandum esse suadebat. Vel vt ipsum turpi suspicione liberes, vel vt amicos ex magnis periculis eripias. Pecuniarum verò gratia, etsi iustam causam haberes non per deos iurandum dicebat. Stobæus sermone 25.

Lycurgus.

Eatenus amicis & familiaribus auxiliandum esse dicebat, vt interim periurium non admitteretur. Idem.

Lysander.

Dicere solebat, pueros tesseris, viros iuramentis oportere circumuenire. Quidam tamen hoc dictum Philippo Macedoni etiam ascribunt. Vter verò, dixerit, mea sententia longè à recto iustóque aberrauit. Neque verò absurdum est, si dissentiam à Lysandro. Nam ille tyrannidem exercebat. Ego verò quo animo sim, ex eo manifestum est, quòd minimè mihi hoc dictum probatur. Ælianus lib. 7. de Varia histor. Plut. in Lacon.

Anaximenes.

Alexander statuerat Lampsacum diruere. Ad id tendenti cùm Anaximenes veniret obuiam extra muros, deprecaturus suæ ciuitatis perniciem, Alexander suspicans quid esset petiturus: Iuro, inquit, me non facturum quod petet Anaximenes. Tũ Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulsus est seruare quos demoliri statuerat. Erasm. lib. 6. apoph.

Populus Rom.

Populus Rom. Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione: populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus, ne iuratis quidem. Refertur ad id versus Menandricus.

Τρόπος ἐστ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Suadet loquentis vita non oratio.

Eras. lib. 6. apoph.

De iurisprudentia.

Serb. Scæuola.

SErbidius Scæuola, vir tũ iurisprudentia, tũ M. Antonini imperatoris amicitia celebris, dicere solitus est: Ius ciuile vigilãtibus scriptum esse, non dormitantibus. Sentiens, Iurisprudentiam non sine summo studio percipi: quemadmodum Aristoteles sic edidit libros Naturalium vt non essent editi, nisi viua vox doctoris accederet. Refertur libro Pandectarum 42. titu. Quæ in fraudem credi l. Pupillus. Verùm ex Scæuola meritò requirit studium ac vigilantiam à iurisprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabit sententiam Iodoci, qui Me-

chliniensi senatui præsedit. Nusquam enim non magna contentione tuebatur, neminem posse, vel vnius legis intelligentiam consequi, qui quicquam sciret in bonis literis. Et cùm in conuiuio quodam mecum disputans incaluisset, addebat, vix esse treis in orbe, qui leges Cæsareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis cancellarius, Georgius ab Haloino, Blasius iureconsultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen, Bartolum leges ad plenum intellexisse, cùm constet, illum tot locis hallucinatum esse. Erasm. Rote. lib. 8. apoph.

Vide apoph. de legibus.

De iustitia.

Thales.

Thales Milesius interrogatus, Quo pacto quis optimè iustissimeque viueret? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse. In alienis enim erratis perspicaces sumus, ad sua quisque lusciosus est. Laërtius lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Dicebat peregrinum virum iustum non modo ciue, sed etiam consanguineo maioris esse faciendum. Stob. serm. 9.

Bias.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus est miseriam hominis, & meritò deplorandam fortunam. Verùm cùm dixisset quidam, Quid est quod defleas, cùm in tuo sit arbitrio, condemnare aut liberare hominem? respondit Bias: Necessarium quidem esse, naturæ condolere: à lege autem & iustitiæ regula discedere, magis perniciosum est. Stobæus sermone 44.

Zeno.

Cùm ex eo quidam familiarium quærerent, qua possent ratione iustitiam colere, nihilque iniuriæ facere; Si semper, inquit, me vobis adesse existimabitis. Max. ser. 5.

Antisthenes.

Negabat sapientem virum obstrictum esse legibus ab hominibus promulgatis: Intellexit vir prudentissimus, sapientem obligatum esse virtuti, iuxta cuius normam vitam instituit. Leges enim non omnia præscribunt, sed ipsa ratio docet quid turpe quidque honestum, & virtutis regula vbique ostendit, quid viris bonis agendum sit. Laërt. lib. 6.

Idem.

Frequenter dicere solebat virum iustum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Aiebat, homines virtute præditos sibi parare defensores non fortes tantùm, sed etiam æquos & iustos. Nolunt enim defendi, si contra iustitiæ leges aliquid admittant. Eras. Roterodamus lib. 7. apoph.

Democritus.

* Bonum est (dicebat) non iniuriã non facere, sed non velle quidem. Stobæus ser. 9.

Aristides.

Quendam reum egerat, at cum iudices post Aristidis accusationem nollent audire reum, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnaturi erant, properarent; Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eũ iuxta legum præscripta

diligenter audirent. Tanta erat in viro legum ęquíque obſeruantia. Plut. in vita Ariſtidis.

Idem.

Interrogatus, quid iuſtũ eſſet? Aliena non concupiſcere, reſpondit. Stob. ſerm. 9. Phauorinus 14.

Idem.

Cùm Athenienſes eò deueniſſent, vt Ariſtidẽ oſtraciſmo (id erat damnationis genus, quod teſtulis peragebatur) in exilium agerent, ac ruſticus quidam illiteratus teſtulam ad eum deferens iuſſiſſet, vt Ariſtidis nomen inſcriberet? Noſtíne, inquit Ariſtides, Ariſtidem? Cùm ille negaſſet ſe noſſe, moleſtè tamen ferret, quòd iuſtus cognomine diceretur: ſiluit Ariſtides, & nomen ſuum inſcripſit teſtulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniuſtam damnationem. Grauiſſimum autem vitæ innocenter actæ teſtimonium eſt, è tanta multitudine neminem extitiſſe, qui aliud obiiceret, quàm Iuſti cognomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat. Plutarchus in Ariſtide.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro re cauſaque eius falſum peieraret: reſpondit, Oportet me amicis accommodare, ſed vſque ad aras. Gellius lib. 1. cap. 3. Plut. & Eraſ. in prouerbio, Vſque ad aras amicus.

Plato.

Eam ſcientiam quæ à iuſtitia remota eſt, calliditatem, potius quàm ſapientiam appellandam, dicere ſolebat. Cicero lib. 1. Officiorum, Stob. ſerm. 9.

Philemon.

Eum virum iuſtum eſſe pronuntiabat, non qui iniurius non eſſet, ſed qui cùm eſſe poſſit, ne ſit cauet: neque qui parua non accipit, ſed qui magnis cùm poteſt, abſtinet: neque qui omnia hæc ſeruauerit, ſed qui incorrupta legitimáque natura iuſtus eſſe mauult, quàm videri. Phauorin.

Phocion.

Ab Antipatro rogatus, vt neſcio quid iniuſti faceret: Non potes, inquit, ſimul me amico & adulatore vti. Amicus enim eo vſque obſecundat amico, quouſque iuſtitia & ęquitas patitur. Plut. in apoph.

Demoſthenes.

Eos homines in primis laude dignos pronuntiauit, qui nullam anteponerent iuſtitiæ vtilitatem. Pecunias enim quiſque poſſidere poteſt, ac iuſtitiæ gloria pecuniis non emitur. Phauorinus. Verùm Stobæus id Iſocrati aſcribit.

Iaſon Theſſ.

Celebratur Iaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolebat iis quibus moleſtiã aut vim attuliſſet: Qui magnis in rebus ſe iuſtitiæ cultorẽ haberi velit, eum in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello, quo tuta ſit reſpublica, agri aut ædificia quorumdam ciuium interdum perduntur. Eraſ. lib. 6. apopht.

Agis.

Suprà tit. de Conſcientia bona.

Acrotatus.

Parentibus poſtulantibus vt ſibi in re quapiam iniuſta adeſſet, recuſauit illis aliquandiu. Cęterùm cùm inſtarent, hunc in modum reſpondit: Donec eſſem apud vos, nullam omnino tenebam iuſtitiæ ſciẽtiam: verùm vbi me patriæ tradidiſtis, patriæq; legibus, inſuper & iuſtitiam & honeſtatẽ pro viribus docuiſtis, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Et quandoquidem hæc eſt veſtra volũtas, vt quæ ſunt optima faciam:

optima verò sunt, quæ iusta sunt, cùm homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo. Plutarch. in Lacon.

Agis.

Quibusdã Eleos hoc nomine prędicãtibus, quòd in certaminibus Olympiacis essent iusti iudices: Quid, inquit Agis, magni mirive faciunt, si intra quinque annos vno tãtum die se iustos præstant? Pergentibus autem laudare qui cœperant: quasi verò, inquit, mirum sit si re pulchra, nimirum iustitia pulchrè vtũtur. Non putabat vir sapientissimus, in eum competere iustitiæ laudem, nisi qui per omnem vitam in omnibus actionibus iustitiam coleret, nam ludi Olympiaci semel tantùm intra quinquennium celebrabantur. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitatus, Vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullum esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus fore fortitudine. Quo responso nihil pręter æquum, faciendum vbique putauit. Plutarch. in Lacon. apoph. Stob. serm. 7.

Idem.

Cùm cæteris in rebus esset rigidior, & exactè iusti legúmq; tenax: tamen in amicorum negotiis existimabat, inhumanitatis ac sæuitię prętextum esse, nimium aduersus illos esse iustum. Huius rei testis est epistola quædam perbreuis, quæ fertur ad Hidrieum Carem scripta, qua cuidam amico veniam deprecatur in hunc modum: Nicias si nihil peccat, dimitte hominem: si peccat, mihi dimitte, sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdũ condonare in gratiã honesti deprecatoris, humanitas est. Cùm enim iustitiã semper oporteat esse clementiam temperatã quoties nacta est grauem interpellatorẽ, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ. In plerisque igitur amicorum negotiis ad eum modũ se gerebat Agesilaus: interdum tamen magis sequebatur reipub. vtilitatem per occasionẽ oblatam, quàm indulgebat amicitiæ. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm adortus quidam eum esset, qui cupiebat vt suis eum literis apud Asiaticos commendaret, respondit: Nõ opus est vt à me literas accipias, quoniã hospites quæ iusta sunt sponte faciunt in Asia. Ibidem.

Idem.

Cùm à quodam diceretur, Decet reges præstare, quicquid capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere & loqui quæ iusta sunt. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm vrgeretur improbè à quodã, vt promissum præstaret, atque idem crebrò repeteretur, quasi fas nõ esset negare: Rectè sanè, inquit. Si quidem iustum est, faciam: sin minus, nequaquam faciam, non enim promisi, sed dixi. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

A Lysandri amicis sollicitatus, vt vnum quendam ex inimicorum numero permitteret ipsis interimere, & acciperet talenta quinquaginta. Tametsi pecunia egeret, vt solueret nautis promissum stipendium: non tamen hoc fieri concessit, cùm videret cõtra omnẽ hoc esse iustitiam. At cùm Cleander regius cõsiliarius dixisset,

xisset, Ego profectò hoc accepissé, si fuissem Callicratidas: Et ego, inquit Callicratidas, accepissem, si fuissem Cleander. Idem.

Leo Eurycratidis F.

Cuidam percontanti, in qua demũ ciuitate tutò viuere posset? In ea, ait, quam qui incolunt, neque plus possidẽt, neque minus: & vbi iustitia viget. Grauiter admonuit, eam ciuitatem tutò habitari posse, in qua iustitiæ cura habetur. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm videret in Olympiis cursores solicitos de emissione, vt aliquid lucri haberent ad occupandã victoriã: Quanto maior est, inquit, cura cursorib. de celeritate, quàm de iustitia? Vir integræ mentis etiã in ludis volebat haberi rationẽ iustitiæ, nec tantùm agendũ vt prior quis ad metam pertingeret, sed vt iustè vinceret. Ib.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat: si desinas cum diis bellare, & meis te copiis adiũxeris, potes fieri Græciç monarchia. Huic ita respõdit Leonides: Si nosses quæ in vita mortaliũ essent iusta & honesta, abstinuisses iamdiu à cõcupiscendis reb. alienis. Ego malim potius pro Græcia mori: quàm contra iustitiæ leges in populares meos tenere monarchiam. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis.

Quum quidam Agesipoli dixisset, ipsum, licet rex esset, cum çqualibus suis fuisse obsidem, non liberos aut vxores eorũ: velut hoc esset regi dedecorosum, dari in manus ac ius aliorum. quum alij reges soleant vxorem ac liberos pro se dare obsides? Et quidem iure, inquit, optimo: par est enim, vt nos nostra ipsorum feramus errata. Subindicans, si quid calamitatis accidit in bello, aut in Republica, regum vitio accidere: eóque iustum esse, vt hi potissimum puniantur, per quos venit calamitas. Cæterùm, morem iniquum esse, quo receptum est, vt coniuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedãtur obsides. Idem.

Cleon.

Postquam reipub. administrationẽ capessere destinasset, testatus est, se iã omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstant ne liceat vbique rectum tenere clauum. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Anaxandridas.

Cuidam ab ipso sciscitanti, cur seniores in Lacedæmoniorum repub. plures dies sumerent ad cognoscendũ in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus nihilominus obnoxius sit legi? Ideo, inquit, hoc faciũt, quoniam si in capitis discrimine fortè errauerint, non est corrigendi consilij potestas, oportet autẽ à causa liberatum, obnoxiũ manere legibus: quòd fieri potest, vt secundum eandem legem liceat aliquid rectius de reo statuere, vt vbique in suo vigore maneat iustitia. Plut. in Lacon.

Artaxerxes.

Cùm Satibarzanes Artaxerxis regis cubicularius, quiddam minus iustum à rege peteret, sentirétque illum Artaxerxes hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori çrarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, & allata ea dedit Satibarzani, dicens: Accipe, nã hçc tibi cùm dedero, non ero pauperior: iniustior autem futurus, si illa quæ petebas, nunc dedissem. Cõmentus est rex egregius, vt nec amicũ cõtristaret, nec à iustitia deflecteret. Plut. in apoph.

Antigonus.

Infrà de Regno & regibus.

Q. Scæuola.

Quum postulasset vt fundus, cuius emptor erat, sibi semel adiudicaretur, idque fecisset venditor, dixit se pluris æstimare, & adiecit pretio centum millia. Exemplum integritatis, vix hoc seculo credibile. Eras. lib.6.apoph.

M. Cato.

Magistratum iudicem dicebat, nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Sensit, culpam esse iudicum si vt iustis æqui sint, orãdi sunt, quum oporteat vltrò fauere bonis. Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est: at exorari, est à iustitia deflectentis. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Cùm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet: Non decet, inquit, inuita Venere. Tã natura iustus erat, vt contra sortem amicorum fauore noluerit vti. Plut. in eius vita.

P. Rutilius.

P. Rutilius amico cuidam rem iniustam petenti, pernegabat, quúmq; is commotus per summam indignationem diceret: Quid ergo mihi opus est tua amicitia, si quæ abs te rogo, non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus est tua amicitia, si me vrgere cupis, vt in iustitiæ leges tua causa peccem? Erasm. Rot. lib.8. apophtheg.

Pompeius.

Phraati Parthorũ regi qui legatos postulanti, vt Euphratẽ, Romanę ditionis terminum esse vellet: Imò, inquit, illud magis postulãdum est, vt Romanorũ fines à Parthorũ regno iustitia dirimat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Quum composito Siciliæ tumultu ac ciuitatibus quæ defecerãt placidè receptis, soli Mamertini postularent audiri, recitantes leges quasdã ipsis olim à Romanis cõcessas: Non desinetis, inquit, nobis accincti gladij recitare leges? Significãs, iure agere volentibus nõ opus esse armis. Plutarch.

Liberius episcopus.

Respondit Constantio imperatori, suadenti vt subscriberet in excommunicationem Athanasij: O Imperator, iudicia ecclesiastica decet cum maxima proferri iustitia. Triparti. histor. lib.5. cap.17.

Traianus.

Traianus imperator iustitiam & æquitatẽ in principe plurimùm commẽdare solebat: qui his potissimum virtutibus principes cæteros homines excellere debere dictitabat, quorum & ipse, dum Rom. gubernaret imperium. studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquãdo ensem strictum præfecto vrbi in cõspectu omnium dederit, atque dixerit: Cape ferrũ hoc, & siquidem rectè imperium gessero, pro me: sin aliter, contra me hoc vtere. Nicephorus Callist. lib.3. Ecclesiast. hist. cap.23.

Hadrianus.

Cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam, qui placuerat, liberum esse iuberet: per tabellam respõdit, iniquum esse quod peterent, & contra leges iustitiæ. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Ex Dione Cassio, & Spartiano.

Fridericus imperator.

Cùm Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem educaret, nõ defuerũt qui perdendum suaderent puerum, cuius

cuius vita ingentes molestias Cæsari, mors regna & opes maximas allatura esset. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm iustum cupitis. At ego iustitiam bonúmque nomen diuitiis cunctísque rebus antepono. Æneas Syl. libr. 3. commentario. in res gestas Alphonsi.

Rodulphus.

Ad Rodulphum imperatorẽ cùm quidam venisset, qui Othaccarum Bohemiæ regem, atrocem hostem, in venatione se occisurum promitteret, si facto præmium esset: Rodulphus, Etsi noster hostis est Othaccarus, inquit, non tamen id efficiet, vt iustitiæ & moderationis fines transeamus. Æneas Syluius lib. 3. Cõmentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Ioannes imper.

Inter Ioannem Caroli quarti eius nominis patrem, & Henricum Carinthiæ ducem, de regno Bohemiæ longa & difficilis fuit contentio. Verùm cùm quidam ad Ioannẽ veniens, veneno se hostem occisurum promitteret, si præmium speraret: Ioannes iustitiæ & integritatis amator, Si me nescio Henricum, inquit, interemisses, & ad me fugam adornasses, crux tibi præmium futurum erat, qui te regio sanguine commaculasses: & tu me modò authorem tanti sceleris petis? Idem.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonũ rex, eos principes qui iustitiam nõ colerent, persimiles sibi videri dicebat iis, qui morbo caderent comitiali. Nam cùm animæ materia sit sola iustitia, qua tenditur ad vitam: quid restat principibus, sublata iustitia, quæ est vitę quasi nutrimentum & cibus? Ant. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Cùm Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio insanisset, tenerétque oppida & nonnulla regia officia ab Alphonso Aragonum rege tradita, fuerunt qui ab Alphonso illa bona postularent: absurdum esse dicentes, à demente huiusmodi bona possideri. Quibus rex respondit, Sibi inhumanissimum videri, iis se etiam substantiã auferre, quibus sors mentem & cerebrum abstulisset. Innuit autem calamitatem non esse adiungendam calamitati. Idem lib. 4.

De iuuenibus & iuuẽtute.

Democritus.

*RObur & pulchritudinẽ iuuentutis bonum esse, vt senectutem prudentiæ florem esse dicebat. Max. ser. de senect. & iuuentute.

Simonides.

* Dicebat hominem, quandiu viuit iuuenis & vegetus, animo leui esse præditum, multa irrita cogitare, neque senectutem sibi affuturam neque mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere quàm breue sit iuuẽtutis ac vitæ tempus datum hominibus. Stobæus, ser. 96. vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio descriptus est, Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator.

Eratosthenes.

* Iuuentutem veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectam hyemi. Stob ser. 115.

Iuncus philosophus.

* Iuueni multa eximia dona tum in anima tum in corpore Deum contulisse dicebat, quę semper augentur, nempe magnitudinem, robur, for-

mam, gratiam refulgentem, mentem confirmatam, prudentiam, & orationem animi bonorum nunciam. Multa ex artibus & scientiis lucratur, Quòd si infortunium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, singula perferre potest: & tanquam bonus athleta quemuis casum superat. Stob. eod. ser.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut consultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Plutarchus.

* Iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent: in animo temperantiam, in lingua silentium, in ore pudorem. Anton. ser. de iuuenib. virtute præditis.

Idem.

* Decet iuuenes (inquit) æmulari seniores, vt lactens pullus equæ cursum comitatur, & vt Plato dicebat de mero aquæ miscendo, furentem à sobrio temperari. Stob. ser. 112.

Aristoteles.

* Laudabiliorem & magis necessariā temperantiā in iuuenibus quàm senibus esse dicebat. Nam iuuenes plus quàm senes cupiditatibus tentantur. libr. 3. Topicorum: & libr. 3. Ethicorum.

Athenienses.

Scitu dignissimum est iuramentū quod Ephebi Atheniensi reipublicæ præstare solebant. His verbis autem fuit conceptum. Non ignominia afficiam arma sacra, neque deseram meum cōmilitonem, quo cum iunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & solus & cum multis. Patriam non derelinquam in deteriori statu, sed ampliori melioríque quàm acceperim. Semper magistratui præfecto prudenter obediam, & legibus constitutis parebo, atque aliis quibuscunque plebiscitis. Quòd si quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: sed vlciscar & solus & cum pluribus. Sacra quoque patria colam. Horum dii mihi testes, & conscii sunto. Stob. ser. 41. de Repub.

DE LABORE.

DEMOCRITVS.

Dicebat, omnes labores otio iucūdiores esse, quādo illa consequuntur homines quorum gratia laborant, aut consecuturos se sciunt. Frustrationi verò, cùm spei non respondet euētus, vnum est remedium, si omnia reliqua similiter ærumnosa sint, & laboriosa. Stob. ser. 29.

Idem.

* Voluntarios labores in voluntariorum patientiam leuiorem efficere, & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem dicebat. Stob. ser. eod.

Idem.

Idem cùm interrogaretur à quodam, quomodo laboriosi ac industrij differrent à desidiosis: Quo, inquit, impij à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe, qui corpus laboribus exercent, pinguia laborum præmia, desides autem semper præsentem intuentur paupertatem. Max. ser. 32.

Idem.

Adolescentem conspicatus industrium, optimū, inquit, senectuti condis obsonium. Sensit, fructum laborum senectutis esse fulcimentum & obso-

obſonium:quo ſi deſtituantur homines, quis negârit miſeras ſenum eſſe conditiones? Max.ſer.32.

Pythagoras.

* Familiares ſuos hortabatur, vt optimum viuendi genus ſibi diligerēt: quamuis enim laborioſiſſimū eſſet, cōſuetudine tamen fore iucundum. Stob.ſer.30.

Cleanthes.

Suam vitam diuitum vitæ ſolebat hoc nomine præferre: Dū illi, inquit, pila ludūt, ego fodiens durā humum exerceo. Senſit vir ſapientiſſimus, hominem nō ad otium & deſidiam, ſed ad laborem à Deo conditū eſſe. Laer. lib.7.cap.11.

Idem.

Cùm audiſſet à Lacone quodā probari laborē, delectatus eo dicto, ſubiecit hemiſtichium Homericum,

Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος. id eſt,

Sāguine præclaro factus es, cariſsime fili. Laert.lib.7.cap.1.

Diogenes.

Cùm Philippus Alexandri Magni pater expeditionem & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi, rerúmque ſuarum ſatagentes, ad opera certatim incumbere cœperunt, hic arma ſibi comparabat, ille lapides congerebat, alius muros in altitudinem ſubſtruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque ſtudium Diogenes cùm cerneret, nihil habens aliud commodius quod ageret, exemplo philoſophico pallio ſuccinctus dolium ſuum ſubuoluere, & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret? reſpondit Diogenes, Ideo voluo, ne vnus inter tot operi intētiſſimos ceſſator eſſe videar. Guido Bitur.tit.de Deſidia.

Idem.

* Nullum bonum dicebat eſſe laborem, cuius finis non eſſet magnanimitas, & intētio firmitasq; animæ, non autem corporis. Stob.ſer.7.

Idem.

Cuidam admonenti, vt iam ſenex quieſceret à laboribus: Quid, inquit, ſi in ſtadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum, curſum remittere, an magis intendere? Rectè ſenſit, virtutis ſtudium hoc magis intendendum, quo miuus ſupereſt vitæ: quòd turpe ſit, tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere. Laert.lib.6.

Socrates.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito: Cùm, inquit, domi ſæpenumero totum prope diem ambules, ante prandium, rurſus ante cœnam, ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinque ſéxve dies, facilè peruenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus, id quod terret in adeundis laboribus imaginationem eſſe potius, quàm ipſum laborem. Si quid honeſtæ rei gratia periculi, diſpendij, aut laboris ſuſcipiendum eſt, excuſamus, detrectamus, horremus: cùm frequenter vltro in rebus nihili (non enim dicam turpibus) plus impendamus. Ita quidam inuitati ad ſtudia literarum, excuſant valetudinem, inſomnium, impendia librorum: cùm interim totam noctem ludant alea, potatione contrahant febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiem nouā, quam Gallicam appellant. Eraſm.Rot.libr. 3.apophtheg.

Idem.

* Tantum laboris quantū animus libenter ſuſcipit exequendum eſſe

P.E.C. M.L.I.V.L.

dicebat Xenophon libr. 1. de dict. & factis eiusd.

Idem.

Asserebat, operari esse vtile ac bonum homini: otium verò esse damnosum ac malum. Xenophon, & Stob. ser. 27.

Idem.

Præterea boni quippiã facientes, operari dicebat. & opifices bonos esse: aleatores autẽ aliudve quippiam prauum & noxium agentes, otiosos nominabat. Xenophon, & Stobæus sermone 27.

Idem.

* Dicebat quemadmodũ nec mulier sine viro, sic nec bona spes absque labore quicquam parit. Stobæus ser. 108.

Pythagoras.

Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent. Quãuis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen iucundum fore. Stob. ser. 27.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapientissimus, nihil absque duro labore ab homine parari posse, attamen postquam requies sequitur, homo multis refocillatur bonis. Dictum philosophi extat apud Laert. lib. 5. cap. 5.

Ptolemæus sophista.

Heraclides scripserat libellum, cui titulum indiderat πόνε ἐγκώμιον, id est laboris laudatio. Eũ cùm Ptolemæus sophista fortè obuius, videret habentem præ manibus rogabat, quid moliretur? Cum ille respondisset, πόνε ἐγκώμιον: Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit, Tempus est vt legas titulum encomij, reperitque scriptũ, ὄνε ἐγκώμιον. Ptolemæus huc allusit, quòd si labor meretur laudẽ, eadem opera laudandus esset asinus, animal labori natum. Philostrat. in sophist.

Dion sophista.

* Animi & corporis remissiones ad nouos labores nos præparare dicebat: & vt arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob. ser. 60.

Lacones.

Apud Lacones prouerbio celebratum est, Admota manu fortunam esse inuocandam: quo significabant, sic esse inuocandos deos, vt simul & manum apponamus & nostram addamus operam, alioqui frustra inuocari. Vanum est, numini acceptum ferri oportere, si quid in actionibus hominum prosperè cedit, sed non fauet numen otiosis ac pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat ipsius dona contemnentibus. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Dionysius emptum Spartanum cocum parare iussit Laconicum iusculum, paratum autem non comedit: sed interrogauit, quidnam eius delectaret Lacones, cùm insuauissimum esset? Tum cocus, hoc iusculum non habere cõdimenta illa dicebat, quod Laconicum habet. Interrogauit Dionysius, quænam essent illa? respondit cocus: Huiusmodi condimenta apud te non sunt ante cibum, nempe labores, sudores & balneum in Eurota flumine. Stob. ser. 27.

Apelles.

Apelles nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret, in quo nihil omnino pingeret, artem exercens. Vnde subducens sese à negotiis, dicere solebat, Hodie nullã lineam duxi,

duxi. Quæ vox abiit in prouerbium, de quouis officio prætermisso. Plin. lib.10.cap.35.

Musonius.

* Ducis bellici & priuati hominis corpora dicebat iisdem laboribus non semel affici. Honos enim, inquit, labores duci leuiores efficit, præsertim quòd intelligit in hominum esse oculis quicquid exequitur. Stob.serm.46.

C.Furius.

Suprà de Inuidia, quæ felicitatis & virtutis comes est.

Pompeius.

Lucius Lucullus cùm post obita militiæ munia, otio se & voluptatibus dedisset, ac Pompeium, quòd multis se implicaret negotiis, reprehenderet: Magis, inquit Pompeius, præter ætatem est senem deliciis vacare,& otio, quàm imperium gerere. Grauiter taxans illorum sententiam, qui putant senibus nihil agendum: quum decorum sit, Rempubl. gubernantem: vel stantem mori. Otium enim, vt in iuuenibus stultitia est: ita profectò in senibus crimen. Plut.in apoph.

Papyrius.

A Papyrio Cursore, viro impigro, equites ausi sunt petere, vt pro re bene gesta relaxaret aliquid laboris Quibus ille: Ne nihil, inquit, remissum dicatis, remitto, ne vtique dorsum demulceatis, quum ex equis descenderitis. Hoc non erat remittere laborem, sed equo curando aliquid adimere. Nisi fortè sensit, quósdam milites delicatiores, post equitandi laborem iubere solitos sibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius suis remisit. Eras.lib.6.apoph.

Seuerus imp.

Seuerus imp. symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato namque bello, redditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delitias alit, & omne flagitiorum genus. Ælius Spart.

Vespasianus.

Vespasianus quum vehementer angeretur vitiatis intestinis nihilo secius imperatoris muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Sueton.

Hadrianus.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem Hadrianum,

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Cæsar respondit,

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes præferre inutili turpíque otio. Suetonius in vita Hadriani.

Probus imp.

Non patiebatur militem esse otiosum, sed multa opera militari manu perfecit, dicens, Annonam gratuitam militem comedere non debere. Flauius Vopiscus.

Maximinus.

Suprà tit.de Industria.

Alphonsus.

Cùm reprehenderetur à Mattheo Siculo, eximiæ sanctitatis viro, quod propriis manibus laborasset: sub-

ridens, Nunquid, inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus dederunt? Panormit.lib.2.de reb.gest. Alphonsi.

Idem.

Senex quidam multo vino repletus, cùm suam apud Alphonsum ebrietatem excusare conaretur dicendo: lac senum esse vinum, respōdit, Sed regū cibus est honos, quem dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multísque sudoribus hominibus vendunt. Pan. lib.de reb.gest.Alphonsi.

Dorotheus monachus.

Quotidie lapides ad mare colligebat, annuatímque fabricabat hospitium pro ægrotis. Huic laboranti quidam dixit: Cur ita conficis corpus tuum? cui ille: Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus in Tripartita histor.lib.8.cap.1.

Vide apoph.de Assiduitate.

De lasciuia.

Pericles.

POstquam cum Sophocle poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit, ô Sophocles prætorem non tantùm manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantùm esse, si reipsa ab omni lasciuia facti abstinemus, verumetiam si impudicè & lasciuè de rebus loquamur. Plut.

Hieron.

Epicharmo comico poetæ, quòd præsente ipsius vxore dixisset quiddam inhonestum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat, iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit esse tribuendum reuerentiæ coniugio, vt crimen existimaret, audiēte vxore iocari lasciuius. Plut.in apoph.

Vide apopht.de Impudicitia, Libidine & Impudentia.

De Latrocinio.

Probus imp.

QVum multa barbarorum loca purgasset latrociniis, vbi peruenisset ad Isauros, dixit, ab illis locis facilius arceri latrocinia, quàm tolli. Sentiens, esse dandam operam, ne latronibus illuc esset aditus, néve iuuenes latrocinari discerent. Itaque loca omnia quæ angustum haberent aditum, veteranis concessit: addens, vt eorum filij ab anno decimooctauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari discerent, quàm militare. Hoc tum rectè Probus, quum multum interesset inter militiam & latrocinium: nunc friuolum est. Vopiscus.

De laude, virtutis stimulo.

Anaximenes.

DIcebat, si ij qui bono zelo ducti, bene rectéq; hominum facta nulla omnino laude digna putāt, quem quæso fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregiè factis sperare audebunt? Stob.

Democritus.

* Rectè facta collaudare, honestum esse dicebat: mala verò laudibus vehere adulterini ac impostoris animi esse indicium. Stob.ser.14.

Lycurgus.

Fortè obuius Xenocrati, qui à Telone

Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fustem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem verò, tanquam indigna patrantem, in carcerem conieeit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque post aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis: Citò, inquit, ô puer, retuli gratiam patri tuo. qui vulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudem esse præmium rectè factorum. Fuste enim illi patrocinatus est, non oratione. Nimirum hoc est, βοηθῆσαι μόνης. Erasm. 8. apoph.

Socrates.

* Thus diis, inquiebat, Laus verò bonis viris tribuenda est. Item. Defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum: laude ornandi, qui ob bonum aliquod cæteris præstant excellúntque. Stob. serm. 1.

Anaxandridas.

Quidam quum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eóque felicem esse qui illud effugerit: Ergo (inquit Anaxandridas) si vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt. Nam quî fieri potest, vt qui sacrilegium committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notauit eos, qui sic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama comitetur vltro ac generosis animis amor laudum veluti stimulus ad præclara facinora sit innatus. Plut.

Pescennius Niger.

Cùm Pescennio Nigro imperatori creato, quidam panegyricum recitare vellet, Imperator dixisse fertur, Scribe laudes Marij, vel Hannibalis, vel alicuius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est, maximè Imperatores: à quibus speratur, qui timentur, qui præstare publicè possunt qui possunt necare, qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Aeli. Spart.

Anonymus.

Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: Quid huic abest, nisi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatissimus fertur, quum aiunt: Sum totus tuus, excepto corpore & bonis. Eras. 6. apoph.

De laudis cupiditate.

Socrates.

Expedita & compẽdiaria via eos ad gloriam peruenire dicebat, qui id agerent, vt quales videri vellent, tales etiam essent. Qua quidem prędicatione apertè monebat, vt homines ipsam potius virtutem haurirent, quàm vmbram eius sectarẽtur. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Themistocles.

Theatrum petens, cùm ex eo quidam percontaretur, cuius vocem libentius audiret? Eius, ait à quo sua virtus prædicaretur. Brus. lib. 3. cap. 36. ex Plut.

Eudamidas.

Interrogatus, quam ob causam Lacedæmonij, priusquam irent in prælium, Musis immolarent, cum Musis nihil videretur cum Marte esse commercij? Vt rebus, inquit, fortiter gestis, contingat honesta commemoratio. Bene gerendæ rei laudem sibi

tribuebant: vt autem egregia gesta splendidis verbis celebrarentur, hoc à Musis eloquentiæ præsidibus petendum iudicarunt, eò quòd ipsi negligerent eloquentiæ studium. Simul admonebat, non expetendam honorificam memoriam, nisi rectè factis promeritam. Plutarch.in Lacon.

Alexinus Sophista.

Inter ambulandum multa mala dixit in Stilponem Megarensem. Cæterùm vbi quispiam eorum, qui aderant, dixisset, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouem, inquit, vir optimus est, ac præstantissimus. Tam facilè ex obtrectatore factus est laudator, non ob aliud, nisi quòd ab eo laudatus esset. Erasm.lib.6.apoph.ex Plutarcho.

Alexander.

In Phrygiam vectus, Achillis sepulchrum nactus, coronis ornauit, felicémque Achillem vocauit, quòd viuo quidem tam fidum amicum, mortuo autem tam magnum contigerit habuisse præconem, Homerum scilicet. Bruson lib.3.cap.36. ex Plutarcho.

Vespasianus.

Vespasianus imperator triumphi die defatigatus tarditate & tædio pompæ, non reticuit: meritò se plecti dicens, quòd triumphum quasi à maioribus suis debitum, aut speratum vnquam sibi tam ineptè senex concupisset. Brus.lib.3.cap.36.

Ioannes Pont.

Cùm immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licet multa gloriosè à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum oblector. Sunt autē multi qui hodie regum, principum, pōtificum, cardinalium, episcoporum, aliorumque eius notæ hominum laudes decantant, non quidē (vt de seipso Magnus ille Roterodamus testatus est) quòd tales sint, sed quòd his virtutibus præditi meritò esse deberent, quæ de eis prædicantur. Ioannis dictum recitat Æneas Syl.lib.1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apopht.de Ambitione.

De laudis contemptu.

Democritus.

Rectè facta collaudare honestum, mala verò laudibus vehere adulterini animi & impostoris, esse, dicere solebat. Stob.ser.21.

Diogenes.

Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps. vt autem illum philosopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio, optimísque moribus prȩditum esse. Hîc Diogenes: Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem, qui hoc tribuerat adolescenti, cuius adipiscendi gratia solent pueri tradi philosophis. Satis erat, probam indolem bonámque spem in puero prædicare. Laertius lib.6.

Lysander.

Cuidam apud Lysandrum iactanti, quòd ipsum & laudibus veheret, & aduersus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi sunt boues ruri: & tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterùm qui nihil gerunt præclari, his opus est præconibus. Plut.in Lacon.

Antal-

Antalcidas.

Cùm ſophiſta quiſpiam appararet recitare librum,& Antalcidæ percõtanti quod eſſet argumentum, reſpondiſſet,Herculis encomiũ:Quis, inquit, illum vituperat? Superuacaneum exiſtimans, in eo laudando ſumere operam,quem vno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religioſiſsimè colebatur. Plut.in Lacon.apoph.

Antagenes.

Dicebat,ita viuendum eſſe hominibus,vt viui laudabiles ſint, mortui autem beati iudicentur.Anto.in Meliſſa,part.1.ſer.51.

Idem.

Cùm audiſſet, quantum ab hominibus ſubinde laudaretur:dixit,Cùm multi me laudant, tùm me nullius pretij eſſe iudico: cùm pauci, bonũ & egregium virum me eſſe puto. Antonius in Meliſſa,par.1.ſer.51.&Max. ſerm.43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo ſophiſtæ vehementer à Græcis applauderetur, multáque magnifica acclamarentur, in quibus illum ęquabant Polemoni, Homerico verſu reſpondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις.

Quid me immortalibus æquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro teſtimonio ornarit: & modeſtiæ qui laudem inuidioſam repulerit.Philoſt.in ſophiſt.

Herodes Sophiſta.

Athenienſibus ſic admirantibus eius eloquentiam,vt dicerent illum eſſe de numero decem oratorum, nihil elatus eſt hac laude, quæ videbatur maxima: tantùm reſpondit,Certè Andocide ſum melior. Is, vt opinor, fuit ſophiſta quiſpiam notæ vulgaris.Philoſt.in ſophiſtis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipſius laudes vbique prædicaret.Ego,inquit,pro iſto officio bonam repono gratiam,efficiens vt vera prædices. Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipſis debent qui laudantur. Eraſ.lib.8.apoph.

Peſcennius.

Suprà de Laude virtutis ſtimulo.

Vide apopht.de gloriæ & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionyſiodorus.

Gloriari ſolebat,quòd nemo pulſus ſuos audiſſet, neque in trireme, neque ad fontem, quemadmodum Iſmeniæ. Sentiens ſe nunquam captaſſe plauſus ſordidorum & imperitorum: ſed ſat habuiſſe, probari paucis eruditis.Ita Laërtius in Crate te.Eraſ.lib.8.apoph.

Ageſilaus.

Dicebat,ſibi iucundum eſſe laudari ab his,qui non vererentur & vituperare,ſi quid diſplicuiſſet. Tales enim ſiquid laudant, iudicio laudant, non metu,aut adulatione.Plutarc. in Laconicis.

Hector.

A patre laudatus ob ſingulares animi virtutes:Lætus ſum,inquit,laudari me abs te pater, laudato viro.A malis enim laudari,non laus,ſed dedecus eſſe putatur.Cicero.

Alphonſus.

Lucas Medicus, vir diſertiſſimus, cùm orationem apud Alphonſum

Aragonum regem eloquentissimam habuisset, eúmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hæc audiens, dixisse fertur, Si vera sunt Lucas quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago; sin aliter, vera vt isthæc faciat, oro atque obsecro. Innuens, maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Pano. li. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

AVdiens ab improbis quibusdã se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus neminem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laër. lib. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cæterum si pauci, iam me studiosum diligentémque existimo virum. Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubli. occuparāt: Nunquid est, inquit, cuius te pœnitet? Sentiens, non esse molestè ferẽdum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. lib. 3. apoph.

Phocion.

* Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videret ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus ad amicos, Númnam, ait, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illũ semper vitupero. declarans, se non posse corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Eras. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit: Forsitánque, etsi aliter videretur, persæpè ex laudationis ingenio posse eius quoque mores, qui laudatur, agnosci. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Lacon quidam cùm Charislaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plutarchus in apopht.

Phauorinus.

* Eam laudem, qua quis alium, sui commodi gratia, prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stobæus, ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendam laudare præsentem, clàm obiurgauit laudatorem: Præsentem nec vituperandum, nec laudandum esse dicens. Quandoquidem illuc inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max. ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commissi? Bruson. lib. 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à male-

dico

dico quodam laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuum esse. Nã ille de viuo bene loqui possit nemine. Non delectatus est vir generosus laude, quæ à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

De laude ab inimico & hoste profecta.

Alphonsus.

AVdiens se à Nicolao, Cardinali Capuensi, inimico capitali, plurimum laudari: Si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic & sentit & prædicat, bello certè me nequaquam lacesserent: sed, quo mihi nihil antiquius est, sinerent pace me atque otio perfrui. Panorm. lib. 2. de reb. gestis Alphonsi.

De laude à seipso profecta.

Aristoteles.

DE semetipso in neutram partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se, vani: vituperare, stulti esset. Cuius dicterium in morum puerilium institutionibus etiam hoc carmine apertissimè expressum est,

Nec te collaudes, nec te culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Aristotelis dictum recitat Valer. Maxim. lib. 7. cap. 2. & Laertius lib. 5. cap. 1.

Xenophon.

* Dicebat vnicuique laudem ab aliis profectam suauissimam esse auditu: aliis autem eã esse molestissimam quam sibi quis ipse tribuit. Plut. de sui laude, &c. Quod tamen non sine exceptione intelligendum est vt eodem libro variis argumentis & exemplis Plutarchus demonstrat, & sequentia dicta luculenter probant.

Pericles.

* Atheniẽsibus in eum iratis quòd res pro voto non succederent, ille bona conscientia fretus, At (inquit) mihi quidem vos irascimini, ei viro, qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non modò crimen arrogantiæ, vanitatis & ambitionis effugit tunc de se magnificè loquendo sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut.

Epaminondas.

* Thebanis, eum ob Bœotarchiam prorogatum cum Pelopida mulctari volentibus, in comitiis dixit, Paratus sum mori, si fateri velitis, me vobis repugnantibus hostilem regionem vastasse, Messenem condidisse, & Arcades in vnum corpus condididisse. Tempestiua sui laus Epaminondam absoluit: admiratione enim præstantissimi ducis Thebani suffragiis relictis oborto risu discesserunt. Plut.

Themistocles.

* Quum in actionibus suis nullum dictum aut factum molestũ adhibuisset, ab Atheniensibus se ob satietatem fastidiri ac despici animaduertens, non abstinuit dicere, Quid, ô felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? & tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum fron-

des eius stringitis? Plut.

Agathocles.

* Multi paupertatem, imperitiam, atque adeo ignobilitatem inter suas laudes dum confitentur, inuidiam retundunt. Sic Agathocles aurea pocula & cælata præbibens adolescentibus, iussit etiam fictilia proferri: & Talis (inquit) res est assiduitas laboris ac tolerantia & fortitudo. nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula. Etenim Agathocles, qui ob obscuritatem generis & egestatem credebatur in figuli officina educatus, postmodo regnum totius propè Siciliæ obtinuit. Plut.

Cato Vticensis.

* Fiducia sui elatus, vt hostes reip. coerceret aliquoties seipsum laudabat, Inuideri sibi dicens, quod suis rebus neglectis noctes patriæ causa vigilaret. Plut.

Lacones.

* Vt se suosq; ad virtutē simularent, laudis aculeo sæpius vtebantur: præcipuè autem in solēni illa chorea publica, vbi senum chorus cātabat, Nos fuimus olim iuuenes valde strenui: iuuenū, fortes sumus nos, fac (si vis) periculū: puerorū, Nos erimus olim fortiores plurimò. Plut. in Laconicis apop.

Agesilaus.

* Cuidam Persarum regem magnum appellāti, dixit, Ni iustior, nō maior me est. Plut. eodem lib.

Vide apophth. de Conscientia, de Fiducia sui, de grauiter dictis, &c.

De laude propter vtilitatē

Diogenes.

TAxabat hominum vulgus, quòd bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent, nec interim imitarentur quos laudibus extollerent vehementer: sed pecuniosos magis sequerentur, quos vi tuperabant. Laërt.

Simonides.

Quum cæteros laudando venaretur, vt aliquid darent interrogatus, cur Thessalos non captaret? Stupidiores sunt, inquit, quàm vt à me falli possint. Qui quærunt cui imponāt, ad stupidos eunt. At qui tā erant stupidi, vt non sentirent ingenium poëmatûm illius, nec tangerentur amore nominis in posteros transmittendi, nec poterant ab illo falli. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Phocion.

* Leosthene adhuc rem feliciter gerente, interrogatus ab oratoribus quidnam beneficij in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quā quod me prętore vos orationem funebrem nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt, in sepulcris maiorum sunt humati. Plut. Idem à Pericle dictum est supra.

Demosthenes.

Vnus fuerat ex decem, quos Athenienses legatos ad Philippum Macedonem miserant. Itaque posteaquam Æschines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuersi, aliis multis nominibus prædicarent regem, tum his præcipuè, quòd esset formosus, facundus, & ad bibendum strenuus: Demosthenes ita cauillatus est, vt diceret, in his laudibus nihil esse dignum rege: nam primam esse fœminarum, alteram sophistarum, tertiam spongiarum. Plu. & Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

* Cuidam eum celebranti ob res

ge-

gestas & merita erga Rempub. Atheniensem, respōdit, Non lapidibus ego, non latere cocto vrbem muniui: sed si meas munitiones considerare velis, arma inuenies, equos, atque socios. Plutarch.

Epaminondas.

* A Sycophanta quodam traductus, quòd seipsum impensius laudaret, facio (inquit) hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera, Lacedęmonium imperium vnica die euerti. Plutarch.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, existimabat non minus discendos eorum mores, qui loquebantur, quàm eorũ de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, eos qui alios contemnunt & vituperant, magis prodere morbum suum, quàm detegere morbos alienos. Et qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiã suam, & peruersum iudicium. Plut. in Lacon.

De lautitiis.

Socrates.

IN conuiuio videns adolescentem lautè comedentem, & subinde panem in ius tingentem, ait: Quis vestrûm pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Laërt. in eius vita.

Aristippus.

Obiicienti quòd cibis lautioribus vteretur, hac ratione occlusit os: Tu, inquit, hos cibos triobolo non emeres? cúmque is qui volebat lautitiarum videri contemptor, annuisset: Ergo, inquit, non tam ego voluptati studeo, quàm tu auaritiæ. Siquidem vsurus erat & ille lautitiis, si gratis aut minimo contigissent. Laër. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Quodam prędicante lautitias: Hostium, inquit, filiis contingat, de deliciis viuere. Vt rem pestilentem detestans, quòd pleriq; pro summo bono amplectuntur. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Huc refer apopht. de Delicijs, Intemperantia, Voluptate, &c.

De lectionis delectu, vbi multa de Homero & aliis.

Zeno Cittieus.

DIcitur consuluisse oraculũ, quo pacto posset vitam optimè instituere? respondit Deus: Si concolor fies mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, sese ad philosophiam contulit. Laër. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: Non sapis, inquit, Hegesia, qui quum caricas non pictas, sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philosophorum libros rectè viuendi præcepta continentes, cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaque virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute nō item. Laërt. lib. 6.

Arcesilaus.

* Homerũ omnibus præferebat, eumq; amasium suũ vocabat, noctu semper & summo mane aliquid in

eo legens. Pindarum autē dicebat im primis idoneum esse ad verborū nominúmque copiam comparandam. Laërt. lib. 4.

Aristippus.

Cuidam iactanti se, quòd esset πολυμαθὴς, hoc est multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quemadmodum, inquit, non hi qui plurimùm edunt, excernúntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima, sed qui vtilia legerūt, studiosi & eruditi sunt habēdi. Grauiter taxauit eos, qui tumultuaria immodicáq; lectione semet ingurgitant: nec ea quæ legunt traiiciunt in animum: sed tātùm reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt, nec meliores. Laër. lib. 2. cap. 8.

Anonymus.

Socratis sermones doctrináq; Pausonis picturis quidā cōparabat. Pausonē enim pictorē, aiūt, cùm quidam iussisset sibi volutantē equū pingere, currentem pinxisse. Cúmque qui tabulam illi tradiderat, indignaretur, quòd contra pactum fecisset picturam: respondisse pictorem, Verte tabulā, & volutabitur equus, qui nunc currit. Ita quoque Socratem, non explicatè planéque disserere: Quòd si quis ea vertat, planissima promptissimáque esse. Noluit enim auditorū inuidiam sibi conciliare, atque ob eam causam obscuras & quasi obliquas dissertationes proposuit. Ælianus lib. 1. de Var. hist.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio gerendo tractantes, eósq; diligenter euolueret: propterea quòd ea de quibus amici non audēt admonere reges, in libris scripta habeantur. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Agathon.

Sæpe multúmque suis Tragœdiis antitheta intertexebat, & quū quidā, velut emēdaturus, ex dramatis ipsius tolleret, Quid, inquit bone vir? Quomodo tui ipsius oblitus es, vt Agathonem ex Agathone reiicere atque delere coneris? Adeò his delectabatur, vt ea suam Tragœdiam efficere putaret. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Plinius maior.

Dicebat, nullum esse librum tam malum, qui nō aliqua parte prodesset. Verum dixit de his, qui norūt ex quibuscunq; libris, si quid inest frugiferū, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumuis bono nihil venantur, nisi quod reprehendant. Erasm. lib. 8. apoph.

Plato.

Tantùm tribuebat Aristoteli, vt cùm ille fortè fortuna nō adesset in Academia, exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος, id est, abest veritatis philosophus. Rursus cum alio tēpore abesset, dixit, ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν: Non venit intellectus. Innuens, se ab illo vno intelligi. Erasm. libro sexto apophthegm.

Alphonsus.

In oppugnatione Caietę, cùm aliquando defecissent ad tormēta ænea portentosæ illius amplitudinis saxa, nec aliunde habere facilius possent, quàm ex villa, quę ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse, vt aliunde disquirerent istiusmodi saxa, rex iussit: Ciceronis verò (cuius admiraretur in dicēdo lactęam eloquentiā) villam, si saperēt, inuiolatā seruarent. Malle enim tormenta & machinas amittere, quàm iniuria afficere saxa tātùm illius viri,

qui

qui tot tantósq; homines ab iniuria & capitis periculo vindicasset suo patrocinio. Pan.lib.1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Audiens à quibusdã Caietanis male literatis, M. Tullij sepulchrũ extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ciceroniana insignis olim fuit, nunc autẽ Mola vocatur) in via Romana vetustis literis inscriptũ: eius rei visendæ percupidus, statim eum locũ accessit, & sentibus rubísq; primò tumulũ purgans, móxq; legere inceptans, nõ M.Tulli. sed M.Vitruuij inscriptionem inuenit, qua lecta, vultũ risu soluens dixisse fertur, Caietanos ex Minerua oleũ quidẽ accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsum Ciceronianę lectionis tã studiosum fuisse: vt perrarò eius tædio affici potuerit. Panorm. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

Aeschines.

Cùm Æschines iam damnatus ab Atheniensibus, Rhodi exularet, recitauit coram amicis orationem suam contra Demosthenem habitam. Verùm cùm hãc admirarentur Rhodij, & dicerent, mirũ esse quòd post tantam orationem non esset absolutus: At desineretis, admirari, si audissetis quæ ad hęc respondit Demosthenes. Rhodij igitur cùm recitatã Demosthenis orationem multo magis admirarentur: Quid, inquit Æschines, si ipsam bestiam audissetis, sua verba resonantem? Sentiens in Demosthene magnam Demosthenis partem deesse, si quæ ipse scripsit, ab alio recitarentur. Philostratus in sophistis.

Bion.

Cùm diceret impietatem esse malam fiduciæ contubernalem, non erubuit hunc Euripidis versiculum adiicere:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύστομός τις ᾖ.

Id est,

Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Laërtius lib.4.cap.7.

Chrysippus.

In quodam opere toties citarat versus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inspersa. Hunc librũ quidam portãs, & rogatus quid ferret, Chrysippi, inquit, Medeam.

Cleomenes Anaxandr.F.

Dicebat, Homerum esse poetam ciuium Lacedæmoniorum, Hesiodum verò Helotum, hoc est seruorum: quòd ille docuisset, quomodo cum hostibus confligendum sit: hic, quomodo agri colendi. Lacedæmonij enim cùm bello assiduo sese exercerent, humiliores operas, artes manuarias, & agriculturæ studium, seruis committebant, quos Helotas vocabant. Plutarc. in Laconicis, Ælian. lib.13. de Var. histor.

Alcibiades.

Aliquando in ludum literarium ingressus, petiit à ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectionem plurimum admirabatur. Ac ludi moderator cùm se nihil Homeri operum habere affirmaret, inflixit ei pugnũ satis durum, dicens: Imperitus es præceptor, & tibi similes discipulos facies. Ælianus lib.13. de Var. hist. & Plut. in apopht.

Plato.

Ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutans consilium, poëmata sua exussit, præfatus Homerico carmine,

Ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus est te.

Refert Diogenes Laërt.lib.3.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberioris linguæ hominem, Homerico versiculo admonere voluit:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ' ἀγορεύεις. id est,

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Laërt.lib.5.cap.5.

Polemo.

* Is Homerum appellabat epicum Sophoclem, & de Sophocle dicebat eum esse Homerũ tragicum. Laërt.lib.4.

Anaxarchus.

Cùm videret ex Alexandri vulnere, quod ictu sagittę acceperat, manare sanguinem, dixit versu Homerico,

Τοῦτο μὲν αἷμα, καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Id est, Hic quidem sanguis est, non ille liquor, qualis diuis solet ire beatis. Admonens regem suæ conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquam hoc quidem non ab Anaxarcho, sed ab ipso Alexandro dictum tradunt. Laërtius libro 8. cap.10.

Pyrrho, de eodem.

Pyrrho Eliensis philosopus, admirari solebat illum Homeri versiculum:

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Laërt.lib.9.cap.11.

Isæus, Sophista.

Lacedæmoniis periclitantibus ac de ciuitate mœnibus cingenda consultantibus, Homericum carmen recitauit,

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. id est,

Scutum hæsit scuto, galeæ galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philost.in sophist.

Hippodromus Sophista.

Homerum appellare solebat vocem sophistarum, Archilochum spiritum: quòd ille suppeditet verba splendida, hic acrimoniam & vehementiam. Philostr.in sophistis.

Idem.

Quodam tragœdiam appellante sophistarum matrem correxit dictũ: Ego, inquit, dico Homerum esse patrẽ. Siue quòd nimia sit tragicorum grandiloquentia: siue quòd fons tragœdiarum sit Homerus. Pulchrius autem est ex ipso haurire fonte. Philostratus in sophistis.

Idem.

Suprà de laudis contemptu.

Philoxenus.

Apud Pytonem prandens, appositis oleis, cùm paulo pòst inferretur patina pisciũ, percusso vasculo quod habebat oleas, Homericum hemistichium dixit, μάστιξεν δ' ἐλάαν, id est, scutica incitauit vt traherent. Nam de auriga dictum est. Sensit autem Philoxenus, oleas quamprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem ἐλαιῶν, quæ sonat olearum: & ἐλάαν, quod sonat trahere currum, aut aliquid simile. Erasm. lib.6.apoph.

Alexander.

Pręter modum delectatus est Homero, adeò vt illum ad verbũ edidicerit, ac dormiens etiã ceruicali sup positũ haberet. Eum aliâs summum virtutis pręconẽ, interdũ poëtam βασιλικὸν appellare cõsueuit: cuius carmina

mina censebat non ad citharam, vt aliorum, sed ad tubam potius esse canenda. Addebat illud, se malle Homeri Thersiten esse, quàm Cherilli Achillem. Cherillus erat Alexandri poëta non satis felix, qui cùm fertur ita pactus, vt pro quoquo bono versu acciperet Philippeum aureum, pro malo colaphum. Idem cùm in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset: O fortunate, inquit, adolescens, qui tuę virtutis præconem Homerum inueneris! Cicero in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem.

Quum nuntius quidã gaudio gestiens, porrectáque manu ad Alexandrum accurreret, rem prosperè gestam narraturus: Quid mihi bone vir magni nuntiabis, nisi nunties Homerum reuixisse? Significans, omnium rerum gestarũ gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plutarch. in apophth. Reg. imp.

Idem.

Cùm ad Alexandrũ Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes ferè Darij regis opes seruatæ erant, & quęreretur, in quémnam vsum destinandum posthac esset, aliis aliud suadentibus. Alexander ait: Huic optimè seruandus Homerus dabitur. Sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Adeò enim Homerica lectione delectabatur Alexander, vt rarò deposuerit è manu eius poësin, testante Plut. in eius vita.

Eudamidas.

Suprà de Honoris contemptu.

Idem.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferẽtibus, hoc vnicè probauit Alexand. Iliad. 7.

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. id est,

Dux bonus atque idem validis pugnator in armis.

Addebat, Homerum hoc versu virtutes Agamemnonis prodisse, Alexandri vaticinatum esse. Plut. in Alex.

Theocritus.

Suprà tit. de Dialectica.

Scipio Africanus.

* Socraticum Xenophontẽ in manibus semper habebat: cuius in primis laudabat illud, quòd diceret eosdem labores non æquè esse graues imperatori & militi, quòd ipse honos laborem imperatorum faceret leuiorem. Cicero lib. 2. Tuscu. quæst.

Virgilius.

* Eunij opera diligenter & sæpius euoluens, ac rogatus quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. Sabell. lib. 2. cap. 7.

Vespasianus.

Vespasianus in quendam proceræ staturæ, sed improbius natum torsit illud carmen Homericum,

μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

id est,

Longam hastam quatiens diductis passibus ibat.

Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus cùm inter peregrinandum fortè ad eum locum, vnde Sulmo poterat despici, peruenisset: an ea Ouidij (cuius poëmate mirũ in modum afficiebatur) patria esset, interrogauit? quúmque intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem salutauit, gratiásque genio loci egit, in quo tantus olim poëta genitus esset de cuius laudibus nemo satis fari possit. Ego sanè, inquit, huic regioni, quæ non parua regni Neapolitani nec contemnenda pars est, libenter cesse-

rim, si temporibus meis datum esset, hunc poëtam vt haberem: quem mortuum pluris ipse faciam quàm Aprutij dominatum. Pontanus, & ex eodem Spigelius in lib.1. Panor. de reb. gest. Alphonsi, cap. 47.

Antimachus.

Quum cõuocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conscripserat, & ab omnibus esset destitutus, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus, Plato enim mihi instar est omniũ. Tullius lib. de Claris oratoribus. Brus. lib. 2. cap. 23.

Gorgias.

Cùm fortè fortuna legisset Platonis dialogũ sui cognominis qui Gorgias inscribitur, dixisse fertur: ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζειν. Vt pulchrè nouit Plato iambissare, hoc est mordere. Nam is pes primùm ab Archilocho, ni fallor, repertus est ad maledicendum: vnde & nomen habet, vel à muliere petulãte & baccha, vel à mittendis iaculis. Si quidem in eo dialogo proscindit sophistas, id quod nusquam non facit. Eras. lib. 8. apoph.

Theocritus.

* Ad ludimagistrum quendam malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quod Geometriam non doceas? is cùm respondisset, Quoniam ignoro. quid tum? dixit: nam legere quoque nescis? Stob. ser. 4.

Alphonsus.

Quum opera philosophica Senecę legendo euolueret, rogatus à Dauolo aulicorum præcipuo, Cur animus mortalium ita immensus atque insatiabilis foret? respondit rex: Animũ hominis à Deo profectum, non prius conquiescere quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubio animum nostrum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus, quæ fluxæ & incertæ essent: sed Deum ipsum veluti naturalẽ sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum. Panor. lib. 1. de reb. Alphonsi.

Idem.

* Gloriabatur, quaterdecies vtrunq; Testamentum cum cõmentariis à se perlectũ. Ant. Pano. lib. 1. de reb. Alph.

Hadrianus.

Hadrianum imperatorem Virgiliana lectione inde mirũ in modum delectatum legimus, quòd mortem suã Virgiliano carmine prædixerit,

Ostendent terris hunc tantùm fata neque vltra
Esse sinent, &c.

Dion Cassius in vita Hadr.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonũ rex, cùm arcem Neapolitanam instaurare decreuisset, Vitruuij de Architectura librum afferri ad se iussit. Verùm cũ sine ornatu, sinéque asseribus allatus esset: Non decere, inquit, hunc potissimùm librũ, qui nos quomodo contegamur tam bellè doceat, detectum incedere. Librum igitur egregiè ad vsum parari mandauit, & omnibus semper ædificiis adhibuit. Panormit. lib. 1. Idem Q. Curtij lectionem à qua in morbo mirificè fuerat recreatus, medicorũ pharmacis longè prætulit.

D. Cyprianus.

* In Tertulliani lectione tam fuit assiduus, vt nullum diem absque eius lectione prætermitteret: & notario Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum. Hieron. in catal. viror. illustr.

De legatione & legatis.

Agis Archidami F.

CVm ad Philippum regem legatus mitteretur, solus regem sine comitatu

comitatu accessit, Verùm cùm rex admiraretur: Veni, inquit vnus ad vnum, Quo dicterio taxauit superuacaneum legatorum aliorum sumptum, quo æraria plerunque exhauriuntur, quum Reipublicæ negotia per vnicū sępenumero expediri possint. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacedæmones vnum legatum ad Demetrium regem miserant. Stomachante autē tyranno, ac vociferante, Vnúmne Lacedęmonij legatū ad me? Satis, inquit legatus, vnus ad vnū. Plu.

Anonymi.

* Lacones olim quum ad Lygdamū tyrannum issent legati, atque ille cōgressus sæpiùs differret, dicēs se molliter habere: Dic, inquiunt legati, per deos non venisse nos cum illo colluctaturos, sed collocuturos. Plut.

Polycratidas.

Infrà apophtheg. de Patria fortiter propugnanda.

Hyperides.

* Legatus ab Atheniensibus ad Rhodios fuit. Eò cùm adessent ab Antipatro legati, qui Antipatrū vt benignū celebrarent, occurrens eis, Noui (inquit) benignū esse: verū nos ne benignū quidē quęrimus dominū. Plut.

Gobrias.

Darius rex ingressus in Scythiam, inopia laborabat. Scythæ autem legatos ad eum miserunt cum muneribus: aue videlicet, mure, rana, & quinque sagittis. Darius pro mure terrā, pro rana aquas, pro aue equos, pro sagitta seipsos tradere interpretatus est. Gobrias autem hoc dicere dona coniectabat: O Persæ, nisi vt aues aduoletis, aut vt mures subeatis terrā, aut vt ranæ insiliatis in paludes, non remeabitis, his sagittis confecti. Bru. lib. 3. cap. 30.

M. Cato.

Quū tres essent designati, qui legati proficiscerētur in Bithyniā: quorū vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus cōfossum, tertius vęcordia laborare videretur: Cato ridēs dixit, Pop. Rom. legationē nec pedes habere, nec caput, nec cor. Plut.

Megacles.

* Messanæ, quæ in Sicilia est, is ciuis fortissimus Agathocli tyranno eam inuadere conanti modis omnibus aduersabatur. Ideo tyrannus Messanam oppugnare parauit, missóque Præcone, Megaclem à ciuibus exposcebat. Megacles vltro se ad tradendum tyranno obtulit, si legatus mitteretur. Decernentibus hæc Messeniis, accedens ille ad Agathoclem, Ego verò, inquit, & legatus ciuitatis nomine venio, & moriturus. Sed ante de legatione audias. Consilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excindendas Syracusas expeditionem Messenij suscepissent, vtrū pro Syracusiis, an pro Messeniis omnia faceres? Subridēs Agathocles, relicto bello Megaclē incolumem domum remisit, amicitiámque iniit cum Messeniis. Polyænus lib. 5.

Popillius.

* A Senatu literas Antiocho attulit, quæ eum iubebant exercitum ex Ægypto abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti vsurpare. Accedens, eminúsque ab Antiocho comiter salutatus, non reddita salute epistolam tradidit. qua lecta cùm deliberatione habita responsurum se rex diceret, bacillo Popillius orbem circa eū descripsit, inquiens, Hic ergo stans delibera & responde. Omnibus magnanimitate legati perculsis, cùm Antiochus se ex Romanorum sententia acturum profitere-

tur, ita demum regem ſalutauit, amplexúſque eſt, Pupillius. Plutarch. in apophtheg.

De legibus.

Diogenes.

DIcebat, nec legem eſſe ſine ciuitate, nec ciuitatem ſine lege. Laert. libr. 6.

Archytas Pythagoreus.

* In legibus ſanciendis, dicebat ea primùm ſancienda eſſe quæ deos, genios & parentes ſpectãt, & in ſumma quæ honeſta egregiáque ſunt. Secundo loco, vtilia. Decere autem in animis ciuium potius quàm in ſcriniis & tabulis cõditas eſſe leges. Stobæus ſer. 41.

Idem.

* Leges regionum & locorum rationé habere debere dicebat. Quum nec omne ſolum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces ſint. Stob. ſer. eod.

Zaleucus.

* Is inter laudabiles leges Locrenſibus hanc tulerat, ſi quis voluerit leges ſancitas mouere, aut nouam ſtatuere, is collo in laqueum immiſſo de lege verba faciat. Et ſi per ſuffragia videtur legem veterem eſſe tollendam, aut eam quæ noua infertur bonam eſſe, indemnis maneat: contrà, ſi prior lex melius habere videatur, aut quæ noua proponitur iniuſta ſit, is qui mouet infértve legem, laqueo attracto moriatur. Stobæus ſermon. 42.

Antiſthenes.

Negabat ſapientem viuere iuxta leges, ſed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideo quid vitari à iuſto quòd hoc agere legibus interdictum ſit: ſed quòd ipſa hominis ratio hoc diſſuadeat, quæ docet hominem, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Nec leges omnia prǣſcribunt: at virtutis regula docet vbique, quid ſit honeſtũ, quid turpe. Idem.

Plato.

* Dicebat neceſſe eſſe leges hominibus ponere, vt ſecundum eas viuant, alioquin nihil à feris diſcreparent. Huiúſque rei cauſam eſſe, quòd nullius hominis ingenium ita natura inſtitutũ eſt, vt quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, ſufficienter cognoſcat: & ſi cognouit, vt optimum id quod nouit ſemper agere poſſit ac velit. lib. 4. de legib.

Demades.

* Neceſſitatem dicebat eſſe ſeruorum legem: legem verò liberorum eſſe neceſſitatem. Anton. & Maxim. ſer. de lege.

De legum authoritate & obſeruatione.

Heraclitus.

DIcebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd abſque legibus nullo pacto poſſit eſſe ciuitas incolumis, abſque mœnibus poſſit. Laert. lib. 9. cap. 1.

Solon.

Percontatus, quo pacto ſalua poſſet eſſe reſpublica? reſpondit: Si ciues quidem magiſtratui obediant, magiſtratus autem legibus. Senſit vir ſapientiſſimus, eam ciuitatem conſeruari nequaquam poſſe, vbi ex vtraque parte legum ſit neglectus. Stob. ſer. 41. Anton. in Meliſſa, par. 1. ſer. 67. & Maxim. ſer. 50.

Cleobu-

Cleobulus.

Bene compoſitam rempub. putabat, vbi magiſtratus magis infamiam quàm leges metuunt. Stob. ſerm.41.

Bias.

Eam Rempublicam ſaluam fore exiſtimabat, in qua leges perinde ac tyrannum omnes metuant. Idem.

Idem.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus eſt. Et cùm dixiſſet quidam, Quid eſt quod fles, cùm penes te ſit, vel abſoluere, vel condemnare hominem? reſpondit, Quia neceſſarium eſt, naturæ quidem condolere, legi autem ſuffragari. Stob. ſer.43. Maximus ſer.6.

Chilon.

Eam ciuitatem ſaluam iudicabat, in qua maximè leges, Rhetores verò nequaquam obſeruarentur. Stob. ſerm.41.

Idem.

Monuit, obtemperandum eſſe legibus. Hoc ad principes præcipuè pertinet, qui ſe credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florent Reſpublicæ, quàm ſi legum vigeat authoritas. Nec ibi tyrannis oriri poteſt, vbi ex arbitrio priſcarũ legum geruntur omnia. Laer. lib.1. cap.4.

Pittacus.

Crœſo percontanti, Quod eſſet maximum imperium? inquit, ποίκιλυ ξύλυ, id eſt, varij ligni. leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inſcribebantur. Porrò vbi ſumma eſt legum authoritas, ibi eſt minimum tyrannidis. Laert. lib.1. cap.5.

Themiſtocles.

Cùm ei prætori hominem non vſque adeò bonam cauſam habentem Simonides ſummopere commẽdaret, eius fauorem petens: Themiſtocles reſpõdit; Nec Simonidem poetam fore bonum, niſi menſuram certam in carmine obſeruaret: neque ſe bonum prætorem, ſi ob fauorem aut gratiam amici à legibus vel tantillum declinaret. Plut.

Demoſthenes.

Ciuitatis animam eſſe leges dicebat. Vt enim corpus anima carẽs cadit, ſic ciuitas nullis adminiſtrata legibus euertitur. Max. ſer.68. & Stob.

Socrates.

Interrogatus, Quæ ciuitas optimè adminiſtraretur? Quæ, inquit, ex lege viuit, & iniuſtos punit. Maxim. ſerm.68.

Epicurus.

* Leges ſapientum cauſâ poſitas eſſe dicebat: non vt iniuriis abſtineant, ſed ne eis afficiantur. Stob. ſerm. 41.

Plato.

Rogatus à Cyrenenſibus, vt ipſis leges ſcriberet, ac reipub. ſtatũ componeret, recuſauit dicens: Perdifficile eſſe condere leges tam felicibus. Indicans, non facilè obedire legibus eos, qui nimium ſe felices eſſe putarent. Laert. lib.3.

Arceſilaus.

Dicere ſolitus eſt, quemadmodũ vbi multi eſſent medici, ibi multi ſunt morbi: ita vbi permultæ leges eſſent, ibi plurimum eſſe vitiorum. Laert. lib.4. cap.6. Max. ſer.58.

Cleon.

* Multò meliorem dicebat eſſe ſtatum ciuitatis, quæ licet deterioribus, firmis tamen legibus vtitur: quàm illius, quæ bonis quidem, ſed irritis. Thucyd. lib.3.

Ariſtides.

Cùm quẽdam reum egiſſet, & iudices, poſt eius accuſationem reum

audire nollent, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnarent, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum authoritas & obseruatio. Plutarchus in apoph.

Lycurgus.

Inter leges quas Lycurgus Rhetor tulisse fertur, hæc erat vna: Ne qua mulier maritata proficisceretur Eleusinem. Id statuit, veritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur, addita est pœna, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, sycophantis, qui deprehenderant ac detulerant, dedit talentum. Ea res quum illi postridie vitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, nō accipere. Quidam ferunt leges ad quæstum. Hanc notam à se depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed mulctam de suo dependit. Eras. lib. 8. apoph.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, cur seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus sit legi obnoxius? Ideo, ait, tam diu de rebus iis consultant, vt si in capitis discrimine errassent, emendent, ne de legum authoritate quid decederetur. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Eundem cùm quidam interrogasset, quam ob rem munera à Messeniis oblata ita recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus pacem habere non poteram. O mentem rege dignam, quæ magno obuióque lucro legum authoritatem antepoſuit! Improbat eos qui clamitant, quod principi placuit, legis vigorem habere: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus. Plut.

Acrotatus.

Cùm parentes eum rogarent, vt in re parum honesta ipsis obtemperaret, respondit, Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ & æquitatis scientiam: verùm vbi me patriæ dedistis, legibúsq; subiecistis, conabor his magis obtemperare, quàm vobis. Quo dicto innuere voluit, quàm plurimum quidem filios debere parentibus suis: verùm ita tamen, ne leges saluberrimè latas transgrediamur. Plut. in Lacon. apoph.

Demaratus.

Cuidam percontanti, cur exularet Spartâ cùm esset rex? Quoniam, inquit, leges sunt in ea potentiores. significans, regem apud Lacedæmonios esse principem ciuitatis, at non legum dominum, sed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipsum laudabat in suæ gentis institutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim insigne moderationis specimen, æquo animo ferens exilium, authoritate legum indictum, nec de patria malè loquens, nec de legum iniquitate querens. Idem.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos nefas esset, vllam priscarū nouare legum? Quoniam, inquit, legibus conuenit authoritas in homines, non hominibus in leges. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Roganti, quinam essent Spartanæ ciui-

ciuitatis præfecti? Leges, inquit, ac legitimi magistratus. Grauiter censuit, in repub. bene instituta supremam authoritatem esse legibus deferendam, nec vlli magistratui fas esse quicquam contra leges publicas tentare. Plut.

Charilaus.

Infrà tit. de lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Agesilaus.

In pugna Leuctrica, quum Lacedæmoniorum multi fugissent, iique legibus pœnas dare deberent: Ephori reputantes ciuitatem viris desertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, simúlque seruare leges. Deligunt igitur Agesilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in suggestum: Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus sum, neque enim his quas habetis, aut additurus sum aliquid, aut detracturus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die crastino robur habeant, & authoritatem. Eo commento vir solers simul & præsenti ciuitatis necessitati consuluit, & periculosum mutandarum legum exemplum exclusit à Republica, vno tantùm die legibus abrogatis. Plutarc. in Lacon. apoph.

Idem.

Quũ haberet apud se Xenophontem illum sapientem, eúmque plurimi faceret, iussit vt filios suos arcesseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc cæteris omnibus præstantiorẽ, existimabat nusquã melius disci, quàm apud Lacedæmonios, vbi nõn verbis disputabatur de bene administranda republ. sed ciuium moribus honestissimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratui idoneos, qui legibus ac magistratui nescirent obsequi. Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartatorum respublica præ cæteris, secundis rebus floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant, Quæ duæ res à ciuibus excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Idem.

Idem.

Cùm in causa quadam sederet iudex, & is quidem qui accusabat rectè dixisset; patronus contrà malè, subinde tamen repeteret inter dicendum, Agesilae, decet regem opitulari legibus: perinde quasi bonam haberet causam, & ab ipso starent leges: hominis improbitatem interpellans Agesilaus; Siquis, inquit, tibi domum perfoderit, aut vestem abstulerit, num expectaturus esses, vt architectus, aut qui vestem contexuit, tibi sit auxilio futurus? Subindicabat, regem esse veluti legum architectum: nec conuenire vt opituletur ei, qui contra leges aliquid admiserit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitante quodam ab Agesilao Lacedæmoniorum rege, quid Spartæ attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arcent. Plut. in apoph. Lacon. Erasm. lib. 1. apoph.

Idem.

Quum Diphridas Agesilao è pa-

tria nuntium attulisset, vt omissis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet: quam quam destinarat hoc ipsum postea maiore aggredi apparatu, tamen magistratibus obtemperans, accersitis ad se viginti millibus eorum qui apud Corinthum militabãt, inuasit Bœotiam ac iuxta Coronam congressus cum Thebanis, Atheniensibus, Argiuis & Corinthiis, ambas acies superauit, licet ipse multis acceptis vulneribus, corpore esset grauiter affectus. Quæ pugna quum esset inter res ab illo gestas omnium maxima, quemadmodum scripsit Xenophon, tamen domum reuersus, nihil de pristino victu vitæque modestia mutauit, ob tantos rerum successus, tótq; victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primùm suis consiliis anteposuit legum authoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus est insolẽtior. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Quum maximam Asiæ partem armis sibi subegisset, constituerat ad ipsum regem Persarum proficisci, vt eum compesceret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet. Cæterùm reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obsidione cinctam (nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicens: Bonum Imperatorem legum imperatis parere oportere, citráque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Græcis Asiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occasio, inuitabat illum Græcorum affectus, vt instituta perageret: sed rex, à tyrannide alienissimus, legum authoritatem existimabat omnibus anteponendam. Idem.

Cyrus.

Interrogatus, quósnam putaret esse iniustos? Lege, inquit, non vtentes. Max. ser. 58.

Antiochus tertius.

Scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, ne curarent, perinde, quasi ipso nescio scriptum esset. Interdum enim principes, dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut insciente principe scriptum esse putãdum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

M. Cato.

Ad tribunum plebis, qui veneficij infamia laborabat, iniquè ferentem legem: Adolescens, inquit Cato, nondum scio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod scribis, deterius sit. Eras. lib. 5. apoph.

Sulp. Gallus.

Infrà de Zelotypia, & de Seueritate.

Augustus Cæsar.

Legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi conuicti. Paulò pòst iræ impatientia irruit in adolescentem delatum, quocum Iulia Augusti filia commercium habuisset, eúmque manibus verberauit. At quum adolescens exclamasset, Legem tulisti, ô Cæsar: adeò facti pœnituit Cæsarem, vt eo die recusaret cœnam capere. Crimen per se graue erat, tum admissum in Cæsaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudiciorúmque moras expectaret? At tantus princeps sibi adeò displi-

displicuit, vt à seipso pœnas sumeret quòd legi, quam aliis prodiderat, nõ per omnia paruisset. Plutarchus in apophthegm.

Epictetus.

* Multa extant ab eo de legibus scitè dicta. Inter hæc, legis scopus est bene mereri de vita hominum: non potest autem cuius benefica esse cùm ei beneficiorum accipere libuerit: solis enim obedientibus suam virtutem declarat. Ægri seruator est medicus: iniuriam passi, lex. Leges verissimæ sunt, quæ iustissimæ legi, & principi, & sapientiori cedere decorum est. Anton. & Maxi. ser. de lege.

Theophrastus.

* Dicebat bonos non multis egere legibus. non enim res ipsæ legum causâ, sed leges rerum causâ, ponuntur. Eod. serm.

Alphonsus.

Improbè agere principes dicebat, qui aliis honestè decoreque viuendi legem præscriberent, ipsi verò nihilo temperatiores sese præberent. Innuit autem, non satis esse promulgare leges, etiam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vitæ etiam innocentia cæteris præcedant. Panormitanus libr. 5. de rebus gestis Alphonsi.

Vitoldus Lit. dux.

Vitoldus Lituaniæ dux (qui adeò differentem, moribus & habitu à suis popularibus sese præbuit, vt illos tonderi edicto iusserit, sibi tanquam maiestatis insigne barbam intonsam retinuerit, at quum id non succederet, caput ipse, genásque rasit: capitalem pœnam in eos comminatus, qui suo exemplo barbam aut comam deponerent) dicere solebat. Plebem legi, legem autem principi subiectã esse oportere. Tyrannica sanè vox. Magistratus enim quum legum custos sit, primùm imperatis parere decet, vt subditi habeant exemplum, quod honestè intueantur, & ad legum obseruationem incitentur. Æneas Syl. libr. 4. Commenta. in res gestas Alphonsi.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Subpræfectum Aurelianensem, quo familiariter erat vsus, sæpeque iniustitiæ reum liberarat, quum in eo essent omnia ad perniciem profligata damnari passus est; id adiiciens, Contendi priuatus pro amico: Regnum autem adeptus, leges mihi tuendæ sunt. Annal. Franciæ.

De legum neglectu.

Aristoteles.

Crebrò taxabat Atheniẽses, quòd cùm duas res, frumenta ac leges inuenissent, frumentis vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in ferendis legibus ac tritico. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Anarcharsidi illud tribuitur multò vulgatissimum, quod etiam & Soloni, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè violantur. Valerius libro 7. cap. 2. Laërtius lib. 1. cap. 3.

Agis.

Quum è senioribus quidam, videns priscas leges & instituta vetera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum inuerti, & conteri; id, inquam, cùm apud A-

gidem iam senem deploraret, ioco respondit, Si fit, inquit, quod narras, recto ordine res procedunt. Siquidē ego puer à patre audiui quòd iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaque si rursus inuertuntur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ludens, cæterùm seriò dicebat, se puerum hoc quoque accepisse à patre, nihil esse mirum si præsentibus succedant deteriora: sed mirandum, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem senibus querelam, de rebus in deterius prolapsis, simulque rerum humanarum hanc esse naturam, vt vsque in peius degenerent.

Demonax.

Iurisperito dixit, leges prorsus videri inutiles, vt quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. Erasm. lib. 8. apoph.

Zaleucus.

Vt & Anacharsis & Solon dicebāt, leges aranearum telis similes esse, nam si musca & culex inciderit, retinetur: si verò vespa, aut apis, disrupta tela auolant. Stob. ser. 431. De potentibus in ciuitate. Antonius parte 1. ser. 67. Plut. in Solone.

M. Cato.

Sæpenumero magistratus admonere solebat, vt sumerent pœnas de his qui in leges aliquid peccarent. Plut. in apoph.

Vide apopht. de Pœna neglecta.

De legum renouatione & abrogatione.

Lycurgus.

QVidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, recteq; educati probāt quid pro ratione tēporis expediat. Significans, scripturam non mutari cùm pro varietate occasionū vir probus & sapiēs sæpenumero cogatur mutare consilium. Ea res nominatim præscribi nō potest. Satis est, ciues honestè fuisse institutos, hi sua spontè videbunt quid pro tempore facto sit opus. Plutarch. in Lacon.

De lepidè dictis.

Socrates.

CVm Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tādem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, post tantum tonitru sequuturam pluuiam. Laërt. in eius vita.

Diogenes.

Cùm diutissimè legens tandem eò venisset, vt videret chartam vacuam: Bono inquit animo estore viri, terram video. Alludens ad longa nauigatione fessos, qui recreantur animo, si portus procul appareat. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm in dolio suo, sicco mucidoque pane vescens solus, alios lætitia perstrepentes audiret (erat enim dies festus) tædiosus factus, diu secum de relinquēdo vitæ instituto cogitauit. Sed cum tandem mures videret abrepentes, panis micas edere: Quid tibi displices, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce enim parasitos alis. Idem.

Aristippus.

Ei cùm à Dionysio tres puellæ oblatæ essent, vt optionem eligendi, quam vellet, haberet, omnes domum duxit,

duxit, dicens: ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cęteris præferre. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cuidam qui propofuerat ænigma, vt folueret: Quid ô ftolide, inquit, vis foluam, quòd nobis etiam ligatum exhibet negotium? Idem.

Idem.

Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, fi fum vbiq;. Elufit autem Ariftippus fophifticam quæftionem, an idem corpus poffit effe in multis locis: dum refpondit, non effe periculum ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò quo cupiebat. Idem.

Idem.

Concubinæ dicenti, Sum ex te grauida, refpondit: Iftuc nihilo magis fcire poffis, quàm per denfiffimas fpinas ambulans dicere, hæc me fpina pupugit. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam cùm duras amygdalas duplo vendi confpiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quafi nihil intereffet inter filicem & duram amygdalam. Plut. in Lacon. apoph.

Alius.

Alius quidam Lacon, cùm fe voto obftrinxiffet, quòd fe de Leucate præcipitē daret, confcendit in montē: & confpecta altitudine, fefe auertit. Id cùm illi probro obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus effe. Idem.

Paufanias Cleombroti F.

Cùm poft victoriam à Medis apud Plateas reportatam præcepiffet fuis, vt apponerent cœnā Perficam, quam fibi barbari prius apparauerant: ea cū effet fumptuofiffima: Lurco, inquit, eras ô Perfa, qui cùm tantas haberes delicias, ad noftrā veneris mazā. Erat autem maza, panis genus contemptum ac vulgare. Plutar. in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ illi proximæ clauem draco circunuolutus effet cōplexus, idq; augures affirmarent effe portentum: Mihi, inquit, nequaquā videtur: fed fi clauis fuiffet cōplexa draconē, portentū erat. Lepidè hominū fuperftitionem irrifit, qui fępenumero terrentur his quæ cafu aut fortè fortuna eueniunt. Plut. in Lacon. apoph.

Agathocles.

Ithacenfes cùm nautas apud Agathoclem accufaffent, quòd ad infulā appellentes, pecora quædam abegiffent: Agathocles, Vefter, inquit, rex cùm veniffet ad nos, non tantùm pecudibus abreptis, verùm ipfo etiam paftore exoculato receffit. Alludens ad fabulam Homericam de Vlyffe, qui Polyphemum Cyclopem excæcauit. Plut. in apoph.

Auguftus Cæf.

Cùm ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretque populari rumore fparfum, pecuniam haud paruam ipfi à Cæfare datam: Sed tu, inquit, noli id credere. Lepidè fignificans, fe nequaquā id daturum, quod apertè petere non auderet. Suetonius in eius vita. *Idem.*

Suprà de Ambiguè, facetè & iocosè dictis. *Vefpafianus.*

Infrà, tit. de Curiofitate.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Extant eius lepidè dicta collecta & edita libro peculiari ex annal. Frāciæ defcripto. Hæc autem quod grauia & memoranda effe videantur, ad peculiares fuos locos retulimus, vt ex indice conftat.

Vide apoph. de Ambiguè, argutè, facetè, & iocosè dictis.

De liberalitate.

Bion.

SEmper dicebat esse optabilius suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere. Sensit felicius esse dare, quã accipere. Laërt. li. 4. ca. 7.

Diogenes.

Cùm à Platone petiisset paululum vini, simulque caricas, Plato misit lagenam plenã vino. Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, Quot sint duo & duo? respondes, viginti. Ita non secundum ea quę rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Si quando egebat pecuniis eas ab amicis accipiebat. at suggillantibus eum quòd præter philosophi dignitatem peteret, quod esset mendicorum: Imò, inquit, non peto, sed repeto, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuum, aut depositũ. Amicus autem egẽti amico dans, non donat, sed reddit quod debet, quisquis enim in tali casu pecuniam seruat, rem alienam detinet. Ibidem.

Idem.

Illi etiam tribuitur hoc ænigma, manus non esse porrigendas amicis complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus, sed comitati comitem adiungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos dicuntur δεξιοῦσθαι, quasi dicas dextrare. Laërt.

Aristoteles.

Cuidam increpanti, quòd homini malo dedisset eleemosynam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum: Etiam improbis in necessitate succurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere. Maxim. ser. 8.

Xenophon.

Dicere solebat, multò præclarius ac laudabilius esse, beneficiorum, quàm trophæorum multitudinem post se relinquere. Stob. serm. 46.

Arcesilaus.

Quum Apellem Chium ægrum inuisens, etiam egere sensisset, postridie reuisit illum, decem drachmas secum adferens, & proximè assidens: Hic nihil est, inquit, præter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali clam deposuit drachmas, ab ancilla paulò post repertas. Tunc æger, hic est, inquit, Arcesilai ludus. Erasmus libr. 6. apophthegm. ex Plutarcho.

Agesilaus.

Sibi multò iucundius esse dicebat, si milites suos ditaret, quàm si ditesceret ipse. Plutarchus in Lacon. apoph.

Anaxilaus.

Interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esset felicissimum? respondit, In conferendis beneficiis nunquam vinci. Stob. ser. 46.

Timandridas.

Quum peregrinationem suscepisset, familiæ procurationem filio delegauit. Deinde reuersus postquã rem multis partibus auctiorem reperisset, quàm antea fuisset, multos dixit ab illo deos & familiares atq; hospites iniuriis affectos. Etenim quæ in facultatibus supererãt, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verùm dum (inquit in viuis agis, pauper atq; egenus videris. At quum eris vita defun-

functus opes & diuitiæ rei familiaris deprehēsa, turpitudinem tuam aperient. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Cyrus.

Cùm quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis. Quidam verò quærente, Cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornamētum aptum esse putabo. Maxim. serm. 6.

Artaxerxes Longimanus.

Dicere solebat, Regalius esse addere, quàm adimere. Sentiens, principe dignius esse, honores & opes eorum quibus imperāt, augere potiùs, quàm imminuere. Plutarch. in reg. apopht.

Dionysius senior.

Quum ad filium ingressus, cōspexisset vasculorum aureorū & argenteorum magnā vim, exclamans: Non est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, absque ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam verò maximè conciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus, putabat esse felicius, habere argentum & aurum, quàm amicos. Plut. in apoph.

Dionysius iunior.

Quum sæpe pecuniā Platoni daret, atque is nunquam acciperet: Aristippus, qui aderat, Tuto, inquit, liberalis & munificus est Dionysius. Bruson. lib. 2. cap. 21.

Artaxerxes.

Quum Satibarzanes Artaxerxis à cubiculis, quiddam minus iustū ab eo peteret, sentiretq; rex illū hoc facere solicitatū triginta Daricorum millibus, quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, eáque dedit Satibarzani, dicens, accipe ô Satibarzanes: nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum 200. ęris alieni talenta sibi cōflasset, non antè nauē conscendit, quàm rebus amicorum pēsatis huic quidem agrum, illi villam, alteri domorum prouentum, alteri portoria elargitus est. Absumptis igitur ac distributis ferè regiis opibus omnibus, rogatus à Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander, Superest mihi spes acquirendi maiora. Plutarch.

Idem.

Dotibus plurimis cōmilitones donauerat: æsq; alienū militibus, quod conflauerat, quum dissoluere vellet, ac propterea vt darēt nomina iussisset, multis ex illis, ne apud regē intemperantię vitium subirent, nomina sua dare noluerunt. Id quum Alexādro innotuisset, increpata illorum diffidentia, Non decere, ait, ementiri in populares suos. Q. Curtius.

Idem.

Interrogatus à quodā, vbinā suos thesauros haberet? amicos ostendēs, ait: In scriniis. Summa enim liberalitate suos amicos semper ornauit. Maxim. serm. 6.

Orsines.

Quum Alexandrum & huius amicos muneribus amplissimis honorasset, Bagoæ eunucho nihil dedit: sed admonitus ab amicis, quòd is Alexādro cùm primis esset charus, respondit, se regis amicis honorem habere, non scortis: nec apud Persas esse moris, vt viri mares ducāt. Agnoscas in

hoc satrapa mentē Cyro generis authore dignam. Honorare nouerat, adulari nō poterat: quum hodie quoq; cernantur in aulis, qui scortis, morionibus ac lenonibus principū plus deferant honoris, quàm genere ac virtute pręcellentibus viris. Eras. lib. 8. apopht. ex Q. Curtio.

Alexander.

Anaxarcho philosopho iusserat quæstorem dare quantumcunq; ille postularet: cúmq; quęstor audita postulatione turbatus, Alexandro indicasset philosophum petere centū talenta: Rectè, inquit, facit, sciens se amicum habere, qui tantum dare & possit & velit. Hîc dubites, vtrum potius admirari oporteat, regiámne liberalitatem in donando, an philosophi improbitatem in postulādo: nisi malumus hāc vocare fiduciam. Plut. in apopht.

Idem.

Quum cuidam vrbem donaret, dicente eo cui donabatur, Non conuenire fortunæ suę: Non quæro, inquit rex, quid te accipere decet, sed quid me dare. Seneca.

Idem.

Perillus, vnus ex amicis Alexandri, filiabus suis ab Alexādro dotem petiit. iussit rex, illum capere talenta quinquaginta, cúmq; is respondisset, Decem satis esse: Tibi quidē, inquit, satis est tantùm accipere, mihi verò non satis est tantùm dare. Pręclarè dictum, nisi virtutis indolem ambitio vitiasset, Plut. in apoph. Seneca.

Idem.

Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono misit: ea quum ille recusasset accipere, dicens sibi non esse opus: interrogauit, an ne amicū quidē vllum haberet, cui esset opus? Nam mihi, inquit, vix Darij opes in amicos suffecerunt. Hic vtrius animū magis admirari conueniat, nondum statui: regísne tam ad liberalitatem propensum, an philosophi qui tantum munus à tāto rege vltro delatum remiserit. Plut. in apoph.

Ptolemæus Lagi F.

Maxima cum voluptate amicos suos locupletes fecit. vnde à quibusdam ob id reprehensus, Melius est, inquit, ditare quàm ditescere. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Antigonus.

Aristodemo, qui vnus ex amicorū regiorū numero fuit, è coquo vt putabatur prognatus, suadēti vt impendiis ac largitionibus aliquid detraheret: Verba tua, inquit, Aristodeme ius olent. Subindicās, coquorū esse parsimoniam, non regum, proinde illum tali consilio non meminisse, cuius esset amicus, sed quo esset patre natus. Plut. in apoph.

Scipio Nasica.

Cùm ad poëtam Ennium venisset, eíque ab ostio quęrenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi nō esse: Nasica sensit illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulās abiit. Ac paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi nō esse. Tum Ennius: Quid? tamen ego vocem tuam audio, & agnosco. Hic Nasica: Næ tu homo es impudens? ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi. Erasm. lib. 6. apoph.

Lucullus.

Cùm ob nimiam liberalitatē reprehenderetur ab amico, respondisse fertur: Benemeritis semper parem remetiendam esse gratiam. Plutarchus.

Galba.

Delectatus inter cœnandum tibicine Cano, iussit loculum ad se afferri, & acceptos nummos in Capi manus imponens, dixit: Non ex publicis, sed ex priuatis te dono pecuniis. Sueton.

M. Antonius.

Filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vasorum vim: quæ cùm ille recusaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem nō probaret, Quid times, inquit, puer, accipere? An nescis, eum qui dat, filium esse Antonij? Plut. in Antonio.

Idem.

Prodigiosè profusus, dicere solebat, Amplitudinem imperij Romani non per ea quæ acciperet, sed per ea quæ daret illustrari. Ea vox excelsi animi videri poterat, nisi ab Antonio fuisset profecta. Plutarchus in Anton.

T. Vespasianus.

Interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis? respondit, nō oportere quenquam à Cæsare tristem discedere. Sueton.

Alex. Seuerus.

Ei qui nihil petebat, Quid est, ait, quod nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me queraris. Voluit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid, digni sint qui ex principis liberalitate amplissima accipiant munera. Lamprid.

Constantinus Chlorus.

* Vtilitati ac commodis prouincialium & priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus dixit, se thesauros sibi parare, dum amicos diuites redderet; ita Constantius in ore sæpe habuisse fertur, Melius esse opes publicas à priuatis haberi, quàm intra vnū ærarium possideri. Eutrop.

Alphonsus.

Ei cùm à quodam deferrentur aureorum decem millia, dixissétque qui fortè aderat, ea duntaxat summa se diuitem & beatum fore: Accipe, rex inquit, quantacunque ea est, & beatus esto. Panor. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset Vespasianum Cęsarem, eam diem se perdidisse solitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset: egisse gratias dicitur Deo optimo max. quòd eo modo nec diē ipse perdidisset. Panor. lib. 2. de reb. gestis Alphonsi.

Sigismundus imp.

Promissa veterano militi exigenti, cùm diceret, At immoderata fuit tua petitio: respondit miles, Poteras negare cùm peterem, non autem sine turpitudine quod promissum est, rescindere nō poteris. Tum Sigismundus: Si ex duobus alterum me ferre oportet, leuius rerum, inquit, quàm famæ iacturam subibo. Fuit enim in Sigismundo tanta liberalitas ac munificentia, quāta in nullo antea principum. Æneas Syluius lib. 3. commentariorum de reb. gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Beneficentia & Munificentia.

De liberè dictis, seu de loquendi libertate.

Bias.

NAuigās cum hominibus impiis, tempestate correptis, aliis ad

deos clamãtibus,Bias: Silete,inquit, ne Dij vos homines ſceleroſos hîc nauigare ſentiant.Laërt.lib.1.cap.6.

Idem.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adoleſcens viros abduxiſſet ab vxoribus, iuuenis verò factus vxores à viris.Laërt.lib.6.cap.7.

Crates.

Alexandro percontãti,num cuperet reſtitui patriam ſuam?Quid opus eſt,inquit? Fortaſſis alius Alexander reſtitutam diruet. Laërtius libro 6. cap.5.

Ariſtippus.

Percontatus à Dionyſio,cur in Siciliam veniſſet,relicto Socrate? Vt, inquit,quæ habeo,impartiã: quæ nõ habeo,accipiam.Laërt.lib.2.cap.8.

Idem.

Iuſſus aliquando ex ſua philoſophia nõnihil proferre quúmque detrectantem vrgeret Dionyſius:Ridiculum, inquit, ſi quidem me vt de Philoſophia loquar rogas,& quando oporteat me loqui doces. Laërt. lib. 2.cap.8.

Idem.

* Sciſcitatus, quẽ fructum percepiſſet ex philoſophiæ ſtudio? Quod cum quibuſlibet(inquit)liberè loqui poſſum.Laërt.ibidem.

Zeno Cittieus.

Dionyſio cuidam dicenti, cur me vnum omnium non corrigis?Non enim,inquit,tibi credo. Subindicans, ſibi non eſſe ſpem, illum, ſi corrigeretur, fore meliorem.Laërt.lib.7. cap.1.

Idem.

Accuſatus, quòd in perniciẽ Nearchi tyranni coniuraſſet, & in quæſtionibus iuſſus edere nomina coniuratorum, nominauit pleroſque illi amiciſſimos. De his cùm tyrannus ſumpſiſſet ſupplicium, rogarétque num quis ſupereſſet? Tu ſolus, inquit, Reipublicæ pernicies.Laër.lib. 9.cap.5.

Pythagoras.

Cùm quidam ad Pythagoram dixiſſet, Nimiũ me irrides: Atqui,inquit,lienoſis acria & acerba proſunt, dulcia verò nocent.Max.ſerm.31.

Democritus.

Libertatem in dicendo,ingenuitatis ſignum eſſe dicebat: ſed occaſionis diuerſitatem, habere periculum. Stob.ſerm.11.

Idem.

Quum pro Athenienſibus apud Philippum legatione fungeretur, liberéque loqueretur. Philippus,Metuiſne, inquit, ne tibi caput iubeam amputari? Non,inquit: nam hoc ſi mihi abſtuleris, patria ipſa mihi immortale pro hoc reponet. Maxim. ſerm.31.

Idem.

Quum apud Dionyſium quęreretur, quod æris genus eſſet omnium optimum? Ex quo,inquit,Athenienſes ſtatuas fecerunt Harmodio & Ariſtogitoni. nimium liberè ſignificans, tyrannos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienſes illis ſtatuas erexerunt.Item Antiphonti & Diogeni tribuitur tum à Plutarcho, tum à Laërtio. Laërt. lib. 9.cap.7.

Democrates.

Furẽ ab vndecim viris abduci videns, Vah,miſer, inquit,cur tantula furatus es, & nõ potius magna vt tute etiã abduxiſſes alios?Stob.ſer.11.

Anaxarchus.

Inuiſum habuit Nicocreontẽ Cypri tyrannum. Itaque quum in cœna quadã Alexãder rogaſſet, qualis illi videretur?Præclara,inquit,ſed oportuit

tuit & ſatrapę cuiuſdam caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat, à quo etiam poſtea crudeli mortis genere è medio ſublatus eſt.

Empedocles.

Ad quendam dicentem quòd nullum ſapientem reperire poſſet: Non mirum eſt, inquit. Oportet enim, vt ille primùm ſapiat, qui ſapientē quęrit. Laert. lib. 9. cap. 2. Anton. in Meliſſa, par. 1. ſer. 50.

Ariſtippus.

Socrate perſtringente vnguentis delibutos, Phædon quæſiuit, quis eſſet ille vnguentis delibutus? Ego, inquit, Ariſtippus infelix, & me multò infelicior Perſarū rex. Laer. lib. 2. c. 8.

Plato.

Diu in Sicilia commoratus, cùm à Dionyſio, cui ſemper familiariſſimus fuerat, vocatus eſſet ad cœnam, & inter alia, quæ cœnantes fabulantur, Dionyſius interrogaret, num etiam apud Athenienſes in philoſophorum conuentu Dionyſij mentionem facerent? Plato ſubridens, reſpondit: Nunquàm philoſophos, qui Athenis viuūt, ita vacare, aut de tam vili materia inter eos tractari poſſe, vt loqui de Dionyſio valeant. Liberè & apertè vitam eius, vt dignus erat, reprehendens. Plutarch.

Idem.

Cùm Dionyſio Hermocratis filio de tyrannide differens, ait, non ſtatim eſſe præſtantius, quod vni tantum ſit vtile, niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus tyrannus dixit, οἱ λόγοι σοῦ γεροντιῶσι. id eſt, verba tua ſapiunt ſenium. Contrà Plato, οἱ δὲ σοῦ τυραννιῶσι, id eſt tua verò tyrannidem, ſapiunt. Laert. lib. 3.

Socrates.

Dicebat opportunam occaſionem linguæ liberæ, vt tempori, maiorem conciliare gratiam. Item, Neque gladiū obtuſum, neque loquendi libertatem infructuoſam eſſe debere. Item. Vt minimè ſolem è mundo, ita neque dicendi fiduciam à recta inſtitutione tollendam. Item. Sicut pallium ſordidum non obſtat corpori, quo minus ſanū & quadratum ſit: ita paupertas nihil orationis fiduciam prohibet. Stobæus, ſer. de fiducia & libertate dicendi.

Diogenes.

Aliquando in Antiſthenem incidens, reprehendit ipſum, vt in dicendo remiſſiorem ſe multò, & qui vix etiam altum clamās exaudiretur. Seipſum verò tubam conuiciorum appellabat. Cui verbis ſe vlciſcens Antiſthenes, pro tuba ſe ſimilem eſſe reſpondit veſpis, quæ ſonum quidem alis haud magnum edant, centrum tamen habeant acerrimū. plurimum verò libera Diogenis linguæ promptitudine delectabatur. Stobæus ſermon. 11.

Idem.

Dicere ſolebat: Canes quidē mordent inimicos, ego autem pro libertate mea amicos, vt incolumes ſeruem. Stob. ſerm. 11.

Idem.

Idem ab Eritio petiit quiddā magni, qui quum ex more his verbis negaret: Faciam, ſi mihi perſuadere poſſis. Si poſſim, inquit Diogenes, iā pridē tibi perſuaſiſſem, vt te ſuſpenderes. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multique cingerent illum ob ſpectaculi nouitatem, ac ſubinde acclamarent, Canis Canis Canis: Imò, inquit, vos potius eſtis canes, qui prādentem circunſtatis. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum regẽ veniret, recuſauit. At Perdiccæ præfecto minitãti necem, ni veniret: Nihil, inquit, magni feceris, ſiquidem & cantharis & phalangium idem poſſunt. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm captiuus in caſtra ad Philippum Macedoniæ regẽ deduceretur, ac à rege interrogaretur quíſnam eſſet? reſpondit, ſe exploratorem eſſe ad ipſum profectum, vt inſatiabilem eius rapacitatẽ videret. Qua loquendi libertate victus Philippus, ſtatim eum dimitti iuſſit. Plut.

Idem.

Spartanus quidam hoc Heſiodi carmen laudibus in cœlum efferebat, quod ita habet,

Οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτο, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Non vel bos pereat, etiamſi vicinus malus adſit.

Idque audiente Diogene: Atqui, inquit, Meſſenij cum bobus ſuis perierunt, & vos illorum eſtis vicini. Notauit autem liberè turpiſſimos Spartanorum quorundam mores. Ælian. lib. 9. de Var. hiſt.

Ariſtoteles.

Caliſthenem diſcipulum liberiùs multa dicentem apud Alexandrum, Homerico carmine admonuit,

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ᾽ ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec malè diuinauit, nam libertas illi fuit exitio. Laer. lib. 5. cap. 1.

Cleanthes.

Inconſtantiam Arceſilai præſente rege adeò liberè reprehendit, vt diceret hominem aliud loqui, aliud facere. Laert. lib. 7. cap. 2.

Ariſtides.

Cùm liberiùs quædam in Dionyſium ſeniorem dixiſſet, res ad regem delata eſt. vocatus igitur Ariſtides à rege irato, mortémque minitanti, cũ interrogaſſet an facti pœniteret: Nequaquam, inquit, vlla pœnitẽtia tangor. Bruſon. lib. 2. cap. 1.

Ariſtonymus.

* Dicente quodam, plus ſatis ab ipſo illudi ſibi: At etiam lienoſis, inquit, acria & amara ſalubria, dulcia verò noua ſunt. Stobæus.

Idem.

* Perinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac ſi ex abſynthio tolleret acrimoniam. Anton. & Maxim. ſermon. de libertate reprehen.

Menedemus & Aſclepiades.

Menedemus Eretrienſis à Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad ſolenne conuiuium, cum Aſclepiade amico, cæteríſque philoſophis, dixit: Si honeſtum eſt tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri: ſin minus, etiam nunc fruſtra fit. Ad id quum tyrannus reſpondiſſet, diem illum eſſe ſibi feſtum, eoque ſingulo quoque menſe vacare audire philoſophos: liberius reſpondit Menedemus, Hoc poſtulare ſacrificium, vt per omne tempus audiret philoſophos. Quid multis? Eò proceſſit hominis libertas, vt niſi tibicen quiſpiam eos auocaſſet, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur, Aſclepiades dixit, Tibicinis modulatio ſeruauit nos, Menedemi libertas perdidit. Laert. lib. 2. cap. 18.

Phocion.

Cùm per totam vrbem diſſeminatũ eſſet, à Delphico oraculo reſponſum eſſe, Vnum Athenis virum eſſe, qui aduerſo omnibus aliis ciuibus

animo

animo esset: & cui præsentium rerum administratio inuisa esset, ac cùm hinc inde quærerent, quísnam is esset? Ego sum, inquit, cui planè nihil placet eorum quæ id tempus in administranda vestra republica geruntur. Plutarch.

Demosthenes.

Ingenuis hominibus nihil infelicius accidere posse dicebat, quàm si dicendi libertatem amittant. Stobæus serm.11.

Phocion.

Cùm aliquando Athenis non ad gratiam, sed ad vtilitatem concionaretur, ei Demades orator dixisse dicitur: Si populus insanierit, te occidet. Cui Phocion: Te verò, si sapiet, Maxim. serm.31.

Simonides.

Pausaniæ Lacedæmoniorum regi subinde de rebus à se gestis glorianti, tandem & Simonidem per irrisionem hortanti, vt aliquid sapienter ipsum admoneret: Moneo, inquit, vt te memineris esse hominem. Erasm. lib.6. apoph.

Lycurgus.

Ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm vt populus interdum ferre posset. Itaque cùm aliquando populi strepitu exploderetur è suggestu, exclamauit, O Corcyræa scutica, quàm multis talentis digna es! Notans populum, à quo eiiciebatur, magnæ quidem authoritatis ac nominis esse, sed inutilem rebus gerendis. Erasm. libr.8. apoph. ex Plutarch.

Theocritus.

Quendam ineptum poëtam recitantem carmina auscultans, interrogatus ab eo, quænam ei placerēt? respondit, Quæ omisisti. Antonius in Melissa, part.1. ser.50.

Philoxenus.

Suprà titulo de Constantia.

Timotheus Cononis. F.

Aristophontem Atheniensem, eloquentem quidem illum, sed luxuriosum hominem, acerbissimè increpauit hisce verbis: Cui satis esse nihil potest, ei ne turpe quidem videtur esse quicquam. Stob. ser.11. ex Ælian.

Hippocrates.

Hippocrati quidam persuadere conabatur, ad Xerxem proficisci, bonum dominum appellans. At ille: Ne bono quidem domino mihi opus est. Stob. ser.11.

Anonymus.

Cùm iuuenis in theatro gloriaretur, & sapientem se prædicaret, vt qui cum multis sapientibus conuersatus esset, respondit quidam, Et ego multis diuitibus conuersatus, non tamen diues sum. Anton. in Melissa, part.1. ser.50.

Lasus.

Cùm indoctus quidam pictor ei diceret, Opere tectoria illine domū tuam, vt ipsam depingam, respondit, Minimè: sed tu prius eam depinge, vt illinam postea. Anto. part.1. Melis. ser.50.

Anonymus.

Tarentini iuuenes cùm multa de Pyrrho rege securius inter cœnā locuti essent, & is iam facti rationem reposceret, posteaquam res neque negari, neque defendi posset, vnus ex his, Imò, respondit, nisi lagena defecisset, occidissemus te: qua loquendi libertate rem seriā cùm in iocum vertisset, tota inuidia criminis dissoluta est. Quintil. libr.6. capit. de Risu. Plutarch.

Theodorus philos.

Fertur, cùm Theodorus, qui certas ob causas impius cognominatus

est, Athenis profugus, venisset ad Lysimachum, & quidam ex optimatibus eam fugam exprobrasset, simúlque fugę causam, quod negaret deos, & iuuentutem corrumperet, respondisse: Non profugi, sed idem mihi accidit quod Herculi. Nam & ille ab Argonautis fuit expositus, nō ob crimen vllum, sed quòd vel solus esset iustum onus nauis, & cæteri vectores vererentur ne prægrauata subsideret: Ita ego, quoque migraui propter magnanimitatem, quam cùm Atheniensium rectores non valerent assequi, inuidere maluerunt. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

* Lysimacho minitante ei necem, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stobæus ser. 2.

Demades.

In pugna ad Chæroneam à Philippo captus, eique commendatus, cùm Philippus inter pocula hæc verba iactaret: Vbi nunc est nobilitas & præstantia ciuitatis Atheniensium? Cognosceres, dixit, ô rex, ciuitatis vim, si Philippus Atheniensibus, Chares autem Macedonibus imperaret. Stob. ser. 52.

Anonymus.

Lacon quidam audiens à quodam Pindaro scriptum esse, Græciæ fulcimentum esse Athenas: Ruituram mox Græciam dixit, si tali fultura niteretur. Plutarchus in Laconicis.

Idem.

Lacedæmones cùm vnum tantùm legatum ad Demetrium regem potentissimum misissent, rex contemptum se arbitratus, interrogauit cur solus in regis conspectum prodire auderet. Cui legatus, an non satis est (inquit) vnum ad vnum? Bruson. lib. 2. cap. 1.

Pelopidas.

Ab Alexādro Pheræo captus cùm haud arcta custodia teneretur, per id tempus populos Alexandro subditos solicitare non desinebat, monebátque breui Alexandrum pœnas daturum. Quod cùm Alexander resciuisset, misissétque qui Pelopidam monerent, nisi linguam compesceret, fore vt ei mortis causam afferret: nuntio respondit, Alexandro referret, Pelopidam mirari, quod tam diu distulisset, cùm ipse adeò in eum hostili animo esset, vt si vnquam euadendi facultas daretur, ad dandas pœnas pro eis quæ impiè in populos suos nulla eorū culpa ederet, ipsum coacturus esset. Paulo post Pelopidæ opera Alexander à suis interemptus fuit. Fulgosius libro 6. ex Plutarcho.

Idem.

Ab Alexādro captus, tyranni nuntiauit, absurdum esse vt alij interficerentur, ipse autem solus superstes esset. Alexander igitur re intellecta, interrogat, cur mortem optaret? respondit Pelopidas, Tu diis omnibus inuisus cùm sis, cur non prius mori optas? Brusonius libro 2. cap. 2. ex Plutarcho.

Idem.

Infrà de morte contemnenda.

Idem.

Thebe Alexandri Pheræi vxor, cùm ad visendum Pelopidam, qui ab Alexandro in vinculis tenebatur, descendisset, ac dixisset Pelopidæ, Miseret me tuæ vxoris: & me (respondit Pelopidas) tui, quòd libera cùm sis, Alexandrum feras. Plut. in apoph.

Philotes.

Cum à Lysandro, qui eum bello cœperat,

cœperat, interrogaretur, quid is meritus esset, qui de Lacedæmoniis tantum, vt ei vitio dabatur, oblocutus esset: Interritus respondit, O Lysander, noli eum accusare qui iudice careat, sed iam tandē aduersum me id exequere, quod ipse iam in te fecissem, si tam tu in mea manu esses, quàm ego in tua sum. Quamobrem eum Lysander occidi iussit. Fulgosius lib. 6. ex Plut.

Philoxenus.

Cùm Dionysij carmina paulo liberiùs reprehendisset, ob eam causam lapidicinis adiudicatus est. Deinde reuocatus, ac iterū ad eius carminum recitationem admissus, non multùm immoratus surrexit. Quærenti autem Dionysio, quónam abiret? Ad Latumias respondit. Stob. serm. 11.

Themistocles.

Puer adhuc cum quodam tempore è ludo literario rediret, obuiam Pisistrato tyranno factus, de via decedere noluit. Vnde cùm grauiter à pædagogo obiurgaretur, liberè respondisse fertur; Nunquid hæc via ei non sufficit? Ælianus de Varia historia lib. 3.

Demaratus.

Improbo quodam intempestiuis cum interrogationibus cauillante, ac idem sæpius iam rogante, quis optimus esset Spartanorum? Qui tibi, inquit, longè dissimillimus est. Plut. in Lacon. Brus. lib. 3. cap. 16.

Idem.

Eo tempore quo Philippus Macedonum rex ortis discordiis cum vxore & filio dissidebat, interrogatus à Philippo, quàm bene inter se Græciæ ciuitates conuenirent? Liberè respondit, Magnæ sanè tibi curæ est, Philippe, vt de Græcorum concordia certior fias. Siquidem id ad te pertinet, postquam cum coniuge tua ac filio tam concorditer, tantóque in amore viuis. Fulgo. lib. 6. ex Plutarcho.

Anonyma.

Macedonica quædam vetula ad Demetrium regem veniens, vt quid mali accidisset indicaret: audiénsque à rege, iam otium sibi non esse, respondit, Noli igitur rex esse. Fulgo. lib. 6. ex Plut.

Chæreas.

Cùm ei aliquando iratus Ptolemæus rex atrociter minaretur, suam libertatē non minoris faciens quàm potentiam regiam, respondit: Ægyptiis impera, ego te tuámque iram nil moror. Habent enim regiū quiddam generosæ animæ, quarum splēdorem nec fortunę obscurat iniuria, quod decet opponi amplis dignitatibus, ad retundendam liberis dictis superbiam. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Demonax.

Proteo cuidam obiicienti, quod morderet omnes, nec tamen Cynicum viueret: Amice, inquit, non viuis hominem. Eras. lib. 8. apoph.

Dercillidas.

Missus à Spartanis ad Pyrrhum regem legatus, cùm Pyrrhus grauibus verbis eum vrgeret, vt Lacedæmonij Cleonymum regem, quē pepulerant, in regnum reciperent: nulla regiæ dignitatis ratione habita respondit, Si Deus es, Pyrrhe, nobis minimè timendum à te ducimus, nam cùm iustam habeamus causam, Deus qui iustus est, nihil aduersus nos molietur: quòd si non Deus, sed homo es, melior profectò non es, & propterea tantopere nobis formidandū non est. Fulgos. lib. 6. ex Plut.

Lysander.

Megarensi cuidam in publico cõuentu liberiùs aduersus ipsum loquenti: Tua verba, inquit, amice opus habent ciuitate. Plut.

Theodorus philos.

Lysimachus Macedo cũ mortem ei minatus esset. Theodorus ad regem ait, Istis purpuratis & aulicis tuis mortem tam crudelem minare, qui digni sunt, vt inhonesto mortis genere claudant diem extremum. Bruson. lib. 2. cap. 1.

Eteocles.

Antipater, post Agin bello superatum, cùm obsides petiisset pueros quinquaginta, Eteocles Ephororum omnium nomine liberè respondit: Si acerbiora more imperaueris, citius moriemur. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Antipater cuidam rustico librum de felicitate exhibenti, non otium sibi esse dixit. Cui ille, Ne regnato quidem igitur, si non fueris otio. Stob. serm. 11.

Demades.

Videns Philippum multo vino madidum, cum amicis saltantem, regem accedens, ait: Non pudet te ô rex cùm fortuna tibi Agamemnonis personam induerit, te factis agere Thersiten? Fuit autem Thersites omnium Græcorum deformosissimus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Idem.

Infrà de Regnandi libidine.

Epicharmus.

Hiero tyrannus cùm aliquot è familiaribus occidisset, paucis post diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, cùm immolares amicos, non me vocabas. Solent, qui sacrificant, splendidum epulum apparare, ádque id rogare amicos. Periculosa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti, quàm dicenti. Plutarch. in apophtheg.

Zeno Cittieus.

Dionysio cuidam dicenti, Cur me vnum non corrigis? Zeno Cittieus respondit: Quia tibi non credo. Subindicans, sibi planè nullam spem esse resipiscentiæ. Laert. lib. 7. cap. 1.

Anonyma.

Syracusani cùm Dionysij tyranni exitium, propter nimiam morum acerbitatem exoptarent; mulier quędam sola deos quotidie orabat, vt superstes esset. Quam cùm interrogasset Dionysius, cur tam assiduè pro tyranni vita preces funderet? Liberè respondit: Ne multo deterior tibi succedat. Cùm enim antè te grauem tyrannum haberemus, carere eo cupiebam, quo interfecto, tu qui multò deterior es, eius successor factus es. Ita etiam timeo, ne te mortuo deterrimus regnum occupet. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Anonyma.

Suprà de Ebrietatis variis affectibus.

Diogenes.

Quum Alexãder Magnus ad Diogenem venisset, eúmque salutasset, percontatus est Diogenes, quisnam esset? quúmque ille respondisset, Ego sum Alexander ille rex: At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus superbiens sua libertate quàm Alexander suo regno. Interrogatus autẽ, curnam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo. Iterum Alexandro quærente, num quid vellet? Secede paulisper, inquit, nec mihi vmbram facito.

Laertius lib.6.capite 2. Seneca, Plutarchus.

Antagoras.

Suprà de Conuiciis in ipſum authorem retortis.

Paulus Aemylius.

Conſul aduerſus Perſeum Macedoniæ regem creatus, cùm mos eſſet in eiuſmodi rebus populoRom.gratias agere: vt ſuam in dicendo libertatem ſeruaret, virtute & innocentia ſua fretus, ad populum dixit de duobus conſulatibus, quos erat adeptus: Primum ſe ſui ipſius gratia petiiſſe, hunc autem ſecundum ab ipſo populo delatum eſſe. Huius igitur poſtremi cauſa gratias non agere. Quin potius ſi quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, eum eligeret. Verùm ſi quid in eius virtute ſpei repoſuiſſet, ſine verbis dicto eius audiens eſſet. Plutarch.in eius vita.

Scipio Africanus.

Interrogatus quid de Tiberij Gracchi morte (cuius ſororem in matrimonio habebat) ſentiret? Iure cæſum, reſpondit. Cuius dicto cùm concio tribunitio furore inſtincta violenter ſucclamaſſet, Taceant, inquit, quibus Italia nouerca eſt. Orto deinde murmure: non efficietis, ait, vt ſolutos verear, quos alligatos adduxi. Paterculus & Plut.item Valer. max.lib.6.cap.2.

Q.Flaminius.

Cùm aduerſus Philippum Macedoniæ regem bellum gereret, & in tractanda pace delectus ad colloquiũ locus eſſet: Philippus fraudem veritus, obſides à Flaminio petiit, affirmans Romanis multos eſſe Flaminios, ſed apud Macedones eſſe vnum Philippum. Ad quem Flaminius ſtatim reſpondit, ipſius Philippi culpa accidere, qui amicos & propinquos omnes interemiſſet. Romano, id eſt libero verbo crudelitatem atq; perfidiam Philippo improperauit. Plutarchus.

C.Fabricius.

Suprà tit. de Auaritia & de fide ſeruanda.

L.Craſſus.

Cùm in curia à Philippi conſulis lictoribus caperetur, reiecto lictore: Non es, inquit, mihi Philippe conſul, quia nec ego tibi ſenator ſum. Cic.lib.3.Offic.Val.max.lib.6. cap.2.

Granius.

M.Druſo tribuno plebis homini potentiſſimo, ſed multa in Rempub. molienti, quum ab eo, vt fit, ſalutaretur his verbis, Quid ais Grani? Imò verò, inquit, Tu Druſe, quid agis? Vtrunque refertur à M. Tull.in oratione pro Cn.Plancio. Eraſm. lib.6. apoph.

Idem.

Quum P.Naſica tum conſul, cuius iuſſu iuſtitium in medio foro edixerat præco Granius, rogaret eum domum deſcendentem, quid triſtis eſſet? an quòd auctiones eſſent? Imo verò, inquit Granius, quòd legiones. notans eum, quòd armis rem gereret. Libera ſanè vox præconis in conſulem, ſed eximiæ moderationis exemplum, hoc impunè licuiſſe præconi. Eraſ.lib.6.apoph.

Catulus.

Infrà apopht. de Oratione incompoſita.

Iulius Cæſar.

L.Sylla ſedente pro tribunali, cùm prætor eſſet, atque Cæſari adhuc priuato iratus diceret, ſe officio ſuo vſurum: reſpondit Cæſar; Rectè tu appellas officium, quod pecunia tua comparaſti. Neq; enim magiſtratus

maiestate deterritus est, quin ei qua arte magistratum esset assecutus coram exprobraret. Plut.

Q. Catulus.

Suprà tit. de Crudelitate.

Priuernatum legati.

C. Plautius consul de Priuernatibus, qui à Romanis desciuerant, ad senatum retulit: ac variantibus sententiis quidam Priuernatum legatos percontatus est, quam pœnam viderentur meruisse? Eam, inquit è legatis vnus, quam merentur qui se libertate dignos censent. Hic consul: Quid, inquit, si vobis pœnam remittimus, qualem vobiscum pacem habituri sumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam: sin malam, haud diuturnã. Eras. li. 6. apoph.

Diphilus.

Suprà tit. de Audacia.

L. Philippus.

Quum in Sertorium in Hispaniã Pompeium proconsulem mitti orasset, admiratúsque quispiam è patribus interrogaret Philippum, an dignum existimaret Pompeium proconsule in Hispaniam mitti: Non proconsule, inquit, sed pro consulibus. Apertissimè indicans, vtrunque cõsulem esse ad hoc munus subeundum inutilem. Plut.

Cn. Piso.

Cn. Piso, iuuenis etiamnum. Manilium Crispum reum egit, euidenter nocentem: eúmque licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quòd videret illum eripi gratia Pompeij, qui Manilio reo aderat. Itaque quum Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Pisoni, qui non vereretur nobilem & opulentum, atque ipsi cùm primis amicum, ad iudices pertrahere dixisset, Quin eadem opera me quoque accuses: intrepide respondit Piso, Da vades reipub. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priùs quàm Manilij deferam. hic elegans epiphonema subiicit Valerius Maxim. Eodem inquit, iudicio duos sustinuit reos, accusatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum professione. Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

Cn. Lentulus.

Infrà de Potestate & potentia.

Pompeius.

Partis iam multis victoriis, cùm iam triumphum peteret, Sylla dictator restitit, contra legem id fieri ac consuetudinem receptam dicẽs. Cui Pompeius ait, se ab incepto non discessurum, cùm plures essent qui orientem, quàm qui occidentem solem venerarentur. Quo dicto Syllæ senio iuuentam suam præposuit. Plut. in Pompeij vita.

Cato Vticensis.

Laudatus à senatu, quod populi tumultum oratione sua prorsus sedasset: At ego, inquit, vos P. C. nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deseruistis. Plut. in eius vita.

Idem.

Quum in senatu pro victoria, quã Cæsar ex Vsipetis Tenctherísq; Germanis retulerat, de supplicatione decernenda ageretur, sententiam dixit, Cæsarem hostibus esse dedendum, quo Romana ciuitas à præsidio expiaretur, deinde execrationes in authorem verterent. Idem.

Lælius.

Suprà de Cõuitiis in ipsum authorem retortis, & tit. de Generatione.

Cicero.

In Pompeium multa liberrimè dixit

dixit.Cuius hæc de eis dicta referuntur :Ego quem fugiam quidem, habeo:sed quem sequar,non habeo.Macrob.lib.2.Satur.Et cùm ad Pompeiũ venisset, dicentibus eum serò venisse:respondit,Minimè serò veni,nam nihil adhuc paratum video.Macrob.

Idem.

Interroganti Pompeio, vbi gener eius Dolabella esset?respondit,Cum in socero tuo.Et cùm donasset Pompeius transfugam ciuitate. O hominem bellum,inquit,Gallis ciuitatem permittit alienam, qui nobis nostram non potest reddere. Macrob. lib.2.cap.3. Satur.

Geminius.

Suprà de Castigatione modesta.

Petronius.

Cùm Catonem sibi obstrepentem in carcerem esset cõiecturus, & multi essent quibus hoc factum maximè displiceret, inter alios M.Petronius increpatus à Cæsare,quòd senatu nõ demisso abiret: Malo, inquit Petronius, in carcere cum Catone, quàm hic tecum esse. Quo audito, Cæsar statim Catonem, affectus pudore, dimisit. Dion Nicæus in Pompeio.

Laberius.

Ex equite Romano factus mimus, annos iam natus sexaginta, huc adigente Nerone, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæsus, ac proripienti se similis, exclamabat,

Porrò Quirites, libertatem perdidimus.

Ac paulò post adiecit:

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Ad has voces populus vniuersus oculos & ora conuertit in Cæsarem: intelligens, illius impotentiam his dictis lapidatam.Hoc modo,quo licuit,Laberius vltus est sortem suam. Erasm.lib.6.apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

Antistius.

Cùm Romæ haberetur in senatu sermo, vt senatores Augustum (qui multis senatoriam dignitatem ademerat, ac quosdam vt sibi ipsis manus inferrent coegerat, alios tractarat contumeliosissimè) vicissim custodirent, repugnare multitudini non ausus: Sterto (interrogantibus ait) quamobrem neque apud Cæsarem excubare. Dion Nicæus in Augusto.

Anonymus.

Tiberio Cæsari contanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidam in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur,tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Ex Suetonio.

Marcellus.

Tiberius imperator cùm in edicto quodam verbo parum Latino esset vsus,interrogauit Latinæ linguæ peritos,num in Latinæ linguæ puritatem peccasset? Cui respondit Atteius Capito: Quanquam hoc verbo nemo vsus est ante hac, tamen id tua causa recipiemus in posterum. Marcellus autem quidam respondisse dicitur, Hominibus quidem potes dare ciuitatem Romanam,Cæsar, Latina verba non potes. Hunc Tiberius, quanquam liberè locutum,nullo tamen damno affecit.Dion.

Batto.

Dalmatis sæpenumero defectionis author fuerat & Romanis magna damna attulerat.A Tiberio interrogatus, cur ei deficere, tamque diu contra Romanos bellare visum esset? Vos, inquit, causam dedistis,

qui ad greges vestros custodiendos non mittitis canes aut pastores, sed lupos. Dion in Augusto.

Clemens seruus Agrippæ.

Is, domino quantum ad lineamenta oris attinet, planè persimilis, cùm se Agrippam esse diceret, atque eo pacto magnam pecuniam conflaret, comprehensus tandem à Cæsare Tiberio, interrogatúsque, quomodo Agrippa factus esset? Eodem (respondit) modo factus sum Agrippa, quo tu Cæsar Romanus, significans Tiberium fraude imperatoriam dignitatem esse nactum. Dion in Tiberio.

Subrius Flauius.

Is, tribunus stipatorum militum apud Neronem, interrogatus, cur cũ cæteris in Imperatoris sui mortem conspirasset, ad Neronem dixisse fertur: Quia te & dilexi, & odio prosequutus sum supra omnes homines. Dilexi, autem, quòd te sperabã bonum principem fore: odi autem, quòd tyrannum te esse satis sim expertus, quo factum est, vt aurigæ atque citharœdo seruire noluerim. Xiphilinus in Nerone. Tacitus.

Sulpitius Aper.

Eadem dignitate qua Flauius, & item pari culpa insimulatus, cum similiter, qua re motus conspirasset, rogaretur? respondit non minus liberè: Se non aliam rationem finiendorum eius immensorum scelerum inuenire potuisse. Suetonius in vita Neronis.

Burus.

Cùm intellexisset, Neronem imperatorem Octauiam Augustam, propter Sabinam pellicem repudiasse, ad Neronem dixisse fertur: Si repudiasti, redde etiam dotem, hoc est principatum. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

A Nerone interrogatus, vt iterum de iisdem rebus sententiam diceret, planè & apertè respondisse fertur: Ne me, de quibus rebus semel dixero, bis interroges. Xiphilinus.

Pythias.

Nerone regnante, cùm omnes famuli, præter Pythiam, vnà cum Sabina pellice, Octauiam Augustam inuaderent, quòd eam contemnerent afflictam fortuna: & illi, cuius magna potestas erat, assentarentur; sola Pythias, licet acerrimis tormentis coacta, noluit in dominam mentiri, cúmque Tigellinus Sophronius, homo petulantissimus, atque homicida crudelissimus, instaret vehementiùs, faciem eius conspuit: Mundior est (inquit Tigelline, vulua Octauiæ dominæ meæ, quàm os tuum impudentissimum. Xiphilinus in Nerone.

P. Thraseas.

Suprà de Fortitudine domestica.

Anonymus.

Gallus quidam sutor cùm vidisset Caligulã imperatorem nunc deorũ, nunc mulierũ vestitu turpiter incedentem, atque in solio eminentissimo tanquã Deũ sedentẽ, Iouis chlamyde amictum, tantã insolentiã irrisit. Qua re animaduersa, Caius ad se vocatũ hominẽ, rogauit quid sibi videretur? respondit Gallus, Hanc magnam dementiam videri. Sed imperator, eo quòd sutoris dictum satis liberum esset, æquo animo tulit. Xiphilinus in Caligula.

Anonymus.

Græculus quidã causam agens apud Claudiũ Cæsarem, inter altercandũ cõmotus hanc vocem in illũ emisit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρὸς, id est, & tu senex

nex es, & ſtultus. Vſque eò ſumma poteſtas ob ſtultitiam & paſſim & propalàm euiluerat, vt hæc in os dixerit, non ſenator, ſed ignotus Græculus, & dixerit impunè. Eraſ. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam bubulcus ſeruus, ſenio penè confectus, cùm iam aſſumpto ad imperium Veſpaſiano domino, propter nouæ fortunæ felicitatem meritum ſe putaret, quem dominus munere dignaretur, venienti in vrbē Veſpaſiano ſe obtulit, & libertate ſe donari petiit. Cùm autē minimè aſſentiri Veſpaſianum videret, continere ſe ſeruile pectus nequiuit, quin vt poterat dominum vlciſceretur. Magna enim voce exclamauit, vero adagio dici, Vulpem pilos quidem mutare, ſed mores nequaquam. Ita enim veteris domini auaritiam natura inſitam exprobrauit. Fulgoſ. lib. 6.

Iun. Mauricus.

Nerua Cocceius in cœna, cui aſſidebat Veiento, qui ſub Domitiano conſularem dignitatem fuerat adeptus, ſed multos clam apud illum detulerat, quum orta Catuli mentione, qui calumniator inſignis fuerat, diceret, Quid faceret Catulus, ſi Domitiano ſuperuixiſſet? Iunius Mauricus reſpondit, Nobiſcum, inquit, cœnaret. Satis liberè ſubmonens imperatorē, quòd Veientonem haberet familiarem, ſimillimum Catulo, quem vt calumniatorem execrabatur. Eraſ. lib. 8. apoph.

Fronto.

Is conſul Romanus poſt Domitiani peſſimi principis mortē, de Cocceio Nerua, principe optimo, atque eodem patientiſſimo, pari libertate locutus eſt. Nam cùm videret nimiū populo indulgeri, permittique vt in eius eſſet manu vel accuſare vel occidere, quem Domitiani miniſtrū fuiſſe ſciret, clara voce dixiſſe fertur: Malum eſſe ſub principe viuere, qui nihil agi permitteret: ſed longè deterius, ſub eo, qui fieri nihil prohiberet. Quod cùm Nerua audiuiſſet, modum accuſationibus impoſuit. Fulgoſ. lib. 6.

Traianus dux.

Traianus Valentis, crudeliſſimi in Chriſtianos omnes imperatoris, dux contra Gotthos miſſus, cùm poſt male in eo bello res geſtas rediret domū atque obiurgaretur ab imperatore, qui grauiter hominis ignauiam accuſabat, reſpondit: Non ego ô imperator victus ſum, ſed tu potius, qui contra Deum inuictū bellum ſuſcipis, atque tua impietate à te ipſo omnem victoriam reiicis. Nicephorus Calliſtus libr. 11. Eccle. hiſtor. ca. 49.

Val. Homulus.

Ab Antonino imperatore (quē hoſpitio acceperat) interrogatus, vnde porphyreticas illas columnas accepiſſet, ad tantum ædium ſplendorē dixiſſe fertur, Cùm in domum alienam veneris, mutus & ſurdus eſto. Liberè indicans, non opus eſſe vt bonorum ſuorum rationes omnibus, imò imperatori etiam redderet. Iulius Capitolinus, & Cuſpinianus in Conſulibus.

Papinianus.

Baſſianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quòd fratrem occidendū curaſſet. Eoque, Æmylio Papiniano prętorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam ſummæ apud Romanos authoritatis negotium dederat, vt hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit: multò faciliùs parricidium perpetrari, quàm defendi ob hanc libe-

ram vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Eraſmus 8. apoph.

Geta.

Baſſiano tum ioco tum ſeriò dicenti, omnes cum liberis occidendos: Geta puer dixit, Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum eſt, pòſt cognitum eſt fuiſſe vaticinium, nam parricidium poſtea commiſit. Spartianus.

Heluius Pertinax.

Quum Antoninus Caracalla ambitioſè ſibi multa cognomina aſſereret, Germanici, Parthici, Arabici, & Alemanici, Heluius Pertinax, bellè iocatus fertur: Adde etiam, inquit, ſi placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidiſſet. Ælius Spartianus.

Anonyma.

Adrianus Romanorum imperator cum fortè in foro eſſet, audiuit mulierem clamantem, Audi me Cæſar. Verùm is quum reſpondiſſet, Non eſt otium modò: illa altiùs clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem reſtitit, & mulierem audiuit. Ex Dione Caſſio.

Apollodorus.

Apollodorus inſignis architectus, cum Romæ præclara quædam ædificia erigeret. Atque Adrianus imperator ineptè hominem neſcio qua in re reprehenderet, reſpondiſſe, fertur: Abi imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem ædificandi artem planè ignoras. Quam loquendi libertatem adeò ſiniſtrè interpretatus eſt Imperator, vt ſtatim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Adriani.

Pollenius Sabinius.

Is homo omnium mordaciſſimus, cùm audiuiſſet Seuerum imperatorem adſcriptum eſſe Marci familiæ: Gratulor tibi, inquit, Cæſar inuictiſſime, quòd patrem demum inueneris, quaſi anteà patrem nõ habuiſſet, propter ignobilitatem & obſcuritatẽ generis. Xiphilinus in vita Seueri.

Anonymus.

Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Perſarum quaſi captiuus per pompam duceretur, quidam ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis diligentiſſimè ſcrutantes omnia, & cuiuſque vultum diligenter contẽplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem inquiunt, principis quærimus, notantes, à Galieno neglectum fuiſſe. Id vbi delatum eſt ad principem, ſcurras viuos exuri iuſſit. Exemplum impietatis in Cæſare, periculoſæ libertatis in ſcurris. Trebellius Pollio.

Mares epiſcopus.

Iulianus imperator cùm Conſtantinopoli in Fortunæ ſacello ſacrificaret, palam à Mare epiſcopo Chalcedonenſi apoſtata & ἄθεος vocatus eſt. Is autem debilitatus viſu, alterius ducebatur manu. Volens igitur imperator lacerare blaſphemiis Deum, cõſuetè dixit, Neque Gallilæus tuus curare tibi viſum poteſt. Cui reſpondens Mares, dixiſſe fertur, Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc ideo factum eſt, ne te videã pietate omni nudatum. Sozomenus lib. 6. Eccleſiaſticæ hiſtor. cap. 6.

Terentius.

Is ducum omnium fortiſſimus, & pietate ſimul, ac rerum contra Armenios geſtarum gloria in primis inſignis, cùm ad Valentem imperatorem contra Gottos iam belligeran-

tantem venisset, atque optionem imperator obtulisset, vt à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quàm vt Antiochiæ vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiã. Quod cùm Valens audiuisset, petitionis libellum (vt homo erat impius, atque Christianæ religioni infensissimus) iam lectum lacerauit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentius libelli partibus recollectis: Habeo, inquit, ô imperator, & donum teneo: neque aliud petam. Consilij enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. Nicephorus Calistus lib. 11. Ecclesiasticæ histor. cap. 49.

Sigismundus imp.

Cùm dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imò, inquit Brunorius Veronẽsis, nullum genus hominum magis amas, nam qui apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alij, nisi assentando, tuam gratiam meruissent? Tum Sigismundus, Brunori, ait, sic comparatũ est, cùm vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis aures damus. Nec enim tu mecũ tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Anastasius episcopus.

Interrogatus à quodã, cur ita profusè pecuniam sacram dilapidaret, & non potius in vsus decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret: liberè respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur. Nicephorus Callistr. lib. 17. cap. 36. hist. Ecclesiast.

Hormisdas.

Achemenides, qui & Hormisdas dictus est, cùm in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane rege, atque abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, rex potentissime, nõ solùm iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, vt facillimè vniuersitatis huius Deũ abiuret: huic longè facilius fore puto, regem despicere, atque ad alium transire. Rex namque etiam, homo cùm sit, fatis subiectus est: cùm Deus nullis rebus planè subiectus sit. Maius igitur est crimen, diuinam quàm regiam lędere maiestatem. Nicephorus lib. 14. cap. 20. Eccles. histór.

Isacius monachus.

Cùm Valentem imperatorem vnà cum exercitu contra Gotthos, qui Christianam religionem acceperant, exeuntem vidisset, manu frenum equi, quo ille vehebatur, arripiens, voce magna dixisse fertur: Quónam, ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis? Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit, quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemas linguas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. Plura leges apud Nicephorum libro 11. cap. 50. Ecclesiast. histor.

Agapethus Rom. Episcopus.

A Theodato, qui in Italia Gotthorum rex erat, Constantinopolim placandi Iustiniani gratia missus, cùm imperatorem Eutychiana hæresi laborantem, frustra reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quantum intueri possum, ad Diocletianum me venisse video. Fulgos. lib. 6.

Ioannes Capotius.

Cùm dissidentibus inter se Othone quarto & Friderico secundo imperatoribus, Innocentius pontifex nunc Othoni, nunc Friderico assentiret, & discordias subinde multas sereret, verbis aliud ostēdens, quàm facto, Ioannes Capotius Romanus, Verba tua, inquit, pater sanctissime, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli esse videntur. Ibidem.

Iulianus Card.

Libros veterum cùm in bibliotheca lectitasset, accessit quidam qui diceret: Quid tu hîc inter mortuos latitas? ad nos tādem qui viuimus exi. Ei Iulianus, Imò, inquit, ij fama viuunt, tu neque nomine neque re viuis. Æneas Syluius lib.3. commentariorum Alphonsi.

Anonymus.

Coloniensium episcopus & dux, cùm iter armatus per Germaniā faceret, multis stipatus equitibus, incidit in bubulcum quendam, tantū deridentem exercitum. At vbi hominē interrogasset, cur tantopere rideret? respondit bubulcus, Miror sanè Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in tanta inopia mortuū esse, vt posteros in eo ordine tātopere locupletaret. Dicente verò episcopo, se simul & ducem esse, & episcopū: respondit bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem, cuius personam modò geris, in inferno esse contigerit, quò putes episcopum esse iturum? Libero autem responso ostēdit, quàm stultum sit, in eodem subiecto duas diuersæ professionis personas agere velle. Et si in altera peccaret, putare se in altera pœnas errati non sensurum. Fulgosus lib.6.

De libertate.

Pythagoras.

* NEminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi imperaret. Stob. serm.6.

Bion.

* Bonos famulos libertate frui dicebat: at malos liberos, multarum cupiditatum seruos existere. Stob. ser.2.

Aristippus.

Dionysio recitanti versiculum ex Sophoclis Tragœdia,

πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
κεῖν' ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ:

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta se contulit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Aristippus correcto posteriore versiculo respondit,

οὐκ ἐστὶ δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id est,

Haud seruus est, si liber illuc venerit.

Significans non esse verè liberum, nisi cuius animum spe metúque liberauit philosophia. Etenim verè liber est, quisquis ingenuus natus est. Quidam hoc dictum ascribunt Platoni. Laërt. lib.2. cap.8.

Idem.

* Quum Dionysius Aristippo exprobraret, quod nihil vtilitatis ab eo cœpisset: Sanè, inquit: nam si quid tibi profuissem, non secus à tyrannide quam à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. serm.47.

Diogenes.

Inter Aristippum & Diogenem Cynicum nonnulla fuit contentio ob diuersum vitæ institutum. Diogenes Aristippum appellabat, ob diuenditam Dionysio libertatem, canem regium. In quem vicissim Aristippus: Si Diogenes sciret vti regibus

bus non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus crudis oleribus, non esset canis regius. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? respondit, Libertas. hæc enim semel amissa, non facilè recuperatur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Cùm Xeniadæ seruiret, amici agebant de eo redimédo. At ille: Nequaquam, inquit, an nescitis leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nã leo vbicunque est, semper leo est. Laërt. lib. 7.

Idem.

Craterus Alexandri Magni prefectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem, vt ad se commigraret, cui respondit, Malle Athenis salem lingere, quàm apud Craterum opipara frui mensa: sentiens, libertatem quamuis inopem, omnibus diuitum delitiis præferendam, vbi minuitur libertas. Laërtius libro 6. cap. 2.

Idem.

Prædicantibus beatum Callisthenem philosophum, quòd apud Alexandrum apparatu splendido exciperetur: Imò, inquit infelix est, quòd illi prandendum cœnandúmque sit, cùm Alexandro visum fuerit. sentiens, nihil esse beatum, si absit libertas. Hic est Callisthenes, Aristotelis discipulus, quem Alexãder tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Callisthene supponunt ipsum Aristotelem, cuius felicitatem prædicantibus, quòd cum regis filio viueret: Aristoteles, inquit, prandet cùm vult Alexander, Diogenes cùm vult Diogenes. Laër. lib. 6. cap. 2.

Timon Nicæus.

Suprà tit. de Adulatoribus non admittendis.

Simon Athen.

Simonem Atheniensem Pericles ad se inuitauit, pollicens sese omnia necessaria præbiturum. At Simon negauit se venditurum libertatem. Delectauit hũc imago muris syluestris, paruo viuentis, potius quàm domestici in summis deliciis, sed perpetua cum solicitudine versantis. Laër. lib. 2. cap. 14.

Anonymus.

Lacon quidam interrogatus, quid artis sciret? Liber, inquit, esse. Ea gens nec disciplinis philosophorum, nec opificiis exercebatur: tantum inuicti animi libertatem tuebatur, nec hominibus nec vitiis seruire docilis. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Quidam captiuus cùm venderetur, ac præco diceret se mancipium vendere: Scelleste, inquit, non tu dices captiuum? Non puduit duræ conditionis, sed puduit tituli seruilis. Tantus erat libertatis amor. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de Iniuria.

Agesilaus.

Cùm quendam admirari videret, quòd rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur: Atqui, ait, pro hac frugalitate optimam messem metimus, libertatem videlicet. Sapienter admonẽs, nullam esse voluptatem viris ingenuis libertate suauiorem: nec ibi diu libertatem esse posse, vbi luxus regnat. Plut. in Lacon. apoph. & Erasm. lib. 1. apoph.

Cleomenes.

Quum è carcere elapsus ad occidendum Ptolemæum plebem sollicitasset, neminémque inueniret: Nō mirum est, ait, si talibus viris, qui libertatem negligunt, mulieres etiam dominantur. Plutarch.

Buris & Spartes.

Ij spōte profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebāt, eo quòd oratores Persarum occidissent: quos cùm Xerxes vidisset, interficere noluit, sed apud se manere iussit. Cæterùm quum regis dux instaret rogans, dicerétque fore, vt in pari honore haberentur cùm his qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modū respon derunt: Scimus quàm ingens bonum sit libertas, quam nemo sanus vel cū Persarum regno commutarit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxisset exercitum, résque in eo esset statu, vt probabile esset eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidā Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud nisi quòd fortiter moriemur, quando nos soli Græcorum liberi esse, non aliis parêre di dicimus? nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quàm dulce bonum est libertas, quæ morte emitur? quàm misera res seruitus, cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his esse, qui se sponte dedunt in eam seruitutem, vnde nec dato pe culio possunt redimi, nec gratuita manumissione liberari? Plutarch. in Lacon.

Arenius.

A Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum non tulisset, vrbémque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupiebam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis meis libertatem relinquere. Xenophon.

Stilpon.

Quum Demetrius abductis omnium Megarensium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit, Stilpon, nullū enim in ciuitate seruū relinquis. Plut. in Demetrio.

Hegesippus.

Quum Hegesippus cognomento Crobilus, Athenienses in Philippum irritaret, quidam è concione succlamauit, Itáne bellum nobis inuehis Hegesippe? Næ per Iouem inquit, & pullas vestes, & publicas exequias, & orationes funebres si victuri sumus liberi, nec imperatis Macedonum pa rebimus. Significans, libertatem bene emi magno, nec sine nogotio pos se seruari. Eras. lib. 5. apoph.

Eusebius philosophus.

* Eorum, inquit, qui fœdis voluptatibus dediti sunt, nullū tu liberū ducas. Hi enim multò sæuioribus do minis quàm vilia mancipia seruiunt. Stob. serm. 6.

Epictetus.

* Dicebat nullū esse seruum, qui animo sit liber. In Enchirid.

Pyrrhus.

Cùm Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fecisset, eodem die descendens ex arce, Atheniēsium erga se animum & fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam regum portas (si modò patriæ libertatē tueri vellent) aperirent. Significās regibus, imperatoribus ac principibus semper inuisā esse libertatē; omnésque

que conatus ac vires eò intendere, vt libertatem extinguentes, ex liberis ſeruos ſibi faciant. Eraſ.lib.4.apoph. ex Plutarch.

Meton.

Quo die decretum de Pyrrho vocando ſanciri per populum Tarentinum debebat, & multitudo in concione ſederet, accepta corona & lampade, quaſi ebrius, tibicine ducente ludibundus in concionem peruenit: &, vt fit, in turba populari aliis applaudentibus, aliis ridentibus, vtque procederet in medium inuitantibus, proceſſit ille, & quaſi cãtaturus aſtitit. Sed vbi ſilentium nactus eſt: Viri inquit, Tarentini benefacitis, quòd iocari & ludere volentibus, dum licet, permittitis: ſi tamen ſapitis, cuncti ac ludorum libertate fruamini, antequam Pyrrhus adueniat, hanc & aliam omnem libertatẽ aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quãprimùm aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarentinis interdixit. Bruſ.lib.3.cap. 32.ex Plutarch.

Brutus.

In Tarquiniorum electione dicebat, ex duobus alterum eſſe eligendum: aut vitam liberam, aut mortem glorioſam. Bruſon.libr.3.cap.32. ex Liuio.

Cicero.

Duo ſemper ſibi contingere optabat: primum, vt moriens populum Romanum liberum relinqueret, quo nihil à diis immortalibus maius dari poſſe dicebat. Alterum, vt ita cuique eueniret, vt de repub. eſſet meritus. Cicero in Philippicis.

Idem.

Ab Androne quodam Laodiceo ſalutatus, quum aduentus cauſam percontatus intellexiſſet illum pro patriæ libertate legatum ad Cæſarem veniſſe, Græcis verbis expreſſit publicam ſeruitutem, ἐὰν ἐπιτυχῇς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον: id eſt, ſi impetras, etiã pro nobis legatus eſto, ſiue pro nobis orato. Eraſ.lib.4.apoph.

De libertate nimia.

Socrates.

Dicebat, ſororem libertatis eſſe pigritiam, teſtéſque huius rei fortiſſimos, maximæque libertatis populos adducebat Indos & Perſas, qui vtrique ſegniſſimi eſſent ad laborandum: Phrygas verò & Lydos, ad opus faciendum promptiſſimos eſſe, qui cum ſeruitute degerent. Ælianus lib.10.de Var.hiſtor.

Plato.

* Nimiam libertatem tum in priuato homine, tum in ciuitate, non in aliud quàm nimiam ſeruitutem euadere dicebat. lib.8.de Repub.

Appius Claudius.

Dicere ſolebat, populo Romano melius negotium quàm otium committi. Senſit vir ſapientiſſimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incrementi ſemper accepiſſe. nimio otio autem & pigritia omnia deinceps in peius ruiſſe. Valer.Max.

Vide apoph. de ***Indulgentia, Impunitate, Ignauia, Otio, Licentia***, *&c.*

De libidine fœda.

Bion.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adoleſcens viros abduxiſſet ab vxoribus, iuuenis factus vxores à viris. Laert.lib.4.cap.

Diogenes.

Animaduertens Olympionicem

quendã oculos defigere in scortum, adeo vt præteritum capite reflexo intueretur. Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, obtorto collo vinctus abducitur. Ridiculum existimabat certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi fine funibus. Laert. lib. 6.

Stratonicus.

Quum egrederetur Heraclea ciuitate, portas ac mœnia circunspiciebat. percontanti verò cuidam, quid circunspiceret? Pudet, inquit, si videar exire è lupanari. notans corruptos eius ciuitatis mores. Sunt eius nominis ciuitates multæ, sed de Heraclea Thraciæ sensit opinor. Erasm. lib. 6. apoph.

Marius.

Lusius, Mario ex sorore nepos, quum Marius iterũ consul esset, vim admouit militi cuidam adolescenti nomine Trebonio: at is Lusium interfecit. Id factum multis incusantibus, non inficiatus est adolescens se ducem suum interfecisse: sed causam addidit, ac probauit. Marius itaque quum iussisset adferri coronam, pro facinore in bello præclarè gesto dari solitam, Trebonio imposuit: graui exemplo monens cæteros, ne simili modo tentarent adolescentum pudicitiam: quando non solum absoluit, verumetiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum & ducem suum ferro necasset. Plutar. in Rom. apophtheg.

Anonymus.

Nero puerũ Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est. Addita dos, additum flammeum addita celeberrima nuptiarũ solennitas. Quid multis? palàm pro vxore habuit. Hinc fertur cuiusdam non inscitus iocus: Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Sentiens, exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuisset natus, si pater Spori similem habuisset vice coniugis.

Huc refer apoph. de Intemperantia, Scortatione, Voluptate, &c.

De librorum fiducia & multitudine.

Socrates.

INterrogatus, quare non scriberet libros: Quoniam, inquit, chartæ iis qui scripturi sunt, pluris essent emendæ. Nihil scripsit in vita, iudicans librorum copiam officere studiosis sapientiæ. Eras. lib. 6. apoph.

Antisthenes.

Amico cuidam deploranti, quòd cõmentarios suos perdidisset: Oportuit, inquit, ista animo potius quàm chartis inscribere. Sensit vir prudentissimus librorum fiduciam plerunque in causa esse, vt minus exerceamus memoriam: in tuto enim est, quod animo insculptum est: cætera pereunt facilè. Laert. lib. 6. cap. 1.

Oenipodes.

Cùm videret adolescentem multos libros conquirere, dixit, Non cistæ, sed pectori. Sensit autem, nõ eruditos esse eos qui librorum copiam habent, sed qui ex libris omnia in memoriæ thesaurum reposuerunt. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 50.

De licentia.

Anonymus.

LAcon quidam cùm venisset Athenas, vidissétque illic præcones qui

qui muriam promitterent, qui obſo-niũ, qui publicanos & lenones, aliáſque parum honeſtas functiones profiterentur, neque quidquam ſibi turpe ducerent: vbi reuerſus eſt in patriam, ciuibus percontantibus quomodo ſe res haberent Athenis? Omnia, inquit, honeſta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſermonis. Plut. in Lac. apo.

Ephori.

Suprà tit. de Contumelia.

Ageſilaus.

Notans præpoſterã licentiam eorum qui Aſiam incolebant, eius gentis corruptis moribus, dicere ſolebat: Inter illos qui improbi eſſent, eos eſſe liberos: contrà qui probi, eos eſſe ſeruos, quòd ibi licerent omnia, virtus odio haberetur. Idem.

M. Cato.

Studioſè magiſtratum ſemper admonere ſolitus eſt, vt delinquentes in Repub. grauiter caſtigarent. Sentiens, nihil pernicioſius eſſe in Republica, quàm licentiam, quam adeò non ferendam in ciuitate putauit, vt iudicaret magiſtratum lapidandum, qui coercere poſſet, non tamen faceret. Plut. in Rom. apoph.

Neron.

Infrà de Tyrannide.

M. Antonius Verus.

Dicebat, difficile eſſe, in maxima licentia moderari ſibi. & cupiditatibus quaſi frenos imponere. Herodianus libr. 1.

Antonius Caracalla.

Eius nouerca, cùm eſſet pulcherrima, veluti per impudentiam corpus magna ex parte nudauit. Cúmque dixiſſet Caracalla: Vellem, ſi liceret: Si libet, inquit illa, licet: An neſcis te Imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere? Ea mulieris vox Caracallam imperatorem ad deteſtabile facinus pertraxit. Ex Ælio Spartiano.

Vide apoph. de Impuritate, Licentia nimia, & Pœnæ neglectu.

De lingua, garrulitate, & loquacitate nimia.

Thales.

Dicere ſolitus eſt, Multa verba nequaquam arguere hominem ſapientẽ. Sapiens enim, non niſi cùm res poſtulauerit loquetur, & paucis ſuam abſoluet ſententiam. Stultus autem, non habita vlla ratione loci, temporis, perſonarum, &c. ſua loquacitate omnia effutiet. Eraſ. libr. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Idem.

Subinde admonere ſolitus erat, ne ita loquamur cum amicis, vt ſermo nos in ius vocet. Quo docere voluit, cautè de abſentibus etiam corã amicis loquẽdum eſſe, ne nos apud alios deferant, & noſtra loquacitas vergat nobis in magnum malum. Laertius lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Gladij plagã quàm linguæ leuiorem eſſe dicebat: ille enim corpus, hæc animum vulnerat. Anto. & Max. ſer. de loquacitate.

Chilon.

Non committendum eſſe dicebat, vt lingua præcurreret animum. Admonens, prius cogitandum, quid loquaris, quàm lingua prorumpat in verba. Neſcit enim vox miſſa reuerti. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Præcipiebat, linguam cùm aliàs ſemper, tum præcipuè in conuiuio

continendam, quòd illic cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Porrò vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Idem.

A quodam interrogatus, quidnam apud homines omnium esset difficillimum? Retinere, inquit, ea quæ cupimus esse arcana. Quo dicto innuit, quanta hominum sit linguæ licentia, qui etiam quæ in cordibus recondita esse deberent, liberiùs loquẽdo effutiunt. Laert. lib. 1. cap. 4.

Bias.

Adolescente quodam intempestiuas nugas crebrò iactante, adeò vt neque modum esset habiturus, neque finem: Quî factum est, inquit, vt à quo scatere verbis didicistis, silere non didiceris? Stob.

Bior.

Cuidam immodicè loquaci, vt sibi subueniret oranti, respondit: Abundè tibi morem geram, si aduocatos miseris, non venias ipse. Laertius lib. 4. cap. 7.

Timon.

Antisthenẽ, qui quoniã multa conscripserat volumina, Timon appellare solebat παντοφυῆ φλέδονα, id est, ingeniosum nugatorem. Non tamen dixit ἀφυῆ, sed παντοφυᾶ quòd ingenio ad quiduis versatili varia tractaret argumenta, & in his quædam digna philosopho. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

A Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit lagenam. cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris quot sint duo & duo? respondes, viginti: ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem, quòd idem in illius scriptis notauit Aristoteles. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Interrogatus quid esset in homine pessimum, & quid optimum? respondit, Lingua. Sentiens, idem membrũ plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimũ esse, si secus. Laer. lib. 1. cap. 9.

Heraclitus.

Interrogatus aliquando, cur sileret? Vt vos, inquit, loquamini. Laert. lib. 9. cap. 1.

Zeno.

Adolescentulo plurima effutienti immoderatiùs quàm par erat: Idcirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: vt plura audiamus, loquamur perpauca. Laert. lib. 7.

Idem.

Audiens adolescentem plus satis loquentem in conuiuio, ait: Aures in linguam defluxere. Allusit autem ad naturæ artificium, quæ hominibus duas aures fecit, linguã autem vnam tantum: vt disceret, plura quidem audienda esse, non autem temerè effutienda omnia. Laert. libr. 7. cap. 1. Maximus ser. 60.

Idem.

Dicere solebat, satius esse labi pedibus, quàm lingua: eóque conuiuia quantũ poterat vitabat, quod ibi solutus vino, & aliorum fabulis prouocatus, facilius labi posset. Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidentérque: Fieri, inquit, non potest, quin te pater ebrius proseminarit. oderat futilem loquacitatem, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Idem.

Democritus.

Quum indoctum quendam verbis inanibus

inanibus obstrepentem diu tulisset: Ad blaterandum, inquit, satis mihi instructus videris, ad silendum verò impos. Stob.

Aesopus.

* Quid esset in hominibus bonũ & malum sciscitatus, linguam esse dixit. Anton. & Max. serm. de loquacitate.

Pericles.

Cùm publicè dicturus prodiret, in primis se optare dicebat, ne insolens verbum excideret, quod populum, piásve aures lædere posset, aut suæ etiam voluntati contrarium esset. Non ignorauit sanè vir prudentissimus ac eloquentissimus, quàm labilis lubricáque sit lingua, quæ sæpenumero limites suos egressa, in multa rerum pericula hominem etiam nolentem rapit, ac in mortem quoque aliquando precipitat. Ælian. lib. 4. de varia hist.

Theocritus Chius.

Cùm veniret Byzantium, & verborum prodigos homines inueniret: Rectè (inquit) de vobis dicitur, quòd in ore omnis vobis supellex est, & vnicum domicilium. Stob.

Idem.

Anaximene dicturo, ita præfatus est: Incipit verborum flumen, mentis gutta. significans, habere multum loquentiæ, sapientiæ parum. Stob. serm. 34.

Idem.

Ineptum quendam poetam recitantem auscultans, & interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit: Quæ omisisti. erat enim ingrata nimis prolixa illa loquacitas. Antonius in Melissa. par. 1. ser. 50.

Crates.

* Videns adolescentulum secretò ambulantem, interrogauit, quid illic solus faceret: Mecũ, inquit, loquor, cui Crates, Caue, inquit, rogo & diligenter attende, ne cũ homine malo loquaris. Seneca, epist. 10.

Xenocrates.

Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, vno ex iis quærente: cur solus linguam suam cohiberet: Quia dixisse me aliquando pœnituit, tacuisse nunquã. Laert. Stob.

Aristoteles.

Garrulus quidam, vbi multa nugatus esset apud Aristotelem, tandem dixit, Fortassis obstrepo tibi nugis meis: Non herclè, inquit, neque enim aduerti animum. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Callisthenem adolescentem coram Alexandro multa indecenter & liberiùs loquentem, Homerico carmine castigauit, dicens:

Talia si loqueris, non multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 1.

Solon.

Cuidam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset: Nullus, inquit, stultus tacere potest. Nimia enim loquacitate stultitia hominum proditur. Brus. lib. 3. cap. 25.

Theophrastus.

Ad quendam, qui in cõuiuio perpetuò silebat: Si indoctus & imprudens es, inquit, prudenter facis: sin doctus, imprudenter. Sic refert Laertius lib. 5. cap. 2. Sed Plutarchus hunc in modum dixisse scribit, Si stultus es, rem facis sapientem: sin sapiens, stultam. Est enim non minima sapientiæ pars, tegere silentio stultitiam.

Idem.

Dicebat, potius esse fidendũ effre-

ni equo, quàm verbo incompoſito. Nemo non metuit inſidere equo infreni, at plus eſt periculi à lingua effreni. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obſtrepentem, rogauit num fundum haberet? vt is reſpondit, ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & facultates amittas. Notans, illum ad dicendũ non eſſe idoneum, ſed magis ad agriculturam. Laert. lib. 2. cap. 18.

Demoſthenes.

In conuiuio audiens hominem loquaculum, dixit, Si multùm ſaperes, non multa loquereris. Stob.

Idem.

Sciſcitatus, quæ cauſa eſſet vnius tantùm linguæ, & geminarum aurium? Quoniam, reſpondit, duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. Idem.

Agis.

Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquentia Laconiſmus dicitur. Quum igitur Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem dicendi finem feciſſet, rogarétque quid ciuibus ſuis eſſet renuntiaturus? Agis, Illud (inquit) renuntia, quantum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me ſilentem audiſſe. Hoc dicto exprobrauit ſtolido oratori inanem loquacitatem, reſponſo indignam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Lacones.

Cteſiphontem eiecerunt, qui ſe profitebatur de re quauis totũ diem poſſe dicere, dicentes: Boni oratoris eſſe, ſermonem habere rebus parem. Nulla in re iuſtius putarunt adhibendam frugalitatem quàm in oratione, quam Heſiodus non aliter quàm pretioſum theſaurum parciſſimè cenſet eſſe depromendam ad vſum, non ad oſtentationem. Plut. in Lacon. apoph.

Iidem.

Samiorum legatis prolixiore oratione vtentibus, dixerunt: Media ſumus obliti, poſtrema non intelleximus, quia prima non meminimus. Quo dicto docuerunt, nimiam loquacitatem vbique fugiendam eſſe. Idem.

Labotus.

Cuidam apud ipſum prolixiore vtenti ſermone: Quid mihi, inquit, de re puſilla, longa texis prooemia? Quanta res eſt, tantam oportet & orationem eſſe qua vteris. Eſt hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi ſermone cauſa quàm poſtulat longiore: adeò nuſquam non placebat frugalitas. Nam ad cauſam non magnam, adhibere ſuperuacuam verborum copiam, luxuriæ genus eſt. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm in luſcinia plumis reuulſis minimum reperiſſet carnium: Vox, inquit, tu es, prætereà nihil. In eos dici poteſt, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Idem.

Idem.

Quidam interrogatus de re quapiam, reſpondit: Non. Verùm vbi percontator dixiſſet illum mentiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris de his quæ noueris? Salſe taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiam. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Idem.

Alius, quũ audiret rhetorem magnos sermonum circuitus connectentem: Per Geminos, inquit, fortis sanè homo: qui quum nullum habeat argumentum, tamen egregiè volvit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio, nisi breuis & vera, & ad rem seriam pertinens. Proinde ridiculum existimabat, quòd orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. Idem.

Charillus.

Interroganti, quam ob causam Lycurgus tam paucas leges tulisset Lacedæmoniis? Quoniam, inquit, pauca, loquentibus, paucis etiam legibus est opus. Sensit nimirùm, pleraque mala ex multiloquio nasci. Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia. Plut. in Lacon. qui eundem in Lycurgo Charilaum vocat.

Cleomenes.

Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cum Polycrate tyranno bellum susciperet. Id cùm fecissent oratione plus æquo prolixa, respondit in hũc modum: Quæ primo loco dixistis, non memini, & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixistis omnium postrema, non probo. Admonet, multiloquium non solùm molestum esse auditori, verùm etiam ad persuadẽdum inutile, præsertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus fastidiosis. Plutarchus in Lacon. apoph.

Idem.

Sophista quodam de fortitudine multa differente, risit Cleomenes. At sophistæ dicenti: Quid rides Cleomenes, audiens de fortitudine differentem, præsertim quum sis rex? Quoniam, inquit, ô amice, si hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: sin aquila, magno silentio auscultarem. Visum est ineptum, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessisset vnquam, nec aliud posset, quàm in hirundinis morem garrire. Idem.

Demades.

Tibiis Athenienses comparare solebat: ex quibus si linguam detrahas, reliquum inutile erit. Maximus serm. 60. Stobæus serm. 2. de Imprudentia.

Agis.

Cùm sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationem esse rerum omnium præstantissimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: Ergo, inquit Agis, tu cùm taces, nullius es pretij. significans, multo præclarius esse res magnificas gerere, quàm habere linguam ad magnificè loquendum expeditam. Plut. Lacon. apoph.

Idem.

Perinthiorum orator in Lacedæmoniam missus, cùm apud Agidem dixisset admodum prolixè: vbi perorasset, rogauit eum, Quid esset Perinthiis renuntiandum? Quid aliud, inquit, nisi quod tu vix dicẽdi finem feceris, ego verò tacuerim? Idem.

Idem.

Quum de Græcorum libertate quidem in medium adduxisset magnifica quidem, sed factu perquàm difficilia: Tua, inquit Agis senior, verba hospes opus habent viribus & pecunia. Perquàm scitè declarans, frustra de his verba fieri, ad quæ perficienda non suppetit facultas. In consultationibus enim non solùm spectandum est quid sit factu pulcherrimũ, sed quid fieri possit. Idem.

Idem.

Abderitanorum legato, qui multa locutus, rogarat, Quidnam ciuibus suis renuntiaturus esset? Te, inquit, mihi tacenti tantisper auditum fuisse, quantisper dicendo consumpsisti. Simile ei, quòd de Perinthiorum oratore paulo suprà ex Plutarcho retulimus.

Anaxandridas.

Cùm Ephoris opportuna quidem, sed pluribus quàm sat erat, quidam loqueretur, Anaxandridas: Hospes, inquit, re necessaria in non necessario vteris. Significans, quod per se rectum est & vtile, non egere prolixa oratione: quòd ipsa causæ bonitas facilè seipsam commendet. Quòd si vsquam locus est loquacitati, eam oportet ad inhonestas causas adhibere. Plut. in Laco.

Agesilaus.

Cùm rhetorem eo nomine apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem laudasset quidam, quòd res specie exiguas magno verborum ornatu amplificare posset: Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos calceos inducat. Quo innuit, inanem loquacitatem nullibi probandam esse. Idem.

Idem.

Megarensi cuidam multa iuueniliter de sua ciuitate aduersus Agesilaum iactanti: Adolescẽs, inquit rex, tui sermones opus habent magnis viribus. Significans, indecenter eum magnificè loqui, cui vires non suppetunt orationi pares.

Demonax.

Audiens quendam imprudentiùs de rebus loquentem: Maiore, inquit, studio auribus quàm lingua vteris. Stob.

Antipater.

De Demade oratore iam grandæuo dicere solebat, Demadi, vt immolatæ victimæ, nihil superesse præter linguam & ventrem. Nam venter ex hostia abiiciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita senex orator, tantùm loquebatur. Loquacitas enim crescit cum ætate. Tradunt autem, Demadem luxui & gulæ fuisse deditum, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatem. Plutarc. in apophtheg. & in Phocione.

Epaminondas.

Spartiatis, qui multis magnísque in rebus Thebanos accusauerãt, per iocum: Hi nempe vos, inquit, à breuiloquio desistere coegerunt. Plut. in apoph.

Archelaus.

Loquaci tonsori, dicenti, Quomodo te tondebo? vrbane, Silens, inquit. Plut. lib. de curiositat.

Alexander.

Epistolam à matre missam, quæ occultas accusationes & calumnias in Antipatrum continebat, legens, Ephestionem quidem amicum simul, vti consueuerat, eandem legere passus est, sed ea lecta annulum ipse digito detraxit, & ori illius sigillum, veluti reticentiæ symbolum impressit, dicens: Contine hæc, & ne quid eorum effutias. Plutarch. in Alexandro.

Idem.

Cùm silentium suorum maximoperè probaret: quisquis, inquit, secretò commissum diuulgauerit, is certè aut nimium immodestus: & siquidem lucri studio id egerit, improbus rectè dicitur: aut si nulla spe quæstus allicitur, æquè profectò iniquus est. Stob.

Gnathæna.

Venerat ex Hellefponto ad Gnathænã amator quidã eius fama & nomine permotus. Cùm itaque inter pocula plurima effutiret,& importunus effe videretur, refpondens Gnathæna:Nunquid inquit te ex Hellefponto venire dixifti? Cùmque annuiffet: Cur igitur,inquit, primariã inibi ciuitatem ignoras? Qui cùm diceret, Quænam tandem eft illa? Sigeum, refpondit Atque ita artificiosè hoc nomine, futilem eius loquacitatem coërcuit: σιγὴ enim filentiũ & taciturnitas apud Grecos appellatur. Ælianus lib.2.de Varia.hift.

M.Cato.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi negauit, dicens:Se cum eo non poffe viuere, qui plus faperet palato,quàm corde. Eraf.lib.5.apoph.

Idem.

Dicere folebat, eum nequaquam tacere poffe,quem morbus loquendi teneret. Ea enim eft linguæ licentia, vt femel limites fuos egreffa, vix intra fepta contineri poffit.Brufon.lib. 3.cap.25.

Romani.

Iunium Baffum,hominem cũ primis dicacem, Romani afinum albũ appellabant,quòd feliciter effet ftupidus ac ridiculus.Alba enim,veteres felicia vocabant. Erafmus libro 6. apoph.

Anonymus.

Rhodius quidã miniftro Romani imperatoris multa vociferanti ferociter: Nõn curo, inquit, quid tu dicas, fed quid ille taceat. Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora confilia.Plut.

Pompeius.

Impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere folebat: Cupio ad hoftes tranfeat Cicero, vt nos timeat.Notans illius ingeniũ, quo dicitur hoftibus fuiffe fupplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictũ ita refert Quintilianus:Tranfi ad Cæfarem,& me timebis.

Cicero.

P.Sextius Ciceronem cùm aliis aliquot ad caufæ patrociniũ adhibuerat, cúmque ipfe vellet omnia dicere, nec quicquã dicendi locum daret, vbi iam conftaret illum à iudicibus abfoluendum, ferreturque fententia:Vtere, inquit, Tullius,hodie tempore,nam cras priuatus eris. notans hominem, quòd in caufa fuo arbitratu folus egiffet omnia.Eraf.lib. 4.apoph.

Valerius Homulus.

Cùm hofpitio Pium Antoninũ imperatorem excepiffet,atque is interrogaret, vnde porphyreticas columnas accepiffet, quibus tã egregiè domum fuam ornaffet? refpondiffe fertur, Cùm in domum alienam perueneris,& mutus & furdus efto. Oftendens, nequaquam conuenire, vt alterius bonorum rationes intempeftiuius quàm decet exigamus. Iulius Capitolinus, & Cufpinianus in confulibus.

Alphonfus.

Homines quos vanis fermonibus impleri, & penè diftendi intueretur, modò vtres, modò veficas vocitabat. Quemadmodum enim vtres & veficæ infufis humoribus extenduntur, & tumefcunt, donec humorem infufum refpuant: fic homo loquaculus inflatur, donec audita garriendo effutiat. Panormitanus libro 4.

Hieron. Carbo.

Loquaculus quidam Hieronymũ

Carbonem: suauissimi ingenij virũ, obtundebat, atque cùm ingentem iam verborum cumulum congessisset, petebat sibi ab eo ad singula responderi. Verùm cùm ille siluisset diu, conuersus tandem ad astantes: Magnum, inquit, ranarum prouentum attulit. Pontanus.

Ennius Senensis.

In Petrum de monte Licino, non incelebrem astronomum, podagra laborantem, incidit: atque ab eo, dum alteram post alteram fabulam recitasset, diu retentus cùm transeuntem notum quendam vidisset: Age, inquit, ô amice, ausculta hunc podagricum. Nam aures meæ audiendo ambæ obtusæ sunt. Notauit autem hominis vanam & nimium molestam loquacitatem. Æneas Syluius libr. 3. Commen. de rebus gestis Alphonsi.

Aen. Syluius.

Dicere solebat, Sapientius esse agere, quàm fari. Nunquam enim, nisi cùm necessitas postulat, sapiens loquitur: neque vana, sed ponderata profert. Stulto autem nullum est tempus sermoni clausum: faciléque verba iactitat, qui sine consideratione profatur. Syluius lib. 1. Commen. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apopht. de Garrulitate, Loquacitate, Silentio, & Taciturnitate.

De lite & contentione.

Chilon.

EIus tria præcepta aureis literis Delphis consecrata sunt: Nosce teipsum, Ne nimiũ cupias, &, Æris alieni atque litis miseriam fac effugias. Brus. lib. 3. cap. 27. ex Stobæo.

Zenon.

Cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter pronuntiauit, non oportere malos viros cùm probis contendere, cùm diceret: Annon plorabit malus si bono auersabitur: Ergo nullum ius sinit malum probo contradicere. Philo Iudæus lib. Quod omnis probus sit liber.

Alcibiades.

Suprà apopht. de Fuga excusata.

Ludouicus XII Gall. rex.

* Cùm per Lutetiam obambulans obuios haberet quosdã è senatu qui raptim ad Curiam properarent: Annon, inquit, hi ad nundinas videntur proficisci? Annal. Franciæ. Allusit ad illud Stratoclis & Dioclis (quorum meminit Plutarchus) qui sese mutuo inuitabant ad messem auream: ita enim curiam & tribunal vocabant.

Idem.

* Valde laudabat auguris cuiusdã responsum, qui consulenti quid oculis maximè prodesset? respondit, si pragmaticum & causidicum rarissimè videris. Annal. Franc.

Idem.

* Ipse persæpe cùm in Curia parlamenti Galliarum supremi Lutetiæ interesset, patronósque causarum disertos non illibenter audiret, eos tamen Sutoris partes impudenter sibi vendicare dicebat. Námque quod Sutoris est proprium alutam producere dentibus, hoc causidicos in dilatandis scriptis, prudentum responsis & Cæsarum legibus facere affirmabat. Annal. Franc.

Liti-

Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

Socrates.

Dicebat, Aut quàm rarissimè, aut quàm grauissimè cum proceribus conuiuandũ esse. Non ignorauit enim vir sapientissimus, quàm cautè cum potentioribus agendum sit, ne horũ potestas nos, qui longè inferiores sumus, opprimat. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Phocion.

Demosthenì conuicianti in Alexandrum, iam Thebis imminentem dixit, ex Homeri Odyssea,

σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθίζομεν ἄγριον ἄνδρα, Id est,

Cur libet irritare virũ, miserãdæ ferocẽ

* Et ingẽti gloriæ cupiditate feruẽtem? Vis ne vicino rege tam magno vrbem nostram iniicere? Nos quidem, qui ob salutem ciuium magistratum gerimus, nunquam patiemur nostros se in apertum exitium præcipitare. Dirutis Thebis, cùm oratores aliquot Athenienses Alexander sibi dedi posceret, & in Phocionem oculos intendisset concio, ac sæpe nominatim vocaret, surrexit, ac iuxta se constituto Nicocle amicorum præcipuo: Eo, inquit, infortunij vrbem nostram isti perduxerunt, vt etiam si hunc Nicoclem meum dedi Alexander poscat, dedi iussurus sim. Et verò beatum me putauerim, si mihi pro vobis omnibus sit moriendũ. miseret me, ô Athenienses, etiam eorũ qui Thebis huc confugerũt: sufficit tamen, solos Thebanos apud reliquos Græcos flere. Itaque & pro nobis, & pro illis deprecari apud victorẽ quàm pugnare præstat. Plut. in Phocione. Eximia sanè vox sapientissimi Græcorũ, à posteris, & sequentium seculorũ, nostri pręcipuè, turbonibus, minimè obseruata: vnde innumeræ clades & ruinę.

Phauorinus.

Cùm in disputatione quadam Hadriano principi, cui infensissimus erat, cessisset, admirãtibus aliis cur id faceret: Nonne cedam, inquit, ei qui viginti habeat legiones? Æli. de Var. hist. & Volat. libr. 16. Vrbanorũ com.

Artaxerxes.

Aclidæ Iapsoni multa in eũ licenter dicenti respondit: Licere quidẽ illi, quæ vellet in regẽ dicere: sibi verò non licere tantum, sed etiam facere. Eras. lib. 5. apoph.

Alexander.

Dion in dialogo Philippi & Alexandri ait, Philippũ ad Alexandrũ dixisse, Atqui poëtas bonos, ac graues rerũ scriptores offendere non debemus, quòd nobis dicendi quæ volunt facultatem habent! Non omnem, inquit, Alexander: nã Stesichoro, quòd de Helena mentiretur, non fuit vtile. Bruson. lib. 4. cap. 4.

Idem.

Alexander quum leuitate & cursu plurimùm pręstaret, hortatus est à patre Philippo vt in Olympiis curreret, recusauit autem dicẽs: Facerẽ equidẽ mi pater perlibenter, si cum regibus currendum foret. Plutarchus.

Phocion.

Quum Alexander ab Atheniensibus posceret sibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adesse Phocionem vt quid consuleret, proferret: surgens, inquit: Consulo igitur, vt aut armis superetis eos, aut superantium amici sitis. Compen-

dio suasit, nihil Alexandro negandũ, nisi confiderent se iratum posse armis opprimere. Quibus si ille videretur superior, non esse prouocandum animosum iuuenem, & repulsæ impatientissimum. Plutarchus in apophtheg.

Sylla.

Cn. Pompeiũ à victoria reuersum, Sylla cum aliis honoribus excepit, tum Magni cognomen ipse primus illi detulit. At cùm Pompeius his non contentus, vellet triumphum agere, non passus est Sylla, eo quòd nondum esset ordinis senatorij. Cæterùm quum Põpeius iis qui aderant dixisset, ignorare Syllam, quòd plures adorarent solem orientẽ, quàm occidentem: Sylla exclamauit, Triũphet. Horruit iuuenis animum, & in dies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere posse. Plutarchus in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum Pompeius relicta Roma perfugisset ad mare, Metellus ærarij præfectus Cæsari volenti illinc pecunias tollere, obstitit, & ærarium clausit. At Cæsar illi mortẽ minatus est. Ea vox quum Metellum reddidisset attonitum: Hoc, inquit, ô adolescens dictu mihi difficilius fuit quàm factu. Sentiens, se, vel nutu posse quem vellet occidere, quum secum duceret armatas cohortes. Idem.

Pollio.

Temporibus triumuiralibus, quũ Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirentur, Augustus in Pollionem scripserat Fescenninos, ludibrij causa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo, non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Notans Augusti tyrannicam potentiam: nec ea libertate offensus est Augustus. Eras. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

De loco, & de locatione, seu locorum & sedium varia distributione.

Anonymus.

PHilosophus quidam priscus, sed ἀνώνυμος, huiusmodi sermone Arsinoës reginæ luctum compescuit: Quum Iupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem, luctus non aderat, sed distributione iam peracta venit. Huic igitur quum Iupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret, quippe iam consumptis omnibus, tandem assignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cęteri dæmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quòd si fuerit abs te contemptus, ô mulier, haudquaquam venturus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honoribus illi designatis à Ioue, mœroribus ac lamentis, diliget te semperque tibi suppeditabit aliquid earum rerũ quibus abs te perpetuò possit honorari. Plut. in consolatione ad Apollonium.

Thales.

Interrogatus, quid esset in omni rerum natura maximũ? respondit, Locus, capit enim omnia. Laërt. li. 1. ca. 1.

Diogenes.

Obiurgatus, quòd intraret loca spurca, ac parũ honesta: Et sol, inquit, subit latrinas, nec tamẽ inquinatur. Sẽsit, probum virum non fieri deteriorem ob loci infamiam. Laërt. libr. 6.

Damonidas.

Quum à chori magistro post remã in choro iocum accepisset: Euge (inquit)

quit) chorage, reperisti quo pacto & hic locus, cùm per se sit inhonoratus, fiat honorificus. Generosus adolescentis animus, qui fiducia sui non metuit ne locus abiectior esset dedecori: sed citius futurum arbitrabatur, vt per ipsum locus fieret honoratior. Id enim sæpenumero factũ legimus, vt hominis virtus magistra tui per se contempto & humili dignitatem conciliarit. Plutarchus in Laconicis.

Agesilaus.

Cùm adhuc puer esset Agesilaus rex, & ageretur ludus solennis, quo peritia tum exercebatur, atque his qui negotio præfectus erat, statuisset illum in loco parum honorifico: paruit quidem, tametsi iam rex designatus, ac dixit: Bene sanè habet: ostendam enim, non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem cum pari moderatione coniunctam. Plut. in Lacon.

Aristippus.

Dionysius rex quum offensus esset ab Aristippo philosopho, hominem ad cœnã vocauit, & iussit eum in conuiuio infimum omnium accumbere. Aristippus nihil offensus, Huic, inquit, locum ô rex, illustrare vis, ac honorificum reddere: significans, non locum reddere hominem viliorem, sed ex dignitate homini honorem addi loco. Laërt. lib.2.cap.8.

De lucro.

Thales.

NOlebat homines per iniuriam ditescere, quòd lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laërt. lib.1.cap.1.

Chilon.

Dicere solebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolere, hoc autem semper. Iactura facta sarciri commodè potest, addita industria: fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrum scelere partum, damnum est, non lucrum. Laërt. lib. 1.cap.4. Stob. serm.1. Antonius part.1. serm.31. Melissæ.

Anonymus.

Pythagoricus quidã philosophus à sutore emerat calciamenta, non prompta pecunia. Paucis pòst diebus rediens ad tabernam, redditurus pretium, audit sutorem defunctum esse. His auditis, nummos non inuita manu domum retulit, subinde manum concutiens, gestiénsque veluti de lucro ex morte calceatoris sibi facto. Paulo pòst verò cùm hunc animi affectum reprehendisset: redit ad tabernam, & ait sibi: Ille tibi viuit, tu redde quod debes, simúlque per clostrum, qua se commissura laxauerat, nummos in tabernam immisit, pœnas à seipso exigens improbæ cupiditatis, ne assuesceret aliena. Erasm. lib.6. apoph. ex Seneca.

Anonymus.

Quoniam ex annonę caritate quidam ditescebant aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum est: cùm itaque fortè accidisset, vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appulisse, quidam dixit, est, illam aduexisse puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Cæsare rerum scenicarum studium, & monopolia quorundam per Cæsaris fauorem publico dam-

no lucrantium.Suetonius.

Vide apopht.de Fœnore & Vsura.

De luctu.

Solon.

CVm ex amicis quendam grauiter mœrentē videret, in arcem perduxit, hortatúsque est, vt per omnes subiectorum in vrbe ædificiorū partes oculos circumferret, quod vt factum animaduertit: Cogita nūc tecū: inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodiéque versentur, insequentibúsque seculis sint habitaturi: & mitte mortaliū incommoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud, quàm humanarum cladium concepta miseranda. Valerius Maxi.lib.7.cap.2.

Idem.

Aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt propria sua quisque deportaret domum, prius quàm ex omni miseriarum aceruo vllam aliam portionem ferre mallent. Quo colligebat, non oportere quenquam, quæ fortuitò patiatur, tanquam præcipuè & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Lucius sophista.

Herodes sophista vxoris Regillæ mortem luxit impotentiùs, adeò vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obscuraret omnia: nam is funestus ac niger est. Quodam igitur die cùm Lucius, qui frustra conatus fuerat Herodi persuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat cui pararetur ea cœna? qui responderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis vescatur in atra domo. Id vbi renuntiatum est Herodi, amouit ab ædibus funestam speciem, ne apud probos viros traduceretur. Philost. in Sophist.

Sextus philosophus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, vtcunque lenierant Athenienses, intra vrbem eam sepelientes: & obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes. Cæterùm cùm Elpinicen alteram filiam exanimem indecorè lugeret, proiectus humi ac vociferans: Quas inferias tibi faciam filia? quid tecum sepeliam? superueniens Sextus philosophus: Maximum, inquit, munus dederis filię, si moderatè lugeas. Philostratus.

Demonax.

Herodem sophistam immodicè lugentem Pollucis obitum præmaturum, cùm vellet illi currus & equos velut ascensuro iungere, atque etiam cœnam apparare, adiit Demonax: En tibi, inquit, à Polluce literas. exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux sciscitanti: Incusat, inquit, te, quòd cuncteris ad ipsum venire: significans, Pollucem ad ipsum non rediturum: sed rectè parari currum, si vellet sequi defunctum. Eras. lib.8.apoph.

Quirinus sophista.

Amicis eum de morte filij consolantibus: Quando, inquit, potius apparebo vir, quàm nunc? Sentiens, dolorem quidem esse acerbum, sed hoc fortitudinis laudem fore splendidiorem. Philostratus.

Anonymus.

Hominē Spartanū, sed ruri agentem,

tem, quidam obiurgauit, quòd prorſus fletui & lachrymis ex intimis viſceribus manantibus indulgeret. At is liberè, reiectáque animi diſſimulatione, reſpondit: Quid facerem, inquiens? nō enim ego, ſed natura mea mihi luctum excutit. Ælianus lib. 8. de Var. hiſt.

Amaſis.

Ad quendam filio priuatum dixit: Si non triſtatus es, cùm nondum filius eſſet, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius eſt. Stobęus ſerm. 121.

Demonax.

Quendam filij mortem inconſolabiliter lugētem, & in tenebris abditum, adiit, certò promittens ſe filij vmbram ab inferis reuocaturum, ſi tres ex hominum numero ſibi nominare poſſet, qui nullius luxiſſent obitum. Cúmque is cogitationem per omnes notos circumferēs, ne vnum quidem reperiſſet luctus expertem: Quid igitur, inquit, tē ipſum diſcrucias homo, quaſi nouum aliquid acciderit? Eraſm. lib. 8. apoph.

Antonius.

Suprà de Affectibus humanis.

De luſu.

Socrates.

CVm luderet ſuppoſita cruribus arundine, cum pueris, ab Alcibiade irriſus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod modò à me videris, donec ipſe tibi etiam liberos procreaueris. Senſit Socrates, paternum in filios ſuos affectum, quo eò ductus eſt, vt cum filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui ſapientiſſimus. Bruſo. lib. 3. cap. 38. Plutarchus & alij idem Ageſilao adſcribunt.

Demonax.

Senex quidam Romanus, bene robuſto corpore, qui armatus ſeſe ad palum exercuerat rogauit Demonactem, num magna vehementia videretur depugnaſſe: Nimirum, inquit, aduerſus hoſtem ligneum. Innuens, illum in vera pugna fore meticuloſum. Eraſm. lib. 8. apoph.

C. Cæſar.

Pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinquaginta ſeſtertiis, cùm colluſoribus aliis centum dediſſet: Quid, inquit, num ego vna tantùm manu luſi? Bruſ. lib. 3. cap. 38.

Caligula.

Caligula alea ludens, plus mendacio, atque etiam periurio lucrabatur, & quodam tempore proximo colluſori demandata vice ſua, progreſſus in atrium domus, cùm prætereuntes duos equites Romanos locupletes, ſine mora corripi confiſcaríque iuſſiſſet, exultabundus in domum rediit, glorians ſe nunquam proſperiore alea vſum. Eraſm. lib. 6. apophthegm.

De luxu & luxuria.

Pythagoras.

DIcebat, in ciuitates primùm irrepſiſſe delicias, mox ſaturitatem, deinde violentiam, poſtremò exitium. Laer. lib. 7. cap. 1.

Ariſtippus.

Cùm quidam Ariſtippum vidiſſet ementem perdicem quinquaginta drachmis, & ob id philoſophicum luxum improbaret: Tu, reſpondit Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non emeres? Quum is reſpondiſſet, ſe empturum: Et mihi, inquit, tanti ſunt quinquaginta drachmæ. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro darent, quòd ſplendidè exquiſitéque viueret philoſophus: Id, inquit, ſi vitium eſſet, in celebritatibus deorum nequaquam fieret. In his enim & magnificè veſtiri & lautiſſimo ciborum apparatu ſolent vti. Porro cùm dij ſint infenſi vitiis, non placarentur, ſed irritarentur eiuſmodi magnificentia, ſi ea cum vitio eſſet coniuncta. Sic ille quidem eluſit conuicium, non oſtendit quid eſſet optimum. Laërt. ibid.

Zeno Cittieus.

Quendam audiẽs, luxuriam ſuam ſic coram bonis viris excuſantem, vt diceret, ſe ex eo quod ſuperfluum ſibi eſſet ſumptum facere, argutiſſimè reſpondit: Age dic, dares etiam veniam coquo tuo, ſi cùm obſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiam ſalis eſſe? Senſit vir prudentiſſimus, nequaquam ex multa rerum copia victum moderandum eſſe, ſed ex neceſſitate naturæ, quæ paucis contenta eſſe ſolet. Laërt. lib. 7. cap. 1. Maximus ſerm. 61.

Architas.

Nullam peſtem in mundo capitaliorem eſſe dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euerſiones, hinc cum hoſtibus clandeſtina colloquia naſcuntur. Nullum denique ſcelus, nullum magnum facinus eſt, ad quod ſuſcipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis aliis illecebris excitantur, niſi voluptate. Cicero in Catone maiore.

Crates.

Quendam deliciis luxuíque deditum, ita per iocum admonuit, Ne pro lẽticula ſemper augeas patinam, ne in ſeditionem nos conicias. Sentiens, à luxu cupediíſque plerunque naſci diſſidia. Lenticula philoſopho cibus eſt. λόπας carnes habet, & in diuitum menſis circunfertur. Laër. lib. 6. cap. 6.

Idem.

Conſpicatus adoleſcentulum athleticum, vino, carne & exercitatione corpulentiorẽ fieri: O miſer, inquit, deſine aduerſus temetipſum carcerem munire. Maximus monachus ſerm. 27.

Antiſthenes.

Antiſthenes, quodam prædicante delitias: Hoſtium, inquit, filiis contingat in deliciis viuere: vt rem peſtilentem deteſtans, quod plerique pro ſummo bono amplectuntur. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes inuiſerat Lacedæmonẽ: inde Athenas reuerſum quidam percontabantur, vt fit, Quò iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad fœminas: notans Athenienſium deliciis effœminatos mores, quum Lacedæmonij durè inſtituerentur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Quum videret mulierem in lectica, dixit: Caueam non conuenire feræ. Significans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea coercendum. Lectica verò ſellę genus eſt cancellatæ, vt aliquam caueæ ſpeciem præbeat: in hac diuites ac delicati ſedere, atque etiam geſtari ſolebant. Laërt. lib. 6.

Idem.

Videns delicatum quendam homi nem à ſeruo calceari: Nondum, inquit, ſat beatus es, niſi te etiam abſtergeat. id autem erit, ſi mancus fueris. Laërt. lib. 6.

Idem

Idem.

Luxurioſum quempiam in diuerſorio conſpiciens, veſcentem oleis: Si ſic prandiſſes, inquit, non ita cœnares. ſentiens, non eſſe frugalitatis, quòd ederet oleas: ſed quòd ſtomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna. vel potius, quod ingenti opum vi prodigaliter abſumpta, tenuiter viuere deinceps cogeretur. Nã tenue prandium optimè condit cœnam. Laert. lib. 6.

Idem.

Ad eum qui obſoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι id eſt,

Nate, mihi fueris breuis æui: ſignificans, illũ ſibi luxu mortem acceleraturum. Laert. 6.

Idem.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta & adulatores, facultates ſuas profunderent, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia naſcẽtibus, quarum fructus homo non guſtaret, ſed à coruis & vulturibus edentur, ſentiens, eos qui gulæ ventríque ſeruiunt, non eſſe homines. Laert. Idem Crateti tribuitur à Stobæo.

Idem.

Infrà de Prodigalitate, profuſione & largitione.

Idem.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine diis munera offerrent, & in ipſo ſacro omnibus voluptatibus ſe obruentes perderent. Laertius lib. 6.

Idem.

Dicebat ſe non parum mirari ſeruos, qui cùm viderent dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc eſſe, dominorum valetudini conſulere. Ibidem.

Idem.

Aiebat, faciles eſſe deos ad donandam hominibus vitã, cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt dulciaria vnguenta, aliáſque hoc genus delicias. His enim qui fruuntur, credũt viuere: quum veram vitam tranquillam ac ſuauèm ſola præſtet ſapientia. Non igitur dij ſunt incuſandi, ſed homines, qui per ſtultitiam non poſtulant ab illis vitam, ſed voluptates. Laert. lib. 6.

Idem.

Qui ſcopum nõ attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id eſt, fruſtrari dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo: ſed eos, qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent. Nam ab iis petunt beatitudinem, cùm per eas deueniant in ſummam miſeriam. Laertius lib. 6.

Idem.

Dicere ſolebat, in quibus ædibus magna eſſet ciborum copia, in iiſdem multos mures eſſe & feles ſolere: ſic ea corpora quæ multum cibi caperent, multos morbos contrahere ſolere. Maximus monachus, ſer. 27.

Heraclitus.

In ſeditione rogatus, vt apud populum ſentẽtiam diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiam: conſcenſo ſuggeſtu, popoſcit calicem aquæ frigidæ, & paululum farinæ inſperſit, mox de glechone admiſcuit, quid eſt vel pulegij ſylueſtris, vel leguminis genus. Dein epoto calice, diſceſſit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatem cariturum ſeditionibus, ſi repudiatis deliciis, aſſueſcerent paruo cõtenti eſſe. Et hic Heraclitus ſuo reſpondit nomini. Nam σκοτεινὸς dictus eſt, id eſt, tenebricoſus. Refe-

ratur & hoc inter ἄφωνα apoph. Eras. 8.apoph.ex Plutarch.

Empedocles.

Suprà de Grauiter dictis.

Socrates.

Dicebat, eos qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent,& longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum,quàm qui summa cura vndique pararent oblectaméta:quòd voluptates intemperantium, præter animi sibi malè conscij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem,frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiæ, quàm delectationis. Contrà, quæ sunt optima, eadē fiunt iucundissima, si quis assueuerit.Laer. lib.2.cap.5.

Idem.

Suprà de Lautitiis.

Idem.

Aiebat esse turpe,si quis sua sponte seruiens voluptatibus, talem se faceret, quales nemo domi suæ vellet habere seruos. Talibus autē nullam salutis spem reliquam esse,nisi si pro eis deos comprecarentur alij, vt bonos dominos nancisci possent, quando prorsus decretum esset seruire. Existimabat autē, nullos fœdiorem miseriorémque seruire seruitutem, quàm qui & animo & corpore seruirent voluptatibus. Laertius libr. 2. cap.5.

Idem.

Idem eo die quo bibiturus esset venenum, quum detractis compedibus ex frictu sensisset voluptatē, dicebat amicis:Quam mirè hoc natura comparatum est, vt hæ duæ res sese inuicem comitentur, voluptas ac dolor, nisi enim præcessisset molestia, non sentirem hanc voluptatē.Laert.lib.2.

Idem.

Monebat, voluptates non aliter quàm Sirenas esse prætereundas ei, qui properat vt virtutem veluti patriam conspiciat.Allusit ad Vlyssem, qui cera obturatis auribus prætemauigauit Sirenas, vt Ithacæ fumū subsilientem cerneret.Laert.

Idem.

Dicebat etiam, multos in hoc viuere vt ederent biberéntque,se contrà ob id edere ac bibere vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad naturæ necessitatem vteretur. Hanc sententiam retulit Satyricus:

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere possis.

Eras.lib.3.apoph.

Plato.

Generosum cōspicatus adolescentulum,patrimonio consumpto ad fores pandochij panem edentem, & aquam bibentem. Si,inquit,sic moderatè prandisses, nunquam sic cœnares.Maximus ser.61.

Idem.

Conspiciens Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini,inquit,ædificāt quasi semper victuri,& comedūt quasi semper morituri. Dicit autem Timeus,eos lecythis argenteis & strigilibus vsos esse, mēsas totas eburneas habuisse. Ælianus libr. 12. de Varia historia.

Aristoteles.

Suos discipulos admonebat,vt voluptates contemplemur non venientes,sed abeuntes: hoc est,non à fronte,sed à tergo. Venientes enim fucata specie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt.Laert.lib.5.cap.1.

Aristippus.

Sophista Polyenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres

res pulchrè ornatas,ac magnificè instructũ conuiuium,cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata obiurgatione aliquanto:potéſne,inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cùm ille non recuſaſſet: Quid igitur, inquit incuſas? Videris enim non lautiorem menſam reprehendere, ſed impendium.Nam ſi conuiuiũ ob hoc ipſum diſplicuiſſet quòd eſſet lautius, recuſaſſet eſſe conuiua. Porrò probare quidem apparatum,ſed offendi ſumptu,nõ frugalis,ſed auari hominis eſſe videtur. Laert.lib.2.cap.8.

Menedemus.

Antigono conſulenti, deberétne ad comeſſationem quandam adire: pòſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum eſſe regno natis: nec potẽtibus licere quod libet. Laertius lib.2.cap.18.

Dionyſius ſophiſta.

Familiaribus dicere cõſueuit, mel ſummo digito, non caua manu guſtandum eſſe. Sentiens, voluptates quàm parciſſimè admittendas.Philoſtratus in ſophiſtis.

Arceſilaus.

Arceſilaus Scytha percontanti quî fieret, vt ab aliis ſectis multi deficerent ad Epicureos,ab Epicureis nulli deſciſcerent ad alios: Quoniam, inquit,ex viris Galli fiunt,ex Gallis viri nequaquam.Sentiens, homines eſſe proniores ad voluptatẽ, quàm ad virtutẽ, Gallos dixit,ſacerdotes Cybelis euiratos.Porrò voluptatem amplecti, fœminarum eſt potiùs quàm virorum.Laert.lib.4.cap.6.

Iſæus ſophiſta.

Iſæus ſophiſta Aſſyrius, cùm primùm ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit, veluti alius ſubitò factus mirã induit morum ſeueritatem. Itaque percontantĩ cuidam, Num illa (fœminam oſtendens) videretur formoſa? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit: ἔγνωκα γὰρ τῶν ταντάλου κήπους τρυγῶν, id eſt, ſenſi enim me è Tantali hortis fructus colligere.Subindicans,omnes eiuſmodi voluptates,quibus iuuentus capitur, nihil aliud eſſe quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Philoſtratus.

Polemon.

Occurrens alij ſophiſtæ cuidam, inteſtina,mænides piſces,& alia quędam vilia portanti obſonia: O vir egregie, inquit, non poteſt Darij & Xerxis animum rectè actione exprimere,qui talibus vtitur cibis.Idem.

Theocritus.

Poſteaquam Diocli lurconi periſſet vxor,& in funebri cœna, quam illi parabat,nihilo ſecius obſonia voraret,flens interim: Deſine miſer,inquit,nihil profeceris obſoniis indulgens. Sentiens, illi ſemper flendi fore materiã,ſi pergeret delitiari.Olim veſci piſcibus pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebatur opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia.Eraſ.6.apoph.

Stratonicus.

Rhodios cùm videret delitiis diſſolutos, & calido potu vtentes,appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem, illorum appellauit procorum ciuitatem,quòd colore quidem different à Cyrenæis qui nigri ſunt,luxu & voluptatũ ſtudio ſimiles.Sic hodie quidã appellabant albos Mauros.Athen.

Idem.

Cùm Rhodi ageret, taxans eius gentis luxum deliciásque, dicebat illos ædificare vt immortales, obsonare quasi breue tempus victuros. Auidius enim fruimur his quæ breui scimus auferenda. Erasm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Cùm in Maronia potaret cum quibusdam, dicebat se posse scire ad quē locum spectaret ciuitatis, si tecta facie ipsum ducerent. Cùm duxissent, rogassέntque quò spectaret: Ad cauponam, inquit. Sentiens, totam ciuitatem nihil aliud esse quàm cauponam. Itaque quocunque verteretur tectis oculis sciebat se spectare cauponam. Maronia porrò Ciconum ciuitas est, negotiationi dedita. Erasm. lib.6.apoph.ex Athenæo.

Philoxenus.

Is fuit insignis ganeo, qui cùm in caupona ollam vidisset, in qua delitiæ coquebātur: odore captus, iussit filium ollā emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi: Hoc suauior, respondit, & iucūdior erit, quo maiori pretio eam emero. Ælianus lib.10.de Varia histor. Idem collum longius sibi quàm gruibus fieri exoptabat, vt in gustu magis oblectaretur. Aristot.in Ethicis, & Bruson.lib. 3.cap.1.

Alexis.

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum, taxauit his versibus:

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνῄσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ Κάραβος.

Pro patria vel quilibet velit mori:
At metræ amore Callimedō solus cupit.

Perit Latinis ioci gratia, nam πάτρα patriam significat. μήτρα non matrā, sed vuluam aut piscem sonat. Pisces olim erant in delitiis. Erasm. lib. 6. apophtheg.

Ischomachus.

Medico percontante rusticum, qui ob ingurgitationem malè habebat, num ad vomitum cœnasset? Nequaquam, inquit, sed in ventrem. Iocus Græcis festiuior, quod εἰς sonat pariter & in, & vsque ad, εἰς ἔμετον εἰς κοιλίαν. Eras.lib. 6.apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm pater aliquando mandasset, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidisset, Docuit enim me vinum reddere suauius: Ergo, inquit, ô pater, & vini plus bibetur: & qui bibent, delicatiores, deterioresque reddētur. Quis satis prædicet hanc puellam, & sene & viro seueriorem? Atqui solet hic sexus maximè capi rebus suauibus. Plutarchus in apophthegmat. Lacænarum.

Eudamidas.

Cuidam laudes Athenarum prædicanti. Quis (inquit) eam ciuitatem meritò laudet, quam nemo dilexit factus seipso melior? Non iudicauit eam vrbem esse dignam vlla laude, quæ sic esset corrupta delitiis ac viciis, vt nullus in ea libenter viuens euaderet melior, sed deteriores omnes. Tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui vixisset, efficeretur melior. Plut.in Laco.apoph.

Lycurgus.

Cùm statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est cōuiuia publica. Percontanti verò, cur ea constituisset, sic vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis, & si quid tumultus inciderit, penes paucos

paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio. denique non solùm in esculẽtis ac poculentis, verùm ne in stratis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. His rationibus cum diuitiis detraxisset admirationem, postquam nemo erat, qui vel vti posset illis, vel ostentare, dicebat amicis: Quàm præclarum est, ô amici, ipsa re declarasse cuiusmodi sint diuitiæ, si quando cæcæ sunt, caréntque spectatoribus & admiratoribus. Interim obseruabat, ne quis prius domi sumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alióve potu. Quòd si quis cum cæteris non biberet, ederétve, eum vituperabant, vt qui aliis eduliis delinitus, abhorreret à victu communi. Porrò qui palam conuictus esset id fecisse, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis, qui multo post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniẽsibus domum reuersus, cùm vellet quadam die cœnam capere cum vxore, à syssitiis poscenti, præfecti militiæ non miserunt. Ea res cùm postero die innotuisset Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis est proditum: primum frugalitatis, deinde seueritatis, cùm in causa non graui leges nec regi pepercerint. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitante quodam ab Agesilao, Quid Spartæ fructus attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, cõtemptum. videlicet indicans, non alia magis ex re nasci reipubl. corruptelam, quàm ex delitiis. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam mirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur? Pro hac frugalitate, inquit, opimã messem metimus, libertatem. Quo dicto ostendere voluit, nihil æquè libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

In Asia domum contignationem ex quadratis trabibus factam aspiciens, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata nascerẽtur ligna? eo negante, sed rotũda dicente: Quid igitur, inquit, si quadrata essent, rotunda faceretis? Notauit autem luxum, & pretiosam illam in ędificandis ædibus solertiam. Plut. in apopht.

Idem.

Thasiorum gens cùm Agesilao Lacedæmoniorum regi cum exercitu per eorum agros proficiscẽti, honoris gratia mitterent farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta: præter farinas nihil accepit, sed reliqua auferri iussit, vt inter Helotes & mancipia distribuerentur. Sciscitantibus autem, cur id faceret? respondit: Non decere, qui virtutis studio tenerentur, id genus delicias recipere. Sapienter ostendens, nihil seruilius & abiectius esse, quàm gulę ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Lysimachus.

Suprà de Fame & siti.

Lysander.

Cùm filiabus suis non permitteret, vt vestes à Dionysio datas induerent: interrogatus, Quamobrem hoc faceret? Ne inquit, luxuria conspicuæ, turpiores videantur, quàm fuerunt antea. Brus. lib. 3. cap. 33.

Epaminondas.

Epaminondas à quodam ad cœnam inuitatus, quum bellariorum, obſoniorum & vnguentorum apparatum inueniſſet, eueſtigio abiit, dicens, Ego te ſacrificare, non laſciuire putabam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus impenſæ rationem collegis redderet, maximum olei ſumptum duntaxat ægrè tulit: ſed collegis admirantibus, impenſam quidem ſibi non diſplicere, dixit, ſed quòd tantum olei intra corpus ipſe accepiſſet. Damnauit autem luxuriam in nullo magis, quàm in ſemetipſo, quem adeò prodigum olei fuiſſe in vnctione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facilè ſuperarit. Plutarch. in apopht.

Cyrus.

Perſæ, quoniam regionem habebant montuoſam aſperamque, cupiebant eam campeſtri ac molliore commutare. Id non paſſus eſt Cyrus, dicens: Quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, ſe velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio, molles & ignauos gignit homines. Plut. in apoph.

Xerxes.

Iratus Babyloniis, quòd à ſe defeciſſent, poſtquam illos in poteſtatem ſuam redegit, interdixit ne ferrent arma, ſed pſalteriis tibiiſque canerent, ſcorta alerent, cauponas haberent, ac ſinuoſis tunicis vterentur: quo voluptatibus molliti non molirentur denuò defectionem. Plutarchus in apoph.

Demetrius Phalereus.

Conſpicatus iuuenem luxurioſum, Ecce, inquit, quadratã ſtatuam, habentem ſyrma, ventrem pudenda & barbam. Stob.

Alexander.

Darij regiam ingreſſus, quum vidiſſet ſublime cubiculum, & in eo ſtratum, menſas, cæteraque omnia mirifico ornatu inſtructa: Hoccine inquit, erat imperare? Sentiens non eſſe regium, huiuſmodi delitiis indulgere. Plut. in Alex vita.

Idem.

Lectum ingreſſus, excuſſis accuratè ſtragulis, dicere ſolebat: Num quid hîc delicatum aut ſuperfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus deliciis. Ibidem.

Craſſus.

Brutus quidam quũ balneas patrimoniúmq; omne penè vẽdidiſſet, pecuniámque luxurioſè dilapidaſſet, dicerétque ſe ſudare: Craſſus orator reſpondit, Non mirum eſt (inquit) quòd ita ſudas, modò enim exiſti de balneis. Notauit autem hominis luxum, qui in cauſa erat, vt balneum & alia diuendere coactus eſſet. Bruſ. lib. 3. cap. 33.

Scipio minor.

Cùm non ignoraret luxuria & voluptatibus militum eneruari vires, omnem luxum & voluptatem è caſtris ſuis amoueri iuſſit, voluitque, vt milites ſtantes cœnarent obſonium, non igni coctum. Plutarchus in apoph.

Idem.

Audiens iuuenem quendam placentam ex melle in vrbis ſimilitudinem compactam, Carthaginémque nuncupatam, conuiuis diripiendam dediſſe, equo priuauit: rogatus autem, cur militem equo indignum iudicaret? Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuit. Quo dicto militem damnauit ignauum, qui

gulæ deditus, cum placentis potius melle conditis, quàm contra hostes pugnaces, bellum suscipiebat. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta intercepisset, vasculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericlis, hoc est, operosè factis onusta: Mihi quidem, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipsi verò per omnem vitam, cùm talis sis teipsum inutilem reddidisti. Significans, bellum quòd pro patria gerebatur, mensem fortasse duraturum. Parum autem esse, quòd tum militem præstaret inutilem: sed multo grauius, quòd si pergeret esse talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis esset futurus. Ibid.

M. Cato.

Albidium quendam, qui omnia sua bona dilapidauerat, audiens conquerentem, domum sibi incendio consumptam esse: Proteruia, inquit, fecit. Erant autem Proteruia apud veteres ethnices sacrificia, in quibus mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Brus. lib. 3. cap. 1.

Idem.

Iam rempublicam nequaquam saluam fore dicebat, in qua piscis, pluris quàm bos venderetur. Sensit autem vir prudentissimus, nihil æquè in republica pestiferum esse, quàm si ciues luxu & deliciis diffluant. Præcipuus olim luxus erat in piscibus, vnde legimus mullum sex nummum millibus emptum. Plut.

Idem.

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus est, aiebat se mirari, quasi plus nosset quam ipsum mare. quod enim illud vix paulatim assuebat, ille facile deuorârat. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Cicero.

Faustus Syllæ filius, consumptis paternis bonis supellectilem propter æris alieni magnitudinem proscripsit. Cicero hominis miseriam irridens, Hanc, inquit, magis amo, quàm patris eius proscriptionem. Proscriptio quippe Fausti, sibi soli nocumento erat, qui solus non habebat vnde post hæreditatem paternam iam consumptam, commodè viueret. Parentis autem crudelis proscriptio, infinitis ciuibus & Reipublicæ damno fuit. Plut. in apophtheg.

Pompeius.

Ægrotãti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Quúmque hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus: quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis, apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno alere solitus esset: Itáne, inquit Pompeius, nisi delitiis deditus esset Lucullus, nequaquam viueret Pompeius? Cõtemptóq; medico, cibis parabilibus vsus est. O verè masculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! Plut. in apoph.

Lucullus.

Quum œconomus Lucullo cœnam modestam apparasset, accersitum obiurgauit: illo dicente, Non putabam sumptuoso apparatu opus esse, quum solus esses cœnaturus: Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturum Lucullum. Plut. in apoph.

Gallus.

Testis cõtra Pisonem repetunda-

rum rerum, cùm magnam pecuniam dixisset datam Magio præfecto à Pisone ne prouincialium iniurias à se delatas aperiret, Scaurúsque Magij tenuitatem inopiámque redargueret: festiuè inquit, Erras Scaure: ego non magnam conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem coniecisse. Notauit autem hominis luxuriam, qua ad summam adactus inopiam erat. Bruf. lib.3. cap.1.

Tiberius Cæs.

Attilio Butæ viro prætorio, quum ad inopiam per luxum ac socordiam redactus, fateretur ac deploraret paupertatem suam: Serò inquit experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti, verius quàm viuunt, nam vita vigilia est. Seneca in epistolis.

Caligula.

Luxu prodigioso vtens, vt calidis frigidísque vnguentis lauaretur pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet, conuiuis ex auro panes & obsonia apponeret, nummos non mediocris summę è fastigio basilicæ Iuliæ per aliquot dies spargeret in plebem, Liburnicas naues gemmatis puppibus & versicoloribus velis fabricaretur: subinde dicebat, Aut frugi hominem esse oportere, aut Cæsarem. Erasm. lib.6. apophtheg. ex Suetonio.

Heliogabalus.

Adhuc priuatus, cùm luxuriosus omnibúsque voluptatibus deditus esset, reprehensus à quodam, qui dicebat: Ah non times vir luxuriosissime, ne post tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipse mihi hæres sim, & vxori meæ? Rom. histor. Scriptores.

Idem.

Dicere quoque solebat, se nolle filios, ne quis frugi sibi nasceretur. Idem.

Anonymus.

Monachus quidam Ægyptius, interrogatus cur toties voluptates sibi subtraheret? Ideo subtraho, respondit, vt ię causam & occasionem pręcidam. Scio enim, illam semper de voluptatibus belligerari, mentémque meam perturbare, & cognitionem ipsam fugare. Niceph. lib. 11. cap. 43. Ecclesiast. historiæ ex Euagrio.

Alphonsus.

Suprà apopht. de Honore virtutis præmio.

Idem.

Eques quidã ingens patrimonium per luxum ac libidinem absorbuerat, atque insuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibusdam apud Alphonsum regem, ne saltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonsus respondit: Si tantam pecuniam vel in sui regis obsequium, vel patriæ commodis, vel subleuãdis propinquis impendisset, audirem. Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par est vt luat corpore. Erasm. lib.8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cuidam referenti, solitos olim & canibus & capellis abstinere sacerdotes, vt non modò attingere, sed ne appellare quidem liceret: At, inquit, pessimè hoc obseruatur à Cardinali Albretio, qui caprinis carnibus haud illibenter vescitur, & canum agmina pro venatione habet in delitiis. Annal. Franciæ.

Huc

Huc aliqua ex parte pertinent apoph. de Prodigalitate, Crapula, Lautitiis, Intemperantia, Ebrietate,&c.

Vide item apopht. de Voluptate.

DE MAGISTRATV ET GVBERNATIONE REIPUBLICÆ.

CLEOBVLVS.

EAM Rempub. bene compositam existimabat, vbi magistratus magis infamiam quàm legem metuunt. Plutarchus in conuiuio septē sapientum, & Stob. ser. 41.

Bias.

Optimam esse rempublic. dixit in qua legem omnes perinde ac tyrannum metuunt. Ibid.

Thales.

Eam rempubl. saluam esse putabat, quæ ciues neque prædiuites, nec admodum pauperes contineret. Ibid.

Pittacus.

Laudabat eam rempubl. in qua malis imperandi non daretur facultas Ibidem.

Chilon.

Optimam pronuntiauit rempub. quæ maximè leges minimè autem Rhetores audiat. Ibidem.

Periander.

Periander felicem fore eam rempubl. putabat, in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, designatur. Ibidem.

Idem.

Interrogante quodam cur imperium non deponeret? dixit, quoniam per vim imperanti, etiam vltro desistere periculosum est. Stobæus. Ibidem.

Solon.

Suprà apoph. de Legum authoritate & obseruatione.

Idem.

Eam item remp. in primis probabat, in qua viri boni honoribus afficerentur, mali pœnis coercentur. Stob. ibidem.

Idem.

Interrogatus quánam ratione ritè respubl. gubernari posśit? respondit, Si tam indignarentur illi quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Stob. ser. eodem.

Heraclitus.

Rempub. vt deploratam contempsit, eique dare leges quum rogaretur recusauit. Secessit autem in templum Dianæ, ibíque cum pueris ludebat talis. Circunstanti & admiranti populo: Perditi, inquit, an non præstat hoc agere, quàm vobiscum Rempubl. administrare? Laërt. lib. 9. cap. 1.

Antisthenes.

Rogatus, quomodo ad Rempublicam capescendam sit eundū? Velut, inquit, ad ignem, ne nimis admotus exuraris, procul amotus frigescas. Stob. ser 43.

Bion.

Dixit, oportere bonum virū à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse. Stob. ser. 43.

Pythagoras.

Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Stob. ser. 41.

Idem.

Eam ciuitatem optimam esse dixit, quæ viros bonos habet. Ibidem. A Socrate idem dictum est sæpius.

Idem.

Principes constitui iussit illos, qui à teneris bene educati sint, & iam adulti ætatem suam lucri gratia non prostituerint. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, beatas esse respub. quæ ab illis regerentur, qui aut ipsi saperent aut sapientiæ incumberent. Cicero ad Quintum fratrem.

Zeno.

Solitus est dicere decorandas esse vrbes non pretiosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stobæus ser. 41.

Socrates.

* Felicem illius Reipub. constitutionem esse dicebat, in qua præfecti & magistratus societate coniungerentur. Eam item in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Præterea, eam optimè habitari, quæ secundum leges viueret, & iniustos puniret. Stobæus ser. 41.

Chrysippus.

Rogatus cur non administraret Rempublicã, dixit. Quia si quis malè rexerit: displicebit diis: sin bene, ciuibus. Stob. ser. 43.

Aristoteles.

* Dicebat prudentes magistratus debere non propter officium aut imperium, sed virtutis causa admirationem sui parere: vt etiam immutata fortuna eisdem laudibus digni censerentur. Stobæus eodem sermone.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, nauibus per mare errabundis multum auxilij ferunt: sic & vir splendidus (i. prudens magistratus) in vrbe periclitante, paucis ipse rebus contentus, magnis beneficiis ciues afficit. Stob. eod. ser.

Theophrastus.

Percontatus, quidnam rempublicam conseruaret? respondit, Præmium & pœna. Stobæus sermone 41.

Epaminondas.

Quum Epaminondæ per inuidiam & contumeliæ gratia sordidus quidam & contemptus magistratus delegatus esset à populo Thebano, non aspernatus est, dicens: Non solùm magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum. Itaque se gessit, vt deinceps tanquam honestum munus à multis ambiretur; quum antea nihil fuerit, quàm cura, sordes & stercora ex angiportis eiiciendi. Eras. lib. 5. apoph. ex Plutarcho.

Phocion.

Capitis iam damnatus cùm esset, atque huius amici cæteri qui simul cum illo damnati fuerant, flentes du cerentur, ex inimicis quidam obuiam factus, post multa conuicia in faciem Phocioni expuit. Tum Phocion ad magistratum clamans, Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem, Ita vir sanctissimus, etiam moriturus publicæ disciplinæ curam habere voluit. Pluta. in Phocione.

Agasicles.

Interrogatus, quónam pacto magistratus, nullo stipatus satellitio, imperare suis posset, respondit, Si ita imperet suis, vt pater filiis. Quo innuit, si magistratus beneuolentia & bene

bene factis adiungeret sibi ciuium animos, non opus esse barbarico conductitióque satellitio, cùm nullos haberent corporis custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gererent affectum. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Magistratus officium esse dicebat, Erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti Plut. in Lacon. Vt postea dixit Virgilius principis artes esse, Parcere subiectis, & debellare superbos.

Idem.

Rogatus à quodam cur Spartanorum Respub. præ cæteris, secundis rebus floreret: Quoniã, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant. Sensit vir prudentissimus, ciues disciplinæ capaces, causam esse incolumitatis publicæ. Plut. in Laconicis apoph.

Themistocles.

Cleon cùm primùm statuisset Rempublic. capessere, amicis in vnũ locum conuocatis, eam quæ ei cum illis intercesserat amicitiam dirupit, tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emolliat, & transuersum agat. Themistocles contra, qui, cùm quidam moneret vt præclarè magistratu fungeretur: Nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici non meliore sunt futuri conditione, quàm inimici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit. Antonius in Melis. par. 2. ser. 1.

Agathon.

Dicere solebat, magistratũ trium debere meminisse. Primùm, quòd imperet hominibus: deinde, quòd secundum leges: tertiò, quòd non semper imperet. Stobæus ser. 43.

Apollonius.

Cùm vidisset in Domitiani ædibus, quendam senio iam confectum, magistratũ inhianter affectare, atque imperatori ceu seruum se submittere: Huic, inquit, ô Damis, non persuasit Sophocles, vt agrestem dominũ furiosúmque aufugeret. Brus. libr. 4. cap. 5.

Fabius Max.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est, qui cùm publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Qúum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factũ hoc auersati sunt. At Fabius ab equo desiliẽs, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quibus imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plutarchus.

Scipio minor.

Quum in censura Mumiũ collegam haberet, festiuè grauitérque pro rostris dixit, se ex maiestate Reipub. omnia facturum, si sibi Quirites collegam dedissent, siue non dedissent. Plinius in libro de Viris illustribus cap. 58. Valer. Max. lib. 6. cap. 4. apop.

M. Cato.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerẽt, dicebat eos qui maleficos prohibere possent, nec facerẽt, lapidandos esse. sentiẽs illos, de vniuerso populo pessimè mereri, quòd ad scelerũ licentiã inuitarent improbos. Plut. in apoph.

Alex. Seuerus.

Honores iuris & gladij nunquam vendi passus est, dicẽs, Qui emit, & vẽdat necesse est. Hoc ethnicus, & iuuenis: quid iã decet principes Christianos? Lampridius, & Brus. lib. 4. cap. 5.

Alphonsus.

Dicere solebat, eos, qui aliis præessent, tantò priuatis hominibus meliores esse oportere, quantò honoribus & dignitate antecellerent. sentiens, tum demum subditorum mores rectè formari posse, si hi quibus reipublicæ gubernatio cõmissa est, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, vt viuum sint exemplar omnis virtutis. Panormita. lib. 6. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Magistratum, cotem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum atque argentum probandum cotē iudice vtuntur: sic magistratibus se vti, rex docere voluit, quo ciuiũ mores atque animos exploraret. Magistratus enim, vt cõmuni prouerbio celebratur, virum iudicat: quod quidem Pittaco Mitylenæo & Soloni alij tribuerunt. Quãquam Aristoteles lib. 5. Moraliũ, Biantis nomine citarit. Est autem sensus, vix satis perspici posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Alphonsi dictum recitat Panormit. lib. 3.

Vide apoph. de Principatu & Principe.

De magistratuum delectu.

Socrates.

DIcere solebat absurdũ esse, cùm artes manuarias nemo exerceat qui eas non didicerit: neque quisquã aliud faciendum locet ei qui eius opificij sit planè ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Eras. libro 3. apophtheg.

Plato.

* Censebat publica munera nemini esse concedenda, quod nominatus ad ea capessenda diues esset, aut huiusmodi quicquam possideret, vt robur, magnitudinem, generis claritatem: sed ei qui legibus pareret maximè, & hac re cæteris in ciuitate præstaret. lib. 4. de legibus.

Chilon.

Fratri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans, neminem esse idoneum magistratui, qui non possit dissimulare multa præter æquum & bonum facta, iuxta illud ἄρχων ἀκούων καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως id est, Princeps æqua & iniqua pariter audias. Laërt. in Chilone.

Antisthenes.

Admonuit Athenienses, vt asinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Quum illi dicerent hoc animal esse alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in vestra republica duces sint, qui nunquam didicerunt administrandi rationem: sed hoc satis est, quòd à vobis delecti sunt? Sentiens, multò absurdius esse, ei cõmendare rempubl. qui gubernandi artem non tenet, quã si asinum pro equo adhibeas aratro. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Carneades.

Cùm in senatu dixisset, neminem consulem, neminem prætorem aut imperatorē esse, nisi sapientem, Albino, qui tum prætor erat, audiente, subridens ait: Ego igitur tibi Carneades prætor esse non videor, quia sapiens non sum? Brusonius libro 4. cap. 5.

T. Manlius.

Suprà de Consolatione.

M. Cato.

M. Cato.

Ciues incuſabat, quòd ſemper iiſdem committerēt magiſtratum. Videmini enim, inquit, aut vilem habere magiſtratum, aut indicare paucos eſſe dignos magiſtratu. Quorum alterum erat, malè ſentire de publica poteſtate: alterum, de ciuibus. Plut. in Ro. apoph.

Idem.

Cenſuram petens, quum cæteros competitores videret ſupplices, populóque blandientes, ipſe clamabat, populo opus eſſe medico auſtero, validíſque remediis: proin eligendū non qui iucundiſſimus eſſet, ſed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes cenſor creatus eſt. Agnouit populus morbum ſuum: cóque Cato plus valuit obiurgando, quàm cęteri blandiendo. Ibidem.

Saturninus.

Quum milites illi peplum imperiale impoſuiſſent, aduocata cōcione de ſeipſo dixit: Cōmilitones, bonum ducem perdidiſtis, & malū principem feciſtis. Antè fuerat egregius: ſed quoniam in imperio fuerat ſeuerior, ab iiſdem à quibus imperator factus fuerat, interemptus eſt. Non quiuis ad quoduis munus idoneus eſt. Trebellius Pollio.

Auguſtus Cæſ.

Romanū admonuit magiſtratum, vt Rempublicam committerent iis qui vſu & experientia rerum plurimum poſſent, nec eam ſinerent pendere ex cuiuſquam voluntate. Nihil enim in Republ. pernicioſius eſſe putauit, quàm ſi magiſtratus rerum imperitus dominiū obtineat. Xiphilinus Dionis abbreuiator, in Auguſto.

Idem.

Cùm ægrè ferret, quòd Caius, quē Agrippa eius filius ſuſceperat, nondum adoleſcens conſulatum petiiſſet: graui dolore affectus, precatus eſt, ne vnquam inciderent huiuſmodi tempora, in quæ ipſe olim inciderat, vt minor XXI. annis conſul fieret. Cúmque adhuc inſtaret, reſpondit: id imperium deferendum eſſe ei, qui nihil peccaret, quíque poſſet ſtudiis populi Romani obſiſtere, deinde vt eos modeſtiores faceret. Dion. Nicæus in Auguſt.

De magiſtratuum moleſtiis ac variis ſollicitudinibus.

Democritus.

Democritus dicere ſolebat, melius eſſe regi ab aliis, quàm regere homines malos. Stob.

Chryſippus.

Rogatus, quare ad Rempublicam non accederet? Quia, inquit, ſi malè adminiſtrauero, deos: ſi bene, ciues habebo iratos. Laërtius.

Alcibiades.

Dicere ſolitus eſt de ſuis factis, ſe Dioſcurorum vitam viuere. Nam dum populi gratiam obtineret, diis parem ſe videri: cùm verò illā amiſiſſet, nihil à mortuis diſcriminis habere. Ælian. lib. 13. de Var. hiſtor.

Themiſtocles.

Audiens quoſdam ambire magiſtratum: Si mihi, inquit, duas oſtenderetis vias, quarum vna ad ſepulchrū altera ad tribunal duceret, multò libentiùs ingrederer eam quæ rectà ad ſepulchrū duceret. Non ignorauit ſanè vir ſapiētiſſimus, quātæ curæ, moleſtiæ, vexationes, circumueniant eos, qui in magiſtratu conſtituti, omnibus expoſiti eſſe cogūtur.

Ælianus lib.6.Variæ historiæ.

Demosthenes.

Ad iuuenes quos habebat familiares,dicere solebat:Sibi gnaro iam quantũ inuidiæ,metus, calumniæ ac discriminis sit expectandũ ad Rempub.accedenti, si ex duobus alterum sit eligendũ citius in exilium iturũ, quàm ad suggestũ aut tribunal. Eras. lib.4.apoph.ex Plut.

Seleucus.

Frequenter dicere solitus est, paucis notum esse, regum aut magistratuum quantæ sint curæ. Alioqui nullum inuentum iri, qui regium diadema humi proiectum tolleret. Eras. lib.8.apoph.Stob.serm.46.Antigono ascribit, cuius dicti meminit etiam Val.Maxi.lib.7.cap.2.

Antigonus.

Cùm regium sibi traditum accepisset diadema priusquam capiti imponeret, dixisse fertur: O nobilem magis quàm fœlicẽ pannum! quem si quis penitus cognoscat,quàm multis solicitudinibus,periculis & miseriis sit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Val.Max.lib. 7.cap.2.Stob.ser.46.

Pompeius Magnus.

Quum ex literis senatus intellexisset, omnia quæ Sylla armis obtinuerat,in ipsius potestatem esse tradita populi suffragiis cẽturiatis, percusso femore dixit, Proh, nunquam finienda pericula! quanto satius erat obscurum nasci, si à militaribus curis nunquam dabitur recedere: nec hac exuto inuidia, licet cum vxore ruri vitam degere? Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus,sed deponere tutũ non est.Plut.

Alphonsus.

Cœnam senex quidam importunus & garrulus quum sine fine obreperet, exclamasse fertur, & dixisse, Asinorum conditionem esse potiorem quàm regum. Nam illis dum pascuntur, dominos parcere: regibus neminem. Antonius Panorm.& Æneas Syluius de dictis & falsis Alphonsi.

Idem.

Infrà tit.de Otio honesto.

De magistratu momentaneo.

Cicero.

CVm Caninium consulem postremo anni die à Cæsare factũ videret, qui tamen postero die consulatum pro more alteri tradere cogebatur, iocosè de breui eius magistratu iudicans,Consulem,inquit,habuimus vigilantissimum & fortissimum, qui in toto suo cõsulatu somnum nõ vidit. Xiphilinus Nicæi abbreuiator,in Cæsare.

Idem.

De Caninio Reuilio cùm paruo tempore consul fuisset,sex videlicet meridianis horis, idem dixit, Consulem habuimus tam seuerum,támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit,nemo dormierit.Eras.li.4.apoph.

Idem.

Suprà de Honore momentaneo.

Idem.

Vatinius cùm morbo laboraret, & eo nomine in Ciceronem inueheretur, quòd ægrotantem non accessisset:Volebam,inquit Cicero,in tuo venire consulatu, sed me nox occupauit.Ibidem.

Idem.

Ad hunc consulem congratulandi ac associãdi gratia plurib. euntibus:

Matu-

Maturemus, ait, vt hominē ante ſui conſulatus exitū præueniamus. Plutarch. Talis fuit autem ſub Galieno imperatore poſtea Marius tyrannus, vt ſcribit Trebellius Pollio, qui vna die factus eſt imperator, altera viſus eſt imperare, tertia interemptus eſt.

M. Votacillus.

In C. Seruilium, qui vno tantum die conſul fuit, ita luſit: Antè Flamines, nunc conſules diales fiunt. Abuſus eſt voce, Diales: quaſi à die deducta ſit, ac non magis à Ioue, cui Flamines inſtituebantur. Macrob. lib. 2. cap. 2. Satur.

De magnanimitate.

Democritus.

* SCiſcitatus, quid eſſet magnanimitas? reſpondit, Leuiter ferre fruſtrationem. Stob. ſerm. 106.

Socrates.

* Quidam ei cum alio quodā colloquenti filium eius mortuum eſſe nunciauit: ille verò colloquio abſoluto, Nunc, inquit, abeamus, Sophronifci funus curaturi. Eod. ſerm.

Diogenes.

* Aduerſis quibuſdā caſibus preſſus, dixit, Euge, ô fortuna, tu viriliter mihi præ es. Eod. ſerm.

Phauorinus.

* Dicebat, virum in vera magnanimitate & philoſophia educatum, antequam calamitates ingruant, animi tranquillitatem intra ſe reconditam habere. At, inquit, in rebus aduerſis aliena conſolatione opus habere, id trāquillitatis animi modum excedit. Ibidem.

Ariſtoteles.

* Magnanimitatem deſcribens dicebat eſſe virtutem, per quam vtraque fortuna honor & ignominia feruntur. Item, Magnanimitatis eſſe decenter ferre & felicitatem & infelicitatem, & honorem & ignominiam, non admirari delicias, neque clientelas, neque poteſtates, neq; victorias publicorum certaminum, & ſimul habere mentē immotā & excelſam. Magnanimus autem eſt, qui neque vitam amat aut magnificat, ſimplex moribus & generoſus, qui iniuria laceſſiri poſſit, nec pronus ſit in vindictam. Sequitur autē magnanimitatem ſimplicitas, ingenuitas, & veritas. Lib. de virtutibus.

Xantippe.

* De Socrate marito ſuo dicebat, cùm infinitę mutationes & rempub. & ipſos occupaſſent, in omnibus ſimilem ſe vidiſſe Socratis vultum, & exeuntis domo, & domum redeūtis. Ad omnia enim cōcinnus & magnanimus erat: quamobrē nihil vnquam ipſum triſtitia affecit. Stob.

Anonymus.

* Magnanimus eſt, inquit, qui omnia facilè fert: puſillanimus verò, qui ne parua quidem. Stob. ſerm. 7.

Epictetus.

* Dicebat eſſe quoſdam leuiter magnanimos, qui tranquillè facerēt abſque iracundiæ motu æquè magna atque alij vehementer impetuoſi & iracundi. Arrian. in diſſert.

Vide apoph. de Conſtantia, Fortitudine, Prudētia, Moderatione animi, Fortuna, &c.

De magnificentia.

Nicias.

CVm inter Græcos pręcipuus eſſet qui magnificentia excelle-

ret,ideo à populo in iudicium vocatus,ait:ſint mihi ipſi,non populo Athenienſi, tãti ſumptus facti,meúmque operibus ipſis nomẽ inſcribam. Pontanus cap. 12. de Magnificentia. ex Plutarch.

Plato.

Videns Agrigentinos magnis impenſis multa ædificia extruentes, dixiſſe fertur : Agrigentini quaſi ſemper victuri ædificant, & comedunt quaſi ſemper morituri. Notauit autem vanam illam ædificiorum condendorum magnificentiam, cum homo fragile & caducum animal, facilè tugurium habere poſſit,in quo ad paucos annos, quibus in hoc mundo quaſi in alieno ſolo obambulat, à tempeſtatis intemperie ſe defendat. Ælian. lib. 12. de Var.hiſt. Idem de Rhodiis dixit Stratonicus apud Plutarchum.

Auguſtus Cæſar.

Cùm vrbem Romam multis modis & ornaſſet & communiſſet, atque etiam in poſterum (quod quidem in ipſo fuit) tutam reddidiſſet, non ſine cauſa glorians dicere ſolebat: Romam lateritiam accepi,marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, quàm ſi ditionem, quam accepit, reddat ſtatu meliorẽ. Sueton.in eius vita. Pontanus cap.32. de Magnificentia. Eraſm.Rot. lib.4. apopht.

De maledicentia,ac mordacitate.

Pythagoras.

QVodam dicente,Nimium mihi maledicis ac plus ſatis derides: Atqui inquit,ſpleneticis etiam acria & amara proſunt,dulcia nocẽt. Ant. in Meliſſa parte 2.ſermone 78.

Ariſtippus.

Audiens quendam temerè hominibus maledicẽtem. Vtinam,inquit, tu linguæ tuæ, ſicut ego auriũ mearum,dominus eſſes. Laërt.

Empedocles.

Interrogatus,cur cùm mala audiret, tam indignanter ferret maledicta? Quia,inquit,ne laudationes quidem mihi iucundæ forent, niſi maledicta mihi moleſta eſſent. Maxim. ſerm.16.de Admonitione.

Diogenes.

Cuidam cõuiciatori, At nec mihi, inquit,credit quiſquam, te laudanti: nec tibi,me vituperanti. Ant.in Meliſ.parte 2.ſerm.59.

Idem.

Suprà apopht.de adulatione & aſſentatione.

Iſocrates.

De Athenienſiũ ciuitate dicere ſolebat,eam ſcortis ſimillimã eſſe. Etenim qui illarũ venuſtate caperẽtur, velle quidẽ omnes rẽ cum ipſis habere:neminẽ tamen tam ſui ipſius contemptorẽ,qui matrimonium cũ illis iungere dignetur. Ita Athenienſiũ ciuitatẽ ad peregrinãdum in ea iucundiſſimam eſſe, omnibúſq; totius Grę ciæ ciuitatibus prędantiorem,ad inhabitandum verò non item ſecuram ac tutam eſſe. Innuit autem, domeſticos in ea ſycophantas, cõuiciatores & obtrectatores, atque eorũ qui ſe populares videri vellent, inſidias. Ælia.lib.12.de Var.hiſt.

Zoilus.

Zoilus Amphipolitanus,Polycratis auditor, qui canis Rhetoricus nominatus eſt,homo ſtudioſus male loquendi,cùm non ſolùm in Homerũ, Platonem,alióſque præclaros ac magnos viros ſtylũ ſtringeret, ſed vbiq;

litibus

litibus & perniciosis etiam contentionibus operam daret, rogante quodam erudito viro, quamobrem omnibus malè diceret? Quoniam, inquit, malè facere cùm velim, non possum. Exprimit autẽ omnium maledicentium & detrectantium personã Zoilus, qui dum non inueniunt qua ratione facto lædant, dentibus caninis & lingua amarulenta in bonos inuehuntur. Ælian. lib. 11. de Var. hist.

Socrates.

Ei cum nuntiatũ esset, à quopiam eum maledictis incessi: Bene, ait, loqui non didicit. Laert.

Plato.

Quodam narrante nonnullos esse qui ipsum maledictis insectarentur: At ego, inquit, sic viuam, vt illis fides non habeatur. Anton. par. 2. serm. 69. Melissæ.

Aristoteles.

Cùm ab imprudente quodam malè audiret: Tu, inquit, & conuicia facilè audis, & libenter dicis: mihi autem & dicere non est consuetum, & audire iucundum. Ant. in Melis. part. 2. serm. 72.

Melissus.

Quum probro illi daretur, quòd maledictis indignaretur: Si maledicta, inquit, æquo animo admittam ne laudes quidem sentiam. Bruso. lib. 1. cap. 16.

Philostratus.

Ælianus quum Philostrato roganti, quid operis cuderet, dixisset se opus in tyrannum nuper mortuũ cudere: Admirarer inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Superstitem siquidem tyrannum incessere, viri opus est: mortuum verò cuiusque. Brus. lib. 1. cap. 16.

Lysander.

Cùm in publico quodam conuentu, quendã audiuisset, liberiùs quàm par videbatur, contra ipsum loquentem: Tua, inquit, verba ciuitate opus habent. Quo dicto notauit eius in dicendo libertatem, quæ quidẽ in conuentu facilè fertur, sed alio loco non itidem. Plut. in Lac.

Cleomenes.

Cleomenes maledicenti ait: An propter hoc tu omnibus maledicis, ne tempus de tua loquendi malignitate habeamus? Plut. ibidem.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vituperari, existimabat non minus esse dicendos eorum mores qui loquebantur, quàm eorũ de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, qui auidè obtrectantes alienæ laudi, magis prodere morbũ suum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, peruersúmque iudicium. Plut. in Lacon. Eras. lib. 1.

Alcibiades.

Canem miræ magnitudinis abscissa cauda per vrbem dimisit, hoc quũ multis stultum atque ineptũ visum esset monentibus eum amicis: ac sermones qui de eo circumferebantur enarrantibus, ridens Alcibiades, Sic inquit, res, vt intenderam, successit. Hoc enim Atheniensibus loquendi volui præbere argumentum, vt eos à peioribus, quæ de me & aliis quoque hominibus conuiciosè loquuntur, nouis his auerterem. Plutarch. in Alcibiade.

Chabrias.

Ab improbo quodam multis conuiciis affectus: Bene inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ insunt prætermisisti. Ant. in Melis. par. 2. ser. 69.

Memnon.

Quo tempore bellum gerebat aduersus Alexandrum pro Dario rege, militem quendam mercenariũ multa conuicia petulanter iacientem in Alexandrum, hasta percussit: Ego, inquiens, te alo vt pugnes adu. Alexandrum, non vt illi maledicas. Plutarch. in apoph.

Demochares.

Significare volens se nihil pendere obtrectationes vulgi, cùm videret multos obtrectatores vnà sedentes in tonstrina, & malè loquendi omnino cupidos: Quid loquimini (inquit) vos Dysmenidæ? simul hoc nomine ingenium, naturámque ipsorum innuens, & detegens. Ælian. libr. 3. de Varia hist.

Pisistratus.

Cùm conuiua bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad pœnas de conuiua sumendas, dixisse fertur, Non aliter illi succenseo, quàm si quis obligatis oculis in me occurrisset. Sensit, maledicendi ansam dedisse vinum, & ignouit errorem. Ælian.

Idem.

Dicenti cuidam, quòd à maledico laudaretur: Miror, inquit, nisi quis illi dixit me mortuum esse. nam viuentem ille posset laudare neminẽ. Stobæus.

Hieron.

Xenophanes Colophonius Homeromastix, quum apud Hieronem Siciliæ regem lamentaretur paupertatem, quòd vix à se duo famuli possent nutriri: At Homerus, inquit Hieron, cui tu assiduè maledicis, plusquam decem millia hominum alit, vel mortuus. Reprobrauit autem innatam homini maledicentiam, quæ paupertatis & inopiæ suæ non minima causa erat. Plutarch. in apoph.

Philippus.

Philippum Alexandri patrem conuicio afficiebat quidam effreni lingua præditus, cúmque amici hortarentur, vt conuiciatorem reprimeret: Non est hoc, inquit, ille, faciendum, ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton. part. 2. Melis. ser. 69.

Idem.

Dicebat, se suis conuiciatoribus gratiam habere, quòd se meliorem redderent. Ego, inquit, studeo illos mendacij conuincere, & si quid improbè fecerim, muto consilium, & pœnitentia emendo factum. Anton. in Melis. par. 2. ser. 69.

Idem.

Maledictis à Nicandro lacessitus, pluribus cœpit illum donis honestare: quibus acceptis cœpit Nicander eum laudare. Ad amicos igitur conuersus Philippus, Videtísne ergo, inquit, & nostrum esse, benè & malè audire, & à maledicentiæ morbo affectos sanare. Plutarch.

Antigonus.

Milites quum in illum probra iactarent, ac ignorarent Antigonum tam propè adesse, prodiens rex ait: Flebitis, nisi longiùs amoti, maledicatis mihi. Sic enim recitat Plutarchus in apoph. Seneca verò libr. 3. de Ira, ait illum dixisse: Longius discedite, ne audiat rex.

Idem.

Quum per noctem milites omnia sibi mala imprecantes audiret, quòd rex eos in illud iter intricabiléque lutum adduxisset: accessit, ignorantésque à quo adiuuarentur, explicuit: Non, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has calamitates incidistis: Sed ei bene optate, qui ex hac miseria

miſeria vos abduxit. Plutarchus & Seneca.

Pyrrhus.

A quibuſdam rogatus, vt maledicum quendam ex Ambracia pelleret: reſpondit, Potius apud paucos illic manens, quàm apud multos, de nobis obloquatur. Plut.

Idem.

Quum audiſſet, ſibi à quopiã maledictum, conuiciatorem ad ſe duci iubet, ac interrogat, num dixiſſet ea propter quæ accuſatus erat: reſpondit: Dixi, ô rex, & dicturus plura eram, ſi plus vini appoſitum mihi fuiſſet. Quo audito, Pyrrhus ridens, hominem impunè dimittendũ mandauit. Plutarch.

Cicero.

Seruilia M. Bruti mater, cùm pretioſum ære paruo fundum à Cæſare emiſſet, ſubiiciente haſtæ bona ciuium, non effugit tale Ciceronis dictum: Equidem quo melius emptum ſciatis comparauit Seruilia hunc fundum Tertia deducta. Filia autẽ Seruiliæ erat Iunia Tertia, eadémque C. Craſſi vxor: laſciuiente dictatore tam in matrẽ quàm in puellam. Macrob. lib. 2. cap. 2. Saturn.

Sicinius.

Cum leui momento amorem ſimul & odium permutaret, eorundémque hominum & patronum & accuſatorem ſe præberet: Sicinius homo maledicus, qui multa in quoſcunque probra iacere cõſuetus erat, aliquando rogatus, cur ſoli Craſſo non malediceret, cùm maledicendi materiam haberet ampliſſimam? non facio, inquit: fœnum enim habet in cornu. Plutarch.

M. Cato.

Cuiuſdam, qui multis intemperantiæ notis inuſtus erat, probris vexatus: Impar mihi tecum, ait, certandi conditio eſt. nam vt malè audire & maledicere, tibi facillimum ſimul & promptiſſimum eſt: ſic & mihi maledicere inſuaue eſt, & inſuetum. Eraſ. lib. 5. apoph.

Valerius.

P. Clodius cùm iratus eſſet Valerio, eò quòd mutuum ei petenti non dediſſet: Quid amplius, inquit Valerius, mihi facturus es, niſi vt Dyrrachium eam, & redeam deinceps? Mordaciter ad Ciceronis exilium alludens, à quo tamen glorioſe reuocatus eſt. Macrob. lib. 2. ca. 6. Satur.

Orbilius.

In reum teſtis prodiens, cùm à Galba, oratore eloquentiſſimo quidem, ſed corpore deformi, interrogaretur. Quámnam artem exerceret? Nullam, inquit, ſed in ſole gibbos fricare ſoleo. Macrob. lib. 2. cap. 6. Saturn.

Cicero.

Suprà apoph. de Honore & magiſtratu momentaneo. & apoph. de facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In C. Cæſarem mordacitas Ciceronis dentes ſuos ſtrinxit. Nam primùm poſt victoriam Cæſaris interrogatus Cicero, cur in electione partis erraſſet? reſpondit, Præcinctura me decepit. notans Cæſarem, qui ita toga præcingebatur, vt trahendo laciniam, velut mollis incederet: adeò vt Sylla tanquam prouidus dixerit Pompeio, Caue tibi illum puerum malè præcinctum. Macrob. lib. 2. cap. 3. Saturn.

Idem.

Deinde cùm Laberius in fine ludorum annulo aureo honoratus à Cæſare, eueſtigio quatuordecim gradus ad ſpectandum tranſiſſet,

violato ordine, & cùm detractus eſſet eques Romanus, & cùm Mimus remiſſus, ait Cicero prætereunti Laberio,& ſedile quærenti:Recepiſſem te, niſi anguſtè ſederem, ſimul & illum reſpuens & nouum ſenatũ mordaciter taxans, cuius numerum Cæſar ſupra fas auxerat. Macrob.libr. 2. cap.3.Saturn.

Idem.

Aliàs facilitatem Cæſaris in eligẽdo ſenatum irritum,palàm mordacitérque irriſit. Nam cùm ab ipſo hoſpite ſuo P.Mallio rogaretur, vt Decurionatum priuigno eius expediret, aſſiſtente frequentia hominum, reſpondit: Hoc fieri ſanè nequit, ſi Romæ imperabit Pompeius.Macro. lib.2.cap.2.Saturn.

Idem.

Nec intra hæc mordacitas ſtetit, quippe ab Androne quodam Laodicæno ſalutatus, cùm cauſam aduentus requiſiuiſſet, comperiſſétque(nã ille ſe legatum de libertate patriæ ad Cæſarẽ veniſſe reſpondit) ita expreſſit publicam ſeruitutem: ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον. Si obtinueris, & pro nobis intercede. Macrob.libr. 2.cap.3.Saturn.

Idem.

Cùm Lepidum audiuiſſet in ſenatu ad patres conſcriptos dicentem, Ego non tanti feciſſem ſimile factũ: Cicero reſpondit,Nec ego tãti feciſſem.Macrob.lib.2.cap.3.Saturn.

Plancus.

Infrà de Mortuis non lædendis.

Auguſtus Cæſ.

Indignanti Tiberio,ac per epiſtolam etiam conquerenti apud eum de conuiciatore, reſpondit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari, eo quòd ſint qui malè de me loquantur. Satis eſt enim, ſi hoc habemus ne quis malefacere poſſit. Sueton.

Tiberius.

Ab initio ſui principatus, in conuiciatores & maledicos dicere ſolebat: In ciuitate libera,linguam quoque liberam eſſe debere. Suet.Tacit.

Domitianus.

Cùm homines mordaces atq; maledicos haberet odio, ſemper tamen eos dicere ſolebat peiores eſſe, qui maledicis aures præberent,neque reprehenderent, quàm ipſos maledicos.Sueton.

Fl.Veſpaſianus.

Infrà tit.de Malitia.

Idem.

De Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clàm apud communem amicum conquerens,addidit clauſulæ: Ego tamen vir ſum. Notans,obtrectatorem eſſe parum virum.Simile eſt illud Maronis,

Parcius iſta viris tamen obijcienda memento. Suetonius.

Sigiſmundus imp.

Cùm accuſaſſent purpurati apud Sigiſmundum imperatorem maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de ſuo principe paſſim obloqueretur, ſubridens imperator: An vobis, inquit, graue videretur illos malè loqui, cùm nos malè agamus? Indicauit autem, in nobiſmetipſis ſitum eſſe, quòd bene vel malè audiamus. Æneas Syluius lib.2.comment. de reb.geſt. Alphonſi.

Sfortia.

Quum transfuga Nolanus eques, ingenio infami, vt ſibi gratiam cum Sfortia cõpararet, Tartaliam omnibus maledictis in conuiuio Sfortiæ famam laceraſſe detuliſſet: déque ea re, vt fides ſibi haberetur,iureiurando ſæpiùs affirmaret: Non opus eſt,

inquit Sfortia, vt multum tu persuadendo mecum labores, quum Tartalia nunquam verbum de quoquam sit eloquutus, quin maledixerit. Paulus Iouius de dictis & factis Sfortiæ, cap.85.

Vide apoph. de delatione.

De malignitate maledica.

Chilon.

MOrtuis nequaquam maledicendum esse dicebat, quandoquidem ignauum esse videretur eos lingua incessere, qui respondere non possent. Laert. lib.1. cap.4.

Idem.

Idem docebat, neminem conuiciis lacessendum, ne, si dixerimus quæ libent, audiamus vicissim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus suam voluptatem, sed quæ plerunque malè audiendi summo dolore pensatur. Huc allusit M. Tullius, Salustio comminans, fore, vt si quam voluptatem malè dicēdo cœpisset, eam malè audiendo amitteret. Laertius.

Socrates.

Cuidam admiranti quòd nihil in eum commoueretur à quo conuiciis incessebatur: Mihi inquit, non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc causam hominum vulgus magis commouetur, si quid dicitur in immerentem. Boni quum malè audiunt, sibi gratulantur, quòd puri sint ab his malis quæ ipsis impinguntur, nec in se dici interpretantur: nihilo magis quàm si quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta. is non maledicit Platoni sed ei quem existimat esse Platonem, Eras. lib.3. apoph.

Idem.

Vetus comœdia solebat nominatim in ciues maledicta iacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat, Expedire, vt quis semet illis sciens ac volens subiiceret. Nam si quid, inquit, dixerint in nos merito reprehendendum, admoniti corrigemus, & profuerint: sin falsum conuicium in nos iaculabuntur, nihil ad nos. Erasm. libro 3. apoph.

Aristippus.

Quum à quodam conuiciis incesseretur Aristippus, tacitus abiit. at quum maledicus insequeretur abeuntem, dicēs, Cur fugis? Quoniam, inquit, tibi quidem potestas est malè loquendi, mihi verò non audiendi. Salsissimè notauit hominis impudentiam, qui quum sibi ius sumeret malè loquendi, non saltem hoc iuris concederet alteri, vt subduceret sese, desineretque malè audire. Nam vox hæc, Cur fugis? erat velut expostulantis de iniuria. Laert. libro 2. cap.8.

Diogenes.

Cùm adolescentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, scopum non attinges. Innuit autem, eos cœlestium bonorum nequaquam hæredes esse, qui malitiosam agerent vitam. Laert. lib.4.

Idem.

Corinthum profectus, ludum ingressus est, quem ibi Dionysius regno pulsus aperuerat, audiuitq; pueros malè canentes. Interim ingressus Dionysius, quoniam putabat Diogenem cōsolandi gratia venisse, Humaniter, inquit, facis Diogenes

hæc eſt rerum humanarum volubilitas. Imò (inquit Diogenes) miror te etiamnum viuere, qui tãtum malorum in regno patraris:& video nihilo meliorem eſſe ludi magiſtrum quàm fuiſti rex. Laert.& Eraſm.lib.3. apoph.

Idem.

Eunuchus quiſpiam contaminatæ famæ, inſcripſerat, ædibus ſuis, μηδὲν εἰσείτω κακὸν, Nequid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Aedium, inquit, dominus quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gratia poſuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, id Diogenes detorſit ad mala animi, quæ ſola vera mala ſunt. Laert.lib.6 Bruſ.lib.4.cap.11.

Antiſthenes.

Eos qui nos maledictis inceſſerent, magis tolerãdos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Laert.lib.6.cap.4.

Demoſthenes.

A caluo quodam maledictis aſperſus; Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam: quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint. ſubnotans, illum nõ iudicio, ſed cerebri vitio maledicum eſſe. Eraſ.8.apoph.ex Stob.

Diogenes.

Hoſpitibus quibuſdam celebrem illum Demoſthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: Hic eſt, inquit, ille Demoſthenes Atheniẽſium orator. Digitus pollici proximus, index dicitur, quòd hunc intendentes ſolent aliquando cõmonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur, ob cauſam hîc non referendam. Porrò Demoſthenes vulgò malè audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes, maluit illũ medio quàm indice demonſtrare. Laertius libro ſexto.

Timon Athenienſis.

Interrogatus cur omnes homines odio proſequeretur? Malos, inquit, meritò odi: cæteros ob id odi, quòd malos non oderint. Sentiens, non eſſe verè probos, qui non deteſtantur improbos. Eraſm. libro ſexto apophthegmat.

Pytheas.

Pytheam oratorem quidam criminabatur, quòd malus eſſet. At ille non inficias ibat: hanc enim illi conſciẽtia neceſſitatem imponebat. Sed reſpondebat ſe minimo tempore omnium qui rempub. Athenienſium adminiſtraſſent minimè malũ fuiſſe: nempe in hoc ſibi placens, quòd non perpetuò fuiſſet eiuſmodi. Putánſque, ſe non iniuriam facere, ſi nõ cum peſſimis compararetur. Stolidum hoc ſanè Pytheæ. Non enim ſolùm qui iniuriam infert, malus eſt: verùm etiam qui iniuriam inferre in animum inducit. Ælianus lib. 14. de Varia hiſtoria.

Herodes ſophiſta.

"Proteo Cynico ſine fine ipſum conuiciis inceſſenti: Conſenuimus (inquit) ambo, tu quidem malè loquens, ego malè audiens. Senſit, immedicabile malum eſſe, cui ille tam diu aſſueuerat: & ſe moderatiùs ferre, quòd iam nouum non eſſet. Philoſt.

Anonymus.

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata facilè ſolebat admittere, Lacon: Deſine, inquit, aduerſum me præbere aures. Senſit, nõ ſolùm eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verùm etiam qui

qui calumniantibus accommodarēt aures. Et iniuriæ genus est, aduersus nihil malè meritum, audire maledicam linguam. Non enim essent maledici, si nullum inuenirent auscultatorem. Proinde Lacon expostulauit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipso malè loquenti, Plut. in Lacon.

Nicander.

Cuidam dicenti, quòd Argiui malè de ipso loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquuntur malè? significans, Rempub. malè moratam, vbi liceret impunè maledicere nihil malè commeritis. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm improbus quidam Cleomenem conuiciis incesseret: Num ideo, inquit, tu maledicis omnibus, ne si velimus respondere, otium habeamus vicissim de tua dicendi malitia? Vt è sublimi cōtempsit, maledicum, nec vllo responso aut alia pœna dignum iudicauit nebulonem, cui nihil esset præsidij præter maledicam linguam. Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis nonnullis Cleomenem conuicio lacessentibus, vt periurum & impium: Vobis, inquit, potestas est mihi maledicendi, at mihi potestas est vobis faciendi malè. Admonens, non esse tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est, cùm velint, re ipsa lædere. ad hæc, non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoueri. Satis enim vindictæ est, quòd licet, cum libet, vlcisci: cùm illis nihil aliud reliquum sit, quàm malè loqui. Plut. in Lacon. apoph.

Leotychidas Aristonis F.

Cuidam ipsi dicenti, quòd Demarati amici malè de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror: quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui posset. Docuit contemnendam esse maledicētiam, quæ nō à iudicio, sed ab animi morbo proficiscitur. Qui verò passim maledicunt omnibus, eos palàm est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant. Plut. in Lacon.

Artaxerxes.

Quum Aclides Iapson multa in Artaxerxem regem licenter & contumeliosè diceret, hactenus quidem vltus est maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet diceret, sibi verò in illum licere quæ vellet & dicere & facere. Eras. lib. 5. apoph.

Dionysius sen.

Quibusdā eū accusantibus quòd hominem improbum, ciuibúsque odiosum honoraret, atque proueheret: At volo inquit, aliquē esse, quem maiori, quàm me, odio prosequantur. Brus. lib. 4. cap. 11.

Philippus rex.

Bonos ac malos sibi conciliandos dicebat: vt bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Bruson. lib. 4. cap. 11.

Idem.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem Macedoniæ Philippum, quòd sine fine de ipso malè loqueretur, quúmque suaderent amici, vt hominem accersi iuberet, déque eo supplicium sumeret: Philippus ita respondit: Nicanor non est Macedonum pessimus: videndum est igitur, necubi nos cessemus in officio. Vt igitur cognouit vehemen-

ter afflictum inopia,& tamen à rege neglectum fuisse, iussit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto, quum rursus Smicythus diceret regi, Nicanorem apud omnes sine fine prædicare laudes ipsius: Videtis igitur, inquit, in nobis esse situm, vt bene aut malè audiamus. Immane quantum absunt ab huius principis ingenio, qui nunquam sibi videntur satis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec student beneficiis sibi conciliare beneuolentiam hominum, sed metui malunt quàm amari: cúmque sæpenumero faciant detestanda, ídque palam, tamen periit quisquis ausus est hiscere. Plut.

Idem.

Quidam petulantioris linguę maledicta coniicere solebat in Philippum: hunc amici hortabantur, vt eiiceret in exilium. At ille negauit hoc se facturum. Quærentibus, Quid ita? Ne, inquit, oberrans inter plures, malè de me loquatur. Quòd maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quòd ignouit, vel magnanimitatis quòd contempsit: quòd noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuisset. Plutarch. in apophthegmat.

Idem.

Peloponnesij cùm Philippum Macedoniæ regem, à quo multa beneficia acceperant, in ludis Olympiacis sibilis derisissent: rex admonitus ab amicis vt eam iniuriam rependeret, negauit se id facturum: Si tam prauo, inquiens, sunt ingenio, vt eos irrideant qui de ipsis bene meriti sunt: quid tum fiet, si quid mali sentirent? Sensit vir prudentissimus, maledicos non vltione prouocandos esse, vt magis maledicant. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum aliquando tempore hyberno compulisset castra transferri in locū vbi non erat rerum necessariarum copia, atque hac de causa milites quidam in regem maledicta congererent, ignari ipsum esse in proximo, virga tentorij vela deduxit, Flebitis, inquit, ni longiùs semoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clementiùs? aut quid hac clementia facetius? Simulabat se non indignari quòd malè de ipso loquerentur: sed quòd tam vicini, vt exaudiri possent ab eo, cui maledicebant. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm nocte quadam quosdam è militibus suis exaudisset omnia imprecantes regi, qui ipsos in illud iter & inextricabile lutū induxisset, accessit ad eos qui maximè laborabāt: eósque quum ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc, inquit, maledicite Antigono, cùius vitio in has miserias incidistis: sed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis verè excelsus animus. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Scip. Aemilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit, Si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eras. Rot. lib. 6. apoph.

M. Pinarius.

M. Seruilius dissuasurus legem quam ferebat M. Pinarius: Dic mihi M. Pinari, inquit, si contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris soles? Vt sementem, inquit Pinarius, feceris, ita & metes. Per allegoriam minitans, illum malè auditurum,

rum, si malè diceret. Eras. libro 6. apophtheg.

Pompeius.

Suprà apoph. de Ingratitudine.

Augustus Cæs.

In cognitione quadam, cùm Æmilio Æliano Cordubensi inter cætera crimina illud vel maximè obiiceretur, quòd malè loqueretur de Cæsare: conuersus ad accusatorem Cæsar Augustus. Velim (inquit) hoc mihi probes: efficiam vt Ælianus sciat, me quoque linguam habere, plura enim vicissim de eo loquar. His minis contentus, nihil postea de illo inquisiuit. Suetonius.

Tiberius.

Suprà apopht. de Clementia.

Fl. Vespasianus.

De iurgio quodam inter senatorē & equitem Romanorum ita pronuntiauit, vt diceret, Non oportere maledici senatoribus: re maledici verò, & ciuile fásque esse: prærogatiuam enim dignitatis ipse sibi ademit, qui lacessiuit. Suetonius.

Huc refer apopht. de Conuiciis, Iniuriæ patientia, & Detrectatione.

De malitia.

Thales.

* QVid nocentissimum esset interrogatus? malitia dixit. Nocet enim illa bonis etiam, si attigerit: Stobæus.

Democritus.

* Malitia, inquit, res est quæ facilè capitur. Nam dum in solum lucrum intenta est, incircumspectè obuiam se quæstui præbet, & temerè persuadetur. Stobæus sermone 2. de malitia.

Socrates.

* Hominem cui ex malitia spes dependet, similem esse dicebat illi qui nauim infirmæ anchoræ committit. Idem.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, viperam, aut aspidem, aut scorpium in eburneo aureo vel scrinio inspiciens, non propter materiæ pretium ipsa diligis aut magni facis tanquam felicia animalia, sed potius propter naturæ ipsorum exitialem vim abhorres ac detestaris: sic etiam in diuitiis & fastu fortunæ malitiam videns inesse, non ad materiæ splendorem obstupesce, sed morum prauitatem contemne. Stob. ser. 5.

Vide apopht. de vitiis variis hoc volumine suo ordine descripta.

De malo & malis.

Plato.

* EA quæ mala dicuntur, malis bona, iustis verò mala esse dicebat. Bona rursus, bonis quidem verè esse bona, malis autem mala. Stob. ser. 2.

Dion philos.

* Res malas seu improbas dicebat nunquam in eodem statu manere, sed subinde moueri & in maiorem crescere petulantiam, nec vllum certum modum assequi. Stob. eod. ser.

Hyperides.

* Incipientibus malis obstruendas esse vias dicebat. Nam cùm semel (inquit) radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam

congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. Stob. ser. 44.

Socrates.

* Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori, siue Deo, siue homini, malum ac turpe esse scio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona sint incertus sum, magis quàm mala, quæ mala esse non dubito. Plato in apol. Socratis.

Democritus.

* Malum, inquiebat, etiam si solus fueris neque dixeris, neque feceris. Disce autem teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. ser. 31.

Pythagoras.

* Vir malus plus mali patitur afflictus conscientia, quàm ille qui in corpore castigatur & flagris cæditur. Stob. serm. 24.

Idem.

* Qui de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ser. 44.

Epictetus.

* Si cupis, inquit, bonus fieri: primùm crede quòd malus sis. In Enchirid. & Stobęus sermone de virtute.

Iamblichus.

* Dicebat, quemadmodum supparato satius est vri quàm ita manere: sic etiam malo viro mori, quàm viuere. Stobæus ser. 44.

Archytas Pythagoreus.

* Semper, ait, infelicem oportet esse malum, siue adsit materia, malè enim ea vtitur: siue ea careat. Sicut cæcus, siue lumen habeat, & claritatem visibilem: siue in tenebris degat. Stobæus sermone de virtute.

Vide apopht. de Improbitate, & reliquis vitiis quæ toto hoc opere perstringuntur.

De mancipiis.

Diogenes.

GRæci mancipia, præcipuè fugitiua, vocant ἀνδράποδα: quæ dictio videtur composita ex viro & pede, cuius Grammatici variam reddant etymologiam. Cùm igitur quidam improbus Diogenem interrogasset, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα? Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: sentiens, illi esse mentem non hominis, sed pecudis. Laërt. lib. 6.

Idem.

Iactante se quodam, ac dicente, Viros supero in pythiis: Imò, respondit, potius vincis mancipia. Lusit ad vocum cognationem, ἄνδρες & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat omnes eos, qui cupiditatibus propriis seruirent. Idem.

Aristippus.

Suprà, de educatione & institutione liberorum.

Vide apopht. de Seruis.

De mansuetudine.

Chilon.

DOcuit, potentiam adiungendam mansuetudini, vt à suis princeps nō tam metum extorqueat, quàm impetret reuerentiam. Reuerentiæ comes est amor, metus odium. Amari autem non solùm honestius est, verùm etiam tutius. Laërtius

ërtius libro 1.cap. 4.

Xenocrates.

Cùm passer futurus accipitri præda in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens: Non oportere supplicem prodere. Plutarch.

Archidamidas.

Cuidam Charilaum regem laudanti, quòd pariter erga cunctos fuisset mitis ac mansuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, respondit qui erga sceleratos se mitem præbebat? Perspexit vir egregius, mansuetudinem cum iustitia coniunctam esse oportere. Alioqui principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quàm in bonos crudelitas? Plut. in apoph.

Cleomenes.

Cùm è ciuibus quispiam apud Cleomenem diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere: Sed hactenus, inquit: ne sit contemptui. Significans erga improbos mansuetudinem nimiam esse inutilem ciuitati: notánsque quorundam mores, qui principes vehementer bonos & clementes, cùm impensiùs amare debuerint, habent contemptui. Est quidem præcipua virtus in principe comitas ac mansuetudo. verùm ob malorum ingenium hæc ita temperanda est, vt principi sua constet authoritas. Plut. in Laconicis apophtheg.

Aristoteles.

* Mansuetudinem describens, dicebat virtutem esse animosæ facultatis qua præditi ægrè mouentur ad iram. Mansuetudinis autem esse, posse moderatè ferre obiecta crimina & contemptus, nec celeriter rapi in vltiones, nec facilè moueri ad iras: sed moribus comem esse ingenióque quieto & stabili. lib. de virtutibus.

Titus Vespasianus.

Suprà de Clementia.

Vide apopht. de Clementia & Humanitate.

De mathesi.

Aristippus.

Cvm ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in littore maris vidit figuras mathematicas in harena depictas. Salua, inquit, res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. Vitruuius lib. 6. de Architectura, & Erasm. libro 3. apoph.

Diogenes.

Reprehendebat mathematicos, quòd solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quæ essent ante pedes. Laërtius libro 6. apophtheg.

Ariston.

Eos qui encyclopediæ & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse procis Penelopes, qui cùm ipsa potiri non possent, ancillis miscebantur. Stobæus sermone 2. de Imprudentia.

Hadrianus imp.

Hadrianum Romanorum imperatorem ferunt ex matheseos peritia

præsciuisse futura, ac Varum non fore longæuum dixisse ex Virgiliano carmine:

Ostendent terris hunc tantum fata neque vltrà
Esse sinent, &c. Dion Cassius.

De matrimonio.

Thales.

* ROganti matri vt matrimonium iniret, nondum esse tempus, dixit: deinde maior natu, non amplius esse tempus. Plutarc. & Stobæus.

Idem.

* Interrogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit, Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, & eius tranquillitatem turbare. Stob. ser. *66*.

Lycurgus.

* Dicebat cùm semel vxor beneuolentia in maritum priuata est, minimè vitalem ei reliquam vitam esse. Stob. eod. ser.

Epaminondas.

* Interrogatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? respondit pro patria mori non dubitare. Ibidem.

Vide apophth. de Coniugio, & infra de nuptiis.

De medicina.

Diogenes.

CVm consideraret hominum vitam, videns medicos & philosophos, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Verùm cùm videret coniectores, & huius generis alios, aiebat sibi nihil homine videri stultius. Laërt. lib. *6*.

Nicocles.

Medicos felices nominabat, quoniam successus quidem ipsorum sol intuetur, errores autem tellus operit. Anton. par. 1. ser. 56. Melissæ. Max. ser. 50.

Stratonicus.

Ad medicum quendam dixisse fertur, Laudo tuam experientiam, quia non sinis infirmos computrescere, sed statim eos à vita liberas. Antonius in Melissa. par. 1. ser. *56*. Sed hoc Nicocli ascribit Max. ser. 50.

Didymus.

Didymus perfectum medicum esse dicebat, non quidem qui omnino curaret, sed qui nihil eorum, quæ ad vtilitatem ægri, & curam pertinent, omittit. Ant. in Meliss. par. 1. serm. 56. Max. ser. 50.

Trophilus.

Interrogatus, quis perfectus medicus fieret? dixit: Ille qui possibilia & impossibilia discernere potest. Stob. ser. 100. Max. ser. 50.

Philotimus.

Cuidam ostendenti digitum exulceratum, qui hepar haberet tabidum (id enim ex colore deprehendit) Nõ est tibi, inquit, ô bone, periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab omnibus: vt de leuioribus malis querantur, grauiora dissimulent. Erasmus libro *6*. apophtheg. ex Plutarcho.

Anonymus.

Medicus quidã ægrotanti dederat pharmacũ, eoq; sumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto pòst idẽ morbus recurreret, ęgrotus cùm ad idem pharmacũ, quo prius conualuerat, confugeret, nec sentiret remedium, accersit medicum, admiratus quî factum esset, vt eadem medicina quæ prius depulisset morbum,

postea magis aggrauaret? Huius rei causam sciscitāti, medicus facetè respondit: Fateor idem fuisse pharmacum, sed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens, medicorum esse dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo danda. Quę prosunt iuueni, nocent seni: & contrà, quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Hoc refertur ab Augustino.

Pausanias, & Socrates.

Eum medicum cēsebat optimum Pausanias, qui non sineret ægrotos extabescere, sed quamprimùm sepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc sententia, sed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens: qui vult, admodum valetudinarios nec vlla iam ex parte vtiles reipubl. æquo animo debere è vita decedere: sic tamen, vt nemo sibi vim adferat, sed honestis actionibus immoriatur. Certè nō apparet quid magnifaciāt, cùm quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anui iam præmortuę vitam in vnū alterúmve mensem proferant. Quid enim aliud agunt, nisi quòd arte sua mortem reddunt longiorem: quasi hoc cuiquam sano sit optabile, diu mori? At viri sapientes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. Plutarchus in Lacon.

Demades.

Maiorem gratiam medicis deberi dixit, qui morbum ingruentem arcerent, quàm qui iam prę sentem expellerent. Magis quippe optandum est, omnino non pati, quàm à passionibus liberari. Ant. in Melis. part. 1. ser. 56. Max. serm. 50.

Hieron.

Medicum tum demum ægroti amicum esse dicebat, cùm in extrema necessitate se diligentissimum ostendit. Anto. in Melissa part. 1. ser. 56.

Dionysius sen.

Post alia multa sacrilegia in Epidauro, Æsculapio barbam auream detraxit, quòd negaret conuenire, cùm Apollo Æsculapij pater imberbis fuisset, vt filius barbā aleret. Finxit autem ideo antiquitas Æsculapium barbatum, vt innuerēt, in medico multarum rerum vsum & experientiam requiri. Valer. Max.

Tiberius Cæs.

Dixisse fertur, eum hominem sibi videri ridiculum, qui sexagesimum prætergressus annum, manum porrigeret medico. Sentiens, hominē tam grandem natu scire oportere, quomodo iam sibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui consulunt illum, explorātem pulsus venarum. Erasm. lib. 6. apoph.

De medicina contempta.

Diogenes.

Videns quendam medendi artem iam profitentem, qui prius fuerat palęstrites, sed ignauus: dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt, nunc vicissim deiicies? Deiicit luctator, quem superat: & deiicit medicus, quos in luctum coniicit, aut etiam in sepulchrum. Similis iocus est apud Martialem, de eo qui ex medico factus est hoplomachus. Laërt. lib. 6.

Idem.

Didymon, qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictū apud nos perdit suam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem sonat, & oculi

pupillam. Lusit igitur ex ambiguo Diogenes.Laert.lib.6.

Nicocles.

Quum malus quidam medicus diceret, se magnã habere potestatem: Quidni inquit, ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris:Max. serm.50.

Anonymus.

Sapiens quidam, cùm imperitus medicus ei dixisset, Senex factus es? respondit.Bene quidem,& satis feliciter: medico enim non vsus sum. Antonius in Melissa parte 1.sermone 56.

Aristoteles.

Cùm morbo teneretur Aristoteles, & medicus ei præceptum quoddam iniungeret: Ne inquit, me cures,vel vt bubulcum, vel vt fossorem, sed prius causam edissere:sic enim facili persuasione me morigerum reddideris. Docens,his nihil sine causa temereque proferendum esse.Ælianus lib.9.de Var.hist.

Arcesilaus.

Dicere solitus est: Quemadmodum vbi multæ leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque vbi multi sunt medici, ibi etiam sunt multi morbi. bi. Laërtius libro quarto capite sexto.

Pausanias.

Medicus qui inuisebat Pausaniã, dicebat, Nihil habes mali: Non enim,inquit te medico vtor. Hoc ipsum quòd nihil habebat mali. adeo non acceptum ferebat medicis vt eos solos iudicaret prospera esse valetudine,qui medicis non vterentur. Id vt perpetuò verum non sit, tamen extra controuersiam est, maximam malorum partem à medicis proficisci vel quia sint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæstúve corrupti. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Quum ab amico argueretur,quòd de medico quodam malè loqueretur, à quo nec vlla re læsus esset,nec cuius fecisset periculum: Si fecissem (inquit)periculum nequaquam viuerem.Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Quum medicus quidam Agesilao regi præscriberet curationem nimis exactam, miniméque simplicem, qualis esse solet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, summam quæ præscribis, si mihi prorsus est in fatis vt non viuam: etiamsi nõ omnia sumpsero. Significabat, eiusmodi curationes citius accelleraturas mortem, quàm depulsuras morbum. Nec tam operosa pharmaca sumenda, nisi ei qui destinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac simplicitas. Plutarch.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Menechmus.

Rogatus à medico, qui putabat eum insanire, Dic mihi hoc, Soléntne tibi vnquam oculi duri fieri? Vrbanè respondit: Quid? Num me locustam esse censes, homo ignauissime?Bruson.ex Plauto.

Hadrianus imp.

Hadrianus imperator moriens, dixit illud vulgatum: Turba medicorum Cæsarem perdidit. Arbitror illum huc detorsisse Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ᾽ ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀνηλώσαν. Quanquam & hodie verum est, turbam medicorum multis causam esse mortis.Dion Cassius.

De mediocritate.

Philoxenus.

DIcebat esse iucundissimas carnes, quæ carnes nō sunt: & suauissimos pisces, qui pisces non sunt, quemadmodum amœnissimam esse nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Eras.lib.6. apoph.ex Plutarch.

Lycurgus.

Interrogatus, quā ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumento, Vt inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quę apud alios sunt admirationi. Videbatur enim parum decorum esse, si per ostium rude inferrentur exotica pretio chara, arte operosa, &c. Plutarch.in Lacon.

Seneca.

Nero sibi compararat aulæum quoddam insigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declarasti, inquit, te esse pauperem. Causam rogante Nerone: Quoniam si illud amiseris, inquit, non poteris aliud parare simile. Euenit vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatiùs. Qui nummum habet vnicum, quo amisso nō queat alterum promere, pauper est. Tutissimum igitur est, mediocribus ac parabilibus delectari. Erasm.lib. 6. apophthegm.

Alphonsus.

Optimum factum sibi videri dicebat, si voluntas nostra inter amorem ac metum media intercederet. Vt quantum amor ad excessum impelleret tantum timor illam è diuerso retraheret. Sensit autem mediocritatem in omnibus esse optimam, & hominum actiones media voluntate temperandas. Panor. lib.4. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apopht. de Temperantia.

De memoria.

Socrates.

SOcrates literas, quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ causa, dixit vehemēter officere memoriæ. Olim enim homines si quid audissent dignum cognitu, non libris, sed animo inscribebant: hac exercitatione confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebant: & quod quisque sciebat, habebat in promptu. Post, reperto literarum vsu, dum libris fidunt, non perinde studuerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum est, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida esset rerum cognitio, & pauciora quisque sciret: quandoquidem tantum scimus, quantum memoria tenemus. Erasmus libro tertio apophtheg.

Antisthenes.

Suprà de Librorum fiducia & multitudine.

Themistocles.

Ludum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur: cùm responsum esset, artem memorię hîc doceri, contempsit, dicens: At ego mallem artem obliuiscendi. Verùm hæc vox digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Plutarch. in Græco.apopht. Meminit Cicero lib. 2.de oratore.

Idem.

Cùm Themiſtocli Simonides,aut quis alius , artẽ memoriæ pollicere-tur: Obliuionis,inquit,mallem. Nã memini eorum quæ volo , obliuiſci non poſſum quæ volo. Cicero lib.2. de Finibus bonorum & malorum,& 5.Academicarum quæſt.

Polemon.

Proconſul torquebat prædonem quendam:cúmq; dubitaret,quod ſup plicij genus eſſet de illo ſumpturus, ſuperueniẽs fortè fortuna Polemon, Iube,inquit, illum ediſcere veterum ſcripta.Ipſe quidem Polemon multa edidicerat,ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius, quàm ediſcere : eóque Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuo-rari.Philoſtratus in Sophiſt.

Appius Claudius.

Cùm apud Scipionem iactaret, ſe omnes Romanos poſſe memoriter nominatímq; ſalutare : ille,Bene in-quit,narras. Ego enim nõ vt multos cognoſcerem,ſed ne ab vllo ignora-rer,adnixus ſum.Bruſ.lib.4.cap.4.

Caſſ.Seuerus.

Cùm ex Senatus conſulto libri il-lius exurerẽtur: Nunc,inquit,ſuper-eſt vt ipſe viuus comburar, qui illos edidici. Quod animo inſculptũ eſt, niſi cum vita eripi non poteſt. Eraſ. lib.8.apoph.

Claudius Cæſ.

Cùm cuidam notam appoſitam, deprecantibus familiaribus ademiſ-ſet: Litura tamen,inquit,extat. Sen-tiens,etiam remiſſa culpa,manere ta men infamiæ prioris veſtigium. Al ludens ad ſcripturam, quę licet ſpon gia deleatur,aut graphio radatur,re-linquitur tamen lituræ veſtigium. Eraſm libro 6.apophthegm. ex Sue-tonio.

De mendacio.

Thales.

A quodam rogatus, quantũ à ve-ro Falſum abeſſet ? Quantum, inquit,oculi diſtant ab auribus. Sen-ſit autem, eos plerunque mẽtiri, qui audita,non viſa referunt aliis.Maxi-mus ſerm.35.

Ariſtoteles.

Interrogatus , Quid lucrifacerent mendaces? Vt vera,inquit,loquenti-bus non credatur. Laërtius libro 5. cap.1.

Anacharſis.

Aiebat ſe mitari , quî fieret, vt A-thenienſes,qui prohiberent mentiri, tamen in cauponum tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces, emúntque,lucri cauſa fallunt quem-cũque poſſunt : quaſi quod priuatim eſſet turpe, fiat honeſtum, ſi publicè facias in foro.At in contractibus ma ximè fugiendum erat mendacium. Sed tum maximè mentiuntur homi nes, cùm maximè negant ſe menti-ri.Apud Athenienſes lex erat,quæ iu bebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν.Laër.li.1.ca.9.

Aeſopus.

Sciſcitatus , quid lucri accederet mendacibus ? Vt eis,inquit,etiã cùm vera dicunt,fides non habeatur.Ma-xim.35.

Archidamus.

Chius quidam iam ſenex in Lace-dæmonem peruenit , qui quidem a-lioquin erat arrogans, ſed ſenectutis ſuæ ipſum pudebat: quare canos tin-ctura obliterare conabatur.Progreſ-ſus autem in publicum , de rebus o-rationem habuit,quarũ gratia vene-rat: tum ſurgens Archidamus, dixit: Quid ille tandem rectũ diceret, qui mendacium non in anima ſolum,

ſed capite quoque circunfert? Stob. ſer.10.ex Theophraſto.

Anonymus.

Laconi cùm quidam dixiſſet,Mentiris: vrbanè Lacon,Quia (inquit)liberi ſumus: ſed alij, ſi quando vera non dixerint,flebunt.Plut.

Epænetus.

Dicere ſolitus eſt, mendaces omnium ſcelerum & iniuriarum authores eſſe.Plut.in Lacon.

Anonymus.

Quidam mirantibus, quòd humile candelabrum emiſſet:Pranſorium erit, inquit. Eludens iocoſo mendacio, ne parcus videretur. In conuiuis vtimur humilioribus candelabris,vt exactiùs peruideamus quæ ſunt appoſita.Eraſ.lib.6.apoph.

Perſæ.

Inter peccata, duo grauiſſima numerabant. Prius eſſe debitorem: alterum,mentiri, quòd oberati plerũque mentiuntur, dum pollicentur in diem,nec pręſtant quod pollicentur. Ex Herodoto.

Cyrus.

Dicere ad Armenium ſolebat, Omnino non mentiendum eſſe. Apertum enim mendacium hominibus maximè impedimẽto eſſe ad veniam conſequendam.Danda eſt quippe his venia,qui ex inſcitia vel errore mentiuntur: verùm hi qui data opera apertè nugantur, nulla venia digni ſunt.Xenophon.lib.2.Pædiæ.

Galba.

Galba, quodam iactante, quòd in Sicilia murenam quinque pedes longam emiſſet: Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ naſcuntur, vt his piſcatores pro retibus cingãtur.Mendacium euidentiore mendacio deriſit.Fulgoſus lib.4.cap.18.Eraſm.Rot. lib.6.apoph.

Cicero.

Fabiæ Dolabellæ dicenti, ſe triginta annos habere. Verum eſt, inquit, nam hoc iã viginti annos audio. Volebat illa iunior videri, quàm erat. Itaque Cicero eluſit illam ſimulata aſſenſione, ſignificans interim illam eſſe quinquagenariam. Eraſm. lib.4. apophtheg.

Idem.

Obiicientibus, quòd à reo pecuniam accepiſſet,qua magnificas quaſdam ædes eſſet empturus: Fatebor, inquit, accepiſſe me, ſi emero. Eas quum eſſet mercatus, exprobrantibus vanitatem: An neſcitis, inquit, boni patris familiâs eſſe, diſſimulare ſi quid conſtituerit emere? Eraſ.libr. 4.apophtheg.

Idem.

Iulium Curtium, quo iunior videretur, multa de annis ætatis ſuæ mẽtientem,ita redarguit: Ergo, inquit, quum vnà declamabamus, non eras natus. Eraſ.4.apoph.

Auguſtus Cæſ.

Iulia Cæſaris Auguſti filia, cum maturè canos habere capillos cœpiſſet, habebat comptrices quæ canos capillos ſublegebant. Verùm quum Auguſtus pater interueniſſet clàm, canos capillos ſuper veſtes filiæ vidit, quos euulſerant. cùm autem, aliud agens, rem diſſimulaſſet, demum poſt multa interrogauit filiam, Vtrum poſt aliquot annos cana eſſe mallet, an calua? Qùúmque illa reſpondiſſet ſe canam eſſe malle: Cur ergo, inquit, tuo iuſſu & inſtinctu iſtæ ante tempus caluam te facere ſtudent? Et ſic prudenter mendacium in filia deprehendit ac corrigere ſtuduit. Eraſmus libro quarto,apophtheg.ex Sueton.

De mendacio vrbanè excuſato.

Plato.

Dicebat mendacium concedendum eſſe medicis, aliis verò minimè. Medici quippe, vt ægrotantiũ animos conſolentur, promittunt ſępe ſanitatem, etiam in ipſo mortis agone, ne animum deſpondeant. lib. 3. de Repub.

Phocion.

Ariſtogiton ſycophanta in ſermonibus nihil niſi arma belláque ſonabat: quum verò intellexiſſet delectum militum haberi, ſimulata valetudine crus obligabat, baculóque innixus ceu vulneratus, claudicãs prodiit in publicum, cùm Phocion à tribunali proſpiciens, ait: Scribe Ariſtogitonem claudum, & eundem improbum atque mendacem. Plut.

Stratocles.

Superatis pugna nauali Athenienſibus, ſumma celeritate coronatus, fauſtum victoriæ nuntium attulit, vnde ſupplicationes decretæ, epulũque per vnamquamque tribum conſtitutum. Sed biduo pòſt, cùm verus nuntius calamitatis afferretur, vniuerſus populus in Stratoclem exarſit. Tum ille: Quid, inquit, viri Athenienſes vobis moleſti intuli, duos dies ſumma eſtis ea cauſa in voluptate verſati? Fulgo. lib. 4. cap. 18. & Eraſ. lib. 4. apoph. ex Plut.

Philippus rex.

Ab hoſpite quodam inuitatus ad cœnam, inter eundum fortè obuios ſecum adduxit vmbras. Vbi ſenſit hoſpitem turbari, quòd tam multis nõ ſufficeret apparatus, præmiſſo ad ſingulos amicos puero, iuſſit vt placentæ ſeruarent locum: illi perſuaſi, dum placentam expectant, paululũ edebant, ita factum eſt, vt cœna ſufficeret omnibus. Faceto ioco ſimul & eluſit amicos, & hoſpitis pudori ſubuenit. Plutarch. in apophtheg. Reg. & Impp.

Auguſtus Cæſ.

Herennium adoleſcentem vitiis corruptum Cæſar caſtris excedere iuſſerat: quúmque ille dimiſſus ſupplex ac plorabundus, apud Auguſtũ hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam? quid dicam patri meo? Dic, inquit, me tibi diſplicuiſſe. Quoniam pudebat adoleſcentem fateri, quòd ipſe Cæſari diſplicuiſſet: Cæſar permiſit vt ſermonem inuerteret, culpam in ipſum conferret. Suet. in Auguſt.

De mendicitate, & mendicantibus.

Diogenes.

Quibuſdã Diogeni probro vertentibus, quòd peteret, cùm id Plato non faceret: Imò, inquit, petit & ille, ſed *(diat alter.*

Admoto capite, vt ne quiſquam au-

Abuſus eſt Homerico carmine quod eſt Odyſſeæ α. quo ſignificauit, Platonem non minus eſſe petacem, niſi quòd ille clam peteret, ipſe palàm. Laert. lib. 6.

Idem.

Poſteaquam inopia cõpulſus cœpiſſet mendicare, his verbis ſolebat aggredi: Si cui alteri dediſti, da & mihi: ſin nemini, à me incipe. Significabat, ſe non inferiorẽ cæteris mendicis: itaque vt qui daret quibuſlibet, daret & Diogeni: qui verò tã parcus eſſet, vt nemini quicquã daret, huic tempus eſſe, vt aliquando dare inciperet. Laert. lib. 6.

Idem.

Idem.

A prodigo petebat minã, ille admiratus improbam postulationem, interrogabat, Cur ab aliis obolum petere soleret, à se auté minam. Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te autem fortassis nunquàm. Laert. lib. 6.

Aristoteles.

Obiurgatus à quodam, quòd dedisset eleemosynam homini malo: Non mores, inquit, sed hominis miseriam respexi. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Ab alio, eadem de re castigatus, Non homini dedi, inquit, quicquam, sed humanæ sorti. Laert. lib. 5. cap. 1.

Stratonicus.

Cuidã laudanti ipsum, vt aliquid acciperet: Ego, inquit, maior mendicus sum. Sentiens, non esse musicorum dare laudãti, sed accipere à laudatis. Athenæus.

Anonymus.

Lacedæmonius quidã videns quendam Diis corrogãtem: Nihil, inquit, moror deos, qui me sint pauperiores. Hinc liquet, vetus esse, sub obtentu religionis exercere mendicitatem: quum plerunque tales collectæ non impendantur diuis, qui nullius rei sunt egeni, sed improborum luxui ac libidini. Plut. in Lacon.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à Lacone. at ille: Si quid, inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitæ tuæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertẽ. Apud Lacedæmonios probro dabatur mẽdicitas: quòd & otiũ odissent, & minimo essent contenti. Benignitas autem in mendicos, speciem habet magnæ virtutis: sed ea piorum hominum bonitas, alit plurimorum malorũ luxuriosam ignauiam. Idem.

Antigonus.

Thrasillo Cynico petẽti drachmã: non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est inquit, Cynicum, tale munus accipere. Vtroque cornu repulit postulatoris improbitatẽ, quem existimabat nullo dignum beneficio. Plut. in Reg. & imper. apoph.

De mente.

Thales.

OLim interrogatus, quid in tota rerum natura esset velocissimũ? respondit, Mens humana. Discurrit enim per vniuersa hominis cogitatio. Laert. lib. 1. cap. 1.

Pittacus.

* Quærenti, quid in minimo maximum esset? respondit, bona mens in corpore humano. Stobæus ser. 3. de prudentia.

Anonymus.

* Mens est hominibus magnũ animæ frenum. ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. Stob. ser. eod.

Cercidas.

* Mentis, inquit est videre, mentis audire. Sed quomodo viderẽt sapientiam, licet propinquam, viri quorum mentem lutum repleuit? Stob. ser. 4.

Rheginus.

* Dicebat mentem infirmam veritatis non esse capacẽ, sicut solare lumen imbecillius & impotens visus aspicere nequit. Ibid.

Socrates.

* Sicut ex ciuitate, quæ bonis legibus administratur, seditiosũ hominẽ expellere oportet, ita inquit, ex homine quem saluum cupimus, malam mentem. Stob. ser. de prudentia.

Phocion.

Semper admonere homines solebat, vt mente vigilarent, cuius somnus veræ morti finitimus esset. Stobæus ser.de Prudentia.

Alphonsus.

Cùm pro more lectioni Senecæ (quem præcipuè semper coluit) incumberet, interrogatus à Daualo, purpuratorũ humanissimo, cur animus mortalium ita immensus, atque insatiabilis foret? respondit rex: animum hominis à Deo profectũ, non prius conquiescere, quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubiò animum nostrum Dei & æternitatis capacem, & propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus quæ fluxæ & incertæ essent. Pan.lib.1.de Alphonsi rebus gestis.

De mercedis cupiditate.

Antisthenes.

INterrogatus, cur tam paucos haberet discipulos? inquit: Quoniam depello illos virga argẽtea. Sentiens, ideo paucos venire, quòd magna mercede doceret: vulgus autem magis amat pecuniã, quàm sapientiam, & hinc Satyricus exclamat:

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Dictũ Antisthenis extat apud Laertium lib.6.

Aristippus.

Suprà de educatione & institutione liberorum.

Polemon.

Zeno Criticus, vbi iam in philosophicis aliquantum profecisset, non tamen contentus esse voluit: sed ad Polemonem, vt in Dialecticis exerceretur, commeabat. Vnde Polemon dicere solitus est: Sat scio ô Zeno, te per posticum irrepere, & furari dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notauit hoc dicto Zenonẽ, qui furtim & gratis à præceptore discere volebat, vt aliis postea multa mercede venderet. Laertius lib.7. cap.1.

Isocrates.

Sæpenumero dicere solitus est, se quidem discipulos decẽ docere minis, cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturũ decem millia, vocis enim exilitas, animíque timiditas, reddebant Isocratẽ inutilem ad dicendum. Eras.Rot.lib.8.apoph.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentum autem non dante: Duas (respondit) arcas domi habeo: vnam quidem gratiarum, alteram argenti. Et cùm necessitas exegit gratiarũ quidem arcam aperiens, semper vacuam inuenio: alteram verò solum commodam mihi ad rem vitæ necessariã. Notabat autem hominis sordidissimi tenacitatem, qui cupiebat multo studio ac labore philosophi, suas decãtari laudes, nullum laboris præmium aliud offerens quàm gratiarum actionem, quæ tribus verbis absoluitur: cùm interim philosophus rem ad victum & amictum necessariam non verbis, sed promptis nummis coemere cogatur. Stob.ser.de Iniustitia.

Anonymus.

Philosophus quidam dicebat, magistros à discipulis magnam mercedem exigere debere. Ab ingeniosis quidem, quòd multa discant: ab hebetibus, quod multum molestiæ exhibeant. Max.ser.17.

Phœnix

Phœnicides.

Cùm apponeret piſces in conuiuio, ſed his duntaxat qui dediſſent ſymbolum, dixit, Mare quidem eſſe commune,ſed piſces in eo natos eorum eſſe qui emiſſent. Eraſmus lib. 6.apoph.

Timotheus muſicus.

Cùm duplicem mercedem exigeret ab eo, qui ſub alio præceptore muſicæ operam dediſſet, interrogatus cur hoc faceret? Quia, inquit, duplex etiam labor mihi ſubeundus eſt. Primò quidem dedocendi vetera,deinde docendi noua.Bruſo.lib.2. cap.23.

Corax.

Corax primus apud Syracuſas, mortuo Hierone, Rhetoricen inſtituit mercede profiteri. Lyſias autem adoleſcens pactus eſt cum eo, vt tum ſolueret, cùm optimè Rhetoricam calleret. Verùm vbi artifex iam factus,præmium cunctaretur,à præceptore in ius vocatur.Sed cùm quæreretur, qui finis litis eſſet futurus? Lyſias ait: Si perſuaſero iudicibus, me nihil debere, nòn tradam præceptori quicquam, quia iam vici: ſin non perſuaſero, etiam non dabo, quia artem perſuadendi à te non didici. Tum Corax: Imò, inquit, ſi perſuaſeris, dabis, quia artem calles: ſin minus, dabis etiam, quia non viciſti. Et tum iudices ſubiecerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν: ideſt,mali corui malum eſſe ouum. Vide Prolegomena inHermogenis rhetoricem: Gellium libro quinto, capite decimo: qui ſimile quiddam de Protagora ſophiſta,& huius diſcipulo Euathlo,narrat. L.Apuleium in Floridorum libris: Eraſmum Roterodamum in prouerbio, Mali corui malum ouum.

Catherius.

Sabinus Clodius cùm vna die & Græcè & Latinè declamaſſet, quibuſdam querentibus, quòd puſillam mercedem acciperet ex duabus declamationibus: Catherius ait, nunquam magnam mercedem accipere eos, qui breuia pneumata docerent. Bruſ.lib.4.cap.31.

De metu & timore, vel timiditate.

Socrates.

SOcrates Alcibiadem adoleſcentem, primùm ob imperitiam trepidantem,vt fit, apud tantam multitudinem verba facere lepida εἰσαγωγῇ animauit: An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum ſutorem? Annuit. An non præconem? quũ & hic annuiſſet: an non contemneres, inquit, tabernaculorum opificem? Quum ſimilia quædam propoſuiſſet,& is fateretur hos eſſe contemnendos,tum Socrates: Atqui,inquit, ex his conſtat Athenienſium populus,quem tu vereris. Quorum ſiſingulos putas contemnendos, qui minus etiam contemnas condenſatos? Sed ſit, non referre apud quàm multos dicas, ſed apud quàm cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos ſingulos deſpicias, congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis Socrates admiratur Agathonis audaciam, qui coram tot hominum millibus pręſenti animo recitaſſet ſuam tragœdiam: cui quum Agathon reſpõdiſſet, ſe citius velle coràm multis hominum millibus dicere quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, millibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quem

vnum reuereare, in turba mixtum contemnas. Eraſ. lib. 8 apoph.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Iſocrates.

Cùm intelligeret, quantum ſibi animi obeſſet timiditas, ſæpenumero dicere ſolitus eſt ſe ſuos quidem diſcipulos docere decem minis: verùm qui ipſum docuiſſet extra omnem timiditatem in concione loqui, mercedis loco daturum decem millia. Sola enim timiditas & vox exilis reddebant hominem inutilem ad dicendum. Eraſ. lib. 8. apoph.

Cleanthes.

Cuidam illi probri cauſa obiicienti, quòd eſſet timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. Bona eſt timiditas, quę deterret à turpibus, & reddit hominem circunſpectum. Laert. lib. 7. cap. 1.

Xenophanes.

Quum ipſi Hermoneus timiditatem obiiceret, quòd nollet ſecum teſſeris ludere: Fateor, inquit, me nō ſolùm meticuloſum, verùm etiam vehementer meticuloſum, ſed aduerſus inhoneſta. Honeſta timiditas eſt, quæ deterret à turpibus. Plut. de vitioſa verecundia.

Cleomenes.

Cleomenem cùm quidam interrogaſſet, cur Spartiatæ non conſecrarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta? Quoniam, inquit à timidis venerunt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis conſecrata reponi. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Quidam Metapontinus Laconi obiiciens ignauiā: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis poſſidemus. Ergo, inquit, Lacon non ſolùm ignaui eſtis, verùm etiam iniuſti. ſignificans, non poſſe fieri, vt quis meticuloſus & in bellis multum teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum, Plut. in Lacon.

Vibius Criſpus.

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id ſe metu facere, perquàm ſcitè dixit Vibius Criſpus, Quis tibi ſic timere permiſit. Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem, quòd præter conſuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quòd ſic timeret, quum liceret manere domi ſi quid timeret. Eraſ. Rot. lib. 6. apoph.

Themiſtocles.

Quum Græcos ad naualem pugnam hortaretur, incitaretque, Adimantus abhorrens à pugna, ita ad Themiſtoclem ait: At qui in certaminibus ante alios proſiliunt, flagris cæduntur. Bene quidem, reſpondit ille: ſed nec ij coronantur, qui ſe, dum pugnandum eſt, ſubducunt. Plut. in apoph.

Idem.

In Eretrienſes ita cauillari ſolebat, vt diceret eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quòd armatis non adeſſet animus. Plut. in apoph.

Philippus.

Cùm ſubactis Græcis, quidam authores eſſent, vt ciuitates præſidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus ac commodus, quàm breui tempore dominus appellari. ſentiens, regnum, quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, eſſet perpetuum: quod vi metúque, nō eſſe diuturnum. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de authoritate.

Cicero.

Suprà de Fuga.

Augustus Cæsar.

Suprà de Iocosè dictis.

Caligula.

Caligula illud è tragœdia subinde iactabat: Oderint, dum metuant. Hác ne quis miretur, eiusdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hanc emisit, infensus turbæ, fauenti Venetæ aurigarum factioni, quum ipse faueret Prasinæ. Eras. lib. 6. apoph.

De militia & militibus.

Iphicrates.

Iphicrates censebat, militem & diuitiarum & voluptatum auidum esse oportere: Dicens, illum audacius pericula subiturum, quo suis cupiditatibus suppeditaret. Plut.

Phocion.

Quum Laosthenis ducis milites concinnè ornatos aspexisset, rogatus, qualis sibi ille exercitus videretur? Bellè me hercule inquit, ad stadium decurrendum instructus. Plut.

Epaminondas.

Epaminondas dicere solebat, militum quibus arma gerẽda sunt, corpus exercitatum esse oportere, non solùm athleticè, verùm etiam militariter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt corpore sint robusto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obesis infensus erat, adeò vt huiusmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens: Quod vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in apophtheg.

Archidamus.

* Videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem: aut vires tibi sunt augendæ, dixit, aut minuenda audacia. Plut.

Agesilaus.

Quidam conspiciens Lacedæmoniorum quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse manentibus, quibus decretum est in prælio aut vincere, aut mortem oppetere, non autem fugientibus. Plut. in Lacon. apoph.

Phocion.

Quum Macedones irrupissent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipsum concurrentibus, hortantibúsque vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum: O Hercules, inquit, quàm multos duces, milites verò perpaucos! Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis sit, non dare consilium, sed vbi res postulat, bonam nauare operam. Attamen commisso prælio vicit, & Nicionem Macedonum ducem superauit. At non multò post tempore, bello deuicti Athenienses ab Antipatro accepere præsidium. Plut. in Græc. apoph.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ad idcirco & in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Ateas.

Hunc in modum scripsit Philippo: Tu quidẽ imperas Macedonibus

bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum siti pugnare valeant. Significans, hac parte Scythas ad bellum esse magis idoneos. Plut. in apoph.

Antiochus.

Ostendebat Hannibali in campo copias quas bellum contra Romanos suscepturus comparauerat, nempe exercitum insignibus argenteis aureisque florentem, inducebatque etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatúmque frenis, ephippiis, phaleríisque præfulgentem. Atque ibi rex tanto támque ornato exercitu gloriabundus, Hannibalem aspicit: & Putásne satis, inquit, esse Romanis hæc omnia? Tum Pœnus ignauiam vanúmque apparatum militum irridens: Planè, inquit, satis esse credo hæc, Romanis, etsi auarissimi sint. Bruson. lib.2.cap.32.

M. Prscennius.

Interrogatus, cur omnia vasa argentea à castris amouisset, Quia inquit, potuisset fieri vt sarcinæ militares in potestatem hostium venirent, fierentq; barbari argẽto nostro gloriosiores. Brus. lib.2.cap.32.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur cui vsui tale corpus esse posset Reipubl. cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparat. Eras. lib.5.apoph.

Anonymus.

Multis Othonem imperatorem rogantibus, ne deposito imperio exercitum ac Rempublicam desereret: quidã è gregariis militibus sublato ense dixit, Scito Cæsar sic pro te omnes animatos esse. móxque seipsum iugulauit. Sueton.

Alex. Seuerus.

* Miles, inquiebat, non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, satur, & habens aliquid in zonula. Lamprid.

Vide plura in apopht. de bello.

De militum in rebus agendis ignauia.

Timotheus.

Audace quodam milite vulnus Atheniensibus ostentante, Et me, inquit Timotheus, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. At bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculum vllum possit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinem arguit: telo factum catapultæ, indiligentiæ signum est. Plut. in apoph.

Empedocles.

In eum mirmillonem, qui retiarium insequebatur, nec feriebat armis, hunc in modum iocatus est: Viuum capere vult, timet igitur ne lethale homini vulnus infligat. Brus. lib.5.cap.12.

Lysander.

Suprà apoph. de Ignauia.

Cyrus minor.

* Aiunt ipsum dicere solitũ, quod oporteat militem magis metuere ducem quàm hostes, si talis sit futurus vt custodias seruet, amicis abstineat, & hostes citra tergiuersationẽ aggrediatur. Xen. lib.2. expedit. Cyri.

Damatria.

Suprà de Filiorum abdicatione.

Anonyma.

Lacæna quædam, cùm filium in strage quadam loco cessisse animaduerte-

uerteret, domum redeuntem occidi curauit, ne posthac ignauiæ exemplum cæteris esset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Antalcidas.

Suprà apoph. de Ignauia.

Phocion.

Cùm militem è suis relicto ordine in hostes prodire conspexisset, eundemque conspecto Macedone pedem retrahere: Te, inquit, hominum ignauissime, num bis iam deserti ordinis pudet? Nam & quem Imperator tibi decreuerat, & quem tutè tibi locum delegeras, reliquisti. Plutarch.

Xerxes.

Cùm Xerxi nuntiatum esset, quàm fortiter, quámque etiam feliciter Artemisia rem gessisset in pugna nauali, dixisse fertur: Sibi fœminas fuisse viros, contrà viros fuisse fœminas, quòd parum dextrè se gessissent. Herodotus lib. 8.

Myronides.

Creatus dux exercitus aduersus Bœotos, edixit vt Athenienses exirent. Cùm autem adesset congrediendi tempus, ducésque monerent, nondum omnes adesse: Adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt. Hos itaque cùm videret promptos, hostem aggressus vicit. Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non studuissent tempestiue adesse, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. Plut. in apoph.

Therycion.

Therycion Delphis rediens, cùm Philippi castra in Isthmo esse, angustiásque occupatas vidisset: O malos, inquit, ianitores vos Corinthij, quorum ignauia Peloponnesus facile peribit. Brus. lib. 3. cap. 12.

Marcellus.

Quũ ob turbatos ordines in Marcelli copiis victor Hannibal extitisset, reuersus in Castra Marcellus, cõuocato exercitu, ait, Se quidẽ multa Romanorũ arma & corpora Romanum verò videre neminem. Plutarc.

Scip. Africanus.

Militi, cui scutum erat elegantiùs ornatum: Non miror, inquit, quòd scutũ tanta cura ornaris, in quo plus habeas præsidij quàm in gladio. Significans, illum ignauum militem. Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est. Idem.

Hannibal.

Gisconi nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerũ: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quídnam hoc esset, sciscitanti Gisconi: Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Is ducis iocus multum timoris detraxit, multúmque alacritatis addidit militibus. Idem.

Fabius Maximus.

Salinator, quum ob eius ignauiam & incuriam Tarentũ à Romanis defecisset, arcem tamen retinuit: quum verò aliquot post annos Fabius Maximus oppidũ pulso Hannibale recepisset rogarétque eum Salinator, vt meminisset, opera sua se Tarentũ recepisse: Quid ni? inquit Fabius. Nunquam enim ego recepissem, nisi tu amisisses. Notauit tacitè Liuij ignauiã. Plutarch.

C. Crassus.

Militem videns sine gladio currentem: Heus, inquit, commilito, pugno bene vteris, festiuiter taxans inermem militem, cui pro gladio pugno sit vtendum. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Dicebat sibi inuisum esse militẽ, qui ambulans moueret manus, pu-

gnans moueret pedes, clariúsq; ſterteret quàm inclamaret: peſſimum autem imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare. Plut. in apoph.

Cicero.

Pompeij ignauiam Cicero vrbaniſſimè taxauit. Dicentibus enim, ſe ſerò ad Pompeium veniſſe, reſpondit, Minimè ſerò, nam nihil hîc paratum video. Quem fugiam igitur, ſatis video (Cæſarem intelligens) ſed quem ſequar fortiter pugnantem non habeo, Plutarchus in apoph.

Huc refer etiam apophth. de Fugitiuis.

De militari diſciplina.

Anonymus.

QVidam in acie, quum ſtrictum iam enſem in hoſtem eſſet infixurus, quoniam interim ſignum datum eſt receptui canens, non infixit. Roganti verò cuidã, cur hoſtem quem in poteſtate habebat, non occidiſſet? Quoniam, inquit, melius eſt parere Imperatori, quàm hoſtem occidere. Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem, niſi tuba dediſſet ſignum: eadem ſimulátque cecinerat receptui, homicidij crimen erat hoſtem interemiſſe. Plut. in Lacon.

Clearchus.

Militum auribus ſubinde ſolebat inculcare: Militi magis eſſe metuendum imperatorem, quàm hoſtem. quæ vox mortem minabatur militi, qui parũ grauiter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius autem eſt cũ laude vitã impendere patriæ, quàm cũ dedecore pœnę. Hoc dictũ non quiuis milites laturi ſint: ſed hi facilè ferebãt, quibus matres domi ſolebant edicere, vt aut victores cum armis redirẽt, aut mortui in armis referrentur. Valer. Max. lib. 2. cap. 8. & Frontin. lib. 4. cap. 1.

Epaminondas.

Quum ſtuderet Epaminõdas Bœotos, otio diſſolutiores, continẽter in armis habere, ſimul vt Bœoti de belli duce creando cogitarent, his verbis illos adhortabatur, Poſthac conſultate viri, nam ſi ego militiæ præfectũ agam, vobis militandum eſt, adimẽs illis ſpem otij ſub tali imperatore. Plut. in Græcor. apoph.

Idem.

Idem ſcutatum militem ſenſerat à captiuo quodam magnã pecuniarũ vim accepiſſe. Huic Epaminondas: Mihi, inquit, redde clypeum: tibi verò cauponam emito, in qua vitam degas. Poſthæc enim noles eodem modo ſubire periculum. quippe iam vnus de numero diuitũ ac beatorũ rectè iudicauit, timidum (vt eſt in prouerbiis) eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere. Plutarch. in Græcor. apoph.

Lamachus.

Lamachus caſtigauit quendam è ducibus, qui deliquerat, & quum ille dixiſſet, In poſterum iſthuc non committã, Non licet, inquit, in bello bis peccare. Error enim in bello mors eſt. Plut. in apoph. Stob. ſer. 52. Ant. in Meliſ. par. 1. ſer. 67.

Lyſander.

Infrà de Suſpicione vitanda.

Braſidas.

* In milite tria requirebat, velle, vereri, ducibus obedire. Thucyd. lib. 5.

Pyrrhus.

Pyrrhus ei cui delectum militum com-

commiserat, dixisse fertur: Tu grandes elige, ego eos fortes reddam. Significans, institutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus disciplinæ militaris optimus fuisse magister. Plut. in apoph. Frontinus libr. 4. cap. 1 stratagematum.

Hannibal.

Quum Romanorum legati conditiones pacis retulissent apud Carthaginenses, & Gisco quidam ausus esset suadere bellum cũ Romanis redintegrandum: Hannibal indignè ferens, hominem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è suggesto deturbauit. Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conscenso suggesto dixit, neminem mirari debere, si qui à primis statim annis Carthaginem reliquisset, interim ætatem omnem in bellis & armis transegisset, minus nosset vrbanas consuetudines. hoc præfatus, pacẽ suadere cœpit & persuasit. Plut. in Hannibale.

Scip. Maior.

Percontanti cuidam in Sicilia, qua re fretus classem educere pararet in Africam? ostendit viros armatos trecentos, sese exercentes, præterea turrim excelsam mari imminentem, & ait: Nullus horum est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Sentiens, non perinde referre quàm numerosam educas multitudinẽ, modò fortis dux educat exercitatos, & dicto audientes. Plutarch. in Rom. apophtheg.

Scip. Minor.

Postquam venit in castra, multámque illic licentiam, lasciuiam, superstitionem ac luxum offendisset, diuinos ac sacrificos cũ lenonibus protinus eiecit: quin & vasa omnia iussit amoliri, excepta olla, veru & poculo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarum permisit si quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerentur, iussit vt ipsi sese fricarent, iumentis enim, qui manibus carent, opus esse alio à quo fricentur. Edixit, vt milites stantes pranderent obsonium non igni coctum: cœnarent autem discumbentes, panẽ, aut pultem solã, & carnes assas, siue elixas. Ipse verò sago circuntectus, obambulabat per exercitum, dicens, Se lugere exercitus dedecora. Plutarchus in apophtheg.

Paulus Aemylius.

Quum Paulus Æmylius in exercitu multam confidentiam ac loquacitatem comperisset militum, officia ducum sibi vendicantiũ, resque non necessarias curantiũ: iussit illos quiescere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enses suos acuerent, cætera sibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iussit illos sine lanceis, sed cũ gladiis agere, quo nimirum adempta spe depellendi hostem, tanto acrius pugnarent cum somno. Plutarch. in apopht.

Idem.

* Militi dicebat hæc tria esse curanda: corpus, vt quàm validissimum & pernicissimum haberet: arma apta: animum ad subita imperia paratum: cætera diis immortalibus & Imperatori curæ esse. Liuius li. 44.

M. Attilius.

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius consul equo prҫteruentus ad portam castrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, siue Samnis esset, siue Romanus, pro hoste haberetur. Quò pergis, inquit, miles? Hîc arma & viros inuenies, nec viuo cõ-

ſule tuo niſi victor caſtra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cum hoſte pugnare malis. Eraſ. lib. 6. apoph.

Scip. Africanus.

Africanus cenſor tribu mouebat centurionem, qui in Pauli pugna nõ adfuerat, ille quum diceret, ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris remanſiſſe, rogaretque cur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Diſſimulauit centurionis ignauiam, & accuſauit nimium diligentem cuſtodiam. Eraſ. 6. apoph.

Serg. Galba.

In grauiſſimis bellis ſeueriſſima diſciplina habuit milites ſuos: adeò vt ſimulatque veniſſet in caſtra, protinus vulgaretur ille Trochaicus: Diſce miles militare: Galba eſt, non Getulicus. Eraſ. lib. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

In expeditionibus, ſi quis de via in alicuius poſſeſſionem deflexiſſet, pro qualitate loci fuſtibus, aut virgis cedebatur, aut alioqui condemnabatur. Si dignitas perſonæ tales pœnas non recipiebat grauiſſimis contumeliis afficiebatur, quum diceret: Vel léſne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat ſæpius, quod à Chriſtianis audierat, ídque per præconem, quoties aliquem emendabat, dici iubebat: Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Chriſtianis, qui ſiue quò eant, ſiue redeant, furantur, rapiunt, conſtuprant, pulſant, abigunt pecora, pertuſis vaſis ſinunt effluere vinũ? Quid multis? Crudelius tractant ſuos quàm hoſtes. Et hoc hodie, ſi ſuperis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes. Eraſ. ex Æmilio Lampridio.

* Quibus hæc addemus etiam ex probatis hiſtoricis, Liuio, Tacito, Curtio, & aliis collecta, & ad noſtri ſeculi militiam diſciplina exutam accommoda. Emunt duces militem, non legunt. Pecuniola proponitur, tympanum ſtrepit: & ecce coeunt aliquot ignoti inter ſe, ignorantéſque purgamenta vrbium ſuarum, quibus ob egeſtatem & maxima flagitia peccandi neceſſitudo eſt, aſſueti latrociniis, bellorum inſolentes, quorum lingua vana, manus rapaciſſimæ, gula immenſa, pedes fugaces, quæ honeſtè nominari non poſſunt inhoneſtiſſima, nullam diſciplinæ formam nec extrema quidem eius lineamenta ſeruantes, laſciuientes certatim, inter quos omnia indiſpoſita, temulenta, peruigiliis Veneris ac Bacchanalibus quam diſciplinæ & caſtris propiora. Hi nec in procinctu & caſtris habentur, ſed per municipia deſides, hoſpitibus tantum metuendi, effundunt ſe in luxum, epulas & nocturnos cœtus: Ibi circumferri merum largius iubent, debellaturi ſuper menſa Alexandrum: ſuas vires extollere docti, hoſtium paucitatem contemnere: cæterùm galeati lepores, & quibus vt ad populandos finitimorum agros, tectáque vrenda, & capienda pecora aliqua vis ſit, ita in acie & ſignis collatis nulla vis eſt, nec in victoria eis decus, nec in fuga flagitium. Vt omnia paucis: Exercitus lingua quàm manu promptior, prædator è ſociis, & ipſe hoſtium præda.

Idem.

Quum Antiochiam veniſſet, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitiis vacauerant, in vinculis duci iuſſiſſet, orta ſeditione ab ea legio-

legione, cuius ſocij erant in vinculis, tribunal aſcendit: ac vinctis omnibus ad tribunal adductis, circunſtantibus militibus, & quidem armatis, grauiter illos admonuit, vt meminiſſent Romanæ diſciplinæ. Quum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, iuſſit vt tales voces ederent aduerſus hoſtes, non aduerſus Imperatorem: minatus exautorationem, niſi quieſcerent. At hæc, quum vehementius etiam fremerent, ac ferro quoque minarentur: Deponite, inquit, dextras, contra hoſtem erigendas, ſi fortes eſtis, me iſta non terrent. Quum non deſinerent fremere, exclamauit: Quirites diſcedite, atque arma deponite. Mox omnes non armis tantùm, ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt, non in caſtra, ſed in varia diuerſoria. Pòſt tamen eius legionis militibus fideliſſimis vſus eſt. Ælius Lampridius.

Idem.

* Diſciplina maiorum, inquit, rempub. tenet, quę ſi dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Lamprid.

Auid. Caßius.

* Solebat dicere, Miſerum eſſe cùm exerceantur athletæ, venatores, & gladiatores, non exerceri milites: quibus minor eſſet futurus labor, ſi conſuetus eſſet. Vulcat.

Theodericus rex.

* Extat eius inſigne dictum in formula ducatus Retiarum lib. 7. Variarum Caßiodori, de militum diſciplina. Milites, inquit, tibi commiſſi viuant cùm prouincialibus iure ciuili, nec inſoleſcat animus qui ſe ſentit armatum: quia clypeus ille exercitus noſtri quietem debet præſtare Romanis.

Aurelianus.

Cùm à vicario ſuo literas accepiſſet, quibus efflagitabat vt reſcriberet, quomodo res gerenda eſſet, ſtatim reſcripſit hunc in modum: Si vis tribunus eſſe, imò ſi vis viuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat, vuam nullus auferat. Vopiſcus, in Aureliano.

De minis.

Chilon.

Dicere ſolebat, nulli minandum eſſe, nõ ſolùm quòd mulierum videatur eſſe potius quàm virorum, verumetiã quòd minitari ei cui velis nocere, eſt inimicum admonere vt ſibi caueat, tibíque ipſi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum eſt humanum. Rectè tamen minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum eſſe cupimus, & hac pœna decreuimus eſſe contenti. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

* Vt tonitrua pueros imprimis, ita minas ſtultos territare dicebat. Stobæus, ſermone 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Dicente ei quodam valde iactanter, vno ego ictu caput tibi perfringam: At ego, inquit, à ſiniſtris aſtans te tremere faciam. Laërt.

Agathocles.

Infrà de Vltione & vindicta.

Polydorus Alcamenis F.

Cùm audiret quendam in hoſtes minas effundentem: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Qui enim

ſtatuit inimicum vlciſci, minis nil aliud efficit, niſi vt præmonito inimico, ſibi minuat lædendi opportunitatem. Plutarchus in Laconicis.

Dercyllidas.

Orator miſſus ad Pyrrhum Epirotarum regem, qui iam exercitum in regionem Spartanorum induxerat, vt cognoſcerent, quid ſibi vellet: cùm Pyrrhus diceret, vt regem ſuum Cleonymum reciperent, hunc in modum reſpondit: Si Deus eſt Cleonymus, non timemus ipſum, nihil enim ſceleris in eum commiſimus: ſin homo eſt, profectò nihilo nobis præſtantior & bellicoſior. Quo dilemmate irriſit ſuperbas regis minas. Qui enim ſuperbè minantur aliis, videant ne id quod aliis minantur in ipſos recidat. Plutarch. in Lacon.

Epictetus.

* Si quem, inquit, cum minis & impetu volueris aggredi, memento præmeditari humanum eſſe tibi manſuetúmque ingenium, & quod pœnitudo damnúmque te ſequutura ſint, ſi quicquam immane commiſeris. Stob. ſer. 20.

Philippus.

Multa queſtus apud Romanorum legatos de moribus & calũniis Theſſalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adiecit, Nondum omnium dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo non Theſſalis modò, verùm etiam Romanis ſuſpectus, vtriuſque gentis fremitum excitauit. Tit. Liu. 4. Decadis lib. 9.

C. Cæſar.

Vide ſuprà Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculoſum.

De miſericordia.

Phocion.

* NEc ex templo aram, nec ex humana natura miſericordiam tollendam eſſe dicebat. Stob. ſer. 1. de virtute.

Demoſthenes.

* Iuſtum eſt, inquit, miſereri, non improborum hominũ, ſed eorũ qui immerito infelices ſunt. Stob. ſer. 44.

Xerxes.

* Videns Helleſpontum nauibus ſuis conſtratum omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatum, móxque miſericordia ductus fudit lachrymas, Artabano cauſam huius mutationis quęrenti dicens, ſubiit animũ meum cogitatio quàm breuis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa hominum multitudine poſt centeſimũ annum nemo ſuperfuturus eſt. Herodot. lib. 7.

Ageſilaus.

* Audiens, in bello ciuili Græcorũ multos hinc inde cæcidiſſe in pugna, & Spartanos eſſe victores nullo lætitiæ ſigno dato, ſed miſericordia ductus, ingenti edito gemitu, Heu Gręciã, inquit, quæ tot milites bello inteſtino perdidit, quot ei ſi incolumes ſint ad debellãdos barbaros ſint ſatis. Plut. in apopht.

Senatores Conſtantinopolitani.

* Leo, Baſilij Macedonis Imperat. filius, per calumniã in carcerem coniectus fuerat. In palatio Pſittacus in cauea ſuſpẽſa degebat, vociferari ſolitus, heu, heu, dominę Leo. Quodã die Baſilius Senatores quoſdã ad conuiuium vocauit, qui quũ auem cantum illũ ſæpius repetentem audirẽt, miſeri-

misericordia & mœstitia oborta, cibo potúque omisso assederunt, lacrymantes. Sciscitatus causam Imperator, Quî (inquiunt) cibum capiamus, voce huius auis obiurgati nos qui rationis cõpotes & dominorum studiosi credimur? Bruta hæc auis domini sui nomen inuocat, nos luxui deditis insontem obliuioni mandamus. His verbis mitigatus Imperator, Leonẽ carcere eductũ pristinæ dignitati restituit. Cedrenus in Annal.

De moderatione animi.

Chilon.

Eius dictum est, ita moderandam esse vitam, vt nec inferioribus sis terrori, nec superioribus despectui. Metui à subditis, tyrannicum est: negligentiæ verò est, sic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ętatem referri potest. Sic temperandi mores, vt à iunioribus ameris potius quàm timearis, à maioribus nõ contemnaris. Immodica seueritas parit terrorem: somnolentia, violentia, incogitantia, similiáque vitia gignunt contemptum. Potest & ad fortunam accommodari, quę si sit vehementer ampla, parat qui metuãt citius, quàm qui amẽt aut reuereantur: sin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hîc quoque est optima. Ausonij carmen sic habet:

Nolo minor me timeat, despiciat maior.
Eras. ex Laërtio, lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Quum ei relatum esset, Quidam de te malè loquitur: Verberet mę etiam, inquit, modò absentem. Max. serm. 10.

Idem.

Quidam à Socrate salutatus, non resalutauit, sed hoc nequaquam molestè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignãtibus dixit: Si quis nos præteriret, peius affectus corpore quàm nos sumus, nequaquã illi succenseremus: cur igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus? Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

* Aiunt eum, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quàm molestũ esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Seneca, lib. 3. de ira, cap. 11.

Diogenes.

A caluo quodam conuitiis affectus: Tibi contumeliam, inquit, non dico, sed capillos tuos laudo, quòd malam effugerint caluam. Maxim. serm. 10.

Idem.

Proditori cuidam ei maledicenti, Gaudeo, inquit, me factum inimicũ tuum. non enim inimicis, sed amicis malefacis. Max. ser. 10.

Zeno Cittieus.

Cùm esset à quodam interrogatus, quomodo affectus esset erga conuitia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui non habent, quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum planè. Laertius lib. 7. cap. 1.

Cleanthes.

Sositheus poëta coram populo Cleanthem præsentem hoc carmine proscidit,

ὓς κλεάνθης μωρία βοηλατεῖ. Id est,
Quos Cleanthis fatuitas agitat.

Tanto conuitio tactus, nil quicquã mutauit de vultu. Qua patientia

delectati auditores, applaudẽtes philosopho, Sositheum eiecerunt. Cùm Sositheus diceret, se pœnitere quòd illum aspersisset: respondit Cleanthes, Absurdum fore, si cùm poëtæ frequẽter illudãt Libero patri & Herculi, nec illi succenseant, si ipse ob leue cõuicium indignaretur. De diis enim multa probrosa scripsere poëtæ, vti cùm Bacchum faciunt mollem, timidum, ac temulentum: Herculem faciunt seruientem Omphalæ, vsque ad sandalia cõmitigatum caput. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Aristippus.

Cõfutatus in disputatione à quodam audacissimo homine, furioso & stolido, cùm videret illum inflatum ac gestientem ob partam victoriam: Ego quidẽ, inquit, redargutus abeo, sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Antigonus.

* Nihil facilius fuit Antigono, quàm duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant quod homines & periculosissimè & libentissimè faciunt, de rege suo malè existimantes. Audierat omnia Antigonus, vtpotè cùm inter dicentes & audientem palla interesset: quàm ille leuiter commouit, &, longius (inquit) discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte cùm quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecantes regi qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant, & cùm ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset, Nunc (inquit) maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem, tã miti animo hostiũ suorũ maledicta quàm ciuium tulit. Itaque cùm in paruo quodã castello Græci obsiderẽtur, & fiducia loci cõtemnentes hostẽ, multa in deformitatẽ Antigoni iocarẽtur, & nunc staturã humilem, nũc collisum nasum deriderẽt: Gaudeo (inquit) & aliquid boni spero, in castris meis Silenũ habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, captis sic vsus est, vt eos qui militiæ vtiles erãt, in cohortes describeret, cęteros præconi subiiceret: id quoq; se negauit facturũ fuisse, nisi expediret his dominũ habere, qui tã malã haberẽt linguã. Senec. lib. 3. de ira, cap. 22.

Isocrates.

Cùm quidã apud eũ obtrectatoris sermonẽ referret, ac diceret, me pręsente ille hęc in te maledicta spargebat, Nisi tu, inquit, libenter audisses, nunquã cõuiciatus esset. Max. ser. 10.

Xenocrates.

Ingratitudinis à Platone insimulatus, nunquã indignatione iráve commotus est, sed & illi qui ipsum ad respõdendum Platoni instigaret: Hoc, inquit, quod nũc facio, mihi bonum atque commodum est. Et prudentissimè homini silentium imposuit. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Chrysippus.

Quodam ei dicente, Amicus clanculum te mordet, & conuiciatur: Hominem, inquit, ne arguito, quoniam idem palàm facturus est. Max. serm. 10. & Anton. ser. 53.

Idem.

A quodam improbo multis affectus conuiciis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ in te sunt, prætericris. Max. serm. 10.

Philemon.

Nihil neque suauius, neq; musicæ cõuenientius esse dicebat, quàm posse conuiciantem ferre. Etenim conuicium

uicium facientem, si qui conuicio afficitur dissimulet, in ipsum conuicium redundat Max. ser. 10.

Demonax.

Sophista quidā cùm Demonactem accusaret, dicerétque, Cur me toties tam acerbè calumniaris? Quia, inquit Demonax, non contemnis malè loquentes. Max. ser. 10.

Mosthion.

Multorum improborū calumniis peti, neque indecorum neque detrimentosum esse dicebat. At ab vno aliquo bono vituperari, & decorum & commodum esse iudicabat. Maxi. sermone 10.

Arcesilaus.

Cùm honestos viros ad cœnam inuitasset, accumbentibus omnibus, & cibum iam gustare volentibus, videns abesse panem, Quàm, inquit, res est apta conuiuiis apparádis, esse sapientem. Dedit vir prudétissimus philosophicę moderationis exemplum, qui non incandescebat iis, qui pro officio mensam necessariis rebus ornare debebant. Laer. lib. 4 cap. 6.

Agesilaus.

Eos à quibus odio prosequebatur clandestino, in duces belli eligebat, magistratus factos euehebat, si quid in eo improbè ageretur patrocinabatur, atque hac arte reddebat eos ex clandestinis hostibus amicos. Quid hac animi moderatione pulchrius fuit? qua mederi maleuolis maluit quàm vlcisci. Plutarc. in apophtheg. Lacon.

Idem.

Cùm quidam Agesilaum Lacedæmoniorū regem interrogasset, quid apud Spartanos Lycurgi leges profuissent? moderatè respondit, Omniū voluptatum docuerūt contemptum. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm Persarū nummi sagittarium haberent insculptum, Agesilaus ex Asia soluens, ait, se triginta sagittariorum millibus fugari, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis. Timocrates effecerat, vt omnes hostilem animum aduersus eum milites susciperent. Plut. in Lacon.

Idem.

Postquam Agesilaus ingenti strage fregisset Corinthiorum vires, eósque intra mœnia compulisset, multis hortantibus vt vrbem oppugnaret: negauit id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Et hoc vt est eximiæ cuiusdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiam arguebat: Si inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum aduersus barbaros steterunt, ipsi nos expugnauerimus vel quiescétibus hostibus, qui subuersis sociis, nullo negotio, quando volent, nos opprimen. Plutarc. in Laconicis.

Agis.

Quodam dicente, Philippum effecturū ne Lacedæmoniis patêret iter in Græciam: Nobis, inquit, Agis senior, ô hospes nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrunque paratum, & ad proferendum imperium si contingat, & ad boni consulendum fortunā licet mediocrem: cùm principū vulgus nec quod obtigit sapienter administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plu. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Lysandro defuncto, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam

comperit, quam ille ex Asia domum reuersus, statim contra Agesilaum instituerat. Id primùm indignè ferens Agesilaus, destinarat omnibus ostendere, cuiusmodi ciuis Lysander, dũ viueret, fuisset. ac perlecta oratione quadã quam moriens Lysander post se reliquerat de rebus nouandis, & mutatione rerum in Republ. quoniam arguebat Lysandrum perniciosum fuisse ciuẽ, ac seditionis auidum, euulgare voluit. Attamẽ cùm ab Ephoro quodam sene ac rerum perito intellexisset, hoc non bonum fore, ait: Nolumus refodere Lysandrũ, ne in mortuos sæuire videamur frustra. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Cùm fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: Equidem dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40. Ant. in Melis. par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Hippocratidas.

Suprà de Ingratitudine.

Polydorus.

Suprà de Bono belli duce.

Demaratus.

Cùm Persa quidam crebris muneribus puerum, quem amabat Demaratus, tandem abduxisset, atque id iactitans apud illum dixisset, ô Lacon, venatus sum amasium tuum: Per deos, inquit, non tu sanè venatus es, sed mercatus. in iocum vertens contumeliam. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Vxori obiurganti, quòd regnum humilius ac minus esset filius traditurus quàm accepisset: Hactenus igitur, inquit, maius, quod diuturnius. Quæ moderata sunt, in longum tempus durant. & hoc ipso meliora sunt. Plut. in Lacon.

Philippus.

* Demochares ad illum Parrhesiastes ob nimiam & procacẽ linguam appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat. Audita benignè legatione, Philippus, dicite mihi, inquit, facere quid possum, quod sit Atheniensibus gratũ. Excepit Demochares: Te, inquit, suspendere. Indignatio circunstantium ad tam inhumanum responsum exorta est: quos Philippus conticescere iussit, & Thersitẽ illum saluum incolumémque dimittere. At vos cæteri legati, inquit, nunciate Atheniensibus, multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Senec. lib. 3. de ira. c. 23.

Psammetychus.

Quum videret Cyri milites per vrbem captam discurrentes, percontatus est Cyrum, quid agerent? Quúmque is respondisset, Diripiunt vrbem tuã, opésque tuas populãtur: Nequaquam, inquit, ô rex, nihil iam hîc meum est, tuum est quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum, vt suos à direptione reuocaret. Erasm. libr. 6. apophtheg.

Pompeius.

De se liberè profitebatur, quòd omnem magistratum quem gesserat, & citius esset nactus quàm ipse expectasset, & citius deposuisset, quàm ab aliis expectatum esset. Quòd citò suscepisset imperiũ, vel fortunæ fuit, vel præmaturæ virtutis: quod maturè deposuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem spectantis, sed ad reipublicæ commodum. Plutarch. in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

* Timagenes historicus multa conuicia in eum & eius domum voce & scriptis effutiuerat deinde apud Asinium Pollionem diuerterat, vbi de

Cæsare

Cæsare Augusto historias scriptas in ignem posuit. In vrbe Roma Cæsar maledicum homuncionem tulit patienter, & duntaxat Pollioni, dixit, θηριοτροφεῖς, id est, feram alis. Paranti demum excusationẽ obstitit. Fruere, inquit, mi Pollio, fruere. Et cùm Pollio diceret, si iubes Cæsar, statim illi domo mea interdicam. Hoc me, inquit Augustus, putas facturũ, cùm vos in gratiã reduxerim? Vides quid potentissimus monarcha fecerit, & quanta animi moderatione sit vsus. Seneca, lib.3. de ira, cap.23.

Fl. Vespasianus.

Syluius liberalis, quum in defensione diuitis rei obliquè mordens dixisset, Quid ad Cæsarem, si Hipparchus sestertium millies possidet? Notans Vespasianum, velut inhiantem rei facultatibus: Cæsar nõ modò non offensus est, verum etiam dictum approbauit, quasi simpliciter prolatum. Sueton.

Alex. Seuerus.

Epigramma quod in laudem Pescennij Nigri fuerat ascriptum illius statuæ ad viuum effictæ, quum præfecti suaderent eradendum, Seuerus noluit, dicens: Si talis fuit, sciant omnes qualẽ vicerimus: si talis non fuit, putent nos omnes talẽ vicisse. Ælius Spartianus.

Otho imp.

Iam moriens, vocauit ad se Cocceium fratris sui filium, quem sic admonuit: O fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Docere autem voluit adolescentem, vbique moderandum esse animum: vt si cogitaret se patruum habuisse imperatorem, virtutẽ amplecteretur, ne dehonestamẽto esset antecessoribus: & interim tamen non adeò superbiret, vt alios præ se contemneret. Suet.

Idem.

Vbi iã mori destinasset, sensit eos qui ab ipso deficere & abire cœptabant, pro desertoribus corripi ac detineri. Itaque vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens: Adiiciamus vitæ & hanc noctẽ, & in profundam vesperam vsq; patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui conueniendi fecit. Sueton. in vita Othonis Syluij.

Huc aliqua ex parte pertinent apoph. de Clementia. Ira remittenda, Humanitate, Mansuetudine, Patientia, Iniuriæ, Victoriæ moderatione, Vltione neglecta, &c.

De modestia.

Socrates.

* IN nauigando gubernatori, in viuendi ratione melius ratiocinanti parendum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de animi humilit.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, interrogata quibus rationibus Augustum sibi subiecisset? respõdit, Multa modestia, quòd ea quæ placerent Augusto, faceret libenter: quódque se scire dissimularet, quibus ille rebus domi frueretur. Dion in Tiberio.

Alphonsus.

Lucas Medicus, orator omnium clarissimus, cùm oratione membris omnibus absolutissima, Alphonsi regis innatas virtutes decantasset, rex hæc audiens: Si vera sunt quæ de me prædicasti, inquit, diis immortalibus meritò gratias ago: sin minus, vt isthæc faciant, oro & obsecro. Laudanda principis honestissimi modestia. Panormit. libr. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De modestè dictis.

Pythagoras.

POstquam venisset Phliuntem, & cum Leonte Phliasiorum principe doctè & copiosè quædam disseruisset, Leo ingenium & eloquẽtiam hominis admiratus, quæsiuit ex eo, Qua maxima arte confideret? cui Pythagoras respondit: Se nullam quidem artem scire, sed esse philosophũ; id est, sapientiæ studiosum. huius verecundia, sapientis cognomen arrogans, quo se prius vendiderant σοφοὶ, vertit in titulum modestiæ. Eras. lib. 7. apophtheg.

Socrates.

Socratis illud omniũ maximè celebratur, quòd dicebat, Se nihil scire, nisi vnum, quòd nihil sciret. Inquirebat enim de singulis, tanquam ambigens, non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: sed hac ironia & suam declarabat modestiã, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui se profitebantur nihil nescire, cùm reuera nihil scirent. Sophistę quidam publicè profitebantur, sese ex tempore responsuros ad omnẽ propositam meteriam: horum arrogantem inscitiam sæpenumero confutabat Socrates. Atque ob hoc ipsum, vt ipse quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus est sapiens: quod quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos superaret, quòd suam inscitiam agnosceret, cùm illi hoc quoque nescirent, se nihil scire. Eras. lib. 3. apoph.

Anonyma.

Quum se contulisset Corinthum, anicula quædam diu attentè illum inspexit, nec dimouebat ab illo oculos, admiranti similis, quumque ille dixisset, Quid vis mater, & quam ob causam me sic aspicis? Demiror, inquit, si te mater decem menses pertulit in vtero, quum hæc ciuitas vnicum tantùm diem habens te doleat. Eras. lib. 6. apoph.

Arcesilaus.

Si quando probabat aliquid, dicere solitus est, φημ' ἐγὼ, id est, aio, siue mihi videtur, siue fateor. Si quid displicebat, dicebat, οὐ συγκαταθήσεται τούτοις ὁ δεῖνα, id est, his non assentietur ille, nominato quopiam: simul & in asseuerando seruans modestiam, & in contradicendo fugiens inuidiã. Laer. lib. 4. cap. 6.

Aristoteles.

Admonebat, neminem de se debere prædicare vel in laudem vel vituperationem: quòd illud esset hominis vani & inanis, alterum stulti ac vecordis. Laert lib. 5. cap. 1.

Agesilaus.

Cùm ex Ægypto in patriam proficisci vellet, in portu Menelai morbo lethali correptus est, verùm cum iam mortis hora instaret, suis prohibuit, ne corporis sui imaginem vel statuam in honorem eius erigerent. Si quod inquit præclarũ facinus gessi, hoc erit monumentũ mei, sin minus, ne omnes quidem statuæ illustrabunt mei memoriam. Plutarch. in Laconicis.

Idem.

Audiens Megarensem adolescentem multa iuueniliter de sua ciuitate iactantem: Sermones, inquit, tui opus habent magnis viribus. Modestè reprehendit adolescentẽ, qui magnificè quidem loquebatur, viribus autem careret. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm in Samothracia sacris initiaretur,

tetur, interrogatus à sacrorum antistite, quidnam præclari gessisset in vita? Si quid, inquit, feci quod laude dignum est, deos nequaquam latet. Et sic modestè tacuit, ne se vel immodicè laudare, aut turpiter vituperare diceretur. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de Ambiguè dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulneratum sentire humanam imbecillitatem? Plutarch. in apoph.

Augustus Cæs.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Sueton.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

Aiunt dicere solitum, Dimidium plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. lib. 1. cap. 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetēdum dictum celebratur, Μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruandam esse iubet. Laer. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

* Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem mediocritatem commendans. Laert. & Stobæus.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tentent. Calor enim ætatis vix sinit illos seruare modum. Laert. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæq; iniucundissima fient. Stob. ser. 17. Idem ab Epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis instituebat, consuefaciens, vt vbique quod immodicum esset contemneret, quòd mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximæ virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert. lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit, sese imitari chori magistros, qui tonum legitimum excedere solent, vt alij congruum arriperent. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabāt. Laert. lib 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de Ambitione.

M. Cato.

Qui magistratū eundem frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebāt enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasm. lib. 5. apoph.

De Molestia.

Socrates.

*INterrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine molestiis degere. Stob. sermone 97.

Idem.

* Interrogatus, quid bonis molestum esset? respondit, Prosperitas impiorum. Anton. & Max. serm. de Dolore.

De mollitie.

Bion.

CVidam obiicienti, quòd adolescentem quendam ad se nō pellexisset: Tenellus, inquit, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse ad philosophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adolescens lutosam viam lentè segnitérque transcenderet: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, non enim in illo, veluti in speculo licet se intueri. Laert.

Plato.

Discipulo nimium effœminato, molli, curandæque cuti deditissimo subridens, Quousque, ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adolescentem quempiam sese ornantem molliter: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas iniustè. Laert. lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adolescente ac molli proposita esset quæstio, vt eius nodum solueret: Non tibi prius respondendum esse puto, inquit Diogenes, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum vir sis, an fœmina. Notauit autem ex cultu virili hominis molitiē. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum adolescentuli circunstantes Diogenem acclamassent, Canis, canis, at mox territi fugere cœpissent: rogatíque cur fugerent, dixissent, ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo sitis, filioli, canis non edit betas. Tectè illis exprobrans molliciem. Laert. lib. 6.

Idem.

Speusippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuium habuit Diogenem: cui cùm Salue dixisset: At tu, inquit nequaquam salue, quia eiusmodi cùm sis, non diu viuere cupis. Notauit autem molliciem hominis, quæ plerunque multorum morborū causa est, vt labor & exercitium sanitatis. Laert.

Arcesilaus.

Diuitem quendā immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte cōposito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui castus & integer haberetur, ita perstrinxit. Quid refert, inquit, aduersi an auersi cinœdi sitis? Sensit autem, mentis integritati corporis etiam habitū & cultum oportere congruere. Laert. lib. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quosdam fodientes, dixit, se spectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc

vocem

vocem auditam quidam ita respondit: At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitteret, quod cum strepitu exerceretur, quod genus sunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, ne quid esset quod illis somnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, sibi ex tam stulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, se ex fossorum ligone sentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans non spectator. Athenæus lib.12.

Cleomenes.

Nicagoras Messanus, quum in Ægyptum venales equos optimósque adduxisset, factus obuiam Cleomeni Lacedæmonio, antè sibi cognito, salute data, interrogauit: Cur in Ægyptum profectus esset? Quum ille equos optimos, bellóque idoneos se adduxisse, responderet: subridens Cleomenes, Mallem (inquit) mimos & cynædos adduxisses. Notauit autem eo dicterio Ptolemæum; qui mollis & effœminatus inter mulieres viuebat. Plut.

Anonymus.

Recitanti quod scripsit Pindarus, Græciæ fulcimentum esse Athenas, Lacon dixit: ruituram Græciam, si tali fultura niteretur. Taxauit Atheniensium mollitiem, quæ poetæ elogio non responderet: aut certè poetæ vanitatem, qui tali præconio celebrasset indignos. Plut. in Lacon.

Demonax.

Proconsul Cynicum quendam, à quo publicè erat proscissus ob mollitiem, ad supplicium abripi iussit. Huic deprecator erat Demonax, dicens, homini ignoscendum esse ob sectæ vitium. At cùm proconsul non denegaret veniam, rogat tamen quo afficiendus sit supplicio, si in eodem peccato porrò deprehenderetur? Demonax, hominem totum inungi, ac forcipe velli oportere, pronuntiabat. Notans libertatem castigandi in Cynico, & mollitiem accusati, vnguentis enim semper delectabatur. Eras. lib.8. apoph.

His cognata sunt apophthegmata de Vnguentis, & Ignauia.

De Monitione.

Vide *Admonitio, Castigatio, Reprehensio*, &c.

De Monarchia.

Alexander.

Darius obtulit has conditiones Alexandro, vt ab ipso acciperet talentorum decem millia, & insuper Asiam secum ex æquo partiretur. Id cùm recusaret Alexander, Ego, inquit Parmenio, accepissem, si Alexander essem: Et ego, inquit Alexander, si Parmenio essem. Dario autem hunc in modum respondit: Neque terram duos soles, neq; Asiam duos reges ferre posse. Et hîc animi celsitudinem probare possis, nisi dictum impotentiam quandam dominandi saperet. Sic Plutarchus in apophthegmat. regum & imperatorum. Verùm hoc paulo aliter recitat Serinus in Commentariis, cuius hæc sunt verba: Cùm Lydis Crœsus imperaret, fratrem in consortium imperij assumpsit: tum quidam

ex Lydis accedens, dixit, Omnium in terra bonorum, ô rex, maximum est sol: neque quicquam extaret in terra, sole non illustrante. At si gemini soles forent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia pessum irēt. Ita & regem vnum quidem accipiūt Lydi, & seruatorem esse credūt: duos verò simul tolerare non possunt, &c. Stob ser. 45.

Socrates.

* Ei qui anima nesciret vti dicebat melius esse vt seruus vitam duceret quàm liber. Esse autem hoc animi, tanquam nauis, gubernaculum tradendum alteri cuipiam, qui didicerit gubernādi homines artem, quam ciuilem quoque, & iudicialem, & iustitiam, vt est, sæpius appellabat. Stob. serm. eod.

De morbis animi.

Democritus.

Dicere solebat, si corpus animū in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Anonymus.

Chrysippi discipulus medicus nō ignobilis, Antigoni regis amicum quendam ex nimia intemperantia morbo laborantem, negauit posse sanari, cùmque alter medicus Epirotes Philippus, se sanaturum polliceretur, respōdit, illum ad morbum ægri respicere, sę autem ad animum. ex Celsi lib. 3.

De morbis corporis.

Socrates.

* Interrogatus, quid morbus esset? respondit, Perturbatio corporis. Stobæus, serm. 98.

Plato.

Dicere solebat, si me interrogares, quo præsente vel absente melius habeant corpora? responderem vtique, sanitate præsente morbo remoto. Ficin. lib. 5. de hominis natura.

Philotimus.

Empyone quodam grauiter ex iecinore laborante atque exulceratum digitum ostendente: O bone, inquit, vir, tantúmne tibi superest otij vt de vngularum vlcere sollicitus sis? Plut.

Alcmæon.

* Rogatus, vnde morbi acciderent? respondit, alios ob efficientem causam, propter excessum caloris aut siccitatis: alios materialem ob causam, abundante aut deficiente alimento: alios veluti in aliquibus vasis, vt in sanguine, medulla, aut cerebro: aliquando autem ab externis causis eos nasci, propter quasdam aquas, regionem, lassitudinem, rerum penuriā, aut his similia. Stob. ser. 98.

Diogenes.

* Earum domorū, in quibus reperitur copia alimenti, multos esse mures & feles: sic etiam corpora quæ multum cibi caperent, multos quoque morbos asciscere dicebat. Stob. serm. de Intemperantia.

Antiphon.

* Dicebat morbum esse timidis & ignauis loco festi: quippe qui ægrotantes ad laborem prodire non cogantur. Stob. ser. 8.

Ion sophista.

Dicebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis autem, & qui accedit grauis est: & qui discedit, molestus. Sic animus ægrotus & lætis & tristibus offenditur. Philostratus.

Epaminondas.

Tempore belli Leuctrici, quum accepisset quendam strenuum virum periisse morbo, per iocũ dixisse fertur: Vnde fuit illi moriendi otium in tantis negotiis? Frequenter autem non minima morbi pars est, imaginatio morbi, metúsve. Hunc langorem solet excutere negotiorum ardor. Eras. lib. 5. apoph.

Polemon sophista.

Suprà de iocosè dictis.

Cicero.

In Vatinium, qui scrophas habebat in ceruice (id est morbi genus) quum causam quandam ageret: Tumidum, inquit, habemus oratorem. Asiatici autem dicti sunt tumidi. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Vide Aegrotatio, Sanitas.

De moribus.

Socrates.

Dicere solebat, Neque vinum austerum aptum esse potioni, neque mores agrestes hominum conuersationi. Sto. ser. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Musicos in ius vocabat, dicens quòd lyræ chordas congruè aptarẽt, animi mores negligerent. Laërt. li. 6.

Aeschylus.

Aliquando spectans Isthmia certamina, quũ alter pugilum esset cæsus, totúmque theatrum exclamaret, O, Chium Iouem fudisti! vide, inquit, cuiusmodi sint hominum mores: cæsus silet, & spectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hîc contrà, qui dolebat silebat: qui læsi non erant, exclamabant. Eras. li. 6. apoph.

Augustus Cæs.

Liuia & Iulia Augusti Cæsaris filiæ, in gladiatorum spectaculo cùm omniũ formosissimæ essent, omniũ oculos in se conuertebant, comitatus dissimilitudine. Liuiã quippe cingebant viri graues, Iuliam verò iuuenes lasciuientes & luxuriosi. Augustus igitur pater cùm hæc vidisset, intellexit demum quàm diuersis moribus filias haberet. Eras. lib. apoph. ex Suet.

Alphonsus.

Cùm Syracusanum quendã equitem truculentis moribus, hominem barbarum appellasset, atq; ille quòd præclara patria Græca origine esset, nomen barbari abhorrẽs, iniquo animo ferre iniuriam videretur: Ego, inquit rex, non à patria soleo, sed à moribus barbaros definire. Docuit autẽ, non ex patria vel parentibus, sed ex moribus, ceu leonẽ ex vnguibus, iudicandũ esse. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De morum diuersitate.

Socrates.

Ephorus Cumæus, Theopompus Chius, cùm diuersis moribus essent, Socrates de his dicere solebat, alterũ freno egere, alterum calcaribus. Quintilianus lib. 10. cap. 1. & Cicero lib. 1. de Oratore.

Aristippus.

Vterque Dionysium coluit, Ari-

stippus & Plato:sed Aristippus à deliciis aulicis, quum adessent, non abstinebat: Plato, etiam inter regalem luxum, frugalitatem seruare nitebatur. Itaque quum Plato reprehenderet Aristippum, quòd adeò lautitiis indulgeret: rogauit, quid sentiret de Dionysio, num vir bonus videretur? quum respondisset, videri bonum: Atqui ille, inquit, me multò viuit lautius. Proinde nihil vetat, eundem & lautè viuere, & bene viuere. Laërt. li. 2. cap. 8.

Philippus.

Duo erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quod Græcis sonat ambo: alteri Hecateros, quod illis sonat vterq;. Philippus animaduertens Hecateron esse cordatum, ac gerendis rebus accõmodum, contrà Amphoteron ineptum ac degenerem, inuertit illis nomina, dicens Hecateron esse Amphoteron, Amphoteron autẽ esse Vdeteron, id est, neutrum. Significans alterum fratrum, videlicet Hecateron duorũ in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quasi nullius pretij. Plut. in apoph.

Antipater.

Dicere solebat, quum duos haberet Athenis amicos: neque Phocioni vnquam persuasisse posse, vt acciperet, neque Demadem vnquam dando expleuisse. Plút. in apoph.

De moribus in melius mutatis.

Agis.

Historici narrant, Agidem puerũ in summis deliciis esse educatũ, sed simulatq; adolescẽs ad Reip. gubernacula admotus est, incredibili mutatione, reiectis pristinæ vitæ voluptatibus, huc totum animũ adiecit, vt Spartam barbarorum ac Græcorum moribus corruptissimam, ad pristinam frugalitatem reuocaret: quæ res illi fuit exitij causa. Vtinam autem cæteri principes, quorũ prima ætas ferè luxu deliciisque corrumpitur, saltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cùm regni habenas accipiunt. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Suprà de Luxuria, luxu & voluptate.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, expiatoribus ac diuinis cum auscultaret, antè non solitus id facere, quodam id admirante, Quid miraris, inquit? Nõ enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem non sim idem, nec probo eadem. Elusit ille quidem inconstantiæ reprehensionem: verum tamen est, nón eadem placere seni, quę iuueni placuerant. Plutarc. in Lacon.

Idem.

Argiuis profitentibus, se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, Cleomenes, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quã eratis prius. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non potest, nam Græcis μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnã. Inter hæc duo verba nihil interest, nisi quòd posterius superat prius duabus syllabis ἀνα. Plut.

Themistocles.

Adolescens in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At postquam Miltiades factus imperator apud Marathonem deuicisset

cisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autem, cur mores tam repentè mutasset? Militia (ait) nunc me non patitur cessare atque dormire. Plutarchus in Themistocle & in apoph.

De moribus mutatis in peius.

Hybreas.

EVthydamas rhetor cùm aliquando ob oratoriam clarus atque vtilis Reip. esset, ad tyrannidem postea inclinabat. Eius amicus Hybreas, illo mortuo, Euthydame ait, Malũ es ciuitatis pernecessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Brus. lib. 4. cap.

Theodorus Gadareus.

Tiberij in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinariũ ingeniũ sub specie lenitatis latitans, subinde inter obiurgandum appellauit illum πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id est, lutum sanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ se tulit, sed progressu temporis ad immanem crudelitatem deuenit. Eras. 6. apoph.

De morionibus ac stultis.

Fridericus imperator.

INterrogatus an moriones in conuiuium intromittendi essent? Neque stultis, inquit, delectari possum, neque superbis esse amicus. Non intelligunt hodie principes Friderici dictum, qui hac hominum fæce ita delectantur, vt omnes aulæ stultorum & morionum sint plenæ. Æneas Syluius lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Quanquam esset liberalissimus, stultos tamen & moriones perrarò admisit, huiusmodi homines cisternę rimosæ persimiles esse dicens, quas vt nullus impleret imber, sic hos nulli quamuis magni prouentus rerúmque compendia exsatiarent. Pontanus de liberalitate.

De morte.

Thales.

DIcebat, nihil interesse inter vitam & mortem: ob id opinor, quòd vtraque res æquè esset secundum naturam: nec mortem malam esse magis, quàm natiuitatem. Cuidã verò obstrepenti, Cur igitur tu non moreris? salse respondit: Ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accersitur. Laërt. lib. 1. cap. 1. Stobæus adscribit Pyrrhoni, ser. 120.

Bias.

Cuidam mortem aduocanti in liberorum amissione: Cur homo, inquit, ipsam vocas? nonne etiam si non vocaueris, veniet? Maxim. sermone 36.

Idem.

Percontatus, quod genus mortis malum esset? Quod, inquit legibus constitutum est. Sensit autem vir prudentissimus, eam mortem hominibus nequaquam formidandam, quæ secundum naturæ leges inuadit mortales, sed eam potius, quam delictis turpiter & ignominiosè promeriti sunt, qui debitum lictori ac car-

nifici officium præstant. Maximus sermone 36. & Stobæus.

Socrates.

Critoni vehementi studio suadenti, vt si vitam ipse suam negligeret, certè liberis etiãnum paruulis, & amicis ab ipso pendentibus se seruaret incolumem: Liberi, inquit, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes, aut etiam meliores: ne vestra quidem consuetudine diu cariturus, quandoquidem vos breui eodem estis commigraturi. Eras. li. 3. apoph. ex Platone & Xenophonte.

Idem.

* Animaduertens amicos qui eum in carcerem sequebantur lugere, Quid hoc est? inquit. Nonne iamdudum sciebatis me, ex quo genitus eram ab ipsa natura morti fuisse damnatum? Atqui bonis aduentantibus præripi è vita, mihi nimirum meísq; beneuolis lugendum foret. Si verò malis impendentibus diem obeo, arbitror tanquam pro felicitate quadã à vobis omnibus esse lætandum. Xenophon in apol.

Idem.

Cuidam dicenti, Athenienses te morti adiudicarunt, Et illos, inquit, natura. Sentiens non esse magnũ malum, si quis adigatur ad mortem: paulo pòst moriturus, etiamsi nemo interficiat. Quanquã hoc dictũ quidam ad Anaxagoram referunt. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

* Dicebat rectè philosophãtes mortem meditari, quę eis minimè terribilis erat. Plato in Phædone.

Musonius.

* Scitis dictis mortẽ meditandã sibi & aliis proponebat. Inter quæ & hæc occurrunt. Virtute præditi homines, inquit, siquidẽ conducat, cũ paupertate manent in vitiis: Sin minus, facilè migrant, tanquã è solenni conuentu ac celebri, ita etiam è vita. Non aliter quã è domo, inquit Bion, exigimur, si locator non accepto pretio locationis fores reuellat, tegulã adimat, puteum obstruat: ita etiã hoc corpusculo relegor, quando quæ locauit natura oculos ademerit, aures, manus, pedes, non moror amplius. Sed sicut è conuiuio discedo, nihil indignans: itidem è vita. Sicut bonus histrio bene prologum, bene mediũ fabulæ, nec non bene etiã catastrophen agit: ita bonus vir quoq; primordia vitæ rectè, & media probè, finémq; congruẽtem his administrat. Et vt palliũ vbi detritum fuerit depono, ita non procrastino, nec vitæ tuendæ desiderio flagro: sed & cùm liceret adhuc feliciter degere, morior, &c. Stob. ser. de virtute.

Anaxagoras.

Absens morti addictus est. Id nuntianti, Iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos, atque in me. Sentiens, Athenienses non minus addictos morti, quàm esset is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, sed omnibus eadem est moriendi necessitas. Laërtius libro 2.

Idem.

* Duas esse mortis doctrinas dicebat: alteram, tempus antequam nati sumus, alteram somnum. Stob. serm. 119.

Diogenes.

Rogatus num quid mali esset mors? Quo, inquit, pacto malum, cùm præsentem non sentiamus, Quòd autem abest, nulli malum est: Dum

Dum sentit homo, viuit: nondum igitur adest mors, quæ si adsit, abest sensus. Malum autem non est, quod non sentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non est, sed iter ad mortē miserum est. Id si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quàm iter ad mortem? Laërt. lib. 6.

Idem.

Ei ex vulnere humeri grauiter laboranti, vehementique dolore affecto, quidam ex amicis insistabat dicens, Quin igitur mortē obis, ô Diogenes, & te ipsum his damnis liberas? tū ipse respondit: Eos qui scirent, quæ in vita fieri dicique conueniret, in vita manere æquum esse. In quo genere hominū seipsum etiam numerabat. Verùm tibi, inquit, qui neque quid agendū, neque quid dicendum sit, noueris, opportunum moriendi tempus est. Me verò qui sciam illa, par est in viuis agere. Ælian. lib. 10. de. Var. histor.

Antisthenes.

Audiens Diogenes Antisthenē grauiter ex morbo decumbere, qui amore huius vitæ morbū molestius ferebat, cum sica ad decumbentē ingressus est. ad quē cùm Antisthenes dixisset, Quis me his doloribus liberabit? Diogenes prolata sica, Hęc, inquit. Contra Antisthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. Laër. lib. 6.

Epicurus.

Dicere solebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri posse, at contra mortem omnes nos inhabitare vrbem immunitam. Maxim. serm. 36.

Idem.

* Ridiculum esse dicebat, currere ad mortem tædio vitæ: cùm genere illo vitæ quod elegisti, vt currēdum esset ad mortē effeceris. Item, Quid tam ridiculum, inquit, quàm appetere mortem, cùm vitā tibi inquietam feceris metu mortis? Seneca, epist. 24.

Aristippus.

Interrogatus, quomodo Socrates obisset diē? Vt ego, inquit, optarim. Significans, talem mortem quauis vita optabiliorem. nec potuit breuius felicem obitum describere. Dicti tamen argutia in hoc est, quòd Philosophus aliud respōderit, quàm expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo perisset, gladio, veneno, an præcipitio? Ille putans id nihil referre, respondit, illum feliciter esse mortuum. Laërtius lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm aliquando Corinthum nauigaret, & orta tempestas naufragium minaretur, expalluit: id animaduertens è vectoribus crassus quispiam miles, ac philosophorum osor, sedata tēpestate cœpit ei insultare: Cur, inquiens, vos philosophi, qui prædicatis mortem nō esse formidandam, expallescitis in discrimine, nos indocti non timemus? Quoniam, inquit Aristippus, non de pari anima tibi mihique cura ac metus est. Aul. Gellius hoc addit: Ego timeo animæ Aristippi, tu non times animæ nebulonis. Rebus vilissimis minimè timemus. vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc lusit Aristippus, illū non expalluisse, non quòd esset fortior, sed quòd, quum esset homo nihili, haberétque animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti si perisset. Vir eruditus, ac sapientia præditus non perit, nisi graui Reipublicæ dispendio. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Silenus.

A Mida captus cū esset, hoc ei pro

ſua miſſione dediſſe ſcribitur, Non naſci homini longè optimũ eſt, proximum autem quàm primum mori. Cic.lib.1.Tuſc.quæſt.

Muſonius.

Muſonius interrogatus, quis optimè extremũ diem claudere poſſet? Qui ſemper, reſpondit, poſtremum vitæ diem ſibi inſtare propoſuerit. Max.ſer.36.

Idem.

* Mortem honeſtam, dum licet, arripiendam eſſe dicebat: ne paulò poſt mori quidem neceſſe ſit, & honeſtè non amplius liceat. Stob.ſer.7.

Idem.

* Dicebat non poſſe qui multorũ cum vtilitate vixit, digna morte cadere, niſi plurimorũ cum fructu & vſu etiam moreretur. Eod.ſerm.

Antiphanes.

Solitus eſt dicere, mortalia præcipuè hominibus cogitanda eſſe: quandoquidem omnibus homibus ſit moriendum. Stob.

Arceſilaus.

* Mors, inquit, quæ mali nomine cenſetur, hoc vnum habet peculiare ex omnibus quæ mala iudicantur, quod præſens neminem vnquam affecit moleſtia: abſens, & dum in expectatione eſt, moleſtiam adfert. Plutarch.de conſolat.ad Apol.

Theramenes.

Quum in quadam domo verſatus, inde prodiiſſet, illa ſubito lapſu corruit. Atqui cùm reliqui Athenienſes alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ ſaluti congratularentur, ille præter omnium opinionem reſpondit: Neſcitis, viri, ad quęnã tempora & pericula Iupiter me ſeruare voluerit. Intellexit vir ſapiẽtiſſimus, ſe à mortis improbitate nequaquam tutum eſſe: quæ licet conniueat in ſummo vitæ periculo, attamen paulo pòſt cumulatis malis hominẽ arripuit in portu, quaſi nauigantẽ. Nec ſeipſum quidem fefellit: nã non multò poſt à triginta tyrannis de medio ſublatus eſt, cicutam bibere coactus: nempe qui ex ruinis domus liberatus, veneno turpiter perire coactus eſt. Ælia.9.de Var.hiſt.

Aegyptij.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus cadauer ligneum, ſed quam proximè ad verum effictũ, oſtendebat ſingulis dicens: In hunc intuens pota, & oblecta te, talis poſt mortẽ futurus. Dubites, quo animo id fecerint: vtrũ vt moderatius fruerentur voluptatibus, conditionis ſuę memores, an auidius, vtpote mox abituris. Herodot.lib.3. Plutarch.

Secundus Philoſophus.

Ab Adriano imperatore Secundus philoſophus interrogatus quid eſſet mors? reſpondit, Æternus ſomnus, diſſolutio corporũ, diuitum pauor, pauperum deſiderium, ineuitabilis euentus, incerta peregrinatio, latro hominis, ſomni pater, fuga vitæ, viuorum diſceſſio, reſolutio omnium. Laërtius.

Pyrrho.

Aiebat, nihil intereſſe inter vitam & mortem. Et cũ quidã ad eum diceret, Cur igitur tu non moreris? Quia nihil intereſt, reſpõdit. Stob.ſer.120.

Heraclitus.

* Mortẽ in omnibus hominibus perpetuò latere dicebat: idem enim eſt, inquit, viuus ac mortuus, vigilãs & dormiens, adoleſcẽs & decrepitus: quia hæc in illa, viciſſímq; mutãtur. Plutarch.de Conſolat.ad Apoll.

Anonymus.

Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio

ex filio filiáq; nepotes vidiſſet coronari: Morere, inquit, Diagora, nã in Olympum aſcendes, ſentiens, tum optimũ exire de vita, quum res ſunt proſperrimæ. Ita Plut. in Vitis. Meminit & Cicero in Tuſculanis quæſt. lib. 1. Lepos eſt in ambiguo. nã Olympus mons eſt, in quo ſingulis luſtris peragebantur Olympica certamina: & pro cœlo accipitur. Plut. in Laco.

Anaxagoras.

* Cùm rerũ naturaliũ cauſas autorib⁹ explicaret, interq; diſſerendũ de filij morte nunciũ ſermone cuiuſdam acciperet, paululũ oratione inhibita, dixit iis qui vna aderãt, ſciebã filium me genuiſſe mortalem. Plut. de conſolat. ad Apoll.

Xenophon.

* Ei ſacrificanti quũ nuntiatũ eſſet Gryllũ filiũ in pugna periiſſe, ſertũ capiti detraxit, & quæſiuit quonã modo cæcidiſſet: cúmq; reſponderetur, eum generosè fortitérq; præ cæteris præliantẽ, multis hoſtiũ interfectis occubuiſſe, exiguo admodum tẽporis ſumpto interuallo, dum ratione motũ animi cõpeſceret, rurſus impoſita capiti corona reliquum ſacrificium abſoluit, nunciíſq; reſpondit, Non vt immortalẽ aut longæuũ filiũ meum redderẽt à diis poſtulaui (cùm incertum ſit an hoc expediat) ſed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc ſum factus particeps. Plutarch. eod. lib.

Lochadus.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipſius alter interiſſet: Olim ſciebam, inquit, illi moriẽdum eſſe. Nihil illi viſum eſt nouæ rei, ſi mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulò ſerius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedẽdum. Plut. in Lacon.

Cicero.

Audito falſo rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertũ eius interrogaſſet, Rectène omnia? atque ille reſpondiſſet. Rectè, Mortuus eſt, inquit? Significans, nõ omnia rectè habere, ſi ille viueret. Eraſm. lib. 4. apopht.

Iul. Cæſar.

Quum inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum? incontanter reſpondit, Inopinatum. & quod optimum iudicauit, ipſi contigit. Plut. in apopht.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam eſſe dicebat, imò dementiam, vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epiſt. 24. ad Lucill.

Quintilius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curioſius, attamen à Seuero inſidiis circumuentus, vt ad mortem raperetur, paulo antè quàm moreretur, poſtulauit, vt ea quæ ad ſepulturam ſuam iamdudum comparauerat, ad ſe perferrẽtur. Quæ poſtquam vidit vetuſtate conſumpta: Quid hoc rei eſt, inquit? Itáne cunctati ſumus? Deinde facto ſacrificio, Idem, inquit, peto à Diis immortalibus, quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormiſda.

Conſtantius imperator, cum Hormiſdæ Perſæ vrbis Romæ magnitudinem atq; hominum ædificiorúmque magnificentiam oſtendiſſet, peterétque vt quid de ea ſentiret, paucis enuntiaret: reſpondit, ex tanta re, quanta ei oſtẽdebatur, nihil eũ delectaſſe magis, neq; eſſe ex quo maio-

rem fructum consequi posset. Nam quòd ex iis quæ videret verum esse cõprehenderet. In vrbe quoque Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cæteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2. ex Am. Marcellino.

Fridericus imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescendam esse dicebat. Nã quales se dum vixerunt, aliis præstitere, tales, cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse amaram, qui mala anteactæ vitæ conscientia premuntur. Æneas Sylu. libro 2. commentario. de rebus gestis Alphonsi.

Messodanus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduẽtum in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccl.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes, claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret: respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiã vllam videre potest? lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

De morte contemnenda.

Chilon.

Dicere solitus est, ita esse cõtemnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Non enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen coniicere: sed quoties aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet, mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror:

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacanẽis: sed interim, perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestam beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà obliuio mortis multos inuitat ad licentius peccandum. Potest & sic intelligi: Ne sic metuas mortem, vt viuas anxius ac tristis, sed vitæ spes mortis horrorẽ temperet. Hunc sensum indicat carmen quod sequitur:

Tristitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miseriis exposita est, nihil habet

tristius

triſtius, quàm quòd mortem habet certiſſimam, diem mortis incertiſſimum. Sed omnia ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remediũ præſentius, quàm curas æſtúſque animi in amicorum ſinum effundere, quorum & conſolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laert. lib. 7. cap. 4.

Bion.

Conſpecto enſe proiecto dixit: Quis te perdidit? aut quem tu? Anto. part. 1. Meliſ. ſer. 58.

Diogenes.

Lugente quodam, quòd in peregrina terra moriturus eſſet dixit: Quid luges, ô ſtulte? Vndecunque eadem eſt via ad ſepulchrum. Ant. in Meliſ. part. 1. ſer. 58.

Idem.

Cùm Speuſippus, paralyſi reſolutus, vehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni fortè obuio dixiſſet χαῖρε: reſpondit, At non tu ſanè, qui cùm ad iſtũ ſis affectus modum, ſuſtineas viuere. ſentiens, eſſe veri philoſophi, ſponte mortem aſciſcere, poſteaquam deſiit eſſe vſui ad vitam humanã. Idque fecit poſtea Speuſippus. Eraſ. lib. 3. apoph.

Socrates.

Decrepitam agens vitam, in morbum cùm incidiſſet, & quidã interrogaret, quomodo ſeſe haberet? Rectè, inquit, vtroque modo. Nam ſi fuero ſuperſtes, plures æmulatores habebo. Sin vitam exceſſero, plures laudatores. Ælian. lib. 2. de Var. hiſt.

Idem.

Quodam dicente, Athenienſes te morte afficiendum decreuerunt: Et antè eos, inquit, natura. Maximus ſermon. 36.

Idem.

Audiens ſe morte mulctatum, Magna me ſpes, inquit, tenet, Iudices, bene mihi euenire, quòd mittar ad mortem. Sed tẽpus eſt iam hinc abire me, vt moriar: vos, vt vitam agatis. Cic. lib. 1. Tuſc. quæſt.

Idem.

* Ad ſuos iudices conuerſus, Mortem, inquit, metuere, aliud nihil eſt, quàm falſo putare ſe eſſe ſapientem. Qui enim mortem metuit, videtur ignorare quod ſcit, &c. Plato in Apologia.

Idem.

Iam ad mortẽ damnatus ab Athenienſibus, cùm forti & conſtanti vultu potionem veneni è manibus carnificis accepiſſet: admoto iam labris poculo, vxori Xantippe inter fletum & lamentationem vociferanti, innocentem eum perimi: Quid ergo, inquit Socrates, nocenti mihi mori ſatius eſſe duxiſti? O immenſam illam ſapientiã ac cõſtantiam, quæ in ipſo quidẽ vitæ exceſſu obliuiſci ſui potuit. Laert. in vita Socratis. Val. Max. lib. 7. cap. 2. Xenophon in Apologia pro Socrate, Stob. ſer. 1.

Idem.

Carceris miniſtrum porrigentem in poculo cicutã, interrogauit, quomodo ſumendum eſſet hoc pharmacum, quòd eius artis eſſet peritus. alludens ad ægrotos, qui à medicis diſcunt, quando & quomodo oporteat ſumere, quod ab illis temperatũ eſt. cúmque puer reſpondiſſet ſemel totum hauriendũ, ſi poſſet: deinde tantiſper inambulandum, donec ſentiret grauedinem in cruribus: pòſt in lecto decumbendum ſupino corpore, ibi pharmacum effecturum quod ſolet. Socrates rogauit, licerétne inde aliquid libare (quòd in cõuiuijs mos

sit,effusa vini potiuncula, nominatim alicui deo libare) minister respondit, se tantum micuisse, quantũ opus esset. hoc sermone innuens, nihil esse quod effunderetur. Tũ Socrates: Sed & fas est, & oportet orare deos, vt felix faustáq; sit hæc mea migratio. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Puero illum tegẽte, quòd iam frigerent præcordia, ad Critonem adstantem cõuersus, Debemus, inquit, ô Crito, gallũ Æsculapio, quem persoluere ne neglexeris, perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. Nam Crito hoc summis viribus egerat, vt Socrates vitæ suæ consuleret. Adeò inerat illi viro natiua quædã vis vrbanitatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuisse supremam vocem. Ibid.

Plato.

Medicus Platoni consilium dabat, vt relicta Academia, loco pestilentissimo, in Lyceum scholã se transferret. nequaquam autem ille obtemperauit, dicens, se producẽdæ vitæ causa, ne in Atho quidem summitatem transmigrare velle. Ælianus lib. 9. de Varia histor.

Aristoteles.

Dicere solebat, ea quæ longissimo tractu à nobis absunt, nemo metuit. Nam cùm moriturũ sese nemo ignoret, mortem tamen quam prope esse non suspicamur, minimè expauescimus. Stob.

Zaleucus.

* Procœmio legum suarum Locrensibus latarum scitu digna hæc apposuit, Morituros omnes, iniuriarum quas commiserunt memores, pœnitentia inuadit, & vehemens cupiditas qua vellent exactam sibi vitam omnem fuisse iustam. Quamobrẽ singulos oportet semper in singulis actionibus illud tempus adeo suis cogitationibus familiare facere, ac si præsens esset. Ita enim maximè honesti iustiq; cura vrgebit. Sto. ser. 42.

Idem.

Dicebat sæpenumero, è vita migrare esse optimum, veluti è conuiuio, non sitibundum, nec temulentum. Stob.

Democritus.

Ægrotans cùm in lethargum incidisset, & postea rediisset ad se: Non me decipiet, dixit amor vitæ, & seipsum è vita eduxit. Ant. in Melissa, part. 1. ser. 58.

Idem.

* Mortem ideo contemnendam esse dicebat, quod frustra vitetur. Dum enim, inquit, mortem homines fugiunt, sequuntur ipsam. Stob. ser. 4.

Aristippus.

Cum naui vectus Aristippus, procellis impetentibus supra modum perturbaretur, quidam ex iis qui simul nauigabant: Númne, inquit, etiam tu metu percelleris, quẽadmodum vulgus? tum ille: Prorsus, ait, neque iniuria. Vobis enim de vita scelerosa infelicique labor est, & præsens periculum: mihi verò de felicitate & beatitudine. Ælianus lib. 9. de Varia histor.

Aristides philos.

Interrogatus, quatenus deceat hominem viuere? Tantisper, ait, dum deprehẽdat emori præstare, quàm in tot calamitatibus viuere. Stob.

Aristides Locrensis.

Morsus à mustella Tartesia, iam moriens dixisse fertur, multò sibi iucundiorem mortem futuram fuisse si vel ex leonis, vel ex pardalis morsu obtegisset (quandoquidem necesse fuerit aliquando mortis occasionem

nem existere)quàm ab eiusmodi contempta bestiola. Vnde apparet eum acerbius ignominiam morsus,quàm ipsam mortem tulisse. Ælian.lib.14. de Var.hist.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil interest, super terrã ne an infra terram computrescam. Stob.ser.7.

Epictetus.

Dicere solebat, magis necessariũ esse animæ quàm corpori mederi, quum præstet mori, quàm malè viuere. Anton.in Melissa,par.1.ser.58.

Aeschines.

Mortem nequaquam terribilem, sed violentam affectionẽ circa mortẽ horrendã esse dicebat. Stob.ser.117.

Idem.

Gloriosè mori summam felicitatem esse dicebat, cum omnibus ex æquo sit fatalis. Stob.ser.eod.

Epicharmus.

Emori nolo, inquit, sed me esse mortuum nihil æstimo. Cicer. lib.1. Tusc.quæst.

Theodorus Macedo.

Audiens Lysimachum mortem sibi minitantem crudelissimam: Hæc, inquit, aulicis tuis potius minitare. Ego enim parum curo, humìne, an sublimè in cruce putrescam. Cicero lib.1.Tusc. quæst. Valerius Maximus lib.6.cap.2. Seneca de Tranquillitate vitæ,cap.14.

Gorgias.

Rogatus,an libenter obiret: Minimè,inquit, sed ex hoc domicilio putrescente libenter abeo. Bruso. Stob. sermone 117.

Theodorus philos.

* Lysimacho tyranno minitante ei necem,non deprecatus est, sed mortem cõtemnens, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stob.ser.2.

Demosthenes.

Dum pro Atheniensibus & libertate verba faceret,& Philippus diceret, Num times ne caput abs te auferri præcipiam? Non,inquit,nam etsi ipsum loco moueris, patria immortalitate donabit. Stob.

Coriscus.

Admodũ senex, cùm difficili admodum morbo liberatus esset: Apage, inquit, quàm molestè reuersus sum,iam aliquantulum vitæ progressus, quam ingredi omnino necesse est. Max.ser.4.

Agis.

Interrogatus,quo pacto quis libertatem suam tueri possit? Si mortem, inquit, contempserit. Hic metus,qui cadere dicitur in constantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, potest vbique quod rectum est sequi, nec est quòd timeat improbos: qui vt extrema moliantur, nihil aliud possunt quàm occidere. Plut.in Lacon.

Idem.

Idem per insidias captus,ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur, conspicerétque quendam ex lictoribus flentem,ob indignitatem rei,cuius cogebatur esse minister: Desine,inquit, ô homo,vicem meam flere. Nã sic moriens præter ius & æquum,melior feliciórque sum his qui me occidunt. Hæc loquutus, vltro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quid fortius,hoc ille iuuenis nõ verbis,sed re præstitit,felicitatẽ omnem solo honesto metiens: eosq; iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. Plut.

Idem.

Cùm ab Ephoro interrogaretur, num pœniteret eorum quæ gessisset? respondit, se nulla planè tangi pœnitentia consilij, cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, mortem se pręmij loco relaturum. Plut. in Lacon. apoph.

Hippodamus.

Quo tempore Agis aduersus Archidamum aciem instructam habebat, simul cum Agide iussus ire Spartam, curaturus illic ea quibus erat opus: An non, inquit, honestius est vt pro Sparta fortem bonúmque virum præstans, mortem oppetam? Ac post sumptis armis, stánsque regi ad dextram, pugnando interiit. Cõsultum volebant illius senectuti, quę viribus defecta in bello non ita multum esset habitura momenti, in patria futura nonnulli vsui (excesserat enim annum octogesimum) at ipse sibi non indulsit. Plut. in Lacon.

Astycratidas.

Infrà de Patria fortiter propugnãda.

Agesilaus.

Percontanti cuidam, qua ratione sibi pararet eximiam gloriã? Si mortem, inquit, contempseris. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cuius animum mortis metu occupauit, Idẽ affectus in omni vita mortalium, à pulcherrimis facinoribus reuocare solet. Plut. in Lacon.

Alcamenes.

Cuidam percõtanti, quàm ob causam Spartani impauidè semet exponerent periculis? Quoniam, inquit Alcamenes, pro vita timere consueścimus, non aliorum more expauescere. significans, moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendum immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. Plutarchus in Laconicis apophtheg.

Thectamenes.

Postquam Ephori capitis sententiam in ipsum pronunciassent, abiit ridens. rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Vir innocens, non accusauit patriæ suæ leges, sed hoc felicitatis esse iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegisset, nec cuiquam deberet vitam nisi sibi. Facetè mortis pœnam vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo signans. Iure autem cogitur soluere pecuniam, qui eam vel extorsit ab alio, vel mutuò sumpsit. Plu. in Lac. & Cice. quæst. Tusc. lib. 1.

Theramenes.

Quum iussu triginta tyrannorum Atheniensiũ morti adiudicatus, porrectam veneni portionẽ fortiter hausisset, quòd ex ea superfuerat, sic illisit solo, vt clarũ sonum ederet, reddénsque seruo publico, qui eam tradiderat: Critiæ, inquit, propino, vide igitur, vt hoc poculum continuo ad illum perferas. Erat is Critias, è triginta tyrannis crudelissimus. Eras. lib. 6. apophtheg.

Pythagoras.

* In ædibus Milonis cum familiaribus suis assidens, accidit vt ædes ex inuidia succenderẽtur à quodam, qui in eum cœtum receptus non fuerat. Alij dicunt ab ipsis Crotoniatis id esse factum, metu tyrannidis. Pythagoras egressus, cùm ad agrũ fabis plenũ peruenisset, restitit, ac dixit, Capi præstat quàm calcare: interfici quàm loqui. Et sic à persequentibus iugulatus est. Suidas.

Cleomenes.

Percontatus à quodam, cur Spartani Diis spolia hostium non etiam dicarent? respondit, Quia timidis detracta sunt. Sensit vir fortissimus, in bello fortiter occumbendum esse, potius quàm hostibus præbenda arma: cùm honestè mori non solùm laudabile, sed salutare etiam sit. Plutarchus in Laconicis.

Callicratidas.

Apud Arginusas, quum esset nauali pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? Atqui fugere ignominiosum est Spartæ, ac damnosum: contrà, manentem aut mori, aut vincere, honestissimũ. Gloriam vitæ anteposuit, sed publicam gentis, nõ priuatam suam. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ante conflictum peracto sacrificio, quum aruspex nuntiaret ex incensis, exercitui quidem portendi victoriam, sed imperatori mortem: nihil expauefactus, Haud penes vnum (inquit) sunt res Spartæ, me siquidem mortuo, nihilo deterius habitura est patria: sed si cessero hostibus, aliquid decedet patriæ pro qua lubens moriar. Itaque quum Cleandrum pro se ducem designassent, naualem pugnã aggressus est, ac pugnando interiit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Percontanti, quam ob causam fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant? Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Nam naturę beneficio viuunt & ignauissimi: at honestè mori, non contingit nisi virtute præditis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Leonidam quum Ephori percontarentur, si quid præterea rei facere statuisset? Nihil aliud, inquit, quàm verbotenus impediturus barbarorũ trãsitum, sed reuera pro Græcis moriturus. Egregium imperterriti ductoris documentum, in causa honesta piaque nec certam mortem horrescere. Plut. in Lacon.

Zeuxidamus.

Ætolo quodam dicente, quòd qui studerent probitatem cum fortitudine coniungere, iis bellum esse potius cum pace: Non per deos, inquit, sed his mors vita potior esse debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optandum bellum: sed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, nisi mortis terrorem abieceris. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliercul æ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Victis solet esse solatio virtute præstantis viri dextra cadere. Lacedæmonij verò, quoniã ensibus pugnare solebant cominus, non putabant esse virtutis, procul missa sagitta quempiam interficere: quod idem possunt & fœminæ. Tum iniquiore animo decedunt è vita, qui rectè factorũ post se relinquũt memoriam. Plut. in Lacon.

Spartanus.

Insidiis circunseptus ab Iphicrate Atheniensium duce, quum illius milites rogarent, quid in eo rerum statu esset faciendum? Quid aliud, inquit, nisi vt vos seruemini, ego pugnando moriar? Talis erat animus Catonis

Vticensis, qui cęteris suasit vt suæ saluti consulerent, ipse spōtanea morte turpem effugit seruitutem. Plut. in Lacon.

Damindas.

Cùm Philippus irrupisset in Peloponnesum, & quidam ita loqueretur, periculum est ne acerba patiantur Lacedæmonij, nisi Philippo reconcilientur: O semiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Plutarc. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm mos esset, vt quod quisque posset suffurari auferret, modò in furto non deprehenderetur: puer quidam, cùm viuam vulpeculam, quam sodales erant furati, sibi ab eis traditam seruaret, venissentque qui perdiderant, inquirendi gratia, vulpeculam sub veste abditam tenebat, verùm cùm efferata bestia latus pueri vsque ad intestina corroderet, dissimulauit tacitus dolorem, ne proderet furtum. Mox verò cùm obiurgaretur à consodalibus cur fecisset: Præstabat, inquit, fortiter immori, quàm hac nota traduci, vt ob mollitiem dicerer lucri fecisse vitam ignominiosam. Plut. in Lacon.

Cercidas.

* Incidens in morbum periculosissimum, libenter se moriturum esse dicebat: post mortem enim se visurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis verò Homerum. Ælian. lib. 13. de varia hist.

Eteocles.

Suprà de Consolatione.

Pelopidas.

Pharsali congressurus cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Thessalorum esse cum Alexandro, quàm ipse Thebanos haberet: Tanto, inquit, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adscribitur. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Ab Alexandro Pheręorum tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuicia congessit in fœdifragum, vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quo magis in te exasperentur Thebani, túque citius des pœnas violati fœderis diis pariter atq; hominibus inuisus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Alcibiades.

Dicebat, nihil nouum esse, si Lacedæmonij intrepidè in bellis occumberent. Defugere enim eos hoc modo legum seueritatem & cruciatum, atque labores alacriter promptéque cum morte commutare. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Chrabrias.

Proditionis accusatus est vnà cum Iphicrate. Cùm autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd cùm esset in periculo, tamen ad gymnasium itaret, solitáque pranderet hora: Ergo, inquit, si quid secus de nobis statuerint Athenienses, te squalidum ac famelicum, me verò pransum ac vnctum occident. Plut. in apoph.

Phocion.

Cum aliis bonis viris ab Atheniensibus damnatus ad mortem, cùm carnifex cicutam apportaret & bibissent omnes, solúsque Phocion superesset, consumpto ab aliis veneno, carnifex negabat se daturū, nisi numerarētur duodecim drachmæ: tanti enim vænire cicutæ vnciam. Phocion itaque ne per illius contentionem mora fieret morti, accito ad se cuidam

cuidam ex amicis: Quandoquidem inquit, Athenis me mori quidem gratis licet, quæso dato huic pretium. Plut. in apoph.

Pelopidas.

Postquam Epaminondas Pelopidam liberum reduxisset, aiebat se gratiam habere Alexãdro, per quem experimento comperisset, se non tantùm ad bellum, sed etiam ad mortem bene animatum esse. Plutarch. in apoph.

Dionysius senior.

Infrà, de Regnandi libidine.

Alexander.

Calanus ille Indicus gymnosophista cùm sibiipsi manus adferre vellet, struem lignorum struxit: eámque incendens, se in ignem, contemnens mortis durum supplicium, præcipitauit, quod cum Alexander vidisset, admiratus hominis audaciam, dixisse perhibetur, Calanum potentiores se hostes bellasse ac vicisse. Alexander enim cum hominibus pugnans victor euasit, Calanus verò cum laboribus ac morte. Ælianus lib. 5. de Varia histor.

Corn. Scipio.

Cùm in Africa Pompeij partes sequutus, res parum prosperè gessisset, & Hispaniam petens intellexisset nauim, qua vehebatur, ab hostibus captam, gladio præcordia sua transuerberauit. Deinde Cæsarianis militibus quærentibus, vbi est imperator? Imperator, inquit, bene habet. Suprema vox morientis declarauit animũ meliore fortuna dignum. Appian.

Gr. Petronius.

Vnà cum naue in qua vehebatur captus, Scipioni incolumitatem pollicenti, respondit, Cæsariani milites non ab aliis accipiunt, sed præstare solent salutem: quo dicto, se pugione confecit. Erasm. lib. 6. apophthegmat.

M. Cato.

Aiebat plurimum referre, vtrum quis virtutem magni æstimet, an vitam non magni faciat. Sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam vel mortem contemnunt: sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen coniicere, aut infelicium est, & quos vitę iam tędet: aut immanium, & beluis similium. Plutarch. in Catone.

Bassus.

Si quid incommodi aut metus in morte esse diceretur ab aliis, morientis hoc vitium esse dicebat, nõ mortis. Mors enim nihil incommodi hominibus adfert, sed ab omnibus, incommodis ac fortunæ miseræ procellis liberat. Senec. epist. 30.

C. Mæuius.

C. Mæuius Augusti centurio, cùm in bello ab Antonio captus esset, interrogatus ab Antonio, quomodo secum agi vellet? Occidi me iube, inquit: mori enim malo, quàm tuo beneficio viuere. Appian.

Tiberius.

Audiens quendam è reis nomine Caruilium sibi mortem conscisse, priusquam esset damnatus, exclamauit: Caruilius me euasit. Adeò leue supplicium esse iudicabat mortem. Sueton.

Galba.

* Pisone à Galba adoptato, conspiratione facta prætorianorũ Otho Imperator salutatus est. Galbæ ad tumultum sedandum in lectica delato milites infensi occurrentes ingesserunt vulnera. Ille iugulum

offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex Repub. est. Cruribus igitur & brachiis fœdè laniatis iugulum hausit, vt crebrior fama est, Camurius XV. legionis miles. Plut. in Galla.

Canius Iulius.

* Mori iussus, quòd Caium Cæsarem verbis offendisset, ad necem vocatus à centurione latrunculis ludebat. Tum numeratis calculis dixit sodali, vide ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul centurioni annuens, Testis, inquit, eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. Seneca.

Hadrianus.

Sub mortem his versibus lusisse dicitur Hadrianus imperator,

Animula, vagula, blandula,
Hospes comesque corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigida, nudula,
Nec vt soles dabis iocos?

Dion Cassius.

Seuerianus.

* Adriani iussu moriens, eò quòd cõmodum successorem parum prudenter designatum ab Imperatore dixisset, ignem petiit, & accenso thure: vos, inquit, dij, testes estote, nihil à me morte dignum esse commissum. Tantùm hoc precor, ne quum mori velit, posset. Dion Nicæus.

Rubrius Flauius.

Cùm à Nerone defecisset, captiuus abductus, & mox ad mortem damnatus est. verùm cùm à lictore admoneretur, vt fortiter ceruicem prætenderet, Vtinam, ait, tu tam fortiter ferias. Senec.

Anton Pius.

Quodam die dixit amicis: Quid me fletis, ac non magis de communi morte pestilentiaque cogitatis? Philosophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. Parantibus autem abire dixit, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis discedendi veniam, ac veluti peregrè profecturus iussit illos valere, submonens interim fore, vt illi præcedentem sequerentur. Capitolinus.

M. Antonius.

Cleopatra metuens Antonij sæuitiam, confugit in monumentum demissis cataractis: misitque qui dicerent, illam spontanea morte periisse. Id credens Antonius, & ipse sibi parans adferre vim, dixit, ô Cleopatra non doleo quòd te caream, nã mox vnà futuri sumus: sed quòd ego tantus imperator, fortitudine victus sum à fœmina. Victum se putabat, quòd illa prior spontaneæ mortis gloriam occupasset. Plut. in Antonio.

Pertinax imp.

Conspicatus milites prætorianos in se irruere: Me inquit, milites si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem homini huius ætatis & gloriæ, cùm humanæ vitæ finis aliquis sit necessarius. Non ignorauit imperator, semel esse moriendum: & sic non referre, quo mortis genere vltimũ vitę diem claudamus. Herodianus lib. 2.

Idem.

Cùm intellexisset tumultuari quosdam ob interfectum Commodum imperatorem, dixisse fertur: Si doletis Commodi mortem, nihil profectò noui fuit: quandoquidem homo natus fuerat. Herod. lib. 2.

Mauricius.

* Quũ Phocæ tyranni iussu Mauricij

ricij imperatoris quinque filij mares ſpectante patre, necarentur, inuicto animi robore hanc calamitatem pertulit, ſubinde hæc verba repetens: Iuſtus es domine, & iudicia tua iuſta ſunt. Intrepidè tandē etiam ipſe ceruicem præbuit. Cedren.

Andronicus Comnenus.

* Ab Iſaacio Angelo imperio euerſus, atque innumera ab inſana plebe mala perpeſſus, tandem pedibus fune alligatis ſuſpenſus, generoſo animo illata opprobria tolerabat, ac mente integra ad confluentem turbam & ferocientem conuerſus, hæc dixit, Domine miſerere mei: &, quid calamum contritum infrigitis? Nicetas, lib. 2.

Ignatius Martyr.

Ad beſtias damnatus, cùm iam ad ſupplicium duceretur, Non curo, inquit, quo ſupplicij genere moriar. Frumentum autem Dei cùm ſim, beſtiarum dentibus comminui atque ſubigi delector, vt panis fiam mundus Chriſto, qui mihi panis eſt vitæ. Euſeb. lib. 3. cap. 36.

Anonymus.

* Quum patris mors ei ſignificaretur, reſpondit, deſine loqui blaſphemias. Nam pater meus immortalis eſt. Socrat. hiſt. eccle.

Alphonſus.

Alphonſus Aragonum & Siciliæ rex, quum familiares, quos ipſe alumnos ſuos appellaret, viſitaret infirmos & ægrotantes, pro more, audiens Gabrielem Surrentinum ſuauiſſimum & ſplendidiſſimum adoleſcentem ægrotare ad mortem, hominem acceſſit, quem cùm à mortis diro aſpectu abhorrere intellexit: Non eſt, inquit, cur tantopere mortem timeas, quum hæc bene puréque morientibus ſit vita, atque eius vitæ principium quæ neque doloribus neque metu, neque inuidiæ, neque ærumnis vllis ſubiecta eſt, &c. Anto. Panor. de reb. geſt. Alphonſi, & Æn. Syl. de dictis eius.

De morientium monitis & doctrinis.

Cyrus.

* SI quæ ſunt hominum dicta memoranda, ea certè videntur quæ paulò ante exceſſum ab huius corporis ergaſtulo prolata ſunt. De Cyro autem Xenophon ait eum moribundum, quum de ſua felicitate, deq; filiis duobus pronunciaſſet, Cambyſi commendaſſe amicos his verbis: Te quoque, mi Cambyſes, ſcire velim, non aureum hoc ſceptrum eſſe, quod regnum tibi conſeruet: ſed amici fideles regibus & veriſſimum & tutiſſimum ſceptrum ſunt. Cōparandi autē hi non natura nec vi, ſed potius beneficentia. Filiis autem, Corpus meum, ait, ô filij, quum diem in terris ſupremū clauſero, nec in auro condite, nec in argento, nec vlla in re alia: ſed terræ quam primum reddite. Quid enim beatius quàm in terra abdi, quæ omnia præclara, bona omnia profert & nutrit? Poſtrema hæc eius vox fuit, Si benefici in amicos fueritis, etiam in hoſtes vobis animaduertendi facultas erit. Valete filij cariſſimi, atq; idem matri meis verbis renuntiate. Itidem omnes amici qui adeſtis & abeſtis ſaluete. Xenophon.

Auguſtus Cæſar.

* Supremo die amicos percunctatus eſt his verbis, An num vobis

videtur me mimũ vitæ humanæ ſat commodum egiſſe. Deinde adiecit hanc clauſulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Vitæ tragicomædiam ita à ſe actam putans vt ſpectatorum poſteritatis plauſum ſibi promeruiſſe videretur. Sueton.

Rabelais: la farce est jouée: tirez les rideaux.

M. Antoninus Philoſophus.

* Moriens riſit res humanas, & mortem contemnẽs ad amicos conuerſus dixit, Quid me fletis, & non potius de peſtilentia & communi morte cogitatis? Et quum illi vellent recedere, ingemiſcens ait, Si iã me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Et cùm ab eo quæreretur, cui filium commendaret, ille reſpondit: vobis ſi dignus fuerit & diis immortalibus. Iulius Capitolinus.

Seuerus.

* Eius nouiſſima verba hæc fuerunt. Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, ſenex & pedibus æger: firmum imperium Antoninis meis relinquens, ſi boni erunt: imbecillum, ſi mali. Tandem ſubiecit,

πάντα ἐγενόμην, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ.

Id eſt,

Omnia fui, ſed nihil prodeſt.

Ælius Spartian.

Phocion.

* Iniuſtè damnatus, quid filio diceret vellet percontatus reſpondit, Ne memor ſit iniuriæ qua ab Athenienſibus pater eſt affectus. Plutarch.

Socrates.

* In extremo vitæ ſuæ momento, has voces protulit. Scio etiam interfectores teſtimonio mihi futuros quod nullumvnquam hominem læſerim, ſed potius operam dederim, vt diſcipulos meos meliores efficerem. Et ad Critonem conuerſus, Liberi Deo qui mihi eos dedit curæ erunt: amicos hinc diſcedens inueniam vobis aut ſimiles aut meliores, ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quandoquidem eodem vos breui eſtis commigraturi. Xenophon.

Theophraſtus.

* Iam moribundus interrogatus à diſcipulis, num quidpiam mandare vellet, reſpondit, Nihil quidem quod imperaret ſe habere, niſi quod multa dulcia gloriæ obtentu vita mentiatur: nos verò quum viuere incipimus tum mori: & nihil inanius eſſe amore gloriæ. Deinde ſubiecit, ſed eſte felices: ſtudia iſta, vel omittite, grandis enim eorum labor eſt: vel ea proſequimini, magnam enim gloriam pariunt. Porrò maior eſt vitæ huius vanitas, quàm vtilitas. Verùm non conceditur iam vt vobis conſilio adſim: veſtrûm iam eſt quid facto opus ſit deliberare. Laërtius.

P. Thraſeas.

* Accepto mortis decreto, Heluidium & Demetrium in cubiculum inducit: porrectis vtriuſque brachij venis, poſtquam cruorem effudit, humum ſuper ſpargens, propius vocato quæſtore, Libemus, inquit, Ioui liberatori. Specta iuuenis (ad Demetrium conuerſus) & omen quidem Dij prohibeant: cæterùm in ea tempora natus es, quibus firmare animum expedit conſtantibus exemplis. C. Tacitus.

Othon imp.

Iam deſtinata morte, Cocceium fra-

fratris filium ad se vocatum sic adhortatus est extremis verbis: ô fili habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorsus obliuisci, ne desereret curam suorum. rursum noluit valde meminisse, ne mortem patrui vlcisceretur. Sueton in Othone.

Commodus.

M. Antonini filius, quum in extremis à parente moneretur, ne barbaros iam attritos fineret vires recipere: respondit, Ab incolumi quæuis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Vera quidem sententia: sed impia vox erat, parentis extrema monita contemnentis, ac morienti velut insultantis. Sex. Aurel. Victor.

D. Ambrosius.

* Quum Stilico comes & multi nobiles eum ægrotantem hortarentur, vt boni publici causa vitæ spatium sibi prorogari à Domino peteret, respondit, Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mortem, quoniam bonum Dominum habemus Paulin. in eius vita.

Videseq. apophthegmata de morientium monitis.

D. Bernardus.

* Ægrotans, suos fratres admonuit, vt in tuto diuinæ clementiæ sinu, spei anchoram fideique suæ per inconuulsibilem charitatem firmius radicarent. Addidit, Quia non arbitror me magna vobis religionis posse relinquere exempla, tria vobis imitanda commendo, quæ in stadio quo cucurri me pro possibilitate mea memini obseruasse. Minus sensui meo quàm alterius credidi. 2. Læsus de lędente vindictã nõ expetiui. 3. Nemini scandalũ facere volui: & si quando incidit, sedaui vt potui. Author vitæ.

De mortis & somni cogitatione.

Socrates.

DIcere solebat, mortem esse similem profundo somno, aut diutinæ peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem sensum: & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est. Eras. lib. 3. apoph.

Anaxagoras.

Aiebat, duas esse mortis doctrinas: alteram tempus, antequam nati sumus, alteram somnum. Stob.

Diogenes.

Lethali somno experrectus cùm esset, ac medicus interrogaret, quidnam ageret: Rectè, inquit, habeo. Nam frater fratrem amplectitur: alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit. Laërtius libro 6.

Gorgias.

Iam vicinus morti, viribus deficiens, sensim in somnum delapsus iacebat. Et si quis ipsum ex familiaribus interrogaret quid ageret? respondebat: Iam somnus incipit me fratri suo tradere. Stob.

De morte generosa.

Anonyma.

LAcæna quædam, vt audierat filium incolumem, sed fugisse ab hostibus, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius iudicauit mori, quàm cum ignominia viuere. Plut. in apoph. Lacæn.

Phocion.

Iam damnatus, cùm videret eiulare eos qui vnà morte mulctandi etiam erant: An non, inquit, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cum Phocione mortem oppetere? Ælia. lib. 13. de Varia histor. Plutarch.

Epaminondas.

Dicere solebat pulcherrimum esse genus mortis in bello mori; quòd hæc mors primùm cum laude fortitudinis coniuncta sit, modò bellum geratur pro patria: deinde breuis, nõ diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm grauiter & ad mortem vsque in clade cruentissima vulneratus esset, prostratus humi, interrogauit milites, an clypeus suus adhuc saluus esset, vt audiuit saluum, rogauit præterea, an hostes deuicti essent? cũ & hoc audiuisset, Nunc finis, inquit, vitæ meæ: sed melius & altius initiũ aduenit. Nunc Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Maxi.

Idem.

Suprà de Fortitudine heroica, & militari.

De morte generosa, non deflenda.

Socrates.

CRitonem orabat, ne præceptorem defunctum deploraret. Malè dictum enim non solùm in hoc ipso delinquere, sed etiam animis nonnihil hoc officere. Xenophon.

Idem.

Vxori muliebriter comploranti, dicentique, Mi vir: innocens morieris, Quid (inquit) vxor, num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipsum minus deflenda est, quòd præter meritum occiduntur: bis verò deplorandi sunt, qui ob malefacta dant pœnas: sed longè miserius est, meruisse pœnas, quàm dedisse. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Præclarum esse dicebat, in bello fortiter occumbere. Etenim qui sic è vita migrat, funere & sepulchro magnificentissimo honoratur. Et siue pauper quis ita decedat, laudatione non caret: siue etiam vilis quispiam & ignauus, rursus à sapientibus viris extollitur, qui non temerè, sed multo tempore composita & consulta oratione egregiè laudant. Plato in Menexemo.

Polyænus.

Polyænus non dolendum esse propter mortuos dicebat: quandoquidẽ melius sit mori, quàm miserè viuere. Max. ser. 35.

Anonyma.

Lacæna quædam quum audisset, quòd filius fortiter in prælio se gerens occubuisset: Nimirum, inquit, meus erat. Non deplorauit mortem filij, sed de virtute sibi gratulata est. Contrà, quũ de altero audisset, quòd ob timiditatem prælium detrectans, saluus esset: Nimirum, inquit, non erat meus, sentiens, non esse habendos pro liberis, qui à parentum institutione degenerassent. Plut. in Lacænarum apoph.

Alia.

Quum audisset, filium in prælio cæsum: Deponite illum, inquit, vt erat in ordine locatus, eiúsque locum expleat frater. Tale robur animi, quale in paucis reperias viris. Non metuit orbitatem, modò vita patriæ impenderetur. Plutarch. in Lacænarum apophtheg.

Alia.

Quum in publica solenníq; pompa audisset filium in prælio quidem tulisse victoriam, sed ex vulnerum multitudine mori, coronam non deposuit, sed glorians comitibus dixit: Quanto pulchrius est, amica, in acie victorē occumbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago dissensit à cęteris mortalibus, quibus persuasum erat, diis proximum esse, in Olympiis ferre palmam, quum ibi non ageretur certamen virtutis, sed artis & impēdiorum: tum nihil esse terribilius morte: neque quicquam esse tanti, quod vitæ iactura sit emendum? Hæc nullam existimauit victoriam speciosiorem, quàm quæ patriæ quæreretur: nec vllam mortē optabiliorem, quàm quæ cum hac laude contigisset. Ibidem.

Alia.

Quum quidam sorori suæ narraret, quàm fortiter ipsius filius in pręlio occubuisset: Quantum, inquit illa, de filio cœpi voluptatis, tantum tuam doleo vicem, qui à tam honesta societate defeceris. Ibidem.

Archileonida Brasidæ mater.

Post obitum filij, cùm Amphipolitæ quidā venissent Spartam, eámq; inuiserent, percontata est, num honestè, & vt Spartano dignum erat, occubuisset? illis iuuenis virtutem amplificantibus, ac dicentibus, eum in bellicis negotiis Lacedæmoniorum omnium esse pręstantissimum, respondit, O hospes, honestus quidē ac strenuus erat filius meus, sed multos illo præstantiores habet Lacedæmon. Plutarch. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Quidam cùm Lacænæ matri dixisset, quàm fortiter frater in bello occubuisset: Nō pudet te, inquit, non fuisse in morte tam generosa comitem? Adeò hæc mulier non molestè mortem filij tulit, vt reprehenderet ignauiam alterius filij, qui honestam mortem subire nō voluisset. Plut. in Lac. apopht.

Alia.

Lacæna quædam cùm filium audisset in acie cecidisse, ait:

Plorentur timidi, mî infletus humabere nate.
Et matre hac verè dignus es, & patria.

Plutarch. in apoph. Lacæn.

Dematria.

Suprà de Generatione.

Anonyma.

Quædam filium, qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatē metuens, interemit, dicens: Haud meum est hoc germen, quòd adeò à vita abhorret, semel amittenda. Plutarchus.

Gyrtias.

Cùm Acrotatus nepos in puerorum pugna plagis ferè exanimatus esset, plorantibus aliis: Tacebitis, inquit: facto enim ostendit, cuius sanguinis esset. Alludit autem ad Lacedæmoniorū fortitudinem, qui mortem contemnentes, omnibus vitæ periculis sese obiiciebant. Ibidem.

Eadem.

Eidem cùm è Creta nuntius esset allatus de morte Acrotati: Cùm ad hostes, inquit, proficisceretur, nónne futurum erat, vt aut ipse moreretur, aut illos occideret? Iucūdius autē est audire, quòd mortuus est, vt & ipso & ciuitate & progenitoribus dignū erat: quàm si iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes suos: quàm ipsæ matres. Et vbi nunc sunt, quæ in morte liberorum

confugiunt ad laqueum: cùm Gyttias nepotem & feminecem lugeri vetuerit: nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnans interiisset? Plut. Ibidem.

Anonyma.

Quædam sepeliebat filiũ, ad eam cùm vilis anicula accessisset, dicens, Heu fortunam ô mulier! illa subiecit, Per Geminos (inquit) bonam equidem arbitror. Siquidem cuius gratia filium peperi, videlicet vt pro Sparta moreretur, id mihi contigit. Fortissima mulier, aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Cicero Tuscul. quæst. lib. 1. Plut. in Lac. apophthegm.

M. Crassus.

Cùm Publius Crassi filius fortissimè in bello cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, Romanis magno cum contemptu ostenderunt. Quo tam tristi spectaculo nil commotus Crassus pater, qui belli dux erat, ait: Hic meus priuatus dolor est, mea hæc calamitas: cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate sita est. Plut. in Crasso.

Seneca.

Paulina vxor Senecæ, cùm mariti mortem iam imminentem adeò grauiter ferret, Seneca, Caue, ait, hanc meam mortem amplius vt contumeliosam defleas, ne vel te minus amasse vel gloriæ meæ inuidisse videaris. Ex vita Senecæ.

Antigonus.

Quum renuntiatum esset, filium Alcyoneum in acie cecidisse, demisso vultu paulisper apud se cogitauit, mox erupit in hanc vocem: O Alcyonee, serius quàm oportuit vitam morte commutasti, qui tam audacter in hostes insilieris, neque tuæ salutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. Putauit non esse deflendum, qui sua culpa periisset, sibique calamitatem accersisset. ex Plutarch.

Galienus Imp.

Cùm patrem Valerium audisset extinctum, vocem laudatissimam sine laude vsurpauit, dicens, Sciebam patrem meum esse mortalem. Trebellius Pollio.

De morte suorum æquo animo ferenda.

Plato.

Dicebat, in mortem amicorum quiescendum esse, partim eo quòd nondum liqueret bonum esset an malũ quod accidisset: partim quòd acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Tollitur enim dolor, si quis secũ consideret, quale sit quod euenit. Laërt. lib. 3.

Anaxagoras.

Cùm in exilio agenti nuntiata esset mors filiorum: Sciebam, inquit, me genuisse mortales. Laërt. lib. 2. cap. 3. Cic. lib. 3. Tuscul. quæst. Ælian. lib. 3. de Var. hist.

Xenophon.

Cùm filium suum corruisse percepisset, ne lachrymans quidem, ait: Sciebã me genuisse mortalem. Laërt. lib. 2. cap. 6.

Lochadus.

Nuntianti quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Telamon.

Telamon.

Audiens filium ſibi chariſſimum morte ſurreptum eſſe, vultu immobili, vir aduerſus omnem iniquam fortunam infractus, dixiſſe fertur, Bene ſe res habet, ego enim quem genui, moriturum ſciui. Cic.libro 3. Tuſc.quæſt.

Iulianus.

Cùm iam extremum traheret ſpiritum, audiens ſuorum lacrymas, ait, Nolite deplorare ac lugere principem iam quidem moribundum, ſed cœlo diiſque reconciliatum. Pontanus lib.2.cap.7.de Domeſtica fortitudine.

De mortuis non lædendis.

Chilon.

VEtabat de mortuis malè loqui, quòd ignauū videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſunt: ac turpe eſſet, cum vmbris ac laruis luctari. Nam id eſt, quodammodo ſepultum refodere. Laërt. lib.1.cap.4.

Philoſtratus.

Ælianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannum. Hunc quum Philoſtratus Lemnius offendiſſet lugentem indignabundo & concitato ſimilem, percontatus eſt, quid argumenti eſſet præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accuſationem. Laudarem, inquit Philoſtratus, ſi viuentem accuſaſſes. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuiuis in promptu eſt. Eraſ.lib.1.apoph. cap.16.

Ageſilaus.

Cùm Lyſandri literas & orationē de nouandis rebus, déque mutando reipublicæ ſtatu, coram exercitu legere vellet, & Lyſandrum defunctū eſſe audiret, noluit defuncti aperire improbitatem militibus: indecorum eſſe putās, ſimultatem exercere cum ſepulto. Plut.in Lacon.apoph.

Plancus.

Poſtquam animaduertiſſet, inuectiuas quaſdam orationes ab Aſinio Pollione ſcriptas eſſe, quas tamen ante mortem edere nollet, ne reſponderetur maledictis, dixiſſe fertur, Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto partim repercuſſit illas Pollionis orationes, vt apud eruditos nihil impendentius, teſte Plinio, iudicaretur: partim etiam docere voluit, mortuos ne maledictis quidem lædendos, qui iam in terra quieſcant, nec audiant amplius: neque maledictis reſpōdere poſſint. Plinius, & Cuſpin.in Conſulibus.

De muliere tū mala, tum forti, temperanti & ſagace.

Crates.

MVndum muliebrē dicebat eſſe, quod ornat fœminam, ornat autem id, quod eam reddit compoſitiorem ac modeſtiorem. Verùm id non præſtat, inquit, neque ſmaragdus, neque purpura, ſed quæcunque adderent vim ac ſpeciem honeſtatis ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mundum ſonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare. Laërtius libro 6. capite 5.

Diogenes.

Conſpicatus mulieres garrulas inter ſe colloquentes, Aſpis, inquit, à vipera venenum mutuatur. Anton. in Meliſſa, part.1.ſerm.34.

Idem.

Inuitus mulierem in lectica, non secundum feram ait esse caueam. Alludit autẽ ad ferociam ac rebellionem mulierum, qua adeo excellunt interdum, vt nõ mulieres sint, sed in feras transmutẽtur. dignæ igitur quę non vehantur lecticis, sed cathenis ligentur, quo viris sint mansuetiores. Laërt.

Sextus Philo.

* Mulierem malam, inquit, decet sigillum. Maxim. serm. de mulieribus.

Pythagoras.

* In mulierem & in ignem incidere, æquale esse dicebat. Eodem sermone.

Solon.

* A quodam rogatus, an vxor esset ei ducenda? Si turpem duxeris, inquit, habebis pœnam: sin pulchram, habebis communem. Eodem sermone.

Aristippus.

* Mulierem paruam, sed pulchram conspicatus: Paruum quidem pulchrum, inquit, magnum autem malum. Anton. serm. de muliere forti, &c.

Protagoras.

* Vxorem temperantem quærere iubebat nec formosiorem. Illud enim, inquit, est thesaurus qui surripi non potest, hoc autem animi opinio siue persuasio. Eodem sermone.

Philo.

* Dicebat Physicos narrare mulierem nihil aliud quã imperfectũ esse marem. Infirmiora item quodammodo esse mulierum cõsilia, nec extra res quæ sub sensum cadunt quicquam posse eas comprehẽdere. Eod. sermone.

Philonis vxor.

* In cõplurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Ibidem.

Pericles.

Quum deuictis Samiis Athenas reuersus, pro concione laudasset eos qui in bello ceciderãt, cæterę matronæ redeuntẽ è concione coronis ac vittis decorarunt. Elphinice verò Cimonis soror propius accedens, dixit illi, Præclara sunt ista quæ gessisti, & coronis decorãda: qui nos tot fortibus viris spoliasti. Ad hæc aliáq; conuicia nihil commotus Pericles, tantum arrisit: nec aliud respõdit, quàm versiculum Archilochi,

οὐκ αὖ μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἀλείφεο.

id est,

Vnguento, anus cùm sis, caueto inungier.

Significans, publica negotia non esse curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam vnguentis vti. Plutarchus in Pericle.

Aristippus.

* Mulierem os exornantem animum deformem indicare dicebat. Antonius sermone de muliebus improbis.

Philoxenus.

* Suprà de argutè dictis.

Democritus.

* Sciscitatus, cur cùm magnus esset, paruam duxisset vxorẽ: Ego (inquit) in malo eligendo, quod minimum erat, elegi. Eodem sermone.

Socrates,

Socrates.

* Dicebat, Quũ diligere & appetere te dixerit mulier, tũ ab illa magis metuendũ tibi est quàm cùm cõuitiatur, solitus etiã est dicere, tria se mala assecutũ, grammaticã, paupertatẽ, & perniciosam vxorẽ: quorũ duo effugissent, perniciosã verò vxorẽ minimè. Adolescẽtulis eũ de matrimonio cõsulentibus, Quemadmodũ pisces, inquit, qui nondũ intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volũt exigere: sic & vos ne idem vobis accidat videte. Item Xanthippen ornatã & ad spectacula euntem conspicatus: Non, inquit, vt spectes, ô vxor, proficisceris, sed vt specteris. Eodem ser.

Protagoras.

* Interrogatus quàm ob causam inimico filiam nuptam duxisset? Quia (inquit) nihil ei dare poteram deterius. Eod. ser.

Idem.

* Anum exornatã conspicatus: Si (inquit) viris, falleris: si sepulchro, ornata es. Ibidem.

Secundus philosophus.

Interrogatus, quid esset mulier mala? respondit: Viri naufragium, domus tẽpestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianũ damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, belua conuiua, solicitudo confidens, leæna complectens, exornata scilla, animal malitiosum, malum necessarium. Maxim. ser. 39.

Anonymus.

Lacon quidam cùm vxorem satis pusillam duxisset, rogatus cur hoc fecisset? E malis, inquit, quod minimũ est, elegi. Plutarch.

Gorgo.

Dicente hospite quodã, Solæ vos Lacenæ viris imperatis: respondit, Nos quidẽ solæ viros parimus. Idem.

Cyperiæ mulieres.

Quũ Cyperij aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt ac nudatis ventribus: Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? An nescitis, vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Inuerso ordine matres animant mares, quæ solent à periculis auocare. Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Alexander.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniæ præfectus, quum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias atque importunitates, commotus Alexander, ait: Grauem pensionem pro decem mẽsibus, quibus in vtero eius fuisset, matrem à se exigere. Plutarch.

M. Cato.

Illud sæpe in vita se pœnituisse dixit, si quid arcani fœminæ credidisset. Est quippe loquacissimum animal mulier, non facilè retinens ea quæ in aurem dicta sunt. Plutarchus in Catone.

Idem.

Obiurgans aliquando mulierum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, non omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligens, mulieres rerum omnium esse dominas. Plutar. in Ro. apoph.

Cleopatra.

Cùm Augustus Cleopatram inuiseret, exigerétque ab illa rationes: Seleucus, vnus ex procuratoribus ipsius, indicauit aliquid esse subtractũ ab ipsa. Illa in procuratorem insiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulsauit os. Hæc quum Augustus ridens conatus esset inhibere, illa: An

non, inquit, permolestum est, ô Cæsar, quũ tu me digneris inuisere, seruos meos heram incusare, quòd non nihil muliebrium ornamentorũ sub traxerim, non ea quidem mihi, sed vt Octauiæ & Liuiæ munuscula dem? Hoc commento persuasit Cæsari, sed de vita cogitare quum mori decreuisset. Plut. in Anton.

Iulia.

Iulia Augusti Cæsaris filia à parẽte castigata, quòd cum adolescentibus luxuriosissimis procacius ambularet, respondit: Hi mecũ senes fient, licet modò sint iuuenes. Eras. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Poppea.

Poppea, quæ postea Neronis vxor fuit, quærens sibi matrimonium, & Octauiæ dissidium fieri, quod fieri non speraret incolumi Agrippina, crebris in eam criminibus vsa, & aliquando per facetias principem Neronem pupillum vocabat, qui iussis alienis obnoxius, non modò imperij, sed etiam libertatis indigeret. Tacitus.

De Multiloquio.

Vide apophtheg. de Garrulitate.

De munere exiguo non contemnendo.

Aristippus.

Reprehensus à quodam, quòd Socratis discipulus, contra Socratis morem pecuniam acciperet: Meritò, inquit, hoc facio, nam Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vsus necessarios reseruans, remittebat reliquum. Nimirum habebat ille dispensatores Atheniensium primores: ego verò Eutychidẽ, seruum meum emptitium. Significabat, se nihilominus contemnere pecuniam, quàm Socratem: sed illi fuisse largiores amicos. Laert. lib. 2. cap. 8. Hoc colore se possent & hodie quidam excusare, profitentes summum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depositam pecuniam, quòd olim habeant benignos peni curatores: nunc esurituros satis, si nihil sit alicubi repositum nummorum. Eras.

Diogenes.

Cuidam exprobranti, quòd à Philippo rege palliũ accepisset, Homerico versiculo respondit:

Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.

id est,

Non sunt reijcienda insignia munera diuum.

Quod Homerus de forma corporis, quæ deorum munus est, scripsit, hoc Diogenes detorsit ad pallium à rege datum. Laert. lib. 6.

Artaxerxes.

Artaxerxi, iam siti deficienti, Peribarzenes eunuchus, cùm aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cùm rex totam ebibisset, rogatus, Ecquid illi placuisset ille potus? deos testatus est, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam, sibi visam suauiorem. Ac pòst nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. Eras.

Idem.

Suprà de Agricultura & beneficentia.

De

De munerum corruptela.

Socrates.

DIcebat, Archelaum quadraginta minas in domum suam impendisse, conducto mercede Zeuside Heracleota, qui picturis eam exornaret: in seipsum verò nihil. Et ob hãc causam multos è longinquis terræ partibus,magno studio contemplandæ do mus causa venire: ipsius verò Archelai gratia neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaderet, pecuniis & muneribus inescaret: quibus tamen honesti bonique viri capi non possent. Ælia. lib.14.de Varia hist.

Corydus.

Cùm Demosthenes ab Harpalo poculũ ingens dono accepisset:Hic, inquit Corydus,alios Acrocothonas, hoc est bibulos appellat, cùm ipse magnam paterã attraxerit. Cothon cyathus est fictilis, attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit.Eras.lib.6.apoph.

Callicratidas.

Suprà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Agesilaus.

Quoniam Persarum numisma sagittarium habebat insculptum, ex Asia discedens Agesilaus rex ,aiebat, Se triginta sagittariorum millibus à rege Asiæ depelli, tot enim Daricorũ aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt populus hostilẽ animum aduersus milites susciperet. Plut.in Lacon.apoph.

Cyrus iunior.

Lacedæmoniis vt secum societatem inirent: potius quàm cum fratre, hac oratione sese commendauit. Aiebat sibi cor longè grauius esse, quàm fratri: plus illo meri bibere, meliúsque ferre quàm illum. Nam illum vix in venatu posse in equo sedere,vt non excutiatur :in rebus acerbis,ne in sella quidem. Sciebat enim, Lacedæmoniis inuisos esse molles ac timidos.Hortabatur insuper,vt viros ad se mitterent: pollicens, se peditibus daturum equos, equitibus currus: agrum possidentibus, se daturum vicos: vicos qui haberent, eos se facturum vrbium dominos, cæterùm auri argentíque vim tantam, vt non possent numerare, sed pendere cogerentur.Nimirum hoc erat quod dixit Artaxerxes, regalius esse addere quàm adimere. Plutarch. in Reg. apophtheg.

Xerxes.

Suprà de Humanitate.

Philippus.

Idem Alexandrum filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam consectaretur: Quæ te malum,inquit,ratio in istam spem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem suum, sed præbitorem putent? Cicero lib.1.Officiorum. Valer.Max. lib.7.cap.1.

Idem.

Cùm arcem quandam valde munitam capere destinasset, atque exploratores retulissent prorsus esse difficile, atque adeò etiam impossibile, percontatus est, num vsque adeò difficile esset vt nec asinus auro onustus posset accedere? Significans, nihil esse tam munitum, quod auro non expugnetur. Quod ipsum poëtæ significarunt fabula Danaes, à Io-

ue ſtupratæ, ſed deo in aurum verſo. Flaccus,

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat caſtra potentius
Ferro.

Plutarchus in apoph. item Cicero in epiſtolis ad Atticum.

Bias.

Suprà de Beneuolentia.

Phocion.

Harpalus, ab Alexandro fugiens, magno cum auri pondere Athenas venit, ibíque cùm multos muneribus ad ſe allexiſſet, ad Phocionem etiam ſeptuaginta talenta deſtinat. Phocion verò ad nuntios conuerſus: Auferte iſthæc (ait) hominum improbiſſimi, meóque nomine mœrorem luctúmque renuntiate Harpalo, niſi à corrumpenda ciuitate manum abſtineat. Phocion.

C. Potitius.

Audiens Romanos acceptis muneribus priſtinum nomen & decus amiſiſſe: Vtinam, inquit, ad illa tempora me fortuna ſeruaſſet, & nunc eſſem natus, quando Romani dona accipere cœpiſſent. Non profectò paſſus eſſem eos imperare diutius. Cicero. lib. 2. Offic.

M. Cintius.

Legem cùm tuliſſet, qua cauſidico munera ob agendam cauſam percipere prohibebantur: háncque rem C. Cento moleſtè ferret, prodiſſétque, ac ſatis contumelioſè dixiſſet, Quid fers Cintiole? Vt emas, inquit, Cai, ſi vti velis. Quaſi dixiſſet: Quia accipere munera gratis prohiberis. Bruſo. lib. 2. cap. 1.

C. Cæſar.

Sylla præturam adeptus, comminatus eſt Cæſari, ſe ſua, in illum poteſtate vſurum: Iure, inquit Cæſar ridens, tuā poteſtatem appellas, quam tuo ære mercatus es. Notans Syllam, quòd eum magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet. Eraſ. lib. 1. apoph.

Iugurtha.

Suprà de Auaritia.

Alphonſus.

Magnopere laudare ſolebat dictū neſcio cuius, hoſtibus fugientibus pontem argenteum extruendum eſſe: quòd putaret, hoſtes pecunia ſolicitandos, vt ab acie diſcederét. Eraſ. lib. 8. apoph.

De munerum contemptu.

Socrates.

Alcibiades ambitione quadam munificus, cùm plura magnáque munera Socrati dono miſiſſet, & Xantippe admiraretur donorū amplitudinem, eáque cuperet eum accipere, Socrates dixiſſe fertur: Imò nos certemus liberalitate cum Alcibiade, & ea quæ mittuntur ab ipſo non capiamus, quadam munificentia. Ælian. lib. 9. de Varia hiſtor.

Idem.

Cùm quis Socrati diceret, magnū eſſe, compotē eorum fieri quæ quis cuperet: reſpondit, Sed multo maius eſt, ne cupere quidē ab initio. Ælia. lib. 6. de Var. hiſt.

Idem.

Cùm Alcibiades ſpatioſam aream dono offerret Socrati, in qua ſibi domum ædificaret: Quid, inquit, ſi mihi calceis opus eſſet num coriū mihi dares, vnde mihi calceos conficerem? Et ſi dares, an non ipſe ridiculus eſſem ſi acciperem? Hac ſimilitudine munus inutile recuſauit. Eraſ. lib. 3. apoph.

Idem.

Obiurgatus ab vxore Xantippe, quòd

quòd multa missitantibus amicis, nihil acciperet, dixit: Si omnia quæ dantur, statim acciperemus, ne si peteremus quidem in posterum, vt darent, habituri essemus. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Archelaus rex Socratem ad se vocarat, multa pollicens: Socrates respōdit, se nolle ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm illi reddere paria non posset. Hoc dictum improbat Seneca: quòd philosophus persuadens auri argentique contemptum, plus dat, quàm si det aurum & argentum. Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Cùm Aristippus, Socratis discipulus, ex quæstu quem Socraticorum primus facere instituit, præceptori misisset viginti minas, remisit illicò Socrates ad illum pecuniam, dicens: ipsius genium hoc nequaquam permittere. Dicebat enim Socrates, sibi peculiarem esse dæmonem, à quo prohiberetur arcano signo, si quid tentaret parum honestum. Genium autē illum, opinor fuisse rationem. Atque interim ciuiliter indicauit Aristippo, sibi non probari, quod philosophiam doceret mercede, eóque donum ceu sacrilegio partum reiecit. Eras. lib. 3. apoph.

Aristoteles Cyren.

Oblata ab hominibus munera nō accipienda esse putauit: Et eam quidem ob causam, quòd munerum acceptorum molestias habiturus sit, vt rependat: aut si omnino non referat, in ingratitudinis reprehensionem facillimè incidat. Ælian. lib. 10. de Varia histor.

Demetrius Cynicus.

Quum Cæsar ducenta talenta ei attulisset, ridens reiecit: Si tentare, inquit, me constituerat, tōto illi fui experiendus imperio. Brus. lib. 1. cap. 9. ex Sen. de benef. lib. 7. cap. 11.

Ephialtes.

Pauperrimus fuit, attamen quum amici decem talenta ipsi dono darent, non accepit: Hæc inquiens, me cogerent, siquidem reuerenter vos haberem, aliquid præter ius concedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum haberi. Ælian lib. 11. de Var. hist.

Iulius Græcinus.

Pecuniam ab amicis ad ludorum impensam conferentibus acceperat, sed magnam pecuniam missam à Fabio Persico non accepit. Obiurgantibus autem, quòd non accepisset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam, à quo propitiationem accepturus non sum? Quúmque illi Rebilius, consularis homo, eiusdem infamiæ maiorem summam misisset, & instaret vt acciperet, Rogo, inquit, ignoscas: à Persico enim non accepi. Seneca.

Anacreon.

Posteaquam à Polycrate tyranno quinque talentorum acceperat munus, insomnes duas egit noctes; indéque cogitatione solicitus, reddidit ea, dicens: Non tanti ea sibi esse, vt tāta cura vexari vellet. Ælia. & Stob.

Lycurgus.

Suprà tit. de Integritate vitæ.

Agesilaus.

Cùm in Lydia Tissaphernen fugasset, ac quāplurimis interemptis, iam in agros regios fecisset incursionem, rex Persarum per legatos, quorum præcipuus Titraustes, ingentem pecuniarum vim vltrò ad illum misit, petens vt à bello desisteret. Agesilaus spreta pecunia respondit, Pacis quidem tempore Reipu-

blicæ vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere, belli verò tempore non item. Sibi verò iucundius esse, si milites suos ditet, quàm si ditescat ipse, præterea se pulcherrimum ducere, si Græci non munera caperent ab hostibus sed armis pararent spolia. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret, quàm gloriam: nec pacem hosti venderet, fraudato milite. Plutarch. in apopht. Lacon.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, Cur munera à Messeniis oblata non accepisset? respōdit: Quoniam si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. Quo dicto docuit, munera nequaquam esse accipienda, quæ legibus & Reipub. aliqua saltem ex parte obesse possunt. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Mæander Samiorum tyrannus ob incursionem Persarum profugerat Spartam, ostenditque quantam pecuniarum vim secum apportasset, & quantum Cleomeni vellet largiri. At Cleomenes ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis ciuibus donaret, adiit Ephoros, dixítque, satius esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat inquit, vt fiat malus. Ephori verò Cleomenis consilio parentes, eodem statim die promulgarunt edictum, vt Męander Peloponneso decederet, Quantus in hoc homine diuitiarum cōtemptus, à quibus non secus atque à præsentissimo veneno timuit ciuibus suis, cùm plerique non aliter existiment beatas ciuitates, quàm si quàm maximè abundent opibus. Hunc Meandrum Herodotus lib. 3. Mæandrium appellat. Plut.

Gorgo Cleomenis filia.

Quum Aristagoras Milesius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduersus regem Persarum suscipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantóque magis ille recusabat, tanto plus adderet promissæ summæ: Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus cum ædibus extruseris. Plutarch. in apoph. Lacon.

Callicratidus.

Cùm Cyrus stipendium misisset militibus, Callicratidi seorsim xenia, amicitiæ monumenta: stipendium quidem accepit, xenia verò remisit: negans sibi cum ipso priuatam habendam amicitiam, sed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eadem illi secum quoque intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad Reipubl. commoda spectabat? Idem.

Pelopidas.

Cùm obiurgarent eū amici, quòd pecuniariæ rei ad vitam tuendam conferentis nullam curam gereret: Et, inquit, mehercule res vtilis est: verùm huic Nicomedi. intento digito in hominem quendam claudum & mutilum. Ælianus lib. 11. de Varia hist. Plut.

Epaminondas.

Pauper quidem erat, sed quum Iasson ei quinquaginta auri talēta mitteret: Iniuriam, inquit, mihi facis. Sed quinquaginta drachmas à ciue mutuatus, vt essent pro viatico, profectus est in Peloponnesum. Cùm verò nuntium allatum esset, satellitem eius pecunias à captiuis cæpisse, Mihi, inquit, da scutum: Tu verò sibi

tibi cauponam eme, in qua viuas. Non enim vlterius pericula subire voles, cùm diues sis factus. Plut.

Idem.

Suprà de Diuitiarum contemptu.

Idem.

Cùm legati venirent ferentes munera animo corrumpendi, ad prandium eos venire iussit prius, vt in eodem causam aduentus explicarent. Apposita est igitur mensa vilis, bibebantque vinum acidum. Subridẽs igitur Epaminondas, ad legatos ait: Abite, & domino vestro mea prandia narrate: quibus me contentum, non facilè suis muneribus ad proditionem alliciet. Stobæus serm. de Prudentia.

Idem.

Cùm Artaxerxes Persarum rex ipsi tria Daricorum millia misisset, Diomedontem Cyzicenum asperius increpauit, si tantam nauigationem suscepisset, corrupturus Epaminondam, eúmque iussit hæc verba ad regem referre: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum gratis: sin minus, hostem. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm à Menillo oblatã pecuniam contempsisset, rogatus ab illo causam, cur saltem filio sumendam non permitteret? respõdit, Si filius vitam moréSque composuerit, viuet ille quidem paterna hæreditate contentus: Si verò prodigus & immodestus fuerit, ne argentum quidem hoc satis futurum est. Plut.

Idem.

Alexander Macedonum rex centum talenta dono miserat Phocioni. is verò percontatus est eos qui pecuniam adferebant: Quid ita, quum essent Athenienses permulti, sibi vni illa mitteret Alexander? Illis respondentibus, Quoniã vnũ te iudicat virum & honestũ & bonũ. Ergo sinat, inquit, me talem & haberi & esse. Vt scitè arreptũ ab illis argumentũ torsit ad occasionẽ recusandi muneris. Iam quis hîc non admiretur incorrupti pectoris sinceritatẽ? Pauper erat Phociõ, nec doni magnitudine quicquã mouebatur. Simul autẽ indicat, illos qui quum Rempublic. administrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos esse viros, nec tales haberi debere. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui sic respondit: Hoc animo veni in Asiam, non vt acciperem quod dedissetis, sed vt vos haberetis quod reliquissem. Plut. in Alexandro.

Xenocrates.

Quum Xenocrati Chalcedonensi ingentem pecuniarum summã misisset, ex ea philosophus tres tantum minas recepit, & reliquũ referri iussit, dicens: Ipsi pluribus esse opus, qui plures aleret. Laert. lib. 4. cap. 2. Stob. sermone 3.

Idem.

Alexander ad Xenocratem legatos misit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuique cæna excepit. Postridie interrogantibus, cui vellet adnumerari pecuniam? Quid, inquit, Itáne vos ex hesterna cœna non intellexistis, me pecunia non indigere? Philosophus ethnicus reiecit à ditissimo liberalissimoque rege vltrò delatam ingentem pecuniæ summam: & nunc pro sanctis haberi volunt,

qui extremam professi pauperta-tem, in tantum vt horreant etiam ærei nummi contactum, non aliter quàm viperæ, non referendis artibus venantur diuitum ac pauperum liberalitatem. Laert. lib. 4. cap. 2. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Dionysius senior.

Corinthiorũ legati cùm ad Dionysium seniorem missi essent, & is pro more amplissima dona obtulisset, recusarunt planè, eo quòd lex esset apud ipsos vetans ne legatione fungentes munera acciperẽt à principe. Quibus Dionysius respondit, Rem profectò absurdam facitis, qui, quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis, etiam beneficium à tyrannis accipere periculosum esse. Grauem rex iudicabat contumeliam esse, oblata recusare munera, cùm hac vnica re tyranni aliis se commendare possint. Plut. in apophtheg.

Cimon.

Quendam barbarum è Persis Athenas aiunt cum magna auri copia venisse, Cimonísque domum adiisse, & ob tutelam phialas duas, alteram Daricis, alteram argẽteis plenas obtulisse. Conuersum verò ad eum Cimonem subrisisse rogasseque barbarum, mercenariúmne an amicum Cimonem habere vellet? cùm autem respondisset, amicum: Abi igitur, inquit, tuáque isthæc tecum munera defer. Ego enim amicitia tua fretus, hisce cùm opus fuerit liberaliter vtar. Plut.

M. Curius.

Samnites, posteaquàm à M. Curio deuicti essent, venerunt magnam ei vim auri offerentes, verùm Curio cùm fortè ad focum sederet, & ex cado ligneo rapas comederet, Samnitum legatis respondit: Nihil opus est auro, talem cœnanti cœnam. Alij autem respondisse scribunt: Ego malo aurum habentibus imperare, quàm vt alij mihi aurum accipienti imperent. Plut. in Roma. apoph. Plin. de Viris illustr. cap. 33. Cic. in Catone maiore.

C. Fabricius.

Samnites cùm ad C. Fabricium imperatorem populi Romani venissent, grandem offerentes pecuniam: Fabricius planas manus ab auribus ad oculos, & infrà deinceps ad nares, & ad os, & ad gulam, atque inde porrò ad ventrem imum deduxit, & legatis ita respondit: Dum illis omnibus membris, quæ attigi, obsistere & imperare possum, nunquã quicquam deerit. Propterea pecuniam, cùm nihil mihi vsui sit, non accipiam ab iis, quibus eam vsui esse scio. Higinius lib. de vita rebúsque illustrium virorum. Gellius lib. 1. cap. 4. & 14.

Idem.

Fabricio cũ Pyrrhus pro redimẽdis captiuis multum auri misisset, aurum, quidem non accepit. Postridie verò Pyrrhus maximum elephãtum emisit, qui ignaro Fabricio à tergo subitò barriens appareret. Id vbi factum est, respiciens Fabricius, ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie belua fecit attonitum. Sensit, Pyrrhum hoc de industria egisse, vt quoniam auro bonisq; verbis deliniri non poterat, immani voce beluæ terreretur. Sed expertus est Pyrrhus, animum vndequaque inexpugnabilem. Plut. in apoph.

Idem.

Cyneæ Pyrrhi legato, magnam auri vim dono offerenti, respõdit: Se malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. Erasm. lib. 6. apoph.

apophtheg.Simile cum eo, quod Curio ab aliis attributum, paulò antè retulimus.

Cyanienſi.

M. Bruto cùm tota ferè ſeſe dediſſet Luſitania, ſola vrbs Cyania pertinaciter arma retinuit. Verùm cùm tentaretur per Bruti legatos, vt data pecunia ſe darent Bruto, Cyanenſis populus vno ore reſpondit: Sibi ferrum eſſe à maioribus relictum, quo libertatem patriæ tuerentur: non aurum, non munera, quibus ab hoſte ſe redimerent. Recitat Eraſ. lib. 8. apop.

Vide de Diuitiarum contemptu.

Spartacus.

Spartaco in Craſſum omnes mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille: Si vicero, inquit, plurimos ex hoſte equos habiturus ſum: ſi victus fuero, nec hic mihi futurus eſt vſui: ſimúlque cum dicto, equum gladio tranſuerberatum interemit. Eraſ. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Alphonſus.

Suprà de Belli ſtudio.

De mundo.

Thales.

INterrogatus, quid omniũ eſſet pulcherrimum? reſpondit, Mundus, eſt enim opus Dei, quo nihil pulchrius eſt. Eraſ. 7. apoph. ex Laërt. lib. 1.

Demonax.

Cùm quidam exquirerent, an mundus eſſet animatus, & rurſus an globoſus? Vos, inquit Demonax, de mundo ſoliciti eſtis, at veſtram ipſorum immundiciem non curatis. Anton. part. 2. ſer. 77. Meliſſæ.

De muſica.

Socrates.

NAtu iam grandior, cùm inter pueros fidibus canere diſceret, obiurgantibus reſpondit: Nequaquã abſurdum eſſe diſcere ea, quæ prius neſciuiſſet communi vitæ tam vtilia & neceſſaria eſſe. Tanti fecit muſicã vir ſapientiſſimus, vt iam grandæuus diſcere nequaquam erubeſceret. Era. lib. 3. apoph.

Solon.

Cùm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus ceciniſſet, delectatus eſt illa cantilena, & iuſſit adoleſcentem vt eam ſe doceret. Cùm autem quidam interrogaſſet, quam ob cauſam hoc deſideraret? reſpondit, Vt poſtquam ipſam didicero moriar. Ælian. de Var. hiſt.

Antiſthenes.

Quum in conuiuio quidam diceret Antiſtheni, Cane tibiis: Tu mihi eas infla, inquit. Non recuſauit obſequium, ſi ille viciſſim obſequeretur. Sed interim indicauit, non eſſe philoſopho decorum, tibiis canere. Laërt. lib. 6. cap. 1. Bruſ. lib. 4. cap. 17.

Stratonicus.

Aliquando trophæum quum erexiſſet, hunc inſcripſit titulum: Aduerſus malè canentes cithara. Notans, tales vbique quàm plurimos eſſe, quos ipſe viciſſet Eraſ. 6. apoph. ex Athen.

Ageſilaus.

Cuidam Ageſilaum roganti, quã ob cauſam Spartiatæ ad tibiarum cãtum inituri prælium exercerentur? Vt quum ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes. Nam anapæſtorum ictus ſtrenuis addebant animum, vehemẽter meticuloſis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non reſponderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni ſiquidem refert, vt dux perſpectos habeat militum ſuorum animos, quo norit qui ſint à

prælio submouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Plut. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum Alexander etiamnum pubescens citharæ daret operam, & præceptor artis subinde moneret quam chordam quomodo pulsare deberet: & puer parum obsequens doctori dixisset, quid si hanc pulsarem? Citharœdus lepidè respōdit: Si isthuc quæris, tanquam mox rex futurus, nihil refert: si vt artifex futurus, plurimum interest. Erasmus lib. 8. apophtheg.

Nero.

A mathematicis audierat, fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóq; Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat.

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει:

Terra quæuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse in arte canendi, vt etiam si exigeretur, in quauis ratione ob musices peritiam posset haberi in pretio. Quúmque imminentibus qui illum insequebantur, de salute desperans, cogitaret sibi vim adferre, subinde dicebat: Quātus artifex pereo. Suetonius.

De musica contemptâ, & Musicis, tum peritis tum imperitis, irrisis.

Antisthenes.

QVibusdam admirantibus Ismeniam, quòd esset insignis tibicen: Nequam, inquit, hominem esse oportet, nam si bonæ frugis esset, nō esset egregius tibicen. Iudicabat eos non posse bonos viros euadere, qui tantum operæ eiusmodi artibus impendissent. Plut. in vita Periclis. Pontan. lib. 5. cap. 1. de Prudentia.

Ateas.

Quum Ismeniam tibicinem optimum in bello cœpisset, iussit illum canere, ac cæteris admirantibus, ipse iurauit per ventum & acinacen, sibi iucundius esse, audire hinnitum equi. Plut. in apoph.

Ismenias.

Canebat in sacrificio, quúmque non litaretur is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè, & hoc canente litatum est. Incusantibus autem ijs qui aderant: Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hîc Ismenias ridens: At me (inquit) canente, dij voluptate capti commorabantur: te verò festinante illos abigere, arripuerunt hostiā. Refert Plutarchus Symposiacôn libro secundo. Conductitius ille sibi laudem arrogabat, quòd ipso canente litatum sit: quasi dij magis delectati sint ipsius cantu quàm Ismeniæ. Id lepidissimè retorsit Ismenias: ideo non fuisse litatum, quòd dij gaudentes erudita musica, diutius amarent adesse sacrificio. At quum ille tam ridiculè caneret, quasi studeret deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimā.

Diogenes.

Suprà de Doctrina factis dissentanea.

Idem.

Citharœdum imperitum, obesóque corpore, & ab omnibus vituperatum, solus Diogenes laudabat. Demirantibus quam ob rem id faceret: Laudo, inquit, quòd quū talis sit: maluerit se cithara quàm latrociniis exercere, significans illum corpore validum, ingenio rudem, latrociniis aptiorem esse quàm musicæ. Locus est ab

ab inexpectato. Laërt. lib. 6.

Idem.

Alterum citharœdum, quo quoties caneret, ab auditoribus desereba tur, obuium ita salutabat, Salue galle. Quum ille offensus salutationis nouitate, diceret, Quid ita? Quoniã, inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci. ἀνεγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod solent gal li gallinacei malè canentes: & qui sedentem excitat vt surgat, quod ille solebat. Laërt. lib. 6.

Idem.

Cuidam iactanti musices peritiam, respondit,

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ' οἶκος οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν.

Id est,

Prudentia vrbes bene gubernat: te domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probè.

Eras. lib. 3. apoph.

Satyrus.

Is egregius tibicen persæpe Aristonis philosophi disputationibus intererat, & his quæ dicerentur mirè affectus, aiebat: Cur ergo ego non igni trado hoc telum, ad nihil vtile? Subobscurè referens tibiam, & quodam modo suam artem ad philosophiæ studium comparatam extenuans, & nihil æstimãs. Ælian. li. 3. de Var. hist.

Aristoteles.

Interrogatus, quid de musica sentiret, respondit, Iouem neq; canere, neque citharam pulsare. Sensit nimirum hoc studium parum vtile hominibus esse, quod dij non etiam delectarentur. Brus. lib. 4. cap. 17.

Stratonicus.

De Phaone malo tibicine dicebat, quòd non caneret harmoniam, sed Cadmum. Phaon autem, quum se gereret pro tibicine, iactaretq; se Megaris habere chorum: Nugaris, inquit Stratonicus: nõ habes, sed haberis. Significans illum discipulũ esse potius quàm magistrum, aut chorum ipso doctiorem esse. Erasm. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum vidisset Propin citharœdũ Rhodium, corpore quidem magnũ, sed arte pusillum, percõtantibus qualis videretur? respondit prouerbiali dicto: Nullus, malus, magnus, piscis. Singulis verbis hypostigme separatis alium efficiens sensum. Athenæus. Vide prouerbium etiam apud Erasm. Nullus, magnus, &c.

Idem.

Quum in sacrificio malus quidam tibicen esset cantaturus: Bene ominandũ est, inquit, libantes precentur deos. Significans, opus deorum auxilio, vt bene caneret. Athenæus.

Idem.

In citharœdum imperitum, cui nomen erat Cloon, sed vulgò dicebatur bos: Olim inquit, asinus lyræ dictum est, nunc bos est ad lyram. Athenæus in Dipnos.

Idem.

Rhodi quum artis suæ specimen edidisset, neq; quisquam plausu alióve gestu signum fauoris dedisset, abscessit illinc dicens: Quum id quod nullo constet impendio, non præstetis, quî sperẽ me à vobis præmiũ accepturũ? Athenæus, & Eras. li. 6. apop.

Idem.

Citharœdus quidã malus eum excipiebat conuiuio, atq; super cœnã ostẽtabat illi artẽ suam. Erat autẽ apparatus splendidus. Itaq; Stratonicus quũ illo canẽte non haberet qui cũ loqueretur, confregit poculũ & poposcit maius. Id quũ accepisset cũ multis cyathis, soli calicẽ ostendit, móxq; sese

vino ingurgitauit, & obdormiuit. Quum autem fortè superuenissent aliquot commessabundi, cãtori, qui conuiuium exhibebat, noti, Stratonicus expergiscens factus est ebrius. At illi quum intellexissent, quod multum assidueque bibendo fuisset inebriatus, Stratonicus compendio respondit: Hic insidiator & sceleratus cantor, me veluti bouem ad præsepe, dum cœnam accipit, occidit. Boues multo cibo saginantur, priusquã mactentur. Athenæus.

Anonymus.

Xenophantus certis modis Alexandrum ad arma solebat concitare. Eam Musices vim admirantibus cunctis, quidam ait: Si tantus artifex est, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet. Sentiens, non esse magnæ artis hominem eò perpellere, quò suapte natura pronus est. Eras. lib. 4. apoph.

Demosthenes Mitylen.

Pulsauit fores hominis musicæ ac citharæ dediti, quúmque is audito pulsu iussisset illum introire: Faciã, inquit, si prius alligaris citharam. Subnotans illum nihil aliud quàm cithara canere. Plut. Symposiacôn li. 2.

Anonymus.

Citharœdus quidam cùm apud quempiam caneret, pollicitúsq; esset is apud quem cantabat, quanto melius cantaret, tanto se plura daturum, quum promissa postridie reposceret, ei dulce quid occinens, subiecit, Voluptatem tibi reddo (inquit) pro voluptate. Ex Aristotelis libr. 9. Ethicorum recitat Bruson libr. 4. capite 17.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam, quum super conuiuium esset illata lyra: Non est, inquit, Laconicum nugari, longè dissentiens à cæteris Græcis, quibus nullum conuiuium suaue videbatur absque musica. Id Lacon inutile iudicabat, lautius existimans honestis ac festiuis fabulis condire compotationem, quàm inani lyræ strepitu. Plutar. in Lacon.

Agesilaus.

Rogatus, vt vellet audire quendam, qui mira similitudine lusciniæ vocem imitabatur, recusauit: Frequẽter (inquiens) ipsam audiui lusciniã. significans, ineptam esse voluptatem, magis delectari ipsa simulatione quàm natura. Plutarch. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat, cũ esse cantorem inter Græcos præstantissimum. At Cleomenes, ostenso quodam ex his qui aderant: At per deos hic, inquit, est apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artem ad solam delectationem vtilem. Plut.

Demaratus.

Demaratus cùm audiret cantorem quendam ostentantem artem suam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantùm ait: Mihi videtur non malè nugari. Tantus erat contemptus artium: quæ licet essent operosæ, tamen solummodo delinirent aures, nullam seriam vtilitatem adferrent Reipub. Plut. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Quum quidam prædicaret citharœdum, eiusque in canendo facultatem admiraretur: Heus, inquit, vir optimè, quid honoris ac præmij abs te ferent boni viri, quũ tantoperè

rè prædices citharœdum? Rectè taxauit nõ vulgi modò, verùm & principum præpostera iudicia, qui plerunque pluris faciunt mimum aut morionem, quàm sapientem fidíque consilij virũ citharœdum verò, cuius ars non Reipublic. sed voluptati seruit, adeò non iudicauit prædicãdum, vt nec inter bonos viros habendum duceret. Plut. in Lacon.

Idem.

Ad eum qui ipsi cantorem commendare volens, dixit, Hic est bonus cantor: At apud nos, inquit, hic est bonus condimentorum artifex: perinde quasi nihil referret, vtrum quis musicorum instrumentorum sono, an obsoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienses cantores erant in summo pretio, quũ coquis non haberetur idem honos: Lacedæmoniis verò nihil placebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad virtutẽ accenderet. Plut.

Alcibiades.

Imbutus philosophiæ præceptis, voluptates ac artes indecoras aspernatus est, disciplinas liberas semper amplectebatur. Lyram hoc argumento reiiciebat, quòd vocem hominis imitaretur (ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, simul & voce cecinisse) plectrum, quòd habitum formámque liberalem immutaret in illiberalem, tibiam duplici nomine damnabat: & quòd sic mutaret oris habitum, vt vix à familiarissimis agnosceretur qui canere: & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendíque facultatem eriperet. Nemo enim potest simul & inflare tibiam, & loqui. Cantent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere nesciunt, nobis autem Atheniensibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps est Pallas & Apollo: quorum illa fistulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum est priscorum fabulis, Palladem ad speculum tibia canentem, offensam oris deformitate, proiectã cõminuisse tibiam. Apollo Marsiam canendo victum excoriauit. Eras. 5. apopht. ex Plut.

Eudamidas.

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipsi videretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectatiunculam aurium. Plut. in Lacon. Bruso. lib. 4. cap. 17.

Gelon.

In conuiuio quum lyra circunferretur, cęteríque ordine canerẽt (nam id apud Græcos honestum habebatur) Gelon equum iussit adduci in conuiuium, faciléque ac leuiter in illum insiliit, significans, hoc esse regalius, quàm lyra canere. Plutarc. in apopht.

Pyrrhus.

Suprà de Artium contemptu.

Philippus.

Cùm audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicens, Non te tui pudet, qui noris tam bellè canere? significans, alias artes esse rege digniores. Plutarchus in Pericle, & in regum imperatorúmq; apophtheg. Fontanus libro 1. capite 5. de Prudentia.

Alexander.

Cùm trãsmisso Hellesponto Troiam inuiseret, veterum heroum res gestas animo reuoluens, quidam, si vellet, pollicitus est se Paridis lyram

daturum. Hic Alexander: Minimè, inquit, illa mihi est opus, cùm Achillis lyram habeam. Hac vir strenuus fortium virorum laudes canere consueuit, cùm Paris sua lyra molles ac lasciuos modulos occineret. Plutarchus in reg.apophtheg. Ælianus lib.9.

De mutationibus.

Lycurgus.

INterrogatus cur Spartani toties pugnaturi contra hostes castra mutarent? respondit: Vt eo magis lædamus hostem. Plutarchus in Lacon.apophthegm.

Augustus Cæs.

Quodã die venit in ædes, in quib. habitarat Cato Vticensis. hic cũ Strabo, quo Cæsari adularetur, Catonis peruicaciam accusaret, quòd sibi manus adferre, quàm Iulium victorem agnoscere, maluisset: Quisquis, inquit Augustus, præsentem Reipub. statum mutari non vult is & ciuis & vir bonus est. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit: deterrens, ne quis in posterum affectaret res nouas. Nam præsens status non is tantùm dicitur, qui tum erat, cùm hæc loqueretur Augustus: sed is quoque, qui fuerat tempore conspirationis in Iulium. Si quidem hæc dictio præsens apud Latinè loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præsens & futurum: vt, Præsentibus non erat contentus: & præsens vita, quæ nunc agitur: & præsens in tempus emittat, id est, in futuram opportunitatem. Erasm.Roter. libro 4. apopht. ex Suetonio.

Tiberius.

Cùm ab amicis interrogaretur, cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? Respondit se data hoc opera semper fecisse. Natura enim omnes, qui rerum administrationi præsint, pecuniæ esse cupidos, plurimúmq; studij ad rem magis magísque agendam eos collocare. Cæterùm, si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. muscas enim, si longius corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatem vsque refertas: & eum qui vlceribus scateat, durius acceptum afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephorus Callistus Ecclesiasticæ suæ historiæ. lib. primo, capite 17.

Sophronius.

Is Pompeiopoleos Paphlagoniæ episcopus, cùm audisset in synodo Seleuciana Acatij opiniones & dogmata recenseri: Si per singulos dies, inquit, propriam edere fidem licuerit, veritatis integritas non diu manebit. Socrates lib.2. Tripartitæ histor.cap.34.

Vide apopht. de Legum abrogatione. & nouitatis studio.

De mutuo.

Anonymus.

QVidam miserrimos homines esse dixit, qui modò rubros, modò pallidos habeant dentes. Notabat autem eos, qui mutuo acceperunt ab aliis: qui, dum mutuum repetitur, erubescunt: dum verò creditorem viderint, pallescunt, ne cogantur ad

tur ad soluendum. Recitatur hoc dicterium apud Suidam.

Lycurgus.

Dicebat, Dignitatē quidem istam, qua mouemur ad facilius mutuò dādum aliquid, in opibus hominum sitam esse: illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Stob. serm. 35.

Perseus.

Quum cuidam noto daret pecuniam, cautionem fecit in foro apud mensarium. Hanc diligētiam quum amicus admirans diceret, Adeóne legaliter Persee? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec largiter reposcam. Fit enim sæpenumero, vt qui cum amico bona fide, sine testibus, ac syngraphis agunt, post cogantur cum eo legibus agere. Plutarch.

Gelon. NB.

Exigebat pecuniam à suis ciuibus, quos vbi videret tumultuantes, ait se petere mutuò: quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deesset ad bellum necessaria, nec ciues haberet minus beneuolos. Plutarch. in apopht.

Galba.

Quum penulam mutuo à quopiam rogaretur, festiuè respondit: Si non pluit, non est opus tibi: si pluit, ipse vtar. Bruson. libro 4. capite 22.

Idem.

Cuidam cui cœnaculum perpluebat commodato roganti penulam, dixit: Non possum commodare, nam domi maneo. Significans, domi maximè opus esse penula. Solent alij secus excusare, Non possum commodare penulam, ipse exeo. Erasm. lib. 6. apopht.

DE NATANDI PERITIA.

Aristippus.

CVM quendam sibi vehementer placētem audiuisset, eo quòd egregiè sciret natare, irrisit hominem dicens: Non te pudet, tam insolenter de his rebus iactare te, quæ & delphinū & ranarum sunt propria? Laërt. lib. 2. cap. 8. & Eras. lib. 3. apoph.

De natiuitate omnibus hominibus communi.

Stratonicus.

AVdiens, quàm difficulter Timothei regis mater partum edidisset: Si, inquit, opificem peperisset, nō Deum, quales emisisset inter pariendum voces? Irrisit vir sapientissimus hominum stultitiam, qui regibus ac potentioribus diuinos ascribunt honores, cùm ex communi illa natiuitate appareat, æquè homines esse vt nos, qui infima sorte viuimus. Non minus enim (si non durius) ægrè pariunt regum & principum matres, quàm subulcorum. princeps æquè vitā clamore & eiulatu auspicatur, vt alij qui eius imperio subiecti sunt. Athenæus.

Vide apopht. de Hominis fragilitate & miseria.

De natura.

Socrates.

DIcitur eum execrari solitus, qui prim⁹ vtilitatē à natura seiūxis-

ſet. Naturam appellat honeſti rationem, homini à natura inſitam. Eraſ. lib. 6. apoph.

Ariſtoteles.

Tria ad ſolidam parandum ſapientiam præcipuè neceſſaria eſſe dicebat, Naturam, doctrinam, & exercitationẽ. Inuita enim Minerua, & ingenio refragãte, fruſtra etiam in rebus minimis laborabis. Laër. li. 5. ca. 1.

Iſocrates.

Inter familiares dicere ſolitus eſt, ſe quidem docere decem minis: cæterùm qui ipſum docuiſſet audaciam & vocalitatem, quæ natura illi denegarat, mercedis loco daturũ decem millia. Hæc autem quoniam naturæ ſunt (quæ non facilè mutari poteſt) non artis, à præceptoribus dari non poſſunt. Eraſ. lib. 8. apoph.

Phocion.

Phocioni filius plura ſolito obſonia coëmerat. Pater comminatus eſt, ſi plura quàm ſecundũ naturam per incontinentiam ingurgitaret, ipſum pœnas luiturum. Senſit autem Phocion, naturam paucis cõtentam eſſe, multis autem corrumpi & deprauari. Stob. ſerm. 15.

Dionyſius ſen.

Matri, quæ quamuis anus marito tradi vellet: Ciuilia, inquit, iura violari poſſunt, naturæ nõ poſſunt. Bruſon. lib. 4. cap. 1.

De nauigationis periculo.

Pittacus.

Roganti cuidam. Quid fidũ eſſet? reſpondit, terra. Quid infidum? mare. Plut. & Laërt.

Bias.

Nauigans cum ſceleroſis & impiis hominibus cùm periclitarentur in ſumma maris tempeſtate, aliis deos implorantibus: Bion, Silete (inquit) ne vos hîc nauigare ſentiãt Dij. Laër. lib. 1. cap. 6.

Bion.

Nauigans cum peſſimis hominibus, in piratas incidit. Dicẽtibus illis: Peribimus, ſi agnoſcamur: At ego, inquit, niſi agnoſcamur, peribo. Laër.

Plato.

Aſſiduè monebat fugiendum eſſe mare, perinde ac improbitatis magiſtrum. Bruſ. lib. 4. cap. 25.

Ariſtoteles.

Dicebat, per omnem vitam trium ſe pœnituiſſe. Quòd mulieri ſecretum aliquid commiſiſſet. Quòd eò nauigaſſet, quò pedibus ire licuiſſet. Quòd vnum diem inteſtatus manſiſſet. Anton. in Meliſ. part. 1. ſerm. 17. Hoc autem Stob. aſcribit. Plutarch. M. Catoni.

Glaucon Comicus.

* Dicebat iucundius eſſe in mari peditẽ agere, quàm in terra nautam. Stob. ſerm. de naufragio.

Anacharſis.

Percontanti, quæ naues eſſent tutiſſimæ? Quæ, inquit, in ſiccum protractæ ſunt. Solebant enim olim naues iis menſibus, quibus mare nauigabile non eſt, machinis quibuſdam in ſiccum pertrahi, Anacharſis ſenſit omnem nauigationẽ eſſe periculoſam. At ille de genere nauigij percontabatur. Sunt enim liburnicæ, onerariæ, actuariæq; naues, aliæq; diuerſi generis, in quibus alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior. Laërt. lib. 1. cap. 9.

Idem.

Quum rogaſſet quendam, quanta eſſet ſpiſſitudo tabularum nauticarum? iſq; reſpondiſſet, quatuor digitorũ: Tantillũ, inquit, abſunt à morte qui

te qui nauigant? Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia semet in manifestum vitæ discrimen coniiciunt. Scythæ nesciunt nautica commercia, sed pascuis ac venatu viuunt. Laer. lib. 1. cap. 9. Alludit ad huius philosophi dictum. Iuuen. sat. 12. ita scribens:

I nunc, & ventis animum committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latißima tæda, &c.

Idem.

Cuidam roganti, vtrum arbitraretur plures esse mortuos, quàm viuos? Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Dubitans an hi essent intra viuos habendi, qui vitam vndarum ac ventorum arbitrio cõmisisset. Laert. libr. 1. capit. 6. Sed Dioni hoc ascribit Stob. ex Plut. Laconi cuidam.

Laodamas.

Laodamas ille Homericus nihil miserius esse dicebat, quàm virũ fortem ponto exagitari. Bruson. libr. 4. cap. 27.

Anonymus.

Lacon quidam glorianti mercatori, quòd multas naues in omnem oram maritimam dimisisset: Num sanè optabilis ista est, inquit, rudentibus apta fortuna? Plut.

Demonax.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Eras. lib. 8 apoph.

Callimachus.

Dicebat, iucundissimum esse mare, sed si quis de terra contempletur. Huius dicteriũ æmulatus Horat. ait,

Neptunum procul à terra spectare furentem.

Brusonius lib. 4. cap. 25.

Anonymus.

Siculus quidam cùm ficos vehens, procella correptus naufragium fecisset, ac mox sedens in littore mare tranquillum videret, vrbanè inquit ad mare, Noui quid velis, ficos nimirum. Bruso. lib. 4. cap. 25.

Antigonus.

Sæua tempestate iactatus, cùm omnes suos in eadẽ naui haberet, præcepisse liberis dicitur, vt & ipsi meminissent, & posteris proderent, ne quis in rebus tam dubiis periclitaretur. Brus. lib. 4. cap. 25.

P. Syrus.

Dicebat, eum hominẽ Neptunum improbè accusare, qui iterum naufragium facit. Notabat autem eos, qui cùm semel nauigationis periculo expositi fuerunt, obliti malorum se mari credunt, mox penitus perituri. Brus. lib. 4. cap. 25.

De necessitate.

Pittacus.

TAntam necessitatis vim esse dicebat, vt nec Dij ipsi reluctari possint. Laer. lib. 1. cap. 5.

Thales.

Interrogatus, quid esset in tota rerum natura robustissimum? respondit, Necessitas: superat enim omnia. Laert. lib. 1. cap. 1.

Archytas.

Cùm Eratosthenis Mercurium legisset, hunc versum protulit: Necessitas omnia docuit, quid enim illa non inueniret. Stob. ser. 93. ex Plutarcho recitat.

Plato.

Necessitatis leges tã duras esse di-

cebat, vt ne quidẽ Deus ipſe eas violare poſſet. Bruſo. lib. 4. cap. 29. ex lib. Platonis de legibus.

Pheraulas.

Apud Xenophontem, Nullum ait præſtantiorem doctorem eſſe neceſſitate. Bruſ. lib. 4. cap. 26.

Vectius Meßius.

Neceſſitatẽ appellare ſolebat, Vltimum & maximum telum. Bruſon. lib. 4. cap. 26.

Atis Crœſi F.

Is natura mutus, captum Suſis patrem cùm Cyrus conficere vellet, vocem tum primum emiſit: Parce patri meo, Cyre, & te hominem eſſe vel caſibus diſce noſtris. Ex Solino recitat Bruſonius libr. 4. cap. 26. Valerius verò lib. 5. cap. 4. & Herodotus libr. 1. Perſæ cuidam dixiſſe aiunt, non Cyro. Vide etiam ea de re Strabonem lib. 13. Cælium Rhodiginũ lib. 11. c. 15.

De negotiorum multitudine, qua in diuerſa diſtrahitur homo.

Thales.

FRequẽter dicere ad ſuos ſolebat: Vnum eligite præclarum, vnum quiddam diuinitate præclarum. Putauit vir ſapientiſſimus, ſatius eſſe ad parandam honeſtam famem, vnum quiddam inſigne prædicere, quàm diuinare de rebus friuolis: & præſtare, vno labore parare famam & exiſtimationem, quàm minus accuratè implicari multiuariis rebus. Eraſ. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Phocion.

Dicere ſolebat, Difficile eſſe multas vitæ vias ingredi. Voluit autem indicare vir ſapientiſſimus, non facilè præclari quiddam præſtare poſſe hominem, qui ſimul multis rebus ac negotiis ſit intentus. Huius dictum extat apud Stob. ſermone de Prudentia.

De nobilitate generis.

Socrates.

OPes & generis nobilitatem non ſolùm nihil in ſe habere honeſtatis, verùm etiam & malum omne ex iis oboriri dicebat. Laer. lib. 2. c. 5.

Diogenes.

Nobilitatẽ, atq; hoc genus fortunæ bona, nihil aliud quàm velamina malitiæ eſſe dicebat. Nobiles enim cùm aliis nihilo ſint meliores, tamen peccant licentius, iuxta Horatij dicterium,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute peractum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Laert. lib. 6.

Herodes ſophiſta.

In accuſatorem, qui in lite exigua de generis ſui claritate multa iactârat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum, tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdam, qui nihil haberẽt nobilitatis præter imagines. Rurſus quum aduerſarius gloriaretur, quòd in vnã quandam Italiæ ciuitatem multa beneficia contuliſſet? Idem ego, inquit, de me prædicare poſſem, ſi in vniuerſa terra cauſam dicerem. Significans, ſe de innumeris ciuitatibus fuiſſe præclarè meritum. Philoſtratus.

Thomas Sarzan.

Cùm quæreret aliquis ex Thoma Sarzanenſi (qui poſtea maximũ pontificatum

tificatum adeptus, Nicolaus quintus appellatus est) qualis esset Eugenius Papa quartus? At, inquit, hoc facile cognitu est: qualis familia est, talem & principē inuenias. Innuere autem volebat, nimirum obscurum ac vinosum esse hominem. Fuit enim loco adeò humili natus, vt ab oppido patriæ Sarzanæ admodum frigido, Lucensis agri cognomentum acceperit. Volaterranus etiam hoc in eo reprehendit, quod nimio bibendi studio teneretur, perquisitis vndique vinorum generibus: quod vitium à parentibus fortassis, vt hæreditarium, animo insitum fuit. Æneas Syluius lib.4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De nobilitate vera.

Socrates.

Nobilitas quid esset sciscitanti? Animæ, respondit, & corporis bona temperies. Stob. ser. 84.

Idem.

Frequenter dicere solebat: Neque frumentum optimum iudicamus, quod in pulcherrimo agro natū est, sed quod commodè nutrit: neque virum bonū & studiosum, aut amicū beneuolū, qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit. Stobæus serm. 84.

Democritus.

Interrogatus, in quibus nobilitas consisteret: respondit: Pecudum nobilitas in bono validóque corporis habitu sita est, hominum autem in bonitate morum. Stobæus ser. 84.

Diogenes.

Interrogante quodam, qui hominum nobilissimi essent? Contemptores (dixit) opum, gloriæ, voluptatis & vitæ: contrariis autem, paupertate, obscuritate, fame, labore, ac morte superiores. Stob. ser. 84. Max. serm. 63.

Antisthenes.

Virtute præditos eosdem & nobiles dicebat. Habent enim inquit, id, vnde vera nascitur nobilitas. Aduersus eos, qui maiorum imaginibus, aut diuitiis, metiuntur nobilitatem. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Cùm per conuicium Scytha, propter generis ignobilitatem nominaretur, respondit: Genere quidē Scytha sum, ingenio autem & moribus nequaquam. Voluit autem ostendere, eam nobilitatem veram esse, quæ ex virtute, non ex parentibus originem ducit. Stob. ser. 84.

Theocritus.

Audiens quendam ob parentū nobilitatem plurimum laudari à quodam: Heus, ait, vir bone, Generosos arbitreris esse, non eos qui ex bonorum & illustrium stirpe prognati sunt, sed qui honestatē omnibus rebus præposuerunt. Stob.

Theopompus.

Generosos iudicandos dicebat, nō qui à bonis & probris procreati sunt, sed qui bonitatē & probitatem profitentur. Max. ser. 63.

Sostratus.

Suprà de Ignobilitate & obscuritate generis.

Lycurgus.

Studens ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorē viuendi rationem traducere: Ne nobis, inquit, ô ciues, nobilitas & ductū ab Hercule genus proderit, nisi omni studio & operà illa ipsa gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus

ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patrifamiliâs in sua domo, cuique moderatori in suo grege faciendum est. Plut.in Lacon.

Iphicrates & Cicero.

Harmodius, prisci illius Harmodij abnepos, cùm Iphicrati, qui patre sutore natus erat, generis obscuritatem obiiceret: Meum, inquit Iphicrates, genus à me habet originem, tuum verò in te desiit. Simile autem extat Ciceronis dicterium, qui dicebat se sui tam præclari generis & nobilitatis initium esse. Hæc enim reuera est nobilitas, quæ non à maiorum nostrorum, sed à nostris virtutibus proficiscitur. Plutarch.in apophtheg.& in Cicerone.

Bion.

Antigonus rex Bionem philosophum de ignobilitate criminatum, interrogauit: Quis & cuias es? vbi tua ciuitas est: vbi sunt tui parentes? Cui Bion respondit: Atqui ô rex benefacis, cùm indiges sagittariis, quòd non interrogãdo genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi deligis. Sic igitur amicos explora, nõ vnde nati, sed qui & quales sint. Sensit vir sapientissimus, veram nobilitatem nequaquam ex patria & parentibus, sed ex virtute & vitæ innocentia metiendam esse. Stob.ser.84.

Scipio.

Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda censura competitor erat, iactante se, quòd ipse, citra nomenclatorem, ciues omnes nominatim salutaret, quum Scipio propemodum nosset neminem: Vera narras, inquit Scipio, nam mihi studio fuit, non vt nossem multos, sed ne cuiquam essem ignotus. Nomenclatorum laus est, quàmplurimos nosse: at egregij ducis est, ob egregia in rempublic. merita, nulli ciuium ignotum esse. Plut.in Rom.apoph.

Cicero.

Quum ob Ciceronis cognomen dicteriis incesseretur, ab amicis admonitus vt aliud sibi cognomen asciceret, respõdit: se Ciceronis nomen illustrius effecturum, quàm esset Catonum, Catulorum aut Scaurorum. Nã hæ familiæ cùm primis illustres erant apud Romanos, quum Tullius esset nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à cicere vilissimo legumine dictũ videretur. Quasi verò non & Fabij à fabis & Lentuli à lente cognomen habuisse viderẽtur. Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimum autem nobilitatis genus est quam sibi quisque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius Ciceronis enim nomen hodie decantatius est, quàm Catuli aut Scauri, cũ suis stemmatis, statuis & imaginibus. Plut.in apoph.Ro.

Idem.

Ciceroni cùm generis ignobilitas obiiceretur: Satius est, inquit, meis gestis florere, quàm maiorũ opinione vti: & ita viuere, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Cicero in oratione contra Sallustium.

Seneca.

* Bona mens, inquit, omnibus pa-

tet. Omnes ad hoc sumus nobiles. Nec eiicit quenquam philosophia, nec eligit: omnibus lucet. Patricius Socrates non fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus. Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit, &c. Epist. 44. ad Lucill.

Idem.

* Nemo, dicebat, altero est nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Quj imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ lõgo ordine ac multis stemmatum illigata flexuris in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Vnus omnium parens mundus est, &c. lib. 3. de beneficiis, cap. 28.

Silius Bassus.

* Quidam, inquit, auitas paternásque flagitiis obruerunt imagines. quidam ignobiles nati fecere posteris genus. In illis non seruasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat fecisse, laudabile. M. Senec. controuers. lib. 1. controuers. 6. vbi multa de nobilitate.

Alphonsus.

Cùm aliquis Alphonsum, Aragonum regem clarissimum, à nobilitate maximè laudaret, quòd scilicet esset rex, regis filius, regis nepos, regis frater: rex hominem interpellans dixit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quidem oneri regna cedere. Et ita demum honori, si virtute potius quàm testamento illa suscipiãt. A se itaque, si qua modò extent, elicerent ornamenta, non à patribus iam mortuis extorqueret. Innuit autem rex prudentiss. multo gloriosius esse à se inclarescere, quàm niti auitis imaginibus: regnúmque propria virtute partum, clarius habendum, quàm quod hæreditate obuenit. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Ioan. Huniades.

Cùm misisset ad Huldricum Ciliæ comitem, vt ad se veniret in castra, hoc facere planè noluit, & ad se missis respondit. Ego comes & princeps, & tam nobili familia natus, ad te veniam, hominem nouum, & nostra ætate nobilitatum! quod cùm accepisset Ioannes; Non ego (respondit) tuis maioribus sed tibi me comparo: quanquam neque illis cedam, qui pugnando pro Christiana religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ comparaui: atque vt in te Ciliensis comitatus turpiter extinguitur, ita in me domus Nistricensis exornatur. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatorum.

De nominum varia interpretatione & mutatione.

Chrysippus.

CHrysippo Solẽsi erat statua pro corporis modo tenuis ac pusilla, quam eques vicinus fere occultabat. Vnde Carneades per iocum dicere solebat, eum non esse Chrysippum, sed κρύψιππον. nam Chrysippus ab aureo equo dicitur: Chrysippus à κρύπτω, quasi dicas, ab equo occultatum. Laert. lib. 7.

Antagoras.

Cùm Thebaidos librũ apud Bœotos recitaret,nec quiſquam recitanti applauderet, complicato volumine: Meritò,inquit,vocamini Bœoti,quia boum habetis aures. Max.ſerm.15.de doctrina & ſermone.

Stratonicus.

Quum doceret in ciuitatula perquàm exigua, iocatus eſt mutatione literæ, non eſt πόλις, ſed μόλις, id eſt, non eſt ciuitas,ſed vix. Sentiens,vix dignam nomine ciuitatis.Athen.

Gnathæna.

Quum Pauſanias quidam nomine Laccus, ſaltans in cadum incidiſſet: Laccus,inquit, in cadum incidit. Nam Græci laccum vocant, quod nos lacum. Cadus in lacum incidere ſolet. lacum in cadum incidere abſurdum eſt.Eraſm.

Fauſtus Syll.F.

Suprà tit.de Adulterio & facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In nomen Verris iocatus eſt, quaſi ſic dictus eſſet quòd omnia verreret:hoc eſt,nihil reliqui faceret, homo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro Tullio Tollium dixit:nec defuerunt qui pro Tiberio, dixere Biberium.Eraſ.4.apoph.

Idem.

Eidem cum Craſſo ſimultas erat. Cùm igitur alter è Craſſi filiis non diſſimilis cuidam nomine Digno,atque hinc populi ſuſpicio in Craſſi vxorem, quaſi cũ Digno rem habuiſſet, in ſenatu præclaram habuiſſet orationem; rogatus Cicero, qualis ei videretur? Dignus, inquit, Craſſo. tectè alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior eſt, ſi more Græcorum dicas,dignus Craſſi:vt intelligas duos eſſe Craſſos, alterum adulterum, alterum illi ſimilem Craſſi filium.Eraſ.lib.4.apoph.

Idem.

M. Aquilium duos habentem generos,ſed ambos exules, Adraſtum appellauit, quòd ſolus locum tueretur, alludens ad Græci nominis etymologiam.Eraſ.lib.4.apoph.

Antonius imp.

Cùm Sextus Tirius ſe Caſſandram eſſe diceret,ob coniecturam opinor, quòd illa eſſet fatidica: Multos, inquit Antonius, poſſes Aiaces tuos Oileos nominare, notans illius impudicitiam, nam Aiax Caſſandram de templo Palladis raptam conſtuprauit.Eraſ.lib.6.apoph.

Caius.

* Non oportet, inquit, ex ſignificatione nominum de moribus iudicare: quandoquidem non pauci hactenus, qui infames nomenclaturas habebant,ingenio præditi fuere non malo.Alij rurſum, honeſtis à natura nominibus ornati, animis diſſimilibus ad opera accedunt.Stob.ſer.67.

L.Craſſus.

In Cn.Domitium, Sexti Neronis atauum,cui cognomẽ fuit Ænobarbo,L.Craſſus orator dicebat,non eſſe mirandum quòd æneam haberet barbam,cui os ferreum, cor plumbeum eſſet. Os ferreum obiiciens, propter ſummam impudentiam: cor plumbeum,ob ingenij ſtuporẽ.Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atque hoc erat vnum è duobus conuitiis quæ indigniſſimè tulit: alterum erat, quòd increpitus eſſet malus citharœdus.Eraſm.lib.6. apoph.

Fl.Veſpaſianus.

Veſpaſianus in Cerylum libertũ, ſed prædiuitẽ, qui vt aliquando ſubterfugeret ius fiſci imperialis, cœpit

ſe pro

ſe pro ingenuo ferre, eóque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torſit verſiculos ex fabula quapiam, vt opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ' αἰ ἀποθάνῃς, αὖθις ἔσῃ κήρυλος.
O Laches Laches,
Vbi mortem obieris, rurſum eris tum Cerylus.

Significans, illi nihil profuturum immutatum nomen. Suet.

De nominis immortalitate.

Antiſthenes.

IIs, qui appeterẽt immortalitatem, vnicam viam oſtendit, vt iuſtè piéque viuerent. Sed vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, trophęis, ac libris ſibi promittit immortalitatẽ. Laert. lib. cap. 1.

Bion.

Gloriam dicebat eſſe matrem annorum, ob id opinor; quòd cùm hominis vita ſit breuis, honeſta memoria per multa ſecula propagatur. Laert. lib. 4. cap. 7.

Plato.

Rogatus, ecquid eſſet futurum ipſius monumentũ, quemadmodum ſuperiorum? Primùm, inquit, parandum eſt nomen, ita monumenta futura ſunt multa. Senſit, hominis memoriam optimè ſeruari in mentibus hominum, optiméq; propagari ſcriptis virorum eloquentium. Laert. lib. 3.

De nocte.

Scopelianus.

QVoniam ſomni parciſſimus, noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis accommodam, ſubinde ſolitus eſt exclamare, *ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ κλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν.* id eſt, O nox, nam tu ſanè maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo ſilentio, corporis ſenſibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, ſi ſeſe intenderit ad rerũ ſublimium ſpeculationem. Eraſ. 8. apoph.

Antyllus.

* Mediam noctem hyemis imaginem eſſe dicebat: tunc enim Sol, vti hyeme, remotiſſimus à nobis eſt. Itaque dolores ægrotantium vehementiores meritò tunc fiũt, vt pote cute propter frigus denſata & intercepta tranſpiratione inſenſili. Stob. ſerm. 99.

De nuntiis.

Philippides.

DIctus eſt *ἡμεροδρόμος*, quòd vno die mille quingenta ſtadia cõficiens, Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, cùm victoriam Athenienſium aduerſus Medos in Marathone partam, ſenatui, de pugnæ exitu ſolicito, nuntiaret, *μέγα χαίρετε*, inquit, *νικῶμεν*: id eſt, multum valete, vicimus. móxque expirauit. Eraſm. lib. 6. apopht. ex Plin. lib. 7. cap. 20. & Colini cap. 6.

De Nuptiis.

Muſonius.

* CVm quidam dixiſſet, Nuptias ſibi videri impedimẽto eſſe ad philoſophandum, reſpondit ſe aliter ſentire, quũ non fuerint impedimento Pythagoræ, neq; Socrati, neq;

Crateti, quorum vnusquisque vxori cohabitauit: nec vllos inquit, alios nominare possis, qui melius sint philosophati. Stob.serm.65. vbi egregia multa à Musonio dicta in laudem nuptiarum.

Hierocles.

* Vniuersum humanum genus ad societatem natum esse dicebat. Prima autem, inquit, & præcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam ciuitates sine familiis esse non possunt: & familia innupti manca est: integra autem & perfecta illius qui coniugatus fuerit. Stob.eodem serm.

Plato.

* Ex nuptiis hanc consolationem oriri dicebat, quòd naturæ perpetuitas inde promoueatur, & quòd filios filiorum relinquendo semper Deo ministros pro nobis relinquimus, vitam ceu lampadem aliis post alios tradentes. libro 6. de legibus.

Chilon.

* Eius dictum celebratur. Nuptias frugales & æquales opibus celebrato. Stob.serm.68.

Eusebius philos.

* Dicebat optimum esse consensum nuptiarum, si coniuges temperantiam exerceant. Stobæus sermone 72.

Anonymus.

* Lacon quidam diues bono & pauperi adolescenti filiam elocauit, qua de re cùm à cognatis reprehenderetur, dixit, Ego mihi generum comparaui, quem diuitem potius quàm pauperem futurũ expectem. Stob.serm.70.

De nuptiis secundis.

Martia Catonis F.

CVm rogaretur, cur post amissum maritum, denuò non nuberet? respondit, se non virum inuenire, qui magis eam vellet, quàm sua. Quo dicto ostendere voluit, diuitias magis in vxoribus ducendis eligi solere, quàm pudicitiam, & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis vxores ducere. Autor est Hieronymus.

Dionysius sen.

Cùm videret matrem ætate confectam, secundò nubere velle, & eam ob causam à multis malè audire, ait: Ciuitatis legibus vim quidem posse afferri, naturæ verò nequaquam posse. Plut.

Vide apoph.de Coniugio iterato.

DE OBEDIENTIA.

Solon.

PERCONTATVS, qua ratione salua possit esse ciuitas? respondit: Si ciues obtemperẽt suis magistratibus, magistratus autem legibus. Stob.ser.41.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cùm enim ille primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet, Zeno ordine inuerso sic pronuntiabat,

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς σὺ εἰπόντι πίθηται,

ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti:

Sed probus ille quoque est, qui nouerit omnia per se.

Addebat causam: quòd qui ex se nosset omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, præter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parêre dicitur, qui quod didicit optimum esse, facit. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Pericles & Demosthenes.

Dicebat, Samios esse similes pueris, qui porrectam offulam reciperent quidem, sed interim plorantes: eo quòd illi parêrent imperatis, sed non sine tædio & querimonia. Similiter Demosthenes dixit, populum Atheniensem esse similem iis qui in naui nauseant. Siquidem ij cum magno tædio laborant, tamen eò perueniuntur, quò tendit nauis.

Musonius.

Interrogatus, an parentibus obediendum esset in omnibus? respondit, Obediendum quidem esse, sed honestum iustúmque imperantibus. Stob. ser. 77.

Aristonymus.

* Dicebat, nauigando gubernatori esse obediendum: viuendo, illi qui plus ratione valeret. Stobæus ser. de prudentia.

Theopompus.

Infrà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Anonymus.

Eretrius adolescens quidam in patriam post longam peregrinationē reuersus, rogatus à patre quid disciplinæ tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulò pòst cæsus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit, & ait: hoc edoctum vt parenti castiganti obediret, eiusque indignationes ac pœnas æquo animo ferret. Brus. lib. 4. cap. 30. ex Æliano.

Scipio Africanus.

Cùm in Africa bellum gereret, ostendit viros armatos, quos secum habebat, & turrim præterea excelsam in mari, & ait: Nullus horum omniū est, qui non conscensa turri, semet in mare præcipitaturus sit, si ego iussero. Dictu profectò mirum est, in tanto exercitu militum nullum fuisse, qui etiam in mortis periculo imperatori suo obedire recusaret. Plutar. & Eras. lib. 5. apoph.

M. Curius.

Adolescentis qui in delectu non paruerat bona primùm hastæ subiecit: ipsúmque postea ad tribunos appellantem vendidit, dicens, Non opus sibi esse eo ciue, qui parere nesciret. Brus. lib. 4. cap. 30.

De obesis, vel pinguedine.

Pythagoras.

Conspicatus quendam è discipulis attentiorem curando corpori, idque agere vt obesus esset, ac nitida cute: Hic, inquit, non desinit sibi carcerem molestiorem struere. Sensit hominem esse animum corpori seu carceri inclusum, quod quo reddas habitius, hoc magis grauatur animi vis. Eras. 8. apoph.

Diogenes.

Anaximenes rhetor obeso aqua-

liculo erat onustus.hunc adiens Diogenes,ita loquutus est:Impartire nobis tenuibus,& ventrem. Nam & ipse leuaberis onere,& nobis commodabis.Laërt.lib. 6.

Epaminondas.

Vehementer infensus obesis,dicere solebat,militum quibus arma gerenda sunt,corpus exercitatum esse oportere,nō solum athleticè,verùm etiam militariter. Vnde cùm obesum militem vidisset in suo exercitu,expulit è castris,dicēs, Quòd vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Polyeuctus Sphetius, quum longam haberet orationem de suscipiendo in Philippum bello,atq; præ pinguedine,præque æstatis æstu sæpius aquam biberet,vrbanè Phocion: Dignam,inquit,rem, viri Athenienses, vt huic de gerendo bello credatur. Quantum enim illum in medio Marte sua galea & thorace facturum existimatis, quem ipse loquendi labor in animæ exhalendæ discrimen impulerit? Plutarch.

M.Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur, cui vsui tale corpus esse posset Reipublicæ,cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparet.Plut.in Catone.

Anonymus.

Vespasianus imperator Romanus ventre obeso fuisse dicitur, vnde quidam homo facetus, petenti vt in se aliquid diceret: Dicam, inquit, sed tum demum, quum ventrem exonerare desieris. Brusonius libro 7. cap. 5.

De obiurgatione.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis,aut acribus inimicis: eò quòd illi monent,hi redarguunt:vtrique diuersis quidem modis,sed pariter prosunt,dum per eos vitia nostra discimus.Hoc Laër. li.6. tribuit Antistheni.Plut. Diogeni.

Antisthenes.

Interrogatus,quamobrem tam seuerus esset discipulorum obiurgator:Et medici,inquit,erga ægrotos:significans,se vitia obiurgare,non homines.Laërt.lib.6. cap.1.

Vide apopht. de Castigatione, & Reprehensione.

De obliuione.

Themistocles.

LVdum prꝑteriens,in quo diceretur esse professor,rogauit quid is profiteretur.qúmque responsum esset artem memoriæ, contempsit, dicens, At ego malim artē obliuiscendi.Vox hæc digna fuit eo,qui linguā Persicam intra annum potuit ediscere. Et sunt, quorum obliuio nobis gratior sit quàm memoria.Facilè meminimus quæ volumus, at non licet obliuisci quæ volumus.Plut. in Themistocle.

Euripides.

* Absurdarum rerum obliuionem, sapientiam nominabat.Stobæus sermone 18.

Plato.

* Obliuionem, exitum memoriæ esse dicebat.Stob.serm.26.

Augustus Cæs.

Habebat Augustus nomenclatorem obliuiosum,cùm hoc genus hominum

minum oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus, rogat Cęsarem, nunquid eò mandaret: Accipe, inquit, commendatitias, nam illic neminem nosti. Atqui hoc est proprium nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, titulósq; dignitatum tenere, quo heris, quum opus est, suggerant. Vnde illis etiam nomen est inditum, à Græco Latinóque conflatum. Sueton. in Augusto, Eras. Rot. lib. 4. apoph.

De occasione non negligenda.

Themistocles.

ANtiphates adolescens, qui prius Themistoclem amantem fugerat ac fastidierat, vbi vidit illum gloria celebrem, potentiaq; magna pollentem, vltrò adiit illum blandiens. cui Themistocles: O adolescens, serò quidem ambo, sed tamen sapere cœpimus. sentiens, illum non arripuisse occasionem sese offerentem, sibi verò nunc non vacare per negotia talibus affectibus indulgere. Plutar. in Græco apoph.

Antigonus.

Quum Antigonus in arduis ac prę ruptis locis planiciei imminentibus exercitum haberet, Pyrrhus positis circa Napham castris, postridie per caduceatorem, vt in campum descendens Martem experiretur, prouocauit. Antigonus verò respondit, suam militiam nō magis armorum quàm temporum esse. Pyrrho, si illum suæ vitæ tædium cœpisset, satis multas ad interitū vias patêre. Plu. in Pyrrho.

Annibal.

Post calamitatem à Romanis apud Cannas, acceptam, Fabius Max. creatus est imperator cū Claudio Marcello, viro audaci, sempérque gestienti cum Annibale confligere. Fabius potius sperabat futurum, vt si pugna abstineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id sentiens Annibal, dixit se magis formidare Fabiū à pugna quiescentem, quàm Marcellum pugnantem. Plut. in Rom. apop.

C. Domitius.

Vbi contemplatus esset hostium phalangem, exercitus præfectis hortantibus vt confestim aggrederetur, negauit tempus sufficere ad hoc, vt tot millibus trucidatis, ac direptis impedimentis, in castra reuersi, sua curarent corpora. Sed hoc ipsum postridie se tēpestiuè factur ū dixit: Ac postero die cōgressus, quinquaginta millia trucidauit. Vir strenuus nō dubitauit de victoria, spatium modò temporis gerendæ rei par eligebat. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Cum hoste dicebat non esse confligendū, nisi aut inuitaret occasio, aut vrgeret necessitas: quòd incogitantis sit, opportunitatem oblatam negligere: & extremæ ignauiæ sit, tum nō præstare fortem animum, cùm audacia spem præbet incolumitatis, formidolositas nihil aliud quàm certum promittit exitium. Plut. in vita eius. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Scipio Minor.

Cùm videret hostes despondere animum, aiebat sese, vt tuto veniret, mora temporis emisse, addens, Bonum ducem perinde vt medicum, nō nisi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occasionem adortus Numantinos, terga illos

dare compulit.Plut.in Rom. apoph.

C. Marius.

In bello ciuili, cùm fossa cinctus obsideretur ab hostibus, continuit se se, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plutarch. in apophtheg.

De otio honesto.

Chilon.

Dicebat, adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium: iuxta illud, ἡσυχία καλὸν. Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negotium periculosius, quàm bellum. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Otium possessionem omnium optimam dicebat. Otium autem sensit, non ignauiam: sed è tumultuosis negotiis & à cupiditatibus animi tranquillitatem vitiantibus esse quietum. Eras. lib. 3. apoph.

Nicander.

Ad Nicandrum cùm Atheniensis quidam dixisset, nimium ô Nicander amplectimini otium: Verùm, inquit, prædicas: sed non quemadmodũ vos, quocunque modo illud nobis parare studemus. Sensit otium, honestis rationibus partum, non esse reprehendendum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nefásque sectarentur otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exercere sordidas artes. Plu. in Lacon.

Scip. Afric.

Si quando vacans à negotiis bellicis, in literis versaretur, dicere solebat, se nunquam minus otiosum quàm cùm esset in otio. Sensit, se id temporis non dare animum otio aut voluptatibus, sed reipub. commodis multa suo cum animo tractare. Plut. in apoph. Cicer. lib. 3. Offic.

Ennius.

Dicere solebat, qui nesciret otio vti, plus negotij habere, quàm cùm est in negotio. Brus. lib. 4. cap. 28.

Attilius.

Satius otiosum esse dicebat, quàm nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanũ: Satius est enim inquit, vt Attilius noster eruditissimè simul & facetissimè dixit otiosum esse, quàm nihil agere. Quãquam hoc dictum adscribitur Catoni seniori. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit, qui negotiis infrugiferis, nihil ad beatè viuẽdũ conferentibus occupatur. Quẽadmodum, qui moliuntur, nec satis succedit quod agunt, satagere dicuntur: ita nihil agunt, qui frustraneis actionibus tumultuãtur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis distrahuntur, nihil agere: contrà qui se philosophiæ dedunt, otiosos esse. Eras. in apoph.

Alphonsus.

Familiares Alphonso regi rusticũ quendam, velut ignauiæ exemplum, ostenderunt, qui porrectus humi vescebatur vuis. Hîc rex: Vtinã (ait) mihi sic per otium comedere datũ esset à superis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cùm antea se iactaret repetisse immortalitatem, tandem podagra discruciatus conspiciebat Ægyptios aliquot plebeios sic temerè apud flumen discumbentes: Vtinam, inquit, saltem ex istis vnus essem. Erasmus libro 8. apophthegmat.

De turpi otio fugiendo.

Diogenes.

OTiosorum negotium amorem esse dicebat, quòd hic affectus potissimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. Laërtius lib.6.

Socrates.

Suprà de Libertate nimia.

Idem.

Audiens quosdam de otio disputantes, vt plurimùm se dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui tesseris, quíque risui excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiusmodi omnes otiosos dicebat. Liceret namque eis istis dimissis, meliora agere: à melioribus verò ad peiora migrare, nulli otium esse. Siquis autem migret, hunc id malè facere negotiis implicitum. Xenophon libro 3. de dictis & factis Socratis. Stobæus sermone 28.

Idem.

E priscis authoribus selegerat versiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vsurpabat, quorum est ille Hesiodi,

ἔργον γ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ᾽ ὄνειδος. id est,

Non probrum est operari, ast est cessatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes non solùm ab otio, verùm etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otiosos, qui alea, compotationibus & scortis ætatem absumerent. Eras. lib.3. apopht.

Plato.

E disputatione discedens, solitus est admonere discipulos, Videte pueri, vt otium in re quapiam honesta collocetis. Significans, otium omnia mala docere adolescẽtes. Laërtius lib.3.

Lycurgus.

Cuidam percontanti, quã ob rem virginum corpora cursibus, luctis, discorum ac telorum iactibus fatigaret? Vt, inquit, fœtuum proseminatio ab ista statim radice, validum in validis corporibus initiũ sumens, rectè germinet: simul vt ipsæ in perferendis partubus facile simul & generosè certent aduersus pariendi nixus, doloresque: postremò, si qua incidat necessitas, vt possint & pro se, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit vir prudens, quanta rerum publicarum pestis sit otium atque ignauia: contrà, moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum salubriora. Vnde nec virginibus permisit in otio viuere, sed has quoque masculinis exercitiis quodammodo vertit in masculos, cùm in plerisque ciuitatibus per delicias ac luxum masculi transformarentur in fœminas. Plut. in Lacon.

Herondas.

Quum esset Athenis, audisétque quendam iudicum sententia damnatum de crimine otij, qui mœstus incederet, & ab amicis mœstis deduceretur, iussit sibi commonstrari eum qui in causa liberali reus peragere-tur. Lacedæmonij, quicquid erat sordidarum artium, non per ciues, sed per Helotas mancipia exerceri volebant: eóque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius, quòd seruilia nõ exerceret: ibíque pro crimine haberi, quod Lacedæmone iudicaretur honestum ac liberale. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Quodam interrogante, cur Argiuos cum Lacedæmoniis bellum gerentes, & sæpius victos, non deleuissent, Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus qui iuuenes nostros exerceãt. Perspexerat egregius dux, corrumpi iuuentutem, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Thessalus quidam interrogatus, quínam essent Thessalorum deterrimi? Quì, inquit, à bellicis negotiis otium agunt. Barbari nesciunt vti pace. Erasm. 6. apoph.

Dionysius sen.

Cuidam percontanti, num esset otiosus? Absit, inquit, vt hoc mihi vnquam accidat. Sensit turpissimum esse regi vacare vnquam à reipub. negotiis. Vbi sunt igitur, qui bonã diei partem alea nugisq; transigunt? Plut. in apopht.

Scipio Nas.

Quibusdam dicẽtibus res Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus, & Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demũ summo in periculo sumus, pòstquã nulli supersunt, quos vel timeamus vel reuereamur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis, per quos nõ licet impunè securéque negligentes esse. Eras. lib. 8. apoph.

Q. Metellus.

Suprà de Ignauia.

Ap. Claudius.

Dicere solitus est, populo Romano longè melius committi negotium, quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus nascitur rerum publicarum ac regionum exitium. Valerius Maximus.

Seneca.

Seruilius Vacia, vir prætorius ac prædiues, odio negotiorum abdiderat se in villam suam, quam habebat non procul à Cuma: nec alia re notus fuit, quàm eius villæ ocio. Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant, O Vacia, solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans Seneca epist. 51. negat illum scire viuere, sed latêre. Eóque nonnunquam villam præteriens, ioco dicere solebat, Hic situs est Vacia. subindicans, nihil interesse inter mortuum, & inerti otio abditum. Erasm. lib. 8. apoph.

Galba parasitus.

Obiicientibus quòd in otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddendam otij sui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm otiosos. Nam rerum gestarum rationem poscuntur qui tractant negotia: at ab otiosis ea ratio non potest exigi. Erasm. lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cæsaris secedere solebant, qui cuperent otiari, solitus est ἀπραγόπολιν appellare. ἀπραγία enim sonat negotiorum vacuitatem. Suet. in Augusto.

Vibius Crispus.

Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil planè agebat, sed quotidie sibi secretum horarium sumebat, nec faciebat aliud quàm captare muscas, eásque stylo præacuto configere. Vnde quidam cùm quæreret, num quis intus esset cum Cæsare? Vibius Crispus lepidè respondit: Ne musca quidem. Stob.

Probus imp.

Non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. Iacob.Spie.in lib.2.Æn.Sylu. de reb.gest.Alphonsi.

De odio.

Timon Atheniensis.

TImon ille, qui ab odio hominum Misanthropos Græcis vocabatur, interrogatus cur omnes oderet homines? Meritò inquit, improbos odi: reliquos autem, quia improbos non oderunt. Max.serm.6.

Pisistratus.

Thrasybulus Pisistrati filiam amabat: eámque quum haberet obuiam, in publico osculatus est. ob id vxori maritum in Thrasybulum irritanti: Si illos, inquit Pisistratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thrasybulo dedit vxorē. Plut.in apoph.

Annibal.

Adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit solo: ac puluere suscitato, tum demum finē belli fore dixit, quum altera pars in habitum pulueris esset redacta. Agnoscas ingenium exitio Romanæ gentis natum. Plut.in Annibalis vita.

Idem.

Hausturus venenū, quod in eum vsum paratum habebat, dixit, Soluamus ingenti cura populum Romanum. aut, vt Liuius refert: Soluamus diutina cura populum Roma. quando mortem senis expectare longum censet. id postremò malè habebat hominem, quòd Romanis iam nō posset aliquo pacto molestus esse. Plut. in Annib.vita.

Vide apopht.de Simultate.

De œconomia.

Thales.

EAm familiā probabat, in qua domino plurimū otij agere liceat. Stobæus serm.83.

Chilon.

Admonebat, vt suæ quisque domui bene præesset. primam enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur administrandæ Reipublicæ qui priuatam rectè gubernare nescit. Domus enim nihil aliud est quàm parua ciuitas. Laërtius libro 1.

Idem.

Dixit, Oportere domum maximè similem fieri ciuitati, quæ regno gubernatur. Stob.ser.83.

Cleobulus.

Optimum œconomum inde iudicabat, si plures haberet sui amantes, quàm metuentes. Ibid.

Bias.

Dicere solitus erat, eam familiam esse optimam, in qua dominus sponte sit huiusmodi, qualis propter legem foris est. Stobæus eodem sermone.

Pittacus.

Optimè constitutam esse domum pronuntiauit, cui superfluum nihil abundet, & necessarium nihil desit. Stob.ser.eod.

Solon.

Optimum œconomum esse dixit, in cuius familia pecuniæ non iniustè possideantur, nec difficulter custodiantur, neque propter sumptus pœnitudinem adferant. Ibid.

Theano.

Cuidam percontanti, quánam ratione celebris euasura esset? respondit: Contexens telam, & meum curans coniugium. Sensit autem mulier ornatissima, tum demum claram se fore, si amaret maritum, probè educeret filios, & rem domesticam sedulo curaret. Stobæus, serm.72.

Lycurgus.

Audiens quendam, qui Democratiam mirum in modum probabat, Quin tu, inquit, primùm domui tuæ democratiam, hoc est, commune imperium institue? Docuit autem compendiosissimè, eam gubernationem Reipub. perniciosam fore, quam nemo vellet esse in sua familia. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Cùm ex duobus filiam suam ambientibus bonis moribus præditum diuiti prætulisset: Virum se quærere dixit potius sine pecuniis, quàm pecunias sine viro. Sensit autem vir prudentissimus non obstare paupertatem hominum vitæ, si quis rem domesticã, pro viribus curare, cum tota sua familia cupiat. Stobæus.

M. Cato.

Cùm ex Catone quæreretur, quid maximè in re familiari expediret? respondit, Bene pascere. quid secundum? satis bene pascere. quid tertiũ? bene vestire. quid quartum? bene arare. Cicero lib.2. Offic.

De officio bene collocando.

Thraceas.

Dicere solitus est, suscipiẽdas esse causas amicorum, aut destitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege Gratiarum, amicorum communia sunt omnia: destitutas, quòd in his potissimùm & constantia agentis & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimùm referret, bonum an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ causæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, vt in iudiciis succumbat prauitas, superet innocentia. Plinius in epistola ad Quadratum.

Sigismundus Cæs.

Coram Sigismundo Romanorum imperatore, quum gloriabundus quidam eques, vrbanos magistratus paruifaceret, tribunósque militum laudibus in cœlum tolleret: Tace, inquit imperator, nulla nobis, ô Thraso, militia opus esset, si suas quíque ciuitates prætores, cæteríque magistratus moderatè iustéque gubernarent. Sensit autem, vbique terrarum pacem tum fore, si magistratus leges defenderent, & omni loco ac tempore diligenter suum expedirent officium. Æneas Sylu. lib. 4. Commenta. de rebus gestis Alphonsi.

Aeneas Syluius.

Legens Ennium vetustissimum poëtam, homines stupidos, non homines quidem, sed homones appellasse, dixisse fertur: Ennius certè si plerosque nostri seculi reges contemplatus esset, credo non reges, sed regones appellasset: Ecclesiæ quoque prælatos, prælatones vocitasset, qui præter coronas & infulas, dignitati quod respondeat, nihil ostendũt. Æneę dictũ leges in libro eius Commenta.1. de rebus gestis Alphonsi, sectione 54.

De

De ominibus.

Dionysius.

CVm magistratus per literas sorte crearentur, & ipsi contigisset litera μ, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id est, stulta efferes, Dionysi. Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magistratũ, protinus imperator electus est à Syracusanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omen literæ secus interpretari. Plut. in Reg. apoph.

P. Aemylius.

E foro domũ reuersus, cùm filiam puellam nomine Tertiam reperisset lachrymantem, rogauit quid haberet? Illa respondente, Perseus nobis interiit (id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis) Sit felix, inquit, ô filia, omen accipio, móxque in bellum profectus, pulcherrimum de hoste triumphum egit. Plutarch. in apophtheg.

M. Crassus.

Infrà, de Superstitione.

Nero.

In Oedipode fabula, quam Nero nouissimam recitauit, in hoc versu decidisse legitur,

θανεῖν μ' ἄνωγε σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ.

Id est,

Iussit mori me mater, uxor & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat insciens, matrem vxorem duxerat: Ita Nero sciens Claudiũ patrem occiderat, matrem constupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis. Suet. in Nero.

Otho imperat.

Cùm in augurando tempestas esset orta, atq; ipse grauiter esset prolapsus, identidem obmurmurasse dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς: id est, quid mihi cum lõgis tibiis? Sentiens, se frustra sacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sueton. in eius vita.

De opinione.

Socrates.

* INanes vtres ventus inflat, inquit: sic stultos homines, opinio. Max. ser. de inani gloria.

Heraclitus.

* Dicebat opinionem esse impedimentum profectui. Eod. ser.

Iphicrates.

Cùm in amicorum & sociorum agris suum haberet exercitum, nihilominus tamen vallum facere, & fossam fodere voluit, quam ob causam cùm à quodam parum fortis & animosus iudicaretur esse, respõdit: Pessimam ducis esse vocem dicere, Non putaram. Significans, in rebus tranquillis interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus prospexit suis copiis, ne si quid accidisset, dicere cogeretur, Non putaram. Hoc verò Latini adscribunt Scipioni. Ad Iphicratem autem refert Plutarch. in Græcor. imper. apoph.

Epicurus.

* Si ad naturam viues, inquiebat, nunquam eris pauper: si ad opinionem, nunquam eris diues. Seneca, epist. 16. Exiguum enim natura desiderat, opinio immensum.

Sphærus philosophus.

Suprà de Argutè dictis.

De oraculis.

Epaminondas.

CVm Lacedæmonij copias in Thebanos educerent, variáque The-

banis ferrentur oracula, quorum alia victoriam illis pollicebantur, alia diuersa prædicebant, Epaminondas iussit, bene promittentia ad dextrā tribunalis poni, contraria ad læuam. Atque omnibus hunc in modum dispositis, surrexit, dixitque: Si volueritis parêre ducibus, & conglomerati in hostem tendere, hæc vobis sunt oracula, ostensis melioribus, quòd si ad conflictum segnes timidique fueritis, hæc oracula vobis reddita sunt: ostensis deteriora pollicentibus. Mirè, nec oraculorum contempsit authoritatem, nec animos militum his deiici passus est: sed interpretatus est, Deū prospera polliceri strenuis, infausta timidis, quasi à nobis pendeat rerum euentus. Plut. in apoph.

Alexander.

Delphos profectus, cùm sacerdos negaret se consulturum Deum, quòd dies essent nefasti, quibus ne oraculis quidem loqui fas esset: vi pertracta secum sacerdote, templum ascendit, cúmque illa importunitate victa diceret: Inuictus es, ô fili: Satis, inquit Alexander, oraculi est, mulieris vocem responsi loco ducens. Plutarch. in Alexandro.

De orationis vehementia.

Zeno Cittieus.

DIcere solebat, Formam esse vocis florem, Nam loquentis orationem forma commendat. & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laert. lib. cap. 1.

Idem.

Eleganter ac politè loquentiū sermones aiebat esse similes pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque vndique scripturā habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem. Rursus qui magis studerent vtilia dicere quàm nitida, similes esse dicebat tetradrachmis, temere ac rudites percussis, quæ sæpe picturatis illis nūmis præponderarent. In nummo non spectatur elegantia sculpturæ, sed pondus ac materia: ita nō refert, quàm sit elegans oratio, sed quā grauis & vtilis. Laert. lib. 7. cap. 1.

Scopelianus.

Scopelianus Herodis Attici præceptor, Polemoni obiicienti, quòd interdicendū pulsaret tympanū: Tympanyzo, inquit, sed Aiacis clypeo, haud inficians, se in agendis causis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causę patrocinium accommodis. Philost. in Sophistis.

Demetrius Phal.

Quantū in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Repub. valere oratione. Illic enim res geritur viribus, hîc persuasione. Laert. lib. 5. cap. 5.

De oratione elaborata.

Pericles.

QVotiescunque verba facturus in concionem prodiret, optabat vt sibi nullum eiusmodi verbum excideret quod populum exasperare atque irritare posset, aut quod illi contrarium esset, aut cum ipsius voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quàm præmeditatus Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Ælia. lib. 4. de Var. hist.

Plato.

Polus sophista reperisse dicitur quasdā orationis delitias, veluti contraria inter se reddita, membra comparia, similiter desinentia, quibus immodicè putatur vsus. His ornamen-

tis

tis cùm ſe iactaret inſolentius. Plato ſic hominem taxauit : ὦ πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατά σε : id eſt, O Pole,vt te tuo alloquar modo. Polus Græcè ſonat pullum equinum : ipſo itaque ſtatim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus eſt & ὁμοιόπτωτον, Πῶλέ σε κατά σε. Laert.lib.3.

Nicoſtratus.

Zeuxis pictor inſignis cùm Helenam pinxiſſet, Nicoſtratus, pictor ſtupefactus imaginem intuebatur,ſic vt manifeſtum eſſet, eum picturam admirari. Accedens itaque quidam, rogabat, quidnam tantum artem admiraretur? At ille, Non, inquit, id me rogares, ſi meos oculos haberes. Ego verò idem de oratione dixerim, niſi qui eruditas habeat aures, non ſano iudicabit iudicio. Ælian.lib.14.de Varia hiſto.

Demonax.

Phauorini dictionem vt nimium compoſitam, ac mulieri congruentiorẽ quàm philoſopho, ſolebat dicteriis inceſſere. Id indignè ferens Phauorinus, adiit Cynicum,percontans quis eſſet ille à quo derideretur? Homo,inquit, cuius auribus difficile eſt imponere.Philoſophum,vt veſtis neglectior,ita & oratio decet inaffectata.Eraſ.lib.8.apoph.

Antigonus.

Quendam rhetorem audiens ita loquentem,Hora nimium iaculatrix audiens, regionem herbis defectam reddidit: Non defines, inquit, mecum vt cum turba agere? Offenſus eſt rex oratione putida, cuiuſmodi verborum apparatu ſolent ſe venditare nugatores apud imperitã multitudinẽ.At idem apud regem facere, erat nimicæ impudentiæ. Plut.in apo.

Cicero.

Cùm M.Lepidus in ſenatu dixiſſet, Patribus conſcriptis, ne dicam circumſcriptis : Ego, inquit Cicero, non tanti feciſſem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus ſchema vocum ſimiliter deſinentiũ, quod rhetores ὁμοιόπτωτον,vocant. At ſatius erat ſchema perdere, quàm ſenatum offendere. Quanquam in his verbis nõ tantùm eſt ὁμοιόπτωτον, verum etiam προσονομασία ſchema priore iucundius. Eraſ. lib.4.apophtheg.

Auguſtus Cæſ.

Mecœnas, vir aliàs laudatus, in ſtylo laſciuiebat, verbis affectatis & compoſitioni inſolenti frequenter indulgens: Auguſtus contrà, verbũ inſolens quaſi ſcopulum fugiendum eſſe dicebat. Ad alios itaque ſcribẽs, ſtylo ſimplici conſueuit vti: Mecœnati verò,quem familiariter amabat, ſcribens, Mecœnatem imitari ſolebat:adeò vt in quadam epiſtola,multa liberius ac diſſolutius iocatus, hanc adiecerit clauſulam : Vale mel gentium, ebur ex Etruria, laſer Aretinum,adamas Supernas.Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragda, iaſpis ſingulorum, berille Porſennæ, carbunculũ habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mæcharum. Sic irriſit parum viriles amici in ſcribendo delicias. Eiuſdem cincinnos iocis exagitare cõſueuit ,voces ac ſentẽtias ineptas fœtores appellare ſolitus. Sermonẽ amabat purũ & elegantẽ, qui ſententiã quàm apertiſſimè declararet.Nec Tiberio pepercit interdũ reconditas & exoletas voces aucupanti.M.Antonium increpabat, velut ea ſcribentem, quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingeniũ collaudans, hoc adiecit:Sed opus eſt dare te operam,ne moleſtè loquaris. Eraſ.lib.4. apoph.ex Suetonio.

Pacatus.

Oſcus rhetor cùm eloquẽtiſſimus eſſet, illius tamen orationẽ nil aliud vitiabat, quàm affectatio: nihil enim ſine ſchemate dixit vnquam. Ideóque cùm Pacatus rhetor Maſſiliæ ei obuiam factus eſſet: Poteram, inquit, dicere, Aue Oſce. Affectatorem affectata ſalutauit oratione. vſus enim eſt ironica occupatione, præter omnem neceſſitatem, vt irrideret hominem ſemper affectatè loquentem. Eraſ. Rot. lib. 8. apoph.

De oratione incompoſita.

Themiſtocles.

POſtquam Themiſtocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulſus, ad Perſarum regem confugiſſet, admiſſus, iuſſus eſt dicere. At ille reſpondit, orationem ſimilem eſſe pictuiratis ſtragulis. nam quemadmodum, inquit, illæ dum extenduntur, oſtendunt imagines: dum contrahun tur, celant eaſdem, & abolent: itidem fit in oratione. Plut. in Græc. apoph.

Antiochus.

Hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros eſſe ſenem, inter ſenes puerum: ſiue ob valetudinem ante tempus imbecillem, ſiue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant, illius verba planè, iuxta Homerũ eſſe πτερόεντα, quòd ea veluti pennas abiiceret. Philoſtratus in Sophiſt. & Volat. lib. 15. Vrbanorum com.

Iulius Florus.

Quum aliquando adoleſcentem triſtem eundémque ſcholaſticum vidiſſet, interrogauit: Quæ cauſa frontis eſſet tã deductę? Quia triduò, inquit adoleſcens, materiæ ad ſcribendum deſtinatæ non inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quàm potes? Ita res ſe habet. Curandum eſt, vt quàm optime dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus eſt ſtudio, non indignatione. Quintil. lib. 12. cap. 3.

Porcius Latro.

Latro Porcius, cuius ingenium ſupra modũ miratur Seneca (fuit enim illi condiſcipulus) cùm Maxillus rhetor exilitatem orationis ſuæ imputaret controuerſię, diceréatque, Neceſſe eſt me per ſpinoſum locum ambulantem, ſuſpenſos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habent. Eraſ. Rot. libr. 8. apophtheg.

Catulus.

Quum orator, quidam malus, qui in epilogo ſe putabat mouiſſe miſericordiam, poſtquàm aſſedit, rogaret Catulũ, Videretúrne mouiſſe miſericordiam? Ac magnam quidem, inquit: Neminem enim eſſe puto tam durum, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit. Cicero lib. 2. de oratore. Eraſ. lib. 6. apoph.

De oratione inepta.

C. Iulius.

CVrtio orator, præterquàm quòd in cogitando eſſet tardus, in inſtruendo diſſipatus, parúmq; rerum propoſitarum meminiſſet, in vtraque etiam parte toto corpore vacillabat in oratione. In hunc vrbanè C. Iulius iocatus eſt: quæſiuit enim, quis loqueretur è lintre? Cicero de Claris oratoribus.

Fl. Virginius.

Vrbanè antiſophiſtam quendam ſuum

ſuum interrogauit, Quot millia paſſuum declamaſſet? Taxans eum, quòd in declamando diſcurreret, nimiumque crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: cùm M. Tullius oratori non concedat procurſiones, niſi raras, moderatas ac breues. Eandem ob cauſam Sura Manilius Domitio Afro dictus eſt non agere, ſed ſatagere. Vtrumque refert Fabius, capit. de Pronuntiatione.

Caßius Seuerus.

Salſum eſt illud Caſſij Seueri, qui aduerſus patronos immodicè diſcurrentes, vt interdum ſe proriperent in aliena tribunalia, popoſcit lineam, alludens ad certamina curſus, in quibus vna linea deſignabat vnde curſus inciperet, altera vbi deſineret. Idē accommodari poteſt in eos, qui digreſſionibus immodicis diuertunt ab inſtituto. Eraſ. lib. 8. apoph.

De oratione aliena.

Antigonus.

ADoleſcens quidam Anaximenis rhetoris diſcipulus, orationem à præceptore meditatam, & à ſe recitandam, ſubornatus coram Antigono habebat, quúmque is inter audiendum quiddam ſcire cupiens ſciſcitaretur, móxque adoleſcens reticuiſſet, Quid ais, inquit Antigonus: num iſta tibi ſunt in tabulis deſcripta? Quod ille in adoleſcente iudicauit abſurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt ſenes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto ſex menſibus elaboratam ediſcant, eámque pſittacorum more reddant. Nec rarò fit, vt nemine etiam interpellāte, excidant, cunctíſque ridiculi ſint. Plutarch. in reg. apophtheg.

Aeſchines.

Cùm propter ignominiam iudicij ceſſiſſet Athenis, & ſe Rhodum contuliſſet, rogatus à Rhodiis fertur legiſſe orationem illam egregiam, quam in Cteſiphontem contra Demoſthenem dixerat, qua perlecta, petitum eſt ab eo poſtridie, vt legeret illam etiam, quæ erat contrà à Demoſthene pro Cteſiphonte edita: quam cùm ſuauiſſima & maxima voce legiſſet, admirantibus omnibus: Quanto, inquit, magis admiraremini, ſi audiſſetis ipſum? Quo ſatis indicauit, quantum eſſet in actione ſitum: cùm orationem eandem aliam eſſe putarent, authore mutato. Cic. lib. 3. de Orat.

De oratione extemporanea.

Pericles.

AD perorandum à populo ſæpe laceſſitus, negauit: quia imparatum ſe eſſe diceret. Plut.

Chryſippus.

Dicere ſolebat, cogitationem orationis eſſe fontem. Nihil autē aliud hoc dicto voluiſſe videtur, quàm negotium omne prius probè examinandum eſſe de quo dicturus es, & tum demū orationem neruis omnibus abſolutam ſtruere te poſſe. Stob. ſer. de Prudentia.

Demoſthenes.

Epicli opprobranti, quòd ſemper dicturus meditaretur: Erubeſcerem, inquit, optimo iure, ſi tantæ multitudini conſulens, dicerem ex tempore. Quod alij præclarum eſſe ducunt, ſubitò ex imparato dicere, id

vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum postridie concionem ad populum habiturus esset, totam noctem præcedentem vigilabat: scilicet ad meditandum & ediscendum, quæ dicturus erat. Hanc igitur ob causam Pythias torquebat in ipsum scomma, sententias eius ellychnia redolere dicens. Ex Æliano recitat. Stob. serm. 27.

Demades.

Iocari solebat in Demosthenem, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse verò & scriberet, taxans eum, quòd nunquam nisi de scripto diceret, tum esset ὑδροπότης. Contra Demades, vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione.

De orationis habitu, pro re & tempore variando.

Socrates.

Lysias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset: Præclara, inquit, & elegans est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit, ac pulcher, qui tamen alicui non conueniat? Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quæ suo loco suísque personis conuenit. Cicer. lib. 1. de Orat.

Agesilaus.

Apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam rhetorem laudasset, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret, Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitrarer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus, cum demum bene dicere, cuius oratio rebus conuenit, ex quibus orationis qualitas potius quàm ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cùm Greci nollent rescindere pacta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios quàm Macedones: Ouis, inquit, semper eandem edit vocem: cæterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decreuit confecerit. Hoc dicto significās, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox sit, quàm homo. Hoc apophthegma videri possit indignum Lacone, nisi pòst integritas eius gentis, barbarorū commercio degenerasset. Dicti potest honestus aliquis vsus esse: veluti si quis admoneat, pro tempore, próque re nata variandum esse sermonis habitum. Est vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius: est vbi magnificentius, est vbi submissius: est vbi iucundius, est vbi durius: id si fiat citra perfidiam, prudentia est, porrò ouilli mores dicuntur hominum stupidorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Græcorum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon.

De oratoribus.

Diogenes.

ORatores carpebat, quòd studerent iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laert. lib. 6. Erasm. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turbæ ministros, quòd ad gratiam loqui cogerentur, & seruiliter adulari stolidæ multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ pustulas, ἐξανθήματα, qualia nonnullis progerminant in naso, vultúque, ex bile. Laer. lib. 6.

Idem.

In caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cùm ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi? atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit, oratores nihil aliud esse, quàm mancipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

Oratores ac cæteros omnia ad gloriam facientes appellabat τρισανθρώπους, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus: ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem immanissimam, ac populari multitudini, multorum capitum belluæ, seruirent seruitutem. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit: Dum plus olei quàm vini absumerem. Ex Diomede. Meminit etiam Bruson. lib. 4. cap. 31.

Idem.

Phocion Atheniensis breui oratione vtebatur, cæterùm grauissima, quem cùm surgentem vidisset Demosthenes: Ecce, inquit, meæ orationis culter surgit. Plut.

Pyrrhus.

Dicere solebat, plures vrbes suo imperio additas oratione Cyneæ oratoris ac legati, quàm suis armis. Val. Max. & Brus. lib. 4. cap. 31.

Vide apoph. de Eloquentia.

De ordine.

Attilius.

DIcere solebat, sic adolescentes in foro auspicari à causis centumuiralibus, vt pueri solēt in scholis ab Homero, quod vtrunque sit maximum: cùm oporteat paulatim per gradus ad id quod summum est peruenire. Plin. ad Maximum.

De ornatu.

Crates.

*DIcebat ornamentum esse id quod ornat. Ornat autē, quod honestiorem mulierem facit: talem verò præstat non aurum, non smaragdus, non coccus, sed quæcunque grauitatis, moderationis & pudoris specimen adhibent. Stob. serm. 72.

Hyperides.

* Domi, inquit, coram viro liceat vxori ornare se vt libet: ornamenta autē quæ sumit egressura domū non

ad maritum, ſed ad alios ſpectant. Stob.eod.ſerm.

Democritus.

* Sermo parcus mulierem ornat, & ipſius ornamenti parcitas (inquit) ei decora eſt. Ibid.

Theophraſtus.

* Mulier, inquit, nec alios videre, nec ipſa videri debet, præſertim quæ eleganter ornata fuerit. vtrunque enim ad res inhoneſtas incitamentum eſt. Ibid.

Diogenes.

* Ad quendam iuuenem ſupra modum ſeſe ornantem: ſi quidem, inquit, ob viros, infelix es: ſin ob mulieres iniurius. Stob.ſerm.78.

De oſculo.

Maximinus imp.

NVnquam ad oſcula pedũ quenquam admiſit, dicens: Dij prohibeant, vt quiſquam ingeniorũ pedibus meis oſcula figat. Et vbi ſunt interim, qui non ſolùm ingenuos, verùm etiam ſummos monarchas ad oſcula non pedum, ſed calceorum, non dicam admittunt, ſed inuitant, & quodammodo cogunt? Hæc Eraſ. Rot.lib.6.apoph.ex Capitolino.

De oſtentatione.

Ariſtippus.

QVendam ſibi vehementer placentem de natandi peritia non tulit Ariſtippus: Et non te pudet, inquit, tam inſolenter his de rebus iactare te, quæ delphinum ſunt propria? Lepidius erat ſi dixiſſet, ranarum. Decet hominem gloriari ſuper his quæ ſunt hominis propria. Nihil autẽ magis conuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator eſt, quin à delphinis ſuperetur. Laert.lib.2.cap.8.

Idem.

Suprà de Ebrietate & vinolentia.

Antalcidas.

Cùm Athenienſis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit Antalcidas, nihil mali à vobis didicimus. Senſit, artes quibus ſe iactabãt Athenienſes, magis ad oſtentationem, orium ac voluptatem eſſe accommodas, quàm ad rempubl.gubernandam, ad quod nulla diſciplina deerat Lacedæmoniis. Plut.in Lacon.

Auguſtus Cæſ.

Miles quidam in expeditione ſaxo percuſſus, notabilique in fronte cicatrice deformatus, quoniam honeſto vulnere erat inſignis, immodicè ſua facta iactabat: eius inſolentiam Auguſtus leniter caſtigauit, At tu, inquit, caue ne quando fugiens poſt te reſpexeris. Subindicans, fieri poſſe, vt vulnus de quo nimium ſe venditabat, non in prælio, ſed in fuga accepiſſet. Macrob.2.Satur.Eraſ. lib.4.apoph.

Ludouicus XII.Gall.rex.

* Audiens Bearnenſes & Pictones quoſdam, ignauos & imbelles homines, de nobilitate ſua, cum aliis verè nobilibus, gloriari: atqui (ait) decem iſtiuſmodi nobilibus, vnicus enſis ſatis ſuperque fuerit. Annal. Franciæ.

De oſtentis.

M.Cato.

QVidam manè ſurgens, reperit caligas à ſoricibus arroſas, hoc oſten-

ostento turbatus, consuluit Catonẽ, quid mali portenderetur? Ille verò: Non est, inquit, ostẽtum, quòd sorices arroserunt caligas: sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum. Plutar.

Sylla.

Carens rebus necessariis, quum cogeretur etiam diis dicata tangere, Caphim amicum Delphos miserat, vt pecunias ac donaria ad se perferret. Quibusdam verò dicentibus, intra templum auditum citharæ sonitum: quod ostentum interpretabantur, quasi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perscripsit Syllæ, cui facetè rescripsit Sylla, Quin tu potius interpretaris istud esse signum gaudentis & exultantis Dei, potius quàm indignantis? Itaque perinde vt Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. Plutar.

Vespasianus.

Vespasianus quum Cæsareum mausoleum repentè patuisset, tum stella crinita apparuisset, aliis interpretantibus, Cæsaris interitum portendi: ille facetè interpretatus est, prius ostentum ad Iuliam Caluinam pertinere, quòd ea esset de gente Augusti, posterius ad Parthorum, siue vt Aurelius Victor tradit, Persarum regem qui capillatus esset. Suetonius.

DE PACE.

Crœsus.

A Cyro captus, hoc argumento pacem bello prætulit, quòd pacis tempore filij sepelirent patres: in bello contrà, patres sepelirent liberos. Eras. lib. 6. apoph.

Epaminondas.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, suasit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui otij nomine eos ad seruitutem vocas. Pax enim bello paratur: nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi. Plut.

Pomponius Atticus.

In funere matris, quam extulit nonagenariam, ipse natus annos sexagintaseptem, gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam redisset, nunquam cum sorore fuisset in simultate, quàm propè æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Plus autem est: non redisse in gratiam, quàm non fuisse in simultate. Matrem nunquam offenderat: inter ipsum & sororem, etiam siquid incidit offensarũ, nunquam exierunt in simultatem: quæ tamen inter fratres & sorores frequenter acerrimæ solent existere. Eras. lib. 6. apoph.

Probus imp.

Dixisse fertur, Breui milites necessarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus esset exercitu. Hanc mentem vtinam Deus immittat omnibus nostri seculi principibus. Flauius Vopiscus.

Philo.

* De pace, huius scitè dicta sunt hæc. Pax vel cum magno damno coniuncta vtilior bello. Ex recta præfectorum administratione nascitur. Maximum bonum est, & diuinum: quòd nullus mortalium præstare potest. Anton. serm. de caritate & pace.

Antoninus Pius.

Adamabat illam Scipionis celebratiſſimam ſententiam, ſubinde dicens, Se malle vnum ſeruare ciuem, quàm mille hoſtes occidere: Panem videlicet bello præferens: & in ipſo bello ſentiens hanc oportere primam eſſe ducis curam, vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. Iulius Capitolinus.

Otho imp.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium ſtrage tuendum, ſtatuerat ſpõte mori, & amicis ac militibus hortantibus, ne tam citò de belli euentu deſperaret: negauit ſibi ſuam vitam eſſe tanti, vt hac de cauſa bellum ciuile naſceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eóque trigintatres annos nato? Eraſmus Rot. lib. 8. apoph.

Alphonſus.

Ludouico Podio (quo propter eius ſingularem diligẽtiam ad fidem, perpetuo ferè oratore in Italia vſus eſt) renuntiante, pro pace, quam Venetis & Florentinis daturus eſſet, plus quàm ducenta millia aureorum extorqueri poſſe, reſpondit, Pacem dare ſe, non vendere ſolitum eſſe. Panormitan. .libr. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

Quum eſſet Valentiæ, appulerunt eò loci Caroli Francorum regis legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicitus eſſet, contra ſe bellum aliquod ſuſcitaret (quã maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonſus captato tempore & occaſione, cum armis laceſſeret, propterea quòd ius aut titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonenſis, quàm incolæ ſua lingua Occitanam vocant) reſpondit rex: Et ſi certò ſcio, plures Narbõnenſis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnum pertinere, quas Carolus rex iampridem occupatas detineat; nihilominus tamen hoc tempore, quo illum intelligo bello ſuperatum, & à Britannis protritum eſſe, nequaquam me arma contra profligatum regem ſumpturum eſſe vobis affirmo: neque eo animo eſſe, vt quod maiores mei in Caroli proſperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate. Anton. Panor. de rebus geſt. Alphonſi, & Æn. Syluius de eius dictis.

Vide apopht. de Concordia.

De pallore.

Diogenes.

PHyſicus quidam cùm Diogenem interrogaſſet, quam ob cauſam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet ſibi inſidiantes. Laër. lib. 6.

M. Cato.

Non probabat adoleſcentes, qui caſtigati palleſcerent: ſicut enim rubedo bonum in adoleſcente ſignum eſt, ſic pallor peſſimum. Plut. in Ro. apoph.

De Paraſitis.

Vide apopht. de Adulatione, & aſſentatione.

De Parentum amore in filios.

Socrates.

FOrtè cum Lamproclo filiolo pueriliter ludens ab Alcibiade deprehen-

prehensus & vehementer derisus est. At ipse: Non est, inquit, vt me parentem cum filio ludentem rideas immoderatius, qui ignoras parentum in filios affectum. tacebis itaque, donec & ipse liberos genueris, similia tentaturus, & fortasse magis puerilia. Æl. lib. 12. de Var. hist.

Agesilaus.

Quum miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id cùm fortè vidisset ex amicis quidam, rogabat, ne cui diceret quod videret priusquam ipse quoque liberorum parens esset factus. Festiuè subindicans, eum lusum non esse leuitatis, sed pietatis: nec hoc quod agebat videri posse ineptum ei, qui modò expertus esset, quam ingens sit affectus charitatis parentum erga filios. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. & Ælianus libr. 12. de Varia histor. Simile cum superiore Socrati attributo.

Anacharsis.

* Interrogatus qua de causa operam non daret proli, respondit, quia nimis amaturus essem liberos. Stob.

Socrates.

* Frequenter ad suos discipulos conuersus dicebat, eos qui filiis de multis opibus prospiciunt, vt autem boni & egregij euadant negligunt, simile quid agere equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat imperitos. Nam equi laus non in corpulentia, sed in audacia peritiaque bellica sita est. Eodem modo (inquit) peccant illi, qui filiis multos agros comparant, ipsosmet verò negligunt. Possessiones enim magni precij æstimationem habebunt, ipsi autem viles erunt: cùm contrà oporteret custodientem re possessa preciosiorem esse. Itaque si quis filium suum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est, &c. Xenoph. Hæc scitè dicta ostendunt qualis parentum amor erga liberos esse debeat.

Epictetus.

* Liberos doctiores quàm ditiores relinquendos esse dicebat. In Enchirid.

Isocrates.

* Liberis pudorem magis quàm aurum consulebat esse relinquendum. In admomtionibus ethicis.

Demetrius.

Cùm Erasistratus Demetrio Antiochi filij mentem qua mori destinarat indicasset simulque fassus esset, huius affectionis causam esse amorem: Demetrius, qui adolescentẽ vnicè adamabat, per omnia multis cum lachrymis cœpit obtestari, vt illius incolumitati consuleretur. cũ Erasistratus addidisset, immedicabile malum esse, quod in ipsius vxorem deperiret, hoc audito, Demetrius multo vehementius cœpit obtestari, vt ob salutem filij cederet illi suam coniugem. Ista inquit, ô pater: tibi facilè dicuntur: sed aliud diceres si tuam coniugem Stratonicem adamaret. Hic cùm rex deos cõprecaretur, vt liceret amorem filij commutare, & à medici coniuge in suam transferre, nihil se non facturum, si modò liceret seruare filiũ: Erasistratus patris dextram amplexus, Nihil est (inquit) ô rex, in quo iam Erasistrato indigeas. Etenim cùm & pater sis & maritus

& rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meã, sed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Post hæc Demetrius edixit, vt Antiochus rex, Stratonice, quàm filio cessit, regina nominaretur. Plu.

Cesetius.

Cesetius eques Ro. cùm à Cæsare filium abdicare iuberetur, quòd is tribunus pl. cum Marulo collega ei inuidiam mouisset regni affectati: Citius, inquit: Cæsar, tu mihi omnes filios meos accipies, quàm ego ex his vnum domo expellam mea. Eras. li. 6. apoph.

De parentum seueritate in filios.

Damatria.

QVuum accepisset filium ita se gerere in bello, vt tali matre videretur indignus, domum redeuntẽ interemit. maluit filium habere mortuum quàm bello inutilem. Qua de re hoc fertur epigramma:

Transgressum leges mater Damatria natum.

Ipsa lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem: vtile tamen exemplũ est, ad exprobrandam vulgò matrũ nimiam in liberos indulgentiã, quæ ob hoc ipsum sæpe impotentius amant eos, quòd sint nequitia corruptissimi. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleucia.

Chij exules cùm Spartam venissent, multis modis Pædaratum incusabant. Eos Teleucia mater cùm vocasset ad se, explorans ea quæ in filio reprehensione digna essent, scripsit hunc ad modum filio, vt aut ignominiam omnem ablueret, aut in patriã incolumis non veniret. Ibidem.

Anonyma.

Filio iniuriarũ postulato: Aut crimine (inquit) fili, aut vita teipsum libera. Mater in filium seuerior, quàm iudex: quæ extinctũ mallebat, quàm cum ignominia viuum. Ibidem.

Alia.

Lacæna quædam filium, qui in acie loco cesserat domum reuertentem occidit: noluit enim alere filium, qui in bello cæteris ignauiæ exemplum esset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Quum accepisset quòd filius peregrè agens, inhonestè se gereret, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: hunc tollito, aut non esto. Plut. in apoph. Lacænarum.

Tennes.

* Is rex Tenediorũ cùm legem promulgasset, vt si quis adulterũ deprehẽdisset, securi trucidaret, intellexit mox filiũ in hanc legẽ peccasse. Vnde cũ rogaretur quid faciendũ esset? Lege vtendũ, inquit: securi percutiatur. Paus. li. 10. Eras. in adagio. Tenedia bipennis. De eadẽ seueritate Zaleuci Locrensis erga filiũ ob adulteriũ altero oculo priuatũ. vide Ciceronẽ li. 2. de legib. Sto. ser. 42. Æliã. var. hist. lib. 2. Valer. Max. li. 6. cap. 5.

Socrates.

* Obiurgationem à patre factam, suaue medicamentum esse dicebat: plus enim inquit prodest quàm mordet. Stobæus.

Idem.

* Ab vxore reprehensus quod filiũ immorigerum & inutilem non admitteret, & cùm illa subiecisset, atqui ex te est: in terram despuens, & hoc subiecit, ex me est, at nõ vtile. Max. ser. de honore parentum.

Dionysius philos.

* Ridiculum esse dicebat, eum qui suis parceret alienos liberos castigare velle. Anton. serm. de parentibus liberorum educationem neglectim curantibus.

L. Iunius Brutus.

* Filios suos tyrannidi fauentes, comprehensos, ipsemet pro tribunali sedens interrogauit, dicens, Quid vos ad crimina hæc. Vbi ter interrogati nihil responderunt, tum ad lictores conuerso vultu: Iam reliquæ, inquit, vestræ partes sunt. Eorũ deinde supplicia fixis oculis est intuitus. Exuit patrem, vt consulem ageret: orbúsque viuere quàm publicæ vindictæ deesse maluit. Liu. lib. 2. Valer. Max. lib. 5. cap. 8.

M. Scaurus.

* Audiens filium cum aliis ab hostium exercitu fugatis vrbem repetere, misit qui dicerent libentius se in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum. Itaque, si quid modò reliquum in pectore verecundiæ superesset, conspectum degener irati patris vitaret. Filius audito nuncio seipsum interfecit. Valer. Max. Ibidem.

Manlius Torquatus.

Cùm è Macedonia venissent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à senatu petiit, ne quid ea de re statuerẽt, priusquam ipse causam cognouisset. Cùm senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solúsque vtrique parti per totum biduum vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam: Quum Syllanũ filium pecunias à sociis accepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinúsque è conspectu meo abire iubeo. Erasm. Rot. lib. 6. apopht. ex Valer. Max. lib. 5. cap. 8.

A. Fuluius.

Filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractũ occidit, dicens: Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Erasm. lib. 6. apoph. ex eodem.

Augustus Cæs.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

De Parentum obscuritate, vide apoph. de Ignobilitate.

De parentibus piè colendis, vide suprà de Filiorum pietate in parentes.

Par pari relatum.

Socrates.

Socrates cùm in quẽdam amicum vehemẽtius esset inuectus: Nónne præstabat, inquit Plato, ô Socrates, priuatim te hominem monuisse? Et Socrates: Et tu nõ fecisses melius, si priuatim seorsúmque monuisses? Brus. lib. 5. cap. 16.

Diogenes.

Midia cùm impacto Diogeni colapho dixisset, tria millia tibi in mensa sunt posita, per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mensa sunt posita. Laërt. lib. 6. cap. 2. Brus. lib. 5. cap. 16.

Dion.

Exul, cùm Pteodoti Megarensis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob negotiorum

rum magnitudinem ęgrè quenquam admittere, amicis ob id indignantibus, dixit: Quid hunc incusamus? Nónne & ipsi, cum Syracusis essemus, eadem faciebamus? Erasm. lib. 5. apopht.

Agathocles.

Suprà de Lepidè dictis.

Apollonius.

Medorum rex cùm ad Brachmanas philosophos Indos accessisset, essétque ibi Apollonius Tyanęus, pręter cætera inepta, quæ rex dixerat, dixit etiam Apollonio: De me dic quæso, qualis apud Græcos est sermo? Idem, inquit Apollonius, qui apud vos de Græcis habetur. Nulla igitur, inquit rex, apud Græcos mentione sum dignus? At ego, inquit Apollonius, de te nuncium feram, vt in Olympiis te coronent. Bruso. lib. 5. cap. 16.

Hircanus.

Ptolemæo cœnante, cum vnà cœnaret Hircanus Iosippi filius, missus à patre ad congratulandum Ptolemæo, ob filij natiuitatem, proiicientibus omnibus de industria conuiuis ossa ante illius pedes, Triphon scurra: Rex, inquit, omnia Hircano anteposita ossa sunt. Ex quibus cõiicere, patrem eius omnem Syriam denudasse. Ridente rege, & interrogante Hircanum, Cur tot ossa ante se haberet? respondit: Canes semper ossa cũ carnibus deuorãt: homines verò carnes comedũt, ossa iaciũt. Ibid.

Dionysius sen.

Egregium quendam citharœdum magnificis promissis ad se pellexit, iubens vt quàm optimè caneret. Nã quo diutius caneret, hoc plus laturum præmij. Cũ ille per dies aliquot accuratè cecinisset, nec quicquã daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tũ Dionysius asseuerabat, se mercedẽ quam pollicitus fuerat, bona fide soluisse. Quî, inquit ille, ne nũmus quidẽ mihi datus est. At dedi, inquit Dionysius, voluptatem pro voluptate. Neque enim ego te minus delectaui spe, quàm tu me cantu. Erasm. Rot. lib. 5. apoph.

Pyrrhus.

Cùm Pyrrhus rex falsas aduentus sui causas prætexens, Laconiam inuasisset, diripuisétque, Lacedæmoniarũ legatis expostulantibus, quòd non indicto bello Laconiam inuasisset: Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi estis, prius aliis denuntiatis. Plut. in vita Pyrrhi.

Antigonus.

Demetrius, cùm bello nauali Ptolemæum vicisset, misit ad patrẽ Antigonum quendam Aristodemũ Milesium, ad nuntium referendum, qui relicta in anchoris naue, scapha in portum delatus, multis quid noui afferret rogantibus, semper non sine magna Antigoni solicitudine conticuit. Ingressus regiam, porrigénsque Antigono dexteram, alta voce inclamauit: Salue rex Antigone, pugna nauali regẽ vicimus Ptolemæum, Cyprúmque tenemus. Exhilaratus Antigonus: Et tu per Iouem, inquit, salue: sic enim nos torquere voluisti Milesie. Par profectò referam pari: serò enim præmio donaberis. Plut.

Cotys.

Ei qui dono miserat pardalim, vicissim dono misit leonem: malã bestiam æquè mala repensans. Plutarc. in apopht. reg.

Scip. Nasica.

Cùm ad poetam Ennium venisset, eíque ab ostio quærẽti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit, illam hoc domini iussu di-

ſu dicere, & illum intus eſſe. Ac tum quidem diſſimulans abiit. At paucis pòſt diebus, cùm ad Naſicam veniſſet Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipſe Naſica, ſe domi non eſſe. Tum Ennius: Quid? ego, inquit, non agnoſco vocem tuam? Hîc Naſica, Næ tu es impudens: ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipſi? Eraſm. lib. 6. apopht. ex Cic. 2. de Oratore.

M. Pinarius.

Cùm legem ferret annalem, diſſuaſor & interceſſor Seruilius, Dic mihi, inquit, Pinari, Num, ſi contrà dixero, mihi maledicturus es, vt cæteris feciſti? Facetè Pinarius: vt ſementem feceris, ita quoque metes, inquit. Bruſ. lib. 3. cap. 16.

Laberius.

Cùm à Cęſare in ſenatu aſcitus eſſet, nec à Cicerone ad conſeſſum reciperetur, qui dicebat, Reciperem te niſi anguſtè ſederemus, reſpondit Laberius: Atqui ſolebas duabus ſellis ſedere, obiiciens Ciceroni, parum firmam in rebus fidem & integritatem. Sed id quòd Cicero dixit, Niſi anguſtè ſederemus, ſcomma fuit in Cæſarem, qui in ſenatũ paſſim multos admittebat, vt quatuordecim gradus non caperent. Bruſo. lib. 5. cap. 16. ex Plutarch.

Diogenes grammaticus.

Cùm ſabbati diebus Rhodi diſputaret, Tiberium venientem vt ſe extra ordinem audiret, non admiſit, & per ſeruulum ſuum in ſeptimum diem vt differret admonuit. Sed hũc poſtea Romam profectum, ante fores ſalutandi eius cauſa aſtantem, nihil amplius quàm vt poſt ſeptimum annum rediret admonuit, Bruſo. lib. 3. cap. 16.

De parricidio.

Solon.

* INterrogatus, cur nullas pœnas aduerſus eos qui patres verberaſſent conſtituiſſet? reſpõdit, Quoniam nullos tales exituros exiſtimabam. Anton. ſerm. de liberis parentes honorantibus.

Beſſus.

* Is necauerat patrẽ. Quod cùm diu clam fuiſſet, poſt cœnas apud extraneos milites, hirundinum nidum lancea fodit: eóq; deiecto, pullos occidit. Cùm dicerent autem qui aderant, Quæ (malum) res te mouit vt in auiculas facinus tam dirum ederes? Nónne iam pridem hæ, inquit, falſo teſtimonio ſuo, quaſi parentem interfecerim, infamem me faciunt? Re ad magiſtratum delata, ac facinore deprehenſo, Beſſus ſupplicia pependit. Plut. de ſera Numinis vindicta.

Papinianus.

Baſſianus Cæſar cùm magna laboraret inuidia, quòd fratrem occidendum curaſſet, eóque Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam ſummę apud Romanos authoritatis, negotium dediſſet, vt hoc facinus apud ſenatũ defenderet: reſpondit Papinianus, Multo facilius eſt parricidiũ perpetrare, quàm defendere. Eraſ. Rot. lib. 8. apopht.

De parſimonia.

Socrates.

AEſchinem, qui premebatur inopia, ſolebat admonere, vt à ſeipſo ſumeret mutuum, ſiue vſuram, παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addit modũ, ſibiipſi ſubtrahendo cibaria, iuxta illud. Magnum vectigal parſimo-

nia. Expeditissima ratio est augendum censum, detrahere sumptibus. Erasm.3.apoph.

Democritus.

* Qui parci præter modum sunt, instar apicularum, inquit, operantur, tanquam perpetuò victuri. Stob.

Idem.

* Parsimoniam & esuriem bonam esse dicebat: suo autem tempore, sumptus etiam. Porrò (inquit) vir bonus hæc discernet. Stob.

Idem.

* Stolidos parcorũ filios, vbi quid à patria illa consuetudine tenaci & exquisita deciderint, perire dicebat: non secus quàm qui inter gladios saltant, si vel semel aberrauerint in vnico gladio, vbi pedibus niti debebant, intereunt. Stob. serm.16.

Idem.

* Vitam nimis parcam & sine festiuitatibus, longã viam sine diuersoriis esse dicebat. Eod. serm.

Diogenes.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

Theocritus.

Multos diuites non dominos rerum suarũ, sed tutores esse dicebat. Tales autem sunt, qui cùm amplissimas opes possidẽt, ad vsum vitæ nequaquam conferunt. Stob. serm.16.

Stratonicus.

Stratonicus musicus interrogatus, quinam essent in Pamphilia miserrimi? Phaselitæ, inquit: sed addebat, in toto orbe miserrimos esse Sidetas. Vtraque gens est in Pamphylia. Phaselitarum sordes prouerbio notatæ sunt, Phaselitarum sacrificium: quòd salsis pisciculis sacrificarent diis Miseros dixit parcos.

Alcamenes.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Alexander.

Cùm hyeme frigidóque cœlo apud amicum quendam conuiuio exciperetur, viderétque foculum exiguum, & ignis pusillum: Aut ligna, inquit, inferte, aut thus. Subnotans, conuiuatorem lignis suis parcere, perinde quasi thus essent. simul satis esse ignis ad faciendum suffitum diis, at parum ad depellendum frigus. Plutarch.

Bithis parasitus.

Quum Lysimachus rex vesti ipsius curasset affigendum scorpium ligneum, aut (vt Plutarchus ait) rubetam, pulchrè assimulatum vero, perturbatus resiliit. Ridentibus omnibus, vbi dolum sensit: Et ego, inquit, te vicissim terrebo rex. Quum ille dixisset, Fac: Da mihi, inquit, talentum. exprobrans regi sordes & parsimoniam. Erasm. lib.6.apoph.

Gnathæna.

Quum quidam vini paulum infudisset in psycterium (id est vasculi genus refrigerando vino paratum) dicerétque, hoc vinum sedecim annorum est: Pusillum est, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipsum ascribitur Phrynæ. Eras. lib.6.apopht.

Anonymus.

Seruus quidam ab Hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugisset? Quoniam, inquit, quum adsint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum mustum, primæq; suauitatis vendere, ipse interim non bibens nisi subacidum ac vapescens. Erasm. lib.6.apoph.

Antiphon.

* Multos inueniri dicebat, qui præsentem vitam nõ viuunt, sed magno studio se parant, seu vitam quandam aliam victuri. Interea tempus ipsos deserit. Stob. serm.16.

Eusebius.

Eusebius philos.

* Virum inquit, qui magnas opes reconditas habuerit, nec aliã ob causam, quàm vt reponat, conquirentem, quo semper aliquid præsentibus addat, & si locupletem, nihil tamen neque sui, neque alterius vtilitatis gratia insumentem, nequaquam diuitem esse dixerim, sed custodem & alienis pecuniis comparandis natum, qui sæpenumero sibi labores creet, & res nihil ad se pertinentes augeat. Stob.eod.ser.

Idem.

* Vir cui magnæ sunt opes reconditæ, quibus pro suo arbitrio ad res necessarias vti non audeat, similis est ærario quæstori publicũ thesaurum suum esse persuaso. Quantum enim ad opinionem, ex æquo vterque diues est. Vsum verò diuitiarum, qui proprius est possidenti, non hic magis quàm ille habet. Eod.ser.

Anonymus.

Græculus quidam Cæsari Augusto descendenti à palatio, honorificum aliquod epigrãma porrigebat, remunerationem tanti principis expectans. Verùm cùm id sæpe frustra fecisset, nec destitutum videret Augustus epigramma bene Græcũ manu sua descripsit. & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensaturus. Græcus acceptum legit: ac non solùm voce, verùm etiam vultu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde sellam accedens qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenã manu, pauculos obolos protulit, & Cæsari obtulit, his verbis, non iuxta fortunã tuam Auguste: si plus haberem, plus darem. Erasm.libr.4. apoph.ex Suet.

De partis probè custodiendis.

Xenophon.

Xenophontis sentẽtia vulgò celebratur: Non tam graue esse bona non accipere, quàm acceptis priuari. Stob.ser.13.

Demosthenes.

Dicere solebat plurimos hominũ parare quidem diuitias bene consulendo, nihilq; contemnendo: sed non iisdem artibus ipsas conseruari posse. Stob.eod.ser.

Augustus Cæs.

Deridere solebat Alexandri Macedonis dictum, qui ad consodales suos frequenter dictitabat, nil sibi à Philippo patre relinqui quod ageret. Nec quidem immeritò derisit adolescentis stultitiam, qui non contentus erat regionibus à patre subactis, sed ipse quoque bello plures sibi parare studebat: ignorans præcipuam curam eò referendã esse, non vt multa possideamus, sed vt iã parta tueamur. Non minor enim (vt ille ait) virtus est, quàm quærere, parta tueri. Plut.in Rom.apoph.

De patientia doloris.

Bion.

Aiebat magnum malum esse, nõ posse ferre malum: absq; hoc enim nulli potest esse vita suauis. Laert.lib.4.cap.7.

Democritus.

*Dicebat, si quæ sunt perpetiẽda discere liceret & nõ perpeti, bonũ esset discere: sed si perpetienda sunt omnino, quid discere iuuat? perpeti enim necesse est. Ant.& Max.ser.de patiẽt.

Diogenes.

Adolescenti conquerenti, quòd à

multis turbaretur, Desine, inquit, & tu perturbationis indicia pre te ferre. Significãs nulla re melius improbitatem lędentiũ finiri, quã si qui læditur dolorẽ dissimulet. Etenim qui ob id incessunt hominẽ, vt illũ discrucient, desinent, si viderint illum nihil commoueri. Laert. lib. 6.

Anonymus.

Quidam cùm videret Diogenẽ cognomẽto canẽ in vehementi frigore statuã æreã amplectentẽ, rogauit nũ algeret? illo negante: Quid igitur, inquit Lacõ, magni facies? Philosophus, gloriæ mancipium, hoc ipsum existimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratũ, vt in rigore frigidæ statuæ complexum ferre posset absq; dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quã si quis in æstate simile quippiam amplecteretur, nullo suo incommodo. Plut. in Lacon.

Idem.

Adolescens quidam postquam Zenonem aliquandiu audierat, domum reuersus, à patre rogatus, quod tandem operæprecium fecisset in philosophiæ studio: Ostendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium perisse, cœpit flagris cædere filiũ. Eam parentis sæuitiam adolescens æquissimo animo tulit. Ac rursus efflagitanti patri, vt aliquod specimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod sophisma: Hoc, inquit, è philosophia fructus retuli, vt patris iram possim commodè perpeti. Eras. lib. 8. apoph. ex Æliano.

Antisthenes.

Dicebat, virtutem sibi suffice read felicitatem, nec vlla re opus habere, nisi robore Socratico. Socrates autẽ ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequenter vsum virtutis. Laer. lib. 6. cap. 1.

Anaxarchus.

Suprà de Constantia, & de fide seruanda.

Agesilaus.

Quũ arderet podagræ doloribus, eúmque Carneades inuisisset, atque exiret tristis, Mane, inquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit: ostensis pedibus & pectore. Sẽtiens, pedes quidem dolore, sed animũm dolore vacuum esse. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum verò narraretur apud Agesilaum maleficum quempiam ac scelerosum hominem constanter pertulisse tormẽta: Vt insigniter, inquit, miser est homo, qui tolerantiã ac patientiam in res flagitiosas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia: quę si suscipiatur ob res honestas, magnã promeretur laudẽ: sin ob turpes, non solùm non meretur fortitudinis laudem, qui tolerat sed hoc miserior est ac vir peior, quo constantius se gesserit: πονηρὸς enim Græcè & malum sonat, & translato tono laboriosum siue calamitosum. Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam, quam si attulisset ad res honestas magno vsui poterat esse Reipub. Plutarc. in Lac. Eras. lib. 1.

Anonymus.

Suprà de morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna quædam, quum illi filius rediisset ex acie, atque ex vulnere pedis vehemẽter doleret: Si virtutis, inquit, memineris, ô fili, nõ solùm non dolebis: verùm etiam bono futurus es animo. At vulgus matrum solet filiorum

liorum dolorem suis querimoniis & lachrymis exasperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam. Plut.

Aedesius.

* Is mercaturæ gratia in Græciam à patre Cappadoce ablegatus, philosophiæ dedit operam. Reuersus & à patre plagis affectus dolores tulit patientissimè. Et quęrente patre, quid in philosophorum schola didicisset? Hoc, inquit, vt patris iram commodè perpeti possim. Eunapius.

Dionysius Heracleotes.

Laborans ex renibus, in ipso eiulatu clamitabat, falsa esse illa, quæ antea de dolore sensisset. quem cùm Cleanthes discipulus eius rogaret, quænam ratio eum de sententia deduxisset? respondit: Quia cùm tantum operę philosophiæ dederim, dolorem ferre non possum. Bruson. lib. 2. cap. 28.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Alexander.

* Grauiter vulneratus in expugnatione vrbis Oxydracarum, chirurgos consilij inopes ac morantes insectatus ac manus admouere vulneri iubens, ad amicos conuersus dicebat, Nemo sit ne mei quidem causa meticulosus. Nemini probo non formidare me mortem, si mea vos formidatis. Plutarch. lib. 2. de fortuna Alexan.

C. Marius.

Cùm in vtroque crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, præbuit sese secandum: ac nec suspirio emisso, nec adductis superciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterùm cùm medicus ad alterum crus transiret secandum, vetuit, dicens curationem non esse tanto dignam cruciatu. Plutarc. in Rom. apoph.

Possidonius.

Pompeius è Syria Rhodū veniens, Possidonium quamuis ægrum reuisere voluit. data acceptáque salute, cùm dixisset Pompeius se grauiter ferre, quòd eum non posset audire, Tu vero, inquit, potes. neque committam vt dolor corporis efficiat, vt tantus vir frustra ad me venerit. Cùm verò inter narrandum quasi faces ei doloris admouerentur, sæpe dixisse fertur: Nihil agis dolor, quamuis sis molestus, nunquā te tamen esse confitebor malum. Brus. lib. 2. cap. 1.

Burus.

Nero in magna erat inuidia, quòd Burum principē virū crederetur occidisse, veneno faucibus illito, quasi remediū adhiberetur. Ad hunc cùm Nero visendi gratia venisset, auersatus est illū Burus, cui scelus iam erat intellectum: multáq; percontanti nihil aliud respondit, quàm, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. Sueton.

Lygus.

* Hæc mulier, memoria inter multas dignissima, quā metu militū filiū occultasset, & illi percruciatus interrogaret, vbinam occuluisset? vterum ostendens, respondit, Ibi latet, nec vllis tormētis cogi potuit, vt cōstantiā vocis egregiæ mutaret. Corn. Tacit.

Anonymus.

* Propriū esse insignis stultitiæ dicebat, dolores & aduersas res parui facere: & nolle quum accidunt pati. Ant. ser. de non patientib. &c.

De patientia iniuriæ.

Pythagoras.

* Magna peritia eum præditum esse dicebat, qui aliorū imperitiam ferre posset. Stob. ser. 19.

Lycurgus.

* A ciue quopiam iuuene altero oculorũ orbatus, illum à populo accepit, vt quo liberet modo puniret. Quod minimè fecit, sed optimè institutum, boníque viri moribus prçditum, in theatrum produxit, Spartanis rem mirantib. dixit, Istum antehac iniurium & violẽtum, qualem à vobis accepi, iam frugi & popularem restituo. Plut.

Zenon Eleates.

Cõuiciis lacessitus cùm incãdesceret, reprehensus, quòd philosophus verbis improborũ commoueretur: Si cõuicia, inquit, çquo animo suscipio, an ne laudis particeps ero? Lapidis & trũci est, inter laudẽ & vituperiũ nullũ planè habere discrimẽ. At philosophi, ita commoueri, vt nihilominus ab honestatis tramite non recedat. Laert. lib. 9. cap. 5.

Idem.

Cuidam percontanti, quo pacto esset affectus erga conuicia? Perinde, inquit, atq; si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui nõ habent quod respondeant, ad conuicia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum. Laert. lib. 7 cap. 1.

Pisistratus.

* Memoriæ proditur, cùm multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixisset, nec deessent qui vellent ei manus commodare, & alius hinc, alias illinc faces subderent, eum placido animo tulisse, & hoc irritantibus respõdisse, nõ magis illi se succẽsere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Seneca lib. 3. de ira, c. 11.

Plato.

* Quodam ei maledicente: Perge, inquit, maledicere, vt qui bene nunquã didiceris. Stob. ser. de Patientia.

Aristippus.

* Cõtumeliis à quodã petitus dixit: Penes te est maledicere: penes me autem rectè audire. Stob. eod. ser.

Demosthenes.

* A quodam conuiciis lacessitus: nolim, tecum, dixit, in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur ipso victore est melior. Sto. ibid.

Dion philosophus.

* Eum è conuiuio redeuntem, quidam maledicus insectabatur, nullas non blasphemias eructans. tacenti & iam domum ingressuro dixit conuiciator, Nihil verò respondes? Cui Dion, Ne gry quidem. Plut. & Stob.

Philippus.

Aiebat, se his qui in Republica Atheniensium administrãda primores essent, plurimã habere gratiam, quòd suis conuiciis efficerent, vt ipse tum oratione, tum moribus euaderet melior: Dum conar, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacij conuincere. O verè philosophicum principis animum, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem: nec quod vulgus solet, hoc tantùm spectare, vt maledicos afficeret malo, sed vt ipse minus malus redderetur, illorum maledictis admonitus. Plut. in apoph.

Nestor.

Nestor apud Sophoclẽ, ad Aiacem se conuiciis incessentẽ ita loquitur:

οὐ μέμφομαί σε δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquẽs facis bene.

Aliquid cõcedendum est viris fortibus, déque Republica bene meritis: & bene pensat linguç vitium, qui factis egregius est. Eras. 6. apoph.

Fabius Maximus.

Quoniam cum Annibale confligere detrectabat, sed mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat, sequens illum per

per aspera montuosaque, ac subinde obiter sese opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur, Annibalis pædagogus. hoc cōuicio nihil commotus, pergebat suum institutum sequi, dicens apud amicos: Qui dicteria conuiciáque metuat, eum sibi videri timidiorem his qui fugiunt hostes. Sensit, hoc turpius esse timiditatis vitium, quo leuius est periculum. Nihil autem leuius dictis: quæ qui formidat, quo modo sustinebit impetum hostium? Plutarc.in Rom. apoph.

L. Sy'la.

Cùm dictaturam præstātissimam dignitatum omnium deposuisset, vt eorum quæ fecisset, si quis exigeret, reddere orationem sciret: ab adolescente quodam conuiciis lacessitus, dixisse fertur, Adolescens is docebit, ne quis deinceps Dictaturā sponte ponat. Tanta patientia, adolescentis insolentiam pertulit. Plut. Appianus, & Cuspinianus in Coss.

Tiberius Cæs.

Laudatur in hoc potissimùm Tiberius Cæsar, quòd honores sibi delatos semper recusauerit, adulatores suffugerit, conuiciáque patienter concoxerit, dicens, in libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere. Suetonius.

Titus Vespasianus.

Cùm de crimine impietatis nunquam cognouisset, neque aliis vt cognoscerent permitteret: Nemo, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quòd nihil ago quod reprehendi mereatur. Ea verò quæ falsò de me dicuntur, prorsus negligo. Porrò principes, qui mortem cum vita commutarunt, ipsi se, si verè heroes sunt, aut si quicquam possunt, vlciscerentur, si quis eis iniuriam faciat. Xiphilinus in eius vita.

Caß. Seuerus.

Quum obiurgaretur à prætore, quòd eius aduocati L. Varo Epicureo Cæsaris amico conuicium fecissent: Nescio, inquit, qui conuiciati sint, & puto Stoicos fuisse. huc alludens, quòd inter Epicureos & Stoicos maximum dissidium est. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honestum nihil ducunt in bonis. Erasmus lib.6.apoph.

Alexander Imp.

Alexander Romanorum post interfectum Antoninum imperator, cùm audisset Barbaros magno cum exercitu aduentare, vt Romanū inuaderent imperium: Decet, inquit, viros fortes atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidāt. Vt enim is qui prior lacessit, ipse sibi iniurius videtur: ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. Herodianus lib.6.

Huc refer apopht. de Moderatione animi, de Vindicta, vel Vltione negligēda.

De patriæ obscuritate.

Anacharsis.

Exprobrāti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus est; cui nihil potest obiici præter patriam. At quemadmodum laudi est, apud barbaros natum, Græcorum disciplinas scire: ita turpe est, apud Græcos natum, ad Barbarorū mores degenerasse. Laert. lib.1.cap.6.

Antisthenes.

Cùm Antistheni quidam obiecisset, quòd matrē haberet Phrygiam: Et deorum, inquit, mater è Phrygia est. Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patria, quum in damnatissimis regionibus interdum nascātur omnium felicissima ingenia. Laert.lib.6.cap.1.

Aristoteles.

Cuidam glorianti, quòd esset ortus magna celebríque ciuitate, dicebat hoc nihil referre: sed, an celebri patria dignus esset. Laert.lib.5. cap.5.

Themistocles.

Seriphius quidam quum patriæ gloriam Themistocli obiecisset, dicerétque eum nequaquam sua, sed patriæ gloria splendorem assecutū: Nec herculè, inquit Themistocles, si ego Seriphius essem, ignobilis essem: nec si tu Atheniensis, clarus vnquam fuisses. Cicero in Catone Maiore. Plut.

De patria, quæ forti viro est vbique.

Socrates.

Rogatus, cuiatem se esse diceret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cicero lib.5.Tusc.quæst.

Idem.

* Communem omnium hominū patriam dicebat esse ipsum mundum. Musonius, apud Stob.serm.38.

Diogenes.

Interrogatus à quodā, cuias esset? respondit κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi. significans, forti viro omne solum esse patriam. Laert, lib,6,

Solon.

Anacharsidem Hermippus scribit, mox, vt Athenas venerat, adisse Solonis ædes. Percōtanti famulo, quis, & vnde? iussisse, renuntiaret adesse Anacharsidem: qui & Solonem videre, & si fieri posset, etiam hospes fieri cuperet. Solon per puerum respondit, in patria solere fieri hospites, significans, inter Græcos & Scythas non esse ius hospitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharsis, perinde quasi iussus esset introire, ingressus est ad Solonem, dicens se iam esse in patria, & æquum esse vt hospitio iungerentur. Huius responsi dexteritate delectatus Solon, lubēs recepit hominem ad intimam familiaritatem: ex primo statim sermone deprehendens animum philosophicū, qui iudicaret esse patriam, vbicunque bene est homini. Ciues enim mundi sumus omnes. Lart.lib. 1.cap.9.

Teucer.

Audiens quosdam de patriæ dulcedine disserens: Patria est (ait) vbicunque est bene. Sunt enim multi patria exclusi, ac in exilium missi, qui apud exteros multo felicius viuunt, quàm si assiduè apud lares paternos essent. Meminit huius dicti Cicer.lib.5.Tusc.quæst.

Philemon.

* Cùm aliquando vertisset solum, quidam occurrentes ei dixerūt, heus Philemon, an bene tibi successit? Vos quidem, inquit, non putatis, non rectè rem contemplati. Atqui ego bonus semper perseuero. Stob.serm.38.

Aristo.

* Natura, inquit, patriam nullam cuiquam fecit, vt neque domum, neque agrum, neque ærariam, neq; me dicam officinam; sed fit, aut potius nomi-

nominatur horũ vnumquodq; quouis tempore ab eo qui possidet & vtitur. Plut. lib. de exilio.

De patriæ amore.

Pythagoras.

INterrogatus, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? Vt erga matrem, respondit. Stob. ser. 37. ex Platonis Critone.

Solon.

Postquam vidit rerum summam esse penes Pisistratum, arma deposuit ante curiam, dicens: O patria, tibi & dictis & factis sum opitulatus. Hoc pacto testatus, sibi non defuisse voluntatem consulendi Reipublicæ in Ægyptum nauigauit. Laert. lib. 1. Plut. in Solon.

Buris & Spartis.

Spontè profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quòd oratores à Persa missos occidissent. Hi quum venissent ad Xerxem, iusserunt, vt ipsos quocunq; modo videretur interficeret pro Lacedæmoniis. Cúmque rex admiratus & pietatem in patriam, & animorum fortitudinem, liberasset illos à pœna, peterétque vt apud se manerent: Quî possumus, inquiunt, hîc viuere relicta patria, patriísque legibus ac viris, quorum gratia tantum iter suscepimus morituri? Herod. lib. 7. Plut. in Lacon. Stob. ser. 37.

Hierocles.

* Est, inquit, patria velut alter quidam Deus, & primus maximúsque parens. Quare qui nomen ei imposuit à reipsa, non temere patriã nominauit, vocabulo quidem à patre deducto, pronuntiato tamen fœminina terminatione, vt ex vtroq; parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam vnam ex æquo vt vtrunque parentem colendam esse, &c. Stob. serm. 37.

Anonymus.

Lacon in bello captus, cùm sub hasta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo: obturauit illi os, Captiuum (inquit) prædica te vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducenda. Plut. in Lacon.

Demosthenes.

Quum ab Areopagitis damnatus, elapsus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuisset aliquot diuersæ factionis homines, primùm abdere sese voluit, sed quum illi nominatim Demosthenem appellantes, iuberent esse bono animo, & viaticum insuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens, Quî possum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia sum inuenturus? Plut.

Aristides.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Phocion.

Cùm iam poculum veneno temperatum præberetur, interrogatus est à quodam, num quid filio suo, qui aderat, præcipere vellet? Ego, inquit, mi fili, te obnixè rogo, ne quid ob iniuriam mihi nũc factam Atheniensibus malè velis, qui insontem me damnarunt. Maluit vir prudentissimus in patriam, quàm in patrem, pietatem seruare filium. Plut. in apoph.

Aristides.

Quum ab Atheniensibus mitteretur in exilium sublatis in cœlũ ma-

nibus, Deos comprecatus est, vt sic res Atheniensium prosperarent, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. Tanta fuit in viro isto pietas in patriam, cui etiam post dira sua fata incolumitatem precabatur. Plut.in vita Aristidis.

Timotheus imperat.

Cùm audisset vnum ex collegis dicentem, An putas, ô Timothee, gratam nobis futuram patriam? Modò nos (respondit) patriæ dignas referre gratias queamus. Stobæus serm.37.

Thrasibulus.

Quum vellet parua manu triginta Atheniensium tyrannos confodere, dicenti cuidam, Quantas Athenæ libertatem assecutæ gratias illi essent habituræ? Dij, inquit, faciant, vt quanta ipse illis debeo, videar retulisse. Erasmus libro 6.apophthegmat.

Cotys rex Thraciæ.

Vbi cognouit, quòd Athenienses honoris gratia ciuem ipsum suæ ciuitatis declarassent, pro auxilio quod illis aduersus Dorienses impenderat, gratiam reponere studentes: Per Iouem, inquit, & ego illis vicissim meæ gentis ius dabo. Sentiens, nihilominus honorificum esse, Thracem, quàm Atheniensem appellari. Erasmus libro quinto apophtheg.

Sertorius.

Sæpe victor, ad Pompeium Metellúmque misit, offerens se paratum redire in vrbem, si sibi permitteretur: dixítque malle se Romæ ignobilissimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari. Plut.in Sertorio.

Vide apoph.de exilio.

De patria fortiter propugnanda.

Demosthenes.

Demosthenes quum exularet in Arcadia, Pytheásque pro Macedonibus dixisset, Vt domum in quã lac venale importatur, aliquid habere mali suspicamur: ita ciuitatem esse morbidam, ad quam mitteretur Atheniensium legatio: Demosthenes eam sententiam ita retorsit, Vt lac pro sanitate ægrotãtium importatur, ita Athenienses pro salute ciuitatum adesse dicens. Id vbi resciuit populus Atheniensium, protinus illum ab exilio reuocarunt. Plut.in vita Demosth.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius quum à ciuibus accusaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hostes confugeret, in concionem prodiens: Ego, inquit, à vobis, ciues mei, quàm vobiscum interfici malo. Eras.lib.6.apoph.

Agesilaus.

Interrogatus, cur Spartanorum Respub. præ cæteris floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in eo se exercent ciues, vt pariter & imperare, & parêre sciant. Quæ duæ res excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Plut.in Lacon.

Idem.

Ei ostendebat quidam ciuitatis cuiusdam muros bene tutos, validéque extructos, cúmq; rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem: verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Sentiens, non aliis mœnibus rectius communiri ciuitatem, quàm strenuis ciuibus. Plut.in Lacon.

Idem.

Idem.

Interrogatus, cur Sparta mœnibus cincta non esset? ciues armatos ostendit, innuens, eam demum ciuitatem munitam esse, in qua ciues de fortitudine certarent. Plut. in Lacon.

Idem.

Alius quidam cùm eundem interrogasset illud ipsum: Non saxis, aut lignis, non mœnibus & vallis ciuitatem, sed ciuium fortitudine muniri, respondit. Plut. in Lacon. apoph.

Antalcidas.

Muros Spartæ dicebat iuuenes esse Spartanos: fines autem Spartanę ditionis, esse lancearum cuspides. Sentiens ciuitatem non egere mœnibus, quæ iuuentutem alat bellis idoneã: & eoúsque porrigi ditionem Lacedęmoniorum, quoúsque pertingerent armis. Significans, virtute, non dolis aut pecunia propagandum imperium. Plut. in Lacon.

Polycratidas.

Cum cæteris missus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur, vtrum priuatim venissent, an publicè missi? Si impetramus, inquit, publicè, sin minus, priuatim. Vox pij cãdoris in patriam index. Si cessisset ex sententia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cedere: sin minus, ignominiam repulsæ ad patriam non pertinere. Plut. in Lacon.

Asticratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megalopolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nũc facturi estis Lacedæmonij? an Macedonibus seruituri? Quid tandem, inquit, num Antigonus vetare potest, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Generosa vox, sentiens libertatem vrbis esse vita chariorem: nec turpiter occumbere, qui pro patria pugnans moritur. Plut. in Lacon. apopht.

Leonidas.

Cùm ad Thermopylas proficisceretur, cum Persis conflictaturus, vxori Gorgoni reganti, si quid ipsi mandaret? Vt bonis, inquit, nubas, bonósque liberos parias. Hæc vox testabatur, illum animo præsagisse interitum, nec hac præsensione deterritus est ab expeditione: pulcherrimũ esse ducens, pro patria pugnantem occumbere. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Contra Ephoros bellum patriæ nomine cùm susciperet ciuibus hũc in modum scripsit: Quicquid malorum erit in bello profligabo, aut pro patria moriar. Verùm cũ multa iam egregia facinora pro patria edidisset, & Græcos Thraciam incolentes liberasset, fortiter occubuit. Cuius deinde mors cum Archileonidæ matri nuntiaretur, interrogauit nil prius, quàm, An fortiter filius occubuisset? Thracibus autem eius virtutem laudantibus, eius mortem non tantùm æquo animo tulit, sed probauit etiã: quia pro salute patriæ interfectus esset. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Ad Theopompum cùm quidam dixisset, ideo seruari Spartanorum Rempubl. quòd reges scirent imperare: Imò potius, ait, quòd ciues sciunt parêre. Multum quidem momenti habet principis integritas: sed multò plus ciuium recta institutio. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Suprà de Morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna, cùm filium in prælium misisset, & interfectum audiuisset: Idcirco, inquit, genueram, vt esset

qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Cicero lib. I. Tusc. quæst.

Alia.

Quædam alia filium ad se venientem conspicata, percontata est quid ageret patria? is cùm respondisset, Periere omnes: laterem coniecit in illum, occiditque, dicens: Te igitur nobis misère mali nuntium? Vita putauit indignum, qui cum suis perire non sustinuisset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna quædã filios, quos habebat, quinq;, in bellũ emissos, ante suburbium stabat expectans, quis esset belli exitus. Vt accessit quispiam nuntians, filios illius omnes occubuisse: Non istud percontabar, ignauũ mancipium, sed quid ageret patria? Is cùm respondisset, à patria stetisse victoriam: Libenter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia mulier, priuatum in liberos affectum publicæ in patriam pietati posthabuit. Plut. Lacon.

Themistocles.

Cùm Eurybiadi non persuaderet, vt in angustiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarum misit, qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Persuasus rex, prælio superatus est: nimirum pugna commissa loco Græcis commodissimo. Post hæc denuò misit ad illum, qui monerent, vt quàm posset ocyssimè fugeret ad Hellespontum, Græcos enim de soluendo ponte cogitare, hæc callidè, quo, cùm hoc ageret, vt Græcos seruaret, regis incolumitati prospicere videretur. Hoc ingenio Græciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria. Plut. in apoph.

P. Aemylius.

Paulus Æmylius ex quatuor liberis masculis quos susceperat, duos antea dederat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanserant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter, quinto post actum triũphum die, annos natus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo agente, ipse prodiens ad multitudinem, dixit: Se post tam cõtinuos rerum successus aliquid magni mali à fortuna expectasse: nunc verò de patriæ incolumitate securum esse factum, nihilque timere periculi, posteaquam fortuna prosperè gestarum rerum inuidiam in suam domum impingente, ipse pro omnibus dependisset. Plutarchus in apop.

Pomponius.

Multis vulneribus in bello acceptis cùm ad Mithridatem adductus, ab eo quæreretur, an si curaret eum, vellet sibi esse amicus? Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Sylla cùm Præneste oppidum armis cepisset, decreuissetque, quicquid erat ciuium trucidare, hospitem suum iussit excipi, hoc beneficio pensare volens hospitij communicati gratiam. At ille contrà liberè: Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, simulque turbæ ciuiũ sese admiscuit, & cum illis trucidatus est. Plut. in Sylla.

Sthenius.

Pompeius Magnus Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, vniuersos interficere statuerat. At Sthenius, eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit his verbis: Non æquum facis, Pompei, qui propter

vnum

vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coegi Marianas ſequi partes. Hîc Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſis viro, qui patriam ſuæ ipſius vitæ antetulerit: ſimul & ciuitatem & Sthenium liberauit. Plutarch. in Rom. apoph.

Pompeius.

Cùm ingens rei frumentariæ Romæ eſſet penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autem vera maris terræque dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit: multaq; frumenti vi collecta, properabat ire Romã verùm cum ingenti tempeſtate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipſe primus nauim ingreſſus, iuſſit anchoras tolli, clamans: Vt nauigemus, vrget neceſſitas: vt viuamus, non vrget. Significans, patriæ periclitantis habendam rationem potius quàm priuatæ incolumitatis. Siquidem Reipubl. ſubleuandæ curis immori, pulchrum eſt: at patriam in extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri, turpiſſimũ eſt. Plu. in apop.

Alphonſus.

Interrogatus, quos è ciuibus ſuis haberet chariſſimos? Qui magis inquit, pro me metuunt, quàm me. Senſit, illos reuera amandos eſſe ciues, qui principem magis amant, quàm timent. Si amãt, nihil erit tam arduũ, nil tam difficile, quod principis cauſa ſubire non cupiant: ſi timent, aut cum inſidiatoribus coniurant, aut ipſi in eius perniciem coniurant. Eraſ. lib. 8. apopht.

Michael Maurocenus.

* Ex Syria, vbi ampliſſimas opes cõpararat, in Rhodũ inſulã appellẽs, vbi accepit Venetos Genuenſi bello, Clodia accepta, in ſummo poſitos eſſe diſcrimine, neque vllam eius ſeruandæ ſpem ſupereſſe, multis adhortantibus, vt mercibus diuenditis, & theſauro conflato aliò ſe reciperet: Egóne, inquit, tam graue facinus & ſcelus hoc tempore auſim, vt deſim patriæ tam grauiter laboranti? Quin diuendam omnia, & quicquid inde conflauero pecuniæ, id totum in patriæ ſalutem impendam. Ergo vbi Venetias venit, in curia pecuniis omnibus profuſis, merito Andreæ Contareno duci ſubrogatus eſt. Egnatius, lib. 6. cap. 5.

Vide titulum, de Morte generoſa.

De patriæ neglectu.

Crates.

ALexandro percontanti, num cuperet reſtitui patriam ſuam? Quid opus eſt, inquit: Forſaſſis eam alius Alexander reſtitutam diruet. Laërt. lib. 6. cap. 5.

Theopompus.

Suprà de Argutè dictis.

De impietate in patriam.

Agis Archid. F.

NIhil illis planè fidendum eſſe dixit, qui in natale ſolum & patriam impij eſſent. Plutar. in Lacon. apoph.

Catilina.

Quum M. Tullius in ſenatu dixiſſet, incendium à Catilina excitatum: Sentio, inquit Catilina, ídque ſi aqua non potuero, ruina extinguam. Vox non hominis, ſed furię. Eraſ. 6. apop.

Tiberius.

In eam incidit inſaniam, vt non

patriæ solùm, sed totius etiam vrbis interitum optaret. Sæpe enim dixisse fertur, Me mortuo terra misceatur incendio: & Priamum fuisse fortunatissimũ, quòd ei cũ patria & regno perire licuisset. Diõ in Tiberio.

Nero.

Suprà de Crudelitate.

De patriæ impietate in suos.

Pausanias Cleombroti F.

QVum Delij de insula cum Atheniensibus haberent controuersiam, atque inter cætera dicerent, quòd ex more regionis neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirẽtur: Quomodo igitur, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est. Argutè notauit ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci finerent viuos, nec humari mortuos: quum vt mulier, ita nec regio mater sit, nisi gignat. Alienum autem sit à materna pietate, nolle sepeliri quos genuit. Plut. in Lacon.

Anacharsis.

Suprà de Fiducia artis.

Theodorus Atheus.

Suprà de Fuga excusata, & de Liberè dictis.

Idem.

Eundem quum rex Lysimachus interrogasset, num è patria excidisset per inuidiam ciuium, respondisse ferunt, Nihil minus, sed propter excellentiam ingenij, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho grauida, cùm non potuisset perferre vterum, Iupiter eam miseratus abortiuũ ambussit, & inter deos retulit. Sic cũ patria mea minor esset, quàm vt caperet philosophum, bonus quispiam siue Deus, siue genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit. Philo, lib. quod sapiens sit liber.

De patronis.

Phocion.

PHocion, quum à suis reprehenderetur, quòd hominem improbũ in iudicio defendisset: At nemo bonus, inquit, patrocinio indiget. Plut.

Anonymus.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum causę dederat hospitem suũ, hominem nobilem, sed egregiè stultum. Hic Siculus: Quæso, inquit, prætor aduersario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis. Sentiens, illum tam insigniter stultum, vt illo diuersam partem adiuuante posset etiam nullo patrocinante vincere. Brus. lib. 5. cap. 18.

Idem.

Veteranus ob diem sibi dictam periclitans accessit in publico ad Augustum, rogauitque vt sibi patronus & defensor assisteret. Ille aduocatũ ex comitatu sine mora dedit, commendauítque ei litigatorẽ. Quo viso, exclamauit ingenti voce veteranus: At non ego Cæsar periclitante te in bello Actiaco vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, detexítq; impressas cicatrices: quibus visis, erubuit Cęsar, venítq; ipse in aduocationẽ. Brus. lib. 5. cap. 1.

Figulus iurisconsultus.

Postridie eius diei quo consulatus repulsam acceperat, quum multi ad eum consulendi gratia venissent, omnes inconsultos dimisit, dicens: Omnes

Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Brusonius libro 5. capite 18.

Granius.

Cùm patrono malo, qui vocem in dicendo obtuderat, suaderet, vt mulsum frigidum biberet, simulac domum rediisset, Perdam vocem, id si fecero, cùm patronus dixisset, vrbanissimè Granius respondit, Melius est, inquiens, vt vocem perdas, quàm reum. Brus. lib. 5. cap. 18.

De paupertate.

Democritus.

AVdiens quendam de paupertate sua conquerentẽ: Si non multa: inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum, paupertatem diuitiis æquipolentem reddet. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 33.

Idem.

Dicere solebat, pauperis conditionem diuitiis multò beatiorem esse. Pauperes quippe maximis malis nõ infestantur, vt insidiis, inuidia & odio, quibus diuites expositi sunt quotidie. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 33.

Socrates.

Ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiari iussit: Quod farinæ chœnices quatuor obolo venirent Athenis, & fontes aquam funderent. Nam si res meç, dicebat, mihi non sufficiunt: at ego i psis sufficio, & sic etiam ipsæ mihi. Stobæus serm. 95. ex Arrianis scriptis recitat.

Idem.

* Paupertatem aiebat esse μικρὰν σωφροσύνην, id est, paruam temperantiam. Stobæus.

Idem.

* Charmidi de paupertate nõ conquærenti dixit, Rectè facis, est enim res gratiosa paupertas, minimè inuidiosa, & de ea acquirẽda minimè certatur, sed licet incustodita seruatur, & neglecta augetur. Stob.

Aristides.

Aristides ille iustus, cùm diues quidam paupertatem ei obiiceret, dixit: Mihi quidem nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Melis. part. 1. serm. 33.

Epicurus.

* Paupertatem ad legem naturæ compositam dicebat summas esse diuitias. Senec. epist. 27.

Sextus.

* Paupertatem ferre nõ cuiusuis, sed sapientis esse dicebat. Anton. ser. de egenis.

Diogenes.

Desertus ab omnibus hominibus, solus relinquebatur, cùm neque propter egestatem ipse quenquam reciperet, neque ipsum hospitio quisquã acciperet. Omnibus enim inuisa erat eius in reprehendendo acrimonia, deinde in agendo loquendóque acerbitas. Proinde tristitia plenus, summas foliorum extremitates manducabat. Illæ enim suppetebant, quo minus famæ periret. Mus verò accedens, decidentibus frustulis vescebatur. Diogenes igitur, cùm diligenter rem inspectasset, subridens, animo recepto: Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia. Et quid tu, ô Diogenes, ægrè fers, te cum Atheniensibus non cœnare? Ælianus lib. 13. de Var. hist.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione,

quæ vt ſemper incolumis eſt, ita etiã vbique habetur in pretio.

Idem.

Cùm Diogeni paupertas à quodã vitio daretur: Infelix, reſpõdit, quid ais? At ego neminem vidi tyrãnidem gerere propter paupertatem, omnes verò propter diuitias. Stob. ſer. 95.

Idem.

* Anaximenis ſeruos conſpicatus multa vaſa ferentes, cuius ea eſſent interrogauit. Cùm autem illi Anaximenis eſſe reſpondiſſent, An non pudet eum, inquit, tam multa habere, cùm ſeipſum non habeat? Max. ſerm. de diuitiis & paupertate.

Idem.

Idem paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον, id eſt, quæ per ſe diſcitur. Diuitibus opus eſt multis præceptis, vt frugaliter viuãt, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioſo cultu delectentur, &c. omnia autem docet paupertas. Stob. ſerm. 95.

Idem.

Solitus eſt ioco dicere ſibi tragicas execrationes occurriſſe, quod eſſet, ἄοικος, ἄπολις, ἀπάτρις, πτωχὸς, ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, id eſt, domo, ciuitate, patriáque carẽs, pauper & erro. Laërt. lib. 6. Alludens ad locum aliquẽ è tragœdiis. De Oedipi execrationibus vide in Chiliadibus Eraſmi.

Idem.

Paupertatem dicebat eſſe ſubſidium ad philoſophiam. Nam quæ philoſophia verbis perſuadere conatur, ea paupertatem reipſa cogere. Stob. ſerm. 93.

Arceſilaus.

* Paupertatem aiebat aſperã quidem eſſe, quemadmodũ & Ithacam, ſed bonã prolis nutricẽ, vt quę aſſuefaciat frugalitati & abſtinentię, & in vniuerſum efficax virtutis gymnaſiũ ſit. Stob. ſerm. de laude paupertatis.

Hypſæus.

* Animæ timiditati medendũ eſſe dicebat: tũc, inquit, non metues paupertatem. Stob. eod. ſerm.

Idem.

* Non paupertatẽ ſed iniuſtitiam fugiẽdam eſſe dicebat. Nullus enim quòd pauper eſſet, ſed quia iniuſtus, ſupplicio affectus eſt. Neque vitã laudabilẽ aliquis degit, quatenus diues, ſed quatenus iuſtus. Stob. in cõparat. paupertatis & diuitiarum.

Ariſton.

Dicere ſolebat, paupertatẽ eſſe lucernam, quæ omnia mala demonſtret. Stob.

Ariſtoteles.

Paupertatẽ dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Anton. part. 1. ſerm. 33. Meliſ.

Idem.

* Si non multa, inquit cõcupiſcas, pauca etiã multa videbuntur: exigua enim appetentia paupertatẽ opulentiæ parem efficit. Max. ſer. de diuit. & paupertate.

Xenophon.

* Paupertatem per ſe doctam philoſophiã eſſe dicebat: quæ enim hæc verbo ſuadet, illa opere cogit. eo. ſer.

Ariſtonymus.

* Vitam pauperũ ſimilem eſſe dicebat nauigationi iuxta littus: diuitum autẽ ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile eſt funẽ eiicere, appellere, & nauim extrahere: diuitibus non item. Stob. in cõparat. paupertatis & diuitiarum.

Ephiales.

Cuidã ei paupertatẽ exprobranti, Cur nõ, inquit, etiã alterũ dicis, quod iuſtitiam colam? Oſtendit autẽ vir ſapientiſſimus, paupertatẽ, etiãſi mul-

tarum

tarum virtutũ nutrix ſit,cunctis exoſam eſſe. Ælian.lib.13.de Var.hiſt.

Apollonius.

Solitus eſt dicere paupertatẽ ſecundum naturam nequaquã turpem eſſe:turpi autẽ de cauſa pauperem eſſe dedecus & flagitium eſſe indigniſſimum. Anton.part.1.ſerm.33.Meliſſæ. Alij ſic referunt : Eam paupertatem quæ ſecundum naturã eſſet,non turpem fore : illam autem quæ propter turpem cauſam accidit, infamiam inurere hominibus.Stob.ſerm.93.

Lycurgus.

Lycurgus, percontãti quã ob rem hoſtiũ cæſorũ cadauera ſpoliare vetuiſſet: Ne,inquit,dũ ſpoliis incumbunt, pugnã negligant,ſed paupertatẽ vnà cum ordine ſeruent. Vt vir ille ſapiens vbiq; ciuibus ſuis metuit à diuitiis,tanquam à fonte plurimorum malorum! cùm apud hominum vulgus nihil expetatur auidiùs. quaſi in his ſint præcipua felicitatis humanæ præſidia. Plut.in Lacon.apopht.

Idem.

Ciuibus quibuſdã interrogãtibus, quomodo liceret hoſtiũ inſultũ effugere ? Si inquit,pauperes fueritis,nec alius alio plus requirat. Ad opulẽtos & onuſtos prædæ ſpes inuitat hoſtẽ, nec facilè poteſt elabi,qui ſarcinis & impedimentis retardatur: ad hæc tutiores ſunt ab hoſtium incurſu,inter quos eſt æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plutarch.in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incuſauit, quòd illius inſidiis,& otio & ſomno fuiſſet priuatus:videlicet,quòd illius benignitate è paupere factus eſſet diues. Plut.in Sympoſ.lib.2.

Moſchion.

* Si,inquit,in Perſia natus eſſes, non curares Græciam habitare, ſed cum Perſis feliciter verſari ſtuderes. Cur igitur in paupertate natus contendis diteſcere,& nõ in eadem permanens feliciter vitã degere ? Max. ſerm.de diuit.& paupertate.

Hieron ſophiſta.

* Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuiſſet, ipſe egeret: Atqui,inquit, diteſcere non docui eos, neque pecuniæ ſtudere. Eod.ſerm.

M. Cato.

Cato dicebat,honeſtam paupertatem impiis diuitiis longè præferendam eſſe. Hoc enim opprobrij,illud miſerationis cauſa fieri ſolet. Anton. in Meliſ.ſerm.33.part.1.

Bulas.

Bulas, famoſiſſimus latro,qui ſub Seuero imperatore per totã Italiam, comparata manu ſexcentorũ latronum,biennio maximas prędas fecit, poſtquam Cẽturionem vitæ inſidiatorem cæpiſſet, raſo capite ad Seuerum imperatorem remiſit, cúmque interrogaretur,quid imperatori vellet nuntiari? Nuntia,inquit, dominis tuis, ipſos ſeruos ſuos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud ſe Cæſarianos, partim exigua mercede conductos, partim nullo certo ſtipendio. Xiphilinus in vita Seueri.

Idem.

Cuiuſdã mulieris, cum qua ſcortabatur,ope deprehenſus, & à Papiniano præfecto prætorio interrogatus, cur latrocinium feciſſet? reſpõdit: Et tu dic,cur præfectus ſis. Erat nimirũ Papinianus homo prædiues, & magnæ apud Cæſarem exiſtimationis & propter opum ſuarum ſplendorem in aulam admiſſus. Bulas verò penuria rerúmque egeſtate vexatus, latrocinio victum quærere cogebatur. Idem Xiphilinus,

De peculatu.

Diogenes.

Diogenes Cynicus cùm vidisset magistratus, qui Hieronemones dicebantur, quendam deprehensum, quòd ex ærario phialam furatus esset, adducentes: Magni, inquit, fures paruum ducunt. Laërt.

Anaxander.

Suprà de Furto.

M. Cato.

Dicebat, priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura cõspicuos incedere. Olim simplex furtum non puniebatur capite, sed vincti compedibus, præstabant operam. At longè grauius crimen est peculatus, quàm furtum. Et tamen qui fiscum principis, qui Rempub. compilant, magnates fiunt. Plut.

Scæuola.

Septumuleio Anagnino, cui pro capite C. Gracchi aurum erat repensum, rogante vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse peruenturum. Notauit auaritiam hominis præfecturam non ob aliud ambientis, nisi vt spoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius consecuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus ascribit Africano Æmyliano, qui dictus fuerit Iron. Eras. lib. 6. apopht.

Aufidius Modestus.

L. Quintium in morbo sibi dicentem manus esse frigidas, hoc scommate taxauit: Atqui calidas, inquit è prouincia extulisti. notans eum, quòd proconsul administrans prouinciam, multa furatus esset. Meminit Plutarch. in Symposiacis lib. 2. cap. 40.

Claudius Cæs.

Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus sic adamauit, vt eos non solùm amplissimis præmiis, verum etiam quæstoriis prætoriisque ornamentis decreto senatus ornari libenter passus sit, ad hęc, tantum rapere & acquirere, vt illi quærenti de fisci exiguitate quidam non absurdè dixerit, Abundaturũ fiscum, si à duobus libertis in consortium reciperetur. Hos Plinius fatetur Crasso fuisse ditiores.

Traianus imp.

Initiò procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabant. Quorum vnus fertur, vnumquemque diuitem sic conuenire solitus: Quid habes? Vnde habes? Hæc vbi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pompeia Plotina vxore, cohibuit eiusmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatã: Fiscum esse lienem, quòd eo crescente, reliqui artus contabescant. Sensit optimus princeps, iniquum esse, sic explere fiscum vnũ, vt nihil habeant subditi: præsertim quum boni principis sit, quicquid habet populus. Erasm. lib. 8. apoph.

Sigismund. imp.

Interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeò frequens inueniretur? Idcirco, respondit, quòd nudos honores ciuibus cõmendant, populus autem ad lucrum inhiat. Indicat autem, magistratum ipsum in causa esse, quòd peculatus crimine tam multi hodie insimulentur. Cùm enim tam varia Reipublicę sint

ſint officia,ſingulis certa & ſufficientia ſtipendia deberent aſſignata eſſe, quo hi qui ad huiuſmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, ſine vlla vel furti vel peculatus ſuſpicione. Verùm cùm deſunt hæc ſtipendia, vel nimis ſunt tenuia, fit vt plerique ex publico theſauro ſibi per nefas proſpiciant, & pauperes primùm ad ampliſſimas opes veniant. Æneas Syluius lib.2.commentariorum de reb.geſt.Alphonſi.

De pecunia.

Timotheus.

PEcunias ſanguinem animámque mortalibus eſſe dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos viuit. Bruſ.lib.5.cap.10.

Democritus.

* Nimiam pecuniarum collectionem pro liberis,prætextum auaritiæ eſſe dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. Stobæus ſerm. de iniuſtitia.

Diogenes.

Suprà de Diuitiis ac opibus.

Bion.

Suprà,de Diuitiarum vſu.

Demades.

Suadentibus Demadi Athenienſibus & iubentibus vt deductas triremes nautis militibúſque compleret, cùm pecunias nullas haberent:Omnino, inquit Demades, primùm pecuniis opus eſt.Bruſon.ibid.

T.Quintius.

Infrà, de Salsè dictis.

Iul.Cæſar.

Potentiam duabus rebus, pecunia ſcilicet & militibus parari,conſeruari atque augeri, eáque ſe mutuò conſequi dicere ſolebat.Exercitum commeatu retineri,rurſum commeatum armis comparari, non tantùm dicebat, ſed ſentiebat etiam. Xiphilinus, in Cæſare.

Vide apoph.de Diuitiis, & de Munerum contemptu.

De peregrinationibus.

Socrates.

QVum quiſpiam vitiorum vitandorum gratia peregrinatus eſſet, nihílque profeciſſet, poſt reditum Socratem rogauit, Cur ita euenerit? Quoniam, inquit Socrates,eadem cauſa te premit, quæ expulit. Laert.

Idem.

Cuidam quærenti, quòd peregrinationes ſibi nihil profuiſſent, Non immeritò, inquit Socrates, tibi iſtud euenit, tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis perigrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cœlum, non animum mutant,qui trans mare currunt.

Congreſſus ſapientium confert prudentiam,non mõtes, aut maria.Eraſ. ex Laertio.

Ariſtippus.

Percontanti Dionyſio,cur Ariſtippus veniſſet in Siciliam, relicto Socrate? Vt, inquit Ariſtippus, quæ habeo impertiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum ſic reſpondiſſe: Quum egerem ſapientia, adij Socratẽ:nunc quoniam egeo pecunia,ad te veni. Laert.lib.2.cap.8.

Antiſthenes.

Putauit omnia mala pro peregrinis habenda eſſe. Vulgus hominum ea tantùm probat,quibus aſſueuit,ab exoticis autẽ abhorret: non quidem

quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Verùm sapienti viro nil peregrinum est, nisi quod cum vitio coniunctum est. Laert. lib. 6. cap. 1.

Democritus.

Interrogatus, ad quid peregrinatio prodesset? respondit: Vitæ frugalitatem docet. Offa quippe & thorus herbaceus famis ac laboris dulcissimæ medullæ sunt. Stob. ser. 38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapienti peruiam esse dicebat: animæ námque fortis vniuersus mundus patria est. Eod. ser.

Lacones.

Laconibus peregrinari concessum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompositæ contagium attraherent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes, mali cuiuspiã ciuibus existerent magistri. Quisquis autem ciuium non tulisset liberorum suorum iuxta patrios ritus institutionem, iure ciuium priuabatur. Rursus narrãt quidam, quicunque peregrinus Spartanæ ciuitatis institutis sustineret exerceri, eum ex Lycurgi sententia admitti in eam ciuilitatis portionem quæ fuerat à priscis ordinata. Cæterùm vendere ius ciuitatis nulli fas erat. Perspexerat vir ille prudentissimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene instituras corrumpi: quòd ad nequitiã omnes sunt magis dociles, quàm ad virtutem. Sed nulla mixtura perniciosior, quàm quæ per imperij trãslationem prolationémve inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœminata est Roma: sic barbarorum commercio tãdem & Sparta ex sanctissima facta est corruptissima. Plut. in Lacon.

Iidem.

Lacones adolescentem ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam nosset quæ ducit in Pyleam, adeò studebant suos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitiõe seruare alienos, ne per occasionem à patriis institutis degenerarent: præsertim cum Arcadia, cuius est Pylea, luxu deliciísque barbaricis esset corrupta. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

Quum Lacedæmonios Tegeę, vbi exulabat, laudaret, atque quidam dixisset, Cur igitur Spartæ non manebas? Quia, inquit, non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, medici versari consueuerunt. Pausan.

Anonymus.

Argiuus quidam cùm Eudamidæ dixisset, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuũ: hoc enim dicens, magis suam gentem vituperauit, quàm Lacedæmoniorum. Plutarch. in Lacon.

Vide apoph. de exilio.

De perfectione.

Crates.

IMpossibile esse dicebat, quenquam inueniri, qui nunquam lapsus sit: sed veluti in malo punico, granum quoque aliquod putrescere. Laert.

Apelles.

Apellis ætate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera quum suo candore miraretur, collaudatis omnibus, dicebat illis deesse

ſe vnam illam Venerem, quam Græ- χαρίεντα vocant, ingenuè profitens, cætera omnia illis contigiſſe, in hac vna neminē ipſi parem eſſe. Simile quiddam eſt in phraſi, quæ allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen non habeat nomen, nec arte præcipi poſſit. Eraſm. Rot. lib. 8. apophtheg.

De perfidia.

Themiſtius.

* NVllam malitiam magis alienam eſſe à conuerſatione hominum eſſe dicebat quàm perfidia. Aduerſus quam nulla cuſtodia dari poteſt. Nam (inquiebat) quod vnicum habebamus confugium, nempe iuſiurandum, hoc ipſo maximè abutitur vir perfidus, quod cōmiſit malum facinus inficiando. Stobæus ſermon. 12.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cuidam referenti, Valentinum Borgiam à Conſaluo quodam Hiſpano, violato iureiurando, perfidè retentum & ad Ferdinandum Hiſpan. regem miſſum eſſe, reſpondit, Ergo poſthac pro Punica fide Hiſpanicam celebraturi ſumus. libr. de eiuſdem Lud. ſcitè dictis, Alphonſi regis apophthegmatum libris adiuncto.

De periculo vitando.

Alcibiades.

ACcitus ab Athenienſibus è Sicilia, vt diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens: Eum eſſe fatuū, qui vocatus in ius non quærat elabi, quum liceat vitare ne eat. Sentiens, conſultius eſſe non committere ſe periculo, quàm dare operam, vt ingreſſus periculum temet expedias. Dictum Græcis ſonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum ſententiis abſoluitur: φυγεῖν qui vitat aut fugit. Plut. in vita Alcibiadis.

Antigonus.

Suprà de Morte generoſa non deflenda.

Huc refer apoph. de Fuga excuſata.

De perſeuerantia.

Chilon.

DIcere ſolebat, tardè quidem aggredienda eſſe omnia: verum cùm ſemel iam incœperis conſtantiſſimè in agendo perſeuerandū eſſe. Stob. ſer. de Prudentia.

Agis.

A Leonida in carcerem coniectus, quum multa in illum cōuicia iactaſſet, rogatus num pœniteret rerum actarum? Non pœnitet, inquit. Plut.

Demoſthenes.

Quum Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis eſſet concluſus, ac velut ob res feliciter geſtas, Athenienſes diis immolarent victimas: Demoſthenes ad quendam amicorum nomine Ageſiſtratum ait, ſibi non eandem eſſe cum cæteris ſententiam. Noui enim, inquit, Græcos ſtadium pugnare & ſcire & poſſe, Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor ſtadia. Notauit ſuos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi ſtudium, quum oporteat eiuſmodi ſucceſſibus non frui, ſed vti ad maiorum rerum occaſionem. Eraſm. lib. 8. apoph.

Brutus.

Suprà de Munerum contemptu, Cyanienſium.

Vide apoph. de Conſtantia.

De perſeuerantia & conſtantia piorum in cruce.

Baſilius Magnus.

CVm à Valēte Cæſare in exilium pro fide cogeretur, exhibitus eſt ad tribunal Præfecti, terroribúſque & minis maximis actus, vt niſi præceptis principis obediret, ſciret ſibi impendere interitum. Tum ille intrepidus, atque abſq; vlla animi perturbatione reſpondit Præfecto: Atque vtinam aliquid mihi eſſet digni muneris, quod offerrem huic, qui maturius Baſilium de nodo follis huius abſolueret. Cúmque daretur ei nox, quæ erat media, ad deliberandum, denuò reſpondit: Ego craſtino idem ero qui nunc, tu te vtinam non mutares. Eccleſia. hiſtor. libr. 11. cap. 9.

Athanaſius.

Cùm ſub Iuliano Apoſtata, crudeliſſimo imperatore, in maximo eſſet vitæ periculo, & populus mirum in modum cōtriſtaretur, alta voce clamans: Bono eſtote animo, inquit, nubecula tantùm eſt, quæ mox euaneſcet ſplendente ſole. Sozomenus lib. 6. Tripart. hiſt. cap. 26.

Ignatius.

Suprà de Morte contemnenda.

Euſebius Samoſatenus.

Cùm nollet Cæſari Cōſtantio mittere decretum Arrianorum contra Melitum factum: Cæſar minatus eſt, ſe abſciſſurum dextrā eius manum, quo audito, Euſebius ambas porrexit, inquiens, Decretum non dabo, clarū Arrianæ peſtis indicium. Theodoretus in Tripartita hiſtor. cap. 49. libro 5.

Polycarpus.

Cùm fidei rationem redderet, atque conſtanter perſeueraret, Herodi proconſuli ignem minitanti reſpondit: Ignem minaris hunc, qui ad momentum incēditur, & paulò pòſt extinguitur. Verùm ignoras futuri iudicij ignem æternū fore, qui ad perpetuas pœnas præparatus eſt impiis. Euſebius lib. 14. cap. 5. Eccleſ. hiſt.

Idem.

Ab Herode proconſule admonitus, vt iuraret fortunam Cæſaris, & conuicia diceret in Chriſtum, reſpondit: Octoginta & ſex annis ſeruio ei, & nihil me læſit vnquam: qua igitur conſcientia maledicerem, & blaſphemarem regem meum, qui ſalutem mihi dedit? Cúmque rurſus vehementius vrgeretur, vt fortunā Cæſaris iuraret: Si hanc, inquit, iactantiam quæris, vt ego fortunam Cæſaris iurem, & quis ſim ego ignorare te ſimules, audi à me: Sum Chriſtianus. Si verò eam rationem vis Chriſtianæ religionis accipere, ſtatue diem & audi. At cùm proconſul diceret, Suade hoc populo: reſpondit Polycarpus, Tibi quidem reſpondi, quandoquidem principibus & poteſtatibus à Deo datis in primis honos debeatur, modò religioni non ſit Deo contrarius: Populo autem furenti ſatiſfacere, non ſit poſſibile. Euſebius lib. 4. Eccleſ. hiſt. cap. 15.

Sanctus, martyr.

* Diaconus quidam Eccleſiæ Vienenſis, nomine Sanctus, tanta animi celſitate & conſtantia carnificibus eum horrendis tormentis à Chriſtiana fide auertere conantibus reſiſtit,

vt ne nomen quidem vel ſuum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque vtrum ſeruus an liber illis vellet dicere, ſed ad omnia rogata latino ſermone reſponderet, Chriſtianus ſum: iſtudque pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & denique pro re quaque iterum ac ſæpius eſt eloquutus: nec aliam vocem ethnici ab eo elicere non potuerunt. Euſeb. lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 1.

Lucius Sophiſta.

Lucius quidam ob religionis confeſſionem ab Vrbicio damnatus, cùm iam ad ſupplicium duceretur: Gratias ago, inquit, quòd me nequiſſimis dominis abſolutũ, ad ſummum cœli terræque regem remittas. Euſebius libro quarto Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, cap. 17.

Attalus.

Cùm in ſella ferrea prunis ſubteriectis torreretur, voce magna ad plebem clamauit: Ecce hoc eſt homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut occultum facinus inquiritis, quod vos aperta luce committitis? Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali fecimus. Euſeb. 5. Eccleſ. hiſt. cap. 3.

Syluanus.

Conſtantiam tyrannum ad fidei orthodoxæ defectionem eum hortantem, ſibi mortem etiam minitantem audiens: Poteſtatem quidem habes, inquit, nos puniendi: nos autem Patrum ſtatuta non ideo deſtruemus. Theodoret. lib. 5. Eccl. hiſt. c. 24.

Mares epiſcopus.

Oculis ob ſenectutem orbatus, audiens Iulianum apoſtatam in Sacello Solis ſacrificare diis gẽtilium, palàm imperatorem obiurgauit, ad quem conuerſus imperator cùm dixiſſet, Abi tu potius ad Galilæum tuum (Chriſtum intelligens) ac iube tibi aperire oculos, tum Mares reſpondit: Deo meo gratias pro cæcitate ago, qui ideò viſum ademit, ne te apoſtatã, in Deum blaſphemum, & omni planè pietate nudatum, coram videre cogar. Sozomenus in Tripartita hiſtor. lib. 6. cap. 6. Alij hoc dictum Eguinario epiſcopo (quem Fulgoſus lib. 6. cap. 2. Inarium appellat) aſcribunt.

Romanus.

* Quũ iam carnifici ceruices porrexiſſet, nunciúſque ſubitò accurriſſet, qui veniam ipſi ab imperatore Iuliano afferebat, id ægerrimo animo tulit: atque his verbis vſus eſt: Scilicet indignus erat Romanus qui Chriſti martyr appellaretur. Theodoret. lib. 3. hiſt. Eccl. cap. 16.

Theodorus martyr.

* Immanes cruciatus minantibus carnificibus, niſi fidem Chriſti abiuraret, in hanc præclaram vocem erupit: Pro fidei Chriſtianæ confeſſione qui vulnerat, incidat, & qui verberat laceret: & qui cremat flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur linguam eximat. Nyſſ. in vita Theodori.

Victor.

Victor proconſul Carthaginis, vir diues & clarus, ad veritatis negationem ſolicitatus à rege, & promiſſionibus multis ad defectionem inuitatus: reſpondit: Dicite regi veſtro vt ſubiiciat me ignibus, adigat beſtiis, excruciet omni genere tormentorum. Si conſentio, fruſtra ſum in eccleſia baptizatus catholica. Nam ſi hæc præſens ſola vita fuiſſet, & aliã, quę verè eſt, non ſperarem æternam, nec ita feciſſem ad modicum, atque temporaliter gloriarer, & ingratus

ei existerem, qui per fidem meam omnia sua mihi contulit, Victor lib. 3. Vandalicæ historiæ.

D. Ambrosius.

* Calligonus, cubiculi præpositus, mandare aliquoties Ambrosio ausus est, Me viuo tu contemnis Valentinianum? Caput tibi tollo. Ambrosius respondit, Deus permittat tibi vt impleas quod minaris. Ego enim patiar quod episcopi: tu facies quod Spadones. Ambros. epist. 33.

Theodulus.

Cùm ob fidei confessionem sub Iuliano apostata craticulis impositus esset, vt in omnium conspectu assaretur, ad præfectum in mediis cruciatibus dixisse fertur: Si assas carnes degustare cupis Amachi, in alterum latus me verte, ne semicrudus, ad edendum parum suauis tibi reddar. Idem de Laurentio, Macedonio, atq; Tatiano martyribus, alij etiam scribunt. Nicephorus lib. 10. & 25. Eccles. histor.

Dionysius episcopus Alexandr.

Cùm à tortoribus vehementer vrgeretur, respondisse fertur, Quid insectando laboratis? Caput meum, pro quo magnopere fatigamini, auulsum ceruicibus sumite, & donum magnum ad tyrannum referte. Eusebius lib. 6. Eccles. histor. cap. 30.

Dionysia.

Matrona nobilis Hunerichi regis tortoribus turpiter denudata grauiter virgis cædebatur. Inter ictus verò virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam fluitarent corpore, libera voce dixit: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facitis, ipsa est laus mea. Victor in hist. Vandalica, lib. 3.

Elogius.

Valens imperator per præfectum Edessæ, orthodoxos LXXV. cogere volebat, vt veritatem abnegaret. Præfectus itaque cùm diceret ad Elogium, Communica possidenti regnum: respondit benignè, Et mihi regni quoq; ac sacerdotij cõsortium est. Tripart. hist. lib. 7. cap. 33.

De persuasione.

Bion.

Dicebat, superbiam studiosorum esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui inani persuasione eruditionis delusus, mauult doctus videri quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Crates.

Cùm Crates apprehenso Zenonis pallio, cum à Stilponte retrahere niteretur: Commodissimè, inquit, ô Crates philosophũ auribus teneas: nam si per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem. Laert. lib. 7. cap. 1.

Socrates.

* Qui per vim, inquit, coacti sũt, libertate ceu magna re priuati, odio prosequuntur illos qui coegerunt: qui verò suadela inducti sunt, ceu cum gratia inuitati amãt. Xenophon lib. 1. commentar.

De pertinacia.

Annibal.

Cvm Marcellus aliquot diebus continenter cum Annibale conflixisset vario Marte, dixit Annibal, sibi rem esse, cum hoste, qui nec vi-

ctus, nec victor nollet quiescere. Plutarchus.

Eusebius philos.

* Plurimi, inquit, cùm velint haberi quàm consultissimi, si qua in re familiares & beneuoli ipsis homines eos dehortentur, nolunt à confirmato semel intra se proposito recedere: sed ne redarguantur à consilio suo tanquam prauo desistere, permanent in proposito, donec tandem inde profecta incommoda sentiant. Stob. serm. 23.

Pertinacia licet in malam partem plerunque sumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ sunt sub apophthegmat. de Constantia, & Perseuerantia.

De petitionibus honestis, & parum honestis.

Thales.

Sciscitāti quid esset dulcissimum? Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

° Dicebat, à diis nihil petendum, nisi bona simpliciter: cùm vulgus petat bene dotatam vxorem, opes, honores, regnum, lōgam vitam, quasi præscribentes numini quid oporteat facere. At Deus optimè nouit, quid nobis bonum sit, quid non. Erasm. lib. 3. apoph.

Epicurus.

Dicere solebat, Breui temporis spatio omnes homines perituros esse, si hominū preces sequeretur Deus. Nam subinde multa & acerba alij in alios precantur. Max. ser. 14.

Epictetus.

* Ad conuiuium, inquit, inuitati præsentibus vtimur. Quòd si quis iuberet apponere sibi pisces, aut placentas, absurdus videretur. At nos in mundo petimus à diis, quæ non dant: cùm multa interim sint quæ exhibuerunt. Stob. serm. 4.

Anonymus.

Poeta quidam dum amicos suos videret & egentes, & petentes à diis quæ illis minimè conducerent, cùm tamen vtilia viderentur, pro omnibus sic ait: Iupiter rex, optima quidem nobis & vouentibus & non vouentibus tribue. Mala autem poscentibus quoque abesse iube. Cuius poetæ piam sententiam ex Platonis lib. 6. sub persona Socratis, Erardus Schomberger, præceptor meus, in omni sciētiarum genere doctissimus, dum bonas literas in celeberrimo Heydelbergensium Gymnasio profiteretur, foribus habitationis suæ affixam, suis (quos priuatim docebat) discipulis semper inculcare solebat, his verbis descriptam.

QVID PAVCIS ORANDVS DEVS.

Da bona, siue petare Deus, seu nulla petare:

Et procul à nobis mala quæque petentibus aufer.

Et mala, siue petare nega, seu nulla petare.

Leges autem hanc piam & Christianam poetæ sentētiam apud Brus. quoque lib. 5. cap. 24. & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem cùm quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret: Rectè sanè, inquit, siquidem iu-

ſtum eſt quod petis, promiſi : ſin minus, non promiſi, ſed dixi. Quo dicto eluſit flagitatoris improbitatem. Verùm cùm efflagitandi finem nequaquam faceret, ſed ſubiiceret, Atqui decet reges præſtare quicquid vel capite annuerint : Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquíque, quæ iuſta & honeſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatem, & quid regibus conueniat. Plut.

Cambyſes.

Dicere ſolebat, haud fas eſſe à diis petere victoriam in equeſtri pugna, eos qui equitare non didiciſſent: neque ſagittę ignaros ſuperare illos ſagittando, qui huiuſmodi peritiam callent: neque eos qui frumenta non ſerunt, precari triticum pulcherrimum naſci: neque ſalutem petere, qui ſibi in bello non cauerent. Ex Xenophonte & Bruſon. libro quinto cap. 24.

Diogenes.

Quum aliquando ſtipem poſceret, ita ἐρανάρχην, id eſt, eum qui ſtipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τοὺς ἄγγρους ἐνάριζε δ' ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας. id eſt,

Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextram.

Dicti feſtiuitas in hoc eſt, quod pro ἐρανίζε dixit ἐνάριζε: quorum prius eſt, da ſtipem : alterum armis ſpolia, ſe Hectoris nomine ſignans. Spoliat autem qui negat egenti. Et ſolet hoc hominum genus eſſe furax. Laert. lib. 6.

Themiſtocles.

Cùm prætoris Themiſtoclis operam pro amico in re iniqua peteret, reſpondit Themiſtocles, nec Simonidem fore bonum poetam, ſi menſuram modúmque in ſcribendis carminibus non obſeruaret : nec ſe bonum eſſe prætorem, ſi alicuius gratiam legibus aut iuſtitiæ præponeret. Plut.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro ſe cauſaque eius falſum deieraret : Oportet me, inquit, amicis accommodare, ſed vſque ad aras. Plut. in Græcor. apopht. Gell. lib. 1. cap. 3. Eraſ. in prouerb. Vſque ad aras.

Zeno Cittieus.

Quum Cynicus quiſpiam dicens, in lecytho ſuo nihil eſſe olei, peteret à Zenone, Zeno negauit ſe daturum: ſed tamen abeuntem admonuit, expenderet vter ipſorum eſſet impudentior. Poſtulatoris impudentiam impudẽti negatione penſabat. Laert. lib. 7. cap. 1.

Phocion.

Antipater cùm à Phocione petiiſſet, vt neſcio quid iniuſti ſuo nomine faceret : Non ſum, inquit, tibi ſimul adulator & amicus. Amicus enim, quæ iuſta ſunt, efflagitat ab amico : & is qui reuera amicus eſt, nõ obſecundat amico, niſi in his quæ cum iuſtitia & æquitate coniuncta ſunt. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Cùm hominem nequam ob mediocre ſcelus in vincula conieciſſet, Pelopidi efflagitanti, non dimiſit, ſed amicæ ſupplicanti conceſſit, dicens, Scorta decere, non imperatores, eiuſmodi dona accipere. Plut.

Plato.

Quum populus Athenienſis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiam educeret, eámque rem Phocion non fore è repub. indicaret, edixit, vt quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis vſque ad ſexagenarios, ſe ſequerentur.

rentur. His reclamātibus senioribus, & ætatem excusantibus: Nihil, inquit, absurdi meo edicto continetur, quà ipse natus annos octoginta, vnà cum ipsis dux profecturus sim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retulit. Plut. in apoph.

Clisophus.

Clisophus Atheniensis adulator, Philippo increpanti, cur semper aliquid peteret: Obliuiscor, inquit. Lepidus iocus, sed pugnans cum laudatissima sententia: beneficij accepti meminisse, dati obliuisci oportet. Eras. lib. 6. apoph.

Antigonus primus.

Cùm frequenter Biantem molestè beneficia flagitantem tulisset, tandem victus tædio: Date inquit, Bianti talentum, vel vi. Sentiēs, beneficium, non impetratum, sed improbitate extortum. Eras. lib. 4. apoph.

Anonymus.

Quidam Antigoni amicus, cùm ab eo petiisset talentum, nec accepisset, postulauit ab eo deductores, ac corporis custodes. Rogatus, quam ob rem? Ne inquit, insidiis impetar, affingens, se talentum humeris ferre. Eras. lib. 8. apoph.

Antigonus.

Thrasillus Cynicus cùm ab Antigono drachmam petiisset. Antigonus ait: Petis munus non regiū. Cui cùm respondisset, Da igitur talentū: Nunc, inquit rex, non petis munus Cynicum. Et sic vtroque cornu repulit postulantis improbitatem, quem existimabat nullo omnino beneficio dignum esse. Plut. in apopht.

Timotheus citharœdus & Archelaus.

Suprà de Conuiciis in ipsum authorem retortis.

Scopas.

Cùm quispiam familiaris ab eo assequi quicquam contenderet, quod neque illi necessarium, neque satis commodum esset: Huiusmodi, inquit, rebus & felix sum, & locuples. Brus. lib. 1. cap. 1.

Scipio Africanus.

Quum à Scipione Africano quidam vetus affectator ex numero amicorum, non impetraret vt se præfectum in Africam duceret, & id ferret molestè: Noli, inquit, mirari, si tu à me hoc non impetras. Ego iampridem ab eo cui meam existimationem charam fore arbitror, peto, vt mecum præfectus proficiscatur & adhuc impetrare non possum. Cic. in Verrem.

P. Rutilius.

Suprà de Amicitia atque amico bono, & de Iustitia.

Cato Vticensis.

Catulus censor Catonem sibi arctissima iunctum necessitudine rogauit, vt quendam ipsius iudicio obnoxium (erat enim quæstor) missum faceret. Ille hunc in modum respondit Turpe est nos, qui iuuentuti rectè instituendæ authores esse debemus, à lictoribus irrideri nostris. Negauit asperius, quòd iniustè petebatur. Plutarch. in Cato. vita.

Augustus Cæs.

Quum Galli donassent Augusto torquem aureum, centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandem huc produceret iocum, vt diceret, Imperator torque me dona, Malo te, inquit, ciuica donare. Festiuiter submouit postulatoris impudentiā, qui nunquam in bello fuisset: eóque magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis ilignísque frondibus fieri consueuit, quemadmo-

dum triũphalis ex auro. Quanquã & castrensis,& muralis,& naualis ex auro fieri solebat. Qua de re vide A. Gellium libro 5. cap. 6. Ciuicam autem Augustus, vt honorificentiorem, per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, eum inter dona militaria aliquãdo faciliùs phaleras & torques, & quicquid auro argentóque constaret, dare solitum, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc nisi scias, friget Augusti iocus. Tametsi de materia coronarum variant Gellius & Sueton. Eras. Rot. lib. 4. apoph. & Bruson. lib. 3. cap. 16.

Anonymus.

Græculus quidam ita captare solitus est Cæsarem Augustum descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cùm frustra sępe fecisset, nec destitutum videret Augustus, epigramma bene Græcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pẽsaturus. Græcus acceptum legit, ac non solùm voce, verùm etiam nutu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde cùm accessisset ad sellam qua Cæsar vehebatur demissa in pauperem crumenam manu, pauculos denarios protulit, Cæsaríque obtulit his verbis: οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστέ, εἰ πλέον εἶχεν, πλέον ἐδίδουν. Id est, non iuxta fortunam tuam Auguste, si plus haberem, plus darem. Sequuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocauit, & sestertium centum millia Græculo numerari iussit. Bene cessit Græculo palàm exprobrata principi parsimonia. Sueton. in eius vita.

Augustus Cæs.

Cùm à Cæsare Augusto Romæ Pacinnius Laurus munus peteret, diceretque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli credere. Lepido ioco significans, se non daturum. Alter expectabat, futurum vt Cæsar ipsius pudori succurreret, ne si compertum esset rumorem esse vanum, ipse ludibrio haberetur. Cæsar aliud indicauit remedium: sineret homines loqui quę vellent, modò ne ipsi quod erat falsum persuaderent. Macrob. lib. 2. Satur.

Idem.

Præfectura equitum quidam submotus, insuper & salarium ab Augusto postulare est ausus, hoc colore, vt diceret se non lucri causa salariũ petere: sed vt tuo, inquit, iudicio videar impetrasse munus, & ita credar non ab officio submotus, sed officiũ deposuisse. Tu, inquit Augustus, apud omnes prædica te accepisse, ego non negabo. Si nihil mouebat petitorẽ, nisi metus ignominiæ, via commonstrata est, qua nihilo minus honori suo consulere posset, quàm si pecuniam accepisset. Macrob.

Idem.

Liuiæ vxori pro quodam Gallo petenti ciuitatem negauit, ac immunitatem obtulit, dicens, se facilius passurum fisco suo detrahi, quàm honorem ciuitatis Romanæ vulgari, nimirum Reipub. dignitatem anteferens priuato commodo. Suet.

Idem.

Cùm miles quidam ab Augusto Cæsare impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem, quem & ipsum aliquid improbè petiturum suspicabatur: Non magis, inquit, faciam commilito quod petis, quàm quod Martianus à me petiturus est. Ibid.

Fl. Vespasianus.

Quum quidam è charis ministris munus ab eo pro quodam, quem fratrem esse assimulauerat, peteret, rem distulit, donec ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam cum ministro fuerat pactus. Qua accepta, interpellanti ministro vrbanissimè respondit: Alium tibi quære fratrem: hic, quem tuum esse putas, meus est. Brus. lib. 2. cap. 3.

Hadrianus imper.

Romæ cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet, per tabellam respondit, Iniquum esse quod peterent. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruisse ab omni violentia. Dion.

Sigismundus Cæs.

Infrà de Proditione.

Alphonsus.

Eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab hostibus captus, & ab iisdem emissus carcere, Alphonsum regem adiit & in solatium calamitatis multa postulauit ab eo, & impetrauit. Quo digresso, rex dixit ad familiares: Dispeream, inquit, ni metui ne vxorem etiam meam deposceret eques meus. Panormitanus libro 2. de Alphonsi rebus gestis, & Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius Eques cùm subinde ab Alphonso Aragonum rege munera peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. Cui rex ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quàm te diuitem. Panor. libro 2. de rebus gest. Alphonsi.

Fridericus Cæs.

Iacobus de Sirck, episcopus Treuerensis, princeps elector, vir industrius, ac magni consilij, sed multum cupidus, & ad extollendam ecclesiæ suæ potentiam nimis attentus, Fridericum Cæsarem apud Nouam ciuitatem cùm adiisset, & alia atq; alia petens impetrasset, sed plura tamen petendo instaret: Si non facis, inquit, imperator, petendi finem, ego certè negandi finem facile inueniam. Quo dicto perquàm lepido improbum petitorem compescuit. Æneas Syluius lib. 2. Commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Ludouicus Bauarus.

Albertus marchio Brandenburgensis, cũ ex Ludouico seniore Bauariæ duce (quem captiuũ habebat) iniqua petiisset, ac neganti grauiores duriorésque carceres minitasset Ludouicus, Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem modo ex capto petito. Innuit autem, iniusta nec à capto, nec homine libero petenda esse. Æneas Syluius libr. 3. Commenta. de rebus gestis Alphonsi.

De philosophiæ vsu & vtilitate.

Thales.

Facillimum esse dicebat philosopho ditari: idque tali facto probauit. Omnem oleam antequam florere cœpisset, in agro Milesio coëmit. Animaduerterat enim præscientia quadam, olearum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit iis, qui iactabant, in philosophis paupertatem non esse virtutis, sed necessitatis. Cic. lib. 1. de Diuinat.

Bion.

Cùm malè audiuiſſet, quòd adoleſcentem quendam mollem in diſciplinam non recepiſſet: Tenellus, ait, caſeus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatulos ad philoſophiæ ſtudia nequaquam eſſe idoneos. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Idem.

Dicere ſolitus eſt, Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commiſceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt, in aliis friuolis diſciplinis ſemet exercent. Ibidem.

Idem.

Rhodi, cùm Athenienſes darent operam rhetoricis, ipſe philoſophiã docebat. Ob id reprehenſus, ita reſpõdit: Triticum aduexi, & hordeum vendo. Sentiens, abſurdum eſſe ab ipſo requiri deteriora, cùm attuliſſet meliora. Nam philoſophia, veluti, triticum, cibus eſt hominum: hordeum, equorum. ſimul innuens ſolum philoſophum loqui, rhetores hinnire potius. Ibidem.

Pythagoras.

Dicebat, vitam humanam eſſe ſimilẽ panegyri, hoc eſt, ſolenni hominum cõuentui, ad quẽ alij conueniũt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli ſpectatores modò futuri. Ac cæteros quidem omnes eſſe ſollicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui celebritate. hunc ſpectatorem aiebat eſſe philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatro prodiſſet, quàm vt naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur. Laërt. libro 8. cap. 1.

Diogenes.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos, qui ſurdi eſſent, aut cæci, ſed qui peram non haberent. Luſit autem affinitate vocum, nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus: ἄπηρος, qui pera caret. Innuens opinor, hominem ad omnẽ vitæ functionem inutilem eſſe, qui expers ſit philoſophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat. Ibidem.

Idem.

Suprà de Diſcendi cupiditate.

Idem.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Idem.

Dicenti cuidam, quem ad ſapientiæ ſtudium hortabatur, Non ſum idoneus philoſophiæ. Quid igitur viuis, inquit ſi tibi nulla rectè viuendi cura eſt? Non enim in hoc viuit homo, vt viuat tantum, ſed vt diſcat rectè viuere. Natura dat viuere, philoſophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit. Laërt.

Idem.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Idem.

Percontanti, quid lucri caperet ex philoſophia: Vt nihil inquit, aliud, certè hoc, quòd ad omnem fortunam paratus ſum. Laërt. lib. 6.

Idem.

Aliquando vocatus ad cœnam, negauit ſe venturum. Roganti cauſam: Quoniam, inquit, heri mihi non ſunt actæ gratiæ. Vulgus hominum poſtulat ſibi veluti pro magno beneficio gratias agi, ſi quem admiſerint ad conuiuium. At Diogenes, licet pauper, exiſtimabat ſibi deberi gratiam, quòd non grauaretur intereſſe conuiuio, quia nuſquam iret aſymbolus, ſed lautius philoſophiæ ſermonibus paſceret conuiuatores & conuiuarum animos, quàm illi corpus epulis. Laërt. lib. 6.

Idem

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione quæ vt semper incolumis est, &c.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cuias esset? respondit, κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi. Significās, philosophum, vbicunque locorum agat, in sua patria viuere. Laërt. lib. 6.

Idem.

Dixisse fertur, quòd fortunæ apponeret animi fiduciam legi naturã, affectibus rationem, eò quòd his tribus paratur ac seruatur hominũ tranquillitas. Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus impauidus, naturam pro lege sequitur: cui si repugnet lex, contemnit eam: porrò cupiditatum tumultus ratione compescit.

Idem.

Cùm Plato laudaret quẽdam hoc nomine, quòd erga omnes esset humanissimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui tot annos in philosophia versatus, nullum hactenus affecit dolore? Sẽtiens, proprium philosophi munus esse, mederi vitiis hominum, id autem fieri non posse, nisi metu ac dolore: metu probri, dolore præsentis ignominiæ. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret, recusauit. at Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Cantharis pusillũ est insectum, non dissimile scarabeo, sed præsentaneum habens venenum: phalangium, aranei genus & nocentissimũ. Nec dubitauit vicissim minitari Perdiccæ, se feliciter victurum, si sine illo viueret. Indicans, infelices esse, qui cum Perdicca viuerent. Ibidem.

Idem.

In dolio habitans, accessit eum Alexander rex, & hunc in modum ait: Adsum ô Diogenes, tibi subuenturus, quandoquidem video te multis egentem. cui Diogenes: Vter nostrum pluribus eget? ego, qui vltra peram & pallium nihil desidero: an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet obiicis, vt latius imperes, adeò vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur satis futurus? Ibidem.

Zeno Cittieus.

Cùm consuluisset oraculum, quónam pacto vitam optimè institueret posset? respondisse fertur: Si concolor fieret mortuis. Ille igitur sentiẽs, se ad veterum incitari lectionem, animum ad philosophiæ studium adiecit. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Ascendens in theatrum, cithara canẽte Amœbeo, versus ad discipulos, dixit: Eamus, vt pernoscamus quam vocem, quémque concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa, quibus adest ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantùm valent illa, quanta plus valebunt, si in omni hominis vita seruantur? Idem libro 9. cap. 5.

Idem.

Negotiator purpurã vehens, naufragium fecit iuxta Pireum, atque hac occasione sese contulit ad philosophiam. Itaque solitus est dicere: Tum bene nauigaui, quum naufragium feci. Alij narrant, eum cùm Athenis esset, audisśetque merces perisse naufragio, dixisse: Bene facis fortuna, quæ me ad philosophiam (alij, ad pallium) appellas. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Anonymus.

Adolescens quidam, qui apud Zenonem philosophiæ operã dederat, domum reuersus, cùm à patre iuberetur specimen suæ eruditionis edere, ait: Ostendã paulo post quid incrementi fecerim. Verùm cùm nihil diceret, pater iracundus, existimãs impendium periisse, cœpit loris verberare filium. Eam parẽtis seueritatem quum æquo animo tulisset, ac rursus efflagitanti patri, vt profectus documentum daret: Hoc, ait, ex philosophia didici, vt possim iram & verbera patris æquo animo perpeti, cùm secus faciant alij. Erasm. lib. 8. apoph. ex Ælian. lib. 9. Var. hist.

Crates.

Rogatus, quid illi è philosophiæ studio accessisset emolumenti? respondit,

θέρμων τε χοίνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν:
id est,
Chœnix lupini, & absque cura viuere.

Sentiens, se minimo contentum, ob libertatem suauiter viuere. Laër. lib. 6. cap. 5.

Idem.

Rogatus, quoad esset philosophandum? Donec, inquit, exercituum duces qui sunt, videbuntur esse agasones. Sentiens opinor, ibi maximè opus esse philosophia, vbi qui populo præsunt, stolidi sunt & indocti: & homines, quibus imperant, habent pro asinis. Ibidem.

Idem.

Dicebat, philosopho nulla re opus esse. Eóque pecuniam deposuit apud trapezitam, hac cõditione: vt si liberi essent idiotæ, traderet eam illis: sin philosophi nummos distribueret in plebem, quòd indoctis opus esset pecunia: philosopho, nec opus, nec vtilis. Ibidem.

Aristippus.

Rogatus, quid differrent docti ab indoctis? Quod, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodũ equus indomitus ad omnem vsum incommodus est ob inscitiam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos sola domat philosophia, ad omnem vitæ consuetudinem inutilis. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Rogatus, quid fructus cœpisset ex philosophiæ studio? Quòd cum quibuslibet, inquit, liberè loqui possim. Nec enim metuebat potentes, nec fastidiebat humiles. Quoniam animum habebat spe pariter ac metu liberum, nemini seruiebat, neque cuiquam assentabatur. Ibidem.

Idem.

Iussus est aliquando è sua philosophia nonnihil dicere, cúmque detrectantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, siquidem me vt de philosophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipse me doces. Sensit, hoc ipsum esse philosophi, scire quando loquendum sit, quando tacendũ, at qui petit vt audiat aliquid ex philosophia, declarat se philosophiam à philosopho velle discere. rursus qui cogit ad loquendum, is videtur ipso philosopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus, quàm philosophus ipse. Ibidem.

Idem.

Aristippus percontanti Dionysio, quid eximium haberent philosophi præ cæteris hominibus? Vt, inquit, etiam si omnes leges aboleantur, tamen æqualiter victuri simus. Vulgus legum præscriptis arcetur à peccando: Philosophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit: nec à scelere

tempe-

temperans, quia lex vetuit: ſed quia nouit illud per ſe rectum eſſe, hoc per ſe turpe. Ibidem.

Idem.

Percontanti Dionyſio quî fieret, vt philoſophi diuitum limina tererent, non contrà? Quoniam, inquit, philoſophi norunt quibus egeant, illi neſciunt. Philoſophi ſciunt abſque pecunia viui non poſſe: itaque petūt ab eis qui quod opus eſt dare poſſunt. Quòd ſi diuites æquè intelligerent ſe egere ſapientia, multo magis tererent philoſophorum limina. Miſerior enim eſt egeſtas animi quàm corporis: atque hoc miſerius egeni ſunt diuites, quòd non intelligant, quàm precioſa, quámque neceſſaria re careant. Ibidem.

Idem.

Petiit talētum à Dionyſio, quúmque rex redarguēdi nactus occaſionem, diceret, Nónne tu prædicabas philoſophum non egere? Da, inquit & poſtea de hoc diſputabimus. Cùm accepiſſet pecuniam: Annon, inquit, rectè dixi, philoſophum non egere? Non eget, qui quum opus eſt, habet vnde accipiat. Ibidem.

Idem.

Quidā multa debacchatus in philoſophos, etiā hoc adiecit, quòd conſpiceret illos ſemper obſidere fores diuitū, cui Ariſtippus: Et medici, inquit, ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus eſſe mallet, quàm medicus. Scitè retorſit conuitium. Philoſophi prædicant felicitatem quam vni ſapienti vindicant: & tamen aſſiduè verſantur apud diuites: aliquid venantes ab illis. vnde colligebat, diuites eſſe beatiores quàm philoſophos. Sed ille interpretatus eſt, philoſophos ideo potiſſimùm colere diuites, quòd ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & ſtultiores & corruptiores magis egerēt præceptis ſapiētię, philoſophus autē animorum malè habentium medicus eſt. Porrò beatius eſt eſſe medicum, quàm ægrotum. Laërt. li. 2. ca. 8.

Idem.

In Aſia comprehēſus eſt ab Artapherne ſatrapa. Id tēporis quum quidam eum interrogaret, num & illic haberet ſolitā animi fiduciā: Inepte, inquit, quaſi vnquā fuerim fidentiori animo quàm nūc, alloquuturus Artaphernem. Nimirū hoc illi præſtabat philoſophia, ne quē hominē metueret, ſed cum omnibus liberè ageret. Ibidem.

Idem.

Orator quidam Ariſtippum reum defendit in iudicio, vicítq; litem. Is cùm velut artem ſuam præferēs philoſophiæ, diceret, Quid tibi profuit Socrates, Ariſtippe? Hoc inquit, quòd oratio quā pro me dixiſti, vera fuit. Defenderat vt virum bonum & innocentem. Vt autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, à quo philoſophiam didicit. Orator non id efficit vt quis ſit vir bonus: ſed vt talis videatur iudicibus, etiamſi non ſit. Præſtantius igitur eſt quod præſtat philoſophus, quàm quod orator. Ibidem.

Idem.

Cuidam exprobrāti, quòd in propria cauſa oratore conductitio fuiſſet vſus: Nil mirum, inquit, & cœnam apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat, ob hoc oratorem præſtantiorē philoſopho, quòd eius operam conduceret, ille retorſit in diuerſum, innuens, inferiorem eſſe qui conducitur: oratoris enim munus inferius eſt, quàm vt philoſopho conueniat. Ibidem.

Idem.

Eos qui liberalibus imbuti disciplinis philosophiam negligerent, dicebat esse similes procis Penelopes: quòd hi cum Melanthe & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius se habituros sperauerint, quàm dominæ nuptias. Sensit, liberales disciplinas esse velut pedissequas philosophiæ moralis, quę comprimis sit adhibenda, & cuius gratia reliqua discuntur omnia. Simile quiddam dixisse fertur & Aristo de Vlysse, qui quum descendisset ad inferos, ait illum cũ omnibus ferè manibus fuisse colloquutũ, cùm ipsam reginam ne videre quidem potuerit. Laër. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Suprà, de doctrina & eruditione.

Idem.

Suprà, de Eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Socrates.

Physiognomon Zopyrus, qui se profitebatur ex habitu corporis & oris lineamentis posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto Socrate pronuntiauit, illum esse hominem bardum ac stupidum, tum mulierosum, ac puerorũ amoribus impurum, vinolentum, & intemperantem. Quum amici vehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit, dicens: Nihil, inquit, mẽtitus est: omnino talis eram futurus, nisi me philosophiæ gubernandum tradidissem. Erasm. lib. 3. apopht. ex Cic. 3. Tusc. quæst.

Plato.

Tum demum bene cum rebus humanis agi dicere solebat, quando vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur. Polybius lib. 12. Histor.

Timotheus Cononis F.

Quum floreret omnino rebus secundis, & facillimè vrbes caperet, se felicem ac beatum esse prædicabat. Verùm cùm in Platonem philosophum fortè incidisset, hominémque philosophantem diu audiuisset, omnia contemnens, in quibus felicitatem consistere, vana opinione ductus, putauerat, proclamasse dicitur post Platonis disputationẽ: O vitam verè beatam ac felicem? Audiuit Platonem disserentem non de diuitiis, non de triremibus, aut nauticis rebus, neq; de supplemẽtis, aut quemadmodum auxilium esset ferẽdum, nec de tributo sociorum, siue insulanis, neq; de similibus nugis ac næniis: sed de illis quę profitebatur Plato, quibus veram felicitatem (contemptis omnibus) ascribebat. Ælian. lib. 2. de Var. histor.

Aristoteles.

Percontanti, quid lucri cepisset ex philosophia? Vt ea, inquit, nullo imperãte faciam, quæ vulgus facit metu legũ. Idiota à furtó abstinet quia lex minatur pœnam: philosophus abstinet, quia per se turpe est, etiamsi liceat impunè. Laërtius libro 5. capite 1.

Ariston.

* Eos qui mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes esse aiebat procis Penelopes: qui cùm ipsa potiri non possent ad ancillas eius se conuertebant. Plutar. lib. de virtute morali. Idem dictum est à Bione & Aristippo.

Lacones.

Lacedæmonij literas quidem discebant ad vsum, cæteras verò disciplinas exoticas eiiciebãt: nec minus homines harum professores, quàm ipsos

ipsos libros. Hæc autẽ erat illorum eruditio, bene parere magistratibus, patientem esse laborum, & in prælio aut vincere aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidã, qui philosophos Græcos vrbe pepulêre, quòd curiosis disciplinis auerterent iuuentutem ad otium & ignauiam, redderéntque ad disserendũ quidem instructos, ad agenda verò reipubl. munia inutiles. Quid illi dixissent, si sophistarum gryphos, si nominalium & realium frigidissimas argutias audissent. Eras. ex Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus à sophista quopiã, Quod viaticum attulisset ad philosophiam? Admodum Cynicè respondit, ὀρχεῖς, id est, testes. Significãs, se nudum accessisse. Eras. 8. apoph.

Idem.

* Indoctos, tanquam pisces captos, dum trahuntur, silere dicebat. Anto. & Maxim. serm. de disciplina & philosophia.

Hieron.

* Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, vt libenter & iniussus faciam quæ cæteri legum metu faciunt. Eod. ser.

Dionysius iunior.

Posteaquam regno fuit expulsus, cuidã dicenti, Quid tibi Plato & philosophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim sibi manus admouit, quod alij solent: sed Corinthi ludum literarium aperuit. Plut.

Demetrius Phal.

Cùm exularet, ac Thebis inglorius humilísque viueret, audisſétque Cratem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de moderatè ferendo exilio disserentem. Malè sit, inquit, negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Laert. lib. 5. cap. 5.

Philippus.

Alexandrum filium hortabatur, vt auscultaret Aristoteli, cui traditus erat instituendus, darétque operam philosophiæ: Ne, inquit, multa committas, quæ me fecisse nunc pœnitet. Perspexit egregius princeps, neminem philosophiæ expertem regno idoneum esse, nec puduit fateri, se multa per errorem fecisse perperam, quòd à teneris vnguiculis philosophiæ præceptis non fuisset imbutus. Nam qui experimentis discunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamẽ & serò & magno Reipub. malo tandem euadunt boni reges. At qui philosophiæ præceptis præmunitus accedit, si adsit mens integra, vix poterit ab honesto deflectere. Plut. in apophth. regum & impera.

Alexander.

Cùm esset Corinthi, adiit Diogenem pro dolio sedentem, cúmque eo multa collocutus est: à quo digressus, indignantibus amicis, quòd rex illi cani tantum habuisset honoris, qui tanto principi nec assurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander essem, Diogenes esse vellem. Adeò demiratus est animũ illum liberum, ac rebus humanis omnibus superiorem, vt nihil regno similius esse iudicaret. Præcipua regum felicitas est quòd nulli seruiunt: sed quicquid volunt, facilè efficiunt: tum quòd nullius egeant, atqui hoc ipsum homini præstat philosophia multò verius, quàm regnũ monarchis. Quanquam Alexandrum esse, Alexander maius quiddam existimabat quàm regem esse. Laert. lib. 6.

Polycletus.

Dicere solebat, eorum opificium esse molestissimum, quibuscũque lutum perueniret ad vngues. Plastas opinor, ac figulos notans. Admonuit autem, eas artes exercẽdas, vnde non conspurcaretur opifex. Tale nimirum est philosophiæ studium. Erasm. lib.6. apoph.

De philosophis.

Zeno Cittieus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis ἀσόφους εἶναι, id est, nõ sapere: sed in fortuitis vulgaribúsque rebus esse imperitos, & adiiciebat illud Scaphei, qui cùm animaduerteret quendam è discipulis vehementer inflatum, percusso illo dixit: Bonum nõ est in magno, sed in bono est magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλ᾽ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnũ enim est, quicquid rectè fit: at non statim bonum est, quod magnum. Laertius libr.7. cap.1.

Aristippus.

Postquam Aristippus magnam pecuniarum vim sibi cõparasset, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi tam multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur, quòd Socrates tantus philosophus, & qui tantos haberet amicos, pauper esset, quàm quòd ipse diues. Idem.

Idem.

Interrogatus, cur sic ipsum argueret Dionysius? Eandem, inquit, ob causam, ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam. Laert. lib. 2. cap.8.

Diogenes.

Cuidam procaciter interroganti, cur quũ nihil sciret, se philosophum profiteretur? Si philosophum, inquit, simulo, hoc ipsum est philosophari. Subnotans philosophiam rem esse vsque adeò difficilem, vt eam vel simulare, magna sit philosophiæ pars. Quemadmodum multum regis habet, qui scitè regis personam possit gerere. Et qui simulat, imitatur: at imitari philosophos, est philosophari, hoc est, philosophiæ studiosum esse. Laert. lib.6.

Idem.

Suprà de Morte contemnenda.

Idem.

Quodam die cùm populus theatrum ingrederetur, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur, interrogatus, cur id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiẽs, hoc esse philosophari, in omnibus actionibus quàm maximè à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. lib.6.

Idem.

Percontanti, cur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philosophis non item: Quoniam, inquit, sperant citius futurum vt claudi, cæcíve fiant, quàm philosophi. Qui miserentur afflictorũ, quales ferè sunt mendici, faciunt hoc contemplatione communis hominum sortis: ita cæco opitulantur, cogitantes, hoc ipsum mihi poterit accidere. de philosopho non item cogitant. Dictum festiuius est, ob abusum verbi, sperant, vt philosophus fias, sperari potest: cæcitatem aut claudicationem nemo sperat. Laert.

Idem.

Interrogatus an philosophi placẽtis vescerentur? Omnibus, inquit, vt cæteri homines. Rursus hic aliud respondit.

spondit, quàm interrogabatur. Quærebat percontator, an cōueniret philosophis, frugalitatem profitētibus, vesci placentis, cibis delicatorum? Diogenes εἰρωνικῶν ita respondit, qua si philosophi non essent homines, & tamen vescerentur cibis humanis, Siquidem animalia bruta non vescuntur quibuslibet: bos comedit fœnum, canis nequaquam, aues amant frondes salicum, equi auenam. Quædam aues pascuntur granis iuniperi, quædam carniuoræ sunt, quædā vescuntur piscibus. Huc allusit Diogenes. Ibidem.

Demonax.

A quodā interrogatus, cuiúsnam sectæ philosophus esset? Quis, inquit, tibi dixit me philosophum esse? & sic ridens abiuit. Sed cùm iterum rogaretur, cur risisset? respondit: Cur non riderem, cùm tu me ex barba philosophum esse iudicas, ipse autem barbam non habes? Erasm. lib. 8. apophtheg.

Epictetus.

Eos qui barba & pallio, verbísque magnificis philosophos agebant, dicere solebat esse philosophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: id est, factis procul, verbis tenus. Gellius libr. 17. cap. 19.

De physiognomia.

Zeno Cittieus.

Videns adolescentem: Animi tui vestigia, inquit, satis explorata sunt mihi. Notās hominis lasciuiam. in Græco autem plusculū est gratię: θυμὸς enim non tantùm animum significat, sed animi etiam concitationes. Laert. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Interrogatus de quodā adolescente, qualis videretur? Arcadem esse respondit. Siue significans, illum esse stupido ingenio: siue, vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades feruntur glādibus vicitare, teste epigrammate,

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obscœnam habet significationem. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Socrates.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilit.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm esset Pellæ, & in puteum descendisset, rogauit, nū esset aqua potabilis? cùm dixissent, qui aquam hauriebant, Nos istam bibimus: Non est igitur, inquit, potabilis, quòd illos videret pallidos, luridosq́;. Nā id interpretabatur malæ valetudinis argumentū, quam ex aqua contraxerant. Athen.

Cleanthes.

Hominis mores ex conspectu deprehendi posse dicebat. Verùm cùm philosophum (qui hoc audierant) cuperent, hominem cinædum, sed multis laboribus ab ineunte ætate exercitatum adducunt, vt artis suæ specimen ederet. Cleanthes igitur, cùm hominis faciē, item manus callosas, & sole adustas vidisset, & aliquandiu siluisset, iussit hominē abire foras. Ille cùm discederet, sternutamento concussus est, Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis est. Non enim facilè sternutant, qui sub dio laborant. Laert. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Chalcidensis quidā, qui cum Orobazo descenderat, Syllæ vultum sæpius contemplatus, & ingenium motúmque corporis inspiciens: Neces-

ſe eſt, ait, hunc fieri magnum virum, mirórque quòd omnium adhuc primus non ſit. Plut.

De pictura & pictoribus.

Diogenes.

COnſpiciens duos centauros pugnãtes in tabula peſſimè pictos: Vter, inquit horum deterior eſt? Notans pictoris imperitiam: quaſi dubitaret vter eſſet deterius pictus. vſus eſt autem voce ambigua. nam χείρων & peior dicitur & in pugna inferior. Laer. lib. 6. Bruſ. lib. 5. cap. 23.

Anonymus.

Quidam conſpecta tabula, quæ picturam habebat quomodo Lacedæmonij trucidarentur ab Athenienſibus, dixit Fortes Athenienſes. Id Lacon audiens, ſubiecit: in tabula. Significans, ridiculum eſſe de pictura gloriari, quod ea non minus mentiri ſoleat, quàm poetæ. Plut. in Lacon.

Apelles.

Videns tabulam à Protogene pictam, quam Demetrius in bello ſeruarat deprecãtibus Rhodiis, aliquandiu præ ſtupore tacitus eam eſt contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor, ac mirandum opus: deſunt tamen Gratiæ, quæ hoc aliáque eiuſdem auferant, atque in cælo reponant. eam tabulam Protogenes nondum abſoluerat. Eraſ. libr. 6. apophtheg.

Idem.

Tempeſtatis vi Alexandriam delatus, quidam eius æmuli ſubornârunt planum, hoc eſt ſcurrã regium, qui eum vocaret ad cœnam. Is non ſuſpicans dolum, venit. At quum rex, qui illi erat infenſus, indignaretur, & oſtenſis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus eſſet: Apelles arrepto carbone extincto foculo, imaginem delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnoſceret planum ſuum. Eadem opera & artis ſuæ & ciuilitatis ſuæ ſpecimen dedit. Sit hoc, ſi libet, apophthegma mutum. Bruſonius lib. 5. capit. 25. ex Plinio & Luciano.

Idem.

Alexandrum Fulminiferum pinxit, adeo expreſſè, vt diceretur: deorum Alexandrorum, alterum Philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. Bruſon. ex Plutarcho.

Idem.

Suprà de ignoſcentia.

Anonymus.

Pictor quidã interrogatus, quem habuiſſet artis magiſtrum? digito populum oſtendit. Sentiens, ſe ad multitudinis iudicium pingere: & obſeruantem, quid quiſque probaret aut improbaret, artem fuiſſe conſequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitans, ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Eraſ. lib. 8. apoph.

Zeuxis.

Certamen artis exercuit cum Parrhaſio. Quum enim Zeuxis tam ſcitè effinxiſſet vuas, vt in ſcenam aues aduolarent, Parrhaſius detulit linteum pictum, ita veritate repræſentata, vt Zeuxis alitũ iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo oſtendit picturam. Mox intellecto errore: Viciſti, inquit, Parrhaſi. Nam ego aues fefelli: tu artificem. Bruſon. lib. 5. cap. 23. ex Plinio.

Idem.

Poſtea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum aues aduolaſſent proceſſit iratus operi: Vuas, inquit melius

melius pinxi quàm puerum. Nam si hoc consummassem, aues puerum timere debuerāt. Ingenuitatis exemplum. At aues viderūt in puero nullum esse motum: itaque aut mortuum, aut dormientem arbitratæ sunt. Plin.

Idem.

Agatharcho se laudante, quòd animalia facilè celeritérque pingeret, damnans celeritatem: Ego verò, inquit, diu. Plin.

Protegenes & Apelles.

Protegenes Rhodi viuebat. Eò Apelles videndi eius gratia profectus est: continuóq; petit officinam, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturę, anicula quædam custodiebat. Ea Protogenem negauit esse domi, rogauítque à quo quæsitum diceret reuerso? Ab hoc inquit Apelles: arreptóque peniculo, lineam ex colore duxit summæ tenuitatis, per tabulam. Reuerso Protogeni, quæ gesta erant anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit. Profectò Apelles Rhodum venit: nec enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa subtiliorem: anuíque mandauit, vt si rediret hospes, diceret ostensa linea, hic est quem quæris. Reuersus Apelles, & vinci erubescens, tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. Protogenes victum se confessus, in portum deuolat, hospitem quærit, domúmque ducit victus victorem. Ex minimo vestigio artifex agnoscit artificem. Plin.

Demetrius.

Quum Rhodum obsideret, & in suburbio cœpisset tabulam quādam, Protogenis clarissimi pictoris opus, in qua pinxerat Ialysum, id est Bacchum, Rhodiis per caduceatores obsecrantibus vt tabulæ parceret, respondit: Se citius patris imagines quàm eam picturam aboliturum. Tantum honoris habuit arti rex. Plut. in Demetrio.

Lasus.

Suprà de liberè dictis & loquendi fiducia.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo. de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit, se nolle sibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantùm spectabat formam. Atqui quæ natura deformia sunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. Eras. lib. 8. apoph.

Nealces.

Arato destinanti tyrannorū communi odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Nealces supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens, cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

De pigritia, ignauia, atque desidia.

Themistocles.

Pigritiam hominis viui sepulturam vocauit qui cùm expletis centum & septem annis se mori videret, dixisse fertur, se plurimū dolere, quòd de vita tunc egrederetur, quando sapere cœpisset. Plut.

Democritus.

* Perpetuam cunctationem acti-

ones imperfectas reddere dicebat. Stob.serm.de assiduitate.

Eusebius philosophus.

* Ignauia, inquit, corpus tabefacit, animam socordia. Exercitatio verò ad speciem Deo simillimam, ipsam euehit. Stob.serm.de Otio.

Anaxarchus.

* Dicebat, siquis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore: diuites autem cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. eod.serm.

Vide apopht.de Assiduitate, diligentia, labore & otio.

De podagra.

Anaxarchus.

DIcebat, si quis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore. Diuites autem, cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. Notauit autem vir prudentissimus, eos qui ex otio variísque delitiis podagram sibi ipsis parant. Stob.ser.28.de Otio.

Publius Syrus.

Cùm esset orta iocosa quæstio, quódnam esset molestum otium, & alius aliud opinaretur, respondit, podagra. Otium vt rem suauissimam expetunt omnes, sed otium podagrici cum summo cruciatu coniunctum est. Pontanus. Erasmus libro 6. apopht.

Cicero.

Cicero in Vatinium, qui cùm pedibus æger esset, volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebátque iam se bina millia passuum ambulare, Dies enim, inquit, longiores sunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni, Macrobius libro 2. capit.4. Satur. Augusto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, si modò accederet vetustatis commendatio. Miles quidam in conuiuio iactabat sibi balistam esse, quæ iaculum excuteret ad spatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum suum id vidisse factum. Accersito famulo, percontatus est illum, an non ipse vidisset quod narraret: Tum famulus, Verum, inquit, narras, here, sed tum vento secũdo miseras sagittam. Erasm.Roterod.lib.4.apoph.

Alphonsus.

Interrogatus, cur podagrici loquaciores cæteris essent? respondit, podagricos pedum vitio afflictos, ambulare nõ posse: ideóque lingua, velut ambulatione quadã, eos crebrius vti solere. Panor.lib.3.de rebus gestis Alphonsi.

Pet. Fundanus.

Audiens quendam familiarem depedum dolore eiulatus emittere, nec posse illos compescere, accurrit ad clamores: Ecquid, inquiẽs, alij de itinere queruntur assiduo, laboribúsq; quàm plurimis: de perpetua negotiorum inquietudine alij: tu de quiete quereris atq; otio: quod si tibi molestum est, exurge parum, & peregrè proficiscere. Pontanus.

De pœna malis infligẽda.

Socrates.

CIuitates optimè gubernari dicebat, cùm iniusti dant pœnas.

Plato,

Plato, libro secundo de legibus.

Solon.

Percontatus, Quid magis ad reipub. salutem prodesset? respondit: Si boni præmiis inuitantur, mali autem pœnis coercentur. Cicero ad Brutum, & Stob. ser. 41.

Idem.

Interrogatus, quánam ratione nullum in vrbe scelus perpetraretur? dixit: Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Sensit autem vir prudentissimus, tum demum saluam esse rempublicam, cũ qui boni viri sunt, malos pœnis coercent, ne insontes afficiant contumelia. Stob. serm. 41.

Antisthenes.

Suprà de Honore virtutis præmio.

Pythagoras.

Ciuitatum optimam esse dixit, quæ postquam malos pœnis coerceret, viuos tantùm bonos admitteret. Stob. serm. ser. 41.

Theophrastus.

Sciscitatus, quidnam vitam humanam conseruaret? respondit: Beneficentia, honor & pœna. Stob. 41.

Lycurgus.

Dicere solitus est, duabus potissimum rebus contineri Rempublicam: Præmio scilicet & pœna. Quo dicto eam demũ rempublicam saluam esse putauit, in qua boni præmiis inuitantur, flagitiosi verò pœnis afficiũtur. Cicero in epist. ad Brutum, & Eras. lib. 1. apoph.

Lysander.

Rogatus, quam rempublicam maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac malis congrua redduntur. Quo dicto ostendere voluit, eam rempublicam probandam esse, in qua boni præmiis ornantur, mali autem pœnis damnantur. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum quispiam ei dixisset ipsum cum æqualibus obsidem fuisse, filios verò, eorúmq; vxores minimè: Meritò, inquit, decet enim nos nostra peccata nostrásque pœnas ferre. Bruson. lib. 5. cap. 12. ex Plut.

Anonymus.

Chius quidam ira contra seruum incensus: Non, inquit, in pistrinum ego to detrudam, sed Olympiam ducam. Rectè autem ille putabat, multo durius esse supplicium, si Olympiæ in conspectu à radiis solaribus coqueretur, quàm si in molam ad molendum dederetur. Aelianus lib. 14. de Var. hist.

M. Cato.

Dicebat, se omnibus peccantibus ignoscere, præterquàm sibiipsi. Multum dissimilis illi Meuio, qui carpens alios, sibi condonabat omnia. Sibi ignoscit, quem non pœnitet admissi: de se pœnas sumit, qui cura pensat, quod incogitantia commissum est. Plut. in apoph.

Idem.

Frequenter dicere solebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significãs, nil esse magis perniciosum quàm si improborum mores pœna non coerceantur. Plut. in apopht. & Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Solitus est dicere, iniuriam etiam si facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Quid aliud dicere voluit, quàm pœnam delicti non negligendam esse, ne ex vnius iniuria multi porrò con-

tumeliis afficiantur ab improbis? Plut.in Rom.apoph.

Idem.

Præterea dicebat, eos magistratus qui maleficos pœnis non coercerēt, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus Reipublicæ labefieret. Plut.eodem loco.

Alphonsus.

Cùm equitem luxuriosum, & bonorum suorum decoctorem punire vellet, quibusdam à rege obnixè petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum libidinémque contraxerat: respondit, Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto, tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpore igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat. Panormit.lib.1. de rebus ab Alphonso rege gestis.

Manes.

Manes Florentius cum meretrice deprehensus, cum pro more in perpetuam facti ignominiam (nam in Anglia, qui extra matrimonium mulieribus commiscentur, in conspectu populi, retentis tantùm fœmoralibus, nudi ecclesiam circumire cogebantur) exueretur à sacerdotibus, fœmorali tantùm concesso, omni parte nudus esse voluit, verùm cùm interrogaretur, an non puderet coram virginibus, mulieribus, omníque populo virilia ostentare? Minimè, inquit, gentium. Nam pudenda hæc, quæ peccauerunt, ea potissimùm dare pœnas decet. Æneas Syluius lib.1. de dictis & factis Alphonsi.

Vide suprà. de Disciplina & Impunitate.

De pœna mitigata.

Alexander.

Qvum Greci qui apud hostes stipendium faciebant, venissent in potestatem Alexandri, Athenienses quidem iussit Alexander in compedibus seruari: quòd quum ex publico stipendium haberent, tamen apud hostes meruissent. similiter & Thessalos, quòd regionem opimam nacti, non eam colerent. Thebanos verò dimisit dicens: His per nos nihil est reliquum, neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus est pœnam, vt mortem commeritis non indiceret, nisi vincula: & culpam eorum qui necessitatem excusare poterant, in se transtulit. Plut.in apoph.

Sylla.

Milites in bello sociali quum Albinum virum prætorium fustibus mactassent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, se illis posthac promptioribus vsurum in præliis, dum peccatum, fortiter gerendo rem, studebunt pensare. Plut. in Sylla.

M.Cato.

Cato ipso die comitiorum quendam è sponsoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium transtulit. At populus admiratus Catonis iustitiam, damnato pœnam remisit, dicens satis dedisse pœnarum, quòd à Catone damnatus esset. Eras. Rot. lib.5.apoph.

Fronto.

Suprà de Indulgentia & impunitate.

Huc

Huc refer apopht. de Clementia, Humanitate, Indulgentia, Venia, &c.

De pœnitentia.

Pauſanias.

CVm in conuiuio quodam Simonidem philoſophum oraſſet, vt aliquid ex ſapiẽtiæ arcanis in mediũ adferret: Simonides dixiſſe fertur, Memento te hominem eſſe. Sed Pauſanias in ſumma tum felicitate conſtitutus, non magnopere philoſophi dictum curauit. Cùm verò poſtea in Chalcecœco cùm fame luctaretur, iamque mortem omnium miſerrimam ob oculos videret, magna voce exclamaſſe fertur: ô Cee hoſpes, magnum quiddam in ſermone tuo inerat: ego verò inani perſuaſione ſum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælianus libr. 9. de Var.hiſt.

Iſæus ſoph.

Iſæus ſophiſtà cùm primos pueritiæ ſuæ annos in omnibus voluptatibus contriuiſſet, vir factus in melius vitam inſtituit. Cùm igitur fortè cum amico deambulaſſet, qui ei formoſam oſtenderet puellam, interrogaſſetque vtrum formoſa videretur? reſpondit Iſæus: Nihil hîc iudico, quandoquidem deſij laborare ab oculis. Philoſttatus in ſophiſt.

Theodoſius Imp.

Dicere ſolebat, Nihil eſſe noui, ſi quis homo cùm ſit, è vita excedat. Vnius autem Dei eſſe, eum qui ſemel mortuus ſit, per pœnitentiam ad vitam reuocare. Nicephorus Calliſt. libro 14. cap. 3. Eccleſiaſticar. hiſtor.

De poeſi.

Gorgias.

DIcebat, tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui alterum decepiſſet iuſtior eſſet eo qui non decepiſſet: & qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo qui nõ eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta, ſed adeò ſcitè, vt vera credantur. Iuſtior autem ille videtur, qui fallendo prodeſt: & ſapientior eſt, qui per fictas fabulas diſcit quid ſit turpe: quid ſit honeſtum. Plutarch. de poetis audiendis.

Lacones.

Nec comœdias nec tragœdias poëtarum audiebant, vtpote in quibus contra omnes leges, ſtupra, inceſtum adulteria, iniurias, furta: cæteráque flagitia exprimantur. Nec placuit his quorundam excuſatio, qui fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri, dicunt: cùm hæc voluptas imbecillium animos corrumpat. Hanc ob cauſam Archilocum poëtam cùm veniſſet Lacedæmonem, ea hora expulerunt: quòd intellexerant ab illo ſcriptum, ſatius eſſe abiicere arma, quàm mori. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipſi videretur Tyrtæus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poëſim inutilem eſſe reipub. qualem inſtituere volebat: ita Lacedæmonij nõ recipiebant poëtas, qui blãda ſcriberent potius quã ſalubria. Plu. in Lac.

Cleomenes.

Suprà de Lectionis delectu.

Demonax.

Admeto poëta inſulſo, iactanti

epigramma monostichon, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ (carmen erat,

Corpus humi tegitur, Admetus ad astra volauit.

Respondit, adeò sibi placere carmẽ, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita erat indignus. Eras.lib.8.apoph.

Pausanias Cleombroti F.

Interrogatus, cur Tyrtæum poëtam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, externus dux nobis fuisse videretur. Poëtæ enim apud Lacedæmonios in nullo planè erant pretio, sed ob lasciuiam ex vrbe eiecerunt. Plut.in Lacon.

Philoxenus.

Dionysium sua carmina recitantem quum alij per assentationem laudarent exclamauit, Abducite me in latumias. Subindicans hoc esse tolerabilius, quàm audire laudaréque tam mala poëmata. Nam antea rex offensus, miserat illum in lapidicinas. Eras.lib.6.apoph.

Sylla.

Quum ipsi libellum malus poëta de populo subiecisset: quòd in eum epigramma fecisset, tantummodo versibus alternis longiusculis, statim ex his rebus quas tum vendebat, iussit ei præmium tribui, sub hac conditione, ne quid postea scriberet. Existimabat ille etiam mali poëtæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & silentium redemit ab eo qui scribere nesciret: quemadmodum facetus quidam apud nos, si quando incidisset in malum tonsorem, dabat duplum pretium, hac lege, ne rediret. Erasmus libro 6. apophthegmat.

De poetica fictione.

Actius poeta.

INterrogatus cur non ageret caussas, quum in tragœdiis optimè tractaret argumenta? Quoniam, inquit, in tragœdiis ea dicuntur, quę ipse volo: in foro aduersarij dicerent, quæ minimè vellem: Idem fit in dialogis, vbi qui scribit opus vnicuíque tribuit orationem, qualem putat esse commodam: in iudiciis secus fit. Era. lib.6.apoph.

Euripides.

Cuidam dicenti, Carmen condidisti ex modis ad tripudium accommodis: alio dictum hoc ridente, Ni stupidus esset, inquit, non risisset, quòd res serias Lydiis modis temperarim. Lydij modi lasciuiores sunt. Porrò quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quũ Euripides choream agentibus succinuisset, cantionem quandam modulatam vnus illorum risit. Cui Poëta: Nisi stupidus esses, & expers affectuum, haudquaquam risisses me canente mixolydium: Eras.6.apoph.

Pinarius.

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Qúmque quidam indignaretur, quòd toto die recitasset, negarétque ad illius recitationem accedendum, Macte Pinarius ait: Nunquid possum liberalius agere? paratus sum illum audire ab exortu solis vsque ad occasum. Gaudebat enim is poeta, subinde repetere ortus & occasus descriptionem. Notat autem & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè, vel non suo loco affectant tales descriptiones:

Aut

*Aut flumen Rheni, aut pluuius descri-
bitur arcus.*
Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Seneca.

Varus.

Quum à Montano recitarentur versus, quibus exortus solis describebatur, Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire. Rursus quum succederet descriptio occasus: Qui dicit, inquit, iam nox est? Ibo, & Butam salutabo, eodem scommate taxans & affectatum carminis decus, & Butæ præposteram vitam. Erasm. ex Seneca.

Iabolenus.

Passienus Paulus eques Romanus, sed dubiæ sanitatis, quum recitans elegias suas, sic auspicaretur, Prisce iubes: Priscus Iabolenus qui tũ aderat, ego verò (inquit) non iubeo. Protinus ingens omnium risus exortus est. Fingunt enim poëtæ suo arbitrio quicquid libet. At Priscus non tulit poëticam fictionem. Erasmus libr. 8. apopht.

De populo.

Epicurus.

* Dicebat se nunquam voluisse placere populo. Nam quæ ego scio, inquit, nõ probat populus: quæ probat populus, ego nescio. Seneca epist. 29. ad Lucill.

De potestate & potentia.

Diogenes.

Interrogatus, quo modo quis viuere debeat sub potestate? Perinde atque igni vtendum esse dicebat: neque nimis propè accedendum, ne exuraris: neq; nimiũ procul, ne rigeas. Antonius in Melissa par. 2. serm. 1. Stob. serm. 43. idem apoph. tribuitur Antistheni.

Chrysippus.

Rogatus, cur potestatem omnem in Repub. adeò fugeret? respondit: Quia si quis malè rexerit diis pœnas dabit. si bene, odio à ciuibus habetur. Stob. ser. 43.

Demosthenes.

Audiens quosdam in Repub. euehi cupere: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos, multis placeant. Stob.

Idem.

Dicere solebat, duabus viis propositis, quarum altera ad pulpitum oratorium, altera ad inferos duceret: prudentem virum præoptaturum esse eam quæ ad inferos ducit, potius quàm quæ potestate hominem subleuaret. Stob.

Eumenes.

Fratribus suis crebrò dicere solebat: Si me vt rege vsi fueritis, vobis tanquam fratribus gratificabor: sin autem tanquam fratre, ego vobis vt rex. Antonius in Melissa parte secunda, sermone 1.

M. Cato.

* Dicebat potentes parcè vti potestate debere, vt semper vti possint. Stob. sermone de magistratu.

Licin. Varus.

Cum Africano illi maiori corona sæpius in conuiuio imposita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit, Noli mirari si non conuenit, caput enim magnum est. Sentiens, hominem esse præpotentem, cui non quæuis corona congrueret. Eras. lib. 6. apoph.

L. Crassus.

Lucius Philippus consul L. Crasso, summæ dignitatis & eloquentiæ viro, manum iniici iusserat, eo

quòd vocem illius indignè ferret, qua dixerat, ſibi alio ſenatu opus eſſe. At Craſſus reiecto lictore: Non es, inquit, mihi tu Philippe conſul, quando ego tibi non ſum ſenator. Eraſm. lib. 6. apoph.

Cn. Lentulus.

Cn. Lentulus Marcellinus conſul in concione grauiter queſtus eſt de Magni Pompeij immodica potentia. Huius orationem cùm populus clara voce acclamans approbaſſet: Acclamate, inquit, acclamate, Quirites dum licet. Iam enim vobis impunè facere non licebit. Significans, illius potentiam breui eò magnitudinis euaſuram, vt nulla in re tutum eſſet vllo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet. Eraſ. libr. 8. apoph. Val. Max. lib. 6. capite 2.

Anonymus.

Cùm Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiã vinctam haberet, dixit aliquis: Quid refert vbi geſtet diadema, in capite an in crure? nam candidum amiculũ olim erat inſigne regum. Eraſ. lib. 6. apoph.

C. Cæſar.

Proferentibus in medium, quòd Sylla dictaturam depoſuiſſet, Cæſar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, reſpondit Iulius Cæſar: Syllam neſciſſe literas, eoque dictaturam depoſuiſſe. Dictant grammatici diſcipulis, cùm præeunt aut recitant ſcribenda. huc alludens, dixit illum neſciſſe literas. Eraſmus 4. apophtheg.

Plutarchus.

* Ne puero gladium, prouerbio dicitur. Ego verò dixerim, inquit: Ne puero diuitias, nec viro doctrinæ experti potentiã. Stob. ſer. de magiſtrat.

De poteſtate breui.

Cotys.

THebanis glorianti bus quòd Lacedæmoniis imperarent. Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuiis maiores factos, ſed ad breue tempus. Antoninus in Meliſſa, parte 2. ſer. 1.

Nerua.

Ad quendam ipſum conſolari volentem hoc argumento, quòd diceret, geneſin Veri non eſſe rectè collectam, eóque ſpem eſſe illum diu victurum: Iſthuc, inquit tu facilè dicis, qui patrimonij tui non Reipubl. quæris hæredem. Sentiens magni referre, vt bonus princeps quàm diutiſſimè viuat. Ex Dione Caſſio.

Ael. Verus.

Morbo grauatus ſæpe dicere ſolebat, principem ſanum mori debere, non debilem; quòd ſuperiores imperatores plerique violenta morte periſſent: eamque mortem, vt breuem ſimul & inexpectatam, Cæſar optauit, & obtinuit. Spartianus.

Vide ſuprà de Conſulatu breui.

De præceptore bono ac fideli.

Socrates.

CVm Xenophontem obuium interrogaſſet, vbínam locorum variæ venderentur merces, quibus vulgò vtuntur homines? & promptè ad hoc reſpondiſſet Xenophon interrogauit iterum, Vbinam homines fierent meliores? at cùm adoleſcens reſpondiſſet ſe id neſcire: Me ſequere, ait Socrates, & hoc ex me

me disces. Absurdum est, scire vbi ea quę ad victum sunt venalia reperias: vbi autem doctus & probus euadas, negligere. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Cùm Æschines ambiret esse de numero discipulorum Socratis, excusarétque verecũdè paupertatẽ suam, ac molestè ferret, quod cùm Socr. cæteri amici diuites multa largirentur, sibi nihil esset quod daret, præter seipsum: Annõ intelligis, inquit, quàm magnũ munus mihi dederis? nisi fortè teipsum paruo æstimas? Itaque mihi curæ erit, vt te tibi reddam meliorem quàm accepi. Alij Sophistę cùm meras nugas docerent, nullũ admittebant discipulum, nisi magna mercede. Socrates nihilominus libenter recepit inopem quàm opulentos. Erasf. lib. 3. apoph. ex Seneca.

Antisthenes.

Rogatus, cur esset in discipulos tã seuerus? Et medici, inquit, ægrotos suos simili modo obiurgant. Significans, se in vitia sæuire, & non in homines aut discipulos nec vitia sanari blandiendo. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Agasicles.

Cum Agasicli Lacedæmoniorum regi diceret quidã, admirari se, quòd cùm esset auidus discendi, non adiũgeret sibi Philophanẽ sophistam, regali prorsus indole, respondit: Eorum, volo esse discipulus, quorum sum & filius, significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos adsciscas præceptores. Etenim vt liberi fermè referunt maiorũ, vnde prognati sunt, ingenium: ita præceptorum vitia demigrant in eos quos instituunt. Et honestæ vitæ institutio potissimùm ab illis petenda est, qui virtutem ipsis factis præstiterunt, non ab iis qui compositis arte verbis de virtute nugantur. At nunc summi orbis monarchæ futuri, Deum immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi instituendíque creduntur? cùm principi non minus tum perniciosum sit, tum indecorum, ab inhonestis institui, quàm nasci. Nec quælibet artes discendæ sunt principi, sed hæ duntaxat quæ tradunt rationem rectè administrandi regnũ. Erasmus ex Plutarcho in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam pædagogus pueri cura suscepta, cùm interrogaretur, quid esset illum docturus? Efficiam, inquit, vt honestis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutem propter se, odisse vitium propter se. Plut. in Lacon.

Alius.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent vtilitatis pueris adhibiti pædagogi? Efficiunt, inquit, vt quę sunt honesta, eadem pueris fiant etiam iucunda. Plut. in Lacon.

Alexander.

Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summa veneratione prosequebatur: dicẽs, se illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, à præceptore bene viuendi initium accepisset. Plut. in eius vita.

M. Antoninus.

Suprà de affectibus humanis.

De præceptoribus malis & indoctis.

Diogenes.

OLim in scholis pingi solebant Musæ, ceu studiorum præsides. Ingressus igitur scholam Diogenes,

cùm videret multas Musas, discipulos admodum paucos, dixit præceptori: Cum diis multos habes discipulos. Ludés ex ambiguo sermonis. Nam Græci cum diis dicunt, pro eo quòd nos dicimus, fauentibus diis. Interdum σὺν id est, cum, significat comitem: Cum multis te defendi, id est, multi mecum te defenderunt. Laërt. lib. 6.

Idem.

Puerum conspiciens indecorè se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans, primæ ætatis formatoribus potissimùm imputãdum esse, si adolescentes euadãt malè morati, aut secus. Aphthonius & Priscianus.

Alcibiades.

Ludum literarium ingressus, poposcit Iliadem Homeri: cúmque ludi magister negasset sibi esse quicquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans, impudenter eum docere literas, qui non semper Homerum haberet in sinu. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut. apoph.

De præconibus laudum.

Themistocles.

Sciscitatus, vtrum Achilles esse mallet, an Homerus? Dic ipse prius, inquit, vtrum malles esse victor in Olympiis, an præco, qui victores pronuntiat. sentiens, multo præstantius esse, res egregias gerere, quàm gestas celebrare. Homerum præconi conferens. Plutarc. in Græc. apophtheg.

Stratonicus.

Apud Abderitas agens, conspicatus illic singulis ciuium singulos esse præcones, adeò vt propemodum maior esset prçconũ numerus quàm ciuium, à cœna cœpit per ciuitatem summis pedum digitis ingredi, demissis in terram oculis. Percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidisset illius pedibus, ita respondit. Cæterùm quidem bellè valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipsis adulatoribus, illud vnum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam. Sentiens, illic præconum plena omnia. Athe.

Alexander.

Cùm nuntius quidam gaudio gestiens, porrectáque manu accurreret, rem prosperè gestam ei narraturus: Quid mihi bone vir magni nunciabis, nisi nuncies Homerum reuixisse? significans, omnium præclarè gestorum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plutarch.

Idem.

Ilium profectus, & Achillis statuam coronans: O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens, & Homero: quorum ille fidissimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit. Plut. in vita Alexandri, & Cicero pro Archia.

De præda militari.

Themistocles.

Qvum aliquando ad mare visendi cadauera gratia accessisset, ac torques armillásque passim disiectas videret, ipse quidem prætériit, sed amico qui sequebatur dixit: Collige tu tibi, nam tu Themistocles

stocles non es. Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, vt quicquam ageret indignum egregio duce, cui gloria debet esse satis magnum virtutis præmium. Plut.in vita Themistoclis.

Alexander.

Quum in Arbelis de rerum summa periclitatus esset, conflicturus cum mille hominum millibus ad pugnandum instructis, adierunt illum milites aliquot ipsi bene volentes, deferebántque cæteros, quòd in castris inter se miscerent sermones, conspiraréntque ne quid prædæ in regium tentorium deportarent, sed ipsi totum in suum verterunt lucrum. His auditis subrisit Alexander: Fausta, inquit, nuntiatis. Siquidem audio sermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum fefellit diuinatio: plurimi nanque milites regem adiere, dicentes: Bono animo esto rex, neque metuas hostium multitudinem, qui ne pudorem quidem nostrum ferre poterunt. Plut.

Annibal.

Profugus, apud Antiochum regem agebat. Is ostendit illi suum exercitum barbarico apparatu magnificè instructum, séd ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter esset contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia satis essent futura Romanis? Tum Annibal, Planè satis arbitror, etiamsi auarissimi sint Romani. Lusit Pœnus ab inexpecta to. rex de prælio sciscitabatur, iste respōdit de præda, Quid enim aliud est miles imbellis, auro, argento, cęterísque rebus ad prædam inuitantibus instructus? Plutarch.

De præmio virtutis.

Socrates.

INterrogatus, quænam ciuitas ritè gubernari possit? respōdit, Cùm boni inuitantur præmiis, iniusti dāt pœnas. Ex Platone recitat Brus. lib. 5. cap. 8.

Idem.

Præmia decreta iis qui in Olympiis aut Nemeis vicissent, contraxit, eáque maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuissent: dicens, illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & si vicerint, magis aduersus patriam quam aduersus hostes coronari: & quum senuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quam detrita pallia: vt, qui nec bello sint vtiles, nec gerendę Reipub. accommodi. Laërt. lib. 1.

Solon.

Interrogatus, vnde Respublica maximè vigeret: Si boni, respondet, pręmiis incitantur ad virtutem, mali autem ad virtutem negligentes, coërceantur pœnis. Stob. ser. 41.

Tritantæchmes.

Quum post cladem acceptam à Persis, quidam ab Arcadia transfugissent, auxilia pollicentes, producti sunt in conspectum Xerxis. Ibi Persis percontantibus, quid agerent Grę ci: respōderunt, eos celebrare Olympia, ac gymnica equestriáque certamina spectare. Rursus percontantibus, quod esset certaminis præmiū? responderunt, coronam oleaginam. Hic Tritantæchmes Artabani filius, versus ad exercitus præfectum: Papæ, inquit, Mardoni, in eiusmodi viros nos incitasti ad pugnandū qui nō pecuniarū gratia certamina agitant, sed virtutis ac laudis? Ea vox tum

visa est timida, vt sæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Herodotus in Vrania.

Lycurgus.

Suprà de pœna malis infligenda.

Lysander.

Interroganti Persæ, quàm Remp. maximè probaret? Eã, inquit, in qua fortibus viris ac meticulosis cõgrua vtrisq; reddũtur. Sensit virtutem inuitari pręmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc est quod apud Homerũ stomachatur Achilles, tantum honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea sententia nõ solùm habet locum in Repub. verum etiã in priuatis familiis. Sunt enim hæc duo præcipua ad conseruandã cuiuslibet gregis disciplinam. Honos enim non solùm alit artes, vt habet prouerbium, verùm etiam virtutẽ. Nec tã refert, monarchia sit, an aristocratia, an democratia, an aliqua Reipubl. forma ex his tẽperata, quàm, vt in quacũq; gubernatione discrimẽ habeatur publicum inter viros vtiles Reipub. & suo viuẽtes abdomini. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà tit. de Laudis contemptu.

Agis vltimus.

Cùm iam ad dirum mortis supplicium duceretur, interrogatus ab Ephoro, num quid pœniteret eorum quæ fecerat? Nequaquam pœnitet, respondit, nil enim aliud feci, quàm quòd prudentiam cũ honestate semper coniunxerim. Sciuit nimirum vir ille bonus, ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium, quicunque sequatur euentus. Plut.

Galienus imp.

Taurũ ingentẽ quum in arenam emisisset, prodissétq; ad eum feriendum venator, neque productum decies potuisset occidere, Cæsar coronam venatori misit. mussitantibus cunctis, quid rei esset, quòd homo ignauissimus coronaretur? Galienus per Curionem dici iussit, Taurum toties nõ ferire difficile est. Ludens significauit, graue discrimen esse toties tauro occurrere, etiam si non ferias. Trebellius Pollio.

De præsagiis.

Vect. Valens.

Qvum à Claudio Cæsare immineret periculum, atque interim Silius cũ Messalina domi vindemiæ simulachrum omnium lasciuiarũ genere celebrarent, conscendit præaltam arborem, & in ea prospectantis specie stabat: interrogãtibus, quid aspiceret? respondit, Tempestatem ab Ostia atrocem. Id siue ioco dixit, siue fortè lapsa vox est, in præsagium vertit. Mox adsunt a Cæsare nuntij qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui palam nupserat Messalina, quam Cæsar dissimulanter confirmatis nuptiis supplicio affecit. Eras. lib. 6. apoph.

Vide titulum de Diuinatione & Ostentis.

De precatione, siue oratione hominis ad Deum.

N. Socrates.

Nihil vltrà petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm vt bona tribuerẽt: quoniã ijdem scirẽt quid vnicuique esset vtile. nos autem plerunque id votis expetere, quod non impetrasse melius foret. Etenim dẽsissimis tenebris inuoluta morta-

mortalium mens, in quàm latè patentem errorem cæcas precationes tuas ſpargis. Diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt: honores concupiſcis, qui plures peſſum dederũt: regna tecum ipſa voluis, quorum exitus ſępenumero miſerabiles cernuntur. Splendidis coniugiis iniicis manus: at hæc vt aliquando illuſtrant, ita nonnunquam funditus domos euertunt. Deſine igitur ſtulta futuris malorum tuorum cauſis quaſi feliciſſimis rebus inhiare, téque totum cœleſtium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona ex facili ſolent, etiam eligere aptiſſima poſſunt. Valerius Max.lib.7.cap.2.

Bias.

Eos qui ſibi mẽtem à Deo bonam largiri precarentur, nec tamen diſciplinam capeſſerent, parum cordatos eſſe dicebat. Quando neque vt pictor quiſque bonus euadat, dari ſibi à Deo bonos colores & lineam exoptat, quin magis artem perdiſcit. Sicut nec votis proficit, qui muſicus eſſe cupit, niſi artem conſectetur. Adeò nihil prodeſt, circa preces occupari, niſi rectè viuendi ſtudio tenearis. Stob.

Idem.

Aliquando cum impiis ac ſceleroſis hominibus naui vehebatur, & quũ omnes periclitarentur, impiis deorum opem implorantibus: Silete, inquit Bias, ne dij vos nebulones hîc nauigare ſentiant. Deus autẽ impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quàm ad opitulandum flecti tur. Laert.lib.1.cap.6.

Diogenes.

Suprà de Decoro vbique in omnibus obſeruando.

Epicurus.

Dicebat, Si mortalium omniũ votis Deus reſpõderet, propè futurum eſſe, vt vniuerſum genus hominum pereat. Quandoquidem videre eſt, tantas, támque diras & exitiales imprecationes viciſſim hincinde vulgò effundi. Stob.

Athenodorus.

Multum eos damnari debere aiebat, qui longis orationibus Deum fatigarent, eáque peterent, quæ peti ab eis homines ſcire nollent. Rogandúmque ſolum de eis Deũ eſſe, quæ minimè moleſtè homines ferrent, etiamſi ab omnibus intelligátur. Addebat etiam, ita cum hominibus homines viuere debere, non ſecus ac ſi Deus eorum ſemper actiones intueretur. Hoc autem modo illos carpebat, qui iniuſta à Dèo peterent: & ipſi ſibi, quo minus exaudirentur, impedimẽto eſſent. Fulgoſius lib.7 cap.2. ex Seneca, cuius verba hæc ſunt epiſt. 10. Tunc ſcito (inquit Athenodorus) eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutũ, cùm eo perueneris, vt nihil niſi Deũ roges, niſi quod rogare poſſis palam.

Lacones.

Si quando diis ſupplicarent, ſumma deprecationis hæc erat, vt dij immortales bonis nil aliud adderent, quàm honeſta, præterea nihil. Non aliud petebant virtutis præmium, quàm honeſtam famam, cùm multa alia ſint aliarum gentium vota: non ſolùm multiloquia, verùm etiam inutilia, nonnunquam & turpia à diis poſtulantium. Plut.in Lacon.

Vide apoph. de Petitione.

De principe bono, ac eius in regni adminiſtrationis officio.

Solon.

Dicebat, eum principem meritò laudandum eſſe, qui Democra-

tiam ex monarchia ciuibus constitueret. Stob. ser. 46.

Idem.

Tum primùm imperium gerendũ esse suadebat, si quis prius ferre imperium didicerit. Quomodo enim aliis imperare poterit is, qui ipse imperium non est passus? Potest autem hoc apophthegma referri ad eos, qui prius alieno parendo imperio, discũt imperium in alios gerere. Vel qui prius cupiditatibus imperant suis, quàm in alios exerceant imperium. Neque enim idoneus est vt aliis dominetur, qui ipse seruit affectibus: neque rex aliis esse potest, nisi quem prius ratio rexerit. Diogenes Laertius in eius vita, & Erasmus in prouerb. Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio: & Antonius parte 2. sermone 1.

Pythagoras.

Ita imperandum esse principi dicebat, vt vereretur magis quàm metuatur. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stobæus ser. 46.

Cleobulus.

Felicem existimabat principẽ qui nemini conuersantium sibi crediderit. Stob. ser. eod.

Pittacus.

Eum demum principem laude dignum existimabat, qui efficit, vt subditi metuant, non ipsum, sed pro ipso. Ibidem.

Bias.

Optimum principem pronuntiabat esse, qui vtatur patriæ legibus. Ibidem.

Chilon.

Optimum esse regem dixit, qui operam dat, vt non metuatur. Eod. ser.

Thales.

Pronuntiauit, principis felicitatem existimare se, si vitam obiret, postquam consueuisset iuxta naturam. Ibidem.

Socrates.

Dicere solebat, eum esse optimũ regem & principem, qui à propriis affectibus temperaret. Phauorinus.

Plato.

Tum demum beatũ terrarum orbem futurum prædicauit, cùm aut sapientes regnare, aut reges sapere cœpissent. Plato ipse epist. 7. Cicero epist. 1. ad Quintum fratrem. Valerius Maximus lib. 7. cap. 1. Agapetus ad Iustinianum Cæsarem.

Idem.

Principem laude dignum esse existimabat, qui sibiipsi prius, deinde aliis commodè imperare possit. Ant. in Melissa, part. 2. ser. 1.

Isocrates.

Dicebat, optimum principem semper imitari eum, non qui maximum imperium acquisierit, sed qui optimè præsentibus vsus sit. Anton. in Melis. part. 2. ser. 1.

Anacharsis.

Bonum principem iudicabat eum esse, qui non solus prudens sibi videretur, sed bono & iusto aliorum consilio lubens acquiesceret. Stob.

Philon.

Eius dictum est, Si vis bonus esse rex, cum fortitudine benignitatem & mansuetudinem serua, vt non formidolosus, sed reuerẽtia dignus tuis subditis videaris. Phauorinus.

Bion.

* Oportere bonum principem à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse dicebat. Stob. ser. de magistratu.

Agathon.

* Dixit, principem oportere trium meminisse: primùm quòd imperet homini-

hominibus, deinde quòd secundum leges, tertiò quòd non semper imperet. Eod. ser.

Musonius.

Dicebat, conandum esse principi vt verendus potius subditis sit, quàm metuendus: Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus.

Xenophon.

Suprà de Liberalitate.

Archidamidas.

Suprà de Mansuetudine.

Agis.

Ad Agidem Archidami filium quum quidam dixisset, Philippum effecturum, ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit, ô hospes, nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumque paratum: & ad proferendum imperium, si contingat: & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem, cùm plerunque principes id quod obtingit malè administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plutarch.

Agesilaus.

Licet Lacedæmoniorum rex esset, post multa egregia facta, nequaquam sibi principatum, sed tum Rempublicam, tum sociis & amicis Reipublicæ gerere dicebat. Quo dicto docere voluit, ita demum qui potitur imperio, verè legitiméque imperare, cùm & ipse paret imperio legum, & eorum, qui in Repupublica magistratu funguntur. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud assiduè in ore habuisse fertur: Principis esse, non mollicie deliciísve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Celebratur & hoc illius dictum, principibus potissimùm ediscẽdum, Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti, quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Neque enim verè victor est, qui iracundiæ vindictam flagitanti frænum nescit imponere. Plutarchus in Lacon. apophtheg.

Idem.

Illud sibi cum primis ducere solebat gloriæ, quòd cùm rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibiipsi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset. id pulchrius esse iudicabat, quàm quòd regnum obtineret in alios. Plutarchus.

Idem.

Cùm Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eo quòd alerent externum militem, Agesilaus in Ægyptum profectus est, ab Thaco Ægypti rege accitus stipendio. Cæterùm Agesilaus ob corpus incultum, ac vestis vilitatem, venit in contemptum eius gentis hominibus, qui sperarent se visuros Spartanum regem talem, qualis esset rex Persarum, corpore decentissimè ornatum: perperam sanè de regibus sentientes, quos externo cultu putabant æstimandos potius, quàm animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultu ac victus simplicitate mutauit, sed interim ostendit, maiestatem dignitatémque regiam non vestium splẽdore, sed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauitérque taxauit vulgares monarchas,

quibus ſi diadema, purpurã, aurum, & gẽmas detrahas, nihil videas præterea regium. Plutarch. in Lacon. & Athenæus.

Idem.

Quum à rege Perſarum eſſent allatæ literæ, de hoſpitio, déque amicitia tractantes, non recepit, ſed iuſſit illos regi renuntiare: Nihil eſſe neceſſe priuatim ad ipſum literas mittere: cæterùm ſi perſpicuum foret illũ bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipſum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd ſi deprehenderetur inſidias tendere, ne putet, inquit, quòd me ſit habiturus amicum, etiamſi multas ab eo recepero epiſtolas. Quid hoc animo ſublimius, cui ĩn omnibus rebus gerendis hic vnicus erat ſcopus, conſulere Reipublicæ commodis? Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Si quid eſſet quod per milites celeriter confici vellet, primus ipſe ſub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad induſtriã extimularentur. Efficaciſſimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit. Eraſm. ex Plutarcho.

Idem.

Cùm parum inſtructus eſſet equitatu, Epheſum ſeſe recepit: ibi opulentis denuntiauit, vt quicunque pro ſe virum & equum præberet, à militia eſſet immunis. Hac arte factum eſt vt pro ignauis ac timidis diuitibus, breui colligeret & equos & viros ſtrenuos, ac bello idoneos. Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamemnonis exemplum retuliſſe, quòd is accepta equa generoſa, virum diuitem, ſed ignauum militia expuliſſet. Hę ſunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatémve neceſſarium eſt, non per violentiam inuidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiã ineat. Plutarch. in Lacon.

Anaxilaus.

Anaxilaus rex percontatus à quodam, quem principem Reipubl. ſalutarem pronuntiaret? reſpondit: Qui beneficiis ſe à ciuibus vinci nequaquam patitur. Phauorinus.

Agaſicles.

Cuidam ab eo ſciſcitanti, quo pacto poſſet aliquis tutò imperare nullo ſtipatus ſatellitio? reſpondit, Si, ſic imperet ſuis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compendio. Domini tantùm timentur à ſeruis: & mali metu coercentur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis conſulit potius quàm ſibi, diligitur ab illis, ſic vt authoritatem comitetur reuerentia. Aduerſus hos adeò non eſt opus ſatellitio, vt non aliud ſit ſatellitium fidelius illorũ ſtipatu. Quòd ſi rex beneuolentia ac benefactis adiungeret ſibi ciuium animos, non eſſet opus barbarico conductitióq; ſatellitio: ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores, quàm ciues, erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint dum metuant, nullos magis habent ſuſpectos, quàm quibus oportebat maximè confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi. Plutarchus.

Ariſton.

Suprà de Hoſtibus, & inimicis, & de Hoſtibus nõ crudeliter tractãdis.

Euſebius philoſ.

*Illum qui aliis præeſt & præcipit, non poteſtate ſolùm regendi & imperandi,

perandi, ſed dignitate prudentiáque ſubditis antecellere debere dicebat. Item, Boni principes hoc vnum proprium eſſe lucrum, & inſtar infinitorum aliorum, omnia ſic facere, vt & in ipſo imperij tempore, & poſt id, iuſtitiæ & bonorum omnium à ſubditis teſtimonium habeat. Stob. ſerm.44.

Epictetus.

* Multa extant de principe, & eius officio, ſcitè dicta ab Epicteto. Inter cætera hæc occurrunt. Quemadmodum ſi gubernare nauem conareris, omnino prius artem gubernandi perdiſceres: ita ciuitatem recturus regendi diſciplinam diſcito. Vt enim illic nauis vniuerſa tuæ fidei committitur, ita hic tota reſpub. gubernanda tibi eſt. Si propoſueris ornamenta quædam ciuitati conſecrare, teipſum pulcherrimo manſuetudinis, iuſtitiæ & beneficentiæ ornamento primùm decores. Beneficiis ciuitatem obſtringe, non tectis in ſublime ſtructis, ſed animis promotis. Prȩſtat enim in paruis domicilijs magnos animos habitare, quàm in magnis ædibus humilia mancipia latere, ceu feras in ſuis luſtris. Quemadmodum ſol non expectat preces & incantationes vt exoriatur, ſed illico fulget ac ſalutatur ab omnibus: ita neque te (princeps) expectaueris plauſus, ſtrepitus, & laudes, vt benefacias: ſed ſponte confer beneficia, & æquè ac ſol amaberis. Stobæus, eod. ſerm.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ ſcripſerat, ſi deſinas θεομαχεῖν, id eſt, cum diis bellare, ſed meis te copiis adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic reſpondit Leonidas: Si nouiſſes quæ ſint in vita honeſta, abſtinuiſſes à concupiſcendis alienis. Mihi verò potius eſt pro Græcia mori, quàm in populares meos gerere monarchiā. Quid tam impium eſt, quod mortalium vulgus non admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honeſtam mortem pro amicis liberandis oportere, quàm monarchà factus eos ſeruitute premere, à quibus venerat depulſurus ſeruitutem barbarorum. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Interroganti, quo pacto quis regnum tutò poſſit tueri? Si, inquit, amicis concedat iuſtam libertatem, pro viribus interim aduigilans, ne ſubditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit, quòd amicis nihil non permitterent, ciues iniuria affectos negligerent. Hîc temperantia adhibenda eſt, vt princeps nec amicos alienet tyrannica ſæuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audendum præter ius aduerſus plebeios: qui nimium irritati, ſæpe reges ſuos excuſſerunt. Plut.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm dictum eſſet, eo tempore bene Lacedæmoniis eſſe, quòd bene regere reges didiciſſent: reſpondit, id potius accidere, quòd ſubditi parere didiciſſent. Oſtendens, bonam popularium vrbium adminiſtrationem, non tam in principum regimine, quàm in populorum obedientia cõſiſtere. Nam ſi populi in diuerſum à principibus traherent, difficillimum arbitrabatur eſſe, vt principes optimè gubernare poſſent. Plut.

Cyrus.

Dicebat, Neminem debere impe-

rare, qui subditis suis non esset melior. Principémque non decere esse inferiorem neque intelligendo, quæ opus sunt, neque gerendo quæ tempus expostulat. Plut.

Pythagoras.

* Dicebat principes magis metuere debere, vt subditi eos vererentur quàm timerent. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob.

Idem.

Dicere sæpenumero solitus est, similia esse boni pastoris & boni regis opera. Boni igitur pastoris cùm sit bene pascere gregem, omniáque mala ingruentia auertere: sic ad bonum regem spectat, vt diligenter gubernet ciues sibi à Deo concreditos, omniáque legibus prohibeat, quæ in Reipubl. perniciem ingruere videntur. Xenophon.

Xenophon.

* Istud (inquit) opinor magnum esse argumentum virtutis in principe, si subditi ipsum libenter sequantur, & in periculis vnà perseuerent. In Oeconomico.

Plato.

* Scribens ad Dionem, inter cætera dicit, Nolo te ignorare, quòd ob sequendo & placendo hominibus, rerum gerendarum commoditas acquiritur: austeritas verò solitudinem parit. epist. ad Dionem.

Musonius.

* Dicebat, Conandum esse principi vt verendus subditis potius esset quàm metuendus. Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus serm. 46.

Dionysius iun.

Dicere solebat, se multos alere sophistas, non quòd illos admiraretur, sed quòd per illos admirabilis esse studeret. Sciebat populum de illis tanquam de viris doctis magnificè sentire: hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Eadem arte fortasse principes quidam alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Plut. in Regum apoph.

Philippus.

Aiebat, oportere meminisse principem, quòd homo existens, potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stob. ser. 46.

Anonyma.

Philippũ Macedoniæ regem cùm anus accessisset, vt causam ipsius cognosceret: respondit, sibi nequaquam esse otium. Cúmque anus inclamasset, Proinde nec rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, nõ illi solùm præbuit aures, verùm & aliis quoque. Plutarc. in apoph.

Idem.

*Aiebat oportere meminisse principem, quod homo existens potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus sermone 46.

Alexander.

Interrogatus, quis optimus princeps esset? Qui inquit, amicos donis retinet, & inimicos beneficiis amicos facit. Anton. in Melis. par. 2. ser.

Alex. Seuerus.

Aurum & argẽtum raro cuiquam nisi militi diuisit: nefas esse dicens, vt dispensator publicus in delectationes suas suorúmque conuerteret, id quod prouinciales dedissent. Lampridius.

Idem.

Cùm ab amicis reprehenderetur, quòd immemor maiestatis imperatoriæ, non pretioso vestitu, auro, gemmísque corpus etiam ornaret, respondit: Principatum ac imperium in virtute esse, non in corporis decore. Ibid.

Philiscus.

Ad Alexandrum aliquando dixisse fertur: Ad gloriam incumbe, verùm ea conditione, ne sis pestis, vel magnus aliquis morbus; sed pax & sanitas. Affirmans, per vim & sæuitiam expugnare ciuitates, populos exscindere, pestilentiam esse. Sanitatis verò, salutísque, subditorum rationem habere: ea enim sunt pacis commoda. Ælian. libro 14. de Var. histor.

Anaxilaus Rhegij princeps.

* Interrogatus, quid in principatu felicissimum esset, respondit, nunquam beneficia conferendo vinci. Stob. serm. 46.

Agrippinus.

Conabatur eis quos damnabat persuadere, quòd ipsis expediret damnari, non enim tanquam inimicus (ipsis aiebat) nec vt latro, sententiam contra eos fero: sed veluti tutor & curator ipsorum. Quemadmodum & medicus hominem secandum consolatur, & seipsum exhibere persuadet. Stob. ser. 46.

Plutarchus.

* Tot (inquit) tantorúmq; bonorum & munerũ, quæ diis largiuntur, nullus est fructus, aut vsus rectus sine lege, iure & principe. Ius finis est legis: principis opus lex: Princeps autem imago Dei cuncta administrantis. lib. ad princip. indoctum.

Sthenius.

Pompeius Magnus, cùm Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, interficere omnes statuisset: Stenius, eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit, & his verbis affatus est: Non æquum facis Pompei, qui propter vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Quo audito, Mamertinis pepercit Pompeius, ciuitatemque & Sthenium liberauit. Habes autẽ hîc in Sthenio exemplum, quem animum erga Rempub. oporteat habere principem si in periculum incidat: in Pompeio autem placabilitatis argumentum, qui viri boni maluerit habere rationem, quàm indulgere iræ. Plut. in apoph.

Liuia.

Augustus imperator cùm apud Liuiam vxorem solus conquereretur de hominum insidiis, quæ hinc inde etiam vigilantissimo struerentur: Mirum non est, respondit Liuia quòd tibi parentur insidiæ, partim quòd id non sit alienum à natura: partim quòd magno imperio multa facias, ex quibus par est plerósque molestiam capere. Princeps enim non potest omnibus placere: sed etiam quantumuis rectè imperet, ei multis irasci necesse est. Dion in Augusto.

Tiberius.

Præsidibus onerãdas tributo prouincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere. Sueton. Dion.

Alex. Seuerus.

Eius vltima verba dicuntur hæc fuisse, Turbatã Rempub. vbiq; accepi, pacatam etiã Britannis relinquo, Senex, & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens,

si boni erunt : imbecillum, si mali. Ælius Spartianus.

Fl. Vespasianus.

Grauiter febricitãs, cùm increparetur à medicis, quòd morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, facerétque omnia quæ ad principatum spectarent, respondit: Imperatorem stantem mori oportere. Xiphilinus in eius vita. Idem etiam Turbo præfectus prætorio dixisse fertur, apud Xiphilinum in vita Adriani.

Traianus.

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, qui amicis incusantibus, quòd parum memor imperatorię maiestatis nimium esset omnibus expositus, respõdit: Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Erasm. lib. 8. apopht.

Anonyma.

Hadrianum transeuntem mulier quædam appellauit, Audi me Cæsar. Is cùm respondisset, Non est otium: illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocem restitit, & audiuit mulierem. Hoc & aliis tribuitur; vt paulo ante Philippo: neque quicquã vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri. Dion in Hadriano.

Hadrianus imp.

In senatu frequenter dicere solebat, se sic gesturum principatum, vt sciret rem populi esse, non suam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum distinguit regem à tyranno. Dion.

Idem.

Dicere est solitus, sibi molestum esse, si quem videret tristem: cùm tamen omnes doctos vexaret quæstiunculis, sed vexatos donauit aliquo munere. Dion Cassius.

Placilla.

Theodosij imper. vxor, subinde admonere maritum solebat, vt consideraret, quísnam ante imperium fuisset, & in quem locum ab vniuersitatis huius Deo esset euectus. Reuocare autem in memoriam voluit, olim hominem fuisse priuatum: nũc autem ideo vocatum ad imperium, vt eius gubernatione, non tantùm Romana in ciuilibus respublica sed diuinus etiã cultus probè institueretur, atq; conseruaretur posteris. Nicephorus Callistus. lib. 12. cap. 42.

Constantius Chlorus.

Suprà de Eo, quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Fridericus.

Tum demum saluam Rempubl. fore dicebat, si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ simulationem ac dissimulationem deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & iudici inter consilia diiudicare non difficile esset. Æneas Syl. lib. 3. Commenta. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quinam sibi charissimi essent? Qui inquit, me non magis quàm Deum ipsum timent. Deprompta sanè ex Christiano pectore sententia. in primis enim timendus Deus, rex regum, & dominus dominantium. Æneas Syl. lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Otho Syluius.

Cùm videret aut deponendũ imperium, aut magna ciuium suorum strage tuẽdum, statuerat spontè mori: verùm dehortantibus amicis negauit se tanti facere vitam suam, vt ob hanc quenquam suorum interire cuperet. Erasm. lib. 8. apophtheg. ex Plutarcho.

Alphonsus.

Eos demum principes magnifaciendos dicere solebat, qui iustitiam probè excolerent: hæc enim in quo fuerit, eius imperium æquo omnes animo patiuntur, illiúsque moderationi sese etiam sponte subiiciunt. Vt de Cyro illo legimus, quem non iustitiæ solùm, sed omnium etiam regiarum virtutum exemplum fuisse apud suos, creditum est. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Eum principem mirum in modum probabat, cuius simplex verbũ tantùm ad fidem valeret, quantum priuatorum hominum iusiurandum. Sensit autem, non vulgarem principis virtutem esse, stare verbis, & facto præstare id, quod verbo semel promisit. Ibidem.

Idem.

Illud quoque assiduè in ore habuisse fertur: Tanto priuatis hominibus reges meliores esse debere, quanto honoribus & dignitate antecelleret. Panorm. libro 4. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Apud Alphonsi aulicos, cùm de gerendo principatu esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri. vel eo maximè dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes procliuioribus. Panor. lib. 2. de Alphonsi. reb. gest.

Idem.

Cùm præterea de principũ vita & moribus disceptassent, dixisse fertur: Principibus nõ modò sua causa à peccato abstinendum esse, sed multò etiam magis, ne sua vitia infundantur in ciues suos. Quantò enim flagitiũ conspectius, tanto offendiculum grauius. Panorm. libr. 2. de rebus gestis, Alphonsi.

Idem.

Præterea cùm de subitorum moribus disputaretur, Alphonsus respõdisse dicitur: Veluti ad solis motum, ita populares semper in principum mores verti atque formari. Vulgus enim imitatur, quod à principibus conspicit factitari. Ibidem.

Idem.

Regem illiteratum ac indoctum, nil aliud nisi asinum coronatum esse dicebat. Æn. Syl. lib. 1. comment. in Alphonsi res gestas.

Idem.

Commemorantibus quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, Eam vocem bouis esse, non hominis. Non omnes literæ conueniunt principi: sed eæ quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæque rectè ac secus gestorum exempla commonstrant id quod facit. histor. Ibid.

Idem.

Audiens ab agricultoribus, mala punica, quæ natura acria essent, arte & diligentia fieri dulcia: Cur non etiam nos, inquit, ciues & populares nostros ingenio malo, prauóque præditos, industria & labore meliores reddimus? Innuit autem, populi mores vix esse tam prauos, quin ritè gubernantis studio, labore & industria meliores reddi queant. Panor. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Alphonsum quum adissent legati Matricienses, in quorum agris tum agebat, consulentes vtri iuberet ipsos gratificari, Nicolaóne Picinino, an Francisco Sfortiæ? respondit, ambos pro amicis habendos: sed nihilo secius ab ambobus, tanquam ab i-

nimicis, cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciscum simultas intercedebat: ac rex nondum statuerat, vtrum vellet in societatem recipere, cùm vtrumque ob dissidium non posset. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Reprehensus, quòd parum regaliter incederet, respondit. Malle se moribus & authoritate regem videri, quàm diademate aut purpura. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi, & Æn. Syl. de eius dictis.

Aeneas Syluius.

Audiens Alphonsum Aragonum regem neminem ex suis lædere, respondit: Iusti principis esse, non solùm afficere neminem iniuria, sed & eos qui damna quibusuis hominibus sine iusta causa inferunt, si possit, prohibere. Nam teste Cicerone, qui aut non obsistit, si potest, iniuriæ, tam est in vitio quàm si patriam aut parentes deserat. Aen. Syl. libr. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Caspar Zchlick.

Is, trium Cæsarum cancellarius, optare se dicebat, Omnes reges aliquando priuatos, pauperésque fuisse. Neque enim satis miseretur, qui nunquam fuit miser. Ibidem.

Otho imp.

Boso, Arelatensium rex vltimus, episcopo Arelatensi in vigilia natalis Christi, ne officium in ecclesia nocturnum celebraret, nisi ipso præsente mandauit. Episcopus autem quum aliquandiu cum sacerdotibus aduentum regis frustra expectasset, vltra horam consuetam, prosequutus est sacra. Superueniens autem rex cœpit expostulare cum episcopo, cur non expectasset? commotúsque dedit episcopo alapam in medio populi. Episcopus autem quum regem apud Othonem primum Romanorum imperatorē accusasset, mandauit Otho, vt ob tantum facinus decollaretur. Archiepiscopus verò cùm reliquis episcopis & principibus cū intercederent apud imperatorem, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur, ait rex: Non est æquum, vt rectū Imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum ex principis ore frustra egredi. Munsterus libro secundo Cosmograph.

Plura pete ex apophtheg. de Magistratu, de Reipublicæ gubernatione, de Regno, &c.

Principum clementiam, liberalitatem, iustitiam, mansuetudinem, castitatem, &c. vide propriis locis.

De principe malo.

Alexander.

Cinesias videns Alexandrum Magnum à pharmaco, quod sumpserat, vehementer turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum est, cùm vos dij talia patiamini? Alexander autem ægrè attollens oculos: Quales, inquit, dij sumus? metuo, ne diis inuisi. Eras. lib. 6. apoph.

Antiochus.

Cùm in venatu quodam feram insequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in casam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiit: atque inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit, quòd cætera quidem probus esset, sed pleráq; functiones mandaret amicis improbis, ipse ad eorum facta conniuens: tum quòd immodico venandi studio, frequenter necessaria negligeret. Ad hæc tū tem-

temporis nihil respondit, nec quis esset prodidit: verùm vbi diluculo satellites venissent ad casam, iamque agnosceretur, allata purpura simul cum diademate: Age, inquit, ex quo vos indui, heri primum vera de meipso audiui. Nam ferè hoc studio est his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant nisi blandum auribus. Plut. in apoph.

Cato Maior.

* Pessimum dicebat esse principem, qui imperare sibiipsi nequiret. Stob. ser. 44.

Plutarchus.

* Potestas malitiæ coniuncta, neruos (inquit) ac robur effectibus addit. Et verùm est illud Dionysij dictum, qui se tum imperio frui maximè dixit, cùm quod libêret confestim exequeretur. Ingens autem periculum est, ne is mala facere deliberet, qui facere potest quæ voluerit. Si malitia potestatis cursum adipiscatur, celeriter affectum quemuis promouet; ex ira cædem, ex amore adulterium, & ex auaritia publicationem faciens, nisi rationis grauitas & pondus coerceat reprimatque potestatem lib. ad principem indoctum.

Hadrianus imper.

Commodum Ælium Verum iterum consulem fecerat, eumque imperio destinauerat: quem quum cerneret nec animo nec corpore satis validum, dicere solebat, In caducum parietem non inclinauimus, ac perdidimus quater millies H. S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Verè præsensit, Commodum inutilem imperio, sed serò. Dion, in Hadr.

Galienus imper.

Prouinciarum defectionem, quasi leuissimarum rerum iacturam, ioco solebat eludere. Cùm enim nunciatum esset Ægyptum defecisse: Quid, inquit, sine lino Ægyptio esse non possumus? Quum vastatã Asiam Scytharum incursionibus accepisset: Quid, inquit, sine aphronitro esse nõ possumus? Perdita Gallia, arrisit, dixitque: Non sine trabeatis sagis tuta Respublica est? Pessimi principis voces, cui quicquam potius est Republ. Trebellius Pollio.

Vide apopht. de Tyrannide.

De principio rerum agendarum duro.

Socrates.

Dicebat, Bene incipere, non esse pusillum, sed iuxta pusillũ, Græca sic habent, εὖ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶν, παρὰ μικρὸν δέ. quòd Laërtij interpres ita reddidit, Bene incipere paruum non esse, sed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis. sed sentit, ni fallor, bene incipere, non esse quidem paruum, sed parui fieri, aut rectè incipere, non esse pusillum, sed iuxta pusillum. Paulatim enim incipiendum, eo quòd qui initio præproperi sunt, serius perueniunt ad finem. vt alludat ad Hesiodum, iubentem, vt pusillum pusillo addamus. Dicti argutia est in Græcis vocibus, eaque Latinè reddi vix potest. Laërt. in eius vita.

Pittacus.

Illud decantatissimum frequenter dicere solebat, Dimidium plus esse toto. Quo vir prudentissimus innuere voluit, omne quidem principium satis esse durum: verùm si rem

aggrediamur seriò facilè nos peruenire ad rei finem. Laërt. lib. 1.

Stratonicus.

Byzantij, cùm citharœdus quispiam bellè cecinisset procemium, cætera minus feliciter, surrexit ac præconis in morem pronuntiauit: Quisquis indicarit citharœdum qui bene cecinisset proœmium, drachmas accipiet mille. Eras. lib. 6. apoph.

De probitate.

Anonymus.

ADolescens quidam cùm venderetur, rogatus à licitatore, Erísne frugi, si fuero mercatus? Etiam si non fueris mercatus, respondit. Ne fortuna quidem seruilis docere potuit illum seruilia loqui. Qui enim natura probus est, vbique & apud omnes probus est. Plutarch. in apoph. Lacon.

Aeschylus.

Cùm hi versus, quos de Amphiarao scripsit Aeschylus, in theatro recitarentur apud Athenienses,

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Id est, *Neque enim videri, at esse studet vir optimus.*

Segetem profundā mente studiosa colēs,
Consilia quādo hinc germināt salubria

Totus populus in Aristidem vertit oculos, agnoscēs hoc laudis in eū competere. Plut. in Græc. apoph.

De probitate damnata.

Aristides.

CReatus procurator fisci, quod munus sanctissimè gesserat, tamen à Themistocle delatus est, ac repetundarum damnatus. Sed optimatum fauore non solùm illi mulcta remissa est, verùm etiam eodem redditus est muneri: quod per simulationem sic administrauit, vt omissa pristina seueritate, lenem se facilémque præberet iis qui publico malo gaudent ditescere. Horum opera factum est, vt populus tertiò munus summis fauoribus eidem deferret Aristidi. Tum ille: Ob integrè gestum munus damnastis: nunc quoniam præter æquum multa concessi ciuitatis expilatoribus, honore dignum iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quàm dānato ac mulctato irrogastis. Norat quibus artibus posset fieri gratiosus apud populum, nisi maluisset iustus esse, quàm plausibilis. Hoc dicto notauit vulgi peruersum iudicium, quod ea, quæ profutura essent Reip. vbique damnat: quæ nocent, summis euehit laudibus. Plut. in Themist.

Vide apopht. de Innocentia, & ingratitudine.

De prodigalitate, profusione & largitione.

Crates.

DIuitum opes dicebat esse similes ficis arboribus in præruptis locis, è quibus vt homines nihil caperent fructus, sed corui tātùm, ac milui: ita ex illorum facultatibus tantùm alerentur scorta & adulatores. Refert Plutarchus Laert. libro 6. cap. 5. Stobæus sermone 14. Alij hoc Dioni & Socrati adscribunt.

Chilon.

Cùm videret adolescentem liberaliter,

liter, vel profusè potiùs, suum patrimonium aliis largiëtem, ait: Si sumptus magnos vbi non decet feceris, vbi decet mox exiguos facies. Max. serm.61.

Bion.

In quendam qui prædia sua deuorarat: Amphiaraum, inquit, terra absorbsit, tu terram. Laërt. lib.4. cap.7.

Zeno.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Anaxagoras.

Verissimè dicere solebat: Magno cum negotio pecunias comportari, sed multo maiore opera conseruari ac custodiri. Cui & poëta Ouid. astipulatur, qui ait:

Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.

Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos capere facilius est, retinere verò difficile. Sæpe enim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparserit, iuxta Archilochum, eas vniuersas semel in vnius scorti marsupiũ effundit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Ælian. lib.4. Var. hist.

Socrates.

Socrates videns quendam facilè omnibus gratificari, nullóque delectu suppeditare: Malè pereas, inquit, qui Gratias virgines vt scorta prostituisti. Stobæus serm. 14. Hoc autem Maximus serm.8. ascribit Democrito.

Plato.

Suprà de Luxu, & Voluptate.

Aristoteles.

Suprà de Auaritiâ.

Diogenes.

Suprà de Luxu, & Voluptate.

Idem.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam postulationem, rogabat, cur, quum ab aliis obolum petere soleas à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te verò an vnquam posthac accepturus sim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id est, in deorum genibus situm est. attexuit enim hoc Homeri Hemistichium. Significauit autem, homini profuso periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremã inopiam, vt ne obolum quidem haberet reliquum. Laërtius lib. 6. Stobæus sermone 13. Maxim. sermone 61.

Idem.

Præteriens prodigi cuiusdam ædes, inscriptionem habentes, Venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt præ immodica crapula domum euomeres. Iam enim domum assumpserat antequã venalẽ proscriberet. Vomitus igitur erat ille verius, quàm venditio. Laërt. lib.6.

Plutarchus.

* Luxuriosorum vitã quasi quotidie morientem efferri dicebat. Anton. & Maxim. ser. de prodigalitate.

Idem.

* Diuitem prodigum cõtemplatus oliuas edentem, & aquam bibentem: Si sic, inquit, prandisses, non sic cœnares. Eod. ser.

Timotheus.

In Aristophontem prodigum grauissimè inuehebatur, inquiens: Cui nihil satis est, eidem etiam nihil turpe. Ælian. lib.13. de Var. hist.

Epicurus.

Dicere solebat, Cui pauca nõ sufficiunt ei nihil satis esse. Alludens ad eos, qui cùm habent quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt, non tamen sua sorte contenti, amplissimas diuitias ac opes petunt: quas si possiderent, laborarẽt diebus ac noctibus,

quo parta, leuiter, otiosè, ac prodigaliter deglutirent ac concoquerent. Ælian. lib. 4. Var. hist.

Alexander.

Alexandro puero diis largius facienti suffitũ, ac subinde ad thus accurrenti: Leonides illius pædagogus, qui tũ aderat, Heus, puer, inquit, tum largè facies suffitum, cùm regionem deuiceris quæ thus gignit. Pòst cùm eam regionem obtinuisset, memor eius dicti, hac sententia scripsit illi literas. Mitto tibi thuris & cassię talenta aliquot, ne posthac parcus sis erga deos: quũ nõ ignores, nos potitos regione odores gignẽte. Plut. in apoph.

M. Cato.

Cato in Albidium, qui luxu facultates prodegerat, denique & ędes deuorarat, nouissimè consequutum incendium, quod reliquum erat, absumpsit, ita iocatus est, vt diceret eũ fecisse proteruiam. Id erat priscum sacrificij genus, in quo si quid superfuisset, seruari religio erat, sed igni cremabatur. Plut. in eius vita.

Augustus Cæs.

Suprà de Fauore, arte & largitionibus captato, Anonymo tribuitur.

Sigismundus.

Suprà de Ignauia.

Heliogabalus.

Suprà de Luxu & Voluptate, & de Pœna malis infligenda.

Alphonsus.

Equiti subinde aliquid flagitanti, sed mox quod acceperat profundenti: Si pergam, inquit, tibi dare quæ petis citius me pauperem effecero, quàm te diuitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam infert pertuso dolio. Panor. de rebus gestis Alphonsi lib. 2.

Idem.

Suprà de Luxu & voluptate.

De proditione.

Agesilaus.

Ad Agesilaum regẽ quum quidam venisset, et flagitans vt id quod promisisset, præstaret: ad regiã enim fidem pertinere, non verba modò, verùm capitis etiam nutùs seruare: rex, quia res parum honesta videbatur, & propterea fidem in eo præstandam esse ratus, respõdit: Scito tu quoque, neminem à rege iniustam rem petere debere. Acuto responso ostẽdens, rem honestam, quæ importunitate promissa, aut cõcessa videatur, laudabilius reuocari, quàm, vt constantiæ fama paretur, mala quæ promissa sunt pręstari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Agis Archidami F.

Cùm Ephori dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam: nam is ipse te perducet in arcem. Et quî conuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere, qui suam ipsius patriam prodidit? grauiter admonens, nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Plut. in Lacon.

Therycion.

Delphis rediens, quum videret in Isthmo angustias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthij portarum custodes vos habet Peloponnesus. Allusit eo, quòd grauiter animaduerti solet in ciues, quibus vrbis portę commissæ sunt, si eas indiligenter custodierint. Multò magis accusari merebantur Corinthij, qui totius Pelopõnesi portas Philippo prodidissent. Plut. in Lacon.

Theagenes.

Cilicon quidam siue Achæus, Miletum patriam prodiderat Pirienensibus.

ſibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exoſus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes ſic vltus eſt. Cilicon adiit Theagenem, in macello empturus carnes. Lanius diſſimulato odio, porrigit carnium partem, veluti reſecturus quod ſupereſſet. Cilicon profert dextram, ex aduerſo retenturus carnes: Theagenes machęra ſublata, proditoris manum amputauit, ac ne id videretur errore factum, addidit: Iſta ſaltē manu poſthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio quòd impium pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium, Ciliconis exitiū: quod in Chiliadibus recitat Eraſ.lib.5.cap.6.

Nicoſtratus.

Cùm ab Archidamo multis præmiis pollicitationibúſque ad proditionem tentaretur, reſpondit: Archidame, te ab Hercule genus non ducere, ſatis intelligo. Hercules enim malos pœna affecit: Archidamus verò, eos qui probi ſunt, malis afficere ſolet. Notabat autē Archidami fraudes, qui proditionem hoſtibus imponere tentabat. Plutarch.

Philippus.

Interrogatus quos amaret præcipuè, & quos maximè odiſſet? reſpondit: Prodituros quidem in primis amo: eos verò qui iam prodiderunt, odi maximè. Stob. ſerm. 52.

Auguſtus Cæſ.

Quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui ab Antonio ad Auguſtum deſciuerat, inſolentius iactaret ſua erga Cæſarem merita, ac ſine fine exprobrans belli ſocietatē moleſtus eſſet: Cæſar diſſimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ, licet enim officium quod præſtant pro tempore gratum eſt, ipſi tamen habentur pro malis ac fœdifragis. Plut. in apopht.

Sigiſmundus imp.

A Sigiſmundo cùm miles veteranus efflagitaret, vt promiſſum præſtaret: Immoderata, inquit, tua fuit petitio. At miles quum reſpondiſſet, Poteras tamē negare, cùm peterem: nunc autem ſine turpitudine, quod promiſſum eſt, reſcindere non poteris. Sigiſmundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, malo facultatum mearum quàm famæ ſubire iacturam. Æneas Syluius libro 3. commentar. de rebus geſtis Alphonſi regis.

Alphonſus.

Quum quidam ad Alphonſum Aragonum regem dixiſſet, decere principem nō ea tantùm quę verbis promiſit præſtare, ſed ea etiam quę nutu tantùm affirmauit: Alphōſus reſpondit, Rectè ſanè dicis: ſed decet etiam petentes, vt ea tantùm à principibus efflagitent, quę ſunt iuſta & honeſta: ſin minus, ſatius eſt promiſſis non ſtare, quàm peccare in leges iuſtitię. Panormit. libro 3. de dictis & factis Alphonſi.

De promiſſionibus.

Pythagoras.

* AGe, inquiebat, res præclaras, nihil magnifici interim promittens. Stob. ſerm. de virtute.

Antiſthenes.

Adoleſcens quidam Ponticus pollicebatur ſe rationem Antiſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ ſalſamēta vehebat, appuliſſet. Antiſthenes accepto nouo vaſe, vnà cum adole-

ſcente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam: & impleto vaſe, cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri verò poſcenti farinæ pretium, commonſtrato adoleſcente, Hic (inquit) dabit, ſi nauis cum ſalſamentis appulerit. Significans inanes eſſe in diem pollicitationes, quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda. Laërt. lib. 6. Bruſ. lib. 2. cap. 2.

Alcibiades.

Apud Platonem in Sympoſio ait, ſe, quoties Socrati occurrat, verecundia affici, quia promiſſa non ſeruauerit: atque cupere Socratem ob id è vita excedere.

Ageſilaus.

Quum inducias per tres menſes pactas Tiſſaphernes non ſeruaſſet, oratores ad eum miſit, qui agerent gratias illi, quòd promiſſo non ſeruato, Deos ſibi hoſtes reddidiſſet. Plutarchus.

Idem.

Ageſilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret improbè poſtulando, vt promiſſum præſtaret, atque hoc ipſum crebro repeteret: Rectè ſanè, inquit, rex. Siquidem iuſtum eſt, quod petis, promiſi, ſin minus, dixi, & non promiſi. Quo dicto oſtendit, promiſſum nequaquam præſtandum eſſe, quo is cui promiſſum eſt, lędi poſſit. Plutarch. in Lacon.

Phocion.

Dicere ſolebat, Non magna quidem hominibus promittenda, ſed magna facienda eſſe. Verùm eius dictum inuertunt hodie, qui aureos montes ac Crœſi opes pollicentur hominibus, cùm ne gry quidem pręſtent. Stob. ſer. de Prudentia.

Idem.

Quum Leoſthenes ciuitatẽ Athenienſium ad bellum pepuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus erectam: Phocion illius verba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quæ ſublimes quum ſint, ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in ſermonem ſplendidè magnificéque pollicentem, ſed infrugiferum: quemadmodũ cupreſſus arbor ſublimi compoſitóque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, at vix vlla eſt ſterilior. Plutarch. in apopht.

Scipio minor.

Cùm C. Lælio conſulatum petenti ſuffragaretur, Pompeiúſque, qui tibicinis filius putabatur, ſuffragaturum ſe eſſet pollicitus, atque longa expectatione Scipionem fruſtraretur (ſuam enim rem curabat) indignantibus cæteris, quòd deluſi eſſent, Scipio ſubridens: Stultitia (inquit) eſt noſtra, tanquam non homines ſimus rogaturi, iam diu tempus terimus, tibicinem expectantes. Plutarchus.

C. Cotta.

Dicebat ſeſe operam ſuam, in eo quod non contra officium peteretur, ſolere polliceri omnibus, ſed impertire iis apud quos optimè poni arbitraretur. Senſit, nulli promittẽdum quod eſſet præter honeſtum: nulli tamen negandum, quod non contra ocium peteretur. Comitatis eſt benignè polliceri: ſed quoniam omnibus opera præſtari non poteſt, eligendi ſunt quibus eam impertias. Vtrunq; refert Q. Cicero ad fratrem, de petitione conſulatus, & Bruſon. lib. 1. cap. 15.

Cicero.

Suprà de Conuiciis.
Vide apoph. De petionibus parũ iuſtis.

De pronuntiatione.

Theocritus.

THeocritus ad Grammaticũ quẽdam ludimagistrum malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quod Geometriam non doceas? Is quum respondisset, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam nescis. Notau t autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantùm ipse lingua promptus esse debet, sed aptus etiam vt aliorum verba & voces formet. Stobæus serm. de Imprudentia.

Demosthenes.

Cuidam percontanti, quid esset in eloquentia præcipuum, respondit, Actio. Roganti, quid proximum? respondit, Actio. Roganti, quid tertium? nihil aliud respondit quàm Actio, tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum situm existimaret. Actio autem multa cõplectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis gestum. Eras. libr. 4. apoph. ex Quintiliano.

Pausanias sophista.

Quoniam more suæ gentis crassa lingua sonabat, confundens consonantes, breues producens, productas corripiens, vulgò dictus est coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philost. in sophist. & Volat. libro 18. Vrban. com.

Anonymus.

Illaudatus rhetor, cũ causam ageret pulchrè vestitus, sed tumultu irruens in tribunalia, voce semimuliebri, lingua supina, quouis potius spectans, quàm ad ea quæ agebantur: auersatus dicentem imperator, studuit illi os occludere, totàque actione aquam intercipiebat, breues subinde percõtatiunculas obiiciens. Ad quas cùm parum appositè respondisset Philiscus: Virum, inquit imperator, arguit cæsaries, rhetorem vox. Græca pluſculum habent lepôris, τὸ μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸ δὲ ῥήτορα φωνή. notans illum, quòd attonsa cæsaries declararet virũ, sed oratio non declararet esse rhetorem, sed fœminam potius. Philost.

Aeschines.

Suprà titulo, de Oratione aliena.

C. Cæsar.

Celebratur C. Cæsaris dictũ, quod prætexatus adhuc deprompsisse fertur in quendam modulatius orãtem: Si legis, cantas: si cantas, malè cantas. Quidam latrant orantes, verius quàm loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationẽ affectantes, medij sunt inter canentẽ & loquentem. Meminit huius Quin. Fabius, & Eras. lib. 8. apoph.

De prosperitate.

Socrates.

* SCiscitatus, quid bonis viris molestum esset? respõdit, malorum prosperitas. Anto. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Diodorus philos.

* Felicioris ingenij esse dicebat infortunia cum dexteritate ferre, quàm ingentem prosperitatem regere prudenter. Eod. ser.

Epicurus.

* Humilis, inquit, & paruus animus prosperitatibus effertur, aduersis autem rebus deprimitur. Ibid.

Epictetus.

* Hæc eius sunt de prosperitate scitè dicta. Stultus prosperitatis tãquam

ebrietatis voluptate nimium fruens, stultior euadit. Eorum qui prosperè agũt antagonista est inuidia. Prosperitate, tanquam fructibus Autumni, dum adest, frui debemus. In enchiridio & dissertationibus.

Phauorinus.

* In prosperitate, inquit, ne superbias: & inops ne deiicias animum. Fortunæ vices fortiter ferre scias. Anton.& Max.ser.de fortuna.

Vide apoph.de Fortuna.

De prouidentia Dei.

Socrates.

* DIcebat, si quid cura potest, illud cures: at si Deus ipse te curat, cur tu solicitus tibi sis? Anton.& Max.ser.de Prouidentia.

Plato.

* Virtus, inquit, nec sub doctrinam cadit, nec est naturalis, sed diuino fato inest iis qui eam habent. Eod.ser.

Idem.

* Deus omnia, inquit, & secundum Deũ fortuna & occasio humana gubernant vniuersa. Ibid.

Alphonsus.

Cosmus Florentinus Alphonso Aragonũ regi malè pacatus, vir alioqui magnus & illustris, cùm dono misisset regi Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis regiis, qui aderant, ne librum attrectaret ab hoste missum, quem veneno infectum in regis interitum putabant. Verùm Alphonsus cùm aliquando videretur medicis assentire, demum Liuium manibus attrectans, hinc indéque legens & relegens quasdam historias, ad suos conuersus, ait: An ignoratis, regum animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub cura dei securas & lætas agere? Sensit vir prudẽtissimus, diuina prouidentia cùm regantur omnia, cor regis (qui est Dei, vt Paulus ait, minister) semper esse in manu Domini, qui regit & flectit quò vult, contra omnia nostra consilia. Antonius Panormita. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De prouidẽtia hominum in rebus agendis.

Chilon.

FRequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum. Quorum primò admonuit, cautè agendum esse cum hominibus, ne fraude circumuenti decipiantur. Deinde vnumquemque sibi suspectum esse oportere. Omnes enim ferè cauent sibi ab aliis: tamen interdum nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi ipsi: quo fit, vt cum aliis imponimus, nosmetipsos perdamus. Laert. in vita Chilo.

Thales.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilitate.

Antisthenes.

Dicere solebat, sapienti nihil esse nouum aut subditum: eo quòd quicquid homini potest accidere, sit tam præmeditatus, vt nunquam dicat, non putaram. Laert. lib.6. cap.1.

Agesilaus.

Tissaphernes Persarum dux cum Agesilao fœdus non ex animo, sed metu percusserat, hac lege, vt Græcas ciuitates sineret liberè suisque viuere legibus, mox ingentibus copiis à rege suo accersitis, bellum illi denuntiauit, ni Asia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Agesilaus, legatis hilari vultu respondens: Se magnam habere gratiam

Tissa-

Tissapherni, quòd periurio suo & deos & homines sibi infensos reddidisset, aduersæ verò parti propitios. Rectè sensit, absque prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium: magisque fidendū diuino fauori, quàm humanis cōsiliis aut viribus. Plu. in Lac.

Iphicrates.

Contemnebatur ab aliis, eo quòd ex patre sutore natus esset. Verum tum primùm nomen sibi & existimationem fecit, cùm vulneratus, hostem armatum in nauem suam portasset. Is igitur cùm in amicorum suorum agris haberet exercitum, & nihilominus vallum iaceret, fossasq; probè foderet cuidam dicenti, Quid metuimus? respondit: Pessimam esse ducis vocem, haudquaquam putaram. Significans, rebus prosperis sæpenumero imminere pericula nō exigua, quæ nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus cautè omnia esse munienda. Plut. in Græc. apoph.

Epaminondas.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui subitò præter causam interdum oboriri solet: propter summam præstantissimi huius ducis prouidentiam. Plut. in Græc. apoph.

Perseus.

Suprà de Mutuo.

L. Sylla.

Infrà de Regnandi libidine.

M. Antonius.

Suprà de iudicio nimis exacto.

Cato Vticensis.

Cùm Cæsar Ariminum occupasset, & ad Pompeium summa rerum in vrbe translata esset, Cato dixit: Si mihi ista prædicenti credidissetis, P. C. nec vnum nunc timeremus, nec ab vno spes nostræ penderent. Plut.

Alphonsus.

Suprà de Principe bono, & eius in regni administratione officio.

De prudentia.

Socrates.

INterrogatus, quid esset prudentia? Animæ (respondit) concinnitas. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

* Vt nauis vacua, inquit, instrumentis conuenientibus sic vita prudentiæ effectibus munienda est atq; instruenda. Stob. ibid.

Idem.

* Nec equo, inquit, sine freno, neq; diuitiis sine prudentia tuto quis vti poterit. Eod. ser.

Idem.

* Soli prudentiæ, tanquam consultissimo tutori, vt vitam omnem, ita maximè iuuentutem credere conuenire dicebat. Eod. ser.

Idem.

Sciscitatus, Quinam prudentes essent? Qui non facilè delinquunt, respondit. Eod. ser.

Idem.

Adhortabatur subinde suos discipulos, vt hęc tria in omni vita sibi pararent: Vt in animo scilicet haberent prudentiam, in lingua silētium, & in vultu verecundiam. Max. ser. 41.

Bias.

* Considera, inquit, & postea rē aggredere. Itē. Aggredere tardus agenda, aggressus age constans. Laert.

Periander.

* Ea facito, inquit, quorum non te pœniteat. Laert.

Democritus.

* Dicebat sapientiam aut prudentiā quæ nihil admiraretur, omnium rerum esse dignissimam & preciosissimam. Stob. ser. 3.

Periander.

* Quærenti quid in minimo maximum esset, respondit, prudentes cogitationes animæ in corpore humano. Stob. ibid.

Iamblichus.

* Prudentia, inquit, virtutum princeps est, reliquísque omnibus vtitur, atque ipsarum ordinem, modum & occasionem in præsentia, tanquam oculus quidam mentis vndequaque lucidissimus, ostendit, &c. Tandem addit, Prudentia sui possessores efficit duo similes. Stobæus, serm. 3. de prudentia.

Criton.

* Prudens vir, inquit, ad vitã, quasi ad viam quãdam, non preciosius viaticum, sed quod magis necessarium est, comparat. Eod. ser.

Bion.

Dicebat, prudentiam tanto cæteris virtutibus antecellere, quanto cęteris sensibus præstaret visus. Nam oculi prælucent toti corpori, nec vlla est virtus absque prudentia. Nam quomodo iustus reddet cuique suũ, nisi prudentia commonstret quid cui debeatur? Laert. lib. 4. cap. 7.

Antisthenes.

Dicere solebat, Tutissimum esse murum prudentiam, quod is nec collabitur, nec proditur. Nulla quippe mœnia sunt tam munita, quin machinis aut suffossionibus, aut vallorum proditione capiantur. Prudentis autem decreta sunt inexpugnabilia. Laert. lib. 6. cap. 1.

Isocrates.

Dicebat, virum frugi & prudentem debere præteritorum meminisse, agere præsentia, futura cauere. Stob. ser. 1.

Agesilaus.

Cùm pugnaretur apud Mãtineam, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnũ Epaminondam intenderent vim prælij, dicens, solos cordatos milites authores esse victoriæ. Quod cùm fecissent, victoriam nacti sunt. Hac voce consuluit Agesilaus incolumitati suorum, qui fuerãt sine dubio manu hostium perituri. Simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudẽtem, quàm turbam imprudentum. Plut. in Lacon apoph.

Archidamus.

Cùm bello Arcadas superasset, ob id laudatus à quodam: Præstantius erat, inquit, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Plut. in Lacon.

Scipio Minor.

Iuuenis etiamnum, tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, vt Cato senior interrogatus de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio iunior, Homerico versu responderit,

Ille sapit solus, volitant alij velut vmbræ.

De Tiresia dictum est apud Homerum, Odysseæ κ. Plut in apoph.

Euripides.

Celebratur illud Euripidis dictũ, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre quam numerosum educas exercitum, sed quàm cordati sint exercitus duces. In bello siquidem longè plus habet momenti prudentia, solertiáque, quàm vires consilij expertes. Eras. lib. 8. apoph.

Gregorius Theolog.

* Qui serpentis prudentiam in malis columbinæ sinceritati circa bona miscuerit, is neque prudentiam sinet malignam fieri, neque simplicitatem stolidam. Stob. ser. de prudentia.

Vide apoph. de Sapientia.

De prudenter dictis.

Lycurgus.

LYcurgus Lacedæmoniorum rex, percontanti quam ob causam vterentur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, benéque educati, probãt quid pro ratione temporis expediat. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex quoties audiebat aliquos ab aliis laudibus commendari, aut vituperari, dicebat non minus animaduertendos esse eorum mores qui laudant, aut vituperãt, quàm eorum qui laudantur aut vituperantur: vt intelligamus, ex vtraque parte hominum morbos, & animorum (quibus laborant) affectiones. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cur Spartiatæ ad tibiarum clangorem prælia inirẽt? Vt dum ad numerum, inquit, ingrediuntur, appareat qui sint fortiter periculum subituri, & qui sint effœminati. Ibidem.

Idem.

Cùm iam Corinthiorũ vires pugnando fregisset, exhortãtibus amicis, vt vrbem eorum quoque oppugnaret: negauit, id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Plutarch. in Lacon.

Leotichidas.

Rogatus à quodam, quo pacto quis bona quæ sunt, tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Plut. in Lacon.

Cato Vticensis.

Cùm in senatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium, dixit: Talium virorum esse, ingentia Reipublicæ inferre mala, eadémq; depellere, tẽpori consilium accommodans. Plut. in Catone.

M. Antoninus Verus.

Iam moriturus, cùm amicos affici dolore sentiret: Humanum est, inquit, humanis rebus affici & ingemiscere. Quo dicto ostendere voluit, hominem non esse saxum, aut ferrum: sed animal, quod facilè in aduersis potissimum afficiatur, aliorúmque doloribus ingemiscat. Herodianus lib. 1.

Seneca.

Videns Neronem imperatorem infinitos variis mortis generibus occidere, quos cogitare de imperio existimabat, dixisse ad imperatorem fertur: Licet plurimos occidas, attamen non potes successorem tuum occidere. Xiphilin. in Nerone.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quum Pontifex in eum diras euomeret: Atqui, ait, precandi ille, non imprecandi caussâ pontifex est constitutus. Annal. Franc. Repetiit laudatam eam vocem sacerdotis quæ adduci non potuit vt Alcibiadem execraretur, Plutarcho teste in Alcib. vita.

Idem.

* Relatum est Iulium Pontificem regio honori inuidere, & multa moliri vt Gallico regno crearet pericula: atqui, inquit Ludouicus, non tantùm otij superfluit D. Petro Apostolo, vt res Claudij Cæsaris, aut Domitij Neronis, quæ ad se nihil attinebant, curaret. Ibid.

De publicis negotiis, priuatis anteponendis.

Aristides.

ARistidi erat simultas cum Themistocle. Huic quum delectus esset collega ad peragendum legationem: Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus simultatem deponamus? Nam si videbitur, reuersi illam resumemus. Priuatos affectus publicæ posthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur. Plutarch. in Græco. apoph.

Idem.

Aristidis vxor administrãti Rempubl. ei dixit. Vtinam priuatas quidem res putares esse publicas, & cõtrà publicas priuatas. Notauit autem hominis improbitatem, qui sua negotia Reipublicę anteponebat. Stob. ser. 37. ex Serino.

Demaratus.

Cuidam percontanti, quã ob causam apud Spartanos qui scutum abiecissent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Ripsaspides appellarentur, qui galeas aut thoraces, nõ item: Quoniam, inquit Demaratus, hæc sua ipsorum causa gerunt, scutum verò communis exercitus gratia: significans vnicuique pluris esse faciendam communem vtilitatem, quàm propriã. Qui galeam aut thoracem abiecit, seipsum prodit tantùm, & exarmat: qui scutum abiecit, prodit vniuersam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta est aduersus hostium iacula. Plut. in Lacon.

Pompeius Crassus.

Marcello ac Domitio Pompeium in senatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus esset consulatum: Fortè, inquit, petam: fortè non petam. Rursus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc responsa vt ambigua ac superba multos offenderent, Crassus idem percontantibus respondit: Si è Repub. fore iudicauero, petam: sin minus, à petendo abstinebo. Plut. in Crasso.

Cato Vticensis.

Pompeius quo suam factionem redderet firmiorem, per Munatium petiit, vt Cato neptium duarum alteram sibi, alteram filio suo daret, Cato iussit reuersum Munatium Põpeio renuntiare: Se quidem per mulieres capi non posse, beneuolentiam tamen illius sibi gratam esse: amicitiam, etiam quæ quauis affinitate firmior esset, polliceri, si quæ Reipubl. conducerent, sequeretur. Cæterùm aduersus Rempubl. nunquam daturum obsides. Neptes in Matrimoniũ datas, obsidum nomine signans. Sunt qui narrent, non neptes, sed filias in matrimonium à Pompeio petitas. Eras. lib. 5. apoph.

Alexand. Seuerus.

Amicos & cognatos, si malos cõperisset, puniebat. Id si vetus amicitia aut necessitudo non patiebatur, à se dimittebat, dicens: His charior est mihi tota Respubl. Significans, priuatos affectus vtilitati publicæ posthabendos. Lamprid.

De pudicitia.

Phocias.

PHocias in Ionia, parentibus honestis orta, ingenuéque educata, ad Cyri regis cœnam cum aliis mulieribus admissa, cæteris regios iocos ac lu-

ac lusus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, sola tacitè ingressa ad lectum constitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere: Flebit, inquit, quisquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc, quum à cæteris agrestis & incomis haberetur: Cyrus gaudens, & cum risu versus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxisse? Postea ad hanc in primis adiecit animum, vnicéque adamauit, sapientem appellãs. Apud barbaros, mulieres attigisse, constuprasse erat. Plut.in apoph.

Anonyma.

Suprà de Dote.

Vide apophtheg. de Castitate & Continentia.

De pudicitia coniugali.

Anonyma.

QVidam Lacænam misso nuntio sollicitauit, num assentiretur, vt ipsi sui faceret copiam? Cui illa respondit: Quum essem puella, parenti obedire didici, ídque feci: mulier autem facta, viro. Itaque si me inuitat ad honesta, viro meo primùm rem aperiam. Plut.in Lacænarum apoph.

Alia.

Lacæna rogata, num ad virum accessisset? Non, inquit, sed ille ad me. Significans, sese non libidinis causa commercium habere cum viro, sed parentibus ac legibus obtemperare. Turpissimum enim esse fœminæ, si virum ad coitum solicitet. Plut.in Lacæn.apoph.

Hieron.

Hieroni quidam exprobrabat oris graueolentiã. At ille cum vxore expostulauit, quòd id sibi nũquam indicasset. Tum illa: Putabam, inquit, viros omnes ad eundem olere modum. Eximium pudicitiæ argumentum, quæ nulli viro tam vicina fuerit, vt oris halitũ sentire posset, præterquàm vni marito. Plut.in apoph.

Euboidas.

Audiens à quibusdam prædicari vxores alienas, nõ approbauit id factum, dicens: De moribus ingenióque vxorum apud exteros nullam omnino faciẽdam esse mentionem. Qui non tulit laudari cõiuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitię matronalis est, nulli notam esse præter quàm suo viro. Eras.in apoph.

Argeus.

Quibusdam non suas, sed aliorum quorundam vxores prædicantibus: Per deos, inquit, de bonis & honestis mulieribus nihil temerè loquẽdum est, sed in totum quales sint oportet ignorari, præter quàm solis maritis, quibuscum viuunt. Tam insignis erat apud priscos virginum & vxorum pudicitia vt eas ab aliis quàm à parentibus aut suis maritis conspici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantáque cautione consulebatur illarum famæ, vt parum pudica videretur, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: sed ea demum summa matronalis pudicitiæ laus haberetur, si mulier adeò domi conclusa viueret, vt nullus esset qui de ea vel bene vel malè loqui posset: propterea quòd hoc ipsum, matronam versari in fabulis, trahique per ora hominum, prostitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam vxorem, videtur habere cognitam cuius laudes

prædicat, quod ipſum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus ſentiret de matronis, quæ ſine maritis intereſſe gaudent iuuenum conuiuiis, quæ curſitant ad alienarum ciuitatum dies feſtos & emporia, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alternè mixtas, quæ in balneis corpus nudum oſtendunt quorumlibet virorum oculis? Eraſ. Rot. lib. 6. apoph.

Canna.

Canna Sinorito Galatæ nupſerat. eam Sinorix iuuenis præpotens adamabat: & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam ſolicitare cœpit. Illa, quo coniugis mortem vlciſceretur, diſſimulauit dolorem, & coniugij ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi vellet hanc eſſe coniugij teſtem, & aſtans altari, ceu deæ libatura, è poculo bibit toxicum: moxque tradidit Synorigi, qui ſimulatque reliquum ebibiſſet, venerata deam: Te inquit, Dearum præſtantiſſima teſtor, me huius tantùm diei gratia hactenus Synorito fuiſſe ſuperſtitem. Eraſm. lib. 6. apopht. ex Plutarchi lib. de mulierum illuſtr. rebus geſtis.

Chiomara.

Cùm miſſo pretio à ſuis reduceretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen proſequeretur, clàm mandauit vni ſeruorum, vt Romanum illum ſe proſequentem occideret. Is vbi caput præſciſum Chiomaræ dediſſet illa ſub veſte tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit. marito admirante, dicentéque, num præclarum duceret, ſeruare fidem? præclarum inquit: ſed hoc præclarius, vnum duntaxat qui mecum cõcubuerit viuere. Fœmina aliquanto prudẽtior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece, teſtata eſt ſuam pudicitiam. Plutarc. cap. 21. de Claris mulieribus. Liuius lib. 38. Plin. cap. 55. de Viris illuſtribus.

Lucretia.

Cùm Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam veniſſet à Sexto Tarquinio vi ſtupratam, quærenti viro ex more, Satin' ſaluæ? Minimè, inquit Lucretia, quid enim ſalui mulieri amiſſa pudicitia? Veſtigia alieni viri Collatine in lecto ſunt tuo. Sed corpus tãtùm violatum eſt, animus inſons eſt, mors teſtis erit. His dictis, cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & collapſa eſt moribunda. Eraſ. 6. apopht. ex Liuio.

Bilia.

Duellius, qui primus Romæ è nauali pugna triumphum obtinuit, iam ſenex, tremulóque corpore, in iurgio quodam audiuit exprobrari ſibi graueolentiam oris, rediit domum triſtis, & expoſtulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: cur huius vitij nunquam admonuiſſet, quo licuiſſet mederi? Admonuiſſem, inquit illa, niſi putaſſem omnibus viris ad eundem modum olere animam. Si Bilia verè ſenſit, quo dixit, argumentum eſt inſignis pudicitiæ: ſin finxit, magna eſt ciuilitas erga maritum: magna item tolerantia, quæ tamdiu pertulerit hoc incommodum abſque faſtidio. Eraſm. lib. 8. apopht. Simile eſt ei quod paulo ſuprà de Hierone retulimus ex Plut.

De pudore & verecundia.

Diogenes.

Adoleſcenti cuidam erubeſcenti, atq; ob id perturbato: Bo-

no animo es, inquit, fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Laërt. in eius vita.

Democritus.

Eius præclara sententia hæc est: Malum, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris: Disce autem, teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. ser. 29.

Solon.

Dixit, Hospitalem Deum inter homines, qui iusti pudoris participes sunt versari. Brus. lib. 5. cap. 21.

Musonius.

Infrà de Reuerentia.

Pythias.

Infrà de Rubore.

Demetrius Phal.

Admonebat adolescentes, vt domi parentes in via obuios, in solitudine reuererentur seipsos. Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccando: qui nusquam non adest, si quis reuereatur seipsum. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Hippocratidas.

Suprà de Cõuictu & cõuersatione.

Demades.

Aiebat, pudorem in muliere pulchritudinis arcem esse. Stob. ser. 72.

M. Cato.

Aiebat, sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quàm qui pallescerent, quòd rubor arguat probam indolem, palor non item. Plut. in apop.

De pudore præpostero.

Lycurgus & Gorgo.

QVum essent qui vitio darent Lycurgo, quòd virgines in pompis ac ludis solennibus nudas exhiberet oculis omnium, causamque cur id instituisset requirerent: Vt iisdem, inquit, cum masculis rationibus instituta, nihilo sint illis inferiores, vel robore, vel salubritate corporum, vel animorum virtute ac generositate, studióque veræ laudis, vulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore. Cùm quædam extera mulier illi dixisset, Solæ Lacænæ viris imperatis: respondit, Nimirum solæ viros parimus. Hoc exemplũ nec in masculis nec in puellis imitandũ censuerim: hactenus tamen conducit vt stupidum pudorem, qui frequenter obstat honestis actionibus, ab ætate tenera excutiamus: statímque discant, nihil esse verè pudendum, præter turpitudinem. Innumeras verò reperias, quæ nudatæ vehementer erubescant: si quid præter honestum dixerint, feceríntve, non mutent colorem. Sunt itẽ innumeræ: quibus amictus vilior, cultúsq; simplicior, genas rubore tingat, contrà gloriosum esse ducant, si splendido vestitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quæ verum probum, verámque laudem adferant. Eras. ex Plu. Lacon.

De pudore inutili.

Diogenes.

CVidam ambienti à Diogene in philosophiæ disciplinam recipi, admisso explorãdi gratia pernam in uia ferẽdã dedit, seq; iussit sequi. Ille præ pudore, abiecto quod gestabat, furtim se subduxit. Aliquando pòst forte fortuna illi factus obuius, ridẽs Tuã (inquit) ac meam amicitiã perna diremit. Indicans, illum non esse idoneum philosophiæ discipulum, qui stupidum pudorem non posset contemnere. Neq; enim turpe est gestare pernam: sed ab honesto recede-

re turpe. ita Laërt. libr. 6. Diocles hoc ipsum paulò secus narrat. Quum quidam ambiens esse Diogenis discipulus dixisset illi, Impera mihi Diogenes: admisso in famulititum, casei frustum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recusaret: Nostram, inquit Diogenes, amicitiam paululum casei diremit. Bruson. libr. 5. capite 21.

Idem.

Cuidam exciderat panis, eúmque reliquit, quòd puderet recipere. Hunc castigare volens Diogenes, iniecto fune collo, traxit vrceum per Ceramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubescebat. Laërt. lib. 6.

Antisthenes.

Suprà de Argutè dictis.

Agesilaus.

Cùm apud Spartanos Palladi rem diuinam faceret, ac pediculus eum momordisset, rex non auersus, arreptum coram omnibus occidere non erubuit, sed insidiatorem etiam in ipsa ara confodiendum esse dixit. Plu. in Lacon.

Brutus.

Dicebat, sibi videri eum ætatis florem malè collocasse, qui nihil negaret. Inutilis est verecundia, quæ obstat quo minus negemus obsequium ad inhonesta vocanti. Plutarchus in Bruto.

De pueritia insigni.

Coto Vticensis.

CVm puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latiníque Romam ad Drusum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi: Q. Pompeius Latinorum princeps Catonem orauit, vt pro sociis apud auunculũ intercederet, vt id quod peterent facilius impetrarent. Verùm Cato puer se facturum hoc negauit, cúmque semel iterumque interpellatus eadem de re, omne denegasset officium, demum Põpeius in excelsam domus partem eleuatum se præcipitaturum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verùm cùm ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudantes altissima voce clamarunt: Gratulemur Latini nobis, hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Historiã recitat Plutarchus in Catone vbi Põpeium Sylonem vocat, quem alij Popedium.

Vide apopht. de Ambitione, indole excelsa, & ingenio.

De pulchritudine.

Agesilaus.

* SCiscitatus, cur Spartani comã alerent? Quoniam inter ornamenta, dixit, minimo constat. Stob. ser. 63. de Pulchritudine.

Aristoteles.

* Dicebat pulchritudine homines quauis epistola magis commendari. Stob. eod. serm.

Idem.

* Interroganti cur quæ pulchra sunt amarentur? Cæci, dixit, hæc interrogatio est. Ibidem.

Xenophon.

* Ignis, inquit, tangentes solùm vrit: pulchri verò etiam procul distantes inflammant. Visus enim veluti ansa est capiendi amoris. Plut. lib. de amore, apud Stobæum.

Plutarchus.

* Nonne, inquit, hominum natura ex corpore & anima compoſita eſt? An verò alterutrum nobis ſufficit? Sed quomodo id fieri poſſet? Corpus enim niſi anima vteretur, non viueret: neque anima exiſteret, niſi haberet cui inniteretur. Cùm igitur vtraque cognatis ſibi virtutibus ornentur, anima quidem, iuſtitia, temperantia, prudentia: corpus autem viribus, forma, ſanitate: an non admiratione dignum fuerit, corporeis neglectis, ſolius animæ bona recenſere? Stobæus, ſermone 63.

Idem.

* In ſpeculo, inquit, te contemplare: & ſi pulcher appareas, ea fac quæ decent pulchrum: ſin deformis, id quod faciei deeſt, honeſtate morum ſupple. Anton. & Max. ſerm. de pulchritudine.

Leucippe.

* Pulchritudo, inquit, acutiùs telo vulnerat, & per oculos in animum defluit. Eod. ſer.

Diogenes.

* Pulchros & eoſdem imperitos alabaſtris acetum continentibus ſimiles eſſe dicebat. Ibid.

Eteocles.

* Cuidam ob pulchritudinem glorianti, dixit, Non pudet te ſuperbire ob ſpeciem pulchram, tibi ad exiguum tempus commiſſam. Ibid.

Iſocrates.

* Si pulchrum tibi corpus eſt, inquit, & anima mala, bonam nauim habes, & malum gubernatorem. Eod. ſerm.

Vide apopht. de forma corporis.

DE QVIETE.

Chilon.

Dicebat, ſemper adamandam eſſe quietem, quoties datur honeſtum otium. Nihil enim eſt, quod aſſiduum laborem perferre poſſit. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Dion.

Dicere ſolebat, oportere moderatè dominari, & recreari cupientibus id permittendum eſſe. Remiſſiones enim & ab exantlatis laboribus quies, ad nouos labores homines pręparant. Et ſicut arcus & lyra, ita & homines quiete vigent. Stobæus ſer. De Dominis ac ſeruis.

Vide apopht. de Otio honeſto, Recreatione, & Tranquillitate.

DE RAPACITATE.

Plato.

* FVRTVM pecuniariũ, inquit, res illiberalis eſt: rapina verò impudens. Stob. ſer. 10.

Nero.

Nero nunquam cuiquam officium delegauit, niſi hæc adiiceret: Scis quibus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone, quã principe dignior. Eraſ. 6. apoph.

C. Caligula.

Suprà de Luſibus.

Fl. Veſpaſianus.

Veſpaſianus, quoniam rapaciſſimũ quemq; promouere ſolebat, vt mox

ditatos condemnaret, vulgò dictus est officiarios suos habere pro spongiis:quòd(veluti spongias) & siccos madefaceret, & humentes exprimeret.Sueton.

De ratione.

Socrates.

DIcebat,in nauigando gubernatori auscultandum esse:in viuendo aurem illi,qui plus ratione valet. Stob.serm.de Prudentia.

Idem.

Eiusdem dictum est.Nec equo sine freno, neque diuitiis sine ratione tutò quis vti poterit.Stob.ser.3.

Diogenes.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον,id est sermonem quàm laqueum.Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: quum ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus est oratio.Nec absurdus fuerit sensus, si λόγον accipias pro ratione: quasi diceret,qui desponderunt animum,confugiant ad rectam rationem.Diogenis dictum extat apud Laër.li.6.ca.2.

Phocylides.

* Rationem homini telum ferro acutius esse dicebat.Stob. ser.3.

Aristoteles.

* Dicebat rationem recedere ab omnibus quæ per iram committũtur, eamq; fugere iracundiam tanquam acerbum tyrannum.Stob.serm.20.

Epictetus.

Eius dictum est,Turpe esse muneribus apum potione edulcare: Rationem autem deorum munus,non adhibere ad malitiæ dulcandam amaritudinem.Stob. ser.13.

Idem.

* Quemadmodum,inquiebat,si cõceptus aut natus esses in naui, non ideo statim eius gubernator fieri velles: neque enim natura ad te nauis pertineret:sic neque opum abundantia,sed ratio.Id igitur quod tibi naturale & cognatum est,videlicet rationem, proprium tibi censere, & eius curam suscipere debes.Eod.ser.

Idem.

* Non paupertas,inquit,molestum facit,sed animi cupiditas. Neque diuitiæ à metu liberant,sed ratio.Si tibi rationem igitur comparaueris, neque diuitias desiderabis, neque paupertatem accusabis Ibid.

De ratione reddenda.

Alcibiades.

QVum aliquando Periclem inuiseret, & accepisset illi tum non esse otium,propterea quòd perpenderet quo pacto posset Atheniensibus reddere rationem. Nónne satius fuerit,inquit, cogitare, quî fieri possit,vt non reddat rationem? Notans, ita re gesta,vt non facilè possit reddi ratio:procliuius esse in totum effugere rationem,quàm reddere. Plut.

De reconciliatione.

Euclides.

EVclidi cum fratre simultas erat. Is quum minitans dixisset,Dispeream ni te vltus fuero:Euclides contrà,Dispeream (inquit) ni tibi persuasero. Hoc dicto soluta est simultas,& reditum est in gratiam. Eras. lib.6.apoph.

M.Cras-

M. Crassus.

Quum Põpeius & Crassus in consulatu collegæ decessuri essent magistratu, Cn. Aurelius quidam subitò in forum procurrens, clamauit, sibi visum in somnis, Iouem iussisse ne prius se magistratu abdicarẽt, quàm in gratiam redissent. Idem flagitante populo, Pompeius nihil motus est: at Crassus surgens, viro collegæ dexteram porrexit, dicens: Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, si prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberem Magnum cognominastis: cuíque prius triumphũ decreuistis, quàm in senatum allectus esset. Plut. in Crasso.

Cicero.

Crassus in Syriã profecturus, malens Ciceronem amicum quàm inimicũ relinquere, officiosè salutato dixit, se apud illum velle cœnare: quem Cicero alacriter excepit. Post aliquot dies quidam amicorum egerunt apud Ciceronem, vt cum Vatinio quoq; rediret in gratiam. Num, inquit, & Vatinius mecum cœnare vult. Significans, illum cœnam ambire potius quàm amicitiam. Eras. 4. apophtheg.

Ludouicus xij. Gal. Rex.

* Anna regina eius vxor, acrius & sæpe apud eum instabat, & tãdem se adepturam sperabat, vt Claudiam filiam (postea Francisci Valesij coniugem) desponderet Carolo quinto, Maximiliani Cæsaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti præsagiens inter Hispanos & Gallos nullam posse iniri reconciliationem, immo discordes perpetuò fore: Tu vis, inquit, fœdus ferire inter feles & mures. Ex lib. facetè dictorum à Ludouico, qui commentariis Æneæ Syluij de dictis & factis Alphonsi adiunctus est.

De Recreatione, vel Relaxatione.

Anaxagoras.

PVblicè decretis honoribus animo magno repudiatis, id sibi omnino postulasse commemoratur, vt quo die mortẽ obiret, pueris, qui disciplinis & artibus operam darẽt, permitteretur feriatos otiari & ludere. Sensit enim vir doctissimus, ingenia adolescentũ nimio studio frangi, refocillatione autem aut recreatione ad nouos labores agiliores fieri. Plut. in Polyticis. Vel potius hac ratione sibi famam cõparare curauit.

Diogenes.

Suprà de Lepidè dictis.

Amasis Aegypti rex.

Ab amicis reprehensus, quòd perfunctus negotiis forẽsibus potaret, omníque voluptatum genere solueretur, respondit: Qui arcus habent eos non intendere nisi quum opus est: quos si semper intendant, rumpendos esse: ac ne tum quidem fore vsui, quum exigit vsus. Ita qui nulla relaxatione curas suas soluunt, aut mente captos, aut corpore malè affectos euadere. Brus. lib. 4. cap. 28.

Vide apopht. de Otio Honesto, & Quiete.

De regno & regibus.

Solon.

AVdiens quosdam principũ mores iniquè reprehendentes, In rebus magnis administrãdis difficilè

dicebat esse, omnibus posse placere. Necesse enim est, vt qui multis imperat, non paucos offendat. Laërt.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Plato.

* Neminem regem dicebat non ex seruis esse oriundum: neminem non seruum ex regibus. Seneca, epist. 44.

Xenophon.

* Dicebat honestius esse regi beneficiorum quàm trophæorum numerum relinquere. Stobæus sermone 46.

Socrates.

* Optimum regem esse dicebat, qui suis affectibus moderari posset. Eod. serm.

Cotys, rex Thraciæ.

* Acriter in subditos animaduertebat. Cùm igitur amicorum quidam ad ipsum dixisset, Hoc furor est, non regnum: respondit, At meus hic furor subditos temperantes efficit. Plut. in apopht.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Excepto regno nulla re nobis præstas: At, inquit, ni vobis fuissem melior, nō essem rex. Moderatissimo dicto & refellit conuicium, & suam dignitatem defendit. Etenim vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragiis eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est cæteris melior, quòd ad regnum ascitus est. Plut. in Lacon.

Ariston.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui rogatus, quid oportet bonum regem facere? respondit, Amicis benefacere, inimicis malè: At quanto præstantius est, inquit, vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Hanc sententiam citra controuersiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illū refertur. Plut.

Philippus.

Alexandro filio suadebat, vt eos qui in Republica pollerent autoritate, tum bonos, tum malos, sibi conciliaret amicos: ac bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Præcipua regum ars est, nullum reiicere, sed ad publicam vtilitatem omnium operā accōmodare. Quemadmodum Deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Ecclesiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipsi per malos mali quippiam faciant, sed quòd per malos puniant malos. At multi sunt principes, qui præpostere bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibent sanctitatis opinione celebres, quò vulgus esse rectum ac pium quod agunt existimet. Plutarchus.

Idem.

Suprà de Amico castigatore.

Alexander.

Habebat secum Eudemonicū philosophum, qui cùm aliquando tonaret vehementer adeò vt omnes expauescerent, dixit etiam Alexandro, Quin tu tale quippiam facis Alexander? At ille non ferens philosophi vocem, ridens, ait: Nolo meis formidabilis esse, vt tu me doces, qui satraparum & regum capita me iubes super cœnam apponere. Athenæus, & Plut. in eius vita.

Idem.

Qūum leuitate corporis, ac pedū celeritate polleret, patri hortanti vt in Olympiis stadium decurreret: Facerem, inquit, si reges habiturus essem

ſem cōcertatores. Et hîc agnoſcas animum excelſum, nec cuiquam facilè ceſſurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur niſi cū regibus committi. Plut. in apoph.

Idem.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quum ab eo poſt pugnam rogaretur, dicente, Quomodo te tractabo? Regiè, ait. Rurſus ſubiicienti Alexandro, Num quid etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regiè. Alexander & prudentiā & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionē illi addidit ea quàm prius obtinuerat. Supplici, & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeò diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquanto ſecus narrat. Interrogatus Porus, quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret? Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es quàm eſſet caduca felicitas. Submonuit regem, vt modeſtè ſua fortuna vteretur, memor ipſi poſſe accidere, quod acciderat Poro. Hiſtoriam recitat Plut. in apopht.

Meton.

Quum in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiendo, & de Pyrrho aſciſcendo, ſumpta corona & face ardēte, præcedente tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atque, vt fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, proceſſit in concionem, ac tanquam cantaturus aſtitit. Silente verò turba, dixit: Rectè facitis viri Tarentini, qui iocari luderéque dum licet, qui velint, permittitis. Atqui ſi ſapitis, omnes hac ludendi libertate fruemini, priuſquā Pyrrhus adueniat. Nam tum non noſtro, ſed illius arbitrio viuendum erit. Plut. in Pyrrho.

Pyrrhus.

Pyrrhus rex, quum Athenas veniſſet, & ingreſſus arcem Palladis, rem diuinam feciſſet: eodem die deſcendens ex arce, collaudauit quidem Athenienſium erga ſe fiduciam: cæterùm admonuit, ſi ſaperent, ne poſthac cuipiam regum portas aperirent. Significans, omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem. Eraſmus libro 4. apophthegm. ex Plutarch.

Hieron.

Hieroni Siciliæ tyranno, cùm quidam dixiſſet, potiorem eſſe regum vitam, quàm priuatam, vtpote quæ ſingulis ſeſe expleat voluptatibus: Hiero reſpondit, voluptates ipſas melius ſentiri in vita priuata. Nam vt de libidinoſa voluptate prius dicatur, oſtendit maiorem voluptatem concipi à priuatis, ſi quando potiuntur amica, quia ſpontaneus ſit atque mutuus amor, non coactus, quàm tyrannorum, qui coacto aut empto potiuntur amore. De voluptatibus ciborum ait, regibus nullam vnquam eſſe famem præ ferculorum multitudine, & ob id ſemper acidis veſci. In vita verò priuata ſemper ſubeſſe famem delectationémque. Addidit præterea multa incommoda, quæ regnantes circunueniunt, à quibus priuati ſunt planè immunes. Xenophontem hac de re lege copioſius.

Antigonus.

Quodam dicente, omnia regibus honeſta iuſtáque eſſe: Sunt per Iouem, inquit, barbarorum duntaxat regibus, ac nobis ea duntaxat honeſta ſunt, quæ honeſta ſunt: & ea tantùm iuſta, quæ iuſta ſūt. Grauiter re-

tudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est honesti iniustíque regula, sed honesti iustíque minister est. Atque vtinam similes voces non audiant Christianorum aures: aut si audiant, simili seueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinunt: Quod principi placuit, legis vigorem habet: qui negāt principem teneri legibus: qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacta & fœdera postulant, altera quodcunque libuit? Erasm. lib. 4. apoph. ex Plutarc. in apopht.

Idem.

Suprà de Imperio administrando.

Theopompus.

Infrà de Sapienter dictis.

Scipio minor.

Iam tertium à senatu emissus, vt gentium ciuitatum, ac regum inspector esset, postquam peruenit Alexandriam, nauíque egressus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndique accurrentes, flagitabant vt caput nudaret, faciémque id desiderantibus ostēderet. Quum se nudasset, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: quúmque rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce submissa Panetio insusurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex nostra peregrinatione fructus cęperūt, quibus per nos contigit videre regem ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Posidonij scribit, Ptolemæū perquàm obeso corpore nunquam antea pedibus ambulasse. Plut. in apophthegm.

Saturninus.

Suprà de Imperio administrando.

Pylades.

Pylades histrio Augusti temporibus celebris, quum Hilas discipulus, quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in scena cāticum quoddam saltaret, cuius clausula erat, τὸν μέγαν ἀγαμέμνονα, id est, magnū illum Agamemnonem, ac sublimem veluti metiretur, è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν, οὐ μέγαν ποιεῖς, id est, tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticū saltaret iterum. Quúmque ad locum venisset, quem reprehēderat, expressit Agamemnonem cogitabundum: nil magno duci magis conuenire ratus quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis. Eras. lib. 6. apoph.

Alexand. Seuerus.

Cùm obiurgaretur à matre & vxore, quòd contemptibiliorem relinqueret imperij potestatem, quàm ab antecessoribus suis accepisset: respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Brusonius lib. 3. cap. 13. Simile est ei quod Theopompo attributum, paulo suprà recensuimus.

Vide apopht. de Magistratu, Reipubl. gubernatione, Principe, &c.

De regnandi libidine.

Agis sen.

Cum legationem suscepisset, solus ad Philippum profectus est. Is vbi admirans dixisset, Quid hoc rei est? Vnus venisti, Agis. Quid ni, inquit, ad vnum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui sumptuosis ac splendidis legationibus exhauriunt ęrarium, quum vnus vir cordatus possit totū hoc pręstare quod Reipub. interest. Eras. in apoph.

Cyrus

Cyrus iunior.

Cyro conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones contineret, nec sese in belli discrimen coniiceret. Quid ais, inquit, Clearche? vidésne vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut. in apoph.

Dionysius senior.

Quum in initio regni regia ipsius obsideretur, coniuratis in illum ciuibus: & amici authores essent, vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conspiciens bouem à coquo mactatum illico concidere, dixit: Quum mors, adeò breuis sit, an non absurdum sit, nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnandi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte bene emi putaret. Plut. in apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Philippus.

Philippus Macedonum rex in palæstra prolapsus, quũ surgens in puluere vidisset corporis vestigium, Papè, inquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum? Vtinam hoc dictum inhæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus. Eras. ex Plut.

Alexander.

Puer adhuc, cùm parentis sui fortia facta intueretur, nequaquam tamen iis gaudebat: sed inexplebilis, ad pueros æquales dicere solebat: Pater nil quicquàm mihi relicturus est. Illis verò contradicentibus, Imò hęc omnia parat tibi vt hæredi: Quid tum postea, inquit? Ego interim nil habebo, quod agam. Quis non miraretur tantam regnandi cupiditatem puero infuisse, qui præter naturam eius ætatis, non fuit contentus imperio patris sui? imò ab ipsis statim cunabulis animum in id intendit, vt multorum dominus solus esset. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Adulatione & assentatione.

Idem.

Suprà de Lectionis delectu.

Idem.

Quum audisset Anaxagoram disserentem innumerabiles esse mundos, illachrymasse dicitur. Rogantibus, num quid accidisset lachrymis dignum? An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi sint innumerabiles, nondum vnius dominus factus sum? Plut. in vita Alexandri.

Idem.

Miserat epistolã ad Antipatrum, per quendã nomine Athliam, quúmque id temporis fortè adesset Diogenes, Cynico more dixit: Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò athlius Græcè miserũ sonat, multísque laboribus afflictum: vnde & athletes nomen. Sensit philosophus, principes ob ambitionem assiduis bellis tumultuantes, verè miseros esse: æquè autem miseros, qui illorum cupiditatibus inseruirent. Laert. lib. 6. & Erasm.

Idem.

Alexandro Magno Corinthij per legatos ius suæ ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum risisset Alexander, quidam è legatis: Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commendabat partim raritas, partim cum Hercule laudatissimo viro societas. Plut. in Alexan.

Idem.

Edicto vetuit, ne à quodam pin-

geretur, præterquàm ab Apelle: aut à quoquam ære sculperetur, præterquàm à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis, nam hoc quoque iudicabat ad principis dignitatẽ pertinere. Cum Cherylo poëta pactus erat, vt pro vnoquoque bono versu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum. Erasmus libro 4. apophthegmat.

Demades.

Quum Athenienses vellent Alexandro diuinos honores decernere, Videte, inquit Demades, ne dum cœlum custoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiã. Absurdum autem erat, eos sic alium donare cœlo, vt ipsi terra sua pellerentur. Erasmus libro sexto apophthegmat.

Cyneas.

Pyrrhum Epirotarum regem cùm Italico bello imminere cerneret, fretus ingenij dexteritate posse Pyrrhum de sententia deduci: Nosti, ait, Pyrrhe, Romanos imperio potentes, animo corporéque pollere, multásque feras gentes domuisse. Si autem Dij fauerent nobis adeò, vt victoria potiremur, quid quæso tibi vltra agendum putares? respondente Pyrrho, secum Romanis militibus in Siciliam tum traiecturũ, tum Cyneas, His etiam deuictis, ait, quid vltrà agetur? Aphricam traiiciemus, inquit Pyrrhus. Cui Cyneas, Sed his demum partis, quibus rebus tempora nostra transigemus? Tum Pyrrhus: Læti vnà inter festos dies, ludósque agemus. Cyneas autem: Quis prohibet, sine tantis laboribus ac periculis, quin vel hac ipsa hora, cùm tu magnus, atque opulentus rex sis, lætè simul viuamus? Argutè simul, sapienterq; hominum inexplebilẽ cupiditatem ostendens, quæ incognita, eos ad infinita pericula deducit. Huic si Pyrrhus obtẽperasset, neq; in Italia vulnus accepisset, neq; ab Argis postea oppressus vitam amisisset. Si alij quoq;, quos orbis terrarũ habet principes ista quæ Cyneas sapienter Pyrrhum monebat, metiri vellẽt, ambitiosas curas magis frenarent, atq; sibi, terrarumq; orbi ad quietioris vitę cursum rectius cõsulerent. Nunc prauos maiora habẽdi impulsus sequentes, non modò id assequuntur: vt anxij semper viuant: verùm etiam vt in grauissimas calamitates, atque in ipsam mortem sine vllius remedij spe, cum populorum perturbatione incurrant. Ex Plutarcho in vita Pyrrhi.

Annibal.

Inter Scipionem Africanum & Annibalem ortus est sermo de præstantia ducum. Quúmque Scipio rogasset, quem primum cẽseret? respondit, Alexandrum Magnum. quem secundum? Pyrrhum Epirotarum regem, quem tertium? seipsum nominauit. At quid, inquit Scipio, si me vicisses? Tum, inquit, me neque secũdum, neque tertiũ, sed omnium primum censuissem. Plut. in Annib.

Pompeius.

Phreati Parthorum regi per legatos postulãti, vt Eupratem Romanæ ditionis terminum esse vellet? Imò, inquit, illud magis postulandum, vt Romanorũ fines à Parthorum regno iustitia dirimat. Significans, Romanis non esse præscribendũ quousque debeant proferre imperium, à quo propagando nõ montes aut flumina debeant arcere: sed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non esset vlterius procedere. Plutarchus in apophthegm.

L. Sylla.

L. Sylla.

Quũ cogitaret de occidendo Cæſare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim eſſe talem necare puerum : Deſipitis, inquit, ſi in hoc puero non videtis multos ineſſe Marios. Deprehendit in eo ambitionem inſatiabilem, vt qui vix dum pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanum ſubinde monere ſolebat: cauerent puerum malè præcinctum. Eraſ. in apoph.

Caßius.

Supra de Indole excelſa.

Cicero.

Pompeio ac Cæſare inter ſe diſſidentibus, Cicero : Quem fugiam, inquit, ſcio : quem ſequar, neſcio. Sentiens, ambos non pro Reipublicæ libertate, ſed pro principatu dimicare. Plutarch.

Iul. Cæſar.

Quum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeium tenderet, Rubicone amne tranſmiſſo, dixit : Omnis iacta ſit alea. ſignificans, ſe de ſumma rerũ velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit. Plutarchus in apophtheg.

Idem.

Alexādri Magni res geſtas legens, non tenuit lacrymas. atque ad amicos: Hoc, inquit, ætatis qua nũc ſum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vſque diem nihil præclari facinoris geſtum eſt. Suetonius tradit id accidiſſe, quum prætor iure dicundo conuentus obiens apud Gades in templo Herculi vidiſſet Alexandri Magni ſtatuam. Vtinã hoc ingenium ad moderati potius quàm ad maximi principis æmulationem properaſſet. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Africam petens, in egreſſu nauis prolapſus eſſet, omẽ ſiniſtrum vertit in melius, dicens: Teneo te Africa, Frontinus id factum putat in conſcenſu nauis, eumque dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quòd cùm quodam ſomnio perturbatus, quod ſibi viſus eſſet cõſtuprare matrem, coniectores interpretati ſunt, portendi totius orbis imperium. Eraſ. lib. 4. apophtheg. ex Plutarcho.

Auguſtus Cæſ.

Audiens, quòd Alexãder natus annos trigintaduos, poſtquam pleraſque mundi regiones peragrarat, dubitaſſet quid in reliquum vitæ tempus eſſet facturus : demirabatur, ſi Alexander nõ iudicaſſet maius opus, bene gubernare partum imperium, quàm amplam ditionem comparaſſe. Rectè notauit inexplebilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem regi dignam exiſtimaſſet, quàm proferre ditionis terminos: quũ multo tum pulchrius tum difficilius ſit regnum quod contigit, rectis legibus, ſanctiſque moribus exornare, quàm armis regno regnum addere. Plutarchus in Roman. apophtheg.

Agrippina.

Quum genethliaci Agrippinæ matri Neronis reſpondiſſent, imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrem, Occidat, inquit, modò imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis : & habuit quod optauit. Suet.

Alex. Seuerus.

Senio iam confectus, cùm vrnam ſibi præparaſſet, vt in ea mortuus ſepeliretur, paulo antè quàm decederet è vita eandem ad ſe perferri iuſ-

sit, manibúsque contrectauit: Tu, inquiens, virum capies, quem totus orbis terrarum capere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Rodulphus Cæs.

Interrogatus, Quî fieret, vt homines eas quas non didicerunt artes, omnes recusarent, imperij autem gubernationem oblatam, nemo? Non mirum, inquit: stultos enim putant, qui regnare nesciunt: stultum autem nemo sese iudicat, Æneas de dictis Friderici imp.

Alphonsus.

Aiebat, olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam esse factam, & horum vnumquemque sua sorte contentum esse, nec occupare aliena: at inter homines, neminem sua portione contentum esse, nec vllam partitionem esse stabilem, sed omnes πλεονεκτεῖν. Notabat autem ambitionem principum, & regnandi nunquam satiendam libidinem. Quis enim hodie regum & principum est, qui sua sorte contentus, non cogitet, quo iure quáve iniuria suis ditionibus plura adiiciat? Panorm. lib. de rebus gestis Alphonsi.

De regno virtute parando.

Agesilaus.

QVum aliquando quidā percontatus esset Agesilaum, quinam essent fines Laconicæ ditionis? vibrata lancea: Quousque, inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non nisi iustum susciperet, imperiúmque virtute partum virtute tueretur. Pluttarchus in apophtheg.

Dionysius iunior.

Cuidam percontanti, quî factum esset, vt cùm pater ipsius tenui fortuna ac priuatus sibi Syracusanæ ciuitatis principatum parauerit, ipse regis filius regnū hæreditate acceptum amiserit? Quoniam, inquit, pater rerum potitus est, quum iam in odium venisset popularis gubernatio: ego, quū inuidia laboraret tyrannis principatum suscepi. Plutarchus in apophthegm.

Idem.

Amico, id ipsum percontanti, cōpendio respondit: Pater, inquit, mihi regnū suum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. Plut.

Philippus.

Vbi resciuit Alexandrum filium conqueri, quòd pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, sic illum hortatus est: Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam vt honestus ac probus euadas, vt nō per me, sed per teipsum regnum obtinuisse videaris. Vir prudentia verè regia præditus, non consolatus est filium, sed metū illius auxit, quò magis extimularet ad virtutem. Indicás, illi non aliter sperandum paternum regnum, nisi se successione dignum præberet: nec tam magnum esse regnum adipisci, quàm regnum promeruisse. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Beneuolentia.

Agathocles.

Figulo patre natus, quū Siciliæ potitus esset, réxque declaratus, solebat in mensa, fictilia pocula iuxta aurea ponere, éaque iuuenibus ostendens dicere: Quum antea talia fecerim

(common-

commonstratis fictilibus (nunc per vigilãtiam ac fortitudinem talia facio: commonstrans aurea. Non puduit pristinæ fortunæ: sed gloriosius existimauit regnum virtute partum, quàm si hæreditate obuenisset. Nam regem nasci nihil magni est, at regno dignũ se præstitisse maximum est. Plut. in regum apoph.

Pyrrhus.

Quum à filiis etiamnum pueris interrogaretur, Cui nostrûm relinques regnum? Quicunque, inquit, vestrum acutiorem habuerit ensem. Significans, se nõ ætati daturum principatus successionẽ, sed virtuti. Hoc stimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. Plutarch. in apoph.

De responso ab inexpectato.

Diogenes.

PErcontanti, Quidnam vellet, vt colaphum acciperet? Galeam, inquit. Responsum ab inexpectato datum. Ille enim quærebat quid mercedis peteret pro colapho. Laert. lib. 6. cap. 2.

Xenocrates.

De obscœnis quibusdam rebus, à quodam percontatus, tacuit: verùm cùm vrgeretur responsum, De talibus, inquit, rebus te hominem vanum interrogare decet, me autem respondere nequaquam. Maximus serm. 31.

Stratonicus.

Interrogatus, quod nauigiorum genus esset tutissimum, longorum, aut contrà? respondit, Ea quæ subducta sunt. Significans, tum demum nauigantes in tuto esse, cùm nauis in siccum protracta fuerit. Athenæus.

Demonax.

Interrogatus, quidnam sentiret de conflictu duorum, quorum alter inepté proponebat, alter absurdè respondebat? respondit, sibi videri, alterum mulgere hircum, alterũ supponere cribrum. Plut. in apoph.

Archidamus.

Quidam cùm Archidamũ intempestiuius rogasset, quot essent Spartanorum? Tot, inquit, sunt ô hospes, qui malos sufficiãt arcere, vt tuti sint ab omni hostium periculo. Plut. in apopht. & Brus. lib. 3. cap. 16.

Anonymus.

* Sciscitatus ab importuno quodam & loquace viro, Quis esset Spartanorum omnium optimus? Qui tibi (respondit) minimè similis est. Plut. in apopht. Lacon.

Pontidius.

Interrogatus, quid sentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehensus? Tardus, inquit, mihi fuisse videtur. Ludens ab inexpectato: significánsque, quod non fugisset in tempore. Erasm. 6. apoph.

Diogenes.

Suprà de Belli studio.

Mania.

Rex cùm Lamiam meretricem parum sobriè amaret, eáque iam senex in conuiuio tibiis cecinisset: Demo, quæ & Mania dicta est, interrogata à Demetrio, Quid videretur Lamia? Anus, inquit. Aliud respondens, atque expectabat rex. Nam ille sciscitabatur, quàm scitè videretur canere? Erasm lib. 6. apoph. ex Plut.

Appius.

Quum in senatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depasci publicos agros dicerent: Non est, inquit,

Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, sed adiecit: Ego liberum puto, quà lubet pascitur. Iocus est ab inexpectato. Expectabatur enim, vt probaret hoc pecus non esse Lucilij, sed alterius cuiuspiam, ac reum subleuaret. nunc irrisum grauabat. Eras lib. 6. apoph.

M. Scipio Maluginensis.

Cùm ex sua centuria renuntiaret Accidinum consulem, & præco dixisset, dic de L. Manlio: Ego, inquit Scipio, virum bonum, egregiumque ciuem esse arbitror. Præco expectabat suffragium pro Manlio: Scipio respondit, quasi de moribus interrogatus. Nescio an hic Accidinus, nomine & prænomine dictus sit L. Manlius, quumque Scipio postremum nomen tantùm expressisset, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocandi occasionem arripuit. Erasm. Rot. lib 6. apoph.

Fab. Maximus.

Salinator, cùm Tarento amisso, arcem tamen retinuisset, multaque ex ea præclara fecisset: cùm aliquot post annos Maximus id oppidum cœpisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset opera sua se Tarentum recepisse: Quid ni, inquit, meminerim? Nunquam, ego recepissem, nisi tu perdidisses. Cic. lib. 2. de Oratore, & Plut.

Lepidus.

Suprà de Excusatione.

C. Iulius Helio.

Mancipio sæpius obstrepenti sibi, dixit: Etiam ostendam qualis sis, & instanti, vt ostenderet qualis esset, Iulius digito demonstrabat Gallum in Mariano scuto Cimbrico depictum, labiis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui mancipium tum simile est visus. Taberna autem erat apud forum, ac scutum illud signi gratia positum. Ingens omnium risus consecutus est. Expectarant enim, vt aliquid in mores illius obiiceret. Eras. lib. 6. apoph.

Domitius Afer.

In quendam patronum imperitũ, sed splẽdido vestitu se venditantem, litigatoribus lepidè dixit; Homo in agendis causis bene vestitus. Lusit ab inexpectato. Nam auditor pro vestitus expectabat instructus, aut exercitatus. Ibid.

Vibius Crispus.

Suprà de Metu & timore.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri, inquit Crassus, vt is vnde te audire dicis, iratus dixerit. Annuit Silus: Potest etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Quum id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod audisse dicis, nũquam audieris. Hoc adeò præter expectationẽ, vt Silum testem omnium risus obrueret. Eras. Roterod. lib. 6. apoph.

Cicero.

Cùm testis Sexti Annalis reum lęgisset: & instaret identidem accusator rei, Dic Marce Tulli, siquid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit versus ex sexto Ennij annalium libro:

Qui potes ingentis causas euoluere belli, &c.

Scripsit enim Ennius annales: & accusator vocabatur Sextus Annalis. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Cesellius.

Consultori dicenti, Nauim diuidere

dere volo: Perdes,inquit.Ille de pretio nauis mercibúsque consulebat, hic aliud respondit. Nam ipsam diuidere nauim,est nauim perdere.Macrobius ita refert : Si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Erat autẽ duorum negotiatorum communis nauis.Eras.

Apollonius.

Nero cùm in Gymnicis decertasset, rogatus à Tigillino Apollonius, Quid de Nerone sentiret?Melius,inquit,sentio quàm vos. Cantare enim vos illum dignum putatis, ego autem tacere.Brus.lib.3.cap.13.

De regno virtute stabiliendo.

Themistocles.

Facilitate morum multos ciues sibi conciliabat, vt hinc popularem potentiam adipisceretur. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis communis esse velis, & mansuetus: respondit, Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici,quàm alieni.Plut.

Theopompus.

Suprà de Principe bono,ac eius in regni administratione officio.

Darius.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est,cùm aliis de rebus,tum de tributis;esséntne grauia: quum illi respondissent, esse mediocria, iussit vt singuli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati visum est dimidio plus satis. Maluit enim suos beneficio sibi conciliare,quàm exarmatos subigere. Huius facti autem gratia in eo sita est, quòd duplum imperauit tributi quod destinarat accipere. Si dimidium imperasset, nec quicquam remisisset, latuisset benignitas : media parte autem demissa, effecit vt omnes sentirent beneficium.Plut.in apoph.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, Quo modo tutò regnare posset? Si multos,inquit,honoraueris, paucis verò credideris.Indicare autem voluit tutò regnare volentibus,duo obseruanda & præstanda esse : primùm,vt beneficiis multos sibi concilient:deinde,ne facilè delatoribus, obtrectatoribus ac assentatoribus credant.Philostrat.

Antigonus.

Quum omnes admirarentur Antigonum regem, quòd quum initio regni durior fuisset, senex factus, clementer ac placidè regnum gubernaret:Prius,inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiens, regnum armis & austeritate frequenter parari,sed non nisi honesta opinione,ciuiúmque beneuolentia retineri.Plut.in apoph.

Idem.

Amicis suadentibus,vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficeret, summáque cura vt totius Græciæ basim custodiret, respondit : Se semper in hac fuisse sententia, vt crederet,nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. lib.4.apoph.

Philippus.

Quum subactis Græcis, quidam ipsi authores essent,vt ciuitates præsidiis contineret,ne deficeret : Malo, inquit,diu bonus & cõmodus,quàm breui tempore dominus appellari.

Sentiens, regnum quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, esse perpetuum: quod vi metúque, nõ esse diuturnum. Plut. in Regum apoph.

Cicero.

Suprà de Clementia.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Gloriabatur cùm solicitum suspicionibus regnum, suspensum metu, perturbatum nouis consiliis Carolus VIII. tradidisset, id se Francisco Valesio tranquillum relicturum. Annal. Franciæ. Pacem verò & felicitatem: prudentiam item & regias alias virtutes Dei est Regibus & cunctis aliis hominibus dare & relinquere.

De religione seruata.

Diogenes.

Qvum in phano cœnaret, eique panes sordidi essent appositi, abiecit illos è phano, dicens: In templum nihil oportere ingredi sordidum. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Percontanti, cur instituisset vt minutis ac vilibus rebus sacrificaretur? Ne vnquam, inquit Lycurgus, deficiat nos quo numen honoremus. Quis non diceret, in solenni deorum cultu magnificentiam ac splendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numen magis delectari frugalitate, quàm opimis victimis, ne sub religionis obtentu luxus irreperet, aut certè rerum penuria. Deus enim non eget nostris impendiis: amat autem homines, quorum necessitati poterat illis impendiis succurri. Plut. in Lacon.

Demonax.

Cùm apud Athenienses audisset, præfatione solenni à sacris submoueri barbaros, rogabat, quã ob rem id facerent? cùm ea sacra tradidisset ipsis Eumolpus, natione Thrax, nimirum Barbarus. Eras. lib. 8. apoph.

Agesilaus.

Athenienses ac Bœotios apud Coroneam cum suis sociis iter eius impedire conatos, graui prælio vicit, ei victoriæ per se magnificæ multum laudis apposuit, religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Mineruæ: de his rogatus, quid vellet fieri Agesilaus? vetuit illos violari, cum in eo prælio vulnera aliquot accepisset: videretúrque vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus apud illum valuit religio, quàm ira. Neque hoc solùm in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra arásq; consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehementer admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominum salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Bruson. libro 5. cap. 26.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est, Ita iussisse Deũ. Si ita est, inquit, ô rex alius designatus est ab oraculo, nã asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat alioqui non

non secuturum. Alexander delectatus hoc commento asinum pro homine occidit. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporandum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est, Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tunc thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhamque abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plut.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, non solùm eos concessit, verùm etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnamque thymiamatum & aromatum vim vsque ad portas vrbis cum pompa solenni deduci iussit: traditaque illorum sacerdotibus hostia, ipse in castra rediit. Iudæi verò regis benignitatem admirati, protinus à festo peracto, in fidem illius sese dederunt. Plut. in apoph.

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis ædem dicanti, iamque ex more postem tenenti, Marcus illius frater derepentè funestum nuntium ingessit, dicens: O consul, filius tuus morbo periit in castris. Ob eum nuntium mœstis omnibus, Publicola nihil commotus: Cadauer, inquit, quò libet abiicite simulque dedicationem solenni ritu peregit. Nec tamen verum erat, perisse filium: sed data opera factum est, vt à dedicatione reuocaretur, atque is honor ad alium transiret. Quanquam Liuius libro ab Vrbe condita secundo, hoc aliquantò diuersius narret.

De religione neglecta.

Demonax.

CVm ob id accusatus esset, quòd Mineruæ nunquam sacrificasset: Nunquam, respondit, putaui meis sacrificiis opus fuisse. Erasmus lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

Vide apopht. de Sacrilegio.

De reprehensione.

Demosthenes.

* QVidam sciscitanti, quo tandem modo aliquis sibi præceptor fieri posset: respondit, si quæ in aliis reprehendit, in se maximè reprehendat. Anton. & Maxim. sermo. de admonitione.

Eusebius philos.

* Hostis inquit, vera dicens, amico ad gratiam simulanti omnino prę ponendus est. Anton. ex Maxim. ser. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea tùm et facere caue. Sto. serm. 44.

Vide apopht. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* OPtimam esse pronuntiauit Remp. quæ ciues neq; prædiuites, nec admodũ pauperes cõtineret. Plut. in conuiuio septẽ sapiẽtum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum autorem ad ius trahunt, ac cusant, & puniunt non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit optimam esse Rempublicam in qua legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibid.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Rempubl. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quam legem metuunt. Ibid.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. ser. 41. de Repub.

Pythagoras.

* Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium Eod. serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominum conuersatio: honesta quidem bonorum, inhonesta verò malorum. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat esse Respub. non preciosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stob. ser. 41.

Solon.

* Rogatus, quomodo ciuitas in optimo statu degeret, dixit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Eodem serm.

De repulsa.

Pædaretus.

CVm in trecentorum virorum ordinem non esset ascriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulsus discessit hilaris ac ridens: reuocantibus autem Ephoris, quidque rideret percontantibus? Gratulor, inquit, huic Reipub. quæ trecentos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis philosophicum? Nec moleste tulit repulsam, nec questus est de Ephororum iudicio: sed plus voluptatis capiebat ex publico Reipublicæ bono, quàm sensurus erat ex honore impetrato. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. Valerius Maximus

ximus libro 6. capite 4.

Themistocles.

Athenienſes cùm Themiſtoclem aliquando publicè infamia notaſſent, rurſumque deinde ad imperium gerendum reuocarent: Non, inquit, laudo eos homines, qui eodem vaſe pro matula, & ad infundendum vinum vtuntur. Ælianus lib. 13. de Varia hiſtor.

C. Marius.

C. Marius obſcuro genere natus, facinorum militarium commendatione ad Rempubl. acceſſit. Ac primùm maiorem petiit ædilitatem. Vbi ſenſit ea ſpe fruſtrari ſeſe, eodem die minorem ambiit: & hac fruſtratus, haud tamen deſperauit, ſe Romæ ciuitatis primum fore: docens, quantum in rebus humanis valeat audacia. Plut. in Roman. apoph.

C. Figulus.

Infrà de Vltione & Vindicta.

Tacitus Imper.

Fratri petierat conſulatum, nec impetrauit. ea repulſa adeò non fuit offenſus, vt vehementer etiam lætatus ſit: dicens, Scit ſenatus, quem principem fecerit. Vopiſcus.

De reſponſo duro & abſurdo.

Bias.

CVm patriam ſuam obſidione liberaſſet, rex Alliattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad ſe accerſiuit. At is reſpõdit, ἐγὼ ἀλιάττην κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id eſt, Ego Aliatten iubeo cepas edere: quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, iubeo illum plorare: extremum regis contemptum profeſſus. Laërt. lib. 1.

Diogenes.

Cùm à Platone philoſopho paulum vini petiiſſet, ipſe autem lagenã vino plenã miſiſſet, Cynicus hũc in modũ gratias egit: Cùm interrogaris, quot ſint duo & duo, reſpondes, ſunt viginti: & ita nec ſecundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogatus fueris, reſpondes. Laërt. li. 6. cap. 2.

Domitius Afer.

Diſpenſatori, qui cùm ad reliqua non reſponderet, dicebat ſubinde, Panem non comedi, & aquam bibo: Paſce, inquit, & redde quod debes. Non agebatur quid ediſſet, aut bibiſſet, ſed quid deberet. Permiſit igitur, vt ſe quomodo vellet paſceret, modò ſolueret quod debebat. Eraſ. lib. 6. apoph.

De reſponſo repentino.

C. Popilius.

Suprà de Animosè dictis.

De reuerentia.

Muſonius.

DIcebat, eum apud omnes maxima verecundia dignum iudicari, qui ſeipſum primò, & deinde alios reuereri didiciſſet. Stob. ſermo. 29. de Verecundia.

Demetrius phal.

Honeſtos adoleſcentes domi parentes reuereri debere dicebat: in via autem, omnes, vt quiſque ſe obtulerit: in ſolitudine autem, ſeipſos: Stobæus.

Huc refer apopht. de filiorum pietate in parentes, diſcipulorum in præceptores, de Senectutis reuerentia, & de Verecundia.

De Rhetorica, & Rethoribus.

Diogenes.

IN caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit, vt accederet: id cùm ille pudore recusaret, Erubescis, inquit, Demosthenes, cauponam ingredi? Atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit autem, Rhetores nihil aliud esse quam populi mancipia: nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasm. lib. 8. apoph.

Demosthenes.

Interrogatus, quid præstare posset professoribus suis Rhetorica? Homini, inquit, perdito, præsentem potest ferre opem. Stob.

Isocrates.

Sciscitatus quid esset Rhetorica? Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Est enim hæc nonnulla Rhetorices pars: amplificare & extenuare, qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præstigij genus est, quod respondit Isocrates. Quin illud potius artis est, quæ magna sunt, ita tractare, vt auditori quoque magna videantur, & contrà. Eras. lib. 8. apop.

Anonymus.

Cuidam iactanti de arte Rhetorica: At per Geminos, inquit, Lacon, ars nisi verum attigerit, nec est, nec vnquam erit. Notauit Rhetores, qui se profitentur verisimilia dicere, licet vera non sint Plut. in Lacon.

Vide apopht. de Oratoribus.

De risu.

Diogenes.

DIcente quodam, Hi te risu prosequuntur. At ego, inquit, minimè ridiculus sum. Bruson. libro 5. cap. 27.

Myson.

Mortales odio insectatus, in solitudinem sese abdiderat, deprehensus autem à Lacone quodam ridens, rogatus ab illo, cur solus rideret? vrbanè ad mores suos respiciens: Ob hoc ipsum, ait, rideo. Bruson. libro 5. cap. 27.

Plato.

* In risum nimium profusos damnabat. Nam effusum risum, inquit, vehemens mutatio sequitur. libro 3. de Repub.

Epictetus.

* Risus, inquit, neq; multus sit, neque ob multa, neque solutus. In enchiridio.

Dion phil. s.

* Risus continuus & intentus est deterior (inquit) iracundiâ. Idcirco maximè viget in scortis & pueris stolidioribus. Mihi sanè facies magis ornari videtur lachrymis, quàm risu. Lachrymis enim vt plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: risui verò lasciuia. Et flendo quidem nemo sibi concitauit autorem contumeliæ, ridendo autem spem dedecoris auxit. Stob. ser. 72.

Philemon.

Ficus Philemoni paratas, in conspectu eius positas, asellus comedebat, puer inclamatus vt asinum abigeret, serò venit. Itaque consumptis omnibus: Quoniam, inquit, tam tardus fuisti, da nunc merum asello. Interim risus obortus hominem senem præfocauit. Erasmus libro 6. apoph. Verùm alij hoc Chrysippo ascribunt.

Plistarchus.

Causidico quodam ridicula semper

per dicenti: Non cessabis, ait, à ridiculis continuè dicendis, ne ridiculus fias: vt qui assiduè luctantur, luctatores. Brus. lib. 5. cap. 27. ex Plut.

Cato Vticensis.

Cicero consul, quum L. Murenam à Catone accusatum defenderet, variis modis Stoicos (quorum sectator erat Cato) philosophósque illudens, multum risum iudicibus iniecit. Et ipse quoque Cato subridens: Dij boni, ait, quàm ridiculum habemus consulem. Bruson. libro 5. cap. 27. ex Plutarch.

De robore corporis.

Diogenes.

CRates Thebanus cùm nudatus in certamine, ob corporis deformitatem, derideretur. De oculis, inquit, ô Crates, reliquóque corpore bono animo esto. Nam istos qui nūc te derident, mox conspicies morbo contrahi: omnibúsque viribus destitui. Significauit, formā nihil omnino facere ad victoriam: sed robur, & laborum tolerantiam, qua cæteros antecedebat. Laërt. lib. 6. cap. 5.

Isocrates.

* Dicebat, robur prudentiæ iunctum conducere, sine ipsa verò plus lædere possidētes. Idem robur corpora quidem exercentium se ornare, animi verò studia obtenebrare. Stob. serm. 51.

Archidamus.

* Quum vidisset filium suum nimis temerè contra Athenienses pugnantē, Aut vires tibi augendæ sunt, dixit: aut minuenda audacia. Plut. in apopht. Lacon.

Aratus.

* Laudāte quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Plutarch.

Eusebius philos.

* Animi præsentiam in periculis cum ratione coniunctam, laudato, inquit: impetum verò ad ea sine ratione, audaciam vocato, & oderis. Stob. serm. 51.

Anonyma.

Anus quędam videns Iouianū Romanorum imperatorem, corporis proceritate atque mole excellētem, sed mente captum: O crassam atque pinguem stultitiam, proclamasse fertur. Niceph. lib. 19. cap. vlt.

Anonymus.

Ex plebe præterea quidam in Hippodromo dicacitate eundem Iouianum perstrinxit, & risum ingentem omnibus mouit: Inanem enim & frigidam proceritatem esse dixit. Ibid.

Maximinus.

Maximinus exercebat lucta milites suos, multos ad terram prosternens. Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidam vasti corporis, notæq; virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, si tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus: Vósne congrediamur? Quum prodisset, palma pectori impacta supinum reiecit, continuóque dixit: Date alium, sed tribunum. Capitolinus.

De rubore.

Theophrastus.

ADolescentem erubescentē conspicatus: Confide, inquit, talem enim virtus habet colorem. Anto. in Melis. part. 2. serm. 71. Sed Maximus

hoc Catoni ad verbũ aſcribit, ſerm. 40. Alij ad Diogenẽ quoq; referunt.

Pythias.

Ariſtotelis filia, quum à quodam interrogaretur, quis colorũ omniũ eſſet prȩſtantiſſimus? Is, inquit, quem in ingenuis gignit pudor. Eſt autem rubor pudoris & verecũdiæ ſignum in homine certiſſimum. Eraſm. lib. 8. apophthegm.

M. Cato.

Sibi magis placere iuuenes dicebat, qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerẽt: quòd rubor arguat probam indolem, pallor autẽ non item. Plut. in apopht.

Vide apoph. de Pudore, & Verecũdia.

DE SACRIFICIIS.

Socrates.

Sacrificia volebat quam minimis impendiis conſtare: Quòd dij, vt non egẽt rebus hominum, ita magis ſpectãt affectus immolantiũ, quàm diuitias. Alioqui cũ improbiſſimi quiq; maximè abundẽt diuitiis, actum eſſet de rebus humanis, ſi malorum potius quàm bonorum victimis delectarentur. Eóque verſum hunc magnopere probare cõſueuit. καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impendiis ornamus templa, peragimus ſacra & parentalia: gratius facturi Deo, ſi quod vltra frugalem mundiciam ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendam docuit in excipiẽdis hoſpitibus, eodem vtẽs verſiculo, καδδύναμιν δ' ἔρδειν, &c. Eraſm. lib. 3. apophthegm.

Gelo.

Debellatis apud Himeram Carthaginenſibus, in pacis fœdere compulit illos & his acceptis conditionibus ſubſcribere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solebat enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuæ cauȩ, & intus incenſȩ, in ſinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabantur. Id Saturno gratũ putarent, effecit fabula, quæ narrat illum omnes vxoris filios deuorare ſolitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſet. Plut. in apopht.

De ſacrilegio.

Diogenes.

Cernens quendam malè audientem, quaſi monumenta ſpoliaret, Homeri carmine compellauit,

—τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
ἦ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων. id eſt,

Quid tu huc veniſti, vir præſtantiſſime? num fors
Vt ſpolies aliquem horum quos mors occupat atra?

Laërt. lib. 6.

Ageſilaus.

Præclarè dicere ſolitus eſt, ſe vehementer admirari, eos nõ haberi in ſacrilegorum numero, qui læderent eos qui diis ſupplicarent, vel deos venerarẽtur. Quo innuit vir prudentiſſimus, eos non tantùm ſacrilegos eſſe, qui deos ipſos aut templorum ornatum ſpoliarẽt: ſed eos maximè, qui deorum miniſtros & præcones cõtumeliis afficiunt. Æmil. Probus.

Dionyſius ſenior.

Sacrilegia ſua ſolebat facetis dictis obtegere. Locris Proſerpinæ templum

templum spoliarat, mox quum classis illius secundo vento nauigaret: Videtis inquit, quàm prospera nauigatio à diis immortalibus detur sacrilegis. Ex hoc colligens, aut non esse deos, aut illis non esse molesta sacrilegia. Iustin, lib. 21. Val. Max. libro 1. cap. 2.

Idem.

Epidaurio Æsculapio barbam auream detraxit: quòd negaret decorũ, patrẽ Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius, Apollinem autem semper imberbem facit theologia poëtica, Æsculapium barbatum. Significans, in medico requiri multarum rerum vsum. Valerius Max. lib. 1. cap. 2.

Idem.

Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginẽsium ornauerat: próque detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans: Aureum amiculum æstate graue est, hyeme frigidum: laneum ad vtrunque anni tempus accommodatius est. Valer. Max. ibid.

Idem.

Mensas aureas atque æreas diis dicatas è phanis sustulit. Has inscriptio ex more Græcorum testabatur esse bonorum deorum, ne quis manum admoliretur. At illi cauillatus est, se deorum bonitate vti. Nam boni dij dicũtur, quòd omnibus benefaciant. Ibidem.

Idem.

Idem victorias aureas, pateras & coronas, quæ simulachra porrectis manibus sustinebant, velut offerentia tollebat, dicens, se oblata accipere, non eripere: addens, per absurdum esse, quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Ibidem.

Ludouicus xy. Gall. rex.

* Quum Iulius pontifex sacrilegij eum insimularet: atqui, inquit, absurdissimum est, vt qui donaria diuum ipse manibus gerit, alios sacrilegij arguat. Annal. Franciæ.

De sagittandi peritia.

Diogenes.

Animaduertens quendam imperitè iaculantem, proximè scopum consedit: cur id faceret, interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat. Significans, illum quiduis percussurum citius, quàm scopum. At alij spectatores quàm possunt longissimè sese à scopo se mouent, ne feriantur. Laërt. lib. 6.

Cambyses.

Suprà de Castigatione iniquo animo lata.

De salsè dictis.

Thales.

Thales Milesius, cuidam interroganti, vtrum fuisset prius, nox an dies? respondit, Nox vno die fuit prior. Si enim nox vno die præcessit diem, dies igitur fuit ante noctẽ: nox quippe finis est diei. Laërt. lib. 1. capite 1.

Bias.

Impio cuidam sciscitanti, quídnam esset pietas? nihil respondit. Roganti autem, cur sileret? Quoniam, inquit, interrogas de rebus tibi nimiùm difficilibus. Laërtius libro 1. capite 6.

Bion.

Damnabat homines, qui sic exure-

rent quasi sensu vacarent, sic adurerent quasi sentirent. Ob id,ni fallor, quòd in bellis exurātur omnia. Rursus si leuiter attingantur ab igni, offenduntur. Id enim appellat adurere. Ibid.lib.4.cap.7.

Antisthenes.

Dicere solebat Athenienses, quòd essent Autochthones, hoc est indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec vnquam solum mutassent: dicens, hoc laudis illis esse cū testudinibus & cochleis commune. Nam hæc quoque animantia nunquam domicilium mutant, in quo nascuntur. Laërt.lib.6.cap.1.

Zeno Citticus.

Seruum in furto deprehensum virgis emendari iussit, verùm cùm is se excusare niteretur, dicens, sibi in fatis esse vt furaretur: Sit igitur, inquit philosophus, etiā in fatis, vt delicti des pœnas. Laërt.lib.7.

Anacharsis.

Infrà de Spectaculis.

Diogenes.

Percontanti, quam ob rem aliis mendicis liberaliter darēt homines, philosophis autem non item? Quoniam, inquit sperant citius futurum, vt claudi cæcive fiant, & mendicare cogantur, quàm vt philosophi, de sapientia plurimum disputantes. Laër. lib.6.

Idem.

Interrogatus à quodā, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα: Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem, qualem tu nunc habes, qui me hac de re interrogare audes. Laër.lib.6.

Idem.

Citharœdum quendam, qui quoties fidibus luderet ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutauit: Salue galle. Cum ille offensus salutationis nouitate, diceret: Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Salsissimè autem iocum captauit ex ambiguitate verbi. Græcis enim ἀνεγείρειν dicitur, is qui dormientem è somno excitat, quod galli gallinacei malè canentes facere solent: & qui sedentem monet, vt surgens abeat. Laërt.lib.6.

Idem.

Percontanti, quo pacto Dionysius amicos suos tractaret? Vt vtres, inquit: plenos enim suspendit, inanes autem abiicit. Notauit autem salsissimè Dionysij crudelitatem, non in ignotos tantùm, sed amicissimos etiam. Diuites enim interficiebat: negligebat pauperes. Laërt.

Idem.

Adolescentes quidam cùm in foro circumstarent Diogenem, canem hominem appellantes, ac fugientes: Diogenes interrogabat, cúrnam aufugerent? qui cùm dixissent, Ideo fugam adornamus, ne mordeas nos canis: Nequaquam, inquit Diogenes, vos mordeo quandoquidē canis non edit betulam. Salsè autem notauit eorum molliciem, à quibus canis erat vocatus. Laërt.

Idem.

Lysias interrogabat Diogenē Cynicum num crederet etiā esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, cùm persuasum habeam te diis inuisum esse? Salsè notauit hominis impietatē, à quo ipse falsò impius iudicabatur. Laërt.

Aristoteles.

Crebrò Athenienses reprehendebat, quòd cùm duas res, frumenta & leges inuenissent: frumētis quidē vterentur, legibus autem nequaquam. Alludit aūt philosophus ad Triptolemum

lemum Athenienſem cuius miniſterio Ceres vſa eſt in ferendis legibus, ac tritico ſerendo. Laert. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Acrius quendam in cõuentu aliorum obiurganti, Plato dixit: An non melius fuiſſet, ſi domi vel priuatim homini hæc dixiſſes? Cui Socrates ſalsè reſpondens, ait: Cur non tu quoque clàm hęc mihi dixiſti? Laer. lib. 2.

Idem.

Euripides quum Socrati obtuliſſet librum ab Heraclito ſcriptum, vt legeret, poſt aliquot dies ſolicitauit hominem, vt ferret de lecto libro ſuum iudicium. Socrates igitur: Per Iouem (inquit) quæ intellexi, ſatis mihi præclara videntur: qualia & ea eſſe puto, quæ non intellexi. Salsè autem notauit hominem nimis obſcurè de rebus ſcribentem. Laert. lib. 2.

Xenophanes.

Audiens Empedoclem dicentem, Sapientem inueniri non poſſe: Meritò, inquit. Oportet enim eum ſapientem eſſe, qui ſapientem agnoſcere velit. Laert. lib. 9.

Nicetus ſophiſta.

Cuidam in iudicio grauiter iraſcenti, ac dicenti, Deſine toties latrare in me, admodum ſalsè reſpondit: Faciam quidem, ſi tu deſinas mordere me. Vtrumque enim eſt canum. Ex Philoſtrati ſophiſtis.

Polemon.

Timocrati philoſopho apud Polemonem ſophiſtam dicenti, Phauorinum eſſe multorum verborum hominem: Et omnis inquit, anus. Notans ſalſiſſimè in Phauorino corporis habitum, erat enim caſtratus. Ex Philoſtrato.

Ageſilaus.

Ageſilaus quum in quadam cauſa eſſet iudex, ac is qui accuſabat, rectè dixiſſet, patronus autem malè: ſubinde tamen inter dicendum repeteret, Ageſilae, decet regem defendere leges, quaſi bonã haberet cauſam, & leges eſſent contra aduerſarium: Si quis, inquit Ageſilaus, tibi domum perfoderit, aut veſtem ſurripuerit, num expectaturus eſſes architectũ, aut ſartorem, vt ferret tibi auxilium? Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Idem quum aſſiduè dimicaret contra Thebanos, ac in conflictu quodã vulneratus eſſet, Antalcidas, Præclara, inquit, doctrinæ tuæ præmia recepiſti à Thebanis, ô Ageſilae, ab iis enim grauiter vulneratus eſt quos bellicas artes docuerat. Plutarch. in Lacon. apoph.

Ageſilaus.

Quodam laudante Rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas amplificaret: Ageſilaus inquit, Ego ne ſutorẽ quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Plut. in Lacon.

Agis.

Sophiſta quidam cùm ad Agidem ſeniorem dixiſſet, orationem eſſe rerum omnium præſtantiſſimam, videlicet artem quam profitebatur adeò extollens: Ergo, inquit Agis, tu cùm nihil dicis, nullius omnino es pretij: Sentiens, pulchrius eſſe magnificas, & cum virtute coniunctas res gerere, quàm egregiè de bis rebus loqui poſſe. Plut. in Lacon.

Idem.

Præteriens Corinthiorum mœnia excelſa & munita: Quæ ſunt, inquit, mulieres quæ hîc habitant? Exiſtimauit autem viros non eſſe qui potius munitione, quàm animi viribus freti, patriã defendere cupiunt. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis.

Suprà de Clementia.

Pausanias Cleombroti F.

Ad quendam adhortantem, vt cùm hostibus terra marique belli fortunam tentaret: Vis tu igitur, inquit, depositis vestimentis teipsum ostendere qualis sis, qui ad bellum suscipiendum alios stimulas? Salsè autem notauit hominem, alios ad fortitudinem stimulantem, cùm ipse esset omnium effœminatissimus. Ibid.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, cur Tegeæ exulans, tantopere laudaret Lacedæmonios, à quibus vrbe eiectus esset? Quoniam, inquit, medici frequentius laudant ægrotos, quàm sanos. Ibidem.

Antalcidas.

Atheniensis quidam cùm gloriaretur apud Antalcidam, quòd Lacedæmonios sæpius à Cephiso fugassent: sed nos, inquit Antalcidas Spartanus, vos nunquam ab Eurota submouimus. Notauit autem Athenienses Antalcidas, qui nunquam ausi essent accedere ad Eurotã Spartæ fluuium, cùm Lacedæmonij sæpenumero vsque ad Cephisum flumen essent progressi. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm sophista quispiam laudaret librum apud Antalcidam, miro artificio conscriptũ, interrogatus quódnam argumentum libri esset? respondit encomium esse Herculis. Tum Antalcidas: Quis quæso, inquit, Herculem vnquam vituperauit? superuacaneum existimans, tam doctè scribere iis de rebus, quæ omnibus sint notissimæ. Ibidem.

Demonax.

Admeto poëtæ setis imperito epigramma iactanti, quod testamento mandasset suæ addẽdum statuæ: carmen autem erat huiusmodi, Corpus humo tegitur, Admetus ad astra volauit: Demonax respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet; si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita indignus videbatur. Erasm. libr. 8. apophtheg.

Anaxandridas.

Suprà de Laude, virtutis stimulo.

Anonymus.

Atheniensis quidam conspecta tabula, quæ picturam continebat, quomodo Lacedæmonij trucidarẽtur ab Atheniensibus, gloriabatur. At Lacon; Bene quidem, inquit, sed in tabula. Significans ridiculum esse de pictura gloriari, quum pictores non minus quàm poëtæ mentiantur, & quælibet audendi semper his fuerit æqua potestas. Plutarchus in Laconicis.

Alius.

Lacon quidam in bellum profectus, pro insigni in clypeo militari habebat muscam, eámque non vera maiorem, quibusdam igitur irridentibus, & interrogantibus, cur animalculũ in clypeo haberet, quòd conspici nequaquam posset? Ideo, vt ego magis, inquit, conspicuus sim, quàm clypeus: nihilominus tamen tam propè hostem accedo, vt cuiusmodi sit insigne, satis videri possit. Ibidem.

Alius.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ: Lacon id videns, Quid hoc rei est? inquit, plus aquæ infundit, quasi non puro, sed sordido. Plutarch. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum quidam ex numero amicorum qui summè beneuoli videbãtur,

tur, ei diceret:Ciuitates ſubiectas maiora poſſe pendere tributa, reſpondit,Olitorem odi,qui radicitus euellit olera.Max.ſer.13.

Stilpon.

Cùm abductis omnium ciuium ſeruis Stilponi diceret,Ciuitatem veſtram liberã vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpon: nullum enim in ciuitate ſeruum relinquis. Plutar.in vita Demetrij.

Scipio Afr.

Cùm caſtigaret militem, quòd in pugna non fuiſſet: ille verò diceret, ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris manſiſſe, Non amo, inquit Africanus, milites nimis diligentes. Eraſm.libr.6. apophthegmat.

Cicero.

Metello percontanti quis eſſet Ciceronis pater? Ad iſtam, inquit,percontationem vt reſpondere ſit difficilius, mater effecit tua. Notauit autem ſalſiſſimè Metelli matrem, quæ parum pudica fuiſſe dicitur.Retorſit autem culpam omnem à patre in matrem. tum enim incertus eſt pater, quando mater cum multis viris habet cõſuetudinem parum honeſtam. Plut in apoph.

T.Quintius Flaminius.

In Philopœmenẽ Achæorum ducem, qui multos quidem habebat equites ac pedites armatos, ſed opes nullas,ita ludebat:Philopœmen manus quidem habet, & crura,ventrem autem non habet. Appellabat autem duces belli,manus ac pedes:ſed quoniam nõ haberet vnde tot aleret milites,negabat illum habere ventrem. Vel alluſit ad pecunias, quæ bellorum nerui ſunt. Plutarch.in Roman. apophtheg.

Diogenes.

* Cùm quidam ei diceret,Iſti deridét te. Ego enim verò, inquit, non derideor. Illos derideri ſolos exiſtimans quos obſtupefacerent & terrerent iſta.Plut.de ira.Cuidam dicenti, Multi te derident,ô Diogenes: Et illos,inquit, fortaſſis aſini.Altero ſubiiciente, ſed illi non curant aſinos. Nihilo magis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionem tribuit, quòd ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpeciem præbeant.Quin & deridentes quempiam homines, mota ab aure manu imitantur aſininas auriculas. Etſi igitur videtur aſinus motis auriculis irridere homines nemo tamen offenditur.Laert.lib.6.

Antigonus.

* Vno de eius amicorum grege,Ariſtodemo, qui patre coquo prognatus dicebatur, conſulente ei, vt impenſas & dona præcideret: Oratio tua, inquit,Ariſtodeme,olet ius.Plutarch.in apoph.

Cleomenes.

* Cuidam eum probris laceſſenti dixit, Ideóne tu omnes probris exagitas, vt non ſuppetat nobis innocentiam noſtrã tuentibus otium de tuis vitiis verba faciendi? Plu.in apo.

Epaminondas.

*Calliſtrato Athenienſi qui Thebanis & Argiuis exprobrabat Oedipodis parricidium patris, & Oreſtis genitricis:Atqui hos,reſpondit parricidas nos exterminauimus, vos receptiſtis.Plut.in apoph.

M.Cato.

Suprà de Legatione.

Mancias.

Quum audiſſet Antonium cenſorem, cui malè volebat,à M.Duronio de ambitu poſtulatum: Aliquando, inquit,tibi tuum negocium agere licebit.Cenſores in aliorum mores inquirunt: at qui reus eſt, habet ex ſe

quod agat. Eras. lib. 6. apoph.

Cicero.

Quum ad Pompeium venisset, ac iam venisse pœniteret, percontatus vbinam locorũ reliquisset generum? Apud tuum, inquit, socerum: Cæsarem notans, qui cum proprio socero bellum parum iustum gereret. Plu. in Rom. apophtheg.

Porcius Latro.

Audiens Maximillum Rhetorem perorantem, & dicentem, Oportere eum qui per spinosum orationis locum ambularet, suspensosq́ habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. lib. 8. apoph.

C. Cæsar.

Audiens hominem gloriantem ob bellicam fortitudinem, ostẽdentémque vulnus facie exceptum, ait: Caue vir bone, ne posthac fugiens respexeris. Notauit autem hominis arrogantiam, qui vulnere ostenso, suam probaret fortitudinem, cùm vulnus fortasse fugam adornans accepisset: sed respiciens, an ab hostibus insequeretur. Simile quiddã Macrobius adscribit Cæsari Augusto: sed Quint. C. Cæsari.

Idem.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmora sua à reo ferro petita: Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimùm vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, salsè iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit, præter fœmora. Plutarch.

Crassus.

* Crassus censor murenæ extinctæ lacrymauit. Qui cùm ei diceret Domitius collega, An non tu murænam mortuam luxisti? occurrit, Nõne tu, qui tres extulisti vxores, nullam lacrymam effudisti? Plutarch. De Animantium comparat.

Demosthenes.

* Ille qui fur habebatur, cùm irrideret ipsius lucubrationes, Nõ ignoro, inquit, Lucernam meam tibi esse molestam. Et Demadi clamanti, Demosthenes me corrigere vult, Sus Mineruam: atqui hæc Minerua, dixit, nuper in adulterio est deprehensa. Plut. in præcept. politicis.

Augustus Cæs.

Tyriam purpurã empturus, de obscuritate querebatur, quumq; venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit Cæsar, vt me populus Rom. dicat bene cultũ, in solario ambulaturus sum? Plut. in Ro. apoph.

Iulia Augusti F.

Licentiori quàm par erat vestitu ædes paternas ingressa, cùm parẽtem grauiter offendisset, postero die mutato vestitu, iterũ Augustũ salutauit: quam vbi vidisset, ait: Quãto probabilior est hic cultus, tam honestus, in filia Augusti? Cui respõdit: Hodie me parentis, heri verò mariti mei ornaui oculis. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Flauius.

Occiso Nerone imperatore, cùm decretum esset, vt Piso quoque interficeretur, & mox imperiũ deferretur Senecę: Flauius dicere solebat, Ad decus nihil referre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero enim cithara ludere solebat, Piso tragico incedebat ornatu. Suet.

Caßius Seuerus.

Cuidã obiicienti, quòd Proculeius ei domo interdixisset: Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Elusit obiectionẽ. Nã in ius vocari solẽt, qui cõtra prætoris interdictũ adeunt locũ: non is qui paret interdicto. Simul innuens,

nuens, se nequaquam teneri domus illius desiderio. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Imprudentia.

Afer orator.

Egerat causam aduersus libertum Claudij Cæsaris. Quidam ex aduerso conditionis eiusdem cuius erat litigator, cui aduersabatur Afer, exclamauit: Itáne tu semper in libertos Cæsaris dicis? videlicet illi metum iniicere cupiens, ex nomine Cęsaris. subiecit Afer, Nec mehercule quicquam proficio. Notans illum, post alios libertos existere, contra quem dicere cogeretur. Erasm. lib. 6. apoph.

Nicephorus Phocas imper.

* Is ob auaritiam & socordiam Reipublicę malè consulens frumenti & annonæ caritatem in prouinciis inuexerat. Cùm aliquando ad milites exercendos in campum progressus cano cuidam qui inter milites se adscribi petebat, diceret, Ecquid homo prouectæ ætatis in militiam allegi peteret? falsè respondit, Multo nunc validior sum quàm adolescens fui. Olim vno aureo emto frumento duos onerabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud grauatè humeris porto. Imperator dicterium sentiens, abiit: nihil perturbatus. Cedrenus.

Rodolphus imp.

* Cùm corpus haberet procerum & faciem regiam, naso aquilino magno, in decliui semita obuium habuit dicaculum, qui principis facetias & clementiam norat. Is ex angusta semita regi cedere à satellitibus crebro iussus, Principis, clamat, nasus viam implet vt præterire nequeam. Subridens Rodolphus, flexo in alterum latus naso, Progredere fili, inquit: namq; nasum digitis meis amoui ne te impediat. Cuspinianus.

Sfortia.

Quum insidiis armísq; Pauli Vrsini exterritus excessisset vrbe Roma, & in Algido castra posuisset: ad eum Cardinalis à Pontifice missus, vt fidem interponeret, ac in vrbem reduceret: An Sfortia Vrsum timebis, ait Cardinalis, cùm sis sub Columna tutissimus? Cui Sfortia, An non insanus tibi videor, si dum frustra à surdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente & vnguibus ferox, ac humano sæpe gressu incedens, mihi minimè sit formidanda? Non illepidè, remota & parum expedita Columniorum auxilia designans: & Pauli Vrsini ingenium, prę sentésque vires aptissimè depingens. Paulus Iouius de rebus Sfortiæ, capite 81.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Aulicis, quibus studiis adolescentiam suam traduxissent, ex condicto narrantibus, Antonio Viuonio quodam dicenti se pelle vituli contectum, in aucupium, quo aues falleret, descendere solitum: Tu verò, ait, haud omnino adhuc vitulinam pellem exuisse videris. notans in eo ignauiam & stultitiam. Nam galli væcordes & stultos vituli nomine designare solent. Annal. Franc.

Carolus V. imp.

* In Anglia cùm nobilissimum iuuenem, sententia Cardinalis Eboracensis, qui iudiciis præerat, damnatum interfici audiret: Indignum est, inquit, à Cane lanij tam pulchram damam deuorari. Nam Cardi-

nalis ille qui lanienam hominum per multos annos in Anglia exercuit, lanij filius erat. Chytræus, orat. de Carolo quinto.

De ſaltatione.

Lesbonax.

Hiſtriones ac geſticulatores appellare ſolebat χειρόσοφους, quòd manibus ſaperent, non lingua. Erat enim ſaltationis genus; quo graues etiam hiſtoriæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repræſentabantur, vt ſpectatores propè plus intelligerent ex ſaltatione, quàm ſi quis recitaſſet. Eraſm. lib. 8. apoph.

Demetrius Cynicus.

Damnabat artem ſaltatoriam, velut inutilem geſticulationem ad tibiæ modos. Cui geſticulator quidam non imperitus, cupiens artis ſuæ vindicare gloriam, iuſſit vt ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantem. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac ſole prodente, diis cæteris exhibitos, Venerem erubeſcentem, varios deorum aſtantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum vt penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabulam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio homo quæ facis, non video tantum, ſed mihi manibus ipſis loqui videris. In huius artis laudem ſcripſit Lucianus. Plato non probat, & tamen apud Chriſtianos ſaltatur ineptius. Cœlius Rhodiginus lib. 5. cap. 3. Eraſ. lib. 8. apoph.

Hegeſianax.

* Apud Antiochum regem, non amici ſolùm regis pyrrichiam ſaltabant in cœnis, ſed ipſe etiam rex. Quum verò ad hegeſianactem hiſtoricum ordo choreæ perueniſſet, aſſurgens dixit, Nunquid, ô rex, me malè ſaltantem mauis aſpicere, an potius mea quædam ſcripta bene pronuntiantem audire? Qui cùm dicere iuſſus eſſet, ita regi placuit, vt inter eius amicos & familiares cooptaretur. Athen. lib. 4.

Dionyſius.

Quum Dionyſius in conuiuio iuſſiſſet vt ſinguli in veſte purpurea ſaltarent: purpura verò tum regum erat geſtamen, nunc ſutoribus etiam communis: id Plato facere recuſauit his trimetris, è fabula quapiam,

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν,
ἄῤῥην αὖ πεφυκὼς, γένους ἐξ ἄῤῥενος.

id eſt,

Muliebri ego haud quaquam indui quem ſtola.
Vir natus ipſe, & ex virili germine.

Ariſtippus verò non recuſauit, ſed indutus purpura ſaltaturus, hoc verſus recitauit ex tempore,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. id eſt,

Nam in Liberi patris ſacris.
Mens quæ pudica eſt, neſciret corrumpier.

Laertius lib. 2. cap. 8.

Cliſthenes.

Quum nobilem filiam haberet, per præconem edici iubebat in Olympiis, qui ſe dignum eſſe Cliſthenis generum putaſſet, ad ſexageſimũ diem ad Sicyonem veniret. Quo quum multi proci conueniſſent, ex omnibus videbatur magis idoneus Hip-

Hippoclides Athenienſis, Tiſandri filius: ſed cùm ſuprà menſam Laconicos Atticóſque modos ad tibias ſaltaſſet, cruribúſq; ac brachiis modulatus eſſet, ſtomachatus Cliſthenes: Tiſandri (inquit) fili, deſaltaſti matrimonium. Bruſo. lib. 3.

Albertus imperat.

Dicere ſolebat, venationem eſſe exercitationem virilem, ſaltationem autem muliebrem. Notauit autem molliciem quorundam principum, qui quum ſe Hercule fortiores eſſe iactitent, & Hannibalis ſcientiam militarem ſibiipſis aſcribant, maiorem tamen vitæ partem, Sardanapalum imitantes, in conuerſatione nobilium matronarum virginúmque aulicarũ inueniuntur ludentes, molitérque ſaltantes. Æneas Syl. lib. 4. Comment. in res geſtas Alph. regis.

Fridericus imperator.

Eum ſæpenumero dicere ſolitum accepimus: Malle ſe febri teneri, quàm ſaltationi operam dare. Æneas Syl. lib. 1. Comment. de rebus geſtis Alphonſi.

Alphonſus.

Gallos potiſſimum leues eſſe dicebat, qui quo magis ætate prouecti eſſent, eo magis ſaltationis inſania ſeſe oblectarẽt. Antonius Panormit. lib. 1. de rebus geſtis Alphonſi, & Æneas Sylulius de eius dictis.

Idem.

Cùm fortè mulierem quandam impudentius ſaltantem aſpexiſſet: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculum. Sentiens, ſaltationem inſaniæ genus eſſe. Sibylla enim vates non edebat oraculum, niſi furore correpta. Panor. lib. 2.

Idem.

Audiens, Scipionem ſaltatione animum relaxaſſe, Saltatorem ab inſano nihil differre dixit, niſi quòd hic dum ſaltat, ille autem dum viuit, inſanus eſt. Panormit. lib. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

· Cùm argueretur, quòd cùm à ſaltatione tantopere ipſe abhorreret, in aduentu tamen Friderici imperatoris tertij, cum ipſo imperatore & Leonora Auguſta ſaltitare palam viſus eſſet, reſpondit, Eum quidem qui luxuriæ cauſa ſaltet, ſtultum & inſanum meritò eſſe: ſed ſi honoris alicuius gratia fieret, reprehenſionem aliqua ex parte effugere, quandoquidem cum magnis viris inſanire aliquando decorum videtur. Panorm. lib. 2. de rebus geſtis Alphonſi.

De ſanitate, & bona valetudine.

Pythagoras.

Dicere ſolebat, tria à diis præcipuè petenda: formam, diuitias, & bonam valetudinem, eo quòd homo cætera ſibi præſtare poſſet. Quãquam ὑγιαίνειν non tam ad animi ſanitatem, quàm ad corporis, referri poſſit. Eraſ. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

* Ad ſanitatem corporis tria neceſſaria eſſe dicebat, videlicet, ne famem, ne ſitim, ne frigus patiatur. Stobæus.

Thales.

Interrogatus olim, quíſnam felix eſſet? reſpondit, Qui corpore ſanus eſt, animo autem eruditus. Laertius lib. 1. cap. 1.

Crates.

Suprà, de Deo dona ſua inæqualiter diſtribuente.

Socrates.

* Monebat vt cauerent sibi homines à cibis, qui non esurientes ad edendum: & à potibus, qui non sitientes ad bibendum alliciunt. Stob. serm.99.de sanitate,&c.

Gorgias.

* Interrogatus, quonam vsus genere victus in tantam senectutem esset progressus? Nihil vnquam voluptatis gratia se aut comedisse aut fecisse dixit. Eod. serm.

Hippocrates.

* Quærenti consilium de sanitate tuenda, respondit, Σιτία, ποτά, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. i. Cibi, potus, somni, Venus, omnia moderata sint. Eod. serm.

Alcmæon.

* Asserebat continentem sanitatis causam in æqualitate facultatum inesse, nempe humidi, sicci, calidi, amari, dulcis, & reliquorum. Vnâ autem ex ipsis præpollente, morbum fieri. Stobæus ibib.

Plutarchus.

* Optimè dictum est, inquit, non satiari cibo, non refugere laborem, seminis substantiam conseruare, hęc tria saluberrima esse, &c. In præceptis de sanitate.

Diogenes.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarent, & in ipso sacro epulis immodicis semet ingurgitantes, faceret bonæ valetudinis iacturam. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat se mirari seruos, qui quũ viderent dominos plus æquo voraces non illis eriperēt cibos. Nam hoc esset dominorum valetudini consulere: & seruis magis conuenit edacitas. Laert. lib. 6.

Democritus.

Dicere solebat, homines precari quidem à Deo valetudinem, cuius tamen vim in semetipsis nesciant. Dum enim inordinatè viuunt, suæ ipsi valetudinis sunt proditores. Maximus serm. 27.

De sapientia.

Pythagoras.

Diligenter hoc perpendēdum esse dicebat, Quòd cùm homines omnes maximum esse bonum in sapientia situm asserant, perpauci tamen interim ad possessionem eius annitantur. Stobæus serm. de prudentia.

Archytas Pythagoreus.

* Appello, inquit, Sapientiam cognitionem numinis rerúmque diuinarum, ac prudentiam humanarum rerum & eorum quæ vitam spectāt. Stob. ser. 1. de virtute.

Thales.

Hominem ex sermonis serie iudicandum putauit sapientem, cùm dicere solitus sit: Multa verba nequaquam arguunt sapiētem. Sapiens enim non nisi quum res postulat loquitur, & perpaucis ad interrogata respondet. Eras. lib. 6. apoph. ex Laertij lib. 1.

Solon.

* Sapientiam aiebat tantùm cæteris virtutibus ante stare, quantum visus reliquos sensus excellit. Anton. serm. de sapientia.

Bias.

* Eos qui inani sapientiæ vacant similes esse noctuæ oculis dicebat. Huius enim oculi noctu quidē valēt: sole

ſole autem ſplendente cæcutiunt. Et illorum mens acutiſſima quidem eſt in vanitate contemplanda: ad veri autem luminis obiectum motum obſcuratur. Stob. ſer. 3.

Diogenes.

Dicebat, faciles eſſe Deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hanc ignorari ab his, qui quærunt vnguenta, & delicias. his enim qui fruuntur, credunt ſe viuere: quum veram vitam, tranquillam & ſuauem præſtet ſapientia. Laër. lib. 6.

Idem.

Sapienti nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo: Deorum omnia ſunt, deorum autem amici ſunt ſapientes & amicorum cõmunia ſunt omnia, ſapiẽtum igitur ſunt omnia. Sed eodem ſyllogiſmo reiici poterat, petens aliquid: Cur petis habens omnia? At reſpondiſſet, Non peto, ſed repeto. Laërt. lib. 6.

Antiſthenes.

Antiſthenes Athenienſis negabat ſapientem viuere iuxta leges ab hominibus conditas, ſed iuxta normam virtutis. Sapiens enim non ideo declinat à malo, quòd legibus prohibitum ſit: ſed quod ipſa ratio diſſuadet hoc agendum eſſe. Laërt. lib. 6.

Xenophanes.

Empedocle dicente, ſapientem inueniri non poſſe. Et meritò, inquit, nam ſapientem eſſe oportet qui agnoſcat ſapientem, notans illum qui hoc dicebat, ſuo vitio non inuenire ſapientem. Laërt. lib. 9. cap. 2. Anton. in Meliſ. parte. 1. ſer. 50.

Perictione Pythagorea.

* Geometria, inquit, & Arithmetica, reliquaque in ſpeculatione ſita & ſcientiæ ſunt, & circa entia verſantur. At ſapientia circa omnia genera entium. Etenim occupata eſt ſapientia circa omnia quæ ſunt: ceu viſus circa omnia viſibilia, & auditus circa omnia audibilia. Stob. ſer. de virtute.

Ariſtarchus.

Infrà de Sophiſta.

Ariſtoteles.

Dicebat, ſapientem ſibi ſufficere, eo quòd omnia quæ ſunt aliorum, ſunt, & huius, qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia. Laërt lib. 6.

Idem.

Dicere ſolebat, tria ad parandam ſapientiam potiſſimũ neceſſaria: naturam, doctrinam, & exercitationẽ. Inuita Minerua fruſtra laboratur. rectè dicitur à doctis: exercitatio con ſummat eruditionem. Laërt. lib. 5.

Alexander.

In Calliſthenem nequaquam ſeſe accommodantem aulæ regiæ moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe ferentem nihil ſibi placere pronuntiauit hunc verſiculum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐκ αὑτῷ σοφός.

Id eſt,

Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.

Idem.

Videns Diogenem in dolio decumbentem: O vas, ait, ſapientia refertum. At philoſophus aſſurgens: Regum, inquit, omnium maximè, vnam abs te fortunæ guttam expeto, vt vel dolium hoc (quod vocas) ſapientiæ, illæſum mihi permaneat, ſine quo parum feliciter cum ſapientia agitur. Stob.

Dionyſius.

Dionyſius dicere ſolebat, ſe à ſapientibus amicis ſibi cauere, quando certum haberet ex his eſſe neminem, qui non imperare mallet, quàm ſeruire. Eraſmus libro 5. apophthegmat.

Cicero.

Lusit in quendam, qui quum prius habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem primus rogabatur sententiam: Cuius, inquit, hæreditas, quam vocant sapientiam. In versu, pro facultas, mutauit hæreditas. Apud poetam enim versus sic habet: Cuius facultas, quam vocant sapientiam. Significauit autem, hæreditatem illi pro sapientia contigisse, & ob hæreditatem iam habitum sapientem. Eras. lib. 4. apoph.

Seneca.

* Sapientiam describens dicebat, esse idem velle atque nolle; perfectum item bonum mentis humanæ: à rerum natura non aberrare, & ad illius legem exemplumque formari. In epistolis, & libro de vita beata.

Alphonsus.

Ab Alphonso Aragonum rege cùm quidam sciscitaretur, quomodo in tot diuitiis pauper effici posset? respondit, Si sapientia venditaretur. Quo dicto ostendere voluit, se pluris sapientiam rerumque cognitionem facere quàm diuitias & regnum. Pan. in procemio lib. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Idem sapientiam Dei filiam appellare solitus est, eamque solam rerum omnium esse immortalem, atque ex omni genere animantium soli homini concessam. Pan. in procemio lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

De sapienter dictis.

Solon.

IAm annis grandior, suspectum habere cœpit Pisistratum, tyrannidis affectatæ nomine. Cùm autem progrederetur in concionem Atheniensium, & postularet præsidium à populo, videns Athenienses negligentiores, & parum attentas aures sermonibus suis præbere, Pisistrato verò animum adesse, dixisse fertur: Eũ aliis callidiorem, aliis fortiorem esse. Callidiorem quidem iis, qui non intelligerent ipsum tyrannide potiturum, quàm primum corporis satellitium accepisset: fortiorem autem iis qui tametsi intelligerent, tamen subticescerent. Ælia. li. 8. de Var. hist.

Idem.

Neminem, dum adhuc viueret, beatum dici debere arbitrabatur: quòd ad vltimum vsque fati diem ancipiti fortunæ subiecti essemus. Felicitatis igitur humanæ appellationem rogus consummat, qui se incursu malorum obiicit. Plut. in Solone, & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Dicere solebat, Si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt proprium portare damnum, quàm ex omni miseriarum aceruo portionem suam ferre malent. Quo ostendere voluit, non oportere nos, quæ fortuitò patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. Valer. Max.

Chilon.

Sapientissimè dixisse putatur, cùm monuit hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostendit enim permultos, qui aliis vitiis restiterint, opum desiderio multoties à virtutis tramite deduci. Et qui aduersus opum improbitatem constans fuerit, eum facilè de cæteris vitiis victoriam reportaturum. Fulgosus libro 12. capite 2.

Thales

Thales.

Sciſcitatus, quo pacto optimè iuſtiſſimeque quis viuere poſſet? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipſe. Laërt. lib. 1 cap. 1.

Ariſtippus.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Socrates.

Interrogatus quomodo nominis immortalitatem honeſtiſſimáque apud homines famam parare quis poſſet? Si talis, inquit, eſſe ſtudeat, qualis haberi cupit. Valerius Maxim. li. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes interrogatus, Quo quis modo ſibiipſi præceptor foret? reſpondit: Si de quibus alios reprehendit, ſeipſum inprimis increpet. Stob. ſerm. de prudentia.

Idem.

Muſicos, dicere ſolebat, ſe admirari, quòd cùm tantum operæ conuenientiæ vocum impenderent, vt mores prauos, penituſque à ratione diſcordes ad rectam viuendi normam redigerent, negligere penitus viderentur. Laërt. lib. 6. Fulgoſius li. 7. cap. 2.

Ariſtoteles.

Subinde dicebat, nequaquam decere, vt quis ſe laudet, vel etiam vituperet. Quòd illud videlicet ſit hominis vani & inanis, alterum verò ſtulti. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Athenodorus.

Suprà de Deo & omnipotente & vidente omnia.

Pericles.

Dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: ſi autem iam ſit alitus, obſequi ei conuenire. Sapientiſſimè admonens, vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur: nimio verò fauore & profuſa indulgentia paſti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quod ſtultum & inutile ſit eas detrectare vires, quas ipſe foueris. Eſt autem de Alcibiade hoc dictum apud Ariſtophanem, qui in comœdia Periclem hæc vaticinantem introducit. Recitatur etiam apud Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Demades.

Suprà de Regnandi libidine.

Ageſilaus.

Suprà de Continentia.

Idem.

Mirabātur quidam, Ageſilaum paucis admodum contentū eſſe. ad quos Ageſilaus: Pro hac mea continentia, inquit, optimam mihi meſſem, libertatem ſcilicet, paro. Sapienter admonens nullam eſſe voluptatem ingenuis hominibus iucundiorem. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, qua ratione potiſſimum quis aſſequi poſſet, vt apud homines honeſtam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ ſunt optima, & faciat quæ ſunt honeſtiſſima. Plut. in Lacon.

Idem.

Sciſcitatus, cur Spartanorum ciuitas non cingeretur mœnibus? reſpondit, Vrbes non ſaxis aut lignis, ſed incolentium viribus ſeruari. Plutar. in Lacon.

Pauſanias Cleombroti F.

Quibuſdam in ſpoliis barbarorum demirantibus pretioſas veſtes: Præſtiterat, inquit, illos ipſos eſſe multi pretij, quibus datum eſt vt tam pretioſa poſſideant. Plutarchus in Lacon.

Leonidas.

Interroganti cui fortes viri glorioſam mortem ingloriæ vitæ antepo-

nant:Quoniam,inquit,alterum natu ræ proprium, alterum peculiariter ſuum eſſe ducunt.Plutarc.in Lacon.

Anaxandridas.

Suprà de Innocentia.

Charilaus.

Infrà de Virtute.

Antalcidas.

Suprà de Comitate.

Polydorus.

Suprà,de Eo quod à ſubditis ama ri melius ſit quàm metui.

Theopompus.

Vxori conquerenti quòd regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus, quàm accepiſſet. Sed, inquit, maius, quò diuturnius. Quæ moderata ſunt,diu durant. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm quidam dixiſſet, tum ſaluam Lacedæmoniorum Rempublicam fore,ſi reges imperare rectè didiciſſent: reſpondit, Imò, ſi populi obedire.Sentiens, Reipubl. ſalutem non minus in ſubditorum obedientia quàm imperantis ſtudio & induſtria conſiſtere. Fulgoſus libro 7. cap.2.

Dionyſius ſen.

Cùm filium reprehenderet, quòd Syracuſani cuiuſdam ciuis vxori vim intuliſſet, atque inter alia quæreret, An vnquam audiuiſſet à ſe rem ſimi lem factam fuiſſe? Filius ex tempore reſpondit: Id accidit, quòd nunquam patrem regem habuiſti. Ad quem pater: Ne tu quidem fili, niſi hæc facere deſieris, filium vnquam habebis qui regnum obtineat.Cuius verbum res ipſa verum oſtendit: nam cùm Dionyſio ſeniori filius ſuc ceſſiſſet,haud meltò pòſt ob prauam vitam Syracuſanus pulſus fuit. Fulgoſ.libro 7.capite 2.

Pyrrhus.

Cùm vouiſſet Palladi,in Athenienſi arce rem ſacram facere: Athenienſes liberè eum in vrbem atq; arcem receperunt. Verùm poſtquam vrbe egreſſus fuit, dixiſſe fertur, Mirum in modum gratam extitiſſe fidem, quam ſibi Athenienſes habuiſſent. Cæterùm ſi ſaperent,in poſterum regi nemini portas aperturos eſſe. Quo dicto oſtendit,non eſſe ex re liberæ ciuitatis, in cuiuſquam principis manu libertatem ſuam credere. Cuius conſilium non ſecuti Atheniēſes,cùm poſtea Caſſandrum quoque in vrbem recepiſſent,magna atq; innumerabilia mala ex eo tulerunt: re ipſa experti ſe à Pyrrho ſapientiſſimè monitos eſſe.Fulg.lib.6.cap.2.

Scipio Afric.

Negabat aliter cum hoſte confligi debere quàm ſi aut rei opportunitas obueniſſet,aut dira poſtularet neceſſitas. Nam & proſperam gerendæ rei facultatem omittere, maxima dementia eſt:& in anguſtias vtique pugnandi compulſum,abſtinere ſe prælio,peſtiferæ ignauiæ affert exitium: eorúmque,qui iſta committunt, alter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ neſcit reſiſtere. Valer.Max. lib.7. cap.1.Bruſonius lib. 2.cap.32.

Idem.

Infrà de Temeritate.

Q. Metellus.

Deuicta iam Carthagine, in ſenatu ſapientiſſimè neſcire ſe dixit, plúſne boni vel mali Reipublic. illa victoria attuliſſet. Quoniam vt pacem reſtituendo profuiſſet, ita Annibalem ſubmouendo nonnihil nocuiſſet.Eius enim tranſitu in Italiam dormientem populi Roman. virtutem excitatam: metuíque debere

ne

ne acri æmulo liberata, in eundem ſomnum reuolueretur. Valer. Max. lib.6.cap.2.

Appius Claudius.

Appium Claudiũ crebrò ſolitum dicere accepimus, Negotium populo Rom. melius quàm otiũ committi. Non quòd ignoraret, quàm iucundus tranquillitatis ſtatus eſſet: ſed quòd animaduerteret, præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capeſſendam excitari, nimia autem quiete in deſidiam reſolui. Val. Max.lib.7.cap.2.

M.Cato.

Semper ſe harũ rerũ pœnituiſſe dixit: Si mulieri arcana detexiſſet, aut ſi mari profectus eſſet, quũ terreſtri itinere eundi facultatẽ habebat: aut ſi per negligentiam diem fruſtra elabi permiſiſſet. Plutarch. & Fulgoſ. lib.7.

Idem.

Affirmare ſolebat, inſanos prudentibus longè vtiliores eſſe, quàm inſanis ſapientes. Quippe qui ſapiẽtes, cum ſtultorum errata inſpicerẽt, ob id in melius vitam mutare ſolerent: at amentes, cùm diſcendi capaces nõ ſint, ex ſapientũ benefactis fructum percipere nullum poſſunt. Fulgoſ. lib.7.cap.2.& Eraſ. lib.5.apoph.

Auguſtus Cæſ.

In omni verbo prudẽtiſſimus, eos qui leues ob cauſas ſe periculis exponerent, ſimiles eſſe dicebat iis qui aureo hamo piſces capere tentarent. Hi enim amiſſo ſemel hamo, plus damni accipiunt, quàm ex multorũ piſcium captura lucri. Fulgoſ. lib. 7. cap.2.

L.Paſsienus.

Is Neronis vitricus, à quo & Nero maximè ditatus eſt, dicere ſolebat, ſe malle quorundam iudicium quàm beneficium, & quorundam beneficium quàm iudicium. quod Seneca aſſeruit, ſe nihil ſubtilius atque inſignius cognouiſſe, in diſtinguendis maximè vitiis, atque curandis.

Claudius imp.

Admonitus, vt à ſuis libertas caueret: reſpondit, Non eodem modo à publico, vt à fera bellua caueri poſſe. Xiphilinus in Claudio.

Ant.Pius.

Cùm poſtulatis quibuſdam ad ſupplicium, neminem puniret, eámque ob cauſam à ſuis reprehenderetur: reſpondit, Non oportere principem à ſuppliciis imperij exordiũ facere. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Val.Homulus.

Antoninus Pius, cùm in domũ Valerij Homuli veniſſet, porphyleticáſque columnas non tantùm vidiſſet, ſed requiſiſſet etiam vnde eas haberet? Homulus reſpõdiſſe fertur: Cùm in domum alienã veneris, & mutus & ſurdus eſto. Capitolinus, & Cuſpin.in Coſſ.

Theodoſius.

Dicere ſolebat, non mirum eſſe, ſi homo, creatura adeò caduca, moriatur. Vnius autem Dei eſſe ſemper exiſtere, qui ſemel mortuos ad vitã reuocaret. Niceph. Caliſtus lib. 14. cap.3.Eccleſiaſt.hiſt.

Placilla imp.

Suprà, De Eleemoſyna.

Alex. Mammæ F.

Solitus eſt dicere, decere bonos atque fortes viros, optima quidẽ optare, ſed ferre quæcunque incidãt. Herodianus lib.6.

Peſcennius Niger.

Suprà, de Laudis cupiditate.

Antonius heremita.

Cùm aliquando literis à Conſtan-

tino Imperatore inuitaretur, vt ad se veniret, detrectauit primùm, dicens: Siquidem ad Imperatorem venero, Antonius ero: sin minus, abbas Antonius. Niceph. Callist. lib.8. Ecclesiast.hist.cap.40.

Macarius.

Interrogatus, cur homines iniuriarum quas ab hominibus accepissent, minus obliuiscerentur, quàm earum quæ essent à diabolo inflictæ? respondit: Quia prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum naturam irę esset. Niceph. Callist. lib. 11.cap.43. Ecclesiast.hist. ex Euagrio.

Leontius.

Sentiens grauissimã illã dissensionem apud Antiochenos, de fidei negotio, multorũ malorum causam futuram, caput canis florescens manu demulcens, dixisse fertur, Niuem eã solutam, lutum multũ subsecuturũ esse. Idem lib. 9. cap.24. Eccles. histor.

Anonyma.

Abhorrens ab omni mulierũ aspectu, cùm aliquando fœminã obuiam haberet, quæ aperto supercilio eum intuebatur, increpans eam, in terram prospicere iussit. Illa autem respondens, ait, Quomodo tandem ego intuear? cùm æquius sit te eam inspicere, qui ex ea conditus sis, quàm me, ex te ortum habentem? Idem lib. 9. cap.16. Eccles. hist.

Pambus.

Cùm apud Athanasium esset Alexandriæ, & videret mulierem theatralem, fleuit. Interrogatus à præsentibus, quare fleret? Duæ, inquit, me res mouent, vna, quę est illius perditio: altera verò, quòd ego non tãtùm studeo placere Deo, quantum hæc, vt turpibus placere possit hominibus. Tripartita histor. libro nono, capite primo.

Franciscus Foscarus Venetorum dux.

Quũ à Francisco Carmaniola interrogatus esset, quã ob causam per totam noctem senatus habitus esset? respondit: Ecquis alius in causa fuit, quàm tu ipse? Sed cùm statim cognouisset, potuisse illũ suspicari de suo interitu actum (qui secutus mox est.) Egimus, addidit, de tuis laudibus, déq; tuo augendo stipendio, donandoq; tibi oppido, vbi manes. Ita igitur nil amplius suspicatus mali Carmaniola, à satellitibus, qui iam conuenerant, retẽtus est, carcerique inclusus, nec multo pòst supremo supplicio affectus. Ioannes Baptista Egnatius lib.7.cap.11.

Cosmus Medices.

A Strossianis quandoque in exiliũ pulsus, ad Benacũ, à misso ad se nuntio interrogatus, quid ageret? prudentissimè sanè respondit, sese Gallię incubanti frequentẽ adesse, vt eius postea fructu potiretur. Cuius respõso nuntius ille in risum conuersus, non animaduertit viri prudentissimi responsum eò tendere, vt de reditu in patriam assiduè cogitaret, quem non multo pòst senatus Veneti ope consequutus est. Ioannes Baptista Egnatius lib.7.cap.2.

Saladinus.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quod vix alicui persuaderi possit) dum vixit lõgè clarissimus. Namque imperij sui fines in primis auxit: & felicissimè diu rerum potitus, Christianorum quoq; opes ita in Oriente attriuit, vt Hierosolymis captis, Christianũ nomen in hunc vsq; diem ex Syria eiecerit. Ille verò moriens in summa rerũ felicitate, testamento suo pręcipuè cauit, vt interula tunica linea, quã gestare solebat, vertici

vertici prælongæ hastæ affigeretur: exclamaretq; assiduè, qui lãceam gereret, hanc vnã esse reliquã tunicam, quæ, illi ex tantis opibus, tantóq; imperio superfuisset. O vocem pręclaram, dignámq; in primis, quam insolentissimi principes freqũetissimè in animo repetant, nobis omnibus vita functis, nihil omnino superesse, nisi si quid bene sanctéque gesserimus. Ioannes Baptista Egnatius libro 7. cap. 2.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Narrãte quodã, ex veterum monumentis, augures, si vlcus haberẽt, inaugurãdi gratia sedere prohiberi: quasi hoc esset signum non oportere, qui vlcus aut perturbationem animo habeat tractare res diuinas: tunc Ludouicus, Felix est (inquit) Rom. Pontifex, qui in ea tempora non incidit: nunquam enim inaugurandi potestatẽ habuisset. Annal. Franciæ.

Carolus V. imp.

* Multa extant sapiẽter ab eo dicta. Inter hæc sequentia occurrunt. Anno 1540. ineunte, per Gallias in Belgium contendens, Lutetiam Parisiorum ingressus, graui & celebri oratione exceptus est, exquisitas omnium virtutum summi Imperatoris laudes ei tribuẽte. Oratori paucis verbis respondens, dixit, Gratam sibi esse regis affinis erga se beneuolentiam, sed laudes illas sibi tributas arbitrari tot esse commonefactiones, Qualis esse deberet. * Antonio Leuæ & aliis ducibus Iulij Cæsaris & Alexandri exempla laudantibus, nec Carolum vti suis victoriis ad potentiæ & magnitudinis suæ amplificationem, quantum & posset & deberet, quærentibus: respondit, Alexandro & Iulio in bellis gerendis vnum fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis autem Principibus duos esse propositos, honorem & animæ salutem. * Ipse in comparando exercitu, se caput sumere ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes à reliqua gentium colluuie dicebat. * Item, Neruos belli esse pecuniam, commeatus, milites. Verum si ex iis aliquo carendum esset, militem veteranum se electurum esse, cuius industria & fortitudine, reliqua duo se ex hoste comparaturum confideret. * In castris ad VVitebergam cùm de Hispanorum crudelitate & libidinibus enormia quædam ipsi significata essent: Profectò, inquit, si quod aliquando mihi accidet ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera accidet. * In postremo ex Germania discessu, Vlissingæ ventos nauigationi idoneos expectans, & in multam noctem cum Seldio fratris Ferdinandi legato locutus: cùm ex familia in atrio partim dilapsa, partim dormiente, dato nola signo, nullus appareret, Carolus ipse lychnum Seldio quantumuis recusanti præfert, eíque per gradus deducto, Hoc tibi monimentum, ait, Cæsaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & excubiis quondam stipati, quem nunc solum & à familia etiam desertum vides: & cui tu tot annos seruiisti, is nunc tibi etiam seruiit & lumen prætulit. Dixit etiam in postremis illis congressibus Seldio, se in hac mutatione suæ fortunæ agnoscere potentiam Dei, cui nequaquam velit repugnare. D. Chytræus orat. de Carolo V. Imperatore.

Vide apopht. de arguté, grauiter, & prudenter dictis.

De satellitio principum.

Agasicles.

* DIcebat posse quemuis principem & regem sine satellitio regnare, qui sic subditis imperaret, vt filiis pater. Plut. in apopht.

Sigismund. imp.

Albertus Austriæ dux (qui mortuo Sigismundo Cæsare, cuius erat gener, regnum Hungariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio suscepit) cùm diceret principes amore ciuium cautos esse oportere, Sigismundus respondit: Et fida custodia infortunium excludit. Docuit autem imperator potentissimus, non satis esse vt principes fidos habeant subditos: sed addendos etiam esse satellites, & corporis custodes, præsertim in florentiore ætate. Æneas Syluius libro commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Castigatus ab aulicis suis, quòd regiæ maiestatis oblitus, sine satellitibus & satrapis prodiret in publicum: Non opus est, inquit, vt ipse multum sibi timeat, qui neminem habet quem ita læserit, vt aliorum etiam manu sit defendendus. Ostendit autem, superuacaneam esse satellitum turbam, si quis ita se erga subditos gerat, vt vbique sine iniuriæ timore solus esse possit. Panormit. lib. 2. de Alphonsi reb. gestis.

Thomas Pontanus.

Subinde dicere solitus est: Amorem quidem inermem incedere, dormire autem loricatum. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiam & amorem suorum non ignorent, habent tamen nocturno præcipuè tempore, qui armati propè cu stodias agant, vt extra omne periculum somnum dulcissimum capiant. Iacobus Spieg. in secundum Æneæ Syluij librum de rebus gestis Alphonsi.

De scortationis detestatione.

Antisthenes.

ANtisthenes Atheniẽsis cum his mulieribus consuetudinem habendam dixit, quæ beneficium beneficio pensent, & quæ gratiam habituræ sint. Sentiens, abstinendum à meretricibus, quę pretio & pecunia vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amãt mutuum: aut à valetudinariis, deformib. & malè moratis, quæ gignunt fœtus pænitendos. Eius dicterium extat apud Laërt. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes scorta dicebat esse regum reginas, quòd ab his quicquid collibuisset peterent & impetrarent. Nam ideo regum reginas appellabat non quòd essent pares vxoribus: sed quòd in ipsos reges regnum exercerent. Reges à populo non semper obtinent quod exigunt, ac scorto nihil negatur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Formosa scorta similia dicebat mulso lethalibus venenis temperato: quod adferrent quidem initiò voluptatem, sed quam perpetuus dolor consequeretur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Idem conspiciens quendam meretrici

trici supplicem, vt impetraret quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miser? præstat non impetrare, quod rogas, A scorto reiici præstat, quàm admitti. Et tamen plerique animi & corporis iacturam ambiunt instanter, & magno emunt. Laert. lib. 6.

Idem.

* Irridebat eos, qui cellas prôptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm. de intemperantia.

Socrates.

* Nec ignem vestimento occulere possibile esse dicebat, nec scortationem fœdum peccatum tempore. Eodem serm.

Musonius.

* Extremæ dicebat esse impudentiæ in subeundis vel sustinendis laboribus meminisse imbecillitatis corporum, erga voluptates autem (id est crapulam & scortationem) obliuisci. Ibidem.

Crates.

* Visa aurea imagine Phrynes scorti Delphis erecta, exclamauit, Ex Græcorum incôtinentia trophæum. Plutarchus.

Plutarchus.

* Scortationem detestatus, apposítè dicebat, Scortationem veluti alloquens: An coram omnibus scortaris? imò tutè ipsum etiam reueritus fugis, nocti solùm & tenebris sine testibus côtumeliam & libidinê committês. nemo quippe honestis actionibus caliginem obtendit, lucem (earum testem) reformidans. Immo totum mundum solem esse optaret, erga ea quæ præclarè agit. Vnû quoduis autem crimen nudum conspici cauet, prætexens affectus. Iis ergo amputatis, nudas intueamur voluptates. Sunt ebriæ ad stuporem, scortantur perpetuò, dormiunt ad negotia, ciuitates negligunt, non curam gerunt parentum, non verêtur leges. Ex libro contra voluptatem, apud Stob. serm. 6.

Demosthenes.

Fertur, aliquando Corinthum nauigasse Demosthenem, illectum fama nobilissimi scorti Laidis, vt & ipse famoso amore potiretur. At quû illa pro nocte stipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretij, mutauit sententiam, dicens: οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῆσαι, Non emo tanti pœnitere. significans, inhonestę voluptati paratam esse comitem pœnitentiam. Erasm. libr. 4. apophtheg.

Demetrij legati.

Quum legatis à Demetrio ad Lysimachum missis, Lysimachus per otium narraret, aliquando, quomodo coactus ab Alexandro cum ferocissimo leone colluctatus fuisset, & cicatrices ostenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt: Et noster rex graues feræ Lamiæ morsus in collo gestat. Notantes suauiorum amatoriorum vestigia, simul alludentes ad lamiam belluam. Plutarch.

De securitate.

Socrates.

* INterrogatus, qui securè viuerent, Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Anton. & Max. serm. de curiosit.

Euagrius.

* Præstat, inquit, in Storea, securè agere, quàm in lecto aureo perturbari. Ibid.

Pyrrho.

In tempestate conspiciens cæteros animo esse deiectiores, cùm ipse nihil moueretur: ostendit porcellum in naui securè edentem, dicens: oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Laert. lib. 9.

Bion.

Dicere solebat, impietatē malam esse contubernalem fiduciæ, & adiiciebat versiculum Euripidis,

Seruum facit, quamuis feroculū virum.

Sensit autem philolosophus clarissimus, nullam omnino securitatem habere locū, vbi male sana sit conscientia: nec apertè posse loqui, cui reuera impietatis vitium potest obiici: nec frui tranquillitate animi, qui deos sibi non habeat propitios. Laertius lib. 4. cap. 7.

Vide apoph. de Conscientia, Quiete, & Tranquillitate.

De seditione.

Democritus.

* Seditionem intestinam vtrinque nocere dicebat: etenim tum victoribus tum victis pernicies est æqualis. Stob. serm. 41.

Plato.

* Remedium aduersus seditionem illud esse dicebat, vt nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingentes diuitiæ. Eod. ser.

Secundus sophista.

Cùm tale argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & sedauit, petit præmium. Hanc quæstionem paucis absoluit: Quod est prius? mouisse. Quod posterius? sedasse. Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde si potes, accipe præmium rectè factorum. Philost.

De senectute.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratū aut consultationes admitteretur, quamuis prudētissimus esset visus. Sto. ser. 112.

Bion.

Senectutem dicebat portum esse malorum: quòd omnes huc confugerent, sperantes miseriarum finē. Mori autem vnicuique in promptu est. Id ethnici quidam existimabant esse præclarum: Christiana pietas docet esse nefarium scelus. Erasm. ex Laertio libro 4. capit. 7. Cæterùm Anton. in Melissa, part. 2. Sermone 17. & Maximus sermone 41. aliique, Soloni adscribunt.

Idem.

Docebat, nulli exprobrandam esse senectutem, ad quam omnes optant peruenire. Absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zenon.

* Dicebat turpe esse seni aut prospicienti senectutem, ex commentario sapere. Seneca, epist. 33. qui alibi ait, turpis & ridicula res est elementarius senex.

Cleanthes.

Interdum, cùm foderet, solebat seipsum increpare. Id fortè admiratus Ariston: Quē, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens: Senem, inquit, qui canos quidem habet, sed mentem non habet. Seipsum innuens. Laert. lib. 7. cap. 2.

Eratosthenes.

Vigentem ætatē veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectutem hyemi. Stob. ser. 113.

Alexis.

Alexis.

Infrà de Senectute imbecilla.

Metrodorus.

Neminem beatum esse dixit, nisi qui absolutum haberet bonorũ operum numerum. Nihil enim ætati per se tribuendum est. Stob. ser. 113.

Democritus.

Senectutem omnimodam imperfectionem esse dicebat, eo quòd omnia habeat, & omnibus indigeat. Stobæus ser. 115.

Idem.

* Robur, inquit, & forma corporis bona sunt: senectus autem flos est temperantiæ & prudentiæ. Item. Senex fuit iuuenis aliquando: an verò iuuenis futurus sit olim senex, incertum est. Perfectum igitur bonũ futuro, præsertim incerto, præstantius est. Stob. ser. 112.

Diogenes.

Percontanti quid esset in vita miserrimum: Senex, inquit, egenus. Siquidẽ vbi naturæ præsidia destituunt hominem, extraneis rebus fulcienda est ætatis imbecillitas. Laer. lib. 6.

Idem.

Anum comptam conspicatus: Si, inquit, ad viuos, falsa es: sin ad mortuos, ne cunctare. Anton. ser. 18. part. 2. Melis. Maxim. ser. 41.

Phauorinus.

* Dicebat Pythagorã & Platonem sensisse, senectutem non esse finem curriculi huius terreni appellandam, sed potius beatæ vitæ initium. Stobæus ser. 114.

Idem.

* Beatus quidam cùm iam annos natus plus quàm septuaginta, thesaurum reperisset, sublato crure ipsum contempsit, & præteriuit, vt qui non amplius vsui sibi futurus esset. Ita (inquit) senectus animum & tranquillum reddit, & multæ pecuniæ studium ac impensas adimit. Stobæus, ser. 112.

Theodectes.

* Dicebat senectutem & nuptias res esse similes. Vtramque enim (inquit) cõsequi desideramus: postquam verò nacti sumus, tristamur. Stob. ser. 66.

Euripides.

Archelaus rex opiparum lautúmque conuiuium amicis suis parauerat, cúmque in eo conuiuio Euripides proximè sibi assidentem Agathonem tragicum poëtam iam senem, se plurimum amare diceret, Agesilao interrogante cur amandus esset homo senex? Per Iouem, inquit, Ver, non solùm est bonorum optimum, verum etiam autumnus. Comparat autem florentem iuuentutem verno tẽpori, quo omnia sunt in herba: senectutem autẽ autumno fœcundissimo. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Agesilaus.

Agesilaum regem cùm quis interrogaret, cur per acrem hyemem solo pallio tectus obambularet absque tunica, homo tam prouectæ ætatis? Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur, cùm exemplum habeant & extremæ senectutis hominem, & principem. Sapienter admonens, senibus ita viuendũ esse, vt adolescentibus exhibeant rectè viuendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, quàm quòd à viris principibus conspexerint factitari. Plutar. in Laconicis.

Alexander.

Cùm senem quendam capillos inficientem vidisset, dixit: Non capillos, sed genas tinge. Max. ser. 41.

M. Cato.

Cùm senectuti adsint multa pro-

bra, dicebat non esse addendum malitiæ dedecus, sentiens, senectutem multis nominibus vulgò malè audire: veluti cùm audit, deformis, edentula, lusciosa, imbecillis, obliuiosa, indocilis. Hæc ferre satis est, vt non accedat crimen improbæ vitæ, quòd omnibus quidē fœdum, sed seni fœdissimum. Alij narrant hoc ab illo dictum in senem obuium vitæ contaminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. Plut. in Ro. apoph.

Idem.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exulibus opitularetur, quo illis in suam patriam redire liceret: simulabat eius rei sibi nullam esse curam. Cæterùm in senatu cùm hac de re multa verba fierent, assurgens ait, Perinde quasi nihil habeamus quod agamus, sedemus de seniculis aliquot Græcis disputantes, vtrum à nostris an illius regionis vespillonibus efferantur. Plut. in Rom. apophtheg.

Fridericus imper.

Cùm in vrbe quadam præfectum, senem admodum, & ætate iam imbecillem dedisset, non defuerūt adolescentes qui sibi præfecturam loci committi peterēt. cùm igitur senem admouendum dicerent, Fridericus dixisse fertur: Senem amicum oppido, non amico oppidum commendamus. Sentiens, dignum esse, vt senex iam à ciuibus ad mortem vsque foueretur. Æneas Syluius, libr. 4. de reb. gest. Alphonsi.

De senectute viuida & animosa.

Chilon.

AVsonius Chiloni hanc tribuit sententiam: Optabilem esse senectutem iuuenilem, molestam verò iuuentutem senilem. Maxima malorū pars, ob quæ malè audit senectus, à vitiis hominum proficiscitur: habet autem ex sese nonnulla commoda, plurimarum rerum vsum, ac memoriam, consulendi facultatem, reuerentiam & authoritatem, hæc si adsint commoda, absintque incommoda, ea senectus optabilior est multorum iuuentute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis iuuenibus senilem imbecillitatem, senilem somnolentiam, senilem ignauiam, senilem morositatem: horum iuuentus peior est senectute. Nā cùm senecta careant, senio tamen abundant. Ausoniani versus sic habent:

Grata senectus homini, quæ parilis iuuentæ:
Illa iuuētus gratior, quæ similis senectæ.

Cleanthes.

Ad quendā contumeliæ causa obiicientem senectutem: Et ego, inquit, abire cupio: verùm vbi reputo me omni ex parte sanum, siue lugendum est, siue scribendum, rursum maneo. Significans, se quidem haudquaquam esse vitæ cupidum: verùm ob senectutem neminem debere è vita decedere, donec vires suppetunt ad vitæ munia. Laert. lib. 7. cap. 2.

Gorgias.

Centesimum septimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accusem senectutem. Cic. lib. de Senectute.

Sophocles.

Iam extremæ senectutis, à filiis accusatus est dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam, quā proximè scripserat, rogans, num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixisse: Si sum Sophocles, non deliro: si

si deliro, non sum Sophocles. Sentiẽs in eruditis ac sobriis animi vim non elanguescere, sed reuigescere potius vsu & exercitatione. Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Cicerone.

Cyrus.

Cyrus apud Xenophontem moriens, extremæ iam senectutis, negabat, se vnquam sensisse senectutem factam imbecilliorem, quàm fuisset adolescentia. Maxima pars incommodorum, ob quę vulgò malè audit senectus, ab intemperantia vitæ proficiscitur. Brus. lib. 6. cap. 7.

Sylla.

Cùm post occupatam Rempubl. senatum coegisset, sententiásque rogaret, vt Marius hostis Reipub. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, solus Scæuola sententiam dicere voluit: quin etiam truculentius minitanti Syllæ, Licet, inquit, mihi agmina militum, quibus curiam circumsedisti, ostentes: nunquam efficies tamen, vt propter exiguum senilémque sanguinem meum, Marium, à quo vrbs & Italia cõseruata est, hostem iudicem. Brus. lib. 2. cap. 1.

M. Crassus.

Suprà de Auaritia.

Idem.

M. Crasso quum Parthi per legatos renuntiassent, vt suæ ætati consulens à bello abstineret, insolenter respondit: In Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hic Agisis, legatorũ vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam cõspiciendi sit futura potestas. Plut. in Crasso.

Idem.

Crasso conflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt. hoc cæteris, vt inauspicatum ostentum interpretãtibus, ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. Plut.

Considius.

Cæsare consulatum assequuto, adiuuantibus Pompeio & Crasso, quũ omnia pro libidine gererentur, ac pauci senatores in curiam conuenissent, Considius quidam natu prægrandis, idcirco non venisse senatores dicebat, quoniam illius arma militésque pertimescerent. Cui Cæsar: Quin tu, inquit, hoc quoque reformidans domi te non contines? At Considius: Senectus, inquit, me facit intrepidum. Quum enim vitæ pauxillum supersit, non est cur magnopere sim solicitus. Erasm. lib. 4. apophthegmat.

Pollio Romulus.

Pollio Romulus, qui centesimum excesserat annũ, Augusto percontãti, qua tandem ratione illum corporis animíque vigorem seruasset? intus, inquit, mulso, foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dedisse liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidámq; vim, admodum senibus accommodum est. Nunc mel in totum à mensis submouimus, & oleum corpori infundimus. Eras. lib. 8. apoph.

De senectute imbecilla.

Diogenes.

QVærenti, quid esset senecta? respondit Ætas brumalis, tempestatibus obnoxia. Stob.

Solon.

* Quærenti cuidã, quid esset sene-

ctus? respondit, vitæ hiems. Idem dictum est à Patrocle & Eratosthene philosophis. Stob. serm. 115.

Democritus.

* Senium, omnimodam imperfectionem appellabat, quæ omnia haberet & omnibus indigeret. Item. Augescente corpore, simul (inquit) & mens augetur, & illo senescente vnà senescit, ac in omnibus rebus fit obtusior. Stob. eod. serm.

Isocrates.

Senectus, ait, adeo morosa & querula est, & pro minimis rebus anxia, vt iam sæpius meam ipse naturam culpauerim, quam aliorum nemo contempsit. Eod. serm.

Demonax.

Demonacti seni crura intumuerant, id videns quidam, Quid isthuc, inquit, mali est Demonax? Tum ille: Charon, inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens, senectutem morti vicinam. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexis.

Cuidam videnti ipsum iam senio fessum ægrè lentéque incedere, ac roganti quid ageret? Paulatim, inquit, morior: siue pedetentim morior. Significans, senes non viuere, sed lentè mori. Stob. serm. 115.

Iosephus.

Ptolemæo Oniam accusanti: Veniam, inquit, quæso præsta: non enim te latet, senes puerósq; eandem mentem habere. Brus. lib. 9. cap. 7.

Milo Crotoniates.

Quum iam consenuisset, videns athletas in certamine exerceri, suos lacertos intuitus iam senio defectos, illachrymasse fertur, ac dixisse, At hi quidem iam mortui sunt, Corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam vsque durat ætatem. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cæsar statuerat agros Campanos militibus diuidere, id quum complures in curia molestè ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ senectutis, dixit, Hoc non futurum se viuo. Expectemus igitur, inquit Cicero: non enim postulat longam dilationem. significans illum esse morti proximum. Erasm. Rot. lib. 4. apoph.

De senectute honoranda.

Chilon.

Dicebat, honorem à iunioribus habendum senectuti: vt ipsi facti senes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Si quidem vt senum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem lasciuam à peccando: ita senes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio possent esse, vel ob turpitudinem perniciosi: sed inter omnes iuuenes, omnésque senes ea esset reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. Laert. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

Quidam profectus Lacedæmonem, quum vidisset honorem quem iuniores præstant senioribus: In sola, inquit, Sparta expedit senescere. Paupertas onus est & miserum & graue, vt ait Comicus: sed in hac molestiarum maxima pars est, quòd homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingrauescens, non minima pars est, quòd senes ferè contempui sunt, ac ludibrio. Proinde Sparta visa est

ſa eſt multis honeſtiſſimum virtutis domicilium. Plut. in Laco.

Anonymus.

Senex in Olympiis cupidus erat ſpectandi certaminis, quod agebatur. Sed quum nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe conferens, ludibrio erat, ac ſcommatis petebatur, quòd nullus eum exciperet. vt verò peruenit ad Lacedæmonios, ibi non ſolùm pueri omnes aſſurrexerunt, verùm etiam viri multi ceſſerunt illi locum. Id factum quum cæteri Græci, quotquot aderant, plauſu comprobaſſent, patriumque morem ſupra modum collaudaſſent: ſenex

Concutiens canáſque genas & tempora cana,

Ac fuſis lachrymis,

Heu miſeriam, inquit, vt omnes Græci norunt quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli vtuntur Lacedæmonij. Eraſm. ex Plut. in Lacon.

Lyſander.

* Eum dicere aiunt ſolitum, Lacedæmone eſſe honeſtiſſimum domicilium ſenectutis: nuſquam enim tantum tribuitur ætati, nuſquam eſt ſenectus honoratior. Cicero, lib. de ſenectute.

Alexander.

Quum hyeme duceret exercitum, aſſidens igni, recognoſcere prætereuntes copias cœpit. quúmque videret ſenem quendam horrentem frigore, & ad ignem ſtantem, conſidere loco ſuo iuſſit, dicens: Si in Perſide natus eſſes in regia ſella ſedere tibi capitale foret: in Macedonia nato, conceditur. Eraſm. lib. 4. apoph. ex Curtio.

De ſenectutis fiducia.

Solon.

Qvum Piſiſtratus occuparet Rempublicam, réſque videretur ad manifeſtam ſpectare tyrannidem, neque quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, Solon productis armis, & ante ædes poſitis, cœpit inclamare ciues. at vbi Piſiſtratus ad illum mitteret, qui percontarentur, qua re fretus hoc auderet: Senectute, inquit. Alios ſenectus reddit formidoloſiores: illi conciliauit audaciam, quod parum vitæ ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario. An ſeni ſit gerenda Reſpubl. Diogenes Laertius rem aliquanto fuſius narrat lib. 1. meminit & Cicero in Catone Maiore.

Ceſellius.

Cùm triumuiris non obtemperaret, & multa liberè de C. Cæſaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis vt ſibi caueret: Duæ, inquit, res ſunt, quæ cæteros reddunt formidoloſos, mihi autem maximam ſuppeditant fiduciam, ſenectus & orbitas. Senex citò periturus eſt, etiamſi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet pro quibus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari. Valerius Max. lib. 6. cap. 2.

M. Caſtritius.

Placentiæ magiſtratum gerens, Cn. Carboni conſuli iubenti decretum fieri, quo ſibi obſides à Placentinis redderentur, non paruit, atque adeò minitanti dicentíque, Multos habeo gladios: reſpondit, Et ego annos, Declarans, ſenectutis præſidio fretum, non metuere gladios. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

De ſepultura.

Socrates.

CIcutam bibiturus, à quibuſdam interrogatus, quomodo ſepeliri vellet? Eo modo dixit, quo vobis facillimum fuerit. Stob. ſer. 160.

Idem.

* Athenięſes ridens qui de ſepulchris maiorum & ducum ſuorum gloriarentur, dicebat, Duces & pleroſque maiores de quibus ſuperbiebant extra fines ſuos ſepultos eſſe, probra verò popularis Reipubl. in publicis ſepulchris. Teles, de exilio apud Stob. ſer. 38.

Diogenes.

Proiici ſe inhumatum iuſſit. Tum amici: Volucribúſne & feris? Minimè verò, inquit: ſed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. Quî poteris? Illi aiunt: non enim ſenties. Quid igitur mihi ferarum, ait, laniatus oberit, nihil ſentienti? Laertius. Cicero lib. 1. Tuſc. quæſt.

Idem.

Rogatus à Xeniade, quomodo ſepeliri vellet? In faciem, inquit. Percontanti cauſam: Quoniam, inquit, paulo pòſt futurum eſt, vt inferiora fiant ſuperiora. huc alludens, quòd id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelſi: quòd ſi inuerterentur omnia, fore vt cadauer etiam ex prono fieret ſupinum. Fortaſſis illud ſenſit, nihil referre quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur: qua in re magna erat vulgi ſuperſtitio, porrectis enim in portam pedibus efferebantur, ſtantes cremabantur: & hodie ſtantes, vt audio, ſepeliuntur Iudæi, certè ſupini ſepeliuntur omnes Chriſtiani. Eraſm. Diogenis dictum extat apud Laert. lib. 6. & Bruſ. lib. 4. cap. 10.

Idem.

Dicebat, ſi canes cadauer ſuum lacerarent, Hircanam ſepulturam fore: ſin vultures, Iberam. At ſi nullum animal accederet, ipſum tempus pulcherrimam ſibi fore ſepulturam, corpore pretioſiſſimis rebus, ſole, inquam & imbribus, abſumpto. Stob. ſer. 120.

Idem.

Interrogatus, num ſeruum ancillámve haberet, negauit. Cúmque percontator adieciſſet: Quis igitur te efferet, ſi moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi ſuperſtitioſè ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorſus vacabat Diogenes, non dubitans, quin futurus eſſet aliquis qui cadauer eiiceret, vel ob id, quòd domum faceret vacuam. Quanquam illi contigit honorifica ſepultura. Laert. lib. 6.

Anaxagoras.

Cùm Lampſaci moreretur, quærentibus amicis, vellétne Clazomenas in patriam afferri, ibidémque ſepeliri? Non neceſſe eſt, inquit. Vndique enim ad ſepulchrum tãtumdem viæ eſt. Cicero in Tuſc. lib. 1. Laertius lib. 2. cap. 3.

Anonymus.

* Quodam exuli Athenienſi cuidam exprobrante ac dicente, In patria ne ſepulchro quidem dignaberis, ſed inſtar impiorum Athenienſium in Megarica: Immò (inquit) quemadmodum pij Megarienſium in Megarica. Teles, de exilio apud Stobæum, ſerm. 38.

Euripides.

* Dicebat mentes hominum inſanire, cùm ſumptus inutiles pro mortuis profundunt. Stob. ſerm. 121.

Lycur-

Lycurgus.

Lycurgus sepulchrorum vniuersam superstitionem sustulit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verùm etiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes: nec concessit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur (nam aliæ nationes, si quid fuisset viuo charissimum, id mortuo addebant in sepulchro, damnosa simul ac ridicula superstitione: quasi mortui sentiant aliquid) sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo posito omnes sepeliri iussit. Vetuit etiam titulos & inscriptiones addi monumentis præterquam eorum qui in bello cecidissent. Sustulit autem & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consueuit, magna speciе dementiæ, quasi manium sit vllus sensus: aut si quid sentiunt, iisdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Erasm. ex Plutarcho in Lacon.

Socrates.

Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum, Apollodorus ei pallium multi pretij ad solatium obtulit, vt eo indutus moreretur. At ille recusans donũ: Quid, inquit, hoc meum pallium, quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorundam ambitionem, hoc miro studio prouidentium, vt quam honorificentissimè efferantur, ac sepeliantur. Eras. lib. 3. apoph.

Cyrus.

* De sepultura sua eum ita statuisse ferunt. Meum corpus, ô charissimi filij, cùm moriar, neque in auro condite, neque in argento, neque in alia re prorsus vlla: sed illud terræ reddite quamprimùm. Quid enim hac re beatius, quàm terræ misceri, quæ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit? Xenoph. de Cyri pædia, lib. 8.

Semiramis.

* Constructo sibi monumento, inscripsit, Quicunque rex pecuniis indiguerit, aperto sepulchro quantum opus est, capiat. Darius autem cùm aperuisset, pecunias quidem non inuenit, sed in huiusmodi scripta incidit: Nisi vir malus esses, & pecuniarum inexplebili desiderio flagrares, haud sanè loculos mortuorum commouisses. Plutarchus.

Demonax.

Demonactem morientem amici rogabant, quomodo vellet sepeliri? Ne quid, inquit, ista res vos habeat solicitos: fœtor me sepeliet. Et dicentibus, Indignum facinus si talis viri corpus laceraretur à canibus: Quid, inquit, incommodi, si & mortuus alicui sim vsui? Erasm. lib. 8. apoph.

Olympias.

Alexandri mater Olympias, quum audiuisset filij cadauer insepultum fuisse abiectum, inter lamenta dixit hoc quoque: O fili, tu qui studebas cœli particeps esse, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuisti, quæ sunt mortalium omnium communia, terra ac sepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec vltimus ille contigit honos, quem quiuis homo persoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim Q. Curtius, & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus insepultum ia-

cuisse, ob graues procerum concertationes de successione principatus. Fuit & alter Alexander Epiri rex, Olympiadis frater, cuius corpus amne in hostium castra deuectum est, itaque ab his fœdè laceratum. Vnius tamen mulieris opera sepultum est, licet mutilum. Refert Titus Liuius Decadis primæ libro octauo.

Nero.

Neronem imp. in fuga quum Phaon libertus hortaretur, vt in specum egesta harena conderetur: negauit, se viuum sub terram iturum. Suetō. in vita Neronis.

Zisca imp.

Zisca Hussitarum dux & imperator fortissimus, iam moriturus, cùm à militibus interrogaretur, quomodo sepeliri cuperet post mortem? Pellem, inquit, mortuo mihi detrahite, relictóque feris cadauere, ex cute tympanum facite, quo in præliis vtamini. Et sic, vt hostes nostri viuentis aspectum non ferebant, ita mortui sonum, fugam adornantes, audire nequibunt. Æneas Sylu. lib. 3. commentariorum de rebus gest. Alphonsi regis.

De Seriis negotiis in vinolentis conuiuiis non tractandis.

Geminius.

A Romanis in Asiam ad Antonium legatus missus, vt omnia tētaret per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset: vocatus in cōuiuium ab Antonio, præsente Cleopatra monuit, vt mandata proferret. Cui Geminius post salutem dictam, ait, Quæ tibi dicere Antoni iussus sum, cum sobrio, & alio loco quàm vbi nunc sumus, tractanda sunt. Ostendens, seria negotia non in cōuiuio vinolēto, nec quouis loco, nec præsentibus omnibus tractanda esse. Plut. in vita Antonij.

Berenices.

Ptolemæo regi ad talos sedenti, vt alea luderet, assistens quidam, condemnatorum nomina recitabat, vt ille, quinam mortis supplicium pro meruissent, decerneret. Berenice verò vxor regis hoc vi dens, acaudiens, arrepto è pueri manibus libello, prohibuit, ne ad finem vsque tunc legerentur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse in re tam seria, vbi de hominis salute agendum est: sed studiosè, relictis aliis omnibus negotiis cogitandum, ne nostra oscitantia noceamus aliis. Non enim similem esse casum talorum & corporum. Ælianus libro 14. de Var. histor.

De sermone, animi speculo ac indice.

Solon.

Sermonem operum simulachrum esse dicebat. Ea quippe quæ in opus proruunt, prius animo cōcepta, verbis indicantur. Maximus sermone 14.

Thales.

Dicere solebat, Multiloquium nō ostendere hominem sapientem. Sapiens enim nō nisi quum res exigit, loquitur, & paucissimis suum ostendit animum. Stultus autem, etiam necessitate non efflagitante, loquendi finem non facit. Erasl. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Optabilius (inquiebat) ſit tibi lapidem temerè proiicere, quàm ſermonem ocioſum. Stobęus ſermone 34.

Democritus.

Sermonem εἴδωλον τοῦ βίου, id eſt, vitæ ſimulachrum, quandámque velut vmbram eſſe dicebat. Qua quidem ſententia nihil dici potuit verius. Nam nullo in ſpeculo melius ex preſſiúſque relucet figura corporis, quàm in ſermone pectoris imago re præſentatur. Neque homines ex ſermone ſecius, quàm ærea vaſa tinnitu dignoſcuntur. Laërt.

Idem.

Audiens adoleſcẽtem variis de rebus aſſiduè loquentem, ait: In ſpeculo faciei figura, in verbis autem animi qualitas vniuſcuiuſque hominis deprehenditur. Stob.

Zeno Cittieus.

Adoleſcenti cõfidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ô adoleſcens, quæ mihi ſuccurrunt. Subnotauit vir prudentiſſimus, è ſermonis procacia æſtimari morum impudicitiam. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Muſonius.

* Fontem & originem malè viuẽdi eſſe dicebat, non refugere obſcœna & turpia loqui. Stob. ſer. de intemperantia.

Cleoſtratus.

* Sermone faceto, tanquam ſale, parcè vtendum eſſe dicebat. Stob. ſer. 34.

Diogenes.

Aiebat, ſibi videri mirum, quòd quum ollam aut operculum non emerent homines, niſi pulſu aut tinnitu exploratum, in emendo homine ſolo aſpectu eſſent contenti. Significans hominem nulla ex re melius cognoſci, quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruntio parant emere, digito pulſant, atque ex tinnitu reddito dignoſcunt, ſítne integrum, probæ argillę ac bene coctũ: ita priuſquam minis aliquot emant hominem, oportebat ad dicendum prouocare, atque ex oratione deprehendere qualis ſit. Laërt. lib. 6.

Socrates.

Dicere ſolebat, qualis homo eſt, talis etiam eius erit oratio, orationi autem facta ſimillima, factis vitam. Cic. lib. 5. Tuſc. quæſt.

Idem.

* In bello quidem ferrum dicebat auro præſtare ad defendendum ſe, in vita autem, ſermo eruditus diuitiis. Stobæus ſerm. de literis.

Idem.

* Sermonem eruditum, tanquam bonum figulum eleganti ſpecie animam ornare dicebat. Eodem ſermone.

Idem.

Quum diues quidam filium adoleſcentem ad Socratem miſiſſet, vt indolem illius inſpiceret: ac pædagogus diceret, Pater ad te, ô Socrates, miſit filium, vt eum videres: tum Socrates ad puerum, Loquere igitur, inquit, adoleſcẽs, vt te videam. Significans, ingenium hominis non tam in vultu relucere, quàm in oratione: quòd hoc ſit certiſſimum minimeque mendax animi ſpeculum. Eraſmus libro 3. apoph. ex Apuleio, Florid. lib. 1.

Chryſippus.

Interrogatus, quid eſſet mens hominis? ſermonis fontem eſſe, reſpondit. quemadmodum enim riuuli ex fonte fluunt, ſic ſermo ex corde & mente hominis procedit. Stobæus ſerm. 1.

Epicurus.

* Sapientis sermonem dicebat magnificentiorem esse in grabato, panno & stramentis: tunc enim non tantùm veri esse præceptorem, sed testem. Seneca, epist. 20.

Isocrates.

* Duo (inquit) tibi tempora dicendi præscribe, vt vel de rebus indubiè tibi perspectis vel necessariis verba facias. In istis enim solis oratio præstat silentio: in aliis verò tacendum potius quàm loquendum. Stob. serm. 34.

Romulus.

Dicere solebat, vasa fictilia sono & percussu, hominem verò sermone explorandum esse. Maximus sermone 15.

Cenopidas.

Qualis cuiusque esset natura, talem esse dicebat sermonem. Maxim. ser. 15.

Demonax.

Solitus est dicere, in speculis vultus figuram, in colloquiis autem animi naturam & imaginem cerni posse. Max. ser. 15.

Idem.

Dicebat, orationem ac sermonem hominis quasi figulum animi formam effingere & proferre. Ibidem.

Vide apophth. de Breuiloquentia, de Garrulitate, Lingua, Loquacitate, & Silentio.

De seruis & famulis.

Socrates.

QVendam conquerentem, se defatigatum longo itinere: rogauit, num per ipsum potuerit consequi? Ait, roganti, vacuúsne, an aliquid ferens oneris? Portauit, inquit, nonnihil sarcinarũ. Quid inquit, queritúr ne ille se defessum? Quũ negaret: An non pudet, inquit, te molliciei, qui vacuus ambulans defessus fueris, cùm ille gestans sarcinam non queratur se fatigatum? Ostendebat Socrates, seruum in hoc feliciorem domino, quod ad labores exercitatior, minus sentiret molestiæ. Erasm. lib. 3. apop.

Democritus.

* Seruis, vt partibus corporis, alio ad aliud vtendum esse dicebat. Stob. ser. 60.

Diogenes.

Erat Diogeni seruus nomine Manes, is quum profugisset à domino, admonuerunt amici fugitiuum inuestigaret. At ridiculum, inquit Diogenes, si Manes absque Diogene viuat, Diogenes absque Mane viuere non possit. At multi seruos insequuntur vt vlciscantur, Diogenes spectabat vsum. Melior autem philosophus est, qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic seruo videri deterior. Laër. lib. 6.

Idem.

Quum esset emptus Diogenes perinde quasi ipse Xeniadem emisset, dixit illi: Vide vt iussis meis pareas. Cumq; ille diceret ἄνω ποταμῶν: significans rem præposterè agi, si seruus imperet hero: Si medicũ, inquit Diogenes, emisses æger, non illi præscribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auscultat seruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ægrum, auscultare seruo philosophiæ perito. quod enim ars medica præstat corpori, hoc philosophia præstat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præstat corpori, hoc illius

illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laërtius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? ísque respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. significans, vtrósque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quàm mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuũ arbitrio, & multos habet dominos, & turpes, & inclementes. Laërt. lib. 6.

Metrodorus.

* Seruum necessariam quidẽ possessionem esse dicebat: sed non iucundam. Stob. serm. 60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia, perinde vt ingenuum in ciuium numerum ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cædi: significans, per illos factum, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruum alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent. Plutarchus in apophthegm.

Iulianus imp.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò cur id faceret? ait: His non opus esse, cùm minori sumptu viuere posset. Eras. lib. 8. apopht.

Hadrianus imp.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantẽ, misit qui illi colaphum impingeret, dicerétq;: Noli inter eos ambulare, quorũ adhuc potes esse seruus, simul senatoriæ dignitati cõsulens, & serui castigans insolentiã, quam de Cæsare hero sumpserat. Ex Dione Cassio.

Alex. Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore, nisi seruo suo: dicens, ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

De seruo fideli.

Bion.

* Dicebat bonos seruos esse liberos: improbos autem libertinos multis cupiditatibus seruire. Stobæus serm. 2. & 60.

Anonyma.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant quidam quum ab eo rogaretur, nũ esset quispiam ex Helotum, id est seruorũ Laconicorum numero: Tu ne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus homines essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illos nescire imperare, ac libertate vti, sed seruitutem ęquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidẽ non sapiunt, sed parent rectè sapienti. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacæna quædã captiua, quũ interrogaretur, quid sciret? probè inquit, regere domũ. Et hæc nõ vulgaris ars

est in muliere. Plut. in Lacænarum apophthegm.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? Etiam, inquit, si me non emeris. Plutarch.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam, quid sciret? Libera, inquit, esse. significans, sese captiuam quidem esse, cæterùm ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset quædam non conuenientia liberæ. Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem, móxque sibi necem consciuit. Plut. in apopht. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quæcunque putabat ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit: dicens: Non seruiam. At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit: Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertatem morte asseruit. Plut. in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharũ rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vindicarent: qui quum id facere recusarẽt, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mãcipia, & ἀδρασα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutarch. in apopht.

Antigonus.

Conspiciens filium suum eos, in quos habebat imperiũ, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps non minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cum dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarchus.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, eum solum esse cui domi nihil esset nec signatum, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim, illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scrinia claudimus: olim & cadi lagenęq; solebant obsignari. Erasmus libro 6. apophthegm.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

Aetoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt. Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cum Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent helotas, iusserũt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere.

canere. illi recusarunt, dicentes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit concaptiuarum puellarum authoritas, quàm iussa victoris. Hinc probarunt quidam, esse verum quod vulgò diceretur: liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà seruum maximè seruum. Plut. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, nō ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparauimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios ac ministros voluptatum habere malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut. in Lacon.

M. Crassus.

M. Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorū præcipuam agebat curam, discentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens: hāc oportere præcipuam esse patrisfamiliās sollicitudinem, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

Conspicatus delicatum quēdam à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. id erit, si mancus fueris. Laërtius libro 6. Visum est Diogeni non multò minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc pręstare valeat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergēdo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ delitiæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mancum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabā, Vtinam adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam, seruū suum crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tui similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare nō possit. Eras. lib. 8. apopht.

Gorgo, Cleomenis Filia.

Cùm videret Aristagoram à quopiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delitias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et nō pudet quosdam, quibus vestiendis comendisque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas. qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Erasm. ex Plut. in Lacon.

Gillias.

Hospitio exceptus apud hominem durum & vndecunque facientem quæstum, qui ne dormire quidem famulis permittebat, sed alius aliud operabatur noctu: eundem & ipse postea, quum Agrigentū venisset, suscepit, & conuocatis famulorū pueris (qui permulti erant) nuces & carycas distribuit. Interrogante autē hospite, vnde tot pueri? A famulis

meis, dixit, mihi generantur. Voluit autem ostendere, ita tractandos esse seruos, vt ad procreandos etiam liberos legitimè sint apti. Stob. serm. 60.

De seueritate.

M. Cato.

CAto senior millia quinque famulos habebat, quorum vnus tria captiua corpora emit. Quod vbi sensit rescisse Catonem, priusquam in eius conspectum veniret, seipsum laqueo præfocauit. Adeò quæstum oderat in milite, adeò veniam despe rabat qui peccauerat.

Antisthenes.

Suprà de præceptore bono ac fideli.

Parysatis.

Suprà de Adulatione & assentatione.

T. Manlius.

Suprà de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

Vxorem repudiauit, quòd aperto capite fuisset foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornamẽta comparato: his esto speciosa, aliis velle videri formosam, in suspicione & in crimine hæreat necesse est. Erasm. lib. 6. apoph.

Pescennius Niger.

Palæstinis rogantibus, vt ipsorum censùs leuaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum censere cuperem. Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptum apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiã. Erasm. lib. 8. apoph.

Vide apophthegm. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam attraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humum defluentibus vti vestibus: quin & caudas admodum lon gas interdum trahunt, nec tamẽ grauantur onere, aut succingunt. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cùm in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibidem.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto. & apophthegm. de seruis ac famulis.

Paulus Aemylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triũpho duceretur: Isthuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plut. in vita Æmyl.

Teleucia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de Parentum seueritate in filios.

Vide apopht. de grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De sexu.

Antisthenes.

Dicebat, viri ac mulieris eandem esse virtutē. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minus esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexū incusat, quasi ad virtutem indocilem. Laert. lib. 6.

De silentio.

Pythagoras.

* Eius de silentio scitè dicta sunt hæc. Aut sile, aut affer meliora silentio. Aut silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentium tēpestiuitate claudas. Stob. ser. 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. serm. 12.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max. ser. 20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

* Inter pocula tacitus, interroganti Periandro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiā taceret, respondit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob.

Idem.

* Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignandū esse dicebat. Stob. serm. 3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tanta est linguæ, omnium maximè volubilis, incontinentia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laert.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacendi imperitus. Max. ser. 20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamen audes te philosophum iactare. Est autē philosophi etiam munus silere, cùm res responsione digna non est. Stob. ser. 31.

Idem.

Adolescens quidā ex illis qui cum Diogene versabātur, interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit eiusdem esse, quæ dicenda sunt scire, & quando: & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stobæus sermon. 32.

Cleanthes.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo, protulit ex Electra, σίγα σίγα λεπτὸν ἴχνος, id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè conuenire silentiū. Laert. lib. 7. cap. 25.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabu-

lari. Iucundum quidem respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet concedere. Stob. ser. 31.

Zeno Cittieus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus, quid de ipso regi suo essent renuntiaturi? ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit. Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuum tenuit silentium. Laert. lib. 7. cap. 1. Stob. ser. 31. Max. ser. 20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autem sæpius. Anton. in Meliss. part. 1. serm. 73. Max. ser. 20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorum indecora vita est, maximum decus esse silentium. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interroganti, cur vnus omnium sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquando, siluisse nunquã. Hoc Plut. in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi. Sed Laer. 4. cap. 2. Xenocrati tribuit, & Valer. Max. etiam, lib. 7. cap. 2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. serm. 20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos inquit, loquamini Bruson. Cont. libro sexto, capit. 6. exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudẽda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Max. ser. 20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valde iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illum, qui facilè quemuis sermonẽ & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse. is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quãuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed crimẽ stultitię subeunt. Stob. ser. 32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt cõscios proderet, post multa in regem dicta conuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Non erit, inquit, effæminate adolescens, hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis. simúlque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laer. libr. 9. capit. 10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quàm rarissimè, aut quàm iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Plut. in Alex. Laer. in Arist. Val. Ma. lib. 7. c. 2.

Idem.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimum? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quærente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. in Melis. part. 1. ser. 73. Verùm hoc Isocrati adscribit Max. ser. 20.

Idem.

Interrogatus à quodam, quis arcanum sermonem continere posset? respondit: Qui carbonem quoque ignitum lingua retinere potest. Ant. eodem serm.

Dion.

Naturã probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricarit: quo ad audiendum essemus quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates.

Duo dicendi tempora statuenda dicebat: Vel de iis quæ certò nouimus, vel de quibus dicere est necessarium. In his enim solis oratio silentio præstat, in aliis melius est silere quàm loqui. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis silentium magis quàm vocem timendam esse. Ibidem.

Demosthenes.

Cùm adolescens quidam inter pocula multas nugas effutiret, & tacere nollet. Adolescens, dixit, quomodo non didicisti tacere ab illo, à quo didicisti loqui? Antonius in Melis. part. sermon. 75.

Idem.

Cùm quis ei obiiceret oris fœtorem: Bene dicis, respondit: multa enim secreta in eo computruerũt. Ibidem, & Max. ser. 20.

Apollonius.

Summo studio adnitendum dicebat, ne temerè nobis verba parũ decentia elabantur. Cõstat enim quàm inurbanum sit silere non posse: tum effutire palàm cum turpitudine, quæ honestius obticuisses. Stob.

Idem.

Dicebat, cùm in alios atque alios errores & pericula homines labi palam sit: mirum, quantam securitatem præstare queat taciturnitas. Stobæus.

Theocritus.

A blaterone quodã interrogatus, vbi cras visurus esset ipsum? Illic, respondit, vbi te ego non videam. Stobæus ser. 31.

Euripides.

Cuidam opprobranti graueolentiam oris: Multa nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt. Significans, se posse continere arcana. Solent autem res in occulto congestæ computrescere. Eras. lib. 8. apoph. Idem. Demostheni ab aliis attributum, paulo ante recensuimus.

Epictetus.

* In omni negotio nihil adeo prospiciendum esse dicebat, quàm vt tutum securúmque sit quod agitur. Est autem tutius, inquit, tacere quàm loqui. In Enchiridio.

Demetrius Cynicus.

Cùm post ex Italia proscriptos à Domitiano mathematicos & philosophos, ad Appollonium venisset, &

fortunæ suæ iniquitatem deplorasset. Cicadis, inquit, licet impunè canere, nobis Romę ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Coss.

Isocrates.

Careo loquaculus volebat ab Isocrate oratore erudiri, Sed is, duplicem mercedem mihi dari, inquit, posco: alteram, vt loqui, alteram, vt tacere discas. Stob.

Plutarchus.

* Verborum, rei leuissimæ, inquiebat, grauissima pœna, & apud Deum & apud homines, comes esse solet. Silētium verò cùm vbique culpa vacet, tum maximè in aliorum conuiciis, nescio quid egregium, Socraticum, aut potius Herculeum præ se fert. Siquidem & Hercules, ne gry quidem odiosa verba curabat. Lib. quomodo quis ab hostib. iuuetur.

Lacones.

Apud Lacedæmonios, ad publica conuiuia ingredientibus, qui natu erat maximus, singulis ostendebat fores, dicens: Per has nullus egreditur sermo. Admonens, nihil effutiendum, si qui liberius dictum est in conuiuio. Hunc morem instituit Lycurgus. Plut.

Demaratus.

In cōsessu quodam rogatus, vtrum ob stultitiam, an ob sermonis inopiam sileret? Atqui stultus inquit, ne possit quidem silere. Quidā hoc præclarum existimant, si nunquam sileant, quum id sit certissimum fatuitatis argumentum: vt contrà silentium, vbi loquendi tempus non est, prudentiæ signum est. Plutar. in Lacon. apophtheg.

Demonax.

A quodam interrogatus, quánam ratione delegatam prouinciam ritè administrare posset? respondit: Si quàm minimum loquens, plurima audieris. Erasmus libro octauo, apophthegmat.

Philippides.

Philippidi Atheniensi, qui ob virtutem charus ac per quàm familiaris Lysimacho regi erat, Lysimachus cùm dixisset, Num quid rerum suarum expeteret? respondit: Solùm ô rex, ne arcanorū tuorum quidquam mihi credas. Plut.

Epaminondas.

Audiendi potius quàm loquendi cupidum esse hominem debere putabat: Quòd sciret, ex audiendo doctrinam, ex loquacitate autem pœnitentiā nasci. De eo etiam dictum, Neminē vnquam visum esse qui plura sciret & pauciora loqueretur. Plutarch.

Hieron.

Arcana enuntiantes iniuriam facere dicebat, eis etiam quibus enunciarent. Odimus enim non solùm eos qui effutierint, verùm eos etiam, qui quæ nolumus audierint. Max. ser. 20.

Alexander M.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit, num metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda sint consilia principum: sed quoties castra mouenda sunt, tum omnibus tuba dat signum. Plutarchus in apophthegmat.

Cæcilius Metellus.

Quum in bello omnia proprio & subito

ſubito cōſilio ageret, amico cuidam interroganti, quidnam iam acturus eſſet, poſt Arbachos in Macedonia ſubactos? Tunicam, inquit meā exurerē ſi eam conſiliū meum ſcire exiſtimarem. Quo dicto docuit, non temerè animi noſtri propoſitū effutiēdum eſſe omnibus, ſed ſilendū ad ſuū vſque tempus. Plin. cap. 61. de Viris illuſtribus, Plut. in apoph. Rom. Front. lib. & cap. 1.

Cato Vticenſis.

Quum Catoni, qui pòſt dictus eſt Vticenſis, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cū pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat) ait: Carpāt taciturnitatem, modò vitam probent. Et addidit: Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium, cum ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio. Plut. & Bruſ. lib. 9. cap. 6.

Tiberius.

Cùm aliquando percontaretur, cur ſua conſilia non cum aliorum quoque, cui ei non malè vellent, conſiliis communicaret? reſpondit: Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum eſſe oportere. Senſit autem, non omnia credenda iis qui ſe amicos eſſe venditant: quibus quum aliquid ſecreti cōmiſeris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garrulitate ſæpenumero aut periclitari, aut prodi prorſus. Dion.

Vide apopht. de patientia, prudentia, animi magnitud. Contumeliis, maledicentia, Conuitiis, &c.

De ſimilitudine formæ.

Anonymus.

PRoconſul quidam Romanus in Sicilia, conſpicatus quendā adoleſcētem admodūm ſui ſimilem, rogauit ſimilitudinis cauſam: num pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Bruſ. lib. 6. cap. 20.

Anonymus.

Auguſto Cæſari perquàm ſimilis Romam venerat, & ita ſimilis, vt omnium ora in ſe conuerteret. Produci ergo Cæſar hominem iuſſit, viſumque interrogat: Dic (ait) adoleſcens, fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adoleſcens, & hunc in modum Auguſto reſpondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, ſed pater perſæpe Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eraſ. lib. 4. apoph.

De ſimulatione & diſſimulatione.

Charondas.

*INter leges quas tulit Catanenſibus, hæc reperitur ſcitu digna. Vnuſquiſque ciuium ſe temperantem potius quàm ſapientem videri ſtudeat. Nam ſimulare ſapientiam magnum eſt imperiti & vilis animi ſignum. Temperantiæ autem ſimulatio debet eſſe vera: neque vllus egregia facta ſimulet, qui re ipſa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stob. ſer. 42.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, dicerétque conuiuarum quiſpiam, Quid comedis Diogenes? Suſpicans Cynicum philoſophum neſcire quid eſſet placenta. Panem, inquit, bene piſtum. Diſſimulans ſe

ſcire, quid eſſet aliis placenta. Laert. lib.6.cap.2.

Polydorus.

Quum in Meſſenenſium regionem eduxiſſet copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduerſus fratres eſſent pugnaturi: Non, inquit, ſed in eam agrorum partem proficiſcimur, quæ nondum ſortito diuiſa eſt. Eluſit percontatorem, diſſimulans conſilium ſuum. Plut. in Lacon. apoph.

Demoſthenes.

Poſtquã Demoſthenes metu Antipatri profugiſſet in Calauriam inſulam, ſéque in Neptuni templo cõtineret, & Archias ex tragœdiarum hiſtrione potens, illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur vt ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modò nihil paſſurum mali, verùm etiam ampliſſimis muneribus honorãdum: In ſcena, inquit, mihi nunquam placuiſti hiſtrio, neque nunc perſuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, ſe detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuiſti, nam prius hiſtrionum more ſimulabas. Plut. in Demoſth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuiſſet inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit: iuſſítque filiis, vt ſubeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrẽt: addens, ſe Romanæ ciuitatis nomine gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non eſſet natus. Sentiens, Romam non futuram fuiſſe incolumem, ſi talem ducem habuiſſent hoſtes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam nõ item. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta cenſore, qui vini auidiſſimus habebatur, quum Cicero conſulatum petens ſitiſſet, bibiſſetque, ſeptus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne cenſorem habeam infenſum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero ſe credere, ob id circunſtare frequentes amicos, ne cenſor videret illum bibentem aquam: Simile enim ſimili amicum. Eraſ. lib.4. apoph.

Domitius Afer.

Dum cauſam ageret, & is qui diuerſam agebat partem, ſubinde repeteret, Celſinam hoc dicere: cum probè nouiſſet fœminam præpotentem, ſimulans ſe credere Celſinam virum eſſe, rogauit quis eſſet ille Celſina? Obiter notans ineptiam illorũ, qui tantùm authoritatis opum gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro teſtimoniis. Eraſ. lib.6. apoph.

Iulius Cæſar.

Cùm teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina ſua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potiſſimùm vulnerare voluiſſet: ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Eraſ. Rot. lib.4. apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæſari contanter & ægrè ſuſcipienti delatum imperium quidam in os auſus eſt dicere: Cæteri quod pollicentur, tardè præſtant: tu quod præſtas, tardè polliceris. Notata eſt illius ſimulata contatio, detrectantis quod cupiebat. Eraſm. lib.6. apoph.

Fridericus imp.

Poſteaquam ſenatores omnes in curiam vocaſſet, optauit, vt ante quã ingrederentur, duas res deponerent, & tum

& tum fieri posset vt iudicio neminem fallerent. Percontatus autem, quænam res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respōdit. Nam quæ res est, qua homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Friderici imp.

Sigis. imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuam principum virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quæ non magni sunt momenti. commodi maioris gratia. Æneas Syl. lib. 1. comment. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

* Is, Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rem cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio peti iussit, addito dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Reipsà scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipub. pernicie.

Chilon.

Chilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: nec amicis adeò fidendum, vt illis cōmittas, quod si fiāt inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum prædixerat: qui posteaquā accidit, quemadmodum ille prædixerat, à Dionysio argenti talento donatus est. Tum Aristippus ad reliquos Philosophos: Et ego rem miram habeo, quam possim prædicere. Orantibus vt proferret: Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionysium futurā simultatem. Sēserat enim, regem animum suum iamdudum dissimulare. Laertius lib. 2.

Idem, & Aeschines.

Quū inter Aristippum & Æschinem incidisset simultas, quidam autem diceret, Vbi nūc illa vestra amicitia? Dormit, inquit, sed eam excitabo. Itaque simultatem Aristippus commoda liberáque appellatione facilè sustulit. Ne silentio malum, vt solet, incrudesceret, vltrò adiit Æschinem: Num, inquit, quamprimum redibimus in gratiam, ac nugari desinemus? an potius expectabimus, vt scurris inter pocula de nobis loquēdi materiam præbeamus? Cui cùm Æschines respondisset, se lubenti animo rediturum in gratiam: Mēto igitur, inquit Aristippus, quòd cùm essem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æschines: Nę tu profectò vir me longè melior es. Siquidem à me simultatis, abs te sarciendæ gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegrata est inter illos amicitia. Laert. lib. 2.

Aristides.

Cùm inter Aristidem & Themistoclem magna esset simultas, tamen legati simul missi vt Reipublicæ negotia expedirent, Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus inimicitias relinquamus? Nā si videbitur, cùm reuersi fuerimus, illas resumemus. Docuit vir prudentissimus, omnem simultatem deponendam esse

iis, qui Reipubl. vtilitatem promouere cupiunt. Plut. in apoph.

Idem.

Aristides è concione quadam, in qua frustra Themistocli obstiterat, discedens, clara voce testatus est, res Atheniensium incolumes esse non posse, nisi & ipsum & Themistoclem in barathrum coniicerent. prius habens, morte affici, quàm ob duorum simultatem minus rectè consuli publicis commodis. Plutarchus in Aristide.

Cratides.

Lysandro defuncto cùm de societate belli nata esset controuersia, Agesilaus adiit Lysandri domũ, inquisiturus super hac re literas, quas Lysander apud se detinuerat. Reperit autem præterea librum Lysandro conscriptum de nouando Reipubl. statu, quòd oporteret regnum ab Eurytionidis & Agide ablatum (nam ex his tantùm familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quo videlicet hoc honoris decerneretur non his qui genus duxissent ab Hercule, sed iis qui tales essent virtute, qualis fuisset Hercules: quandoquidem virtute, non generis commendatione, & ille ad diuinos honores subuectus est. Hanc orationem Agesilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens per eam ostendere, qualis ciuis clanculum fuisset Lysander, non sine calumnia eorum qui Lysandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio persuaderet, reuocasse ab eo concilio Agesilaum, ac dixisse: non solùm non esse refodiendum Lysandrum, sed ipsam potius orationem cum illo defodiendam, quòd callidè & ad persuadendum accommodatè composita videretur. Hoc factum declarat Lysandri peruersam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiscendum: sed idem arguit Agesilai moderationem, qui priuatam simultatem posthabuit vtilitati Reipubli. Plut in Laconicis.

Bibulus.

Cùm Pompeio esset inimicus, prius tamen in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur: Aut enim (inquit) Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parcendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipub. cõmodis. Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Fridericus imp.

Suprà de Simulatione.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Vide apopht. de Odio.

De sobrietate.

Diogenes.

Qvum Diogeni quispiam probri vice obiecisset, quòd in caupona biberet: Et in tonstrina, inquit, tondeor. Significans, nihilominus esse honestum bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit, in tonstrina radi, quòd is locus ei rei paratus sit: ita turpe videri non debet, si quis bibat in caupona, modò bibat modicè. Nam immodicè bibere, quouis loco turpe est. Laert. lib. 6.

Musonius.

* Delicatulus picam expertis mulieribus non dissimiles esse aiebat. Nam & ipsi, inquit, velut illæ fami-

familiarissimos cibos fastidiunt, ore ventriculi corrupto. Itaque vt ferrũ inutile acie noua semper eget, similiter & illorum stomachi inter edendum acui nunquam non postulant, siue mero, siue aceto, siue acerbo aliquo condimento. lib. de alimentis, apud Stobæum.

Anonymus.

* Lacon quidam conspiciens quendam preciosam auiculam sibi appositam præ fastidio renuere: at mihi, dixit, etiam vultur & hircus sapiunt. Stob. serm. 17.

Zeno Cittieus.

* Ne per morbum quidem cibo magis delicioso vti voluit. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm mancipium nomine Manem, si ægrotaret, curari se iussit. Si enim inquit, absque sumptuosis alimentis recuperare sanitatem seruus potest, quid idem mihi futurum prohibet? Laërt.

Archidamus.

Quodam Archidamo pollicente vinum suaue: Quorsum, inquit, opus? quandoquidem & plus absumetur: & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora. O verè masculum animum, & omnium deliciarum contemptorem. Plut. in Lacon.

Demades.

Prandens apud Phocionem, cùm apparatum admodum tenuem videret: Demiror, inquit, ô Phocion, te Rempubl. administrare, cùm possis ad istum prandere modum. Bis errans, & quòd lucri tantùm causa putaret adeundam Rempub. & quòd luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat sobrietas: Sed Demades aliosè suis moribus æstimabat. Erat enim & pecuniarum auidus, & luxui, deditus. Eras. lib. 6. apoph.

Leotychidas.

Percontanti cuidam, quam obrem Spartiatæ parcissimè biberent. Ne, inquit Leotychidas, pro nobis alij, sed nos potius pro aliis consultemus. Salsissimè notans, vinosos non esse ad consultandum idoneos at salubrium consiliorũ parens est sobrietas. Plut.

Cyrus maior.

Cùm ad hospitem diuertisset, rogareturque, Quid sibi cœnæ vellet apponi? respondit: Panem tantùm, & sperare se prope fluentem aquæ riuulum cœnaturum. Hic suos etiam monere solebat, vt aquam bibere consuescerent, & fierent Hydropotæ, quod vinum omnibus bonis rebus inimicaretur. Xenophon.

Romulus.

Legitur vini fuisse parcissimus. Is ad cœnam vocatus, cùm ibi minimum bibisset, eo quòd postridie negotium haberet, dicunt illi familiares: Si ad istum modum bibant omnes homines, vinum esse vilius, ille respondit: Imò verò carius, si quantum quisque volet bibat, nam ego bibi quantum volui. Eras. lib. 6. apop.

Epaminondas.

* Legati venerunt à Persarum rege ferentes aurum, animo corrumpendi muneribus Epaminondam. Inuitati sunt igitur ad prandium ab ipso: intelligebat enim qua gratia appulissent. Iussit verò à prandio vt causam aduentus explicarent. Apposita est mensa vilis, bibebant vinum acidum neq; habebant quod ad hęc dicerent. Tum ille subridens: Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Æmyl. Probus. Stobæus, ser. 5. Idem de Xenocrate Alexandri Macedonis

quinquaginta auri talenta recusante refertur.

Pescennius Niger.

Militibus vinum ab eo petentibus: Nilum habetis inquit, & vinum quæritis? Docuit autem, vinolētiam militibus ceu pestem fugiendam esse, qui tum demū ad res gerendas prompti sunt, cùm ratio mero non peruertitur. Brus. Spartianus.

Idem.

Romanis à Saracenis victis, dicentibúsque, Vinum nō accepimus, pugnare nō possumus: idem inquit, Erubescite, nam qui vos vincunt, nil aliud quàm aquam bibunt. Spartia.

Fridericus imper.

Studiosissimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur. Is cùm audisset, Leonoram vxorem (quæ paterna in domo nunquam vinum gustauerat) facilè filios parituram, si in Germania, tam frigida regione, vinum biberet: dixisse fertur, malle se sterilem vxorem habere, quàm vinosam. Non ignorauit autem imperator fortissimus, quam multa vinolentiam mala comitentur: & tum præsertim, cùm fœmineum genus nimio vino obruitur. Æneas Syluius libro 2. Comment. de rebus gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm interrogaretur, cur vini expers viueret, aut vino dilutissimo cōtentus sitim expleret, contra omnium regum & aulicorum morem? respondit, Vino sapientiam obscurari: ideóque nō decere regem, vt hoc immodica compotatione in animo extinguat, sine quo imperatoris ac regis nomen ritè tueri non possit. Antonius Panormor. libr. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quid sibi vellet quòd vinum aqua dilueret? Ne ebrius fiā, respondit, nō enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum regis gloriæ obfuerit. Panor. libr. 2. de dictis ac factis Alphonsi regis.

Idem.

Ab amico etiam percontatus. Cur adeò ebrietatis vitiū damnaret? Ideo, inquit, quia furorem & libidinem ebrietatis filios esse haud ignoro. Panorm. lib. 2.

Vide apopht. de Abstinentia, continentia, temperantia, Ebrietate incontinentia, intemperantia, &c.

De Solœcismo.

Pausanias.

PAusanias Cappadox, cū inter perorandum cōfundens consonātes, breues producens, productas verò corripiēs auditus esset: vulgò dictus est malus coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philostratus recitat in sophistis, & ex eodem Raphaël Volaterranus lib. 8. Vrbanorum commentarior.

Cass. Seuerus.

In aduocatione quadam, cùm M. Pomponius Marcellus Latini sermonis molestissimus exactor, solœcismum ab aduersario factum arguere perseueraret, interpellatis iudicibus dilationē petiit, vt litigator suus aliū grammaticū adhiberet: quòd diceret sibi cum aduersario non de iure, sed de solœcismo controuersiam futuram. Eras. lib. 8. apoph.

De solerter dictis.

Antisthenes.

ADolescentes Socratem videre cupientes, philosophorum omnium

nium sapientissimum, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multo esse sapientiorem, vt qui Socratẽ accusasset. Et hoc dicto reuocatum est ciuibus extincti Socratis desiderium, & Anytum expulerunt. Laërt. lib.6.cap.1.

Idem.

Suprà, de eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Leo Byzantius.

Suprà, de Concordia.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex in compotatione quadam sortibus ex more conuiuij dux factus, cùm percontaretur à pincerna, quantum vnicuique vini apponere deberet? Si multum, inquit, vini paratum est, dato cuique quantum postulat: sin parum, cũctis diuidito æquis portionibus. Et hac solertia mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus largior placeret potatio: vel ad bibendum vrgerentur, quibus grata esset sobrietas. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà, de Hostibus non contemnendis.

Agis primus.

Vicerat Argiuos prælio, qui pòst redintegratis viribus rursum ferociores illi occurrebant. Agis autem videns multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri, quum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos, qui à nobis victi sunt? Et ea solertia addidit animum suis. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Quum murem in caricis comprehendisset, morsus ab eo dimisit captum, moxque ad eos qui aderant: Vt nullum, inquit, est animal tam minutum, quin seruari possit, modò audeat vlcisci inuadentes. Et hoc dicto fortis & animosus dux, suis animum contra hostes addidit. Plutarchus in Lacon.

Gelo.

Suprà, de Mutuo.

Pisistratus.

Cùm multi ab eo defecissent qui Pylen occuparant, venit ad illos, stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis, quid sibi vellet, percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum. Erasmus libr. 5. apoph.

Agaso Alex.

Alexander consulto oraculo, monitus est, vt eum qui sibi primùm portam ingresso occurrisset, interfici iuberet. occurrit igitur Agaso, iussusq; est arripi. Roganti, quid commeruisset? Respõsum est, ita iussisse Deum. Ille, si ita est, inquit, alium designauit oraculum. Nam asinus prior occurrit: deinde is qui asinum verberat, est secutus. Eras. lib.6. apoph.

Iulia Augusti F.

Infrà de Sumptibus superuacuis.

Vide apopht de Argutè, lepidè, grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De solertia animalium.

Alphonsus rex.

* QVum essent apud Alphonsum Aragoniũ qui causam bestiarum contra homines defenderent, & modò turturis castitatẽ modò cornicis (quæ mortuo comparare nouẽ hominũ ętates vidua perdurat) modò formicarũ prouidẽtiã, modò canũ sagacitatẽ, modò ciconiarũ pietatem, modò apum in regẽ obseruãtiam, & id genus multa pro animali-

bus (è Plinio, Plutarcho, Æliano & alijs petita) afferrent in medium: Alphonsus, siue, inquit, id brutis inclinatione naturæ, siue dei dona datum sit, certè nō alia de causa concessum esse existimo, quàm vt homines turpiter nequiterque viuentes, erubescant à brutis & à rationis expertibus superari. Panorm. lib. 3. de rebus gest. Alphonsi.

De solitudine, & vita solitaria.

Cleanthes.

Conspiciens quendam solitariū, ac secum loquentem; Haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris, Malis enim periculosa est solitudo. Laërt. li. 7. cap. 2.

Pyrrho.

Deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus quid solus ageret: Meditor, inquit, esse probus. Sentiens, ad id vtilem esse solitudinem, inutilem turbam. Laërt. libr. 9. cap. 11.

Antisthenes.

Ridere solebat Athenienses, subinde gloriantes, quòd essent autochthones, hoc est, indigenæ: eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec patriam sedem mutassent vnquam, dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus cochleisq; commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo nascuntur. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Rogatus quid emolumenti cœpisset ex philosophia? Vt mecū, inquit, loqui, siue viuere possim. Doctus, etiamsi solus sit, non sentit tædium solitudinis: sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, atq; etiam inutilis. Laër. li. 6. c. 1.

Myson.

Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuisse traditur, non alienus à moribus Timonis Atheniensis. Hunc quū quidam fortè deprehendisset in solitudine ridentem, rogabat quid rideret, quum esset solus? Atqui ob hoc ipsum, inquit, rideo, subindicans sibi gratissimam esse solitudinem. Laërt. lib. 1. cap. 10.

Antonius.

Antonius, magnus ille Ægypti monachus, quem ob insignem pietatem Constantinus imperator plurimum amasse fertur, adeò vitam solitariam dilexit, vt frequenter dicere solitus sit: Quòd piscis in arido, hoc monachus in oppido. Putauit autem lethalem esse piscibus extra vndas cōuersationem; nec minus monachum in periculum cœlestis vitæ & profectionis sanctioris amittendæ venire, si moras in vrbibus trahat. Nicephorus Callistus lib. 8. cap. 4. Eccles. hist.

De somno.

Diogenes.

Conspiciens adolescentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri,

ἔγειρεο, Μήτις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

Id est, Surge,
Ne quis dum dormis, à tergo infixerit hastam. Laërt. lib. 6.

Idem.

Suprà de mortis & somni cognatione.

Democritus.

* Diurnum somnum aut corporis molestiam aliquam, aut animæ anxietatem, aut segnitiem, aut imperitiā arguere dicebat. Anton. & Max. serm. de somno.

Aeschines.

* Somnum diuturniorem quàm deceat, dicebat mortuis potius quàm viuis conuenire. Eod. serm.

Philo.

* Sciscitatus, quid esset somnus? respondit, imago mortis, & cessatio sensuum. Ibid.

Plato.

* Somnum multum, neque corporibus, neque animis, neque rebus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim dū dormit alicuius precij est, non magis quàm si nō viueret. Quare quocunque viuere & sapere cupit maximè, quàm longissimo tempore vigilet, sola sanitatis commoditate seruata. lib. 7. de legibus.

Gorgias.

Extremæ iam ætatis, quum sentiret somnum lethalem obrepere, amico qui assidebat percōtanti, Quo pacto haberet? Somnus, inquit, iam incipit me fratri suo commendare. Homerus enim somni fratrem appellat mortem. Ælian. lib. 2.

Epaminondas.

Quempiam è vigilibus somno oppressum quū offendisset, gladio hominem trāsfixit. Obiurgatus autem ob tantam seueritatem: Talem, inquit, eum reliqui, qualē inueni. Sensit autem imperator bellicosissimus, hominē somno oppressum, ac mortuum, in eadem esse sorte ac conditione. Brus. lib. 6. cap 8.

Alexander.

Cùm Deus ab adulatoribus vocaretur, se mortalem esse dicebat, cùm id deprehēderet ex somno, qui mortis imago est. Plutarchus in vita Alexandri.

Vide apopht. de Vigilantia.

De somnio, & eius interpretatione.

Diogenes.

CONsiderans hominum vitam & mores, ac videns ciuitatum gubernatores, philosophos, & alios huius notæ homines, dicebat, nullum animal homine sapiētius esse. Idem si videret somniorū interpretes, coniectores, &c. aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laërt. lib. 6. & Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Superstitionem hominum qui in somniis terrerentur, hoc pacto deridebat: Quæ vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quæ verò dormientes somniatis, solicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis nō tam refert quid patiatur insomnis, quàm quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram ac tristem euentum, non si quid dormientibus sit visum. Laër. libro 6.

Thales.

Interrogatus, quantum distaret à mendacio veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demum esse indubitatæ fidei quæ contuemur oculis: fabulis hominum haud tutò credi. Eodem pertinet Homericum figmentum de somniis, quorum quæ subuolant per portam corneam, vera sunt: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ inuolucro designans oculos ob coloris similitudi-

nem:eburneæ, os, ob candorem dentium. Erasm. lib. 8. apopht.

Zeno Eleates.

Dicebat, è suis quenque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate constitutus, veros affectus prodit. Contrà quæ vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in somnis. Laërt. lib. 9. cap. 5.

Anonymus.

Quidã somniarat, se videre ouum ex lecti cubicularis fascia pendens illigatum. Id somnium retulit ad coniectorem. Is iussit, vt eo loco foderet: defossum enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argẽti paululum detulit ad coniectorem, de auro dissimulans. Tum coniector: Quid: nihílne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circundatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. Erasm. lib. 6. apoph.

De sophistica.

Socrates.

EVclidi contentiosarum argutationum admodum studioso: Sophistis, inquit, ô Euclides vti poteris, hominibus non poteris. Iudicans, Sophisticen inutilẽ ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, sed hominũ moribus semet accommodare. Erasmus libro 3. apophthegm.

Plato.

Quum à Dionysio fastidiretur, popościt cõgrediendi copiam, ea data, hũc in modum disseruit: Si quem sentires in Siciliã appulisse hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tamen nõ data opportunitate nihil mali faceret, an hanc impunè dimitteres? Quum Dionysius respondisset, nequaquam ô Plato. Oportet enim hostium non facta solùm, verùm & animi propositum vlcisci. Plato subiecit: Tum si quis tibi bene volens venisset in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autẽ, destitutus occasione, num par esset hunc nulla relata gratia cõtemptũ abiiçere? Dionysio percontante, quis esset ille? Æschines, inquit, vir morum sanctimonia cum quouis amicorũ Socratis cõferendus: & qui possit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat cõsuetudinem. Is cùm huc multum maris emensus adnauigarit, vt suam philosophiam tibi impertiret, hactenus neglectus est. Hæc tã commoda oratio effecit vt rex & Platonem, cui prius erat infensior, amplecteretur, & Æschinem splendidè magnificéque tractaret. Laërtius libro 3.

Hippodamus Pythagoreus.

* Examinandos probandósq; sophistas esse dicebat, an secundum leges & instituta ciuilia, idoneúmque seu proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, sed maximam infelicitatem hominum animis sophistarum dissertationes ingenerãt: si quid ausi fuerint innouare præter commune iudicium, in diuinis humanísque rebus: quo admisso, neque veritas maior, neque vita tutior honestiórve futura est, sed maiori potius caligine atq; perturbatione inuoluenda. Stob. serm. 41.

Diogenes.

Cuidam sophisticis argutionibus colli-

colligenti, quòd Diogenes haberet cornua: frontem & tempora manu contrectans: Atqui (inquit) ego non video. Maluit philoſophus irridere friuolum enthymema, quàm ſoluere. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Plato ſic definierat hominem: Homo eſt animal bipes, implume. Ei definitioni quum diſcipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in ſcholam: En, inquiens, hic eſt homo Platonis. Itaque definitioni adiectum eſt, latis vnguibus, quod aues eiuſmodi non habent. Laërt. lib. 6.

Idem & Plato.

Suprà de Diſputationibus aut quęſtionibus friuolis.

Idem.

Sophiſta quidam volẽs apud Diogenem oſtentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinatus eſt: Quod ego ſum tu non es. Cùm annuiſſet Diogenes: ego, inquit, ſum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & rectè collegeris. Non dignatus eſt aperire quid haberet vitij ratiocinatio: ſed maluit irridere, de tam friuolis nugis ſibi placentem. Si ſic ſumpſiſſet, Tu es homo: ſequebatur, ſophiſtam non eſſe hominem. Laërt. libro 6.

Zeno.

Quum Zeno in ſcholis diſſerens, acutiſſimis rationibus probaret nullum eſſe motum, nec eſſe poſſe: Diogenes ſurgens, cœpit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuto, inquit, tuas rationes, Taxans interim inanem ingenij oſtentationem. Laërtius libro 6.

Chryſippus.

Suprà de Dialectica.

Stilpo.

Colebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter geſſit. De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus eſt: Num Iouis Minerua dea eſt: Quum reſponſum eſſet, eſt. At hæc, inquit, non eſt Iouis, ſed Phidiæ. Id quum eſſet conceſſum, collegit. Non eſt igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille verò ſic conatus eſt elabi, vt diceret, non negaſſe illam eſſe deam, ſed Deum, hoc eſt, maſculum. nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. attamẽ iuſſus eſt ire in exiliũ. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis, dixit: Vnde hoc nouit Stilpo, niſi fortè ſublaits veſtibus inſpexit Mineruam? Laërt. lib. 2. cap. 11.

Hipparchia.

Hipparchia Metroclis ſoror Theodorum impium, cui cognomen erat ἄθεος huiuſmodi ſophiſmate conſtrinxit: Quod faciens Theodorus non dicitur iniuſtè agere, idem ſi faciat Hipparchia non dicetur iniuſtè agere? Quum annuiſſet ille, ſubiecit: ſed Theodorus ſeipſum percutiens non diceretur iniuſtè agere, nec igitur Hipparchia ſi idem faceret? Ad id Theodorus nihil reſpõdit, ſed ſuſtulit illius palliũ, vt enudaret pudẽda. Quũ illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei verſu iambico, quòd è muliebribus officiis ad virile inſtitutum defeciſſet.

γυνὴ τὰς παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας: id eſt,

Radios apud telas reliquit fœmina.

Gui illa: Num tibi videor malè mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura fuerã telis, impendi diſcipli-

nis?Erasm.ex Laërtij lib.6.

Aristarchus.

Dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facilè totidem inuenias idiotas. Notans sophistarum turbam, qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui se profiteretur indoctum.Erasm.lib. 6.apopht.

Ariston.

Dicere solebat, dialecticorum argutias similes esse telis aranearum, quòd plurimùm haberent artificij, minimum vtilitatis.Nam iis cum cęteris Cynicis putabat logicen ac physicen à philosophia submouendam, solam ethicen diligenter exercendā. Huius sententiæ princeps fuit Socrates.Eras.Rot.lib.8.apopht.

Menedemus.

Percontanti cuidam Alexino, an patrem cædere desiisset? respondit, Neque cęcīdi,neq; desij.Quum alter subiecisset, oportere soluere ambiguitatem per ναὶ & οὐ, aut affirmādo aut negando: Ridiculum, inquit,est vestras sequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illū insidiosa percōtatione: siue enim respondisset, Desij siue non desij,agnouisset crimen. ille hoc præsentiens, exclusit sophisticum cauillum.Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à sophistis, quòd secus respondeat quàm ipsis esset commodum.Laërt. lib.2.cap.18.

Demonax.

Adolescenti lasciuius culto, qui quæstionem sophisticam proposuerat, nihil aliud respondit quàm πέραινε αὐτῷ. Vox anceps est, ad conficientem quod colligit: & ad obscœnum sensum. Quúmque adolescens indignatus respondisset. At ego tibi virum ostendam:Demonax admiranti similis, Quid, inquit, num etiam virum habes?Erasm.lib.8.apopht.

Ludouicus xij.Gall.rex.

* Franciscanus quidam magni nominis argutiss.disputationibus coram rege concionem clauserat. Rex eo audito, & sophistam detestante, testatus est,qui magis deliraret se vidisse neminem: & futurum vt posthac à concionibus de religione abstineret,nisi concionatores inter se lites eas bona fide componerent. Annal.Franciæ.

De sorte.

Cato Vticensis.

CVm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omniū caperet, οὐ καλῶς,inquit,ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης, id est, non decet inuita Venere. Tam natura iustus erat,vt præter sortem amicorum fauore noluerit vti. Veneris iactus felix erat in talis.Erasm.lib.5.apopht.

Philoxenus.

Suprà,de Facetè & iocosè dictis.

Dionysius sen.

Suprà,de Omnibus.

De speculo.

Socrates.

IVuenes hortabatur,vt se in speculo intuerētur: vt si formosi essent, digni ea specie fierent: sin deformes, eam deformitatem eruditione tegerent.Stob.

Plato.

Ebriis iratísque præcipiebat, vt se in speculo ita affectos intuerentur, vt per oris deformitatem vitia fugerent,Plutarch.

Seneca.

Ideo inuenta esse specula dicebat, vt homo se nosceret: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret remedium esse virtutem. Seneca lib. 1. Quæst.

De spectaculis.

Diogenes.

Dionysiaca certamina, quæ Athenis in honorem Bacchi magnis impendiis, pompáque celebrabantur, appellabat magna stultorũ miracula, quòd in his nihil non ridiculum ageretur. Laert. lib. 6. cap. 2. Erasi. lib. 3. apoph.

Demonax.

Cùm videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans, non conuenire, in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Anacharsis.

Aiebat se demirari, quî conueniret, vt Græci, qui legibus suis, violentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipsum honorẽt, quòd se mutuò percuterent. Salsè damnans crudelem populi voluptatem, ac in moribus inconstantiam. Quod enim iniustum est, semper iniustum est. Eras. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1.

De spe.

Thales.

Sciscitatus, quid maximè commune esset omnibus? Spes, respondit. Hanc enim etiã illi habent, qui aliud nihil. Stob. ser. 109.

Bias.

Roganti cuipiam, quid esset dulce hominibus? Spes, ait. Bruson. libr. 6. capit. 11.

Anonymus.

Rhodius quidam, ob intempestiuam libertatem à tyranno coniectus in caueam in qua more nocentis bestiæ alebatur ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, quum ab amicis admoneretur, vt inedia sibi malorum finem quæreret: Cuncta, inquit, homini quoad viuit speranda sunt. Citius illum laudarim, quàm istos qui ob causas non admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitium. Eras. lib. 8. apoph.

Democritus.

Eius circunfertur talis sententia: Spes rectè sapientium voti compos fieri potest, insipientium verò impossibilis est. Stob. ser. 109.

Socrates.

Dicere solebat, neque mulierem sine viro, neque spem bonam absque labore quicquam vtile parere. Stob. ser. 119. & ser. 1. Neque nauem vnica anchora, neque vitam vna spe fultam esse oportere dicebat. Id postea dictum est ab Epicteto. Item. Improbæ spes, quemadmodum mali viæ duces in errorem inducant. Max. ser. de Spe.

Idem.

Dicere solebat, Spem malam nihil aliud esse, quàm pessimũ viæ ducem, ad grauissima quæque peccata. Stob. ser. 109.

Plato.

Spem vigilantium somnium appellabat, Ad quod allusisse videtur Virgilius, quum ait,

An qui amant ipsi somnia fingunt?

Nam dictu mirum est, quàm varias imaginationes patiantur in animo suo, qui vehementer sperant aliquid. Atque hic inanibus simulachris perinde semet oblectant, ac si iam tenerent quæ sibi pollicentur. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Diogenes.

Percontatus, quidnam in vita extremum esset? Spes, dixit. Stobæus serm. 109.

Herodes.

Ad cõfirmandos aduersus Arabas suorum animos: Fallax, inquit, spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Brus. lib. 6. cap. 11.

Aristoteles.

Olim interrogatus, Quidnam esset spes? respondit. Vigilantis somnium. Multa enim sibi promittunt inania, qui spe rerum futurarum ducuntur. Laert. lib. 5. cap. 1.

Epictetus.

* Neque nauim, inquit, vnà solùm anchora, neque vitam vna spe muniri oportet. Item. Vt crura, sic spem quoque non amplius extendere conuenit quàm fieri commodè potest. Stob. ser. 109.

Plutarchus.

* Dicebat spes eruditorum esse stabiles, vt quæ in rationis portu conquiescant. Item. Idem præstat scaphæ impulsæ in firma anchora, quod spes innitens malo consilio. Maxim. ser. de Spe.

Alexander.

Apud Granicum, Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim pranderent, veluti postridie ex hostium commeatu cœnaturi. Præsens animus, ac de belli euẽtu fidens ac securus. Plutarch. in apoph. reg. & imper.

Idem.

Posteaquam in expeditionẽ profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces distribuisset; roganti Perdicæ, Quid tibi nũc rex superest? Spes, inquit. Hîc Perdica: Hæc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis est; & prædiũ quod ipsi designarat Alexander, recusauit. Tanta erat fiducia, bene successuram expeditionem. Plut. in Alex.

M. Cato.

De spe sic prædicasse narratur, authore Plutarcho, quòd quæ magna essent, pusilla faceret: quæ pusilla prorsus nulla, sentiens, opinor, de periculis. Victoriæ spes extenuat omnia quæ solent deterrere. Eras. Rot.

Iul. Cæsar.

Obsecrantibus Cæsarem amicis, vt præsidio corpus muniret, multisque ad id operam suam pollicentibus, negauit se hoc facturum: Satius esse dicens semel mori, quàm assidua spe & expectatione pendere. Plut.

De statuis, simulachris, atque imaginibus deorum.

Socrates.

Aiebat se mirari, quòd quum statuarum artifices id summo studio conniterentur, vt lapis quàm simillimus homini redderetur, nõ pariter hoc curarent, ne ipsi lapidibus similes & viderentur & essent. Sunt autem qui putent, Socratem, priusquam ad otium philosophiæ sese cõferret, statuarum opificem fuisse. Eras. lib. 3. apoph.

Diogenes.

Dicebat, bonos viros deorum esse simu-

simulachra. Deorũ, quum sint optimi, naturæ proprium est, benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris quàm in statuis, quum dij sint incorporei. Laert. lib. 6.

Idem.

Solitus est interdum adire statuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus, cur id faceret? Vt consuescam, inquit, non commoueri, si quando ab hominibus non impetro quod peto. Ibidem.

Scipio iunior.

Cùm Carthaginem iam expugnatam cõperisset, statuis deorũ Græcanicis ac monumẽtis è Sicilia deportatis omnium refertissimã, per præconem edixit, vt qui illarũ esset vrbium, agnosceret illa, ac referret domum. De pecuniis verò nec seruum nec libertum passus est quidquam capere, ac ne emere quidem, quum alioqui quilibet passim ferrent, agerentque. Plut. in Rom. apoph.

De statuarum vanitate, & contemptu.

Phauorinus.

EIus statuam æream Athenienses deiecerant, eò quòd Hadriano Cæsari infensissimus fuisset. Id postea quam philosopho nunciatum est, nihil planè commotus, dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm haurire cicutam. Contempsit vir prudentissimus, statuæ gloriam, vita incolumi. Philostratus.

Diogenes.

Infrà, de sumptibus superuacaneis.

Agesilaus.

Ei cùm nationes, quæ tum Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modũ: Mei nulla sit imago, neque picta, neque ficta, neque vllo alio artificio parata. Negligebat adulationes horum vir prudentissimus, malens insculpi prudentum & bonorum hominum pectoribus. Plu. in apoph. Lacon. Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Cùm discessisset ab Ægypto, patriam repetens, morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur, ac breui pòst moriens, mandauit iis qui aderant, ne quam fictilem aut aliàs imitatam corporis sui imaginem facerent: Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit, monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, cùm sint vilium ac nullius rei opificum opera, illustrabũt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philosophicum? Plu. in Laconicis.

Alexander.

Cùm multas statuas Mileti vidisset, eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, easque prægrandes. Vbi, inquit, erant tam magna corpora, cùm barbari vestram vrbem obsiderent? Salsè taxauit illorum stultam ambitionem, & in statuis tantùm positam virtutẽ, in corde verò timiditatem. Plut. in apoph.

Frontinus.

Suprà de Gloriæ contemptu.

M. Cato.

Cato senior conspiciens multorum erigi statuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quam ob rẽ Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita. Sentiens, se malle res præclaras gerere, vt olim scientes illum promeruisse statuam, miren-

tur non esse positam. Plut.in apoph. Plinius lib.de Viris illustrib.

Scipio afric.

Corinthiis,pollicentibus se illi statuam posituros eo loco quo erant aliorum imperatorum:respondit, sibi displicere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur. Turma propriè equitum est in bello.Id transtulit ad statuas armatas. Erasm.lib.6. apophthegmat.

De stultitia,& stultis.

Bion.

INterrogatus, quid esset stultitia? respondit:proficiendi impedimentum. Stob.ser.4.de Imprudentia.

Crates.

* Stultos homines dicebat terebris esse similes: quòd nisi vinculis & aliàs coacti officiũ suum non faciunt. Stob.ibid.

Socrates.

* Dicebat stultos temulentos debacchari, aduersante fortuna insanire.ibid.

Idem.

* Stultis (inquiebat) sicut infantibus, vtcunque leuis occasio satis est ad luctum.Eod.ser.

Democritus.

* Huius in stultitia præditos homines extant, hæc dicta apud Stobæum. Stulti cùm vitam oderint,tamen viuere volunt mortis metu. Viuunt non delectati vita. Desiderant iuuentutem, cùm nullo iuuentæ cõmodo fruantur. Desiderant absentia: præsentia verò, & si meliora præteritis, negligunt.Nihil approbant per totam vitam. Mortem timentes, senescere cupiunt.

Diogenes.

Cùm aliquando de re seria disserens nullum haberet auscultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere, veluti saltaturus. Vbi iam plurimi concurrissent, obiurgauit illos,quòd ad stulta & inepta frequentes & alacres accurrerent,ad seria verò & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent, nec diligenter auscultarent. Huic simillimum est, quod Demostheni quidam ascribunt,de vmbra asini.Laert lib.5.

Stilpo.

Interrogatus,quid statua durius esset? respondit,Homo stolidus. Stob. ser.4.de Imprudentia.

Demosthenes.

Aliquando, cùm populus obstreperet dicenti, ait se breue quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis silentio : Adolescens, inquit,quidam æstiuo tempore asinum conduxerat, ab Athenis Megaram vsque. Sole verò circa meridiem vehementer æstuante, vterque volebat subire vmbram asini, sed vterque alterum prohibebat,hic dicebat,asinum conductum, non vmbram:alter contendebat, per conductionem & asini & vmbræ ius esse factum. Atque hæc locutus Demosthenes abiit è suggesto.Populo verò renitenti, ac narrationis finem flagitanti : De asini, inquit, vmbra audire cupitis, de rebus seriis loquentem audire non vultis. Erasm.libr.8 apoph. Vide Chiliades Eras.de Asini vmbra.

Pythagoras.

* Dicebat sacrificia stultorum ignis esse alimenta, eorúmque anathemata victum sacrilegis suppeditare.Stobæus ser.4.

Socrates.

* Dicebat difficile esse curare luxuriosos ægrotãtes, & stultos qui sinistram experiuntur fortunam.Stob.

Idem.

Idem.

* Timidum contra seipsum arma gerere dicebat, stultum autem pecunias. Stob.

Idem.

* Dicta eiusdem in stultos hæc occurrunt apud Stobæum. Neque Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Victus ægroti & bona fortuna stulti multum continet molestiæ. Tonitrua pueros in primis, & minæ stultos territant.

Epicurus.

* Dicebat inter cætera mala hoc quoque habere stultitiam, quod semper viuere incipiat. Id est, homines quotidie noua vitæ fundamenta ponunt, & nouas spes etiam in exitu vitæ inchoant. Seneca, epistol.13. ad Lucill.& epist.15. Stulti vita (inquit) ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur.

Xenophon.

* Diuitem stultum sordes inargentatas esse dicebat. Maxim.serm. de diuitiis & paupertate.

Plistarchus.

Cùm patronus quidã ridicula loqueretur in causa, Plistarchus interpellans illum, dixit: Non tu cauebis amice perpetuò risu digna dicere, ne, quemadmodum qui assiduò palæstricam exercent, palæstritæ fiunt, ita tu fias ridiculus? Sensit vir egregius, raris lapsibus dandam esse veniam, cæterùm quum error transit in habitum & consuetudinem, fit immedicabile. Expedit autem, hac Plistarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vsum, & vitium transeat in naturam. Plutarchus in Lacon.

M.Cato.

Qui in rebus ridiculis seriam operam ponerent, eos dicebat in seriis fore ridiculos. Significans, assuetos ridiculis, ob habitum collectum, in seriis negotiis ita se gerere, vt non solùm rideantur, sed etiam derideantur. Plut.in Rom.apoph.

De Studio, Vide apophtheg. de Diligentia.

De Sui cognitione. Vide apohpt. Cõgnitio sui.

De sumptibus superuacaneis.

Diogenes.

TAxabat in hoc hominum insaniam, quòd res prætiosas minimo emerent, venderéntque vilissimas plurimo. Statuam enim tribus nummûm millibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis væniret. At statua nihil opus ad vitam, sine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinam multo statuis esse cariorem. Philosophus pretia rerum æstimabat vsu naturali, vulgus æstimat stulta persuasione. Laertius libro sexto.

Crates.

Cratetis celebratur ephemeris, ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam: adulatori talenta decem, consiliario fumum, scorto talentum, philosopho triobolum. Notabat hominum stultitiam, qui in res honestas & cùm primis necessariis minimum sumerent impendij, ad turpia prodigi. Laert.lib.6.cap.5.

Carillus.

Carillus vel Charilaus, rogatus cur comam Lacedæmonij gestarent:

quia ex omnibus, inquit, ornatibus hic est minimè sumptuosus. Brus. lib. 6. cap. 12. ex Plut.

Scopas.

Scopas Thessalus statuarum artifex, demirāti cur in ædibus suis Apelles tantum haberet rerum superuacanearum & inusitatarum? Imò his, inquit, superuacaneis felices sumus ac beati, non illis necessariis. Quum ea quæ sunt vitæ necessaria, sint suapte natura pretiosissima: tamen quia quotidiana sunt, multísque communia, contemnuntur. Cęterùm, quanti sint pretij, declarat extrema necessitas: quæ si incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum suum vno pane commutet. Cætera magis ad ostentationem pertinent, quàm ad salutem. Eras. lib. 6. apoph.

Herodes sophista.

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis statuas posuerat. Hac de re quum accusaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd superuacaneis impédiis indulgeret: Quid, inquit, vobis incommodi est, si ego ludo de saxis meis? Philost.

Leotychid.

Quum cœnaret apud quendam, cernerétque tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogauit hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerētur. Luxuriam & superuacaneum sumptum notans. Plutarch.

Heliogabalus.

Emebat sibi pretia rerū quæ mensæ apparabantur, maiora quàm essent: hanc esse dicens conuiuio orexim: quòd magis illa iuuāt, quæ pluris emuntur, vt ait Satyricus. Ælius Lampridius.

De superbia.

Democrates.

Iam senex, ascendens in arcem Athenis perquàm anhelosus: Idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniensium soleret. Nempe se magnum quidem spirare, parùm autem valere. Stob. ser. 22.

Democritus.

* Desinere dicebat in malam infamiam, eum qui cum superiore contendit. Stob. eod. serm.

Antisthenes.

Quum Platonis superbiam notare cuperet, fortè in pompa equum hinnientem frementémque aspiciēs, ad Platonem versus, ait: Tu profectò meo iudicio pręclarus fuisses equus: est enim equus animal superbissimum. Brus. 6. 5.

Zeno Cittieus.

In quendam circa formæ curam studiosiorem quàm deceret virum, quum imbricem lentè ac circunspectè transiret: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, in quo non potest seipsum vt in speculo cernere. Laert. lib. 7. cap. 1.

Aristoteles.

Adolescentulum superciliis sublatis superbientem conspicatus, sed nulla scientia præditum: Adolescentule, inquit, vtinam talis essem, qualis ipse tibi videris: qualis autem re uera es, tales fiant hostes mei. Antonius in Melissa, parte 2. sermone 74.

Idem.

Cùm animaduertisset sumptuosa chlamyde adolescētulum, se iactantem: Non desines, inquit, adolescentule ouis pelle gloriari? Anton. in Melissa, eod. serm.

Socra-

Socrates.

Interrogatus, quinam essent mechanici? respondit, Qui sui similes spernunt. Sensit autem vir sapientissimus, eum nequaquam libero homine dignum esse, qui superbiens in re sua, alios præ se contemneret. Stobæus ser. 22.

Idem.

* Apud superbiam (inquit) ceu apud malum figulum aut statuarium, peruersas rerũ imagines videre est. eod. serm.

Idem.

* Dicebat aerem vtres distendere, & superbiam homines stultos. Anton. serm. de superbis.

Idem.

Alcibiadem intuitus ob diuitias inflatum, & superbientem opibus prædiisque, in quendam ciuitatis locum duxit eum, in quo suspensa erat tabula terræ circuitum complexa. Iussit igitur Alcibiadem Atticam in ea requirere, quam vt inuenit, sua etiam prædia inspicere præcepit, quæ cùm Alcibiades nusquam esse picta diceret: Cur igitur, Socrates inquit, ob illa superbis, quæ circa nullam terræ partem existunt? Stobæus ex Æliano.

Plato.

Quum aliquando conscendisset equum, mox descendit, dicens, se vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῶ, id est, ne equestri fastu corriperetur. Superbum animal est equus: & equitare quiddam habet magnificum, parúmque philosopho dignum. Laert. lib. 3.

Idem.

* Exhauriendam esse dicebat ex animis iuuenum falsam opinionem & superbiam: sicut aerem ex vtribus vtile quippiam infusuri exhauriunt: secus enim inflatione & spiritu turgentes nihil admittunt. Anton. serm. de superbis.

Diogenes.

Suprà de Iocosè dictis.

Aesopus.

A Chione rogatus, Quid faceret Iupiter? Excelsa, inquit, deprimit, extollit humilia. Brus. lib. 6. cap. 5. ex Stobæo.

Idem.

Comatulum iuuenem nimium affectato ornatu conspicuum intuitus: Si te, inquit, tam exquisitè comas virorum gratia, planè ludis operam, sin mulierum, iniquus es, aut improbus. Stobæus.

Chrysippus.

Infrà de Triumphis.

Phocionis uxor.

Interrogata, quamobrem sola ex aliis in conuentu non gestaret ornatum aureum, dixit: Quoniam pro » ornamento mariti, virtus mihi sufficit. Stob. ser. 72. »

Archidamus.

Suprà de arrogantia.

Epictetus.

* Nulla debes aliena præstantia gloriari. Equus quidem elatus, si de seipso iactabundus diceret, Quàm sum egregius! foret vtique id tolerabile. At si tu dicas, Næ, equum egregium possideo, nihil aliud quàm de bono equo superbis. Tuum autem quid est? Nempe solus opinionum vsus, quem si secundum naturam habueris tum gloriare: ita demum enim de propria excellentia gloriaberis. In Enchiridio.

Demonax.

Corporis curatores, sui autem negligentes, probrosos esse existimabat: & similes iis qui domos quidem curant, sed domesticos negligunt. Max. ser. 1.

Anonymus.

Laconem hospes, quem pridie declinauerat, postridie stragulis mutuò sumptis splendidè excepit. at ille stragulis conculcatis, dixit: Propter has heri ne storeis quidem indormire licuit. Lepidè risit illorum morem, qui quum sint tenues, tamen affectant videri diuites, corrogata aut conducta supellectile: quod maximè solent in excipiendis hospitibus, in nuptiis aut alioqui solennibus epulis. Porrò quum ineptum sit ostentare tuas diuitias: quanto magis ridiculum est ostẽtare supellectilem alienam, interdum ab vsurariis sumptam? At Lacedæmonij non solùm oratores regum, verùm ipsos etiam reges ad sua phiditia inuitabant, eam frugalitatem sibi magno etiam honori futuram existimantes. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Menecrates medic:

Menecrates, quidam medicus, quũ desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Quo cognomento vir superbissimi ingenij oblectatus cùm Agesilao scriberet, & hac salutatione vteretur: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem: Rex eius superbia læsus, literas non lectas abiecit, & medico hunc in modum rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Qua salutatione insanum hominem esse iudicabat, qui homo fragilitati obnoxius superbia tamen elatus, diuinos sibi honores tribueret. Plutarc. in apopht. Lacon. Ælia. lib. 12. de Var. hist.

Rex Agesilaus

Demetrius Phal.

In hominem superbum, & multo fastu turgidum, dicebat altitudinem circumcidi oportere, sensumque relinqui. Brus. lib. 6. cap. 5.

Artabanus.

Dissuadens Xerxem ab expeditione contra Græcos: Vides, ait, vt prægrandia animalia fulmine Deus feriat, nec insolescere sinat: parua verò nihil lædat? Vides, vt magna sæpe ædificia, magnásq; arbores huiusmodi fulminũ tela percutiunt? Gaudet enim Deus, eminẽtia quæq; deprimere. Hærodotus, & Brus. lib. 6. c. 5.

Alexander.

* Diuturno morbo afflictatus, vt cõualuit, negauit se deterius esse affectum: admonuit enim nos (inquit) ægritudo, mortales cùm simus, ne magnificè de nobis sentiamus. Anton. serm. de superbis.

Olympias.

Olympias Alexandri mater, cùm audiuisset lõgo tempore iam filium sepulchro carere, grauiter ingemiscens atque acerbissimè plorans: O fili, inquit, tu cùm in deorum numerum referri volueris, & id perficere summo studio conatus sis: nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par ius est, particeps fieri potes, terræ sepulturæque. Et sic simul infortunium suũ luxit, simul etiam fastum & inanem filij superbiam taxauit. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Herodotus.

* Vides (inquit) eximia animalia vt fulminet Deus, neque suis opinionibus vti sinat: exigua verò facilè fert. Vides etiam vt in maxima ædificia semper & celsissimas arbores celestia tela ingruant. Solet enim Deus eminentia quæuis castigare. Ideóque magnus quoq; exercitus ab exiguo sternitur, cùm Deus indignè ferẽs, aut metum hominibus iniicit, aut tonitrua, vnde in cõdignam perditionẽ incidũt. Nõ sinit. n. Deus aliũ

præter

præter se altum sapere.lib.1.histor.

Amphias.

Tharsius Amphias cùm ex hortulano potens esset factus, & in amicum quasi degenerem nonnulla dixisset, mox subiecit: Scilicet & nos ex eisdem seminibus sumus. Bruso. lib.6.

Phrynes.

Suprà de Fuco.

Thais.

Glorioso cuidam amatori qui quum multa pocula sumpsisset commodato, diceret se velle illa confringere, aliaque parare: Perdes, inquit, quod cuique proprium est. Ambiguo sermone notans esse commoda titia. Poterat autem intelligi, si consentur, perire quod cuique poculo proprium est. Eras.lib.6. apophtheg.

Philistion.

* Si videris, inquit, improbum in altum gradum euectum, magnísque opibus & fortuna exultantem, superciliaque supra fortunam extollentem, eius celerrimam expecta mutationem: tollitur enim altissimè, vt maiore casu ruat. Anton.serm.de superbis.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, eo quòd comam probè ornans, ex ædibus egressa esset, inquiens: Lex tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formã tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Probè castigauit mores vxoris suę Sulpitius, qui putauit ornatum vxoris eò spectare, vt aliis viris melius quàm marito placeat. Eras.lib.6.apoph.

August. Cæs. & Iulia F.

Iulia Cæsaris Augusti filia immoderato vestitu superbiens, dum patrẽ adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cum postero die honestiori vestitu induta, patrem salutasset, Augustus dixisse fertur: Quã tum in filia Augusti probabilior hic cultus, quàm hesternus? Cui respõdit: Rectè quidem: sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornaui. Macrob.Satur.lib.2.cap.3.

Iulia Augusti F.

Eadem cùm vitra modum superbiret omni corporis cultu, admonita à quodam, vt se ad paternæ frugalitatis exemplum componeret, respondit, Pater obliuiscitur se Cæsarem esse, ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Ibidem.

Euagrius.

* Sciscitatus quid esset, superbus animus? respondit, Virtutis ventilator, cisterna aquis destituta, diuersoríum latronum. Anton.sermo. de superbis.

Io. Climax.

* Vt fures, inquit, solem detestantur, ita superbi modestos despiciunt. Eodem.ser.

Idem.

* Dicebat difficile esse superbiæ seu inanis gloriæ dæmonem effugere: quicquid enim, inquit, molitus fueris, vt hanc detrahas, idipsum erit alterius inanis gloriæ initium. Eod. serm.

Pambo.

Pambo quidam apud Athanasium cùm Alexandriæ esset, vidissetq; mulierem maximo vestitus apparatu superbientem fleuit, At interrogatus, cur tantopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris perditio. Altera verò, quòd ego, qui nomen Christiani profiteor, non tantùm studeo placere Deo vitæ in-

nocentia, quantum hæc mulier turpibus placere cupit hominibus. Eccl. hist. lib. 8. cap. 1.

Vide apopht. de Ambitione, *& Arrogantia, audacia & fastu.*

De superbia & sordibus.

Socrates.

QVum videret Antisthenem, attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus, Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios, qui holoserico, vel auro etiam aut argento vestiti in publicum prodire consuerent, ab omni superbia alieni. Laërt.

Diogenes.

Diogenes quum vidisset Olympiã, & Rhodiacos quosdam adolescentes preciosis magnificisque vestibus amictos, cum risu inquit. Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incideret in Lacedæmonios laceris squalentibúsque tunicis amictos: Hæc, inquit, longè alia est superbia. Vidit autem philosophus, superbum animum non semper splendido & ornatissimo vestitu elucere, sed in sordibus etiam, dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedentes, hominum ex eo laudem superbientes venantur. Æl. libr. 9. de Var. hist.

Vide apopht. de Ambitione ex sorde.

De superstitione.

Crates.

QVum pro quodam supplicaret gymnasij principi, procumbẽs attigit coxam illius progenibus: nã supplices ex more genua contingebãt. Indignãti gymnasiarcha: Quid, inquis, an non hæc æquè tua sunt, ac genua? Notans obiter vulgi superstitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: velut aurem memorię nasum irrisioni, genua misericordiæ, quum hæc ad totum hominem pertineant, Laërt. lib. 6. cap. 5.

Socrates.

* Dicebat superstitionem superbiæ tanquam parenti esse morigeram. Et sanè omnis superstitiosus est superbus: nec sine superbia prodierunt tot superstitiones, falsæ sententiæ circa religionem & detestandi cultus à superstitione inuecti. Stob. ser. 22.

Diogenes.

Suprà de Aqua lustrali.

Idem.

Cuidam vehementer superstitioso ac lemurum laruarumque terroribus obnoxio, necem ipsi minanti, dicentíque Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, si id feceris, tibi sinister astans, vt contremiscas efficiam. Significans, se mortuum etiam illum terrere posse, à quo viuus contemnebatur. Hic tamen affectus & plurimos habet, qui quum sint aduersus viuos feroces, aduersus vmbras sunt formidolossimi. Ibidem.

Idem.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni, quum horti custos dixisset, Ex ista arbore ante paucos dies homo quidam se suspendit, At ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur illę fore, vt Diogenes admonitus, abstineret à funesta arbore, quæ gestasset cadauer. At ille liber ab omni superstitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Suprà de initiatione.

Diagoras.

Suprà de Sapienter dictis.

Pericles.

Quum vrgeret belli necessitas, Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri, & admirantibus ab illo rem sacrilegam admitti, respondit, Ex hostium manubiis posse illi reddi cultum nihilo deteriorem. Eras. Roterod. lib. 8. apoph.

Idem.

* Ad bellum profecturus, cùm suã ipse triremen conscenderet, solis deliquium accidit, tenebræque obortæ in prodigium magnum tractæ omnium animos consternauerunt. Ibi Pericles cùm videret gubernatorem ingenti timore captum, oculis eius chlamyden prætendit, percontatúsque est, an horribile aliquid effectum aut portentum eo facto putaret? neganti. At quid interest, ait, inter istas & has tenebras? nisi quod maius est id à quo illæ sunt inductæ. Plutarchus.

Idem.

* Ægrotans, amico cuidam eum inuisenti, ostendit amuletum collo sibi circumligatum à mulieribus, addens pessimè se affectum esse qui talem stultitiam in se admisisset. Plut. in Pericle.

Agesilaus.

Agesilaus rex quum adstantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab æreo delubro χαλκειοίκῳ cognomen est, vt bouem immolaret, momordisset pediculus, non aduersus est, sed arreptum palam omnibus occidit: Per deos, inquiens, equidem insidiatorẽ lubens vel in ipsa ara. videlicet declarauit animum nec inepto pudori, nec superstitioni obnoxiũ. Plut. in Laco.

Demonax.

Accusatus, quòd nunquam sacrificasset Mineruæ: Nunquam, inquit, existimaui illi meis victimis opus esse. notans ineptam vulgi superstitionem, qui putabat deos hostiarum nidore delectari. Erasmus lib. 8. apophtheg.

Idem.

Cuidam dicenti, Eamus in Æsculapij templum ô Demonax, pro filij salute deprecaturi deum: Adeóne, inquit, surdastrum existimas deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Eras. lib. 8. apoph.

Lycurgus.

Cùm Thebani consulerent Lycurgum de sacrificio luctúque quem illi Leucotheæ solent facere: Si inquit, deam esse creditis ne lugeatis: sin hominem ne vt deæ rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus secum pugnantes. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare: hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Plutarchus in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ Leotychidi proximæ clauem draco circumuolutus esset complexus. idque augures affirmarent esse portentum: Mihi inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irrisit hominum superstitionem, qui terrentur his quæ casu, nec præter naturam accidunt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruspices ac diuini. Verùm vbi quis præter rectum & honestum instituit nefaria consilia, tum opportebat horrere portentum, & aliquid mali sequuturum expectare. Plutarchus.

Idem.

Philippus quidam erat profitens Orphei mysteria, & his alios initiare solitus. is quum esset extremæ paupertatis, tamen apud Leotychidam dicebat, eos qui apud ipsum Orphei sacris initiati essent, post obitum fore beatos: Quin igitur, inquit, ô demens, quàm ocyssimè vitam abrumpis, vt desinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni superstitione liberum. Post hãc vitam felices erunt, qui hîc piè iusteque vixerint, non qui fictis ceremoniis fuerint initiati. Hoc persuasum erat Lacedæmoniis, qui hîc piè vixissent eos ab obitu fieri diuos. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

* Cùm aliquoties ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset interrogantibus suis quid significari eo tonitru putaret, respondit, superstitionem eorum irridens, deũ attonitos reddidisse hostes, stuporémque iis iniecisse, qui cùm propè apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Plutarchus in apoph.

Annibal.

Rex Prusias, cùm apud eum Annibali exulanti pugnare placeret, negabat se audere, quòd exta prohiberent: An tu, inquit, carunculæ vitulinæ mauis, quàm imperatori veteri credere? Cicero libro 2. de Diuinatione.

Lucullus.

Quum in Armenia cum decem millibus armatorum & mille equitibus aduersus Tigranem tenderet, centum quinquaginta hominum millia habentem in exercitu, pridie nonas Octobreis, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerãt, quodam admonente, quòd Romani diem illum vt nefastum & inauspicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie alacriter pugnemus vt hunc quoque diem ex nefasto funestoq; Romanis hilarem & auspicatum reddamus. Plut. in Rom. apoph.

M. Crassus.

M. Crasso cõflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt. hoc tum cæteris vt inauspicatum interpretantibus ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert: at arma tamen nunquam è manibus mihi ceciderunt. Plut. in Crasso.

M. Cato.

Vetus illud Catonis admodum scitum est, qui mirari se aiebat, quòd non rideret aruspex, aruspicem cùm vidisset. Quota enim res quæque euenit, prædicta ab illis? aut si euenit quippiam quid adferri potest, cur nõ casu euenerit? Cicero libro secundo de Diuinatione.

Alphonsus.

Cùm triumphalem currum ascenderet, non defuerunt qui admonerent, vt triumphantium more vultum minio illiniret. Verùm rex cùm hoc contemneret, dixisse fertur, minium Baccho soli conuenire, qui nõ solùm triumphi, sed vini etiam repertor extitisset. Antonius Panormita. de reb. gest. Alphonsi.

De suspicione vitanda.

Lysander.

Militem qui de via deflexerat, castigauit. Ei dicenti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse. ne speciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. Eras. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses cùm ex oraculo intellexissent, in ciuitate vnicum tantum

tum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur, populus vociferans, iubebat illum statim inquiri vt occideretur. Phocion autem cùm varias suspiciones esse in viros bonos intelligeret: Ego sum ille, inquit de quo dixit oraculũ. Et hęc quidẽ ideo dixit in summo cõstitutus periculo, ne suspicio ad innocentem aliquem deuolueretur. Plut. in Græc. apopht.

Aeschines.

Infrà de Temperantia.

Olympias.

Olympias quũ accepisset Alexandrum filium (vt alij, Philippũ maritum) adamare fœminã, à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accersiuit ad se mulierẽ: quumq; præter insignem formam comperisset in ea mores liberales, & ingenium egregiè dextrum: Valeant, inquit, qui te insimulãt veneficij. Nã tute quidem pharmacũ in te ipsa ac philtrum habes. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

DE TACITVRNITATE.

Cleanthes.

* CVM quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucũdum est cum amicis cõfabulari. Iucundum quidẽ, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet concedere. Stob. ser. de taciturnit.

Apollonius.

* Annitẽdum esse dicebat, & quidem sedulo, vt nihil indecẽs loquamur. Est enim, inquit, viri planè imperiti, non posse tacere, & quæ non decet efferre. Eod. serm.

Diogenes.

* Ad quendam qui se philosophũ profitebatur, interrogabat verò contẽtiosè, dixit: Vah, miser, cur id quod optimum est in vita philosophi corrumpis, & verbis audes te philosophum iactare? Ibidem.

Aristoteles.

* Quidnam in vita difficilimum esset sciscitatus, respõdit, Tacere quę dicenda non sunt. Stobæus serm. de arcanis.

Idem.

* Interrogatus, quamobrem cùm alios doceret loqui ipse taceret? dixit, Nempe cos quidem ipsa nõ scindit, cultros autem acuit. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

Theophrastus.

* Iuuenem in conuiuio tacentem animaduertens, dixit, Si imperitus taces, peritus es: sin verò peritus, imperitè taces. Eod. serm.

Democritus.

* Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacẽdi imperitus. Eod. serm.

Demosthenes.

* Quum adolescens multas nugas effutiret inter pocula, nec tacere vellet: Adolescens, inquit, quomodo non didicisti tacere ab illo à quo didicisti loqui? Ibid.

Plutarchus.

* Nemini, inquit, dixeris quod vis taceri. Quomodo enim ab alio postulabis silẽtii fidem, quam tute tibi non præstitisti. Item, Tacere non solùm sitim prohibet, teste Hippocrate, sed tristitiam quoq; & dolorẽ. Itẽ. silentij neminẽ, sermonis plurimos pœnituit. Itẽ. Taciturnitas vbiq; tutũ ornamentum est iuueni. In Moralib.

Basilius Magnus.

* Dicenda tacendáque nosse debemus: non enim diuina omnia linguæ verbis explicanda sunt, ne mens sicut oculus totum solem intueri volens, id etiã quod habet luminis perdat. Anton. & Maxim. serm. de taciturnitate.

Vide apoph. de arcanis, breuiloquẽtia, garrulitate, lingua, & silentio.

De temeritate.

Demonax.

Aliquando in balneis cùm refugeret ingredi aquam feruẽtiorem, & alius illum appellaret meticulosum: Quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatis esse, non fortitudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem & honestam fiat. Erasm. lib. 8. apoph.

Demosthenes.

Quum Athenienses gestirent Harpalo ferre suppetias, iámque in Alexandrum armarent, derepentè apparuit Philoxenus, quem Alexãder maritimis negotiis præfecerat. hic, quũ populus metu attonitus consilescere, Quid facerent, inquit Demosthenes, si solem videant, qui nõ possunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit. Eras. lib. 4. apopht. ex Plut.

Antigonus.

Cùm audiuisset filium in extraordinario conflictu ab hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quàm: Sero nimis interiisti, mi fili, qui tam temerè in hostes te conieceris, neq; tuæ salutis, nec meorũ monitorum memor. Sensit vir prudentissimus, eum meritò perire, qui nec suę salutis, nec bonorum virorum monitorum memor, temerè in periculum se coniicit. Erasm. in Declamatione de morte.

Fabius Max.

Audiens Minutium collegam, qui feliciter nonnullos hostes iam deiecerat, multũ laudari, ait se magis secundam Minutij collegæ fortunam, quàm aduersam pertimescere. Sentiens, illius temeritatem periculosissimam esse Reipub. quam si rerũ successus attolleret, in extremum discrimẽ adducturam vniuersum populũ Romanum: sed aduersis casibus futuram moderationem. Plut. in Roma. apophthegm.

Idem.

Minutius, quum Fabium tãquam cunctatorem in senatu insimulasset, quòd præ timore pugnam detrectaret, partitúsque esset cum Fabio copias, eóque inuito prælium cum Annibale iniisset: Ita est, inquit Fabius, non celerius quàm timui deprehendit fortuna temeritatem. Brus. lib. 3. cap. 16. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, in re militari turpe verbum esse, Non putaram: quòd aliis in rebus interdum locus datur, malè instituta posterioribus consiliis melioribus corrigere: cæterùm quæ ferro peraguntur, ea non oportere temerè aggredi, quòd hic error ferè est inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ semel facta mutari non possunt: vt in ducenda vxore, in sacris ordinibus. Plut. in eius vita.

Augustus Cæs.

Eos qui leuem ob causam periculis se exponerent, similes aiebat esse aureo hamo piscãtibus: qui plus damni amisso semel hamo acciperent, quàm multarum capturarum lucro posset

possset reparari.Fulgos.lib.7.cap.2.

Philo.

* Quæ absq; ratione fiunt,inquit, omnia sunt turpia.Quę verò cum ratione omnia decora. Item,Citra doctam cōtemplationem nihil decorè fieri potest. Sciētia enim à bono consilio nascitur:at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est.Itē. Meditatio sera lucrū nō habet, & in exitu rei inutilis est pœnitudo. Ant. serm.de temerario consilio.

De temperantia.

Pythagoras.

* QVibus, inquiebat, à corpore solutus nō egebis,illa omnia contemne:& quib.etiā defuncto erit opus, illis tibi vacāti, deos adiutores precib. aduoca.Stob.ser.de tēperātia.

Antisthenes.

Voluptatē in tantùm execrabatur, vt diceret se malle insanire quàm voluptate affici.Insaniam aufert medicus:voluptas quum ęquè mentem eripiat homini, vix sanabile malum est.Laërt.lib.6.

Democritus.

Dicebat,Cœnas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at cōtrà faciles, & quæ sufficiant necessitati,temperantia.Stob.

Idem.

* Optimum dicebat homini vitā agere animo vt plurimum læto, rarissimè tristi quod fieri poterit,si voluptates nō in perituris rebus locentur.Stob.serm.de temperantia.

Idem.

* Mensam preciosam fortuna(inquiebat)apponit,frugalem & cōtentam tēperantia. Item.Patris tēperantia,optimū liberis præceptum.Item. Tēperantia quę iucunda sunt auget, & voluptatem maiorē facit.Eod.ser.

Socrates.

* Dicebat oportere voluptates nō ex aliis sed ex nobis ipsis aucupari: corpus autem vt decet præparatum & compositum esse volebat. Item. Nulla re indigere Dei esse: quàm paucissimis autem Deo proximum. Itē, interrogatus quibusnam rebus maximè abstinēdum esset? respōdit, Turpib.& iniustis voluptatib.Stob.

Alexander.

* Quum quidam eum hortarētur vt Darij filias & vxorem forma prę-stātes spectaret, Turpe futurū dixit, eos qui vicissent viros, à mulieribus vinci.Curtius.

Socrates.

* Frugalem & rebus suis contentum animi habitum similem esse dicebat viæ breui & amenæ : multum enim gratiæ & parum laboris habet. Laërtius.

Idem.

* Quærenti, quis ditissimus esset? paucissimis contentus,respōdit.Virtus enim suis rebus contenta naturę opulentia est.Stob.

Pythagoras.

* Temperātiam robur animæ esse dicebat. Hæc enim animæ passionum expertis lumen est.Laërt.

Diogenes.

* Indignū esse aiebat athletas & citharœdos vētre& voluptatib.superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia: propter tēperantiam verò neminem ista contemnere.Laërt.

Crates.

* Cùm in forū incidisset,alios emētes,vendētes alios contemplatus: Illi,inquit,quod rē inter se contrariā agunt,se beatos iudicant, at ego me, quod vtriusq;,tū emendi,tū vendendi sum immunis.Stobæus & Laërt.

Antiphon.

* Qui turpia, inquit, neque cupiuit, neque attigit, is non est tēperans. Nihil enim existit à quo sibi temperauerit, vt modestus & temperans dici mereatur. Stob.

Isæus.

* Sacrificium maximum iudicabat, vitā quotidie modestam & temperantem præstare. Stob.

Iamblichus.

* Temperantia, inquit, cùm extermineet à nobis quicquid imperfectū & perturbationibus obnoxium reperit, quomodo non perfectos nos redderet. Quod autem ita se res habeat, vel ex Bellerophontis fabula cognosces, qui cum temperantia auxiliatrice, Chimæram, id est belluinum, agreste, ferúmque voluptatum genus omne confecit. Item. Bona illa moderatio, qua voluptates intra certos limites coercentur, familias simul & ciuitates secundū Cratetis sententiam, conseruat: imò ad deorum naturam propius iam accedit. Quamobrem Perseus ad summam temperantiæ laudem aspirans, duce Minerua, Gorgonis caput, cupiditatem nimirum quæ deorsum in materiam trahit, & saxeos efficit homines, stolidis affectibus repletos, amputauit. Ex epist. de temperantia, apud Stobæum.

Anonymus.

* Temperantiam esse dixerunt animæ partium mutuam consensionem. Imperiū in voluptates, vniuersale cognomen omnium virtutū: itē, vocarunt eam Columnam fortitudinis, galeam contra lasciuiam, oculorum aurigam, beneuolētiæ custodē, cogitationum circuncisionē, luxuriȩ castrationē, efferuescentis animi hostem, opera turpia impedientē, continentiæ promotricem, cordis consiliariam, precum & votorū directricem. Stob. ser. de temperantia.

Demosthenes.

Nullum homini malum accidere posse affirmabat, qui sapientiæ fundamenta temperantiam & continentiam iecerit. Stob. ser. de temper.

Aeschines.

Temperati viri vitam tam puram támque sinceram esse oportere dicebat, vt ne turpitudinis quidem suspicionem de se præbere possit. Stob. eod. serm.

Agesilaus.

Quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quàm hi quibuscum viuebat: à saturitate quidem & crapula in totum abstinens: somno verò sic vtebatur, non vt ille dominaretur, sed vt seruiret negotiis: aduersus æstum autem & frigus sic erat instructus, vt quatuor anni temporibus vnica tantùm veste vteretur. Cæterùm quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri. Illud assiduè habens in ore: Principis esse, non mollicie delitiisve, sed tēperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lacon. apopht.

Vide apopht. de Abstinentia, Continētia, Cognitione sui, Frugalitate, Sobrietate, & tranquillitate animi.

De templorum ornatu.

Stratonicus.

Versans apud Malissam, quum videret tēpla multa, homines paucos, stās in medio foro, clamauit: Audite tēpla. Eras. li. 6. apoph. ex Athen.

Phryne.

Phryne.

Delphis Venerem auream dicauit, eam videns Diogenes, aſcripſit elogium: Ex Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos, ſupra modum libidini deditos eſſe, quòd ſcortum è turpi quæſtu tantùm auri collegiſſet. Laert. lib. 6.

Alexander Seuer.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam poſuit, ſubinde repetens illud Perſianum:

Dicite pontifices, in templis quid facit aurum. Lampridius.

De tempore, & eius iactura.

Thales.

Sciſcitatus, quidnam in tota rerum natura eſſet ſapientiſſimum? reſpondit, Tempus, inuenit enim omnia. Laert. lib. 1. cap. 1.

Bias.

Dicere ſolitus erat, vitæ tempus ita metiendum, quaſi & diu & parum victuri ſimus. Laert. lib. 1. cap. 6.

Democritus.

Dixit pretioſiſſimum impendium eſſe tempus, πολυτελέϛατον ἀνάλωμα χρόνος. Plutar. in vita Antonij. hoc dictum compluribus tribuitur.

Anaxagoras.

Percontanti, an Lampſaceni montes aliquando mare futuri eſſent? Anaxagoram reſpondiſſe ferunt: Ita ſanè, niſi tempus defecerit. Bruſon. lib. 6. cap. 26.

Zeno Cittieus.

Aiebat, hominibus nihil magis deeſſe quàm tempus, longè diſſentiens ab iis, qui bonam vitæ partem perdunt ſomno, temulentia, nugis & alea, quaſi multum temporis ſuperſit homini. Laert. lib. 7. cap. 1. Stob.

Theophraſtus.

Habebat ſemper in ore, nullum eſſe ſumptum pretioſiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non poteſt, & tamen vulgò nihil habetur vilius tempore. Laert. lib. 5.

Simonides.

Interrogatus, quantum temporis vixiſſet? Tempus quidem, inquit, exiguum, annos autem multos. Stob. ſer. 96.

Plinius maior.

Quum recitatorem quiddam perperam pronuntiantē amicorũ quiſpiam reuocaſſet, & vt repeteret coegiſſet: Quid, inquit, an intellexeras? quum ille annuiſſet. Cur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius verſus iſta tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parſimonia temporis. Eraſm. lib. 8. apoph.

Idem.

Nepotem ſuum ambulantem videns, obiurgauit: Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitantem audiebant, aut ſi libuiſſet aliquid etiam annotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. Ibid.

M. Cato.

Suprà, de Nauigationis periculo.

Cicero.

Quum accuſator Milonis, ex argumento temporis colligens Clodio à Milone ſtructas inſidias, ſubinde rogaret, quo tempore occiſus eſſet Clodius? Cicero reſpondit, Serò, voce ancipiti ſignificans, è Republica fuiſſe futurum, ſi Clodius multò antè fuiſſet interfectus. Eraſm. lib. 3. apophtheg.

Tempori inſeruiendum eſſe, pete ex apoph. de Decoro.

De testimonio, & testibus.

Socrates.

EOs qui multitudini imperitæ fidem habent, aiebat perinde facere, ac si quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è similibus congestum probaret, reciperétque. Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium. Nec enim refert quàm multi sint, sed quàm graues. Nummus adulterinus etiã in quamuis magno aceruo adulterinus est. Hoc aduersus turbam testium, & indocti vulgi iudicia. Eras. ex Laert. lib. 2. cap. 5.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonẽ reum, cui Crassus aderat, prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri Sile, inquit Crassus, vt is vnde te audisse dicis iratus dixerit? Annuit Silus. Potest etiã, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod te audisse dicis nunquã audieris. Hoc ade ò præter expectationem, vt Silum testem omnium risus obrueret. Eras. lib. 6. apoph.

Nero.

Inter Neronem & Thraseam graues intercedebant inimicitiæ, verùm cuidam multa criminosè iactanti de Thrasea, dicentíque, causam ab illo perperam esse iudicatã, obstitit Nero exclamãs: Vtinam me tam Thrasea diligat, quàm est iudex rectus & æquus. Hostis hosti testimoniũ perhibuit de fama periclitanti, nullum autem grauius testimonium, quàm inimici de inimico. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà, de Innocentia.

De tormentis & quæstionibus.

Perses.

NEgauit tormentis opus esse ad explorandam rei veritatem: vino enim id rectius fieri dicebat. Sensit autem vir prudentissimus, tantam esse vini immodicè sumpti potentiam, vt proferat ea, quæ crudelissimis tormentis ex homine sobrio elicere non possis. Vide prouerbiũ apud Erasmum, In vino veritas.

Anonyma.

Poppea, quę prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia mariti potens facta, subornauit quendam ex Octauiæ ministris, qui ei seruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæstiones pertractis, quædã cruciatu victæ falsis, annuerũt, quædam perstiterũt dominæ suæ sanctitatem prædicantes. Ex his vna instanti Tigillino respondit: castiora esse Octauiæ muliebria, quàm os eius. Erasm. libr. 6. apoph.

Anaxarchus.

Suprà de Fide seruanda.

De tragœdia.

Socrates.

CVm videret in imperio triginta Tyrannorũ multos summę existimationis viros interfici, & locupletissimos quosque grauissimis suppliciis per insidias circunueniri, dixisse fertur ad Antisthenem: Nunquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque spectabile consecuti simus?

ſimus;quemadmodũ videmus in tragœdia deſcribi, monarchas, Atreos illos & Thyeſtas, & Agamemnones & Ægiſthos? Nam illi obtruncati in Tragœdiis taxantur, & mala fercula cœnaſſe vbique produntur. Nemo verò poetarum eò progreſſus eſt audaciæ & impudẽtiæ, vt porcum mactatum in Drama introducat. Ælian. lib.2.de Var.hiſtor.

Gorgias.

Dicebat, Tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui alterum decepiſſet, & qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo qui non eſſet deceptus. Fallit quippe tragœdia, dum tractat rem fictam: ſed adeò concinnè, vt veriſſima eſſe videatur. Iuſtior autem videtur ille, qui fallendo hominibus prodeſt: & ſapientior eſt, qui per fabulas confictas diſcit, quid turpe, quídve ſit honeſtum. Plut.de audiendis poetis.

Hippodromus ſophiſt.

Suprà de Lectionis delectu.

De tranquillitate animi.

Socrates.

INterrogatus, qui ſine perturbatione viuerent? Qui, inquit, nihil ſibi conſciunt mali. Ant.in Meliſſa,part. 2.ſerm.77.

Bion.

Percontanti quis eſſet maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit eſſe fortunatus. Is enim mille curis diſtorquetur vt aſſequatur ardua, & aſſequutus æquè torquetur ne amittat.Laert.lib.4.cap.7.

Crates.

Dicebat, ſe pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem, in quæ nullũ ius haberet fortuna. Aiebat item, ſe Diogenis ciuem eſſe, qui nullis inuidiæ patebat inſidiis. Opes enim ac nominis ſplendor conciliant inuidiam.Laert.lib.6.

Idem.

* Quum Nicodromũ citharœdum irritaſſet, cæſus in faciem eſt. Chartulam itaque imponens fronti inſcrĩpſit. Nicodromus faciebat.Laert.

Idem.

* Quum Thebis à principe gymnaſij flagris cæſus eſſet, ac pede traheretur, ridebat, dicens ex poeta verſiculum, Protractum pedibus detruſit limine ſacro. Laert.

Democritus.

* Tranquillum futurum non multa agere oportet, inquit, neque priuatim neque publicè:nec omnia quæ adfuerint ſupra facultatem & naturam ſuam ſibi ſumere:ſed tantam ſui curam habere, vt quamuis præſentem fortunam, & quicquid opinio deſiderat ſuppeditaturam, declinet, ac non plura aſſumat, quàm quibus ferendo eſt. Malis enim commoditas, tutior eſt quàm eius magnitudo. Stob.ſerm.101.

Ariſtippus.

Validiſſimis argumẽtis & ſermonibus vſus, hortabatur, neque de prę teritis curam poſtea ſuſcipiendam, neque de futuris antea. Id enim animi bene conſtituti ſignum eſſe, & hilaræ cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere: & diei illam ſolummodo partem, qua quiſque quid ageret, aut cogitaret. Solum enim aiebat præſens in noſtra manu poſitum, non præteritum, neque inſtans. Illud enim abiiſſe, hoc an euenturum ſit, incertum eſſe. Ælianus lib.14.de Varia hiſtoria.

Diogenes.

Illud dixiſſe fertur, Quòd fortu-

næ apponeret animi fiduciam, legi naturam, affectibus rationẽ,eo quod his tribus paretur & seruetur hominum tranquillitas.Laert.lib.6.

Stilpo.

Ei in somnis visus est Neptunus sibi iratus, quòd non immolasset hecatomben, quemadmodũ mos erat. At philosophus nihil perturbatus,respondit,Quid ais Neptune? Itáne veluti puer huc venisti cum tua querimonia,quòd pecunia mutuò sumpta non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo sacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus,visus est illi porrecta dextera dixisse : In tuã gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarensium. Quod & euenisse tradunt.Laert.lib.2.cap.3.

Plutarchus.

* Commodissima est inquit, tranquillitas,cùm ad alia,tũ ad scientiam & prudentiæ exercitationem : non cauponariam & forensem dico, sed magnam illam, quæ Deo similẽ reddit sui participem. lib. de tranquillitate animi.

Phocion.

Dicere solebat, Multò satius esse humi cubantẽ viuere, ac bono quietóque animo esse, quàm perturbatum in aureo lecto. Stob.sermon. de Prudentia.

Vide apoph.de Felicitate,Constantia, patientia,fortitudine,temperantia, &c.

De tristitia.

Socrates.

* Rogatus, quomodo quis vitam tristitia vacuam degeret, respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate aut familia habitat, & hominibus conuersatur,nõ aliquando tristetur.Anton.& Max.serm.de dolorẽ & tristitia.

Plutarchus.

* Vt thoraci tunicam, ita tristitiæ mentem & rationem inducendam esse dicebat. Item. Viam planissimam eligendam, vitam verò tranquillam. Eod.serm.

Choricius.

* Immoderatum gaudium sæpius in dolorem exire dicebat : & immodica voluptas (inquit)accersitam sibi tristitiam producit.Ibidem.

Epictetus.

* Si vis, inquit,tristitia vacare,quæ futura sunt hic æstiua,veluti iam accidissent. Item. Sapit qui non tristatur propter absentia,sed gaudet præsentibus. Item. Percontatus, quomodo quis hosti tristitiam excitare posset,respondit,Si ita seipsum compararet, vt quàm optimè viuat. In enchirid.& dissertat.

Posidippus.

* Nullus hominum (inquit) sine tristitia vitam transegit, neque fortunatus ad finem vsque mansit. Ant. & Max. ser.de tristitia.

Vide apophtheg.de dolore,luctu,molestia.&c.

De triumphis.

Q.Seruilius.

Qvintus Seruilius, vir inter optimates clarus, indignabatur Põpeio concessum triumphum : atque etiam milites complures obsistebãt, ne triumphus ageretur:non quòd inuiderent Pompeio, sed munera quædam poscebant, quasi largitionibus ab ipsis esset emendus triumphus, alioqui milites minabantur, se direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur. eóque Seruilius Glauciáque suadebant, vt eam potius inter milites

tes diuideret, quàm diripi fineret. Verùm vbi Pompeius respondit, se citius omissurum triumphum, quàm militibus blanditurum: simúlq; laureatos fasces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompei verè magnum video, dignúmque triumpho. Non iudicabat esse speciosum triũphum, nisi qui citra ambitum, citráque largitiones bene factis redderetur. Plut. in Rom. apoph.

Chrysippus.

Cùm in triumpho C. Cæsaris oppida eburnea fuissent circumlata, ac paucis pòst diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chrysippus ludens, dixit eas esse thecas oppidorum Cæsaris. Solent enim res pretiosæ ligneis thecis muniri. Bruso. lib. 6. cap. 5.

De trophæis.

Stratonicus.

CVm apud Sicyonios vicisset aduersum se cithara certantes, cõsecrauit in Æsculapij templo trophæum, cum hac inscriptione: Stratonicus à malè cithara canentibus. Athenæus.

Epaminondas.

Cùm Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos sub mœnibus auidius pugnantes prostrauisset, atque ob id trophæum erexisset, Epaminondas deridens hominem dixit: Hic sanè decebat, non trophæum, sed Hecatæum erectum esse. Veteres enim ante portas in triuiis cõgruenter Hecates imaginem statuere solent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam sepultorum. Plutarch. in apophtheg.

De tyrannide.

Bias.

ROgatus, quódnam esset ex animalibus perniciosissimum? Sylueſtrium, inquit, tyrannus: domesticorum, adulator. Plut.

Thales.

Sciscitatus, quid difficile vnquam vidisset? Tyrannum, inquit, senem. Plut.

Democritus.

Cùm apud Dionysium quereretur quòd æris genus esset optimum. Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Quo ostendere voluit, tyrannos è medio tollendos esse: & his qui eiecissent ex ære statuas erigendas esse, more Atheniensium. Laertius lib. 9. Idem tribuitur Diogeni à Laertio, lib. 6. & Antiphonti oratori à Plutarcho.

Diogenes.

Percontanti quo pacto Dionysius vteretur amicis? Vt vtrib⁹, inquit: plenos suspendit, inanes abiicit. significans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat, Cæteris mortalibus quibus res sunt prosperæ, vita iucunda est, mors odiosior: rursus infelicibus vita grauis est, mors optabilis: at horum vtrumque tyrannis est molestius. Si quidem vt viuunt insanius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quasi vitam suauissimè degant. Laertius libro sexto.

Xenophanes.

Dicebat, Cùm tyrannis congrediendum esse aut iucundissimè, aut

minimè. Nihil eſt violentius aure tyranni ait Satyricus. apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus eſt temperanda. Id qui non poteſt, abſtineat ab illorū congreſſu. Laert. lib. 9. cap. 2.

Anaximenes.

Interrogatus, quid ad familiaritatem, difficile eſſet: Tyrannus, dixit. Stob. ſerm. 47.

Antiſthenes.

Carnifices tyrannis longè præferebat. Cuius cauſam interroganti cuidam, reſpondit; A carnifice quidem homines iniuſti interimuntur, à tyranno autem etiam inſontes. Stobæus ſer. 47.

Timon.

Alcibiadis crudelitatem notans, redeunti à concione, ait: Macte virtute adoleſcens, authoritate tua potentiam auge: magnam enim huic Reipub. perniciem augebis. Plut.

Demoſthenes.

Audiens quorundam improbari tyrannidem: Rex, inquit, malus, & tyrannus, res eſt inimica bonis ciuibus, & legibus cōtraria. Phauorinus.

Argeus.

Iter aliquando faciens per Siciliæ Selinuntem, cùm in ſepulchro quodam hoc elegiacum legiſſet,

Hoſce Selinuntis quicunque tyrannida Mauors
Extinxere, ferus perdidit in foribus, &c.

Iure periiſtis, inquit, qui ardentem tyrannidem extinguere conati eſtis. Nam permittēdum potius fuit totā cremari. Plut. in apophth. Lacon.

Demochares.

Apud Athenienſes cùm decretum eſſet, ne Demetrij quædam epiſtolæ ad populum afferrentur, Athenienſes mox pœnitentia acti, authores eius decreti in exilium miſerunt: ac decreuerunt, vt ea omnia quæ à Demetrio iuberētur, ſancta apud deos, iuſtaque apud homines eſſent. Verùm, Demochares Spartiata, ad tyranni potentiam alludens, Inſaniret (inquit) Stratocles, niſi hoc pacto inſaniret. Etenim plurimum ob huiuſmodi adulationes precij ferebat ſycophanta Stratocles. Plutarch. in Demetrio.

Xerxes.

Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Aſiæ principibus, dixit: Ne viderer meo tantùm conſilio hoc aggreſſus, contraxi vos: cæterùm mementote, mihi parendum magis quàm ſuadendum. Vox bis tyrannica: & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negotium multò periculoſiſſimum ſua vnius cupiditate verius quàm conſilio ſuſciperet. Eraſ. lib. 5. apoph.

Dionyſius.

Suprà, de Munerum contemptu.

Ariſtippus.

Cùm Dionyſius exprobraret Ariſtippo, quòd nihil vtilitatis ab eo accepiſſet: Verum ais, dixit. Si quid enim tibi profuiſſem, non ſecus à tyrannide, quàm à comitiali morbo liberari voluiſſes. Stob. ſer. 47.

Idem.

* Regnum à tyrannide tantùm differre dixit, quantum lex à reipublicæ ſtatu, abſque legibus, & libertas à ſeruitute. Stob. eod. ſerm.

Himera.

Dionyſij tyranni mortem cùm omnes Syracuſani appeterēt, ſola Himera mulier deos orabat, vt Dionyſius diu ſuperſtes eſſet. Quod vbi reſciuit tyrannus, rogauit vetulam, quam ob cauſam deos oraret, vt longam ſibi largirentur vitam? Tum illa:

la:Puella cùm essem,ait, grauémque tyrannum haberemus, occidi illum cupiebam.Eo mortuo,aliquanto deterior tyrãnidem occupauit: ei quoque mortem imprecata sum, & ex sententia euenit. Te verò longè deteriorem nunc habemus. Verita igitur ne te absumpto deterrimus in locum tuum substitueretur, te diu incolumem nobiscum esse vnicè cupio.Brus.lib.6.cap.21.

Aelianus.

* Si quis (inquit ex Æsopo) suem tetigerit, clamat & meritò. Nec enim vellera sus habet,neque lac, nec aliud quiddam præter carnes. Statim igitur somniat mortem, cùm sciat quibus vsibus præstandis vsurpari possit.Sunt autem Æsopicę sui similes tyranni, qui omnia suspicantur & metuunt. Sciunt enim, quod sicuti sues, ita & ipsi vitam omnibus debeant.In varia historia.

Phalaris.

Dicere solebat: Ego,qui expertus vtrunque sum,tyrannidi malim subesse,quàm præesse. Subditus enim aliorum malorum securus, vnum tyrannum metuit: tyrannus autem, & eos qui foris insidiantur, & illos per quos seruatur.Stob.ser.47.

Ptolemæus.

Ptolemæus, cui cognomen fuit Philadelphus, dicebat in tyrannide cùm alia multa esse grauia, tũ illud maximè, quòd immeritos occidere cogatur, vtilitatis suæ gratia. Stob. ser.47.

Anonymus.

Quidam Bruti statuæ subscripsit, Vtinam viueres: quòd opera Bruti Tarquinius ex vrbe depulsus esset. Cæsaris statuæ subscripserant hos versiculos:

Brutus,quia reges eiecit, consul primus factus est:

Hic quia consules eiecit, rex postremus factus est.

Eras.lib.4.apoph.

T.Quintius.

Contra Philippum Macedonem missus, quum in colloquium venisset, & Philippus obsides postularet, quoniam apud Romanos multi essent duces, ipse autem solus inter Macedones scito scommate illius tyrannidem taxans Quintius: Tu nempe,ait,te solum effecisti, quippe qui amicos & cognatos occiderat. Plutarch.

M.Antonius.

Quum Rhodam insulam vi cępisset,& in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec dominus,sed regis ac domini interfector.Plut.in Ant.

Pompeius.

Post prælium in Pharsalicis campis habitum in Ægyptum profugit, cúmque è triremi descensurus esset in scalmum piscatorium ab Ægypti rege missum, conuersus ad vxorem ac filium, nihil aliud dixit quàm illud Sophocleum:

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

id est,

Quisquis tyrãni ad tecta demigrauerit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Præsagisse videtur imminens exitium. Vbi enim descendisset in scapham,ictus gladio, semel tantũ emisit suspiriũ: & obuoluto capite,prębuit se occidendum. Plut.in apoph.

Theodorus.

Theodorus regis Aegypti præceptor, aliis censentibus esse recipiendumPompeium,aliis nõ recipiendũ, neutris assentiens dixit: Recipien-

dum, ſed occidendum: addés iocum, Mortuos non mordere. Atque huius ſententia vicit, tuta ſuadens magis quàm honeſta. Eraſ. lib. apoph.

Nero.

Nero cùm nihil flagitiorum ſibi non permitteret, elatus tanto rerum ſucceſſu, dicebat neminem principum ante ipſum ſciſſe quid & quantum ſibi liceret. Verùm qui hoc dixit, ſenſit tãdem, quid viciſſim liceat populo in malum principem. Ibid. ex Suet. in eius vita.

Anonymi.

Noctu quidam ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos, petebántque vindicem. Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur, iam non ferenda Cæſaris tyrannis. Suet. in eius vita.

Nero.

Deſperatis rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorum, de fuga conſulturus. quúmque fores omnium occluſas reperiſſet, reuerſus in cubiculũ, comperit & cuſtodes diffugiſſe, direptis etiam ſtragulis, & amota veneni pyxide, quam in extremum caſum parauerat, mox Mirmillonem nomine Spiculum requiſiuit, vel alium quemlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum? Decretum erat, eam belluam publico orbis odio immolare. Suet.

Flauius.

Sunt qui putant hoc clàm, & inſcio etiam Seneca fuiſſe decretum, vt occiſo Nerone, occideretur & Piſo, mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabãtur verba Flauij, qui dixerat, ad dedecus nihil referre, ſi citharœdus dimoueretur, & tragœdus ſuccederet. Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. Senſit, vtrumque pariter indignum imperio. Sueton.

Batto Dalmata.

A Tiberio interrogatus, cur toties cum ſuis defeciſſet, & Romanis tantam cladem intuliſſet? reſpondit vos in cauſa eſtis qui ad greges veſtros cuſtodiendos non canes dediſtis, aut paſtores, ſed lupos. Sentiens, gubernatorum aut Cæſaris tyrannidem defectionis cauſam fuiſſe. Dion. in Auguſto.

Caligula.

Cùm audiret fortè reges qui officij cauſa in vrbem aduenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit: De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum,

εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. Id eſt,

Vnus Dominus ſit, vnus rex.

Nec multum abfuit, quin ſtatim diadema ſumeret, ſpeciémque principatus in regni formam conuerteret. Sueton.

Idem.

Antoniæ auiæ pro ſua authoritate monenti, vt quædam ſecus ageret, Memento, ait, mihi omnia in omnes licere. Talia portẽta tum principum titulo pertulit mundus, quæ non commemorarem, niſi vt ex his principibus prodigioſę feritatis horror incutiatur. Eraſ. ex Sueton.

Anonymus.

Scurra quidam in Claudij tyrannidem alludens, ait, in vno annulo bonos principes poſſe ſcribi atque depingi omnes. Bruſ. lib. 6. cap. 21.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Plebem & ruſticos dicebat eſſe paſcua tyrannorũ & militum: tyrannos

annos autem & milites pascua esse dæmonum. Annal. Franciæ.

DE VAFRE DICTIS.

Bias.

BIAS Priænensis, cuius sapientia diuturnior inter homines est, quàm patria Priene fuit, ita aiebat oportere homines in vsu amicitiæ versari, vt meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse conuerti. Quod quidem præceptum prima specie nimis fortasse callidum videtur, inimicumque simplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquàm vtile reperietur. Aristoteles lib. 2. Rhetor. Valer. Max. lib. 7. cap. 3.

Anaximenes.

Alexander cùm ad Lampsacenæ vrbis excidium summo studio ferretur, progressum ante mœnia Anaximenem præceptorem vidit. Ac cùm sciret futurum, vt preces suas irę eius opponeret, statim non facturum se quod petiisset iurauit. Tunc Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Vafro dicterio regem capiēs. Val. Max. lib. 7 cap. 3.

Cleombrotus.

Suprà, de Pietate filiorum in parentes.

Lysander.

Suprà de Astutia.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ sub Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios, quàm Macedones: Ouis, inquit Archidamus, semper eandem edit vocem. Cæterùm homo multas & varias emittit voces, donec quod decreuit, confecerit. Hoc dicto significans, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Plutarchus in Lacon.

Lysander.

Dionysius cùm Lysandro misisset stolas duas, vt vtram vellet eligeret, & deinde filiæ suæ mitteret: Lysander ambas accepit, ac abiens, dixit: Ipsa rectius & melius eliget. Plutar. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti F.

Suprà de Superbia.

Antonius orator.

Idcirco se aiebat nullam orationem scripsisse, vt si quid superiore iudicio actum, ei quem postea defensurus esset nociturum foret, non dictum à se affirmare posset. Qui facti vix prudentis tolerabilem causam habuit. pro periclitantium capite nō solùm ea eloquentia sua vti, sed etiā verecundia abuti erat paratus. Cicero pro Cluentio, Val. Max. lib. 7. ca. 3.

Vide apopht. de ambiguè & argutè dictis.

De venia delicti.

Epaminondas.

HOmini contempto, qui leue quiddam admiserat, Pelopida pro eo deprecante, non ignouit: sed amica pro illo rogante, dedit veniā, dicens, eiusmodi munera à scortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoscendū, sed quem-

admodum non quæuis damus omnibus, ita spectandum est, cui & in qua causa gratificemur. Plut. in Græcorum apoph.

Arius philosophus.

Potitus Alexandria Cæsar, multis vitam donarat in gratiam Arij philosophi. Sostratum tamen, promptissimæ quidem linguæ virum, sed qui Cæsari displiceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. At is squalidus promissaque cana barba, cœpit Arium quocunq; iret insequi, versiculum illum in ore habens,

σοφοὶ σοφὺς σώζουσιν, αἲ ὦσιν σοφοί.

Sapientes sapientes seruant, si fuerint sapientes.

Hac arte coegit Cæsarem ignoscere. Erasm. libro 4. apoph. ex Sueton.

Vide apopht. de Impunitate, & de Pœnæ neglectu.

De ventris studio.

Diogenes.

LVxuriosorum ventrem vitæ charybdin appellabat, quòd omnia deuoraret, nec satiaretur vnquam. Charybdis tantùm ea sorbet quæ mari vehuntur, & reuomit tandē quod absorbuit. at lurconum vētribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria sufficiunt: quin & domos & agros totos absorbent, nec reuomunt. Laërt. lib. 6.

Anonymus.

Apud Iassios, populum magna ex parte piscibus victitantem, citharœdus quidam in foro ostentabat artē. Verùm simulatque tintinnabulū crepitu signum dedit adesse pisces venales, turba subitò deseruit cantorē & ad piscium mercatū aduolauit: vno excepto, qui quòd surdaster esset, tintinnabuli sonitum non audierat, aut certè non attenderat. Huic citharœdus propius accedēs, gratias egit, quòd & artem honorasset, & ipsum non passus sit esse prorsus desertum. Tum ille, An crepuit tintinnabulum? vt annuit, Valebis, inquit, egregie magister, seseque mox ad pisces proripuit. Citharœdo liberum erat, sibi canere & Musis. Longè maior est nobis cura ventris, quàm artium liberalium. Eras. lib. 8. apoph.

M. Cato.

Cato senior in concione suasurus de frumento viritim diuidendo ita præfatus est: perdifficile esse, ad ventrem auribus carentem verba facere, ventrem dixit, quòd ageretur de populi victu. Plut. in Rom. apoph.

Huc refer apopht. de Luxu & voluptate.

De verberibus.

Socrates.

CVm filium delinquentem iam verberibus tractare vellet, sentiens se ira commotum, ait: Tu teipsum coerce. Laërt. in vita Socratis.

Plato.

Eodem morbo se laborare sentiēs, seruumque cùm castigare pararet, ac fortè Xenocrates adesset: Flagella, inquit, hunc puerum: vides enim me plus satis iratum esse. Laërt. lib. 3.

Idem.

Famulo suo sic comminatus est: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem. Laërt. lib. 3. Docuerunt autem viri sapientissimi, non sumendas esse pœnas à delinquentibus, vbi iracundia nos commotos intelligimus.

Diogenes.

Suprà de Respōso ab inexpectato.

Idem.

Idem.

Pulſante aliquo,ac dicente, Caue: virga cædẽs illum poſtea Diogenes, dicebat, Caue tu nunc quoque. Laërtius.

Demonax.

Conſpicatus quendam, ſeruum crudeliter verberantem:Deſine, ait, ne ſeruo ſimilis fias. Subindicauit autem vir prudentiſſimus, eos fruſtra caſtigare ſeruos, qui ipſi inde ſerui ſint, quòd prauis affectibus ſubſeruiant,&commotionibus frenum inijcere non poſſint.Eraſ.lib, 8.apophthegmat.

De verborum obſcuritate.

Socrates.

EVripides obtulit Socrati librum ab Heraclito conſcriptum,eo lecto, rogauit quid illi videretur? Per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur,qualia puto & ea quæ non intellexi: ſed opus eſt Delio quopiam natatore. Notauit perquam ſalsè affectatam eius ſcriptoris obſcuritatem,vnde & σκοτεινὸς cognomen inditum eſt.De Delio natatore vide Chiliades Eraſm.Rot.lib.3. apoph.

Melanthus.

Interrogatus,quid ſentiret de tragœdia Dionyſij?negauit ſe eam vidiſſe,quod eſſet obtecta verborum inuolucris.Notans, ambitioſa verborum copia rem obſcurari.Plutar. περὶ τοῦ ἀκούειν,& Eraſ.Rot. lib. 6. apoph.

Phauorinus.

Audiens adoleſcentem obſcurioribus & inuſitatis verbis loquentem. Curius (inquit) & Fabius dilucidè cum ſuis fabulati ſunt, neque Aruncorum, Sicanorum aut Pelaſgorum verbis quicquam ſunt loquuti. Eraſ. lib.6.apoph.ex Gellio.

Demonax.

Cùm quendam neſcio quid interrogaſſet, atque is obſcuris planè verbis reſpondiſſet: Non intelligo, inquit, quid dicas: loqueris enim cum apertè tecum loquente, quaſi Agamemnon adhuc viueret. Eraſm. libr. 8.apoph.

De Verecundia.

Socrates.

HOrtabatur iuuenes, vt hæc tria haberent: In animo prudẽtiam, in lingua ſilentium,in vultu verecundiam.Max.ſerm.41.

Muſonius.

* Verecundia,inquit, apud omnes dignus habeberis, ſi primùm teipſum vereri inceperis. Stobæus ſermone 31.

Democritus.

* Malum,inquit,etiam ſi ſolus fueris neque feceris neque dixeris.Diſce autem teipſum magis quàm alios reuereri. Laërt.

Theophraſtus.

* Reuerere,dicebat, teipſum, & non erubeſces coram aliis. Stob.

Pythias Ariſtotelis F.

* Interrogata, quis color eſſet pulcherrimus? reſpondit, qui per verecundiam ingenuis oboritur.Stobæus.

Syneſius.

* Verecũdiam dicebat eſſe ſecundũ bonũ hominis:nam nunquã peccare palã,inquit,eſt diuinę cuiuſdã gratiæ

& naturæ. Verecundia autem quæ ob non rectè facta innascitur, temperantiæ indicat colorem. Sto. Anton. serm. de pudore honesto.

Vide apopht. de Pudore.

De Veritate.

Pythagoras.

DIcebat hæc duo diuinitus hominibus data esse longè pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare. & addebat, vtrumque cum deorum immortalium operibus comparari posse. Ælianus li. 12. de Var. hist.

Idem.

Interrogatus, quid Deo simile faceret homines? Cùm veritatem exercent, respondit. Stobæus sermone 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantum, inquit, oculi, ab auribus. Sensit vir sapientissimus, ea tantùm pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus sæpenumero hominem fallat. Eras. lib. 8. apoph. Max. ser. 35.

Democritus.

* Pietatem palam declarandam, & veritatem constanter defendendam esse dicebat. Anton. ser. de veritate.

Serinus.

* Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aspectus solis lucem intueri non potest, sic idque multo magis debilis & infirma mês verum cernere non potest. Max. serm. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauissimam narrationum veritatem esse dicebat. Stobæus serm. 11. ex Serini memorabilibus dictis.

Polemon.

Dicere solebat, multò suauius esse vera dicere, quàm audire. Stobæus serm. 11.

Anonymus.

* Veritas quidem amara est & ingrata stolidis: mendacium autem suaue & gratum: nimirum vt illis, quibus dolent oculi, molestus est lucis aspectus, tenebræ autem visum reprimentes charę & minimè molestæ sunt. Anton. serm. de veritate.

Æschines.

Veritatem rem adeo validam esse dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè superet. Stobæus sermone 11.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit Benignè facere, & veritatem amare. Maximus sermo. 8.

Caius.

* Veritas, inquit, nullam requirit præmeditationem. Stobæus ser. 11.

Epictetus.

* Nihil, inquiebat, veritate pretiosius haberi debet, ne amicitia quidem, vt pote obnoxia affectibus, qui quod iustum est turbant & obumbrant. Item. Immortalis & æterna res est veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabescentem, neque dicendi fiduciam è iustitia prodeuntem aufert: sed quæ iusta & legitima sunt exhibet, discernês ab eis iniusta & redarguens. Anton. ser. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum cùm dixisset, illeque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepidè, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea, quæ dicturus erat, è Republ. fore,

fore. Docens, veritatem in summo bonorũ simul ac vitæ periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorũ salus inde emineat. Ælian. lib.3.de Var.hist.Plut.

Origenes.

Origenes Adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi perueniens, falsitas vendicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis confert. Euseb.lib.6.cap.10.Ecclesiasticæ histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Eusebius li.3.cap.59. Ecclesiast.hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurandum. Veritas enim, licet omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Anton.Panormit. lib.1.de reb.gest. Alphonsi.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

CVm audiuisset Rhetorem quendam laudari, quòd rem specie tenuẽ multis verbis amplificare posset: Ego, sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicẽdo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plut.in Laconi.apoph.Eras.lib.1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

ARistippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dionysius: ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari differre, quòd fortuna non addat sapientiam. Laërt.lib.2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis. Ego enim is sum, cui vestra vita vestríque mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur zelo ductus illud quod verum erat, impauidè dicere ausus est. Verùm ab Atheniensibus postea damnatus, & vita priuatus est. Plutarch.in apoph.& in eius vita.

Pantaleon.

Cùm vinolentiam Arsinoæ Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circunferri iussit, aluítque in perpetua captiuitate. Erasm. libro 6.apophthegm.

Philippus.

Cui hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéque ferrent,

quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγειν. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanque rem suis nominibus appellabat. Plutarch. in apopht. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino iniurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: vt scias, inquit, quàm nunquam mihi excidam, approbabo etiam post vinum, & oculos & manus in suo ac debito esse officio. Bibens igitur solito largius, iámque vinolètus, iubet obiurgatoris filium in conspectum duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit. dixerat autem prius, id se petiturum: rescissóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait: Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodotus in Thalia, & Seneca lib. 3. de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniam suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac variis modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobrię sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remittatur in Ægyptum. Móxque Romam se recepit, metuens sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vsus circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Antonio.

De vestitu.

Crates.

A magistratu obiurgatus, quòd præter leges ac morem Atheniensium sindone vestiretur, Ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? diffidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostendítque Theophrastum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quòd Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocāt, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laërt. lib. 6. cap. 5.

Stilpo.

Videns Craterem hybernis mensibus frigore rubentem: δοκεῖς, inquit, μοι χρεῖαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi non potest. καινοῦ coniunctim, sonat nouo: καὶ νοῦ disiūctim, sonat, & mente. Discrimē auribus vix sentiri potest, scripto potest ostēdi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mēte. Nouū requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori toga

toga comptum videret: Adolescens, ait, Num aliquando à cultu isto im modico temperabis, ouium virtute parto? Stob.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem induere, atque sic ad spectandam pompam, prodire ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominum consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quo ab omnibus ob nouũ & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælianus lib. 7. de Var. histor.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, ídque prçter morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullus esset ab huiusmodi affectibus alienior. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Pallii proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámque dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij, tuam vanitatem. Laërt.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datum esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laërt. lib. 3.

Musonius.

* Volebat virum temperantem corpori quærere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodẽ modo vtendum esse aiebat, quo panoplia: nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, quæque armatum tueri maximè valent, non insignia & splẽdida: ita amictus quoque & calceorum vsus qui sit corpori commodissimus, optimus est: & non is qui stolidorum oculos possit in se conuertere, &c. Stob. serm. 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petiisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum. Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laërt. lib. 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sanctimoniam, vita non respondente. Erasmus ex Laër. lib. 6.

Idem.

Cùm adolescẽs quidam comptior Diogeni proposuisset quæstiunculam: Non tibi prius, inquit, responsurus sum, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum masculus sis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius molliciem. Laërt. lib. 6.

Idem.

Apud Megarenses cùm videret arietes pellibus tectos aduersus frigoris iniuriam, ipsorũ autem filios nudos: Satius est, inquit, Megarensis esse arietem, quàm filiũ. Traditũ est de Megarensibus, quòd indiligenter haberent filios suos. Eras. ex Plutarc.

Idem.

Suprà de Generatione.

Idem.

Cùm videret adolescētem quempiam sese ornantem. Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè. Hoc dictum festiuius est Græcis ob vocum affinitatem, ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nam frustra se mas parat masculo, inter quos non potest esse coniugium: & iniquè facit adolescens, si cultura formæ insidiatur infirmo sexui, cùm vxor non lenocinio, sed honestis moribus concilianda sit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, sed splendidè vestitum, χρυσόμηλον appellat, hoc est ouem aureo vellere. Nam tales fuisse proditū est à poëtis, qui minimum valerent ingenio. ouillis moribus, etiam prouerbio dicebantur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Suprà de Diebus festis.

Pausanias Cleombroti F.

Admirantibus quibusdam barbarorum vestium sumptum: Melius esset, inquit, ipsos multifieri, quàm multifacienda possidere. Ibidem.

Lysander.

Pretiosas vestes, quas Dionysius ad filias ipsius miserat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut. in Lacon. apopht.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus sese insolentius ostentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante gestabat ouis, ouis erat. Significans, illum nihilo minus stupidum esse, si gestaret purpuram. Eras. lib. 8. apopht.

Artaxerxes.

Teribazus in venatu Persicam vestem dilaceratam ostendit, consulens quid faciendum esset, respondente autē Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex suam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc vestem, sed gestare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, sed leuis præcipitísque consilij, neglecta regis monitione, vestem induit, muliebribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi inquit, vt mulieri aurum, at insano regium amictum gestandi ius potestatémque concedimus. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Archidamus.

Cùm Dionysius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multíque prætij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quàm simplici. porrò sericis, gemmis & auro dehonestari magis quàm ornari: propterea quòd vestium luxus arguit animum parum sobrium, & intuentium animos ad libidinem solicitat citius quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut. in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impunitate.

Augustus Cæs.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam. Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitū quoque vestitúmque doluerit immutatum. Eras. lib. 4. apopht.

Idem

Idem.

Purpurã tyriam empturus, de obſcuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & ſuſpice. Ergóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in ſolatio ambulaturus ſum? Macrob.lib.2.cap. 4.Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatiſſimum: Veſtitus inſignis ac mollis ſuperbiæ vexillum eſt, nidúſque luxuriæ. Sueton.

Iulia Aguſt Cæſ.F.

Suprà, de Superbia.

Alexander Seuer.

Cùm humili veſtitu contentus ſæpenumero incederet, reprehenſus ob id ab aulicis ſuis, reſpondit, Imperatoriam maieſtatem conſtare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vſui non eſſe: matronas autem regias contentas eſſe debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua ſacrificarent, & vnico pallio auro ſparſo, & cyclade, quæ plus ſex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix ſufficit negotiatorum vxoribus. Lamprid.

Aurelianus imp.

Petenti vxori, vt ſe vnico pallio ſerico vti ſineret: reſpondit: Abſit vt auro fila penſentur. libra enim auri tunc libra ſerici fuit. Bruſonius lib.5. cap.22.

Alphonſus.

Quum veſtitu cultúque corporis non multùm diſcreparet à popularibus ſuis, admonitus à quodam vt regio ornatu incederet, reſpondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panor.lib.1.de reb.geſt.Alphon. Æn. Syl.de eius dictis.

De vetulis.

Pauſimachus.

IN paraſitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu conſuetudinem habet, diuerſum quiddam accidere atque ipſi vetulæ. Nam illum ſemper aliquid ventre concipere, illam nunquam. Sentiens, illum ſubinde fieri ſaturum, illam manere ſterilem. Eraſ.lib.6.apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vaſtaſſet, in eum his verbis inſultauit: Admiranda ſunt iſta, Pericles, & coronis decoranda, qui nos multis & fortibus ciuibus ſpoliaſti, quũ nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: ſed vt vrbem ſociam, & neceſſitudine nobis coniunctam ſub imperium redacturus eſſes. Hæc dicente Elpinice, ſubridens Pericles, ad eam ſedato animo illud Archilochi dixiſſe fertur: Vnguentum, vetula cùm ſis, deſere. Plutar.in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem ſeneſcentem Demetrius rex amabat, parùm ſobriè. Quum igitur de ea rex apud aliam, quæ & Demo dicebatur, gloriaretur, & appoſitis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, ſi velis cum ea dormire. Notans anus ſolere donare iis à quibus ſubiguntur. Eraſ.lib.6.apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem

emi propter vini gloriam. Sentiens, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cum Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathæna.

Suprà de Respōso ab inexpectato.

De vicariis.

Alex. Seuerus.

Assessoribus designauit sua salaria, quamquam dicebat illos potissimum promouendos, qui per se Rempubl. gerere possent, non per assessores. Vnumquemque enim hoc agere debere quod nosset. Prudentissimus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vlcus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterum vicarium, & hic rursus alium. Ac frequenter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

* Scitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes, excipiēs, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorundem boues, in vicinia vobis constitutis. Laert.

Themistoles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurum esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrque copiosius apud Erasmū in prouerbio. Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarchum in apoph. Stob. serm. 35. Anton. in Melissa, part. 2. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Eras. Rot. lib. 5. apoph.

Iulius Drusius.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinque talentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerantur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ædes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

De victoria.

Diogenes.

In Olympiis præconē ita pronunciantem, Doxippus viros vicit: correxit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros

ros sed gloriæ mancipia. Solus Philosophus vincit viros. Laert. lib. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius, eximia forma adolescẽs, Agesilaum adisset aliquãdo salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculũ offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterum quum erubuisset ille, ratus se cõtemptui fuisse, ac deinceps salutaret eũ eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum nõ salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basiũ exhorrueris. alioqui nunc quoq; persuaderi poterit vt tibi veniat ad osculum, tantum ne rursus refugias. Hic posteaquam Agesilaus aliquãdiu tacitus, suo cum animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse, quàm aduersariorũ vrbẽ fortibus viris instructissimã per vim capere. Præstátius enim duco, vt quis sibi ipsi seruet suam libertatẽ quàm vt aliis libertatem adimat. O virum gerendo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicũ in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberũ, qui seruiret cupiditatibus, intellexit, nullum esse imperium speciosius, quàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulo secus refert: Ego, inquit, denuò malim illam de osculo pugnare pugnam, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Erasm. Rot. in apophthegmat.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendũ accõmodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putabat se ob id deteriorẽ quòd victus esset. Dicti argutia sita est in ancipiti voce. Nã κρείσσων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstãtiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quũ aduersus barbaros describeret Athenis exercitũ, & in theatro ex illius gẽtis more producti essẽt galli gallinacei, atq; inter sese cõmissi, mira pertinacia inter se depugnarent ad necẽ vsque, rem ludicrã vertit in seriam cohortationẽ. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris ac focis, neq; pro liberis depugnant, sed tãtùm quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quibus pro salute patriæ, pro charissimorũ incolumitate, pro libertate certamẽ est? Eras. lib. 8. apoph. ex Plutar.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm se ipsum & filios, sed totũ etiam regnũ victori sua sponte obtulit, præfatus, neminẽ alium neque Romanũ, neq; vllius gentis virum futurũ fuisse, cuius se societati commissurus foret, quam Cn. Pompeium. Proinde omnẽ sibi aduersam vel secũdam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quem vincere esset nefas, neq; ei inhonestè aliquem submitti, quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterculus, & Cuspinianus in Consulibus.

Annibal.

A Minutio, quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus, vbi rediisset in castra, dixisse fertur: Eo prælio à se victum Minutium, se autem à Fabio fuisse superatum videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Traianus.

Traianus Valentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gotthos dux, cùm primum quidem congressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timiditatem cum conuiuio imperator obiecit, ille autem ea dicendi libertate, quæ virum fortem & strenuum decet: Non ego, inquit, ô imperator, victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam à teipso reiicis, qui ita cum Deo belligeraris, momentúmq; quod ab eo prouenit repellens, ad hostes potius trāsmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequuntur. Is nunc ab aduersariorū partibus stat, quod eum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperant) persequeris. Nicephorus Callistus lib. 11. cap. 40. Ecclesi. histor.

De victoria non astu aut insidiis sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solum qui armis cæteros præcelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasset victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, qui pueros ad luctam exercerēt: vt virtutis esset certamen, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset? respondit, Vario artificio. Non existimabat ea gens in quauis re speciosam esse victoriam, quæ callidis consiliis cōtigisset, potius quàm animi corporísque robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palæstra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ solent: Imò, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

* Parmenioni & aliis suadētibus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorum & furum ista est solertia, quàm mihi præcipitis: quippe illorum votium vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darij aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat quàm victoriæ pudeat. Quintus Curtius, libro 4.

Alphonsus.

Cùm Caietam vrbem pertinaciter obsideret, & eos fortè quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes)

infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verum milites cùm ægrè hoc tulissent: Malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nunquã potiri, quàm homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támque crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum. quíque vniuersum genus humanum gubernaret & regat. Victoriam, quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnem sexum atque ætatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atque refocillari voluit. Antonius Panor. de reb. gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venatorum naualibus esse, qui illa vnà cum armamentario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorum à rege promitterentur, conatúsque illius facile cessuros affirmanti, respondit: Nequaquam insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperandam esse: quàm eius qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset, cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panor. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

Idem.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cum per legatos peteret ab Alphonso Aragonũ rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non saluo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante: respondit Alphonsus, Non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus. ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus, Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse indicasset. Antonius Panormi. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tãtùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas se in eosdem animaduersurum dixit, si hoc tentarent: dicens, se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tantùm & virtute dimicaturum. Ibid.

Idem.

Idem Alphõsus, his qui se in mortem Francisci Sfortię paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmue esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atque ornatissimo genere natus, impiger vir, & manu prõptus, cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellę regem, ipsius hostem, cõtempto omni periculo confodere, foréque id sibi

(si modo annuat) factu perfacile: Nō per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidem orbis imperio adipiscendo, tam crudele atque detestabile facinus permissurum. Panorm. lib. 2. de reb. gest. Alphon.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur exuli Florentino, Cosmam Medicen occisurum pollicenti, si XXX non amplius manu militum à rege iuuaretur: Lōgè quidem acriores atque ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

Aeneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regem inuidum habere animū, res si iusta sit: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo commen. de reb. gest. Alphonsi.

De victoria incruenta.

Pittacus.

PRobabat victorias citra sanguinem partas. nam magno ciuium cruore emptas, hoc est, Cadmeas, vt vocant, non existimabat esse victorias. Laërt. lib. 1. cap. 5.

Pyrrhus.

Bis commisso cum Romanis prælio vicerat, sed desideratis compluribus amicis & ducibus, hîc Pyrrhus: Si vno, inquit, adhuc prælio Romanos vicerimus, actum est de nobis. Quod victi solēt dicere, hoc dicebat victor: declarās, victoriam magno emptam non esse victoriam, sed calamitatem. Plutarch.

Idem.

Quum è Sicilia solueret, frustratus eius potiundæ spe, conuersus ad amicos: Cuiusmodi, inquit, palæstram relinquimus Romanis & Carthaginensibus? significans, se certamen hoc cruentum & operosum aliis cedere. Interdum felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis. Eras. ex Plutarcho.

Phœbidas.

Cùm essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem. præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset incolumes. Plut in Lacon.

Alphonsus.

Cùm graui atque diutino bello confecto iam triumpharet, victos tamen & captos hostes triumphantium more currum præire non passus est: Ob hostes seruatos rectius, quàm cæsos, triumphandum esse dicens. Vnde apparet, quanti rex clementissimus victorias nullo sanguine partas faceret. Panorm. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Quum Florentinis ac Venetis petentibus, pacem dedisset: & regiorum plerique gloriæ studio flagrātes permolestè hoc tulissent, eo quòd in eo bello magnificum ac gloriosum aliquod facinus edere potuissent, à quo iam pace comparata se frustratos planè agnoscerent: Rex id quod erat suspicatus aliquando occasionem iam nactus, dixisse fertur: Bono animo estote cōmilitones, nā & vir-

tuti

tuti vestræ, & mihi credite. Neque locus enim, neque honos deerit & mihi perquàm speciosum fuit, petẽtibus pacem dare. Ita enim arma capere consueuimus, vt sine cruore, si id modò fieri potest, victoriam adipiscamur. Et quid aliud pacem tam submissè petentes confitentur, quàm se victos, non autem victores esse? Panormit. lib. I. de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Audiens quosdam ex suis esse, qui cogitarent de interficiendo hoste, quo saluis rebus in pace viuere possent: respondit, Sibi nunquam eam victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Panor. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Aeneas Syluius.

Dicere solebat, longè maiorem seruati quàm cæsi hostis gloriam esse. Innuit autem, eam demum victoriam reuera claram esse, quæ aut paucorum, aut omnino nullorum sanguine parta esset. Syl. lib. I. comment. de reb. gest.

Alphonsus.

Frequenter in ore habuisse fertur, tanto triumphum victoris illustriorem esse, quanto plures relicti sunt, de quibus triumphetur. Ibid.

De victoria, non ex multitudine militum metienda.

Antisthenes.

MElius esse dicebat pugnare cũ bonis paucis, aduersus multos malos: quàm cum multis malis, aduersus paucos bonos. In bello enim non tam multitudo militum, quàm pugnantium virtus parit victoriam. Laert. 6. cap. I.

Agesilaus.

Audierat, socios molestè ferre tam crebras expeditiones: præsertim quum ipsi permulti Lacedæmonios numero paucos sequerentur. Itaque volens ostendere, quanta esset Lacedæmoniorum multitudo, iussit vniuersos socios simul considere, permixtos inuicem: Lacedæmonios itẽ separatim solos. Mox per præconem edixit, vt primi omnium surgerent figuli. hi quum surrexissent, secundo loco per præconem iussit surgere fabros ærarios, deinceps architectos ac domorum opifices, similiter & aliarum artium singulos. Ita factum est, vt propemodum socij surgerent omnes, Lacedæmoniorum verò nullus: eo quòd Lacedæmoniis, qui militiæ parantur, interdictum sit, opificium aut artem sedentariam vel exercere, vel discere. Hoc facto, risit Agesilaus: Videtis, inquit, ô viri, quãto plures nos educimus, quàm vos? Hoc stratagemate dux inclytus demonstrauit, non perinde referre quàm numerosum militem ducas in prælium, quàm fortem & exercitatum. Plut. in Lacon. apoph.

Agis Archidami F.

Sæpenumero dicere solitus est: non oportere percontari, quot sint hostes, sed vbi sint. Sensit autem vir prudentissimus, non referre, quantus sit hostium numerus, sed quanta hostium sit animi magnitudo. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam quum Agidem percontatus esset, quot essent Lacedæmonij? respondit: Quot satis sunt ad propulsandos hostes. Ostendens, magis

referre quàm cordatos viros habeat ciuitas, quàm, quàm multos. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Cum paucis contra infinitos bellare decreuisti? respondit: Si putas me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidem tota satis mihi erit, ea quippe ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus satis erit. Voluit autem ostendere, in bello plus valere paucos, sed imperterritos, quàm multos, sed effœminatos & molles. Plutarchus in Lacon.

Pædaretus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Alexander.

Alexander, audito Darium triginta myriades in aciem producere, dixit: Vnus coquus non metuit multas oues. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 71.

Idem.

Idem cùm explorator ei diceret, maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam, licet plures, ab vno aut altero lupo capiuntur. Anton. in Melissa parte 1. ser. 37. Max. ser. 71.

Antigonus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Tigranes.

Contra Romanos magna militũ copia pugnaturus, cum L. Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens dixisse fertur: Si vt milites aduenissent perpaucos quidem esse: si verò vt legati, permultos. Verùm mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugnãtium, sed militum robore atque virtute consistere; à Lucullo enim adeò victus est, vt tiaram vittásque lacerans atque abiiciens aufugerit: ne iis ornamentis in turpi fuga agnitus, ad Romanos captiuus abduceretur. Plut. in Lucullo.

Annibal.

Gisconti nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerum: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quid autem hoc esset interroganti? Quòd ex tam numerosa, inquit hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Timebat miles, tantum militum Romanorum numerum: Verùm Annibal, qui toties iam Romanorum vires pugnando fregerat, satis sciebat, non in numero, sed fortitudine militum cõsistere victoriam. Plut.

A. Posthumius.

Ad milites suos sæpenumero dicere solebat: Bella omnia, non qui plures sunt numero, rectè cõficiunt, sed qui virtute sunt superiores. Brus. lib. cap. 2.

Quintius.

Quum Antiochus rex cum numeroso exercitu venisset in Græciam, omnésque reddidisset attonitos & militum numerus, & armaturæ varietas, Quintius hoc sermone metum ademit Achæis: Quũ inquit, essem in Chalcide, cœnans apud hospitem meum, mirabar carnium copiam, quum essent omnia tecta niue, at hospes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quàm suis domesticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuersæ. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis hastatos, cataphractos, pedites, equites & sagittarios. Nam hi omnes Syri sunt, armatura inter se differentes. Plut. in Rom. apoph.

Alphon-

Alphonſus.

Alphonſus rex Aragonum, cùm agrum Surentinum populari iure bellico cogeretur, ſæpenumero ingemuiſſe fertur. Verùm cùm oppidanos pertinaciores quàm illis conueniret animaduerteret: Videte, inquit, qui vrbem inhabitatis inimicam mihi ne veſtra pertinacia id efficiat, quod poſtea mea lenitate & clementia corrigi non poſſit. Subindicans, non ſemper eſſe ſitum in ducis poteſtate, parta victoria militum prohibere rapacitatem. Panor. lib. 1. de reb. geſtis Alphonſi.

De victoriæ moderatione.

Hermocrates.

AD Syracuſanos dicere ſolebat, Non minoris virtutis eſſe parta victoria bene vti, quàm vincere. Bruſonius lib. 7. cap. 8.

Ageſilaus.

Cùm poſt felicem apud Corinthũ victoriam ingentem numerum Corinthiorum & Athenienſium à ſuis trucidatorum cerneret, adeò non gauiſus eſt, nec elatus ea victoria, vt grauiter Græcię etiam vices deploraret: Heu, inquiens, Græciam quæ tot viros inteſtino bello perdidit, quot vniuerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant. Viro magnanimo optabilis quidem erat victoria, ſed multò gratior ſi pauciorum ſanguine parta fuiſſet. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Suprà de hoſtibus non crudeliter tractandis.

Lycurgus.

Præcipere ſolebat, vt poſtquam in bello hoſtem vertiſſent in fugam, ac ſuperaſſent, tã diu fugiẽtes inſequerẽtur, donec certa eſſet victoria, moxq; retrocederent. Neq; enim Græcorũ conuenire moribus, eos trucidare qui ceſſiſſent: ídque non ſolùm honeſtius, verumetiam vtilius eſſe dicebat. Siquidem hoſtes, quibuſcum res eſt, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedẽtibus, occidere verò qui loco non cedunt, ſibi conducibilius æſtimabunt fugere quàm perſiſtere. Frequenter enim deſperatio magnũ robur addit animo nõ minus quàm ſpes victoriæ. Decet autem Græcos legibus ac diſciplinis imbutos, etiam in bellis meminiſſe clementiæ. Barbaricæ feritatis eſt, ſæuire in proſtratos. Sed rurſus ita temperanda eſt clementia, ne nobis ſit exitio. Fit enim non raró, vt hoſtis fugam ſimulet, vt redintegratis viribus acrior inſurgat in victorem. Eraſm. ex Plutarcho in Laco.

Philippus.

Suprà, de Fortunæ inconſtantia & mutatione.

Alexander.

Capto Poro rege potentiſſimo, cui & corporis ingentes inerant vires, & animi longè etiam maiores virtutes, hanc ipſam & corporis & animi excellentiam admiratus Alexander, ſciſcitabundus ipſe quidem, magna tamen comitate adhibita, ab illo exigit, quánam ſe ab Alexãdro ratione tractare, quemq; erga ipſum ſeſe gerere Alexãdrum cupiat? Ad ea nihil Porus aliud, quàm, vt pro regia ſecũ dignitate ageretur, petiit. Rurſus Alexander, Númnam fortè & aliud? Ad ea quoq; & ille ſubdidit: Regiam dignitatem, quæ ipſe cuperet, cuncta ſecum continere. Quæ dicta quum Alexander pro ſua regiaq; & Pori dignitate ac decore examinaſſet, non re-

gnum modò illi restituit, belli iure vindicatum, verùm imperio eius latiores etiam fines adiecit. Pontanus lib. I. cap. vlt. de Magnanimitate, ex Plut. apoph.

Epaminondas.

Quum alias solitus esset vncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est in Leuctris, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus ecquid illi molesti accidisset? Nihil inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Adeò metuit arrogantiam vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties secunda fortunę aura res nobis succedunt? Plut. in apoph.

Demetrius.

Cùm cæpisset Atheniensium qui defecerant vrbem, eaque grauiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata concione, dilargitus est illis frumentum gratis. Plut. in vita Demetrij.

Barcha.

Quum Annibal apud Cannas felicissimè pugnasset, amicis suadentibus vt fugientem hostem insequens, in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginensis adeò indignè tulit, vt exclamarit: Vincere scis Annibal, Victoria vti nescis. Hoc dictum L. Liuius tribuit Maharbali. Plutarch.

Scipio.

Dicere solebat, hosti non solùm esse dandam viam fugiendi, verum etiam muniendam, docens, moderandam esse victoriam, nec sæuiendum in eos qui contrà ferre arma destitissent. Plutarchus.

Quintius.

Philippo victo, in Isthmiis præconio iussit euulgari, se Græcos suos libertati, suoq; iuri permittere, Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti seruiebant apud Græcos, quum horum singulos Græci quingentis drachmis emissent, gratis Quintio donarunt: qui & ipsi Romę triumphantem Quintium sequuti sunt pileati, quod facere solent è seruitute manumissi. Plutar. in Rom. apoph.

Iulius Cæs.

Pompeium æqualem ferre nollens armis rem expediunt ambo. Verùm cùm commissa pugna Pompeius vicisset, & victoriam non persequeretur, sed se potius reciperet ad exercitum, tum Cæsar: Hodie quidem, inquit, penes hostes erat victoria, at non habens ducem, qui victoria sciat vti. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

Quum Alexandrini post vrbem vi captam, extrema se passuros existimarent, Augustus suggestum conscendit, adiuncto sibi Ario Alexandrino, dixitque, se ciuitati parcere, primùm propter ipsius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius vrbis conditorem, postremò in gratiam Arij amici. Raræ cuiusdam clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ pertinacissimè rebellarat, sed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficij gratiam non sibi vindicauit, sed vnam præcipuámque partem ipsi concessit vrbi: alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam sciebat apud Alexandrinos esse gratiosissimam: tertiã transtulit in Ariũ eius ciuitatis ciuem, amicũ tanto titulo suis cõmendans. Plut. in apoph.

Aurelianus impera.

Quum Tyanam venisset, eamque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti fuerunt in spem prædæ & Heradamon Tyanensis, metu, ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta Aurelius Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus, respondit: Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiā elusit. Videtur autem hic sermonis color sumptus ab Hebræis, in quorum literis reges qui minantur internecionem, negent se quenquam relicturos, vsque ad mingentem ad parietem: canem hac periphrasi significantes. Eras. ex Vopisco.

Fridericus impera.

Victis in Hungaria Gunziensibus: Magnum, inquit, actū est opus. Nunc autem maius restat, vt scilicet vincamus nosmetipsos, atque auaritiæ & vlciscendi cupiditati frenos imponamus. Discant nostri principes victores, exemplo Friderici imperare animi affectibus, neque insolescere ob res ad nutum voluntatémque cedentes, parcereque victis. Æneas Syluius libr. 2. commenta. de rebus gest. Alphonsi.

Sigismundus impera.

Obiurgatus, cur fugatos hostes non insequeretur, & comprehensos occideret? Satis, inquit, vicit, qui hostes fugauit. Vtinam, & huius exemplo monarchis nostræ ætatis persuaderi possit, magno cruore partam victoriam non existimari victoriam. Æneas Syluius libr. 4. de rebus. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Non tam quòd hostes vincere & sciret & posset, gloriabatur, quàm quòd victis consulere didicisset. Illud quidem fortunæ interdum munus esse, hoc autem semper suum. Refocillare enim victos, verè regiū est: debellare autem hostes fortunæ est. Panor. li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm in obsidione Stephani, centuriones ac milites, qui maledixerant regi, post captam vrbem clementer tractasset, castigatus à suis, qui omnes morte damnandos iudicarent: respondit, Se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quàm ex victoria laudem adipisci. Panorm. lib. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Sigismundus.

Suprà, de Hostibus non crudeliter tractandis.

De victoriæ insolentia.

Brennus.

Capta vrbe à Gallis Senonibus, diuque, obsidione oppresso Capitolio, pactum est inter Romanos Brennumq; Gallorum regem, vt obsidio ea lege solueretur, vt Romani mille pondo auri penderent. In illa fortè auri pensitatione Brennus de altera lance gladium cingulumque ferreum apposuit. Interrogante autem Sulpitio, Quid hoc esset? Quid aliud, inquit, nisi opprobrium victis? Plut. in Camillo.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Sylla.

Quum Mithridates Syllæ processisset obuiam, dextramque porrexisset: Sylla non resalutauit, sed percontantus est, num à bello desisteret

his conditionibus, quas cum Archelao pactus esset? Obticescente Mithridate: Quibus pace opus est, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit, victori silere satis est. Rursus quũ Mithridates variis coloribus excusaret quæ gesta fuerant: Olim, inquit, audiui, nunc experior, te singulari eloquentia præditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. Plut. in Sylla.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quum audiret Iulium Pontificem immodicè sese efferentem, quod multas vrbes temporis momento recepisset quas vix intra triennium Galli occuparant: At inquit, Gasto Fuxeus aberat. Hoc dictum respondet apopht. cuiusdam qui Fimbriæ glorianti quod Ilium (vix anno x. ab Agamemnone receptum) intra vndecimum diem oppugnauerat, respondit, sed Hector non aderat, qui pro ciuitate pugnaret. Annal. Franciæ.

De vigilantia.

Plato.

Somnolentiam improbabat, eoq; scripsit in Legibus,

κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος.

Id est,

Nemo dormiens vlla re dignus est.

Laërt. lib. 3.

Philippus.

In exercitu quodam tempore dormiens, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno præsertim in bello, nisi habeat fidum ac vigilem præfectum. Plut. in apoph.

Parmenio.

Idem quum interdiu dormiret, Græcique ad fores conuenientes criminarentur illum: Nolite admirari, Parmenio inquit, si nunc Philippus dormit. Nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat. Plutarch.

P. Aemylius.

Cùm in bello contra Persem instituisset, vt milites sine armis vigilias agerent: rogatus à quodam, cur suis arma negaret? respondit: vt metu hostium sublata resistendi fiducia aduersus somnum pugnarent. Plut.

M. Cato.

Eo milite sibi opus esse nequaquam dicebat, qui inter eundum manus, inter confligendum pedes agitaret: quique stertendo quàm hostibus inclamando longius sentiret. Plutarchus.

Vide apopht. de Somno.

De vino, & vinolentia.

Anacharsis.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorem, inquit, deformem duxisti, Anacharsi. Hîc Anacharsis: Prorsus ita mihi videtur, inquit: sed heus puer, infunde mihi meracius, vt eam reddam formosam. Indicans, vinum adimere homini rectũ iudicium. Athenæus li. 9.

Idem.

Dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem gignere temulentiam: largissimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum est: Primum craterem pertinere ad sitim, alterum ad volu-

voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad inſaniam. Dictum erit iucundius, ſi cogites, in Scythia non eſſe vites. Laërt. lib. 1. cap. 9.

Cicero.

Apud Damaſippum cœnās, quum conuiuator mediocre vinum appoſuiſſet, ídque conuiuis à vetuſtate cupiens commendare, diceret: Bibite, Phalernum hoc quadraginta annorũ eſt. Bene, inquit, fert ętatem. Hoc modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ viribúſque non multum detrahit ętas. At ridiculum erat, vinum ab immodica vetuſtate commendare. Plut. in Cicer.

Vide apopht. de Ebrietate.

De virtute.

Antiſthenes.

CVm nil tam difficile eſſe ſciret, quod ſtudio ſuperari non poſſet, Virtutem etiam poſſe diſci ſolebat dicere. Laërt. lib. 6.

Idem.

* Neque, inquit ſympoſium, Si deſint congerrones, nec opes virtute carentes voluptate afficiunt. Stob. ſerm. de virtute.

Idem.

Dicebat, Virtutem eſſe armaturam quæ detrahi non poſſit. Enſis enim & clypeus excutiuntur: ſapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus eſt, eóque vinci non poteſt. Laërt. lib. 6.

Idem.

Tutiſſimum eſſe murum prudentiam dicebat, quòd is nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt munita, qui in machinis aut ſuffoſſionibus, aut proditione capiantur. Sapientis decreta ſunt inexpugnabilia. Laërtius libro 6.

Idem.

Aſſiduè dicere ſolebat, Virtutem ſibi ſufficere ad felicitatẽ, nec vlla re opus habere niſi robore Socratico. Laërt. lib. 6.

Idem.

Dicebat, virum iuſtum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim ſunt vincula virtutis, quàm ſanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus eſt, propter animorum ſimilitudinem. Laërt. lib. 6.

Idem.

Negabat ſapientem viuere iuxta leges ab hominibus inſtitutas, ſed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges iubẽt aut vetant: ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribunt: at virtutis regula docet vbique quid ſit honeſtum, quid turpe. Coacta virtus non eſt. Laërtius libro 6.

Idem.

Quum in theatro populus Athenienſium tumultuaretur ob verſiculum recitatum,

Τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ,
id eſt,

Quid turpe ni videatur hoc vtentibus?

Antiſthenes ſubiecit alterum,

αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν δοκῇ καὶ μὴ δοκῇ.

Quod turpe, turpe eſt, ſiue credas, ſiue non.

Eleganter correxit inutilem ſententiam. Plut. in Pericle.

Diogenes.

Ab Hegeſia rogatus, vt ipſi libros aliquot commodato daret: Non ſapis, ait, cùm caricas nõ pictas, ſed veras eligas: vera exercitatione neglecta, ad ſcripturam te conferas. Quo dicto notauit eos, qui per omnẽ vitã

ex philoſophorum libris virtutē hau rire cupiunt: cū virtus magis vſu diſcatur, quàm lectione. Laërt. lib. 6.

Idem.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus eſt: & hoc vitæ genus à multis laudabatur, nemo tamē imitabatur. Itaq; dicere ſolitus eſt, ſe canem eſſe laudantium, ſed laudatorum neminem cum laudato cane audere venatum ire. Ibid.

Idem.

Dicebat, ſe multos quidem videre colludentes, & diſcurſantes, non autem qui virtuti operam darent. Stob. ſer. 4. de imprudentia.

Stoici.

Stoicorū dogma eſt, nihil eſſe expetendum, præter virtutem: nihil fugiendum, præter vitium. Eraſ. Rot. lib. 6. apopht.

Socrates.

Cùm aliquādo in colloquium cū Theodata meretrice formoſiſſima veniſſet quæ Calliſthenem blādis ad ſe verbis trahebat, ad Socratē dixiſſe meretrix fertur: Ego quidē, ô Socrates, multum tibi præſto. Nam cùm tu neminem ex meis à me poſſis abalienare, ego, cùm libitum eſt, tuos omnes à te voco. Cui reſpondit Socrates: Non mirum quidem eſt hoc. Tu ſiquidem ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & pleriſque inſolitus eſt aſcenſus. Senſit autē philoſophus clariſſimus, adeò corruptos eſſe hominū mores, vt facilè ducantur ad vitia, quorum lata eſt via: abhorreant autem à virtutibus, ad quarum acumen ardua ac ſpinoſa nobis videtur eſſe via. Ælian. lib. 13. de Var. hiſtor.

Socrates.

* Statuam quidem in ſua baſi, virtutis ſtudioſum autem virum bono propoſito nixum, immotum eſſe debere dicebat. Item. In vita perinde vt in ſimulachro omnes partes debere eſſe pulchras. Et, Thus diis, laudem verò viris virtute præditis eſſe tribuendam. Stob. ſer. 1. de virtute.

Idem.

* Equus generoſus, inquit, iudicatur, nō quidem ſumptuosè ornatus, ſed eximius natura: itidē nec vir honeſtus, qui opibus prædiues, ſed qui animā virtute præditā gerit. Eod. ſer.

Iſocrates.

* Virtute nullam poſſeſſionē nec honeſtiorem nec durabiliorem eſſe dicebat. Ad Demonicum.

Epictetus.

* Anima dedita virtuti ſimilis eſt, inquit, perenni fonti: cuius aqua eſt pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copioſa, ab omni noxa & pernicie aliena. Stobęus ſerm. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem ſingulis dicere iuſſit, quo artificio, quóve bono ſibi præcipuè placerēt: quum ordo veniſſet ad Socratē, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, ſe tradere veram virtutem, quæ potiſſimùm cōmendat habentem, quæq; tum priuatim, tū publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. Eraſm. lib. 3. apoph.

Idem.

Quodam tēpore quum Euripides ita de virtute differeret, vt diceret,

κράτιςον εἰκῆ ταῦτα ἐᾷν ἀφειμένα.

id eſt,

Hæc miſſa temerè eſt optimum relinquere.

Quaſi virtus inueniri vix poſſet, ſurrexit Socrates dicens: Ridiculum eſſe, quum mancipium, ſi non protinus

nus inueniatur, operæ prætium existimemus inuestigare: virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Erasm. lib. 1. apopht.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiũtur qui lauari cupiũt, quàm vngi? Vnguntur, qui se parant certamini. Subindicauit, Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem, perpaucos autem qui virtutem exerceant. nam huc prouocabat Strato. Eras. lib. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Atheniẽses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laërt. lib. 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua, sed patriæ gloria splendorem assequutum: Vera, inquit, herculè narras, veruntamẽ, nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniensis esses, clarus vnquam fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutem, existimationem facere hominibus & authoritatem. Plutarch.

Phocion.

Phocion Atheniensis, hanc diuinã esse legem dicebat: Vt vnica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ. Stob. serm. de Prudenia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percũcta retur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantum virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus præditus sit. Laërtius.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper confugiendum esse, dicere solebat: ne cui turpi iniuriæ fortunæ expositi simus. Stob. ser. de Prudẽtia.

Agesilaus.

Cùm audiret Persarũ regem Magnum appellari: Qua re maior me est, inquit, nisi iustior est, ac temperantior? Censuit vir iustissimus, cum demum magnũ esse virum, qui virtutibus alios omnes superaret. Plut. in Lacon. apopht.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quæ potissimùm pueris essent discenda? Ea, inquit, quibus vsuri sint, quum & ad virilem peruenerint ætatẽ. Rectè censuit vir prudens, solam virtutem primùm ac statim à teneris vnguiculis disci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quę vt in pueris habent ostentationem plausibilem, ita nec grãdibus decori futuræ sint, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm scelerosum quendam hominem crudelissima tormẽta magna animi fortitudine ac infracto animo pertulisse audiuisset, miserum hominem esse iudicauit, qui tam præclaram virtutem in re tam inhonesta ostendisset: quam si ad res honestiores attulisset, magno vsui Reipublicæ esse potuisset. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Aduersus pecuniarum studium, quo vitio plerique laborant, amicos

Agesilaus admonere consueuit, ne tam pecuniis quàm fortitudine ac virtute studerent ditescere: quòd frustra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plut. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Ob superatos bello Arcadas quũ à quodam laudaretur: Multo, inquit, præstantius erat, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Intellexit dux nobilissimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus à brutis etiam superemur animalibus. Plut. in Laconicis.

Eudamidas.

Suprà de Disputationib. aut Quęstionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter sese decertant, citra seditionem. In plerisque ciuitatibus certamẽ est de opibus & honoribus: de virtute qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honesto debet hactenus seruire ne prorũpat in seditionem. Iam enim non est concertatio virtutis, sed ambitionis. Qui vera virtute præditus est, nihil spectet nisi vt prosit reipublicæ. At seditio, præsens venenum est ciuitatis. Erasm ex Plut. in Laconicis apoph.

Anaxandridas.

Anaxandridas Leontis filius, cùm quẽdam videret acerbè ferre exiliũ, dixisse fertur: Noli vir optime exhorrescere exilium. à virtute enim & iustitia exulare, illud horrendum est. Sensit vir optimus, eos omnes exules esse, qui à virtutibus alieni sunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornari vbique patriam inueniunt. Plut. in Lacon.

Antigonus secundus.

Adolescenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quãquam ipse non admodum, vt videbatur, bonus erat miles, postulanti vt patris stipendia caperet: At ego, inquit, ô adolescentule, non ob patrias, sed ob proprias cuiusque viri virtutes mercedem ac munera dare soleo. Hoc sermone iuuenem extimulans, vt patris fortitudinem æquaret, si quantum ille capere solebat, vellet accipere. Apud Græcos maior est dicti gratia ob vocum affinitatem, ἀνδραγαθίας, πατραγαθίας, quæ vox posterior ad prioris imitationem afficta est. Plutarch. in apophthegm.

Virtus in actione cõsistit.

Pittacus.

INterrogatus quid esset optimum? Quod in præsentia, inquit, occurrit, bene agere. Laërt.

Antisthenes.

Virtutem esse rem operum, non autem plurimis verbis multísque disciplulis egere dicebat. Aduersus eos qui iuris ac theologię pietatísq; professionem studio reddunt difficillimam ac prolixam, pérque vitam omnem nihil aliud quàm de virtute disputant. Notat hoc Horatius, Virtutem verba putas, vt Lucum ligna. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Cleanthes.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Agesilaus.

Rogatus, quomodo quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Virtus enim eiusmodi est, quæ ipsis statim rebus gestis ita afficiat homi-

homines, vt non modò admirentur opera, verum in autorem quoque summo studio incendantur. Plutarc.

Pantholidas.

Legatus cùm in Atheniensium gymasio philosophos egregiè de virtute disputantes audiuisset, interrogatus, An placerent quæ iam disputata essent, Probæ profectò, inquit, sunt illæ disputatiões, sed vobis planè inutiles: qui virtutem habetis in ore, factis autem non ostenditis. Plutarch. in Laconicis apoph.

Semiramis.

Staurobates Indorum rex Semiramidi minitans scripsit, si acie victa foret, se illam cruci affixurum. Sed illa ridens: Non verbis, sed virtute certandum esse, respondit. Bruson. lib. 7. capit. 3.

Gymnosophistæ.

Alexander cùm Gymnosophistas interrogasset, Vitam, an morté fortiorem putarent? Vitam, inquiunt, quæ tot calamitosa pariat. Curtius & Plutarch.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex muto & elingui facundum haberet consulem. de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Brus. lib. 4. cap. 31.

Nestor.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Adrianus imper.

Prætoriis viris ab imperatore Adriano petentibus vt sibi de iure respondere liceret: rescripsit, hoc munus nõ peti solere, sed præstari. Quare accingeretur, si qui sibi fiderent, & populo sui specimen darent. Nã Augustus quo maior esset iurisperitorum autoritas constituerat, vt qui respondere vellent, id ex autoritate Cæsaris facerent: quum antea liberum fuisset, respondendi munus subire, quicunque sui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iuris, artium, theologiæ, quũ hoc nomen promeruisse sit pulchrius, quàm obtinuisse. Erasm. lib. 8. apophtheg.

Alexander Seuer.

Romanorum iam factus imperator, audiens Artaxerxem instructissimo exercitu Romanum velle inuadere imperium: Nil refert, inquit. Vt enim quę cum voluptate agimus, dulcia sunt: ita quæ cum virtute, gloriosa esse solent. Herod. lib. 6.

Huc aliqua ex parte spectãt, quæ sunt sub apoph. de Doctrina factis dissentanea.

De vi, vel violentia.

Lysander.

CVm Argiui de ditionis finibus ambigerẽt cum Lacedæmoniis, asseuerarêntque se iustiorem habere causam: Lysander stricto ense, Qui hoc, inquit, superior est, is optimè de finibus disputat. Ab æquo & bono vir insolens ad vim prouocauit. Plut. in Lacon.

Idem.

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos quum per illorum confinia faceret iter, legatos misit, qui percontarentur, vtrum rectis an inflexis hastis per illorum agros proficisci deberet? significans, siue amici essent Bœotij, siue inimici, nihilominus se cœpto itinere perrecturum, nisi quòd per hostium agros iturus esset erectis hastis, ad propul-

ſandum ſi quis obſiſteret:per amicorum inuerſis, veluti nemini nociturus. Hoc dictum nonnihil reſipit indolis Laconicæ,qui nec inimicis ſupplex eſſe vellet, nec amicis grauis. Plut.in Lacon.

Themiſtocles.

Quum apud Andrum argentũ peteret: Duos, inquit, ad vos adduco deos, vim ac ſuaſionem: ſignificans, ſi minus impetraret ſuadendo, ſe vi erepturum. At illi reſpõderunt,apud ſe quoq; duas magnas eſſe deas, inopiam & impoſſibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat.Plut.

Anonymus.

Conflauit Cæſari magnam inuidiam, quòd quidam ex his quos Romam miſerat, ſtans in ſenatu, ſimulátque cognouit Cęſari ſenatum non dare prorogationem,manu capulum percutiens: At hic,inquit,dabit:vim Reipubl.minitans.Eraſ.libr.4.apoph.

De viſu,aſpectu, & oculis.

Thales.

OLim interrogatus, quantum à mendacio diſtaret veritas?Quantum, inquit, oculi ab auribus. Senſit vir prudentiſſimus, ea demum eſſe indubitatæ fidei,quæ hominum contuentur oculis,non quę auribus percipiuntur. Eraſ.lib.8.apoph.

Diogenes.

Animaduertens, Olympionicem quendam fixis oculis ſcortum formoſiſſimum intuentem:Ecce inquit, vt aries Martius à puella publica obtorto collo vinctus abducitur. Notauit autem hominis oculos intemperantiſſimos, quibus ſcortum obtorto etiam collo, quamdiu poterat, intuebatur. Laertius lib.6.

Xenocrates.

Dicere ſolebat: nihil intereſſe pedéſne an oculos in aliena domo defigeres. Eodem enim modo peccare tam eum qui oculos in loca in quæ non cõueuit verteret, quàm eum qui quò nõ licitum eſt veſtigia inferret. Ælian.lib.14.de Var.hiſtor.

Pericles.

Prætor collegam ſortitus eſt Sophoclem poetam, cúmque in nauigatione Sophocles vidiſſet adoleſcentem formoſiſſimũ,ait, En quàm ſpecioſus adoleſcens! reſpondit Pericles, Decet ô Sophocles, prætorem non modò manus, ſed oculos & linguam habere abſtinentes. Plutar.in apoph.Stob.ſer.5.Cic.lib.1.Offic.

Ephorus.

Dicere ſolebat, Si poſſibile fuiſſet rebus ipſis omnibus adeſſe, eam experientiã reliquis multò fuiſſe præſtantiorem. Senſit autem,certiora eſſe quę oculis viſa ſunt,quam quæ auribus percepta ab aliis. Cùm enim duo homini iuxta naturam ſint velut organa quædam, quibus omnia percipit & ſcrutatur, auditus ſcilicet & viſus, certior autem multo ſit viſus, iuxta Heraclitum: horum licet prior, minoris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquiſitionem rerum accedit. Polybius lib. 12.hiſtor.

Theopompus.

Theopompus eum quidem optimum bellicarum rerum ſcriptorem eſſe dicit, qui quàm plurima ſit pericula ipſe coram expertus: illum verò dicẽdo potiſſimùm eſſe,qui quam plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus,quibus ipſe interfuit & vidit,melius dicere poterit,quàm quę ab aliis nugantibus fortaſſe audit. Polybius libro

libro 12. historiarum.

Isæus.

A quodam qui elegantissimam ostenderat fœminã, interrogatus, num formosissima videretur? respõdit, πέπαυμαι ὀφθαλμῶν, id est, desij laborare ab oculis. Philostrat. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, quòd aperto capite foris exisset, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Erasm. lib. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

Vitam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modo futuri. Et cæteros quidem omnes esse solicitos: solùm spectatorem tranquillum frui celebritate. Laer. lib. 8. cap. 1.

Socrates.

* Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quãdam tesseram disponere oportet. Nõ enim denuo iacere oportet, neq; tesseram aliter ponere. Stob. ser 123.

Democritus.

* Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stob. serm. 16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti similẽ esse dicebat: Turbulenta enim plena cœno, ingressuq; difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. ser. 1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Non, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multísq; hoc genus incõmodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserum esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset. Laert. lib. 6.

Epicurus.

* Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligendum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tãquam illo vidente faceremus. Eo modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Seneca, epist. 11. ad Lucilliũ.

Idem.

* Neminem non ita exire è vita dicebat, tãquam modò intrauerit. Item, Neminem aliter, quàm quo modo, natus est, exire è vita. Et molestũ esse semper vitã inchoare. Sen. ep. 22. & 23.

Idem.

* Semel, inquit, nati sumus, bis nasci nõ licet: sed necessariũ est vitã finiri. Tu verò qui ne crastinũ quidẽ in tua potestate habes, tempus differs. Omnium verò vita cunctando perit: & hinc est, quod vnus quisque nostrum inter negotia moritur. Stob. ser. 16.

Plato.

* Non vitã, sed bonã vitã maximi faciendam esse dicebat. Stob. ser. 7.

Idem.

* Dicebat viros bonos non longa vita, sed clara & illustri opus habere. Eod. ser. *Idem.*

* Iuxta communem, inquit, illam & omnibus celebratam sententiam, vita peregrinatio quædam est: & ea decenter modestéque trãsacta opor-

tet alacriter & tantum non pæana canentes ad fatalem locum discedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris,

οἵη πέρ τε φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij succedant. Sentiens, in rebus humanis nihil esse diuturnum aut stabile. Laert. lib. 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audisset disceptantes de viuendi spatio, & quidam tres, quidam quatuor, alij plures annos sibi tribuerent adhuc viuendos, dixisse fertur: Quid mutuò contenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui sumus morti. Itaque tempus est nobis omnibus ocyus discedendi, antequam aliquot senectutis damnum experiamur. Ælian. libr. 2. de Varia histor.

Anonymus.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita? cùm parumper se ostendisset, mox se abscondit. Quo indicare voluit, momētaneam & perbreuem esse hominis vitam. Rodulphus Agricola libr. 1. cap. 24. de Inuentione.

Hierocles.

* Dicebat longæ tediosæque vitæ maximum imminere periculū: partim propter ipsarū rerum naturam, nescio quid aduersæ cōtumaciæ habentium: partim propter subitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò propter ipsam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum stratagematum abstinet. Stobæus sermon. 82.

Aristonymus.

* Vitam humanam similem esse theatro dicebat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob. ser. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat similem esse nauigationi iuxta littus: Diuitum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile esse funem eiicere, appellere, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ser. 95.

Socrates.

* De vita malorum & vitiosorum hominum hæc eius scitè dicta occurrunt. Indoctorum vita, tanquam histrio, multa fastus & arrogantiæ gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum est, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorū vita similis est funerali conuiuio. Omnia enim cùm habeat, hominē qui præsentibus hilariter fruatur, nō habet. Stob. vnde Xenophontem in commentariis, & Diogenem Laertium.

Idem.

* In vita, perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item. Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi concinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

* Aiebat de necessariis quidem ad viuendum homines sibi prospicere: quæ verò ad bene viuendum pertinent, non comparare. Stob. ser. 4.

Epictetus.

* Longiori vitæ sed deteriori, breuiorem sed meliorem ab omnibus omnino præferendam esse dicebat. Stobæus.

Apollonius.

Apollonius.

* Homini fortunato, inquit, breuis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

* Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidẽ exiguum, respondit, annos verò multos. Stob. serm. 96.

Antiphon.

* Vita, inquit, similis est carceri vnius diei: & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. serm.

Socrates.

* In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum. Stob. serm. 120. Addamus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino, visum fuerit, qui è statione nos in tempore euocabit.

Philippus.

Quum appararet in loco amæno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Quum vndique viderentur imminere insidiæ, atque admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere, significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Erasm. lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis videretur minimum vitæ sat commodè transegisse? sentiens de fabula vitæ peracta. & adiecit carmẽ peractis comœdiis accini solitũ;

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de Hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

* Laudante quodam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respõdit, multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. serm. de militia.

De vitæ cupiditate.

Diogenes.

Cvm dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodam qui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laert. in vita Diogenis. Verùm Stob. serm. 118. Pyrrhoni hoc adscribit.

Idem.

Suprà de Morte.

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus, inquit, viuimus, sed mente. Stobæus, serm. 116.

Theodorus Cythereus.

Nullam satis magnam causam sapienti esse dicebat ad vitam finiendam. quod hac ratione probabat. Istum enim qui casus humanos contemnit, vitã propter eos relinquere, quomodo nõ cõtrariũ fuerit illi qui

nihil bonum quàm honestum, & solum turpe malum asseruit? Stobæus ser.118.

De vitiis.

Socrates.

CVm in sermonem incidisset cũ Theodora meretrice formosissima, quæ dicebat se omnes philosophiæ discipulos alienare posse, & vocare ad se quocunque tempore velit, Socratẽ autẽ eius amatores ad se trahere nequaquam: respõdisse fertur, Bene quidem dicis, quando quidem tu ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerísque insolitus est ascensus. Innuit autem Socrates, naturam hominis esse adeò deprauatam, vt facillima ad omnium virorũ lernam sit via, ad virtutem verò pauci contendant. Ælianus lib.13. de Varia historia.

Crates.

Negabat inter homines quempiam inueniri posse, qui non aliqua in parte laberetur: addens, nullum inueniri malum punicum, in quo non sit aliquod granum supputre. Laert. lib.6. cap.5.

Thraseas.

Suprà, de hominis miseria & fragilitate.

Leon Bizantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lippitudinem obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitium vides & exprobras, haud videns filium tuum Nemesim humeris baiulãtem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse Deam. Philostratus.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se pati quæ adolescentes: quemadmodum enim illi peccauerint, hilari vultu fratrum cõsuetudine vtuntur, patris autem præ pudore fugiunt: sic sibi euenisse, vt in metropoli vitam agens verecundia teneretur, Leucade cũ voluptate viueret. Brus. lib.7. c.1.

Vide apoph. de Malitia, &c.

De vituperatione.

Vide apoph. de Calumnia, contumelia, conuiciis, maledicentia, &c.

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto maximè posset vlcisci inimicum? Si teipsum, inquit, probum & honestum virum præstiteris. Hoc qui facit, & sibi prodest maximè, & inimicum maximè discruciat. Nam si fundum cõspiciens bene cultum discruciatur inimicus, quid fiet si teipsum viderit veris ornatum bonis? Laert. lib.6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum cõuiuium, capite semitonso, non solum non comiter exceptus est, sed multis plagis onustus dimissus est. Quos ille hac ratione est vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæsus, albo inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid esset passus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laert. lib.6.

Idem.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midię, totidem verbis dixit Tria milia tibi in mēsa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circumferebat, numerabat mulctam. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta contenti sint. Laert.

Tiberius impera.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tātam grammatici superbiam vltus est. Eras. lib. 6. apoph.

Anacharsis.

Suprà de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniēsis, quē μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga ceteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinē hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admiranti cuidam, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus à quibus multis contumeliis affectus esset. Erasm. lib. 5. apoph. Fulgosus lib. 9. c. 11.

Alcibiades.

Nuntianti, quòd ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadem viuere, simúlque sese ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cōgnominatum, excitauit in Athenienses. Plut.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à latetariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicēs: Vos mea corrumpitis, ego vicissim vestra. Erasm. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murem captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atque effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant, dixitque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndecunque captata occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierēt aduersus hostem. Sed idem exemplum magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus fragili quærit illidere dentem, infringat solido. Plutarch. in Lacon. apopht.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm in Hammonis templum venisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, num quis eorum superesset qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quā parabat erga eos qui Philippum patrem offendissent. Plut.in vita Alexand.

M.Brutus.

Rebus in summam desperationem adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hūc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

ζεῦ μὴ λαθοί σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν.

Id est,

Nec te latuerit, ô supreme Iupiter,
Horum malorum quisquis autor extitit.

Velut imprecās Cæsari vindictam à diis. Eras.lib.4.apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio Maximo, ne prius cum hoste confereret, quàm vires animúmque illius cognosceret. Is respondit, se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret: Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capjam. Virtus & ira sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hęc iniustæ damnationis memor. Erasm. lib.6.apoph.

C.Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent cōsulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasm.libro 6. apophthegmat.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianum, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Commodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quū esset iugulandus, poposcit ignem, incensoque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit adeò vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. Sueton. in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidam dicēnti, neminem illorum ab eo morte mulctatum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus lib.14.cap.3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Aegyptius, monachus vir, omnium sanctissi. olim habitus, percontatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem contumeliarum recordatio nō item? Propterea inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum irę naturam esset. Nicephorus Callistus lib.11.cap.43. Eccles.hist.ex Euagrio.

De

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

FRatri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laërt. in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facillimè ferret infortunium suum? Si quis, videat hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quempiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est. Illa namque mitis est ingenij, hæc autem ferini. Stobæus sermone 17. Antonius in Meliss. parte 1. serm. 27. Max. ser. 6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciantes perinde audirent, ac si recitarent versus illos Homericos:

ὦ ζεῦ, ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

οὐλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ τύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris.

Permultum salue atque vale, Dij prospera donent.

Laert. lib. 4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum inquit, tibi responsurus. Neq; enim Tragœdia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laert. lib. 4.

Democritus.

Dicere solebat, Prudentis esse, futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stob. ser. de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguendam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: gliscenti verò simultati citius addunt irritamenta. Laërt. lib. 9.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere, quàm ferre, sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Brus. lib. 3.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitiæ tribuens, sed inscitię, nec ad se iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laert. lib. 2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, siquis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius: Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nullaque virtute præditum: ac vehemẽter absurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laert. lib. 2.

Idem.

Cùm nõ irasceretur illi à quo cõuiciis multis aspersus esset, obiurgatus cur taceret? Mihi, inquit, suis di-

ctis nõ obest, quãdoquidem talis nõ sum, qualem ipse me esse dicit. Eras. lib.3. apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirum vt nobis colluctantibus acclametis, Eia Socrates, Eia Xantippe. Nam huiusmodi vocibus spectatores animãt duos inter se commissos. Maluit autem vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere, quàm ridiculũ exhibere spectaculũ viri cum vxore certantis. Laert. lib.2. cap.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens, Facilè diuinabam, post tãtum tonitru sequuturam esse pluuiam. Laert. lib.2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores. Myrrho & Xantippen. Proinde demiranti cuidam, in quem tandem vsum aleret duas mulieres, præsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ inquit, me domi docent tolerantiam, qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Hunc percõtatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demirãti, quòd Xantippen supra modũ rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridẽ his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquã educit è puteo, stridorem audiam. Nã is stridor molestissimus est insuetis: eundẽ qui quotidie audit, adeò molestè nõ fert, vt se audire nesciat. Laert. lib.2.

Idem.

E palæstra redeuntẽ Euthydemũ, casu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit, multáq; in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil cõmoueretur, tandem, & mẽsam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Eo tamen ob id non indignabamur. Laer. lib.2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodam in via, nihil aliud respondit, quàm quòd homines nescirent, quãdo prodire deberent cũ galea. Simile quoddam Laert. ascribit Diogeni lib.6. sed Brus. lib.5. cap.1. Socrati, quemadmodum & alij. *Idem.*

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quiddam diceret, Cur hæc non molestè ferret? nõ ægrè, inquit, in theatro fero, cùm hîc personis omnia liceant. Laert. lib.2. cap.1.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, maledicere, qui bene nunquã didiceris. Stob. serm.17.

Diogenes.

Pinguem saliuam à quodã in facie quũ accepisset, nihil motus ait: Affirmabo, falli omneis, qui negarint te os habere. Solidam illã cõtumeliam nõ modò equo animo tulit Cynicus, sed ioco etiã irrisit. Brus. lib.5. cap.1.

Idem.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Dio-

ô Diogenes: Et illos, inquit, fortaſſis aſini. Altero ſubiiciente, ſed illi non curant aſinos: Nihilo magis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionem tribuit, quòd ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpeciẽ præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur aſininas auriculas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Conuiciis laceſſitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non hoſtes, ſed amicos lædere ſoles. Eraſ. lib. 8. apopht.

Idem.

Platoni ipſum ob vitæ ſordes canem appellanti; Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes ſi vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offenſus eſt conuicio, ſed commodè interpretatus eſt. Quum Æginam nauigaret, interceptus eſt à piratis, atque in Cretam perductus, ibique venditus. Laërt. lib. 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria diſputaſſet, adoleſcens proteruus veluti periculum faciens, an re præſtaret ea quę docebat, inſpuit illi in faciem. Tulit hoc leniter: Non quidem, inquit, iraſcor, ſed dubito tamen an propter id iraſci oporteat. Laërt. lib. 6.

Idem.

Ei à quo trabe fuerat percuſſus, dicenti, Caue: Num, inquit, iterum me ferire vis? Bruſ. lib. 3.

Idem.

Cuidam ipſi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Id autem videtur ἀδύνατον vt aliquis te percutiat tu tamen non percutiaris: ſed Diogenes negauit ſe derideri, ſiue quòd non eſſet ridiculus, ſiue quòd exiſtimaret hominum irriſionem nihil ad ſe pertinere. Laërtius lib. 6.

Cleanthes.

Appellatus aſinus agnouit conuicium, dicens, ſe ſolum eſſe parem ferendæ Zenonis ſarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum eſſet ſuppellectilis, ſiue quòd vnius illius auſteritate nihil offenderetur. Laërt. lib. 6.

Antiſthenes.

Qui nos maledictis inceſſerent, eos magis tolerandos dicebat Antiſthenes, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide verò num fortè hic ſit ſenſus: tolerantiores eſſe, qui conuicia patienter ferrent, quam ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius ſauciant quàm lapides. Quòd ſi indecorum eſſet graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æquè indecorum ſit in conuiciantem regerere conuicia. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Quum accepiſſet, Platonem de ipſo malè loqui, nihil commotus: Regium eſt, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quanquam hoc idem aliis aſſcribitur. Excelſi animi eſt, ingratitudine hominum non deterreri à ſtudio bene merendi de omnibus. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Solon.

Deſpuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam eum propterea accuſaret: Atqui, inquit, piſcatores vt gobium vnum capiant, patiuntur ſe aqua marina conſpergi. ego idem ferre non ſuſtineam, vt hominem capiam? Max. ſermone 42. Idem dictum eſt ab Ariſtippo, quem

Dionysius tyrannus conspuerat. Laertius lib.2.

Idem.

Quum à quodam conuiciis incesseretur, tacitus abiit, verùm quum maledicus sequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis? Ideo, ait, tibi siquidem potestas est loquẽdi ea quæ vis, mihi verò data est potestas ea non audiendi, quæ audire nolo. Laertius lib.2.

Anacharsis.

Ab adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, aquam feres cùm senueris. Moderationis erat, & patientiæ, quòd adolescentis proteruiam vino imputauit. Laërtius lib.1.cap.9.

Dion Alexandrinus.

Multis conuiciis ac probris à quopiam lacessitus, non respondit. Cæterùm vbi intra ædium suarum vestibulum venisset (nam eo vsque conuiciator fuerat insectatus) nihil se turbatum ostendens, hoc tantùm dixit: Ne gry quidem, maledictis tuis respondeo. Stob. ser.19.

Demosthenes.

A quodam conuiciis lacessitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est. Sto. serm.19.

Aristides.

Aristides quum iret exulatum, sublatis in cœlum manibus deos comprecatus est, sic prosperarent res Atheniensium, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. In rebus enim afflictis solet populus ad egregios viros cõfugere, id quod euenit: Siquidem tertio pòst anno, quum Xerxes Atticam adoriri statuisset, Aristides ab exilio reuocatus est. Plut. in eius vita.

Idem.

Suprà de Magistratu & gubernatione Reipub.

Herodes sophista.

Suprà de Assuetudine.

Phocion.

Quum apud Athenienses verbum faceret pro concione, reprehendens in ipsis ingratitudinem, subirata voce dixisse fertur: Malle se damnum ab aliis accipere, quàm damnum etiã pro meritis inferre. Ælianus li.2. de Var. hist.

Idem.

Iniuria vxori suæ facta, tantum ab autoris accusatione abfuit, vt cũ ille sponte metu perculsus Phocionem accederet & veniam postularet inquiens, ignorasse quòd eius vxor fuisset in quã iniuriosus fuerat, hoc sermone sit vsus: Mea quidem vxor nihil abs te affecta est, sed fortassis alia quæpiam: proinde nõ est, cur excusationem apud me dicas. Muso. apud Stob. ser. 17. Idem de Pisistrato refert Plut.

Idem.

Phocioni cùm poculum cicuta temperatum porrigeretur, percõtatus est quispiam, si quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi filij præcipio, atq; etiam obsecro, nequid ob huius rei memoriam Atheniensibus malè velis. Cæteris morientibus præcipuum solatium esse solet spes vindictæ: huic illud curæ fuit, ne filius patris iniustam necem vlcisceretur. Plutarch. in apophtheg. Ælianus lib.12. de Var. hist.

Idem.

Post Antipatri obitum, quum Atheniensium resp. ad gubernationem popularem redisset, Phocion in concione capitis damnatus est. Atque huius quidem amici cæteri, qui simul

cum

cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quispiam factus obuius, post conuicia in faciem expuit. Tum Phocion ad magistratus respiciens: Non hunc,inquit,compescet aliquis indecorè se gerẽtem? De tam atroci contumelia questus non est, nec flagitauit vindictam aduersus eũ qui prẹter leges sæuiret in hominem damnatum,tantùm cohiberi iussit exemplum bonis moribus aduersum, & immane facinus nõ aliud quàm indecentes mores appellauit. Plut.in apopht.

Idem.

Phocionem, quum pro concione dicentẽ quidam petulantissimè maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchãs,omisit quod cœperat,locúmque dedit in maledico. Postquam ille vix dicendi fecisset finem, Phocion reuersus in suggestum, placido vultu,perinde quasi nihil esset dictum, cœptam orationem persequutus est. De pedestribus, inquit, copiis audistis: superest vt de velitibus ac leuis armaturę milite dicam. Plut.

Timotheus.

Dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli,pinxerant ciuitates vltro se reti implicare,ipso dormiente.Hac contumelia nihil offensus Timotheus, ciuiliter respondit: Si tantas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans?Plut. in apoph.

Telecrus.

Ad fratrem ciues criminantem, quòd asperius secum quàm cum illo se gererent: Tu, inquit,iniurias pati nescis?Plut.in apoph.

Agesilaus.

Audiens,quosdam clàm sibi infensos esse, non tantùm de vltione cogitauit: sed in militum duces elegit, & magistratus accusatos defendit, & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit,quàm vlcisci. Plut.in Lacon. apophthegm.

Idem.

Ad Larissæos, qui non iuuerant res hostium, Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Larissæi contumeliosè tractassent, alij hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum,vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, se vel vniuersam Thessaliam hac conditione velle capere, vt ex his quos miserat,alterius faceret iacturam: amissurus vtrunque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morior enim præter ius & æquum, súmque multo melior his qui me occidunt. Ibidem.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam assiduè afficeretur: Dic,inquit, ô amicule, dic dic, nihil omittas, si quà tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingentis animi argumentum, ne ira quidem dignum arbitrari maledicũ, quum in promptu esset vltio. Plut.in Lacon. apopht.

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm

à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alcander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculũ. Verùm hũc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accepisset puniẽdum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illũ sui instituti socium haberet effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationẽ quam cũ eo egerat, prædicaret: nec victũ modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentũ locauit dicatũ in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæq; cognomentũ addidit, vt Optiletis diceretur; nã Dores Lacedæmonẽ incolentes, oculos optilos vocant, ab ὄπτω, quod Græcis sonat video. Insignis tolerãtiæ exemplum, quæ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorem: quem etiamsi negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamẽ minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plutarch. in Lacon. Stob. serm. 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autẽ sodales, cùm saucius ille moriturus esset, polliciti sunt illi vindictam, sicq; vulneris au thorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si anteuertissem, siq; strenuus fuissem. Indolem verè Laconicam, qui victus ac moriens, iusto tamen victori fauebat: quòd virtute, nõ dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicius si à teneris ad veram virtutem fuissent instituta, potius quàm ad militarem duritiem? Plut. in Lacon.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mẽtiris: ille contrà, Nimirum, inquit, liberi simus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil commotus est Lacedæmonius, sed atrox cõuicium elusit ioco. obiter taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmonius, atq; ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm deos comprecãtur, hoc votis addũt, Vt possint iniuriam pati: quòd neminẽ iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeũdas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Suprà, de Clementia.

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illũ aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plutarch. in apophthegm.

Demonax.

Quum athletam reprehendisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidem illi iracundus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere proflueret. Id factum indignè ferẽtes qui aderant, hortati sunt vt adiret procõsulem: Nequaquam, inquit, ô viri, ad proconsulem, sed ad medicum potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quàm vt regerat in alterum. Erasm. Rot. lib. 8. apopht.

Pausa-

Pausanias.

Quum Atheniensium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitũ, diceréntq;, quòd quũ in Olympiis prçco nis voce pronuntiaretur victor, soli Atheniẽses ipsum exsibilassent: Cùm hoc, inquit, fecerint in bene meritũ, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia. at idem ingenij mirè solertis argumẽtum, quod efferebatur, velut instigaturũ Pausaniæ animum ad suscipiendum bellum, id in partem diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Idem supra tit. de Malitia attribuitur Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensem à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarũ rerum fieret mentio: legémq; ἀμνηστίας, id est obliuionis inuexit. Plutarch.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro cõuicia in ipsum iaculantibus, dicẽtibúsq;: Figule, vnde militibus tuis persolues stipendiũ? Ille placidus ac ridens respondit, Quum hanc cæpero. At cùm vrbe vi potitus esset, venderétq; captiuos: Si me, inquit, denuò cõuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrans & intempestiuam maledicentiam, & seruitutẽ maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens, esse nefas irasci patriæ: quemadmodum parẽtum iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. lib. 5. apopht.

Philippus.

Suprà, de Malitia.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quanquam idem & aliis ascribitur. Plutarch.

Iuba.

Suprà de Iocosè dictis.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, postquam incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonũ, cuius vitio nunc laboratis: & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit. Erasm. lib. 4. apopht.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero quãdoquidem & Silenum habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quẽ nunc immeritò derident. Erasm. lib. 4. apoph. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.

Sylla.

Suprà, de Patientia iniuriæ.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit, eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non diu sentias. Plutarch.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum po-

terat expuisset, abstersit Cato faciẽ, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens profitetur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quòd ore multam purulentiam eiacularetur. Eras. lib. 5. apoph. Idem supra Diogeni tributum est à Brusonio.

M. Bibulus.

Suprà, de Clementia.

Augustus Cæs.

Suprà, de Clementia.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantũ, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi sinetis. Eras. lib. 6. apopht.

Idem.

Quum iocis, cõuitiis, famosis carminibus ac rumoribus frequẽter impeteretur, amicis ad vltionem hortantibus respondit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Cassius Seuerus.

Suprà, de Patientia iniuriæ.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse facilem ad ignoscendum. Eras. lib. 8. apopht. ex hist. Eccl.

Otho imper.

Suprà, de Morientium monitis & doctrinis.

Fridericus impera.

In Fridericum Cæsarem tertium, cùm nonnulli dicta probrosa iactassent, referẽtibus aulicis: An nescitis, inquit Fridericus, principes quasi signum ad sagittam expositos esse? Turres quidem fulgura prealtas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiscum bene agitur, si verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta quibus nihil leuius, formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Sylu. lib. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Nonnullos de se bene meritos sed ipsum probris clàm solitos lacerare, cùm audisset: Regum esse, inquit, non solùm benefacere, sed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentissimus, Lacones deos comprecatos, vt possent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quauis iniuria commoueretur. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphõsi.

Idem.

Audiens à suis, quantum maledictis proscinderetur ab inimicis suis, respondit: In huiusmodi iniuriis non quid dicatur, sed à quo dicatur, in primis animaduertẽdum esse. Idem lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Intellexit se multis maledictis à quodam apud exteros traductũ esse, qui tamen mox accessit imploraturus eius auxilium. Nec tamẽ indecorè se gessit: immò parum hoc referre dixit, se enim benefactorũ potius, quàm vanè dictorũ memorẽ esse. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Lugduni, viuẽte Caro VIII. rege, depre-

deprehensus à quibusdã aulicis, multis verborum contumeliis vexatus est. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt : sed ille absentes sua sponte reuocauit, pristinæque restituit dignitati, dicens, Priuati personam exui : Rex constitutus hæc maledicta non curo neque vlcisci decreui. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquẽda fœminis, in iuuenibus nullũ vnguentũ melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent seruus & ingenuus. Rogatus quid senes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentũ venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id est,

Qui bonus est, ab eo bona discito.

Huius generis quędam congerit Xenophon in conuiuio. Erasmus libr. 3. apophtheg.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quisnam adeò vnguentis delibutus esset? Cui respõdit Aristippus: Ego, ait, infelix: sed me multo infelicior Persarũ rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo sit præstantior. Quo dicto sensit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem : cùm & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laertius libro secundo.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ : vt quod nec apud illos prouenirer, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant nisi vncti : putant enim corpús fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleũ esse causam insaniæ. Laertius libr. 1. capit. 9.

Diogenes.

Nactus vnguẽtum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aërem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehẽdit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt : cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ maleolentiam adducat. nam Græcarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίαν & δυσωδίαν. Vnguentum enim in viro arguit vitæ molliciem : Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis : Neuole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert. libr. 6. & Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitã : cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Vnguenta eiecit è republica, tanquam olei corruptelam ac perniciem. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorũ vnctionem: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plut. in Lacon. apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniam vnguento fragrabat, & nutu contemptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Suetonius in eius vita.

Vide apoph. de fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Cittieus.

Formã dicebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ. Laert. lib. 7.

Idem.

Dicebat, eos qui disserunt, similes esse oportere tragœdiarum actoribus: quibus vox magna, bonáque latera debent esse, cùm os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius, quàm agere. Ibidem.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaque quodam tẽpore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret: ne tantopere clamaret, cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est. Laert. lib. 4. cap. 9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum est, bene est: sed quod bene est, magnum est. Hoc & aliis ascribitur. Erasmus libr. quarto apophthegmat.

Idem.

Quodam tempore vox Demosthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremitum. Id obiicientibus, ita respondit: Histriones è voce iudicare par est, oratorem è mente. Græca iucundius sonant: ὑποκρίτας δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Histrio seruit populo, orator consulit: ille delectat, hic prodest. Ad bene consulendum non refert quàm sit vocalis, sed quàm opportuna suadeas. Actori voce opus est, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis esse debet, vt populus ipsum vltrò tacitus & attentus auscultet. Eras. lib. 8. apoph.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturum decem millia. Nam vocis exilitas & animi timiditas reddebãt Isocratem ad dicendum inutilem. Hæc autẽ quoniam naturæ sunt, non artis, à præceptoribus dari non possunt. Ibidem.

M. Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, sæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & voces plus quàm manum, hostes in fugam vertere,

vertere, attonitósque reddere. Nolebat militem in prælio mutum esse: sed atrocibus, dictis, clamore, vultúsque truculentia terrere hostem. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis esse similes, qui sic ad clamorem, vt illi ad equos, confugerent. Hoc genus homines & hodie videre est, qui cùm sentiunt se causa inferiores, ad furiosa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus persuadere non possunt, improbitate metúque extorqueant. Ibidem.

Idem.

Cum M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epistolam apud senatum clara firmáque voce recitasset. Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his est qui proclamarunt. significans, illum fuisse præconem, & hoc vsu contigisse vt esset vocalis. Solent autem serui venales voce præconis commendari. Eras. lib. 4. apoph.

De voracitate.

Zeno Cittieus.

CVm in quodam conuiuio vidisset hominẽ immoderatius obsonia vorantem, ipse piscem ingentem continuò è patina sustulit, quasi solus deuoraturus. Alter intuens Zenonem, eius admirabatur impudentiam. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meam opsophagiam ferre non potes? Laert. libr. 7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, sunt enim venatorij, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis ipse canis esset, lepidè respondit, Esuriens, Melitæus: satur, Molossus, quòd cibi appetens, blandiretur: saturatus morderet. Laert. lib. 6.

Corydus.

Cùm Chęrephon nudus in conuiuio distenderetur. O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor, quousque plenus sis. In lecythis vitreis apparet, quousque plenæ sunt, si eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis. Eras. lib. 6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam venisset, atque ei amicus quidam dixisset, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi votis vim tempestatis effugerint, in portúmque salui peruenerint? Ita fit, inquit. Illi enim nusquã picti sunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Bruson. lib. 7. cap. 15. Risit ethnicam superstitionem: quid enim possunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos summopere reprehendebat, qui, si quid secus euenisset, fortunam incusarent: id quod vulgus hominum solet, dicens ipsos homines potius incusandos, qui postularent à fortuna, non quæ verè bona essent, sed quæ ipsis bona viderentur. Nam si permitterent diis, quæ ipsi iudicant optima dare, darẽt. nunc acceptis his quæ flagitarunt, impudenter incusant deos. Laert. lib. 6.

Anonymus.

Lacon quum voto ſe obſtrinxiſſet, quòd ſe de Leucate petra præcipitem daret, conſcendit montem, & conſpecta altitudine ſeſe auertit. Id cũ illi probri gratia obiiceretur: Nõ putaram, inquit, illi voto maiore voto opus eſſe Ioco eluſit inconſtantiæ formidiníſque crimen. Etenim qui facinus arduum cõcipit animo, prius è diis optare debet animum facinori parem. Plut. in Lacon.

Auguſtus Cæſ.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipſius autem fortuna comitaretur. Quòd in ſingulis erat præcipuum, id optabat vni cõtingere. Illud autẽ ſingularis cuiuſdam erat modeſtiæ, quòd vir ingenio, doctrina, conſilióque præſtans, ſua præclarè geſta fortunę adſcribebat. Plut. in apophtheg.

De vrbanitate.

L. Craſſus.

M. Brutus, cum in accuſatione C. Planci duos lectores excitaſſet, & alteri de colonia Narbonenſi L. Craſſi, qui reo Bruti aderat, orationem legendam dediſſet: alteri, de lege Seruilia, ex his demõſtrans, illum ſibi pugnantia ſcribere: Craſſus viciſſim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat, Fortè euenit vt in Priuernate eſſemus, hic Craſſus: Audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundum Priuernatem reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptum erat, In Albano eramus ego & Marcus filius. hic rurſum Craſſus: Norat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil eſſe ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum eſt, Cùm in Tiburti aſſedimus ego & Marcus filius: tum Craſſus, Vbi ſunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis cõſignatos reliquit? Quòd niſi puberem te iam haberet, quartum librum cõpoſuiſſet, & ſe etiam in balneis locum cum filio ſcriptum reliquiſſet. Ita Craſſus duos lectores aduerſum ſe à Bruto excitatos tribus aduerſus ipſum productis vltus eſt. Hoc vrbanitatis exemplum refert. M. Tullius, quod nõ aſtringitur paucis verbis, ſed per orationem fuſum eſt. Eraſ. lib. 6. apoph.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

Percontantibus cur prohibuiſſet vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas, quæ non lateribus, ſed viris cincta eſt. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quàm fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorũ mœnia, conſpicerétque excelſa munitaque eſſe, & in longum porrecta ſpatium: Quæ ſunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris non eſſe opus mœnibus. Plut. in Lac. apoph.

Ageſilaus.

Quum quidam interrogaſſet, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis inſtructos & vnanimes oſtendit, & ait: Hi, hi ſunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitatẽ munitã eſſe, in qua infracti & benè armati milites eſſent. Plut. in Lac.

Idem

Idem.

Suprà, de Concordia.

Antalcidas.

Suprà, de Patria fortiter propugnanda.

Theopompus.

Cuidam ostendenti ciuitatis suæ mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidem sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimēta. Plut. in Lacon.

Panthoidas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murū probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum conclaue mulierum. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent consilium de ciuitate mœnibus cingenda, Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum hæsit scuto, galea galeæ, atque viro vir.

Et adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidem locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret, formidolosus. Nunc, inquit, locus captu facilis est. Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tueatur. Arx enim nō tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum tallenti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magis quàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladiis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

Assiduè in ore habuisse fertur: Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum. Notās mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefásque plebem expilant, nummísq; exhauriunt. Laert. lib. 1. cap. 9.

Antiphanes.

Dicere solebat: Vsuram, quęstúmque illicitum, breues habere delicias, longam autem calamitatem. Stob.

Agesilaus.

Quum Agidi persuasisset, vt debitorum fœneratorúmque nomina, tabulęque vnà comburerentur: apportatæ sunt in forum Clarium, ac coacernatæ, supposito igni, dum concremarentur, abeuntibus ergo fœnerātibus ac diuitibus cum tristitia, Agesilaus illorum calamitates irridens: Nunquam se ignem puriorem vidisse iactabat. Plut. in Lacon. apoph.

Musonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adisset Musonium, rogauit: Dic mihi Musoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdū accipere mutuum. Ad hoc arridens

Musonius: At ne fœnerant quidem, Rutuli. Turpius est ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Ex Catone Censorio quum quispiam percontaretur, quid in re domestica maximè expediret? respondit: Bene pascere, bene vestire, & bene agrum colere, & illi qui quæsierat: Quid fœnerari? Cato, Quid, hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare censuit, quàm homicidam. Cicero libro secundo Offic.

Alphonsus.

Fœneratores, vtpote labores mortalium depascentes, harpyias vocare solitus erat. Quemadmodum enim Vergilianæ illę Harpyiæ raptu viuebant, sic hodie fœneratores ex pauperum laboribus magnas per nefas opes reponunt sibi & suis. Panormitan. lib. 4.

Idem.

Iustitiæ & æquitatis amator ardentissimus, audiens illicito lucro hominibus insidias à fœneratoribus strui: Fœnus nil aliud sibi quàm animę funus videri dixit. Damnauit autem vniuersam fœnerãdi rationem, quæ planè est contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem libro tertio de Alphonsi reb. gest.

Bernard. Senensis.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse affirmauit, si pecunia iis crederetur, qui nec capitalem summam reddere possent. Æn. Syl. de dictis Sigismundi & Friderici imper. & lib. 3. de dictis Alphonsi.

De vtilitate.

Antisthenes.

Hostes semper obseruandos esse dicebat, ideo quòd hi primi omnium sentiant, si quid delinquas. Igitur plurimùm vtilitatis ex his capere possumus, cùm errores nostros castigari cognoscimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laertius lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum. notans mores vendentium, per fas nefasque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap. 9.

Xenophon.

Suprà de Hostibus & inimicis.

Lysander.

Cùm egregius simulandi artifex euasisset, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iustum non alia re quàm vtilitate, & honestum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præstantiorem esse, sed vtriusque dignitatem ac pretium vtilitate æstimandum. Inuertit vir improbus philosophorum dogma, qui quod honestum est, idem volunt vtile esse: hic quicquid esset vtile, idem ducebat honestum. Plut.

Antalcidas.

Suprà, de Comitate.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quòd per illum citò Carthaginem se capturos crederet. Plutarchus in Romanorum apophtheg.

De

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

CRateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Istuc, inquit, ô stulte, ne perconteris in via, sed solùm interroga. Subindicās, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui necessarium esset deorum metu contineri. Huic simillimum est quod tribuitur Bioni, qui eam quæstionem proponēti, versu Homerico, ni fallor respondit:

ὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπεῖριε πρέσβυ.

Non abiges miserandæ senex turbam procul à me. Laert.lib.2. c.12.

Anacharsis.

Mirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes. Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamē aliis applaudebant, alios explodebant. Idem lib.1.cap.9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, nō quidem hanc ob causam, quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Erasm. lib.7. apoph. ex Diogenis Laer. lib.6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatē.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitēs ingrediebatur. Interrogatus autē, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudiue dissidere: propterea quòd vulgus hominū cupiditatibus agitur, nō ratione. Laer. lib.6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarem. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdum sonat multi, interdum vulgus hominum. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laert.lib. 7.cap.2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro desciuerant triremes auxiliares mitterent, iubentique vt ilicò pecunias depromeret: Paratę sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitæ belluæ, arte ad meliora concilia auocādus est populus. Eras. lib.6.apoph.

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptū drachmarum septē millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est. Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquātur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. Norat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè.

Illi morbo suppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Populum Atheniensem in concione quum liberius reprehenderet, eique Demades diceret; Laniabit te Phocion plebs, si paululum insanierit: Quin, inquit ille, te potius, si paululum resipuerit. Brus. lib. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Atheniensibus proditum esset oraculum in ea ciuitate vnum esse virum qui cunctorum sententiis aduersaretur, ac populus, vociferans iuberet illum inquiri, vt occiderent: Phocion in medium processit: Ego, inquiens, sum ille, quem designat oraculum. Mihi enim ea omnia displicent, quæ vulgus agit & dicit. Quo dicto ostendere voluit, inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil sani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter sermonem approbari, conuersus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò persuasum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficisceretur. Plut. in apoph.

Aristides.

Suprà de Probitate damnata.

Themistocles.

Themistoclem cùm Athenienses contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat se similem esse platanis, sub quarũ vmbra accurrunt homines afflicti tempestate, & easdem simul vt abiit tempestas vellunt. Sensit vir prudentissimus, vulgi mores esse, vt belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plut. in Græcor. apoph.

Hippomachus.

Quum discipulus suus aberraret arte inter fistulandum, & nihilominus plausum auditorum assequeretur, percussit eum baculo, dicens: Perperam fistula cecinisti, nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælianus lib. 4. de Var. hist.

Polycletus.

Eodem tempore duo simulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad singulorum accessum transposuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati. Mox proposuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælian. lib. 16. de Var. hist.

Dionysius.

Suprà de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Appius Claudius.

Quum in censura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari auræ studẽtem, magna voce: O Paule, inquit, Æmylij, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonsor & Licinius declamator ad censuram producunt? Plut.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudum conferre solebat: quæ singulæ nemini obtemperant, vniuersæ autem gregis ducẽ sequũtur. Sic & vos, inquit,

inquit, quos nemo vestrûm priuatim in consilium adhibere vellet, ab his hîc congregati, vos agi ducique siniitis. Notans populum, quòd deterrimis committeret magistratus. Eras. lib. 5. apoph.

Polycarpus.

Polycarpus cùm fidei suæ rationem Herodi proconsuli reddere paratus esset, diemque postularet, quo cum proconsule agere posset: Proconsul voluit, vt coram populo se excusaret. Cui Polycarpus: Non faciam, inquit, cùm principibus & potestatibus honos debeatur, modò Deo non sit contrarius: populo autem furenti, satisfacere nemo possit. Euseb. lib. 4. Eccl. histor. cap. 15.

De vulnere & cicatrice.

Crates.

Nicodromus citharœdus Cratetis dictis lacessitus, impegit illi pugnum in os, & sugillauit. At Crates fronti imposuit tabellam, in qua scriptum erat: Nicodromus faciebat. Itaque cum liuore suo obambulans, traduxit citharœdum: festiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus suis inscribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulsato. Laërt. libr. 6. cap. 5.

Alexander.

Frequenter dicere solitus est: Vt maximè sanetur vulnus quod illatū est, manet tamen cicatrix. Sensit vir clarissimus, vulnus facilè quidem sanari posse, vt dolor omnis auferatur: cicatricem tamen, hoc est iniuriæ factę memoriam, semper versari ob oculos. Eras. 8. apoph.

Timotheus.

Audiens quendam acceptum in bello vulnus prædicantem, ac corporis cicatrices ostentantem: Et me, inquit, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. Sic sunt hodie Thrasones, qui vulnera à bombardis corpori inflicta ostentant omnibus fortitudinis gloriam aucupantes: cùm vulnus eminus pugnando fortassis à puero, vel ignauissimo timidissimoque homine acceperint. Eras. lib. 5. apophthegmat.

De vxoribus.

Aristippus.

Mulierem paruam, sed pulchrā conspicatus, Paruum, inquit, malum, sed magnum pulchrū. Vel si mauis inuertere sententiam: Paruum quidem pulchrum, magnum autem malum. Nam κακὸν & καλὸν apud Græcos facilè permutari possunt. Ant. in Melis. par. 2. ser. 33.

Socrates.

Socrates dicere solebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores verò maritorum quibus cum viuunt moribus. Norma enim coniugis vir est. Æquitas igitur docet, vt viris tanquam capiti vxores obtemperent. Erasm. lib. 3. apoph.

Antisthenes.

Cum his mulieribus habendam consuetudinem dixit, quæ beneficiū beneficio pensent, αἳ χάριν εἴσονται, id est, quæ gratiā habituræ sint. Sentiēs, abstinendum ab his quæ pretio vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amāt mutuum: aut à va-

letudinariis, deformibus ac malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitendos. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Theano.

Rogata, quando mulier esset munda à viro? respondit: A suo semper, ab alieno nunquam. Laërt. lib. 8.

Phocionis vxor.

In complurium fœminarum cœtu interrogarat, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Antonius in Melis. parte 2. serm. 33.

Vide apopht. de Mulierum natura & moribus.

De vxore eligenda.

Pittacus.

INterrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cũ respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem: sin deformem, pœnam. Haudquaquam, dixit: sed si pulchram duxeris, nõ erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stobæus ser. 65.

Idem.

Sciscitatus à quodam, qualem vxorem ducere deberet? respondit, Æqualem tibi ducito. Ipse enim cùm domi haberet opulentiorem, habebat etiam morosam & imperiosam. Laërt. lib. 1.

Chilon.

Chilonis dicterium est, vxorem humilem modico apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accersas domum. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secũ adfert. Proinde hoc erat vnũ ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptũ irẽt. Laër. l. 1. c. 4.

Cleobulus.

Æqualem vxorem ducendam esse suadebat. Si enim ex superiori familia duxeris, inquit, non affines tibi, sed dominos comparabis. Stob. ser. de Temperantia.

Idem.

Præterea dixit, filias viris elocandas esse ætate virgines, sed prudentia matronas. Stob. ser. 68.

Antisthenes.

Adolescenti consulenti, Cuiusmodi vxorem ducere expediret? Si formosam duxeris, inquit, habebis cõmunẽ: sin deformem, habebis pœnã. Iucundius id effertur apud Græcos, quibus quo ad voces attinet, minimũ interest inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rem attinet, plurimũ. Suadebat itaque, media stataque (vt vocant) forma ducendam, quæ nec fastidiũ viro moueret ob deformitatem, nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Aulus Gel. lib. 5. cap. 11. hoc dictum Bianti tribuit. Laërt. autem libr. 4. Bioni. Maximus verò ser. 39. Soloni. Cæterùm Pittaco etiam attributum à Stobæo paulò iam suprà recensuimus.

Democritus.

Interrogatus, cur homo proceræ staturæ, tam paruã duxisset vxorem? Ego inquit, in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Antonius parte 2. ser. 34. Melissæ.

Idem.

Dicebat, eum qui bonũ generum nactus sit, inuenisse filium: qui verò malum, simul & filiam perdidisse. Stob. ser. 69.

Aureolus philos.

Rogatus, paupérne an diues vxor ducẽda esset? Pauperẽ, ait, alere difficile est: diuitem verò ferre, tormentum. Brus. lib. 7. cap. 22.

Lycurgus.

Cuidam percõtanti, quã ob causam lege cauisset, vt sine dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur: sed vt iuuenũ quisque ad puellę mores respiciens, ex virtute faceret electionem. Eadem de causa fucos & ornamenta, quibus aliæ formam vel fingere vel commendare solent, ex vrbe submouit. Plutarch.

Pericles.

Duobus filiam eius ambientibus, quorũ alter diues ac imperitus erat, alter verò pauper & studiosus, elocauit eam pauperi: inquiens, illum qui diues fieri possit, meliorem esse quàm qui iam sit. Stobæus sermone 68.

Themistocles.

Vnicæ filiæ pater consulebat, vtrum eam pauperi, sed ornato: an locupleti, sed parum probato collocaret? Malo, inquit Themistocles, virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Valer. Maximus libro 7. cap.2. Stobæus ser. 83. Cicero autem libro 2. Officiorum, de sua filia id dixisse refert, quemadmodum & Plutarch. in eius vita, & apopht. item Stob. ser. 83.

Olympias.

Quum accepisset, adolescentem quendam aulicum duxisse vxorem eleganti quidem forma, sed famæ parum secundæ: ille, inquit, non sapit, qui vxorem oculis non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, sed digitis ducũt, solam spectantes dotem. Eras. 6. apoph.

Aurelia.

Aurelia Iouiani Pontani filia natu maior, amisso Paulo marito, cùm à patre ad secundas nuptias hortaretur: Quin tu, inquit, pater nuptias secundas non inis? (erat enim is etiam viduus) Quia, respondit, nullam matri tuæ similem me reperturum confido. Eadem cura (respondit illa) me quoque versat pater, quod mihi placiturum Paulo æquè similem sperem neminem. Adrianus Barlandus.

De vxore ducenda.

Menedemus.

Cvidam sciscitanti, num sapienti ducenda esset vxor: Num ego, inquit, videor tibi sapiens? Quum annuisset. Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacuũ erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat sapientem. Laërt. lib.2.

Antisthenes.

Suprà, de coniugio & matrimonio.

Theano.

Suprà, de Oeconomia.

Epaminondas.

Cùm in cœlibatu viueret, à Pelopida reprehensus est hunc in modũ: Non curas tu quidem Remp. qui nullos post te filios relinquis quorum manu patriæ salus ritè defendi possit. Brus. lib.7. cap.23.

Metellus.

Dicere solebat: Si sine vxoribus possemus esse omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradit, vt nec cum iis satis cõmodè, nec sine ill s vllo modo viui possit: saluti perpetuæ potius, quã breui voluptati consulendum est. Brus. lib.7. ca. 22. ex Gell. lib.1. cap.6.

M. Cato.

Maiori laude dignum eum

censebat, qui bonum se gereret maritum, quàm qui in ordine senatorio magnus esset. Brus. lib. 7. cap. 22.

De vxore non ducenda.

Thales.

Roganti matri vt vxorem duceret, Nondum esse tempus, dixit: dein maior natu, Non amplius esse tempus. Stob. ser. 66. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 8.

Socrates.

Rogatus ab adolescente quodam, vtrum melius cēseret vxorē ducere, annō ducere? Vtruncunq; (inquit) feceris, pœnitebit, indicās, & cœlibatū & cōiugium habere suas molestias, ad quas perferendas esset præparandus animus. Cœlibatū comitatur solitudo, orbitas, generis interitus, hæres alienus: matrimonium, perpetua solicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affinium graue supercilium, garrula socrus lingua, subsessor alieni matrimonii, incertus liberorum euentus, aliáque innumera incommoda. Proinde non hic est electio, qualis est inter bonum & malum: sed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. Laërt. lib. 2. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Dicere solebat, tria se mala assecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem, quorum duo iam effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse. Anton. parte 2. Melis. serm. 34.

Idem.

Quibusdam eum consulentibus de ratione matrimonij contrahendi, dixit, Quemadmodum pisces ô adolescentuli, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte. Antonius in Melissa parte 2. ser. 34.

Plato.

Interroganti cuidam, an vxore ducta philosophari deberet? Cùm nescias, respondit, te solum seruare, an vxorem quoque super humeris te seruaturum speras. Stob. ser. 66.

Diogenes.

Suprà, de consilio in melius mutato.

Idem.

Interroganti, quando ducenda esset vxor? Iuueni inquit, nondum, seni nunquam. Græcè iucundius. μηδέποτε & μηδεπώποτε, subindicans, prorsus abstinendum à matrimonio. At percontator ille discere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adsciscere coniugem, quēadmodum Aristoteles præscripsit puellæ decimumoctauum, viro trigesimum quintum: & Romani Aprilem & Iunium existimabant auspicatum nuptiis, Maium inauspicatum. Laertius libro 6. & Bruson. libro 7. cap. 22.

Aristippus.

A quopiam interrogatus, An sibi ducere vxorē expediret? Negauit. Si enim duxeris, inquiebat, formosam habebis communem: si deformem, pœnam. Antonius in Melissa, parte 2. ser. 34.

Protagoras.

Rogatus, ob quam causam dedisset filiam inimico nuptam? Quia, inquit, nihil ei dare poteram deterius. Antonius sermone 34. parte 2. Melissæ.

Philoxenus.

Cùm quidam eum percontaretur, cur Sophocles bonas introduceret fœmi-

fœminas, ipſe autem malas? Quia, inquit, quales oporteat eſſe fœminas, Sophocles dicit: ego verò quales ſint. Anton. ſerm. 34. part. 2. Meliſ.

Solon.

Quum ad Thaletem Miletum veniſſet, admiratus dicitur, quòd nuptias filiorúmq; procreationem contempſiſſet, Thaletem verò tacuiſſe. Interiectis autem diebus aliquot peregrinum ſubornaſſe, qui decimo poſt diſceſſum die Athenis veniſſe fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis eſſet? edoctus ille à Thalete: Nihil aliud, inquit, præterquam quòd adoleſcentis cuiuſdam efferebatur funus, ciuitate omni ſubſequente, quòd eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quem tum abeſſe dixiſſent. O illum miſerum, Solon ait. Sciſcitanti verò de nomine, reſpondit, excidiſſe memoria: ſed ob iuſtitiam illius, in omnium ore verſatum. His Solon in metum coniectus eſt. Poſtremò nomen peregrino ſubiecit, ab eóq; contendit, Num illi Soloni nomen eſſet? Annuente homine, Solon caput cædere cœpit, filium ſuũ obiiſſe, ratus. Tum Thales ridens ait: Hæc me Solon à nuptiis & procreandis liberis dehortantur, quæ te hominem fortiſſimum infringunt, & tum rem fictam eſſe oſtendit. Plutarch. in Solone.

Phoroneus.

Phoroneus legumlator moriens, fratri dixiſſe fertur: Ad ſummam felicitatem nihil mihi defuiſſet, ſi vxor defuiſſet. Bruſonius libro 7. capite 22.

Epaminondas.

Sciſcitatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? Reſpondit, pro patria mori non dubitare. Stobæus ſermone 66.

Cicero.

Rogatus ab Hirtio, vt poſt Terentiæ repudium ſororem eius duceret: negauit, dicens, Non poſſe ſe vxori & philoſophiæ ſimul dare operam. Bruſon. lib. 7. cap. 22. Hieronymus contra Iouianum.

Alphonſus.

Suprà, de Coniugij moleſtiis, & infrà de Zelotypia.

Marianus Sozinus.

Cùm minus ſolito literis operam daret, ob id reprehenſus à quodam reſpondit: Ideo minus libros iam euoluo, quia vxorem duxi. rurſus interpellatus, Cur Socrates vxoratus, non itidem philoſophiæ ſtudia neglexiſſet? Xantippe (ait) moroſa fuit, & deformis: mea autem vxor proba eſt, & forma decenti. Æneas Sylu. de dictis Sigiſmundi & Friderici tertij imperat. & lib. 3. de rebus geſt. Alphonſi.

De vxore moroſa, imperioſa, ac moleſta.

Socrates.

CVm Euthydemum ad cœnam vocaſſet, in medio cõuiuij Xantippe irata ſurrexit, & poſt multa in Socratẽ iacta conuicia menſam ſubuertit. Verùm cùm Euthydemus ob id valde turbaretur: Cur, inquit Socrates, ita te habes? Nónne nuper cùm tecum cœnarem, gallina ſubuolans menſam, pocula & alia euertit? Irriſit ita moroſæ vxoris indignum facinus, vt interim hoſpitem ſibi placaret iratum, & tolerantiæ exemplum de ſe præberet. Laërt. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Præterea percontanti, cur Xantippen moribus adeò incompositis fœminam haberet domi, dicebat, sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, ac perpeti possint, cæteris vtuntur commodius. Ita qui morosæ coniugis mores ferre didicerit, multò facilius cum quibuslibet habebit consuetudinem. Laërt. lib.2.cap.5.

Idem.

Cùm Alcidiades magnam & pulcherrimè confectam placentam, magni amoris testimonium Socrati misisset: Xantippe suo more irata, eam de canistro deiectam, impuris conculcauit pedibus. His Socrates cùm arrisisset, inquit, Num quid tu simul carebis ea? Quòd si quis putat hæc puerilia esse, & nullius pretij: is sanè non nouit, ex his etiam de fortibus & bonis viris probationem fieri, si morosis vxoribus ea ratione conniueant. Ælianus lib. 11. de Var. histor.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen morosam adeò diligeret: Ego, inquit, iampridem his assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorem audiam. Laërt.

Idem.

Eidem simile quiddam dicenti: At tu, inquit Socrates, nónne domi tuæ gallinas toleras glocientes? Tolero, inquit Alcibiades, sed oua mihi pariunt, & pullos. Et mihi, ait Socrates, mea Xantippe parit liberos. Laërt.

Idem.

Xantippe, cùm Socrati marito in publico pallium detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Nolo, inquit, vt hoc certamine vobis acclamantibus derisui sim, & causa spectaculi. Maluit vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere: quàm ridiculũ exhibere spectaculum, viri cum vxore certantis. Ibid.

Idem.

Cùm vxorem Xantippen diu rixantem tulisset, ac tandem fessus sedisset ante fores, illa magis irritata, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus autem illis qui præteribãt, & Socrates demum in risum erupit dicens: Facile futurum putabam, vt post tantum tonitru pluuiam sentirem. Erasm. lib.3. apopht. ex Laërt. libro 2.

Idem.

Demiranti cuidam, in quem vsum duas aleret vxores tam rixosas: Hæ, inquit, me domi docẽt tolerantiam, qua mihi in publico vtendum est. Harum enim moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Gell. lib.1. cap.17.

Diogenes.

Quum aliquando vidisset mulieres ex oliua pendere: laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores similem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογύνης, id est, mulierum osor, eóque cupiebat omnes videre pensiles. Laërt. lib.6.

Anonymus.

Philosophus quidam, cùm vxorem haberet improbã & garrulam, & ebriosam, percontantibus cur talem ferret? Vt domi, inquit, habeam philosophię gymnasiũ, & palęstram. Ero enim erga cæteros lenior, hac quotidie institutus. Sunt etiam, qui ipsum

ipsum ob hanc causam illam duxisse dicant. Anton.in Melissa. part.2. sermone 84.

M. Cato.

Obiurgans aliquando summam vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo colligens, mulieres esse rerum omnium dominas. Plut.in Roma.apopht. Ant.in Melis. parte 2.serm.34. Alexand. ab Alexand.lib.6. cap.8. Cæl.Rhod.lib. 14.cap.14.

Idem.

Admodum senex, Salonini filiam malè morigeram amans, quum vxorem duxisset, rogatus in campo Martio à L. Portio Nasica, num ex sui animi sententia vxorem haberet? Non herculè, inquit Cato, ex mei animi sententia. Scomma autem Nasicæ in amorem Catonis fuit, Catonis autem responsum de moribus puellæ datum erat. Bruson.libro 7. capite 22.

Alphonsus.

Eum maximè insanire dicebat, qui vxorem à se digressam fugitiuámque perquireret. Significans, magnæ felicitatis esse, ab improba & morosa vxore liberari. Panor.lib.4. de reb.gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm aliquando Ludouicum Podium Putium, in veste lugubri, fronte subtristem intueretur, & quid sibi vellet luctus ille sciscitaretur: ac Putius ob vxorem mortuam mœstum se esse respondisset: ait Alphonsus, lætum potius atq; hilarem esse eum conuenire, ob illius mortem. Nam si cognita mortua esset, tũ & fratrem à mortuis suscitatum esse. Erat autem vxor illa intractabilis, difficilis, & viro, dum vixit, admodum molesta & infesta, ac mariti propè mors quædam. Panorm. lib.3. de reb. gest. Alphonsi.

Greg. Haimbergensis.

Is, scientia iuris & facundia inter omnes Germanos facilè princeps, cùm domũ ex curia Cæsaris, in qua diu fuerat versatus, reuertisset, atque non longè ab oppido Nurembergensi amicum offendisset, qui vxorem suam viuere & bene valere diceret: Si viuit vxor, inquit, ego sanè obij. Innuit autem, morosam vxorem mariti mortem esse. Æneas Syl. lib. 3. comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Trisponius iurisconsultus, & Alphonsi Aragonum regis cõsiliarius, cùm trecentos aureos Alphonseos, quod superarat dotis, furto surreptos perdidisset, ac propterea animo angeretur, & esset sibi vxor, & illa quidem admodum morosa, regem Alphonsum dixisse ferunt: Longè illi melius fore, si vxorem, quàm pecuniam, fures abstulissent. Panorm. lib.1.de rebus gestis Alphonsi.

Anonymus.

Quidam abundè comis, cùm hospes vociferantem dixtius vxorem eius, rixantémque cum ancillis, parum æquè ferret, conuersus ipse ad hospitem: Et quæ, inquit, amice impatientia est tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dies, noctésque æquissimè ipse perfero, tu verò ne dieculæ quidem sextantem ferre eam potes? Quo dicto & hospitem leniit, & vxorem ab ira ad risum conuertit. Adrianus Barland.

DE ZELOTYPIA.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, quòd aperto capite ædes egressa esset: Lex, inquiens, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formā tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa, non aliorum oculis placens. Erasm. lib. 6. apopht.

Alphonsus.

Dicebat, ita demum matrimonium tranquillè exigi posse, si vxor cæca, maritus autem surdus fiat. Innuit autem, fœmineum genus esse zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias: & rursus marito molestam esse vxoris garrulitatem, qua molestia cariturus est, si fiat surdus. Erasm. lib. 8. apopht.

FINIS.

CATA-

CATALOGVS AVTORVM, EX QVORVM LVCVBRATIONIBVS APOPHTHEGMATA A CONRADO LYCOSTHENE *deprompta sunt.*

GRÆCI.

Abdias.
Aelianus Sophiſta.
Antonius monachus.
Appianus Alexandrinus.
Ariſton.
Ariſtonymus.
Ariſtoteles.
Arrianus Nicome.
Athenæus.
Calliſtratus.
Cedrenus.
Clemens Alexandrinus.
Demoſthenes.
Diodorus Siculus.
Diogenes Babylonius.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Caſsius.
Dion Nicæus.
Dion Pruſæus.
Dionyſius Halicarn.
Epictetus.
Epiphanius.
Euagrius.
Euſebius.
Flauius Ioſephus.
Gr.Nazianzenus.
Herodianus.
Herodotus.
Iſocrates.
Lucianus Samoſatenſis.
Maximus monachus.
Maximus Tyrius.
Nicephorus Calliſtus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Acominates.
Pauſanias.
Phauorinus.
Philo Iudæus.
Philoſtratus.
Plato.
Plutarch.Chæroneus.
Polybius.
Polyænus.
Procopius.
Socrates Conſtantinop.
Sozomenus.
Stobæus.

LATINI.

RECENTIORES.

Polono-

Polonorum.
Saxonum.
Scotorum.
Venetorum.
Vltraiectinorum.
Vngarorum.
Antonius Bonfinius.
Antonius Constantinus.
Antonius Panormitanus.
Baleus de scriptoribus Anglicis.
Baptista Egnatius.
Bartholomæus Facius.
Bocatius.
Beroaldus.
Blondus.
Brusonius Contursinus.
Cælius Rhodiginus.
Chytræus.
Coccius Sabellicus.
Conradus à Lichtenavv, seu Abbates Vrspergensis.
Erasmus Roterodamus.
Egidius Corrazettus.
Franciscus Patricius Senensis.
Franciscus Petrarcha.
Franciscus Tarapha.
Fulgosus Genuensis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Lilius Britannus.
Guido Bituricensis.
Gulielmus Tyrius.
Hadrianus Barlandus.
Hermolaus Barbarus.
Iacobus Spiegelius.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Cuspinianus.
Ioannes Francisc. Picus.
Ioannes Magnus.
Ioannes Stella.
Ioannes Stumpfius.
Ioannes Trithemius.
Iordanes.
Iouianus Pontanus.
Lambertus Schafnaburgẽsis.
Laonicus Chalcon Dyles.
Lilius Gyraldus.
Marulus Spalatensis.
Olaus Magnus.
Otho Frisingensis.
Paulus Aemilius.
Paulus Iouius.
Petrus de Natalibus.
Philippus Cominæus.
Pius Pontifex.
Platina.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Lætus.
Raphael Volaterranus.
Rauisius Textor.
Ritius Neapolitanus.
Rodolphus Agricola.
Saxo Grammaticus.
Sebastianus Munsterus.
Sigismundus ab Heberstein.
Vincentius Bellouacensis.
Vnfridus Anglus.

FINIS.

PARABOLARVM

Siue

SIMILITVDINVM,

Quæ ex Aristotele, Plutarcho, Plinio ac Seneca, grauissimis authoribus, olim ab ERASMO ROTERODAMO collectæ, postea per CONRADVM LYCOSTHENEM ad suas classes iuxta alphabeti ordinē reuocatæ sunt,

LOCI COMMVNES:

Postrema hac & omnium emendatissima editione, tum ex Cicerone, tum ex ipso Seneca aliquot Similitudinum centuriis aucti.

Excudebat Iacobus Stoer,

M. D. XCI.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

SIMILITVDINES olim Erasmus collegit sæpius editas. Quibus titulus subiicitur ex Aristotele Plinio, in his Erasmi est collationis inuentio: quod collationis genus si quis velit exequi, & totam rerum naturam perlustrare, ingentem equidem Similitudinum thesaurum, seu potius physiologiam vberrimam & creaturarũ iucundam meditationem offeret. Quod opus tibi cudit vir quidam, bonarum literarũ amans, & qui suam operam in hoc apophthegmatum & similitudinum volumine poliendo & augendo nobis commodauit. Porrò quæ ex Plutarcho, Cicerone, Senecáque desumpta testatur inscriptio, in his nihil Erasmus & Anonymus ille sibi vindicant præter colligendi explicandíque seu disponendi laborem, & si quid laudis meretur cõmoda quibusdam in locis breuitas. Similium pelagus potest è rerum omnium naturis, & disciplinis, poetis, historiographis, oratoribus, profanis & sacris Scriptoribus aggregari. Sed Erasmus quod infinitum est noluit persequi: gustum duntaxat dare voluit, vt ingenia iuuenum ad his similia conquirenda excitaret. E Plutarcho plura recensuit, quòd is autor in hoc genere sic excellit, vt cum eo nemo vel eloquentissimorum iure conferri

queat. E Seneca non omnes decerpsit: nostra editio hanc iacturam nunc tibi sarciet. Varias item Similitudines, quæ Erasmi nomen præ se ferunt, scias velim partim ex Plutarcho, Plinio & Seneca, partim ex ipsius ingenio depromptas esse. Huic autem, quanuis inter recentiores & nostri æui scriptores, hac in parte locum inter veteres illos relinquendum esse censuimus: & meritò quidem, quum nihil adtulerit quod etiam antiquum non sapiat. Tu verò nostris laboribus faue, & vale.

DE

DE RATIONE AC VSV PARABOLARVM, SEV SIMILITVDINVM

EX LIBRO ERASMI ROT. DE Copia verborum & rerum 2.

IAM *verò si quis superstitiosius parabolam ab exemplo separet, vt exemplum sit certæ rei gestæ parabola, similitudo sumpta ab his quæ fiunt, aut quæ natura casúve rebus adiuncta sunt: vt Attilius ad hostes reuersus, exemplum sit seruandæ religionis ac fidei: at nauis pro ventorum ratione velum tollens aut contrahens, in hoc aut illud latus transferens, parabola sit, quæ doceat sapientem tempori cedere oportere, ac rebus præsentibus sese accommodare: tamen eadem est dilatandæ parabolæ ratio, quam in exemplo demonstrauimus. Nam aliquando verbo notatur, vt* Non intelligis tibi vertenda vela. *vt,* Desine lauare laterem. *vt iam vel allegoria sit, vel metaphora. Aliquando latius explicatur, & apertius accõmodatur. Quod facit Cicero pro Murena:* Quod si è portu soluentibus, qui iam in portum ex alto inuehuntur, prædicere summo studio solent tempestatum rationem, & prædonum, & locorum: quod natura fert, vt his faueamus, qui eadem pericula, quibus nos perfuncti sumus ingrediantur: quo me tandem animo esse oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem, in hunc cui video maximas tempestates esse subeundas? *Rursum in eadem oratione:* Vt aiunt Græcis artificibus eos aulœdos esse, qui citharœdi fieri non potuerint: sic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris

ſtudium peruenire. *Superiorem Ciceronis parabolam ſic imitatus diuus Hieronymus in epiſtola quadam ad Heliodorum:* Et ego non integris rate vel mercibus, nec quaſi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo, ſed quaſi nuper naufragio eiectus in littus, timida nauigaturis voce denuncio, in illo æſtu Charybdis luxuriæ ſalutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitiæ perpetranda naufragia Scyllæum renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic diabolus pirata cum ſociis portat vincula capiendis. Nolite credere, nolite eſſe ſecuri: licet in modum ſtagni fuſum æquor arrideat, licet vix ſumma iacentis elementi ſpiritu terga criſpentur, magnos hic campus montes habet. Intus eſt periculum, intus eſt hoſtis. Expedite rudentes, vela ſuſpendite. Crux antennæ figatur in frontibus. Tranquillitas illa tempeſtas eſt. *Hic ſi quis ſingula pericula, quæ à vitijs aut improbis, aut aliunde bonis moribus imminent, velit conferre cum ſingulis, quæ nautis vitæ diſcrimen adducere ſolent: deinde per comparationem maius aut minus, item diſſimile aut contrarium oſtendere: poſtremò ſententijs & epiphonematis, vt inciderint, exornare, nimirum copioſiſſimè dilatabit orationem. Velut in hoc exemplo. Vt quo precioſior eſt res, hoc & diligentius ſolet aſſeruari, & impendi circumſpectius: ita temporis, quo nihil eſt precioſius, ſumma habenda eſt ratio, ne quid effluat ſine fructu. Etenim ſi curatores dari ſolent his qui gemmas & aurum temerè profundunt: quæ tandem erit inſania, tempus pulcherrimum immortalis Dei munus aut ocio aut in honeſtis ſtudijs turpiter conſumere? Quid enim perdis, cùm tempus perdis, niſi vitam? At vita quid eſſe poteſt charius? Et cùm vna gemmula perijt iacturam vocas. Cùm totus perijt dies, hoc eſt, bona vitæ portio, iacturam non vocas? Præſertim cùm illa perdita, aliunde poſſint recuperari: temporis irreparabilis ſit iactura. Præterea illa cùm tibi pereunt, alijs plerunque lucro ſunt: at temporis diſpendium in nullius tranſit cõpendium. Nullum eſt damnum ex quo non aliquis emolumentum aliquod ſentiat, præter damnum temporis. Adde his, quod illarum opum iactura ſæpe ſaluti fuit. Nam diuitiæ plerunque vitiorum materiam miniſtrãt, ita vt præſtat temerè profudiſſe, quàm attẽtè adſeruaſſe. Quanto cuiuſque rei vſus honeſtior, tanto turpior profuſio. At nihil pulchrius,*

ebrius nihil præclarius, quàm bonas horas bene collocare. Illa vt quàm maximè serues, sæpenumero tamen vel casus eripit, vel homo tollit, vt iactura te calamitosum duntaxat. nō etiam turpem reddat. At temporis amissio, quoniam non nisi nostro vitio contingit, non miseros solùm, verùm & infames reddit. Pessimum infamiæ genus, quoties culpa in nullum conferri potest, præter quam in eum qui patitur malum. Illis fundos aut ædes mercari poteras, bonam mentem non poteras. Hoc præter alia animi ornamenta, parare poteras immortalitatem. Nulla est tam breuis vitæ portio, in qua non magnus aliquis ad fœlicitatem gradus fieri poterat. Postremò de illis malè insumptis, patri fortassis rationem redditurus eras: de horis malè transactis, Deo. Sed satis est indicasse, in quantam amplitudinem dilatari possit collatio, si quis ad eum modum singulas circumstantias velit componere, atque ornare. De dissimili eadem est tractandi ratio, cuius hoc sit exemplum: Neque enim vt nauis vtilior noua, quàm vetus, sic & amicitia. Nec vt laudanda, quæ pecuniam pluribus largitur, ita & quæ formam. Neque enim vt in cursu melior est qui lampadem accipit, quàm is qui tradit: ita in bello melior est imperator, qui exercitum accipit, quàm qui tradit.

Ex epist. Erasmi Rot. ad Petr. Ægidium Antuerp.

Nihil aliud est παραβολὴ, *quā Cicero collationē vocat, quàm explicata metaphora. Cæterorum ornamentorū singula suam quādam ac peculiarem adferūt gratiam & cōmoditatem dictioni: metaphora sola cumulatius præstat vniuersa, quàm exornationes reliquæ singula. Delectare vis? nulla plus habet festiuitatis. Docere studes? nō alia probat vel efficacius, vel apertius. Flectere paras? nulla plus addit acrimoniæ. Studes copiæ? nusquàm supellex locupletior. Placet Laconismus? nulla plus cogitationi relinquit. Sublimitatē affectas? hæc quiduis quantūuis attollit. Est quod velis extenuare? nulla magis deijcit.* ἐνάργειαν *captas ac lucē? nulla melius rē ob oculos ponit. Hac ferè condiuntur adagia, huic gratiā suā debent apologi, hæc cōmendat apophthegmata, huius accessione cōduplicatur sententiæ dos, adeò vt Solomon ille vir diuinus, oracula sua non alio magis quàm parabolarum titulo voluerit commendari. Tolle metaphoræ supellectilem*

ex oratoribus, ieiuna erũt omnia: Tolle parabolas à propheticis & Euangelicis literis, magnam gratiæ partem detraxeris. At fortaſſe dicet aliquis: Bellè hic munus ſuum ornat verbis, quaſi verò magni ſit negotij, ſimilitudines nuſquam non obuias adducere: verùm nos non paſſim obuias ſumpſimus, nec lapillos in littore ſparſos collegimus: ſed exquiſitas aliquot gemmas ex abſtruſis Muſarũ theſauris deprompſimus. Neque enim hæc à tonſtrinis aut ſordidis fori conciliabulis petuntur, quæ doctorum aures & oculos morentur. Ab intimis naturæ arcanis, è penitiſſimis diſciplinarum adytis ſunt eruenda, ab eloquẽtium Poetarum eruditis fabulis, à nobilium hiſtoricorum monumentis. Qua quidẽ in re, vt duplex eſt difficultas, ita gemina laus debetur. Primum illud ipſum nonnihil eſt perueſtigaſſe quod ſit egregium. Neque verò minus eſt, quod deprehenderis, id concinniter accommodare. Quemadmodum eſt aliquid, primum inſignem reperiſſe gemmam: deinde nonnulla laus eſt, repertam aptè ſceptris aut annulis addidiſſe. Addam exemplum, quo res fiat dilucidior. Cicuta venenũ eſt homini, vinum cicutæ: quod ſi cicutæ vinũ admiſceas, iam venenũ multo præſentius, & prorſus immedicabile reddis: propterea quòd vis & impetus vini veneni noxã citius ad vitalia membra perferant. Iam hoc ipſum rem naturæ tã abſtruſam tenere, nónne pars eſt eruditionis nec inelegãs, nec iniucunda? Age iam, ſi quis ad hunc vſum accommodet, vt dicat, adulationem amicitiæ præſentaneum eſſe venenum: verum ei rurſum veneno venenum eſſe libertatem admonendi, quam Græci vocant παῤῥησίαν *: quòd ſi libertatem prius inficias, & ita commiſceas cum adulatione, vt tum maximè aduleris amico, cùm maximè videris obiurgare, iam immedicabile malum eſſe nulláne hic ingenij laus eſſe videbitur? Non mediocris opinor: neque velim tamen aucupari gratiam, vbi nihil promerear.*

Idem lib. Eccleſiaſt. 3.

Similitudo verò ſiue collatio explicata eſt metaphora: veluti, Demens ſit, qui Rempub. conetur ſubuertere, qua perdita, ipſe incolumis eſſe nõ poſſit: ſimplex eſt ſermo, quia proprijs cõſtat verbis. At ſi dicas, vt Manifeſtæ dementiæ ſit, Remp. velle demergere, qua demerſa, ipſi quoque ſit naufragio pereũdum, metaphora eſt: quia pro-

prijs

priis translatitia sunt admixta. Sin ita loquaris, patriæ perniciem molienti: Tu quid nauem in qua veheris, studes pertundere, qua demersa, tibi quoque communi naufragio pereundum sit? allegoria est. Rursus si dicas: Quemadmodum demens haberetur, qui nauem pertunderet, in qua veheretur ipse: ita extremæ stultitiæ sit, Remp. in qua viuis, velle perdere, qua perdita tu non poßis esse incolumis: collatio est. Imago minimum differt à similitudine, cùm sit similitudinis species. Nam similitudo adhibetur ad ornatum, ad voluptatem, ad persuadendum, ad euidentiam, ad grauitatem, & ab omni genere rerum asciscitur. Imago tantum ab animantis forma ducitur & ad rem vel amplificandam, vel oculis subijciendam facit: vt si hominem rapacem ac virulentum depingas similem iubato draconi, qui oculis ardentibus, dentibus acutis, vnguibus aduncis, hiante rictu per omnia volitet, circumspiciens si quem reperiat, cui poßit aliquid mali faucibus afflare, quem ore attingere, dentibus dissecare, lingua aspergere, vnguibus dilacerare.

Ibidem.

Porrò quot modis adhibetur similitudo, & à quot rerum generibus petitur, quoniam abundè traditum est à Quintiliano, rhetorum omnium diligentißimo, & à me quoque in commentariis de Copia, non hic vulgata protritáque repetam. Illud tantum admonebo, curandum vt similitudo quadret ad id cui adhibetur, ne sit sordida aut obscœna, ne accersatur à rebus ignotis populo cui loquimur, nisi natura rei sit tam insignis, vt hoc etiam ipsum discere sit operæ precium: ne dura & affectata, ne talis vt statim in diuersum torqueri poßit. Hoc schemate scatet vndique scriptura diuina, præcipuè sermones Euangelici, quæ tamen ferè non sumuntur nisi à rebus vulgo notißimis, Inter Ecclesiæ doctores nullus largius vtitur hac figura quàm Ioannes Chrysostomus. Similitudo, siue, quod Cicero mauult, collatio, hac nota differt & ab imagine, & ab effictione, quòd præter alias virtutes frequenter non dilutam habet ratiocinandi vim: veluti quoties, quod aduersarius adfert, ad aliquid simile transferimus, in quod demonstratur euidens absurditas. Arrianus sic argumentatur: Pater vtrum gignit volens an nolens? Si nolens, non est Deus: si volens vtique verbum est filius voluntatis, non naturæ.

Hoc simili retunditur: Tuus pater vtrum volens an nolens genuit te? Vtique volens. Igitur non naturæ, sed voluntatis es filius. Atqui hoc manifestam habet absurditatem. Rursus quod adferunt: Quod gignit, prius oportet sit genito: Pater igitur est filio antiquior: ita confutatur: Vtrum est antiquius, sol, an radius à sole promanans? Quod ibi videri poterat probabile, hîc apparet egregiè stultum. Similiter cùm ita ratiocinatur: Genitum & ingenitum inter se pugnant: sed pater solus dicitur ingenitus: Proinde non est eiusdem naturæ cum filio, itaque nec Deus. Simili repelluntur: Primus homo non est genitus, sed ex argilla factus. non est igitur eiusdem naturæ cum cæteris hominibus qui nascuntur. Vnde consequitur, aut ipsum falsò dictum hominem aut cæteros qui progignuntur è parentibus, non esse vocandos homines, quo nihil absurdius. Itidem cùm filium excludunt à consortio diuinæ naturæ verbis Euangelij: vt cognoscant te solum verum Deum & quem misisti IESVM CHRISTVM. *Si solus, inquiunt, pater verus Deus est, quo ore filius prædicatur Deus? Repellitur testimonio Baruch. 3. Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius ad illum, id porrò de filio dici, declarat id quod sequitur: Posthæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Similia sunt, Solus hic est Deus, & non est alius, quæ verba si negemus, solus filius erit* DEVS, *excluso patre & spiritu sancto, Hoc argumentationis genere sæpe feliciter vtitur Gregorius Theologus, & Hilarius. Exemplis congerendis supersedeo, præsertim quòd hoc loco admonemus alieniore, quia prius non veniebat in mentem. Pro qualitate similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus iucundis ducetur: grandis, si à rebus sublimibus: acris, si à rebus terribilibus: mediocris, si à rebus mediocribus: humilis, si ab humilibus.*

Iucundæ dictionis exemplum *erit: Quemadmodum blandis flatibus aspirante Fauonio: squalor & tristitia hyemis depellitur, omnisq; naturæ facies veluti noua iuuenta repubescit, arbores nouis ornantur frondibus, gramina blande virentia varijs florum luminibus distinguuntur, amnes labuntur amœnius, sol ipse, totáq; cœli species mitiore aspectu delectat oculos: ita simul atque hominis animum afflauerit diuini spiritus gratia, protinus abit vitæ prioris deformitas próque vitiis omnis vita decoris virtutibus enitescit, dicas eum*

eum fœliciter renatum.

Grandis, *illud : Sicuti Deus, quum nullius egeat, tamen suapte natura gaudet omnibus benefacere : ita qui Deum patrem appellant, debent gratis de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri.*

Acris, *hoc: Expallescis ad afflatum aut morsum viperæ, & ad medicum curris? Quanto magis horrenda turpitudo, quæ venenum habet omnibus viperis præsentius, quantoque celerius quærenda medicina?*

Mediocris, *hoc : Quemadmodum qui iuxta Hesiodi consilium crebrò parua paruis addunt, tandem euadunt diuites : ita qui in virtutibus semper ad meliora proficit: tandem perfectus euadit.*

Humilis, *siue*, submissæ, *illud : Quemadmodum mendici, si quid habent boni celant, sed pannos & vlcera ostendunt, quo spectantium benignitatem prouocent: sic nos non oportet iactare nostra benefacta apud Deum, sed mala nostra profiteri, si velimus illius in nos misericordiam prolicere.*

Ex Rod. Agric. libri 1. de Inuent. dialect.

Similia quæ iunguntur non in tertio, quod sit eis commune, sed vtrumque in singulis : quorum quemadmodum hoc in isto, sic illud sese habeat in illo, vt apud Quintil. Vt vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus vel etiam instillantibus complentur: sic animis puerorum quantum excipere poßint, videndum. Nam maiora intellectu veluti parum aptos ad percipiendum animos nõ subibunt. Hic vascula oris arcti, & minora puerorum ingenia conferuntur nõ in vno aliquo, sed illa in eo quod est, non admittere ea quæ impetu superfunduntur, hæc in eo quòd difficiliora subitò nequeunt amplecti. Dißimilium non ita creber est vsus. Quid sint autem facilè est deprehẽdere ex similibus. Non enim aliud est dissimilitudo, quàm contraria eius quod ostendere volumus, similitudo. Itaque & idem est eorum cum similitudine locus. Coniunxit vtrunque Quintilianus: Non enim vox, inquit, illa præceptoris, vt cœna minus pluribus sufficit: sed vt sol vniuersis idem lucis colorísq; largitur. Tractatur variè hic locus, & vberius vel astrictius pro iudicio dicentis effertur : vt in Quintiliani illis

exemplis. Delectus autem adhibendus est, vt pro rei qualitate ipsam adaptemus. Vt si docere volumus, aperta sit similitudo: si laudare splendida: si vituperare, pudenda: si rem attollere, magnifica. Liquidius namque oportebit rem quanque talem videri, qualem imagine sua volumus aliam esse monstrare. Ducuntur & hæc ex antecedentibus & consequentibus & adiunctis. Antecedentia similia sunt, vt apud Ciceronem pro lege Manilia: Medea quæ membra fratris discerpsit, quo colligendis illis persequentem moraretur patrem aßimilatur Luculli exercitus, opibus Mithridatis à persequendo ipso Mithridate distentus. Adiuncta sunt, vt pro Roscio: Anseres & canes qui in Capitolio alebantur, vt fures detegerent, quibus accusatores similes dixit orator vt nocentes in Rep. ad pœnas scelerum dandas in ius vocarent. Ex consequentib. Lucanus sumpsit, cùm perturbationem ciuitatis explicaret, confusione ea quæ sit in fine mundi, rerúmq; omnium futura.

Ex libro primo Ludouici Viuis, de ratione dicendi.

Similitudines & dißimilitudines orationem plurimum illustrant. Nam ex notis & perspectis declaratur esse aliquid tale vel diuersum, quod minus cognoscebatur, non vi argumenti sed ostensione rei notæ. Principes homines ad tutelam sui volunt se à subditis diligi: cõtrà, Deus vult à se nobis amari, quò nos simus tuti. Similitudinũ & dissimilitudinum alia vulgaris & tabernaria: loquebatur celeriter vt pica quadam obscura, nempe de rebus ignotis: in illa oratione pugnabat, vt andabata. Est quædam vilis & sordida: iste versus saltat vt capra. Est alia vrbana, & apta. sunt quæ dam ex ijs desumptæ, in quibus quisque versatur, vt à nauta de naui, ab agricola de agris, à milite de castris, ab aleatore de alea. Similitudinis explicatio redditio nominatur. Harum non vna est forma. Sunt Similitudines quibus eadem apponitur redditio. Amantibus contingit quod ægris, vt salubribus consiliis inimici sint. In aliis diuersa est redditio. Quales pecudes, tale est hominum vulgus. Nam vt illæ sequũtur quò priores ierunt, ita homines receptos mores sequuntur sine iudicio. Est similitudo sine redditione. Vir bonus similis est oui, ex cuius parte omni vtilitas percipitur, è lana, lacte, carne, corio.

Additio

Additio potest subiici hunc in modum: ita vir bonus consilio, ope, opera, semper prodest, etiam absens, etiam mortuus, exemplo & memoria sui.

Georgij Maioris de parabolis Erasmi iudicium.

Extant hoc tēpore plerię, neq, inutiles, neq, ineruditi libelli, ex quib. prima illa ætas, in qua iuuētus hodie versatur, cùm ad eloquētiam, tū aliarum artium & virtutum cognitionem, non incōmodè informari possit. Quibus valde optarim in publicis scholis adiungi quoque Parabolarum Erasmi libellum, quòd præter elegantiam & lucem, quam orationi afferunt similitudines, ferè insignem etiam aliquam naturæ & optimarum rerum cognitionem contineant. Quare existimaui vtilem vt à studiosis omnibus quàm diligenter euoluere-tur. Sicut enim ea remedia medici omnium censent esse optima & saluberrima, quæ & morbum tollūt, & valetudinē quàm minimum lædunt: ita hoc doctrinæ genus omnium est præstantissimum, quod animum rudem tum ad eloquentiam & virtutes informat, tum honesta & liberali eruditione aliqua inficit.

Ex M. Crusij quæstionibus in Rhetoricen Melanchthonis.

SIMILITVDO, ὁμοίωσις, *est proposita rei cū re extranea consimilis collatio: qua res ipsa qualis sit commonstratur. Eius species sunt imago & parabola. Imago est Metaphora, cum particula comparandi: duas res, quas illa* δυνάμει *habet, actu cōtinens. Quando metaphora est* κινδυνώδης, *fit ea* ἀσφαλέστερα *per* εἰκασίαν. *& ita* ὁ λόγος σεμνότερος. *vt, Verr. 3. Cic. Quacūq, iter fecit, eiusmodi fuit, non vt Legatus populi Romani, sed vt quædam calamitas peruadere videretur. Metaphora est, Verres fuit calamitas: Imago, Verres fuit quædam calamitas, aut similis calamitati, aut vt calamitas. Item, Æneid. 1.* Restitit Aeneas, claráque in luce refulsit, Os humerósque Deo similis. *Aristoteles Rhetor. 3. Democrates nutricibus oratores comparauit, quæ pulte deuorata saliua pueros illinunt. Parabola est longior similitudo quàm imago, aut explicata similitudo, distinctè & perspicuè. Vt ignis in aquam coniectus con-*

tinuò reſtinguitur & refrigeratur : ſic referuens falſum crimen in puriſſimam vitam collatum, ſtatim concidit & extinguitur. Cicero pro Roſcio Comœdo. Ἀρνητικῶς. *Nec omnis fructus in omni agro, nec omne vitium in omni loco naſcitur. Ex Roſciana.* Διαφορᾷ ἐναντίᾳ, *vel* ἀνομοίῳ. *Neque enim ſi tibi tum, cùm peteres conſulatum, affui: idcirco nunc cùm Murænam ipſum petas, adiutor eodem pacto eſſe debeo.* Ἐναργέστερον. *Solent hoc boni Imperatores facere, cùm prælium committunt, vt in eo loco quo fugam hoſtium arbitrentur, milites collocent, in quos ſi qui ex acie fugerint, de improuiſo incidant: Nimirum ſimiliter (inquit Cicero, in Roſciana) arbitrantur iſti bonorum emptores; vos hîc tales viros ſedere, qui excipiatis eos, qui de ſuis manibus effugerint. Ibi eſt* χωρισμός, *ſeu ſeparatio partium ſimilitudinis. Ad parabolám referendi ſunt etiam apologi & mythologiæ. Sunt autem partes comparationis & ſimilitudinis duæ, Propoſitio rei extrariæ, & redditio, ſeu accommodatio rei præſentis. Similitudo eſt qualitatis, Comparatio quantitatis. Sæpe tamen comparatio pro ſimilitudine à poetarum explicatoribus dicitur. Tractatio autem cōparatorum, Similium, & Exemplorum eſt varia. Nam aut ſingula cum ſingulis conferuntur, aut aliquid cum pluribus, ídque aut enumeratione, aut narratiuncula. Cicero, lib. 2. de finib. vt ad curſum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: ſic homo ad duas res, intelligendum & agendum natus eſt, quaſi mortalis Deus. Ibi vnum cum pluribus enumeratur, &c.*

Addamus & quędam ex ſacris ſcriptoribus, argumento noſtro ſeruientia.

D. Cyprian. Commentar. in ſymbolum Apoſtolorum.

Cùm proferuntur exempla, non per omnia ſimilitudinem ſeruare poſſunt rei illius cui præbere putantur exemplum, ſed vnius alicuius partis, pro qua videntur aſſumpta, ſimilitudinem tenent. Verbi gratia, quum in Euangelio dicitur, ſimile eſt regnum cælorum fermento, quod abſcondit mulier in farinæ menſuris tribus: nunquid putamus regnum cælorum ſic per omnia ſimile eſſe fermento, vt & ſubſtantia illa palpabilis ſit ac fragilis, vt acida fieri poſſit & corrupta? an ad hoc ſolum exemplum iſtud videtur aſſumptum, vt oſtenderetur ex parua prædicatione verbi Dei humanas mentes fidei fermento poſ-

ſe coa-

se coalescere? similiter & cùm dicitur, Simile est regnum cælorum reti misso in mare, quod ex omni genere piscium attrahit: & in hoc nun quid putandum est, quod naturæ lini quo rete aptatur, ac nodis quibus maculæ nectuntur, regni cælorum substantia per omnia conferatur? An ad hoc solum videtur assumpta comparatio, vt ostenderet, quia sicut rete de profundo maris adducit ad littus, ita de profundo huius seculi errore, humanæ animæ regni cælorum prædicatione liberantur? Ex quibus constat, exempla non in omnibus his quorũ exempla sunt, esse similia. Alioquin si eadem essẽt omnia, iam non dicerentur, sed ipsæ potius res, de quibus agitur, viderentur.

Origenes in Mattheum Cap. 3.

Quemadmodum dum in imaginibus ac statuis similitudines non omni ex parte respondent iis ad quæ conferuntur, sed in plano quidem ligno, vt exempli causa loquamur, cera depicta imago, superficie tantùm cum colore similitudinem habet, verùm non seruat depreßiones atque eminentias, sed harum rerum significationes tantùm. In fingendis verò statuis, similitudinem quæ est secũdum eminentiam ac depressionem, seruare conatur ars, in colore verò nequaquam. Quòd si cerea fiat effigies, conatur quidem vtramque seruare similitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depressiones ac prominentias, cæterùm in profunditate non est imago. Similiter mihi cogita de similitudinibus quæ sunt in Euangelio: regnum cælorum dum simile dicitur rei cuipiam, simile dici non secundum omnia quæ adsunt illi, ad quod confertur similitudo, sed ad quædam duntaxat quæ conducunt ad assumptam rationem.

Et hæc quidem de parabolis & similitudinibus dicta sufficiant.

Exemplum parabolæ à formicis desumptæ, per Brigem, ad Strotam.

CVNCTA *Cleoneo flagrabant sidere, méque*
Vrbe grauem curis sollicitabat amor.
Haud procul egressus sole inclinante, sub vlmo
Longo formicas agmine conspicio.
E foueis pars haurit humum, pars claudit aquarum
Ostia, constrictis firmiter aggeribus.
Multæ oris maiora trahunt se forcipe grana,
Aduersæ multæ posteriore pede.
Pars humeris molitur opus, pars educat ægras,
Pars effert celebris corpora fucta rogo.
Pars hyemis memor instantis, ne rursus in herbam
Humida succrescāt semina, dēte premit.
Quodque magis mirum est, inter tot milia nunquam
Impedit egrediens introeuntis iter.
Quin potius, si quam videat sub pondere victam,
Erigit elapsam, sæpéque fasce leuat.
Cætera quid memorem? quæ concursatio? quanta
Sedulitas? studiū quale? quis ordo foret?
Sic mecum: Méne è somno miserabilis vnquam
Eruero? nunquam cura salutis erit?
Tantillæ vt seruēt animātes frigore vitā,
Vnanimes agitat quas grauis ecce labor.
Ast ego diuina munitus acumine mentis,
Nesciero vitæ consuluisse meæ?
Et quod agunt plerique hominum, magis æquora & vrbes
Circuero, vt grādes accumulentur opes?
Aut ego maluero scrutari pectore, quantū
Distet ab humenti stellifer axis humo?
Vndéq; sāguineo minitetur crine cometes?
Vnde pluant lapides, contremat vnde solum?
Quid glomeret nubes, qua vi soluantur in imbres?
Cur medio lateant astra minora die?
Et quibus erūpant agitata tonitrua vētis?
Cur vaga trāsuerso fulmina calle ruāt?
Inque cauis voces quæ causa reciprocet antris?
Quid sit fulgetrum, grādo, pruina, niues?
Qua virtute leuet cautes magnesia ferrū?
Extinguat tactas qua salamādra faces?
Cur fluat ac refluat, cur nunc sublime feratur,
Nunc humile: & salsa cur eat æquor aqua?
An queat Acæa consurgere mortuus arte!
An queat in terras carmine luna trahi?
Cur alio lignum mergatur in amne, naténtque
Aera alio, atque aliis sit calor intus aquis?
Scilicet his opus est ventura ad præmia vitæ,
Scilicet ad superas hinc datur ire plagas.
Diuitiæ nec enim, nec multa peritia rerū,
Sed nos felices mens sine labe facit.
Ergo boni velut agricolæ mala germina carpunt,
Plus ferat vt culmo liberiore seges:
Digna ita vindicibus ne nostra sit ignibus arbor,
Strota procuremus vellere quidquid obest:
Vt cùm vita breues tolerauerit ista labores,
Aeterna requie detur vtrique frui.

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES A DES. ERASMO ROTERODAMO, primùm collectæ, deinde iuxta alphabeti ordinem per Conradum Lycosthenem redactæ.

A

ABDICATIO.

VT insanit, qui fratris imaginem veneratur, corpus pulsat ac verberat: Ita stultum est amare in adoptiuis nomẽ, verum fratrem abdicare, aut odisse. Plut.

Abstinentia.

Vt qui sacrum exhibent, ipsi nihil inde gustant: Ita quidam alios accipiunt, ipsi abstinentes. Plut.

Abusus rerum perniciosus.

Prometheus, Satyrũ cùm primum videns ignem vellet amplecti, admonuit eum exurere contingentem, at oculis præbere lumen, Calfacit inquiens, & seruit artibus: Sic eadẽ res, vtcunque vteris, aut perniciosa est, aut vtilis. Plut.

Si multi inebriantur vino, non ob id incidendæ vites, vt fecit Lycurgus, sed potius admouendi fontes: & si multi abutantur poëtica, non protinus abiicienda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plut.

In rerũ natura quæ spectatissimæ florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent. Et in hominum vita quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum. Plinius lib.9.cap.15.

Polypus stupidũ alioqui animal, in captandis cunctis incredibili vtitur solertia. Ita quidam ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin.lib.9.cap.29.

Vina vasis infusa è taxo factis mortifera sunt: Et salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentẽ, moribus illius redditur noxia, Plin.lib.16.cap.11.

Aqua marina ad potum inutilis, melius sustinet nauem, quàm fluuialis dulcis & potui aptior: Ita suum vnaquaque res vsum habet si quis vtatur ad id, quod oportet. Plutarchus.

Vt philoſophus miſſa lingua victimæ, rem ſimul & optimam, & peſſimam miſit: Sic opes optimæ ſunt ſi rectè vtaris, peſſimæ ſi ſecus, Plut. & Eraſmus in prouerbio Lingua quò vadis. Vide, *Vſus rerum legitimus.*

Adhortatio.

* Imperatores inſtructa acie ſolent, quanquam paratiſſimos ad præliandum milites videant, eos tamen cohortari: ita iuuenes erecti ad laudem, ad literas ſunt adhortandi. Cicero Philippic. 4.

Caprifici ficus nunquàm matureſcit, ſed tamen gignit vermiculos, qui deuolantes ad veram ficum, proſſo ficorum cortice maturitatem illis tribuant: ita ſunt qui ipſi nihil queant egregium facere, ſed tamẽ aliquo pacto ſtimulant alios, vt id faciant. Plut.

Admonitio.

Vt equis non in ipſo curſu fræmum iniicimus, ſed ante curſum: ſic qui propenſi ſunt ad iram aut libidinem, antè rationibus ac monitis refrænandi ſunt, priùs quàm in periculum ventum ſit. Plut.

Nutrices pueros lapſos non obiurgant aut puniunt, ſed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: ſic amicus cùm affligitur adiuuandus eſt & erigendus, poſtea monendus & obiurgandus, quòd ſuo vitio in eam calamitatem inciderit. Plut.

Qui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt: qui febre tenẽtur, accerſunt: at phreneticus, nec accerſit, nec admittit, ob morbi vehementiam. ita qui vitia ſua celant, nec admonente patiuntur, de his nulla ſalutis ſpes. Plut.

Oculo lippienti non eſt admouendum lumen; Nec animus, affectu laborans, admittit grauem admonitionem, ſed admiſcenda laus eſt, ac ſic medendum. Plut.

Quemadmodum Telephus, quoniam carebat amico, coactus eſt ab hoſte petere remedium ad medelam vulneris: ita qui non habent liberos amicos, à quibus admoneantur, ſæpenumero ab inimicis audiunt ſua vitia. Plut.

Remedia ſtatim mordent vel offendunt, poſtea conferunt ſalutem & voluptatem: Ita ſalubria monita initio ſunt nonnihil amara, poſtea correcta iucundiſſima. Plut.

Vt pituita paulatim collecta, tum maximè apparet ac vincit, cùm natura vincitur. Sic quidam amici potentes admonere non audent, niſi labantur, ſed ſimulatque commutata fortunæ aura ſunt humiles facti, tum obiurgant. Plut.

Sanus fert, ſi exprobres intemperantiam, libidinem, luxum: eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus, cùm deſierit iraſci, aut amare. Plut.

Ictum quem præuideris, commodiùs excipis: ſic præcogitatum malum minus offendit. Senec.

Medici vetant admoueri remedia cũ morbus in acceſſu eſt, ac ſæuit, ſed cùm ſe remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non eſt adhibenda conſolatio, vel admonitio, ſed vbi tempore cœperint eſſe leuiores. Senec.

Elleborum, tametſi efficax, Medici vetant dari ſenibus, aut pueris, aut exilibus. Ita admonitio ſic eſt temperanda, vt ferre is poſſit, quem velis emendare: nec ſolum ſpectandum eſt vitium, ſed natura quoque eius, cuius vitio ſtudeas mederi. Plin. libr. 25. capit. 5.

Herbæ

Herbæ salutares cõsuetudine perdunt medendi vim. Ita admonitio si assidua sit, nõ emendat assuetum iam obiurgationibus. Plin.

In Narniensi agro terra imbre fit siccior, æstu humescit, vnde Cicero iocatur illic ex imbre puluerẽ, ex siccitate fieri lutum: Ita quosdam admonitio reddit deteriores. Plin. lib. 31. cap. 4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ immitescunt, pleræque melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Plin.

Adolescentia.

Vinum quod in dolio placuit, nõ fert ætatem: quod recens durum est & asperum, postea placet: sic adolescentia durior maturescit, & ad frugem peruenit. Senec.

Adulatores & assentatores.

Vt medico carnem secante, manus concinnitatem quandam & elegantiam seruat, abest autem saltatoria gesticulatio: Ita libertas admittit vrbanitatem, seruata grauitate. Adulator risu inepto, scurrilibusque iocis libertatem, veluti malis condimentis edulcat. Plut.

Mala pictura, fractis vestibus, rugis & angulis rem repræsentat: & adulator sudoribus, clamoribus, amicum imitatur, nihil exhibens sincerum. Plut.

Simia cùm nec domum possit seruare more canis, nec onera gerere quemadmodum equus, nec arare sicuti boues, parasitatur ac risum mouet: sic adulator cùm in seriis ac grauibus rebus nesciat esse vsui, voluptatum minister est.

Quidam malè pinxerat gallos gallinaceos, iussitque puero vt veros gallinaceos procul abigeret à tabula, ne collatione deprehenderetur: sic adulator veros amicos pro viribus abigit, ne ex illorum comparatione deprehendatur fictus amicus. Plutarchus.

Puluinaria mulierum, quanquam videtur reniti, ac resistere capitibus, cedunt magis & accommodant sese: sic libertas adulatoris tumet quidẽ, sed in se recipit inclinantem. Plutarchus.

Vt difficilè deprehenduntur bestiæ, quæ ad loci similitudinem mutant colorem: sic eos assentatores haud facilè deprehendas, qui ad omne vitæ institutum omnésque affectus sese accommodant. Plut.

Adulterina splendorem ac nitorem tantùm auri imitantur: Sic adulator gratiam, obsequium & hilaritatem amici. Plut.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus nos quorumlibet moribus accommodare. Plut.

Tragœdiarum histrionibus choro opus est amicis concinentibus, theatróque applaudente: sic qui gaudent adulatoribus, nihil agunt, nisi sint qui applaudant. Plut.

Quemadmodum iuxta mathematicos superficies & lineæ nec inflectuntur, nec producũtur, neque mouentur per se, cùm res sint intelligibiles, sed inflectuntur, producuntur & migrãt pariter cum ipsis corporibus: Ita adulator suopte quidem affectu non mouetur sed cum irato amico irascitur, cum gaudente ridet. Plut.

Simia dum hominem imitari conatur, sæpe capitur: ast adulator idẽ faciens, alias capit & allicit. Plut.

Insania alendi equos, non consequitur lenticulam, sed arua frumentifera: sic adulatio non infestat pau-

peres, atque humiles, sed magnarum familiarum ac fortunarum ruina morbúsque est. Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vt pote defecta sanguine, quo alebantur: sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Vt syluestria semina, quæ spatio ac magnitudine accedunt ad triticũ, haud facilè repurgantur, nam per angusta foramina non excidunt, per ampla simul excidunt; sic adulatio, quæ amicitiam imitatur, non facilè ab amicitia reiicitur ac separatur. Plutarch.

Qui alunt belluam, primum accommodant se illius ingenio, & animaduertunt quibus rebus offendatur aut placetur, donec assuefacta fiat tractabilis: sic adulator omnibus amici studiis & affectibus sese accommodat. Plut.

Obsoniorum egregij artifices cõdimentis nonnihil austeri admiscẽt, quò dulcedinis tollant satietatem: sic adulatores fictam quandam libertatem ac seueritatem admiscent, vt nunquam magis adulentur, quàm cùm videntur obiurgare ac liberè loqui. Plut.

Aqua delabitur vbicunque cauum ac decliuem locum reperit: sic adulator vehementer vrget, si quid lapsus est amicus. Plut.

Vt pictura est tacita poesis: Ita silentio quoque laudat adulator, nempe vultuque & obsequiis. Plut.

Qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est, iter facientes aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm nõ apparet eum laudare. Plut.

Vt præterfluens aqua nullo certo colore est, sed semper refert colorem subiecti soli: Ita adulator sui dissimilis est, pro re nata sese adaptans. Plut.

In Menandri Comœdia inducitur falsus Hercules, clauam gestans, non robustam, sed inanem, ac leuem: sic adulatoris libertas mollis est & blanda. Plut.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: sic amici non ingenui felicibus adulãtur, lapsos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Speculum, quicquid obiicitur, imitatur: sic adulator. Plut.

Vmbra quicquid agas, respondet & adest: sic adulator quoquò te vertas sequitur. Plut.

Chamæleon omnem imitatur colorem præterquàm album: sic adulator in turpibus nihil non imitatur: solum quod honestum est, imitari non potest. Plin. lib. 8. cap. 33.

Imperiti pictores cùm pulcra non queant assequi, rugis & verrucis exprimunt similitudines: sic adulator refert intemperantiam, iracundiam amici. Plut.

Sunt cibaria, quæ neque sanguini conferunt, neque spiritibus, neque neruis, neque medullis: sed pudenda tantùm mouent, vẽtrem inflant, corpus turgidum reddũt: Talis est adulatoris oratio, vitiosa tantum auget, & irritat, alioquin infrugifera. Plut.

Medicus si res postulet, aliquando crocum & nardum iniicit, & lauat suauiter, & pascit humaniter: sic amicus aliquando blandus est. Plut.

Quidam tauris œstrum, canibus crotonem in aures immittunt: sic adulator in aurem admissus, haud facilè excutitur, sed transuersum agit quolubet. Plut.

Picto-

Pictores illustrant lucida appositis vmbris & obscuris : sic adulator laudans diuersa vitia in aliis,in amico nutrit,ac fouet,quæ adsunt. Plut.

Oratores aliquoties aliam personam loquentem faciunt , vel fidei causa, vel vt inuidiam fugiant : & adulator narrat , quæ ab aliis de amico audierit,etiam si non audiit. Plutarchus.

Si quis merum , alioqui conferens aduersus cicutam, admisceat illi , venenum reddit immedicabile. quòd calore vim veneni protinus deuehat ad cor : ita adulator,intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem,eam ipsam adulationi admiscet , quò magis sit noxia.Plut.

* Vt monere , & moneri est veræ amicitiæ , & alterum liberè facere, non asperè : sic habendum , nullam in amicitiis pestem esse maiorem, quàm adulationem,blanditias & assentationem.Cicero,in Lælio.

* Quemadmodum qui audierunt symphoniam , ferunt secum in auribus modulationem , quæ ad dulcedinem cantúmque cogitationes impedit , nec ad seria patitur intendi: sic adulatorum & praua laudantium sermo diutius hæret quàm auditur, nec facilè est animo dulcem sonum excutere : prosequitur enim & durat, & ex interuallo recurrit. Seneca in epist.

Quemadmodum heliotropium herba , semper in eam spectat partem qua Sol est,& eo condito florem contrahit : sic nonnulli ad regis omnes nutus obsecundãt: & in quodcunque viderint illum esse propensum,in id feruntur & ipsi.Plin.lib.18. cap.27.

Vitrum mirè crystallum imitatur, res vilissima rem longè preciosissimam : Ita assentatio amicitiam imitatur , res pessima longè optimam. Plin.lib.9.cap.29.& lib.37.cap.2.

Pardus odoris gratia allectans feras inuadit,atque occidit:Ita quidam blandiloquentia irretitos fallunt, ac perdunt. Sic principum aulæ habent nescio quid blandum , quod inuitet in perniciem.Plin.lib.8.cap.17.

Vt ranę vltra solitum vocales tempestatẽ significant imminentem : Ita cùm plurimùm valet apud principes oratio malorum , bonis tacentibus, tum instat rerum perturbatio.

Qui fascino vtuntur, laudãdo necant arbores,sata,pueros : Ita adulator laudando perdit.Plin.

Vt nihil insidiosius melle venenato(nam sunt quædam huiusmodi) ita nihil magis cauẽdum,quàm blandus hostis.Plin.lib.21.cap.13.

Hyæna vocem humanam imitatur,& nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat : Ita quidam obsequio blandiuntur , donec in perniciem trahant.Plin.lib.7.cap.2.

Vt canes Melitæi potissimum in deliciis sunt opulentis ac potẽtibus fœminis : Ita principes effœminati deliciis , plurimi faciunt adulatores & ad gratiam omnia tum loquentes, tum facientes.Plin.lib.3.cap.vlt.

Non omnem escam omnes amãt pisces,sed alius alia delectatur: vnde piscatores gnari quam quisque maximè appetit, fallunt ea potissimum obiecta:Ita adulator deprehenso hominis ingenio, quibus rebus delinia tur,à quibus abhorreat,quod illi gratissimum esse intellexerit,hoc potissimum eum captat.Plin.

Chamæleon qui subinde mutat colorem,omnem imitatur,pręter rubrum & candidum : Ita adulator ni-

hil non imitatur in amico, præter ea quæ honesta sunt.Plin.

Quod oleum est muscis,formicis, ferèque reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siquidē oleo peruncta moriuntur illa : hi assentatione, & obsequio palponum in exitium trahuntur, ipsi trahunt rempub.Plin.c.30.& lib.11.c.19.

Cupresso non innascuntur cerasæ propter amaritudinem, nex buxo propter duritiē : Ita pestis adulationis fugit seuera ac tristia ingenia, mollia captat & facilia. Plin. lib. 7. cap.14.

Vultures triduo futura cadauera prçsentiunt,eóque aduolant:Ita quidam captatores, multis etiam annis morti diuitum imminent.Plin.

Heliotropium ac lupinū circumaguntur cum Sole, & quocunque se mouerit ille,eodem deflectūt & hæc cacumen:Ita proceres aulici quocunque regis ingenium vergit, eò perpendent omnes.Plin.

Vt suauius est antiphonum,quàm si vox omnino sit eadem : Sic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruans.Plin.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est,nūc fœmina : Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici,nunc inimici.Plin.lib.7.cap.2.

Adulatoris & amici comparatio.

Vt Patroclus in bellum proditurus reliqua quidem Achillis arma sibi sumpsit, solam hastam,vt grauem ac prçualidam non attigit:Ita adulator omnia veri amici symbola imitatur,præter solam admonēdi libertatem.Plut.

Medicus dat operam, quò sanitatem tueatur & augeat: Ita facit amicus:At adulator lacerosas titillat partes.Plut.

Item quasi præceptor puerum de stylo ac tabula obiurget:barbarismū aut solœcismum committētem dissimulet.Plut.

Item quasi malus orator, nihil ad argumenta respondens : vocem aut codicillos diligēter scriptos calūniatur.Plut.

Perinde ac si quis hominis tuberibus ac fistulis laborantis medici similio pilos & vngues secet: Ita adulator libertate vtitur in iis in quibus non est opus.Plut.

Bene olet vnguētum, bene olet & pharmacum:verùm illud ad nihil vtile,nisi vt delectet: hoc præter odorem maiorem habet vtilitatem:sic adulator tantùm iucundus, amicus etiam vtilis & necessarius.Plut.

Pictura colores habet iucundos: sunt & pharmaca grati coloris: sic amicus ideo delectat,vt iuuet : adulator tantum delectat.Plut.

Vbi corpus vitiosis inflatum humoribus,ibi adsunt bubones: sic vbi irascitur, amat, odit amicus : id premit adulator. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco,dolet absque fructu: sic obiurgatio nō vt debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque.Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vtpote defecta sanguine quo alebantur:sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt.Plut.

Adulterium.

* Coccix oua subdit in nidis alienis:& quidam alienas vxores faciunt matres.Plin.lib.10.cap.9.

Aegritudo animi.

* Vt onera contentis corporibus facilius feruntur, remiſſis opprimũt: ſimillimè animus intẽtione ſua preſſum depellit omnium pōderum, remiſſione autem ſic vrgetur, vt ſi nequeat extollere. Cic. li. 2. Tuſc. quęſt.

* Fit in prælio, vt ignauus miles ac timidus, ſimul ac viderit hoſtem, abiecto ſcuto fugiat, quãtúmq; poſſit, ob eámq; cauſam pereat nonnunquam, etiam integro corpore, cùm ei qui ſteterit nihil tale euenerit: ſic qui doloris ſpeciẽ ferre non poſſunt abiiciũt ſe, atq. ita afflicti & exanimati iacẽt: qui autẽ reſtiterint, diſcedũt ſæpiſſimè ſuperiores. Cic. eod. lib.

* Vt in cauſis non ſemper vtimur eodẽ ſtatu, ſed ad tẽpus, ad cõtrouerſiæ naturam, ad perſonam accommodamus: ſic in ægritudine lenienda. nã quã quiſq; curationẽ recipere poſſit, videndũ eſt. Cic. lib. 3. Tuſcul. quæſt.

Aemulatio.

Vt non eſt verus amor, qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, niſi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plut.

Aetas.

Sicuti vina & poma ſubacerba vetuſtate miteſcunt, dulceſcúntque: ſic ætatis inſolentia longo rerum vſu mitigatur. Plut.

Vt non qui multum cecinit, aut rhetoricatus eſt, aut gubernauit, laudatur, ſed qui ſcitè: ſic nõ qui diu vixit, ſed qui bene. Plut.

Quemadmodũ nauigantibus terræq; vrbéſque recedunt: ſic rapidiſſimi temporis curſu primùm pueritiã abſcondimus, deinde adoleſcentiam, deinde ſenectutis optimos annos. Seneca.

Apiana vina, & alia quædam initio dulcia, auſteritatem accipiunt ab annis: Ita quidam ætate fiunt inhumaniores. Plin.

Aminæa vina ſenio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta ſolutiores aut aſperiores, ætate & vſu rerum fiunt mitiores. Plin.

* Vt Ciconias nemo aduenire ſentit, ſed aduenisse: nemo diſcedere, ſed diſceſſiſſe, quod noctu clanculum faciunt vtrumq;: ita iuuentutem nemo intelligit diſcedere, ſed diſceſſiſſe, & ſenectutem non ſentimus aduenire, ſed aduenisse. Plin. lib. 10. cap. 23.

* Sicut amplæ & regiæ opes, vbi ad malum dominum peruenerunt, momento diſſipantur, at quãuis modicæ, ſi bono cuſtodi traditæ ſunt vſu creſcũt: ita ætas noſtra bene diſponenti multùm patet. Senec. de breuit. vitæ, cap. 1.

* Quemadmodũ ex amphora primùm quod eſt ſinceriſſimum effluit, grauiſſimum quodque turbidúmque ſubſidit: ſic in ætate nõſtra, quod optimum, primum eſt. Senec. in epiſt.

* Illa herba quæ in ſegetem frugémq; ventura eſt, aliã conſtitutionẽ habet tenera & vix eminens ſulco, aliã cùm conualuit, & molli quidem culmo, ſed qui ferat onus ſuũ, conſiſtit: aliã cùm flaueſcit, cùm ad aream ſpectat, & ſpica eius indurnit, in quã conſtitutionẽ cùm venit eã tuetur, in eã cõponitur: ita alia ætas eſt infãtis, pueri, adoleſcẽtis, ſenis. Sen. in epiſt.

Affectus.

Vt periculoſior eſt tẽpeſtas, quæ non ſinit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: Ita grauiores animi motus, qui nõ ſinunt hominẽ conſiſtere ratione perturbata, ſed præcipitem auferunt in tempeſtates. Plut.

Circes poculis homines ſubitò transformabãtur in feras: & affectus repentè alium reddũt hominẽ. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa ratio debet animum cohibere, ne ab affectibus auferatur. Plut.

Vt velis vtendum pro nauis magnitudine: Ita cupiditates pro facultate sunt moderandæ. Plut.

Calceus ad pedis formam torquetur, non contrà: sic vitæ genus cuique est huiusmodi, cuiusmodi sunt animi affectus. Plut.

Frustra puro haurias vase è fonte turbido: Ita non potes aliis iucundus esse, aut rebus obeundis accommodus, nisi purgaueris animum malis affectibus. Plut.

Equi iam mansuèfacti, etiam si auriga non vtatur habenis, tamen suapte sponte rectam pergunt ire viam: sic affectus à ratione iampridem domiti & assuefacti, nec in somnis, nec in morbis sopita ratione, quicquam tentant turpe. Plut.

Si corpus assuefit, ne conniueant aut lacrymentur oculi, ne palpitet cor: Ita multo magis animus ne phãtasiis commoueatur. Plut.

Locus supinus ac mollis nihil expellit quod inciderit, nec potest auertere: Sic animus vitiosa præditus verecundia nulli peruius est, nisi turpibus affectibus. Plut.

Qui lucernam non ferunt, multo minus ferrent Solem: sic qui mediocribus rebus perturbantur, multò magis obstupescunt in magnis. Plutarchus.

Vt pueriles querimoniæ facilè conquiescunt: Ita leues cupiditates subducta materia facilè sedantur. Plutarchus.

* Quemadmodum tempestatis & pluuiæ ante ipsas notæ veniunt: ita iræ, amoris, omniúmq; istarum procellarum animos vexantium sunt quædam prænuncia. Seneca, libro 3. de ira.

Hominem vehementer ęgrotum, vel lunæ deliquium, vel ventus asperior, vel maris decessus, aut huiusmodi quæpiam leuis rerum commutatio tollit è medio: Ita animos imbecilles & affectibus corruptos quæuis offensa perturbat: cùm qui firmis sunt animis, istiusmodi non sentiant. Plut.

* Quemadmodum timidi, & qui nauseę nauigando obnoxij sunt, existimantes se meliusculè habituros, si ex acatio in gaulum, rursúmque si in triremem commigrarint, nihil tamen proficiunt, bilem timiditatémque secum circumferentes: Ita aliud vitæ genus non eximit animo ea quibus grauatur & perturbatur, hoc est, rerum inscitiam & rationis imperfectionem, ac id vitium quod non potest neque callet rectè præsentibus vti. Plutarch. de tranquil. animi.

Vt nullum animal nec mite, nec ferũ paret rationi, qua caret: sic nullus affectus. Senec.

Multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: & animi affectus per se mali, arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plutarchus.

Canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam, ac familiarem mansuescunt: sic animi morbi cùm sæuiunt compesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariaque, quæ commotos corripiũt. Plut.

Vt corpus nõ est capax voluptatis, nisi bene temperatum: Ita animus non

non capit veram voluptatem, niſi liber metu, ac cæteris affectibus. Plutarchus.

* Quemadmodum periculoſior eſt tempeſtas quæ non ſinit in portum appellere quàm quæ vetat nauigare: ita grauiores animi motus, qui non ſinunt hominem conſiſtere, ratione perturbata, ſed præcipitem auferunt in tempeſtates. Plut.

Vt initia morborum quamuis leuia ſerpunt: Ita ſi vitia & affectus vel leuiſſimos ſemel admittas, creſcunt & augeſcunt. Sene.

* Affectus ſunt motus animi improbabiles, ſubiti & concitati, qui frequentes neglectique fecêre morbum: ſicut diſtillatio, nec adhuc in morem adducta, tuſſim facit aſſidua, & vetus phthiſin. Seneca epiſtola 76.

Vt homini ſemper adeſt remedium aduerſus ſerpentum virus, nẽpe ſaliua, qua contacti ceu feruenti perfuſi aqua fugiunt, emoriuntur etiam ſi in fauces penetrauerit: ſic aduerſus omnes peſtiferas cupiditates præſens remedium ſemper nobiſcũ circumferimus, ſi modò nouerimus vti. Id ab animo petatur oportet. Plin.

Æſtum maris, auctus aut detrimenta lunæ magis ſentiunt imbecilliora corpora: Sic rebus contrariis vehementius commouetur animus minus ſibi conſtans & affectibus vitiatu s. Plin.

Ambitio.

Qui dolent, quòd non excellant in omnibus etiam diuerſiſſimis, perinde faciunt, ac ſi quis moleſtè ferat, quòd vinea non ferat ficus, quodque olea non ferat botros. Plut.

Qui ſtudeat Plato eſſe doctrina: dormire cum beata vetula, vt Ephorion: cum Alexandro potare vt Medius: diues eſſe, vt Iſmenias: virtute præcellens, vt Epaminõdas: doleatq; quòd vnus non ſit hæc omnia: perinde facit, ac ſi moleſtè ferat, quod nõ ſit leo montanus, & idem Melitæa catella in ſinu viduæ diuitis. Plut.

Accius poëta cùm eſſet ipſe admodum breuis, tamen in æde Camœnarum maxima forma ſtatuam ſibi poſuit: ita quidam re viles, & humiles, ambitione fucoq; dilatant ſeſe. Plin. lib. 34. cap. 5.

Chamæleon quoniam aura paſcitur, non cibo, ſemper hianti eſt ore: Ita qui gloriolis & auris aluntur popularibus, ſemper aliquid captant, quod famam augeat. Plin.

Vt æquè mortuus eſt qui conditus eſt in odoribus, & qui trahitur vnco: ita æque ſunt infœlices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitioſis negotiis vacant. Senec.

Vt oua plena ſidunt, inania fluitant: ita qui veris virtutibus aut literis eſt præditus, minus oſtentat ſe, quàm qui ſecus. Senec.

Vt venti deſituri vehementiſſimè ſpirare ſolent: Ita mortales cùm maximè efferunt ſeſe, tum proximi exitio ſolent eſſe. Senec.

Columbo in volatu pernicitas, ſed dum plaudit in aëre ſibi placens implicatis ſtrepitu pennis, capitur ab inſidiante accipitre: Ita multi dum oſtentant ſuas vires magis quàm vtuntur, obliti præda fiunt inimicis. Plin. lib. 10. cap. 20.

Pauo non explicat pennas niſi laudatus: Ita quidam putant ſe non habere quod habent, niſi ſint qui mirentur. Plin. lib. 10, cap. 21.

Gallus victor illico cantu ſuperiorem ſeſe teſtatur: Ita quidam ſua facinora iactant ipſi, & ſuarum lau-

dum ridiculi sunt tibicines. Plin. libr. cap. 33.

Vti Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem & ventosam iactantiam nihil habent. Plin. lib. 11. cap. 32.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin. lib. 9. cap. 42. & cap. 31. eo. lib.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocant quo tutiores sint) inanium concharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: Ita quidam maiorum suorum titulis tuentur sese, cùm suis diffidant virtutibus. Plin.

Vti Chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes laudes & gloriam. Plin.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Plin.

* Quemadmodũ Cęcias ventus ad se trahit nubes: sic ambitio inuidiã, simultatem, profusionem, atque id genus alia incommoda ad se trahit. Pli.

Amicitia.

Quemadmodum lac coagulo concrescit: sic homines compinguntur, & vnum fiunt amicitia. Plutarchus.

Vt ignis omnium condimentorum est suauissimum, velut inquit Ennius: Ita amicitia omnem vitam condulcat, si admisceatur. Plutarchus.

Quemadmodum qui stomacho valent, & animantia sanissima, saxa, ferrum, serpentes & scorpios concoquunt, eáque in nutrimentum vertũt contrà valetudinarij etiam pane & vino offenduntur: sic stulti & amicitias perdunt, sapientes etiam inimicitiis rectè norunt vti. Plut.

Vt bruta si vi commisceantur diuerso generi, discedunt indignantia, grauiter ferentia: sic inter similes placidè coit & cohæret amicitia. Plutarchus.

Musica symphonia constat è diuersis, puta grauibus & acutis inter se ratione compositis: at amicitia constat similibus. Plut.

* Quomodo solitudo in odio est: sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominem homini natura conciliat: sic inest huic quoque reì stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat. Senec. epist. 9.

Amicitia fucata.

Vt Ixion Iunonem persequens in nubem incidit: sic multi in fucatam & vulgarem amicitiam incurrunt. Plut.

Orobanche ciceri infesta est & eruo, vt æra tritico, hordeo festuca quæ vocatur ægilops, lenti securidaca: atque hæ quidem omnes complexu necant: Ita quorundam amicitia pestilens est magis quàm inimicitia. Plin. lib. 18. cap. 45.

Amicitia multorum.

Vt mulier impudica, cum multis se commiscens nullum certum habet amatorem: Ita qui multorum appetit amicitiam. Plut.

Vt puella in pratis alium post aliũ flosculum decerpens semper nouis arridentibus capitur, priores negligit; sic qui multas instituit amicitias, ac mox saturatus alias quærit. Plut.

Vt

Vt prima materia quibuſlibet formis variatur, cùm propriam non habeat: Ita animus multorum amicitiæ ſubiectus. Plut.

* Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas vſque adeo afficit, vt nunquam ſine offenſa proferantur, hoc accidit nobis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica eſt multorum conuerſatio. Epiſt. 7.

Amicitia paucorum.

Vt Briareus centum manibus quinquaginta paſcens ventres, nihilo felicior erit nobis, qui duabus vnum administramus: ſic tantundem commoditatis capies è paucorum amicitia, quãtum è multorum: penſatur enim incommodum: ſi pauci inſeruiunt, paucis eſt inſeruiendum. Plut.

Perinde ac ſi mutilus ac cæcus metuat ne Briareus fiat centimanus aut Argus centoculus: Ita quidam metuunt, ne plurium ſint amici, cùm nec vnum adhuc verum habeant amicum. Plut.

Amicitia bonorum.

* Vt benefici liberaléſque ſumus, non vt exigamus gratiam (neque enim beneficium fœneramur, ſed naturâ propenſi ad liberalitatem ſumus) ſic amicitiam non ſpe mercedis adducti, ſed quod omnis eius fructus in ipſo amore ineſt, expetendam putamus. Cicero in Lælio.

Amicitia malorum.

* Vt hirundines ſub hominum tectis nidulantur, & tamen non aſſueſcunt, nec fidunt homini, ita quidã amicos ſemper habent ſuſpectos. Plin. lib. 10. cap. 24.

Amicitia neglecta.

Non poteſt quæuis arbor miteſcere, neque quælibet fera cicurari, proinde hæc quoque qua poſſunt in ſuum vertunt vſum; ſic qui ad amicitiam adduci non poſſunt, horum odio ad noſtrum commodum abutemur. Plut.

Ciconia tametſi demigrat, tamen reuerſa ſemper eoſdẽ repetit nidos. Ita non oportet amicorum ob intermiſſam vitæ conſuetudinem obliuiſci, ſed memoriam illorum ſemper nobiſcum circunferre. Plin. libr. 10. cap. 23.

Amicitia dirempta.

Vt adamas ſi frangi contingat malleis, in minutiſſimas diſſilit cruſtas, adeò vt vix oculis cerni queant: Ita arctiſſima neceſſitudo, ſi quando cõtingat dirimi, in ſummam vertitur ſimultatem: & ex arctiſſimis fœderibus ſi ſemel rumpantur, maxima naſcuntur diſſidia. Aut ſupra modum incandeſcit ſemel victa lenitas. Plin. lib. 37. cap. 4.

* Amici noui non ſunt veteribus anteponendi, vt equis vetulis teneros anteponere ſolemus. Non enim amicitiarum eſſe debent, ſicut aliarum rerum ſatietates. Veterrima quæque eſſe ſuauiſſima debent, ſunt aliarum rerum ſatietates, nouitates tamen non repudiandæ, vetuſtas autem ſuo loco conſeruetur. Cicero in Lælio.

* In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa habeant hoſpitia, nullas amicitias: Idem accidat neceſſe eſt ijs qui nullius ingenio ſe applicant familiariter, ſed omnia curſim & properanter admittunt. Non prodeſt cibus, nec corpori accedit qui ſtatim ſumptus emittitur. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tententur. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur. Nihil

tam vtile est: quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. Seneca, epistola 2.

Amicitia reconciliata.

Abies adeò cohæret glutino, vt prius scindatur qua solida est quàm qua glutino ferruminata: Ita post reditum in gratiam firmior debet esse amicitia, & arctius cohærent, quos copulauit mutuæ beneuolentiæ glutinum, quàm quos natura coniunxit. Plin. lib. 16. cap. 2.

Cassiteris, id est, stannum aut plumbũ album, æs ruptũ ferruminat vtrũque contingens propter affinitatem, quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam dis ruptam reconciliare debet vtrique sese accommodans ex æquo. Plut.

Vt Pyrites gemma, non aperit vim igneam nisi atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiã non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut rem habueris, aut non sentias Philosophiæ vim nisi exercueris, Ita Succina attrita vim attrahendi & odorem perdunt, Plut. & Plin. lib. 36. cap. 19. & lib. 37. cap. 11.

Vt Crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum est eos reconciliare, qui arctissima familiaritate in mutuum odium venerint. Plin. lib. 17. cap. 3. & libr. 37. capite 2.

Amicitia renouata.

Vt quæ glutino commissa sunt, si soluantur, facilè reglutinantur: at si corpus rumpatur, haud facilè coit: Sic inter alios amicitia dirupta facilè coit, in fratribus semel dirupta, aut non coit, aut cicatricosa coit. Plut.

Pictores seponunt ad tempus opera sua, tum ex interuallo rectius iudicaturi: nam assiduitas in causa est, quo minus bene iudicent: Sic nos rectius iudicamus amicos, quos ex interuallo reuisimus. Ac de nobis ipsis quoniam adsumus assiduè, minus rectè iudicamus. Plut.

* Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem petit nidos: ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. lib. 10. cap. 23.

* Si quis oculum casu excusserit, reliquiæ illi suæ satisfacient, & erit in minuto corpore & amputato tam lætus, quàm in integro fuit. Sed quæ sibi desunt, num desiderat? Non deesse mauult. Ita sapiens se contentus est, non vt velit esse sine amico, sed vt possit: & hoc quod dico possit, tale est: amissum æquo animo fert. sine amico quidem nunquam erit: in sua potestate habet, quàm citò reparet. Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet. Sic hic faciendarum amicitiarum artifex substituet & aliũ in locum amissi. Senec. epist. 9.

Amicitia principum.

Vt periculosum est, dæmones euocare, propterea quòd si quid erratum fuerit magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullium Hostilium ictum fulmine, quòd ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: Ita periculosum est cum principibus habere cõmercium aut cũ morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui funditus subuertant hominem. Plin. lib. 2. cap. 55. & lib. 28. cap. 2.

Vt arithmeticorum digiti aliquando valent multis milibus, aliquando nihil: sic regum amici aliquoties quiduis possunt, rursum mutata in fasti-

faſtidium gratia nihil poſſunt.Plut.

* Quemadmodum luna quo propior eſt Soli, hoc minus habet luminis: ita plus fructus ac dignitatis eſt iis qui procul abſunt à magnis Principibus.Plin.lib.2.cap.9.

Amicorum electio proba.

Vt nummum exploras, num ſit adulterinus, priuſquam eo ſit opus: ſic amicus probandus antequam eo ſit opus.Plut.

Qui reiectis cognatis, peregrinos aſciſcit amicos, perinde facit, ac ſi quis amputato pede carneo, ligneũ pedem addat.Plut.

Quemadmodum ſtultus eſt, qui equum empturus non ipſum inſpicit, ſed ſtratum eius ac fręnos: ſic ſtultiſſimus, qui amicum aſciturus, eum è veſtitu aut opibus æſtimat.Senec.

Veluti qui nummũ adulterinum: Ita qui amicum habet, non exploratum vbi ſenſerit improbũ eſſe, cùm priuatur eo, gaudet: cùm habet, optat effugere.Plut.

Vt rubo, ſpiniſque complectentibus nos diſcuſſis, ad vitem aut oleam tendimus: Ita non quemuis obuium oportet in animicitiã admittere, ſed ad idoneos, reiectis aliis eundum eſt. Plut.

Vt Zeuxis lẽtè pingebat, quod diu duraret: Ita diu explorandus amicus, qui ſit perpetuus futurus. Plin.lib.35. cap.9.& 10.

Vt diligenter compingitur nauis quæ ſit in tempeſtatibus pręſidio futura, & agger variis caſibus oppoſitus: Ita diligenter probandus amicus, quo ſis vſurus ad omnia.Plut.

Ixion Iunonem amans, in nubem incidit: ſic quidam dum veram expetunt amicitiam, vulgatam ac falſam amplectuntur.Plut.

Vt qui prægustando lethale venenum, in exitium coniiciunt ſeſe, ſic qui amicum admittit, priuſquã cognouerit, ſuo malo diſcit, qualis ſit. Plut.

Vt hirundines ſub hominũ tectis nidulantur, & tamen non aſſueſcũt nec fidunt homini. Ita quidam amicos ſemper habent ſuſpectos, præſertim inſulares. Plin.lib.10.cap.24.

Diligentes agricolæ terram prius notulis quibuſdam deprehendunt, & explorant priuſquam illi credant ſementem: Ita explorandus amicus antè quàm committas arcanum.Plin.

Vt vas experiamur, aquam, non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amĩcis, quo ſilentij fidem experiamur, vt ſi effutiant nihil ſit periculi. Plut.

Amicus verus.

Animal in intimis vires habet maximè proprias: Sic amicus nihil oſtẽtat, ſed tum celat, cùm maximè iuuat.Plin.

Vt medicus & non ſentientem ſanat: Sic amicus etiam ſi ignoraretur amicum iuuat.Plut.

Vt in diapaſon tãtus eſt cõcentus, vt vox eadẽ eſſe videatur: Ita veri amici vnus ſunt animus. Aut ſic adulator per omnia ſubſeruit ad orationem diuitis, vt vnũ loquentem dicas nõ duos. Vide prouerb. diſdiapaſon.

* Vt aurum igne: ſic beneuolẽtia fidelis periculo aliquo perſpici ſolet.Cic.lib.9.epiſt.ad familiares.

Vt ſuauius eſt antiphonũ, quàm ſi vox omnino ſit eadem: ſic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonnihil diſſideat, quàm adulator per omnia obſeruiens.Plin.

Poma quædam ſuauiter acerba ſunt, & in vino nimium veteri delectat & ipſa amaritudo: Sic amicorum defunctorũ memoria mordet

animum, ſed non ſine voluptate. Seneca.

Vt mel exulcerata mordet ac purgat, alioquin vtile & dulce: Sic amici libertas non mordet, niſi ſi quid eſt vitioſum & corrigendum. Plut.

Polypus ſuperficiem & colorem duntaxat mutat: At amicus verè ſimilis eſſe debet amicis, & moribus, & affectibus, & ſtudiis. Plut. Plin. lib. 9. cap. 26.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perſpicit, quid agas. Plut.

Amicus fucatus.

Vt rupturæ & ſpaſmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: ac amici non ingenui felicibus adulãtur, lapſos obiurgant, & illorum infortunio fruũtur. Plut.

Hirundo æſtate aduolat, inſtante hieme auolat. Ita infidus amicus rebus lætis præſto eſt, commutata fortuna deſerit amicum. Plin. lib. 10. cap. 24.

Seleucides aues nunquam conſpiciuntur à Caſij montis incolis, niſi cùm illarum præſidio eſt opus, aduerſus locuſtas vaſtantes fruges, nec vnde veniant, quóve abeant, cognitum: ita quidam nunquam apparent, niſi cùm noſtro egẽt auxilio: nec viſunt amicos, niſi cùm vrget neceſſitas aliqua. Plin. lib. 10. cap. 27.

Vt malũ cibum nec retinere poſſis citra noxam, nec reiicere ſine moleſtia. Ita malum amicum, ſi teneas, lædit, nec tamen abſque inimicitia ac tumultu veluti bilem potes abiicere. Plut.

Vt Creon filiam nihil adiuuit, ſed eam complexus vnà cum illa periit incendio: ſic quidam felicibus amicis non fruuntur, cum infelicibus pereunt. Plut.

Vt nandi imperiti, dum volunt ſuccurrere iis, qui præfocantur, ac merguntur, vnà cum illis merguntur, & nocent magis, quàm proſunt: ſic amici qui in rebus aduerſis tãtùm collacrymant amico. Plut.

Quemadmodum muſcæ in popinis non manent, ſi deſit nidor: Ita vulgares diuitum amici non perſeuerant, ſi non adſit vtilitas. Plut.

Arrodunt hominis cibum mures, viuunt ſub eodem tecto, nec tamen aſſueſcunt homini: Ita quidam amici parum ſynceri nec relinquunt cibi commodiq; cauſa, nec amant tamen aut fidunt. Plut.

Amor.

Vt hedera vndeuis ex ſe inuenit, quo ſe alliget: Ita amor etiam iis capitur, quæ non amantem offendunt. Plut.

Vt radix, quam medici vulgò rhabarbarum vocant, cùm ſit bilioſa, tamen peculiari quadam vi bilem pellit: Ita fit nonnunquam, vt amor pellat amorem, ceu clauus clauum, ira iram, & dolor dolorem.

Vt echeneis licet exiguus piſcis nauem velis citatam remoratur: Ita animum ad honeſta properantem puella quępiam nonnunquam reuocat, ac retardat affixa. Plin.

* Quemadmodum frondium iactura facilis eſt, quia renaſcuntur: ſic iſtorum quos amas, quóſque oblectamenta vitæ putas eſſe damnum: quia reparantur, etiam ſi non renaſcuntur. Seneca, epiſt. 105.

Amor ſui.

Nullum eſt animal quod impenſius amet ſuos fœtus, quàm ſimia: Ita indocti ſuas commentatiunculas pręter alios amplectuntur. Plin.

Vt qui per inane ingrediũtur, quò magis innitũtur, hoc magis peccant: ita qui sui amantes, sibi fidunt. Eras.

Non vt medici bili medẽtur amaris: Ita oportet iracundiam medicari iracundia. Plut.

Vt minutæ literæ, si quis intendat, offendunt oculos: Sic qui res minutulas iracundè curat, morosior redditur ad maiores. Plut.

Vt equæ conspecta in aquis forma sua, aguntur in rabiem, authore Columella, ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque redduntur insolentes. Erasm.

Industrium animal formica, non laborat nisi sibi: ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt & suum modò negotium agunt. Plin.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus, ita suum cuique incommodum maximè dolet. Erasm.

* Si vnumquodque membrũ hunc sensum haberet, vt posse putaret se valere, si proximi membri valetudinem ad se traduxisset, debilitari & interire corpus necesse esset: Sic si vnusquisque nostrum rapiat ad se commoda aliorum, detrahátq; quod cuique possit, emolumenti sui gratia, societas hominum communitásque euertatur necesse est. Cicero, lib. 3. Offic.

Amor proximi.

Vt luna quod luminis accepit à sole, mundo refundit: Ita donũ à Deo acceptum, incommodũ aliorum est conferendum. Erasm.

Anima.

Vt corpus est instrumentum animæ: Sic anima est instrumẽtum Dei. Plutarch.

Vt auis capta, si diutius alatur in carcere, etiamsi dimittatur, studet eò redire: sic animus diu versatus in hoc corpore, nõ facilè reuellitur. At puerorum animus lubentius euolat. Plutarch.

Quemadmodum igni si extinctam subitò facem admoueas: statim reaccenditur: sic animus si statim euolet à corpore, facilè reddit in suam naturam. Plut.

Qui è seruitute manumissi sunt quæ dominis solent facere, cùm seruirent, ea faciunt sibiipsis, suóque arbitrio & præsidio: Sic nunc anima alit corpus multo labore, multis curis: postea facta libera, seipsam alet contemplatione veri, nec ab ea poterit auelli. Plut.

Vt qui in alieno habitant, multis aguntur incommodis, sempérque de aliqua domicilij parte queruntur: Ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed vnde breui sit emigrandum. Senec.

* Vt ex barba capillos detonsos negligimus: ita ille diuinus animus egressurus hominem, quo receptaculum suum conferatur, ignis illud exurat, an feræ distrahant, an terra contegat, non magis putat ad se pertinere, quàm secundas ad æditum infantem. Seneca, epist. 93.

Animus.

Vt in lance momentum in vtranque partem æquè propensum est, & in neutrã afflectitur: Ita dubius animus. Plutarch.

Corpus oneris pondere premitur: at animus ex sese sæpenumero pondus addit rebus. Plut.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem multum tempus referunt: ita animus diu diuersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus

contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant.Plut.

* In corporibus magnæ sunt dissimilitudines:alios enim videmus velocitate ad cursum, alios viribus ad luctãdum valere, itémque in formis, aliis dignitatem inesse,aliis venustatem: sic in animis existunt etiã maiores varietates. Cicero lib.1.Offic.

* Vt necesse est lancẽ in libra ponderibus impositis deprimi:sic animũ perspicuis cedere. Cicero,lib.4.Academic.quæst.

* Sicut membra nobis ita data sunt, vt ad quãdam rationem viuendi data esse appareant:sic appetitio animi, non ad quoduis genus vitæ, sed ad quandam formam viuendi videtur data,itémque & ratio,& perfecta ratio.Cic.lib.3.de finibus.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur.Sene.

Flãma nec premi potest,nec quiescere: sic animus natiuo impetu fertur ad honesta.Senec.

Robora in rectum quamuis flexa reuocabis, curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod vsus noster exigit: quanto magis animus accipit forma, flexibilis & omni humore obsequentior. Seneca.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: Sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Vt primum est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo:alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso: sic primum animus est liberandus falsis opinionibus,postea tradenda præcepta philosophiæ. Senec.

Vt puerorũ dum primùm discunt scribere,digiti tenẽtur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, pòst iubentur imitari propositum: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet,donec incipiat per se philosophari.Senec.

Quemadmodum si ferrum inter adamantem ponas & magnetem, diuerso nisu nunc huc, nunc illuc fertur: Ita dubius animus nunc ad honesta rapitur, nunc ad diuersa trahitur affectibus.Plin.

Animi bona.

Radij solis etsi contingunt terram, tamen ibi sunt vnde mittũtur: sic sapientis animus tametsi versatur hîc, tamen apud suam originem est. Seneca.

Ex congiario epulo, aut visceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ tota ad singulos perueniunt,nec communicatione minuuntur. Senec.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt, cùm in hortis nobis nascatur, quo morbis mederi possimus:Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus, in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit, quod nos beatos efficiat.Senec.

* Quemadmodum lumen lucernæ, luce Solis obscuratur & offenditur: sic rerũ corporearũ æstimatio splendore virtutis animíque bonis obfuscatur,Cicero,lib.2.Offic.

Quemadmodum cùm morbus in corporis parteis non suas transfertur,

tur, ſignum eſt morbis parantis abire: Sic cùm offendimur quibus conſueuimus delectari, indicium eſt futuræ ſanitatis. Plut.

Animi morbi.

* Vt ciuitas in ſeditione non poteſt eſſe beata, nec in diſcordia dominorum domus: ſic animus à ſeipſo diſſidens, ſecúmque diſcordans, nullam guſtare partem liquidæ voluptatis, ac liberè poteſt. Cic. lib. 1. de finibus.

* Quemadmodum plus agit tortor, quò plura inſtrumenta doloris expoſuit (ſpecie enim vincuntur, qui patientia reſtitiſſent:) ita ex his quæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod oſtendant. Senec. epiſt. 14.

* Sicut, nihil differt vtrum ægrum in ligneo lecto aut in aureo colloces: quocunque illum transtuleris morbum ſuum ſecum transferet: ſic nihil refert vtrũ animus æger in diuitiis, aut in paupertate ponatur: malum ſuum illum ſequitur. Sen. epi. 17.

* Quemadmodum ſtomachus morbo vitiatus, & colligens bilem, quoſcunque accepit cibos mutat, & omne alimentum in cauſam doloris trahit: ita animus cæcus, quicquid illi commiſeris, ad onus ſuum perniciémque & occaſionem miſeriæ facit. Senec. lib. 5. de beneficiis, cap. 12.

* Vt in corporibus morbus ſegnitie & laſſitudine præſentitur: ſic infirmus animus, priuſquam opprimatur malis, præſumptione quatitur. Senec.

* Sicut flamma ſurgit in rectum, iacere ac deprimi non poteſt, nõ magis quàm quieſcere: ita noſter animus in motu eſt, eo mobilior ac actuoſior, quò vehemẽtior fuerit. Sen. epiſt. 39.

Vt qui per febrim aut ephialtem horrent atque æſtuant, grauius affiguntur iis qui eadem foris patiuntur: ſic fortunæ res, quòd foris aduenniant minus diſcruciãt, quàm ea quæ ſunt animi. Plutar.

Vt ſi fons ipſe turbidus ſit, quicquid inde fluxerit nõ poteſt eſſe purum: ſic animus, ſi ſit infectus malis affectibus, omnia vitiat quæ accedũt, contrà ſi purus & tranquillus. Plut.

Quemadmodum admonet Xenophon, vt in rebus proſperis maximè meminerimus honorare deos, quò ſi quando inciderit neceſſitas audacter eos poſſimus accerſere, ceu iam beneuolos & amicos: ſic dicta quæ morbis animi queant mederi, multo antè comparanda ſunt, vt dum opus eſt, facilè ſuccurrant, iam familiaria. Plutarch.

Vt canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad ſolam notam, ac familiarẽ manſueſcũt: ſic animi morbi cùm ſęuiunt, cõpeſci non poſſunt, niſi dicta adſint nota familiariáque quæ commotos corripiant. Plut.

Vt corpus ægrotũ, nec æſtum ferre poteſt, nec frigus: Ita animus ægrotus proſperis atque aduerſis rebus iuxta offenditur. Plut.

Qui nauſeant inter nauigandum, exiſtimant ſe melius habituros, ſi ex ſcapha in liburnicã, aut in triremem demigrarint. At nihil agunt, cùm ſecum circunferant timiditatem ac bilem: Ita fruſtra vertunt genus vitæ, qui morbos animi ſecum adferunt. Plutarch.

Qui laborant aduerſa valetudine, iis omnia ſunt moleſta, faſtidiunt cibos, incuſant medicos, ſuccenſent amicis: at reſtituta ſanitas omnia reddit iucunda: ſic animo ægroto quæuis vita inſuauis, animo ſano nullum vitæ genus non iucundum. Plutarch.

Qui corporis morbo laborant,

quieti se tradūt, medicum accersunt, abstinent: Sed qui ægrotant animo, quò grauius ægrotant, hoc magis abhorrent à quiete, & à medico. Plutarchus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in morem adducta: Ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Vt quidam gemmas quasdā secum vbique circumferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteraque mala: Ita quædam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinē, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his consimiles. Senec.

Animi tranquillitas.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

* Quemadmodum flamma nō potest opprimi, nam circa id diffugit, quo vrgetur, quemadmodū aer verbere aut ictu non læditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suæ per ipsa quibus præmitur erumpit. Senec. epist. 55.

Animalia.

* Artifex instrumenta sua tractat ex facili: rector nauis scit gubernaculum flectere: pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos variósque ante se posuit, celerrimè denotat, & inter ceram opúsque facili vultu ac mane commeat: sic animal in omnem vsum sui est mobile. Senec. epist. 122.

Animaduersio.

* Vt fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: sic animaduersiones magnarū potestatum terrent latius quàm nocent, nō sine causa. Senec. lib. 1. de Clement. cap. 8.

Antiquitas.

Sicut in vnguentis & vinis: ita & libris precium addit antiquitas. Erasmus.

Apostatæ.

Qui ex balneo calent, vehementius frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: ita vehementius sese oderunt, qui prius fuerunt amici, & sceleratiores sunt, qui à pia vita ad impiam se trāstulerunt. Eras.

Artes & disciplinæ.

Vt frequentius conuenitur ad spectaculum vbi nonnihil theatricæ stipis confertur: Ita disciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter voluptatem, ac dignitatem, emolumentum etiam, & commoditatem adferunt. Plutarch.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fructum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est: qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin. lib. 17. cap. 14.

Rhombus, & squatina, & rhaia, & pastinaca, cùm tardissimi sint pisciū, tamen sæpe reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum, solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superant longè potentiores opibus aut viribus. Plinius lib. 9. cap. 42.

Sicuti vina & poma subacerba, vetustate mitescunt dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa canes qui lapillos in aquā aggesserint, donec aqua eò surgeret vt contingi posset. Idem narrat de cane conicientc lapillos in amphoram olea-

olearíam : Ita nobis quod viribus diminutũ erit,arte ſupplendũ eſt. Eraſ.

* Nihil proderit dare præcepta, niſi prius amoueris obſtantia pręceptis:non magis quàm proderit arma in conſpectu poſuiſſe propiúſq; admouiſſe, niſi vſurę manus expediantur, vt ad præcepta quæ damus poſſit animus ire. Senec.epiſt.96.

* Quemadmodum folia per ſe virere non poſſunt, tantùm deſiderant cui inhæreant, ex quo trahant ſuccum : ſic iſta præcepta, ſi ſola ſunt, marcent:inſigi volunt ſectæ. Senec. epiſt.96.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli poſſunt, machinis facilè tolluntur : Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficies. Eraſm.

Aßiduitas.

Vt qui paulum addit paulo, ídque frequenter facit, ingentem aceruum accumulat : ita aſſiduitas ad bonam mentem parandam plurimum valet.Plut.

Vt ſtilla cauat aſſiduitate ſaxum, vt ferrum contrectatione atteritur: Ita aſſiduitas etiam duriſſima vincit.Plut.

Gallus Phrygiæ fluuius, ſi modicè bibas, medetur corporis malis, ſi immodicè, limphatum animum agit: Ita ſi philoſophiæ literas modicè attingas, proſunt, ſin totum te illi addixeris ſtudio, ſanitatem mentis auferunt & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt.Eraſ.ex Plin. *Vide diligentia, ſtudium, ac labor.*

Aſſuetudo.

Vt qui thus tundunt, etiam ſi purgentur, tamen odorem in multum tempus referunt : Ita animus diu diuerſatus in honeſtis negotiis, diu ſeruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miſeram deplorant.Plut.

Qui diu in vinculis fuerunt, cùm ſoluuntur, tamen claudicant adhuc, nec ingredi poſſunt: Ita diu vitiis aſſueti etiam cùm ea deſerũt, quædam retinent veſtigia. Plut.

Vt mędum quod induruit, ac diutius inhæſit difficile tollitur : Ita vitia inueterata non facilè corriguntur.Plut.

Vt liber poſt lituras iterum infectus non facilè emaculatur, quòd altius imbiberit atramentum : Ita animus ſæpe in eadem relapſus vitia. Plutarchus.

Iumenta quorum in aſpero indurata eſt vngula, quamlibet patiuntur viam, in paluſtri paſcuo ſaginata citò ſubteruntur : ſic animus duris rebus aſſuetus, minus offenditur. Sen.

Vt caro quæ callo obduruit, non auertit vibices plagarum : Ita animus à conſuetudine peccandi non commouetur correptione licet acri. Eraſmus.

Gypſum etiam ſi induruit, tamen tundi rurſum, & in farinam reſolui poteſt : ſimulatq; ſemel induruit ingenium adoleſcentis, ætate vitiiſque non poteſt refingi. Eraſm.

Vt Mithridati quotidie ſumenti venenum, conſuetudine factum eſt innoxium : Ita mala quibus aſſueueris non offendunt. Eraſm.

In naſſam facilis illapſus eſt, ſed exitus difficilis:ſic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. Eraſm.

Vt in loco peſtilenti quoq; qui aſſueuere, durant : Ita incommoda parum lædunt aſſuetos. Plin.lib.18.cap. 6. *Vide conſuetudo.*

Auaritia.

* Quemadmodum Cęcias ventus

contra aliorum Septentrionalium ventorum naturam nubes non pellit, sed magis ad se trahit: ita auarus opes ac diuitias. Aristot.

Vt Chius ille vina optima vendebat aliis, ipse vappam potabat: sic qui omnia sua deprauant, nec suis ipsorum bonis fruuntur. Huius seruus interrogatus quid ageret dominus: cùm adsint, inquit, bona, quærit mala. Plut.

Vt membrum scabiosum semper opus habet frictu: Ita cupiditas animi nunquam satiatur. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniãt: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plut.

Quemadmodum adulteri alienas vxores adamant, suas contemnunt: sic quidam aliorum bonis magis delectantur, sua eleuant, aut etiam negligunt. Plut.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi veræ laudis gustum non sentiunt. Cicero Philippica 2.

* Si quis desiderat aureis fulgentem vasis supellectilẽ, & antiquis nominibus artificum argentũ nobile, æs paucorum insania preciosum, & seruorũ turbam, quæ quãuis magnã domum angustet, iumentorum corpora differta & coacta pinguescere, & nationũ omnium lapides: ista congerantur licet, nunquam explebunt inexplebilem animum, non magis quàm vllus sufficiet humor ad sanandum eum, cuius desiderium non est ex inopia, sed ex æstu ardentium viscerum oritur: non enim sitis illa sed morbus est. Non hoc in pecunia tantùm aut alimentis euenit. Eadem natura est in omni desiderio, quòd modò non ex inopia, sed ex vitio nascitur: quicquid enim illi congesseris non finis erit cupiditatis, sed gradus. Seneca, lib. ad Helbiam, cap. 11.

Arundinis radix contrita & imposita, filicis stirpem corpore extrahit: item arundinem filicis radix: Ita vicissim, & pecuniæ studium eximit animis amorem sapientiæ, & sapientia studium pecuniæ. Plin.

Quemadmodum apud Myconios non est indecorum caluitium, quod illic omnes calui nascantur: ita apud Italos (vt hos exempli causa nominem) nõ est turpe pecuniæ studium, quo nemo non tenetur apud illos. Plin. lib. 11. cap. 37.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso capit atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cũ christiana pietate, & modis omnibus auocat: nec sinit adhærescere Christo. Erasm.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum afferat conuiua, at alacres dimittunt abeuntem. Plin. lib. 35. cap. 5.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eóque aduolant: Ita quidam captatores multis etiam annis morti diuitum imminent. Plin. libro 10. cap. 6.

Industrium animal formica, sed non laborat, nisi sibi: Ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt.

Vt Indicæ formicæ aurum è cauernis erutum seruant tantũ, non fruuntur: Ita diues auarus nec fruitur ipse suis opibus, & aliis inuidet illarum

rum vsum. Plin.lib.11. cap.31. & Herodot.lib.3.

Hirudo est quoddam pediculi genus,cui non est exitus cibi, quod insatiabile sit, suctu sanguine intumescens rumpitur denique. Sic auarus copia sua præfocatur.Plin.

Sicuti terra, quæ auri, aut argenti venas habet, in cæteris ferè sterilis esse consueuit: Ita qui congerendo student auro, eiúsque metalla iam conceperunt in animo,nullam bonę rei frugem producere consueuerũt. Plinius.

Aquila auium rapacissima,non oppetit morbo neque senio, sed fame: Ita auarus quò magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi studio, & minus potest vti partis. Plin.libro 10.cap.3.

In argento viuo omnia natant,excepto auro:nam hoc vnum ad se trahit: Ita nil incidit animo auari,præter lucrum. disciplinæ, litteræ, probitas in summo fluitant,non descendunt in pectus.Plin.lib.33.cap.6.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis sit vsui:Ita diuites nonnulli,cùm ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen finunt alios frui. Plin.lib.8.cap. 32.Aristot.lib.9.de nat.cap.5.

Auditus.

Frustra clauduntur portæ ciuitatis,si vna relinquatur aperta, per quã hostes irrumpant. Ita non satis est in cæteris temperatum esse, si auditus pateat perniciosis sermonibus. Plutarch.

Vt diligentius seruãda est ea porta, quà via sit ad regiam: Ita cautius seruandus auditus, quòd maximè sit cũ rationali animi parte coniunctus, & quod per eum admittitur, maximè potest vel iuuare, vel lædere. Plutarch.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: sic oportet aures, & oculos, & aureis non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare.Plut.

Iudex in causa nihil tribuens ȧmori tantùm rem perpendit, ac secundum eam pronuntiat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candide fauendum est. Vnde vetêres iuxta Mercurij statuam: Gratiarum item ponere soliti sunt.Plut.

Cerui cùm arrexere aures,acerrimi sunt auditus, cùm remisere surdi:Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus,quantumuis clames, non intelligunt.Plu.

Auditor & eius officium.

Bonus conuiua non existimat hoc tantum suarum esse partium, vt suauiter accipiatur, cura sumptúque alieno: sed debet commodum vicissim exhibere conuiuam: sic auditor nõn tantùm audit otiosus, dicente solicito: sed vultu, oculis, applausu, fauore, iuuare oportet dicentem. Plutarch.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num recte sis curatus: ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Plut.

Nõ oportet hoc animo ad audiendum accedere, quo ad spectaculum puta vt tantùm delectemur, sed vt meliores efficiamur.Plut.

Multa belli inania, iuxta prouerbium:Ita & auditionis,puta supercilium, acclamatio, strepitus,& id genus alia.Plut.

Vt œconomicis & amici prosunt & inimici, quemadmodum dixit Xenophon: sic vigilans auditor & cordatus non solùm bene dictis, verumetiam erratis aliorum fit eruditior. Plutarchus.

Vt ad sacrum epulum, sic ad auditionem oportet placidum, ad beneuolum accedere, vt benedicta probes candidè: aut si parum rectè dicat, tacitus notes, quam ob rem errauerit, & animi conatũ certè probes. Plut.

Vt tragœdi in theatris; Ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canuntur, multa fallũt, ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem ob phaleras, & fucos orationis. Plut.

Vt non impletur vas, quod semper effundit, nihil accipit: ita non accipit sapientiam, qui semper loquitur, nunquam auscultat. Plut.

Vt qui ad conuiuium accessit, vtitur appositis, nec aliud requirit: Ita discentem tacitè audire oportet, donec qui dicit, perorarit, tũ si lubeat, vtilem aliquam quæstionem proponere. Plut.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt, non vtilissima. At apes etiam amarissimo thymo insident, atque inde mellificium colligunt: sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sentẽtiarum & vtilitatem. Plut.

Vt amantes candidè interpretantur vitia quædam: Ita debent & auditores dicentium. Plut.

In obsoniis non solùm sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem. sic in audiendis & legẽdis autoribus. Plutarchus.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendẽt de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quod necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihilque tradant ipsi cibi. Plut.

Vt in ludo sphęrę alterius est commodè mittere, alterius scitè excipere: Sic in audiendo conuenit vtrunque suo fungi officio, tum eum qui disserit, tum eum qui auscultat. Plutarchus.

Non sic ad audiendum est accedendum, vt velis inungi, & oblini fucis, quò nitidior fias, sed gratiam habeas, si velut alueare acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Plut.

Vt qui comœdos audiunt, non ob hoc audiũt, vt ipsi comœdi fiant, sed vt voluptatem capiant: Ita nũc permulti concionantem audiunt, nõ vt imitatione meliores fiant, sed vt delectentur. Erasm.

Aulica vita.

Quemadmodum Luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: Ita plus fructus ac dignitatis est iis, qui procul absunt à magnis principibus. Plin.

Est apud Indos herba quædã præcipui odoris, referta minutis serpentibus, quarum ictu protinus moriendum sit: Ita habent principum quorundam aulæ, quod allectet, sed occultant lethale venenum, ni caucas. Plinius.

Apud eosdem est spina, cuius succus inspersus oculis, cæcitatem adfert omnibus animantibus: magis autem excæcat homines, si quid aspergas de puluere auri in oculos. Plinius.

* Sũt arbores aliquot, quę post solstitiũ inuertũt sua folia, vt vlmus, tilia,

lia,olea,populus alba, salix: ita vulgus procerum, simulatque princeps vitæ genus in diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum, orationem & omnia.

Formicæ triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quò ministris perpetuò vtantur, premũt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquant aulam.

Vt halcyones videre rarissimum est, sed quoties apparent, tranquillitatem vel faciunt, vel denuntiant: Ita abbates & episcopi raró deberent prodire in principum aulas, sed rerum motus, & bellorum tempestates autoritate sua composituri. Erasmus.

Gracca leguminis genus est adeò gratum columbis, vt ea semel gustata, negẽt illos posteà ab eo loco profugere: Ita qui semel aulæ mel & honorem degustarint, nunquam ab aula possunt auelli. Plin. lib. 16. cap. 16.

Mulus ex equo & asina conflatus, nec equus est, nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volunt, & ecclesiastici, neutrum sunt. Eras.

Aulici.

Indicæ testitudines, meridiano tempore blandiente, gaudent toto dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis sui solis vapore siccetur cortex vt mergi nequeant, iamque inuitæ natent oportunæ venantium prædæ. Ita quidam spe magnarum rerum allecti, in principum aulas sese coniiciunt: & adeò deliniuntur aulæ deliciis, donec imprudentes eò redigantur vt non possint, etiamsi velint, in suum ocium sese recipere. Plin. li. 9. cap. 10.

Vt Helotropium ac lupinum circumaguntur cum sole, & quocunque se mouerit ille, eodem deflectunt & hæc cacumen: Ita proceres aulici quocunque regis ingeniũ vergit, eò propendent omnes, Plin. lib. 18. cap. 24. & 27. eodem. lib. 1.

Crocodilus anceps animal, nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aqua prædatur & insidiatur: Ita quidam simul & aulici sunt & ecclesiastici, vtrobique pestilentes. Eras.

Auxilium.

In tempestate qui confugiunt sub arborem, serenitate facta, ramos illius vellunt fugientes: sic in rebus afflictis vtimur præsidio quorundam, quos eosdem per inuidiam affligimus in rebus prosperis. Plut.

B.

BARBARIES.

Camelus non gaudet potu, nisi prius obturbata conculcatione aqua: Ita quibusdam nihil placet in literis nisi barbaria conspurcatum. Plin. lib. 8. cap. 17.

Vt ignaui canes omnibus ignotis allatrant: Ita barbari quicquid non intelligunt, carpunt ac damnant. Plutarchus.

Beatitudo.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt: cùm in hortis nobis nascatur quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit quod nos beatos faciat. Senec.

Bellum.

Vt in admirandis operibus, sed inutilibus maior est laus artificis cu-

ius arte res confecta est, quàm regis cuius impendio: Ita belli gloria maxima ex parte penes militem est cōductitium, quorum industria geritur res: minima pars ad reges redit, qui aliena etiam pecunia militem conducunt. Eras.

Vt Dianæ Ephesiæ templum viginti annis à tota Asia tot regum impendio, tot artificum ingeniis confectū: Herostratus obscurus homo rectè poterat exurere: Ita facillimum est vrbes egregias bello demoliri, at ædificare difficillimum. Eras.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: ita nisi assiduè premas renascitur potentia. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum, occidunt eos, & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. lib. 8. cap. 12.

Arator nisi incuruus sit, prævaricatur, vt dicebant antiqui: Ita miles nisi impius sit, parum est miles. Erasmus.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum in se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio copiam inuadente. Aristot.

* Vt grauius ægrotant ij, qui cùm leuati morbo videntur, in eum de integro inciderunt: sic vehementius nos laboramus, qui profligato bello, ac penè sublato, renouatum bellum gerere conamur. Cicero, lib. 12. epist.

Beneficentia.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus ita quosdam benefactis reddas deteriores Plinius.

Ferè non conuenit odori & sapori, vt ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & cotoneis plurimum odoris, sapor autem asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Plin.

Vt magis humectat ventrem, magisque sitim pellit humor, qui sensim infunditur, quàm qui vniuersim hauritur: Ita magis cohibent à petendo munera paulatim data, dispensataque quàm si semel dones vniuersa. Eras.

Ficus non floret, cùm fructus habeat dulcissimos: Ita quidam benefaciunt nihil pollicitantes. Plin. lib. 1. cap. 26.

* Quemadmodum Dij immortales regnum inermes regunt, & illis rerum suarum ex ædito tranquilloque tutela est: ita vir beneficentia vtens, officia sua quamuis latissimè pateant, sine tumultu obit. Senec. lib. 7. de benef.

* Sicut magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicerit, quorum vsus sub aduersario rarus est, sed qui in vno se aut altero bene & diligenter exercuit, & eorum occasiones intentus spectat, nec enim refert quàm multa sciat, si scit quantum victoriæ satis est: sic in beneficentiæ studio multa delectant, pauca vincunt. Senec. lib. 7. de benef.

Beneficia.

Vt post malam etiam segetem serendum, vt post naufragiū tentantur maria, vt fœneratorem à foro non fugat coactor: Ita beneficium de nouo collocandum, etiam si semel incideris in hominem ingratum. Senec.

Garus ambusta & infusa medetur malis

malis, ſed interim Garũ non nomines: Ita quædam beneficia non ſint, ſi commemores. Idem.

* Acerbiſſima crudelitas eſt quæ trahit pœnam, & miſericordiæ genus eſt citò occidere, quia tormentũ vltimũ finem ſui ſecum affert quod antecedit tempus maxima venturi ſupplicij pars eſt: Ita maior eſt beneficij gratia, quo minus diu pependit. Eſt enim bonarum etiam rerum ſolicita expectatio. Senec. lib. 2. de benef. cap. 5.

* Sicut in telis eadem ferri vis eſt, ſed in infinitum intereſt, vtrũ excuſſo lacerto excutiantur, an remiſſa manu effluant. Gladius idem & ſtringit & transforat, quàm preſſo articulo venerit refert: Idem etiam eſt quod datur, ſed intereſt quomodo detur. Idem, eodem libro capite 6.

* Quemadmodum pulcherrimum opus eſt, etiam inuitos nolentéſque ſeruare: ita rogantibus peſtifera largiri, blandum & affabile odium eſt. Idem, eod. lib. cap. 14.

* Quomodo mundi officium eſt, circumagere rerum ordinem, vt Solis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat, & hæc ſalutaria nobis facere ſine præmio: ita boni viri officium eſt inter alia, & beneficium dare. Idem, lib. 4. de beneficiis capite 13.

* Vt aliud eſt munus, aliud ipſa donatio: aliud qui nauigat, aliud ipſa nauigatio: & quamuis æger non ſit ſine morbo, non tamen idem eſt æger & morbus: ita aliud eſt beneficium ipſum, aliud quod ad vnumquemq; noſtrûm beneficio peruenit. Idem, lib. 6. de benef. cap. 1.

* Quomodo multos fortuita ſanant, & in flumen alicui cecidiſſe frigore magno, cauſa ſanitatis fuit: quomodo quorundam flagellis quartana diſcuſſa eſt, & metus repentinus animum in aliam curam auertendo ſuſpectas horas fefellit: nec ideo quicquam horum, etiam ſi ſaluti fuit, ſalutare eſt: ſic quidam nobis proſunt, dum nolunt, imò quia nolunt: non tamen ideo illis beneficium debemus. Idem eod. lib. cap. 8.

* Quemadmodum ei qui voluit mihi pecuniam credere & non credidit, nihil debeo: ita ei qui voluit mihi beneficium dare, ſed non potuit, amicus quidem ero, ſed non obligatus. Idem, eodem libro capite 11.

* More optimorum parentum, qui maledictis ſuorum infantium arrident, non ceſſant dij beneficia congerere, de beneficiorum authore dubitantibus, ſed æquali tenore bona ſua per gentes populóſque diſtribuunt, vnam potentiam ſortiti, prodeſſe. Imitemur illos. Demus, etiam ſi multa in irritum data ſint. Demus nihilominus aliis, demus ipſis, apud quos iactura facta eſt. Idem, lib. 7. de beneficiis capite 31.

Beneuolentia.

Quemadmodum adamas aduerſus omnia inuictus hircino ſanguine, eóque calido, ac recenti maceratus, malleo frangitur. Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda ſunt. Plinius libr. 37. cap. 4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ niteſcunt, pleræque melle decoctæ: Ita quoſdam meliores reddit acris obiurgatio, quoſdam admonitio blandior.

Quemadmodum quod in teſſeris cecidit, id arte & ratione quàm

poteſt optimè, diſponendum: Ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partem. Plin. lib. 37. cap. 12. & lib. 10. cap. 12.

Vt fluuius in multos diductus riuos, fluit tenuis ac languidus: Sic beneuolentia in multos diſtracta langueſcit, & euaneſcit. Plut.

Vt animantia quæ vnicum pariunt fœtum, vehementius amant: Sic erga vnum ardentior eſt beneuolentia. Plut.

Blandiloquentia.

Ferè non conuenit odori & ſapori: vt ficis quibus nihil dulcius, nullus eſt odor, & cotoneis plurimum odoris, ſapor autem aſperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Eraſ.

Vide adulatio.

Boni.

* Sicut nec in victimis quidem, licet optimæ ſint, auroq; præfulgeant, deorum eſt honos, ſed pia ac recta voluntate venerantium: ita boni etiam farre ac fictili religioſi ſunt: mali rurſus non effugiunt impietatem, quamuis aras multo ſanguine cruentauerint. Senec. lib. 1. de benef. cap. 6.

Bonitas.

Vt ſcarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit ſe malle equum hinnientem audire, quàm citharœdum canentem: Ita non omnibus placent optima. Plut.

Vt phœnix non niſi quingenteſimo anno naſcitur: Ita inſignium virorum rarus eſt prouentus. Seneca.

Breuiloquentia.

Celtiberi ita ferrum temperant ac durant: vt infoſſo in terram quod eſt terreum auferatur ac repurgetur: Sic Laconicus ſermo ſublatione ſuperuacui ſit penetrantior.

C.

CALVMNIA.

PRimum homines inuaſerunt animalia noxia, pòſt & oues, & boues, poſtremò à nullo genere temperatum eſt: & Athenis primùm calumniator aliquis ſupplicio affectus eſt, & rectè poſt hunc vnus, & alter, poſtremò nec à bonis eſt temperatum: Ita cùm aperitur ius in malos, cauendum ne poſtea in bonos recidat. Pl.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium eſt multarum noxiarum & abſurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia ſuſpicioque aduerſus cognatos & domeſticos, malas & noxias aliorum neceſſitudines inducit Plu.

Calliditas.

* Quemadmodum quædam in oblectamentum ac iocum ſic alligantur, vt eorum ſolutio imperito difficilis ſit, quæ ille, qui implicuit, ſine vllo negotio ſeparat, quia commiſſuras eorum & moras nouit: nihilo minus illa habent aliquam voluptatem, tentant enim acumen animorum, & intentionem excitant: Ita hæc quæ videntur callida & inuidioſa, ſecuritatem, torporé ac ſegnitiem ingeniis auferunt, quibus modò campus in quo vagentur ſternendus eſt, modò recti aliquid & confragoſi obiiciendum, per quod erepant & ſollicitè veſtigium faciant. Seneca libro 5. de beneficiis.

Caſtigatio.

Vt qui demoliuntur ædes templis vicinas, quæ contigua ſunt, ea ſinunt, ne quid ſacri quoque demoliantur: Sic quædam vitia cautè ſunt corrigenda, quæ cum virtute proximè cohærent. Plut.

Nutri-

Nutrices ſæpius extergentes ſordes puerorum, aliquando carnem euellunt: Ita dum quædam vitia nimis anxiè conamur emendare, lædimus. Plut.

Vt qui chirurgi manus horrent, dieta curantur: Ita qui aſperiora non ferunt remedia, leuioribus remediis ſunt corrigendi.

Vt pernionibus & ambuſtis frigida pariter atque calida aqua medetur: Ita quædam errata diuerſa ratione tolli poſſunt, ſeueritate & lenitate, ſubducta benignitate, & addita beneficentia.

Qui in leuibus nugis obiurgat amicũ, in grauibus rebus tacet, idem facit quod aliptes, ſinens athletam inebriari & libidinari, circa lecythum dũtaxat difficilis ac moroſus. Plut. in moralibus.

Vt æra Corinthia caſus fecit, & pictor ille ſpumam equi, quam arte nequibat exprimere impacta in os equi ſpongia variis imbuta coloribus, caſu expreſſit: ſic quædam caſus confecit, quæ prouidentia, curáque noſtra non poſſunt effici. Plutarchus.

Cæremoniæ.

Vt magis verbis etiam non intellectis, prodigioſa quædam efficiunt: Ita ſacerdotes nonnullis precibus non intellectis, bona tamen fide pronunciatis, Deum conciliant ac mouent.

Vt loci ſalubritas incolarum colore deprehenditur: Ita muneris ſanctitas eorum arguitur vita qui in eo verſantur: veluti qui verſantur in cęremoniis, cùm ſint nequiſſimæ vitæ declarant eas ad pietatem nihil conducere.

Quemadmodum Magi ſibi conſcij fucum eſſe quod promittunt, prodigioſis quibuſdam, ac præſcriptis cæremoniis dementant, ac territant infirmiores: Ita quidam ſacerdotes cùm procul abſint à vera pietate, cæremoniis inuoluunt indoctos, quò plebem ſibi magis habeant obnoxiam.

Charitas.

Vt manus eadem in varios diſſecta digitos: ſic multorum charitas, eos vnum reddit, diſcretos tamen. Plutarchus.

Sicut ignis in omnibus officinis omnium artium & operum eſt inſtrumentum: Ita ſine charitate nihil rectè geritur. Eraſ.

* Vt luna quod luminis accepit à Sole, mundo refundit: ita donum à Deo acceptum, in commodum aliorum eſt conferendum. Eraſm.

Chriſtus.

In Dodona Iouis fons cùm ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi admoueris extinctas accendit: Ita Chriſtus ſi cupiditatibus flagrantem attigerit, ſedat ac refrigerat: ſic deiectum & exanimatum, erigit & animoſum reddit. Eraſm.

Quemadmodum panace herba, vna contra morbos omneis habet remedium: Ita Chriſti mors vna aduerſus omneis cupiditates noxias efficax eſt. Eraſm.

Clementia.

* Sicut medicinæ apud ægros vſus, etiam apud ſanos horror eſt: ita clementiam quamuis pœna digni inuocent, etiam innocentes colunt. Senec. lib. 1. de clementia, cap. 2.

* Quemadmodum nõ eſt magni animi, qui de alieno liberalis eſt, ſed ille, qui quod alteri donat, ſibi detrahit: ita clementem vocabo, non in alieno dolore facilem, ſed eum qui cùm ſuis ſtimulis exagitetur non

profilit: qui intelligit magni animi esse, iniurias in summa potentia pati, nec quicquã esse gloriosius principe impunè læso. Idem, eod.lib. cap.20.

* Sapiens multa remittet, multos parum sani sed sanabilis ingenij seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantùm rectas bonásque arbores colunt, sed illas quoque quas aliqua deprauauit causa. Alias circuncidunt, ne proceritatem rami præmant: quasdam infirmas vitio loci nutriunt: quibusdam aliena vmbra laborantibus cœlum aperiunt. Secundum hæc videbit sapiens quod ingenium qua ratione tractandum sit, donec in rectum praua flectantur. Idem, lib.2.de clem.cap.7.

Cœlestium rerum consideratio.

Vt vniones tametsi in mari nascuntur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac generosus animus magis à cœlo pendet, vnde ducit originem, quàm à terra in qua viuit. Erasm.

Cogitatio.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus, sibi habet: Ita quidam malè cogitant, sed quòd desit facultas, nemini nocent. Erasm.

* Quemadmodũ quę in vsu sunt, & manum quotidie tactúmque patiuntur, nunquam periculum situs adeunt: at illa quæ ad oculos non reuocantur, sed extra oculos vt superuacua iacuerunt, sordes ipsa colligunt vetustate: ita quicquid frequens cogitatio exercet ac renouat, memorię nunquam subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpe non respexit. Senec.lib.3.de benef.cap.2.

Conatus.

Qui boue venatur leporem, & aratro iaculatur, & sagena captat ceruos si non assequitur, non potest accusare fortunã, sed suam ipsius stultitiam: sic qui conantur quod non queunt efficere, non debent incusare fortunam, sed suam demẽtiam. Plut.

Concordia.

Vt singula hastilia facilè frangas, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, cõcordes haud facilè. Plut.

Duabus vocibus simul sonãtibus, grauior fit concentus: Ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriusque consensu, sed tamen arbitrio mariti. Plut.

Vt in corpore ex humidi, frigidi, calidi, sicci temperatura optima fit constitutio: Sic ex fratrum concordia maximè floret humanum genus. Plut.

Tyrrhenus lapis quamuis grandis innatat, comminutus sidit: Ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin.lib.2, cap.102. & Aristot.de natur.cap.12.

Vt lapis è Styro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordia pessum eunt, concordia sustinentur. Plin.lib.36 c.17.

Salamandra nõ nisi magnis imbribus prouenit serenitate deficit: Ita quidam nõ apparẽt, nisi statu, ciuitatis bello aut seditione turbato, iidẽ rebus pace cõpositis emoriuntur. Pl.

* Vt omnia inter se membra cõsentiunt, quia singula seruari totius interest: ita homines singulis parcẽt, quia ad cœtum geniti sumus. Senec. lib.2.de ira, cap.51.

Coniugium.

Vt vincula ex commissura vires accipiunt: sic ex consensu viri & mulieris,

lieris,familiæ ſtatus.Plut.

Vt corpus nihil poteſt abſque animo,nec animus rectè valet, niſi corpore incolumi: ſic inter vxorem, & maritum omnia ſunt cõmunia.Plut.

Qui venenis piſcatur facilè interimit &tollit piſcem,ſed corruptum & malum: ſic quæ philtris captant maritos, ſtupidos habent & inutiles. Plut.

Vt Circe non fruebatur iis, quos verterat in ſues,aut leones,ſed Vlyſſem ſanum vltra omnes dilexit: Ita quæ veneficiis nactæ ſunt maritos, inſuauem cum illis vitam agunt ob dementiam.Plut.

Quæ malunt dominari dementibus maritis,quàm ſanis ac prudentibus parere:perinde faciunt, ac ſi quis in itinere malit ducere cæcũ, quàm ſequi videntem, & viæ gnarum. Plutarchus.

Vt Paſiphaë maluit tauri congreſſum,cùm vxor eſſet Minois:ſic quędam nuptæ moderatis ac ſeueris viris,ad intemperantium amorem deuergunt.Plut.

Vt qui in equum inſilire non poſſunt,ob imbecillitatẽ, docent ipſum inflectere genua:ſic quidam generoſas ac potentes nacti vxores, non dãt operam,vt ipſi meliores fiant, ſed illas deprimunt.Plut.

Pro equi magnitudine temperamus fræna: Ita pro vxoris dignitate moderanda gubernatio.Plut.

Vt humida miſcentur omnibus partibus: ſic inter coniugatos omnia debent eſſe communia.Plut.

Vt vinum appellatur,etiam ſi maior aquæ pars ſit admixta:Ita domus mariti dicetur, etiamſi mulier plus contulerit.Plut.

Coniugij moleſtiæ.

Qui prima virginum diſſidia non ferunt ad tempus, idem faciũt quod ij,qui offenſi labruſcis, vuas maturas aliis relinquunt.Plut.

Vaſa initio quauis occaſione diſſoluuntur, at tempore commiſſuris compactis, vix igni ferróque diſſecantur: Ita prima cõiugatorum conſuetudo leui momento dirumpitur: ſin coaluerit,longè firmior eſt.Plut.

Quemadmodum febres ex occultis cauſis, ac ſenſim collectæ, magis metuuntur,quàm quæ ex manifeſtis & grauibus cauſis ſunt ortæ: Ita occultæ ac puſillę,cotidianæque offenſæ magis dirimunt beneuolentiam coniugatorum.Plut.

Qui pronubæ Iunoni rem diuinã faciebant,exemptum fel abiiciebant ad altare: ſignificantes à matrimonio bilem omnem procul eſſe oportere. Plut.

Vt vinum ſic eſt auſterũ, vt idem tamen ſit vtile ac iucundum non amarum,velut aloë: ſic erit & materfamilias.Plut.

Conſcientia.

Vt nepentes herba, ab Homero prædicata, addita poculis, omnem conuiuij triſtitiam diſcutit: Ita bona mens inſita, nobis omnem vitæ ſolicitudinem abolet.Plin.

Vt loca grauia etiam firmiſſimam valetudinem tentant: ita bonæ quoque menti, nec dum adhuc perfectæ & conualeſcenti, ſunt aliqua parum ſalubria.Senec.epiſt.28.

* Quemadmodum vlcus vel vulnus cicatricem relinquit in corpore, doloris indicium: ſic cõſcientia malefacti,notas peccati in animo relinquit. Plutarchus lib. de animi tranquillit.

Vt verus amor erga mulierem nõ deſiderat teſtem, ſed ſat habet, ſi

clàm ea potiatur: Ita vir sapiens recti conſcientiam contentus: At qui fictè amant, oſtentant & iactant. Plut.

Conſilium.

Velut ſi qui laborat hepatis vitio, medico oſtendat vngues exulceratos, ineptè faciat: Ita qui grauibus laborans malis, de nugis conſulat amicum. Plut.

Sunt qui propius admota nõ cernunt, quæ longius abſunt vident: Ita nonnulli plus ſapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad ſe pertinent. Plut.

Vt lamiæ domi cæcutientes, foris nihil non vident: Ita quidam in alienis negotiis plus ſatis oculati, in ſuis parum perſpiciunt. Plut.

Si fœmina inter aues ſaliat fœminam, naſcuntur quidem oua, ſed ex quibus nihil naſcatur: Ita conſilium quod animo conceperis, non accedente ratione, friuolum eſt & inutile. Plin.

Hyponemia, hoc eſt, ſubuentanea vocant: & Zephyria oua quæ vento cõcipiuntur: ſic euanidum eſt, quicquid imaginatione, non certo iudicio inſtituitur. Ariſtotel. lib. 6. cap. 2. de nat. animal. & Plinius libro 10. cap. 58.

Ex omni genere curioſitas hominum ſigna collegit inſtantis tempeſtatis: at multo magis conueniebat hac vti diligentia in conſultationibus, vt obſeruatis experimentis coniiciant, quid malorum ex vnoquoque perperam inſtituto conſequatur. Eraſm.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus eſſet: ſic quidam grauiſſimorum virorum conſilio conuocato, de meris nugis conſulunt. Eraſm.

Conſilium malum conſultori peſſimum.

Vt Perillus, qui Phalaridi taurum donauit æneum, ſuo periit inuento: ſic aliquoties malum conſilium in caput authoris redundat. Plin. lib. 34. cap. 8.

Vti ſæpenumero Polypus dum conchæ carnem captat, ipſe capitur ac tenetur: Ita ſępius dum aliis nocere ſtudemus, nos ipſos in periculum adducimus. Plin. lib. 9. cap. 29.

Conſilium ſenile.

Ibin aiunt, vbi conſenuit, iámque quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: ſic gloria ſenum tranquillior, & conſilia ſedatiora. Plut.

Conſilium præcipitatum.

Sicuti aquilo initio vehemẽs deſinit lenior, cõtrà, Auſter initio lenior, deſinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediũtur, frigeſcunt in progreſſu: contrà, qui conſilio ſuſcipit, magis ac magis accenditur operis progreſſu.

Conſolatio.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ, non ſtatim ſuccurrunt pharmacis, ſed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medẽtur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior factus homo admittat cõſolationem. Plut.

Vt medici vetant admoueri remedia, cùm morbus in acceſſu eſt, ac ſæuit, ſed cùm ſe remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non eſt adhibenda conſolatio, vel admonitio, ſed vbi tempore cœperint eſſe leuiores. Senec.

Vt vnguentũ non ſolùm delectat olfactum, verumetiam remedio eſt aduerſus malè olentia: ſic in malis bonorũ memoria conſolatur. Plut.

Conſue-

Consuetudo.

Vt quorundam hominum etiam aspectus fascinũ habet:Ita sunt quorum omnis vitæ consuetudo mores inficit. Plin.

* Vt in loco pestilenti qui assueuere durant:ita incommoda parum lædunt assuetos.Plin.lib.18.cap.5.

*Quemadmodum Mithridati quotidie venenum sumenti, consuetudine factum est innoxiũ : ita mala quibus assueueris non offendunt. Eras.

* Vina non modò soli sui referunt saporem, verum etiam arborum aut fruticum vicinarum :ita non solum exprimimus eos à quibus geniti sumus, sed & eos quorum consuetudine sumus vsi.Erasm.

Vt callus tempore factus adimit sensum : Ita diutina mala consuetudo facit, vt leuius feramus.Plin. libr. 25.cap.2. *Vide Assuetudo.*

Contemplatio.

* Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione quæ oculos defatigat , si malignum & non præclarum lumen habent,in publicum prodeunt,& in aliqua regione ad populi ocium dedicata,oculos libera luce delectant : sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clusus, quoties potest apertum petit, & in rerum naturę contemplatione requiescit. Senec.epist.66.

Vt qui ex claro sole redierunt in vmbram , hiscaligant oculi : Ita qui à diuinorum contemplatione,ad humana recidunt.Senec.

Heraclitus dixit vigilantibus vnum communem esse mundum , sopitos in suum quenque discedere: At superstitiosus , ne vigilans quidem cõmuni cum aliis mundo fruitur , semper somniante cogitatione. Plutarch.

Contemptus.

Bucephalus Alexandri Magni equus , quum nudus esset, equisonem in tergum admittebat:ornatus regiis phaleris neminem ferebat , nisi regem ipsum,in reliquos omneis ferociebat : Ita quidam tenues quemuis ferunt , diuites facti despiciunt vulgares. Plin.lib.8.cap.42.

Contrarietas.

Calx aquis accenditur : Ita quosdam contraria mouent. Eras.ex Plin.

Contumelia.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina:Ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis.Plin.

Adyanton herbam etiam si perfundas aqua , aut immergas, tamen siccæ similis est:Ita in virum bonum non hæret contumelia, aut infamia, etiam si quis infamare conetur. Plin. lib.22.cap.21.

Conuersatio & conuictus.

Vt qui in solem venit, licet non in hoc venerit , coloratur:& qui in vnguentaria taberna resederũt, & paulò diutius commorati sunt, odorem loci secum ferunt : Ita qui cum sapiente consuetudinem habent,etiam si non hoc agant, tamen redduntur meliores.Senec.

Vt minuta quædam animalia,cùm mordent non sentiuntur : tumor indicat morsum; & in ipso tumore nullum vulnus apparet : Ita bonorum consuetudinem prodesse non deprehendis,sed profuisse.Senec.

Vt morbi ad vicinum serpit contagio , sanitas ad ægrotantem non item : Ita ex consuetudine malorum facilè boni corrũpuntur,at non contrà. Eras.

Torpedo piscis haud nocet , nisi

contactu, sed virus suum etiam ab ære per linum, & arundinis internodia ad piscatoris manum mirè transmittit: sic improbi ac pestilẽtes haud nocent, si nihil cum illis habeas commercij, rerum quacunque consuetudine contacti morum venena afflãt. Plin.lib.32.cap.1.

Vt in re rustica non satis est teipsum bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, teipsum integrum virum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem.

Aconitum etiam contactu necat: Ita quorundam conuictus protinus inficit, aut si vel tantillum cum illis inceptes commercij. Plin. libr. 29. capit. 2.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi si atteras: tum enim digitos adurit: Ita quorũdam malitiam non sentias nisi cum illis consuetudinem aut commercium habueris: aut nõ sentias philosophiæ vim, nisi exercueris: Ita succina attritu vim attrahendi & odorem produnt.

Vt non ipse solùm magnes attrahit, verumetiam aliud ferrum ad se trahit ferrum magneti affrictum: Ita cõtagio vis virtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit.

Vt qui ante venenum sumũt antidotum, non læduntur veneno: sic qui salubribus opinionibus, ac decretis cõfirmarint animum, non inficiẽtur oratione malorum, si fortè in eos inciderint.

Vina non modò soli sui referunt saporem, verumetiam arborum aut fruticum vicinorum: Ita non solum exprimimus eos vnde progeniti sumus, sed & eos, quorum consuetudine sumus vsi.

Vt qui à cane rabido morsi sunt, non solùm rabiunt ipsi, verumetiam alios cõtagio inficiunt: Ita qui pestilẽtem alicũde imbiberint opinionẽ, & alios suis inficiunt colloquiis.

Conuitium.

Iaculum si in solidum aliquid inciderit, nonnunquam in mittentem retorquetur: Ita conuitium in fortem & cõstantem virum totum recidit in cõuitium facientem. Plut.

Vt qui luctantur, non abstergunt suum puluerem, sed se mutuò cõtaminant, vt mutuò cadant: sic quidam accepto cõuitio, non id purgant, sed obseruant quid vicissim in illos possit torqueri. Plut.

Vt si vel inimicus ostendat lutum adhærens vesti nõ reiicis in illum, sed abstergis: Ita si quis ostendat maculam vitæ, non regerendum est conuitium, sed abstergenda labes, Plutarch.

Absurdum existimant obprobrare cuipiam corporis vitium, à quo non sis ipse immunis: At multò magis ridiculum animi vitium in alterum coniicere, quod in te recidat. Plutarch.

Vt Telephus nõ respexit hostem, cuius erat hasta, sed salutem, quam adferebat: Ita non oportet offendi inimici conuitio, sed si verum admonet, vertendum est ad vitę correctionem. Plut.

Vt ille Thessalum Prometheum volens occidere, gladio dissecuit tuber, ac sanauit: Ita sæpenumero conuitium per iracũdiam dictum ab inimico, vitium animi vel ignotum nobis, vel neglectum sanat. Plut.

Sicut echo nõ sonat, nisi cùm reddit acceptam vocem: Ita nonnulli quicquid in ipsos dicitur, in alterum regerunt: aut non habent, quod dicãt, nisi dicta referant aliena. Plut.

Vt

Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte septies reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant: Ita quosdam si vno tangas conuitio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquẽdum prouoces, garriendi finẽ non faciunt. Plin. lib. 36. cap. 15.

Leo cunctis formidatum animal, cantum ac cristam galli formidat: Ita summi principes infimorum conuitia nonnunquam timere coguntur. Plin. lib. 8. cap. 16.

Muræna fuste nõ potest interimi, ferula protinus: Ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuitium, qui grauissimas fortunæ porcellas infracto tulerunt animo. Pli.

Vt lasciuia simiarum febrim excutit leoni: Ita inimici conuicium aut contumelia, nonnunquam excussa desidia, veternóque ad honesti studium nos acuit. Plin. lib. 8. cap. 10. *Vide Maledicentia.*

Conuiuium.

Qui in eadem vehuntur naui, & in eisdem militans tentoriis, sese mutuo ferant oportet: Sic qui versantur in Republica: At in conuiuiis non idem est necesse, nã illic periculum est commune, hîc non item. Plut.

In corporibus imbecillioribus interdum magna vis.

Apis cùm minimum sit insectum, tamen admirabile facit opus, & mira ratione politiam moderatur: Ita in pusillis corporibus summa nonnunquam ingenij vis.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum: minuta numerosi fœtus sunt, adeo vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Correctio.

Vt difficillimè sanantur, qui sui sensu carent in morbo, velut lethargici, ac phrenetici: Ita difficillimè reuocantur ad bonam mentem, qui non agnoscunt sua vitia. Plut.

Vt mẽdum quod indurauit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata nõ facilè corriguntur. Plutarch.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem: Ita salubria monita initio sunt non nihil amara, postea correcto iucundissima. Plut.

Vt est initiũ sanitatis sensus morbi: Ita correctionis initium agnoscere culpam. Plut.

Correptio.

Vt caro quæ callo obduruit, non accipit vibices plagarum: ita animus assuetudine peccandi non commouetur correptione, licet acri. Plut.

Qui correptus statim fugit exosus admonitorem, perinde facit, ac si sectus à medico cõtinuò offensus aufugiat, non expectans vt obligetur, & oblinatur vulnus ac mitigetur. Nã is quod dolet iam passus, quod confert non vult experiri. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plutarchus.

Crux & tribulatio.

Vt hyeme media alcyone summa fruuntur trãquillitate, & hanc etiam aliis communicant: Ita cùm maximè sæuit fortuna, tum maximè animi tranquillitate fruuntur pij, & hanc in alios quos possunt transfundunt. Erasm.

Cultus neglectus.

Vt mulieres ob hoc ipsum bene olent, quia nihil olent, & in quibusdã delectat cultus neglectus: Ita theo

logica oratio hoc ipso videtur ornatior, quod ornaméta neglexit. Eras.

Cunctatio.

Leonis catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt, serò proueniunt, & lentis ductibus, absoluuntur. Eras.

Cura superuacanea.

In vite quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: Ita qui reciderit curas superuacaneas rerum sordidarum, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quò minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Eras.

Curiositas.

Vt quidam insana libidine, neglectis formosissimis mulieribus, quæ prostāt, ad inclusam & sumptuosam penetrant, etiam deformem: sic curiosus contemptis præclaris spectaculis ac editis libris tam multis, alienas scrutatur epistolas, alienas domos, non absque periculo nonnunquam. Plut.

Vt Simonides gratiarum scrinium semper inane reperit, mercedis semper plenum: Ita si curiosus post aliquātum tempus suam aperit penum, inutilibus & insuauibus rebus plenam inueniet. Plut.

Quidam è poëtis eligunt deterrima, vt ex Homericis versibus acephalos, & μειούρους, tragicos syllogismos, & ab Archilocho obscœnè dicta in mulieres: sic curiosus pessima & insuauissima è cuiusque vita decerpit. Plut.

Vt Philippus ex deterrimis hominibus cōditam ciuitatē πονηρόπολιν appellauit: sic curiosus malis vndique congestis, thesaurum quendam inamabilem & inamœnum sibi in memoria construit. Plut.

Vt quidam neglectis pulchris picturis prodigiosas ac monstrosas mirantur imagines, vt trioculos, carentes suris, cynocephalos: sic curiosi malis alienis magis delectātur, quàm honestis. Plut.

Quemadmodum aquilę & leones cùm ambulant, introrsum vertunt vngues, ne conterantur, ac seruant in prædam illorum aciem: sic animi vigorem non cōuenit alienis rebus noscendis absumere, sed seruare ad vsum necessariorum. Plut.

Vt turpe est ingredi domum alienam, aut introspicere: Ita turpius est scrutari, quid alij domi faciant. Plut.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibēdum inuitaret etiam non sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésq; qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plutarch.

Vt vlcus cruentat seipsum, dum scalpitur: Ita curiositas & sua mala studet cognoscere, & dolorem accersit cognoscendi libido siue pruritus. Plutarch.

Gallina sæpenumero pabulo apposito, in angulo scalpens ac verrens scobem, è stercore ordei granum vnum depromere mauult: sic curiosi prætermissis aut interruptis sermonibus innoxiis, si quid malum in cuiusquam familia occultum est, id prouerrunt in medium. Plut.

Vt taxatur in Comœdiis Cleon, quòd alibi manus haberet, alibi mētem: Ita multis in locis est curiosi hominis animus, nec vna habitat in domo. Plut.

Vt Sicyæ, quod est in corpore pessimum, id attrahunt: sic curiosorum aures, quod est in hominum vita vitiosissi-

tiosissimum,id libentissimè audiunt. Plut.Plin.lib.32.cap.1.

Ciuitates portas habent quasdam nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eiiciuntur purgamenta, nihil autem infertur sacrum aut purum: Sic in aures curiosorum nõ transeunt nisi homicidia, adulteria.Plut.

Vt nemo ferret, si quis medicus, vel Æsculapius vltro accedens ad alienum morbum,percõtaretur,num haberet fistulam in ano, aut nũ mulier haberet cancrum in pudendis: multò magis eiiciendus curiosus, qui aliena mala non curat, sed retegit tantùm idq; non accersitus.Plut.

Portitoribus indignamur,quòd aliena scrutantur vasa, cùm id lex eis permittat. & ni faciant,damnum facturi sint:multò magis succensendũ iis, qui suis omissis negotiis aliena perscrutantur.Plut.

Vt coci optant pecorum prouentum,piscatores piscium: sic curiosus malorum,nouarum rerum commotionẽ,vt habeat quod venetur.Plut.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: Ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines.Senec.

Vt stultissimũ est,cùm huius mundi, in quo nati sumus, naturam cognoscere non possimus, alios innumerabiles mundos foris quęrere: Ita absurdum est neglectis rebus domesticis, de alienis esse solicitum & curiosum.Erasm.

D

DAMNVM.

VRtica sine aculeis adurit,ac vulnerat sola lanugine,solóq; contactu: Ita quidam non aperta vi sed clanculum nocent.Erasm.

Vti pyralis vltro aduolans lucernis, adustis alis collabitur, ac perit: sic quidam ipsi sibi accersunt perniciem.Idem.

Semel icti à scorpio,nunquam postea vespis, crabronibus, aut apibus feriuntur: Ita nullum est incommodum, quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum.Idem.

Simia cùm imitetur hominem,tamen animal est omnium deformissimum: Ita qui affectat, quod optimũ est,nisi feliciter affectet, incidit in id quod est pessimum.Idem.

Debitum.

Qui dicunt, carebo domo,carebo famulitio, ne debeam: perinde faciunt,ac si hydropicus dicat medico, ego gracilis fiam,& inanis: nam nihil refert quàm gracilis sit,modò sanus.Plut.

Vt pedem & manum, si computruerit,data mercede resecamus: Ita domus,aut famulitium abiiciẽdum, vt liberemur ære alieno, hoc est, vt liberi fiamus.Plut.

Vt equus semel accepto fræno, sessorem alium post aliũ fert: sic qui semel inciderit in æs alienum, nunquam explicatur.Plut.

Cholerici qui purgari nolunt sub tempus,collecta indies maiore bile, postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere, cùm adest dies grauiter è capite laborant. Plutarch.

Sicuti polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorũdam, si quid nacti fuerint. Plin.lib.9.cap.29.

Decorum.

* Vt pulchritudo corporis apta

compositione membrorum mouet oculos,& delectat,hoc ipso quod inter se omnes partes cum quodam lepôre consentiunt: sic hoc decorum quod elucet in vita,mouet approbationem eorum quibus cum viuitur, ordine, constantia, & moderatione omnium dictorum atque factorum. Cicero, lib.1,de offic.

Vt alia vestis magis sapientem decet quàm alia,cùm nullam oderit:sic magis congruit hoc aut hoc loco viuere.Senec.

Chamæleon herba mutat foliorũ colores, cùm terra in qua nascitur, hîc nigra, illic viridis,alibi cyanea,alibi crocea, & aliis aliisq; coloribus: Ita cõuenit hominẽ hoc loco,in quo agit,vitæ habitum commutare.Plin.

Defensio.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte pro cauda vtitur: Ita quidam ancipites,nunc hac,nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est cõmodum, ad ecclesiasticam libertatẽ confugiunt, cùm visum est, principum prætextu rem gerunt,canonum obliti.Plin.

Degeneratio.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerunque nascuntur filij:Ita à doctis preceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic corporũ est propagatio,hîc animorum. Eras.

Vt arbores quędam bellę florent, verùm nullum adferunt fructum:ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur,qui simulatque adoleuerint, ad ineptissimas conuersi voluptates,fallunt expectationem omnium.Idem.

Vt si Venerem suam Apelles, aut si Protogene Hialysum illum suum cœno oblitum videret,magnum acciperet dolorem: Ita si quis conspiciat eum corruptum, quem ad bonos mores instituisset: aut ignominiis affectum, quem ornasset honoribus, iniquo animo ferret. Plin.lib. 35.cap.10.

* Est Indiæ gens dicta Pandora, quæ in pueritia cano sit capillitio,in senecta nigrescunt lapilli:ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi repuerascunt. Plin.lib.7.cap.2.

Delectus.

Aqua maris inutilis potui,sed alit pisces,seruit nauigãtibus: sic in vnaquaque re quod inest commoditatis, excerpendum est.Plut.

Deliciæ.

* Quemadmodum plantæ ac semina in regionibus montuosis ac asperis non ita lasciuiunt, vt in campestri & molliore terra: sic homines hominum quoque mores ad regionis habitum immutantur, & mollis ac fertilis regio molles ignauósque reddit homines.Plut.

Desiderium.

* Sicuti bona valetudo iucundior est iis qui è graui morbo liberati sunt,quàm qui nunquã ægro corpore fuerũt:sic omnia desiderata magis quàm assiduè percepta delectãt.Cic. in orat.post reditum,ad Quirites.

Deus.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem Deos inuocat, vt incolumi liceat in portum appellere,mox contrahit vela,atque omnia nihilo serius parat quibus est opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere,sed sic, vt nostram quoque industriam adhibeamus.Plut.

Vt quibusdam minus mali fuit, nõ omnino videre, quàm perperam videre,

videre,velut Herculi,qui filios vidẽs pro hostibus occidit: Ita leuius malum est, deos omnino non credere, quàm credere noxios.Plut.

Vt peius sentiunt de homine, qui dicunt eum esse iracundum, perniciosum,quàm qui negant eum viuere: Ita minus malè sentiunt de Diis, qui negant illos esse, quàm qui dicunt esse morosos, noxios, irritabiles,vt faciunt superstitiosi.Plu.

Quemadmodum à piscibus Hyrcanis, nec boni quippiam expectatur,nec mali: sic Epicurei,nec turbari nos volunt deorum metu, nec delectari beneuolentia.Plut.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Lybies non ante incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquã hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. de vindicta diuina.

Difficilia quæ pulchra.

Vt Asparagus spinosus,dulcissimũ fert fructum: ita ex duris initiis,magna voluptas nascitur.Plut.

Id quod maiori negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutius:Ita quod maiori studio discimus nunquam obliuiscimur.Erasm.

Vt rosa flos vnus omnium longe gratissimus, de spinis nascitur, sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur dulcissimus.Idem.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidem est ascensu, sed fructum habet dulcissimum: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum. Plin.lib.13.cap.4.

Leonis catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt serò proueniunt, & lentis auctibus absoluuntur. Plin.li. 8.cap.16.

Vt Phœnix nonnisi quingentesimo anno nascitur. Ita insignium virorum rarus est prouentus. Plin.lib. 10.cap.2.

Asinę per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat ponere:Ita facilior & perpetuus prouẽtus rerum vilium, egregia rarò contingunt.Plin.lib.8.cap.43.Senec.

Vt herba Moly difficilè quidẽ effoditur, sed ad remedia præter cęteras efficax est:Ita quæ pręclara sunt, contingũt nisi magno negotio.Plin. lib.25.cap.9.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, allium & quædam huiusmodi vilia, etiam reposita aut suspensa, proferũt sese:Ita quę sunt egregia nõ nisi magno contingunt labore, quæ mala passim obuia sunt.Erasm.

Dignitas.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præpostere nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus,malis auspiciis in vitam ingredi creduntur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa & Nero:Ita qui per nefas & simoniam irrumpunt in imperium,aut episcopatum(vt vocant) magnam pestem adducunt sibi suísque.Erasm.

Diligentia.

Vt nihil minus expedit,quàm agrũ optimè colere:Ita sæpenumero inutilissimum est, nimis esse in negotio diligentem.Plin.lib.18.cap.6.

Vt qui serius exiuit,cursus celeritate penset ac sarciat oportet: Ita qui serius ad bonam vitã aut literas accessit, diligentia reparet necesse est, superioris cessationis iacturã. Senec.

Vide assiduitas. Studium immodicum. Labor.&c.

Discendi ratio.

Vt priusquam assueuimus, multa nos offendunt in homine, quæ postea assuetis sunt etiam iucunda: sic in litteris, in philosophia, prima illa tædia tolerãda sunt, donec vsu fiant facilia iucundáque. Plut.

Vasa ad accipiendum, quod infunditur, accommodant & inclinant sese: sic qui discit, debet accommodare sese, nequid effluat eorum quę vtiliter dicuntur. Plut.

Vasorum malorũ & putrium aures quibuslibet implentur potius, quàm necessariis: Ita quidam stultissima protinus discunt. Plut.

Discipuli artium liberalium.

Veluti si quis ignem petat à vicino, deinde illic luculento reperto foco desideat, maneátque: Ita quidam semper assident præceptori, nec accendũt ingenium suum vt domi suo fruantur igni. Plut.

Vt auis quidquid pabuli nacta est, in pullos transfert protinus, ipsi nihilo melius est: Ita quidam ideo discunt, vt statim doceant, ipsi nihilo meliores euadunt. Plut.

Quemadmodum ignaui, cibíque auidi canes, domi ferarum pelles mordent, ac villos vellunt, feras ipsas in venatu non attingunt: sic quidam præposterè studiosi, de nugis agunt, caput disciplinæ non attingũt. Plutarch.

Non vt vasa, itidem ingenia desiderant repletionem: sed satis est accensio, velut incitamentum in materia, quo vis inueniendi, & cupiditas veritatis incitetur. Plut.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerumque nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic est corporum propagatio, hîc animorum. Erasm.

Vt nõnullæ mulieres ex viris quibusdam non concipiunt. aliis adiunctæ fœcundæ fiunt: Ita sunt qui apud quosdam prçceptores indociles aliis traditi doctoribus proficiunt, quòd sint vt corporum, ita & ingeniorum cognationes ac dissidia. Idem.

Discordia.

* Tyrheus lapis, quamuis grandis innatat, comminutus sidit: ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin. lib. 2. c. 106. & lib. 36. c. 17.

Vt macula statim est eluenda, ne inhęrescat & difficilius eximatur: Ita dissensio fratrum illico tollenda, ne gignat odium. Plut.

Vt si buboni accedat febris, nihil est periculi: verùm si sublato illo tamen morbus perseueret, videtur altius egisse radices: sic fratrum dissensio, quæ cessat lite finita, causæ erat, non ipsorum: at si manet etiam dum negotio cõfecto, iam negotium prętextus erat, non causa, sed exulceratus animus in causa fuit. Plut.

Vt aqua in locos hiantes ac diductos influit, ac magis eos diuellit: Ita quidã irritãt fratrũ dissidia. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandẽ depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vt singula hastilia facilè frangas, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, concordes haud facilè. Plut.

Vt periculũ sit, si omnes in diem inclinẽt latus nauis: sed aliis aliò inflectẽtibus nauis optimè libratur: sic seditio & dissẽsio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: item dissen-

dissensio poetarum inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Scorpius lethale venenum habet, aconitum lethalius, tamen hoc in potu datum aduersus scorpionum ictus remedium habet: Ita dum venenum cum veneno colluctatur, seruatur homo. Itidem duorum pestilentium ciuium discordia nonnunquam reipublicæ saluti est. Erasm.

Vide Seditio, Dissidium, Odium.

Disputationes.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui differendi minutulas ac friuolas quęstiunculas obiiciunt. Plut.

Dissidium.

Galli sæpius in pugna commoriuntur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Plin. lib. 12. cap. 21.

Vt cœlo quamuis sereno, nubecula quamlibet parua ventum procellosum dabit: sic rebus admodum pacatis, ex minimo dissidio grauissimi rerum motus subito exoriuntur.

Vt vitis refugit brassicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autem à nuce iuglande (nam vitis cũ omnia complectatur, solam brassicam declinat, quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit emoritur, eadem & iuxta nucem iuglandem inarescit: sic inter quasdam nationes naturale dissidium est, vt nulla pacto queant coalescere concordia. Plin. libro 25. cap. 1.

Dissimulatio.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum & dissimulanter lædunt. Erasm. *Vide Simulatio.*

Vt vitrum quia pellucidum, nihil cælat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palam est. Plin. lib. 10. cap. 62.

Distractio animi ad res diuersas.

Vt qui propriam domum non habet, per multas domos vagatur: Ita qui certum vitæ institutum non sequitur, nunc in horum, nunc in illorum mores transit. Plut.

Qui multis negotiis distrahitur, veluti lacus est, ad quẽ à multis concurritur, qui eum & exhauriunt & turbant. Senec.

Stolonibus amputatis omnia celerius adolescunt in arbore, nimirum alimentis in vnam collatis stirpem: Ita animus leuatus superuacuis negotiis, plus efficit in studiis honestis, tota mentis vi in idem intenta. Eras.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putant ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est. Idem.

Diuitiæ & opes.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitanti ministrat vinum bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Vt floridum auleum aliquando multa tegit sordida: sic splendor & strepitus potentum, multas obtegit calamitates. Plut.

Vt vestes videntur addere colorem homini, cùm per se sint frigidæ, non addũt autem, sed eum, qui est in corpore, tuentur: sic opes videntur dare iucundã vitam, cùm ea proficiscatur ab animo, non à rebus externis. Plu.

Vt qui febri laborant, è diuersis diuersa capiunt, hoc est è calidis frigescunt, è frigidis calescunt: sic & diuitiæ molestiam adferunt stultis, &

paupertas gaudium sapienti.Plut.

Vt longiore via potius vtendum est,si modò sit tutior, quàm breuiore & periculosa: sic ad opes ad gloriam enitendum, vt serius contingant tutò potius, quàm statim cum periculo. Plut.

Animalia quædam circa cubilia confundunt vestigia, ne queant inueniri: sic nobis celandum bonum nostrum, quo tutius sit.Senec.

Auis quæ pluma tantum tenetur, minimo dispendio potest aufugere: sic opes non debent remorari à studio sapientiæ.Sen.

Non faciunt equum meliorem aurei freni: nec hominem meliorem fortunæ ornamenta.Senec.

* Otiosi diuitiis luditis, nec peruidetis illarum periculum. Sicut barbari plerunque inclusi & ignari machinarum, segnes laborem obsidentium spectant, nec sciunt quò illa pertingant, quæ ex longinquo instruuntur. Idem vobis euenit. Marcetis in vestris rebus, nec cogitatis quot casus vndique immineant, iam iamque preciosa spolia laturi. Senec. lib. de vita beata, capite 26.

Non continuò melior gubernator, cui pulchrius aut maius sit nauigium: Ita non est melior vir, cui fortuna splendidior. Senec.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso rapit atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec sinit adhærescere Christo.Eras.

Quod tibiæ sunt ignaris musices: hoc opes his, qui nesciunt vti. Erasmus.

Bucephalus Alex. magni equus, quoties nudus esset, equisonem in tergum admittebat, ornatus regiis phaleris neminem ferebat, nisi regem ipsum, in reliquos omnes ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt vulgares.Plin.lib.8.cap.42.

Quemadmodum vrtica, si contanter attingas ac timidè, adurit:sin premas tota manu, non adurit:ita pecunia, si cautim circumspectimque tractes, inficiet: sin contemptim ac neglectim, innoxia est.Plinius.

Vt auibus pennas accidimus, ne longius auolent: Ita quibusdam opes & authoritatem, ne se tollant in altum.Erasm.

Vt Philosophus missa lingua victimæ,rem simul & optimam, & pessimam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus. Idem ex Plut.

Diuites.

Quidam in foro felices videntur, domi moribus vxorum cruciantur: sic diuites foris felices apparent, intus malitia noctes diésque discruciat Plut.

Vt quibusdam cùm foris in foro, aut in curia conspicui sint aut splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: Sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala.Plin.

Scombri in aquis sulphureum habent colorem, extra aquas similem cæteris:ita diuites in suo regno dispares,& cæteris longè præstantiores videntur,in morte nihil ab aliis differunt.Plin.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea præcipuè dextrum,ne medicamenti vis aliis sit vsui: Ita diuites nonnulli,cùm ipsi

ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen sinunt alios frui. Plin. lib. 8. cap. 21. Aristot. de Nat. lib. 9. cap. 5.

Cùm asinus ipse sit ἀμουσότατος, ex ossib. tamen huius optimæ fiunt tibiæ, vt ait Æsopus apud Plutarchum: Ita diuites quidam ipsi indocti, tamen pecunia sua suppeditant ingenium studiosis. Erasm.

Docendi ratio.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem amoueas oportet, sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

Vti salicis semen ante maturitatem abiectum, non solùm ipsum nihil gignit, verumetiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit, ne concipiant: ita sermones istorum qui prius docent, quàm verè sapiant, non solùm ipsos nō reddunt meliores, verumetiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plin. lib. 16. cap. 27.

Doctrina & eruditio.

* Vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere solent, vt iis facilioribus possint vti: sic homines secundis rebus effrenatos sibi præfidentes, in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, vt perspiciant rerum humanarum imbecillitatem, varietatémque fortunæ. Cicero, libro primo officiorum.

Vt è diuersis vocibus constat chorus: Ita variarum disciplinarum mixtura constat eruditio. Senec.

Cibus innatans stomacho, onus est non cibus: idem mutatus in vires & sanguinem transit: sic quæ legeris, si solida durant in memoria, aliena manent: si abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorem. Senec.

Terra quæ gignit salem nihil aliud gignit: sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Plinius libro 31. capite 7.

Vina vasis infusa è taxo factis, mortifera sunt: Ita salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia. Plin.

Vt laurus tota viret perpetuò: Ita doctrinæ fama non senescit, neque marcescit: Plin. lib. 15. cap. 30.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent, cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddat magis conspicuam, latiusque traducat in hominum fabulas. Eras.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: sic homo pusillus, sed ingenio valens: Item philosophia seu virtus ostentatione minimum quiddam est, sed precio maximum. Idem.

In ludo sphæræ simul discunt & mittere & excipere cōmodè: at in doctrina prius est bene accipere, quàm mittere, quemadmodum concipere prius est, quàm parere. Idem.

Dolor.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatē expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, vt sero emergant: Ita morborū, ac dolorum causæ in hominibus aliquoties diu latent, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouent, quod tēpore

concoquat humorem, ac tum medentur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior admittat consolationem. Plut.

Dotes hominum diuersæ.

Vt non quiuis pictor quauis in parte artis valet, sed hic in diis exprimẽdis præcipuus, alius in vultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in symmetria: Sic qui virtutem profitentur, aliis dotibus enitent alij. Item in eloquentia seu literis. Erasm.

Dux belli.

Vt elleborum concitatis intus omnibus, ipsum in primis exit: Ita dux fortis adhortatus suos inter primos prodit in hostem, velut inquit Herophilus, autore Plinio.

E.

EBRIETAS.

IGnaui canes apud mensam audent, in venatu minimè: sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui nõ audeas, inter pocula id facere. Plutarchus.

Vt dolium efferuescente vino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summo: sic ebrietas abditissima pectoris profert. Senec.

Quemadmodum onerati mero, non continent cibum: Ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti quouis solis radio offenduntur: sic vitia multa & assidua contracta temulentia durant & sobriis. Seneca.

Vt polypi non extendunt sua flagella nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo potuq; metiuntur. Plut. Plin. lib. 9. cap. 29.

Lysimachus ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cùm frigidam bibisset aquam, dij boni, inquit quã breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum, postquam ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longum morbum incurrimus. Plut.

Muscæ & alia nonnulla insecta suctu viuunt, ideoque eis pro lingua est fistula: Ita quosdam videas bibones, qui potu viuant, à cibo abhorreant. Erasm.

Vide Vinum.

Educatio.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat, sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum si accedat recta institutio. Plutarchus.

Nulla ferè est arbor, quæ non sterilescat, ac tortuosa fiat, si cultura desit: Ita nullum tam felix ingenium, quod non degeneret, citra rectam educationem. Plut.

Qui equos rectè alunt, eos docent parere freno: pueros qui volet instituere, primùm assuefaciat vt dicto sint audientes. Plut.

Nullus equus rectè sessori paret, nisi arte domitus: Ita nullum ingenium non ferox nisi præceptis curetur & educatione. Plut.

Nulla tam fera bellua, quæ non mansuescat cura: ita nullum tam agreste ingenium, quod institutione non mitescat. Plut.

Vt molli materiæ facilè sigillũ imprimitur: si durescat, non item: Ita puerorum ingenia facilè quamuis recipient disciplinam: sin ætate durescant, non item. Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis,

busculis, quò rectè crescant: Ita qui instituit, addit monita, & præcepta ingeniis salubria, ne deuaricent in vitia. Idem.

Vt plures vrbes præternauigasse pulchrum est, sed expedit vnam incolere optimam: Ita quamplurima sunt cognoscenda, sequēda retinendáque optima. Idem.

Frustra suber appenditur retibus, vt natent, si plumbū annexum deorsum trahat, & in æquo teneat: Ita frustra præceptis bene viuendi instituimur, si malitia addita non sinit è stultitia emergere. Idem.

Vt ager, si non colatur, non solùm infrugiferus manet, verumetiā multa syluestria producit: Ita adolescens rationis capax, nisi præceptis honestis exerceatur, non solùm non euadet bonus, sed ad multa vitia deflectetur. Plut.

Vt agri non omnes frugiferi sunt qui coluntur: sic animi non omnes culti fructum ferunt. Cicero lib.2. Tusc.quæst.

* Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnam suū nemo aliter intuetur, quàm vt adolescētiam illius suam iudicet: quid euenire credis his qui ingenia educauerunt, & quę tenera formauerunt, adulta subitò vident? Senec. epist.34.

Vrsus informes gignit catulos, eos lambendo format: Ita rude ingenij fœtum diutina cura expoliri conuenit. Plin.lib.8.cap.26.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnáq; matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia stultoque amore quorundam ęducati subuertunt eos. Plin.lib.10.cap.9.

Arbor per se infrugifera tamen insitione discit ferre fructus: Ita prauum ingenium institutione ad bonam frugem potest demutari. Plin. lib.17.cap.14.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fœtum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est. qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum atq; etiam hominum cutem & pilos tingunt albo nigróve, Ita relucet etiā in ipso hominis vultu, & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitę rationem. Plin.

Vt gypsum, aut argilla dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Plin.lib.36.cap.24.

Fœnum Græcum quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quāto habueris indulgentius, tanto minus valent: neglecti verò & vexati euadunt in viros. Plin. lib.18.cap.16.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, prius quàm durior non admittat fingentis manum. Plin.lib.36.cap.24.

Gypsum etiam si iam induruit, tamen tundi rursum & in farinam resolui potest: Simulátque semel induruit ingenium adolescentis, ętate vitiisque non potest refingi. Erasm.

* Iniecto in oculos sago, leo sine vllo negotio capitur, alioquin inexpugnabilis: ita facillimum est, potentissimum etiam domare, modo cognitum sit illius ingenium. Plin.lib. 8.cap.16.

Eloquentia.

Vt non ſatis eſt clauus, neque fræ-num, niſi adſit qui arte moderetur: Ita non ſufficit eloquentia ad moderandum populum, niſi acceſſerit ſermonis moderatrix ratio. Plut.

Philoſophus etiam eloquens, perinde eſt quaſi ſi bonus gubernator etiam formoſus ſit. Senec.

Vt aquæ laus eſt, ſi nihil ſapiat (nā vitioſæ ſignum eſt ſapor aut ſuccus) Ita à cęteris quidem requirimus eloquentiam: Theologus hoc ipſo laudatur, quòd infans eſt, & à muſis alienus. Eraſm.

Vt non eſt optima imago, quæ materia teſtatur opes locatoris aut artem pictoris, ſed quæ rem proximè repræſentat: ita optima eſt eloquentia quæ non oſtentat ingenium dicentis, ſed rem aptiſſimè oſtendit.

Damnatur bombicina veſtis ſeu multitium, quod pellucēs non tegat corpus, cùm in hunc vſum ſit reperta veſtis: Ita ridenda facundia, quæ rem non explicat, ſed inuoluit, cùm in hoc repertus ſit homini ſermo. Plin. lib. 11. cap. 22.

Vana eloquentia.

Tilia cùm habeat calicem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attingit: Ita quorundam oratio blanda, grataq́; & compoſita, ſentētiarum nullus fructus. Plin. lib. 16. cap. 25. Theophr. lib. 1. c. 10.

Vti buxus ſemper quidem viret, ſed alioqui & odore noxia, & ſemen habet omnibus inuiſum animantibus: Ita quidam pręter orationis gratiam, nihil adferunt non fugiendum. Plin. lib. 16. cap. 17.

Emendatio ſcriptorum.

Vt qui parant ſtatuam facere, prius rude quoddam ſimulachrum fingunt è trunco, poſtea dolant ac poliunt: Ita qui orationem aut librum inſtituit. Eraſm.

Error & lapſus.

Vna tuſſis non facit phthiſin, ſed in morem adducta: Ita error non ſtatim gignit animi morbum. Senec.

Climenos herba ita morbo medetur, vt ſterilitatem adferat etiam in viris: Ita quidam malum aliquod ita profligant, vt aliud diuerſum admittant. Eraſm.

Vt in magna ſtrage alius alium trahit in ruinam: Ita in publico errore, alius alium ſecū trahit ad perniciem. Senec.

Vt ſolis defectus magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eraſmus.

Euentus.

Vt qui canem lapide petens, nouercam percuſſit, ne ſic quidem, inquit, malè: Ita quod præter expectationem euenit, in bonam partē vertendum eſt. Plut.

Exempla vitæ.

Vt qui ſe comunt, adhibent ſpeculum: ſic geſturus negotium proponit ſibi laudatorū virorum exēpla. Plut.

Olim ediſcebant nomina digitorum, iiſque aduerſus terrores veluti remedio vtebantur, ſingulis lentè recitatis: ſic aduerſus omneis animi perturbationes, exempla quædam optimorum virorum habenda ſunt in promptu. Plut.

Eryngium herbam ſi vni capræ in os inſeras, cùm ipſa ſiſtitur, tum omnes conſiſtunt, donec paſtor herbam eximat: Ita principis mores mira vi in populum transfunduntur. Plut.

In facie plus offendit næuus, aut verrucula, quàm in reliquo corpore gran-

grandes maculæ aut cicatrices: ſic exigua delicta, magna videntur in principe, cuius vita in conſpicuo eſt. Plut.

Qui ſibi comparatione deteriorũ bonus videtur, perinde eſt ac ſi quis ad claudos reſpiciens ſuam miretur velocitatem. Senec.

Vt Zeuſis picturus Iunonẽ, Agrigentinis omnibus virginibus inſpectis, quinq; præcipuas elegit, ex quibus quod eſſet in vnaquaque præcipuum, imitaretur: Ita è plurimis optimi nobis ad exemplum vitæ, diſcendi aut proponendi ſunt, nec in his tamen reddenda ſunt omnia, ſed optima. Eraſm.

Vt ſolis defectus magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error etiã leuis, magnã tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eraſ.

Experientia.

Ex omni genere curioſitas hominũ ſigna collegit inſtantis tempeſtatis: At multò magis cõueniebat hac vti diligentia in cõſultationibus, vt obſeruatis experimentis coniiciant, quid malorum ex vnoquoq; perperam inſtituto conſequatur. Eraſm.

Exercitatio.

Vt ferrum aut æs vſu ſplendeſcit: ſic exercendis negotiis eniteſcit animi vigor. Plut.

Vt ferrum ſi non vtaris, obducitur rubigine: ſic animi vigor, niſi negotiis tractandis exerceas. Plut.

Exilium.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus diſtringebantur, & quoſdam labores obiecti reddidere validos: ſic quibuſdam exilium, paupertas, naufragium, occaſio fuit philoſophandi. Plut.

F.

FABVLÆ.

Qvemadmodum araneæ ex ſe telas texunt: Ita quidam ex ſeipſis cõminiſcuntur fabulas ac mendacia, cùm nihil ſubſit veri. Plut.

Vt apis ex amariſſimis floribus & aſperrimis ſpinis mel ſuauiſſimum ac leniſſimum colligit: ſic ex turpibus ac ſceleratis fabulis vtcunque decerpi poteſt aliquid vtilitatis. Plutarchus.

Quemadmodum iris nihil aliud eſt, quam relucentia Solis refracti in nubibus: Ita fabula quædam eſt veri repræſentatio. Plut.

Vt Democrates medicus Conſidię mulieri, omnem curationem auſteram recuſanti, lac caprarum dedit, quas lentiſco paſcebat: ſic iis qui prorſus à tetricis philoſophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponendæ, ſed quæ philoſophiam reſipiant. Eraſm.

Facta verbis diſſimilia.

* Vt ſi Grammaticum ſe profeſſus quiſpiam barbarè loquatur, aut ſi abſurdè canat is qui ſe velit haberi muſicum, hoc turpior ſit, quòd in eo ipſo peccat cuius profitetur ſcientiam: ſic Philoſophus in ratione vitæ peccans, hoc turpior eſt, quòd in officio, cuius magiſter eſſe vult, labitur, artemque vitæ profeſſus delinquit in vita. Cicero lib. 2. Tuſcul. quæſt.

Fama bona.

Ignis ſemel accenſus facilè ſeruatur, extinctus haud facilè reaccenditur: Ita famam tueri facilè eſt, extinctam non facilè eſt reſtituere. Plut.

Deliacum nauigium, dum ſubinde ſarcitur, & reconcinnatur, veluti perpetuũ in multa ſecula redditur: ſic famæ ſemper aliquid adiiciẽdum, ne collabatur. Plut.

Vt vmbra aliquando antecedit, aliquando ſequitur: ſic quibuſdam ſtatim contingit fama, quibuſdam poſt mortem, denique ea quò longius ſequitur, hoc maior eſſe ſolet. Senec.

Vt ingente obeliſci magno quidem negotio ſtatuuntur & collocantur ob immenſum molis pondus, ſed collocati ſemel, infinitis durant ſeculis: Ita arduum eſt virtutis aut ſapientiæ parare famam, ſed parata nunquam intermoritur. Eraſm.

Vt obeliſcis prægrandibus tantũ fermè ſubſternitur inter terrã, quantum extat, vt immoti conſiſtant: Ita ſemper manſuræ famæ magna firmáque fundamenta ſint oportet. Idem.

Vt aromata tum vehemẽtius fragrant, cùm mouentur aut teruntur franguntúrve: Ita virtutis fama latius ſpargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduerſis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodeſt ſi eius ſucco colluãtur: propterea quod periculum eſt, ne ſi diutius id fiat, delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quam commodi: Ita non eſt vtendum his literis, quæ ſic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit ſequi, quæ ſic augent rem., vt famam lædant. Idem.

Fama ex malefactis.

Vt à vitiis corporis quidam inuenere cognomẽ: velut à diſtortis cruribus Vari, à tumidis labris Chilones, à naſo prægrandi Naſones; ſic nonnulli malefactis ſibi famam pariunt, ac nobilitantur. Plin. lib. 7. cap. 8. lib. 11. c. 53.

Familiaritas.

Vina non modò ſoli ſui referunt ſaporem, verum etiam arborum aut fruticum vicinorum: Ita non ſolùm exprimimus eos, vnde progeniti ſumus, ſed & eos quorum conſuetudine ſumus vſi. *Vide Conuerſatio.*

Faſtus.

Vt venti deſituri vehementiſſimè ſpirare ſolent: ita mortales cùm maximè efferunt ſeſe, veluti Iulius pontifex, tum proximi exitio ſolent eſſe. *Vide ſuperbia.*

Fauor.

Quædam corpora lumen ſolis exceptum fulgore viciſſim augent, atque illuſtrant: Ita quidam aliorum fauore commẽdati, viciſſim ſuis dotibus eos commendant. Plut.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: ſic quidam nunc huic, nunc illi fauent, qui plurimum det, non cuius cauſa ſit optima. Eraſ.

Felicitas.

Vt hiſtrio non eſt felicior, quòd in ſcenis adornatus, rex aut Deus videatur: ſic nec homo fortunæ muneribus: quandoquidem ſuis bonis æſtimatus, nihil eſt. Senec.

Vt ſegetem nimia ſternit vbertas, rami onere franguntur: ſic animos immoderata rumpit felicitas. Senec.

Vt periculoſa eſt, ſecundum Hippocratem ſummè bona corporis valetudo: ita rebus maximè proſperis, metuenda diuerſa fortuna. Plutarch. *Vide Fortuna.*

Fides ſeruanda.

* Vt locus in mari ſine portu nauibus non poteſt eſſe tutus: ſic animus ſine fide ſtabilis amicis non poteſt eſſe in iis rebus quæ ſub eandem ratio-

rationem cadunt. Cicero libro 1. de Iuuent.

Filij.

Vt ferrum aut chalybs cętera quidem duritie, rigoréque superat, ab adamante vincitur: Ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Erasm.

Fœdera.

Vt adamas si frangi cōtingat malleis, in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queat: Ita arctissima necessitudo si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpātur, maxima nascuntur dissidia: aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Pli. lib.37.cap.4.

Fœnus & vsura.

Lepus simul parit, & aliud alit, & rursum superfœtat: Ita fœnerator æs alienum, priusquam conceperit, parit. Nam dantes statim petunt, & ponentes tollunt, & fœnerāt, quod pro fœnore accipiunt. Plut.

Vt ignis inualescens, alia post corripit: sic vsura. Plut.

Vultures ipsi nihil occidūt, sed ab aliis occisa inuadūt: Ita nōnulli alienis fruuntur sudoribus. Plut.

Qui in lutū inciderit, eum oportet aut fugere, aut manere: nam si se voluat, magis etiam inquinatur: sic qui rem habet cum fœneratoribus. Plutar.

Cholerici qui purgari nolunt sub tempus, collecta in dies maiore bile, postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere cùm adest dies, grauiter è capite laborant. Plutarchus.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi foderis vsque ad terram, quam ceramitidem vocant, repererísque non spem esse venæ: Ita prius excutiendum, vt parsimonia, aliáve via tibi suppedites, priusquàm à mensariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Alutatium piscem semper sequitur piscis nomine sargus qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: Ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum ipsi præripiāt. *Vide Auaritia.*

Fortitudo.

Vt ceruis frustra sunt ingētia cornua, cùm desit animus: Ita non satis est opibus pollere, nisi fortitudo accesserit. Plut.

Vt qui ambulantes attollunt sese ac dilatāt, fastuosi vocātur: at laudātur qui itidem faciūt in pugillū certamine aut in pugna, & vocātur fortes & inuicti: sic qui in rebus aduersis erigit animum, fortis habetur & insuperabilis. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo, etsi exarmauit, tamē reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parū felici ac deficiēte, tamē fortis animus sui similis est. Sen.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè disponēdum: Ita quod in vita accidit, in optimam vertēdum partem. Plut.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit sese: Ita viri fortis animus, quò plus negotiis premitur, quóque magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Pli. libr. 16. cap. 43.

Vt in arboribus robustiores sunt partes Aquiloni oppositæ quàm quæ Austrum aut Zephyrum spectant: Ita

fortiores ac firmiores ſumus in his, in quibus non duris caſibus exercuit fortuna. Eraſm.

Vt piſces in mari nati, educatíque, nihil tamen ſapiunt ſalis marini: Ita quidē inter Barbaros geniti & educti, lōgè abſunt ab omni barbarie. Idem.

Quemadmodum vrtica ſi contanter attingas ac timidè, adurit, ſin premas tota manu, non adurit: Ita pecunia, ſi cautim circumſpectímque tractes, inficiet: ſin contemptim, ac neglectim, innoxia eſt. Idem.

Fortitudo præpoſtera.

Columbo in volatu pernicitas, ſed dum plaudit in aëre ſibi placens, implicatis ſtrepitu pennis, capitur ab inſidiante alicubi accipitre: ita multi dum oſtentant ſuas vires magis quàm vtuntur, obliti ſui, præda fiunt inimicis. Eraſm.

Crocodilus terribilis eſt in fugaces, fugax cōtra inſequentes: Ita quidam ſi concedas ac metuas, tum ferociunt: ſi ſtrenuè contemnas & obſiſtas, ſtatim concedunt. Idem.

Fortuna.

In Olympiis non licet vincere, delecto aduerſario: ſic in vita quæcunque obtingit fortuna, cum ea luctandum eſt. Plut.

Veluti ſi quis cæcus in quempiam incidat, illum cæcum appellat, qui non vitauerit: ſic nos fortunam facimus cæcam, in quam noſtrapte incidimus cæcitate. Plut.

Vt aliis vēti ſecundi ſunt, aliis aduerſi: Ita aliis fortuna fauet, aliis aduerſatur. Plut.

Vt os non ſecatur trama, niſi prius cinere & aceto præmollitū, nec ebur inflecti poteſt niſi zutho prius molleſiat: ſic fortuna non poteſt reddere vulneratos animo, niſi acceſſerit malitia. Plut.

Vt pumilio, etiam ſi in mōte conſiſtat, puſillus eſt, Colloſſus etiam in puteo magnus: Ita ſapiens in quacūque fortuna ſuis bonis magnus eſt, ſtultus & in ſumma fortuna humilis. Senec.

Vt apparatus ſcenæ, quia commodato datus eſt, ſtatim redditur, & ſine querela: Ita quicquid in vita contigit magnificum, ſiue ſerius, ſiue mox à fortuna repetatur, æquo animo reddemus, ſi his tanquam commodatitiis vtimur. Senec.

Vt grando illiſa tectis diſſultat, magno quidem fragore, verum nulla noxia: ſic inſultus fortunæ nihil poteſt in ſapientem. Senec.

Vt cōchylia creſcēte Luna augeſcunt, decreſcente macreſcunt: Ita ſtultus à fortuna pendens, nunc magnus eſt, nunc puſillus, nunc elatus, nunc ſupplex, vtcunque Rhamnuſia mutauerit ſeſe. Idem.

Vt indomita vis adamāti, vnde & nomen additum gemmæ, adeò vt nec caleſcat igni, nec ferro cedat, quin magis ictum ita reſpuens vt ferrum ſimul & incudes diſſiliant: ſic ſapientis animus aduerſus omnem fortunæ ſæuientis impetum inuictus. Idem.

Vt bonus artifex è quauis materia ſimulachrū fingit: Ita ſapiens quamuis fortunam ſapienter adminiſtrabit. Idem.

Nilus famem adfert Ægyptiis, ſi vel parum exundarit, hoc eſt, minus duodecim cubitis, vel plus ſatis, hoc eſt, vltra octodecim: Ita pariter obſtat ad bonam mentem fortuna nimium ſecunda, vel nimium maligna, hīc egeſtate vexans, illic deliciis auocans ab honeſto. Idem.

Echinus præſentiens tēpeſtatem, aut affigit ſeſe, aut arena ſaburrat: Ita cùm imminet fortunę tumultus, animus

mus eſt philoſophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Fortuna fauſta.

Qui morbo comitiali ſunt obnoxij, frigore deprehenduntur, nam illico capitis vertigine laborant: at indoctos ſi paulum euexerit fortuna, protinus arguit cuiuiſmodi ſint. Plutarch.

Quemadmodum imperiti artifices, cum ſtatuis exiguis magnas ſubdunt baſes, magis conſpicuam reddunt illorum exiguitatem: Ita fortuna ſi puſillo animo munus amplũ addat, indicat & arguit magis animi humilitatem. Plut.

Vt qui morbo laborant, cibos puriſſimos & lautiſſimos faſtidiunt, & recuſant ſi quis edere compellat: iidem reſtituti bonæ valetudini, caſeo quoque aut cæpe lubenter veſcũtur: Ita ſtultis magnifica fortuna iniucunda, ſapientibus humilis ac tenuis fortuna ſuauis. Plut.

Vt honoratior eſt domus, ſi luceat ignis, quemadmodum inquit Homerus: ſic fortunæ commoda ſplẽdidiora, iucundioráque, ſi animi gaudio condecorentur. Plut.

Canis quicquid excepit, protinus deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id ſine vlla voluptate demittimus, ſtatim ad rapinã alterius erecti. Senec.

Quemadmodum non rarò fit, vt cœlo maximè ſereno ſæuus imber ſubitò cooriatur: Ita rebus maximè proſperis ac lætis, ſæpenumero grauiſſima rerũ incidit perturbatio. Era.

Solent arbores protinus emori, ſi quando præter ſolitum fœcũdæ fuerint: Ita fortuna præter morẽ blanda ac fauẽs exitium imminere ſæpenumero ſignificat. Idem.

Sicuti quaſdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: ita quoſdam perdit immoderatus rerum ſucceſſus. Idem.

Hedera complexu necat arbores: Ita fortuna proſpera, dum blanditur, ſtrangulat & perdit. Plin. lib. 16. c. 35.

Fortuna aduerſa.

Non quemadmodũ in tragœdiis, ita nobis in calamitatibus opus eſt qui comploret, & collacrymet. Plut.

Vt apis ex amariſſimo thymo, ſuauiſſimum mel colligit: Ita ſapiens ex triſtiſſimis rebus aliquid excerpit vtilitatis. Plut.

Vt muſcæ à leuibus locis veluti ſpeculis dilabuntur, aſperis & cauis inſident: ſic quidam bonorum obliti triſtium memoriam vrgẽt ac premunt. Plut.

Vt eſt locus in Olyntho Thraciæ, in quem ſi ſcarabeus inciderit: non poſſit exire, ſed diſtorquens ſeſe immoritur: ſic quidam malorum ſuorum memoriæ immoriuntur. Plut.

Vt in pictura quæ ſplendida ſunt, oculis ſunt obiicienda: celãda ſi quã mala, quæ deleri nõ queant: ſic in vita, bonorum cõtemplatione, obſcuranda malorum memoria. Plut.

Vt in muſica graues acutis ſic miſcentur, vt concentum efficiant: Ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtriſque viuendi ratio temperetur. Plutarch.

Vt grammaticus nõ ſolùm vocalibus vtitur, ſed & conſonantibus, tenuibus, aſpiratis, grauibus, longis, vt modulata ſit oratio: ſic in vita nihil purum. Plutarch.

Vt muſici duriores harmonias aliis obſcurant modulationibus: Sic in vita ſi quid accidit præter animi ſententiam meliorum collatione eſt obſcurandum. Plut.

* Quemadmodũ gubernatores optimi vim tẽpestatis: sic sapientes fortunæ impetum superare possunt. Cicero, ad Quintum fratrem.

* Quemadmodum tot amnes, tantùm supernè deiectorum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittunt quidem: ita aduersarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. Sen. lib. de diuina prouidentia.

* Solidissima pars est corporis quã frequens vsus agitauit. Præbendi fortunæ sumus, vt contra illam ab ipsa duremur. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptum periculorum assiduitas periclitandi dabit. Sic sunt nautica corpora ferendo mari dura: agricolis manus tritæ. Ad excutienda tela militares lacerti valent: agilia sunt mẽbra cursoribus. Idẽ, eo. lib.

* Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat: ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. fragiles sunt, quæ in aprica valle creuerunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, vt esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quę non sunt mala, nisi malè sustinenti. Idem eod. lib.

* Quemadmodum tyrones leuiter Saucij non vociferantur, immò manus medicorum magis quàm ferrum horrent: & veterani quamuis confossi patiẽter ac sine gemitu velut aliena corpora excoriari patiuntur: ita tu nunc debes te fortiter prębere curationi. Senec. lib. ad Elbiam matrem.

* Cogita non esse magni animi se rebus prosperis fortẽ gerere, vbi secundo cursu vita procedit. Nec gubernatoris quidem artem tranquillum mare & obsequens ventus ostendit. Aduersi aliquid incurrat oportet, quod animum probet. Senec.

* Agricola euersis arboribus, quas aut ventus radicitus euulsit, aut contortus repẽtino impetu turbo perfregit, sobolem ex illis residuam fouet, & amissarũ semina statim plantásque disponit, & momento (nam vt in damna ita ad incrementa rapidum velóxq; tempus est) adolescũt amissis lætiora. Senec.

Demetrius vitam perpetuò tranquillã, & sine vllis fortunæ incursionibus, mare mortuum vocauit. Sen.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens: Ita fortunæ incõmoda nihil mouent sapientem. Sen.

Rhododendri frondes iumẽtis, capris, & ouibus venenum sunt, eædem homini contra serpẽtium venena remedio: Ita quod stultis perniciẽ adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Plin. lib. 16. cap. 20.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur, aut teruntur franguntúrve: Ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Erasm.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ põdus erigit se: Ita viri fortis animus, quò plus negotiis animus premitur, quóque magis sæuit fortuna, hoc est erectio. Idem.

Vti fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: Ita fortunæ procellę indoctos ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Idem.

Vt quercus & aliæ quædam arbores sub terra defossę duriores reddũtur ac durabiliores: Ita qui diu premuntur aduersa fortuna diutius florent. Pli. lib. 16. cap. 41. & 43.

Semel

Semel icti à ſcorpio, nunquam poſtea à veſpis, crabronibus aut apibus feriuntur: Ita nullum eſt incommodum quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Plin.lib.28. capite 3.

Murena fuſte nō poteſt interimi, ferula protinus: Ita quoſdā leue incommodū exanimat vt conuicium, qui grauiſſimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo. Plin.libro 23.cap.2.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem ſentit fulmina: ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas tutum reddit à contumeliis. Eraſm.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præſtant non ſibi ſolùm ſed aliis quoque: ita ſapiens turbatiſſimis rebus non ſolùm ipſe tuebitur animi tranquillitatem, ſed alios concitatos componet ac ſedabit. Idem.

Fortuna mediocris.

Vt autumno aut vere maximè fulgurat, minus hyeme aut æſtate: Ita mediocris fortunæ celſitudo ictibus obnoxia eſt Eraſm.

Quemadmodum ędificia in paluſtri ſolo poſita, nec terræ motu quatiuntur, nec hiatu abſorbētur: ita humilis fortuna non eſt maximis malis obnoxia. Idem.

Qui in altis ſunt ſpecubus, à fulmine non feriuntur; Ita infirma fortuna tutiſſima. Idem.

Fortunæ inconſtantia.

Vt terræ fœtus aliquando copioſè proueniunt, aliquando malignè, & in animantibus aliquando fœtura felix, aliquando ſterilitas eſt, & in mari aliquando tempeſtas, aliquando tranquillitas: ſic in vita varij fortunę caſus. Plut.

Vt deciduæ ſtellæ ſubito extinguuntur: Ita quos fortuna ſubitò in ſumma prouexit repētè ſolent corruere. Plut.

Vt in rerum natura, quæ ſpectatiſſimè florent celerrimè marceſcūt, veluti roſæ, lilia, violæ, cùm alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentiſſima ſunt citiſſimè vertuntur in diuerſum. Plin.lib.9.cap.15.

In Bœotia ad Trophonium antrū iuxta flumē Orchomenon, duo ſunt fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert: Ita ferè magno alicui bono magni mali periculum eſt vicinum. Eraſm.

Fratres.

Vt in bilance, altera ſurgente, altera cedit ac deprimitur: Ita frater euecto ad maiora fratri cedere debet, ſubmittens ſeſe, non repugnans. Plutarch.

Vt in numeris minores additi maioribus eos multiplicant, & viciſſim multiplicantur ipſi: ſic frater obſeruiens fratri euecto ad honores, & auget illius dignitatem, & viciſſim ornatur illius ſplendore. Plut.

Vt in digitis, etiam qui ſcribere, aut cythara ludere neſciunt, tamen vnà cum illis mouētur, & obſequuntur: ſic fratres fratribus magiſtratum adminiſtrantibus adeſſe conuenit. Plut.

Armis perditis aut inſtrumentis, licet alia parare, corpus aliud parare non queas: ſic amicos alios inuenies, fratres non item. Plut.

Ex eadē materia prima, nata ſunt elemēta inter ſe diuerſiſſima pugnantiſſima: ſic aliquoties ex iiſdem parentibus naſcuntur fratres ingeniis diſſimillimi. Plut.

Vt ciuiles ſeditiones rectius in hoſtes transferimus: ſic rectiùs inuide-

mus alienis,quàm fratribus: etiam si sit optimum, omnino non inuidere. Plutarch.

Frugalitas.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus:at multo magis Frugalitas & parsimonia præbet asylum. Plut. & Plin.lib. 16.cap.14. *Vide Abstinentia & Temperantia.*

Fuga.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus: sic grauius est incommodum, si cedas, ac des terga. Senec.

Furtum.

Quemadmodum fures alienis poculis ansas mutant ne possint agnosci: Ita nonnulli de alienis inuentis paululum quiddam immutant,ac sibi vsurpant, & detractis aut additis pauculis verbis,existimant suum videri posse,quod est alienum.Senec.

* Sicut fures earum rerum quas cœperunt signa commutant: sic multi alienis sententiis pro suis vtuntur, nomina tanquam rerum notas mutantes.Cicero,lib.5.de finibus.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen illarum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudant, sed aliorum vigiliis elaborata furto sibi vindicant. Plin.lib.12. cap.17. & lib.12.cap.11.

G.

GAVDIVM.

VT fonti non deest humor, semper ex eo scatens: sic probo viro semper adest ad gaudium, etiam si res externæ mutentur.Plut.

Gloria.

* Quemadmodū vmbra aliquādo antecedit, aliquando sequitur vel à tergo est: Ita gloria aliquando ante nos est, visendámque se præbet, aliquando in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Senec. epist.80.

* Vt quidam morbo aliquo infecti, à cibo suauissimo abhorrent: sic facinorosi veræ gloriæ gustum omnino non sentientes ab eius studio planè abhorrent. Cicero, 2.Philippic.

Vt lumen magis prodest iis qui vident,quàm qui vidētur:sic gloria magis confert iis,qui eā sentiunt, quàm quibus contingit.Plut.

Vti sol,si imminet hominis vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimam reddit:sic ingēs gloria extinguit inuidiam.Plut.

Fumus initio ingens, facilè euanescit:sic gloria falsò parta.Plut.

Vt ignis non reddit fumum,si statim emicet flamma:sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si protinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt, sequitur inuidia.Plut.

Vt vmbra nos vel inuitos comitatur: Ita gloria virtutem sequitur, etiam fugientem.Senec.

Qui viro malo addit opes & gloriam,is febricitāti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant.Plut.

Gloriæ cupiditas.

* Vt leuitas est inanem aucupari rumorem, & omnes vmbras etiam falsæ gloriæ consectari: sic leuis est animi lucem splendorémque fugientis, iustam gloriam, quæ est fructus veræ gloriæ honestissimus, repudiare.Cicero,in Pisonem.

Qui esuriunt magis irritantur, si conspexerint alios edentes, sic magis inflam-

inflammantur ad gloriam, qui gloriæ sunt auidi, cùm alios audiunt laudari. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandẽ depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vti chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: Ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes laudes, & gloriam. Plin.

Gradus.

Quibus maiora sunt corda, timidissima sunt: maximéque bruta: nam asino maximum est, & in Paphlagonia perdicibus bina sunt corda, cùm animi sit conceptaculum & fons: ita quidam quò magis abundant insignibus, hoc minus habent rei: Veluti si doctor indoctus latissimo vtatur pileo aut epomide. Erasm.

Gratitudo.

* Iis qui imprudenter læserunt, ignosci conuenit: at iis qui necessario profuerunt habenda non est gratia. Cicero, lib. 1. de Inuentione.

Sicut mensarij non grauatim reddunt deposita pignora, vt quæ in hoc ipsum acceperint, vt restituãt: sic nos quod à diis accepimus. Plut.

Creditori præter sortem extra ordinem numeramus, beneficiorũ autem vsum esse gratuitum iudicamus: & illa crescunt mora, tantóque plus soluendum est quãto tardius. Senec.

* Quomodo est disertus etiã qui tacet, fortis etiam qui compressis manibus vel etiam alligatis, gubernator etiam qui in sicco est, quia consumatæ scientiæ nihil deest, etiam si quid obstat quominus se vtatur: ita gratus est etiam qui vult tantùm, nec habet huius voluntatis suæ vllum alium quàm se testem. Senec. lib. 4. de benef. cap. 21.

* Vt gloria fugiẽtes magis ac magis sequitur: ita fructus beneficiorũ gratius respondet illis, per quos etiã esse ingratus licet. Idem, lib. 5. de benef. cap. 1.

Vti faba & lupinum nõ exhaurit, sed stercorat agrum in quo alitur: Ita gratus meliorem reddit fortunam eius à quo beneficio adiuuatur, & refert quod accepit. Plin. lib. 18. cap. 14. & cap. 12. eod. lib.

H.

HÆRESIS.

VT qui cane rabido morsi sunt, non solum rabiunt ipsi, verumetiam alios cõtagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde imbiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis. Erasm.

Historia.

Sicuti sal modicè cibis aspersus condit, & gratiam saporis addit: Ita si paulũ antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Erasm.

Homo.

Vt qui se meminerint inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, & minus grauatim exeunt: Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus: à natura cõmodatum esse, & viuunt temperantius, & libentius moriuntur. Senec.

Luna semel extincta subinde renascitur, & vbi consenuit reiuuenescit: At homo nec renascitur, mortuus, nec repubescit senex. Plin. lib. 2. cap. 9.

Sol post occubitum redit nouus: homo non item. Erasm.

Hominis nobilitas.

* Magnanimes nos natura produxit, vt & quibusdã animalibus ferum dedit, quibusdã subdolum, quibusdã pauidum, ita nobis gloriosum & excelsum spiritũ, quærentem vbi honestissimũ non vbi tutissimè viuat, simillimum mundo, quem quantum mortalibus passibus licet, sequitur ęmulatúrque. Senec. epist. 105.

Hominis in rebus suis oscitantia.

Sol, luna, stella, mare, terra, arbores, herbæ, bruta, & in his apes, formicæ, conchæ, denique lucernæ, tempestatẽ præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit, neque prospicit. Plin. lib. 18. cap. vlt.

Cerui pastu dictamni excutiunt corpore sagittas, à phalangio percussi cancrorum esu sibi medentur: lacertæ à serpentibus ictæ, herba quadam se refouent: hirundines vexatis pullorum oculis chelidonia succurrunt, testudo cunilæ pastu vires aduersus serpentes reficit: mustella in murium venatu ruta se confirmat: ciconia origano: hedera apri sibi medẽtur in morbis, itẽ cancrorum esu: anguis fœniculi succo abiicit exuuium, draco vernam nauseam syluestris lactucæ succo restinguit: pãtheræ aduersus aconitum, hominis excrementis sibi medẽtur: elephas chamæleonte fronde (nam similis est animanti color) deuorata: vrsi cùm mandragoræ mala degustauere, formicas lambunt: ceruus venenatis pabulis herba cinarę resistit: palumbes, graculi, merulæ, perdices, lauri folio annuum fastidium purgant: Idem faciunt columbæ, turtures, gallinacei, herba quæ vocatur helxine: anates, anseres, cæteræque aquaticæ herba siderite: grues & similes, iunco palustri: coruus occiso chamæleonte qui etiam victori nocet, lauro infectum virus extinguit: breuiter nullum est animal, quod non intelligat sua remedia: solus homo nescit, vnde vel corporis vel animi remedia petere debeat. Plin. libr. 8. cap. 27. Aristotel. libro 9. de natura amima. capite 6.

Honestum.

Sicut Mercurius, quàm minimo spatio discedit à sole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non oportet longius ab honesto discedere sapientem. Erasm.

Vt mare grauida, minus laborat & in gestatione, & in partu: Ita si rem honestissimam animo conceperimus, minore negotio consequemur quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi premia sequuntur minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterant. Idem.

Honos.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quiuis honos quemcunque hominem. Plut.

Vt colossi seu statuæ malè libratæ, sæpius subuertuntur: Ita nimius honor per inuidiam euertit multos. Plutarch.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitãti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est stultitiam augeant. Plut.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud, nisi quòd serpentes interficiat: parcitur & apud Britannos miluis, quòd vrbem raptis extis pecudum repurgent: Ita quibusdam honos habendus, non quòd ipsi digni sunt, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Erasm.

Vt deciduæ ſtellæ ſubito extinguuntur: Ita quos fortuna ſubitò in ſumma prouexit, repentè ſolent corruere. Plut.

Vt ſtellæ ſubitò natæ, ſubitò item euanuſcunt, aut decidunt: Ita qui repentè ſubuehuntur ad ſummos honores, citò præcipitari ſolent.

Vide Dignitas.

Hoſpitalitas.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: Ita inſulares in ſuos ſatis humani, in alienigenas immitiſſimi ſunt. Eraſ.

Hoſtis.

Lepus piſcis homini certiſſimum eſt venenum, & homo viciſſim illi, adeò vt vel digitulo contactus ſtatim emoriatur: Ita hoſtes mutuam vtrinque perniciem dant, & accipiunt. Eraſ.

Humanitas.

Qui equos domant, primùm blandiuntur, ac molliſſimè tractant: vt aſſueſcant fræno: ſic populus lenitate ſubeundus. Plut.

Humilitas.

* Sol cùm eſt altiſſimè prouectus in Zodiaco, tum tardiſſimi motus eſt: ita quo fortuna te ſubuexerit altius, hoc oportet animo leniori minuſque feroci eſſe. Eraſ.

Hypocriſis & fucus.

Argentum cùm ſit candidum, nigras tamen ducit lineas, vt ſtannum: Ita quorundam alia ſpecies eſt, alia facta. Eraſ.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitũ, quàm vel aqua ſimplex vel etiam vinum merum: Ita intolerabilior eſt nequitia pietatis ſimulatione condit, quàm ſimplex aut aperta malitia.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam quo pluris vendant: Ita quidam lenocinio verborum, nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Draconites nec poliri poteſt, nec artem admittit, alioqui elegans ac tranſlucens: Ita diuina ſcriptura ſuũ habet nitorem, nec artificium Philoſophiæ aut rhetorices admittit. Plin. lib.37.cap.10.

Carbunculi ignis nomen & ſpeciem habet, cùm ignẽ non ſentiant: vnde & Apyruſtæ. Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re ſint alieniſſimi. Plin. lib.36. cap.5.

Opalum gemmam indiſcreta ſimilitudine adulterant Indi, experimentum in ſole tantùm. Ita virtutes quædã vitia ſic imitantur, vt difficillimum ſit dignoſcere, niſi ad ſummam lucem proferuntur. Plin. lib.37.cap.6.

Vt camelopardalis ſiue nabis, collo refert equũ, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardũ: Ita quidam inæquales ſibi varias hominũ formas exprimunt: ſi cultũ inſpicias, ſanctum aliquem eſſe exiſtimes: ſi orationẽ audias, ſatrapam loqui putes: ſi vitam expendas, nebulonem inuenies: ſi ſcripta, bubulcum. Eraſ.

I.

IACTANTIA.

STtoici qui ſe dicunt inuictos, improhibitos & cætera, cùm omnia ſecus patiantur, ſimiles ſunt nauibus quibus inſcriptum eſt εὔπλοια, ϗ πρόνοια σώζουσα, ϗ θεράπεια, hoc eſt ſplendidi, ac magnifici tituli aut nihilo

cius interim iactantur fluctibus,comminuuntur,ac subuertuntur. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur:Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines.Erasm.

Imitatio.

Qui omia student exprimere,multa praua imitantur imprudentes,quẽadmodum Aristotelis balbutiem, & Platonis incuruos humeros familiares exprimebant.Plut.

Qui imitatur authores, dabit operam,vt similis illis sit, quemadmodum filius similis est patri,non quẽadmodum imago picta.Senec.

Vt oscitant permulti, quòd oscitantem conspiciunt: & micturiunt quòd meientem viderint:Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur,sed quiduis aliis imitantur,ac referunt.Erasm.

Tarandus omnium arborum & fruticum,locorumque in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit qui ad quamcunque gentem se contulerit: eius ritus ac mores imitetur.Idem.

Imperium.

* Non quemadmodum in palestra, qui tædas ardentes accipit celerior est in cursu continuo, quàm ille qui tradit: ita melior Imperator nouus qui accipit exercitum quàm ille qui decedit: propterea quod defatigatus cursor integro facem, hic imperator imperito exercitum tradit. Cicero libro quarto ad Herenn.

Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: Ita non debet imperium sumere, qui non sit prudentia præditus.Eras.

Vt ex igni & terra veluti necessariis, compositus est mundus iuxta Platonem, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: Ita magna imperia non parantur:nisi misceatur cum fortuna virtus,& altera alteri sit auxilio. Plut.

Qui venantur bestias,induunt exuuium cerui:qui aucupantur aues plumatis vtuntur tunicis,cauentque ne tauris appareant in veste purpurea, rubra aut alba elephantis, quod hoc colore irritentur:sic qui velit feram nationem cicurare domareque moribus ac vestitu semet illi ad tempus accommodet necessum est. Plut.

Vt aëris circumfusi temperies elicit terræ fertilitatem:contrà cœli inclementia vitiumque premit atque extinguit: Ita fauor & benignitas principis,excitat honesta studia:rursum tenacitas,& odium extinguit artes.Plut.

Vt mundus non erat mundus,minutioribus corporibus adhuc sparsim volantibus,& elabentibus: solidioribus verò inter se depugnantibus,sed tempestatis,erroris, tumultus plena erant omnia, donec terra ex his accepta magnitudine,seipsam fingeret, aliisque instabilem præberet sedem :sic magna imperia, plena tumultus, donec aucta potentia, etiam finitimis regibus stabilitatem præstat,vt terra cæteris elementibus circumferentibus sese.Plut.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit nécne,nisi liquore infuderis:sic nec hominem nisi imperium commiseris. Plut.

Agrippæ qui vocantur,quoniam præpostere nascuntur,hoc est, pedibus primùm emergentibus,malis auspiciis in vitam ingredi creduntur, magnoque humani generis malo, vt Marcus Agrippa,& Nero : Ita qui per nefas, ac simoniam irrumpunt in

in imperium, aut episcopatum (vti vocant) magnam pestem adducunt sibi suísque. Erasm.

Vt magnes ad se trahit omne ferrum, sed Æthiopicus magnetem quoque alium ad se rapit: Ita rex populum quò lubet, cogit. At ingens aliquis rex etiam regibus cæteris vim facit. Idem.

Iniecto in oculos sago, leo, sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum est potentissimum etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Plin. libr. 8. cap.16.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, aliàs indomitus: Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Plin. li. 37. cap.4.

Improbitas

* Quemadmodum Cæcias ventus, contra aliorum ventorum septentrionalium naturam nubes nō à se pellit, sed potius ad se attrahit: ita quoque improbitas probra ad se attrahit. Plutarch.

* Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus. Pli. lib.18. cap.25.

Impudicitia.

Panthera sic auida est excrementorum hominis, vt si in vase suspendantur altius, quàm possit attingere, enecet sese, defatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Erasm.

Inconstantia.

Vt amphoræ facilè circumaguntur auribus: Ita quidam quouis sermone huc aut illuc impellūtur. Plu.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutarit sese. Plin. lib.2. cap.102.

Vt æstum maris aut decrementa lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: Ita rebus contrariis vehementius commouetur animus minus sibi constans, & affectibus vitiatus. Erasm.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. lib.8. cap.3. & cap.23.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus & salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi: iam vehementer aut iam suprà modum oderunt. Plin. lib.31. cap.2. & lib. 2. cap.6. Herodotus lib.4.

Hypanis Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis, circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui, in mare conditur, de quo quidem est illud Solini elogium, qui in principiis eum norunt prædicant, qui in fine experti sunt non iniuria execrantur: Ita quidam initio blandi & amici, postea longè dissimiles sibi reperiuntur. Pli. lib.2. cap.100. Solin. cap.23. Strab. lib. 9. Pompon. Mel. lib.2.

Vt Euripus in Eubœo, septies in die defluit ac toties refluit mira celeritate, at idē tribus diebus vno quoq; mēse stat immotus, septima, octaua, nonaq;, Luna: Ita quidam inæquales sibi, aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Eras.

Mulus ex equa & asina conflatus, nec equus est nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volunt & Ecclesiastici, neutrum sunt. Mela lib. 2. Plin. lib. 8. cap. 44.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte & cauda vtitur: Ita quidam ancipites, nunc hac nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est cōmodum, ad Ecclesiasticam libertatem confugiunt: cùm visum est, principũ prætextu rem gerunt canonum obliti. Eras.

Vide natura peruersa.

Indoles egregia.

* Vt dij immortales nullam didicere virtutẽ cùm omni editi, & pars naturæ eorũ est esse bonos: ita quidam ex hominibus egregiam sortiti indolem, in ea quæ tradi solent perueniunt sine longo magisterio, & honesta cōplectuntur cùm primùm audierunt. Senec. epist. 96.

Indulgentia.

Simia catulos ferè cōplexu necat: Ita nonnulli parentes immodico erga liberos affectu & indulgentia corrumpunt illos. Plinius libro 9. capite 54.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnaque matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia, stultoque amore quorundam educati, subuertunt eos. Plinius libro 10. capite 9.

Fœnum Græcũ, quò tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidã, quanto habueris indulgentius, tanto minus valent: neglecti verò & vexati euadunt in viros. Eras.

Auriga non semper adducit habenas, sed aliquando remittit: Ita [illegible] nonnihil indulgendum. Plutarchus. *Vide Educatio.*

Industria.

* Vrsus informes gignit catulos, eos lãbendo format: ita rudem ingenio fœtũ diutina cura expoliri conuenit. Plin. lib. 8. cap. 36.

Infamia.

Adyanton herbam etiam si perfundas aqua, aut immergas, tamen siccæ similis est: Ita in virũ bonum non hæret contumelia, aut infamia, etiã si quis infamare conetur. Eras.

Infidelitas.

Herbam canariã canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastã: & percussus à serpente aliam quandam petit, sed eã non decerpit inspectante homine: Ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Eras.

Ingenium.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: sic animi affectus per se mali arguunt ingeniũ non malum, si accedat recta institutio. Plutarchus.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, priusquã durior non admittat fingentis manũ. Plin. libro 36. capit. 24.

* Vt multò maiora sunt opera animi quã corporis: sic hæ res quas persequimur ingenio gratiores sunt, quã illæ quas viribus. Cicero. lib. 2. Offic.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubriũ, cùm semen maturescit: Ita deterior fit ingenij naturæq; vis, quoties liberis gignendis datur opera. Eras.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, aliàs indomitus: Ita nullum est ingeniũ tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Idem.

Ingenium præcox.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: Ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simul atque adoleuerint, ad ineptissimas mersi voluptates, fallunt expectationem omnium. Plin. lib. 16. cap. 26. & 27.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorum acie, qui noctuæ ritu plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius quàm in egregiis. Plin. lib. 7. cap. 2.

Sicuti fœminæ quæ maturius pariunt citius senescunt, velut in Calingis Indiæ gente, quinquennes pariũt, sed octauum non excedunt annum: Ita præcocia ingenia citò deficiunt. Plin. lib. 7. cap. 2.

* Ignis quo clarior fulsit citius extinguitur. Viuacior est qui cum lenta difficiliq́ue materia commissus fumoque demersus ex sordido lucet, eadem enim detinet causa quæ malignè alit: sic ingenia quæ illustriora sunt breuiora sunt: nam vbi incremento locus non est, vicinus occasus est. Senec.

Ex arboribus quæ vehemẽter fœcundæ sunt, eò celerius senescunt: Ita rarò sunt viuaces egregio præditi ingenio, & optima queq; mortalium fugacissima sunt. Erasm.

Salix ante maturitatem abiicit semen, vnde & Homerus frugiperdam vocat: Ita quædam ingenia præcocia citius prosiliunt ad docendum, aut scribendum, quàm oportet. Idem.

Oliua serò prouenit, sed fructum habet egregium: Salix statim adolescit, sed sterilis est: Ita præcox ingenium. Plin. lib. 16. cap. 26. in fine & lib. eod. cap. 27.

Generosus equus melius gestabit sarcinam, quàm ignauum iumẽtum: nemo tamen imponit: Ita magna ingenia sunt quidẽ & ipsa idonea functioni munium, sed indigna quæ tam sordidis occupationibus onerentur. Erasm.

Terra quæ gignit salem, nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Erasm.

Trochus piscis ipse se init, & ex sese concipit: Ita quidam ingenij felicitate ipsi literarum semina infundunt sibi, quos αὐτοδιδάκτους vocant Græci. Plin. lib. 9. cap. 52.

Sicuti vina languidiora vappescũt ætate: Ita desipiscunt ingenia vulgaria, eximia etiam ad extremam durant ætatem. Erasm.

Vt quædam terræ mergam (ea est candida medulla) in se continent, qua stercorentur ac pinguescant: Ità ingenium probum secum habet, vnde fiat melius. Erasm.

Vt ad naphtham (id est bituminis genus) etiam procul visam ignes transiliunt ob naturæ cognationem: Ita ingenia literis nata, statim eas arripiunt. Plin. lib. 2. cap. 108.

Ingenium infelix.

Vt qui spinas habet in pedibus, vbique spinas calcat: Ita sterili ingenio materia sterilis est. Senec.

Vt horologij vmbram progressam sentis, progredientem non sentis, & fruticem aut herbam creuisse apparet, non apparet crescere: Ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex interuallo sentitur. Erasm.

Vt histriones Herculem in scenis, aut Agamemnonem repræsentant personati, auro amicti, toruum tuentes, & latè hiantes, tenuem & exilem

edunt vocem:Ita quidam in dialogis faciunt Platonem,aut magnos viros loquentes,quorum pondus non possint ingenio tueri.Idem.

Ingenium vires superans.

Rhombus,& squatina, & rhaia, & pastinaca cùm tardissimi sint piscium, tamen sæpe reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum.solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superāt longè potentiores opibus aut viribus. Plin.lib.9.cap.42.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficias.Erasm.

Chamæleon quia pauidissimum animal,subinde colorem mutat: Ita qui viribus non pollent,ad varias artes confugiant necesse est.Idem.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa coruos,qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eo surgeret, vt contingi posset: Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam:Ita nobis quod viribus diminutum erit, ingenio supplendum est.Idem.

Ingeniorum diuersitas.

Vt culmus primum in altum surgit impetu, deinde crebris geniculis intersecatur, postremò in summo venti flatibus laborat:sic quidam initio feruēt, deinde subinde subsistūt, & offenduntur, in extremo deficiunt defatigati.Plut.

Anthracithi carbunculorum generi peculiare est, vt coniectus in ignem, velut intermortuus extinguatur, contrà aquis perfusus, exardescat: Ita quosdam contraria mouent:si exhorteris,magis languescūt: si dehorteris,magis accendūtur:si benè merearis,redduntur inimici: sin malè,pluris te faciunt.Erasm.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit,alios acutiores,alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu:Ita eadem stultitia & ignorātia veri, quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Idem.

Vt Sol lutum indurat, ceram liquefacit:Ita eadem oratio ab eodem dicta, hūc emolliet ad pænitudinem erratorum, hunc irritabit ad contumaciam.Idem.

Ex maioribus cedris, quæ florent, non ferunt fructum: quæ frugiferæ sunt,non florent: Ita nonnunquam quibus adest dicendi lepos, nō adest sapientia:quibus suppetit rerum vtilium cognitio, deest eloquij venustas.Idem.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibusdam non concipiunt, aliis adiunctæ,fœcundæ fiunt: Ita sunt qui apud quosdam præceptores indociles,aliis traditi doctoribus proficiūt: quod sint vt corporum, ita & ingeniorū cognationes,ac dissidia. Idem.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine, eoque calido ac recenti maceratus malleo frangitur:Ita quædam ingenia nulla vi peruincas,blanditia emollienda sunt.Idem.

Vt inter tot hominum millia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuiq; ingenium est,suus cuique mos.Idem.

Ingeniis magnis magna etiam innata sunt vitia.

Si qua terra referta sit saltubus, feris & herbis syluestribus, multoque limo, protinus displicet imperito colo-

colono: at peritus agricola ex ipsis coniectat soli mollitiem ac feracitatem, tantoque impensius dat operam, vt eam repurget: sic magnis ingeniis magna vitia solēt innasci, quæ non conuenit statim tollere, sed potius mederi: expectanda ætas, donec ad frugem bonam reducatur. Plut.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia, nisi rectè excolātur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Ignorantia & inscitia.

Vt morbus non celandus est, sed in publicum efferendus, quo sanari possit, vt dixit Heraclitus: sic inscitia non est tegenda. Plut.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu: ita eadem stultitia & ignorantia veri quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Aristot.

Ingratitudo.

* Vt aues quę laceratione corporum aluntur lapsa morbo corpora & casura è proximo speculantur: ita ingratus imminet morti, & circa cadauera volat. Senec. lib. 4. de benef.

* Quomodo malè filiæ consulit, qui illam contumelioso & sæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negotiorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauerit: quomodo demētissimè testabitur, qui tutorem filio reliquerit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicunque ingratos eligit, in quos peritura cōferat. Idem, eod. lib.

* Quomodo fœnerator quosdam debitores non appellat, quos scit decoxisse, & in quorū pudorem nihil superest, nisi quod pereat: sic ego quosdā ingratos palam ac pertinaciter præteribo, nec ab vllo beneficiū repetam, nisi à quo nō ablaturus ero, sed recepturus. Idem, lib. 5. de benef.

Vt hædera adhærens arborum ramis, ope aliena in altū erigitur: Sic obscuri consuetudine potētium crescunt, deinde præfocant eos, à quibus sunt euecti in altum. Plut.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus: ita quosdam benefactis reddas deteriores. Plin.

Inhumanitas.

Vt impendio malignus fit, qui fontem scatentem obtegat, aut Solem obradientē prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accendere, aut viam monstrare grauetur: ita vehementer sit inhumanus, qui prodesse nolit citra vllū suū incōmodū. Eras.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi. Idem.

Inimicitia.

Vt priscis satis erat si à feris non læderentur, posteriores etiam in suū commodum vertere cœperunt, pellibus vestiri, carnibus vesci, felle mederi: sic nobis agēdum est, vt ab inimicis non solùm non lædamur, verumetiam adiuuemur. Plut.

Vt cupimus cloacas quàm longissimè ab ædibus nostris abesse: ita in inimicos vitiorum purgamenta reiicere profuerit. Plut.

Vt Onomademus noluit omneis tolli, qui diuersarum fuissent partium, ne sublatis inimicis omnibus, cum amicis inquit, incipiamus digladiari: ita consumptis in hostes huius-

modi affectibus, magis comes sumus erga amicos. Plut.

Vt agricolæ iuxta allia & cæpas, serunt rosas, quòd quicquid est in illis molesti odoris, in hæc transeat: sic inimicus, si quid est in nobis mali animi, id totum in se recipiens, ac consumens reddit nos amicis iucundiores. Plut.

Vt vultures ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt: sic inimicus, si quid deliqueris, statim olfacit, atque eò confestim accurrit, ad rectè facta stupidus. Plin. lib. 10. cap. 6. & Plut.

Vt hostis semper imminens muris, in causa est, vt vigilet, ac sobria sit ciuitas: sic inimicus obseruans quid agas, facit, vt nihil agas, dicásve temere. Plut.

Dionysiaci sæpe negligenter inter se canũt in theatris, verum cùm certatur, tum multò diligentiùs agunt omnia: sic accuratius gerit rem, qui scit vitam suam aduersario obseruari. Plut.

Inter Agathallos & Acanthilides aues tantum est odium, vt si sanguis eorum immisceatur, continuò separent se rursum & dissiliant: sic inter patritios & plebem etiam si quando pro rerum vsu continguntur, durat tamen vsque odium naturale. Plut.

Vt lapis è Scyro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordiâ pessum eunt, & concordiâ sustinentur. Plin. lib. 36. cap. 17.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit quid agas. Plut.

Apes fucis ad opus & fœtum calore confouendum vtuntur, vbi cœperint mella maturescere, tum expellunt ac trucidant: Ita ab inimicis quoque sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse possint. Erasm.

Iniuria.

* Quemadmodum domini crudeles tota ciuitate commonstrantur, inuisique & detestabiles sunt: ita regum infamia & iniuria latius patet, atque odium seculis traditur. Senec.

* Vt tela à duro resiliunt, cum dolore cedentis solida feriuntur: ita nullum magnum animum iniuria ad sensum sui adducit, fragilior eo quod petit. Idem.

* Vt intentam manum deiicere aliquis casus potest, & emissa tela declinare: ita iniurias qualescunque potest aliqua res depellere, & in medio intercipere. Idem.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem, velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci, ferre pacem etiamsi parum cõmodam aut æquã, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Innocentia.

* Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur & refrigeratur: sic falsum crimen in purissimam & castissimam vitam collatum statim concidit & extinguitur. Cicero, pro Roscio.

Vt nepenthes herba, ab Homero prædicata, addita poculis omnem conuiuij tristitiam discutit: ita bona mens insita nobis, omnem vitæ sollicitudinem abolet.

Inscitia.

Vt Panthera bene olet, sed non nisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus non itẽ: ita iocus bonis ingeniis grauis est, stupidis & bardis quouis aromate gratior. Plin. Lib. 8. c. 17.

Vt Tygrides, ſi quis tympanis circumſonet, in rabiem agi dicuntur, adeò vt ſeipſas denique diſcerpant: ita quoſdam offendit quod aliis reddit animum, puta Muſica, Eloquentia,&c.Plut.

Vti ſalicis ſemen ante maturitatem abiectum non ſolùm ipſum nihil gignit, verumetiam fœminis ſterilitatis eſt medicamentum, hoc eſt, efficit vt non concipiant: ita ſermones iſtorum qui prius docent quàm verè ſapiant, non ſolùm ipſos nō reddunt non meliores, verumetiam auditores ſuos inficiunt & reddunt indociles.Plin.lib.16.cap.27.

Nullum eſt animal, quod impenſius amet ſuos fœtus, quàm aſinus,& ſimia: Ita indocti ſuas commentatiunculas præter alios amplectuntur. Plin.libr.18.capit.43. & capit.54. eod.libr.

Vt ſcarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit ſe malle equum hinnientem audire quàm citharœdum canētem:Ita non omnibus placent omnia. Plinius lib. cap.53.

Fraxinum campeſtrem in tantum horrent ſerpentes, vt nec matutinas nec veſpertinas illius vmbras quamuis longiſſimas, vnquam attingant:& ſi gyro frondibus huius arboris claudatur ignis, & ſerpēs, citius in ignem fugiat ſerpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & ſtudio ſapientiæ, ſub cuius vmbra quiſquis ſe continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis.Plin.lib.16.cap.14.

Vt in magicis artibus vulgus hoc magis admiratur, quò minus percipit rationem,cur illa aut illa tam abſurda præſcribantur:Ita quidam magis admirantur ſtylum, aut carmen, quod non intelligūt. *Vide ignorantia.*

Inſolentia.

Sicuti vina,& poma ſubacerba vetuſta,emiteſcunt, dulceſcúntque: Sic ætatis inſolentia lōgo rerum vſu mitigatur.Eraſm.

Vt quæ conſpecta in aquis forma ſua,agūtur in rabiem,authore Columella:Ita quidam nimium admirantes ſua, ad inſaniam vſque redduntur inſolentes. Idem.

Inſtitutio.

Vt terra quò melior eſt natura, hoc magis corrumpitur, ſi negligatur: Ita ingenia niſi rectè excolatur, quò ſunt feliciora hoc pluribus vitiis obducuntur.Plut.

Eſt terra quędam aſperior,durιórque, quæ tamen culta protinus ferax reddatur:ſic ingenia duriora natura, inſtitutione manſueſcunt.Plut.

Vt curruum rotæ vi inflexæ, nunquam ad priſtinam rectitudinem queunt reuocari, itidem hiſtrionum baculi: Ita quædam ingenia ſic conſuetudine & inſtitutione deprauantur, vt corrigi non queant. Plutarch. *Vide Educatio.*

Intellectus.

* Vt in fidibus muſicorū aures vel minima ſentiunt:ſic nos magna ſæpe intelligimus ex paruis.Cic.lib.1.Of.

Temperantia.

* Quemadmodum temperantia ſedat omnes appetitiones, & efficit vt hæ rationi rectæ pareant, conſeruátque conſiderata iudicia mentis: ſic huic inimica intemperantia omnem animi ſtatum inflammat, conturbat, incitat.Cic.lib.4.Tuſc.quæſt.

Inuidia.

Nō quæuis arbor patitur complectētem ſe vitem,ſed quædam præfocant eam,& extinguunt:ita ambitioſi quidam iuuenes ob inuidiam premunt,ne quando emergant.Plut.

Vt ij quos dolentes ſopor occuparit, triſtia ſomniant : Ita qui inuidia, ſuperſtitione, auaritia laborant. Plut.

Vt ſtultus qui aduerſis ventis & vndis nauigat, orta trãquillitate portum petit : Sic qui tum negotium relinquit cùm diu iam cum inuidia luctatus, deinceps citra inuidiam viuere poſſit. Plut.

Qui diuerſam ingrediuntur viam, non poſſunt ſibi mutuò prodeſſe : at qui diuerſa vitæ ratione vtuntur, adimunt inuidiã, ac magis ſibi inuicem ſunt auxilio. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis : ſubduc occaſionẽ, conquieſcet odium, ſiue inuidia. Plut.

Quemadmodum in Oeconomicis inquit Xenophon, ſuum habent locum vaſa ſacris parata, ſuum quæ cœnis, alibi quæ ægriculturæ, ſeorſum quæ bello : Ita quiſq; inueniet in animo ſuo mala ab inuidia profecta, à zelotypia, ab ignauia, ab auaritia. Plu.

Vt ciuiles ſeditiones rectiùs in hoſtes transferimus : Sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus, etiam ſi ſit optimum omnino non inuidere. Plutarch.

Canis ignotos allatrat, erga notos mitior, ſecundum Heraclitum : Sic inuidia nouos homines, & nuper euectos potiſſimũ infeſtat, in notos iam mitior. Plutarch.

Vt inueterata conſuetudo etiam ſi lædat, tamen haud facilè propellitur : Ita ſimultas inuidiam, zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plutarch.

* Vt ferrum ærugine cõſumitur : ſic inuidi ſuopte ingenio. Plut.

Vt eſt regio quæ careat venenis, veluti Creta : Ita non eſt reſpublica aut aula, quæ careat inuidia. Eraſm.

Vt impẽdio malignus ſit, qui fontem ſcatentem obtegat, aut Solẽ obradiantem prohibeat, aut lumen recuſet de ſuo lumine accẽdere, aut viã monſtrare grauetur : Ita vehementer ſit inhumanus, qui prodeſſe nolit citra vllum ſuum incõmodum. Idem.

Vt feris bellũ eſt cum iis, quæ iiſdem aluntur, cum cęteris pacẽ agunt : ſic inuidia & æmulatio inter eiuſdem artis profeſſores. Nam pugili cum curſore conuenit. Plut.

Vti Sol, ſi immineat hominis vertici, aut prorſum tollit vmbram aut minimam reddit : ſic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Creta nullum habet venenũ, præter phalangium, id eſt, aranei genus : Ita nõ eſt monaſterium tam ſanctũ, quod immune ſit ab obtrectationis & inuidentiæ malo. Eraſm.

Inuidia felicitatis, & virtutis comes.

Vbi nullum lumen, ibi nulla vmbra : Ita vbi nulla felicitas, ibi nulla inuidia. Plut.

Qui inuident amicorum felicitati, nolunt eos prorſus ſubuerti, ſed tamen grauantur illorum excellentia : vt qui vicini domum nolint omnino demoliri, ſed ſatis habent, ſi detrahatur quod obſcurat proximas. Plutarch.

Flammã primùm emicantẽ multus comitatur fumus, qui quidẽ euaneſcit, iam inualeſcente & explicante ſe flamma : Sic res egregias aggredientem initio multa premit inuidia, donec aucta gloria inuidia fumũ diſcutiat : nam fumus gloriæ eſt. Plutarch.

Vt qui curſu certant, non diſcruciantur, cùm vident coronas athletarum, ſed ſuis oblectantur : ita te non oportet aliena felicitate diſcruciari, ſed tua gaudere ſorte. Plut.

Vt non eſt corydalis abſque criſta : ita

ita non est ingenium absque inuidia innata. Plut.

Malus consiliarius omnia deprauat assidens: sic inuidia nulla magis damnat, quàm quæ sunt optimè dicta. Plutarch.

Licet inuenire regionem, vbi venena non sint. quemadmodum affirmant de Creta: At non licet inuenire rempublicam, quæ non alat inuidiam, contemptionémque. Plut.

Vt quidã alienas picturas, statuas, poëmata diligenter aspiciunt ac singula excutiunt per otium, sua neglectui habent: sic multi alienas fortunas magis admirantur, suas oderunt. Plutarch.

Vt vincti beatos iudicant solutos, soluti liberos, liberi ciues, hi rursum diuites, hi satrapas, satrapæ reges, reges deos, tonare propemodũ ac fulgurare cupientes: sic qui semper expendit, quanto sit aliis inferior, nunquam sua contentus est sorte. Plut.

Vt non inuidetur his qui domum aut agrum magno emerunt sed quibus gratis contigit: Ita nemo his inuidet, qui gloriam magno sibi pararũt, sed quibus fortunæ fauore contigit. Plutarch.

* Quemadmodũ iter facientes per Solem necessariò comitatur vmbra: sic quoque incedentibus per gloriam comes est inuidia. Plut.

Vt cantharides maximè læto tritico innascuntur, & rosis florentibus: sic inuidia maximè comitatur eos, qui virtute florent. Plut. & Plin. libr. 11. cap. 35.

Sunt qui aspectu effascinãt hominem: Ita inuidus oculus perniciem adfert rebus lætis. Nec satis tutus regum oculus, si quid habeas egregiè pulchrum. Plin. lib. 7. cap. 2.

Herbam Canariam canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastam, & percussus à serpente, aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectante homine: Ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Plin. lib. 25. cap. 8.

Qui effascinant, in oculis geminã habere pupillam dicuntur: Ita qui vtuntur inuia alienæ felicitatis, non eam intuentur oculo simplici, sed quicquid vidẽt, sinistrè interpretatur.

Ioci & sales.

Rhinocerôs cornu gerit in naribus: Ita quorũdam sales dentati sunt & aculeati. Plin. lib. 8. cap. 20. & 25.

Sicuti sal modicè cibis aspersus condit, & gratiam saporis addit: Ita si paulum antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior, si plus satis, nihil insuauius. Erasm.

Hystrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur aut vrgetur: at scurra in quemuis sua dicta coniicit. Plin. libr. 8. cap. 20. & lib. eod. cap. 35.

Ira vel iracundia.

* Vt fumus mordicans oculos non videre permittit quæ pedibus adiacent: sic iracundia oboriens rationem obfuscat, & quod bonum habitura mens fuerat à ratione, eo non sinit ipsam iracundia sine labore potiri ac molestia. Aristot.

Ignis facilè accenditur in paleis & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: sic iræ amantium aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit. Plut.

Quemadmodum qui expectãt obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentũ: ita aduersus assultum iracũdiæ pręceptis philosophiæ muniendus & instruẽdus est animus. Plu.

Vt in tumultu non audimus quid nobis dicatur: Ita irati non admitti-

mus alienum cõſilium, niſi ratio loquatur intus, quæ tumultum animi compeſcat. Plut.

Vt munita tyrannis ab alienis tolli nõ poteſt, à familiaribus poteſt: ita concitatus animus ex ſe præbet, quo ſoluatur ira. Plut.

Vt ferrum tenue & infirmũ ſi denuo fodiatur, facilè frangitur: ſic animus ſæpe commotus ira qualibet de cauſa commouetur. Plut.

Vt nõ magno negotio flamma extinguitur, in pilis leporinis, aut ſcyrpis, aut ſtipulis accendi cœpta, at non item ſi ſolida corripuerit: ſic ira primum gliſcens facilè vel ioco, vel riſu compeſcitur, cùm videmus fumantem adhuc: quòd ſi proceſſerit, vix vllo negotio poſſit extingui. Idem.

Vt nautæ præſentientes tempeſtatem, anchoris firmant naues: Ita priuſquam ingruat tempeſtas iracũdiæ, ratione firmandus eſt animus, & in diuerſum nitendum Idem.

* Non ideo vitia in vſum recipienda ſunt, quia aliquando aliquid boni effecerunt: nam & febres quædã genera valetudinis leuant, nec ideo nõ ex toto illis caruiſſe melius eſt. Abominandum remedij genus eſt, ſanitatem debere morbo. Simili modo ira etiamſi aliquãdo vt venenum, & præcipitatio, & naufragium, ex inopinato profuit, non ideo ſalutaris iudicanda eſt: ſæpe enim ſaluti fuere peſtifera. Sen. lib. I. de ira.

* Vt exulcerata & ægra corpora, quæ ad tactus leuiſſimos gemunt: ita ira muliebre maximè & puerile vitium eſt. Idem, eod. libro.

* Vt furentium certa indicia ſunt, audax & minax vultus, triſtis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color verſus, crebra & vehementius acta ſuſpiria: ita iraſcentium eadem ſigna ſunt. Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor, exæſtuante ab imis præcordiis ſanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac ſubriganturi capilli, ſpiritus coactus, ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium, ſonus gemitus mugitúſque, & parũ explanatis vocibus ſermo præruptus, & cõploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibus, & totũ concitũ corpus, magnáſq; iræ minas agens fœda viſu & horrẽda facies deprauantium ſe atque intumeſcentium. Idem eod. lib.

*Vt in corporum cura, alia de tuenda valetudine, alia de reſtituẽda, præcepta ſunt: ita aliter iram debemus repellere, aliter compeſcere vt vincamus. Idem, lib. 2. de ira.

* Quemadmodum adu. peſtilẽtiam nihil poteſt firmitas corporis & diligens valetudinis cura, promiſcuè enim imbecilla robuſtáq; inuadit: ita ab ira tam inquietis moribus periculum eſt, quàm compoſitis & remiſſis: quibus eo turpior ac periculoſior eſt, quo plus in illis mutat. Idem, lib. 3. de ira.

Amor leuatur cantu, corollis, ofculis: at ira, ſi indulgeas, exaſperatur Plut.

Vt prima tyrannidis ſolutio eſt, ſi reclametur, ſi non pareatur, ſic iræ ſtatim eſt reclamandum. Plut.

Vt iuxta ſententiam Hippocratis morbus eſt periculoſiſſimus, in quo ægrotus ſubinde mutat oris habitũ, ac ſui diſſimillimus redditur: Ita nullus eſt animi morbus ira periculoſior: quæ vultum, vocem, inceſſum ſic immutat, vt idem alius eſſe videatur. Plut.

Lotis adducunt ſpeculũ: Id multo magis adhibendum irato. Plut.

Mare cõmotum cùm algã & ſpumam

mam eiectat, purgari dicitur, etiam si litus contaminat: at qui commotus ira, verba effundit amara, contumeliosa, primùm inquinant ipsum à quo dicuntur, & famæ labem aspergunt. Plut.

Vt in febre, sic & in ira linguam habere leuem ac teneram, bonæ spei signum est. Idem.

In febri linguæ scabrities ac sordes, signum est mali, non causa, in ira linguæ durities, malorum maximorum est causa. Idem.

Vt tumor potissimum accidit ex plaga carnis: sic molles & imbecilles animi maximè intumescunt ira, vt mulierum ac senum. Plut.

Barbari quidam ferrum inficiunt veneno, vt bis noxium sit: sic quidã dictis instigant commotos. Plut.

Vt nutrices pueris dicunt, ne plora & accipies: Ita dicendum animo cõmoto, ne clama, ne festina, ac melius quæ vis consequeris. Idem.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere: at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Idem.

Vt canes, si iram effuderint in lapidem, aut saxum, mitiores sunt erga homines: sic qui bilem in alienos euomuerit, placidior est erga suos. Plutarch.

Pigri remiges sereno cælo desidẽt in portu, deinde coguntur flantibus vẽtis nauigare cum periculo: sic qui non punit, cùm est animo sedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Idem.

Vt adamas si frangi cõtingat malleis, in minutissimas dissiluit crustas, adeò vt vix oculis cerni queant: Ita arctissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Idem.

Vt primis nunciis non statim creditur, quemadmodum Phocion Atheniensis, nunciata Alexandri morte: si hodie, inquit, mortuus est & cras & perendie mortuus erit: Ita nõ statim iræ fidendum dicenti, ille mihi fecit iniuriam, sed proferenda fides in dies aliquot. Idem.

Vt per nebulam corpora: sic per iracundiam res maiores videntur. Idem.

Non vtimur aqua turbata, nisi constiterit: multo minus vtendum est animo commoto, priusquam ad se redierit: ita Socrates. Idem.

* Quales sunt hostium vel ferarũ cæde madẽtium aut ad cædem euntium aspectus, qualia poetæ inferna monstra finxere, succincta serpentibus & igneo flatu, quales ad bella excitanda discordiámque in populos diuidendam pacémque lacerandam deterrimæ inferni exeunt furiæ: talem nobis iram figuremus, igne lumina ardentia, sibilo mugitúque & gemitu & stridore, & si qua his inuisior vox est, perstrepentem, tela manu vtraque quatientem, neque illi tegere se cura est: toruam, cruentámque & cicatricosam, & verberibus suis liuidam, incessu væsano effusam, multa caligine incursitantem, vastantem, fugantémque, & ocium odio laborantem, sui maximè: si aliter nocere non possit, terras, maria, cœlum ruere cupientem, infestam pariter inuisámque. Senec. lib. 2. de ira.

* Cætera vitia impellũt animos,

ira præcipitat. Cæteris etiam ſi reſiſtere contra affectus ſuos non licet, at certè affectibus ipſis licet ſtare: hæc nō ſecus quàm fulmina procellæque, & ſi qua alia irrationabilia ſunt, quia non eunt, ſed cadunt, vim ſuam magis ac magis tendit. Idem lib.3.de ira.

* Pars ſuperior mundi & ordinatior, & propinqua ſideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempeſtatem impellitur, nec verſatur in turbinem, omni tumultu caret: inferiora fulminantur. Eodem modo ſublimis animus, quietus ſemper & in tranquilla ſtatione collocatus, intra ſe premens quibus ira contrahitur, modeſtus & venerabilis eſt, & diſpoſitus: quorum nihil inuenies in irato. Idem, eod. lib.

Si pueris vnum luſum auferas, reliquis omnibus obiectis plorant: ſic quidam ſi quid obtigerit diſpendij protinus irati, reliqua omnia commoda ſibi reddunt iniucunda. Plutarch.

Vt medicus curans eos qui dentibus cruciantur, non tam contriſtatur aliorum malis quàm ſua bona valetudine gaudet, ſed placidus eis apparet: ſic qui cupit alienæ mederi iracundiæ, non debet ipſe ſimul commoueri, ſed placidè tractare animū ægrotum. Idem.

Vt aſſidua tuſſi cōcutitur & quaſſatur corpus, atque exulceratur: Ita crebra ira animum exulcerat. Idem.

Vt luxus deprehenditur è cantu tibicinæ, è coronis proiectis, ac ſimilibus iudiciis: ita iracundiam intelliges è ſeruorum vultibus inuſtis. Idem.

Vt puer ſe vulnerat ob imperitiā, dum alium ferro quærit lædere: ita iracundia ſibi nocet ſæpenumero, cùm aliis nocere ſtudet. Idem.

Qui ſe vnà cum ipſis ędibus incendunt, omnia intus tumultu complēt, vt nec videre poſſint, nec diſpicere quid ſit vtile: ſic ira commotus animus. Plut.

Vt equis nō in ipſo curſu frænum iniicimus, ſed ante curſum: ſic qui propēſi ſunt ad iram aut libidinem, ante rationibus ac monitis refrenandi ſunt, priuſquam in periculum ventum ſit. Idem.

* Immodica ira gignit inſaniam. Hoc quàm verū ſit, neceſſe eſt ſcias, cùm habueris ſeruum & inimicum. In omnes perſonas hic exardeſcit affectus: tam ex amore naſcitur quàm ex odio, non minus inter ſeria quàm inter luſus & iocos. Nec intereſt ex quàm magna cauſa naſcatur, ſed in qualem perueniat animum. Sic ignis non refert quàm magnus, ſed in quo incidat. Nam etiam maximum ſolida non receperunt, rurſus arida & corripi facilia ſcintillam quoque fouent vſque in incendium. Senec. epiſt. 76.

Iteratio.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem exiſtimant: Ita offenſa tametſi per ſe non capitalis, tamen ſæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Eraſm.

Iudex.

Vt diameter ſiue dimetiens ſic ab angulo ad angulum mediam figuram diuidit, vt vtrinque ſpatium relinquat ęquale: Ita iudex in neutram partem debet eſſe propenſior. Eraſ.

Vt qui acrius cupiunt perſpicere, alterum occludunt oculum: ita iudex rectius intelligit iuſtum, ſi nullius perſonæ reſpectu deuocetur. Idem.

Vt ſol non alius eſt pauperi alius diuiti,

diuiti, ſed omnibus communis : Ita iudex perſonam ſpectare non debet, ſed rem. Idem.

Iudicium.

* Vt pictores & ij qui ſigna fabricantur, veri etiam poetæ, ſuum quiſque opus à vulgo conſiderari vult, vt ſi quid reprehēſum ſit à pluribus, id corrigatur : híque ſecum, & cum aliis, quid in eo peccatum ſit, exquirunt : ſic aliorum iudicio multa nobis & facienda, & mutanda & corrigenda ſunt. Cicero, lib. 1. offic.

Vt Hierophantæ, quatenus licet aperiunt myſteria : ſic de rebus arduis cautim, & circumſpectè iudicandum. Plut.

In aquam demiſſa quædam, cùm ſint rectiſſima, ſpeciem curui præfractíque viſentibus reddunt : Ita ſi de rebus perperam iudicamus, noſtrum eſt vitium, non rerum. Senec.

Vt Timanthes qui Iphigeniam pinxit, cæterorum affectus expreſſit. Agamemnonis autem vultum velo obtexit : Ita quædam melius relinquuntur ſuo cuique iudicio æſtimanda, quàm verbis explicantur. Eraſmus.

Iudicium peruerſum.

Vt pueri quidam admirātur ac felices iudicant nebulones miſeros, cùm in ſcena ſaltant, aureis induti: ſic ſtulti felices exiſtimant diuitiis onuſtos. Plut.

Scarabei fugiunt vnguenta, delectantur fœtoribus: ſic nonnullis peſſima pro optimis placent. Plut.

Quemadmodum de Carthaginenſibus dictum eſt, quod ad tecta pice, ad vina calce vterentur : Ita quidam præpoſterè rebus vtuntur, amicis aſperi, ſupplices inimicis. Carthaginenſes pice linebant parietes, cùm vaſa picari ſoleant, & muſta calce condiebant. author Eraſm.

Sicuti pyramis, quam Rhodope meretricula Æſopi conſerua cōſtruxit pecunia corporis quæſtu collecta, maiori miraculo famáque fuit, quàm cæteræ regum pyramides : ita vehementius miramur, ſi quid rectè faciunt, à quibus tale nihil expectabatur : veluti ſi quis Hollandum videat peritum equitem, aut frugalem Anglum, aut theologum eloquētem. Idem.

In pantheris, quod ſpecioſiſſimum eſſe oportuit, id celandum eſt, vt placeat, reliquo corpore maculis picturato : Ita in quibuſdam omnia placēt, præter vitam, quod eſt totius negotij caput. Idem.

Iuuentus & iuuenta.

Poſt hyemem denuò recurrit ver:
At poſt ſenectam nulla recurrit iuuenta. Eraſm.

Nouella vitis copioſius gignit vinum, ſed vetuſtior melius : Ita plura loquūtur iuuenes, ſed vtiliora ſenes. Idem.

Perſica ob id ipſum pluris veniebant, quòd non durarent, niſi in triduum : Ita auidius rapiendum quod cito præteruolat, vt iuuenta. Idem.

Vt gypſum aut argilla dum eſt vda in quamuis imaginem facile ſequitur fingentis manum : Ita rudes animi ad omnem diſciplinam ſunt idonei. Idem.

L.

LABOR.

VT plures ſunt qui lauare velint, quàm qui velint inungi : Ita ad magis ardua, magíſque præclara pauciores confluunt. Plut.

Cùm nauta videt imminere tempeſtatem, primùm quidem deos in-

uocat: vt incolumi liceat in portum appellere, mox contrahit vela, atque omnia nihilo secus parat, quibus est opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic, vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Arator ab Hesiodo iubetur diis sacrificare, deinde aggredi; & miles primum inuocat opem diuinam, deinde armatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationem redeunt: Ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plut.

Vt Echinus semper in spinis ingreditur, quod spinas secum circumferat: Ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quod animo secum adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incōmodi. Plin. lib. 9. cap. 31. & lib. 8. cap. 37.

Athletæ abstinent à laboribus necessariis, vt in nō necessariis valeant: nobis contrà faciendum. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nūc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus liquefiat, ac molliatur. Plut.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus, & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus. Plut.

Vt quosdam vxor magno ambitu ducta torquet: Ita quidam magnis laboribus accersunt magno futura malo. Senec.

Vt herba moly difficilè quidē effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt nō cōtingūt nisi magno negotio. Pli.

Vt natura gēmas altissimè recondidit, vilia passim obuia sunt: Ita quę sunt optima, paucissimis nota sunt, nec nisi summo studio eruūtur. Plin.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, allium, & quædam huiusmodi vilia etiam reposita, aut suspensa proferūt sese: Ita quæ sunt egregia, non nisi multo contingunt labore: quę mala, passim obuia sunt. Erasm.

Labor immodicus.

Plantæ mediocri aqua aluntur, immodica suffocātur: sic animus moderatis laboribus adiuuatur, immoderatis obruitur. Plut.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nonnullo vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. lib. 10. cap. 29.

Laboris fructus.

Vt asparagus spinosus dulcissimū fert fructum: ita ex duris initiis magna voluptas nascitur. Plut.

Stultè reges Ægyptiorū operam populi ac pecunias in substruendis pyramidibus consumebant, quę nihil habebant præter stultam & otiosam ostentationem, cùm idem in rebus vtilibus fieri potuerit: ita quidam elaborant in difficillimis, cæterum infrugiferis, hoc ipsum præclarum existimantes, quòd in laborioso negotio versantur. Erasm.

Largitio.

Qui plebem lautis epulis & largitionibus regunt, similes sunt iis qui bruta animalia pascunt aut venantur. Plut.

Laus.

Vt qui malignè dant aliis, videtur ipsi

ipsi parum habere: Ita qui parcè & malignè laudant alios, videntur adhuc suas esurire ac sitire laudes. Plutarchus.

Qui pecuniam dat, quantum impertit alij, tantũ sibi detrahit: at non idem fit in laude, & tamen hoc imaginantur maligni quidã, parcius impartientes laudem quàm pecuniam. Plut.

Qui castam ac philosophicã orationẽ meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur: perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plut.

Si ager laudando redderetur fertilior, non minus laudandus esset, quã arandus, aut stercorandus: sic amicus si redditur laude melior, expedit aliquando laudare: sin minus, quorsum pertinet inutilis palpatio? Plut.

Vt qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est iter facientes, aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Non oportet titillare, qui natura procliues sunt ad risum: Ita non oportet laudare, qui gloriæ suapte sponte sunt appetentiores. Plut.

Ferrum prius calore solutum ac mollitum, postea frigida durescit ac solidatur aqua: sic amicus prius laude delinitus, mox bibere admonebitur. Plut.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno cibóque, quàm scammonio, aut castorio: sic amicus, pater, præceptor magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione si liceat. Plutarchus.

Qui vincit in certaminibus præconem adhibet, quo victor pronuntietur: Multo magis vera virtus alieno debet ore laudari, non suo. Plutarch.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quæuis laus aut quiuis honos quencunque hominem. Plut.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur. Plin. lib. 10. cap. 20.

Sicuti vehementius titillat tactus, & iucundius mouet fructus alienus, quàm noster: Ita iucundius est laudari ab his qui nobis nulla cognatione, aut familiaritate coniuncti sunt. Eras.

Laus à semetipso protecta.

Qui obseruant, ne molesti sint lippientibus, vmbram aliquã admiscẽt lumini: sic quidam laudibus suis aliquid erratorum aut vituperationis aspergunt, vt inuidiam effugiant. Plut.

Quidam fame coacti, cùm deest, quod edant, suis ipsorum artibus turpiter vescuntur: sic quidam siti gloriæ, cùm deest qui laudet, ipsi laudant seipsos non sine dedecore. Plutarchus.

Quemadmodum iubemur aut omnino cauere locum pestilentem, aut si in eo sis, circumspectè agere: sic aut omnino vitãdum ne laudes teipsum, aut id cautim & circumspectè agendum. Plut.

Gallus victor illico cãtu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarũ laudũ ridiculi sunt tibicines. Plin. 8. cap. 33.

Lectio.

Vt in obsoniis non solùm sequi-

mur voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. Plut.

Vt in alienis oculis nosmetipsos conspicimus: sic in aliena dictione quid nos deceat aut dedeceat, contemplandum est. Plut.

Ager nimium stercoratus aduritur, non stercoratus alget: Ita moderata lectione vegetandum erit ingenium. nam lectione saginatur animus non aliter quàm aruum stercore. Plin lin. lib. 18. cap. 23.

Sicuti vtilius est crebro stercorari agrum quàm multum: Ita plus habet fructus assidua lectio quàm auida. Plin. ibidem in fine.

Vt aromatum, florum, similiúmque odor gratior sentitur è longinquo quàm ex proximis (offendunt enim nonnunquam naribus admota, quæ procul delectabant): Ita sunt quæ si leniter attingas, placeant: sin excutias accuratiùs, & propiùs inspicias, gratiam amittunt: quod genus sunt poëtarum fabulæ, aut gentilium historiæ. Eras.

Serius eduntur, quæ diutius victura sunt: Ita diu premendum opus quod semper legi velis. Idem.

Lectionis delectus.

Quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis Sirenum periculum præternauigauit: ita nos si quid incidit blandè fœdum in authoribus prę teruehi oportebit. Plut.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem retinere possint, adeò est intecta. Plin. libro 8. cap. 15.

Vt apes non quiduis ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Pissoceron, aliunde Propolin, aliunde Rhithacen, aliũde sobolem, aliunde mel: Ita non omnia petenda ex eodem authore, sed ex vno quoque sumendum, quod habet vtilissimum. Ex poëtis & oratoribus verborum splendor. E dialecticis argutia disserendi. E philosophis cognitio naturæ. E theologis, præcepta viuendi. Plin lib. 11. cap. 7.

Vt apes ex amarissimis floribus & asperrimis spinis, mel suauissimum ac lenissimum colligunt: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis, vtcunq; decerpi poteſt aliquid vtilitatis. Plut.

Quidam Amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem: multo magis in audiendis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiat animum. Plin. lib. 37. cap. 9.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: Ita studiosus ex vnoquoque, quod ad mores confert, excerpit. Pli. lib. 21. cap. 21.

Nemo tam insanus, vt vel è Neronis capedine, quam Plinius trecentis sestertiis æstimat, venenum bibere malit, quàm è Samio vasculo vinum innoxium: Ita qui sapit, malit salubria præcepta viuendi qualicunque sermone proposita, quàm pestiferas opiniones ab eloquentissimo scriptore haurire. Eras.

Vt his gemmis summum est pretium, quæ non modò varietate colorum delectant oculos, & nares odore, verumetiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris summum est pretium, qui non solùm habent orationis illecebras, verùm & salubribus præceptis nos liberant animi vitiis. Idem.

Medici vetant vti halicacabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur: propterea

rea quod periculū est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut con conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

A floribus marcidis apes abstinent: ita non attingendus liber, qui putidas habet sententias. Aut nihil attingendum, quod non sit elegans & succulentum. Idem.

Vt qui vino cæcutiunt, aut alioqui laborant oculis, plures se videre res credunt, cùm vnam videant: Ita qui ob imperitiam verum non perspiciunt in authoribus, multas ac varias inducunt sententias: vnde illud apud iuris malè consultos, vel dic, toties repetitum. Idem.

Vt tutissimum est, in trifolio cubare, quòd in hac herba negent serpentem aspici: Ita in his versandum libris, in quibus nulla venena timentur. Idem.

Lectionis multifariæ vsus.

Quemadmodum Medici pharmacum ad vnicum morbum repertum ad omnes similes ac finitimos accõmodant: Ita conuenit authorum dicta ad varios vsus accõmodare. Plut.

Non quemadmodum omnia religiosè metuimus, ac reueremur in sacris: Ita oportet in authoribus omnia venerari, sed audacter adhibito iudicio probare quædam, quædam improbare. Plut.

* Vt cùm in sole ambulamus etiam si aliam ob causam ambulemus, fit natura tamen vt coloremur: sic cum doctorū libros studiosius legimus, sentimus orationem nostram illorum cantu quasi colorari. Cicero libro secundo de Orat.

Apes è variis varios colligunt succos, sed eos suo spiritu mutant ac digerunt, alioqui non facturæ mel: sic euoluendi sunt authores omnes, sed quod legeris in tuos vsus transformandum. Senec.

Non est admirationi vna arbor, vbi sylua tota in altū surrexit: sic nõ animaduertitur vna sententia, cùm passim omnia referta sunt sententiis, sed si rarò incidat. Senec.

Vt è diuersis numeris constat vnus, summam illorum in se cõplectens: sic è diuersis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum, Senec.

Vt inter salutares herbas nascuntur & venena: Ita ex authoribus, quæ rectè dixerim, sunt excerpenda. Era.

Vt iis qui cæcutientibus sunt oculis, quiuis locus obscurus est, propterea quòd caliginem secum in oculis, circunferunt: Ita parum eruditis omnis liber, ac stylus difficilis est & obscurus. Idem.

Lenitas.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda sunt. Eras.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: At idem tribus diebus vnoquoq; mẽse stat immotus, septima, octaua, nonaq; Luna: Ita quidam inæquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Idem.

Lex.

Regula primùm recta sit oportet, deinde quæ applicentur, corrigat: Ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

* Vt ex medicina nihil oportet putare proficiſci, niſi quod ad corporis vtilitatem ſpectat, quoniam eius cauſâ eſt inſtituta: ſic à legibus nihil conuenit arbitrari, niſi quod Reipublicę conducat, proficiſci, quoniam eius cauſa ſunt comparatæ. Cicer. lib. 1. de Iuuent.

* Vt corpora noſtra ſine mente: ſic ciuitas ſine lege, ſuis partibus & neruis, ac ſanguine & membris, vti non poteſt. Cicer. pro Cluentio.

* Vt in morbis non ſunt tentanda remedia noua ſi veteribus malo ſuccurri poſſit: ſic non ſunt condendæ nouæ leges, ſi veteres miniſtrent aliquid, quo malis Reipubl. medearis. Eraſ.

Vt efficaciſſima remedia nata ſunt ex morbis peſſimis: Ita bonę leges ex malis prognatæ ſunt moribus. Eraſ.

Liberalitas.

Vt vaſa paria, quorũ alterum plenum ſit, alterum inane, pulſata concentum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum, & pauperem indignum. Eraſ.

Libertas.

Ignaui canes apud menſam audent, in venatu minimè: Sic ingenerosum eſt, cùm ſobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plut.

Libido fœda.

* Vt quidam morbo aliquo & ſenſus ſtupore ſuauitatem cibi non ſentiunt: ſic libidinoſi veræ voluptatis & laudis guſtum non ſentiunt. Cicer.

* Vt turpes ſunt qui ſe efferunt lætitia tunc cùm fruuntur Veneris voluptatibus: ſic flagitioſi qui eas inflãmato animo concupiſcunt. Cicero, lib. 4. quæſt. Tuſcul.

Panthera ſic auida eſt excrementorum hominis; vt ſi in vaſe ſuſpendantur altiùs, quàm vt poſſit attingere, enecet ſeſe defatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod eſt fœdiſſimum id dulciſſimum eſt. Plut. li. 8. cap. 27. & cap. 17 eod. lib.

Minor vis ineſt in radicibus herbarum ſalubrium, cùm ſemen matureſcit: Ita deterior fit ingenij naturæ que vis quoties liberis gignendis datur opera. Eraſm.

Licentia.

Qui dimiſſi à pædagogis, ſuo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, ſed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerũt in vinculis: ſic pueritia cùm à præceptoris gubernatione ſoluitur. Plin.

Libri.

Sicut in vnguentis & vinis: Ita & libris pretium addit antiquitas. Eraſ.

Vt qui decretum inferunt ad populum, adſcribunt, *bona fortuna*, ne nihil de ſuo videantur addidiſſe: Ita quidam alienis libris nugas adſcribunt, quæ nihil ad rem pertinent. Plutar.

Librorum delectus.

Vt qui ſapiunt non ſtatim è quouis bibunt fonte, propterea quòd alij ſalutem adferunt, alij perniciem, nonnulli fauorem: Ita non eſt tutum quemuis librum euoluere, quòd ex aliis haurias affectum animi bonũ, ex aliis libidinem, aut ambitionis inſaniam trahas. Eraſm.

Vt illud opus eſt laudatiſſimum, in quo ſimul & ars commendat materiam, & materia viciſſim artem: ita liber eſt optimus, in quo & argumenti vtilitas commendat eloquentiam, & authoris facundia commendat argumentum. Idem.

Lingua.

Lingua.

Vt rupes obiicitur flumini, ne se effundat: Ita ratio linguæ obiicienda ne temerè diffluat. Erasm.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: Ita virulenta lingua semper aliquid spargit quo concordiam hominum disturbet. Plin. lib. 11. c. 25. *Vide Loquacitas.*

Literæ humaniores.

Cùm ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus, Ita virtus & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is: qui communicauit. Erasm.

Crocodilus inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cùm omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plut. lib. 8. c. 25.

Lis.

Vt non solùm stultum est, verumetiam periculosum euocare fulmina: Ita demētia est reges ad se accersere, qui non nisi magno nostro malo prouocantur. Erasm.

Literarum amor.

Vt elephanti cùm nare non possint, tamen amnibus impensè delectantur, circaque illos vagari gaudent: Ita quidam cùm literas nesciāt, tamen inter eruditos versari gaudēt. Plut. lib. 8. cap. 5.

Literarum Odium.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiam si in ignem coniiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: ita quidā sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis, aut hortatibus inflammari possint. Erasm.

Loquacitas & garrulitas.

Qui aliis interrogatis, ipsi præripiunt responsionem: perinde faciūt ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupent. Plut.

Vt vbi dolet, ibi manum habemus: ita si quid delectat, ibi linguam habemus: id est, libenter eius rei facimus mentionem. Plut.

Vascula inania maximè tinniunt: ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacissimi. Plut.

Aiunt semen, quod statim effunditur, inutile esse ad genituram: Ita sermo garrulorum ad nihil conducit. Plut.

Non vt nauem arreptam fluctibus, anchora licet sistere: Ita verbum è portu velut in altum emissum. Plut.

Erat porticus in Olympia, quam septiuocam vocant, quod pro vna voce multas redderet: Ita loculuteij quidam, vel vno prouocati verbo sermonem immensum referunt. Plut. Plin. lib. 36. cap. 15.

Vt triticū inclusum in vase, mensura auctum inuenitur, sed vitiatum: sic garrulus accepto sermoni semper addit: & maiorem eum reddit, sed fide iam carentem. Plut.

Vt pars corporis vitiata, attrahit etiam à vicinis vitiosos humores: sic garruli lingua semper ardens, & inflammata secretorum aliquid vndique colligit ad sese. Plut.

Vt puer glaciem nec retinere potest, nec vult amittere: ita garrulus nec tacere potest, quod accepit, nec potest obliuisci. Plut.

Iaculos & viperas proprij rumpūt fœtus: sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana. Plut.

Vt procliue non est auem è manu amissam recipere aut cohibere: ita nec dictum semel ab ore profectum, propterea quòd ab aliis volat ad alios. Plut.

In Asphaltite Iudææ lacu, item in Arethusa Armeniæ maioris nihil mergi potest: ita quidam quicquid commiseris, in propatulo gerũt, neque quicquam celare possunt. Plin. lib.2.c.103.

Vt qui per spinosa ingrediuntur loca suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus friuolis aut molestis loquenti breuiter est transiliendum ad vberiora gratioraque. Senec.

Muta cicada pro miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plin. lib.11.c.27.

Infantes qui celerius loquuntur, tardius ingredi incipiunt: ita qui ad dicendum promptior est: ad rem gerendam minus est paratus. Erasm.

Vt vitrum, quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id omnibus protinus est palam. Idem.

Lucrum.

Qui tigridis catulos rapuit, benè secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impune: Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Erasm.

In Labyrintho properantes ipsa implicat velocitas: sic qui vitæ commodis student, magis inuoluuntur incommodis. Sen.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine sargus, qui illo cœnum fodiẽte excitatum deuorat pabulum: ita sunt qui se misceant aliorum negotiis, vt eis laborãtibus, fructum ipsi præripiant. Erasm.

Luctus.

Auari cùm multa congerant, non fruuntur præsentibus, sublata deplorant: sic qui lugent extinctos, viuis non fruuntur. Plut.

Vt suus cuique arbori fructus: ita luctus non est alius fructus, quàm lacrymæ. Plut.

Vt semel admissum intrò hospitem, non facilè expellas: ita luctum receptum tua sponte nõ possis, cùm velis depellere. Plut.

Qui lippiunt aut alioqui laborant oculis, non sinunt alios admoliri manum: at qui lugent, quibusuis sese tractandos exhibent, vt malum, quo laborant, exacerbetur. Plut.

Vt mœstis conducit, si se ad lucem conferant à tenebris: Ita lugentibus si à tristibus cogitationem ad læta transferant. Plut.

Luxus & luxuria.

Qui cibi duntaxat causa ad conuiuium accedunt, quasi vas adducunt implendum. Plut.

Vt polypi non extendunt sua flagella, nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo, potuq; metiuntur. Plut.

Vt scelestæ mulieres abortũ prouocant vt rursum impleantur ac voluptuentur: Ita quidam in hoc ipsum corpus euacuant pharmacis & clysteribus, vt denuò liceat ingurgitare. Plut.

Qui à præscripta vitæ ratione ne tantulum quidem audent discedere, ij ostrei, vel stipitis potiùs vitam viuunt. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nũc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus liquefiat ac molliatur. Plut.

Nautæ

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationem redeunt: ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plut.

Vt mathematici centro ac spatio: Ita quidam omnem voluptatem ventre circunscribunt. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauem, deinde in exhaurienda sentina laborant: Ita qui corpus onerant cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plut.

Vt qui sacram pecuniam vertunt in vsus belli, voluptatem transferũt ad necessitatem: Ita qui ad vsum edũt ac bibunt. Plut.

Quidam fastiditis propriis vxoribus, & formosis, & amantibus, cum scorto mercede coeunt, gloriæ causa magis, quàm voluptatis: Ita quosdam cibi delectant vel ob idipsum, quod rari sint, ac magno empti. Plutarchus.

Vt axillarum titillatio risum gignit, sed insuauem, & spasmo similem: Ita voluptates iniucundæ, quas corpus ab animo extimulatum non sponte capit. Plut.

Abominamur fœminas vtentes veneficiis in nos: & amplectimur ciborum artifices. Plut.

Olim in Capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt, quàm iucunda. Erasmus.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multum iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multùm reponit hæredi profuturum. Idem.

M.

MAGISTRATVS.

VT qui præternauigatis Syrtibus iuxta portum frãgit nauem, nihil magni fecit: Ita qui vno, atque altero magistratu rectè gesto, in summo naufragium facit. Plut.

Medici morbos quos non possunt prorsus tollere ad summa corporis in apertum euocant: sic magistratus, si clàm ciuitatis vitiis mederi nõ potest, vt quàm minimè medicis ac pharmacis, hoc est, suppliciis egeat. Plut.

Histrio sic affectus ac mores addet fabulæ de suo, vt prę́scriptum tamen & numeros non prætereat: Ita qui magistratum gerit, sic administret, vt præscriptum regis non exeat. Plutarchus.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit, necne, nisi liquorem infuderis: sic nec hominem, nisi imperium commiseris. Plut.

Arbores inuidæ, vetulæque subnascentes arbusculas vmbra sua premunt, nec sinunt efflorescere: Non sic faciendum senioribus magistratibus: sed inuitandi potiùs, & adiuuandi iuuenes. Plut.

Qui in eadem vehuntur naui, & in iisdem militant tentoriis, sese mutuò ferant oportet: sic qui versantur in republica. Plut.

Alexander Bucephalo iam sene non vtebatur, nisi dum ad hostem ventum esset, vt integer ad pugnam veniret: Ita senum magistratuum vtendum opera, vt eis adimatur quãtum potest laboris, ac ad necessitatem vsus illorum reseruetur. Plutarchus.

Vt qui primò musicen discunt, ci-

tharas aliquot perdunt & obterunt: Ita magno Reipub.malo administrat magistratũ, qui rudis accedit & imperitus.Erasm.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: Ita melior est magistratus, qui ciues improbos corrigit,quàm qui tollit è medio.Idem.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: Ita rebus pessimè vexatis, regnant mali: quorũ in pace nullus est respectus. Plin. lib.18.cap.25.& lib.2.cap.24.

Vt cibi,potus,cœlique nouitas offendit,etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos,quàm nouos adsciscere, quòd omnis rerum nouatio nõ careat perturbatione.Erasm.

Magistratus electio.

Vt mulieres laborantes citta, aut stomacho nauseantes, malos quosdã cibos ingerunt, ac paulò pòst reuomunt: sic populus per stultitiam,aut inopiam meliorum, quosuis etiam creat magistratus, ac eosdem paulò pòst abiicit.Plut.

Maledicentia.

Vt amici detestantur saxum aut canem incurrentem,qui eos dirimat: sic execrari deberent homines caninos, qui maledicentia sua dirimunt necessitudinem, mutuamque beneuolentiam.Plut.

Sicuti capreæ & coturnices venenis saginantur: Ita quidam aluntur maledictis & obtrectationibus. Erasmus.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum,& dissimulanter lædunt.Plin.lib.10.cap.70.

Febricitantibus amara videntur omnia, at vbi conspexerimus alios eadem non fastidientes, iam non cibum, sed nos ipsos incipimus accusare. sic desinemus incusare negotia, si viderimus alios eadem hilariter ac lubenter obeuntes.Plut.

Vt tarandi cutis ferro impenetrabilis: ita quosdam nihil queas dictis lædere.Erasm.

Hystrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur,aut vrgetur: At scurra in quemuis sua dicta torquet. Idem.

Vt noctuæ aues inauspicatę noctu gementes (nam hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: ita virulenta lingua semper aliquid spargit, quo concordiam hominum disturbet.Plin.lib.11.cap.25.

Vt muti quidam canes plus mordent,quàm latrant, sunt enim & huiusmodi, quos aliquot ipse vidi: Ita quidam prius lędunt,quàm expostulent.Erasm.

Bonasus animal, quoniam cornibus inutiliter implexis non potest lædere,fugiens fimum reddit, cuius contactus insequentes vt ignis aliquis comburit: Ita nõnulli quoniam coram non audent congredi, à tergo sparsis probris contaminant hominem.Plin.lib.8.cap.15.

Vti culices ad dulcia non aduolant, sed acria petunt: Ita quædam maledicis, & infestiuis sermonibus vehementius delectantur. Plin.lib. 10.cap.72.Aristot.lib.9.cap.35.de natura animal. *Vide Conuitium & Obtrectatio.*

Malitia & improbitas.

Vt optimum vinum, si in vas sordidum & impurum infusum sit, perdit gratiam: Ita bona sententia, si à malo viro proficiscatur, aut si doctrina in malum virum inciderit.Plut.

Vt vxor mala foris ob pudorem eſt modeſtior, domi ſui ſimilis eſt: ſic malitia apud alios premit ſeſe, in ſomnis aperit. Nam tũ inceſtat matrem, aut ſororem, aut veneno tollit amicum. Plutarch.

Quemadmodum à feris exorſi, didicimus & homines iugulare: Sic aſſueti inimicis malefacere (quod iuſtum exiſtimatur) niſi cauemus, diſcimus paulatim & erga quoſuis eadem facere. Plut.

Diogenes videns adoleſcentulum quendam in popina, ei pudore intrò fugienti, quò interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in popino: Ita vitioſi quò magis abdunt ſeſe intra ſeipſos, hoc magis ſunt id quod ſunt. Foras prodeant oportet, ſi cupiunt effugere ſeipſos. Plut.

Vt qui egent, hoc magis ac moleſtiùs egent, quò magis diſſimulant egeſtatem: ſic qui vitioſi ſunt, ac diſſimulant ob faſtum & arrogantiam, peiores ſunt. Plut.

Vt qui laborant, non affectant haberi vlceroſi, ſed magis fugiunt eſſe quàm videri: Ita non eſt affectandũ, vt videaris malus, ſed magis abominandum, ne ſis talis, quàm ne videaris. Plut.

Vt ſemina bona, ſi in ſolum bonum inciderint, ſimilia origini proueniunt: eadem humus ſterilis ac paluſtris necat: ſic philoſophiæ præcepta, ſi in bonum aut prauũ animum inciderint. Senec.

Tempeſtas minatur antequã ſurgat, crepant ædificia antequam corruant: prænunciat fumus incendium: at ſubita eſt ex homine pernicies, & eò diligentiùs tegitur, quò propiùs accedit. Senec.

Illud venenum quod ſerpentes ſine ſua pernicie continent, in alienam effundunt: at malitia maximam ſui veneni partem bibit ipſa. Senec.

Serpens etiam peſtifera dum frigore torpet, tutè tractatur, nõ quòd deſit venenum, ſed quòd non poſſit explicare: ſic quibuſdã ad eximiam malitiam vires deſunt, non animus. Senec.

Tradunt in Albania naſci homines glauca oculorũ acie, qui noctuarum ritu, plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus ſapiunt in rebus facinoroſis, quàm in bonis ac præclaris: aut in ſordidis potius, quàm in egregiis. Plinius libro 7. capit. 2.

Vt apis amiſſo aculeo, iam nec nocere poteſt exarmata, nec prodeſſe ad mellificium: Ita mortales qui nocere norunt, iidem norunt prodeſſe. Eraſm.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitũ, quàm vel aqua ſimplex, vel vinum merum: Ita intolerabilior eſt nequitia pietatis ſimulatione condita, quàm ſimplex & aperta malitia. Idem.

Vultures vnguentorum odore fugantur, ad cadauera aduolant: Ita quidam à rebus honeſtis abhorrent, ad fœda rapiuntur. Idem.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, niſi atteras: tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non ſentias niſi cum illis conſuetudinem aut commercium habueris: aut non ſentias philoſophicæ vim, niſi exercueris: Ita ſumma attritu vim attrahendi & odorem produnt. Idem.

Delphini trãquillo mari laſciuientes, flatum qua veniunt parte denunciant: Ita cùm exultant improbi tolluntque ſeſe, rerum humanarũ tempeſtatem inſtare ſignificant. Plin. lib. 18. cap. 35.

Ineuitabile malum esset aspis, nisi natura hebetes addidisset oculos: Ita quidam essent pestilentissimi, si prauæ cupiditati accederet & ingenij vis, vt rationem quoque nocendi possint excogitare. Plin. lib. 8. cap. 23.

Vt basiliscus sibilo fugat omnes serpentes: Ita quidam adeò sunt pestilentes, vt alij ad illos collati, boni videantur, atque vltro cedant. Plin. lib. 2. cap. 21.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddit magis conspicuam, latiúsq; traducat in hominum fabulas. Erasm.

Vt Mithridati quotidie sumēti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala, quibus assueueris, non offendunt. Idem.

Spōgiis adeò tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitēt animalia sint, necne: Ita quorundam is cultus est, is sermo, ea vita, vt dubites Christiani sint, an ethnici. Idem.

Salamandræ tantus est rigor, vt ignem contactum non aliter quàm glacies extinguat: Ita quidam citiùs hominem ad torporem adduxerint, quàm ipsi ad honesta inflammentur. Plin. lib. 10. cap. 67.

Porphirius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus est, sibi habet: Ita quidam male cogitant, sed quod desit facultas, nemini nocent. *Vide Improbitas, & Vitium.*

Mariti officium.

Imperium viri in vxorem nō erit, cuiusmodi est domini in rem possessam: sed cuiusmodi est animi in corpus. Plut.

Vt qui non ferunt vxores secum edere, aut bibere, docent eas ingurgitare, maritis absentibus: Ita qui non cōmunicant lusus, & iocos cum vxore, faciunt vt alibi quærāt, inscijs viris. Plut.

Vt rex musicæ studiosus cōplures reddit musicos, literarum studiosus doctos, aleator aleatores, rapax rapaces: Ita vir cōptus similē efficit vxorem, voluptarius incontinentem, castus & sobrius castam & sobriā. Plut.

Vt sinistrarū partium ictus redundant in dexteras: Ita virum oportet vxoris incommodis cōmodísque cōmoueri, & contrà. Plut.

Mediocritas.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est: sic mediocres alibi, alibi videntur insignes. Sen.

Sicuti quasdam arbores fœcūditas & luxuries enecat: Ita quosdam perdit immodicus rerū successus. Eras.

Nilus famem adfert Ægyptiis, si vel parum exundarit, hoc est minus 12. cubitis, vel plus satis, hoc est vltra 18. Ita obstat ad bonam mentem fortuna vel nimium secūda, vel nimium maligna, hìc egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Plin. lib. 18. cap. 18.

Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere: Ita sæpenumero inutilissimum est minus esse in negotio diligentem. Plinius libro 18. capit. 6.

Apodes auiculæ, aut pendent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtrâque partē minus vehemētes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent ocio, nil medium est. Plin. libr. 10. cap. 39.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore, valetudinem extingunt, & dum à nullo

nullo vinci volũt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. lib. 10. cap. 29.

Vino modico nerui & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Erasm.

Hædera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodest: Sic Philosophiam si penitus imbibas, nocet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoueas, prodest ad eruditionẽ. Plin. lib. 24. cap. 10.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiã saporis addit: Ita si paululũ antiquitatis aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Gallus Phrygiæ fl. si modicè bibas medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: Ita si Philosophię literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illius addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: Ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquã satis emendatum videtur. Plin. lib. 35. cap. 10.

Vitis nisi subinde amputetur ipsa sua fœcunditate & gracilescit & perit: Ita cohibendum est immoderatum studium fœlicibus ingeniis, ne parum moderato labore consumantur. Erasm.

Memoria.

Vt libri, quos nõ euoluas situ, cohærescunt: Ita memoria euanescit, nisi subinde renoues. Senec.

Memoria similis reti, quod maiora continet: minuta transmittit. Erasm.

Sicuti picis mirũ est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: Ita nonnullis dulce ediscere preculas & psálmos, eósque subinde sonare, cùm non intelligant. Erasm.

Lupis quos ceruarios vocãt, etiam in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus aliũ quærunt: Ita nonnullis mox excidit, quòd modò instituerãt narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Idem.

Mendacium.

Quemadmodum araneæ ex se telas texunt: Ita quidam ex seipsis cõminiscuntur fabulas ac mẽdacia, cùm nihil subsit veri. Plut.

Mens.

Vt Deus quo nihil est melius, minimè apparet: Ita quod est in homine optimum, nempe mens bona, maximè latet. Erasm.

Meretrix.

Quemadmodum echeneis siue remora piscis perpusillus (est autẽ magnæ limaci similis) quamuis magnã nauim velis ac remis incitatam subitò sistit: Ita scortulũ aliquoties adamatum ingentes animi ad honesta impetus retinet alligátque. Erasm.

Metus.

* Vt innocens nõ is dicitur qui non nocet leuiter, sed qui nihil nocet: sic sine metu is habendus est, non qui praua metuit, sed qui omnino metu vacat. Cicero libro 5. Tusculanar. quæstion.

* Omnium animos mala aliena ac repentina solicitant, quemadmodum etiam inanis fundæ sonus territat: ita nos non ad ictum tantùm exagitamur, sed ad crepitum. Seneca, epist. 75.

Vt corpus non est capax volupta-

tum, nisi bene temperatum: Ita animus non capit verã voluptatem, nisi liber metu, ac cæteris affectibus. Plu.

Vt flamma excitata vento, maior est ac vehementior, sed parum durabilis ac constans: Sic vehemens cupiditas ob metum adiũctum, incertam habet voluptatem. Plut.

Minæ.

Sicut aliquando tonat sine fulgetris, idque tonitru terrorẽ habet: periculo vocat: Ita quorundã minæ terrent, non nocent. Erasm.

Monachus.

Si fuco alas ademeris, & in alueum reiicias, is cæteris item fucis alas adimit: Ita qui in monachorum tracti nassam, semel amiserint vitæ libertatem, alios quoque quos possunt, pertrahunt, ne melior sit aliorum conditio. Erasm.

Monarchia.

Vt vnus Deus administrat vniuersa, sed qui sit optimus ac sapientissimus: Ita monarcha res sit saluberrima, si detur Deo similis. Eras.

Vt plures apparere soles prodigiũ est: Ita plures esse monarchas, aut imperatores. Idem.

Morbi.

* Vt maior est vis animi quàm corporis: sic sunt grauiora ea quæ concipiuntur animo, quàm illa quæ corpore. Cicer. 2. philipp.

*Quemadmodum oculus turbatus non est probè affectus ad suum munus fungendum, & reliquæ partes, reliquúmq; corpus cum à statu motum, officio suo ac muneri deest: sic conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Munus enim animi est, ratione vti. Cic. lib. 3. Tuscul. quæst.

* Vt medici causa morbi inuenta, curationẽ inuentam esse putant: sic nos ægritudinis causa reperta, medẽdi facultatẽ reperiemus. Idem, eo. lib.

* Vt natura alius ad aliquem morbum procliuior: sic animus alius ad alia vitia propensior. Idem, lib. 4.

Vt Medica terra diu retinet semina propter asperitatẽ, vt serò emergant, Ita morborũ, ac dolorũ causæ in hominibus aliquoties diu latent, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Flosculorum odores per se parum efficaces, admixti oleo maiorem vim habent: Ita morborũ causæ si in corpus incidant, iam humoribus collectis abundant. Plut.

Qui malè affecto corpore, vitæ ratione morbum accersunt, ij quasi cœnum commouent. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauem, deinde in exhaurienda sentina laborant: Ita qui corpus onerat cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balnea ac voluptates trahit: quasi putrẽ ac laceram nauem deducit in mare. Plutarch.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solũm nihil adferẽt hilaritatis, sed eiulatum potius excitabunt: Ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plut.

Vt nautę sereno cœlo nonnihil laxant vela: cùm est suspicio tempestatis, contrahunt: Ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautiùs agendum. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Arist. Plut.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: Ita corporibus aggrauatis subducẽdus cibus ac potus. Plu.

Qui ita corpus exinaniũt pharmacis,

cis, vt peregrinis rebus expleant, ac magis noxiis: perinde faciunt, ac si quis expulsis è ciuitate Gręcis, inducat Persas aut Scythas. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus suis similis est. Senec.

* Confusis oculis prosunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur: sic mentes ægras studia læta permulcent. Senec.

* Vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus cōdolescunt: Ita animus affectus minimis offenditur, adeo vt quosdam salutatio, epistola, oratio & interrogatio ad litem euocent. Senec.

In naui quæ sentinam trahit, vni aut alteri rimæ obsistitur: sed vbi pluribus locis laxari cœperit, succurri non potest nauigio dehiscenti: Ita in senili corpore aliquatenus fulciri potest imbecillitas: verùm vbi totum collabi cœperit, nihil agitur remediis. Senec.

Vt putri & ruinam minanti ædificio non adhibentur fulturæ, sed circunspiciendum vt exeas: Ita defecto corpore demigrandum è vita. Senec.

Morbi corporis pulsu & colore deprehenduntur: eorúmque aduentum calor & lassitudo prænuntiat: animi morbos plerique non intelligunt esse morbos. *Vide suprà de Animo.*

Mores.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multū nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec proficit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: Ita studiosus ex vnoquoque quod ad mores confert, excerpit. Plutarch.

Morum similitudo.

Vt succina paleas ad se trahunt, magnes ferrum, chrysocola aurum: Ita quisque asciscit sibi suis aptū moribus. Erasm.

Morum diuersitas & dissimilitudo.

Vt tigrides circunstrepētibus tympanis aguntur in rabiem: Ita quæ bonas mentes compescunt, feras & agrestes irritant & efferant. Plin.

Bion inquit, quemadmodū quicquid paxillo appenderis, id accipit sustinétque: Ita quibusdam quicquid suaseris, admittunt, quicquid imposueris, ferunt. Plin.

Vt inter tot hominum milia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuique ingenium est, suus cuique mos. Erasm.

Ferula solis asinis gratissimum est pabulum, cæteris animantibus præsentaneum venenum: ita sæpe quod alios offendit, aliis voluptati est. Pli. lib. 24. cap. 1.

Vt rem eandē diuersa specula variè reddunt, pro forma speculorum diuersa: sic idem factum, diuersi variè interpretantur, pro animorū varietate: quod huic magnum est, illi paruum: quod huic pulchrū, illi fœdum erit. Erasm.

Sicuti lusciosi nō cernunt nisi proximè admota, contrà senes non nisi longiusculè dissita: ita quidam diuerso laborāt morbo. Nam hic negligit amicorum res, neq; curat, nisi quod propriè ad suum pertinet negotium, contrà alij suarum rerum negligen-

tes in alienis tantùm sapiunt.Idem.

Aiunt ignẽ Chimæræ montis semper ardentis, aqua accendi, fœno restingui: Ita quosdã quò magis ores, minus commoueas: si dehorteris, vltro volunt. Plin.lib.2.cap.106.

Vt gagates aqua infusa incẽditur, oleo restinguitur: Ita quidã quò magis roges, magis frigescunt: si negligis, vltro capiunt: Aut sunt quos officiis alienes, neglectu prouoces ad amorem. Plut.lib.36.cap.19.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus aut salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi. iam vehementer amant, iam supra modum oderunt.

Morum in melius mutatio.

Non vt Cæneus subito è muliere factus est vir optando tantùm: sic repente ex improbo viro, probus euadit quispiam, vt qui cubitum abiit stultus, surgat sapiens. Plut.

Vt aquæ salinæ, pluuia incidente, dulciores sunt cæteris aquis: ita meliores solent esse, quos è diuersa vita mutauerit diuinæ gratiæ influxus, veluti Paulus. Erasm.

Sicut Aminea vina senio fiũt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerũ fiunt mitiores. Idem.

Morum mutatio in peius.

Est Indiæ gens dicta Pandorum, quæ in pueritia cano fit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi puerascunt. Plut.lib.7.cap.2.

Hypanis fluuius, Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui in mare conditur, de quo quidẽ est illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant: qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur: ita quidam initio blandi & amici, postea longè dissimiles sui reperiuntur.

Mors.

Vt nemo miratur liquefactum, quod potuit liquescere, sectum quod erat sectile, exuctum quod exustibile: Ita mirandum non est mortuum esse, qui erat mortalis. Plut.

Quemadmodũ mutuata pecunia æquo animo reddenda est: sic vitæ munus quod mutuo accipiemus à diis, citra querimoniam est reponendum. Plut.

Accensam lucernam nemo molestè fert, extinctam dolent omnes: ita nasci iucundum, mori inamabile. Plut.

* Quemadmodum clepsydra non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante effluxit: sic vltima hora qua esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola cõsummat. Senec.

Vt qui se meminerunt inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestiùs se gerunt, & minus grauatim exeunt: ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura cõmodatum esse, & viuunt temperantiùs, & libentiùs moriuntur. Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vt felicior est, quem ventus acrior citò in portum pertulit, quàm quem venti segnes, & longa tranquillitas lentissimo tædio delassarunt:

runt : Ita fortunatior, quem feſtina mors ſtatim his vitæ malis eximit. Senec.

Ignis qui valentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus eſt: ille qui alimentis deficitur, ſua ſponte ſubſidit : ſic facilis eſt mors ſenum. Senec.

Gladiator tota pugna timidiſſimus, cùm moriendum eſt, fortiter aduerſario iugulum præſtat, & errantem gladium ſibi attemperat: ſic mors admota etiam imperitis animum dedit, vt præſentem fortiter ferant, qui cùm procul abeſſet, formidabant. Senec.

Mulier.

Vt nemo ſentit, qua parte ſtringat calceus, niſi qui indutus eſt: Ita nemo nouit ingenium mulieris, niſi qui duxit vxorem. Plut.

Muta cicada & miraculo eſt, quòd ipſum genus ſit garrulum : ſunt autem huiuſmodi in agro Rhegino: ſic magis admiramur conſtantiam & ſilentium in fœmina, quòd ipſum genus mutabile ſit & loquax. Plut. lib. 11. cap. 27.

Mundi contemptus.

Vt mare grauida, minus laborat & in geſtatione, & in partu: ita ſi rem honeſtiſſimam animo cõceperimus, minore negotio cõſequemur quàm ſtulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia non ſequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum ſibi parare poterunt. Eraſmus.

Munus.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: ſic quidam nunc huic, nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius cauſa ſit optima. Eraſm.

Muſica.

Vt quidam magnetes ferrum attrahunt, at theamedes qui in Æthiopia naſcitur, ferrum abigit, reſpuítque: Ita eſt muſices genus, quod ſedet affectus: eſt, quod incitet. Eraſm.

N.

Natvra.

Qvemadmodum ex eodem luto licet fingere animantia, ac rurſum confundere, atque continenter aliud ex alio facere: ſic natura ex eadẽ materia genuit maiores noſtros: his extinctis, nos deinde alios atque alios. Plut.

Qui de natura queritur, quòd quędam genuerit homini noxia, diſſimulatis tot bonis, perinde facit ac ſi quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aſpidem: nec poſteà velit frui prognatis frugibus, ſed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut ſi quis in copioſa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè elapſis cauilletur. Plut.

Bos ad aratrum adhibendus, equus ad currus, ad venatum canis, inquit Pindarus: ſic quiſque debet eam vitę rationem capeſcere, ad quam natura ſit appoſitus. Plut.

Vt talpæ quòd parum aut nihil cernant, liquidiùs audiunt : Ita natura paria facit, dum quibus corporis formam negauit, his animi vigorem confert. Plut. lib. 10. cap. 69.

* Vt nauem & ædificium idem deſtruit facillimè qui conſtruxit : ſic hominem eadem optimè, quæ conglutinauit natura diſſoluit. Cicer. in Catone maiore.

* Vt in ædificiis architecti auertunt ab oculis naribúsque dominorum ea quæ profluentia necessario tetri essent aliquid habitura : sic natura res similes procul amandauit à sensibus. Cic. lib. 2. de nat. deorum.

Natura peruersa & inconstans.

Vt Camelopardalis siue Nabis collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite Camælum, maculis tigrim aut pardum : Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt, si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes, si orationem audias, satrapam loqui putes, si vitam expendas nebulonem inuenies, si scripta bubulcum. Plin. lib. 8. cap. 18.

Negotium.

Vt citius fatigatur, qui quàm longum sit iter nescit: Ita minore tædio rem gignit, cui negotij ratio, modúsque præcognitus sit. Erasm.

Vt labyrinthos non oportet ingredi sine filo, quo securus possis redire: ita non est suscipiendum negotium, nisi prius perspecta ratione qua te possis inde rursus explicare. Idem.

Sicuti laboriosius est inanem iactare manum, quàm saxo aut plumbo libratam : ita molestius est, in nihili rebus operam sumere, quàm in arduis versari negotiis. Idem.

Vt qui locis æqualibus ambulant, magis defatigantur, quàm qui inæqualibus : Ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quàm in variis versari negotiis. Idem.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina, adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet : Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debent. Idem.

Vt oscitant permulti, quòd oscitantem conspiciant, & micturiunt, quòd meientem viderint : Ita quidā nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur, sed quiduis in aliis imitantur ac referunt. Idem. *Vide Labor.*

Nobilitas.

Vt fugitiuis ab altaribus ac templis reuulsis, nihil superest præter mortuorum sepulchra : sic qui vera suáque gloria destituti, maiorum imaginibus efferunt sese. Plut.

Vt lampyrides non sunt cōspicuę, nisi noctu aut in obscuro : Ita quidā non sunt illustres, nisi inter humiles & idiotas, obscurantur autem inter egregios. Erasm.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocant, quò tutiores sint inanium concharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: Ita quidam maiorum suorum titulis tuentur sese, cùm suis diffidant virtutibus. Plin.

Nouitas, seu curiositas.

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium : sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarch.

Vt fele prætercurrente, tollunt è medio obsonia: Ita apparente curioso vertunt institutum sermonem, donec abierit, vt minus iam norit rerum quàm cæteri. Plut.

Nouitas vitanda.

Vt cibi, potus, cœliq; nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principē, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quia omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Erasm.

Vt plus est periculi corporib. nostris

ſtris vere & autumno, ob mutationem: Ita nouitas omnis offendit ac lædit Rempublicam. Idem.

Nominum mutatio.

Vt ſunt flumina quædam, quæ cùm eadem ſint, diuerſis locis diuerſa ſortiuntur nomina: Ita quædam res in alio homine, variis nominibus mutantur: velut faſtus in principe ſplendor appellatur, in priuato ſuperbia. Eraſ.

Nota gratiſsima.

Vt maiore cum voluptate cantionem audimus notam, quàm ignotã, etiam ſi melior ſit: Ita iis literis impenſiùs vulgus delectatur quas didicit. Eraſ.

Nugæ.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus eſſet: Sic quidam grauiſſimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis conſulunt. Plutarchus libr. 30. cap. 2.

Numerus.

Quo maius eſt animal, hoc minus eſt fœcundum, minuta numeroſi fœtus ſunt. adeò vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero ſunt penſanda. Eraſ.

O

OBIVRGATIO.

VT Telephi vulnus eadem haſta ſanatum eſt, quæ vulnus inflixerat: Ita vulnus obiurgationis ab eodem ſanabitur, qui fecit. Plut.

Vt qui ſacris initiantur, perferunt primos illos inſultus, ſpe ſecuturæ dulcedinis, ac lucis: idem faciendum iis, qui à philoſopho obiurgantur. Plutarchus.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi ſomno ciboque, quàm ſcammonio aut caſtorio: ſic amicus, pater, præceptor magis ſtudet laude corrigere, quàm obiurgatione, ſi liceat. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet abſque fructu: ſic obiurgatio non vt debet admota. Atq; idem facit amicus cum moleſtia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque. Plut.

Vt auſtera remedia, ſed neceſſaria, leuant quidem ægrotantes, ſed offendunt & inficiunt ſanos: ſic acris obiurgatio vitio medetur probos offendit. Plut.

Quemadmodum medicus, vbi ſecuit carnem, non ſtatim deſerit ſectum, ſed rigat ac lenit: ſic qui acriùs obiurgauit, debet reliqua vitæ conſuetudine lenire eam moleſtiã. Plut.

Vt ſtatuarij primùm ictibus incidunt lapidem, poſteà poliunt atque æquant: ſic amicus obiurgationem lenitate mitigabit. Plut.

Medici pharmacis amaris dulce non nihil admiſcent, vt alliciant: Ita parentes obiurgationis aſperitatem lenitate debent mitigare. Plut.

Qui in rebus leuiculis acriter obiurgat amicum, perinde facit, ac ſi medicus amarũ & acre pharmacum ac ſumptuoſum in leuiſſimis morbis paſſim admoueat. Plut.

Quædam gemmæ aceto maceratæ niteſcunt, pleræque melle decoctæ: Ita quoſdam meliores reddit acris obiurgatio, quoſdam admonitio blandior. Eraſ.

Vt elleborũ ſi parciùs ſumas, magis offendit, nam inhæret viſceribus, inficitque corpus: ſin copioſius, erumpit celeriùs: Ita non eſt obiur-

gandus amicus, nisi ea vehementia, quæ vitio liberet illius animum. Nã leuior expostulatio contristat amicitiam nullo fructu. Pli.li.25. ca.5. in fi.

* Vt elleborum, tametsi efficax, tamen medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exilibus: ita admonitio sic est temperanda, vt ferre possit quem velis emendare: nec solùm spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plin.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi vim: Ita admonitio, si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus.

Vt perniones & facit & tollit frigus: item ignis ambusta sanat: Ita amici obiurgantis oratio, dolori quem fecit eadem medetur. Eras.

Vt qui coguntur secare, malunt ęre secare, quàm ferro, quòd hoc pacto vulnus sit sanabilius: Ita qui cogitur obiurgare quempiam, ita moderabitur orationem, vt ipsa in se nonnihil admisceat occultę medelæ. Idem.

Obliuio.

* Obliuisci quidem suorum, ac memoriam cum corporibus efferre, & effusissimè flere, meminisse parcissimè, inhumani est animi: sic aues, sic feræ suos diligunt, quarum concitatus est amor, & penè rapidus, sed cũ amissis totus extinguitur.

* Lupis quos gregarios vocant, etiã in fame surrepit obliuio cibi, si modo respexerint, ac protinus aliũ quęrunt: Ita nõnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Plin.

* Lynces clarissimè omniũ animantiũ cernunt, sed mira illis obliuio rei ab oculis semotæ: ita quidam acri ingenio, sed obliuiosi. Eras.

* Vt quod in maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutius: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Idem.

Obscœnitas.

Vt celeriùs inebriantur qui dilutum bibunt, quàm qui merum: Ita citiùs inficiunt animum quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus, contrà illa blandiuntur aliqua virtutis specie.

Occasio.

Morus nouissima omnium germinat, & tamen parit inter primas: Ita qui tempus idoneum opperiuntur rei conficiendæ, etiam si serius cœperint, tamen maturiùs conficiunt. Pli. lib.15. cap.24.

Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cœli cõmoditas inuitat: ita suo quæq; tempore rapienda est occasio. Plin. lib.11. cap.7. & 10.

Persica ob id ipsum pluris veníbant quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quod citò præteruolat, vt inuenta. Erasm.

Ocium.

Vt Herculem parũ decebat, exuto leonis exuuio, vestis Milesia, cùm seruiret Omphalæ: sic parum decorum ciuili viro deposita quam gessit persona ad otiosam, ac voluptariam vitam se conferre. Plut.

Apodes auiculæ, aut pendent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtranque partem nimis vehementes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent otio: nihil medium est. Plin. lib.10. cap.39.

Odium.

Ex festuca incensa, aut lucerna neglecta

glecta domi nonnunquam conflagrat vrbs tota:sic ex priuatis odiis ac dissidiis publica pernicies oritur.Plutarchus.

Subduc materiam, extinguetur ignis : subduc occasionem, conquiescet odium,siue inuidia.Plut.

Vt vitis refugit brassicam,quercus abhorret ab olea, multò magis autē à nuce iuglande (Nam vitijs cùm omnia complectatur, solam brassicam declinat: quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit, emoritur eadem ; & iuxta nucem iuglandem inarescit)sic inter quasdam nationes naturale dissidium est,vt nullo pacto queant coalescere concordia:vt inter hos ferè, quos mare, aut Alpes diremerunt. Eras.

Qui ex balneo calent, vehementiùs frigescunt,& aqua frigidior esse solet,quæ prius caluit:Ita vehementiùs sese oderunt, qui prius fuerunt amici:& sceleratiores sunt, qui à pia vita ad impiam se trāstulerunt.Idem.

Iuglans crepitu prænunciat se frangi,vt fugere liceat, priusquā fiat ruina:Ita quidam non lædunt,nisi prius ostendant se infensos: alij prius læserunt quàm expostulent.Idem.

Vt inter animantium genera occulta quædam sunt dissidia, cùm nulla appareat dissidij ratio,velut araneę & serpenti,formicis ac soricibus,trochilo & aquilæ, aliisq; compluribus: Ita sunt qui illam aut illam oderint gentem, cùm nesciant, quamobrem oderint:Quidā odere rhetoricen,aut Græcas literas,cùm hoc ipsum ignorent quod oderunt Pli.lib.10.c.74.& Aristot.lib.9.c.de natu animal.

Vt carboni semel exusto suffocatóque,si denuò flagret,maior est vis: Ita semel sopitum odium, si rursum excandescat,acrius est.Eras.

Oeconomia.

Duabus vocibus simul sonantibus, gratior fit concentus:ita quicquid fit in familia,fit quidem vtriusque consensu,sed tamen arbitrio mariti. Plu.

Qui venenis piscatur,facilè interimit,& tollit piscem, sed corruptum & malum : sic quæ philtris captant maritos,stupidos habent & inutiles. Plut.

Vt vinum appellatur,etiam si maior aquæ pars sit admixta: ita domus mariti dicetur, etiam si mulier plus contulerit.Plut.

Offensæ.

* Vt medici eas febres,quæ ab incertis causis paulatim collectis eueniunt,magis suspectas habent & timent,quàm quę manifestas magnásque causas habent:sic latentes plerunque paruæque & frequentes ac quotidianæ viri atque vxoris offensæ magis eos disiungunt, & vitæ consortium labefactant.Plut.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant.Ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen sæpius iterata capitalem parit inimicitiam.Plin.lib.11.cap.21.

Officium.

* Vt nec medici nec Imperatores, nec oratores, quamuis artis præcepta perceperint, quicquam magna laude dignum sine vsu & exercitatione consequi possunt:sic officij cōseruandi præcepta traduntur,illa quidem,vt faciamus ipsi.Cicer. li.1. Off.

* Quemadmodum leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: sic vir bonus & ciuilis, officij non ignarus,vtilitatem publicam magis quàm priuatam curat.Idem,lib.3. de finib.

* Quemadmodum qui iaculari discit,destinatum locum captat,& ma-

num format ad dirigenda quæ mittit cùm hanc vim ex disciplina & exercitatione percipit, quocunq; vult illa vtitur: didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quodcunque voluerit. Ita qui se ad totā vitam instruxit, non desiderat particulatim admoneri, doctus in totū, nō quomodo cum vxore & liberis viuat. Si quid oculis oppositum moratur aciem, remouendū est, illo quidem non abiecto. Operam perdidit qui præcepit, sic ambulabis, illò manum porrigens. Eodem modo vbi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum ordinem inspiciendum impedit, nihil agit qui præcipit, sic viues cum patre, sic cum vxore. Senec. epist. 95.

Olfactus.

Vt momus tauri opificem Deum carpsit, quòd non proposuisset oculos cornibus, vbi maximè erat opus: Ita perperam faciunt, qui coronas in vertice ponunt, cùm sub naribus magis apponi conueniat: vt plurimum voluptatibus ex odore possint haurire. Eras.

Oratio.

Vt balnei non purgantis: Ita nec sermonis vlla est vtilitas. Plut.

Vt fræno circumagitur equus, vt clauo nauis: Ita oratione ducuntur homines. Plut.

Vt lumen, ita nec oratio vlli prodest, nisi volentibus accipere. Idem.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt, non vtilissima: At apes etiam amarissimo thymo insidunt atque inde mellificiū colligunt: Sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarū & vtilitatem. Idem.

Vt athletis amphotides adduntur contra plagas: ita pueris focalibus magis est opus aduersus pestilentem orationem. Idem.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: Ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Idem.

Facilè est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: Ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facile. Idem.

Non sic ad audiendum est accedendum, vt velis inungi & oblini fucis, quo nitidior fias, sed gratiam habeas, si velut alueare, acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Eras.

Vt ægrotus non quærit medicum disertum, sed sanandi peritum: sic à philosopho non requirimus orationem phaleratam. Senec.

* Vt Leonum animaliumque impetus caueis coercetur: sic hominū, quorū maximè in seductu orationes sunt, ita tamē delituerint vt vbicunq; homo ociū suū absconderit, prodesse velit singulis & vniuersis, ingenio, voce, consilio. Senec.

* Vt in vita, sic in oratione, nihil est difficilius quā quid deceat videre. Ci.

* E voce agnoscimus, hominē facie nō conspecta, nā sua cuiq; vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Eras.

Vt idem sol ceram liquefacit, & lutum indurat: ita eadem oratio alios reddet meliores, alios deteriores pro ingeniorum varietate. Eras.

Vti magnes non quiduis ad se trahit, sed ferrum duntaxat, cùm sint alia multò leuiora: Ita quorundam oratio non mouet omnes, sed iam propensos, ad id quod illi suadent. Idem.

* Vt

Orationis virtutes.

* Vt mulieres ideo bene olere, quia nihil olent, videntur: ita hoc ipso est ornatior oratio, quod ornamenta negligat. Cicero.

Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facit, ac si quis nolit antidotũ bibere, nisi vas sit adductũ ex Atticæ Veneris figulina: nec in hyeme vestem induere, nisi quæ lanam habeat ouium Atticarum. Plut.

Qui bibunt, vbi iam desierint sitire, tum poculi sculpturam contemplantur: sic in oratione, primùm animaduertendum, quàm salutare sit quod dicitur: deinde si vacat, quid sit elegans aut nitidum, considerare licet. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de iis, aut rectè viuendo verba faciens, rethoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Vt iuxta vias asperas ac salebrosas violæ flosculiq; nonnũquam occurrunt: Ita in oratione infacunda nonnunquam & sententiæ & figuræ incidunt dignæ quæ laudentur. Plutarchus.

Non idem finis sermonis, qui cursus, iuxta Sophoclem: nam illic vincit qui præuenit, hic qui magis ad rem dixit, non qui celeriùs: imò vincit sæpe, qui posterior dicit. Plut.

Sicuti sal modicè cibis aspersus condit, & gratiam saporis addit: Ita si paulum antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Erasm.

Musici leui chordarum tactu demulcent, non graui pulsu: sic oratio placidè, citiùs quàm aspera mouet populum. Plut.

In vite quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: Ita qui reciderit cura superuacaneas rerum sordidarũ, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quo minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Erasm.

Vt laudatur in hoc Timanthes, quòd in omnibus eius operibus plus semper intelligitur, quàm pingitur: Ita optimum orationis genus, in qua plurima cogitationi relinquuntur, pauca narrantur, & plus inest sensuum quàm verborum. Plin. libro 35. cap. 10.

Orationis vitia.

* Quomodo conuiuiorum luxuria, quomodo vestium, ægræ ciuitatis indicia sunt: sic orationis licentia (si modò frequens est) ostendit animos quoque, à quibus verba exeunt, procidisse. Senec. epist. 115.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem, ob phaleras & fucos orationis. Erasm.

Qui abigit homines cesto veneris, à Venere videtur alienus: sic qui oratione molestus est, & reddit inimicos, à musis est alienus, & viuendi ignarus. Quandoquidem oratio ad conciliandos homines est reperta. Plut.

Qui castam ac philosophicam orationem meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur, perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Vt aues subuentaneos concipiunt fœtus: sic inutilis oratio accepta, nec inhærens, sed protinus in auras dispergitur. Plut.

Quemadmodum medici quò do-

ctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas, inter se commiscent: Ita quidam ostentatores orationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, poetas, oratores, philosophos, sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis cõsarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuisse concinnatum. Id constabat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Erasm.

Vt quòd nulla vi efficias, id aliquoties fit herbæ succo, si modò quẽ oportet, adhibeas: Ita quosdam magis promoueris apta, quàm violenta oratione. Idem.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam, quò pluris vendant: Ita qui lenocinio verborum nihil ad rem pertinẽtium, rem commendari putant. Idem.

Tilia cùm habeat corticem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attigit: Ita quorundam oratio blanda, grataque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib. 16. cap. 15.

Vt buxus semper quidam viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animantibus: Ita quidam prẹter orationis gratiam, nihil adferunt non fugiendum. Plin.

Orator.

* Vt qui pila ludunt etiam si nõ vtuntur in ipsa lusione artificio proprio palestræ, sed indicat ipse motus didicerintne palẹstram, an nesciant, & qui aliquid fingunt, & si tum pictura nihil vtuntur, tamen vtrum sciant pingere, an nesciant non obscurũ est. Sic in dicendo facilè declaratur, vtrum is qui ad dicendũ prodit omnibus ingenuis artibus instructus sit, nec ne. Cicero, lib. 1. de Orat.

* Sicut medico diligenti priusquã conetur ægro adhibere medicinam nõ solùm morbi eius cui mederi volet, sed consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda est: sic equidem cũ aggredimur ancipitem causam & grauem, ad animos iudicum pertractãdos, omni mente in ea cogitatione curaque versari debemus, vt odorari quàm sagacissimè possumus, quid sentiant, quid existiment, quid expectent, quid velint, quò duci oratione facillimè posse videantur. Idem, lib. 2.

* Vt nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi admoto igne ignem concipere possit: sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse & ardens ad eam accesserit. Idem, eodem libro.

* Vt in Græcis artificibus aiunt eos aulœdos esse qui citharædi fieri non potuerunt: sic nonnullos videmus qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris studium deuenire. Idem, pro Murena.

Vt signa quædam argillacea summo in pretio fuerunt, ob admirationem artis: Ita nonnunquam res humilis ac nihili ingenium oratoris commendat. Erasm.

Facilius insculpes gemmis, quæ voles, si terebra ferueat: Ita magis mouebit orator, si non solùm acriter dicat, sed ferueat, & amet id quod laudat, oderit quod vituperat. Idem.

Ostentatio.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: Ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostenta-

sto

ſe, quàm qui ſecus. Eraſm.

Animantia quibus longa ſunt crura, iiſdem longum ſit collum oportet: Ita qui magno ſtrepitu ſtudent viuere, longiùs rapiant neceſſe eſt, vnde ſuppetat ſumptus. Idem.

Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter oſtentationem, & ventoſam iactantiam, nihil habent. Plin. lib. II. cap. 32.

Quemadmodum medici quo doctiores videantur, diuerſas rerum ſpecies ex diuerſis mundi partibus petitas inter ſe commiſcent: Ita quidam oſtentatores orationem parum eruditam videri credunt, niſi ius Cæſareum ac Pontificium, poetas, oratores, philoſophos, ſophiſtas ſimul commiſcuerint, & pluribus authoribus, ac literis cõſarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuiſſe concinnatum: id conſtabat quinquagintaquatuor diuerſis rerum generibus. Eraſm.

Vt non eſt optima imago, quæ materia teſtatur opes locatoris aut artem pictoris, ſed quæ rem proximè repræſentat: ita optima eſt eloquentia, quæ non oſtentat ingenium dicentis, ſed rem aptiſſimè oſtendit. Idem.

Sicuti terra quæ venas aquarum occultat, nebulam quandam exhalat ante ſolis ortum, longius intuentibus: Ita qui verè boni ſunt, & eruditi, etiam ſi non oſtentent, tamen ſemper aliquid ex ſe produnt, vnde qui obſeruet, deprehendere poſſit ſubeſſe vim boni. Idem.

Vt ſol quo magis in alto eſt, hoc minores iacit vmbras, quo terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac veſperi: Ita virtus quò maior eſt, & excelſior, hoc minus videri cupit minuſque ſeſe oſtentat, contrà qui minus ipſa re valent magis ſeſe dilatant oſtentatione. Idem. *Vide Faſtus & Superbia.*

P

PARENTES.

VT ſcorpius non tantummodo putandus eſt habere aculeum, cùm ferit, ſed ſemper eſt obſeruandus: Ita malis prognati, etiamſi non peccent, tamen venenum habent. Plutarch.

" Vt piſces in mari nati educatique, nihil tamen ſapiunt ſalis marini: Ita quidã inter barbaros geniti, & educti, longè abſunt ab omni barbarie. Eraſ. NB.

Parſimonia.

Templum Epheſiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multò magis frugalitas, & parſimonia præbet aſylum. Plut.

Vt in cõuiuiis temperamus ab oppoſitis cibis, quo locus ſit lautitiis, quas expectamus: Ita quotidianâ parſimoniâ præmuniendi ſumus. Plut.

Plato vetat aquam à vicinis petere, niſi prius domi foderis vſque ad terram, quàm Ceramitidem vocant, repereriſque non eſſe ſpem venæ: Ita prius excutiendum, vt parſimonia, aliáve via tibi ſuppedites, priuſquàm à menſariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Patientia.

* Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnę feræ latratus minutorũ canum ſecurus obaudit. Senec.

* Puſilli hominis eſt, & miſeri, repetere mordentẽ, vt mures & formicæ, ad quas ſi manum admoueris ora conuertunt. Imbecilla ſe lædi putãt, ſi tanguntur. Idem.

Patria.

* Vt tauris naturâ datũ eſt, vt pro

vitulis cõtra leones summa vi impetúque contendant: sic ij qui valent opibus, atque id facere possunt, ad seruandum genus humanum naturâ incitantur. Cicero, lib. 3. de finib.

* Quemadmodum aliqua vestis sapienti ac probo viro magis conuenit quàm alia, nec vllum colorem ille odit, sed aliquem putat parum aptum esse frugalitatem professo: sic regio quoque est quàm sapiens vir declinet, tãquam alienam bonis moribus. Senec. epist. 52.

Vt pisces in mari nati educatique nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidam inter barbaros geniti & educti longè absunt ab omni barbarie. Erasm.

Paupertas.

Vt qui vestes flagellant, corpus nõ attingunt: sic qui generis vitium aut paupertatem exprobrãt, non propriè tangunt ipsum hominem, sed externa calumniantur. Plut.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebantur, & quosdam labores obiecti reddidere validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

* Quemadmodum qui pedibus suis poterit iter conficere, ascendere tamen vehiculum mallet: sic pauper si poterit esse diues, volet, & habebit vtique opes, sed tanquam leues & auolaturas: nec vlli alij nec sibi graues esse patietur. Senec.

Vt vasa paria, quorum alterũ plenum sit, alterum inane, pulsata concentum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum & pauperem indigum. Eras.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infima fortuna tutissima est. Erasm.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum occidunt eos: & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. lib. 8. cap. 12.

Pax.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasm.

Peregrinatio.

Qui eos felices ducunt, qui per omnia vagantur maria terrasq; perinde faciunt, ac si quis stellas errones iudicet fortunatiores fixis, quãquam illis quoq; suus orbis est, in quo voluantur, nec soli licet suos egredi fines. Plut.

Quemadmodũ formicæ si semel antro, & apes si semel aluearibus eiici contingat, peregrinantur: Ita quidam si semel patriam exeant, exules se putant. Plut.

Vt cochleæ semper domum suam secum circunferunt: Ita quidam horrent peregrinas regiones. Plut.

Vt aspalacus nõ nisi apud Boëtios viuit vbi nascitur, aliò translatus perit: Ita quidã peregrè viuere nõ possunt, nulla instructi arte. Erasm.

Tarandus omnium arborum, & fruticum, locorúmq; in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit, qui ad quamcunq; gẽtem se cõtulerit, eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Qui-

Quidam fluuij per medios lacus erumpunt, vt illis non misceantur, sed iisdem eadem aquarum magnitudine post multa passuum millia exeunt, quà fuerant inuecti: Ita si in vitiosam incideris ciuitatem, ita ad tempus vtendum hospitio, vt idem exeas, qui veneris. Idem.

Vt Aphricæ Auster serenus est, Aquilo nubilus, præter aliarum regionum naturam: Ita quidam cum regione mutant ingenium ac mores. Idem.

Sorba quæ magis blãdiuntur specie, venenum habent: Ita blandiores amici magis cauendi, quàm tristes, atque asperi. Idem.

Empetron herba, Latinè calcifraga, quò propius abest à mari hoc minus est salsa: quò longius, hoc amarior est: Ita quidam apud Gallos Germaniam spirant, apud Germanos Galliam, & quò longius absunt, hoc mahis referunt eam gentem. Idem.

Periculum.

Vt pueris cùm terrentur personis, damus eas in manus & versatas ostẽdimus inanes, vt discant non timere: Ita conueniet adhibita ratione, res specie terrificas excutere, vt cùm viderimus nõ esse, quod adparent, contemnamus. Plut.

Medici vetant vti Halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest, si eius succi colluantur, propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus adferat incommodi quàm commodi: Ita non est vtendum his litteris, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit sequi, quę sic augent rem vt famam lædãt. Plin. lib. 21. cap. 13.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis tamen perniciem adferũt, minus formidandi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala quæ boni prætextu fallunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

In Bœotia ad Trophoniũ antrum iuxta flumẽ Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert. Ita ferè magno alicui bono, magni mali periculum est vicinum. Plin. lib. 31. cap. 2.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina: adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet: Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debent. Erasm.

Muræna non in capite, sed in cauda animam habet: Ita quod charissimum est, non ibi recondendum, vbi statim periculis sit obnoxium. Plin. lib. 32. cap. 2.

Vti sæpenumero polypus dũ conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur: Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Erasm.

Persuasio inanis.

Sicuti quò directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quò obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit: quò longiùs abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Erasm.

Vt camelopardalis siue nabis, collo refert equum: pedibus & cruribus bouem: capite camelum: maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si

vitam expendas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Idem.

Philosophia.

Qui adhortantur, & excitant ad philosophiam, nec docent, nec tradunt eam: perinde faciunt, vt ij qui præmungunt lucernam, nec infundunt oleum. Plut.

Quemadmodum graue est nauim ingressis cùm terra discedit quàm agnoscũt, & nõdum apparet ad quam nauigant: sic philosophantibus initio molestum à consuetis discedere commodis, cùm nondũ videant ad quam felicitatem philosophia sit perductura. Plut.

In Philosophiæ studio ceu per metamorphosin quandam, quidam velut aues facti conferunt se ad cõtemplationem naturæ, quidam ceu catellæ ad rixas & morsus sophismatum & quæstiuncularum. Plut.

Quemadmodum Anarcharsis dixit, Athenienses ad nihil aliud vti nummis, nisi ad numerandum: Ita quidam vtuntur philosophiæ præceptis, tantùm vt ostentent. Plut.

Vt apicula ex flosculis succũ mellis colligit, cùm alij nõ delectentur, nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poëtis inuenit, quod ad bene viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate deliniantur. Plutarch.

Aër qui est in auribus, nisi tranquillus sit, & carens propria voce, sed tinnitu fuerit ac tumultu plenus, non exactè recepit ea, quæ dicuntur: sic ea pars, quę philosophia dicta, iudicat, si quid intus obstrepat, & obtinniat, non rectè iudicabit, quę foris accipiuntur. Plut.

Non fodit puteos, qui fontes habet, aut nouit: sic non petit aliunde qualecunque consilium, qui ipse dicit philosophiam. Plutarch.

Iudex in causa nihil tribuẽs amori, tantùm rem perpendit, ac secundum eam pronunciat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candidè fauendum est. Vnde veteres iuxta Mercurij statuam Gratiarũ item ponere soliti sunt. Plut.

Quemadmodum proci, cùm Penelope potiri non possent, stuprarunt illius ancillas: Ita qui philosophiam non possunt assequi, aliis literis contaminant. Plut.

Qui in ciuitatem adscripti sunt, & hospites, multa damnant, ac molestè ferunt: at qui in ea à pueris sunt educati, quíque assueuerunt, probant: sic qui philosophiam à pueris imbiberunt. Plutarch.

Quemadmodum agricola syluestribus securim aut ignem admouet, ac funditus extirpat: vineas verò, atque oleas amputat cautim ac circumspectè, ne fortè superuacua resecans, lædat & id quod sanum est: sic philosophus ex animo iuuenum libidinem, auaritiam, inuidiam, penitus reuellet. Cæterum pudorem immodicum cautim emendabit, ne simul omnem euellat verecundiam. Plutarchus.

Quemadmodum iuxta Philoxenũ, suauissimæ sunt carnes, quæ non sunt carnes, & iucũdissimi pisces, qui non sunt pisces: Ita maximè delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia. Plut.

Vt è vasis, cùm explentur liquore, aër expellitur: sic qui profecerunt in philosophia: veris implentur bonis, ac minus iam gloriãtur barba & pallio, minúsque seueri sunt in alios, in seipsos duriores. Plut.

Vt initiantur homines clamore ac tumultu, deinde cùm sacra fiunt, taciti

siti ac venerandi auscultãt: Ita initia philosophiæ tumultuosa sunt tranquilla mysteria. Plut.

Vt in tempestate apparẽtibus Geminis, nautæ in spem eriguntur: Ita post primã illam in philosophia desperationem, lux veritatis oborta discutit eam diffidentiam. Plin.

Menedemus aiebat multos nauigare Athenas, qui primùm essent sapientes, deinde fieri philosophos, id est sapientiæ studiosos, deinde rhetores, postremò idiotas: sic in philosophia quò magis profeceris, hoc minus turgebis fastu. Plin.

Qui nauem fregit tamen spe vehitur: nam fieri potest, vt corpus natans in terram deferatur: At qui excidit à philosophia, totus periit. Plin.

Qui subinde subsistit in via, minus proficit: at in philosophia etiam relabimur in malitiam, intermisso ad honesta cursu, ceu nauis retroacta æstu. Plut.

Planetę iuxta Mathematicos, cùm desinunt procedere, figuntur: at in philosophia subsistere non licet, assiduè est progrediendum. Plut.

Vt statera non potest consistere, sed aut in hanc aut illam vergit partem: sic in philosophia, qui non proficit ad bonam mentem, is reuoluitur ad malam mentem. Plut.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentum: Ita aduersus assultum iracundiæ præceptis philosophiæ muniendus & instituẽdus est animus. Plut.

Vt ad lineam applicãdus est lapis, non ad lapidem linea: sic vita ad philosophorum decreta corrigenda est, non ea sunt ad mores nostros trahenda. Plut.

Vt non medentur, qui vendunt pharmaca: Ita non sunt philosophi, qui quicquid è philosophia sumpserint, id transferunt ad ostentationem. Plin.

Non quemadmodum vnguentis, cùm adsunt, delectamur, cùm non adsunt non discruciamur: Ita oportet erga philosophiam esse affectum. Plutarch.

Vt qui in immenso nauigant mari, ex ipsa ventorum vi cursùsque tempore coniiciunt se promouisse, etiam si nondum appareat portus: nusquam tamen consistunt, donec portum attigerint: Ita non conquiescendum in philosophia, donec ad perfectum illum sapientis habitum peruentum sit. Plut.

Vt in curatione non sentitur morbi leuamen, nisi syncerus habitus inducatur: sic in philosophia non proficitur, nisi paulatim aliquid decedat de stultitia, donec in aliũ mentis habitum proficiat. Plut.

Vt puerorũ dum primùm discunt scribere, digiti tenẽtur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, post iubentur imitari propositũ: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet donec incipiat per se philosophari. Senec.

Vt primùm est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipse furioso: Sic primùm animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda præcepta philosophiæ. Senec.

Lana quosdam colores statim imbibit, quosdam non nisi sæpius macerata & recocta: Sic alias disciplinas ingenia cùm accepere, protinus præ-

ſtãt. Philoſophia niſi altè deſcēdit,& diu ſedit, non colorabit animũ.Sen.

Alia remedia cùm adminiſtrantur triſtia, poſt ſanitatem denique delectant: Philoſophia pariter ſalutaris eſt & dulcis.Senec.

Philoſophus etiam eloquens,perinde eſt quaſi ſi bonus gubernator etiam formoſus ſit.Senec.

Vt in corpore latet animus, vnde vim & impetũ ſumant omnia:& myſteria, quæ eſt ſacrorum pars optima non patet, niſi initiatis: ita philoſophię præcepta nota ſunt omnibus,id verò quod in ea eſt optimũ,latet.Sen.

Vt ſemina bona, ſi in ſolum bonum inciderint, ſimilia origini proueniunt,eadem humus ſterilis ac paluſtris necat: ſic philoſophiæ præcepta, ſi in bonũ aut prauum animum inciderint.Senec.

* Quomodo multum inter auaritiam & pecuniam intereſt, cùm illa cupiat, hæc concupiſcatur: ſic inter philoſophiam & ſapientiam.Senec.

* Vt ignotarum vrbium monſtratus hoſpiti gratus eſt: ita ſciſcitanti cæleſtium cauſas domeſticus interpres: & in profunda terrarum præmittere aciem iuuat.Senec.

* Vt medici toto corpore curando, minimæ etiam parti ſi cõdoluit, medentur: ſic philoſophia cùm vniuerſam ægritudinem ſuſtulerit, ſi quid error aliunde extitit, ſi paupertas momordit, ſi ignominia pupugit, ſi quid tenebrarum offundit exilium, ſemper ad eundem fontem reuertendum eſt.Cicer.

Fons in quo nitrum naſcitur, nec aliud quicquã gignit,nec alit: Ita ſapientię ſtudium,totum hominis animum ſibi vendicat.Eraſm.

Vt aqua maris in imo dulcior eſt, quàm in ſummo: Ita quò altius penetres in philoſophiam, hoc minus habet amaritudinis.

Vt gemma minutula quædam res eſt, ſed ingentibus tamen ſaxis anteponitur: Sic homo puſillus, ſed ingenio valens: aut ſic philoſophia ſeu virtus oſtentatione minimum quiddam eſt,ſed pretio maximum. Idem.

Lauri baccæ amaræ quidem ſunt, ſed ſaluti conferunt: Ita philoſophiæ præcepta,ſalutaria magis quàm blanda ſunt aut iucunda. Plin.lib.16.c.30.

Vt vino non eſt aliud corporis viribus vtilius, ſi rectè vtaris: nec eodem eſt quicquam perniciofius, ſi modus abſit: ita Philoſophia ſalutaris res eſt, ſi modicè adhibeas: peſtilentiſſima, ſi eius ſtudio temulentus, à communis vitæ muniis reddaris alienus.Eraſm.

Echinus præſentiens tẽpeſtatem, aut affigit ſeſe,aut arena ſaburrat:Ita cùm imminet fortunę tumultus,animus eſt philoſophiæ præceptis confirmandus.Idem.

Vt Democrates medicus Conſidię mulieri, omnem curationem auſteram recuſanti, lac caprarum dedit, quas lentiſco paſcebat: ſic iis qui prorſus à tetricis philoſophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponẽdę,ſed quæ philoſophiam reſipiant.Idem.

Fraxinum campeſtrem in tantum horrent ſerpentes, vt nec matutinas, nec veſpertinas illius vmbras quamuis longiſſimas,vnquam attingant:& ſi gyro frondibus huius arboris clauſatur ignis & ſerpẽs, citius in ignem fugiet, ſerpens quàm in fraxinum. Ita nihil conuenit vitiis & ſtudio ſapientiæ, ſub cuius vmbra quiſquis ſe continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Idem.

Sicuti naſturtium ad Venerẽ, quidem

dem reddit ſegniorē, ſed animi vim acuit: Ita philoſophiæ ſtudium corporis curam ac vigorem, ad animi vigorem traducit, vt hoc plus ſapiat homo in rebus æternis, quo magis ſtupet ad iſta corporea, craſsáque. Plin.lib 2.cap.13.

Vt quidam gemmas quaſdam ſecum vbique circumferunt aduerſus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cęteráque mala: Ita quędam philoſophiæ decreta ſemper ad manū habenda aduerſus incurſuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, auaritiam & his conſimiles Idem.

Sicuti qui morbo laborant regio, iis mel cæteris dulciſſimū amarum eſt: ſic ſapientiæ pręcepta piis iucunda, triſtia ſunt iis, qui prauis affectibus corrupti ſunt. Idem.

Vt acetum acre quidem guſtu, ſed aduerſus ſerpentium ictus mirè valet: Ita præcepta philoſophiæ auſtera quidem illa, miniméque blanda, ſed contra peſtiferas animi cupiditates remedium adferunt præſentaneum. Plut lib.23.cap.1.

Hedera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodeſt: ſic philoſophiam ſi penitus imbibas, nocet ad pietatē: ſi leuiter & veluti foris admoueas prodeſt ad eruditionem. Eraſmus.

Gallus Phrygiæ fluuius, ſi modicè bibas, medetur corporis malis, ſi immodicè, lymphatum animum agit: Ita ſi philoſophiæ literas modicè attingas, proſunt, ſin totum te illi addideris ſtudio, ſanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin.

Dictamnum herba ſagittas educit è corpore: hanc cerui monſtrauere: Ita philoſophiæ ratio, fortunæ iaculа eximit animis. Plin.lib.2.5.cap.8. Theophraſt.lib.9.cap.16.

Vt oleum infuſum trãquillat mare & lucem addit: Ita philoſophia componit animi motus & ignorantiæ caliginem diſcutit. Plinius libro 2.cap.106.

Vt pyrites gemma non aperit vim igneam, niſi ſi atteras: tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non ſenties niſi cum illis conſuetudinem, aut commercium habueris: aut nōn ſentias philoſophiæ vim niſi exercueris: Ita ſucci na attritu vim attrahendi & odorem produnt. Eraſm.

Philoſophus.

Vt Pſylli in Africa, Marſi in Italia non ſolùm ipſi non læduntur à ſerpentibus, verumetiam contrectatu ac ſaliua medentur aliis periclitantibus: ita Philoſophis nō ſatis eſſe debet, ſi ipſi non corrumpantur vitioſis affectibus, verùm oportet oratione aliis quoque cupiditates noxias eximere. Plut.

Aiunt Aſiæ & Græciæ balneatores, cùm velint turbam pellere, carbonibus iniicere ſemen æræ, quòd id faciat vertigines: Ita Philoſophi quoties volunt à ſuis libris ſubmouere vulgus indoctum, Mathematicos quoſdam numeros & figuras admiſcent, vt ex iis oborta vertigine capitis librum abiiciant. Plin.lib. 18.cap.17.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, vbi acceſſeris, tū apparet quàm ſint in arduo: Ita nemo proſpicit, quàm excelſus ſit animus philoſophi, quantúmque ſupra res omneis humanas emineat, niſi propius contempleris, & imitatione ad illum acceſſeris. Senec.

Vt tragœdi in theatris: Ita philo-

ſophus in ſcholis eſt audiendus, nempe ad finem vſque. Plut.

Vt auguria & auſpicia non valent, niſi iis, qui quærunt, & obſeruant: Ita præcepta philoſophiæ non mutant niſi hos qui meliores fieri ſtudent, & hoc animo ad legendum acceſſerint. Eraſmus.

Vt medicus libentiùs ſanat oculum, qui pro multis videt, multóſq; cuſtodit: ſic philoſophus libentiùs principis animum inſtruet, qui pro multis ſollicitus eſt. Plut.

Non quemadmodũ paraſitus conuitio tactus ab iis, à quibus alitur, ridet, ac nihil commouetur: Ita à philoſopho reprehenſus, debet eſſe affectus, ſed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

Phyſionomia.

Vt ſunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem, & pilos pingunt albo, nigróve: Ita relucet in ipſo hominis vultu & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus ſit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Eraſm.

Pietas.

Cedrus & iuniperus ſi oleo perungas, nec tineas ſentiunt, nec cariem: Ita ſemel imbutus diuini ſpiritus ſucco animus, nullam huius mundi ſentit corruptelam. Plin. lib. 16. cap. 40.

Vt vniones tametſi in mari naſcantur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac generoſus animus magis à cœlo pendet vnde ducit originem, quàm à terra, in qua viuit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Vt Apelles pictor queri ſolitus eſt, periſſe diem in quo non duxiſſet lineam: Ita Chriſtianus dolebit, ſi quo die non euaſit ſeipſo melior in pietate. Eraſm.

Vti ferrũ aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque ſuperat, ab adamante vincitur: Ita res quidem potens eſt amor in liberos, ſed hunc quoque ſuperat pietas in Deum. Idem.

Pœna, ſupplicium, mulcta.

Vt qui diutina tabe conficiuntur, non effugiunt mortem, ſed lentè moriuntur: ſic qui non ſtatim puniuntur, non effugiunt pœnam, ſed longa ducuntur pœna. Plut.

Pigri remiges ſereno cœlo deſident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: ſic qui non punit, cùm eſt animo ſedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Plut.

Qui nos docuit ſagittare, non vetuit iaculari, ſed vetuit ne aberraremus à ſcopo: Ita non eſt interdicta punitio, ſed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cantharides & ſcorpij in ſe circunferunt ſui veneni remedium: at ipſi peccato ineſt ſua pœna ſuppliciúmque. Plut.

Vt hienæ fel, & phocæ coagulum, atque aliæ peſſimarum ferarum partes aduerſus magnos morbos efficax habent remedium: ſic Deus peſſimis tyrannis vtitur nõnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

* Vt nec domus nec reſpublica ratione quadã & diſciplina quadam deſignata videatur, ſi in ea nec rectè factis præmia extent vlla, nec ſupplicia peccatis: ſic mundi diuina in homines moderatio profectò nulla eſt, ſi in ea diſcrimen nullum eſt bonorum ac malorum. Cicero lib. 5. de nat. deorum.

Sicut ex vipera, crocodilo, cæteríſque nocentiſſimis beſtiis medici remedia quædam aduerſus venenorum

rũ noxam ad morbos efficacia quærunt: Ita animaduersio innocentes multos vel arcet, vel reuocat à facinoribus Erasm.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputentur: Ita quædam vitia sola morte sanari possunt. Idem.

Vt arbor excisa repullulat, euulsa non refruticatur: Ita malum si penitus tollitur, non renascitur. Plin. lib. 22. cap. 13.

Ciconiæ quoties cõuolant in campum, quem Pythonis comen vocant (is est locus in Asia) quæ vltima omnium aduenerit, eam lacerant, atque ita discedũt in vna omnium cessatione castigata: Ita multitudinis vitia, vnius insigni supplicio sunt vel sananda, vel arcenda. Erasm.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: Ita melior magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Poësis, poetica & poëtæ.

Quidam amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem. Multò magis in audiẽdis poëtis prȩcepta sunt adhibenda, ne quid inficiant animum. Plut. Plin. lib. 37. c. 9.

Vt in his locis vbi multæ nascuntur herbæ ad remedium efficaces, in iisdem multæ nascuntur lethales: sic in poëtis multa præclara, multa pestifera. Plut.

Vt Simonides dixit, stupidiores esse Thessalos, quàm vt à se decipi possent: Ita qui feliciore sunt ingenio citius à poëtis corrumpuntur. Plut.

Non sic est parendum poëtis aut philosophis, quemadmodum pueri obtemperant pædagogis, sed quemadmodum Cato puer parebat quidem pædagogo iubenti, sed rogabat quã ob causam id iuberet. Ita fides habenda auditoribus, si causam idoneam reddiderint. Plut.

Quemadmodum in vite luxuriantibus foliis ac palmitibus sæpe fructus occultantur: Ita in poëmatibus figuris ac fabulis luxuriantibus, multa cognita vtilia fallunt adolescentem. Plut.

Quemadmodum in eisdẽ pascuis apis florem sequitur, capra fruticem, suis radicem, quadrupedia fructum: sic in poëtis alius aliud quærit, hic historiam, ille sermonis ornamenta, ille probationes, ille præcepta viuendi. Plut.

Quemadmodum, iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes, quȩ nõ sunt carnes: & iucũdissimi pisces, qui non sunt pisces: Ita maximè delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia. Plut.

Vt apis ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis vtcunque decerpi potest aliquid vtilitatis. Plut.

Vt qui subitò è summis tenebris in lucem educitur, magnopere perturbatur, nisi paulatim lumini assueuerit: sic in poëtis prælegendis, philosophorum opiniones inspergendȩ in animos puerorum, ne postea ad tam diuersas doctrinæ rationes perturbentur. Plut.

Si multi inebrientur vino, non ob id incidendæ vites, vt fecit Lycurgus, sed propius admouendi fontes: Ita si multi abutuntur poëtica, non protinus abiicienda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plin.

Vt mandragora iuxta vites nascẽs, vinum reddit lenius: Ita philosophiæ ratio admota poëticæ, moderatiorẽ efficit eius cognitionem. Plut.

Quemadmodum in pictura plus mouet color, quàm lineæ, propterea quod propius hominis formam repræsentet ille, magísque fallat: Ita mendacium admixta veri similitudine, magis allicit mouétque, quàm simplex oratio, quæ nihil habeat fuci. Plut.

Non vt inuenire licet sacra sine tibiis & choro: Ita poësim absque mendacio licet inuenire. Plut.

Venenum admixtum cibis, pestilens: sententia admixta rebus vtilibus ac iucundis. Plut.

Vt fœdis animātibus scitè effictis delectamur: Ita in poësi, quia est rerum adumbratio, etiam mala rectè efficta delectant. Plut.

Vt in parricidio, aut incestu depicto, artem modò laudamus eius qui pinxit, rē ipsam detestamur: Itidem in poëtis elocutionem imitabimur, rem execrabimur. Plut.

Quædam per se non pulchra, quibusdam ob id bona sunt, quod apta: Ita laudantur in poëtis quædā, quod congruunt personæ, tametsi alioqui fœda. Demonides claudus precabatur, vt crepidæ quas furto amiserat, quadrarent ad pedes eius, qui sustulisset. Plut.

Vt periculū sit, si omnes in idem inclinēt latus nauis: sed aliis aliò inflectētibus, nauis optimè libratur: sic seditio & dissensio inter rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: Item dissensio poëtarū inter se facit, vt minus inficiant opinionē lectoris. Plut.

Quemadmodum Medici cantharidis, quæ lethale venenum est, pedibus tamen & alis ad remedium vtuntur: Ita licet ex eadē poësi decerpere, quò medearis illius veneno. Nā semper aliquid admiscent, quo significēt se damnare, quod narrant. Plut.

Vt apicula ex flosculis succū mellis colligit, cùm alij non delectentur, nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poëtis inuenit, quod ad benè viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate delinian tur. Plut.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cùm illum tuba per longi canalis angustias tractum, patentiore nouissimè effudit: sic sensus nostros clariores arcta carminis necessitas efficit, eadem negligentiùs audiuntur, minúsque percutiunt, quam diu soluta oratione dicuntur. Potest trahi & huc, vt si quis dicat famam virtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa, tandem emerserit. Senec.

* Quemadmodum nomenclatori memoriæ loco audacia est, & cuicunque nomen non potest reddere imponit: ita poetę non putant ad rem pertinere, verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decore correpti, id quenque vocari iubent, quod bellè facit ad versum. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: Ita qui semel gustarint poëticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mūdanis voluptatibus ingurgitant, abhorrent ab honestis illis, ac veris oblectamentis. Plin.

Vt scarabeum, aut viperam, aut araneam in gemma redditam & imitatam à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poëtis. Erasm.

Sicut imitatitia vina, quæ frugibus conficiuntur apud quosdam, hactenus assequuntur vini vim, quòd inebriant,

inebriant, non tamen perinde reficiunt cordis vigorem: ita quidã quod in poëtis est vitij, id assequuntur, nẽpe obscœnitatem: cæterum eloquentiam, venustatem, eruditionem non possunt exprimere. Erasm.

Potestas, Potentia.

Vt qui obtuso fræno conatur equum domare, excutitur, equo contemnente frænum: sic qui populum vincere conatur, non satis instructus potentia, ab imperio deturbatur. Plut.

Sol cùm maximè tollitur in altũ, arduus ad polum septentrionalem, tum minimum mouetur: Ita quò maior est potestas, hoc magis coërcenda est animi temeritas. Plut.

Vt in malis somniis nonnulla turbat animum ægritudo, sed præterea nihil efficiunt: sic mali, sed imponentes, non admodum lædunt. Plutarchus.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: Ita nisi assiduè premas renascitur potentia. Eras.

Vt Castoris & Pollucis faces, si solitariæ appareant, dictum est ostentum: sin geminæ, salutare: Ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem. Plin.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin.

Vt bruta fulmina montes feriunt irrito ictu: Ita stulta potentia suas vires, in quod nihil opus est consumit. Plin.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: Ita vel ingens potentia, vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Præceptores artium.

Vt quidam crebris diuerticulis viam breuem reddunt longam: sic nonnulli ducentem crebris quæstiunculis nihil ad rem pertinentibus interpellantes, perpetuam interrumpunt doctrinam. Plut.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendent de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quòd necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihílque tradant ipsi sibi. Plutarchus.

Vt non satis est soli bonitas, nisi accedat & cultor idoneus, & semina: Ita non sufficit ingenij felicitas nisi accedat doctor, & institutor egregius & præcepta idonea. Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quod commune omnium bonũ à diis petant: Ita multo magis honorandus principis præceptor bonus qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis, quò rectè crescunt: Ita qui instituit addit monita & præcepta ingeniis salubria, ne diuaricent in vitia. Plut.

Vt maximi medici, minores quoque morbos optimè sanant. Ita doctissimi præceptores, & minima optimè docent. Eras.

Vt boni agricolæ est nosse terram quam colit: Ita præceptor diligens in primis studeat cuiusque indolem & ingenium cognoscere: neque enim eadem omnibus adhibenda. Idem.

Præcipitatio.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior: contrà Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu:

contrà qui consilio suscipit, magis accenditur operis progressu.

Vt Saturnus qui ex septem erronibus summum tenet locum tardissimè circumagitur: Ita qui in summa constituti sunt potestate, quàm minimè præcipites oportet esse. Plin. li. 2. cap. 16.

Vt canis properans in emittendo, cæcos parit catulos: Ita præcipitata opera non possunt esse absoluta. Plin. libr. 8. cap. 40.

Vide potestas.

Præmium.

* Eleganter Xenophon Oeconomicis prodidit, cætera quæque animantia duabus rebus potissimum adduci ad obtemperãdum: cibo, si quod fuerit abiectius: aut delinimento, si generosius, velut equus: & plagis, si contumacius, velut asinus. At homo, cùm sit animal omnium generosissimum, non tam minis ac suppliciis cogi, quàm præmiis oportebit ad officium inuitari legibus. Eras.

Vide Pœna.

Præsumptio.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Sene.

Prætextus.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis, tamen perniciem adferunt: minus formidandi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala, quæ boni prætextu fallunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Princeps.

Vt qui non consueuerunt neque cœnare, neque lauare, nisi ex præscripto medici, ij, nec sanitate fruuntur: Sic qui omnia ad principis iudicium refert, reddit eos dominos plus quã vellet ciuitas, vt nihil iã nec rectè fieri possit: nisi principis arbitrio. Plu.

Vt rex mundi magna curat, parua relinquens fortunæ, quemadmodum dicit Euripides: Ita princeps non nisi in grauibus & arduis negotiis exercebitur. Plut.

Regula primum recta sit oportet, deinde quæ applicentur corrigat: Ita princeps, primum ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

Eryngium herbam, si vni capræ in os inferas cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores, mira vi in populum transfunduntur. Plut.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum inter se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Erasm.

Galli sæpius in pugna commoriuntur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Idem.

Vt plures apparere soles prodigium est: Ita plureis esse Monarchas aut principes vel imperatores. Plin. lib. 2. cap. 31.

Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: Ita princeps personam spectare non debet, sed rem. Eras.

Sicuti deus cùm nihil non videat, nihil tamen videnti similis est: Ita princeps nihil ignorare debet, multa dissimulare. Idem.

Vt magi prodigiosa quædam promittunt, iisq; promissis vulgus credulũ alliciunt: Ita principes maximarũ rerum spes ostentant, vt sibi reddant addictos. Idem.

Quemadmodum vitis tametsi arbor

bor omnium nobilissima, tamen arundinum, aut vallorum, aut arborum infrugiferarum eget sustentaculis: Ita potentes & eruditi inferiorum egent opera. Idem.

Vt vallus aliquoties frondibus suis vitem amplexam strangulat: Ita non nunquam adminiculi gratia obiter asciti, subuertunt & opprimunt potentiorem. Idem.

Leo cunctis formidatum animal cantum ac cristam galli formidat: Ita summi principes infimorum conuicia nonnunquã timere coguntur. Idẽ.

* Cùm cæteri mortales artem quã profiteri parant prius adhibito studio discãt: Quanto maiori cura principem oportet administrãdi rationẽ perdiscere? Ac cæteræ quidẽ artes quatuor rebus potissimũ cõstant: natura, præceptis, exemplis, vsu: in principe lene ac mansuetum ingenium requirit Plato. Eras.

* Non licet dormitabundũ esse qui clauo assidet: & in tantis rerũ periculis stertit princeps? Nullũ mare tam graues habet tẽpestates vnquã, quàm omne regnum assiduè. Semper itaq; principi vigilandum est ne quid erret, qui non nisi plurimorum pernicie delinquit. Idem.

Magnitudo nauis, aut merciũ pretia, aut vectorũ numerus haud facit elatiorẽ bonum nauclerũ, sed attentiorem: ita bonus rex quo pluribus imperat, hoc vigilantior esse debet non insolentior.

* Seruus seruo præstantior, vt habet prouerbium vt dominus domino potior: quòd alia sit ars, alia præclarior, alia functio alia melior. At principem in optimo sapiẽtiæ genere oportet præcellere. Ea est ratio rectè administrandi Remp. Idem.

* Nullus ad Olympicũ certamẽ accedit, nisi prius secũ expenderit, quid eius certaminis lex postulet: neq; queritur si molestũ esse solem, aut puluerem, aut sudorẽ, aut si quid est aliud huius generis: quandoquidẽ hæc omnia cum ipsa ludi ratione coniuncta sunt: Ita qui suscipit imperium prius suo cũ animo debet expendere, quas res principis officiũ exigat. Consulẽdum alienis commodis, propria negligenda: vigilandum, vt aliis dormire liceat: laborandum, vt aliis liceat otiari. Idem.

* Cùm Christianorum vnus sit dominus: cur qui huius gerũt vices, abs quouis malunt administrandi formã petere, quàm ab hoc qui solus est totus imitãdus? Ab aliis decerpere licet si quid fortè virtutis admixtũ habẽt. At in hoc absolutum est omnis virtutis ac sapientiæ exẽplar. Ea quidẽ stultitia videtur, sed infidelibus: nobis si verè fideles sumus, Dei virtus est & Dei sapientia. Idem.

* Rem ita tecũ expendas licebit: si quis omnes homines, quos tuos vocas, Circes arte vertat, in sues, aut asinos, nónne dices deterius factũ tuũ imperiũ? Dices opinor. Atqui plus iuris est in sues aut asinos, quàm in homines: licet quò lubet agere, licet distrahere, licet interimere: Proinde deterius fecerit imperiũ, qui liberos ciues verterit in mãcipia. Quo præstãtius est, in quod geris imperiũ, hoc magnificẽtius, ac splẽdidius regnas. Cõsuluit igitur tuæ maiestati, qui ciuiũ libertatẽ ac dignitatẽ tuetur. Idẽ

* Deus ipse ne coactis imperaret, & angelis & hominibus liberũ dedit arbitriũ, quo splendidius & augustius redderet imperiũ suum. Et quisquam hoc nomine sibi magnus videtur, quod metu adactis ciuibus seu pecudibus imperet? Idem.

Princeps bonus.

Vt Deus in cœlo pulcherrimũ ac iucundiſſimum ſui ſimulachrũ conſtituit ſolem: ſic in republica principem, qui prudentia, iuſtitia, benignitate ſe erga omnes repræſentet. Plut.

Medicus multo educto ſanguine corrupto, paulùm innoxij cibi miniſtrat: ſic princeps ſublatis multis malis ac nocentibus leni gratia & humanitate moleſtiam eã mitigabit. Plut.

Vt canes ouium cuſtodes excubias agunt, non ſibi timentes, ſed ouibus: Ita rex non tam ſibi debet timere, quàm populo. Plut.

Muſicus chordas diſſonantes non ſtatim abiicit, atque incidit, ſed ſenſim intendens aut remittens ad concentum adducit: Ita princeps leniter debet emendare peccantes, non protinus tollere. Plut.

Vt in magna tempeſtate validiſſimo clauo, optimo gubernatore, plurimis fulturis opus eſt: Ita magnas & turbulentas res adminiſtrandi ſumma opus eſt ſapientia. Plut.

Vt plus debet Neptuno, qui merces precioſiſſimas deportauit: ſic plus debet principi, qui tranquillitatem, & pacem publicam non in voluptatibus, ſed honeſtiſſimis ſtudiis conſumit. Senec.

Vt ſydera mundi, vel ſi paulũ ſubſiſtant, an aberrent, ſummo id omnium malo fiat: Ita principi ceſſare non licet: quòd ſi facit, magna rerum humanarum pernicie fit. Senec.

Rex apum ſolus aculeum non habet, aut certè non vtitur, ad hæc grandior eſt corpore, & ſpecie decentior, ſed aliis, quàm cæteræ minoribus: Ita principem oportet eſſe clementiſſimum, & à ſua ciuitate nuſquam auolare longius. Plin. lib. 21. cap. 17.

Rex ipſe quidem non operatur, ſed obambulans, ac circumuolans alios velut exhortatur: Ita princeps non opera ſed conſilio & iuſſu prodeſſe debet ſuis. Idem.

Sol iucundiſſimus eſt iis, qui ipſum poſſunt intueri: Ita principes iis, qui amant iuſtitiam. Eraſ.

Sicuti Leo citius ſæuit in virum quàm in fœminam, pueros non niſi ſumma fame coactus attingit, ſupplicibus ac proſtratis parcit: Ita potentes infirmioribus debent ignoſcere, vires in alios experiri, quo vincere pulchrum ſit. Plin. lib. 8. cap 16.

Vt cometes nouus apparens, aut magnum bonum, aut ingens malum portendit mortalibus: Ita nouus princeps ſalutem adfert rebus humanis ſi bonus eſt, maximam peſtem ſi malus. Plin. lib. 2. cap. 26.

Princeps malus.

Vt in ſcena δορυφόρημα tantùm oſtenditur, nec loquens quicquã, nec agens: ſic princeps qui veſtitu, & titulo tantùm principem agit, nihil autem curat eorum, quæ verè ſint principum officia. Plut.

Quemadmodum fulgur priùs emicat, quàm audiatur tonitru, quàm ſonitu auribus excipiatur, lumini viſus occurrat, & ſanguis priùs appareat quàm vulnus: ſic princeps aliquando priùs condemnat, quàm redarguatur delatus. Plut.

Vt lapſus non poteſt erigere lapſum: Ita malus & ſtultus princeps non poteſt emendare populum. Plu.

Vt canicula peſtilens eſt omnibus ſydus: Ita principis mali poteſtas omnibus nocet. Eraſ.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus ſunt, cùm remiſere, ſurdi: Ita principes ſi quid eſt, quod placeat, id procul etiam percipiunt: ſi quid ſecus, quantumuis clames, non

non intelligunt. Erasmus.

Vt ranæ vltra solitũ vocales tempestatem significant imminẽtem: Ita cùm plurimum valeat apud principes oratio malorum, bonis tacentibus,tũ instat rerũ perturbatio.Idem.

Vt solis defectus, magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error, etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem.Plin lib.2.cap.10.

Vt quædam fulmina,æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina vis,aut regia potestas, in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus.Plin.lib.2.cap.53.

Vt vitis nisi amputes,latè sese spargit,brachiis suis omnia complectens & implicãs: Ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio,nisi subinde vindicetur. Vide *Tyrannus*.

Principum educatio.

Vt grauius puniendus, qui letiferum venenum non in vnum calicem sed in fontem, vnde bibunt omnes, iniicit: sic magis peccant,qui principis corrumpũt ingenium, quàm qui priuati hominis.Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas,quòd cõmune omnium bonum à diis petant: Ita multo magis honorandus principis præceptor bonus, qui talem fingit,vt omnibus sit vtilis futurus.Plut.

Vt artifex lubentius faciat lyram, qua sciat Amphionis arte Thebanorum vrbem condendam, quàm eam qua Thales Lacedæmoniorum seditionem composuit: Ita philosophus lubentius formabit ingenium principis orbi profuturum.Plut.

Principum fastus.

Vt imperiti statuarij pulchrã existimant statuam, quæ sit vastissima mole:sic reges nõnulli fastu & asperitate se egregios principes videri putant.Plut.

Vt colossi loricis insignes Deum aliquem repræsentãt, intus pleni luto, clauis, sordibus: Ita rex gnauus purpura,equis,auro,satellitio magnificus, in animo nihil habet præter sordidos affectus & inscitiam.Plut.

Statuæ magnitudine moleque sua librantur,& consistunt:at reges stulti subuertuntur.Plut.

Principum inter se odia.

Cùm maximè feruent apum inter se prælia,tum iactu pulueris, aut fumo tota res componitur: Ita grauissimi rerum motus inter principes,affinitate aut simili re quapiam nugacissima finiuntur. Plin.lib.11. cap.18. Vide. *Bellum*.

Principum fauor.

Vt periculosum est,dęmones euocare,propterea quod si quid erratum fuerit, magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullum Hostilium ictum fulmine, quod ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum rite fecisset: Ita periculosum est, cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus,quòd offensi re qualibet leui, funditus subuertant hominem. Erasm.

Prodigalitas.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, nõn multum iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit hæredi profuturum.Plin.lib.18.cap.5.

Sorbo folia vniuersa decidũt,cùm cæteris arborib. paulatim id accidat: Ita quidã subitò nudãtur, aut profundũt,aut genus vitę cõmutãt,cùm sensim id fieri oporteat.Plin.lib.16.c.25.

Pronuntiatio.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: Ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósque subinde sonare, cùm non intelligant. Erasm.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: Ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Idem.

Bona fabula aliquando exsibilatur, vitio histrionis male agentis: Ita bona oratio displicet si quis parum aptam referat. Idem.

Vt eodem halitu, sed aliter emisso calfacimus, ac refrigeramus: Ita eadem oratione aliter pronuntiata mouebitur affectus, aut frigebit. Idẽ.

Qui nimium incitatus fertur, non vbi vult sistit sese, sed longiùs effertur, quàm velit: sic nimia in dicendo celeritas temerè rapitur. Senec.

Prudentia.

Vt nõ debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: Ita non debet imperium sumere, qui non sit prudentia præditus. Plut.

Vt cicatrix admonet cauendũ esse vulnus: ita memoria præteritorũ malorum reddit cautiores. Plut.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquò versum porrigat, nullo nititur certo scopo: Ita magnus rex, cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Plut.

Fibri Pontici genitalia sibiipsis amputant mẽbra in venatu, quòd ob hoc se peti intelligant: Ita prudentis est aliquando abiicere rem ob quam periclitatur. Plin.

Pueritia.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagãtur, quàm ij qui nunquã fuerunt in vinculis: sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plut.

Q.

QVERIMONIÆ.

QVidam Homeri versus acephalos, id est, capite truncatos, & μειούρους, id est, cauda diminutos excerpunt, tam multa integra pulcherrimáque prætermittentes: idem faciũt, qui de paucis vitæ malis queruntur, dissimulatis tot commoditatibus. Plutarch.

Questus siue lucrum.

Polypus stupidum alioquin animal in captandis conchis incredibili vtitur solertia: Ita quidam ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin. lib. 9. cap. 29.

Quæstio inutilis.

Vt qui claue velit secare ligna, securi aperire ostium, vtriusq; vsu sese priuat: sic qui dicentem alienis ac friuolis quæstiunculis perturbant, non solum nullum capiunt fructum ex his quæ dicuntur, verumetiã mali viri opinionem, atque odium lucrifaciunt. Plut.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui differenti minutulas ac friuolas quæstiunculas obiiciunt. Plut.

R.

RABVLÆ FORENSES.

ERat porticus in Olympia, quam Septiuocam vocant, quòd pro vna voce multas redderet: Ita loculeij quidam, vel vno prouocati verbo, sermonem immensum referunt. Plutarch.

Rapi

Rapina.

Canis quicquid excepit protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

Vt feræ mutuo laniatu viuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit. Senec.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent tamen apum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorum vigiliis elaborata furto sibi vendicãt. Plin. lib. 11. cap. 11. & cap. 7. eodem lib.

Sicuti Polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. lib. 9. cap. 29.

Qui Tigridis catulos rapit, bene secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impune: Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquã retineat. Plin. lib. 8. cap. 18.

Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnum fodiẽte, excitatum deuorat pabulum: Ita sunt qui se misceãt alienis negotiis, vt eis laborãtibus fructum percipiant. Plin. lib. 9. cap. 17.

Ratio.

Vt nauis cui firma est anchora, in quouis portu potest conquiescere: Ita animus si accedat recta ratio, quouis in loco trãquillè viuet. Plut.

Vt non æquè cernunt cicadæ, & accipitres, neque similiter volant aquila & perdix: Ita non omnia, quæ rationis participia sunt, æquè valent ratiocinandi acumine. Plut.

Vt custos assidens puero, cauet & admonet, nec quid peccet: sic ratio semper animo præsens non sinit vsquam labi aut peccare. Plut.

Non satis est habere corpus sanũ, verùm & bonæ habitudinis, ac robustum sit, oportet: sic ratio non solùm pura debet esse & à vitiis immunis, nisi sit & robusta. Plut.

Qui dimissi à pædagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere: at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Plutarchus.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plut.

Gubernator etiam si multum cõducit, tamen non potest sedare ventos & vndas: at ratio ac mentis habitus non solum animi motus componit, verùm & corporis morbos sæpe leuat. Plut.

Vt quemadmodum si sol non sit, per reliqua astra noctem ageremus: Ita quantum ad reliquos attinet sensus, nihil differemus à brutis, nisi ratio adsit. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerũ procellis, summa debet ratio animum cohibere ne ab affectibus auferatur. Plut.

Cupressi semina adeò minuta sũt, vt quædam oculis cerni non possint, & tamen in eo tanta est arbor, tam procera: Ita ratio minimum quid-

dam eſt & occultum, ſed eadem maxima eſt, ſi prodeat, & vim ſuam explicet. Plin. lib. 17. cap. 10.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli poſſunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequeas efficere, ratione & arte facilè efficias. Eraſm.

Reconciliatio.

Caſſiteris, id eſt, ſtannũ aut plumbum album, æs ruptum ferruminat, vtcunque contingens propter affinitatem quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolẽtiam diſruptam reconciliare debet, vtrique ſe accommodans ex æquo. Plutarchus.

Ignis facilè accenditur in paleis, & pilis leporinis, ſed idem mox extinguitur, ſi nihil addas: ſic iræ amantium, aut nuper coniugatorum, ſi nemo ſe admiſcuerit. Plut.

Vt cryſtalli fragmenta ſarciri nullo modo poſſunt: Ita difficillimum eos reconciliare, qui ex arctiſſima familiaritate in mutuum odium venerint.

Recreatio, Relaxatio.

Vt ſunt vices ſomni & vigiliæ, noctis & diei, tempeſtatis & ſerenitatis, belli & pacis: Ita labores leuandi ocio & luſibus. Plut.

Lyram & arcum remittimus, quò melius poſſint tendi: Ita recreandus ocio animus, vt ad labores reddatur vegetior. Plut.

Auriga non ſemper adducit habenas, ſed aliquando remittit: Ita pueris nonnihil indulgendum. Plut.

Vt arcus tenſus rumpitur: ſic animus remiſſus frangitur. Plut.

Vti nouales licet alternis interquieſcant annis, tamen eam ceſſationem vbertate compenſant: Ita relaxatio ingeniorum mediocris facit, vt ad ſtudia reuerſi plus efficiamus vigore animi, licet breuiore temporis ſpatio. Plin. lib. 18. cap. 16.

Regnandi libido.

Vt vitis niſi amputes, latè ſeſe ſpargit, brachiis ſuis omnia complectens & implicans: Ita princeps ambitioſus ſemper aliquid è proximis ſuo adiungit imperio, niſi ſubinde vindicetur. Vide *Ambitio*, *Auaritia.*

Religio.

Qui diuos colunt metu alicuius mali, perinde faciunt, vt ij qui tyrannos venerantur, ne noceant, quos oderunt animo. Plut. Vide *pietas.*

Regnum & reges.

Vt quibuſdam cùm foris, in foro, aut in curia conſpicui ſint ac ſplendidi, domi moroſa vxor contriſtat omnem vitam: ſic regno ac diuitiis multa adſunt occulta mala. Plut.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confuſa: Ita diuina vis, aut regia poteſtas in obſiſtentes ſæuit, mollibus parcit & cedentibus. Vide *Principes.*

Reſpublica.

Sicui ex contrariis elementis mira harmonia temperatus eſt mũdus: Ita diuerſis hominum ſtudiis conſtat reſpub. Eraſm.

Vt nauis multis ictibus compingitur, clauis, paxillis: deinde ad tempus aliquantum relinquitur, donec cohæreſcant claui commiſſuræque: deinde tutò ſulcat maria: ſic ciuitas multis ſudoribus conditur, donec aucta tempore, tutam ac tranquillam vitam præbeat ciuibus. Plut.

Ex alueariũ ſtrepitu ac tumultu colligunt apes rectè valere: contra ex quiete Rempub. Plut.

Reipublicæ adminiſtratio.

Gubernator quædam ſuis manibus facit, quædam per alios: & aliquando

quãdo aliis ad clauum admiſſis, ipſe in proram demigrat: ſic in Republ. nõ debet vnus occupare omnia munia, ſed aliis viciſſim dare locum. Rectius enim fit, quæ multorum manibus peraguntur. Plut.

Qui ſimul & Rempublicã tractat, & artem exercet ſedentariam: perinde facit, atque ille, qui mulierem ingenuam ac probam, detracta ſtola, datóque præcinctorio, in officina detinet. Plut.

Qui nauem gubernant, aliena voce iuſſúque vtuntur: ſed qui Remp. gubernant, in ſeipſis ſapientiam habeant oportet, vt non ſit opus aliena voce. Plut.

Veſtalibus tempus erat præſtitutum: primum, in quo diſcerent: alterum, in quo exercerent: tertium, in quo docerent: Idem fiebat in ſacerdotibus Epheſiæ Dianæ: Itidem faciendum iis, qui Remp. gerunt. Plut.

Vt difficillimum ac periculoſum eſt annoſas arbores, quæ iã latè ſparſere radices, reuellere loco, & aliò tranſplantare: ita Rempubl. longo tempore ſuis inueteratam inſtitutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet citra maximos rerum motus. Plut.

Gubernator optimos quærit nautas: architectus doctiſſimos quærit miniſtros: Ita princeps eos aſciſcet amicos, qui ad Republic. adminiſtrandam maximè ſint idonei. Plut.

Qui ſenſim ac volentes deſcendunt in puteum, nihil læduntur: qui caſu incidunt, valde turbantur: ſic qui certo conſilio accedũt ad Rempub. moderatè ferunt: qui ſeſe temerè iniiciunt, eos pœnitet. Plut.

Vt vinum primùm ſeruit, ac paret bibenti: at paulatim admixtum venis, rapit hominem, ac traducit in ſuos mores: Ita qui rempublicam adminiſtrat, initio ſe populi moribus accommodat, poſt ſenſim eum ad ſua trahit inſtituta. Plin.

Non eſt infirmior manus, quòd in digitos ſit diſſecta, ſed ad operandum agilior: Ita negotia multis communicata, in Republ. plenius conficiuntur. Plut.

Vt qui perſonatus in theatrũ procedit hiſtrio, ſic qui ad Rempubl. adminiſtrandam accedit, non vt ciuibus profit, ſed ſibi gloriam comparet. Plut.

Vt qui animi cauſa nauim ingreditur, vt ſpectet aut in ea inambulet: deinde repentè ſoluta, atque in altum reuulſa nauſeans ac vomens fruſtra foras proſpectat: ſic qui leuiter, & quaſi luſus gratia attingunt Remp. ſed à ſemel ſuſcepta non poſſunt ſeſe explicare, negotiorum vndis ſecum hominem & inuitum trahentibus. Plin.

Vt quibus domi nihil eſt boni, in foro plerunque verſantur, & obambulant: ſic quidã, quia nihil habeant, quod priuatim agant, ad publica adminiſtranda conferunt ſeſe. Plut.

Vt equus ſtrigoſus imputatur non equi culpæ, ſed equiſonibus: Ita populus malè moratus epiſcopis aut principibus. Eraſm.

Cùm bruta ſolitum naturæ morem relinquunt, tempeſtatis indicium eſt: hoc eſt, cùm mergi fugiunt maria aut ſtagna, cùm abſconduntur formicæ, aut oua progerunt: lumbrici è terra fugiunt, tempeſtatis præſagium eſt: Ita cùm audent facinoroſi, tacent integri, ſapit vulgus, deſipiunt principes, ſacerdotes pro terrenis digladiantur, id perniciem humanæ vitæ ſignificat. Eraſm.

* In corpore ſi quid eſt quod reli-

quo corpori noceat, vri ac secari quod nocet patimur, vt membrorũ aliquod potius quàm totum corpus intereat: sic in Reip. corpore, vt totũ saluum sit, quicquid est pestiferum amputetur. Cic. Philipp. 8.

*Vt contemnendus est qui in nauigãdo se mauult esse incolumẽ quàm nauim: ita vituperãdus est qui in Reipub. discrimine, suæ plus quàm communi saluti consulit. Idem lib. 4. ad Herennium.

* Vt leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: sic vir bonus & sapiens, & legibus parẽs, & ciuilis officij nõ ignarus, vtilitati omnium plus quàm vnius alicuius saluti consulit. Idem lib. 3. de finib.

* Vt medici membrũ sæpe putrefactum incidũt atq; in totũ eradicant, ne aliam corporis partẽ labefactare aut corrumpere possit: sic necesse est si Remp. saluã esse volumus, vt perditissimos homines ex vrbe penitus exstirpemus, ne corruptus integro, violatus casto labem infringat. Idem, act. in Verrem.

* Vt tutela, sic procuratio Reip. ad vtilitatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa, gerenda est. Idem lib. de Officiis.

* Vt in nauigando tempestati obsequi artis est, etiam si cursum tenere nequeas: cùm verò portũ possis mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quem cœperis, potius quàm eo commutato quò velis tandem peruenire: sic omnibus in administrãda Repub. propositum idem esse debet cum dignitate ocium: non idem semper dicere, sed idem semper spectare debent. Idem lib. 1. epist.

* Quemadmodum chorus est res elegans, si quidem ordine constet & harmonia: contrà ridiculum spectaculũ, si gesticulationes vnà cum vocibus cõfundantur: ita præclara quædam res est ciuitas, aut regnũ, si suus cuiq; datur locus, si suo quisque fungitur officio: hoc est, si Princeps quod se dignum est agit, si magistratus suàs obeunt partes, si plebs item bonis legibus & integris magistratibus obtemperat. Erasmus.

Mutationes & nouationes in Repub. perniciosissimæ.

Vt plus est periculi corporibus nostris vere & autumno ob mutationem: Ita nouitas omnis offendit ac lædit Remp. Erasm.

Vt cibi potus cælique nouitas offendit, etiamsi mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quòd omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Idem.

Reprehensio.

Qui de natura queritur, quòd quędam genuerit homini noxia dissimulatis tot bonis: perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè elapsis cauilletur. Plut.

Vt lamias fabulæ narrant foris oculatas esse, domi oculis in vase reconditis, nihil videre: Ita quidam in alienis perspicaces sunt, ad sua cæcutiunt. Plut.

Vt quibus domi multum est malorum, gaudent apud alios versari: Ita animus sibi malè conscius, sua horrens de alienis agit, & malitiam suam

suam apud alios pascit. Plut.

Facilè est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: Ita aliorũ orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facile. Plut.

Non, quemadmodũ parasitus conuitio tactus ab iis, à quibus alitur ridet, ac nihil commouetur: Ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

* Vt oculus, sic animus se non videns, aliena cernit. Cic. lib. 1. Tusc. qu.

Cùm æstate vehementiùs tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, ventos denuntiat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorum vitia, ipse non perinde lucens morum integritate: indicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Eras. *Vide Castigatio.*

Responsio.

Vt pauperiores aliquando donant munuscula ditioribus, quò plus recipiant: sic indoctiores prouocãt nonnullos, vt eruditiora vicissim illi respondeant. Plut. *Vide Sermo.*

Reuerentia.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiã, non ob aliud nisi quòd serpẽtes interficit: parcitur apud Britannos miluis, quòd vrbem raptis extis pecudum repurgent: ita quibusdam honos habendus, non quòd ipsi digni sint, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Erasm.

Rhetorica.

Vt periculum sit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus nauis optimè libratur: sic seditio, & dissensio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis, Plutarch.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de pietate & iustitia verba faciens, Rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Robur.

Arbores infœcũdæ firmiores sunt fœcundis: Ita robustius est corpus his qui nihil pariunt in literis, quàm qui sese laboribus exhauriant. Erasm.

S.

SACERDOS.

VT vitrum copiâ viluit, alioqui nec auro nec argento cessurum: Ita sacerdotes ob turbam minoris fiunt, magno in pretio futuri, si singulæ ciuitates singulos haberent sacerdotes, vt olim. Erasm.

Sacramenta.

Vt optima remedia maximè perniciem adferunt, nisi aptè sumantur: Ita Christi sacramenta salutaria sunt rectè sumẽtibus, lethalia indignè accipientibus. Erasm.

Sanitas.

Olim in capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt quàm iucunda. *Vide Valetudo.*

Sapientia.

Vt paulatim vmbra remissa sentimus nõ magis esse in lumine: Ita sensim imminuta stultitia, in sapientia proficimus. Plut.

Vt qui vehementer esurit aut sitit, nulla re potest auelli, donec sedauerit appetẽtiam: sic omnia posthabenda sitienti sapientiam. Plut.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum, vires suas ex-

plicat, & ex minimo in maximos actus diffundit: Sic ratio ſapientiæ pau cis conſtat verbis, in opere creſcit. Senec.

Sunt qui propiùs admota non cernunt, quæ longius abſunt vident: Ita nonnulli plus ſapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad ſe pertinent. Eraſm.

Vt ingentes obeliſci magno quidem negotio ſtatuuntur & collocantur ob immenſum molis pondus, ſed collocati ſemel, infinitis durant ſeculis: ita arduum eſt virtutis aut ſapientiæ parare famã, ſed parata nunquam intermoritur. Idem.

Sicuti maroneũ vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamẽ vigorem ſuum ſeruat: Ita ſapiens nullis ſoluitur voluptatibus. Plin.24.cap.4.

Vt Caſtoris & Pollucis faces ſi ſolitariæ appareant, dirum eſt oſtentum: ſin geminæ, ſalutare: Ita non oportet potentiam eſſe ſeiunctam à ſapientia, alioqui peſtilentem. Plin.

Vti magnes occulta quadam & incognita vi ferrum ad ſe trahit: Ita ſapientia ſecreta quadam ratione trahit ad ſe animos hominum. Plin.lib. 35.cap.16.

Sicuti aquilo initio vehemens, deſinit lenior, contrà Auſter initio lenior, deſinit vehemẽtior: Ita qui præcipites magno impetu aggrediuntur, frigeſcunt in proceſſu. Contrà qui conſilio ſuſcipit, magis ac magis accenditur operis progreſſu. Eraſm.

Sicuti quo directiùs nos ferit Sol radiis ſuis, hoc minor eſt vmbra noſtri: quo obliquius, hoc magis increſcit vmbra corporis: Ita quanto plus quiſque aſſequutus eſt veræ ſapientiæ, hoc minus magnificè de ſe ſentit, quo longius abeſt ab ea, hoc ſe magis dilatat ſtultiſſima perſuaſione ſapientiæ. Idem.

Arundinis radix contrita & impoſita ſilicis ſtirpem corpore extrahit, item arundinem filicis radix: ita viciſſim, & pecuniæ ſtudium eximit animis amorem ſapientiæ, & ſapientia ſtudium pecuniæ. Idem.

Sapiens.

Vt verus amor erga mulierem nõ deſiderat teſtem: ſed ſat habet, ſi clàm ea potiatur: Ita vir ſapiens recti conſcientia contentus. At qui fictè amãt oſtentant & iactant. Plut.

* Vt cœleſtia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruũt, aut ſimulachra conflant nihil diuinitati nocetur: ita quicquid fit in ſapientem proteruè, petulanter, ſuperbè, fruſtra tentatur. Senec. libr. quod in ſapient. non cadit iniuria. cap. 3.

* Quemadmodum erga ægrotos ſuos medicus, ſic erga alios homines vir ſapiens affectus eſt: eorum phreneſin, maledicta, ſcurrilia dicta, petulantiam patiente fert animo. Sen.

* Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis eſt durities: alij nec igni nec aquis cedunt: ita ſapientis animus ſolidus eſt, & id roboris collegit, vt tam tutus ſit ab iniuria quàm firmiſſimi lapides. Senec.

Vt ſydera contrarium mundo iter intendunt: Ita ſapiens aduerſus opinionem omnium vadit. Senec.

Cùm potẽtes imperio editi, & cõſenſu ſeruientium validi nocere intentent: tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, quàm quæ neruo, tormentíſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exierunt, citra cœlum tamen flectuntur. Sen.

Vt nec mundus creſcit, nec Sol, nec Luna, nec mare: Ita pares ſunt omnes ſapientes. Senec.

Vt grãdo illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt egregius artifex, nõ in vna materia artifex est: sic sapiens in quauis fortuna se benè gerit. Senec.

Vt pumilio, etiam si in mõte consistat, pusillus est, colossus etiam in puteo magnus: Ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: Ita sapiens quamuis fortunam sapienter administrabit. Senec.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò suóque malo, contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: Ita vulgus hominũ improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul pręuisum malũ videt: vt Democritus, metẽte fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum, paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Senec.

Sicuti mundus vndique teres, ac rotundus sibi constat: Ita sapiens nihil extra se quærit, seipso contentus. Plin. lib. 2. cap. 2.

Sicut Mercurius quàm minimo spatio discedit à Sole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non oportet longiùs ab honesto discedere sapientem. Plin. lib. 2. cap. 17.

Vt cochleæ lentè ingrediuntur, nec quicquam attingũt, aut vsquam sese mouent, nisi cornibus prętentarint: Ita sapientem oportet esse contabundum, miniméque præcipitem, & pedetẽtim aggredi gustu quodam prius sumpto. Plin. lib. 9. cap. 32.

Tradunt Physici veteres, Solem marinis aquis pasci, Lunã dulcibus: Ita sapientes amara quærunt, modo vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. Erasm.

Vt in culice non minus admirãda naturę vis est, quàm in elephante: Ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotiis, magnũ virum ostendit. At ingenij vis etiã in iudicio atq; humili argumẽto elucet. Plin. lib. 11. c. 2.

Vt fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: Ita fortunæ procellæ indoctos, ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Erasm.

Sicut animantia quędã etiam corporis partes amputant, ob quæ periclitari sese sciunt, veluti fiber: Ita sapientis est aliquando facultatum iactura vitæ consulere. Plin. lib. 8. cap. 30. & lib. 36. cap. 16.

Vt indomita vis adamãti, vnde & nomẽ additum gemmæ, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat: quin magis ictum ita respuens, vti ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunę sęuientis impetum inuictus. Plin. lib. 37. cap. 4.

Vt Deus, plurimum sapiens & intelligens, minimum loquitur: Ita sapiens non nisi necessaria loquetur. Erasmus.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant, non sibi solùm, sed aliis quoque: Ita sapiens turbatissimis rebus non solùm ipse tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit. Plin. lib. 10. cap. 2. 3.

Rhododendri frondes, iumentis, capris, & ouibus venenũ est, idem homini contra serpentiũ venena remedio: Ita quod stultis perniciẽ adfert,

vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiẽs vertit in suum bonũ. Plin. lib. 16. c. 21.

Scientia.

Vt agricolæ lubentius vident spicas inclinatas, quàm erectas in altũ, nam illas onustas fructu intelligunt, has inanes: sic adolescentes, priusquã profecerunt in philosophia tument: vbi doctrinæ fructum perceperint, submittunt sese. Plut.

Quærimus nonnunquam eos, quibuscum stamus. Ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt. Seneca. *Vide titulos de Artibus, Eruditione & Doctrina.*

Seditio.

* Vt mare quod natura sua tranquillum est, ventorum vi agitari videmus ac turbari: sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus & violentissimis tempestatibus cõcitari solet. Cicero, pro Cluentio.

* Vt tẽpestates sæpe certo aliquo cœli signo cõmouentur, sæpe improuiso, nulla ex certa ratione, obscura aliqua ex causa concitantur: sic in comitiorum tempestate populari, sępe intelligas quo signo cõmota sit, sæpe ita obscura est, vt casu excitata videatur. Cicer. pro Muræna.

Salamandra nõ nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit. Ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace compositis emoriuntur. Plin. lib. 10. cap. 67.

Sicuti vulgò dicunt Aquilonẽ noctu exortũ nunquã ad tertiũ durare diem: Ita rerũ motus qui nõ ex altis initiis, sed facili causa subitaq; proficiscuntur, facilè sedãtur, & conquiescunt in repub. *Vide Discordia.*

Senectus.

* Vt nõ omne vinũ: sic non omnis ætas vetustate coalescit. Cicero.

* Vt adolescentẽ in quo senile est aliquid: sic senem in quo adolescẽtis probi est aliquid, laudamus. Idem.

* Vt petulãtia & libido magis est adolescentũ, quàm senum, nec tamẽ omnium adolescẽtum, sed non proborũ: sic ista senilis stultitia, quæ deliratio appellari solet, senum est leuium, non omnium. Idem.

* Vt adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur, leuiórq; fit eorum senectus, qui à iuuentute coluntur & diliguntur: sic adolescẽtes senum præceptis gaudẽt, quib. ad virtutũ studia ducuntur. Idẽ.

Vt gaudent, qui à furiosis dominis aufugerunt; sic gaudere debẽt senes, qui ætatis beneficio libidine non infestantur. Plut.

Ibin aiunt, vbi cõsenuit, iãq; quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora. Plut.

Vt aqua vino admixta reddit illud moderatius, & sobriæ nymphæ Bacchum temulentum compescunt: sic in Rep. senes admixti, iuuenum temeritatem & ambitionem reuerentiã sui reddunt moderatiorem. Plut.

Vt cantor senex nõ omittit artem, nec abiicit lyram, sed leuiores sequitur harmonias, & vocis regit contentionẽ, iuuenibus aptiorem: sic in senectute non oportet à Rep. prorsus desistere, sed eligere negotia remissiora, quæ conueniant ætati. Plut.

* Quemadmodũ in naue quę sentinã trahit, vni rimę aut alteri obsistitur, vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere, succurri nõ potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus imbecillitas sustineri & fulciri potest, vbi tanquã in putri ædificio omnis iũctura dilabitur: & dum alia

alia excipitur, alia descinditur, circumspiciendum est quomodo exeas. Senec.

* Quemadmodũ nouem mẽsibus nos tenet maternus vterus, & pręparat non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, iam idonei spiritũ trahere, & in aperto durare: sic per hoc spaciũ quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturę sumimur partum. Senec.

Adiice illos, qui nõ aliter, quã quibus difficilis somnus, versant se, & hoc atq; illo modo cõponunt, donec quietẽ lassitudine inueniant, statum vitæ suæ formando, subinde in eo nouissimè manent: in quo illos nõ mutandi odium, sed senectus ad nouandum pigra deprehendit. Senec.

Vt orbiũ diuersus in contraria nisus, motũ omnium temperat: Ita senum contatio, iuuenum in repub. feruorẽ ac pręcipitãtiã moderatur. Eras.

Vt ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse, nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculúmq; faciant vtrunq;: Ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse: & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Plin. lib. 10. cap. 25.

Nouella vitis copiosius gignit vinum, sed vetustior melius: Ita plura loquuntur iuuenes, sed vtiliora senes. Erasm.

Vt à currente flumine tantum habes, quantũ hauris: Ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocâris. Erasm.

Sermo.

Vt in calamitatibus firmissimi, atque optimi amici adsunt vtiliter: sic & sermones optimi. Plut.

Vt ędium ostio carentium, & crumenarum absque vinculis nulla est vtilitàs: Ita multo magis oris claustro carentis nullus est vsus. Plut.

Qui in Platone & Demosthene nihil quærunt, nisi puritatem attici sermonis, quid aliud agunt, quàm ij, qui in pharmacis nihil amant, nisi fragrantiam & nitorem, vim purgandi seruandíque negligunt. Plut.

Quemadmodum Protogenes pictor Apellem ex vnica linea cognouit nunquam alioqui visum: Ita ex vnico responso ingenium, & prudentiam viri deprehendet, qui sit ipse sapiens. Plin.

E voce agnoscimus hominem, facie non conspecta, nam sua cuique vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Erasm.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: Ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. *Vide Oratio.*

Seruitus.

Si miserum est seruire, multo miserrimum est seruire iis, quos non possis effugere. Plut.

Vt attagen aliàs vocalis, captus obtumescit: Ita quibusdam seruitus adimit vocem, qui liberi loquebantur. Aut sponte loquuntur, aut canunt nonnulli, sic cogas, reticescunt. Erasm.

Formicæ triticũ arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquunt aulam. Erasm.

Seueritas.

Vt echinus semper in spinis ingreditur, quòd spinas secum circumferat: Ita quibusdam in omni negocio acerbitas est propterea quòd animo secum adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incommodi.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: at idem tribus diebus vnoquoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáq; luna: Ita quidam inæquales sibi, aut nimium præcipites sunt, aut nimiũ lenti, in vtranque partem plus satis vehemẽtes. Erasm.

Silentium & taciturnitas.

Grues cùm ex Cilicia deuolant lapillos in os sumunt, atque ita Taurum montem aquilis plenum tutò trãsuolant, ídque noctu, ne vox prodat: Ita tutissimum vbique silẽtium. Plut. Plin. lib. 10. c. 23. Aristot. de natu. lib. 9. cap. 10.

Vt egregius artifex iaculandi statim scopum petit: ita sapit, qui pauca loquitur, sed ad rem. Plut.

Vt mysteria cum silentio spectantur: Ita quædam melius laudantur silentio, quàm oratione. Plut.

Vt vas experiamur aquam non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis, quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant, nihil sit periculi. Plut.

Fucata facies nec diu nec multis imponit: Ita simulatio, nõ nisi ad tempus, & paucos decipit. Senec.

Quemadmodũ onerari mero, non continent cibum: Ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Muta cicada pro miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur cõstantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plin. lib. 11. cap. 27.

Simulatio & dissimulatio.

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: Ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare nôrunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est. *Vide Hypocritæ.*

Simultas.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat: tamen haud facilè propellitur: Ita simultas inuidiam, Zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plut. *Vide Odium.*

Solitudo.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: Ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in hujus vitam inquirunt homines. Senec.

* Vbi complures vnà faciunt iter, si quis fuerit lentior, ab aliis pergentibus vtcunque protrahitur: si quis æquo properantior, à cæteris retardatur. Contrà, qui solus facit iter, aut studio perueniendi nimium festinat, aut tædio itineris residet & obdormiscit alicubi. Rursum qui solus ambulat, nonnunquam aberrat. Inter multos si quis aberrat, non deest qui commonstret viam. Idem accidit in vita solitaria & gregaria. Erasm.

Somnus.

Comicus venustè dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant, cùm dij nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno volunt constare? At cùm dij somnum nobis dederint, curarum & laborum delinimentum, superstitiosus sibi illum reddit carnificinam. Plut.

Heraclitus dixit, vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: at superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur, semper somniante cogitatione. Plut.

Sophistæ.

Vt prestigiatorum fraudes fallunt & cum voluptate: sic sophisticis argu-

argutiis capi ridiculum est, non periculosum. Senec.

Vt cibi malè olentes, non videntur malè olere his qui ederint: Ita spurcæ scotistarum & sophistarum literæ cùm alios melioribus imbutos literis vehementer offendant, ac nauseam moueant, eos qui nugas istiusmodi imbiberunt, nihil offendunt, imò bellæ videntur & elegantes. Eras.

Vt panthera bene olet, sed non nisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus item non olet: Ita Scotus bonis ingeniis grauis est, stupidis istis & bardis quouis aromate grauior. Idē.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminē reuincere possint, adeò est intorta. Plin. lib. 8. ca. 15.

Sors.

Vt in democratiâ, cui sorte contigit imperium, eum oportet imperare: cui non contigit, eum oportet æquo animo ferre: sic in vita hominū quod sors dederit, boni consulendum est. Plut.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus: Ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

Spectacula & ludi.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret etiam nō sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Spes.

Quemadmodum Ægyptij lege iubebantur expectare donec peperisset, si qua grauida morbo fuisset correpta: Ita non facilè abiicienda spes in hominum erratis. Plut.

Splendor.

* Vt citharœdus cùm prodierit optimè vestitus, palla inaurata indutus, clamyde purpurea variis coloribus intexta, & cum corona aurea, magnis fulgentibus gemmis illuminata, citharā tenens exornatissimam, auro & ebore distinctam: ipse præterea formâ sit & specie, staturaque apposita ad dignitatem: si tum magnam populi commoueat his rebus expectationem, & repentè silentio facto vocem emittat acerbissimam, cum turpissimo corporis motu. quò melius ornatus est & magis fuit expectatus, eò magis derisus & contemptus eiicietur. Ita si quis in excelso loco & in magnis ac locupletibus copiis collocatus fortunæ muneribus & naturæ commodis omnibus abundabit, si virtutis & artium quæ virtutis magistræ sunt, egebit, quo magis cæteris rebus erat copiosus & illustris, & expectatus, eò vehementius derisus & contemptus ex omnī conuentū bonorum eiicietur. Cicero, libr. 4. ad Herenn.

Studium.

Vt quod maiore negotio chalybi, aut marmori insculpseris, durat diutiùs: Ita quod maiore studio discimus, nunquam obliuiscimur. Erasmus.

Vt qui leuiter amant, gaudent quidem amico præsente, absentis facilè obliuiscuntur: at qui penitus amant, non sinunt abesse quod amant: sic quidam facilè auocantur à studio philosophiæ negotiis. at qui verè amant, omnium præ illa obliuiscuntur, nihilque illis sine illa dulce esse potest. Plutarchus.

Vide diligentia, labor.

Studiorum diuersitas.

Vt feris aliis aliunde victus:sic hominibus aliis aliunde viuendi ratio: alius philosophatur, alius militat. Plut.

Vt Androgini sic vtrosque imitantur,vt neutrum sint, nec mares, nec fœminæ: Ita quidam dum & theologi volunt esse & rhetores, à neutris agnoscuntur.Erasm.

Vt à Seribus mollissima vellera,& ab iisdem durissimum ferrum mittitur:Sic à quibusdam diuersa proficiscuntur.Idem.

Crocodilus anceps animal nunc in terris agit nunc in aquis: in terra ponit oua,in aqua prædatur, & insidiatur: Ita quidā simul & aulici sunt & ecclesiastici,& vtrobique pestilentes. *Vide ingeniorum diuersitas.*

Studium immodicum.

Vino modico nerui, & oculi iuuantur,eodem copiosiore læduntur: sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur,si quis immodicè incumbat.Eras.

Vitis nisi subinde amputetur, ipsa sua fœcunditate gracilescit & perit: Ita cohibendum est immoderatum studium felicibus ingeniis,ne parum moderato labore consumantur. Idē.

Notatus Protogenes,alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: Ita quidam scriptores immodica diligentia peccant,quibus nihil vnquam satis emendatum videtur.Idem.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullis vinci volunt eruditione,pereunt in ipso conatu.Plin.li.10.ca.29.

Vide Diligentia, Assiduitàs, ac Labor.

Stultitia.

Vt Appion Homerum ab inferis euocatum nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset:sic quidam, grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt.Plin.libro 30. cap.2.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquouersum porrigebat, nullo certo scopo:Ita magnus rex cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu sed nullo iudicio. Erasm.

Sol,Luna,Stella,Mare,Terra, arbores,herbæ,bruta,& in his apes, formicæ,conchæ,denique lucernæ tempestatem præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit neque prospicit.Pli.li.18.cap.vlt.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est,nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese.Plin.lib.11.cap.102.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi,putant ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est.Plin.lib.9. cap.71.

Struthiocamelus,auium maxima, sed stolidissima,nam vbi collum occultauerit frutice, latere sese existimat:Ita quidam ingenti mole corporis onusti,minimum habent ingenij. Plin.lib.10.cap. 1.

Si fœmina inter aues saliat fœminam,nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente ratione friuolum est & inutile. Oua sic nata Hyponenica,hoc est, subuentanea vocant, dicuntur & Zephyria, quæ vento concipiuntur. Sic euanidum est, quicquid imagina-

ginatione, non certo iudicio instituitur. Aristotel. lib. 6. capite 2. de natur. animalium. Plinius lib. 10. cap. 58.

Stupiditas.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem cõiiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: Ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis, aut hortatibus inflammare possis. Plin. li. 37. cap. 11.

Vt tarandi cutis ferro impenetrabilis: Ita quosdam nihil queas dictis lædere. Plin. lib. 8. cap. 34.

Stylus.

Quemadmodum in superioris Libyæ populis, quoniam mulieres communes sunt, vt in Politicis testatur Aristoteles, filios iuxta similitudinem formarum partiuntur: Ita confusis operum titulis, styli similitudinem, & orationis phrasim oportet spectare. Erasm.

Successus rerum.

Vt si quis varia spargat, necesse est vt aliqua proueniant: sic omnia tentanti quædam succedunt. Senec.

Superbia.

Vt Deus irascitur, qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur, qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem remoueas oportet: sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

† Vt membrum turgidum ac tumidum vitiosè se habet: ita inflatus animus & tumens in vitio est. Cicero.

Superstitio.

Si fieri potest, lippitudinem auferimus ab oculis: sin id non licet, non tamen eruimus oculum: Ita si superstitio tolli prorsus non potest, non tamen protinus credendum, nullos esse deos. Plut.

Licet seruis, quibus spes nõ est libertatis, ad principis statuam confugere, venditionem postulare, mutare dominum, si durius habiti sunt quàm ferre possint: superstitiosis nec hoc licet. Plut.

Polycrates tyrannus non erat formidabilis, nisi Sami, Periander Corinthi. Desinebat metuere, qui illinc in liberam ciuitatem emigrasset: at superstitiosus non habet quò confugiat, vt metu liberetur. Plut.

Gubernator vidẽs insurgere tempestatem, deorum auxiliũ implorat, nihilo segnius interim clauum moderans, & antemnã detrahens: at superstitiosus despondet animum. Plut.

Quidam dum stultè fugiunt latrones aut feras, in auia incidunt & in barathra, aut præcipitia: sic quidam superstitionem ita fugiunt, vt incidant in impietatem, cùm in medio sit pietas. Plut.

Sunt aræ seruis, sunt statuæ, sunt asyla latronibus, ad quæ confugiunt, & vbi tutò sint: at hic maximè timet superstitiosus. Plut.

Licet seruis postulare distractionem, & mutare dominum: idem non datur superstitiosis, cùm omnes deos metuant. Plut.

Non timet mare qui non nauigat, non bellum, qui non bellat, non latrones domi manens, non calumniatorem pauper, non inuidiam priuatus: non terræmotum, qui est in Galatia: nõ fulmen, qui est Æthiopia: at superstitiosus omnia timet, terrã, mare, aerem, cœlum, tenebras, lumen, strepitum, silentium, somnium. Plut.

Serui cùm dormiunt, non timent

heros, vincti obliuiſcuntur compedum in ſomno: vlcera, carcinomata, & grauiſſimi etiam cruciatus conquieſcunt: Sola ſuperſtitio etiam dormientem infeſtat. Plut.

Latrones aut fugitiui, ſi aram, aut ſtatuam apprehenderint, in toto ſunt: at hîc maximè trepidat ſuperſtitioſus. Plut.

Vt tremunt, qui vrſorum aut draconum luſtra adeunt: ſic ſuperſtitioſi cùm tractant diuina, exiſtimantes deos ſemper paratos ad nocendum. Plut.

Carbunculi ignis & nomen & ſpeciem habent, cùm ignem non ſentiant, vnde & apyruſtæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re ſint alieniſſimi. Eraſ. *Vide Somnus.*

Suſpicio.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium eſt, multarum noxiarum & abſurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia ſuſpicioq; aduerſus cognatos & domeſticos malas & noxias aliorum neceſſitudines inducit. Plut.

T

TACITVRNITAS.

VT monas non exit ſuum finem, ſed ſemper in vno manet, vnde & nomen habet: dyas autem initium differentiæ infinitum, protinus enim per ſe duplicatur ad multitudinem: Ita ſermo donec apud vnum manet, verè arcanus eſt & ſecretus, quòd ſi ad alterum tranſierit, iam ſpargitur in famam. Plut. *Vide ſilentium.*

Tarditas.

Vt in inſerendo calamus alius depreſſus, tardius fert, ſed durat fortius: Ita præſtat ſic rem aggredi, vt firmior ſit ac durabilior, potiùs quàm vt præſens ſpectes lucellum. Eraſmus.

Temeritas.

Sol cùm maximè tollitur in altũ arduus ad polum ſeptentrionalem, tum minimum mouetur: Ita quo maior eſt poteſtas, hoc magis coercenda eſt animi temeritas. Plut.

Columbo in volatu pernicitas, ſed dum plaudit in aere ſibi placens implicatis ſtrepitu pennis capitur ab inſidiante alicubi accipitre: Ita multi dum oſtentant ſuas vires magis quàm vtuntur, obliti ſui, præda fiunt inimicis. Eraſ.

Temperantia.

Vt Athenienſes nunquam de pace conſultabant niſi pullati, quemadmodum dicebat Demades: Ita nobis nõ venit in mentem moderatior victus, niſi iam febri æſtuantibus & admotis pharmacis. Plut.

Vt nautæ ſereno cœlo nonnihil laxant vela, cùm eſt ſuſpicio tempeſtatis, contrahunt: Ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà ſi quid timebitur morbi, cautius agendum. Plut.

Vt in tranquillitate corpus expeditum redditur aduerſus imminentem tempeſtatẽ: Ita tenui victu, parcaq;, vt medici loquũtur, diæta vtendum, vt ſi incidas in opiparum conuiuium poſſis enatare. Plut.

Homines tãtùm pingues ac robuſti durique ſimiles ſunt gymnaſiorũ columnis, vt dixit Ariſton. Plut.

Vt nauibus ſentinæ plenis onus detrahendum: Ita corporibus aggrauatis ſubducendus cibus ac potus. Plut. *Vide Frugalitas.*

Tempus.

Sicut vnda vndã perpetuò propellit:

lit:Ita dies diem trudit.Erasm.

Vt à currente flumine tantum habes quãtum hauris:Ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris.Idem.

Vti ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculumque faciant vtrunque: Ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse.Idem.

Tempori inseruiendum.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus quorumlibet moribus accommodare.Plut.

Non vt Proteus præstigiis sese in omnes vertebat formas, nec vllam habebat certam ac propriam: sic oportet nullo certo vitæ instituto, cum studioso legere, cum palæstrita colluctari, cum venandi studiosis venari, cum bibosis simul inebriari, cum ambitioso ambire magistratum.Plut.

Vt cancri in metu vtroqueuorsum pari celeritate ingrediuntur: Ita cùm res exigit, vertendi sunt in diuersum mores.Plin.lib.9.c.31.

Vt natura non est eadem omnibus locis, neque flatuum, nec maris, nec pluuiæ, nec arborum, nec animantium:Ita non oportet hominem vbiuis eundem esse, sed cum loco ac tempore variari.Erasm.

Vt arborum aliæ gaudent montibus, aliæ vallibus, aliæ siccis locis, aliæ riguis & aquosis: Ita non omne vitæ genus omni homini conuenit. Sunt quæ quouis proueniunt loco, Ita sunt horarum omnium homines, accommodati ad mores omnium. Idem.

Tenacitas.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur:Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum adferat conuiua:at alacres dimittunt abeuntem.Erasm.

Testamentum.

* Quisquis graui morbo correptus tabulas testamenti conscribit, similis est iis qui marinis fluctibus vehementer agitati tum primum incipiunt nautica instrumenta debito ordine tractare.Aristot.

Timor.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequẽtes: Ita quidam si cõcedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Plin. lib.8. cap.25.

Vt Chamæleon, quia pauidissimũ animal, subinde colorem mutat: Ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant necesse est.Plin.lib.8. cap.33.& lib.28.cap.8.

* Vt qui mortem in malis ponit, non potest eam non timere: sic nemo vlla in re potest id quod malum decernit non curare idque timere. Cicero.

Tristitia.

Quæ natura sunt amara, his admixtis quibusdam dulcibus gratiam addimus:Ita res per se tristes ratione sunt alleuiandæ.Plut.

Vt muscæ à leuibus locis veluti speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti, tristium memoriam vrgẽt ac premunt.Plut.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus.Erasm.

Turpitudo.

Vt apud Iureconsultos etiam qui frigidam suffundunt, simili notantur infamia: Ita culpandus, qui ad turpia hortatur, non is solùm qui turpia facit. Erasm.

Tyrannus.

* Vt si gladium paruo puero, aut si imbelli seni aut debili dederis, ipse impetu suo nemini noceat: sin ad modum vel fortissimi viri corpus accesserit, possit acie ipsa vel ferri viribus vulnerare: ita cum hominibus eneruatis atque exanguibus magistratus tãquam gladius est datus, qui per se pungere hominem nunquam potuissent, hi magistratus nomine armati, Rempub. trucidauerunt. Cicero pro Sext.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquàm asparagum inde ceperit, & Libyes non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. Plin. lib. 28. c. 8.

Vt hyenę fel, & phocę coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: sic deus pessimis tyrannis vtitur nonnũquam ad correctionem vitiorum. Plut.

Catoblepas & basiliscus solo aspectu necãt, maximè si oculos intueare: Ita tyranni nonnulli solo oculorum coniectu nonnullos ad laquem adigunt. Plin. lib. 8. c. 21.

Aspis pestilentissimum malum nõ vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: Ita tyranni filium, aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne desit vltor, si quid acciderit. Plin. lib. 8. cap. 23.

Crocodilus patitur trochilum bestiuculam carpere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sui ipsius causa: repurgat enim rostro suo os illius: Ita tyranni etiamsi quid alicui concedunt, semper ad suum referũt commodum. Plin. lib. 8. c. 25.

Aquilarum pennæ quoq; aliarum auium pennis admixtæ, eas deuorant: Ita tyrannis penitus insita vis est spoliandæ plebis, vt mortui quoque aliquid auferant. Plin. lib. 10. cap. 3.

Crocodilus, inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cùm omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plin. libro 8. cap. 15.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cùm remisere surdi: Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames non intelligunt. Plin. lib. 8. cap. 33.

Formicæ triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quo ministris perpetuò vtũtur premunt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquant aulam. Plin. lib. 11. cap. 30.

* Si tyranni quæris imaginem, leonem, vrsum, lupum, aut aquilam cogita, quæ laniatu viuunt ac prædas: vt quoniam intelligũt sese omnium odiis obnoxia, omnium insidiis peti, præruptis locis se continent, aut solitudinibus & specubus abdunt sese. Nisi quod horum quoque sæuitiam superat tyrannus. Dracones, pardi, leones, cætera quoque immanitatis damnata crimine animantia, à suo genere, temperant, & tuta est inter feras similitudo morum. At tyrannus

nus homo in homines, ciuis in ciues potiſſimum feritatem ſuam exercet. Eraſm.

V

VARIETAS.

VT qui locis æqualibus ambulāt, magis defatigantur quàm qui inæqualibus: Ita laborioſius eſt ſemper eadem aut ſimilia repetere quàm in variis verſari negotiis. Eraſm.

Verbum Dei.

Draconites nec poliri poteſt, nec artem admittit, alioqui elegans ac tranſlucēs: Ita diuina ſcriptura ſuum habet nitorem, nec artificium philoſophiæ aut rhetorices admittit. Eraſmus.

Cedrus & iuniperus ſi oleo perungas, nec tineas ſentiūt, nec cariem: Ita ſemel imbutus diuini ſpiritus ſucco animus, nullam huius mundi ſentit corruptelam. Idem.

Rododaphnes arboris folia quadrupedibus venena ſunt, hominibus præſidia aduerſus ſerpentes: Ita diuinæ literæ ſobriis ac prudentibus ſalutarem præbent alimoniam, ſtultis autem & impiis hæreſeos, & maioris impietatis miniſtrant occaſionem. Idem.

Vt homini ſemper adeſt remediū aduerſus ſerpentium virus, nempe ſaliua, qua contacti ceu feruenti perfuſæ aqua, fugiunt, ac emoriuntur ſi in fauces penetrauerit: ſic aduerſus omnes peſtiferas cupiditates præſens remedium ſemper nobiſcum circumferimus, ſi modo nouerimus vti, id ab animo petatur oportet. Idem.

Sicut Alexander Magnus vetuit, ne quis ſe pingeret præter vnum Apellem, aut ne quis ſe fingeret ære præter Lyſippum, aut gemma ſculperet præter Pyrgotelem, ſummos videlicet artifices: Ita non conuenit Chriſtum à quouis prædicari, aut virtutem à quouis laudari. Idem.

Vt ſtultum ſit relictis fontibus conſectari riuulos: Ita ineptum eſt, relictis Euangeliis, Lytæ, & ſimilium ſomnia ſequi. Idem.

Veritas.

Vt ſpeculum non reddit imaginē, niſi ſubſternas vitro ſtannum, aut æs, aut aurum, aut ſimile quippiam ſolidum, quod imaginem non ſinat perfluere: Ita non niſi in animis ſolidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eraſm.

Veſtitus.

* Quemadmodum ſtultus eſt, qui equum empturus non ipſum inſpicit, ſed ſtratum eius ac frena: ſic ſtultiſſimus eſt, qui hominem aut ex veſte, aut ex conditione quę veſtis modò nobis circumdata eſt, æſtimat. Senec.

Victoria.

Iniecto in oculos ſago leo ſine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum eſt potentiſſimum etiā domare modò cognitum ſit illius ingenium. Eraſm.

Sicuti Leo citiùs ſæuit in virum quàm in fœminam, pueros non niſi ſumma fame coactus attingit, ſimplicibus ac proſtratis parcit: Ita potentes infirmioribus debent ignoſcere, vires in alios experiri, quos vincere pulchrum ſit. Idem.

Vicinitas.

Luna præcipuè mouet inferiora, nō quòd efficacior, ſed quia propior. Ita multum habet momenti ad res conficiendas vicinitas. Eraſm.

Vt in re ruſtica nō ſatis eſt, teipsū

bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, si teipsum integrum virum præstes, sed refert cū quibus habeas consuetudinem. Plin. lib.10.c.5.

Vicissitudo rerum.

Vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Erasm. *Vide Fortunæ inconstantia.*

Vindicta.

Vt pater videns puerum volentem incidere quippiam, ipse arrepto ferro id facit: Ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Plut.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit, ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cibo iuxta naturam vtitur is, qui esurit: At vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

Quemadmodum reus paribus sententiis absoluitur: sic sapiens vbi paria maleficiis merita sunt, magis meminit benefactorum, quàm iniuriarum. Senec.

Aspis pestilentissimum malum nō vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: ita Tyrannus filium, aut alium tyrannidis successorem adiungit, ne desit vltor si quid acciderit. Plin. lib. 8. cap. 23.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satiùs sit oppetere mortē, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinē è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satiùs est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam, aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasm.

Vindicta diuina.

Vt amnes quidam repentè se condūt sub terram, nihilominus eò perferuntur, quò tendunt: Ita numinis ira licet occulta, tamen in extremas calamitates aufert aliquando nocentes. Plut.

Vt Medici quibusdam morbis occurrunt priusquam appareant: Ita Deus quædam punit, ne fiant. Plutarchus.

Quemadmodum ischiacis medici pollicem inurunt, & cùm alibi doleat, alibi admouent remedium: sic Deus nonnunquam vt patres sanet, sæuit in filios. Plut.

Tyrannum mutato solo licet effugere: qui Deum timet non est quò fugiat, quandoquidem nusquam non est Deus. Plut.

Vt principem simul & metuimus, & amamus, vt infestum malis, bonis placidum: sic & Deum. Plut.

Vt Deus irascitur eis qui fulmen ac tonitru imitantur, eosque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Vinum.

Muli calcitratus vino crebro inhibetur: mulieris petulantia vino prouocatur. *Vide ebrietas.*

Virtus.

* Vt equus indomitus, quamuis natura bene compositus sit, idoneus non potest esse ad eas vtilitates, & aptus ad ea quę desiderātur ab equo: sic homo indoctus quamuis ingenio sus, ad virtutem nō potest peruenire. Cicero, lib. 4. ad Herennium.

* Vt obſcuratur & offunditur luce ſolis lumen lucernæ : ſic rerũ corporearum æſtimatio ſplendore virtutis & magnitudine obſcuretur & obruatur atque intereat neceſſe eſt. Idem, lib.2.de Orat.

* Vt gemmæ quãuis abiiciantur in lutum, fulgorem tamen & proprietatẽ non amittunt:ſic multi qui quãuis in tenebris inuoluti fuerint, non tamen optimam naturam, quam non ab homine, ſed ab ipſo Deo genitam putamus, amiſerunt. Idem, act. in Verrem.

* Sicut quædam in contactos è corpore vitia tranſiliunt:ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus conuictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortem virũ emollit. Auaritia in proximos virus ſuum tranſtulit. Eadẽ ex diuerſo ratio virtutum eſt, vt omne quod ſecum habent mitigent. Seneca libr. 3. de ira, cap. 1.

* Vt ſalutaria citra guſtum tactúmque odore proficiunt:ita virtus vtilitatem etiam ex longinquo & latens fundit, ſiue potitur & fruitur ſuo iure, ſiue precarios habet acceſſus, cogiturq; vela contrahere, ſiue ocioſa mutaq; eſt & angulo circumſcripta, ſiue adaperta, in quocũque habitu ſit prodeſt. Idem, libr.1. de tranquillit. vitæ, cap.3.

* Leuium metallorum fructus in ſummo eſt : illa opulentiſſima ſunt, quorũ in alto latet vena, aſſiduè plenius reſponſura fodienti. Hæc quibus delectatur vulgus tenuem habent ac perfunctoriam voluptatem, & quodcunque inuẽticium gaudium eſt, fundamento caret. Virtus aliquid ſolidum eſt, & quod plus pateat introrſus. Idem, epiſt.23.

* Non ex ebore tãtùm Phidias ſciebat facere ſimulachra, faciebat ex ære:ſi marmor illi, ſi adhuc viliorem materiã obtuliſſes feciſſet quale ex illa optimum fieri poſſet:Sic ſapiens virtutem ſi licebit in diuitiis explicabit, ſin minus, in paupertate:ſi poterit, in patria, ſin minus, in exilio:ſi poterit, imperator, ſin minus, miles: ſi poterit, æger, ſin minus debilis: quamcũque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Idẽ, epiſt.86.

* Vt Solis lux integra eſt, etiam ſi aliquid interiaceat:eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. Nõ eſt minor, ſed minus fulget : nobis forſitã nõ æquè apparet ac nitet:ſibi eadem eſt, & more Solis obſcuri in occulto vim ſuam exercet. Idem, epiſtol.93.

* Quemadmodum primum militiæ vinculũ eſt religio, & ſignorũ amor, & deſerendi nefas:tunc deinde facilè cætera exigũtur, mandanturq; ad iuſiurandum adactis:ita in his quos velis ad beatam vitã perducere, prima fundamẽta iacienda ſunt, & inſinuanda virtus. Idem, epiſt.96.

* Quemadmodum viſus oculorum quibuſdam medicamentis acui ſolet & repurgari : ſic & nos, ſi aciem animi liberare impedimentis voluerimus, poterimus perſpicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate oppoſita, & humilitate & infamia obiacentibus. Idem, epiſtola 116.

Vt aromata pannos, ac laceras veſtes, odoratas reddunt:contra byſſus ſudore infecta malè olet : ſic quæuis vita iucunda, ſi virtus acceſſerit:contrà, malitia etiam quæ ſplendida videntur, moleſta reddit & intoleranda. Plut.

Vt acer equus ſuapte ſponte facilè

currit: Ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore. Plut.

Vt amanti omnia placent in amato: ſic in eo, in quo virtutē amamus, etiam geſtum, inceſſum, & aſpectum imitari gaudemus. Plut.

Vt qui verè amant, etiam balbutiem ac pallorem adamant in amatis: ſic admirator virtutis, nō horret Ariſtidis exilium, nec Socratis paupertatem, nec Phocionis condemnationem. Plut.

Vt non eſt verus amor qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, niſi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plut.

Vt ex igni & terra, veluti neceſſariis, compoſitus eſt mundus, iuxta Platonem, terra ſoliditatem conferente, igni calorem ac formam: Ita magna imperia non parantur, niſi miſceatur cum fortuna virtus, & altera alteri ſit auxilio. Plut.

Alibi diligenter expenditur, non quid habeat quiſque, ſed quid habeat ſuum: Itidem hominem ſuis propriis bonis oportet æſtimare. Senec.

Qui ſpem aut aggerem cōſtruunt, quæuis congerunt, lignum, ſaxum, aut columnā à ſepulchro delapſam: at qui regiam ædificat, nihil temerè componit: ſic vir bonus nullam vitæ partem negligit incompoſitam. Plutarch.

Vt ingentes obeliſci magno quidem negocio ſtatuuntur & collocantur ob immenſum molis pondus, ſed collocati ſemel, infinitis durant ſeculis: Ita arduum eſt virtutis aut ſapientiæ iter. Plin.

Vti Sol quò magis in alto eſt, hoc minores iacit vmbras, quò terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac veſperi: Ita virtus quò maior eſt, & excelſior, hoc minus videri cupit, minúſque ſeſe oſtentat, contrà qui minus ipſa re valent, magis ſeſe dilatant oſtentatione. Eraſ.

Cùm ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita virtus, & literæ ſic ab aliis ſumuntur, vt nihilo deterior ſit is, qui communicauit. Idem.

Aſinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè deſinat parere: Ita facilior ac perpetuus prouentus rerum vilium, egregia rarò contingunt. Idem.

Lotos, quam Latini fabam Græcam vocant, ramenta ligni habet amariſſima, fructum dulciſſimum: Ita conatus ad ſummam virtutem durus eſt, fructu nihil ſuauius. Plinius libo. 24. capit. 2. & libr. 13. capit. 17.

Sicut primùm pictura cœpit ab vmbris & lineis, deinde monochromata, mox acceſſit lumen & vmbræ vna cum colorum varietate, donec ad ſummam artificij peruenit admirationem: Ita virtus in nobis non ſtatim abſoluta naſcitur, ſed paulatim quotidianis auctibus ad ſummum perducit. Eraſ.

Rarò auri & argenti vena reperitur, niſi alia non procul ſit, vnde & Græci nomen indidere: Ita nulla virtus ſolitaria eſt, ſed alia aliam adiungit. Idem.

Iris gemma non niſi in opaco reddit colores arcus cœleſtis, nec ita vt ipſa habeat in ſe, ſed parietibus illidat, in Sole coloribus caret: Ita quidam varia virtutum ſimulachra præ ſe ferunt, ſed in obſcuro, & quod in ſe non habent, tamē in aliorum animis veluti repræſentant ac gignunt. Idem.

Quemadmodum in opalo gemma multarum gemmarū dotes eminent,

scent; nēpe carbunculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, smaragdi virens mare, cūctaq; hæc pariter incredibili mixtura lucētia: Ita multorum virtutes in vno hoc eminent, aut in sacris literis simul inuenitur, quicquid apud vllos ethnicos scriptores placere potest. Idem.

Crocus gaudet calcari, premendóque melius prouenit: vnde iuxta semitas & fontes lætissimus est: Ita virtus aduersis exercita rebus, lætius emicat. Plin. lib. 21. cap. 6. Theoph. lib. 6. cap. 6.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidē est ascēsu, sed fructum habet dulcissimū: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum. Plin.

Sicuti mūdus vndique teres ac rotundus sibi constat: Ita sapiens nihil extra se quærit, se ipso contentus. Idem.

Vt speculū non reddit imaginē, nisi substernas vitro stannū, aut æs, aut aurū, aut simile quippiam solidum, quod imaginē non sinat perfluere: Ita non nisi in animis solidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

Vitium.

Viator qui semel in saxum impegerit, aut gubernator in rupem, non solùm horret eadem, verùm etiam similia: sic qui vitium agnoscit suum, etiam à confinibus cauebit. Plut.

Si miseri sunt, qui duros nacti sunt dominos, quanto infeliciores, qui dominis seruiunt vitiis, à quibus non possunt aufugere. Plut.

In bello nunquā remittendæ sunt excubiæ: Ita semper aduersum vitia nobis dimicandum. Plut.

Vt qui desperat se fore diuitē, largiùs impenditat qui iam spe vicinus est opulento, is nec pusillum contemnit lucellum, & minimis parcit: Ita qui cōfidit se fore bonum virum, & minima vitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem. Plut.

Qui lignum ob imperitiam rectum facere nesciunt, distorquent in diuersam partem: sic quidam fuga vitij in aliud vitium incidunt grauius. Plut.

A praua vxore facile diuortium feceris: malitia visceribus insidet, nec potes illi repudium scribere. Plut.

Vt corporis vitia grauiora sunt quæ faciunt vlcus: Ita quædam animi vitia ob id sunt grauiora, quòd vehementiùs perturbāt: minus enim cruciat, si quis non credat esse deos, quàm si quis superstitiosè timeat deos. Plut.

Vt mēdum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plut.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti, quouis Solis radio offenduntur: sic vitia, multa & assidua cōtracta temulentia, durant & sobriis. Sen.

Vt quædam feræ etiam domitæ tamen subitò ad feritatem natiuam recurrunt: Ita nunquam bona fide vitia mansuescunt. Sen.

Vt Sol minora obscurat lumina: Ita ad virtutem reliqua commoda nihil habent momenti. Senec.

Vt scarabeum, aut viperā, aut araneum in gemma redditas à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poëtis. Erasm.

Lyncestis aqua, quæ vocatur Acidula, non secus ac vinum temulen-

tos reddit, Ita quosdã etiam sua paupertas & inscitia reddit feroces & improbos. Eadem enim vitia à diuersis nascuntur causis, vt ex scientia arrogantia, eadem ex ignorãtia. Plin. libr. 31. cap. 2. cap. 1006.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem nõ perinde facilis. Erasm.

Vt est quædam venenorum contraria natura, sic vt sæpenumero venenũ veneno pellatur: sic vitiũ vitio pellitur, & malus malo obiicitur. Idẽ.

Cùm æstate vehementius tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, ventos denunciat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorũ vitia, ipse non perinde lucens morum integritate, iudicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Erasm.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputẽtur: Ita quædã vitia sola morte sanari possunt. Pli. lib. 8. c. 23. *Vide Malitia.*

Virtutum & vitiorum cognatio.

Opalum gemmam in discreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantùm: Ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucẽ proferantur. Pli. lib. 37. c. 6.

Carbunculi ignis & nomẽ & speciem habent, cùm ignem non sentiant, vnde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plin. lib. 57. cap. 5.

Vt celeriùs inebriantur, qui dilutum bibunt, quàm qui merum: Ita citiùs inficiunt animum, quæ sobrietatis aliquid habẽt admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus: contrà, illa blandiuntur aliquã virtutis specie. Erasm.

Vti Sol hominem tingit nigrore cùm linum candefaciat: Ita factum idem huic infamiam conciliabit, illi gloriam & laudem pariet.

Visus.

Vt venatores nõ sinunt canes quid uis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruãt feræ: Sic oportet aures & oculos nõ sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare. Plut.

Vita hominis.

Plato confert hominis vitam ludo tesserarũ: quid iactu cadat, non est in nobis situm: at quod cecidit, rectè disponere in nobis est: sic euentus in nobis nõ est: quod obuenit, id in bonum vertere nostri muneris est. Plut.

* Vt in fidibus ac tibiis, quanuis paululũ discrepent, tamen id à sciente animaduerti solet: sic etiam viuendum est in vita, ne fortè quid discrepet, vel multò etiam magis quò maior & melior actionum quàm sonorum accentus est. Cicero, lib. 1. Offic.

* Histrio si paulò se mouit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba vna breuior, aut longior, exibilatur & exploditur: vita autem omni gestu moderatior, animiq; versu aptior esse debet. Idẽ, Parado. 3.

* Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandũ canis: sic homo ad duas res, intelligendum scilicet & agendum natus est, quasi mortalis Deus. Idem, lib. 2. de finibus.

*Vt histrioni actio, saltatori motus, nõ quiuis sed certus quidã est datus: sic vita agẽda, certo genere quodam, non quolibet. Idem, lib. 3. de finib.

* Quẽadmodũ serenitas cœli nõ recipit maiorẽ adhuc claritatẽ in sincerissimũ nitorẽ repurgata: sic hominis corpus animũq; curantis, & bonũ suũ

ex

ex vtroque nectentis, perfectus est status, & summũ voti sui inuenit, si nec æstus animo est, nec dolor corpori. Senec. epist. 67.

* Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incursitandum est, & alicubi labi necesse est, alicubi retineri, alicubi respergi: ita in hoc vitæ actu dissipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. Idem, lib. 3. de ira.

* Non eadem hìc quæ in cæteris peregrinationibus conditio est. In illis comprehẽsus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare. At hìc tritissima quæque via & celeberrima decipit. Idem, lib. de vita beata, cap. 1.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamẽ peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec profecit ab bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Quomodo fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. Senec.

Vt in eundem amnem nemo bis descendit: sic ob rapidum cursum vitæ homo ad singula momenta alius est. Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec. *Vide Senectus.*

Vita æterna.

Vt athletæ non ferunt coronam, nisi vicerint: sic bonis viris præmia felicitatis non antè cõtingunt, quàm peracto huius vitæ certamine. Erasmus.

Vituperatio.

Palestritæ corpus humiliant, vt alios deiiciant: Ita quidam seipsos vituperant, vt videantur admirarĩ familiares. Plut.

Vltio.

* Cibo vtitur iuxta naturã is qui esurit: ac vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plutarch.

* Vt pater videns puerum volentem incidere quidpiam, arrepto ferro id facit: ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Idem.

* Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutẽ: velut sugere sanguinem è vulnere recẽti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasm.

Voluptas.

* Non est necesse tanquam meretricem in matronarum cœtum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere. Cicero, lib. 2. de finib.

* Sicut in aruo, quod segeti proscissum est, aliqui flores internascuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos tantum operis insumptum est. aliud fuit serenti propositum, hoc superuenit. Sic voluptas non est merces, nec causa virtutis, sed accessio. Nec quia delectat placet: sed quia placet, delectat. Sen. lib. de beata vita.

* Sicut nauigatio in mari Syrtico periculosa est, & captarum ferarum solicita possessio, sæpe enim laniant dominos: ita habentis magnæ voluptates in magnum malum euasêre, captæque cœperunt. Quæ quò plures maioresque, eò ille minor, ac plurium seruus est, quem felicem vulgus appellat. Idem, eod. lib.

* Vt vlcera quędam nocitura ma-

nus appetunt, & tactu gaudent, & fœdam corporum scabiem delectat quicquid exasperat: non aliter dixerim his mentibus, in quas voluptates velut mala vlcera erumpunt, voluptati esse laborem vexationémque. Idem, lib. 1. de tranquill. vitæ. cap. 2.

* Quemadmodum scelera, etiamsi non sint deprehensa cùm fierent, solicitudo nō cum ipsis abiit: ita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentia est. Idem, epist. 27.

* Quemadmodum qui bestiarum cubicula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circundare saltus vt illarū vestigia premat, potiora deserit multisque officiis renunciat: ita qui sectatur voluptatem omnia postponit, & primam libertatem negligit, ac pro ventre dependit: nec voluptates sibi emit, sed se voluptatibus vendit. Idem. ibid.

Vt maior dolor obscurat minorem: sic animi voluptas corporis delectationem. Plut.

Vt qui in carcere detinentur vnde non sit effugium, tamen aliquando ludunt tesseris: sic qui in vita voluptatibus vtuntur cùm sint scelerati. Plut.

Qui rogant quid simus facturi, si non edamus, bibamus, & huiusmodi rebus vtamur, perinde faciunt, quasi Danaides essent solicitæ, quid facturæ sint si dolium impleatur. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatum potius excitabunt: Ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plut.

Lysimachus ob sitim coactus est se dedere Scythis: deinde cùm frigidam bibisset aquam dij boni, inquit, quàm breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum postquam ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longum morbū incurrimus. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balneas, ac voluptates trahit: quasi putrem, ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Vt latronum genus, quod Ægyptij Philistas vocant, in hoc amplectuntur, vt strangulēt: sic voluptates dum blandiuntur, necant. Senec.

Vt æquè mortuus est, qui cōditus est in odoribus: & qui trahitur vnco: Ita æquè sunt infelices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: Ita qui semel gustarint poeticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mundanis voluptatibus ingurgitant, adhorrent ab honestis illis ac veris oblectamentis. Erasm.

Sicuti Maroneum vinū, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamen vigorem suum seruat: Ita sapiens nullis soluitur voluptatibus. Plin. lib. 14. cap. 4.

Tradūt physici veteres, solem marinis aquis pasci, lunam dulcibus: Ita sapientes amara quærunt, modò vtilia: stulti quæ delectāt modò, sectantur. *Vide Intemperantia & Luxuria.*

Vsura.

Vide Fœnus.

Vox.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamē boum vocem imitatur: Ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plinius libr. 10. cap. 42. lib. 9. cap. 42. & cap. 31. eodem libro.

Vsus

Vsus rerum legitimus.

Nihil proiectius excrementis animantium, & tamen stercorandis agris pręcipuum habent vsum: Ita nulla res est tam nihili, quæ non aliqua prosit, si noris vti.

Sicuti scorpius si post ictum admoueatur vulneri, venenum ad se retrahit: Ita nihil est tam noxium, quin secum adferat remedium sui mali, si quis modò vti nouerit. *Vide Abusus.*

Vulgus.

Qui captat aues, earum voces imitatur, vt alliciat in laqueos, sic, vt multitudinem in tuam adducas sententiam, illius ingenio obsecundes & obseruias oportet. Plut.

Inter agathallos & acanthylides tantum est odium, vt si sanguis eorum vi misceatur, continuò separent se rursus, ac dissiliant: sic inter patricios & plebem, etiam si quando pro rerum vsu coniunguntur, durat tamen vsque odium naturale. Plutarch.

Nihil magis præstandũ est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, nõ quò eundum est, sed quò itur. Senec.

Vt qui in ludo versantur gladiatorio, cum iisdem viuunt ac pugnãt: Ita vulgus hominum inter sese dimicat, & alius alium spoliat vel amicissimum. Senec.

Vt maiore cum voluptate cantionem audimus notã, quàm ignotam, etiam si melior sit: Ita iis literis impensius vulgus delectatur, quas didicit. Erasm.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò, suóque malo: contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: Ita vulgus hominum improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malum vitet. Vt Democritus metente fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum: paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Erasm.

Sunt arbores aliquot, quę post solstitium inuertũt sua folia, vt vlmus, tilia, olea, populus alba, salix: Ita vulgus procerum, simulátque princeps vitæ genus diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum, orationem, & omnia. Idem.

Vxor bona.

Luna, cùm Soli coniungitur, tum obscuratur & occultatur: cùm abest, lucet: Contrà, proba vxor præsente marito maximè conspici debet, eodem absente maximè condi ac latere. Plut.

Vt orator neglectis fucis ac theatricis cultibus, rebus ipsis magis mouet auditorem: sic vxor non meretricio corporis cultu, sed moribus commendatur viro. Plut.

Vt tibicen per alienam vocem sonat: Ita mulier quædam non grauabitur per virum loqui. Plut.

Vt philosophi loquentes principem, se reddunt nobiliores, non illũ: sic vxores, subdentes se viro laudem consequuntur: conantes autem imperare, deterius audiunt, quàm quæ subiiciuntur. Plut.

Cùm spirat Boreas, conatur vi vestem reuellere, at homo magis astringit pallium: quòd si sol tepido vento demulserit, iam sponte & tunicam abiicit: sic vxor quę conatur cõuitiis maritum à luxu reuocare, magis irritat: si placidè ferat & roget, magis efficit. Plut.

Vt geometræ negant moueri li-

neas & ſuperficies ſine corpore, ſed vnà cũ corporibus moueri: ſic vxori & in ſeriis & ludicris, fletu & riſu, læ tis & triſtibus accommodabit ſe ma rito. Plut.

Qui miniſtrant elephantis, non ſu munt lucidam veſtẽ: qui tauris, purpuream non induunt: nam his coloribus efferantur: tigrides tympanorũ ſtrepitum non ferunt: Ita vxor ab iis debet abſtinere, quibus ſenſerit maritum vehementer offendi. Plut.

Quæ videtur ridere apud virũ, ne videatur laſciua: nec agere quicquã, ne audax: perinde facit, quaſi nec vngeretur, ne videatur vnguẽtis vti: nec lauaret faciem, ne fucis vti putetur. Plutarch.

Vxor mala.

Vt ælurus vnguentis efferatur, & in rabiem agitur: Ita quędam vxores inſaniũt, ſi ſenſerint in viris vnguenta. Plut.

Sponſæ quæ ſtatim offenſæ moribus virorum, eos deſerunt, perinde faciũt, ac ſi quis ictus ab apibus, mel relinquat. Plut.

Vt inutile ſpeculum eſt, auro gem míſque adornatũ, niſi repręſentet ſimilem imaginem: ita inutilis vxor, quantumuis opulenta, ſi viro mœſto ſit hilaris, hilari mœſta. Plut.

Vt nemo ſentit, qua parte ſtringat calceus: niſi qui indutus eſt: Ita nemo nouit ingenium mulieris, niſi qui duxit vxorem. Plut.

FINIS.

IN-

INDEX LOCORVM COMMVNIVM IN QVOS SIMILITVDINES SIVE PARABOLÆ ſunt digeſtæ.

Filij

Zisca Imp. p. 694.

FINIS.

" à foeminis ad viros " Diog. p. 444
ex " tra :

Parabolae sive similitudines,
quae ex Aristotele, Plutarcho, Plinio
ac Seneca, gravissimis authoribus,
olim ab Erasmo Roterdamo collectae,
postea per Conradum Lycosthenem
iuxta alphabeti ordine redactae sunt.

Excudebat Jacobus Stoer
1591.

16°. 7k.n. – 136str. – 3k.n.
Aij–Aiiij; a–aiiij – i–iiij

Uwaga: Oprawiona wraz z inną książką.

Parabolae sive similitudines, quae ex Aristotele, Plutarcho, Plinio ac Seneca, gravissimis authoribus, olim ab Erasmo Roterdamo collectae, postea per Conradum iuxta alphabeti ordine redactae sunt.

Excudebat Jacobus Stoer
1591.

16°. 7 k. n. — 136 k. — 3 k. n.
q ij - q iiij ; a - a iiij — i — i iiij

Uwaga: Oprawiona wraz z inną książką.

Lycosthenes Conradus

Apophthegmata
ex probatis graecae latinaeque
linguae scriptoribus.

Excudebat Jacobus Stoer
1591.

16°. 8k.n. — 799 str.
†ij-†iiij ; A-Aiiij — D-Diiij

Opr. perg.

Lycosthenes Conradus

Apophthegmata
ex probatis graecae latinaeque
linguae scriptoribus.

Excudebat Jacobus Stoer
1591.

16°. 8k.n. – 799 sk.
tij-tiiij ; A-Aiiij – D-Diiij

Opr. perg.